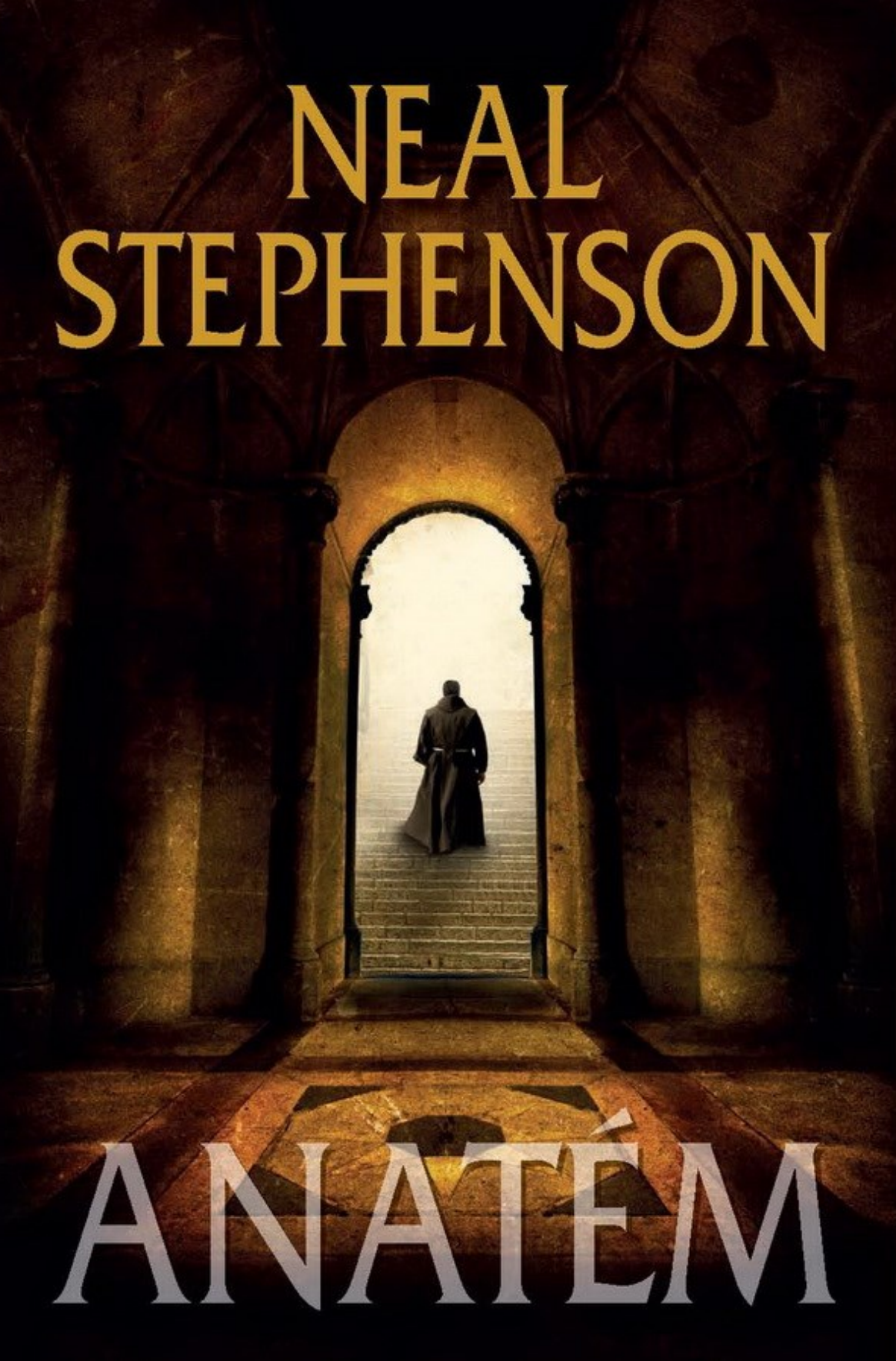

NEAL
STEPHENSON

A person in a dark, long coat stands with their back to the camera, looking out from a bright, arched doorway at the end of a long, dimly lit corridor. The corridor is flanked by stone pillars and has a tiled floor. The scene is dramatically lit, with the light from the doorway illuminating the person and the surrounding architecture.

ANATÉM

ANATÉM

neal stephenson

Copyright © 2008 by Neal Stephenson
Translation © 2012 by Petr Kotrle
Cover photo © by Dave Wall & Yolande de Kort

Všechna práva vyhrazena. Žádnou část této knihy není dovoleno použít nebo jakýmkoliv způsobem reprodukovat a šířit bez souhlasu nakladatele.

ISBN 978-80-7197-424-8

MÝM RODIČŮM.

Anatém: (1) V praortštině básnické nebo hudební vzývání naší Matky Hýley, které bylo od dob Adrakhonových vyvrcholením denní liturgie (odtud flucké slovo *anthem* znamenající píseň se silnou emocionální odezvou, zejména takovou, která posluchače vybízí, aby se přidali). *Poznámka:* tento význam je zastaralý a používá se pouze v rituálním kontextu, kde není pravděpodobné, že by mohlo dojít k jeho záměně s mnohem obvyklejším významem 2. (2) V novoortštině rit, při němž jsou nenapravitelní frát nebo súra vykázáni z matému a jejich práce je zabavena (odtud flucké slovo *anatéma* znamenající nepřipustitelné výroky nebo myšlenky). Viz heslo Odvrženec.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

PODĚKOVÁNÍ

ANATÉM by nikdy nemohl být napsán, kdyby nejprve nebylo: projektu Millenium Clock, který uskutečnil Danny Hillis a jeho kolegové z Long Now Foundation, mezi jinými Stewart Brand a Alexander Rose, filosofické linie, jež se dá vystopovat od Thaléta přes Platóna, Leibnize, Kanta, Gödela a Husserla, projektu Orion z konce 50. a začátku 60. let 20. století.

Autor je tudíž zavázán mnohem více lidem, než kolik jich může být při nejlepší vůli uvedeno na stránce s poděkováním. Premisa příběhu spolu s faktem, že se jedná o beletrii, vylučují použití poznámek pod čarou. Je to svým způsobem nešťastné, protože mnozí čtenáři budou chtít vědět, odkud pramení myšlenky, o nichž postavy diskutují, a kde se o nich dozvědět víc. Podrobné poděkování včetně odkazů na další zdroje je proto možné najít na této adrese: www.nealstephenson.com/anathemacknowledgments.

POZNÁMKA PRO ČTENÁŘE

POKUD JSTE ZVYKLÍ číst spekulativní fikci a baví vás rozkrývat hádanky, pak tuto Poznámku přeskočte. Jinak mějte na paměti, že dějištěm příběhu není Země, nýbrž planeta zvaná Arbre, která se Zemi v mnoha ohledech podobá.

Rady k výslovnosti: *Arbre* se vyslovuje jako „arb“ a něco málo za tím. Poradte se s nějakým Francouzem. V nouzi postačí „arb“. Dvě tečky nad samohláskou představují přehlásku, což znamená, že příslušná samohláska tvoří celou slabiku. Například *Deät* se vyslovuje spíš „de jot“ než „dýt“.

Arberské míry jsou zde převedeny na ty, které se používají na Zemi. Náš příběh se odehrává téměř čtyři tisíce let poté, co se obyvatelé Arbre dohodli na společném systému měrných jednotek, který jim teď připadá dávný a zastaralý. Proto jsou i zde použity staré pozemské míry (stopy, míle atd.) místo novější metrické soustavy.

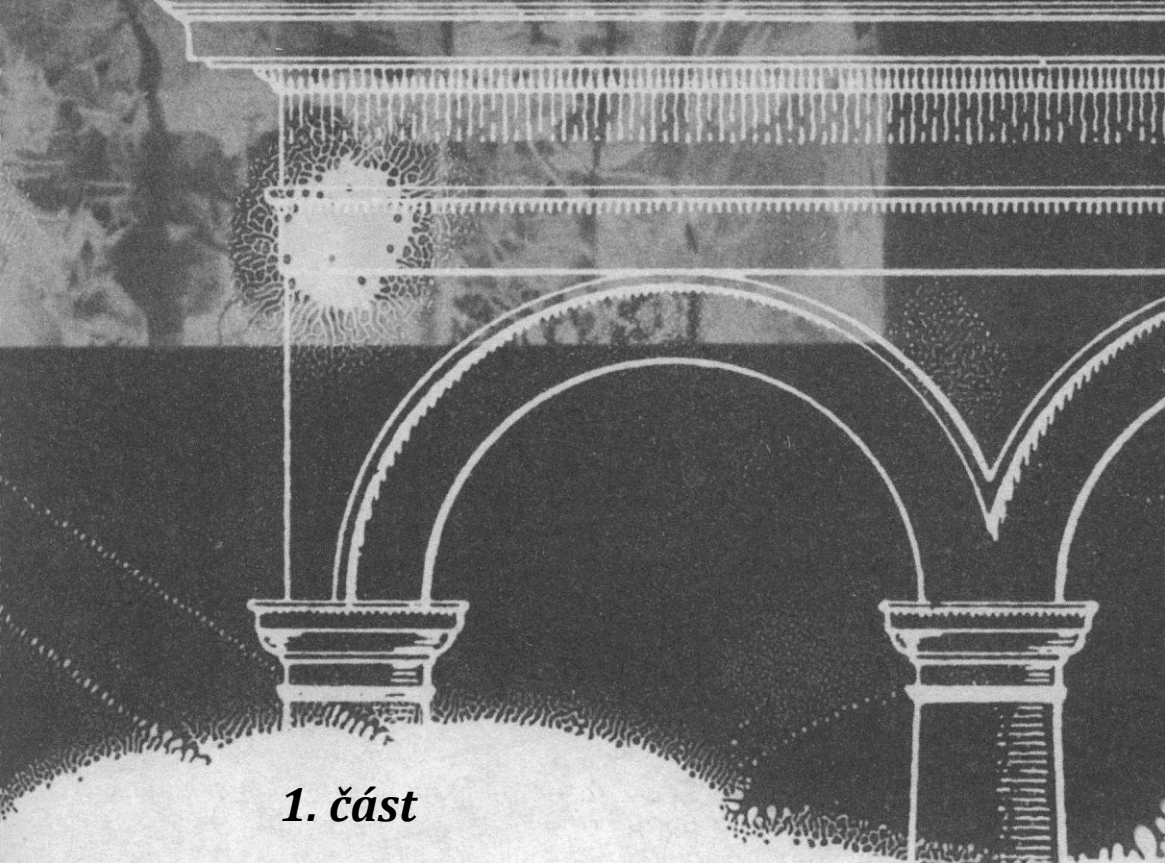
Tam, kde si ortsky hovořící společnost vyvinula slovní zásobu vycházející ze starých arberských výrazů, jsem odvodil slova s původem ve starých pozemských jazycích. Prvním a nejmarkantnějším příkladem je *anatém*. Je to hříčka se slovy *anthem* a *anatéma*, která jsou odvozena z latinských a řeckých slov. Ortština, arberský klasický jazyk, má úplně jiný slovník, takže pro *anthem*, *anatéma* a *anatém* používá zcela odlišné výrazy, přitom ale propojené podobnou soustavou asociací. Proto místo abych použil ortské slovo, které by pro pozemské čtenáře postrádalo známý význam a konotace, pokusil jsem se vytvořit takové domácí slovo, které by sloužilo jako jeho přibližný ekvivalent a zároveň zachovávalo určitou příchuť ortského termínu. Stejně jsem si, s příslušnými obměnami, počínal i na mnoha dalších místech knihy.

Názvy některých arberských rostlinných a živočišných druhů jsou zde přeloženy přibližnými pozemskými ekvivalenty. Postavy tak sice mluví například o mrkvi, o bramborách, o psech a kočkách a podobně, to ale neznamená, že na Arbre se nacházejí naprosto stejné druhy. Arbre má přirozeně vlastní živočichy a rostliny. Přibližné pozemské ekvivalenty arberských druhů jsou použity proto, aby se zamezilo odbočkám, v nichž by se musely podrobně popisovat všechny zvláštnosti arberské obdoby mrkve.

Níže je uveden velice kusý přehled arberských dějin. Nic z toho nebude dávat valný smysl, dokud si člověk nepřečte z knihy alespoň několik stran, potom však může sloužit pro lepší představu.

- 3400 až -3300: Přibližně období, ve kterém žil Knoüs a jeho dcery Deät a Hýlea.
- 2850: Adrakhones, otec geometrie, zakládá chrám v Oritheně.
- 2700: Diax vyhání fanatiky, zakládá teoriku o axiomatických principech a dává jí jméno.
- 2621: Orithena zničena sopečnou erupcí. Začátek peregrinského období. Mnoho teorů, kteří přežili, tíhne k městskému státu Ethras.
- 2600 až -2300: Zlatý věk Ethrasu
- 2396: Poprava Theléna
- 2415 až -2335: Období Protasova života
- 2272: Ethras násilně včleněn do Bazské říše
- 2204: Založení bazské archy
- 2037: Bazská archa se stává státním náboženstvím říše
- 1800: Bazská říše na vrcholu svého rozmachu
- 1500: Různé vojenské neúspěchy vedou k dramatickému zmenšení území Bazské říše. Teoři se stahují z veřejného života. Svante Cartas píše *Sæculum*, čímž začíná starý matémový věk.
- 1472: Pád Bazu, vypálení Bazské knihovny. Přeživší vzdělanci se shromažďují v bazských kláštrech a cartasijských matémech.
- 1150: Vzestup mystagogů
- 600: Obroda. Očista od mystagogů. Otevření knih.
- 500: Rozptýlení soustavy matémů, věk výzkumů, objevení zákonů dynamiky, vznik moderních aplikovaných teorik. Počátek praktického věku.
- 74: První předzvěst
- 52: Druhá předzvěst
- 43: Prok zakládá Kruh
- 38: Prokovo dílo zavrženo Halikárnem
- 12: Třetí předzvěst
- 5: Strašlivé události
- 0: Rekonstituce. První konvox. Založení nové soustavy matémů. Vyhlášení Knihy kázně a první vydání Slovníku.
- +121: Znavači z koncentu Svante Munkostera se štěpí na dvě skupiny, syntaktiky a sémantiky, a zakládají prokánský a halikárnský řád. V dalším období se řády rozšiřují.
- +190 až +210: Znavači ze Svante Baritoe dosahují pokroku v nukleosyntéze s využitím syntaktických postupů. Vytvoření novohmoty.
- +211 až +213: První vyplenění

- +214: Konvox po vyplnění zakazuje většinu forem novohmoty. Vyhlášení Revidované knihy kázně. Od prokánského řádu se odštěpuje fánijský řád. Od halikárnského řádu se odštěpuje řád evenedrikánský.
- +297: Svante Edhar vytváří z evenedrikánců vlastní řád.
- +300: Při centeniálním apertu je zjištěno, že několik centeniálních matémů od roku 200 sešlo na scestí („zestovkovatělo“).
- +308: Svante Edhar zakládá stejnojmenný koncent.
- +320 až +360: Dosahuje se pokroků v praxi genových sekvencí, především díky spolupráci mezi fánijci a halikárnci.
- +360 až +366: Druhé vyplnění
- +367: Konvox po vyplnění. Manipulace s genovými sekvencemi zakázána. Mezi syntaktickými a sémantickými řádami vytyčeny ostřejší hranice. Fánijci rozpuštěni. Vyhlášena Nová revidovaná kniha kázně. Z matémového světa jsou odstraněna syntaktická zařízení. Formují se aitové, mnozí bývalí fánijci se k nim přidávají. Vzniká inkvizice jakožto nástroj k prosazování nových pravidel. Ve všech koncentech je zřízena funkce správců regulantů; ustavuje se systém moderní hierarchie, jenž v této podobě přetrvá přinejmenším další tři tisíce let.
- +1000: První mileniální konvox
- +1107 až +1115: Objevení nebezpečného asteroidu („Velkého valounu“) přinutí sækulární moc ke svolání mimořádného konvoxu.
- +2000: Druhý mileniální konvox
- +2700: Sílicí rivalita mezi prokánským a halikárnským řádem vede ke vzniku sækulárních pověstí o rétorech a inkantátorech.
- +2780: Sækulární moc při deceniálním apertu zjišťuje, že rétoři a inkantátoři vyvíjejí neobvyklé praktiky.
- +2787 až +2856: Třetí vyplnění způsobí vyliďnění všech koncentů s výjimkou Trojice nedotčených.
- +2857: Konvox po vyplnění reorganizuje koncenty. Záhrobky prohlášený za neplatné. Podnikají se různá opatření k omezení obecně pocítovaného přepychu matémového života. Počet řádů je zredukován. Zbývající řády jsou přerozděleny, aby se dosáhlo větší „rovnováhy“ mezi prokánskými a halikárnskými směry. Vyhlášení Druhé nové revidované knihy kázně.
- +3000: Třetí mileniální konvox
- +3689: Začátek našeho příběhu

1. část

PROVENÁL

Záhradbí: (1) Ve staroortštině doslova „vně hradeb“. Často používáno s odkazem na opevněné městské státy té doby. (2) Ve střední ortštině nematémový svět, neklidné a drsné poměry převládající po pádu Bazu. (3) V praktické ortštině geografické oblasti nebo společenské třídy, které ještě neosvítila znovuoživená moudrost matémového světa. (4) V novoortštině podobně jako význam 2 výše, ale často se používá pro označení sídel, jež bezprostředně obklopují zdi matému, přičemž zahrnuje předpoklad relativní prosperity, stability atd.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„V aši sousedé – upalují se mezi sebou zaživa?“ zahájil frát Orola rozhovor s řemeslníkem Flekem.

Zmocnily se mě rozpaky. A rozpaky já pocítuji fyzicky, je to, jako by mi na hlavu připlaskli hroudu sluncem rozehrátého másla.

„A vaši šamani – chodí na chůdách?“ zeptal se frát Orola. Četl z listu, který byl starý přinejmenším pět století, soudě podle toho, jak byl zahnědlý. Pak zvedl oči a nápomocně dodal: „Je možné, že jim říkáte pastoři nebo léčitelé.“

Rozpaky se začaly jako máslo roztékat. Děsivě se mi sunuly z temene hlavy níž.

„Když onemocní dítě, modlíte se? Přinesete oběť k pomalovanému kůlu? Nebo svalíte vinu na nějakou starou ženu?“

Ted' mě horce oblévaly, stékaly mi dolů po obličejí, ucpávaly mi uši a natékaly do očí. Otázky fráta Orola jsem skoro neslyšel: „Věříte, že se v nějakém druhu posmrtného života shledáte se svými mrtvými psy a kočkami?“

Orola mne požádal, abych mu dělal skriptora. Znělo to působivě, tak jsem svolil.

Doslechl se, že do Nové knihovny byl vpuštěn řemeslník ze záhradbí, aby opravil shnilý trám, k němuž jsme se po našich žebřících nedokázali dostat; přišlo se na to až nyní a nezbývalo dost času, abychom do apertu postavili řádné lešení. Orola se rozhodl, že s řemeslníkem udělá rozhovor, a po mně chtěl, abych zapsal, co se bude dít.

Zastřenýma očima jsem se zadíval na list papíru před sebou. Byl stejně prázdný jako můj mozek. Nezvládal jsem to.

Ale důležitější bylo zaznamenávat, co řekne řemeslník. Zatím neřekl nic. Když rozhovor začal, muž táhl po ploché skále nedostatečně ostrou věc. Ted' se na Orola jen upřeně díval.

„Víte o někom, kdo by byl rituálně zohaven za to, že ho přistihli při čtení knih?“

Řemeslník Flec poprvé po nějaké době zavřel ústa. Poznal jsem, že až je příště otevře, bude mít co říct. Škrtl jsem perem o okraj listu, abych měl jistotu, že mi brk nezaschl. Frát Orola zmlkl a hleděl na řemeslníka, jako by to byla nově objevená mlhovina v okuláru dalekohledu.

„Proč se prostě nešpíznete?“ zeptal se řemeslník Flec.

„Špíznout,“ zopakoval mi několikrát frát Orola, zatímco jsem to zapisoval.

Promluvil jsem přerývaně, protože jsem se snažil psát a mluvit zároveň. „Když jsem přišel – tedy, než jsem byl optován – měli jsme – vlastně oni měli – věc, které se říkalo špíza... Ale neříkali jsme ‚špízovat‘ – říkali jsme ‚mrkat na špízu.‘“ S ohledem na řemeslníka Fleka jsem se rozhodl mluvit flucky, díky čemuž vyzněla ta šokující větná zpotvořenina jen zpola tak hrozně, jako kdybych totéž řekl ortscky. „Bylo to něco jako –“

„Pohyblivé obrázky,“ dovtípil se Orolo. Podíval se na řemeslníka a přešel do flučtiny. „Pochopili jsme, že ‚špízovat‘ znamená věnovat se nějaké praktice – vy byste řekl technice – pohyblivých obrázků, která je venku obvyklá.“

„Je legrační říkat tomu pohyblivé obrázky,“ prohlásil řemeslník. Díval se oknem ven, jako by to byla špíza, ve které běží historický dokument. Otrásal se tichým smíchem.

„Je to ortština praktického věku, proto zní vašim uším podivně,“ připustil frát Orolo.

„Proč tomu prostě neříkáte tak, jak se to doopravdy jmenuje?“

„Špízování?“

„Jo.“

„Protože když přišel do matému před deseti lety tady frát Erasmus, říkalo se tomu ‚mrkání na špízu‘, a když jsem před téměř třiceti lety přišel já, nazývali jsme to ‚jiskrohled‘. Znaváci, kteří žijí na druhé straně tamhle té zdi a slaví apert jen jednou za sto let, by to znali ještě pod nějakým jiným názvem. Vůbec bych se s nimi nedomluvil.“

Poslední slovo, které řemeslník Flec zachytil, bylo „jiskrohled“. „Jiskrohled je něco úplně jiného!“ řekl. „Obsah jiskrohledu si nemůžete prohlížet ve špíze, musíte to zkonvertovat a přepasírovat formát...“

Frát Orolo se teď nudil stejně jako prve řemeslník při hovoru o stovkařích, a tak se konverzace zadržela na dost dlouho, abych to stačil načmárat. Rozpaky mě opustily, aniž bych si toho všiml, stejně jako koktání. Řemeslník Flec se domníval, že má rozhovor konečně za sebou, a otočil se, aby se podíval na konstrukci, kterou jeho lidé pod špatným trámem vybudovali.

„Abych odpověděl na vaši otázku,“ začal frát Orolo.

„Jakou otázku?“

„Tu, kterou jste položil před chvílkou – když mě zajímá, jak to vypadá v záhradbě, tak proč se jednoduše nešpíznu?“

„Ach tak,“ řekl řemeslník, lehce zaskočený tím, jak dlouho dokáže frát Orolo udržet pozornost. *Trpím chorobnou hyperpozorností*, říkal s oblibou frát Orolo, jako by to byla legrace.

„Především nemáme špízovací zařízení,“ řekl frát Orolo.

„Špízovací zařízení?“

Orolo mávl rukou, jako by rozháněl mračna lingvistického zmatení, a řekl: „Ten výrobek, který používáte ke špízování.“

„Jestli máte starý jiskrohledový rezonátor, mohl bych vám přinést rekonvertor, který se mi válí na hromadě haraburdí –“

„Nemáme ani jiskrohledový rezonátor,“ nenechal ho domluvit frát Orolo.

„Tak proč si nějaký nekoupíte?“

To Orola zarazilo. Přímou jsem cítil, jak se mu v hlavě hromadí nové trapné otázky. „*A vy si myslíte, že máme peníze? Že nás sekulární moc chrání proto, že sedíme na nějakém pokladu? Že naši milenáři umějí proměnit obyčejné kovy ve zlato?*“ Ale frát Orolo se opanoval. „Vzhledem k tomu, že žijeme

podle cartasijské kázně, našimi jedinými prostředky jsou křída, inkoust a kámen,“ řekl. „Ale je tu i další důvod.“

„Ano? A jakýpak?“ zeptal se řemeslník Flec, kterého silně dráždil výstřední zvyk fráta Orola oznámit, že se chystá něco říct, místo aby to jednoduše vyklopil.

„Obtížně se to vysvětluje, ale když se na něco jenom namíří špízové vstupní zařízení, nebo jiskrozorová komora, či jak tomu říkáte...“

„Špízolap –“

„...nezachytí se tak to, co pro mne má význam. Já potřebuji, aby to někdo vstříbal všemi svými smysly, promíchal si to v hlavě a převedl to na slova.“

„Slova,“ zopakoval řemeslník jako ozvěna, načež si úsečným pohledem přeměřil celou knihovnu. „Zítra přijde místo mě Quin,“ oznámil a pak trochu defenzivně dodal: „Musím kontrastrafovat ty nové klanexové rekompensátory – jestli chcete něco vědět, tak ta rozvětvená struktura už podle mě začíná vypadat trochu neforemně.“

„Nemám nejmenší tušení, co tím chcete říct,“ podivil se Orol.

„To nic. Se všemi dotazy se obračete na něho. On má dar výmluvnosti.“ A řemeslník se potřetí během tří minut podíval na stínítko svojí čudly. Trvali jsme na tom, aby všechny její komunikační funkce vypnul, ale i tak mu sloužila jako kapesní hodinky. Zřejmě si nevšiml, že má z okna přímý výhled na pět set stop vysoké hodiny.

Udělal jsem tečku za větou a obrátil jsem se tváří ke knihovně, z obavy, že bych mohl vypadat pobaveně. Způsob, jakým řekl: *Zítra přijde místo mě Quin*, budil jaksi dojem, že se jedná o okamžité rozhodnutí. Frát Orol si toho pravděpodobně všiml také. Kdybych udělal tu chybu, že bych se na něho podíval, já bych se smál, a on ne.

Hodiny začaly odbíjet provenál. „To je pro mě,“ řekl jsem. Pak jsem kvůli řemeslníkovi dodal: „Omlouvám se, ale musím jít natáhnout hodiny.“

„Napadlo mě –“ řekl. Sáhł do brašny na náradí, vytáhl z něj plastový pytlík, sfoukl z něj piliny, odmontoval uzávěr (nikdy předtím jsem takový neviděl) a vytáhl stříbrnou trubičku velkou jako prst. Nato se s nadějí podíval na Orola.

„Nevím, co to je, a nechápu, co chcete,“ prohlásil Orol.

„Špízolap!“

„Ach tak. Slyšel jste o provenálu a chtěl byste ho vidět a pořídit si z něj pohyblivé obrázky, když už jste tady?“

Řemeslník přikývl.

„Bude to přípustné, pokud zůstanete stát na místě, které vám bude určeno. Nezapínejte to!“ Frát Orol zvedl ruce a hotovil se odvrátit zrak. „Doslechnete se o tom správce regulant – a budu muset činit pokání! Pošlu vás za aity. Ukážou vám, kam máte jít.“

A dál se vše neslo v tomto duchu, poněvadž kázeň se skládala z mnoha pravidel, a my už jsme z nich řemeslníku Flekovi udělali v hlavě zmatek, když jsme ho do decenářského matému vpustili.

Kluzura: (1) Ve staroortštině každý uzavřený, nepřístupný prostor (Thelénes byl v jednom takovém vězněn před popravou, tenkrát však to slovo ještě nemělo matémové konotace významu 2 a dalších níže uvedených, což může být pro mladší fidely matoucí). (2) V rané střední ortštině matém jako celek. (3) V pozdní střední ortštině zahrada nebo dvůr obklopený budovami a považovaný za srdce nebo střed matému. (4) V novoortštině každý tichý, meditativní prostor chráněný před zmatky a vyrušováním.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Používal jsem svou sféru jako sedátko. Když jsem po ní začal konečky prstů kroužit proti směru hodinových ručiček, zmenšovala se tak dlouho, až se mi vešla do dlaně. Jak jsem seděl, rola se mi posunula. Vykasal jsem si ji, škubnutím jsem narovnal záhyby a vyrazil jsem poklusem kolem stolů, židlí, koulí a pomalu se pohybujících frátů. Pod kamenným obloukem jsem prošel do skriptoria. Místnost byla prostoupena sytou vůní inkoustu. Možná to bylo tím, že jeden starý frát a jeho dva fidelové tam právě opisovali knihy. Ale napadlo mě, jak dlouho by trvalo, než by ta vůně zmizela, kdyby tu místnost vůbec nikdo nepoužíval; spotřebovalo se v ní veliké množství inkoustu a jeho vlhký pach tu musel být do všeho hluboko vsáknutý.

Na druhém konci vedly menší dveře do Staré knihovny, která byla jednou z původních budov, jež se nacházely přímo na místě klauzury. Její kamenná podlaha, o 2300 let starší než podlaha Nové knihovny, byla pod chodidly mých nohou tak ohlazená, že jsem ji skoro necítil. Dokázal bych najít cestu se zavřenýma očima jen podle toho, že bych nechal své nohy číst vzpomínky, jež do ní vepsaly kroky těch, kteří tudy chodili přede mnou.

Kluzura byla zastřešená chodba po obvodu obdélníkové zahrady. Z vnitřní strany ji před počasím nechránilo nic než řada sloupů, které podpíraly její střechu. Na vnější straně byla krytá zdí, v níž byly průchody – těmi se vcházelo do budov, jako byly Stará knihovna, refektář a různé křídárny.

Každou z těch věcí, které jsem míjel – vyřezávané koncové díly knihoven, kameny zasazené do sebe tak, aby tvořily podlahu, okenní rámy, kované dveřní závěsy s ručně vyrobenými hřeby, jimiž držely na dřevu, hlavice sloupů obklopujících klauzuru i pěšinky a záhony v samotné zahradě –, před dávnou dobou zhotovil nějaký šikovný člověk zvlášť k jejich účelu. Na některé z těchto předmětů, jako například na dveře Staré knihovny, spotřebovali jejich tvůrci celý svůj život. Jiné vypadaly, jako by byly zhotoveny za jedno lenivé odpoledne, ale s takovým porozuměním, že pak byly s láskou uchovávané stovky nebo tisíce let. Některé vycházely ze zásad čisté, jednoduché geometrie. Další prozrazovaly zálibu ve spletitostech, a bylo tak určitou

hádkou, zda se jejich tvar vůbec řídí nějakým pravidlem. Ještě jiné pak zobrazovaly buď skutečné lidi, kteří žili v té či oné době a vymýšleli zajímavé věci, a nebo prostě obecné typy: deolater, fyziologer, burger a standa. Kdyby se mě někdo zeptal, dokázal bych jich vysvětlit možná čtvrtinu. Jednou je snad budu umět vyložit všechny.

Do klauzurní zahrady, kde se tráva a šterkové cestičky proplétaly mezi shluky bylin, keři a občasným stromovím, vtrhly sluneční paprsky. Sáhl jsem si přes rameno dozadu, nahmatal jsem lem svojí roly a přetáhl jsem si ho přes hlavu. Tu část roly, která mi visela pod šňůrou, jsem stáhl víc dolů, takže její roztržený okraj se svezl až na zem a zakryl mi chodidla. Vsunul jsem ruce do záhybů v pase a spojil je těsně nad šňůrou, a vyšel jsem na trávu. Byla bledě zelená a pichlavá, neboť panovalo horké počasí. Když jsem se pak ocitl na volném prostranství, pohlédl jsem na jižní ciferník hodin. Ještě deset minut.

„Fráte Lio,“ řekl jsem, „nedomnívám se, že by drápalka patřila do Stočtyriašedesátky.“ Čímž byl míněn soupis rostlin, jejichž pěstování dovozovala Druhá nová revidovaná kniha kázně.

Lio byl podsaditější než já. Jako mladší býval buclatý, ale teď byl spíš jen dobře stavěný. Dřepěl ve stínu jabloně na kousku rozrušené země, fascinovaný hlínou. Lem svojí roly si ovinul kolem pasu a mezi stehny v základním uzlu cudnosti. Zbytek smotal do těsného štůčku, který na každém konci převázal šňůrou, a pak si ho pověsil úhlopříčně na záda jako svinutou příkrývku. Tento sklad si vymyslel sám. Nikdo jiný se jeho příkladem strhnout nedal, ale i když to vypadalo hloupě, musel jsem přiznat, že v takový teplý den se to zdá pohodlné. Zadek měl deset palců od země: udělil své sféře přibližně velikost lidské hlavy a teď na ní balancoval.

„Fráte Lio,“ zopakoval jsem. Ale Lio měl zvláštní uvažování, a občas na slova nereagoval. Přes cestu se mi klenul stonek drápalky. Našel jsem kousek, který byl bez trnů, sevřel jsem ho v ruce, vyškubl jsem ho i s kořeny a máchl s ním vzhůru, až se drobné kvítky na jeho vršku otřely frátu Liovi o ježatou hlavu. „Troubo,“ řekl jsem zároveň.

Lio se svalil dozadu, jako kdybych ho přetáhl obuškem. Nohy mu vylétly do vzduchu a pak se stočily zpátky, aby našly oporu na kořenech jabloně. Vstal z podřepu, s bradou zastrčenou a rovnou páteří. Ze zpotených zad mu odpadávaly kousky hlíny. Jeho sféra se odkutálela pryč a uvázla v hromadě vytrhaného plevele.

„Tys mě neslyšel?“

„Pravda, drápalka do Stošedesátčtyřky nepatří. Ale nepatří ani mezi Jedenáctku. Takže to není tak, že bych ji musel spálit, jakmile ji uvidím, a zapsat to do Kroniky. Může to počkat.“

„Na co počkat? Co vlastně děláš?“

Ukázal do hlíny.

Sklonil jsem se, abych se podíval. Mnoho lidí by takhle neriskovalo. Protože jsem měl na hlavě kápi, frát Lio se tak dostal mimo mé periferní zorné

pole. Přitom se vědělo, že Lia by měl člověk vždycky koutkem oka sledovat, protože nikdy není jisté, kdy se pustí do zápasení. Vytrpěl jsem z Liových rukou notnou dávku zámků, škrticích chvatů, sražení k zemi a znehybnění, stejně jako rozsáhlých pohmožděnin ze srážek s jeho lebkou. Ale věděl jsem, že teď na mě nezaútočí, protože prokazují úctu něčemu, co považuje za fascinující.

Lia a mne optovali před deseti lety, když nám bylo osm. Byli jsme součástí sklizně, při níž sklidili dvaatřicet chlapců a dívek. První dva roky jsme se dívali, jak skupinka čtyř větších bratrů každý den natahuje hodiny. Skupina osmi súr rozeznávala zvony. Později vybrali jeho, mne a ještě dva další poměrně urostlé hochy a sestavili z nás nový tým natahovačů hodin. Obdobně z naší sklizně vybrali osm dívek, aby si osvojily umění hry na zvony, které vyžadovalo méně fyzické síly, ale v jistých ohledech bylo náročnější, neboť některé změny trvaly hodiny a vyžadovaly nepřerušené soustředění. Můj tým natahoval hodiny každý den už více než sedm let, pokud zrovna bratř Lio nezapomněl a nemuseli jsme to udělat ve třech. Zapomněl před dvěma týdny a súra Trestanas, správce regulant, mu za to uložila pokání, které spočívalo v pleť záhonků s bylinkami v tom nejparnější ročním období.

Zbývalo osm minut. Jenže kdybys se pokoušel Lia popohnat, nijak bych si tím nepomohl; ať už si chtěl promluvit o čemkoli, musel jsem to absolvovat až do úplného konce.

„Mravenci,“ řekl jsem. Ale protože jsem Lia znal, hned jsem se opravil: „Údolka o mravencích?“

Slyšel jsem, jak se usmál. „Mravenci dvou barev, fráte Razi. Válčí spolu. S politováním přiznávám, že za to můžu já.“ Šťouchl do hromádky stonků drápalky vytržených ze země i s kořeny.

„Označil bys to za válku, nebo jenom za zmatenou tahanici?“

„Na to jsem se právě snažil přijít,“ řekl. „Ve válce máš strategii a taktiku. Jako třeba obchvatné manévry. Jsou mravenci schopni obchvatných manévrů?“

Skoro jsem ani nevěděl, co to má být: napadení z boku. Lio takové pojmy vytrhával ze starých knih údolky – údolní nauky –, jako by trhal dračí zuby ze zkamenělé čelisti.

„Domnívám se, že mravenci jsou schopni obchvatných manévrů,“ řekl jsem, i když jsem cítil, že je to ožehavá otázka a že Lio na mě právě teď podniká obchvatný manévr pomocí slov. „Proč by nebyli?“

„Náhodou toho samozřejmě schopní jsou! Podíváš se na ně shora a řekneš si: ‚Och, to vypadá jako obchvatný manévr!‘ Jenže když tam není žádný velitel, který by se rozhlížel po bojišti a řídil jejich pohyby, jsou skutečně schopni provádět koordinované manévry?“

„Trochu to připomíná otázku svante Taungy,“ poukázal jsem. („Může dostatečně velké pole buněčných automatů myslet?“)

„Tak jsou, nebo ne?“

„Viděl jsem, jak mravenci spolupracují, aby si odnesli kus mojí svačiny, takže vím, že svoje konání koordinovat dovedou.“

„Jenže když stovka mravenců tlačí tutéž rozinku a já jsem jeden z nich, tak cítím, jak se ta rozinka pohybuje, ne? – takže rozinka samotná je prostředek, kterým spolu komunikují. Ale když jsem osamocený mravenec na bojišti –“

„Troubo, je provenál!“

„No jo,“ řekl, otočil se ke mně zády a vykročil. Právě tento sklon ustat uprostřed hovoru mu spolu s dalšími nezvyklými vlastnostmi vysloužil pověst člověka, který není úplně bez vady. Zase zapomněl svou sféru. Zvedl jsem ji a hodil ji po něm. Odrazila se mu od týla a vylétla rovnou vzhůru do vzduchu; skoro se ani nepodíval, natáhl ruku a v pádu ji chytil. Obešel jsem bojiště, protože jsem si nechtěl žádné bojovníky odnést zesponu na šlapkách, živé ani mrtvé, a pospíšil jsem si za ním.

Lio dorazil na roh klauzury dlouho přede mnou a vyhnul se davu pomalu postupujících súr poněkud neuctivě, ale zároveň tak hloupě, že se všechny súry musely krátce zasmát a dál se tím nezabývaly. Vzápětí se nahruly do klenuté chodby a mě uvěznily za sebou. Popohnal jsem fráta Lia, aby nepřišel pozdě; teď přijdu pozdě já a budu na sobě muset snášet zamračené pohledy.

Rit: (1) V praortštině a staroortštině úkon; čin záměrně vykonaný nějakou entitou, zpravidla jednotlivcem. (2) Ve střední a pozdní ortštině oficiální rituál, zpravidla vykonávaný shromážděním znavačů, kterým matém nebo koncent jako celek provádí nějakou kolektivní činnost, obvykle oslavovanou zpěvem chorálů, předepsanými gesty a jiným rituálním chováním.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Hodiny, to byl v jistém smyslu celý minstr i se sklepením. Když ale lidé hovořili o „hodinách“, měli většinou na mysli čtyři ciferníky, umístěné vysoko na zdech praesidia – ústřední věže minstru. Ciferníky byly vyrobeny v různých obdobích a každý ukazoval čas odlišným způsobem. Všechny čtyři však byly propojené s tímtež vnitřním mechanismem. Každý znázorňoval čas, den v týdnu, měsíc, měsíční fázi, rok a (pro ty, kteří je uměli číst) mnoho dalších kosmologických tajemství.

Praesidium stálo na čtyřech sloupech a po většinu své výšky si zachovávalo čtvercový půdorys. Kousek nad ciferníky však byly rohy čtvercové dispozice seříznuty, čímž vznikl osmiúhelník, a o něco výš se osmiúhelník měnil v šestnáctiúhelník, který ještě výše přecházel v kruh. Střecha praesidia měla tvar kola, nebo spíš čočky, protože byla uprostřed lehce vyboulená, aby z ní mohla stékat dešťová voda. Spočívaly na ní megality, kupole, přístřešky a věžičky

observatoria, které řídilo stejný hodinový stroj, jenž uváděl do chodu ciferníky, a bylo jím zpětně poháněno.

Pod každým ciferníkem byla zvonice, ukrytá za kružbami. Pod zvonicemi vybíhaly z těla věže prudce klesající kamenné oblouky, sloužící jako podpěrné pilíře k udržení stability. Ty vyrůstaly rovnou z vrcholku čtyř vysunutých věží, nižších a podsaditějších než praesidium, ale postavených podle stejného základního plánu. Věže byly navzájem propojeny soustavami oblouků a polí kružeb, jež pohlcovaly spodní polovinu praesidia, a vytvářely tak širokou základnu minstru.

Minstr měl kamenný strop, strmě zaklenutý. Nad klenbami se rýsovala konstrukce ploché střechy. Nahoře na střeše bylo zbudováno sídlo správce defendora. Jeho vnitřní nádvoří, na čtvercové výměře kolem praesidia, bylo zastřešené, obehnané zdí a rozparcelované na skladištní prostory a místnosti správy, ale po jeho obvodu se táhl otevřený ochoz, díky němuž mohly defendorovy hlídky za několik minut obejít minstr kolem dokola, přičemž měly rozhled všemi směry až k obzoru (pokud jim právě nezacláněl nějaký pilíř, opěra, věž nebo věžička). Římsu s ochozem podpíraly desítky hustě rozmístěných podpěr, které obloukovitě vybíhaly ze stěn dole. Konec každé podpěry sloužil jako bidýlko pro chrlič, držící věčnou hlídku. Polovina z nich (defendorské chrlice) hleděla ven, druhá polovina (regulantské chrlice) ohýbala šupinatý krk a směřovala své špičaté uši a přímhouřené oči do koncentu, který se prostíral dole pod nimi. Mezi podpěrami, shora stíněné strážním ochozem, se klenuly nízké matické oblouky oken správce regulanta. V koncentu bylo jen málo míst, kam se nedalo dohlédnout alespoň z jednoho z nich – a ta jsme samozřejmě všechna znali nazpaměť.

Svante: (1) V novoortštíně výraz vyjadřující úctu, vyhrazený pro velké myslitele, téměř vždy posmrtně. *Poznámka:* toto slovo bylo přijato teprve na mileniálním konvoxu v roce 3000 p. R. Do té doby bylo chápáno jako chybný zápis slova savante. Při tesání do kamene, kde se používají pouze velká písmena, se výraz zapisuje SAVANTE (a proto často pouze SV., pokud kameníkovi dochází místo). Během úpadku norem v desetiletích po Třetím vyplenění začalo běžně docházet k vypouštění samohlásek (tzv. problém líného kameníka), takže původní slovo záhy zdegenerovalo ve *svante* (dnes přijímané), nebo dokonce *svant* (dnes odmítané). V psané formě lze zkratku *sv.* použít pro cokoli z uvedeného. V některých tradičních řádech se dodnes vyslovuje „savant“, a totéž zřejmě platí pro mileniáře.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Minstr vyrážel vzhůru ze zarovnaného pahýlu útvaru, jímž tu kdysi končilo pásmo hor. Skalisko s milenářským matémem se nad ním tyčilo z východní strany. Ostatní matémy a komplexy se rozkládaly pod ním, na jihu a na západě. Ten, ve kterém jsem žil spolu s ostatními desítkáři já, byl čtvrt míle daleko. Zastřešený průchod, sestávající ze Sedmi schodišť navzájem propojených odpočívadly, spojoval náš matém s kamenným nádvořím před portálem, který jsme používali ke vstupu do minstru. Touthle trasou aspoň chodila většina ostatních desítkářů.

Ale než abych čekal, až chumel starých súr uvolní úzký průchod, raději jsem se vrátil do kapituly, která byla vlastně jen rozšířeným výběžkem v chodbě obíhající klauzuru. Tady byl zadní východ, kterým jsem se dostal do kryté uličky mezi křídárnami a dílnami. Její stěny byly lemovány výklenky, do kterých jsme cpali nedokončená díla. Konce a rohy zpola rozepsaných, pomalu žloutnoucích a kroutících se rukopisů trčely ven a už tak dost úzkou uličku ještě zužovaly.

Když jsem doběhl na konec a protáhl se východem ve tvaru podkovovitého oblouku, ocitl jsem se na louce, jež se prostírala pod vyvýšeným soklem, na němž byl postaven minstr. Louka sloužila jako ochranný pás, který nás odděloval od matému centenářů. Kamenná zeď vysoká šestnáct stop ji dělila na dvě poloviny. Stovkaři svou stranu využívali k chovu dobytka.

Když jsem byl optován, používali jsme naši stranu k sušení sena. Před několika lety, na sklonku léta, dostali frát Lio a frát Jesry za úkol louku prohledat, jestli tam nerostou byliny z Jedenáctky. A skutečně na jednom místě narazili na cosi, co vypadalo jako rozmarník. Vysekali to tedy, naházeli to uprostřed louky na hromadu a zapálili.

Do večera se celá louka na naší straně zdi proměnila v jedno velké kouřící, zuhelnatělé strniště a podle zvuků, jež přicházely přes vršek zdi, to vypadalo, že vítr zavál jiskry i na stranu stovkařů. Na naší straně vytvořili frátové a sůry bojovou linii, která se táhla po hranici mezi loukou a kombiníky, kde jsme pěstovali většinu naší potrawy, a sahala až k řece. Posílali jsme si řetězem kbelíky s vodou od řeky a prázdné nazpátek a polévali jsme kombiníky, u nichž nejvíc hrozilo, že vzplanou. Jestli jste někdy viděli, jak vypadá na konci léta dobře obhospodařovaný kombiník, pak to chápete; obrovské množství biomasy je v téhle fázi roku už dost suché, aby začalo hořet.

Při vyšetřování pak zástupce správce regulanta, který měl v té době službu, svědčil v tom smyslu, že při počátečním požáru vzniklo tolik kouře, že mu to znemožnilo udělat si jasnou představu, co Lio a Jesry provedli. Celá událost tak byla do Kroniky zanesena jako nehoda, a chlapi vyvázli s pokáním. Já ale vím, protože mi to Jesry později řekl, že když se oheň z rozmarníku rozšířil na okolní trávu, místo aby ho udusali, Lio navrhl, že by proti ohni měli bojovat ohněm a zkrotit jej pomocí údolky o ohni. Jejich pokus o založení protipožárů všechno jedině zhoršil. A když se Lio pokoušel zapálit protiprotipožáry, které měly zadržet soustavu protipožárů, jejichž původním účelem bylo zadržet

počáteční požár, avšak vymkly se kontrole, Jesry ho odtáhl do bezpečí. Jak měl plné ruce práce s Liem, musel tam nechat svou sféru, která od té doby zůstala na jednom místě zatuhlá a nikdy už nedokázala úplně zprůhlednět. Požár nám každopádně poskytl záminku udělat konečně něco, o čem jsme mluvili celou věčnost, totiž osít prostor jetelem a dalšími kvetoucími rostlinami a chovat tam včely. V dobách, kdy v záhradbí fungovala ekonomika, mohli jsme med prodávat burgerům v trhovém stánku před Denní branou a za utržené peníze nakoupit věci, které se uvnitř koncentu vyráběly obtížně. V dobách, kdy venku panovaly postapokalyptické podmínky, jsme ho mohli jíst.

Jak jsem uháněl k minstru, kamennou zeď jsem teď měl po pravé ruce. Kombínky – nyní stejně plné a dozralé jako tehdy před požárem – se z větší části prostíraly vlevo za mnou. Přede mnou, o něco výš, se táhlo Sedm schodišť zaplněných znavací. V porovnání s ostatními fráty, kteří byli všichni zahalení v rolách, vypadal polonahý Lio, pohybuující se dvakrát tak rychle, jako mravenec nesprávné barvy.

Chór, srdce minstru, měl osmiboký půdorys (nebo jak s oblibou říkali teoři, jeho grupou symetrií byla množina osmých kořenů jedničky). Jeho osm stěn tvořily husté kružby, některé z kamene, jiné vyřezávané ze dřeva. Říkali jsme jim stínítka a mátlí jsme tím lidí ze záhradbí, pro které výraz stínítka označoval plochu, na níž člověk sledoval špízu nebo hrál hry. Pro nás stínítka znamenalo stěnu se spoustou otvorů, přepážku, skrze kterou je možné vidět, slyšet a vnímat pachy.

Ze základny minstru vybíhaly čtyři lodě, na sever, východ, západ a jih. Jestli jste se někdy účastnili svatby nebo pohřbu v některé deolaterské arše, loď by vám připomínala tu velkou část, v níž hosté sedí, stojí, klečí, bičují se a válejí se po podlaze, či kdovíco to vlastně dělají. Chór by pak odpovídal místu, kde stojí u oltáře kněz. Když se na minstr díváte z dálky, právě kvůli té čtveřici lodí to vypadá, že je dole tak široký.

Hosté ze záhradbí jako řemeslník Flec směli přicházet Denní branou a pozorovat znaváče ze severní lodě, pokud tedy neměli nějakou zvlášť nakažlivou nemoc a chovali se v mezích slušnosti. Tak to bylo víceméně zvykem posledních sto padesát let. Kdybyste navštívili náš koncent a vstoupili Denní branou, cesta by vás přivedla k portálu v severním průčelí a středovou uličkou v severní lodi byste dospěli ke stínítku na konci. Bylo by omluvitelné, kdybyste pak došli k závěru, že celý minstr je tvořen pouze touto lodí a osmihranným prostorem na druhé straně stínítka. Ovšem každý, kdo by se nacházel ve východní, západní nebo jižní lodi, by se mohl dopustit stejného omylu. Stínítka byla zhotovena tak, aby byla ze strany dovnitř lodi tmavá a ze strany do chóru světlá, takže bylo snadné vidět do chóru, ale nemožné nahlédnout za něj. Vznikal tak pokaždé dojem, že je tu jediná loď a chór patří pouze k ní.

Východní loď byla prázdná a málo používaná. Když jsme se na to ptali starších frátů a súr, jen mávli rukou a „vysvětlili“ nám, že je to slavnostní vstup do minstru. Pokud to tak bylo, byl natolik slavnostní, že nikdo nevěděl, co si s ním počít. Jednu dobu tam stály varhany, ty však byly při Druhém vyplnění vyrvány a pozdější zlepšovací úpravy kázně všechny další hudební nástroje zakázaly. Když byla naše sklizeň mladší, Oroló nás několik let napínal řečmi o tom, že se mluví o možnosti vyhradit tam prostor pro desetitisícileté fráty, pokud by se koncent Svante Edhara někdy odhodlal vybudovat pro ně matém. „Před 689 lety byl návrh předložen mileniárům,“ tvrdil, „a za dalších tři sta jedenáct se čeká jejich odpověď.“

Jižní loď byla vyhrazena pro centenáře, kteří se do ní mohli dostat tak, že přešli svou polovinu louky. Loď pro ně byla až moc velká. Nás desítkáře, kteří jsme se museli mačkat v mnohem menším prostoru těsně vedle, tento fakt roztrpčoval více než tři tisíce let.

Západní loď zdobila nejlepší vitrážová okna a nejjemnější kamenické práce, protože ji užívali unáři, kteří byli ze všech matémů zdaleka nejnadanější. Těch však bylo dost, aby ji s přehledem zaplnili, a tak nám nevadilo, že mají tolik místa.

Zbylé čtyři stínítkové stěny chóru – severovýchodní, jihovýchodní, jihozápadní a severozápadní – měly stejnou velikost a tvar jako ty čtyři, jež se nacházely v hlavních směrech, ale nebyly propojené s žádnou lodí. Na tmavé straně těchto stínítek se prostírala čtyři zákoutí minstru chaoticky vyplněná konstrukcemi, které nebyly uzpůsobené pro lidi, zato byly nutné, aby to všechno zůstalo stát. Náš kout na jihozápadě byl zaplněný zdaleka nejvíc, protože desítkářů bylo kolem tří set. Proto náš prostor rozšířili dvěma bočními věžemi, které se vydouvaly ze stěn minstru a mohly za to, že byl v těch místech viditelně asymetrický.

Severozápadní kout byl propojený s komplexem primase a užíval ho pouze on, jeho hosté, správci a další hierarchové, takže tam žádná tlačnice nebyla. Jihovýchodní kout patřil tisícovkářům; napojoval se rovnou na jejich fantastické, ručně tesané kamenné schodiště, které strmě šplhalo, stáčelo se a vinulo po úbočí jejich Skaliska.

Severovýchodní kout, právě naproti nám, byl vyhrazen aítům. Jejich vchod ústil přímo do jejich krytých kobek, které vyplňovaly prostor mezi touto stranou minstru a přirozenou skalní stěnou, jež v té části tvořila vnější hradbu koncentu. Tunel jim údajně umožňoval přístup k podzemním mechanismům hodin, o něž měli povinnost pečovat. Podobné domněnky však byly, stejně jako většina našich informací o aitech, sotva víc než lidové báchorky.

Do minstru tedy vedlo osm cest, pokud člověk počítal jen oficiální vstupy. Matémová architektura však byla nanejvýš spletitá, a tak existovalo také několik menších, zřídka kdy používaných dveří, o kterých téměř nikdo, s výjimkou zvědavých fidelů, nevěděl.

Šinul jsem si to jetelem tak rychle, jak jsem dokázal, abych při tom nešlápl na žádnou včelu. I tak jsem získal náskok proti těm na Sedmi schodištích a brzy jsem se dostal k Lučním dveřím vsazeným do zděného oblouku, který navazoval na přírodní skálu. Po kamenném schodišti jsem vystoupal nahoru do úrovně hlavní podlahy minstru. Protáhl jsem se několika zvláštními, ošumělými komorami, kde byla uložena roucha a obřadní předměty, jež se v danou dobu nepoužívaly, a vynořil jsem se přímo v tom architektonickém mišmaši v jihozápadním koutě, který jsme my desítkáři využívali namísto lodě. Přicházející frátové a sůry mi bránili v postupu. Ale všude, kde ve výhledu překážely sloupy, byly volné uličky. V jedné z nich, těsně u paty jednoho sloupu, stál náš šatník. Většina jeho obsahu ležela vyházená na podlaze. Frát Jesry a frát Arsibalt stáli opodál, oba již zahalení do šarlatu, a tvářili se rozzlobeně. Frát Lio se motal v hedvábí, jak se snažil najít své oblíbené roucho. Klekl jsem si a mezi těmi, která zahodil, jsem našel jedno v mojí velikosti. Navlékl jsem je na sebe, postaral jsem se, aby se mi nepletlo pod nohy, a zařadil jsem se za Jesryho a Arsibalta. Okamžik nato se k nám připojil i Lio a stoupl si za mě – až příliš těsně. Vyšli jsme ze stínu sloupu a kličkovali davem ke stínítku. Drželi jsme se za Jesrym, který se nebál používat lokty. Ale nebylo zase tak plno. Dnes se dostavila jen asi polovina desítkářů, ostatní se pilně připravovali na apert. Naši frátové a sůry seděli před jihozápadním stínítkem ve výškově odstupňovaných řadách. Ti úplně vpředu se usadili na podlaze. Další řada seděla na svých sférách velkých jako hlava. Ti za nimi si sféry zvětšili. V zadní řadě už byly sféry vyšší než ti, kdo na nich seděli, nafouknuté jako obrovské tenké balóny, takže v tom, aby se překulily a shodily svá břemena na dlažbu, jim bránila jediné skutečnost, že byly mezi stěnami všechny natěsnané až na sebe, jako vajíčka v krabici.

Arcifrát Mentaxenes otevřel dvířka umístěná v našem stínítku. Byl velice starý a my jsme žili v přesvědčení, že jediné tato každodenní činnost ho drží při životě. Každý z nás šlápl na tácek s rozemletou kalafunou, aby naše chodidla získala lepší kontakt s podlahou.

Pak jsme v zástupu vyšli ven a jako krystalky cukru vhozené do hrnku s čajem jsme se rozpustili v tom obrovském prostoru. Chór byl postavený tak, že něčím budil dojem nádrže, v níž je uloženo všechno světlo, které kdy na koncert dopadlo.

Když se člověk zastavil hned za stínítkem a zvedl oči, uviděl ve výšce téměř dvou set stop klenutý strop minstru, ozářený světlem, jež se dovnitř linulo ze všech stran vitrážovými okny v horní části stavby. Světlo dopadající v takovém množství na světlé vnitřní strany osmi stínítek je všechna činilo neprůhlednými, takže to vypadalo, jako bychom my čtyři měli celý minstr sami pro sebe. Tisícovkáři, kteří slezli dolů po svém obezděném, zastřešeném schodišti, aby se provenálu zúčastnili, nás teď skrze své stínítko viděli, ale nemohli vidět řemeslníka Fleka, jak stojí v severní lodi v žlutém tričku a se špízolapem v ruce. Právě tak Flec nemohl vidět je. Ale všichni zároveň mohli

sledovat provenálový rit, který se odehraje uvnitř chóru a bude k nerozeznání od obřadu, jenž se tu konal před jedním, dvěma nebo třemi tisíci let.

Præsidium podpíraly čtyři drážkované kamenné nohy zaražené do středu chóru a jistě – alespoň tak jsem si to představoval – sahající až do krypty pod ním, kde aitové dohlížejí na pohyb svých serepetiček. Jak jsme postoupili kupředu, jeden z těchto sloupů jsme nechali za sebou. Neměly kruhový průřez, ale byly protáhlé diagonálním směrem, skoro jako by to byla směrová křídélka na starodávné raketě, i když nebyly zdaleka tak štíhlé, jak by se z toho dalo usoudit. Tak jsme došli až do centrální šachty minstru. Odsud jsme při pohledu vzhůru mohli vidět dvakrát tak vysoko, až na sám vršek præsidia, kde bylo observatorium. Postavili jsme se na svá místa, vyznačená dolíky umazanými od kalafuny.

Otevřely se dveře v primasově stínítku a vyšel z nich muž, oděný do bohatšího roucha než my, a navíc purpurového, aby bylo patrné, že je to hierarcha. Primas měl dnes zřejmě hodně práce – nejspíš se taky připravoval na apert –, a tak místo sebe poslal jednoho ze svých pobočníků. Další hierarchové vyšli za ním. Frát Delrakhones, správce defendor, se posadil do křesla po primasově levici a súra Trestanas, správce regulant, se usadila napravo.

Zpoza unářského stínítku vypochovalo patnáct frátů a súr v zeleném – po třech pro soprán, alt, tenor, baryton a bas. Dnes byla řada na nich, aby předzpívávali a předříkávali, takže nás nejspíš čekaly slabé výkony, přestože měli bezmála rok, aby se to naučili.

Hierarcha odříkal úvodní slova ritu a opřel se do páky, která uváděla provenál do pohybu.

Jak byste na hodinách poznali, kdybyste v nich uměli číst, měli jsme před sebou ještě další dva dny řadového času. To znamenalo, že se nekonal žádný zvláštní svátek nebo slavnost, a liturgie se neřídila žádnou zvláštní tematikou. Namísto toho obřad standardně přešel do pomalé, útržkovité rekapitulace naší historie, v níž se nám připomínalo, jak jsme dospěli k poznání všeho, co víme. Za první půlrok jsme obsáhli všechno, co se stalo před Rekonstitucí, a teď jsme se propracovávali dál. Dnešní liturgie nějak souvisela s pokroky v teorie konečných grup, k nimž došlo přibližně před třinácti sty lety a které způsobily, že jejich původce, svante Bly, byl svým správcem regulantem odvržen a zbytek svých dní prožil na vršku tabulové hory, obklopený standy, kteří ho uctívali jako boha. Podnítil je dokonce k tomu, aby přestali užívat rozmarník, což způsobilo, že zatrpkli, zabili ho a snědli jeho játra, neboť se mylně domnívali, že to byl orgán, kterým myslel. Pokud žijete v koncentu, najdete si o svante Blyovi víc v Kronikách. Pokud ne, pak vězte, že podobných historek máme tolik, že by člověk mohl chodit na provenál každý den svého života a nikdy by žádnou neslyšel dvakrát.

O čtyřech sloupech præsidia už jsem se zmínil. Přímo uprostřed, v ose celého minstru, visel řetěz se závažím na konci. Táhl se válcovým prostorem nad námi tak vysoko, že se jeho horní konec ztrácel v prachu a šeru.

Závaží představoval neforemný kus šedého kovu protkaný dutinami, jako by byl zpola sežraný od červů – čtyři miliardy let starý železoniklový meteorit, ze stejného materiálu jako jádro Arbre. Za téměř čtyřiadvacet hodin od posledního provenálu urazil většinu své cesty k podlaze; nechybělo mnoho a mohli bychom se ho dotknout, kdybychom se natáhli. Většinu času klesal rovnoměrně, neboť byl odpovědný za pohánění hodinového stroje. Při východu a západu slunce, kdy bylo třeba, aby dodal energii k otevření či uzavření Denní brány, ale klesal tak rychle, že mu náhodní diváci horempádem uhýbali z cesty.

Další čtyři závaží visela na čtyřech jiných, na sobě nezávislých řetězech. Byla méně nápadná, protože nevisela uprostřed a nijak výrazně se nepohybovala. Posouvala se po kovových kolejničkách připevněných ke čtyřem sloupům præsidia. Závaží měla pravidelné geometrické tvary: byla tam krychle, osmistěn, dvanáctistěn a dvacetistěn, všechny vyrobené z černé sopečné horniny vytěžené z útesů Ekby a přivezené sáňovými vlaky přes severní pól. Při každém natažení hodin se každé z nich maličko zvedlo. Krychle sjížděla dolů jednou v roce, aby otevřela Roční bránu, a osmistěn jednou za deset let, aby otevřel Desetiletou bránu, takže obě závaží byla nyní na svých drahách docela blízko vrcholku. Dvanáctistěn a dvacetistěn plnily stejnou funkci pro Stoletou a Tisíciletou bránu. Ten první byl zhruba v devíti desetinách cesty vzhůru, druhý přibližně v sedmi desetinách. Takže i jen od oka se dalo uhodnout, že je asi tak rok 3689.

Mnohem výš v præsidiu, v horní části chronokaverny – obrovské vzdušné prostory za ciferníky, kde se všechny hodinové mechanismy sbíhaly –, se nacházela hermeticky uzavřená kamenná komora, v níž bylo šesté závaží: koule z šedého kovu, která jezdila nahoru a dolů na zdvihacím šroubu. To udržovalo hodiny v chodu, zatímco jsme je natahovali. Za jiných okolností by se dalo do pohybu jen tehdy, kdyby se meteorit ocitl na zemi – tedy v případě, že by se nám nepodařilo odsloužit každodenní provenál. Pokud by k tomu došlo, hodiny by odpojily většinu svých soukolí, aby šetřily energií, a přešly by do hibernace, v níž by je poháněl pomalý sestup koule až do doby, než by byly znovu nataženy. Zatím se to stalo pouze třikrát při vyplněních a pak v několika dalších případech, kdy byli všichni v koncentu tak nemocní, že nikdo nebyl schopen hodiny natáhnout. Nevědělo se, jak dlouho vydrží hodiny v tomto režimu pracovat, ale mělo se za to, že ta doba činí řádově sto let. Věděli jsme, že běžely po celou dobu, jež následovala po Třetím vyplnění, kdy si tisícovkáři zalezli na svou skálu a zbytek koncentu zůstal po sedm desítek let neobydlený.

Všechny řetězy stoupaly vzhůru do chronokaverny. Visely na ozubených kolech, která se otáčela na hřídelích, propojená převody a krokovými

ústrojímí, jejichž čištění a údržbu měli na starost aitové. Hlavní hnací řetěz – ten, který probíhal středem a nesl meteorit – byl napojený na dlouhou soustavu převodů a táhel, jež byla dovedně ukryta v sloupech praesidia a vedla dolů do klenutého sklepení pod našima nohama. Všichni kromě aitů z ní mohli vidět jediné široké nízké jádro, které vystupovalo z podlahy ve středu chóru a vypadalo jako nějaký kulatý oltář. Z jádra vybíhaly přibližně ve výšce ramen člověka čtyři vodorovné tyče jako paprsky kola. Každá tyč byla dlouhá zhruba osm stop. Při obřadu jsme Jesry, Arsibalt, Lio a já v patřičný okamžik přistoupili každý ke konci jedné tyče a položili na ni ruce. Na určitý signál v anatemu jsme se zapřeli do tyčí, jako když se námořník snaží vyzvednout kotvu tím, že otáčí vratidlem. Nepohnulo se však nic kromě mojí pravé nohy, která se odtrhla od podlahy a sklouzla několik palců dozadu, než našla oporu. Společnými silami jsme nebyli schopni přemoci klidové tření všech ložisek a převodů mezi námi a ozubeným kolem stovky stop nad místem, z něhož visel řetěz se závažím. Jakmile se mechanismus rozběhl, měli jsme dost síly, abychom jej udrželi v chodu, ale k jeho rozběhnutí bylo třeba silně zabrat (pokud bychom na to chtěli jít hrubou silou), anebo (jestliže jsme se rozhodli jít na to chytře) jím lehce zatřást: vyvolat slabou vibraci. Jiní praktici by tento problém možná vyřešili jinak. My u Svante Edhara jsme k tomu používali svoje hlasy.

Za dávných časů, když ještě z černé skály Ekby vyrůstaly mramorové sloupy síní Oritheny, shromažďovali se pod velkou bání těsně před polednem teoři z celého světa. Jejich vůdce (zpočátku samotný Adrakhones, později Diax nebo jeden z jeho dalších fidelů) se postavil na analemu a počkal, až přes něho v pravé poledne přejde paprsek světla z oka: tento vrcholný okamžik byl oslavován zpěvem anatemu pro naši Matku Hýleu, která nám přinesla světlo svého otce Knoüse. Rit se přestal používat, když byla Orithena zničena a teoři, kteří přežili, se vydali na peregrinát. Ale mnohem později, když se teoři uchýlili do matémů, z něj svante Cartas vyšla, aby ukotvila liturgii, která se pak používala po celý starý matémový věk. Rit se znovu přestal používat po rozptýlení na nové periklyny a v praktickém věku, který následoval, ale potom, po Strašlivých událostech a Rekonstituci, byl znovu oživen v nové formě soustředěné kolem natahování hodin.

Hýlejský anatem teď existoval v tisících různých verzí, protože bylo pravděpodobné, že každý znavačský skladatel s ním aspoň jednou za život zkusí něco udělat. Všechny verze pracovaly se stejnými slovy a stavbou, ale jinak se od sebe lišily jako mraky. Ty nejstarší byly monofonní, což znamenalo, že všechny hlasy zpívaly stejný tón. Ta, která se používala ve Svante Edharu, byla polyfonní: různé hlasy zpívaly různé melodie, které se splétaly v harmonii. Ti jednoročci v zelených hábitech zpívali jen některé party. Zbytek hlasů procházel stínítky. Nejhlubší tóny tradičně zpívali tisícovkáři. Říkalo se, že si pro uvolnění hlasivek vypracovali zvláštní

techniky, a já jsem tomu věřil, protože nikdo z našeho matému nedokázal zpívat tak hluboké tóny, jako byly ty, které burácely z jejích lodě.

Anatém začínal jednoduše, ale potom se zkomplikoval tak, že se při poslechu téměř nedal sledovat. Když jsme ještě měli varhany, vyžadovalo to čtyři varhaníky, a každý používal obě ruce i nohy. Ve starém ritu tato část anatému představovala Kaos nesystematického myšlení, který byl před Knoüsem. Skladatel si to uvědomoval skoro až příliš dobře, neboť v této pasáži se dal mezi všemi těmi různými hlasy stěží vysledovat nějaký smysl. Ale pak, tak trochu jako když se člověk dívá na nějaký geometrický tvar, který vypadá jako změř bez jakéhokoli řádu, a potom jím pootočí a najednou se všechny plochy a vrcholy uspořádají a on uvidí, co to je, podobně do sebe v průběhu několika taktů všechny ty hlasy zapadnou a zkolabují do jediného čistého tónu, který rezonuje světlíkem našich hodin a všechno harmonicky rozechvívá. Ať to byla šťastná náhoda nebo dílo praktiků, vibrace byla právě tak silná, aby zlomila pečeť klidového tření na natahovací hřídeli. I když jsme věděli, že se to stane, ve chvíli, kdy se jádro dalo do pohybu, jsme Lio, Arsibalt, Jesry a já málem přepadli dopředu. Jakmile se o několik okamžiků později přenesl odpor soukolí nahoru, meteorit nad námi začal pomalu stoupat. A my jsme věděli, že za dvacet taktů můžeme čekat, že ucítíme, jak se z výšky několika set stop snáší na naše hlavy denní nános prachu a netopýřího trusu.

Ve staré liturgii tento okamžik představoval Světlo, jež se rozhořelo v Knoüsově mysli. Zpěv se teď rozštěpil do dvou soupeřících motivů, z nichž jeden představoval Deät a druhý Hýleu, dvě Knoüsovy dcery. Jak jsme se levotočivě plahočili kolem hřídele, dostali jsme se do pravidelného tempa, které se synchronizovalo s tempem anatému. Meteorit nyní stoupal asi o dva palce za sekundu a měl tak pokračovat, dokud se nedostane k horní zarážce, což potrvá asi dvacet minut. Současně, i když mnohem pomaleji, se otáčela čtyři ozubená kola, ze kterých visely čtyři další řetězy. Krychle se během tohoto ritu zvedne přibližně o jednu stopu. Osmistěn stoupne zhruba o palec. A tak dál. A nahoře nad stropem se pomalu spouštěla koule, aby udržela hodiny v chodu, dokud je nenatáhneme.

Měl bych upřesnit, že na provoz hodin – ani tak obrovských – se za čtyřiaadvacet hodin ve skutečnosti tolik energie nespoteřebuje. Téměř všechna energie, již jsme mechanismu dodávali, se zužitkovala na rozhybání doplňků, jako byly zvony, brány, Velké planetárium hned za Denní branou, různá menší planetária a pohony polárních os dalekohledů v observatoriu.

Na nic z toho jsem nemyslel, když jsem tlačil svou tyč pořád dokola kolem jádra. Pravda, v prvních minutách jsem si tato fakta skutečně znovu připomněl, jednoduše proto, že jsem si byl vědom pozorných očí řemeslníka Fleka a zkoušel jsem si představit, jak bych mu je vysvětlil, kdyby se zeptal. Ale jakmile jsme našli svůj rytmus, srdce mi začalo pravidelně tlouct a po nose mi začal kapat pot, pustil jsem řemeslníka Fleka z hlavy. Zpěv jednorozčků byl

lepší, než jsem čekal – nezněl tak hrozně, aby na sebe strhával pozornost. Minutu nebo dvě jsem přemýšlel o příběhu svante Blye. Pak jsem se soustředil spíše na sebe a na svou situaci ve světě. Víím, že to ode mne bylo sobecké a že to nebylo nic, čemu bych se měl během ritu věnovat. Ale nezvané a nežádoucí myšlenky se z hlavy vyhánějí nejhůře. Možná vám to bude připadat nevkusné, že vám vyprávím, o čem jsem přemýšlel. Možná vám to bude připadat zbytečně osobní, možná dokonce nemorální – jako špatný příklad pro jiné fidely, kteří by mohli toto líčení jednou najít, jak trčí z nějakého výklenku. Ale k tomuhle příběhu to patří.

Ten den jsem při natahování hodin přemýšlel o tom, jaké by to bylo vylézt nahoru na ochoz správce defendora a skočit.

Jestli vám něco takového připadá nepochopitelné, pravděpodobně nejste znavač. Jídlo, které požíváte, se získává z plodin, jejichž geny využívají sekvenci blažence, nebo něčeho ještě silnějšího. Melancholické úvahy vám možná ani nikdy nepřijdou na mysl. A pokud přijdou, máte sílu je zahnat. Já jsem tu sílu neměl a ve společnosti těchto myšlenek jsem se začínal cítit unavený. Jedním ze způsobů, jak je nadobro umlčet, by bylo vyjít za týden ven Decenářskou branou, vrátit se ke své přirozené rodině (pokud by mě přijali zpátky) a jíst to, co oni. K dalšímu by patřilo vystoupat po schodech, které se točité šplhaly kolem našeho zákoutí minstru.

Mystagog: (1) V rané střední ortštině teorik specializující se na nevyřešené problémy, zejména takový, který do jejich studia zasvěcuje fidely. (2) V pozdní střední ortštině příslušník takového spovinu, který ovládl matémy od poloviny minus dvanáctého století do Obrody a hlásal, že již nelze vyřešit žádné další teorické problémy, bránil teorickému výzkumu, uzamkl knihovny a z mystérií a hlavolamů nadělal modly. (3) V praktické a pozdní ortštině pejorativní označení pro každého, kdo se zdá připomínat osoby odpovídající významu (2).

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„Umírají lidé hlady? Nebo jsou nemocní z přílišné tloušťky?“

Řemeslník Quin se poškrábal ve vousech na bradě a zamyslel se nad tím.

„To asi mluvíte o stand'ácích, že?“

Frát Orolo pokrčil rameny.

Quinovi to přišlo legrační. Na rozdíl od řemeslníka Fleka se nebál nahlas se rozesmát. „Tak nějak obojí zároveň,“ připustil nakonec.

„Výborně,“ řekl frát Orolo tónem, který vyjadřoval: *konečně nějaký pokrok*, a podíval se na mě, aby se ubezpečil, že to zapisuji.

Po rozhovoru s Flekem jsem si s frátem Orolem promluvil. „Papa, k čemu je vám ten pět set let starý dotazník? To je šílenost.“

„To je osm set let stará kopie jedenáct set let starého dotazníku,“ opravil mě.

„Něco jiného by bylo, kdybyste byl stovkař. Ale jak by se věci mohly tolik změnit za pouhých deset let?“

Frát Orolo mi sdělil, že od Rekonstituce se přihodilo čtyřicet osm případů, kdy radikální změna nastala během deseti let, a že dva z nich vyvrcholily vypleněním – a že tedy náhlé změny jsou možná ty nejdůležitější. A přesto představovalo deset let časové rozpětí dost dlouhé na to, aby si lidé, kteří žili v záhradní ponořené do svých každodenních činností, nemuseli změny všimnout. Desítkář, čtoucí řemeslníkovi jedenáct set let starý dotazník, tak mohl společnosti v záhradní prokázat službu (za předpokladu, že tam venku někdo dává pozor). Což mohlo pomoci vysvětlit, proč nás sækulární moc nejen toleruje, ale i chrání (s výjimkou období, kdy to neplatí). „Muž, který si denně při holení prohlíží mateřské znaménko na čele, si nemusí všimnout, že se mění; lékař, který je vidí jednou za rok, v něm může snadno rozpoznat rakovinu.“

„To je hezké,“ připustil jsem. „Ale předtím jste se o sækulární moc nikdy nezajímal, takže co je ten *pravý* důvod?“

Předstíral, že ho ta otázka zarazila. Ale když viděl, že se nevzdám, pokrčil rameny a řekl: „Jen běžná zkouška na KDS.“

„KDS?“

„Kauzální doménový smyk.“

To fakticky dokazovalo, že si ze mě Orolo jenom utahuje. Ale někdy měl důvod, aby to dělal.

Oprava: *vždycky* měl důvod. Já jsem ho *někdy* dokázal poznat. Takže jsem složil obličej do dlaní a zamumlal: „Dobrá. Spusťte lavinu.“

„Jistě. Kauzální doména není nic než souhrn jednotlivin propojených vzájemnými vztahy příčiny a následku.“

„Není snad *všechno ve vesmíru* takhle propojené?“

„To záleží na tom, jak jsou uspořádány jednotlivé světelné kužely. Nemůžeme ovlivnit jevy v naší minulosti. Některé jsou příliš daleko, než aby nás mohly sebemeně ovlivnit.“

„Ale stejně to není tak, že by se mezi kauzálními doménami daly nakreslit ostré hranice.“

„V obecném smyslu ne. Ale ty jsi *se mnou* srostlý příčinou a následkem mnohem víc než s nějakým mimoarbeřanem ze vzdálené galaxie. Takže vzhledem k úrovni aproximace, s jakou jsi ochotný se smířit, bys mohl říct, že ty a já patříme společně do jedné kauzální domény, a ten mimoarbeřan patří do druhé.“

„Dobře,“ řekl jsem, „s jakou úrovní aproximace jste ochotný se smířit vy, papa Orolo?“

„Celým smyslem života v uzavřeném matému přece je, abychom omezili naše kauzální spojení se světem v záhradbí na minimum, nebo ne?“

„Po společenské stránce ano. Po kulturní stránce ano. Dokonce i po ekologické. Ale využíváme stejnou atmosféru, slyšíme, jak kolem jezdí jejich moby – čistě teoricky vůbec žádná kauzální izolovanost neexistuje!“

Jako by mě neslyšel. „Kdyby existoval jiný vesmír, úplně oddělený od našeho, takže mezi vesmíry A a B by nebyla vůbec žádná kauzální propojení – plynul by čas mezi nimi stejným tempem?“

„Ta otázka je nesmyslná,“ řekl jsem po chvíli přemýšlení.

„To je zvláštní, mně přijde smysluplná,“ opáčil trochu popuzeně.

„To přece záleží na tom, jak se čas měří.“

Čekal.

„Záleží to na tom, co čas *je!*“ řekl jsem. Několik minut jsem procházel uličky různých vysvětlení, ale jediným výsledkem bylo, že jsem u každé zjistil, že je slepá.

„Asi budu muset použít přezmen,“ řekl jsem nakonec. „Pokud není pádný argument pro opak, musím zvolit nejjednodušší odpověď. A nejjednodušší odpověď je ta, že čas běží ve vesmíru A a vesmíru B nezávisle.“

„Protože to jsou nezávislé kauzální domény.“

„Ano.“

Orolo pokračoval: „Co kdyby tyto vesmíry – každý stejně velký, stejně starý a stejně složitý jako ten náš – byly dočista oddělené až na jediný foton, kterému by se nějakým způsobem podařilo proniknout z jednoho do druhého? Stačilo by to, aby se časy Áčka a Běčka na věčné časy ohnuly do dokonalé vzájemné synchronizace?“

Povzdechl jsem si, tak jako pokaždé, když nade mnou zaklapla jedna z Orolových pastí.

„Anebo,“ řekl, „je možné mít mezi kauzálními doménami, které jsou spojené jen volně, maličký časový prokluz – smyk?“

„Takže – abych se vrátil k vašemu rozhovoru s řemeslníkem Flekem – vy chcete, abych uvěřil, že jste si jen testoval, jestli na druhé straně té zdi neuběhlo náhodou tisíc let, zatímco na *této* straně jich uplynulo jen *deset!*?“

„Neviděl jsem na takovém vyptávání nic špatného,“ odvětil. Potom se zatvářil, jako by měl na jazyku něco jiného. Nějakou darebnost. Dřív než to stačil říct, jsem ho raději nasměroval jinam:

„Aha. Souvisí to nějak s vašimi šílenými historkami o bludném desetitisíciletém matému?“

Když jsme byli čerství fidelové, Orolo jednou prohlásil, že v Kronikách našel případ, kdy se někde se skřípěním otevřela brána, z níž vyšli nějací znavači, kteří tvrdili, že jsou desetitisícovkáři a slaví apert. Což bylo absurdní, protože znavači v současné podobě existovali pouze (v té době) 3682 let. Z

toho jsme usoudili, že jediným účelem historiky bylo zjistit, jestli dáváme na přednáškách historie aspoň trochu pozor. Ale možná měla ta historika nějaký hlubší smysl.

„Za deset tisíc let můžeš udělat spoustu práce, když k tomu napřeš svou mysl,“ řekl Orolo. „Co kdybys našel způsob, jak přerušit veškerá kauzální spojení se světem v záhradě?“

„To je úplně absurdní. Propůjčujete těmto lidem inkantátorské schopnosti.“

„Ale kdyby to někdo dokázal, stal by se jeho matém odděleným vesmírem a jeho čas by přestal být synchronizovaný s časem zbytku světa. Mohl by nastat kauzální doménový smyk –“

„Hezký myšlenkový experiment,“ řekl jsem. „Uznávám. Děkuji vám za kalkus. Ale řekněte mi, prosím, vidíte, že *ve skutečnosti* nečekáte, že uvidíte důkaz KDS, až se brány otevřou!“

„Nejvíc je třeba hledat právě to, co člověk nečeká,“ řekl.

* * *

„Máte ve svých vigvamech, stanech, mrakodrapech nebo v čem to bydlíte –“

„Většinou v obytných přívěsech bez kol,“ řekl řemeslník Quin.

„Výborně. Je běžné mít v nich věci, které dovedou myslet, ale nejsou to lidé?“

„Nějakou dobu jsme je měli, ale všechny přestaly fungovat, tak jsme je vyhodili.“

„Umíte číst? A tím nemyslím jenom znát logotypy...“

„Ty už nikdo nepoužívá,“ prohlásil Quin. „Mluvíte o těch symbolech na spodním prádle, co vám říkají, že nemáte použít bělicí prostředek. O takových věcech.“

„My nemáme spodní prádlo ani bělicí prostředky – pouze rolu, šňůru a sféru,“ řekl frát Orolo a poklepal přitom na látku, kterou měl přetaženou přes hlavu, na provaz uvázaný kolem pasu a na kouli pod zadkem. Byl to chabý vtíp na náš účet a jeho účelem bylo, aby se Quin uvolnil.

Quin vstal a natřásal svoje dlouhé tělo tak, až z něho spadla bunda. Nebyl zavalitý, ale prací získal svaly. Otočil bundu před sebe a pomocí palců vystrčil svazek visaček všitých do zadní strany límce. Všiml jsem si loga firmy, které jsem znal z doby před deseti lety, i když je zjednodušili. Pod ním bylo seskupení maličkových obrázků, které se pohybovaly. „Kinagramy. Nahradily zastaralé logotypy.“

Připadal jsem si najednou starý: pro mě nový pocit.

Orolo byl zvědavý, dokud kinagramy neviděl; teď na něm bylo vidět zklamání. „Aha,“ povzdechl si klidným a zdvořilým tónem. „Teď říkáte pyndy.“

Cítil jsem se trapně. Quin byl ohromený. Pak zbrunátněl v obličejí. Vypadalo to, jako by sám sebe přesvědčoval, že se má rozčílit.

„Frát Orolo neřekl to, co si myslíte!“ pověděl jsem Quinovi a pokusil jsem se to zdůraznit zasmáním, které ale nakonec vyznělo jako zalapání po dechu. „Je to staré ortské slovo.“

„Hodně to znělo jako –“

„Já vím! Ale frát Orolo na slovo, které máte na mysli vy, úplně zapomněl. Nemyslel to tak.“

„Jak to tedy myslel?“

Frát Orolo byl uchvácený, že o něm mluvíme, jako by tam vůbec nebyl.

„Chce tím říct, že mezi kinagramy a logotypy není žádný opravdový rozdíl.“

„Ale *je*,“ namítl Quin, „to se vůbec nedá srovnávat.“ Už nebyl v obličejí brunátný; nadechl se a krátce se nad tím zamyslel. Nakonec pokrčil rameny. „Ale chápu, jak to myslíte. Klidně jsme mohli dál používat logotypy.“

„Proč tedy podle vás zastaraly?“ zeptal se Orolo.

„Aby tak lidé, kteří nám kinagramy přinesli, získali podíl na trhu.“

Orolo se zachmuřil a chvíli nad tou větou přemýšlel. „To zní taky jako pynd.“

„Aby mohli vydělat peníze.“

„Správně. A jak tito lidé svého cíle dosáhli?“

„Tím, že zařídili, aby používat logotypy bylo čím dál těžší, a používat kinagramy čím dál snazší.“

„To je mrzuté. Proč se proti tomu lidé nevzbouřili?“

„Časem nás dokázali přesvědčit, že kinagramy jsou opravdu lepší. Takže asi máte pravdu. Skutečně je to –“ Ale zarazil se uprostřed slova.

„Klidně to řekněte. Není to špatné slovo.“

„Ne, neřeknu to, protože mi to tady, na tomhle místě, připadá nepatřičné.“

„Jak si přejete, řemeslníku Quine.“

„Kde jsme to skončili?“ zeptal se Quin a hned si na svou otázku sám odpověděl. „Ptal jste se mě, jestli umíme číst, ne tohle, ale nehybná písmena používaná k zápisu ortštiny.“ Kývl hlavou k mému listu, který postupně tmavl, jak jsem ho tímto písmem pokrýval.

„Ano.“

„Zvládl bych to, kdybych musel, protože rodiče mě přiměli, abych se to naučil. Ale nedělám to, protože nemusím,“ řekl Quin. „Ale můj syn, to je teď úplně jiný případ.“

„Otec ho přiměl, aby se to naučil?“ ozval se frát Orolo.

Quin se usmál. „Ano.“

„Čte knihy?“

„Pořád.“

„Jak je starý?“ To v dotazníku evidentně nebylo.

„Jedenáct. A zatím ho neupálili u kůlu.“ Quin to řekl velice vážně. Napadlo mě, jestli Orolo pochopil, že si Quin dělá legraci – že do něj rýpe. Orolo nedal nic najevo.

„Máte zločince?“

„Samozřejmě.“ Ale pouhý fakt, že Quin takto odpověděl, způsobil, že Orolo v dotazníku přeskočil na nový list.

„Jak to víte?“

„Cože?!“

„Říkáte, že zločinci *samozřejmě* existují, ale když se podíváte na nějakou konkrétní osobu, jak poznáte, jestli to je nebo není zločinec? Dostávají zločinci cejch? Tetování? Zavíráte je? Kdo rozhoduje o tom, že někdo je nebo není zločinec? Říká nějaká žena s oholeným obočím: ‚Ty jsi zločinec,‘ a zvoní u toho stříbrným zvonkem? Nebo je to spíš muž v paruce, který tluče kladivem do dřevěného špalku? Prostrkujete obviněné magnetem ve tvaru koblihového kroužku? Nebo používáte virguli, která sebou zacuká, když se ocitne v blízkosti zla? Máte císaře, který by ze svého trůnu uděloval své rozhodnutí psané rumělkovým inkoustem a zapečetěné černým voskem, anebo spíš musí obviněný projít naboso přes rozpálenou plotnu? Možná existuje praktika všudypřítomných pohyblivých obrázků – vy byste řekli špizolapů –, které všechno ví, avšak jejich tajemství mohou být odemčena pouze poradním sborem eunuchů, z nichž každý se naučil nazpaměť část dlouhého čísla. Anebo se možná srotí dav a hází po podezřelém kameny, dokud ho neusmrtí.“

„Nedokážu vás brát vážně,“ řekl Quin. „Jste v koncentru teprve – jak dlouho, třicet let?“

Frát Orolo si povzdechl a podíval se na mě. „Dvacet devět let, jedenáct měsíců, tři týdny a šest dní.“

„A je jasně vidět, že se připravujete na apert – ale přece si nemůžete doopravdy myslet, že se věci tolik změnily!“

Další pohled ke mně. „Řemeslníku Quine,“ promluvil frát Orolo po odmlce, která měla zvýšit účinek jeho slov, „píše se rok tři tisíce šest set osmdesát devět po Rekonstituci.“

„To říká i můj kalendář,“ potvrdil Quin.

„Zítřka bude 3690. Nejenom unářský matém, ale i my decenáři budeme slavít apert. Podle starých pravidel otevřeme své brány. Deset dní budeme mít možnost vycházet ven a návštěvníky, jako jste vy, přivítáme uvnitř. A od teď za deset let se otevře Centenářská brána, poprvé a nejspíš naposledy v mém životě.“

„Až se zavře, na které její straně budete?“ otázal se Quin.

Znovu mi bylo trapně, protože sám bych k takové otázce nikdy nenašel odvalu. Ale vskrytu jsem měl radost, že ji Quin položil místo mě.

„Pokud budu shledán dost zasloužilým, velice rád bych byl na její vnitřní straně,“ řekl frát Orolo a pak mi věnoval pobavený pohled, jako by uhodl moje myšlenky. „Jde o to, že za nějakých devět let mohu očekávat, že budu povolán

do horního labyrintu, který odděluje můj matém od matému centenářů. Najdu jím cestu k mříži v tmavé komnatě a na druhé straně té mříže bude jeden ze stovkařů (ledaže by všichni zemřeli, zmizeli nebo se proměnili v něco jiného) a ten mi bude klást otázky, jež mi budou připadat stejně podivné, jako připadají ty moje vám. Oni se totiž také musejí připravit na svůj apert, tak jako se my připravujeme na ten náš. Ve svých knihách mají zaznamenán každý zvyk ze soudní praxe, o kterém oni nebo ostatní v jiných koncitech za posledních bezmála sedmatřicet století slyšeli. Seznam, který jsem na vás před chvilkou vysypal, je pouhý jeden odstavec z knihy tlusté jako moje paže. Takže i když vám to připadá absurdní, byl bych vám velice vděčný, kdybyste mi jednoduše popsal, jakým způsobem určujete zločince.“

„Bude moje odpověď do té knihy zapsána?“

„Pokud to bude nová odpověď, tak ano.“

„Tak tedy, pořád máme soudní doktory, kteří se o novoluní potulují kolem, uzavření v purpurových boxech...“

„Ano, na ty si vzpomínám.“

„Jenže nepřijížděli tak často, jak jsme potřebovali – mocnosti si nedávaly moc záležet na tom, aby je ochránily, a někteří byli svrženi dolů ze svahu. Pak mocnosti rozvěsily další špízolapy.“

Frát Orolo přeskočil na nový list. „Kdo k nim má přístup?“

„Nevíme.“

Orolo začal přecházet na další nový list. Ale než ho našel, Quin pokračoval: „Ale když se někdo dopustí hodně těžkého zločinu, mocnosti mu přicvaknou na páteř něco, co ho na čas tak nějak zmrzačí. Později to nechají odpadnout a člověk je zase normální.“

„Bolí to?“

„Ne.“

Nová stránka. „Když uvidíte, že někdo nosí takové zařízení, poznáte, jakého zločinu se dopustil?“

„Ano, má to přímo na sobě, vyjádřené kinagramy.“

„Krádež, násilí, vydírání?“

„Ovšem.“

„Pobuřování?“

Quin si dal na čas, než řekl: „To jsem nikdy neviděl.“

„Kacířství?“

„To by patrně vyřizoval Nebeský strážce.“

Frát Orolo vymrštil ruce tak vysoko, že se mu rola svezla z hlavy a dokonce odhalila jedno jeho podpaží. Pak je dal zpátky dolů, nebo spíš si je přitiskl na obličej. Bylo to sarkastické gesto, které s oblibou předváděl v křídárně, když byl nějaký fidel neskutečně natvrdlý. Quin je evidentně pochopil a zrozpáčitel. Poposedl na židli dozadu a ukázal bradou ke stropu, potom ji vrátil nazpátek a zadíval se na okno, které měl opravovat. Ale v rozmáchlém gestu fráta Orola bylo něco legračního, co v Quinovi vzbudilo dojem, že je to v pořádku.

„No dobře,“ řekl nakonec Quin. „Nikdy jsem o tom tak nepřemýšlel, ale když jste to teď zmínil, máme vlastně *tři* systémy...“

„Ty chlapíky v purpurových boxech, svěráky na páteř a tuhle novou záležitost, Nebeského strážce, o kterém jsme já ani tady frát Erasmus nikdy neslyšeli,“ řekl frát Orolo a začal se probírat množstvím listů svého dotazníku – prohrabávat se do hloubky.

Řemeslníka Quina něco napadlo. „Nikdy jsem o nich nemluvil, protože jsem si myslel, že o nich všechno víte!“

Frát Orolo našel stránku, kterou hledal, a rychle ji prolétl očima. „Protože tvrdili,“ odvětil, „že přicházejí z koncentru a přinášejí hrstce těch, kdo si to zaslouží, vzdělanost matémového světa.“

„Ovšem. A nebylo to tak?“

„Ne. Nebylo.“ Orolo postřehl, jak je Quin zaskočený, a pokračoval: „Stává se to každých pár set let. Objeví se nějaký šarlatán a vznese nárok na sækulární moc na základě spojení s matémovým světem – které je čistou náhodou falešné.“

Odpověď na svoji další otázku jsem znal ještě dřív, než jsem ji vyhrkl. „Řemeslník Flec – je přívržencem nebo stoupencem Nebeského strážce?“

Quin i Orolo se na mě podívali, oba silně rozrušení, ale každý z jiného důvodu. „Ano,“ odpověděl Quin. „Poslouchá při práci jejich vysílání.“

„Proto si pořídil špízu z provenálu,“ řekl jsem. „Protože tenhle Nebeský strážce tvrdí, že patří k nám. Jestli má tohle místo v sobě něco tajemného nebo... prostě velkolepého, Nebeskému strážci to pomáhá, aby vypadal o to větší a mocnější. A řemeslník Flec má jako přívrženec Nebeského strážce pocit, že mu něco z toho náleží.“

Orolo neřekl nic, což ve mně v tu chvíli probudilo rozpaky. Ale když jsem se nad tím zamyslel později, pochopil jsem, že nepotřeboval nic dodávat, protože co jsem řekl já, byla evidentně pravda.

Quin vypadal trochu zmateně. „Flec špízu nepořídil.“

„Co prosím?“ řekl jsem.

Frát Orolo ještě nedával pozor, jak přemýšlel o Nebeském strážci.

„To by nedovolili. Jeho špízolap byl moc dobrý,“ vysvětlil Quin.

Frát Orolo, jelikož byl starý a moudrý, ztuhl, našpulil rty a viditelně zneklidněl. Já, jelikož jsem nebyl jedno ani druhé, jsem se zeptal: „Co to u všech všudy znamená?“

Frát Orolo mě chytil za zápěstí a zabránil mi v dalším psaní. A já jsem ho podezíral, že druhou rukou by byl nejraději Quinovi zacpal ústa. Quin pokračoval: „Orlozrak, Stabilant, DynaZoom – dejte je všechny dohromady a krásně uvidíte i do jiných částí minstru, dokonce i přes stínítka. Tak mu to aspoň řekl –“

„Řemeslníku Quine!“ zahalekal frát Orolo tak hlasitě, že přilákal pohledy všech ostatních v knihovně. Potom hlas hodně ztišil. „Obávám se, že se nám

chystáte sdělit něco, co se řemeslník Flec dozvěděl z rozhovoru s aity. A musím vám připomenout, že naše Kniha kázně něco takového nedovoluje.“

„Omlouvám se,“ řekl Quin. „Je těžké se v tom vyznat.“

„Já vím.“

„Dobře. Zapomeňte na špízolap. Omlouvám se. Kde jsme to skončili?“

„Hovořili jsme o Nebeském strážci,“ řekl frát Orolo. Maličko se uvolnil a konečně pustil moje zápěstí. „A pokud jde o mne, musíme jenom zjistit, jestli se jedná o odvržence změněného v mystagoga, anebo o mávače láhví, protože ti první dovedou být dosti nebezpeční.“

Kefedokles: (1) Fidel ze síní Oritheny, který přežil výbuch Ekby a stal se jedním ze Čtyřiceti menších peregrinů. Zdá se, že ve stáří se objevil na Periklynu, ale někteří badatelé se domnívají, že to musel být syn nebo jmenovec tohoto Oritheňana. Vystupuje jako vedlejší postava v několika slavných dialozích, z nichž nejvýznamnější je *Uraloabus* – svými příhodnými a mnohomluvnými vsuvkami v něm umožňuje Thelénovi, aby znovu našel rovnováhu poté, co ho oponent srazil na kolena tvrdým sarkasmem, aby změnil téma a pustil se do systematické likvidace sfénického myšlení, jež zabírá poslední třetinu dialogu a vrcholí veřejnou sebevraždou titulní postavy. Z peregrinského období Kefedoklovy kariéry se dochovaly tři dialogy a z jeho let na Periklynu osm. Přestože byl talentovaný, působí dojmem nesnesitelně samolibého pedanta, odtud význam 2. (2) Nesnesitelně samolibý nebo pedantický účastník rozmluvy.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„Odvržence změněného v mystagoga‘ dokážu rozluštit,“ řekl jsem později frátovi Orolovi. Krájel jsem v kuchyni refektáře mrkve a on je pojídal. „A také tuším, proč jsou nebezpeční, protože mají zlost, chtějí se vrátit na místo, které je anatemizovalo, a vyrovnat účty.“

„Ano, a proto jsme Quin a já strávili celé odpoledne se správcem defendorem.“

„Ale kdo je to mávač láhví?“

„Představ si šamana ve společnosti, která neumí vyrobit sklo. Na břeh to vyplaví láhev. Má úžasné vlastnosti. Šaman ji nasadí na klacek, začne s ní mávat, a přesvědčí tak své druhy, že některé z těch úžasných schopností má on sám.“

„Takže mávači láhví nejsou nebezpeční?“

„Ne. Je až příliš snadné je ohromit.“

„A co ti standové, kteří snědli játra svante Blye? Ti evidentně moc ohromení nebyli.“

Frát Orolo dělal, že si prohlíží bramboru, aby zamaskoval úsměv. „Připomínka je to správná, ale nezapomeň, že svante Bly žil sám na tabulové hoře. Už jen to, že byl odvržen, ho izolovalo od výtvorů a rituů, kterými je možno takové společnosti produkující mávače láhví ohromit nejvíce.“

„Jak jste tedy se správcem defendorem rozhodli?“

Frát Orolo se rozhlédl způsobem, jímž mi dával jasně najevo, že jsem měl být diskrétnější.

„Očekávej o apertu víc bezpečnostních opatření.“

Ztišil jsem hlas. „Takže sækulární moc pošle... já nevím...?“

„Roboty s paralyzujícími puškami? Oddíly Lučičtíků na koních? Láhve s uspávacím plynem?“

„Tak nějak.“

„To záleží na tom, do jaké míry se Nebeský strážce stal stejným jako potentáti,“ řekl frát Orolo. S oblibou hovořil o sækulární moci jako o potentátech. „A pro nás je velice obtížné to zjistit. Já tomu pochopitelně nevím hlavu ani patu. Je to přesně ten případ, pro který byla funkce správce defendora vytvořena, a já jsem si jistý, že frát Delrakhones na tom problému touto dobou již pracuje.“

„Myslíte, že by to mohlo vést... však vy víte...“

„K vyplnění? Místnímu nebo celkovému? Rozhodně si nemyslím, že to skončí Čtyřkou. Frát Delrakhones by se doslechl zvěsti od dalších správců defendorů. I místní vyplnění je velice málo pravděpodobné. Nepřekvapilo by mě, kdybych o Desáté noci zahlédl nějakou tu rvačku; ale proto se na apert připravujeme tak, že všechno, na čem nám doopravdy záleží, stěhujeme do labyrintů.“

„Quinovi jste řekl, že prudké změny v záhradbí vyvrcholily dvakrát vyplněním,“ připomněl jsem mu.

Frát Orolo nechal uplynout okamžik, než řekl: „Opravdu?“ Potom, dřív než jsem mohl pokračovat, nasadil svůj obličej veselého fráta, který používal, když se snažil pobavit křídárnu plnou znuděných fidelů. „Doopravdy si kvůli Čtyřce starosti neděláš, vid', že ne?“

Probodl jsem mrkev a třikrát jsem šeptem odříkal Diaxy hrábě.

„Tři celková vyplnění za 3700 let, to není tak špatný výsledek,“ poukázal. „Statistiky sækulárního světa jsou mnohem děsivější.“

„Trošku jsem si kvůli tomu starosti dělal,“ přiznal jsem. „Ale na to jsem se zeptat nechtěl, než jste na mě vyrukoval s Kefedoklem.“

Orolo neřekl nic, možná proto, že jsem v ruce držel velký nůž. Byl jsem unavený a podrážděný. Předtím jsem promáčkl svou sféru do tvaru velkého koše a vypravil jsem se do kombiníků, které byly klauzuře nejbliž, ale jenom jsem zjistil, že úrodu už někdo sklídl. Abych našel všechno, co jsme

k přípravě dušené zeleniny potřebovali, musel jsem přejít na druhý břeh řeky a vydrancovat některé kombiníky mezi ní a hradbou.

Popadl jsem těžce vydobytou mrkev a namířil s ní k obloze. „Učil jste mě jenom o hvězdách,“ řekl jsem. „Historii jsem se naučil od jiných, hlavně od fráta Corlandina.“

„Nejspíš ti řekl, že vyplenění jsme si zavinili my sami,“ řekl Orola. Postřehl jsem, že slovo *my* při tom použil velmi elasticky, aby obsáhl všechny znavače až po mam Cartas.

Když jsem si povídal s Troubou, občas natáhl ruku a zlehka mi zatlačil na klíční kost. Stačilo to, abych zamával rukama, vědomý si toho, že kdyby strčil ještě jednou, tak bych upadl. Lio mě tak svým kouzelným způsobem upozorňoval, že si všiml, jak špatně stojím – podle jeho knih údolní nauky. Považoval jsem to za nesmysl. Ale moje tělo jako by s frátem Liem vždycky souhlasilo, protože pokaždé zareagovalo přehnaně. Jednou jsem si ve snaze o znovunabytí rovnováhy natáhl sval hluboko v zádech, který mě pak tři týdny bolel.

Poslední věta fráta Orola se podobným způsobem dotkla mé mysli. A já jsem zareagoval podobně přehnaně. Zrudl jsem v obličeji a zrychlil se mi srdeční tep. Bylo to přesně jako ty momenty v dialogu, kdy Thelénes přiměje úskokem svého partnera v rozpravě, aby řekl nějakou hloupost, a chystá se ho rozkrájet jako mrkev na prkýnku.

„Je to tak, že po každém vyplenění následovala reforma, nebo ne?“ řekl jsem.

„Vezměme na tvou větu hrábě a řekněme, že každé vyplenění vedlo ke změnám v matémech, které lze pozorovat dodnes.“

Styl, kterým frát Orola nyní hovořil, potvrzoval, že vedeme dialog. Ostatní frátové přestali loupat brambory a krájet bylinky a shromáždili se kolem, aby se podívali, jak mě zarovná.

„Klidně tomu říkejte, jak chcete,“ odpověděl jsem a pak jsem si dlouze odfoukl, protože jsem pochopil, že jsem se odkryl; bylo to stejné, jako kdybych po jednom malém š'ouchnutí od fráta Lia padl na prdel. Neměl jsem do toho zatahovat Kefedokla. Teď jsem za to měl zaplatit.

Nedokázal jsem se ubránit tomu, abych očima neodbíhal k oknu. Kuchyně byla obrácená k jihu do bylinkové zahrady, která vyplňovala většinu prostoru mezi kuchyní a nejbližšími kombiníky – těmi, které obdělávali nejstarší frátové a súry, aby za svou práci nemuseli chodit moc daleko. Střecha měla na té straně velký přesah, aby dovnitř nesvítilo slunce a v kuchyni se nedělalo ještě větší horko, než tu bylo i bez toho. Súra Tulia a súra Ala spolu seděly ve stínu střešního přesahu, rovnou pod oknem, a rozřezávaly pneumatiky na sandály. Nechtěl jsem, aby Tulia slyšela, jak mě Orola zarovná, protože jsem pro ni měl slabost, a nechtěl jsem ani, aby to slyšela Ala, protože ta by z toho měla obrovskou radost. Naštěstí si navzájem něco vysvětlovaly, jako obvykle, a neměly ponětí, co se tu děje.

„Mám jim říkat, jak chci? To je zajímavý návrh, fideli Erasme,“ řekl Oroló.
„Tak počkej... můžu jim říkat třeba mrkve nebo dlaždice?“ Ze všech stran vylétlo chichotání, jako vrabci vyplašení ze zvonice.

„Ne, papa Oroló, nemělo by smysl říkat, že po každém vyplenění následovala mrkev.“

„Proč ne, fideli Erasme?“

„Protože slovo *mrkev* má jiný význam než *reforma* nebo *změna* v *matémech*.“

„A protože slova mají tu pozoruhodnou vlastnost, že jim přísluší přesně stanovené významy, musíme si dávat pozor, abychom používali ta správná? Je to věrné vyjádření toho, co jsi řekl, nebo se mýlím?“

„Je to správně, papa Oroló.“

„Možná že někdo jiný, kdo se toho tolik dozvěděl od Nového kruhu nebo od reformovaných starofánjců, v tom postřehl nějakou chybu a rád by nás opravil.“ A frát Oroló se klidným zrakem, jako když zmije zkouší vzduch, rozhlédl po pultu fideľů, kteří nás obestoupili.

Nikdo se nepohnul.

„Výborně, nikdo z přítomných nechce podpořit neotřelou hypotézu svante Proka. Můžeme pokračovat na základě předpokladu, že slova něco znamenají. Jaký je rozdíl mezi tím, když se řekne, že po vyplenění následovaly reformy, a tím, když se řekne, že po nich následovaly změny v *matémech*?“

„Patrně to souvisí s konotacemi slova *reforma*,“ řekl jsem. Vzdal jsem to totiž a byl jsem ochotný nechat se zarovnat; ne protože by se mi to líbilo, ale protože bylo tak neobvyklé, aby frát Oroló vyjevil své názory na něco jiného než na hvězdy a planety.

„Hm, možná bys to mohl trochu rozvést, protože já to se slovy neumím jako ty, fideli Erasme, a mrzelo by mě, kdybych tvou argumentaci nepochopil.“

„Jistě, fráte Oroló. Když se řekne, že došlo ke *změně*, působí to víc jako diaxovská formulace – hráběmi zbavená subjektivních emocionálních soudů, zatímco když řekneme *reformy*, vzbuzuje to dojem, že na tom, jak byly *matémy* vedeny předtím, bylo něco špatného, a že –“

„Jsme si vyplenění *zasloužili*? Že *potentáti museli* přijít a napravit nás?“

„Když to podáte takovým způsobem, papa Oroló, a takovým tónem, pak jako byste naznačoval, že změny, k nimž došlo, nebyly nutné – že nám je neprávem vnutila *sækulární moc*.“ U několika slov jsem se zakoktal, protože jsem byl rozrušený. Zahlédl jsem cestu, jak Oroló vehnat do úzkých. Tyto reformy – tyto změny – byly totiž pro *matémy* stejně zásadní jako každodenní účast na *provenálu* a on se proti nim mohl stěží postavit.

Ale frát Oroló jen smutně zavrtěl hlavou, jako by se mu nechtělo věřit, jak řídkou kaší nás v křídárnách krmí. „Potřebuješ si projít *Sæculum* od svante Cartas.“

Vědělo se, že znavači, kteří tráví mnoho času zíráním do dalekohledů, přistupují ke studiu historie jako k něčemu, co je na okraji jejich zájmu, a proto jsem se tomu nezasmál. Několik ostatních se na sebe uculilo.

„Četl jsem to loni, papa Orolu.“

„Nejspíš jsi četl výbor z překladů do střední ortštiny. Mnohé z těch překladů byly ovlivněny určitým ur-prokánským způsobem myšlení, který se rozmohl ve starém matémovém věku, nedlouho před nástupem mystagogů. Ty se směješ, ale jakmile si toho začneš všímat, je to očividné. Určité pasáže přeloží mizerně, protože k tomu, co znamenají, přistupují lehkomyšlně; když se pak dostanou k uspořádávání výboru, tak ty pasáže vynechají, protože se za ně stydí. Měl by sis raději dát tu práci a přečíst si Cartas v originále. Porozumět staroortštině není tak obtížné, jak by vám někteří chtěli namluvit.“

„A když to udělám, co se dozvím?“

„Že přímo v zakládacím dokumentu matémového světa samotná svante Cartas zdůrazňuje, že to pro Sæculum není výpomoc, ale určitá opozice. Protiváha.“

„Způsob myšlení, který chápe koncent jako pevnost?“ nadhodil jeden z posluchačů – ve snaze Orola nalákat.

„Nemám toto označení v lásce,“ řekl Orolu, „ale jestli to začnu rozvádět, ta dušená zelenina nebude nikdy hotová a zanedlouho se dvě stě devadesát pět hladových znavačů začne dožadovat našich hlav. Postací, když řeknu, fidei Erasme, že svante Cartas by se nikdy nesmířila s představou, že sækulární moc může nebo by měla matémy ‚reformovat‘. Ale připustila by, že má prostředky k tomu, aby u nás nadělala změny.“

Prok: metateorik z pozdního praktického věku, který byl údajně zabit při Strašlivých událostech. V krátkém období stability mezi Druhou a Třetí předzvěstí byl Prok vůdčí postavou myšlenkově spřízněné skupiny nazvané Kruh, která tvrdila, že symboly nemají vůbec žádný význam a že veškerá pojednání, která se tváří, že něco znamenají, nejsou nic víc než hra se syntaxí neboli s pravidly, jak k sobě skládat symboly. Po Rekonstituci byl vyhlášen za patrona syntaktické fakulty koncentu Svante Munkostera. Vzhledem k tomu se na něj pohlíží jako na zakladatele všech řádů, které odvozují svůj původ od této fakulty, na rozdíl od těch, které vycházejí ze sémantické fakulty, jejímž patronem je svante Halikárn.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„Slyšel jsem, že v kuchyni proběhlo nějaké zarovnávání.“

„Věř mi, nestálo to za inkoust, a dokonce ani za křídu.“

Frát Corlandin, PMR – první mezi rovnými – z řádu Nového kruhu si sedl ke stolu proti mně.

Prvních devět a tři čtvrtě roku, co jsem byl v koncentru, si mě nevšímal, snad s výjimkou křídárny, kde musel dávat pozor; poslední dobou se choval, jako bychom byli přátelé. Dalo se to čekat. S trochou štěstí o apertu rozhojní naše řady třicet nebo čtyřicet nových znavačů. Přestože tady ještě nebyli, zdálo se, že nás obklopují jako duchové, a v porovnání s nimi jsem vypadal starší.

Pokud se vše bude odvíjet podle obvyklého schématu, zanedlouho ohlásí zvonění rit eligeru a všichni desítkáři se shromáždí, aby byli svědky toho, jak složím přísahu, která mě sváže s některým z řádů.

Z mé sklizně nás bylo optováno jedenáct – přivedeno ze záhradbí rovnou do matému. Dalších jednadvacet vstoupilo nejdřív do unářského matému a strávilo přinejmenším rok života podle jejich kázně, než postoupili mezi desítkáře; byli zpravidla maličko starší než my optovaní. Veškerý nábor a většina graduací se odehrávaly při apertu. Když se však některý jednorozek jevil mimořádně slibným, mohl postoupit dřív, pokud prošel labyrintem, který spojoval unářský matém s decenářským. Ale za dobu, co jsem tady byl, se to stalo jenom třikrát. Celé schéma toho, jak se sem znavači dostávali ze záhradbí a z malých sběrných matémů v oblasti, bylo složité a ve skutečnosti nestálo za vysvětlování. Výsledek byl takový, že bychom si my desítkáři zachovali nominální sílu tří set, budeme potřebovat o apertu přibrat nějakých čtyřicet nových lidí. Někteří – nemohli jsme vědět kolik – postoupí z unářského matému. Rovnováhu dorovná optovaní a obchůzka nemocnic a útulků, jestli se v nich nenajdou nějací opuštění novorozenci.

Jakmile se to stane, budu stát před volbou. Frát Corlandin mě zval, možná dokonce verboval do Nového kruhu.

Byl jsem odjakživa považován za Orolova fidela, jeho a několika dalších edhariánů, kteří mu s jeho teorií pomáhali. Trávili spolu celé dny v malých křídárnách, a když vyšli ven, chodil jsem dovnitř a prohlížel si jejich spletené čmáranice na tabulích – propletené změti rovnic a diagramů, na kterých jsem rozuměl možná jednomu symbolu z dvaceti. Právě teď jsem měl pracovat na problému, který mi Orolu zadal: na fotomnemonicém tabletu se snímkem mlhoviny Svante Tankreda, z něž jsem měl vyvodit odpovědi na jisté otázky týkající se formování těžkých jader v nitru hvězd. Rozhodně to nebyla činnost, jakou by se zabýval Nový kruh. Tak proč si teď měl Nový kruh vzít do hlavy, že bych si při eligeru mohl vybrat je?

„Orolu je strhující teorie,“ řekl frát Corlandin. „Mrzí mě, že mě nespovinoval častěji.“

Zádrhel byl evidentní: bylo pravděpodobné, že Corlandin stráví ještě šedesát nebo sedmdesát let ve stejném matému jako Orolu. Pokud by opravdu myslel vážně, co řekl, proč by si jednoduše nevzal svou jídelní misku a neodešel přes refektář k Orolovu stolu?

Naštěstí jsem měl ústa plná chleba, a tak jsem fráta Corlandina nepodrobil zničující thelénovské analýze. Žvýkání sousta mi poskytlo čas, abych si uvědomil, že to, co říká, jsou jen zdvořilé nicotnosti. Edhariáni takhle nikdy nemluvili. A protože jsem mezi edhariány trávil veškerý svůj čas, zapomněl jsem, jak to funguje.

Pokusil jsem se aktivovat ty části mysli, jež se používají pro zdvořilou konverzaci; v předvečer apertu se mi to nejspíš mohlo hodit tak jako tak. „Určitě by se dalo zařídit, aby tě Orolo spovinoval, kdyby sis sedl poblíž něj a pronesl něco nevhodného.“

Frát Corlandin se mému žertu krátce zasmál. „Bohužel nevím o hvězdách ani tolik, abych mohl pronést něco nevhodného.“

„Dnes třeba mluvil o něčem, co se netýkalo hvězd.“

„Slyšel jsem o tom. Koho by napadlo, že náš kosmograf je fanatik do mrtvých jazyků?“

Celá ta věta mě minula – trochu jako když jíte kousek zavařeného ovoce a on vám znenadání sklouzne do krku, ještě než dostanete šanci ho rozkousat. Konečně jsem přišel zdvořilému tlachání na kloub a oplatil jsem mu laskavost tím, že jsem se jeho poznámce zasmál. Ale než jsem se mohl doopravdy zamyslet nad tím, co říká, všiml jsem si, jak Lio a Jesry nesou své misky do kuchyně. Dva další fidelové vstali, jako by je strhl proud, a vydali se za nimi.

Když jsem sledoval, kam směřují jejich zraky, všiml jsem si, že u východu postává se založenýma rukama arcisúra Tamura.

Zareagovala, jako bych ji trefil papírovou kuličkou přes zaplněnou křídárnu: otočila hlavu, aby mě sjela pohledem. Pořád jsem neměl tušení, co se děje, ale omluvil jsem se frátu Corlandinovi a odnesl svou misku do kuchyně. Sedm dalších fidelů tam už bylo a spěšně si umývali misky, ale žádný z nich nevěděl o nic víc než já.

Inkantátor: Legendární postava, v sækulárním smýšlení spojovaná s matémovým světem, která údajně dokáže měnit fyzickou realitu zaříkáním pomocí kódovaných slov nebo frází. Původ této představy je možno vystopovat v pracích prováděných v matémovém světě před Třetím vypleněním. Lidová slovesnost ji nafoukla do divokých rozměrů, kdy vymyšlení inkantátoři (údajně spojení s halikárnskými tradicemi) sváděli ve více či méně okázalém stylu souboje se svými smrtelnými nepřáteli, rétory (údajně spojenými s prokánci). Jeden vlivný spovín historických badatelů tvrdí, že neschopnost mnoha sækulárů rozlišovat mezi takovými zábavnými povídkami a realitou byla z velké části zodpovědná za Třetí vyplenění.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

O několik minut později bylo už všech dvaatřicet fidelů a arcisúra Tamura v křídárně svante Groda, za jejíž normální kapacitu se považovalo osmnáct osob. „Nepřesuneme se k svante Vesnerovi, kde je víc místa?“ navrhla súra Ala. Byla samozvaným šéfem skupiny zvoníků – a všech ostatních v dosahu jejích pátravých očí. Lidé za jejími zády s oblibou říkali, že právě ona ze současné sklizně fidelů s největší pravděpodobností skončí v pozici správce regulanta.

Arcisúra Tamura dělala, že nic neslyšela. Žila tady sedmdesát pět let a byla dobře obeznámená s rozlohou místností, které jsou k dispozici. Určitě měla důvod, proč vybrala tuto – pravděpodobně proto, usoudil jsem, že když jsme byli tak těsně namačkaní, nikdo nemohl zamaskovat ignorantství nebo nudu. Na to, abychom si ze sfér udělali sedátka, nebylo dost místa, takže jsme je nechali sbalené a zastrčené ve svých rolách.

Všiml jsem si, že některé sůry stojí dokonce ještě blíž, než bylo vyloženě nutné, a navzájem si posmrkávají po rameni. Byla mezi nimi i Tulia, která se mi dost líbila. Bylo mi osmnáct. Tulia byla o něco mladší. Poslední dobou jsem snil, že s ní budu mít poměr, jakmile dosáhne zletilosti. Celkově jsem se po ní díval častěji, než bylo vyloženě nutné. Ona pohledy občas opětovala. Ale když jsem se jí teď pokusil podívat do očí, demonstrativně odvrátila zrak a upřela zrudlé, napuchlé oči na velké vitrážové okno nad tabulí. Jelikož (a) venku byla tma, (b) okno zobrazovalo svante Groda a jeho výzkumné asistenty, jak jsou bití gumovými hadicemi v kobkách nějakého výzvědného ústředí z období praktického věku, a (c) Tulia v této místnosti strávila plus minus čtvrtinu svého života, usoudil jsem, že o prohlížení okna se jí ve skutečnosti nejedná.

I když jsem natvrdlý, konečně mi došlo, že je to naposledy v našem životě, co je naše sklizeň dvaatřiceti fidelů jako taková pohromadě. Dívky, nadané nadpřirozenou schopností všimnout si takových věcí, reagovaly, nás chlapce, obdařené stejně záhadnou tupostí, to zasahovalo jen proto, že dívky, v nichž jsme našli zalíbení, plakaly.

Avšak arcisúra Tamura tohle nepodnikala ze sentimentálních důvodů. „Naším tématem jsou ikonografie a jejich původ,“ oznámila. „Když budu spokojená, že toho víte dost a chápete význam svých znalostí, budete se moci během deseti dnů apertu volně potulovat v záhradbě. Jinak zůstanete v zájmu vlastního bezpečí v klauzuře. Fideli Erasme, co jsou to ikonografie a proč se jimi zabýváme?“

Proč si arcisúra Tamura vybrala pro svou první otázku právě mě? Nejspíš proto, že jsem přepisoval ty rozhovory s frátem Orolem a měl jsem oproti ostatním výhodu. Rozhodl jsem se přizpůsobit tomu svou odpověď. „To je tak. Záhradbá –“

„Sækuláři,“ opravila mě Tamura.

„Sækuláři vědí, že existujeme. Není jim úplně jasné, co si o nás mají myslet. Pravda je příliš složitá, než aby ji udrželi v hlavě. Místo toho si

vytvořili naše zjednodušená vypočtení – karikatury. Tato vypočtení přicházejí a zase odcházejí, a tak se to děje od časů Thelény. Ale když se člověk podívá s odstupem, zaznamená jisté motivy, které se znovu a znovu opakují, jako, jako – atraktory v chaotickém systému.“

„Ušetři mě poezie,“ řekla arcisúra Tamura a zakoulela očima. Ozvalo se hihňání a já se musel nutit, abych se nepodíval směrem, kde stála Tulia.

Pokračoval jsem: „Tyto motivy již dávno rozpoznal a systematicky sepsal znavač, který se záhradním zabýval. Říká se jim ikonografie, jsou důležité, protože když víme, jakou ikonografii dotýčný záhrad – omlouvám se, dotýčný sækulár nosí v hlavě, získáme slušnou představu o tom, co si o nás myslí a jak by na nás mohl zareagovat.“

Arcisúra Tamura nedala nijak najevo, jestli se jí moje odpověď zamlouvá nebo ne. Ale odvrátila ode mě zrak, což bylo maximum, v němž jsem mohl doufat. „Fideli Ostabone,“ upřela teď oči na jednadvacetiletého fráta s rozčuchanými vousy. „Co je to temnestrijská ikonografie?“

„Je to ta nejstarší,“ začal.

„Neptala jsem se, jak je stará.“

„Pochází z jedné staré komedie,“ zkusil to.

„Neptala jsem se, odkud pochází.“

„Temnestrijská ikonografie...“ začal znovu.

„Já vím, jak se jmenuje. *Co to je?*“

„*Ličí* nás jako šašky,“ řekl frát Ostabon trochu ostře. „Ale... šašky, kteří v sobě mají něco zlověstného. Je to dvoufázová ikonografie: na začátku nás ukazuje, jak například poskakujeme se sítkami na motýly nebo pozorujeme tvary mraků...“

„Jak si povídáme s pavouky,“ ozval se někdo. Pak, když od arcisúry Tamury nepřišlo žádné pokárání, řekl někdo jiný: „Jak čtete knihy vzhůru nohama.“ Další: „Jak plníme zkumavky svou močí.“

Frát Ostabon znovu získal půdu pod nohama. „Takže nejdřív to vypadá jenom komicky,“ řekl. „Ale pak, ve druhé fázi, je ukazována temná strana – citlivý mladík je sveden, zodpovědná matka zlákána k šílenství, politický vůdce přiveden k rozhodnutím, která jsou čirý nerozum.“

„Je to způsob, jak na nás svést úpadek společnosti – označit nás za původní zvrhlíky,“ řekla arcisúra Tamura. „Odkud pochází? Fideli Duliene?“

„*Z kalce mraků*, satirické hry od ethrské dramatičky Temnestrý. Hra se vysmívá jmenovitě Thelénovi a byla použita jako důkaz v jeho procesu.“

„Jak poznáte, jestli někdo, s kým jste se potkali, s touto ikonografií souhlasí? Fideli Olphe?“

„Pravděpodobně budou slušní, dokud se rozhovor omezí na to, čemu rozumějí, ale začnou být podivně nepřátelští, jakmile začneme mluvit o abstrakcích...?“

„O abstrakcích?“

„Tedy... řekněme o všem, co k nám přichází od naší Matky Hýley.“

„Míra nebezpečnosti na stupnici od jedné do desíti?“

„Vzhledem k tomu, co se stalo Thelénovi, bych řekl deset.“

Arcisúře Tamuře se odpověď nelíbila. „Nemohu na tebe být moc přísná za *nadhodnocení* rizika, ale –“

„Theléna popravili po řádném soudním procesu sækulární mocí – ne při nějakých davových nepokojích,“ ozval se sám od sebe Lio, „a davové nepokoje jsou hůř předvídatelné, proto je obtížnější se jim bránit.“

„Výborně,“ řekla arcisúra Tamura, očividně překvapená, že od Lia slyší tak výstižnou odpověď. „Ohodnoťme tedy míru nebezpečnosti osmičkou. Fideli Halaku, odkud vzešla doxovská ikonografie?“

„Ze seriálu pohyblivých obrázků z praktického věku. Dobrodružné drama o vojenské kosmické lodi, která byla vyslána do odlehle části galaxie, aby zabránila nepřátelským mimoarbeřanům získat hegemonii, a ztroskotala, když někdo záluďně poškodil její hypermotor. Kapitán lodi byl vznětlivý, horkokrevný. Jeho zástupcem byl Dox, teorik, sice neobyčejně nadaný, ale neemocionální a chladný.“

„Fideli Jesry, co o nás říká doxovská ikonografie?“

„Že jsme pro sækulární moc užiteční. Naše nadání by se měla velebit. Jenže nás oslepují nebo mrzačí – vyberte si – éé...“

„Stejně přednosti, jež nás činí užitečnými,“ řekla fida Tulia. Právě proto jsem ji nedokázal pustit z hlavy: v jediném okamžiku dokázala od breku přejít k tomu, že byla nejchytřejší osobou v místnosti.

„Jak poznáte, když je někdo pod vlivem doxovské ikonografie? Znovu fida Tulia?“

„Budou se zajímat o naše vědění, uděláme na ně dojem, ale zároveň budou povýšení – budou přesvědčeni, že je třeba, abychom byli podřízeni intuitivním, rozumným vůdcům.“

„Míra nebezpečnosti? Fidel Branch?“

„Já bych ji stanovil velice nízko. V podstatě je to situace, ve které tak jako tak žijeme.“

Vyvolalo to smích, který se arcisúře Tamuře příliš nelíbil. „Fido Alo. Co má yorrská ikonografie společného s doxovskou?“

Súra Ala se musela na chvíli zamyslet, než odpověděla: „Také vzešla ze zábavného seriálu z praktického věku? Ale to byla ilustrovaná kniha, ne?“

„Později ji převedli do pohyblivých obrázků,“ vložil se do hovoru frát Lio.

Někdo zašeptal Ale do ucha nápovědu, díky níž se jí všechno vybavilo. „Ano. Yorr je označován za teorika, ale podle toho, čím doopravdy tráví čas, je to ve skutečnosti spíš praktik. Zezelenal z toho, jak pracuje s chemikáliemi, a vzadu na hlavě mu vybuchela chapadla. Vždycky nosí bílý laboratorní plášť. Zločinecky šílený. Pořád přichází s nějakým plánem, jak ovládnout svět.“

„Fráte Arsibalte, jaká ikonografie obklopuje rétory?“

Byl *tak moc* připravený. „Mají démonické nadání překrucovat slova a uvádět sækuláry ve zmatek – anebo, což je ještě horší, působit na ně tak

rafinovanými způsoby, že vůbec nic nepoznají. Využívají unářské matémy k nabírání a zpracovávání přísluhovačů, a ty pak vysílají do sækulárního světa, aby tam získali vlivná postavení coby burgeři – ale ve skutečnosti jsou to všechno loutky rétorského spiknutí.“

„No, *to* aspoň dává smysl!“ řekl fidel Olph.

Všichni se na něho podívali, aby poznali, jestli si dělá legraci. Zatvářil se překvapeně.

„V *tvém* případě asi víme, kterému řádu se upíšeš!“ řekla jedna z pobouřených súr, o níž všichni věděli, že má namířeno do Nového kruhu.

„Protože nenávidí prokánce? Nebo jen proto, že je společensky neobratný?“ zeptala se jedna z jejich společnic tichým hlasem, který však bylo zřetelně slyšet.

„To stačí!“ řekla arcisúra Tamura. „Sækuláři rozdíl mezi našimi řády neznají, takže ikonografie, kterou frát Arsibalt právě vyložil, škodí nám všem – nejenom prokánčům. Pojd'me dál.“

A tak to pokračovalo. Munkosterská ikonografie: výstřední, roztomilý, neupravený teorik, roztržitý, s dobrými úmysly. Pendartská: frátové jako přecitlivělí, nervózní, do všeho se pletoucí všeználkové, kteří jednoduše nechápou realitu; nemají odvalu, a proto se svalnatějšími sækuláry vždycky prohrají. Klevská ikonografie: teor coby ukrutně moudrý, starý státník, který dokáže vyřešit všechny problémy sækulárního světa. Baudská ikonografie: jsme nechutně cyničtí podvodníci, kteří si žijí v přepychu na úkor obyčejných lidí. Pentaberská: jsme ochránci prastarých mystických tajemství vesmíru, která nám svěřil samotný Knoüs, a všechny naše řeči o teorice jsou jen kouřová clona, která má před prostými davy zamaskovat naši pravou moc.

Ikonografií, o nichž chtěla arcisúra Tamura mluvit, bylo úhrnem okolo dvanácti. O všech jsem slyšel, ale dokud nás nedonutila, abychom je probrali jednu po druhé, neuvědomil jsem si, kolik jich je. Obzvlášť zajímavé bylo hodnotit jejich relativní nebezpečnost. Po dlouhém dohadování jsme došli k závěru, že nejnebezpečnější ze všech není yorrská, jak by se dalo čekat, ale spíš mošianská, která byla křížencem mezi klevskou a pentaberskou: podle ní vyjdeme z bran, přineseme světu osvětlení a započneme nový věk. Měla tendenci vrcholit každých sto nebo tisíc let, jak se lidé připravovali na otevření stovkařských či tisícovkařských bran. Byla nebezpečná, neboť zvyšovala očekávání lidí až k deliriu a přitahovala mnoho poutníků a velkou pozornost.

Díky tomu, že jsem pracoval s frátem Orolem, jsem věděl, že mošianská ikonografie je na vzestupu, skrytá pod pláštíkem takzvaného Nebeského strážce. Naši hierarchové si to uvědomili a správce defendor požádal arcisúra Tamuru, aby nás touto diskusí provedla.

Nakonec udělila povolení vyjít při apertu do záhradbí celé naší sklizni, což nikoho nepřekvapilo: smyslem hrozby, že zůstaneme zavřeni, bylo jen to, aby nás doopravdy přiměla dávat pozor.

Debata se ve skutečnosti vyvinula dost zajímavě a skončila jen kvůli tomu, že se zvonila večerka. K naší kázni patřilo, že jsme žádné dvě noci po sobě nespali ve stejné cele. Rozpisy se vyvěšovaly každý večer na tabuli v refektáři. Museli jsme se tam vrátit, abychom zjistili, kde budeme spát a s kým se budeme družít. Celá naše skupina se tedy vydala z křídárny okolo klauzury. Smáli jsme se a klábosili o Doxovi, Yorrovi a ostatních legračních postavách, které si záhradbáři ve snaze nějak nás pochopit vysnili. Starší frátové a súry seděli na lavicích obrácených do klauzury, sestavovali sandály – což byla obvykle naše práce – a nehezky se po nás dívali.

Bylo důležité nenechat nikoho z výrobců sandálů, aby se mnou navázal oční kontakt, a tak jsem se díval jinam. Všiml jsem si, že z jedné z dalších křídáren vyšel frát Orollo. Pod paží měl vražený svazek papírů hustě pokrytých výpočty. Vykročil jedním směrem, ale pak, když uviděl náš dav, místo toho zabočil do zahrady a zamířil k minstru. Trochu mě zahryzalo svědomí, neboť v pracovně nahoře v observatoriu se hromadil prach na jistém tabletu s mlhovinou Svante Tankreda – zatěžoval pár listů umazaných neprůkaznými poznámkami a čmáranicemi, které vzešly z mé ruky. Orollo si jich všimne a pozná, že jsem na ně několik dní ani nesáhl.

O pár minut později jsem byl v cele, o niž jsem se tu noc měl dělit se dvěma dalšími fráty, balil jsem se do roly a ze sféry jsem si dělal polštář. Možná byste čekali, že budu přemýšlet o apertu nebo ikonografiích, jak jsem tam ležel a snažil se usnout. Ale to, jak jsem v klauzure zahlédl fráta Orollo, mi připomnělo onu kluzkou větu, kterou Corlandin utrousil při večeři a kterou jsem spolkl, aniž bych ji stihl ochutnat. Teď se stala jednou z těch nevídaných myšlenek, kterých jsem se neuměl zbavit.

Slyšel jsem o tom, řekl frát Corlandin. Jenže můj dialog s Orollem se odehrál hodinu před večeří. Kdo z přihlížejících si pospíšil tu historku rozšířit po kapitule Nového řádu? Proč by to někoho zajímalo?

Corlandin měl až do minulého roku poměr se súrou Trestanas, rovněž z Nového kruhu. Pak se jednoho dne rozezněly zvony, aby oznámily rit regredu, což znamenalo, že se někdo rozhodl odejít na odpočinek. Shromáždili jsme se v minstru a primas vyhlásil jméno: patřilo našemu správci regulantovi. Navzdory všem pokáním, která nám onen muž za ta léta vyměřil, nám to všem přišlo líto, když jsme zpívali chorály toho ritu, neboť byl uvážlivý a moudrý.

Statho – primas – jmenoval novým správcem regulantem súru Trestanas. Bylo to lehce překvapivé, protože byla mladá, ale vůbec ne diskutabilní, neboť všichni věděli, jak je bystrá. Přestěhovala se do primasova komplexu, kde teď měla vlastní celu, a stolovala s ostatními hierarchy. Ale povídalo se, že její poměr s frátem Corlandinem pokračuje. Někteří znavači, podezíravé povahy, věřili, že hierarchové mají po koncentu rozestá zařízení, která jim umožňují zjistit, co říkáme. Tahle víra se dostávala do módy a zase mizela podle toho, jak si v daném období hierarchové u lidí stáli. Od chvíle, co se správcem regulantem stala súra Trestanas, byla na vzestupu. Nemohl jsem na to teď

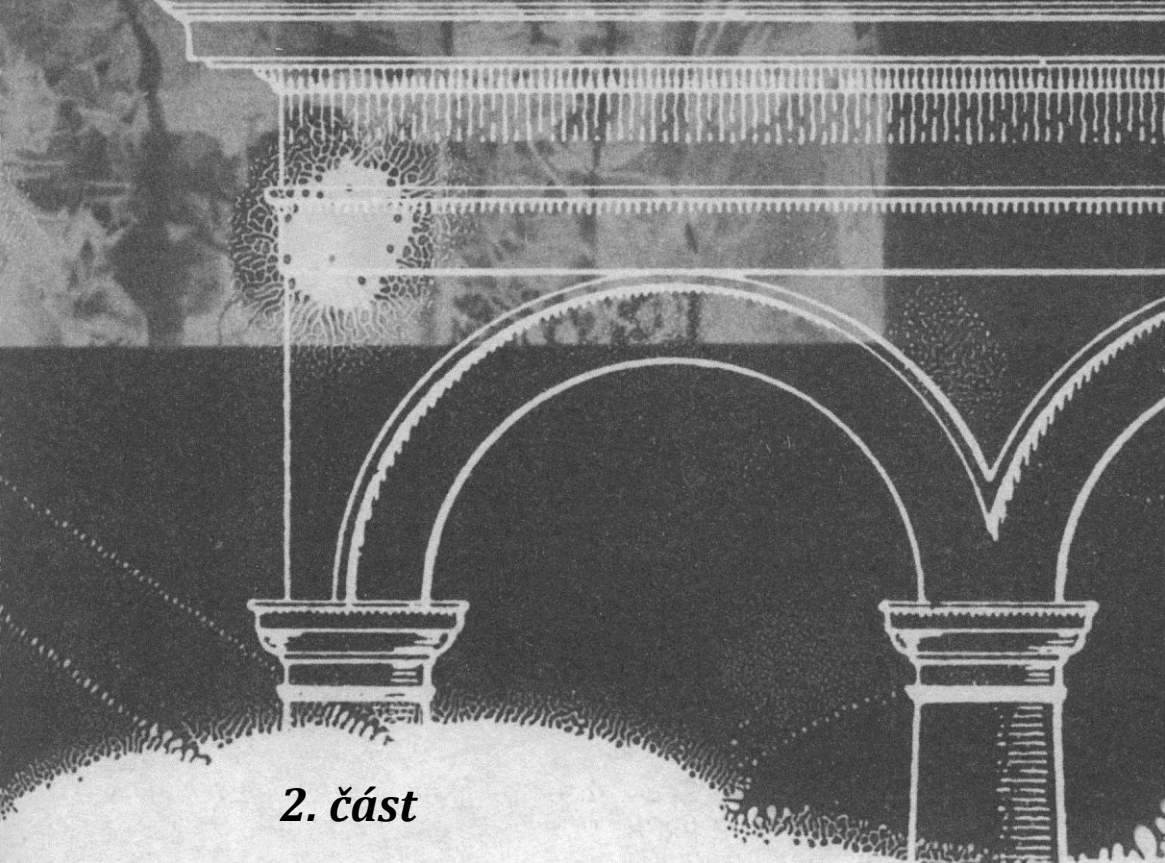
nemyslet. Možná poslouchala můj dialog s Orolem a pak jej přetlumočila Corlandinovi.

Na druhou stranu (namítala ta část mé mysli, jež podobné myšlenky zaříkala, aby odešly) jsem musel přiznat, že i mně připadalo zvláštní, aby se Orolo začal zničehonic zajímat o chyby ve staroortských překladech.

Koho by napadlo, že náš kosmograf je fanatik do mrtvých jazyků? Fanatik bylo jedno z těch nezničitelných slov, která přešla téměř beze změny z praortštiny až do flučtiny. Ve flučtině – a já jsem se původně domníval, že v tomto smyslu je Corlandin použil – označovalo prostě někoho, kdo v něčem nalézal zalíbení. Význam v praortštině však nebyl pro fráta příliš lichotivý, a pro teorika jako Orolo obzvlášť ne. A *mrtvé jazyky*, to byla také zajímavá volba slov. Byl ten jazyk skutečně mrtvý, pokud v něm Orolo četl? A jestli měl Orolo s těmi překlady pravdu, neusiloval tím Corlandin o něco, když originál označil za „mrtvý“ – a nedělal to záludně, aniž by si hodlal dát práci s dokazováním?

Když už jsem takhle ležel a trápil se snad celé hodiny, došlo mi, že po věcech, které říkal Orolo – byť mi působily rozpaky nebo i vyloženou bolest –, jsem nikdy v noci nezápasil se svou rolou tak jako po těchto slovech fráta Corlandina. To mě dovedlo k úvaze, že bych se raději připojil k edhariánům.

Totíž, pokud mě edhariáni budou chtít. Nebyl jsem o tom zase tak přesvědčený. Nikdy jsem ryzí teoriku nechápal tak dobře jako někteří jiní fidelové. To určitě nezůstalo bez povšimnutí. Uvažoval jsem: proč arcisúra Tamura položila první a nejjednodušší otázku mně? Protože si myslela, že bych nic složitějšího nezvládl? Proč mě Orolo nechal pracovat jako skriptora, místo abych se věnoval teorice? Proč se mě teď Corlandin snažil zverbovat? Když jsem si to dal dohromady, došel jsem k závěru, že všichni vědí, že se pro vstup do edhariánského řádu nehodím. A někteří se snaží připravit mi měkké přistání.

2. část

APERT

Aita: (1) V pozdní ortštině praktického věku se původně jednalo o zkratkové slovo (proto se ve starých textech někdy zapisuje v podobě AIT); jeho přesná etymologie však padla za oběť nedbalosti při uchovávání informací, kvůli čemuž zůstane období předzvěstí a Strašlivých událostí navždy zahaleno nejasnostmi. Téměř všichni učenci se shodují, že poslední dvě písmena mají původ v sousloví *informační technologie*, což je komerční pynd pro syntaktická zařízení z pozdního praktického věku. O první písmeno se vedou spory; hypotézy zahrnují slova autorita, aparát, administrátor, archiv, agregátor, analytik, agentura a asistent. Každá z nich samozřejmě poskytuje jiný obrázek toho, jakou roli mohl ait (aita) v dobách před Rekonstitucí plnit, a proto se ke každé z nich přiklání jiný spovín. (2) V rané novoortštině (po Druhém vyplenění) fakulta koncentu zabývající se praktikou syntaktických zařízení. (3) V pozdní novoortštině zakázaná řemeslnická kasta, tolerovaná ve třiceti sedmi koncentech, jež byly postaveny kolem velkých hodin a všechny do jednoho technicky přestupují reformy zavedené po Druhém vyplenění, neboť mechanismy jejich hodin byly zkonstruovány s podsystémy, jež využívají syntaktická zařízení; úkolem aitů je provozovat tyto subsystémy a provádět jejich údržbu za dodržování přísné separace od znavačů.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

P oslední noc roku 3689 se mi zdálo o tom, že fráta Orola něco trápí a všichni si toho všimli, ale on ani nikdo jiný není za žádných okolností ochoten o tom otevřeně mluvit. Takže to byla záhada. A přesto všichni věděli, o co jde: planety se odchylovaly od svých drah a hodiny šly špatně. Součástí hodin bylo totiž planetárium: mechanický model sluneční soustavy, který ukazoval momentální postavení planet a mnoha jejich měsíců. Byl umístěn v nartexu neboli předsíni mezi Denní branou a severní lodí. Třicet čtyři století byl dokonale přesný, ale teď se pomátl. Mramorové, křišťálové, ocelové a lazuritové koule, které představovaly planety, se ocitly v polohách, jež neodpovídaly tomu, co mohl frát Orolo jasně pozorovat i těmi nejmenšími dalekohledy. Ve snu o tom nebyla žádná zmínka, ale já jsem chápal, že problém musí nějak souviset s aity, neboť planetárium patřilo mezi systémy uváděné do pohybu zařízeními, jež obsluhovali aitové v klenuté kryptě pod podlahou minstru.

Proslychalo se, že stejný systém provádí drobné korekce chodu hlavních hodin. Kdyby se chyba ve sklepe neopravila, vedla by k větším chybám, které by byly patrné všem, například že by zvony vyzváněly poledne v době, kdy by slunce nebylo v zenitu, nebo by se Denní brána otvírala před východem slunce či po jeho západu.

Ve vesmíru řízeném obvyklou logikou by se ty chyby projevíly později než drobné nesrovnalosti mezi planetáriem a samotnými planetami. Ale ve snové logice se to všechno stalo současně, takže jsem přemýšlel, čím se Orolo trápí, a zároveň jsem viděl, jak planetárium ukazuje měsíční fáze chybně, a to se dělo ve stejnou dobu, kdy burgeri vcházeli do koncertu o půlnoci Denní branou. Ale z nějakého důvodu mě žádná z těchto chyb neznepokojovala tolik jako zvuky vycházející ze zvonice: zvony odbíjející nesprávné změny...

Otevřel jsem oči a uslyšel jsem vyzvánění apertu. Tak se aspoň domýšleli ostatní frátové v mé cele. Nedalo se to poznat, dokud člověk několik minut pozorně neposlouchal. Chod zvonice mohl hrát stále melodie, například při odbíjení hodin. Ale pro oznamování ritů a jiných událostí naše skupina mechanismus odpojovala a vyzváněla změny neboli permutace tónů. Byl v tom systém nebo kód, kterému jsme se učili rozumět. Údajně tomu tak bylo proto, aby bylo možné po celém rozlehlém koncertu šířit zprávy, aniž by lidé v záhradbí věděli, co se sděluje.

Ne že by na apertu bylo něco tajného. Byl první den roku 3690; proto se s východem slunce otevře nejenom Denní brána, ale také Unářská a Decenářská brána. Každý záhradbář, který se podíval do kalendáře, to velice dobře věděl, stejně jako my. Ale z nějakého důvodu se nikomu z nás nechtělo slézt z kavalce a chovat se podle toho, dokud ze zvonice neuslyšíme to správné pořadí tónů: melodii hranou pozpátku, překlopenou naruby a určitým zvláštním způsobem obrácenou zpátky do sebe.

Posadili jsme se, tři nazí frátové v chladné cele. Naše roly, šňůry a sféry byly poházené na kavalcích. Takový den si žádal slavnostní sklad, který mohl člověk jen těžko zvládnout sám. Nohy fráta Holbana se dotkly podlahy jako první, takže jsem se vyklonil a tak dlouho jsem se prohraboval jeho vyhřátou, zamotanou rolou, až jsem svými prsty nahmatl roztřepený konec a přitáhl jsem jej k sobě. Frát Arsibalt, ten třetí v naší cele, se probudil jako poslední; po několika jadrných slovech z mých a Holbanových úst se konečně chopil konce s obrubou. Vyšli jsme na chodbu a natáhli jsme rolu mezi sebou. Frát Holbane si ji předtím zkrátil, zesílil a roztřepil, aby hrála.

Arsibalt a já jsme začali Holbanovu rolu skládat a ustupovali jsme od sebe, jak ji Holbane natahoval, aby byla třikrát tak dlouhá a mnohem tenčí. Se šňůrou zmačkanou v hrsti si pod ni vlezl a postavil se tak, že mu rola vytvořila přes levé rameno stan. Pak úplně stačilo, aby se zatočil na jednu či druhou stranu, ve správnou chvíli zvedal ruce a zase je spouštěl. Arsibalt a já jsme se při tom kolem něj pohybovali jako planety v planetáriu, namotávali jsme rolu a podle potřeby uhlazovali nebo řasili záhyby. Vzniklý sklad byl nestabilní, jak se všeobecně vědělo, takže jsme jej chvíli přidrželi, než přes něj Holbane přetáhl na několika místech šňůru a uvázal několik důležitých uzlů. Potom mohl pomoci Arsibaltovi zamotat do roly mě. Nakonec jsme Holbane a já prokázali stejnou službu Arsibaltovi. Arsibalt vždycky rád chodil na řadu poslední, aby získal nejlepší výsledek. Ne že by byl ješitný. Naopak, z celé naší sklizně se zdál být nejvhodněji disponován pro život v matěmu právě on. Byl velký a zavalitý a neustále se snažil vypěstovat si vousy, aby se podobal starému frátovi víc, než mu bylo souzeno. Ale na rozdíl od řekněme fráta Lia, která neustále vymýšlel nové sklady, Arsibalt vyžadoval, aby ten jeho byl udělaný pořádně.

Když jsme byli všichni oblečení, strávili jsme ještě několik minut dalším obtáčením pomocí šňůr a tvarováním přehybů, které nám halily hlavu – což byla zřejmě jediná partie tohoto skladu, kde bylo možné projevit nějaký individuální styl.

Hotové sandály se vršily na podlaze u východu z ubikace. Rozkopl jsem je, abych našel pár, který by byl dost velký pro moje nohy. Kázeň zformulovali lidé, kteří žili v teplých končinách. Dovolovala každému znaváči vlastnit rolu, šňůru a sféru, ale o obuvi neříkala nic. V létě nás to příliš netrápilo. Ale počasí se chystalo ochladit. A při apertu se mohlo stát, že vyjdeme do záhradbí a budeme chodit městskými ulicemi s rozbitým sklem a jinými riziky. Maličko jsme kázeň rozšířili, abychom mohli při apertu nosit sandály z pneumatik a v zimních měsících papuče s měkkou podešví. Znaváči ze Svante Edhara to tak dělali už dlouho a zatím na nás inkvizice nepřišla, takže se zdálo, že nám nic nehrozí. Jedny sandály jsem si přivlastnil a připevnil jsem si je k chodidlům.

Nakonec si každý z nás vzal svou sféru a uzpůsobil ji na velikost dlaně. Cestou k minstru jsme je omotali zauzlenými konci svých šňůr, uzavřeli jsme je do jednoduché síťky a pak jsme sféry nechali nasát vzduch a nabobtnat, aby

se šňůry napnuly. Každý z nás pak svou sféru rozzářil slabým červeným světlem. Účelem světla bylo, abychom viděli, kam šlapeme, a jeho barva nás identifikovala jako desítkáře, což bylo nezbytné, protože zanedlouho se smísíme s jednorožky.

Když byly všechny tyto přípravy vykonány, sféry nám visely od pravého boku a s houpáním nám narážely do stehů, což vypadalo úchvatně, jak se nás několik stovek ve tmě scházelo k minstru. Když jste chtěli vypadat jako skutečný svante, stačilo vzít svítící sféru do jedné ruky, druhou ji hladit a přitom hledět do dálky, jako byste byli hypnotizováni Knoüsovým světlem.

Čtyřicet znavačů vstalo dřív a shromáždilo se v chóru. Když jsme přišli, zpívali chorál deceniálního apertu. Do této písně byla vetkána melodie, kterou jsem neslyšel deset let, totiž od doby, kdy jsem stál za úsvitu na vnitřní straně Desetileté brány a díval se, jak se její vrata z kamene a oceli se skřípotem zavírají za vším, co jsem kdy znal. Ta melodie mi teď pronikla tak hluboko do mozku, že mě to doslova vyvedlo z rovnováhy a já jsem se sesul na jiného fráta: na Lia, který to pro tentokrát nevyužil jako záminku, aby si mě přetočil přes kyčelní kost a švihl mnou o zem, ale znovu mě narovnal, jako bych byl krivě visící obraz, a obrátil svou pozornost zpátky k ritu.

Veškerá hudba byla synchronizovaná s hodinami, které sloužily jako metronom i dirigent. Pokračovala další čtvrt hodiny: žádné předcítání, žádné homilie, jenom hudba.

Nebe bylo jasné, a tak se v okamžiku východu slunce nahrnula zář světélkem dolů od křemenného hranolu na vršku observatoria. Hudba utichla. Zhasli jsme sféry. Případalo mi, že světlo shora bylo zpočátku smaragdově zbarvené, ale možná to byl jenom optický trik; stačilo, abych jednou mrkl, a získalo barvu, jakou má hřbet ruky, když si ho prosvítíte v tmavé cele. Nastal nesnesitelný okamžik ticha, kdy jsme se všichni báli, že (jako v mém snu) hodiny jdou špatně a nic se nestane.

Pak začalo středové závaží klesat. Dělo se to při svítání každý den, aby se otevřela Denní brána. Ale dnes to byl pro všechny signál, aby natáhli krk a podívali se nahoru, kde klenbou minstru prostupovaly pilíře praesidia. Uslyšeli jsme a pak i uviděli, že se něco hýbe. Bylo to tu! Dvě závaží klesala, sjížděla po kolejničkách dolů, aby otevřela Roční bránu a Desetiletou bránu.

Všichni jsme se prudce nadechli, vykřikli a zajásali a mnozí z nás si museli otřít oči. Dokonce jsem uslyšel, jak na to za stínítkem zareagovali tisícovkáři. Kostka a osmistěn klesly dost, aby je už bylo dobře vidět, a všichni zaburáceli. Tleskali jsme jim, jako by to byly celebrity při udělování cen. Jak se blížily k podlaze chóru, ztišili jsme se, jako bychom se báli, že by mohly narazit do země. Ale když se dostaly blízko, zpomalily, a nakonec se plouživě zastavily na pouhou šířku dlaně nad podlahou. Všichni jsme se rozesmáli.

V určitém ohledu to bylo absurdní. Hodiny byly jenom stroj, neměly v danou chvíli jinou možnost než nechat závaží klesnout. Přesto při tom pohledu vznikala v člověku pocit, jaký se nedá předat nikomu, kdo u toho

nebyl. Sbory teď měly spustit polyfonní zpěv, a téměř toho nebyly schopny. Ale neurovnanost jejich hlasů byla hudbou sama o sobě.

Zvenčí jsem přes zpěv uslyšel zvuk tekoucí vody.

Znaváč: (1) Osoba, která složila slib, jímž se zavázala dodržovat rok nebo více let cartasijskou kázeň; frát nebo súra. (2) V plurálu též oficiálně ustanovené společenstvo takových osob, například kapitula nebo matém.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„Správný způsob, jak zkonstruovat hodiny, neexistuje,“ říkával frát Corlandin, když nás učil moderní (post-rekonstituční) dějiny. Byl to jeho způsob, jak eufemisticky vyjádřit, že praktici ze Svante Edhara byli tak trochu šílenci.

Náš koncent se usídlil v ohybu řeky v místě, kde obtáčela pásma skalních srázů – konec pohorí, jež se táhlo stovky mil severovýchodním směrem a z jehož ledovců a sněhové pokrývky sbírala řeka vodu na horním toku. Kousek proti proudu bylo několik nízkých vodopádů. V noci jsme je slyšeli, když standové nedělali příliš hluk. Řeka pod nimi jako by odpočívala po všem tom vzrušení, nějaký kus tekla klidně a pozvolně, stáčela se přes dobře odvodněnou step. Část stepi a půl druhé míle řeky byly obehnány našimi hradbami.

Nahoře u vodopádu se řeka dala snadno přemostit, a tak směřovalo osídlení většinou tam. V některých obdobích se zástavba rozbujela a obklopila naše hradby, takže se stávalo, že se úředníci z mrakodrapů dívali shora na vršky našich bašt. A jindy ustoupila a scvrkla se v malou čerpací stanici nebo palebné stanoviště u přechodu přes řeku. Náš úsek řeky byl nebezpečný kvůli traverzám rozežraným rzí, kusům mechom obrostlého umělého kamene, pozůstatkům mostů, které byly na přechodu vybudovány, časem se zřítily a voda je odnesla po proudu.

Většina našich pozemků a téměř všechny naše budovy byly na vnitřní straně toho říčního zákrutu, ale zabrali jsme i pruh na druhém břehu a postavili tam opevnění: hradby souběžné s řekou tam, kde tekla rovně, a bašty tam, kde se stáčela. Ve třech těchto baštách byly brány – v každé jedna – pro unářský, decenářský a centenářský matém (Milenářská brána byla nahoře ve skalách a fungovala jinak). Každou bránu tvořila dvoukřídlá vrata, která se měla vždy v určenou dobu otevřít a zavřít. Prakticky to postavilo před problém, neboť brány se nacházely daleko a na opačné straně řeky, než byly hodiny, jimiž se mělo otevírání řídit.

Praktikové to vyřešili pomocí vodní energie. Daleko od našich hradeb, nad vodopádem – tedy v nadmořské výšce vysoko nad našimi hlavami – vytesali ve skalnatém řečišti tůň, jakousi otevřenou cisternu, a udělali z ní zdroj vody pro akvadukt, který se vyhýbal vodopádu, mostu a zákrutu a vedl přímo na jih, k minstru. Nejprve se přehnal krátkým tunelem a na kamenných podpěrách překonal půl míle nerovného terénu, a pak se zanořil do země a v podobě zahloubeného potrubí si razil cestu pod místem, kde v našem sousedství bydleli burgeři. Voda z potrubí, natlakovaná gravitací, tryskala ve dvou fontánách z jezírka, které se prostíralo rovnou před Denní branou. Středem se přes jezírko táhla lávka, která spojovala centrální náměstí burgerského města na severním konci s naší Denní branou na konci jižním a procházela přesně mezi oběma fontánami.

Hladina jezírka byla stále nad hladinou řeky a úrovní planiny. Do jeho dna byly zasazeny odtoky, přiškrcené obrovskými kulovými ventily z leštěné žuly. Jeden z odtoků napájel řadu jezírek, kanálů a fontán, jež zkrášlovaly primasův komplex a níž po proudu tvořily část hranice mezi unářským a decenářským matémem. Další odtoky byly napojené na soustavy rour, shybek a akvaduktů, jež vybíhaly k Roční, Desetileté a Stoleté bráně. Tyhle soustavy byly s výjimkou apertu bez vody. Klesající závaží hodin teď otevřela dva ventily a umožnila, aby se voda vyhrnula z jezírka do roční a desetileté soustavy.

V určitém směru to možná opravdu *byl* bláznivý a krkolomný způsob, jak to provést, měl však jednu výhodu, kterou jsem pochopil až ten den. Vodní mechanismy byly zkonstruované tak, aby se naplnily pomalu. Takže po skončení ritu jsme mohli vyjít z minstru a rychlým krokem doprovázet vodu, jak se hnala akvaduktem, který se táhl kolem Sedmi schodišť, obcházel klauzuru a přes zadní trakt vybíhal k řece.

Řeku tam překonával kamenný most, na bližším břehu ukotvený kulatou věží a na protějším baštou ve vnější hradbě koncentu. V kulaté věži byl vodojem, nyní naplňovaný vodou z akvaduktu, a v jeho okraji byla prohlubeň, vyvedená nad lopatky vodního kola. Většina z nás tam došla včas, abychom viděli, jak vodojem přetekl a kolo se začalo otáčet, jak od vody přijalo energii, než ji vypustilo do řeky. Pomocí převodů z nerezové oceli roztočilo kolo hřídel silnou jako moje stehno, která vedla přes celý most (kdyby člověk nevěděl, co to je, mohl by si ji splést s velice bytelným zábradlím). Na druhé straně řeky, v baště, hřídel poháněla další soustavu převodů, jež byla napojena přímo na závěsné čepy, kolem kterých se otáčela křídla vrat.

Jakmile jsme uslyšeli, že se dala do pohybu, rozběhli jsme se k nim, ale jakmile jsme se dostali blíž, zpomalili jsme, protože jsme netušili, co se bude dít.

I když... vlastně jsme měli docela dobrou představu. Ale byl jsem ještě dost mladý, a tak jsem pouštěl z hlavy Diaxy hrábě, kdykoli jsem se zamiloval do nějaké představy. Orolovy řeči o matému, který volně pluje v čase, surfuje na protiproudech kauzálního doménového smyku, ve mně

skutečně rozjitřily emoce, a tak jsem na několik okamžiků popustil uzdu své představivosti a dělal, že v takovém matému žiju a že skutečně netuším, co bude možné najít za branami, až se otevřou: davy arogantních standů, kteří vtrhnou dovnitř s vidlemi a zápalnými láhvemi. Hladovějící, kteří se připlazí, aby ze země vyrvali brambory. Mošianské poutníky, očekávající, že spatří tvář nějakého boha. Mrtvoly poházené až k obzoru. Panenskou divočinu. Nejzajímavější okamžik nastal, když se škvíra ve vratech zvětšila natolik, aby jí mohl vejít jeden člověk. Kdo to bude? Muž nebo žena, mladý nebo starý, ponese útočnou pušku, malé dítě, truhlu zlata anebo batohovou bombu?

* * *

Jak se vrata otvírala dál, rozeznali jsme asi třicet sækulárů, kteří se tam shromáždili kvůli poďivané. Několik jich stálo čelem k bráně a všichni zaujímali stejný nepřirozený postoj; po chvíli jsem zjistil, že na nás míří špízolapy nebo zvedají čudly, aby poslali záběry lidem z daleka. Malá holčička seděla svému otci na ramenou a něco jedla; už se nudila a vrtěla se, aby ji sundal. Ohnul se, zkroutil se v bocích a přes zatnuté zuby ji naléhavě prosil, aby se dívala, ještě minutku. Osm stejně oblečených dětí stálo v řadě pod dohledem nějaké paní. Určitě byli z nějakého burgerského spovinu. Skličená žena, která vypadala, jako by přežila přírodní katastrofu, jež nepostihla nikoho dalšího, kráčela pomalu k bráně a nesla raneček, v němž jsem vytušil novorozené dítě. Půl tuctu mužů a žen bylo shromážděno kolem něčeho, z čeho se kouřilo. Ta věc byla volně obložená velkými pestrobarevnými bednami a někteří na nich seděli, aby se jim lépe jedly obrovské sendviče, ze kterých něco vytékalo a padalo. Vybavila se mi polozapomenutá flucká slova: *rožnění, limonáda, cízburger*.

Jeden muž stál v kruhu volného prostoru – nebo se mu ostatní možná jenom vyhýbali – a mával praporkem na konci tyče – vlajkou sækulární moci. Zaujímal vyzývavý, triumfální postoj. Jiný muž křičel do zařízení, které zesilovalo jeho hlas: odhadoval jsem, že je to nějaký deolater, který chce, abychom se připojili k jeho arše.

Jako první vstoupili muž a žena oblečení do šatů, v jakých chodí lidé ze záhradbí na svatbu nebo když mají důležité obchodní jednání, a tři děti ve zmenšených verzích takového oblečení. Muž za sebou táhl červený vozík s květináčem, ze kterého vyrůstal mladý stromek. Každé z dětí přidržovalo rukou květináč za okraj, aby se nepřevrátil, jak kola vozíku hledala cestu po – dláždění. Žena, kterou netížilo žádné břemeno, se pohybovala rychleji, ale její krok se zdál být úplně špatně, dokud jsem si nevzpomněl, že ženy ze záhradbí nosí boty, které je k takové chůzi nutí. Usmívala se, ale zároveň si otírala slzy z očí. Zamířila přímo k arcisuře Ylmě, která ji zřejmě poznala, a začala vysvětlovat, že její otec, který před třemi lety zemřel, byl velkým příznivcem koncentu a rád chodil Denní branou dovnitř účastnit se přednášek a číst knihy.

Když zemřel, jeho děti zasadily tento strom a teď doufaly, že uvidí, jak bude přesazen na vhodné místo uvnitř našeho areálu. Arcisúra Ylma řekla, že je to možné, pokud patří do Stočtyřiašedesátky. Burgerská žena Ylmu ujistila, že znají naše pravidla a dali si velice záležet, aby to tak určitě bylo. Její manžel zatím chodil kolem a pořizoval záběry tohoto rozhovoru čudlou.

Když mladý pomocník onoho muže se zařízením na zesilování zvuku viděl, že jsme burgerskou rodinu nezmasakrovali, ani jsme jejím členům nezasunuli sondy do tělních otvorů, přišel blíž. Začal přistupovat k jednomu po druhém a rozdával nám papíry s textem. Bohužel to byly kinagramy, takže jsme je nedokázali přečíst. Varovali nás předem, že je nejlepší takové věci zdvořile přijmout a tvrdit, že si je přečteme později – že se s takovými osobami nemáme pouštět do thelénského dialogu.

Tento muž si všiml sklíčené ženy. Uhodl, že nám chce své malé dítě zanechat, a začal jí to slangovou flučtinou rozmlouvat. Couvla od něj; pak, když pochopila, že jí patrně nic nehrozí, mu začala spílat. Půl tuctu sůr vykročilo kupředu, aby ji obestoupily. Deolater se rozběsil, dokonce to vypadalo, že možná někoho udeří. Poprvé jsem zaznamenal, že frát Delrakhones tohoto muže pozorně sleduje a že navazuje oční kontakt s několika statnými fráty, kteří se k němu blížili. Pak ale muž se zvukovým zařízením zašveholil cosi, co zřejmě bylo jméno mladšího pomocníka. Jakmile upoutal jeho pozornost, krátce se podíval na oblohu („Mocnosti se dívají, pitomče!“) a pak ho zpražil pohledem („Zklidni se a pokračuj v rozdávání té veledůležité literatury!“).

Všiml jsem si, že ke mně kráčí vysoký muž: řemeslník Quin. Vedle sebe měl svou menší kopii bez vousů. „Bon apert, fráte Erasme,“ řekl Quin.

„Bon apert, řemeslníku Quine,“ odpověděl jsem a zadíval jsem se na jeho syna. Syn si prohlížel mou levou nohu. Pohledem rychle doputoval ke špičce mojí kápě, ale do tváře se mi nepodíval, ani se na ní nezastavil, jako by si nezasloužila víc pozornosti než záhyb na mojí role. „Bon –“ začal jsem, ale on mě přerušil: „Ten most je postavený na principu oblouku.“

„Barbe, frát ti přeje dobrý apert,“ řekl Quin a natáhl ruku směrem ke mně. Ale Barb klidně zvedl ruku a stáhl otcovu paži dolů – bránila mu ve výhledu na most.

„Kvůli vektorům má ten most tvar řetězovky,“ pokračoval Barb.

„Ano, řetězovka. Říká se jí tak proto –“ začal jsem.

„Proto, že připomíná řetěz,“ prohlásil Barb. „Je to totiž stejná křivka, kterou vytvoří zavěšený řetěz, převrácená vzhůru nohama. Ale hřidel, která otevírá vrata, musí být rovná. Leda že by byla vyrobena z novohmoty.“ Našel očima mou sféru a několik okamžiků si ji prohlížel. „To ale není možné, protože koncent Svante Edhara vznikl po Prvním vyplnění. Takže musel být postaven ze staré hmoty.“ Vrátil se očima ke hřideli, která jako by kopírovala křivku mostu a v pravidelných intervalech procházela bloky otesaného

kamene. „V těch kamenných částech určitě budou univerzální klouby,“ usoudil.

„Správně,“ řekl jsem. „Ta hřídel –“

„Ta hřídel se skládá z osmi rovných kusů spojených univerzálními klouby schovanými v podstavcích těch soch. Podstavci sochy se říká sokl.“ A Barb velice zrychlil krok; byl ze záhradbářů první, kdo přešel po mostě do našeho matému. Quin mi věnoval pohled, který se těžko vykládal, a pospíšil si za ním.

Mezi onou skleslou ženou a súrami se rozhořel ostrý spor. Někdo neznalý věci jí zřejmě navykládal, že jí za dítě zaplatíme. Súry ji uváděly do obrazu, co mohly nejšetněji.

Vešlo několik dalších záhradbářů. Šestičlenná skupinka byla složená většinou z mužů, přičemž všichni měli na sobě šaty, které byly slušné, ale nikoli nákladné. Dali se do hovoru s malým hloučkem převážně starších znavačů. První z návštěvníků byl zabalený do silného, křiklavě zbarveného provazu s koulí na konci. Poznal jsem, že je to kněz nějaké módní protibazské archy. Hovořil s frátem Haligastremem – vysokým, statným holohlavým mužem s vousy, který vypadal, jako by právě dorazil z Periklynu, kde absolvoval ostrou ontologickou rozpravu s Thelénem. Byl to teoretický geolog a PMR edhariánské kapituly. Zdvořile poslouchal, ale neustále vrhal významné pohledy k dvojici hierarchů v purpurových rolách, kteří stáli stranou: Delrakhonovi, správci defendorovi, a Stathovi, primasovi.

Jak jsem tuto skupinu obcházel, ocitl jsem se na doslech jednoho stranou vedeného rozhovoru. Jedna z ženských návštěvnic se dala do řeči s frátem Jesrym. Odhadnul jsem její věk kolem třicítky, jenže to, co si ženy ze záhradbí prováděly s vlasy a obličejí, orientaci v těchto záležitostech znesnadňovalo; když jsem se nad tím znovu zamyslel, došel jsem k závěru, že je to spíš vyparáděná pětadvacítka. Věnovala Jesrymu bedlivou pozornost a vyptávala se ho na život v matému.

Po relativně dlouhé době si mě Jesry konečně povšiml. Slušně ženě vysvětlil, že je se mnou domluvený na vycházce do záhradbí. Prohlédla si mě, což mi bylo příjemné. Pak z její čudly vyrazila salva tónů a ona se omluvila, že musí přijmout hovor.

Standa: (1) Ve flučtině pozdního praktického věku a rané Rekonstituce slangové slovo, vzniklé zkrácením slova **standard**, což je termín, který je možno považovat za účelový komerční pynd. Zřejmě se jedná o podstatné jméno označující to, co je „běžné“ či „obecně sdílené“. (2) Podstatné jméno označující osobu ze záhradbí, která nemá žádné zvláštní vzdělání, dovednosti, cíle nebo naděje, že jich dosáhne. (3) Hanlivý výraz pro hloupou či obhrouble vystupující osobu, obzvláště takovou, která se těmito vlastnostmi pyšní. Upozornění: tento význam

je odmítán, neboť vede k závěru, že standa je standou v důsledku vlastních osobních nedostatků nebo zvrácených rozhodnutí; upřednostňuje se význam (2), protože žádné takové asociace nevyvolává.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Jesry a já jsme poprvé po deseti letech vyšli ven.

První, čeho jsem si všiml, bylo, že lidé opřeli o naše hradby zvenčí spoustu harampádí. Něco z toho bylo dokonce opřené i o bránu, ale při přípravě na apert to někdo odklidil stranou.

V současném období byla čtvrt' za Desetiletou branou místem, kde měli své dílny řemeslníci, a tak tu byly o hradby většinou opřené kusy dříví, trubky, smotané kabely nebo hadice a nástroje s prodlouženou rukojetí. Chvíli jsme šli mlčky a jen jsme se dívali. Ale zvykli jsme si dřív, než byste možná čekali, a zapomněli jsme, že jsme frátové.

„Myslíš, že ta žena s tebou chtěla mít poměr?“ zeptal jsem se.

„Ten – jak se mu říká –“

„Atlanský poměr.“ Jméno dostal podle decenářského fráta ze sedmnáctého století po Rekonstituci, který vídal svou milou deset dní z každých deseti let a zbytek času trávil tím, že jí psal básně a pašoval je z matému ven. Byly to skutečně dobré básně, někdy tesané do kamene.

„Proč si myslíš, že by o to nějaká žena stála?“ podivil se.

„No, když máš za partnera fráta, nehrozí ti, že otěhotníš,“ poukázal jsem.

„Někdy to snad mohlo mít význam, ale myslím, že v téhle epoše si můžou snadno opatřit antikoncepci.“

„Trochu jsem žertoval.“

„Aha. Promiň. No... třeba mě chce kvůli tomu, co mám v hlavě.“

„Nebo kvůli tvým duchovním kvalitám.“

„Co? Ty myslíš, že patří k deolaterům?“

„Copak sis nevšiml, s kým byla?“

„S nějakými – kdo ví – myslím, že se tomu říká *družina*.“

„Vsadím se, že to byli lidé Nebeského strážce. Jejich vůdce měl na sobě jakousi imitaci provazu.“

Došli jsme tak daleko, že nám Desetiletá brána zmizela za zatáčkou z dohledu. Zvedl jsem oči k praesidiu. Megality, které se tyčily po obvodu observatoria, sloužily jako směry na kompasu, podle nichž jsem se mohl zorientovat. Dospěli jsme k širší cestě, která vedla zhruba souběžně s řekou. Pokud bychom ji přešli a pokračovali stejným směrem, vystoupali bychom do čtvrti velkých domů, kde žili burgeři. Pokud bychom se po ní vydali doprava, dovedla by nás do obchodní čtvrti a nakonec bychom se mohli vrátit Denní branou do koncentu. Nalevo cesta vybíhala do příměstí, kde jsem strávil prvních osm let svého života.

„Skoncijme s tím,“ řekl jsem a zabočil doleva.

Sotva jsme udělali několik kroků, Jesry řekl: „Ještě jednou?“ což byl jeho otravný způsob, kterým se dožadoval objasnění. „Nebeský strážce?“

„Mošianika,“ řekl jsem, a pak jsem mu chvíli vyprávěl o rozhovorech fráta Orola s Flekem a Quinem.

Jak jsme kráčeli, charakter místa se měnil: ubylo dílen a přibylo skladišť. Tento úsek řeky byl splavný pro nákladní čluny, a tak lidé využívali zdejší prostranství ke skladování. Potkávali jsme teď víc vozidel: mnoho dunikolů, které měly až tucet kol a používaly se k převážení rozměrných, těžkých předmětů v oblastech, jako byla tato. Byly stejné, jak jsem si je pamatoval. Kolem projelo několik transportek, které měly ke korbám připevněné menší náklady. Byly také barevnější. Jejich majitelé byli většinou řemeslníci a bylo vidět, že stráví spoustu času úpravou jejich tvaru a zbarvení, očividně jen proto, že se tím bavili. Nebo za tím možná byla nějaká soutěživost, jako u opeření ptáků. Styly se každopádně značně změnily, a tak jsme s Jesrym vždy přestali mluvit a vytřeštili oči, když kolem jela nějaké obzvlášť zvláštní nebo vyparáděná transportka. Jejich řidiči nám opláceli podobným pohledem.

„Všechny ty věci kolem Nebeského strážce musely jít úplně mimo mě,“ usoudil Jesry. „Měl jsem plno práce s výpočty pro Orolovu skupinu.“

„Proč myslíš, že nás Tamura včera v noci tak drezírovala?“ zeptal jsem se.

„O tom jsem *neuvažoval*,“ odpověděl Jesry. „Můžu jen říct, že je dobře mít někoho jako ty, kdo si tohohle všeho všímá. Přemýšlel jsi —“

„Že bych se přidal k Novému kruhu? A soustředil se na to, abych se stal hierarchou?“

„Jo.“

„Ne. Nemusím, protože jak to vypadá, všichni ostatní se nad tím zamysleli za mě.“

„Promiň, Razi,“ řekl, i když ve skutečnosti to lítostivě neznělo – spíš mrzutě, že jsem se naštvál. Bylo nesnadné s ním hovořit a někdy jsem se mu vyhýbal i celé měsíce. Ale pozvolna jsem zjistil, že to možná za to rozčilování stojí.

„Zapomeň na to,“ řekl jsem. „O co Orolově skupině šlo?“

„Nemám ponětí, dělám jenom výpočty. Orbitální mechanika.“

„Teorická, nebo —“

„Naprosto praktická.“

„Myslíš, že objevili planetu u nějaké jiné hvězdy?“

„Jak by se to mohlo stát? K tomu potřebují porovnat informace z dalších dalekohledů. A za deset let k nám evidentně nic nepřišlo.“

„Tak něco, co je blíž,“ nadhodil jsem, „něco, co se dá zachytit našimi dalekohledy.“

„Je to asteroid,“ řekl Jesry, kterého můj pomalý postup při řešení téhle hádanky už přestal bavit.

„Myslíš Velký valoun?“

„V tom případě by byl Orolo o hodně vzrušenější.“

Byl to velice starý žert. Potentáti pro nás neměli skoro žádné využití, ale jedna z mála věcí, které to mohly změnit, by byl objev velkého asteroidu, který se má s Arbre srazit. V roce 1107 k tomu málem došlo. Tisíce znavačů se shromáždily na konvoxu, který postavil kosmickou loď, jejímž úkolem bylo postrčit asteroid, aby změnil dráhu. Ale ještě než byla loď v roce 1115 vypuštěna, kosmografové vypočítali, že nás ten balvan těsně mine, a tak se účel expedice změnil na výzkumný. Laboratoř, ve které loď postavili, byla teď koncentrem Svante Raba podle kosmografa, který onen asteroid objevil.

Kopec napravo od nás, kde žili burgeři, se vytratil. Z toho směru nám cestu zkrátil přítok řeky. Silnice jej překonávala po starém železném mostě, který postavili, nechali zrezivět a zchátrat, odsoudili k demolici a znovu vyspravili novohmotou. Tečkovaná čára, oježděná tak, že ji téměř nebylo vidět, naznačovala motoristům, že by mezi jízdním pruhem nejvíc vpravo a zábradlím mohli zvážít trochu ohleduplnosti vůči chodcům. Na to, abychom se teď vrátili, bylo už trochu pozdě, a zahlédli jsme dalšího chodce, jak tlačí vozík do výšky naložený plastovými pytli, a tak jsme most co nejrychleji přešli, v naději, že nás dunikoly, transportky a moby nepřejedou. Nalevo jsme viděli, jak se přítok klikatí údolní nivou k soutoku s hlavní řekou, mílí odsud. Když jsem byl mladší, kout mezi oběma vodními toky zabíraly především stromy a mokřiny, ale teď to vypadalo, jako by tam na ochranu před velkou vodou navršili hráz a pak území zastavěli budovami, z nichž nejnapadnější byla velká, nezastřešená aréna s tisícovkami prázdných sedadel.

„Nezajdeme se podívat na zápas?“ zeptal se bratr Jesry. Nepoznal jsem, jestli to myslí vážně. Vypadal z nás nejvíc jako sportovec. Nevěnoval se sportování často, ale pokud ano, byl odhodlaný a agresivní a většinou si vedl dobře, přestože neměl mnoho zkušeností.

„Já myslím, že na to, aby ses dostal dovnitř, potřebuješ peníze.“

„Třeba bychom prodali nějaký med.“

„Ten taky nemáme. Možná později během týdne.“

Jesry se netvářil, že by ho moje odpověď příliš uspokojila.

„Je moc brzy ráno na to, aby hráli nějaký zápas,“ dodal jsem.

O chvílku později přišel s dalším nápadem: „Pojďme se pobít s nějakými standy.“

Byli jsme skoro na konci mostu. Právě jsme utekli z cesty transportce, kterou řídil muž přibližně našeho věku; jel, jako by sežvýkal rozjařil, jednu ruku měl na řízení a v druhé si tiskl z jedné strany k obličejí čudlu. Byli jsme tedy fyzicky vybuzení, zrychlil se nám dech a představa účasti v nějaké bitce působila trochu méně nezapně, než by tomu bylo za jiných okolností. Usmál jsem se a zamyslel se nad tím. Jesry a já jsme byli od natahování hodin silní a mnozí záhradbáři byli v žalostném stavu – už jsem pochopil, jak to Quin myslel, když řekl, že umírají hladu a z přemíry tuku zároveň.

Když jsem se znovu podíval na Jesryho, zamračil se a odvrátil tvář. Ve skutečnosti se do boje se standy dostat nechtěl.

Došli jsme do příměstí, z něhož jsem pocházel. Celý jeden blok spolkla budova, která vypadala jako obrovské nákupní středisko, ale zjevně se jednalo o nějakou novou protibazskou archu. Na trávníku před ní stála bílá socha nějakého proroka, vysoká padesát stop, který zvedal lampu a lopatu.

Příkopy kolem cesty byly plné rozjařilu a drápalky, které vyrážely zpod nánosů zahozených obalů. Vybledlé kinagramy se pod šedou vrstvou ztuhlých zplodin hemžily jako červi uvěznění v pytli s odpadky. Kinagramy, loga a jména pochoutek pro mě byly nové, ale v podstatě to bylo všechno stejné.

Už jsem věděl, proč se Jesry chová jako takový idiot. „Je to zklamání,“ řekl jsem.

„Jo,“ odpověděl Jesry.

„Všechny ty roky četby v Kronikách a poslouchání neobyčejných historek, co nám vyprávěli každý den při provenálu... myslím, že to nějak...“

„Povzbudilo naše očekávání,“ řekl.

„Jo.“ Něco mě napadlo. „Mluvil s tebou Orolo někdy o desetitísícovkářích?“

„Kauzální doménový smyk a to všechno?“ Jesry se na mě zvláště podíval, překvapený, že se mi Orolo svěřil.

Přikývl jsem.

„To je klasická ukázka žvástů, kterými nás krmí, aby to vypadalo napínavější, než to ve skutečnosti je.“ Ale cítil jsem, že k tomuto závěru Jesry dospěl teprve teď; jestli o tom Orolo mluvil se *všemi* fidely, jak moc neobyčejné to mohlo být?

„Nekrmí nás žvásty, Jesry. Jenom žijeme v nudné době.“

Zkusil nový kurz. „Je to náborová strategie. Nebo, přesněji řečeno, zadržovací strategie.“

„Co to znamená?“

„Naší jedinou zábavou je čekat na další apert – abychom viděli, co tam venku je, až se otevřou brány. Když se ukáže, že odpověď je stejný žvást, jenom špinavější a ohybnější, co jiného nám zbývá, než se upsat na dalších deset let a počkat si, jestli to příště nebude jiné?“

„Nebo postoupit dál.“

„Stát se stovkařem? Copak tys nepochopil, že pro nás to nemá smysl?“

„Protože jejich příští apert je *náš* příští apert,“ řekl jsem.

„A než přijde další po něm, tak umřeme.“

„Dožít se stotřícitky není zase taková vzácnost,“ namítl jsem. Což jediné dokazovalo, že jsem v hlavě provedl stejný výpočet a dospěl ke stejnému výsledku jako Jesry.

Jesry si odfrkl. „Ty i já jsme se narodili moc brzo na to, aby se z nás stali stovkaři, a moc pozdě na to, aby z nás byli tisícovkáři. O pár let dřív, a mohli jsme být nalezcí a poslali by nás rovnou na skálu.“

„V tom případě bychom oba dřív umřeli, než bychom se dočkali apertu,“ řekl jsem. „Kromě toho, *já* jsem snad nalezenec být mohl, ale podle toho, cos říkal o rodině, ve které ses narodil ty, by to u *tebe* asi nepřipadalo v úvahu.“

„To brzy uvidíme.“ prohlásil.

Míli jsme urazili mlčky. Přestože jsme nic neříkali, probíhal mezi námi dialog: peregrinský dialog, což značí, že dva sobě rovní bloudí v myšlenkách a snaží se něco vymyslet, na rozdíl od spovinského dialogu, při kterém mentor učí fidela, nebo periklynského dialogu, který je kláním. Cesta se napojila na širší, lemovanou podniku s masovou produkcí, kde standové získávali jídlo a věci, oživovanou kasiny: průmyslovými krychlemi bez oken, které byly zahalené barevnými světly. Někdy v dobách, kdy bylo víc vozidel, zabíraly jízdní pruhy celou šířku hlavní cesty. Teď se po ní pohybovalo mnoho chodců a osob na skútrech, na prknech s kolečky a na šlapacích vynálezech. Ale místo aby se přemísťovali po přímých trasách, museli se – a my s nimi – držet cestíček propojujících dlážděné plochy, jež obklopovaly podniky stejným způsobem, jako moře obklopuje řetězec ostrovů. Plochy byly protkané klikatými prasklinami, jejichž průběh vyznačovaly tenoučké hráze rozmarníku, který z větru už dlouhou dobu filtroval hlínu a obaly. Slunce se krátce po svítání schovalo za mraky, ale teď znovu vykouklo. Ukryli jsme se do stínu podniku, kde se prodávaly různobarevné pneumatiky určené mladým mužům, kteří si přáli zkrášlit své transportky a vylepšené moby, a chvíli jsme si upravovali roly tak, aby nám chránily ruce.

„Ty něco chceš,“ promluvil jsem. „A jsi mrzutý, že to zatím nemáš. Myslím, že to, co chceš, nejsou věci, protože ničemu z toho jsi nevěnoval nejmenší pozornost.“ Cukl jsem hlavou k vystaveným pneumatikám z novohmoty, hrajícím všemi barvami. Z boku se na kolech objevovaly a mizely pohyblivé obrázky nahých žen s nafouklými prsy.

Jesry si jeden z pohyblivých obrázků chvíli prohlížel a pak pokrčil rameny. „Myslím, že bych dokázal odejít a oblíbit si takové věci. Abych byl upřímný, připadá mi to celkem pitomé. Možná pomáhá, když jíš to, co jedí oni.“

Vykořili jsme přes dlážděnou plochu dál. „Podívej,“ řekl jsem, „přínejmenším od praktického věku je známo, že když ti bude krevním řečištěm kolovat dostatek blažence, mozek ti bude stovkou různých způsobů sdělovat, že všechno je fajn –“

„A když ne, dopadneš jako my dva,“ řekl.

Zkusil jsem se rozčítit, ale pak jsem to vzdal a zasmál jsem se. „Tak dobře,“ uznal jsem, „zůstaňme u toho. Před minutou jsme prošli kolem trsu rozmarníku v dělicím pruhu –“

„Taky jsem si všiml, i toho, co byl u obchodu s použitou pornografií.“

„Ten vypadal čerstvěji. Mohli bychom si ho jít natrhat a sníst ho. Nakonec by se hladina blažence v naší krvi zvýšila a dokázali bychom tady žít, nebo *kdekoli*, a cítit se šťastní. Nebo bychom se mohli vrátit do koncentu a pokusit se přijít ke štěstí poctivým způsobem.“

„Ty jsi tak důvěřivý,“ prohlásil.

„To ty máš být edhariánský zlatý hoch,“ řekl jsem. „To ty máš tuhle věc hltat beze všech pochybností. Upřímně říkám, že jsem překvapený.“

„A ty jsi teď co, Razi? Cynický prokánec?“

„Zdá se, že lidé si to myslí.“

„Podívej,“ řekl Jesry, „vidím, jak starší znavači usilovně pracují. Ti, kteří mají výjimečný intelekt – které osvítil Knoüs,“ řekl to posměšně; byl tak rozčarovaný, že nahodile změnil směr a vrhal se vpřed, stejně jako přecházel od jedné myšlenky ke druhé – „dělají teoriku. Ti, kteří tak nadaní nejsou, se stáhnou a tesají do kamene nebo chovají včely. Ti opravdu bídí odejdou nebo skočí z minstru. Ti, kteří zůstanou, vypadají šťastně, ať už to znamená cokoli.“

„Rozhodně šťastněji než lidé tady venku.“

„Nesouhlasím,“ řekl Jesry. „Tihle lidé jsou stejně šťastní jako třeba frát Orolo. Mají, co chtějí: nahé ženy na pneumatikách. On taky má, co chce: vhled do tajemství vesmíru.“

„Tak do toho: co chceš ty?“

„Aby se něco stalo,“ řekl. „Je mi skoro jedno co.“

„Kdybys dosáhl velkého pokroku v teorice, počítalo by se to?“

„Jistě, ale jak pravděpodobné je, že se mi to podaří?“

„To záleží na faktech, která přijdou z pozorovaten.“

„Správně. Takže nad tím nemám žádnou moc. Co mám dělat v mezičase?“

„Studovat teoriku, ve které jsi tak dobrý. Pít pivo. Mít tivijský poměr s tolika sůrami, kolik se ti jich k němu podaří přemluvit. Co je na tom tak špatného?“

Věnoval až příliš mnoho pozornosti tomu, že před sebou kopal kámen a díval se, jak poskakuje po dlažbě. „Pořád se dívám na ty mrňavé postavičky ve vitrážových oknech,“ řekl.

„Cože?“

„Vždyť víš. V oknech, která zobrazují svante. Samotní svante jsou vždycky vyobrazení jako velcí. Vyplňují většinu okna. Ale když se dobře podíváš, můžeš si všimnout maličkých postaviček v rolách se šňůrami –“

„Které se jim shlukují u kolen,“ řekl jsem.

„Jo. Obdivně ke svantem vzhlížejí. Pomocníci. Fidelové. Ti druhořadí, kteří dokázali lemmu nebo v některé fázi přečetli nějaký koncept. Nikdo neví, jak se jmenují, snad s výjimkou mrzoutského starého fráta, který se o to jedno okno stará.“

„Nechceš skončit jako jeden z těch, kteří se tisknou ke kolenům,“ konstatoval jsem.

„Správně. Jak to funguje? Proč někteří ano, ale ostatní ne?“

„Takže ty bys chtěl okno sám pro sebe?“

„Znamenalo by to, že se mi přihodilo něco zajímavého,“ řekl, „něco mnohem zajímavějšího než tohle.“

„A kdyby sis měl vybrat mezi tím a možností mít v krvi dostatek blažence?“

Přemýšlel o tom, zatímco jsme čekali, až nám z cesty vycouvá obrovský kloubový dunikol.

„Konečně jsi položil zajímavou otázku,“ řekl.

A pak z něj byl docela příjemný společník.

* * *

O půl hodiny později jsem nás prohlásil za ztracené. Jesry to přijal s potěšením, jako by to bylo uspokojivější než být nalezen.

Kolem se provalilo krabicovité vozidlo. „To je třetí omnibus plný dětí, který kolem nás poslední dobou projel,“ poukázal Jesry. „Měli jste někde ve vaší čtvrti spoviny?“

„Na takových místech spoviny nejsou,“ připomněl jsem mu. „Jsou tam stabky.“

„No ovšem. To pochází – je to nějaké staré flucké slovo – hm, kulturní...“

„Stabilizační centra. Ale neříkej to, protože za poslední asi tři tisíce let je tak nikdo nenazval.“

„Správně. Jsou to stabky.“

Zabočili jsme na stejném místě, kde zahýbaly omnibusy. Dalších několik minut to mezi námi bylo choulostivé. Uvnitř matému bylo jedno, že on měl původ burgerský a já jsem pocházel ze stand'áků. Ale jakmile jsme vyšli Desetiletou branou ven, tato skutečnost vyplula na povrch jako bublina bahenního plynu z temné vody. Neviditelně od toho okamžiku stoupala a rozpínala se, až právě teď s mohutným, vznětlivým, smradlavým řachnutím praskla.

Moje stará stabka vypadala v mých očích jako svá vlastní kopie v poloviční velikosti, splácaná dohromady nějakým lajdáckým modelářem. Některé třídy měly zabeďněná okna. Za mých časů bývaly všechny plné. Takže to potvrzovalo, že počet obyvatel se zmenšuje. Až ze mě bude arcifrát, možná tady poroste mladý les.

Z příjezdové cesty vyjel prázdný omnibus. Než se na jeho místo zařadil další, zahlédl jsem dav chlapců a dívek, jak se s obrovskými batohy štrachají do kaňonu křiklavých barevných světél: do průchodu lemovaného automaty vydávajícími svačiny, nápoje a zvuky, aby přilákaly pozornost. Odtamtud si odnesou snídani do tříd, které jsme s Jesrym viděli za okny: v některých všechny děti sledovaly tentýž program na jednom velkém stínítku, v jiných mělo každé vlastní panel. Na jednom konci duněla prázdná zeď tělocvičny nízkofrekvenčními rytmy sportovního programu. Poznal jsem to tempo. Byl to stejný program, jaký používali, když jsem tam byl já.

Jesry a já jsme neviděli pohyblivé obrázky deset let, a tak jsme tam několik minut hypnotizované stáli. Ale už jsem se stačil zorientovat, a jakmile jsem

dlobnutím uvedl Jesryho znovu do pohybu, dokázal jsem nás provést ulicemi, kterými jsem se toulal jako kluk. Lidé si tady upravovali svá obydlí stejně horlivě jako svá vozidla, a tak když jsem nějaký dům přece jen poznal, měl nad starou střechu zvednutou novou, volně stojící, nebo nové moduly napojené a nalepené na ty, které jsem viděl, když jsem o tom místě snil. Ale pomohlo mi, že čtvrt' byla poloviční velikosti, než jak jsem si ji pamatoval.

Našli jsme, kde jsem bydlel, než mě optovali: dva obytné moduly spojené do písmene L, kde další L z pletiva uzavíralo plevelem zarostlou klauzuru obývanou jednou nepojízdnou mobou a dvěma nepojízdnými transportkami, z nichž tu nejstarší jsem osobně pomáhal postavit na špalky. Bránu zdobily čtyři různé cedule různého stáří, které slibovaly smrt každému, kdo vejde, což podle mě mělo méně odstrašující efekt, než by bývala měla cedule jediná. Z ucpaného okapu vyrašil stromeček, dlouhý asi jako moje předloktí. Semínko tam musel zanést vítr nebo pták. Napadlo mě, jak dlouho by trvalo, než by narostl do takové velikosti, aby se okap úplně utrhl. Uvnitř běžel na špiže hlasitý pohyblivý obraz, takže jsme museli hodně křičet a bušit na bránu, než se někdo objevil: asi dvacetiletá žena. Když mi bylo osm, musela to pro mě být velká holka. Zkusil jsem si vzpomenout, jak se ta velká holka jmenovala.

„Leeya?“

„Ta se odstěhovala, když *tamti* odešli,“ vysvětlila žena, jako by jí muži v kápích, vyvolávající jména dávno zmizelých příbuzných, chodili ke dveřím den co den. Ohlédla se přes rameno, aby se podívala na ohnivý výbuch na špiže. Když zvuk exploze utichl, uslyšeli jsme mužský hlas, jak se něčeho dožaduje. Vysvětlila mu, co dělá. On její vysvětlení úplně nepochopil, tak mu stejná slova zopakovala hlasitěji.

„Soudím, že ve tvé rodině došlo během tvé nepřítomnosti k nějakému frakčnímu rozkolu,“ řekl Jesry. Měl jsem chuť mu jednu vrazit. Ale když jsem se mu podíval do tváře, uviděl jsem, že se nesnaží dělat chytrého.

Žena se otočila a znovu se na nás zadívala. Vykukoval jsem na ni škvírou mezi dvěma cedulemi, které mi hrozily smrtí, a nebyl jsem si jistý, jestli můj obličej vidí.

„Jmenoval jsem se Vit,“ řekl jsem.

„Ten kluk, co odešel k hodinám. Pamatuju si na tebe. Jak se daří?“

„Dobře. Jak se máš ty?“

„Jsem v pohodě. Tvoje máma tady není. Odstěhovala se.“

„Daleko?“

Obrátila oči v sloup, viditelně roztrpčená, že po ní chci takové posouzení. „Asi dál, než bys došel.“ Muž uvnitř znovu zakřičel. Musela se k nám znovu obrátit zády a stručně shrnout své aktivity.

„K dravikulární ikonografii se evidentně nehlásí,“ řekl Jesry.

„Jak jsi na to přišel?“

„Řekla, že jsi odešel k hodinám. Dobrovolně. Ne že tě sebrali nebo unesli znavači.“

Žena se znovu otočila čelem k nám.

„Měl jsem o něco málo starší příbuznou. Jmenovala se Cord,“ zavolal jsem. Pokynul jsem hlavou směrem k nejstarší z rozbitých transportek. „Tohle jí dřív patřilo. Pomáhal jsem to tam postavit.“

Žena měla na Cord komplikované názory, což nám dala najevo tím, že si nechala po tváři přeběhnout několik emocí. Nakonec prudce vydechla, svěřila ramena, zatvářila se odhodlaně a nasadila úsměv, na kterém zřejmě mělo být vidět, jak je nucený. „Cord pořád maká v dílně.“

„V jaké dílně?“

Tahle otázka ji popudila ještě víc než moje předchozí: „*Daleko?*“. Demonstrativně se zadívala na pohyblivé obrázky.

„Kde mám hledat?“ zkusil jsem to.

Pokrčila rameny. „Cestou jsi nejspíš prošel kolem.“ A zmínila místo, které jsme skutečně minuli krátce poté, co jsme opustili Desetiletou bránu. Pak se vrátila o krok dovnitř, protože muž, který tam byl, požadoval, aby mu vysvětlila, cože to právě dělá. „Buďte v pohodě,“ řekla, zamávala a zmizela nám z očí.

„Teď se chci s Cord doopravdy setkat,“ prohlásil Jesry.

„Já taky. Pojdme odsud,“ řekl jsem a otočil jsem se k tomu místu zády – pravděpodobně naposledy, protože jsem nečekal, že bych se sem o dalším apertu vrátil. Možná až mi bude sedmdesát osm. Znovuzalesnění je překvapivě rychlý proces.

„Řekl jsi, že jsi tu měl příbuznou. Proč jsi nepoužil přesnější označení?“

„V některých rodinách není vždycky úplně jasné, v jakém příbuzenském vztahu spolu lidé jsou.“

Šli jsme teď rychleji a míň jsme mluvili, takže jsme se zpátky přes most dostali velice brzy. Jelikož místo, kde Cord pracovala, bylo tak blízko koncentu, vydali jsme se nejdřív do burgerské čtvrti a našli Jesryho dům.

* * *

Když jsme vyšli z Desetileté brány, byl Jesry několik minut zamklý a duchem nepřítomný, než začal se svým žvaněním. Teď se mi dostavilo nazření, že čekal, že členové jeho rodiny budou stát před branou, aby se s ním setkali. Proto když jsme se blížili k jeho starému domu, byl jsem nervóznější, než když jsem prve přicházel ke svému. Vrátný u hlavní brány nás pustil dovnitř a my jsme shodili sandály, abychom si v mokré trávě očistili a uklidnili spálená chodidla. Když jsme vstoupili do pásu lesa kolem hlavní rezidence, shrnuli jsme si si kápě dozadu a zpomalili jsme, abychom si vychutnali chladivý vzduch.

Doma byla jen služka, jejíž flučtině jsme rozuměli jen s obtížemi. Zdálo se, že nás očekává; podala nám list, ne ze stromu stránkovníku, jako byly ty, které jsme pěstovali v koncentu, ale vyrobený strojem. Vypadalo to jako

oficiální dokument vytištěný na tiskařském lisu nebo vytvořený syntaktickým zařízením. V hlavičce stálo včerejší datum. Ale ve skutečnosti to byl osobní dopis, který napsala Jesrymu jeho matka tak, že pomocí stroje vygenerovala úhledné řady písmen. Napsala jej v ortětině jen s několika drobnými chybami (nechápala, jak používat konjunktiv). Byly v něm obsaženy výrazy, které jsme neznali, ale jeho podstatou se zdálo být to, že Jesryho otec má někde daleko hodně práce pro nějakou entitu, která se obtížně vysvětluje. Ale podle toho, ve které části světa to bylo, jsme poznali, že to musí být nějaký orgán sækulární moci. Velice nerada a s několika slzami v očích odjela včera za ním, protože jeho kariéra závisí na tom, zda se zúčastní nějaké společenské události, která se také obtížně vysvětluje. Rozhodně mají v úmyslu vrátit se na hostinu o Desáté noci a dělají první poslední, aby dali dohromady také Jesryho tři starší bratry a dvě starší sestry. Prozatím mu napekla nějaké koláčky (což jsme již věděli, protože nám je služebná přinesla ven).

Jesry mě provedl po domě, který působil jako matém, jen pro menší počet lidí. Byly tam dokonce přepychově zdobené hodiny, které jsme dlouho zkoumali. Vytahali jsme knihy z polic a poněkud jsme se jimi nechali zaujmout. Pak začaly v bazské katedrále přes ulici vyzvánět zvony a po nich následoval cinkot zdobených hodin. Uvědomili jsme si, že knihy můžeme číst každý den, a zahanbeně jsme je vrátili do polic. Po chvíli jsme skončili na verandě a dojedli zbytek koláčků. Zadíval jsem se na katedrálu. Bazská architektura byla příbuzná matémové, široká a zaoblená tam, kde byla naše úzká a špičatá. Ale tohle město nebylo pro sækulární svět zdaleka tak důležité jako koncent Svante Edhara pro svět matémový, a tak se katedrála zdála být ve srovnání s minstrem mrňavá.

„Už se cítíš šťastný?“ zažertoval Jesry s pohledem upřeným na koláčky.

„Trvá to dva týdny,“ řekl jsem, „proto je apert dlouhý jen deset dní.“

Uchýlili jsme se ven na trávník. Pak jsme znovu vyrazili ven a zamířili jsme z kopce dolů.

* * *

Cord pracovala v komplexu, kde bylo všechno z kovu, což ukazovalo na to, že se jedná o staré místo – ne tak staré jako budovy postavené z kamene, ale pravděpodobně pocházející ze středního období praktického věku, kdy ocel zlevnila a tepelné motory se začaly pohybovat po kolejích. Komplex se nacházel čtvrt míle od Stoleté brány, na konci kanálu vyhloubeného od řeky, aby se do čtvrti dostaly nákladní čluny a zajistily napojení na vozovky a železniční tratě. Vládl tam nepořádek, ale komplex si získával jistý majestát již jen tím, jak byl obrovský a tichý. Ohraničoval jej plot, který byl dvakrát vyšší než já. Vyrobený byl z vlnitých ocelových plechů, a ty byly ukotvené do země či betonu, svařené k sobě a zapřené proti větru starými, opotřebenými železničními kolejemi, které působily jakožto větrolamy poněkud

předimenzované. To opatření bylo dokonce tak okatě přehnané, že jsme se s Jesrym oba navzájem vyrušili, jak jsme se snažili být první, kdo na to upozorní, a dostali jsme se do sporu o to, co to znamená. Na jiných místech byl areál ohraničen ocelovými bednami, jež se používaly později v praktickém věku k uzavření zboží při přepravě na lodích nebo pomocí vlaků. Některé byly plné hlíny, v jiných byl navršen kovový šrot, tak propletený a nepravidelný, že to bednám dodávalo organický vzhled. A některé organické *byly*, neboť je opanovala drápalka. Při okrajích komplexu bylo mnoho zeleně a vegetace, ale jeho střed zabírala ohrazená udusaná zem.

Hlavní budova nebyla o mnoho víc než střecha na podpěrách rozkročených nad posledními dvěma stovkami stop kanálu. Její nosníky byly přehnaně velké, aby udržely pojízdný jeřáb s velkým hákem, zavěšeným na rezivém řetězu, jehož každý článek byl velký jako moje hlava. Vídali jsme tuto stavbu z minstru, ale nikdy jsme o ní moc nepřemýšleli. Z boku k ní byla napojená hala s vysokou střechou, obestavěná řádnými zdmi z cihel (dole) a z vlnitého plechu (nahore). K ní byla úplně naspodu přilepená mobilní buňka s nejrůznějšími úpravami, jež ji měly zútulnit, jako dveře z nepravého dřeva a korouhvička jako z nějaké farmy, která tady vypadala šileně. Zakleпали jsme, počkali, a pak jsme se protlačili dovnitř. Pro případ, že by to bylo další z míst, kde návštěvníky zabíjejí, jsme dělali hodně hluku. Ale nikdo tam nebyl.

Buňka byla zkonstruována jako obytná, ale všechno v ní bylo uzpůsobeno, aby sloužila kancelářským účelům. Takže například sprchový kout zabírala vysoká skříň, do které se ukládaly záznamy. Ve stěně byl vyřezán otvor, aby bylo možné vést tudy trubky k přístroji na teplé nápoje. Samostatně stojící pisoár byl umístěn do ložnice. Kromě těch šilených rustikálních detailů, jež byly dodány spolu s buňkou, tu jako jediné ozdoby sloužily podivně tvarované kusy kovu – soudil jsem, že součásti strojů –, z nichž některé byly zprohýbané nebo zlomené traumatickými ději, které jsme si mohli jen představit.

Otisky umaštěných bot nás dovedly k zadním dveřím, jež ústily přímo do obrovské haly. Oba jsme se přihrbili, když jsme překračovali práh. Vešli jsme dovnitř a zaváhali jsme. Prostora byla příliš velká na umělé osvětlení, a tak bylo světlo z větší části přirozené, procházelo průsvitnými panely vysoko ve stěnách, z nichž každý obklopovala mlhavá aureola. Stěny a podlahy byly zčernalé stářím, sraženým kouřem a olejem. Z trámů nahore visely další háky a řetězy. Světlo, které je obtékalo, jim dodávalo vytáhlé, erodované vzezření. Podlaha v dálce mizela ve stínech a oparu. Se širokými rozestupy na ní dřepěly jakési hroudy, některé nebyly větší než člověk, jiné měly velikost knihovny. Každá byla vybudovaná kolem homole kovu: z dálky byly hladké a zaoblené, zblízka nerovné, což mě přivedlo k domněnce, že byly zhotoveny starým procesem, při němž se z písku vyhloubily formy, do nichž se nalilo jezero roztaveného železa. Tam, kde to bylo důležité, bylo nerovné železo odříznuto, aby zůstaly rovné plochy, otvory a pravé úhly holého šedého kovu: vznikly tak krátké nohy, jimiž byly odlitky přišroubovány k podlaze, nebo dlouhé

skluznice ve tvaru písmene V, na nichž se mohly posouvat, poháněné velkými šrouby. Vedle těchto odlitků byly schoulené, anebo namačkané pod nimi, struktury z vinutého měděného drátu, bohaté na symetrie a při pohybu se blyštící azurovým nádechem. Houštiny kabelů a zručně ohnutých trubek obrůstaly tato zařízení jako břečťan, který ohmatává balvan, a já jsem je očima sledoval až do hutných shluků, ve kterých jsem občas s překvapením rozeznal člověka v tmavé pracovní kombinéze. Občas tito lidé dělali něco, co se dalo identifikovat jako práce, ale častěji jen přemýšleli. Zařízení čas od času vydala nějaký hluk, ale většinou byla tichá, prostoupená tichým hukotem, jenž vycházel z teplých rezonujících krabic rozesetých všude kolem a napájených kabely silnými jako můj kotník – anebo to ony napájely ty kabely.

V celém prostoru bylo možná půl tuctu lidí, ale v jejich vystupování bylo něco, kvůli čemu jsme se k nim neodvažovali přiblížit. Jeden tlačil směrem k nám rezivý vozík divoce přetékající spirálami osoustruženého kovu.

„Promiňte,“ řekl jsem, „je tady Cord?“

Muž se otočil a natáhl ruku k něčemu velkému a složitému, co stálo uprostřed haly. Prskající modrá záře elektrického ohně nad tím ještě umocňovala účelnou adrakhonickou geometrii střešních nosníků i nekonečně složitější konglomeráty vířící mlhy a činila je více než reálnými. Pokud bych dalekohledem zahlédl hvězdu takové barvy, věděl bych, že je to modrý trpaslík, a dokázal bych odhadnout její teplotu: mnohem vyšší než teplota našeho slunce, dostatečně vysoká, aby hvězda většinu své energie vyzářovala ve formě ultrafialového světla a rentgenových paprsků. Jenže komplex o velikosti domu, z něhož ta energie vycházela, se paradoxně jevil jako oranžovočervený, pouze lemovaný tím vražedným zářením, jež unikalo po okrajích nebo se odráželo od lesklých míst na podlaze. Když jsme s Jesrym přišli blíž, připadalo nám to jako obří krychle z červeného jantaru, v níž jsou uvězněny dva černé útvary: nikoli hmyz, ale lidé. Ti lidé čas od času měnili polohu, jejich siluety se vlnily a kroutily.

Všimli jsme si, že zařízení je zahalené závěsem z jakési červené rosolovité hmoty, spuštěným z visuté koleje. Modré světlo tak mohlo tryskat přímo nahoru a zabíjet mikroby v krovech, ale nemohlo zářit dolů a oslepotvat lidi. Mně i Jesrymu bylo jasné, že závěs je červený proto, že byl vyvinut tak, aby nechával projít pouze nízkoenergetické světlo – které naše oči viděly jako červené. Pro vysokoenergetické světlo – které jsme viděli jako modré, pokud jsme je vůbec viděli – byl stejně neprostupný jako deska z oceli.

Obešli jsme zařízení po obvodu – měl velikost zhruba jako dvě mobilní buňky zaparkované vedle sebe. Přes stěnu z červeného rosolu bylo obtížné rozeznat drobné detaily, ale zdálo se, že uvnitř je deskový stůl – dost velký, aby se na něm vyspalo deset lidí –, který se posouvá sem a tam jako kostka ledu na plotně. V jeho středu se nacházel menší, kruhový stůl, který se rychle, ale řízeně otáčel a nakláněl. Nad tím vším visela na litinovém mostě mohutná

konstrukce, která se pohybovala nahoru a dolů a na níž spočívalo elektrické jiskřiště, kde vznikalo to světlo.

Z nejvyššího bodu mostu trčelo rameno z trubkové oceli směrem k plošině, na níž stáli ti dva lidé. Na jeho konci visela z kovových plátů složená skříň nepatřičného vzezření; jako by patřila k věcem jiného druhu, než byla litina odlévaná do písku. Skříň byla posetá svítícími čísly. Musela být plná syntaktických procesorů, které měřily, co zařízení dělá, nebo to řídily. Anebo obojí, poněvadž pravý syntaktický procesor by dokázal činit rozhodnutí založená na měřeních. Moje první myšlenka pochopitelně byla otočit se a zmizet odtamtud. Ale Jesry byl u vytržení. „To je v pořádku, je přece apert!“ řekl a popadl mě za ruku, aby mě obrátil nazpátek.

Jeden z těch dvou lidí uvnitř pronesl něco o ose x . Jesry a já jsme se na sebe ohromeně podívali, abychom se ujistili, že jsme skutečně něco takového slyšeli. Bylo to jako zaslechnout kuchátka, jak hovoří střední ortštinou.

Přes prskání stroje k nám dolehly další útržky: „Kubický splajn.“ „Evoluta.“ „Pylanská interpolace.“

Nemohli jsme odtrhnout oči od řad červených čísel na čelním panelu syntaktického procesoru. Neustále se měnila. První byly hodiny, odpočítávající na setiny sekundy. Druhé – jak jsme postupně zjistili – znázorňovalo polohu stolu. Byly to v symbolech vyjádřené přepisy polohy velkého stolu na osách x a y , úhlů natočení a náklonu menšího stolu uprostřed a výšky prskajícího zářiče. Občas se zastavila všechna čísla s výjimkou jednoho – to značilo prostý lineární pohyb. Jindy se měnila všechna najednou, jak realizovala soustavu parametrických rovnic.

Jesry a já jsme na to zírali půl hodiny, aniž jsme promluvili jediné slovo. Většinou jsem se snažil pochopit, jak se čísla mění. Ale zároveň jsem přemýšlel o tom, jak se toto místo v mnoha ohledech podobá minstru s posvátnými hodinami uprostřed, v nádrži světla.

Pak hodiny odbily. Odpočítávání se zastavilo na nule a světlo pohaslo.

Cord se natáhla nahoru a odhrnula závěs. Sundala si černé brýle a zvedla ruku, aby si rukávem otřela čelo.

Muž, který stál vedle ní – pochopil jsem, že se jedná o zákazníka –, měl na sobě volně černé kalhoty, černý svetr s dlouhými rukávy a na hlavě černou kuklu. Jesry a já jsme si oba ve stejnou chvíli uvědomili, kdo to je. Ohromilo nás to.

Stejně tak i aita poznal, co jsme zač, a o půl kroku couvl. Dlouhé černé vousy mu zahalily hrud', jak široce otevřel ústa. Pak ale provedl něco pozoruhodného; ovládl reflex přikřčit se a utéct před námi, který mu byl od narození přísně vštěpován. Rozmyslel si svůj půlkrok vzad. Zaujal původní postoj a – nechtělo se tomu věřit, ale později jsme si to s Jesrym vzájemně potvrdili – *zpražil* nás pohledem.

Nevěděli jsme, jak se v takové situaci zachovat, a tak jsme s Jesrym vycouvali a zůstali z doslechu, zatímco Cord prováděla nezbytný sled

drobných, rychlých úkonů, jak vykonávala nějaký rit vypínání stroje a přípravy na jeho další použití.

Aita si sundal přílehou čapku – kterou si aitoové zakrývali hlavu, když byli mezi svými – a natáhl ji do podoby roury lehce hřibovitého tvaru, kterou nosili, když byli venku, abychom je dokázali z dálky rozeznat. Pak si ji nasadil zpátky na hlavu a vyslal naším směrem další vyzývavý pohled.

Tak jako my bychom nikdy nenechali aitu vstoupit do chóru, chápal on jako svatokrádež, že *my* jsme přišli *sem*. Jako bychom se provinili zneuctěním.

Nejspíš jsme s Jesrym uposlechlí podobný instinkt, když jsme si oba nasadili kápě.

Skoro to vypadalo, jako by se aita vůbec nerozčiloval, že podle stereotypu platí za příslušníka lstivé, intrikánské, podlé kasty, ale naopak si jej užíval – jako by na něj byl pyšný a dováděl jej tak daleko, jak to šlo, aniž by na nás fakticky promluvil.

Zatímco jsme čekali, až Cord a ten aita dořeší svoji záležitost, stále jsem se v myšlenkách vracel ke všem aspektům, v nichž se to místo podobalo minstru: například to, jak mi vyrazilo dech, když jsem do haly, tak tmavé a světlé zároveň, vstoupil. Hlas v mé hlavě – hlas prokánského pedanta – mě pokáral, že toto je halikárnský způsob uvažování. Protože ve skutečnosti jsem se díval na sbírku starých strojů, která neměla žádný smysl: samá syntax; žádná sémantika. Tvrdil jsem, že v tom smysl nacházím. Ale mimo mé vědomí nebyl tento smysl podložen žádnou skutečností. Přinesl jsem si jej do té haly sám, ve své hlavě, a teď jsem si hrál se sémantikou, když jsem jej udílel těmto železným pomníkům.

Ale čím déle jsem o tom přemýšlel, tím jistější jsem si byl, že se mi dostalo legitimního nazření.

Protas, nejslavnější Thelénův fidel, vylezl na vrchol hory nedaleko Ethrasu, zadíval se dolů do nížiny, která městskému státu poskytovala obživu, pozoroval stíny mraků a porovnával jejich tvary. Dospěl tak ke svému slavnému nazření, že přestože tvary stínů nepopíratelně odpovídají tvarům mraků, druhá skupina je nekonečně složitější a dokonaleji provedená než ta první, již deformuje nejenom ztráta prostorového rozměru, ale také promítání na terén, který má nepravidelný tvar. Cestou zpátky dolů to nazření rozšířil o postřeh, že hora jako by měla pokaždé jiný tvar, když se obrátí, aby se na ni ohlédl, ačkoli on ví, že může mít jen jednu absolutní podobu a že tyto zdánlivé změny jsou pouze výtvořem měnící se perspektivy. Od toho se dostal ke svému nejslavnějšímu nazření, jímž bylo, že tato dvě pozorování – jedno týkající se mraků a druhé týkající se hory – jsou obě sama o sobě stíny vržené do jeho mysli nějakou větší, jednotící myšlenkou. Po návratu na Periklyn vyhlásil svou teorii, že všechny věci, o nichž si myslíme, že je známe, jsou stíny dokonalejších věcí z nějakého vyššího světa. To se pak stalo základní doktrínou protasismu. Jestliže je Protas za tahle tvrzení uznáván, co by mohlo být zlého na mých úvahách o tom, že náš minstr a tato strojovna jsou obojí

stíny nějaké vyšší věci, která existuje jinde – nějakého posvátného místa, jehož jsou obě stavby stínem a které vrhá další stíny v takových místech, jako jsou bazské archy a háje věkovitých stromů?

Jesry zatím zíral na Cordin stroj. Cord manipulovala nějakými ovladači, které způsobily, že se hlava s jiskřištěm vytáhla tak vysoko, jak to šlo, a stůl se natlačil dopředu. Pak se vyšvihla nahoru na ocelovou desku. Drobnými, rozvážnými kroky došla k té části stolu, která se nakláněla a otáčela (což bylo samo o sobě zařízení úctyhodných rozměrů). Předtím, než přenesla váhu na chodidlo, zavrtěla jím do stran, čímž rozmetala úlomky a špony stříbřitého kovu. Třpytily se a zvonily, jak dopadaly na podlahu, a některé za sebou na své dráze zanechávaly tenké spirály dýmu. Vzápětí se přiblížil pomocník s prázdným vozíkem, smetákem a lopatou a začal odpadlé kousky smetat na hromádky.

„Vyřezává to kov z kvádrů,“ prohlásil Jesry. „Ne nožem, ale elektrickým výbojem, který materiál roztaví –“

„Víc než roztaví. Vybavíš si barvu toho světla?“ řekl jsem. „Mění to kov na –“

„Plazmu,“ řekli jsme jednohlasně a Jesry navázal: „Jednoduše to odřeže všechny kousky, které nejsou žádoucí.“

To vyvolalo otázku, co *je* žádoucí. Odpověď byla uchycená čelistmi na vršku otočného stolu: plastika ze stříbrného kovu, hladká a zakřivená jako paroží, místy nafouklá do boulí proděravělých dokonalými válcovými otvory. Cord vytáhla z té věci, co měla oblečenou, maticový klíč. Vypadalo to spíš jako pracovní vesta než kus oděvu, protože hlavním účelem bylo připevnit jí k tělu náradí. Uvolnila tři svěráky, vrátila klíč do příslušné kapsy, stáhla ramena dozadu, ohnula kolena, natáhla se v páteři, zvedla ruce a uchopila jimi dva hroty předmětu, který vyrobila. Předmět se odlepil od stolu. Snesla jej ze stroje dolů, jako by to byla kočka zachráněná ze stromu, a postavila jej na ocelový vozík, který se zdál starší než hory. Aita po předmětu přešel rukama. Jeho vysoký klobouk se otáčel hned na jednu, hned na druhou stranu, jak se nakláněl, aby si prohlédl určité detaily. Pak přikývl, prohodil s Cord několik slov, opřel se do vozíku a zmizel s ním v kouři a tichu.

„Je to součást hodin!“ řekl Jesry. „Dole ve sklepě se určitě něco rozbilo nebo opotřebovalo!“

Souhlasil jsem, že ta věc svou úpravou připomíná některé součásti hodin, ale umlčel jsem ho, protože právě teď mě víc zajímala Cord. Kráčela k nám, skoro, ale ne úplně šlapala po kouscích kovu rozházených po podlaze a otírala si ruce hadrem. Vlasy měla ostříhané nakrátko. Zpočátku jsem si myslel, že je vysoká, možná proto, že takovou jsem si ji pamatoval. Ve skutečnosti nebyla o nic vyšší než já. Všechna ta výstroj, kterou na sobě měla připevněnou, jí dodávala zavalitě vzeřzení, ale krk i předloktí měla pevné. Došla k nám na vzdálenost několika kroků, s řinčením se zastavila a rozkročila se. Její postoj

působil dosti pevně a rozvázně. Budila dojem, že by dokázala spát vestoje jako kůň.

„Myslím, že vím, kdo jsi,“ řekla mi, „ale jak se jmenuješ?“

„Nyní Erasmus.“

„To je jméno nějakého starého svanteho?“

„Přesně tak.“

„Tu starou transportku jsem nikdy nezprovoznila.“

„Já vím. Před chvílí jsem ji viděl.“

„Vzala jsem jeden její díl sem, ke strojnímu opracování, a už jsem neodešla.“ Zadávala se na dlaň své pravé ruky a pak ke mně vzhledla. Pochopil jsem, co to znamená: „Ruku mám sice špinavou, ale podám ti ji, jestli chceš.“

Natáhl jsem ruku a stiskl jsem její dlaň.

Dovnitř dolehl zvuk zvonů.

„Díky, že jsi nám dovolila prohlédnout si tvůj stroj,“ řekl jsem. „Nechtěla by ses podívat na ten náš? Je provenál. Musíme jít s Jesrym natáhnout hodiny.“

„Jednou jsem na provenálu byla.“

„Dnes bys ho mohla pozorovat z místa, odkud jej vidíme my. Bon apert.“

„Bon apert,“ odpověděla. „Proč ne, sakra, půjdu se podívat.“

* * *

Museli jsme přes louku běžet. Svou rozměrnou vestu na náradí Cord nechala v obráběcí dílně, čímž vyšlo najevo, že pod ní nosí další, jednodušší, která zřejmě obsahovala věci, od nichž se neodlučovala za žádných okolností. Když jsme se rozběhli, několik kroků cinkala a natrásala se, dokud si nepřitáhla některé řemínky, a pak už s námi dokázala držet tempo, jak jsme se hnali jetelem. Naši louku obsadili sækulárové a pořádali tam polední pikniky. Někteří dokonce grilovali maso. Sledovali nás, jak běžíme kolem, jako by to, že jsme se opozdili, byl nějaký výstup pro jejich pobavení. Děti nahnali dopředu, aby lépe viděly. Dospělí na nás mířili špízolapy a nahlas se smáli, když viděli, jak moc se snažíme.

Dorazili jsme k Lučním dveřím, vyběhli jsme po schodech do komory, kde byly ke stěnám přiraženy zaprášené lavice a oltáře, a málem jsme zakopli o Lia a Arsibalta. Lio seděl na podlaze s nohama složenýma pod sebou. Arsibalt seděl na krátké lavici, kolena měl daleko od sebe a nakláněl se dopředu, aby krev, která mu prýštila z nosu, mohla na podlaze vytvořit úhlednou loužičku.

Liův ret byl napuchlý a krvácel. Kůže kolem jeho levého oka byla okrově zbarvená, z čehož se dalo usoudit, že do druhého dne mu zčerná. Upíral zrak do tmavého kouta místnosti. Arsibalt rozechvěle zasténal, jako by předtím vzlykal a právě se mu to dařilo potlačit.

„Rvačka?“ zeptal jsem se.

Lio přikývl.

„Mezi vámi dvěma, nebo –“

Lio zavrtěl hlavou.

„Byli jsme *napadeni!*“ prohlásil Arsibalt, jako by křičel na svou krvavou loužičku.

„Někdo zevnitř, nebo ze záhradbí?“ zeptal se Jesry.

„Ze *záhradbí*. Byli jsme na cestě do baziliky mého tatky. Chtěl jsem jenom zjistit, jestli se mnou bude mluvit. Projelo kolem nás nějaké vozidlo, jednou, podruhé, potřetí. Kroužilo kolem nás jako snášející se dravec. Objevili se čtyři muži. Jeden měl ruku v závěsu; díval se a ty ostatní tři povzbuzoval.“

Podívali jsme se s Jesry na Lia, který okamžitě pochopil, co chceme říct.

„Zbytečné. Zbytečné,“ řekl.

„Co bylo zbytečné?“ zeptala se Cord. Zvuk jejího hlasu přiměl Arsibalta vzhlednout.

Lio nebyl z těch, kteří by se ohlíželi, že máme hosta – ale na otázku jí přesto odpověděl. „Moje údolka. Veškerá údolní nauka, kterou jsem se kdy naučil.“

„Tak hrozné to nemohlo být!“ zvolal Jesry. Což bylo komické, protože nikdo za ta léta Liovi netvrdil vytrvaleji než Jesry, jak je údolka zbytečná.

Lio se místo odpovědi překulil na nohy, proklouzl kolem, popadl Jesryho za okraj kápě a strhl mu ji dolů přes obličej. Nejenže teď byl Jesry slepý, ale rola mu kvůli tomu, jak ji měl omotanou okolo těla, bránila hýbat rukama a pozoruhodně mu znesnadňovala pokusy znovu si odkrýt obličej. Lio do něj jen lehounce šťouchl loktem, a Jesry ztratil rovnováhu tak moc, že jsem ho musel chytit do náruče a silou mu pomoci, aby se postavil.

„Tohle ti udělali?“ zeptal jsem se. Lio přikývl.

„Musíš hlavu *zaklonit*, ne předklonit,“ radila Arsibaltovi Cord. „Tady nahore je žíla.“ Ukázala na kořen svého nosu. „Stiskni ji. Tak je to správně. Já jsem Cord. Jsem Erasmo... sestřenka.“

„Jsem okouzlen,“ huhlal Arsibalt tlumeně přes ruku, jak uposlechl Cordinu radu. „Já jsem Arsibalt, levoboček zdejšího preláta bazské archy, jestli tomu dokážeš uvěřit.“

„Myslím, že to krvácení se zmírňuje,“ řekla Cord. Z jedné své kapsy vytáhla dva purpurové svitky, které se rozvinuly v rukavice z nějakého pružného, membránovitého materiálu. Nasoukala do nich ruce. V první chvíli jsem to nechápal, potom mi došlo, že se jedná o bezpečnostní opatření proti infekci; něco, co by mě nikdy nenapadlo.

„Naštěstí mám prostě díky své velikosti obrovskou zásobu krve,“ poukázal Arsibalt, „jinak se obávám, že bych vykrvácel.“

Některé Cordiny kapsy byly úzké a vysoké, srovnané do úhledných řad. Ze dvou z nich vytáhla tupé čípky z nějaké vláknité hmoty. Byly velké asi jako její malíček a visely z nich provázky. „Co to propána je?“ zajímal se Arsibalt.

„Tampónky na krev,“ řekla Cord, „do každé nosní dírky jeden, jestli chceš.“ Podala je Arsibaltovi do zakrvavených rukou a dívala se, trochu

nervózně a trochu fascinovaně, jak si je opatrně strká do nosu. Lio, Jesry a já jsme na to oněměle hleděli.

Súra Ala dorazila s náručí hadrů, z nichž většinu hodila na podlahu, aby zakryly krvavou louži. Zbytek použily spolu s Cord k tomu, aby Arsibaltovi otřely krev ze rtů a z brady. Po celou dobu se odhadovaly očima, jako by spolu soutěžily, kdo z nich je výzkumník a kdo zkoumaný exemplář. Než jsem se vzpamatoval dost na to, abych je představil, věděly toho o sobě tolik, že to prakticky nemělo význam.

Z ještě jiné kapsy Cord vytáhla složitou kovovou věčičku, úplně poskládanou do sebe. Udělala z ní miniaturní nůžky a použila je k odstřížení šňůrek, jež Arsibaltovi visely z nosních dírek.

Vzhledem k tomu, jak byla súra Ala pánovitá a přísná osoba, jsem se až do tohoto okamžiku obával, že se na sebe s Cord vrhnou jako dvě kočky v povlaku na polštář. Když jí ale padl zrak na ony tampónky, věnovala Cord rozjařený pohled a Cord ho opětovala.

Arsibalta jsme odtamtud vystrkali, jeho krveprolití jsme skryli pod obrovským červeným rouchem a na provenál jsme dorazili jen s několikaminutovým zpožděním. Přivítalo nás hihňání některých, kdo se domýšleli, že jsme se v záhradbí opíjeli. Většina těchto šprýmařů byli návštěvníci apertu, ale známky pobavení ke mně dolehly dokonce i od tisícovkářů. Čekal jsem, že s Jesrym budeme muset zvládnout většinu práce, ale Lio a Arsibalt naopak tlačili s mnohem větší silou než obvykle.

Po provenálu zamířil správce defendor přes chór a prošel naším stínítkem, aby Lia a Arsibalta vyslechl. Jesry a já jsme se postavili stranou. Cord stála poblíž a poslouchala. Lia to podnítilo k tomu, aby používal hodně fluchtiny, k nelibosti fráta Delrakhona. Naproti tomu Arsibalt i nadále používal výrazy jako *gauneři*.

Podle popisu vozidla, které ti násilníci řídili, a oblečení, jaké měli na sobě, je Cord poznala. „To je místní –“ nakousla a zarazila se.

„Gang?“ nadhodil Delrakhones.

Pokřčila rameny. „Gang, který si lepí po stěnách obrázky smyšlených gangů ze starých špíz.“

„Ale to je úžasné!“ prohlásil Arsibalt, zatímco frát Delrakhones příslušný detail vstřebával. „Je to tedy určitý metagang...“

„Jenže pořád provádějí to, co každý opravdový gang,“ řekla Cord, „jak vám nemusím připomínat.“

Z povahy otázek, jež Delrakhones kladl, vyšlo najevo, že se snaží zjistit, k jaké ikonografii gang patří. Zdálo se, že nepochopil něco, co bylo mně a Cord naprosto jasné: konkrétně to, že existují záhradbáři, kteří zmlátí znavače prostě jen proto, že je to zábavnější než je nezmlátit – ne proto, že by se hlásili k nějaké absurdní teorii o naší povaze. Předpokládal, že gauneři se obtěžují s teoriemi.

Cord a já jsme tudíž byli zklamaní a pak jsme se začali nudit (a jak říká Orolo, nuda je maska, kterou si nasazuje pocit marnosti). Upoutal jsem její pohled. Nenápadně jsme se přesunuli stranou. Když nikdo nic nenamítal, uprchli jsme.

Jak jsem se zmínil, my desítkáři jsme měli místo pořádné lodě shluk věžiček. Nejútlejší věžička sloužila jako točité schodiště do triforia, což byl jakýsi zvýšený ohoz, který obíhal kolem celého vnitřku chóru nad stínítky a pod vysokými okny horní nástavby. Na jednom konci našeho triforia bylo další schodišťátko, jež stoupalo až k místu pro zvoníky. Díval jsem se, jak její pohled putuje po provazech nahoru až tam, kde mizely ve výšinách præsidia. Poznal jsem, že nebude mít pokoj, dokud neuvidí, co je na druhém konci těch provazů. Přešli jsme tedy na druhou stranu triforia a začali jsme stoupat po dalším schodišti. Toto se vinulo vzhůru věží, která zpevňovala jihozápadní roh minstru.

Matémoví architekti byli bezradní, pokud šlo o zdi. Uměli pilíře. Oblouky jim šly. O klenbách, což byly trojrozměrné oblouky, věděli všechno. Ale chtějte po nich, aby postavili obyčejnou zeď, a oni se sesypou. Tam, kde by každý jiný člověk na světě postavil zeď, vyplnili prostor soustavou oblouků a kružeb. Když si lidé stěžovali na vítr, hmyz a další věci, před kterými by je v normální budově ochránila zdi, mohli se uráčit vyplnit prázdnotu vitrážovým oknem. Ale zatím jsme se nedostali k tomu, abychom je všechna zasadili. Když byl větrný nebo deštivý den, budovy jako tahle se stávaly peklem. Ale v den, jako byl dnes, to bylo dobré, protože člověk měl neustále výhled. Jak jsme zdolávali schody v jihozápadní věži, otevíraly se nám výhledy dolů do minstru a přes koncert ven.

Horní partie této věže – místo, kde přecházela v pilíře a věžičky, jinými slovy nejvyšší část, kam bylo možné se dostat bez žebříků a horolezecké výstroje – se nacházely přibližně ve stejné výšce jako sídlo správce regulanta. Mohly se pochlubit jedním z nejpropracovanějších kamenických děl v celém koncertu, jakousi kombinací kupole, věže a průchozí plastiky, zobrazující planety, měsíce a některé z prvních kosmografů, kteří je zkoumali. Do středu toho výtvaru byla zabudována padací mříž: osnova z tyčí, které se daly klikou vytahovat a spouštět. Momentálně byla mříž vytažená a umožňovala nám tak podniknout útok na další schodiště. To bylo vytesáno přímo do vršku obloukového pilíře. Mělo nás vyvést nahoru do nitra præsidia. Kdyby padací mříž byla spuštěná, neměli bychom kam jinam jít, pokud bychom nechtěli po určitém můstku přejít do obydlí správce regulanta.

Prošli jsme s Cord kupolí. Postupovali jsme pomalu, aby si mohla prohlédnout sochařské dílo i mechanismus. Pak jsme se vydali vzhůru. Nechal jsem ji jít první, aby měla nerušený výhled a abych ji mohl podepřít, kdyby se jí zatočila hlava. Tady jsme už totiž byli vysoko nad zemí, lezli jsme nad

obloukem kamenného pilíře, který se při pohledu ze země zdál být tenký asi jako ptačí kůstka. Chytila se oběma rukama železných zábradlí a postupovala pomalu. Zdálo se, že si to užívá. Pak jsme prošli embrasurou (typem hlubokého, složitého matémového oblouku) zabudovanou do rohu praesidia přibližně ve výšce zvoníc.

Odsud vedla nahoru jediná cesta: soustava schodišť, která točitě stoupala vnitřkem praesidia uvnitř jeho kružbových zdí. Jen málo návštěvníků bylo ochotno vyšplhat tak vysoko a mnozí znavači byli v záhradbí, takže jsme měli celé praesidium pro sebe. Nechal jsem ji, aby se pokochala pohledem dolů na podlahu chóru. Prostory správců bezprostředně pod námi měly tvar křížové chodby, což znamenalo, že uprostřed, kudy procházelo praesidium, byla velká čtvercová díra, lemovaná ochozem s průhledy dolů do chóru a nahoru k observatoriu.

Cord přejela pohledem po provazech zvonů od balkónu nahoru a spokojila se s vědomím, že jsou skutečně připevněné ke zvonkohře. Odsud však bylo zřejmé, že ke zvonům jsou připojené i další věci: hřídele a řetězy klesající z chronokaverny, kde automatické mechanismy odbíjely hodiny. Bylo nevyhnutelné, že je bude chtít vidět. Pokračovali jsme tedy nahoru, plahočili jsme se po obvodu jako pár mravenců točitě lezoucích vzhůru studnou. Tu a tam jsme se zastavili, abychom popadli dech a aby si Cord mohla pohodlně prohlédnout hodinový mechanismus a přijít na to, jak byly kameny sestaveny k sobě. Tato část stavby byla mnohem jednodušší, protože nebylo třeba trápit se s klenbami a pilíři, a tak se architekti skutečně vyřádili na kružbách. Stěny vypadaly jako fraktálová pěna z ručně opracovaných, do sebe zapadajících kamenů. Cord byla okouzlená. Já jsem se na to nedokázal ani podívat. Vzhledem k množství času, které jsem jako fidel strávil čištěním těch kamenů a hodinového mechanismu uvnitř od ptačího trusu...

„Takže sem nahoru můžete jenom při apertu,“ prohlásila v jednu chvíli.

„Proč si to myslíš?“

„Nesmíte být přece v kontaktu s nikým mimo váš matém, ne? Ale kdybyste vy, jednoročci, stovkaři a tisícovkáři mohli tohle schodiště používat pokaždé, kdy se vám zachce, naráželi byste do sebe.“

„Podívej se, jak je schodiště zkonstruované,“ řekl jsem. „Prakticky neexistuje část, na kterou bychom neviděli. Takže si jenom od sebe udržujeme odstup.“

„A když je tma? Nebo když vyjdeš nahoru a narazíš na někoho v observatoriu?“

„Vzpomínáš si, jak jsme prošli tou padací mříží?“

„V horní části věže?“

„Jo. Tak si uvědom, že tu jsou tři další věže. Každá z nich má podobnou padací mříž.“

„Pro každý matém jedna?“

„Přesně tak. Během hodin, kdy je tma, všechny až na jednu uzamkne vrchní klíčník. To je hierarcha – zástupce správce regulanta. Takže jednu noc mají výhradní přístup na schodiště a do observatoria třeba desítkáři. Další noc to můžou být stovkáři. A tak dál.“

Když jsme se dostali do výšky, kde ve své kolejnici viselo stoleté závaží, na chvíli jsme se zastavili, aby si je Cord mohla prohlédnout. Rovněž jsme vyhlédli kružbou jižní stěny k obráběcí dílně, kde pracovala. Vystopoval jsem svou dopolední pouť a na kopci jsem našel dům Jesryho rodiny.

Cord dál hledala mezery v naší kázni. „Ti správci a tak dál –“

„Hierarchové,“ řekl jsem.

„Rozumím tomu dobře, že komunikují se všemi matémy?“

„A také s aity, sækulárním světem a dalšími koncenty.“

„Takže když se s nimi bavíte –“

„Podívej,“ řekl jsem, „jedna z mylných představ, které lidé mívají, je ta, že matémy mají být hermeticky izolované. Ale o to nikdy nešlo. Případy, na které se ptáš, se řeší disciplinovaným chováním. Od těch, kteří nepatří do našeho matému, si udržujeme odstup. Pokud je to nutné, aby se zabránilo úniku informací, mlčíme a máme nasazenou kápi. Pokud nezbytně musíme komunikovat s někým z jiného matému, činíme tak prostřednictvím hierarchů. A oni mají všichni určitý zvláštní výcvik, takže jsou schopní mluvit řeckně s tisícovkářem tak, aby se do jeho mysli nedostala žádná sækulární informace. Proto mají hierarchové takové obleky, takové účesy – doslova se nezměnili za 3700 let. Hovoří jen velice konzervativní, starou verzí ortštiny. A máme i způsoby, jak komunikovat beze slov. Takže když chce například frát Orolo pozorovat jednu konkrétní hvězdu pět nocí po sobě, vysvětlí svůj záměr primasovi, a pokud se to jeví jako rozumné, primas nařídí vrchnímu klíčníkovi, aby těch pět nocí ponechal naši padací mříž otevřenou a všechny ostatní nechal zavřené. Z matémů jsou vidět všechny, takže milenářští kosmografové se můžou podívat dolů, uvidí, jak je mříž nastavená, a poznají, že dnes v noci nebudou observatorium používat. A pro určité druhy komunikace, například pro přenášení předmětů a přecházení osob mezi matémy, můžeme používat také labyrinty. Ale nemůžeme nijak zabránit přeletům letadel nebo tomu, aby byla přes hradby slyšet hlasitá hudba. V dřívějších dobách na nás po dobu dvou století shlížely mrakodrapy!“

Ten poslední detail Cord zaujal. „Všiml sis těch starých íčkových nosníků uložených v dílně?“

„Och – ty byly z konstrukcí těch mrakodrapů?“

„Je těžké si představit, k čemu jinému by mohly být. Máme krabici se starými fototypy, na kterých je vidět, jak je k nám vlečou čety otroků.“

„Mají ty fototypy datové otisky?“

„Jo. Jsou z doby asi před sedmi sty lety.“

„Jak vypadá krajina v pozadí? Zničené velkoměsto nebo –“

Zavrtěla hlavou. „Les s velkými stromy. Na některých těch snímcích přepravují nosníky na kládách.“

„Někdy kolem roku 2800 došlo ke zhroucení civilizace, takže to do sebe všechno zapadá,“ řekl jsem.

Chronokaverna byla protkaná hřídelemi a řetězy, které se na několika místech sbíhaly u hodinových mechanismů. Řetězy, které stoupaly od závaží, končily tady nahoře ve shlucích ložisek a soukolí.

Cord už chvíli něco dráždilo a teď to ze sebe konečně pustila ven. „Takhle se to prostě dělat nemá!“

„Co se nemá dělat?“

„Stavět takhle hodiny, určené k tomu, aby šly tisíce let!“

„Proč ne?“

„Tak se třeba podívej na všechny ty řetězy! Všechny ty kuličky, stykové plochy, spojovací články – to všechno jsou místa, kde se něco může zlomit, opotřebovat, zašpinit, zrezivět... na co ti konstruktéři vůbec mysleli?“

„Mysleli na to, že tady vždycky bude dost znaváčů, aby prováděli údržbu,“ odpověděl jsem. „Ale já ti rozumím. Některé jiné mileniální hodiny se tomu, co máš na mysli, podobají víc: jsou zkonstruované tak, aby mohly běžet tisíce let bez jakékoli údržby. Jednoduše to závisí na tom, jaký záměr chtěl konstruktér naplnit.“

To jí poskytlo dostatek materiálu k přemýšlení, a tak jsme chvíli šplhali mlčky. Ujal jsem se vedení, protože od určitého místa výš neexistovala přímá cesta. Museli jsme kličkovat mezi různými obslužnými lávkami a vyhýbat se schodům, které tam byly umístěny, aby umožnily přístup k mechanismům. Což Cord vyhovovalo. Vlastně trávila úvahami nad fungováním hodin tolik času, že jsem začal být netrpělivý a myslel jsem na jídlo, které se právě teď podává v našem refektáři. Pak jsem si vzpomněl, že je apert, takže můžu jít do záhradbí, když budu chtít, a vyprosít si čízburgr. Cord, která byla zvyklá jíst, kdy jí to vyhovovalo, si s tím vůbec nelámala hlavu.

Sledovala soustavu pák podobných kostem, jak spolu navzájem zápasí. „Připomínají mi tu součástku, kterou jsem dnes dopoledne vyráběla pro Sammanna.“

Zvedl jsem ruce. „Neříkej mi, jak se jmenuje – ani *nic* jiného,“ poprosil jsem ji.

„Proč nemůžete s aity mluvit,“ zeptala se, náhle popuzená. „Je to hloupost. Někteří z nich jsou velice inteligentní.“

Ještě den předtím bych se vysmál každému řemeslníkovi, který by si troufl vynášet soudy nad inteligencí někoho, kdo žije v koncentu – dokonce i když šlo o aitu –, ale Cord byla skoro moje sestra. Měla se mnou hodně společných sekvencí a dostala do vínku tutěž vrozenou inteligenci jako já. Frátové byli udržováni neplodní pomocí látek, které se nám přidávaly do stravy, abychom nemohli přivést sůry do jiného stavu a vyšlechtit uvnitř koncentů plemeno inteligentnějších lidí. Geneticky jsme byli všichni stráženi ze stejného plátna.

„Je to něco jako hygiena,“ řekl jsem.

„Vy si myslíte, že aitové jsou špinaví?“

„Hygiena se ve skutečnosti netýká špíny. Týká se choroboplodných zárodků. Jejím účelem je zabránit šíření sekvencí, které jsou nebezpečné, jakmile se jim umožní se rozbujet. Nedomníváme se, že by aitové byli nečistí v tom smyslu, že by se nemyli. Ale celou jejich podstatou je pracovat s informacemi, které se šíří bez kontroly.“

„Páni – o co tady jde? Kdo vymyslel všechna ta pitomá pravidla? Čeho se to báli?“

Mluvila dost hlasitě. Kdyby stejně promluvila v refektáři, vyděsil bych se. Ale s potěšením jsem ji vyslechl sám v této kaverně trpělivých, hluchých soustrojí. Když jsme znovu začali stoupat, zapátral jsem po nějakém vysvětlení, kterému by její mysl mohla být přístupná. Vystoupali jsme už nad většinu složitých součástí – mechanismů, jež uváděly do pohybu číselníky hodin. Zbývalo jen půl tuctu svislých hřídelí, které procházely otvory ve střeše vzhůru, kde se napojovaly na aparáty na observatoriu: pohony polárních os teleskopů a zenitový synchronizér, který každý den v poledne – nebo aspoň každý jasný den – seřídil čas na hodinách. Poslední část výstupu k observatoriu jsme zdolali po točitém schodišti, které se ovíjelo kolem největší z těchto hřídelí: té, jež otáčela velkým dalekohledem svante Míthry a svante Mylaxe.

„To velké zařízení, co jsi používala k řezání kovu –“

„Tomu se říká pětiosá elektrická výbojová fréza.“

„Všiml jsem si, že má kliky uzpůsobené pro lidské ruce. Když jsi byla s prací hotová, točila jsi jimi, a mohla jsi stůl libovolně posunout. A vsadím se, že bys ty kliky mohla použít i k vyřezání nějakého tvaru, ne?“

Pokrčila rameny. „Jistě, velice jednoduchého tvaru.“

„Ale když sundáš ruce z klik a přenecháš ovládání syntaktickému zařízení, stane se z toho mnohem výkonnější nástroj.“

„Nekonečně výkonnější. Prakticky neexistuje tvar, který bys pomocí stroje řízeného syntaktem nedokázal vyrobit.“ Sklouzla rukou dolů k boku, vytáhla kapesní hodinky a nechala je pohupovat na konci stříbrného řetízku vyrobeného z hladce klouzajících, bežešvých článků. „Tenhle řetízek je můj tovaryšský výrobek. Je vyřezaný z celistvého kusu titanové tyče.“

Chvilí jsem se řetízku dotýkal. Bylo to, jako by mi přes prsty protékal čůrek ledové vody.

„Syntakty mohou mít stejný posilující účinek i na jiné druhy nástrojů. Například na nástroje ke čtení a zapisování genových sekvencí. K úpravě proteinů. K programové nukleosyntéze.“

„Nevím, co to všechno je.“

„Protože to už nikdo nedělá.“

„Odkud to potom znáš ty?“

„Studujeme tyto věci – abstraktně – když se učíme o Prvním a Druhém vyplnění.“

„U těch taky nevím, co jsou zač, takže bych byla ráda, kdybys prostě přešel k věci.“

Stáli jsme na horním konci schodiště, které vedlo nahoru do observatoria. Opřel jsem se do dveří, abych je otevřel. Vyšli jsme ven a přimhouřili oči před světlem. Cord začala být trochu podrážděná. Když jsem sledoval, jak Orolo hovoří s řemeslníky, jako byl Flec a Quin, poznal jsem, jak dovedou být netrpěliví s naším způsobem hovoru, který jim připadá klikatý a nepřímý. Proto jsem na chvíli zmlkl a nechal ji, aby se rozhlédla.

Byli jsme na střeše praesidia, kterou tvořil velký kamenný disk zpevněný klenbami. Byla skoro plochá, ale uprostřed se lehce vydouvala, aby z ní mohla stékat dešťová voda. Do kamenů byly vyryté vykládané křivky a kosmografické symboly. Po obvodu stály megality, vyznačující, kde v různých obdobích roku vycházejí a zapadají určitá kosmická tělesa. Uvnitř kruhu bylo vybudováno několik volně stojících staveb. Nejvyšší z nich, přímo uprostřed, byl Jehlan, ovinutý dvojitou šroubovicí vnějšího schodiště. Jeho vrcholek byl nejvyšší částí minstru.

Nejmohutnějšími konstrukcemi tady nahoře byly dvě kupole velkých teleskopů. Kolem byly tu a tam rozesety mnohem menší teleskopové kupole, laboratoř bez oken, kde jsme pracovali s fotomnemonicými tablety, a vyhřívaná kaple, kde Orolo s oblibou pracoval a přednášel svým fidelům. Odvedl jsem Cord tím směrem. Prošli jsme dvojími dveřmi z masivního, železem pobitého dřeva (počasí tady nahoře umělo být drsné) a ocitli jsme se v malé tiché místnosti, již oblouky a vitrážové rosety dodávaly vzezření něčeho, co pochází ze starého matémového věku. Na stole, přesně tam, kde jsem jej zanechal, byl fotomnemonicý tablet, který mi dal Orolo. Byl to kotouč velký přibližně jako moje dlaně přiložené vedle sebe a silný na tři prsty, zhotovený z tmavého sklovitého materiálu. Uvnitř se skrýval obraz mlhoviny Svante Tankreda, matný a obtížně rozeznatelný, dokud jsem tablet neodsunul z kaluže světla padajícího dovnitř oknem. „To bude asi nejtlustší fototyp, jaký jsem kdy viděla,“ prohlásila Cord. „Je to jako nápodoba nějaké staré techniky?“

„Je to něco víc. Fototyp dokáže zachytit jeden okamžik – nemá časový rozměr. Vidíš, jak to vypadá, jako by obraz byl blízko horního povrchu?“

„Jo.“

Přiložil jsem konec prstu k boku tabletu a sklouzl jím kolmo dolů. Obraz sledoval můj prst a zatáhl se do skla. Mlhovina se při tom změnila, smrštila se do sebe. Pevné hvězdy kolem ní nezměnily polohu. Když jsem se špičkou prstu dostal na spodek tabletu, mlhovina se scvrkla do jediné hvězdy výjimečného jasu. „Ve spodní vrstvě tabletu se díváme na Tankredovu hvězdu v tu noc, kdy explodovala, v roce 490. Prakticky ve stejném okamžiku, kdy její světlo proniklo naší atmosférou, svante Tankred zvedl oči k obloze a všiml

si jí. Rozběhl se k velkému teleskopu ve svém koncentru, vsadil do něj fotomnemonicý tablet, stejný jako je tento, a namířil jej na supernovu. Tablet tam zůstal založený a pořizoval snímky exploze každou jasnou noc až do roku 2999, kdy jej konečně vyndali a pořídili z něj několik kopií, aby mohly být rozděleny mezi tisícovkáře.“

„Podobné věci vídám na pozadí spek-fikčních špíz každou chvíli,“ řekla Cord, „ale nedošlo mi, že to jsou exploze.“ Několikrát přejela prstem po boku tabletu, posouvajíc obraz o tisíce let za sekundu. „Přitom to ani nemůže být jasnější.“

„Tablet má celou řadu dalších funkcí,“ řekl jsem a ukázal jsem jí, jak se dá jedna část obrazu zvětšit, kam až to rozlišení umožňuje.

V tu chvíli Cord pochopila, o co mi jde. Ukázala na tablet. „V tom musí být zabudovaný nějaký syntakt.“

„Ano. Proto je to o tolik výkonnější než fototyp – stejně jako je tvoje pětiosá fréza mnohem výkonnější díky svému mozku.“

„Ale není to porušení vaší kázně?“

„Určité praktiky byly přejaty. Jako novohmota v našich sférách a rolách a jako tyto tablety.“

„Kdy byly přejaty? Kdy padla všechna tato rozhodnutí?“

„Na konvovech, které následovaly po Prvním a Druhém vyplnění,“ řekl jsem. „I po konci praktického věku si totiž koncentry zjednávaly značnou moc sestavováním procesorů, které jejich syntaktické fakulty vyvinuly pro jiná zařízení – v jednom případě pro výrobu novohmoty, ve druhém pro manipulaci se sekvencemi. To lidem připomnělo Strašlivé události a vedlo k Prvnímu a Druhému vyplnění. Naše předpisy týkající se aitů a toho, které praktiky smíme používat a které ne, pocházejí z těch období.“

Na Cordin vkus to bylo pořád příliš abstraktní, ale najednou ji něco napadlo a vytřeštila oči. „To mluvíš o inkantátorech?“

Nějaký hloupý, bezděčný reflex mě přiměl otočit hlavu a podívat se z okna směrem k milenařskému matěmu, k pevnosti na skále, která byla ve stejné výšce jako vrchol této věže, ale ve výhledu na ni bránily její hradby. Cord si toho všimla. Co bylo horší, zdálo se, že to čekala.

„Mýtus o inkantátorech vznikl v období, jež předcházelo *Třetímu* vyplnění,“ řekl jsem.

„A jejich nepřátelé – ti, jak jim říkáte...“

„Rétoři.“

„Jasně. Jaký přesně je mezi nimi rozdíl?“ Dívala se na mě nanejvýš bezelstným pohledem, plný očekávání, a namotávala si řetízek od hodinek kolem prstu. Nedokázal jsem s ní mluvit na rovinu – povědět jí, jak jsou její otázky hloupé. „Hm, jestli ses dívala na ty špízy, tak o tom pravděpodobně víš víc než já,“ řekl jsem. „Podle jednoho líbivého vysvětlení, které jsem kdysi slyšel, dokázali rétoři měnit minulost a s oblibou to dělali, ale inkantátoři dokázali měnit budoucnost – a zdráhali se toho.“

Přikývla, jako by to nebyla snůška nesmyslů. „Byli donuceni tím, co udělali rétoři.“

Pokrčil jsem rameny. „Opět: všechno záleží na tom, jaké báchorky se líbí zrovna tobě –“

„Ale *tamti* by byli inkantátoři,“ prohlásila a kývla hlavou směrem ke Skalisku.

Začínal jsem být trochu nervózní, a tak jsem ji odvedl zpátky na otevřenou střechu, kde okamžitě obrátila pohled k matému tisícovkám. Konečně mi došlo, že se pouze snaží ujistit, že ti podivíni žijící tam nahoře na skále, která se tyčí nad jejím městem, nejsou nebezpeční. A já jsem byl rád, že jí v tom můžu pomoci, obzvlášť v situaci, kdy mohla vyjít ven a roznést tu dobrou zprávu mezi ostatní. Taková náprava vztahů byla celým smyslem apertu.

Ale zároveň jsem jí nechtěl lhát. „Naši tisícovkáři jsou trochu jiní,“ řekl jsem. „Dole v ostatních matémech, jako je ten, ve kterém žiju já, jsou různé řády smíchané do sebe. Ale nahoře na skále patří všichni k jedinému řádu: k edhariánům. Kteří odvozují svůj původ od Halikárna. A pokud je na pověstech, o kterých mluvíš, alespoň špetka pravdy, stavělo by je to na inkantátorskou stranu.“

Zdálo se, že ji to uspokojilo, pokud šlo o rétorsko-inkantátorské války. Dál jsme se potulovali po observatoriu, i když jsem se musel širokým obloukem vyhnout aitovi, který se vynořil z obslužné boudy se svnutým červeným kabelem přes rameno. Cord si toho všimla. „Jaký má smysl držet si tady aity, když vám dá tolik práce se jim vyhýbat? Nebylo by jednodušší je vyhodit?“

„Udržují v chodu určité části hodin...“

„To bych dokázala já taky. Zas tak těžké to není.“

„Víš... abych ti řekl pravdu, klademe si stejnou otázku.“

„A vzhledem k tomu, co jste zač, musíte mít tucet různých odpovědí.“

„Existuje určitá zažitá víra, že nás špehují pro sækulární moc.“

„Ach tak. Proto jimi pohrdáte.“

„Ano.“

„Proč je podezíráte, že vás špehují?“

„Kvůli vokátu. Ritu, při kterém jsou frát nebo súra odvoláni z matému – evokování – a odejdou dělat něco praktického pro potentáty. Pak už je nikdy nespatříme.“

„Prostě zmizí?“

„Zpíváme určitý anatém – píseň žalu a rozloučení –, když se díváme, jak odcházejí z minstru a nasedají na koně, lezou do vrtulníku nebo něco takového. Ano, říct, že ‚zmizí‘, je výstižné.“

„Jak s tím souvisejí aitové?“

„Řekněme, že sækulární moc potřebuje vyléčit nějakou nemoc. Jak by mohli vědět, který frát nebo súra ze všech koncentů je čirou náhodou na tu nemoc odborník?“

Přemýšlela o tom, zatímco jsme lezli nahoru po točitém schodišti, ovíjejícím Jehlan. Každý schod byl skalní deska vyčnívající přímo z boku budovy: smělá konstrukce, která od každého, kdo chtěl vyjít nahoru, vyžadovala jistou odvahu, protože tam nebylo žádné zábradlí.

„Zní to všechno tak, aby se to mocností hezky hodilo do krámu,“ poznamenala Cord. „Nenapadlo tě někdy, že všechen ten strach ze Strašlivých událostí a inkantátorů je jenom hůl, kterou si nechávají při ruce, aby vás s ní mohly přetáhnout, a donutily vás tak dělat, co chtějí?“

„To je tvrzení svante Patagar a pochází z dvacátého devátého století,“ řekl jsem jí.

Posměšně ze sebe vyrazila vzduch.

„Fajn. Co se stalo se svante Patagar?“

„Dokonce se jí nějakou dobu dařilo a založila vlastní řád. Jeho kapituly možná ještě někde existují.“

„Mluvit s tebou je deprimující. Každý nápad, se kterým můj malý mozek dokáže přijít, už byl vymyšlen nějakým svantem před dvěma tisíci lety a rozebrán do omrzení.“

„Vážně nechci dělat chytráka, ale to je tvrzení svante Lory a má původ v šestnáctém století.“

Cord se zasmála. „Vážně?“

„Vážně.“

„Doslova před dvěma tisíci lety nějaký svante vyslovil myšlenku, že –“

„Že s každou myšlenkou, s níž lidská mysl dokáže přijít, už někdo přišel někdy dřív. Je to velice vlivná myšlenka...“

„Ale počkej chvíli, copak nebyla myšlenka svante Lory nová myšlenka?“

„Podle ortodoxních paleoloritů to byla Poslední myšlenka.“

„Aha. Dobře, pak se musím zeptat –“

„Co tady děláme celých 2100 let od doby, co byla vyslovena Poslední myšlenka?“

„Jo. Abychom nechodili kolem horké kaše.“

„Ne všichni s tím tvrzením souhlasí. Lority všichni s gustem nesnášejí. Někteří jí spílají do oprášené mystagožky, i hůř. Ale je dobré mít lority nablízku.“

„Jak to myslíš?“

„Pokaždé, když někdo přijde s myšlenkou, o níž se domnívá, že je nová, lorité se na ni vrhnou jako hyeny a pokusí se dokázat, že je ve skutečnosti stará 5000 let nebo tak něco. A většinou mají pravdu. Je to mrzuté a pokořující, ale aspoň to lidem brání marnit čas omíláním starých věcí. A lorité musejí být vynikající učenci, aby mohli dělat, co dělají.“

„Takže jestli tomu rozumím, ty lorita nejsi.“

„Ne. A jestli máš ráda ironii, mohlo by tě pobavit, že po Lořině smrti její fidel zjistil, že všechny její myšlenky předpověděl o 4000 let dřív jistý peregrinský filosof.“

„To je zvláštní – ale nedokazuje to, že Lora měla pravdu? Snažím se přijít na to, co to přináší tobě. Proč zůstáváš?“

„Je dobré mít myšlenky, i když jsou staré. Třeba jen porozumět nejvyspělejším teorikám vyžaduje celoživotní studium. Udržet existující semenišť myšlenek při životě vyžaduje... tohle všechno.“ A mávnutím ruky jsem obsáhl koncent rozprostřený pod námi.

„Takže ty jsi jako takový, co já vím, zahradník. Který pečuje o trs vzácných květin. Tohle je jako váš skleník. Musíte věčně udržovat skleník v provozu, protože jinak by ty květiny vyhynuly... ale nikdy...“

„*Zřídka*ky přijdeme s novými květinami,“ připustil jsem. „Ale občas někoho osvítlí kosmický paprsek. Což mě přivádí k tomu, co vidíš tady nahoře.“

„Jasně. Co to je? Celý život se na tuhle stavbičku dívám a představuju si, že má nahoře dalekohled, do kterého civí pokroucený starý frát.“

Vylezli jsme na nejvyšší místo té „stavbičky“ – Jehlanu. Jeho střechu tvořila kamenná deska, která byla asi tak dvakrát širší než já na výšku. Bylo tam pár nezvykle vyhlížejících přístrojů, ale dalekohledy žádné.

„Dalekohledy jsou dole v těch kupolích,“ řekl jsem, „ale možná bys ani nepoznala, že to dalekohledy jsou.“ Byl jsem připravený vysvětlit, jak fungují zrcadla z novohmoty, jak využívají techniku laserové naváděcí hvězdy k vyhledávání fluktuací atmosférické hustoty a pak mění svůj tvar, aby vzniklé deformace kompenzovaly, shromáždily světlo a odrazily je na fotomnemonický tablet. Ale ji víc zajímalo luštění hádanek, které měla přímo před sebou. První byl křemenný hranol, větší než moje hlava, který svíral svalnatý svante vytesaný z mramoru a držel ho namířený na jih. Aniž bych jí poskytl jakékoli vysvětlení, Cord si všimla, jak se sluneční paprsky, které vstupují do jedné stěny hranolu, odrážejí a otvorem ve střeše směřují dolů, aby posvítily na nějakou kovovou konstrukci uvnitř. „O tom jsem slyšela,“ řekla, „každý den v poledne to synchronizuje hodiny, že?“

„Pokud není zamračeno,“ odvětil jsem. „Ale ani během nukleární zimy, kdy se může oblačnost držet sto let, se hodiny o mnoho neodchýlí.“

„K čemu je tahle věc?“ zeptala se a ukázala na skleněnou bář velkou jako moje pěst, namířenou přímo nahoru. Stála na podstavci z opracovaného kamene, který se tyčil přibližně do stejné výšky jako socha držící hranol. „Určitě to bude nějaký dalekohled, protože vidím otvor, kam se zasouvá fotomnemonický tablet,“ řekla a strčila prst do škvíry v podstavci, těsně pod objektivem. „Ale tahle věc nevypadá, že by se s ní dalo hýbat. Jak ji nasměrováváte?“

„Nemůže se hýbat a my ji nemusíme nasměrovávat, protože je to objektiv typu rybí oko. Vidí celou oblohu. Říkáme mu Klesthyřino oko.“

„Klesthyra – to je ta obluda ze staré mytologie, která viděla na všechny strany najednou.“

„Přesně tak.“

„K čemu to je? Myslela jsem, že účelem dalekohledu je zaměřit se na jednu věc. Ne se dívat na všechno.“

„Tyhle věci se nainstalovaly v observatoriích po celém světě přibližně v době Velkého valounu, kdy se lidé zajímali o asteroidy. Máš pravdu, že nejsou k ničemu, pokud se chceš na něco zaměřit. Ale jsou skvělé pro zaznamenávání dráhy těles rychle se pohybujících po obloze. Jako je dlouhá svítící stopa, kterou nakreslí meteor. Když je všechny zaznamenáme a proměříme, můžeme dojít k závěrům o tom, jaké druhy kamenů padají z oblohy – odkud pocházejí, z čeho se skládají, jak jsou velké.“

Ale jelikož Klesthyřino oko neobsahovalo pohyblivé části, neudrželo si Cordinu pozornost. Vystoupali jsme nejvýš, kam to šlo, a dosáhli jsme meze její kosmografické zvědavosti. Vytáhla kapesní hodinky na vlnícím se řetízku a zkontrolovala čas, na což jsem poznamenal, že je to legrační, protože stojí přímo na hodinách. Jí na tom nic zábavného nepřipadalo. Nabídl jsem se, že jí ukážu, jak se dá zjistit čas ověřením polohy slunce vůči megalitům, ale ona řekla, že třeba někdy jindy.

Zamířili jsme dolů. Cord měla dojem, že se zdržela, a starala se, co všechno ještě musí udělat a zařídit – takové ty věci, jimiž se lidé ze záhradbí užírají celý život. Teprve když jsme došli na louku a Desetiletá brána se objevila na dohled, trochu se uvolnila a začala si v hlavě znovu procházet všechno, o čem jsme mluvili.

„Takže – co si ty myslíš o tvrzení té svante... jak se vlastně jmenovala?“

„Patagar? Že legenda o inkantátorech je vymyšlená, aby nás potentáti mohli ovládat?“

„Jo. Patagar.“

„Víš, problém je v tom, že sækulární moc se v každém věku mění.“

„Poslední dobou se mění každý rok,“ řekla, ale nepoznal jsem, jestli to míní vážně.

„Takže je strašně těžké si představit, jak by si dokázala uchovat po dobu čtyř tisíc let soudržnou strategii,“ poukázal jsem. „Z našeho pohledu se mění tak často, že se to ani nesnažíme sledovat, s výjimkou období kolem apertu. Můžeš se na tohle místo dívat jako na zoologickou zahradu pro lidi, které prostě přestalo bavit věnovat tomu pozornost.“

Myslím, že to znělo trochu hrdě. Trochu defenzivně. Na prahu Desetileté brány jsem se s ní rozloučil. Domluvili jsme se, že se sejdeme později v týdnu.

Jak jsem se vracel zpátky přes most, napadlo mě, že ze všech lidí, s nimiž jsem dnes hovořil, jsem byl zřejmě já ten nejméně srozuměný se svojí situací. A přesto když jsem slyšel, jak Jesry a Cord náš systém zpochybňují, neváhal jsem ani okamžik s jeho obhajobou a vysvětlováním, proč je to dobrá věc. Při zběžném pohledu to vypadalo šíleně.

Novohmota: Pevná látka, kapalina nebo plyn s fyzikálními vlastnostmi, jaké se u přirozeně se vyskytujících prvků a jejich sloučenin neobjevují. Tyto vlastnosti se dají vystopovat k atomovým jádrům. Proces, při němž jádra vznikají z menších částic, se nazývá nukleosyntéza a obecně k němu dochází v nitru starých hvězd. Řídí se fyzikálními zákony, které takřkajíc ztuhly do současné podoby krátce po vzniku kosmu. Během dvou století po Rekonstituci byly tyto zákony pochopeny natolik, aby jistí znavači dokázali ve svých laboratorních uskutečnit nukleosyntézu a provádět ji podle souboru fyzikálních zákonů, které se nepatrně liší od těch, jež jsou v tomto kosmu přirozené. Ukázalo se, že většina novohmoty má jen malé praktické využití, byly však objeveny a pracně vylepšeny některé varianty, z nichž je možno vytvořit látky, které jsou neobvykle pevné či pružné, nebo se jejich vlastnosti dají pod syntaktickou kontrolou modulovat. V rámci reformy po Prvním vyplenění bylo znavačům zakázáno provádět jakýkoli další výzkum novohmoty. V matémovém světě se stále v malém množství vyrábí na roly, šňůry a sféry. V záhradbí se využívá v celé řadě produktů.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Frát Lio dovedl k dokonalosti nový sklad, v němž vypadal jako balík, který vypadl z poštovního vlaku, ale nepřítel mu za žádných okolností nesvedl přetáhnout rolu přes obličej. Ověřili jsme to tak, že jsme se o to čtvrt hodiny marně snažili. Lio byl se sebou čím dál spokojenější, dokud Jesry nepokazil náladu dotazem, jestli to umí taky zastavit kulky.

Cord se vrátila v doprovodu jistého Roska, mladého muže, se kterým měla nějaký druh poměru. Povečeřeli s námi v refektáři. Měla na sobě míň klíčů a víc šperků, které si všechny vyrobila z titanu.

Arsibaltovi se podařilo dojít do baziliky, aniž by ho někdo obtěžoval, ale jeho otec s ním odmítl hovořit, pokud nepřichází proto, aby se kál a nechal se vysvětit do bazské pravoslavné církve.

Lio se potuloval po příměstích v naději, že ho napadne gang násilníků, ale místo toho mu lidé neustále nabízeli, že ho svezou, a kupovali mu pití.

Jesryho rodina se vrátila do města a on je čas od času chodil navštěvovat. Při jedné příležitosti jsem ho doprovodil a byl jsem ohromen jejich inteligencí, jejich vytříbeností a (jako obvykle) tím, kolik věcí vlastní. Pod tím však nebylo nic. Věděli mnoho, ale netušili proč. A kupodivu si tak byli svou pravdou jistí víc, ne míň.

Lio, kterého se dotkly Jesryho předchozí poznámky, přesvědčil několik svých nových přátel, aby ho vzali do opuštěného lomu na úpatí hor, kde se lidé bavili střelbou z projektilových zbraní po věcech, které se nehýbou.

Terčem se mu staly jeho rola a sféra. Lio pozvedl zbraně proti dvěma ze tří věcí, jež vlastnil, a pustil se do nich kulkami a šípy se širokými hroty. Kulky tkaninou roly zjevně prolétly – vlákna z novohmoty se roztáhla, aby je nechala projít, po čemž zůstaly mezery, které se později daly mnutím odstranit. Ale šípy, ostré jako břitva, některá vlákna přeřízly a zanechaly v oděvu nenapravitelné díry. Sféra se však deformovala a natahovala bez omezení, jako by se člověk snažil prstem propíchnout vrstvu karamelu. Kulky ji skoro obrátily naruby a odmrštily ji jako míček odpálený pálkou. Liův verdikt zněl, že sféra se dá k obraně před střelbou použít: kulka by do těla pronikla i tak, ale stáhla by s sebou dlouhý, pružný prst hmoty sféry, který by zabránil tříštění a hmoždění a dal by se použít k vytažení kulky z rány ven. Všechny nás to velice uklidnilo.

Cord se vrátila na další návštěvu, tentokrát bez Roska. Příjemně jsme se prošli po matému, a dokonce jsme se vypravili do horního labyrintu, abychom se tam porozhlédli. Rozhovor se nejdřív točil kolem toho, kde skončili různí členové naší rodiny, a později jsme se bavili o tom, kde doufala, že bude o příštím apertu.

Po osmi dnech jsem měl apertu plné zuby a v hlavě pořádný zmatek. Byl jsem svou sestřenkou poblouzněný. To pro mne mohlo znamenat nejrůznější špatné zprávy. Ale když jsem se nad tím zamyslel víc, zjistil jsem, že to není ten typ poblouznění, kdy bych s ní chtěl mít poměr.

Premýšlel jsem o ní celé dny, příliš mi záleželo na tom, co si o mně myslí, a přál jsem si, aby chodila častěji a věnovala se mi. Pak jsem si uvědomil, že za pár dní se brána zavře a já s ní deset let nebudu mít žádný další kontakt. Zdálo se, že ona to ze zřetele neztratila nikdy a udržovala si jistý odstup. Měl jsem za to, že nejzajímavější části koncentu jsou pro ni stejně ty, které souvisejí s aity, a k těm měla svým způsobem přístup neustále, protože pro ně vyráběla.

Kterýkoliv den apertu bych byl mohl napsat celou knížku o tom, na co jsem myslel a co jsem cítil, a byla by úplně jiná než knížka z předchozího dne. Ale na konci osmého dne to vykrytalizovalo tak, že to dokážu shrnout mnohem stručněji.

Poměr: (1) Ve staré a novější ortštině intimní (typicky sexuální) vztah mezi určitým počtem frátů a súr. Tento počet je téměř vždycky dva. Nejběžnější uspořádání je, když jedním je frát a druhým súra přibližně stejného věku. Existuje několik typů poměrů. Čtyři typy zmiňuje mam Cartas v kázni. Všechny je zakázala. Později ve starém matémovém věku se proslavil poměr mezi svante Perem a svante Elith, když byly po jejich smrti objeveny spousty jejich dopisů. Krátce před Obrodou udělalo několik matémů neobvyklý krok, když změnily kázeň, aby

zakazovala perelitský poměr, což znamená trvalý poměr mezi jedním frátem a jednou sůrou. Revidovaná kniha kázně přijatá v době Rekonstituce popsala osm typů a povolila dva. Druhá nová revidovaná kniha kázně jich popisuje sedmnáct, povoluje čtyři a nad dvěma dalšími mhouří oči. Každý z povolených poměrů se řídí určitými pravidly a oslavuje se ritem, při němž účastníci v přítomnosti přinejmenším tří svědků odsouhlasí, že se těmito pravidly budou řídit. Rády a koncenty, které se od kázně odchyľují v tom, že povolují jiné typy poměru, jsou vystaveny disciplinárnímu řízení ze strany inkvizice. Je však přípustné, aby řád nebo koncent povolil méně typů; ty, které nepovolují ani jeden, jsou tedy oficiálně celibátní. (2) Pyndový termín z pozdního praktického věku, proto je těžké jej jasně definovat, ale evidentně měl něco společného s kontaktem či vztahy mezi entitami.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Frát Orollo si všiml, jak jsem nesoustředěný, a krátce před západem slunce si mě zavolal do observatoria. Zamluvil si na noc teleskop svante Mithry a svante Mylaxe. Počasí bylo zamračené, ale on se tam pozdě odpoledne vydal, v naději, že se vyjasní, aby teleskop nasměroval a nainstaloval čistý fotomnemonicý tablet. Zastihl jsem ho u ovládání M & M, právě když dokončoval přípravy. Vyšli jsme ven a vydali jsme se na obchůzku kolem megalitů. Trvalo dlouho, než jsem rozvázal, ale po chvíli otálení jsem Orollovi vypověděl, co jsem ke Cord cítil a jak jsem o ní přemýšlel. Položil mi nejrůznější otázky, jaké by mě nikdy nenapadly, a pozorně si vyslechl mé odpovědi, které jako by mu všechny potvrzovaly, že k ní necítím nic, co by bylo mezi dvěma blízkými příbuznými nevhodné.

Orollo mi připomněl, že Cord je jediná biologická rodina, která mi zůstala, nemluví o tom, že je to jediná osoba, kterou v záhradbí doopravdy znám, a ubezpečil mě, že je normální a zdravé, když o ní hodně přemýšlím.

Rekl jsem mu o svých rozhovorech z poslední doby, které zpochybňovaly nejrůznější aspekty kázně a Rekonstituce. Ujistil mě, že je to nepsaná tradice apertu. Byla to doba, kdy ze sebe znavači měli všechno dostat, aby se tím nemuseli trápit dalších deset let.

Když jsme obcházeli severovýchodní křídlo, zpomalil a zastavil se. „Věděl jsi, na jak krásném místě to žijeme?“ zeptal se.

„Jak bych to mohl nevědět?“ opáčil jsem. „Každý den chodím do minstru, pozoruji chór, zpíváme anatem –“

„Tvoje slova říkají ano, tvůj defenzivní tón říká něco jiného,“ prohlásil Orollo. „A to jsi ani neviděl tohle.“ A ukázal směrem k severovýchodu.

Pásmo hor, které se táhlo tím směrem, v zimě zakrývaly mraky a v létě opar a prach. Teď jsme se ale nacházeli mezi létem a zimou. Předchozí týden byl horký, ve druhý den apertu však teploty prudce poklesly a my jsme si roly nafoukli na zimní tloušťku. Když jsem před několika hodinami přišel do

praesidia, byla bouřka, ale jak jsem stoupal po schodištích, hukot deště a krup postupně zeslábl. Ve chvíli, kdy jsem na vrcholku našel Orola, nezbývalo z bouřky nic než pár zdivočelých kapek, které se ve větru hnaly kolem jako meteory vesmírem, a vrstva maličkých krup na ochozu. Byli jsme skoro v mracích. Nebe se vrhlo na hory jako moře útočící na kamenitý mys a v půlhodině vybilo svou chladnou energii. Mraky se rozplývaly, avšak obloha nebyla o nic jasnější, protože slunce klesalo k obzoru. Ale Orola si svým zrakem kosmografa všiml na úbočí hory protáhlé skvrny, která byla jasnější než okolí. Když jsem poprvé zahlédl, na co ukazuje, usoudil jsem, že kroupy postříbřily větve stromů v nějakém vysoko položeném údolí. Ale jak jsme se dívali, skvrna získávala teplejší barvu. Rozšířila se, zjasněla a rozlila se po horském úbočí výš, zapalovala jednotlivé stromy, které v mžiku změnilly barvu. Byl to paprsek, který procházel škvírou v mracích daleko na západě a pomalu šplhal vzhůru, jak slunce klesalo.

„Na tuhle krásu jsem se tě snažil upozornit,“ řekl mi Orola. „Nic není důležitější, než abys viděl a miloval krásu, kterou máš přímo před sebou, jinak nebudeš mít žádnou obranu před ošklivostí, která tě obklíčí a bude na tebe dotírat tolika způsoby.“

Zrovna od fráta Orola to byla překvapivě poetická a sentimentální poznámka. Byl jsem natolik ohromený, že mě nenapadlo pozastavit se nad tím, co má Orola na mysli, když mluví o ošklivosti.

Ale aspoň jsem měl oči otevřené vůči tomu, co mi chtěl ukázat. Světlo na úbočí se obohatilo o karmínový, zlatý, broskvový a lososový odstín. Během několika sekund zalilo zdi a věže milenářského matému září, kterou bych prohlásil za svatou, kdybych byl deolater, a označil za důkaz, že musí existovat bůh.

„Krása proniká skrz, stejně jako paprsek skrze mraky,“ pokračoval Orola. „Tvůj pohled je přitahován k místu, kde se dotkne něčeho, co je schopné paprsek odrážet. Ale tvůj mozek ví, že zdroj toho světla není v horách a věžích. Tvůj mozek ví, že něco prozařuje z jiného světa. Nenaslouchej těm, kteří říkají, že je v oku toho, kdo se dívá.“ Orola tím myslel fráty z Nového kruhu nebo reformovaných starofánijců, ale klidně to mohl být Thelénes varující fidela, aby se nenechal svěst sfěnickými demagogy.

Světlo chvíli setrvalo na nejvyšší předprsni a pak vybledlo. Všechno před námi rázem opanovaly tmavě zelené, modré a nachové odstíny. „Dnes v noci se bude dobře pozorovat,“ předpověděl Orola.

„Zůstanete?“

„Ne. Musíme sejít dolů. Už tak máme potíže s vrchním klíčником. Musím si pro nějaké poznámky.“ Orola spěšně odešel a nechal mě chvíli samotného. Překvapil mě maličký východ slunce nad horami: paprsek, který neviditelně letěl vzhůru prázdnou oblohou, našel několik malých, chomáčekovitých mraků a rozsvítil je tak, že vypadaly jako žmolky vlny vhozené do ohně. Zadíval jsem se dolů na tmavý koncent a necítil jsem žádnou touhu skočit. Pozorování

krásky mě udrží naživu. Uvažoval jsem o Cord a o kráse, která je v ní, ve věcech, které vyrábí, v tom, jak se nosí, v emocích, které jí hrají v obličejí, když přemýšlí. V koncentru krása častěji spočívala v nějakém teorickém důkazu – krása, která byla aktivně vyhledávána a rozvíjena. V našich stavbách a hudbě byla krása přítomná vždy, i když jsem si toho nevšiml. Orolo přišel na něco důležitého: když jsem hleděl na kterýkoli z těch druhů krásky, věděl jsem, že jsem živý, a nejenom v tom smyslu, že když se praštím kladivem do palce, poznám to, ale spíš ve smyslu, že se na něčem podílím – prochází mnou něco, čeho jsem přirozeně součástí. Byl to jednak dobrý důvod nezemřít, a jednak náznak, že smrtí možná všechno nekončí. Věděl jsem, že se teď ocitám povážlivě blízko deolaterského území. Ale jelikož lidé dovedli být tak krásní, bylo těžké si nemyslet, že v sobě mají něco, co pochází z toho jiného světa, který Knoüs zahlédl přes mraky.

Orolo na mě čekal na horním konci schodů, s poznámkami pod paží. Než jsme zahájili sestup, naposledy se podíval na právě vycházející hvězdy a planety, jako když majordomus počítá lžice. Dolů jsme scházeli mlčky. Na cestu jsme si svítily sférami.

Frát Gredick, vrchní klíčník, čekal u padací mříže, přesně jak to frát Orolo předpověděl. Vedle něho stála další, drobnější postava. Když jsme sestoupili z pilíře, spatřili jsme, že je to Gredickova nadřízená: súra Trestanas. „Uf, vypadá to, že nám udělí pokání,“ zamumlal jsem. „Což jenom demonstruje, že máte pravdu.“

„Jakou pravdu máš na mysli?“

„S tou ošklivostí dotírající ze všech stran.“

„Nemyslím, že tohle bude ten případ,“ řekl frát Orolo. „Tohle je něco výjimečného.“

Sestoupili jsme do kamenné kupole a překročili jsme práh. Gredick za námi práskl mříží dolů s přemrštěnou silou. Pohlédl jsem mu do tváře, myslel jsem si, že se zlobí, protože jsme ho zdrželi. Ale o to nešlo. Byl neklidný. Jediné, co chtěl, bylo zmizet odtamtud. Všichni jsme se dívali, jak zápasí se svazkem klíčů. Zatímco padací mříž zamykal, zadíval jsem se na sever k unářské kupoli a pak na východ k centenářské. Obě jejich mříže byly rovněž zamčené. Vypadalo to, jako by byl celý prostor uzavřen. Že by bezpečnostní opatření kvůli apertu?

Očekával jsem, že Gredick odejde, aby súra Trestanas mohla mně a Orolovi vyhubovat. Ale Gredick se mi podíval do očí a řekl: „Pojď se mnou, fidele Erasme.“

„Kam?“ zeptal jsem se. Bylo neobvyklé, aby vrchní klíčník vznesl takový požadavek; nepatřilo to k jeho práci.

„Kamkoli,“ řekl a pokynul hlavou k hornímu konci schodů, po nichž jsme mohli sejít dolů.

Podíval jsem se na Orola a ten pokrčil rameny a pokynul mi stejným způsobem. Nato jsem se otočil k sůře Trestanas, která mi s předstíranou

trpělivostí pouze oplatila můj pohled. Byla na počátku čtvrtého desetiletí svého života a nedalo se říct, že by nebyla přitažlivá. Byla rázná, sebevědomá a měla organizační schopnosti – typ ženy, která by v saskulárním světě mohla nastoupit do komerční oblasti a vylétnout ve firemní hierarchii vzhůru. V prvních měsících ve funkci správce regulanta rozdala mnoho trestů za drobné přestupky, které by její předchůdce ignoroval. Starší znavači mne ujistili, že to je chování typické pro každého nového správce regulanta. Byl jsem natolik přesvědčený, že nám s Orolelem udělí pokání za pozdní příchod, že jsem se zdráhal odejít, než to učiní. Ale bylo evidentní, že sem přišla za jiným účelem. Takže jsem tam Trestanas nechal s Orolelem a začal jsem scházet po schodech dolů, s frátem Gredickem v patách.

Když Trestanas usoudila, že jsme s Gredickem dostatečně daleko, začala k Orolovi mluvit tlumeným hlasem. Hovořila asi tak minutu, jako by držela nějaký proslov, který si připravila předem.

Když Orol odpovéděl – což udělal až po dlouhé odmlce –, mluvil silně sevřeným hlasem. Vznášel nějaký argument. A nebyl to onen klidný hlas, jaký užíval při vedení dialogu. Něco ho rozrušilo. Z toho jsem poznal, že mu súra Trestanas neudělila pokání, neboť pokání člověk musel přijmout pokorně, jinak se trest zdvojnásobil, případně navýšil ještě jednou. Hovořili o něčem důležitějším. A súra Trestanas evidentně řekla Gredickovi, že mne má odtamtud odvést, aby měli s Orolelem soukromí.

Nebylo to právě uspokojujivé zakončení rozhovoru, který jsme s Orolelem v observatoriu vedli! Byl to však další důkaz pro to, co předtím pronesl, a pobídka pro mne, abych tu myšlenku uvedl do praxe.

* * *

Musíš to vzít a držet se toho, jinak zemřeš. Když jsem se další den ráno probudil, nedokázal jsem si vzpomenout, jestli je to něco, co Orol tímhle slovy řekl, anebo zda tohle předsevzetí uzrálo v mojí vlastní hlavě. V každém případě jsem se probudil vzpružený a odhodlaný.

V refektáři jsem zahlédl fráta Orola, jak sedí sám o několik stolů dál. Upjatě se na mne usmál a vzápětí stočil pohled jinam. Nehodlal mne do svého sporu se súrou Trestanas zasvětit. Rychle se najedl, načež vstal a zamířil k Desetileté bráně, aby strávil další den ve městě.

Důležitější než střet s Trestanas byl můj rozhovor s Orolelem, který se odehrál těsně předtím. Věděl jsem ale, že v refektáři o tom mluvit nemůžu. Nepřečkalo by to Diaxyovy hrábě; znavači by to neuznali za platné. Ti náchylnější k prokánství by řekli, že se ze mě tak nějak stal deolater. Nedokázal bych se ubránit, aniž bych se odvolával na nejrůznější myšlenky, které by jim připadly komicky nepodložené. Ale současně jsem věděl, že tak to dělali svante. Posuzovali teorické důkazy nikoli logicky, ale esteticky.

Nebyl jsem jediný, kdo toho měl hodně na srdci. Arsibalt si sedl stranou, nesnědl prakticky nic a hned se vytratil. Pak si Tuliá vzala misku a přišla se ke mně posadit, z čehož jsem měl radost, dokud jsem nepochopil, že chce jenom mluvit o něm. Arsibalt se často při různých příležitostech tvářil nápadně zádumčivě a prakticky nás vybízel, abychom se ho zeptali, co se děje. Já jsem to dělat odmítal, protože mi taková taktika připadala otravná. Ale sůra Tuliá se za ním čas od času zastavila. Dala mi na vědomí, že bych ho měl navštívit. Udělal jsem to jen proto, že mě o to požádala ona.

Po Rekonstituci přišli na tohle místo, kde řeka omývala kamenný svah, první frátové a sůry řádu svante Edhara a pustili se do něj trhavinami a vodními řezačkami. Odstraňovali suť a zvětralou horninu – které přemísťovali na okraj a vršili z nich hradby koncentru – až narazili na pevný kámen v srdci hory. Štípali jej po deskách a hranolech, které se kutálely na dno údolí a někdy se dovalily skoro až k hradbám, než se zastavily. Povlovný svah se změnil v pahrbek a z pahrbku se stalo ostré skalisko. První tisícovkáři vytesali do jeho stěny úzké, klikaté schodiště, jednoho dne vyšli nahoru a už se nevrátili. Na vršku si zřídili tábor a pustili se do budování vlastních zdí a věží. Údolí dole zůstalo po staletí suťoviskem. Kolem poházených kamenů se na místech, kde zůstaly stát, vyrojili znavači a vytesali z nich části minstru. Teď byly téměř všechny pryč a zem byla plochá, úrodná a bez kamenů. Ale několik balvanů se na louce ještě povalovalo, částečně pro ozdobu a částečně jako surovina pro naše kameníky, kteří se pořád ještě piplali s chrličí, křížovými kytkami a podobnými doplňky.

Arsibalta jsem našel, jak sedí na vršku balvanu, obklopený prázdnými obaly od nápojů, které kolem poházeli standové. Ve vysoké trávě všude kolem něj se návštěvníci vespávali z opilosti. Na druhé straně louky skotačil Lio kolem sochy svante Froggy. Házet koncem své roly, nechával jej, aby se soše snesl na hlavu, a pak jím vždy škulbl zpátky jako bičem. Kdyby nebyl apert, nepozastavil bych se nad tím. Jenže na louce byli návštěvníci, kteří se dívali, ukazovali, smáli se a nahrávali ho špízolapy. Další užitečná funkce apertu: připomenout si, jak divní jsme a jaké máme štěstí, že žijeme na místě, kde nám to hladce prochází.

Exponát A: Frát Arsibalt. Souvislými odstavci završenými ústřední myšlenkou, které pronášel dokonalou střední ortštinou, s poznámkami pod čarou ve staroortštině a praortštině, vysvětlil, že se cítí být dotčený tím, že s ním otec odmítl hovořit, protože spíš než že by se otcovy víry zříkal, snaží se vybudovat mezi ní a matémovým světem most.

Přišlo mi ambiciózní, aby se do takového projektu pustil devatenáctiletý mladík, sedm tisíc let poté, co spolu přestaly mluvit dvě Knoüsovy dcery. Přesto jsem ho vyslechl. Částečně proto, abych mohl později udělat dojem na Tuliá, jaký jsem dobrák. Částečně proto, abych nevypadal jako lorita. Ale dílem i proto, že co Arsibalt říkal, znělo skoro stejně šíleně jako můj rozhovor s Orolem z předešlého večera. A taky bylo možné, že mi Arsibalt dovolí, až

ho vyslechnu, abych se mu svěřil s některými vlastními úvahami. Jenže jak rozhovor (pokud se tak dá naslouchání proudu Arsibaltovy řeči nazývat) pokračoval, tato naděje vzala zasně. Ani ho nenapadlo, že i já bych si s ním mohl chtít o něčem promluvit – možná o ničem tak palčivém nebo zásadním, jako bylo to, co měl na srdci on, ale pro mě důležitém. Čekal jsem na příležitost. A v tu chvíli, kdy jsem uviděl skulinku, úplně změnil téma a zaskočil mne chvalozpěvem na „dokonalou Cord“. A tak místo abych mluvil o tom, o čem jsem mluvit chtěl, musel jsem se vypořádat s představou, že Cord je dokonalá. Nahlas uvažoval, jestli by nebyla přístupná atlanskému poměru. Domníval jsem se, že ne, ale nepřislušelo mi to soudit. A protože nápadník, který je (a) neplodný a (b) ven se dostane jen jednou za deset let, mi připadal jako dost bezpečný nápadník, jenom jsem pokrčil rameny a připustil, že možné je všechno.

Pak zpátky za súrou Tuliou s raportem.

Před sedmnácti lety Tuliou našli u Denní brány, zabalenou do novin a uvelebenou v chladicím boxu na pivo s utrženým víkem. Zbytek pupeční šňůry už jí odpadl, což znamenalo, že je příliš stará a příliš dotčená sækulárním světem, než aby ji přijali tisícovkáři. Každopádně byla ze začátku nemocná, a tak zůstávala v unářském matému, což bylo příhodnější kvůli lékařům. Tam ji vychovávaly (alespoň podle mých představ) bezmezně milující manželky a dcery burgerů, které v matému bydlely, dokud ve věku šesti let neprošla labyrintem. Vynořila se úplně sama na naší straně bludiště a důstojně se představila první súře, kterou uviděla. V každém případě neměla venku žádnou rodinu. Pozorovala, jak se během apertu vypořádáváme se svými rodinami my ostatní, a to ji přivedlo k pochopení, že má možná velké štěstí. Byla dost obratná, než aby se podřekla, ale bylo jasné, že se celou dobu baví na účet nás ostatních. Viděla mě, jak se procházím a klábosím se svou sourozenkou, a došla k závěru, že v mém případě je všechno jednoduché a pěkné. Cítil jsem, že by mi nijak neprospělo, kdybych se to, o čem jsem mluvil s Orole, pokusil vysvětlit jí.

A tak jsem místo toho zapřádal hovor se skupinkami úplně cizích lidí ze záhradbí, kteří si přišli prohlédnout unářský matém.

Můj matém byl malý, prostý a tichý. Unářský matém byl oproti tomu postaven tak, aby lidi, kteří přišli zvenčí, ohromil: po deset dní v roce hloučky turistů ze záhradbí a po zbytek času ty, kteří se zavázali strávit v něm přinejmenším rok. Jen málo z nich obvykle postoupilo do decenářského matému. „Burgerské manželky, které se snaží vyždímat ze sebe nějaký cit,“ zněl obzvlášť krutý popis, který jsem kdysi zaslechl od jednoho starého fráta. Stejně často tam byly mladší, neprovdané ženy, jež si opatrovaly poslední vrstvu lesku a prestiže potřebnou k tomu, aby mohly vstoupit do společnosti a najít si partnera. Někteří studovali u halikárnců a stali se řemeslníky nebo praktiky. Jiní studovali u prokánčů; ti se s oblibou věnovali právu, komunikaci nebo politice. Jesryho matka tady strávila dva roky, těsně po svých dvacátých

narozeninách. Nedlouho poté, co odešla, se provdala za Jesryho otce, o něco staršího pána, který zde pobyl tři roky, a co se tady naučil, využil k zahájení kariéry v kdovíjakém oboru, kterému se věnoval.

Rovina: (1) V diaxovské teorice dvojrozměrná varieta v trojrozměrném prostoru, mající plochou metriku. (2) Analogická varieta v prostoru s více rozměry. (3) Volné ploché prostranství uprostřed Periklynu ve starém Ethrasu, původně využívané teoriky jako příhodné místo ke kreslení důkazů do hlíny, později jako místo, kde se vedly dialogy všech typů. (4) Odvozeně sloveso zarovnat: v průběhu dialogu úplně rozvrátit stanovisko protivníka.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Někdy za svítání desátého dne apertu zjistila súra Randa, jedna z našich včelařek, že v průběhu noci se nějací darebáci dostali do včelína, rozbili několik kameninových nádob a odnesli si několik dóz s medem. Nic tak vzrušujícího se celé věky nestalo. Když jsem přišel na snídani do refektáře, všichni o tom mluvili. A mluvili o tom ještě pořád, když jsem odcházel, což bylo kolem sedmé. U Roční brány jsem měl být v devět. Kdybych se tam chtěl dostat přímo, vyšel bych Desetiletou branou ven do záhradbí, vzal to přes burgerské město na sever a přišel k ní zvenčí. Ale když jsem předchozího dne přemýšlel o Tulii, napadlo mě, že bych se tam mohl dostat spodním labyrintem – vrátit se cestou, kterou absolvovala ve věku šesti let. Údajně to zvládla asi za půl dne. Doufal jsem, že ve svém věku se přes něj dostanu za hodinu, ale pro jistotu jsem si nechal dvě. Nakonec mi to trvalo hodinu a půl.

Když hodiny odbily devátou, stál jsem v role ve společenském skladu a s kápí na hlavě u dolního konce mostu, který vedl k Roční bráně, jež se tyčila přede mnou, zasazená do bašty s cimbuřím. Most a brána měly podobnou konstrukci jako ty v decenářském matému, ale byly dvakrát větší a mnohem bohatěji zdobené. V první den apertu se na prostranství, které jsem přes Roční bránu viděl, mačkaly čtyři stovky lidí a jásaly, když se jejich přátelé a rodinní příslušníci se svítáním vyhrnuli ven, aby ukončili rok svého odloučení.

Dnes ráno čítala skupina návštěvníků kolem dvou tuctů. Třetina z toho byli desetiletí žáci ve stejnokrojích z bazského pravoslavného spovinu, alespoň jsem tak usuzoval ze skutečnosti, že jejich učitelka měla na sobě hábit jeptišky. Zbytek vypadal na typickou směsku burgerů, řemeslníků a standů. Ti poslední se dali rozpoznat na dálku. Byli obrovští. Někteří řemeslníci a burgerři byli taky urostlí, ale měli na sobě oblečení, kterým se to snažili skrýt. Momentální standáckou módou však bylo nosit oblečení odvozené ze sportovního dresu (barevné tričko s číslem na zádech), ale abnormálně velké,

takže náramenicové švy jim visely u loktů, a mimořádně dlouhé – spadající až ke kolenům. Kalhoty byly příliš dlouhé, než aby to byly šortky, a příliš krátké, než aby to byly kalhoty – sahaly na šířku dlaně pod tričko, ale i tak odhalovaly několik palců zavalitého lýtka, které se nořilo do obrovských, silně polstrovaných bot. Na hlavách nosili kapuce ozdobené logy nápojů, jejich volné konce jim splývaly na záda, a přes ně tmavé brýle na řemínku, které vůbec nesundávali, ani v budovách.

Ale standové se nelišili pouze oblečením. Módou se řídilo také to, jak chodili (kolébavým, loudavým krokem) a stáli (v přehnaně uvolněném postoji, který mi z nějakého důvodu připadal nepřátelský). Proto jsem už z dálky poznal, že mám dnes ráno ve své výpravě čtyři standáky. Nedělal jsem si kvůli tomu vůbec žádné starosti, protože během uplynulých devíti dnů nedošlo při prohlídkách k žádným vážným problémům. Frát Delrakhones došel k závěru, že standové této éry se hlásí k neškodné ikonografii. Nebyli ani zpola tak hroziví, jak naznačovaly jejich postoje.

Pozpátku jsem vyšel na vrcholek mostu, abych se dostal trochu výš. Jakmile se skupinka pode mnou zformovala, přivítal jsem je a představil se. Děti ze spovinu stály v úhledné řadě vpředu. Standové postávali společně vzadu, udržovali si určitý odstup, aby zdůraznili svou výjimečnou uvolněnost, a palci mačkali své čudly nebo srkali sladkou vodu z nádob o velikosti kyblíku. Přes prostranství pospíchali dva opozdilci, tak jsem zprvu kráčel pozvolna, abychom je neztratili.

Naučil jsem se neočekávat, že by jim pozornost mohla dlouho vydržet, a jakmile jsem je upozornil na sad stránkovníků a na kombiníky na této straně řeky, odvedl jsem je přes most do srdce unářského matému. Obešli jsme klínovitou desku z červeného kamene, do níž byla vytesána jména frátů a súr, jejichž ostatky pod ní ležely. Dodržovali jsme zásadu nemluvit o tom, pokud se někdo nezeptá. Dnes to nikdo neudělal, čímž se předešlo dosti nepříjemným okamžikům.

Třetí vyplenění začalo týdenním obléháním koncentu. Hradby byly až příliš dlouhé, než aby je taková hrstka mohla ubránit, a tak třetího dne desítkaři a stovkaři porušili kázeň a stáhli se do unářského matému, který se dal bránit poněkud snáz, protože měl menší obvod, v němž bylo několik vodních překážek. Tisícovkaři byli na svém Skalisku samozřejmě v bezpečí.

Když už to trvalo dva týdny, začalo být jasné, že sækulární moc nemá v úmyslu přijít obléhaným na pomoc. Jednoho dne před svítáním se většina znavačů shromáždila za Roční branou, prudce ji otevřeli a vyřítili se na prostranství v klínové formaci, rozrazili překvapené obléhatele a vpadli do města. Hodinu drancovali město a sklady zásob obléhatelů, shromažďovali léky, vitamíny, municí a veškeré množství určitých chemikálií a minerálů, které nebyly uvnitř koncentu dostupné. Pak udělali něco, čím útočníky ohromili ještě víc, protože místo aby utekli, zformovali se do nového klínu – tentokrát mnohem menšího –, probjovali se přes prostranství nazpátek

a branou se vrátili do koncentu. Nezastavili se, dokud nebyli za mostem, který byl okamžitě stržen výbušninami. Tam odhodili kořist, jíž se jim podařilo zmocnit, a zhroutili se. Do útoku jich šlo pět stovek. Tři sta se jich vrátilo nazpátek. Z těch dvě stovky zemřely na místě na následky zranění utržených během výpadu. Ten žulový klín byla jejich mohyla. Kořist, kterou shromáždili, poslali tisícovkářům. Zbytek koncentu následujícího dne padl. Tisícovkáři žili na svém Skalisku dalších sedmdesát let sami, nedotčení. Vedle našeho přečkaly Třetí vyplenění pouze dva další milenárské matémy na světě neporušené a nevydrancované. V mnoha případech však byli znavači alespoň dostatečně varováni, takže se jim podařilo utéct, odnést si v podobě knih, co pobrali, a celá příští desetiletí žít na odlehlých místech.

Klínový památník nebyl namířen ven k městu, nýbrž dovnitř k hodinám. Mělo to zdůrazňovat, že ti, kdo jsou pod ním pohřbení, se vrátili.

Padesát kroků od špičky klínu se nacházel vstup do Hýleiny cesty. Po minstru to byl druhý nejvýraznější architektonický prvek koncentu. Sloh těchto budov byl spíše bazský než matémový – spíše horizontální než vertikální, připomínající lidem archy, které se tradičně prostíraly do šířky, aby přivítaly všechny příchozí.

Podržel jsem dveře otevřené dost dlouho, aby dovnitř mohli proběhnout i dva opozdilci, a pak jsem je zavřel, spokojený – možná až samolibě –, že s námi není Barb. V prvních dvou dnech apertu se Quinův syn zúčastnil téměř každé z našich prohlídek. Jakmile se naučil zpaměti každé slovo, které průvodci řekli, začal klást zničující množství otázek. Od toho přešel k opravování frátů a súr, kdykoli řekli něco špatně, a rozváděl jejich poznámky, když se mu zdály nedostatečně rozvážné. Několik lstivých súr našlo i jiné způsoby, jak ho zabavit, ale bylo obtížné udržet jeho pozornost dostatečně dlouho, a tak dál podnikal občasně bombardovací nálety. Quin a jeho bývalá manželka se zdáli spokojení, že Barb může v kteroukoli hodinu pobíhat po koncentu, což vyšlo nastejno, jako by nám řekli, že chtějí, abychom ho optovali.

Architekti Hýleiny cesty se dopustili drobného úskoku, když ten velkolepě vyhlížející vstup nechali vyústit do nečekaně tmavého a těsného prostoru – podobal se labyrintu, ale zdaleka nebyl tak složitý. Stěny a podlahy tu byly z desek nazelenalé břídlíce. Těžila se z ložiska, jež fascinovalo přírodovědce množstvím raných forem života, které v ní byly fosilizovány. Vysvětlil jsem to skupince, zatímco jsme čekali, až naše oči přivyknou šeru, a pak jsem je vybídl, ať si zkameněliny v klidu prohlédnou. Ti dostatečně předvídaví, kteří si přinesli zdroj světla, jako děti ze spovinu a několik burgerů v důchodu, se rozptýlili do koutů místnosti. Jeptiška s sebou měla plánek, aby věděla, kde přesně hledat ty skutečně zvláštní fosilie. Ostatní jsem obešel s košem ručních svítilen. Někteří si je vzali, jiní mě mávnutím poslali pryč. Nejspíš antibazští fundamentalisté, kteří věřili, že Arbre byla vytvořena celá najednou, v dnešní podobě, krátce před Knoüsem. Tuto fázi prohlídky ignorovali jako mlčenlivý

protest. Několik dalších mělo nasazená sluchátka a poslouchali výklad z nahrávky v čudle. Standové na mě jenom zírali a nereagovali. Všiml jsem si, že jeden z nich má ruku v závěsu. Chvilí mi trvalo, než jsem si tu vzpomínku zařadil. Pak jsem vyvodil očividný závěr, že se jedná o stejnou skupinu, která napadla Lia a Arsibalta. Ve svém společenském skladu – v tom, u něž se rola dala tak snadno přetáhnout přes obličej – jsem si připadal bezmocný a zalítoval jsem, že jsem nedával větší pozor na to, jak svou roli v poslední době nosí Lio.

Couvl jsem od nich a oznámil jsem: „Tato místnost představuje dvě věci zároveň. Jednak je to expozice dávných zkamenělin – většinou podivných, na pohled zvláštních forem, z nichž se nevyvinuli žádní tvorové, které známe dnes. Slepé uličky evoluce. A současně je toto místo symbolem myšlenkového světa, jak existoval před Knoüsem. V té době tu byla hotová zoologická zahrada různých myšlenkových směrů, z nichž většina by nám dnes připadala šílená. I ony byly slepými uličkami evoluce. S výjimkou primitivních kmenů na odlehlých místech všude vyhynuly.“ Zatímco jsem to říkal, vedl jsem je několika zákruty k mnohem většímu a světlejšímu prostoru. „Vyhynuly,“ navázal jsem, „zásluhou toho, co se přihodilo tomuto muži, když před sedmi tisíci lety krácel po břehu řeky.“ A vykročil jsem do Rotundy, přičemž jsem zrychlil tempo, abych skupinu stáhl za sebou.

Dlouze jsem se odmlčel, abych ten okamžik nezkažil. Ústřední socha byla stará více než šest tisíc let; skoro stejně tak dlouho byla světoznámým mistrovským dílem. To, jak se ocitla na tomhle světadíle a v téhle Rotundě, by samo vydalo na dlouhý a vzrušující příběh. Byla z bílého mramoru, dvakrát větší než člověk, a zdála se být ještě větší, protože stála na obrovském kamenném podstavci. Byl to Knoüs, starý, ale svalnatý, s dlouhými zvlněnými vousy a vlasy, zády opřený o sukovité kořeny stromu, s bázní a úžasem zahleděný vzhůru. Jednu ruku měl pozvedlou, jako by si chtěl zaclonit oči před nějakým viděním, ale neubránil se pokušení přes ni vyhlédnout. V druhé ruce svíral pero. U nohou mu leželo pravítko, kompas a tabulka, do níž byly vyryty přesně zkonstruované kružnice a mnohoúhelníky.

Když sem Barb přišel poprvé, nepodíval se na strop. Měl totiž mozek uspořádaný tak, že byl slepý vůči obličejové mimice. Všichni ostatní – dokonce i já, který jsem to viděl mnohokrát – pohlédli nahoru, aby zjistili, co to na chudáka starého Knoüse tak zapůsobilo. Odpovědí bylo (přínejmenším od doby, co byla socha nainstalována sem) oko, neboli otvor v nejvyšším bodě klenby Rotundy, jež bylo tvarované jako rovnoramenný trojúhelník a vypouštělo dovnitř svazek slunečního světla.

„Knoüs byl znamenitý kameník,“ začal jsem. „Na jedné staré destičce vyrobené předtím, než měl vidění, je popsán přívlastkem, který doslova znamená: někdo, kdo je povznesený. Mohlo by to znamenat buď to, že byl mimořádně dobrý kameník, nebo že byl podle náboženství svého místa a doby jakýmsi svatým mužem. Na příkaz svého krále budoval chrám k uctění boha.

Kámen se těžil na místě, které bylo několik mil proti proudu řeky, a splavoval se na stavenišťě pomocí vorů.“

V tom okamžiku se jeden ze standů ozval s otázkou. Musel jsem výklad přerušit a vysvětlit, že tohle všechno se stalo daleko odsud a že nemluví o naší řece ani o našich kamenolomech. Čudla začala vyhrávat komickou melodii; počkal jsem, až ji majitel utlumí, a pak jsem pokračoval.

„Knoüs měl ve zvyku poznačit si míry na voskovou tabulku a pak vyrazit do lomu, aby dal pokyny dělníkům. Jednoho dne se snažil vyřešit obzvlášť obtížný problém týkající se geometrie kusu, který potřeboval otesat. Posadil se do stínu stromu rostoucího na břehu řeky, aby na problému pracoval, a tam se mu dostalo vidění, které mu změnilo uvažování a život.

Na tom se všichni shodují. Ale popis toho vidění se k nám dostává zprostředkovaně, přes tyto ženy.“ Natáhl jsem paži k dvojici o něco menších soch, které (nevyhnutelně) tvořily s Knoüsovou sochou rovnoramenný trojúhelník. „Jeho dcery Hýlea a Deät, považované za dvojjvečná dvojčata.“

Antibazijci byli kus přede mnou. Postoupili již k patě Deät a poklekli, aby se pomodlili. Někteří se hrabali v kabelách, aby našli svíčky. Jiní hleděli do svých čudel, jak pořizovali fototypy, přičemž zakopávali a vráželi do sebe. Deät byla zahalená postava v pokleku, otočená ke Knoüsovi. Oděv jí zakrýval tvář před světlem z oka.

Naproti tomu naše Matka Hýlea stála vzpřímeně a shrnovala si z hlavy plášť, aby mohla lépe pohlédnout přímo do světla. Druhou rukou k němu ukazovala a rty měla rozevřené, jako by právě začínala sdělovat nějaký postřeh.

Odříkal jsem legendu, která se těchto dvou soch týkala. V roce minus 2270 je nechal zhotovit bazský císař Tantus, výslovně jako doplněk ke starší soše Knoüse, již právě získal vydrancováním toho, co zbylo z Ethrasu. Získal také kamenolom, z něhož pocházel mramor na původní sochu, a zařídil, aby z lomu byly vytěženy dva další velké bloky a na speciálně vyrobených nákladních člunech převezeny do Bazu. Nejlepší sochař té doby strávil jejich vytesáváním pět let.

Při slavnostním odhalení byl Tantus natolik zaujat výrazem Hýleina obličejce, že nařídil, aby mu sochaře přivedli, a zeptal se ho, co se Hýlea chystá říct. Sochař na otázku odmítl odpovědět. Tantus však naléhal. Sochař mu vysvětlil, že veškeré umění a veškerá moc oné sochy spočívají právě v její nejednoznačnosti. Tantus mu na to téma uchváceně položil několik dalších otázek, načež vytasil císařský meč a zarazil jej sochaři do srdce, aby nikdy nemohl podlomit působnost svého uměleckého díla tím, že na stejnou otázku odpoví. Pozdější bádání tento příběh zpochybnila, jak se to stává u všech dobrých příběhů, ale bylo mou povinností jej v této fázi prohlídky odvyprávět a standové si to velice užívali.

Podle mého názoru byly tyto dvě sochy natolik nepokrytou prohýlejskou a antideätofskou propagandou, že jsem se za ně skoro až styděl. Zdálo se však,

že deolateri se na to dívají přesně opačně. Během apertu vyzdobil Deätin podstavec tolik svíček, amuletů, květin, plyšových zvířat, figurek, fototypů zemřelých a útržků papíru, že to jednorožci budou uklízet několik týdnů, až se brány uzavřou.

„Deät a Hýlea se vydaly otce hledat a našly ho sedět pod stromem, ztraceného v úvahách. Obě uviděly tabulku, na níž zaznamenal své dojmy, a obě vyslechly jeho líčení. Nedlouho nato řekl Knoüs králi cosi natolik urážlivého, že ho poslali do vyhnanství, kde zanedlouho zemřel. Jeho dcery začaly lidem vyprávět odlišné verze příběhu. Deät tvrdila, že Knoüs vzhledl k obloze a uviděl, jak se mraky rozestoupily a odkryly mu pohled na pyramidu světla, jež je běžně lidskému zraku zakryta. Nahlížel do jiného světa: do království nebeského, kde všechno bylo zářivé a dokonalé. Podle ní Knoüs došel k závěru, že je chyba klanět se hmotným modlám, jako byla ta, kterou budoval, neboť jsou to jen neumělé obrazy skutečných bohů, kteří žijí v jiném světě, a my bychom měli uctívat tyto bohy samotné, nikoli artefakty, jež jsme vytvořili vlastníma rukama.

Hýlea řekla, že Knoüs měl ve skutečnosti nazření týkající se geometrie. To, co si její sestra Deät mylně vyložila jako pyramidu na nebesích, bylo nahlédnutí rovnoramenného trojúhelníku: nikoli jeho hrubého a nepřesného znázornění, jaké si Knoüs nakreslil na tabulku pomocí pravítka a kompasu, ale čistého teoretického objektu, o němž je možné vynášet absolutní tvrzení. Všechny trojúhelníky, které kreslíme a měříme v našem fyzickém světě, jsou pouze více či méně věrnými *znázorněními* dokonalých trojúhelníků, jež existují v tomto vyšším světě. Musíme si přestat plést jedno s druhým a propůjčit svou mysl studiu čistě geometrických těles.“

Dovyprávěl jsem a upozornil: „Všimněte si, že z této místnosti vedou dva východy. Jeden nalevo poblíž sochy Deät, druhý napravo v blízkosti Hýley. Symbolizuje to významné rozvětvení, k němuž došlo mezi stoupenci Deät, jimž říkáme deolateri, a Hýley, kterým v prvních stoletích říkali fyziologeri. Pokud projdete Deätinými dveřmi, brzy se ocitnete venku, odkud snadno najdete cestu zpět k Unářské bráně. Mnoho našich návštěvníků to dělá, neboť věří, že za tímto bodem tu na ně už nečeká nic důležitého. Ale budete-li mne následovat druhými dveřmi, znamená to, že pokračujete Hýleinou cestou.“ Dal jsem jim několik minut, aby se rozešli a pořídili si obrázky, a pak jsem vyšel ven. Všechny kromě poutníků k Deät jsem dovedl do chodby lemované výjevy a artefakty ze staletí, jež následovala po smrti Knoüse.

Chodba ústila do Dioramatické síně. Byla obdélníková a měla klenutý strop s okny v horním patře, jimiž procházelo dost světla, aby dalo freskám vyniknout. Hlavním exponátem byl zmenšený model Orithenského chrámu. Jak jsem vysvětlil, založil jej Adrakhones, objevitel Adrakhonovy věty, která říká, že čtverec nad přeponou pravoúhlého trojúhelníku se rovná součtu čtverců nad ostatními dvěma stranami. K uctění tohoto zdobily podlahu síně

četné vizuální důkazy dotyčné věty, z nichž každý se dal pochopit, pokud se člověk zastavil a dost dlouho se na něj díval.

„Jsme teď v období od roku přibližně 2900 před Rekonstitucí po zhruba minus 2600,“ řekl jsem. „Adrakhones proměnil Orithenu v chrám zasvěcený zkoumání HTS neboli hýlejského teorického světa – roviny existence, již Knoüs zahlédl. Lidé přicházejí odevšad. Všimněte si, že tato síň má druhý vstup, kterým se dá přijít zvenčí. Oslavuje se tak skutečnost, že mnozí, kteří to vzali druhou cestou a pobýli mezi deolatery, tudy přistoupili ve snaze smířit své myšlenky s myšlenkami Orithenských. Některým se to podařilo lépe než jiným.“

Podíval jsem se na standy. Předtím v Rotundě strávili nějakou dobu spekulováním o velikosti jistých partií Knoüsovy anatomie (jež byly skryty pod záhybem jeho oděvu), načež zabředli do debaty o tom, kdo se jim líbí víc: Deät, která příhodně klečí, nebo Hýlea, která se začíná svlékat. V této místnosti se shromáždili pod nejvýznačnější freskou, kde byl vyobrazen rozzuřený muž s tmavými vousy, jak se žene ze schodů chrámu, mává hráběmi a zasévá strach mezi skupinku pomatených, očima koulejících hráčů v kostky. Bylo zřejmé, že standům se výjev velice líbí. Zatím působili docela krotkým dojmem. Proto jsem k nim přišel blíž a vysvětlil to: „To je Diax. Proslul svým disciplinovaným myšlením. Čím dál víc trpěl tím, jak do Oritheny pronikali fanatici. To byli lidé, kteří si špatně vykládali, jak Orithenští zacházejí s čísly. Vymýšleli nejrůznější formy šíleného uctívání čísel. Jednoho dne Diax vycházel po zpěvu anatómu z chrámu, a vtom zahlédl tyto muže, jak věští svůj osud pomocí kostek. Tak ho to rozzuřilo, že vytrhl zahradníkovi hrábě a použil je k tomu, aby fanaticky z chrámu vyhnal. Poté tam dělal správce. Vymyslel termín *teorika* a jeho stoupenci si začali říkat teoři, aby se odlišili od fanaticků. Diax vyslovil něco, co je pro nás dodnes důležité, totiž že byste neměli něčemu věřit jen proto, že se vám líbí tomu věřit. Říkáme tomu ‚Diaxovy hrábě‘ a občas si to opakujeme jako připomínku toho, že nesmíme dopustit, aby nám subjektivní emoce zatemnily úsudek.“

Vysvětlení bylo pro čtveřici standů příliš dlouhé; jakmile jsem ve výkladu dospěl za bitku s hráběmi, otočili se ke mně zády. Všiml jsem si, že jednomu z nich – tomu s rukou v závěsu – se po páteři táhne vzhůru zvláštní kostnatý hřbet a trčí mu několik palců nad límec trička. Normálně by to zůstalo ukryté pod jeho splývavou kápí, ale jak se ode mě odvrátil, zřetelně jsem to uviděl. Bylo to jako druhá páteř připevněná zvenčí k té přirozené. Nahoře byla zakončená obdélníkovou tabulkou, menší než dlaň mé ruky, a na ní byl kinagram, znázorňující, jak velká hůlková postavička bije pěští menší. Byl to jeden z páteřních svěráků, které mně a Orolovi popsal řemeslník Quin. Usoudil jsem, že mu to brání používat pravou ruku.

Stropní freska na opačném konci znázorňovala výbuch Ekby a zničení chrámu. Další chodby obsahovaly výjevy a artefakty z následného

peregrinského období, přičemž čtyřiceti méně významným a sedmi velkým peregrinům byly věnovány samostatné výklenky.

Odtamtud jsme vstoupili do velké oválné síně se sochami a freskami z teorického zlatého věku, zaměřenými na městský stát Ethras. Na jednom konci se tyčil Protas, zahleděný vzhůru na mraky vymalované na stropě. Druhému vévodil jeho učitel Thelénes, znázorněný, jak kráčí přes Rovinu v doprovodu dalších účastníků rozpravy – porůznu okouzlených, naplněných básní, pokořených či rozhořčených. Dva, kteří skupinu uzavírali, měli hlavy u sebe a na něčem se domlouvali – předzvěst soudu s Thelénem a jeho rituální popravy. Díky velkému obrazu města pro mne bylo snadné upozornit na deolaterské chrámy na nejvyšším kopci, kde byl Thelénes zabit; tržiště Periklyn, obtácející úpatí kopce; ploché volné prostranství uprostřed Periklynu zvané „Rovina“, kde geometři kreslili do prachu obrazce nebo se účastnili veřejných debat; a vínem obrostlé altány při okrajích, v jejichž stínu někteří teoři učili své fidely, z čehož jsme získali slovo *spovin* znamenající „zpod vína“. Pokud šlo o jeptišku, díky tomu okamžiku stál celý ten výlet za tu námahu.

Jak jsme se propracovávali k druhému konci, teoři se začali objevovat, jak stojí po pravici generálů a císařů, což nás vcelku přirozeně přivedlo do poslední velké síně Hýleiny cesty, která byla zasvěcena výhradně slavnému Bazu, jeho chrámům, kapitolu, hradbám, cestám a armádám, Bazské knihovně a (stále více, jak jsme se blížili ke konci) jeho arše. Od jistého okamžiku začali generálům a císařům místo teorů radit kněží a preláti bazské archy. Když člověk zapátral, objevil drobné postavy teorů hluboko v pozadí, jak spočívají na schodech knihovny nebo míří do kapitolu, aby svými moudrými radami oblažili netečný sluch zpupných.

Východ pak lemovaly fresky zobrazující vyplnění Bazu a vypálení Bazské knihovny; byla to nepřiměřeně úzká, strohá klenutá chodba, kterou by byl člověk klidně přehlédnul nebýt sochy svante Cartas, držící jednou rukou v náručí několik ohořelých a potrhaných knih a ohlížející se přes rameno, aby nám pokynula ven. Průchod vedl do vysoké místnosti s kamennými zdmi, která nebyla nijak zdobená a nebylo v ní nic než prázdko. Symbolizovala odchod do matémů a úsvit starého matémového věku, zpravidla řazený do roku minus 1512.

Odtamtud Hýleina cesta obloukem opisovala unářskou klauzuru a končila do ztracena. Na druhé straně byla místnost, kde možná jednou přibude expozice o mystagozích, Obrodě, praktickém věku, a snad dokonce o předzvěstech a Strašlivých událostech. Ale prozatím jsme už viděli všechno, co za to stálo, a tady prohlídka obvykle končila.

Poděkoval jsem všem, že přišli, vyběhl jsem je, aby se vrátili, pokud by něčemu z toho, co viděli, chtěli věnovat víc času, připomněl jsem jim, že jsou všichni zváni na večeri Desáté noci, a řekl jsem, že rád odpovím na jejich otázky.

Zdalo se, že standům prozatím ke spokojenosti stačí vychutnávat si výjevy z boje imperiálních bazských galér a požáru knihovny. Jeden burgerský důchodce za mnou přišel, aby mi poděkoval za můj čas. Děti ze spovinu se mě zeptaly, jaké věci jsem poslední dobou studoval. Ti dva návštěvníci, co přiběhli na poslední chvíli, trpělivě čekali, zatímco jsem se dětem snažil vysvětlit jistá teorická témata, o kterých v životě neslyšely. Po chvíli se nade mnou jeptiška slitovala (nebo možná nad dětmi) a odstrkala je pryč.

Opozdilci byli muž a žena, oba pravděpodobně něco přes padesát. Nezískal jsem pocit, že by mezi sebou měli poměr. Byli oba ve společenském oděvu, takže to mohli být obchodní kolegové. Každý z nich měl kolem krku šňůrku s blikadlem, jaká se v záhradbí používají k prokazování totožnosti a pro získání přístupu na různá místa. Jelikož u nás takové věci k ničemu nebyly, oba si blikadla strčili do náprsní kapsy. Byli to vnímaví návštěvníci, chodili na konci skupiny a nakláněli k sobě hlavy, aby spolu probrali drobné detaily, jichž si jeden nebo druhý povšiml.

„Zaujala mne vaše poznámka o Knoüsových dcerách,“ prohlásil muž. Podle přízvuku pocházel z té části našeho kontinentu, kde byla města větší a nahuštěnější než tady v okolí a kde mohl koncent mít i tucet nebo více kapitul oproti našim třem.

Pokračoval: „Jde o to, že normálně bych očekával, že znavač zdůrazní, co je odlišovalo. Ale skoro jsem nabyl dojmu, že naznačujete určitou –“ Tady se zarazil, jako by pátral po výrazu, který ve flucké slovní zásobě neexistuje.

„Společnou půdu?“ navrhla žena. „Paralelu mezi nimi?“ Podle přízvuku – jakož i podle stavby kostí v jejím obličejí a odstínu pleti – pocházela z kontinentu, který byl v tomto věku sídlem sækulární moci. A tak jsem měl v tuto chvíli v hlavě pravděpodobný příběh těch dvou: žili daleko od sebe ve velkých městech, pracovali pro stejného zaměstnavatele, podnik v globálním měřítku, za nějakým účelem navštívili místní filiálku, doslechli se, že je poslední den apertu, a rozhodli se strávit několik hodin prohlídkou. Odhadoval jsem, že oba prožili přinejmenším několik let v unářském matému, když byli mladší. Možná že mužova ortština už trochu upadla a bylo pro něho příjemnější omezovat rozhovor na flučtinu.

„Podle mého názoru by se mnozí učenci shodli, že jak Deät, tak Hýlea říkají, že člověk by si neměl plést symbol se symbolizovaným předmětem,“ odpověděl jsem.

Podíval se na mě, jako kdybych ho píchl do oka. „Co je to za způsob, jak začít větu? ‚Podle mého názoru by se mnozí učenci shodli...‘ Proč jednoduše neřeknete, co máte na mysli?“

„Dobře. Jak Deät, tak Hýlea říkají, že člověk by si neměl plést symbol se symbolizovaným předmětem.“

„To už je lepší.“

„Pro Deät je tím symbolem modla. Pro Hýleu je to trojúhelníkový tvar na tabulce. Pro Deät je symbolizovanou věcí skutečný bůh na nebesích. Pro

Hýleu je to čistě teorický trojúhelník v HTS. Souhlasíte tedy, že mohu mluvit o takových společných rysech?“

„Ano,“ připustil muž zdráhavě, „ale stává se málokdy, aby znavač dovedl argumentaci tak daleko, a pak ji opustil. Neustále čekám, že na ní založíte nějaký další argument, jak se to dělá v dialogu.“

„Rozumím vám dobře,“ řekl jsem, „ale v tu chvíli jsem nevedl dialog.“

„Teď ho ale vedete!“

Vzal jsem to jako vtip a zasmál jsem se s nadějí, že to vyzní zdvořile. V mužově tváři se objevila stopa odměřeného pobavení, ale vcelku vypadal vážně. Zdálo se, že žena je trochu neklidná.

„Ale *předtím* jsem dialog nevedl,“ řekl jsem. „A *předtím* jsem potřeboval vyprávět příběh, který musel dávat smysl. Dává smysl, jestliže Deät a Hýlea vzaly tutéž myšlenku a promítly ji do odlišných sfér. Ale kdybych to popsal tak, že o otcově vidění řekly naprosto protichůdné věci, nedávalo by to smysl.“

„Dávalo by to dokonalý smysl, kdybyste Deät prezentoval jako šílenou,“ namítl.

„To je vlastně pravda. Možná jsem se takové netaktnosti vyhnul, protože ve skupině bylo tolik deolaterů.“

„Takže jste řekl něco, čemu ve skutečnosti nevěříte, jen abyste byl zdvořilý?“

„Je to spíš otázka důrazu. Skutečně *věřím* tomu, co jsem prve řekl o těch společných rysech – a vy také, protože do toho okamžiku jste se mnou souhlasil.“

„Jak dalece je podle vás tahle mentalita rozšířena uvnitř tohoto koncentu?“

Když to žena uslyšela, zatvářila se, jako by ji ovanul nějaký nepříjemný zápach. Otočila se ke mně bokem a promluvila na muže tlumeným hlasem.

„Mentalita je hanlivý výraz, ne?“

„Tak dobře,“ řekl muž, aniž ze mě spustil oči. „Jak mnoho je tady těch, kteří to vidí stejně jako vy?“

„Je to typický spor prokánce s halikárncem,“ řekl jsem. „Znavač, který jde ve stopách Halikárna, Evenedrika a Edhara, hledá pravdu v čisté teorii. Prokánce a fánijci jsou vůči celé myšlence absolutní pravdy podezřívaví a inklinují k tomu chápat příběh o Knoüsovi spíše jako pohádku. Podporují Hýleu jenom slovně a pouze pro to, co symbolizuje, a že nebyla tak zlá jako její sestra. Ale podle mě nevěří v existenci HTS o nic víc, než věří, že existuje nebe.“

„Zatímco edhariáni tomu doopravdy věří?“

Žena po něm střelila pohledem a on dovysvětlil: „Uvádím konkrétně edhariány jen proto, že tohle je koncent Svante Edhara.“

Kdyby ten muž byl jedním z našich frátů, mluvil bych teď možná otevřeněji. Ale byl to sækulár, nezvykle dobře informovaný, a choval se jako někdo důležitý. I tak bych možná něco zbrkle vyhrkl, kdyby se to stalo první den apertu. Naše brány však byly otevřené deset dní: dost dlouho, abych si

vypěstoval určité primitivní politické reflexy. Proto jsem odpověděl nikoli za sebe, ale za svůj koncent. Konkrétněji za edhariánský řád; protože všechny edhariánské kapituly v jiných koncentech na celém světě na nás hleděly jako na svou matku a měly ve svých kapitulách obrázky našeho minstru.

„Pokud se zeptáte nějakého edhariána přímo, bude se zdráhat to přiznat,“ začal jsem.

„Proč? Tohle přece *je* koncent Svante Edhara.“

„Byl rozeznán,“ řekl jsem mu. „Po Třetím vyplenění byly dvě třetiny edhariánů přemístěny do jiných koncentů, aby se uvolnilo místo pro Nový kruh a pro sbor reformovaných starofáničů.“

„Ach tak, mocnosti vám sem nasadily partu prokánků, aby vás měly pod dozorem, nemám pravdu?“ Žena na jeho slova zareagovala tak, že natáhla ruku a uchopila ho za předloktí.

„Patrně předpokládáte, že i já jsem edharián,“ řekl jsem, „ale já mám eliger teprve před sebou. Ani nevím, jestli by mne řád svante Edhara přijal.“

„Ve vašem zájmu doufám, že se vám to podaří,“ řekl.

Rozhovor se oproti svému počátku dostával do čím dál podivnějších obrátek, až dosáhl bodu, kdy pro mne bylo obtížné vidět pokračování. Žena nás našťastí vysvobodila. „Jde jednoduše o to, že vzhledem k tomu, co se děje kolem Nebeského strážce, jsme cestou sem spekulovali, jestli znavači cítí nějaký tlak na to, aby změnilí své názory. A chtěli jsme se dozvědět, jestli se ve vašem hodnocení Deät a Hýley neodráží nějaký sækulární vliv.“

„Aha. To je zajímavé,“ řekl jsem. „Čirou náhodou jsem o Nebeském strážci ještě před několika dny vůbec nevěděl. Takže jestli se v mém hodnocení Deät a Hýley vůbec něco odráží, tak to, o čem jsem poslední dobou přemýšlel ze zcela vlastních důvodů.“

„Dobře,“ prohlásil muž a zamířil pryč. Žena na mě přes rameno ústy zformovala „děkuji“ a oba společně odešli do klauzury.

Nedlouho poté začaly zvony ohlašovat provenál. Prošel jsem přes unářský areál, který byl vzhůru nohama. Mnozí znavači, a s nimi i nějaké najaté pracovní síly ze záhradbí, uklízeli ubytovací prostory, aby je připravili na sklizeň, kterou zítra začne jejich rok.

Pro jednu jsem došel do minstru s velkou časovou rezervou. Vyhledal jsem Arsibalta a varoval jsem ho, ať se má na pozoru před těmi čtyřmi standy. Lio zaslechl konec našeho hovoru, a tak jsem to musel zopakovat, zatímco jsme se převlékali. Jesry se ukázal jako poslední a byl opilý. Jeho rodina pro něj v jejich domě uspořádala velkolepou recepci.

Když primas vešel do chóru, těsně před zahájením obřadu, následovali ho dva hosté v purpurových hávech. Nebylo neobvyklé, aby se tu takhle objevovali hierarchové z jiných koncentů, a tak jsem to přešel bez povšimnutí. Jejich klobouky měly poněkud nevšední tvar. Arsibalt je poznal jako první. „Vypadá to, že máme dva ctěné hosty od inkvizice,“ poznamenal.

Pohlédl jsem přes chór a poznal jsem tvář muže a ženy, s nimiž jsem prve hovořil.

* * *

Odpoledne jsem strávil stavěním stolů do řad po celé louce. Naštěstí mi s tím pomáhal Arsibalt. Byl možná v některých ohledech trochu přecitlivělý, ale od natahování hodin měl pod tím tukem konstituci býka.

Koncent se tři tisíce let řídil taktikou přijímat veškerá skládací křesla a stoly, které dostane k dispozici, a nikdy nic z toho nevyhodit. Při jedné jediné příležitosti se tato taktika ukázala jako moudrá: při mileniálním apertu v roce 3000, kdy se branami nahrnulo dovnitř 27 500 poutníků, aby se pořádně najedli a podívali se na konec světa. Měli jsme skládací židle vyrobené z bambusu, z obráběného hliníku, z kompozitů vyvinutých v kosmickém průmyslu, ze vstříkovaných plastů, z použitých armovacích prutů, ručně vyřezávaného dřeva, ohýbaného proutí, vylepšené novohmoty, pařezů stromů, svazovaných hůlek, pájeného šrotu a spletené trávy. Desky stolů byly porůznu ze dřeva starých stromů, dřevotřísky, protlačovaného titanu, recyklovaného papíru, tabulového skla, ratanu nebo materiálů, o jejichž pravé povaze jsem nechtěl spekulovat. Jejich délka se pohybovala od dvou do čtyřiaadvaceti stop a jejich váha od sušené květiny po buvola.

„Člověk by čekal, že po takovéhle době by už někdo mohl vymyslet... řekněme třeba... *kolo*,“ poznamenal Arsibalt v jednom okamžiku, když jsme zápasili s monstrem dlouhým dvanáct stop, které vypadalo, že ve starém matémovém věku nejspíš zastavovalo oštěpy.

Vytahat tyhle věci ze sklepů a půd byl úkol skoro až dokonale hloupý. Přesvědčit Arsibalta k hovoru o inkvizitorech a inkvizici nebylo o mnoho obtížnější.

Celý vtíp byl v tom, že na příchodu dvou inkvizitorů vůbec nic nebylo, ledaže by na něm skutečně něco bylo, ale v tom případě by to bylo něco doopravdy velkého. Inkvizice se již dávno stala „poměrně nepsychotickým, dokonce zbyrokratizovaným procesem“. Důkazem toho byla skutečnost, že správce regulanta a jeho funkcionáře jsme vídali pořád, i když jsme *nebyli* v žádném průšvihů. Podléhali sice primasovi, ale fakticky byli pobočkou inkvizice. Za jistých okolností měli dokonce moc primase sesadit (Arsibalt se rozjel tak, že na tomhle místě přidal k lepšímu několik precedentů z minula, v nichž vystupovali šílení nebo zločinní primasové). Ve všech koncitech na světě bylo třeba dodržovat odpovídající standardy, jinak by Rekonstituce byla neplatná. A jak by se toho dalo jinak dosáhnout, pokud by neexistovala tahle elitní třída hierarchů – většinou se jednalo o správce regulanty, kteří udělili svým pokorně trpícím frátům a súrám tolik pokání, že si toho někdo všiml a povýšil je –, kteří cestují z jednoho koncentu do druhého, aby do všeho strkali

nos a na všechno dohlíželi? Dělo se to celou dobu. Jenom jsem si toho až doted' nevšímal.

„Jsem trochu rozklepaný z něčeho, co se stalo těsně před provenálem,“ řekl jsem mu.

Byli jsme venku na louce a pracovali jsme na druhém akru stolů. Súry a mladší frátové se motali za námi, stavěli kolem stolů židle a přikrývali stoly papírem. Starší a moudřejší frátové se chopili lan a zařídili, že se nad naše hlavy zvedla konstrukce z podpěr, která skoro nic nevážila; později bude držet plátěnou střechu. V kuchyni pod širým nebem uprostřed louky se nás starší súry snažily zabít vůní jídel, do jejichž servírování chybělo ještě mnoho hodin. Arsibalt a já jsme se deset minut pokoušeli zvítězit nad aretačním mechanismem jednoho obzvlášť předimenzovaného stolu z armádních přebytků ze světové války v 5. století. Bylo zapotřebí v určitém pořadí zamáčknout jisté páky a tlačítka, jinak se nohy nerozložily. Do spodní části konstrukce byl vklíněn tmavě hnědý list, mnohokrát složený: užitečné pokyny sepsané roku 940 jistým frátem Bolem, kterému se podařilo stůl rozložit a chtěl se tím pochlubit generacím ještě nenarozených znavačů. K označování různých částí stolu však používal neuvěřitelně nejasnou terminologii a do listu se navíc pustily myši. V okamžiku, kdy už hrozilo, že se přestaneme ovládat, shodíme stůl z praesidia, nepoužitelné pokyny fráta Bola svěříme pekelným plamenům a utečeme Desetiletou branou hledat něco silnějšího k pití, jsme se s frátem Arsibaltem dohodli, že si na chvíli sedneme a odpočineme si. Právě tehdy jsem Arsibaltovi pověděl o svém rozhovoru s Varaxem a Onalí – jak se podle dobře informovaných zdrojů ten muž a žena od inkvizice jmenovali.

„Inkvizitoři v přestrojení, hmm, myslím, že o něčem takovém jsem ještě neslyšel,“ řekl Arsibalt. S pohledem starostlivě upřeným na výraz v mojí tváři dodal: „Což nic neznamena. Je to systematická chyba výběru: inkvizitoři, kteří se nedají odlišit od normální populace, by samozřejmě prošli nepovšimnutí a nezaznamenání.“

Z nějakého důvodu jsem v tom nenacházel příliš velkou útěchu.

„Musejí se *nějak* přesouvat,“ stál si za svým Arsibalt. „Nikdy mě nenapadlo zkoumat, jak přesně. Nemůžou dost dobře mít speciální letadla a vlaky, to snad uznáš, ne? Dává mnohem větší smysl, aby si vzali normální šaty a koupili si lístek, jako všichni ostatní. Tipnul bych si, že čirou náhodou dorazili z letiště, právě když začínala tvoje prohlídka, a impulzivně se rozhodli, že se připojí, aby si mohli prohlédnout sochy v Rotundě, které chce vidět každý.“

„To, co říkáš, má logiku, ale i tak si připadám... podvedený.“

„Podvedený?“

„Jo. Ten Varax mě lstí donutil říct věci, které bych inkvizitorovi nikdy neřekl.“

„Tak proč jsi je, u všech všudy, říkal úplně cizímu člověku?“

To mi zrovna nepomáhalo. Vrhł jsem po něm pohled.

„Co jsi řekl, že to byla taková hrůza?“ zkusil to.

„Nic,“ usoudil jsem po chvíli přemýšlení. „Chci říct, že to, co jsem říkal, bylo plné HTS, silně edhariánské. Jestli je Varax prokánec, tak mě teď nenávidí.“

„Ale to je pořád v normálních mezích. Existují celé řády, které prosperovaly tisíce let, aniž se dostaly do konfliktu s inkvizicí, a přitom hlásaly mnohem absurdnější věci.“

„To já vím,“ řekl jsem. Podíval jsem se přes louku a zahlédl jsem Corlandina a několik dalších z Nového kruhu. Zaujímalí místa, aby si nacvičili koledu, kterou budou dnes večer zpívat. Ze vzdálenosti stovky stop jsem viděl, jak se vesele šklebí a navzájem si potřásají rukama. Cítil jsem jejich sebevědomí, jako kdybych byl pes. Chtěl jsem být jako oni. Ne jako ti popudliví edhariánští teorikové, kteří vedou zatrpklé debaty o součtech vektorů na vršcích podpěr plátěné střechy.

„Možná tím chci říct, že jsem si spálil most. To, co jsem řekl Varaxovi, bude zopakováno sůře Trestanas a postupně se to donese i ke zbytku její skupiny.“

„Máš strach, že Nový kruh tě o eligeru nebude chtít?“

„Správně.“

„Aspoň se vyhneš tomu smradu. Tím líp pro tebe.“

„Jakému smradu, Arsibalte?“

„Smradu, který to tady prostoupí, až se většina naší sklizně přidá k edhariánům. Novému řádu a reformovaným starofánjcům zůstanou zbytky z podlahy.“

Pokud možno nenápadně jsem se rozhlédl, abych se ujistil, že nejsme na doslech žádného z fidelů, které Arsibalt považoval za zbytky z podlahy. Ale nablízku nebyl nikdo jiný než prastarý arcifrát Mentaxenes, který se šoural kolem a čekal, až mu někdo přidělí práci, ale byl příliš hrdý, než aby si o nějakou řekl sám. Přistoupil jsem k němu s ohlodaným návodem na rozložení stolu od fráta Bola a požádal jsem ho, aby ho přeložil. Ochotnější už by ani nemohl být. Arsibalt a já jsme ho tam tak nechali a trmáceli jsme se zpátky k minstru pro další stůl.

„Proč si myslíš, že se to stane?“

„Orolo mluvil s mnohými z nás – nejenom s tebou,“ řekl Arsibalt.

„Verboval nás?“

„Verbuje Corlandin – a proto k němu nemáme důvěru. Orolo jednoduše hovoří a nechává na nás, abychom si udělali vlastní závěry.“

Pynd: (1) Ve flučtině pozdního praktického věku a rané Rekonstituce hanlivý termín pro neupřímnou řeč všeobecně, obzvláště tehdy, jedná-li se o vědomou a záměrnou lež nebo zastírání. (2) V ortštině odbornější

a méně příznakový termín označující mluvu (zpravidla, ne však nezbytně, komerční nebo politickou), v níž se používá eufemismů, příhodné mnohoznačnosti, otupujícího opakování a podobných rétorických triků, aby vznikl dojem, že bylo řečeno něco obsažného. (3) Podle rytířů svante Halikárna, radikálního řádu z druhého tisíciletí p. R., veškeré projevy a texty sféniků, mystagogů starého matémového věku, obchodních a politických institucí praktického věku a od Rekonstituce pak každého, koho považovali za nakaženého prokánským uvažováním. Používali tento výraz k častému a hlasitému přerušování přednášek, dialogů, soukromých rozhovorů atd. To prohloubilo rozkol mezi prokánskými a halikárnskými řády, který byl určující pro matémový svět v letech předcházejících Třetímu vyplnění. Krátce před Třetím vyplněním byli všichni rytíři svante Halikárna odvrženi, takže se o nich ví jen málo (skutečnost, že se často objevují v sækulárních zábavních programech, je výsledkem jejich zaměňování s inkantátory).

Poznámka: V matémovém světě platí, že vykřikne-li někdo toto slovo v křidárně nebo refektáři, připomíná to události spojené s významem (3), a tudíž je záhodno se tomu vyhýbat. Je-li však vyřčeno klidným tónem, nabývá významu (2), který dávno ztratil veškeré vulgární konotace, jež mohl kdysi mít. V sækulárním prostředí se snadno zaměňuje s významem (1), a je tedy považován za vulgaritu, nebo dokonce obscénnost. Patří k mentalitě obyvatel záhradbí, kteří pyndy používají, že se snáze než kdokoli jiný urazí (nebo to předstírají), když je někdo na jejich pynd upozorní. Matémového pozorovatele to staví do téměř bezvýhodného postavení. Člověk je nucen buď toto „urážlivé“ slovo použít, a tím pádem bude považován za nepříjemnou osobu a jako takový vyloučen ze zdvořilé konverzace, nebo musí říct totéž jinými slovy, což znamená, že se sám stane šířitelem pyndu a propůjčí tak sílu právě tomu, na co se snaží zaútočit. Ta druhá vlastnost dost možná vysvětluje záhadnou vytrvalost a houževnatost pyndu. Řešení tohoto dilematu však přesahuje možnosti Slovníku a bude zřejmě nejlepší přenechat je hierarchům, jejichž úkolem je vstupovat ve vzájemný styk se sækulárním světem.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Plátěnou střechu se nakonec nějak podařilo vztyčit. Podpěry byly z novohmoty a pocházely z dob založení koncentu; jak se zešěřilo, začaly vydávat měkké světlo, které se línulo ze všech stran a dokonce i frátu Mentaxenovi dodávalo zdravý vzhled. Pod střechou slavilo Desátou noc dvanáct set hostů, tři stovky decenářů a pět set unářů.

Začalo to jako dožínková slavnost, časově se shodující s koncem kalendářního roku. Díky několika důmyslným prepisům sekvencí, k nimž

došlo před Druhým vypleněním, jsme měli několik plodin, které mohly růst téměř celoročně. Méně odolné rostliny jsme mohli i uprostřed zimy pěstovat ve sklenících. V tuhle roční dobu však jejich plody nebyly zdaleka tak skvělé jako jídlo z našich kombiníků.

Kombiník vymysleli dávno před Knoüsem lidé z opačné strany světa, než kde se nacházel Ethras a Baz. Kukuřice vyrůstala přímo ze země do výšky dospělého člověka a v pozdním létě plodila vydatné klasy různobarevných zrněk. V mezidobí sloužila jako mřížoví pro plazivé luskory, které nás zásobovaly proteiny a současně vázaly v půdě dusík. V pavučině luskorových šlahounů, jež oplétaly stonky kukuřice, rostly tři další druhy zeleniny: nejvyšší od země, kam se k nim nemohli dostat brouci, byly červené, žluté a oranžové tomady, ze kterých jsme získávali vitamíny a ochucovadla do salátů, dušených směsí a omáček. Při zemi se plazily tykve mnoha druhů. Uprostřed pak zrály duté paprady. Pod zemí rostly dva druhy hlíz a zbývající světlo sbírala listová zelenina. Původní, dávný kombiník tvořilo osm plodin a lidé, kteří je pěstovali, je během tisíců let vyšlechtili tak, aby přinášely maximální úrodu, aniž by do nich fakticky zasáhli a pohráli si s jejich sekvencemi. Naše byly ještě úrodnější a přidali jsme čtyři další druhy rostlin, z nichž dva neměly jiný účel než obnovovat v půdě živiny. V tuto roční dobu se kombiníky, o které jsme se starali od jarního tání, skvěly v plné nádheře a stavěly na odiv pestrost barev a chutí, jaká v záhradbí nebyla k vidění. Proto se apert konal právě teď. Takhle jsme se mohli my uvnitř matému podělit o svou bohatou úrodu se sousedy ze záhradbí a současně jim ulevit od malých dětí, které by pravděpodobně nepřežily zimu.

Podržel jsem místo Cord a jejímu příteli Roskovi. Cord s sebou přivedla také našeho bratrance Datha, patnáctiletého chlapce. Pamatoval jsem si ho mlhavě. Bylo to dítě, se kterým se každou chvíli spěchalo za lékaři, aby mu ošetřili jakýsi nepochopitelný úraz. Nějakou záhadou přežil a pro dnešní příležitost si dokonce oblékl slušné šaty. Jeho šrámy a jizvy byly schované pod bujnou kšticí kudrnatých hnědých vlasů.

Arsibalt si zajistil, aby dostal místo naproti „dokonalé“ Cord; nezdálo se, že by chápal význam Roskovy přítomnosti. Jesry posadil celou svou rodinu k sousednímu stolu, takže on a já jsme k sobě seděli otočení zády. Pak Jesry zamával na Orola a přesvědčil ho, aby se posadil k naší skupině. To k nám přilákalo i Lia a několik dalších osamělých tuláků, kteří náš stůl postupně zaplnili.

Dath byl tím typem milé, nezkažené duše, jaká je schopná klást naprosto základní otázky bez sebemenšího náznaku rozpaků. Snažil jsem se na ně odpovídat ve stejném duchu.

„Přece víš, že jsem standák, bratrance,“ řekl jsem. „Takže rozdíl mezi standáky a námi není v tom, že bychom byli chytřejší. V tom to prokazatelně není.“

Tohle téma přišlo na přetřes, jakmile jsme jedli, pili, mluvili a zpívali staré koledy tak akorát dlouho, aby začalo být jasné, že žádné rozdíly ve skutečnosti neexistují. Dath, který ze svých mladických lumpáren vyvázl bez újmy na zdravém rozumu, se kolem sebe rozhlížel a všiml si toho – viděl jsem mu to ve tváři. A tak nadnesl otázku, proč vůbec stavět hradby – mít záhradbí a „vnitrohradbí“?

Orolo to zaslechl a otočil se, aby se na Datha podíval. „Pochopil bys to snáze, kdyby sis prohlédl jeden z minimatémů.“

„Minimatémů?“

„Některé nejsou víc než jednopokojový byt s elektrickými hodinami pověšenými na zdi a dobře zásobenou knihovnou. Žije tam o samotě jeden znavač, bez špízy a bez čudly. Asi tak jednou za několik let se objeví inkvizitor a strčí hlavu do dveří, aby se přesvědčil, že všechno je, jak má být.“

„Jaký to má smysl?“ zeptal se Dath.

„To je přesně ta otázka, o které chci, abys přemýšlel,“ řekl Orolo a otočil se, aby pokračoval v hovoru s Jesryho otcem.

Dath rozhodil rukama. Arsibalt a já jsme se rozesmáli, ale ne na jeho účet. „Tohle jsou ty špinavé figle papa Orola,“ řekl jsem mu.

„Dnes v noci, místo abys spal, zůstaneš vzhůru a budeš si lámat hlavu, jak to myslel,“ řekl Arsibalt.

„Copak vy mi nepomůžete, lidi?“ žadonil Dath. „Já nejsem frát.“

„Co by mohlo někoho přimět, aby seděl sám v jednopokojovém bytě, četl a přemýšlel?“ zeptal se Arsibalt. „Co by muselo pro člověka platit, aby tohle považoval za dobře prožitý život?“

„Nevím. Třeba jsou ti lidé ve skutečnosti plaší? Děsí se otevřených prostranství?“

„Agorafobie není správná odpověď,“ řekl Arsibalt maličko podrážděně.

„Co kdyby místa, na něž se při své práci dostaneš, a předměty, na které narazíš, byly zajímavější než to, co je k dispozici ve fyzickém světě kolem tebe?“ nadhodil jsem.

„Fáájň...“

„Dalo by se říct, že rozdíl mezi námi a tebou spočívá v tom, že my jsme byli nakaženi vidinou... jiného světa.“ Chystal jsem se říct „lepšího“ nebo „vyššího“, ale spokojil jsem se s „jiným“.

„Ten příměr s nákazou se mi nelíbí,“ spustil Arsibalt v ortštíně. Kopl jsem ho pod stolem.

„Myslíš jinou planetu?“ zeptal se Dath.

„To je zajímavý pohled,“ řekl jsem. „Většina z nás si nemyslí, že existuje jiná planeta, tak jak to podávají špízy v žánru spekulativní fikce. Možná se jedná o budoucnost *tohoto* světa. Možná je to alternativní vesmír, kam nemáme přístup. Možná to není nic jiného než představa. Ale každopádně to žije v našich duších a my o to musíme usilovat.“

„Jak ten svět vypadá?“ zeptal se Dath.

Za mnou začaly z něčí čudly vyzvánět rolničky. Nebylo to hlasité zvonění, ale způsobilo, že se mi zablokoval mozek. „Tak třeba tam není nic jako *tohle*,“ řekl jsem Dathovi.

Vyhrávání čudly pořád ne a ne skončit, a tak jsem se otočil. Všichni v okruhu dvaceti stop hleděli na Jesryho staršího bratra, který se plácal po celém těle, jak se snažil zjistit, ve které kapse svou čudlu má. Nakonec ji vytáhl a umlčel. Postavil se, jako by na sebe už tak nepřilákal pozornosti víc než dost, a zakřičel svoje jméno. „Ano, doktore Grane,“ pokračoval, zahleděný do dálky jako svatý muž. „Rozumím, rozumím. Mohou nakazit taky lidi? *Opravdu*? Jenom jsem žertoval. Stejně, kdyby k tomu došlo, jak bychom to vůbec poznali?“

Lidé se otáčeli zpátky k jídlu, ale rozhovory se znovu rozbíhaly jen pomalu, snad kvůli rušivému vlivu Jesryho bratra.

Arsibalt si odkašlal, jak to uměl jenom on; znělo to, jako by přicházel konec světa. „Primas se chystá promluvit.“

Obrátil jsem se a podíval jsem se na Jesryho; uvědomil si totéž a mával rukama na bratra, který hleděl skrze něj, jako by tam Jesry nebyl. Dohadoval množstevní slevu za odběry tkáňových vzorků. Byl *velice* tvrdý vyjednávač. Ženy ve skupině – Jesryho sestry a švagrové – se začaly stydět a tahat ho za lokty. On se otočil a zamířil od nás pryč. „Nezlobte se, pane doktore, ale tomu poslednímu jsem nerozuměl. Něco s larvami?“ Ale na jeho obranu musím říct, že když jsem se rozhlédl, zjistil jsem, že je jen jedním z mnoha, kteří používají čudlu k tomu či onomu účelu.

Statho k nám dnes promluvil již dvakrát. Poprvé to mělo vypadat, že nás chce všechny přivítat, ale ve skutečnosti nás popoháněl, abychom se usadili na místa. Podruhé promluvil, aby odříkal výzvu, kterou napsal samotný Diax, když měl na rukou ještě čerstvé puchýře od hrábí. Pokud byste rozuměli praortštině a náhodou přitom byli zabeďnění, čísla uctívající fanatici, výzva by ve vás vzbudila nepříjemný pocit, že nejste vítáni. Všichni ostatní si prostě říkali, že to dodává programu ten správný šmrnc.

Teď nám oznamoval, že nás pobaví skupina edhariánů. Statho ovládal fluchtinu mizerně; formuloval to tak, že nám *poroučel*, abychom se bavili. Způsobilo to, že shromážděním proběhl smích, což ho uvedlo do rozpaků, a tak požádal o vysvětlení inkvizitory (kteří seděli u vysokého stolu vedle něj).

Tři frátové a dvě sůry zpívali pětilhasé moteto a tucet dalších se motalo před nimi. Ve skutečnosti se nemotali; tak to jen vypadalo z místa, kde jsme seděli. Každý z nich představoval horní nebo dolní index v teorické rovnici týkající se určitých tenzorů a metriky. Jak se před vysokým stolem pohybovali sem a tam, křížili své dráhy a vyměňovali si místa, předváděli tak výpočet zakřivení čtyřrozměrné variety, který zahrnoval různé kroky symetrizace, antisymetrizace a zvyšování a snižování indexů. Kdyby to shora pozoroval někdo, kdo by o teorii nic nevěděl, vypadalo by to jako lidový tanec. Hudba

byla nádherná, přestože ji každých několik sekund přerušovalo vyzvánění čudel.

Pak jsme se znovu pustili do jídla a pití. Následně zaspívali svoje číslo frátové z Nového kruhu, a to bylo přijato mnohem lépe než tenzorový tanec. Znovu jsme jedli a pili. Statho se postaral, aby do sebe všechno zapadalo, jako když Cord pracuje se svou pětiosou frézou. Nebyli jsme zvyklí vídat ho příliš u práce, ale dnes večer si svoje pivo zasloužil. Pro návštěvníky to byla jen hostina zadarmo s podivnou zábavou, ale ve skutečnosti to byl stejně starý a stejně důležitý obřad jako provenál, a tak bylo nutné učinit zadost jistým povinnostem, zvláště pokud jsme z toho měli vyjít bez pokárání ze strany inkvizice. A Statho patřil k lidem, kteří by to udělali pořádně, i kdyby Varax a Onali neseděli vedle něj a nežádali, aby jim podal sůl.

Byl ohlášen frát Haligastreme, aby pronesl několik slov za edhariánskou kapitolu. Pokoušel se mluvit o tom, o čem jsem se prve zmínil Dathovi, a zpackal to ještě víc. Když k němu někdo jednoduše přišel a na něco se ho zeptal, byl to ten nejzábavnější člověk na světě, ale jakmile dostal možnost se předem připravit, byl ztracený. Kvůli občasnému vyzvánění čudel se navíc nemohl soustředit a z jeho řeči zbyla hromada střepů. Jediným střípkem, který mi uvízl v paměti, byla jeho závěrečná věta. „Jestli vám to všechno připadá dvojnásobné, tak proto, že to dvojnásobné je; a jestli vám to dělá starosti, pak byste to tu nenáviděli; ale jestli vám to přináší pocit úlevy, tak jste na správném místě a mohli byste zvážít, zda nechcete zůstat.“

Další na řadě byl Corlandin za kapitolu Nového kruhu.

„Posledních deset dní jsem byl se svou rodinou,“ řekl a usmál se směrem ke stolu s burgery, kteří jeho úsměv opětovali. „Byli tak hodní, že na dobu apertu přichystali rodinné setkání. Všichni vedou rušný život, stejně jako já tady, ale na těchto několik dní jsme svůj obvyklý program, svou kariéru a své závazky odsunuli, abychom mohli být spolu.“

„To já jsem se venku díval na špízy,“ poznamenal Orolo. Mohlo ho slyšet jen asi pět z nás. „Takové, ve kterých byla spousta výbuchů. Některé jsou docela zábavné.“

Corlandin pokračoval: „Z přípravy oběda – za normálních okolností běžné činnosti, kterou vykonáváme proto, abychom neměli hlad – se stalo něco úplně jiného. Konfigurace řezů, které teta Prin vedla po svrchní krustě koláče, nebyla jen vytvářením soustavy průduchů ke zmírnění vnitřního tlaku, ale jakýmsi rituálem, sahajícím kdovíkolik generací do minulosti – chcete-li, vzýváním jejích předků, kteří to dělali právě tak. Hovory, které jsme vedli, když například dědeček Myrt spadl při čištění okapů ze střechy verandy, nebyly jen rozbory rizik souvisejících s renovací domu, ale oslavy – plné smíchu nebo slzí, a někdy i smíchu a slzí současně – toho, jak moc se máme rádi. Dalo by se tedy říct, že nic nebylo takové, jaké se to na první pohled zdálo být. Což by v jiném kontextu mohlo vyznít poněkud zlověstně. Ale nic takového v tom evidentně nebylo. Všichni jsme to chápali. Vy byste to taky

chápali. A to se hodně podobá tomu, co my frátové a sůry děláme v tomto koncentru neustále. Děkuji vám.“ A Corlandin se posadil.

Mírně pobouřené mumlání znavačů, kteří si vůbec nebyli jistí, že s ním souhlasí, zaniklo v aplausu většiny návštěvníků. Chudák sůra Frandling musela vstát jako další na řadě a říci několik slov za reformované starofánijce, ale všechny to zajímalo asi tak stejně, jako kdyby předčítala položky z ekonomické databáze. Většinu znavačů Corlandinova výmluvnost – nebo vmlouvavost – naštvála a Oroló byl jedním z nich. Zároveň však uznal, že Corlandin vyžehlil trapný okamžik a pravděpodobně nám v záhradbí získal jisté sympatie.

„Viš, jak poznáš, že se někdo *doopravdy* vmlouvá?“ zabručel ke mně Jesry.

„Nechám se poddat. Jak?“

„Nenapadne tě to, dokud tě neupozorní někdo starší a moudřejší. A pak ti tváře zahoří zahanbením.“

Zazněla další hudba, během níž většina z nás znavačů vstala, abychom uklidili talíře a přinesli dezert. Uživat si zábavu, ze které předtím šel takový strach, bylo teď pro návštěvníky trochu snazší. Mnohé koledy, které se v tomto ročním období tradičně linuly z reproduktorů v obchodech a ve výtazích, vycházely z liturgické hudby, jež měla původ v matémech a ven se dostala o apertech, proto bylo mnoho hostů příjemně překvapeno, když slyšeli, že těm podivínům zabaleným v rolách splývají ze rtů známé melodie.

Dezertem byla litá buхта, pečená a servírovaná na širokém plechu. Jeden z těchto plechů skončil před Arsibaltem – ne náhodou. Chopil se obracečky, která dorazila s ní: ploché kovové lopatky přibližně o velikosti dětské dlaně. Těsně předtím, než ji do buhcty zanořil, jsem dostal nápad a zadržel jsem ho. „Ať to udělá Dath,“ řekl jsem.

„Jako hostitelé máme povinnost servírovat,“ namítl Arsibalt.

„Servírovat pak můžeš, ale chci, abys krájení přenechal Dathovi,“ trval jsem na svém. Vypáčil jsem Arsibaltovi obracečku ze sevřených prstů a podal jsem ji Dathovi, který si ji trochu nejistě vzal.

Následně jsem ho při krájení buhcty slovně vedl; nechal jsem ho to udělat velice specifickým způsobem, po jednotlivých krocích starého geometrického důkazu, který mě naučil Oroló, když jsem byl čerstvý fidel a celé noci jsem probřečel, protože se mi stýskalo po mém starém životě. Nějakou dobu to trvalo, ale když bylo řečeno a uděláno vše, z výrazu v Dathově tváři bylo patrné, že to pochopil, a já jsem mu mohl říct: „Blahopřeju. Právě jsi provedl geometrický důkaz, který je starý tisíce let.“

„Tenkrát už měli lité buhcty?“

„Ne, ale měli púdu a jiné věci, které potřebovali rozměřit, a stejný trik platí i pro ně.“

„Hmh,“ přisvědčil Dath, který se cpal trojúhelníkovým dílkem ze svého porcování.

„Ty říkáš hmhm, jako by to nebylo nic převratného, ale pro nás to převratné je,“ řekl jsem. „Proč by měl důkaz, který platí pro litou buchtu, platit stejným způsobem pro pozemek? Buchtka a půda jsou dvě různé věci.“

Pro Datha, který chtěl jenom sníst svůj kus buchtu, to už bylo trochu moc, ale Cord to pochopila. „Díky tomu, že v práci trávím tolik času přemýšlením o geometrii, mám asi nespravedlivou výhodu,“ řekla. „Ty můžeš něco dokázat. Později může být totéž dokázáno úplně jiným způsobem; ale vždycky dostaneš stejnou odpověď. Nezáleží na tom, kdo o těchto důkazech diskutuje, v jaké době, jestli mluví o lité buchtě nebo o pastvině, vždycky dojdou ke stejné odpovědi. Zdá se, jako by tyto pravdy přicházely z jiného světa nebo z jiné roviny existence. Je těžké nevěřit, že tento jiný svět v určitém smyslu skutečně existuje – že není jenom v naší představivosti! A my bychom se tam rádi dostali.“

„Pokud možno bez toho, abychom předtím zemřeli,“ podotkl Arsibalt.

„Když opracovávám součástku, občas jí začnu být úplně posedlá,“ přiznala Cord. „Ležím v posteli, nemůžu spát a přemýšlím o jejím tvaru. Není to – třeba – podobné tomu, jak se vy všichni díváte na to, co studujete?“

„Proč ne? Tu geometrii, která tě fascinuje, si nosíš s sebou v hlavě. Někdo by řekl, že je to jenom soustava neuronů, které si v tvém mozku předávají signály. Jenže ono to má nezávislou realitu. A pro tebe je přemýšlení o té realitě zajímavý a vděčný způsob, jak trávit život.“

Rosk byl manuální terapeut – přikládal na lidi ruce, aby je uzdravil. „Pracoval jsem na někom, kdo měl skřípnutý nerv, kvůli špatnému držení těla,“ řekl. „Rozebíral jsem to po čudle se svým učitelem, bez obrazu, jen jsme se slyšeli. Dlouze jsme hovořili o tom nervu, o šlachách a vazech kolem něj a o tom, jak bych s nimi měl manipulovat, abych pomohl obtíže zmírnit, a najednou mi došlo, jak je to celé divné – jak se oba vztahujeme k tomu obrazu – tomu modelu – těla jiného člověka, který je v *jeho* hlavě a v *mojí* hlavě, ale –“

„A jakoby také na třetím místě,“ ozval jsem se, „společném.“

„Přesně tak mi to připadalo. Trochu mě to vyděsilo, ale pak jsem to pustil z hlavy, protože jsem si řekl, že divný jsem já.“

„Lidi to děsí už od Knošových časů a tady je to jako útočiště pro lidi, kteří na to nedokážou přestat myslet,“ řekl jsem. „Pro každého to není, ale uškodit to nemůže.“

„Přinejmenším od Třetího vyplnění,“ poznamenal Rosk.

Tím, jak bezelstně to řekl, dosáhl toho, že to vyznělo desetkrát hruběji. Postřehl jsem, jak Cord zrudla v obličejí, a odhadoval jsem, že s ním po večeri nejspíš bude mít řeč. Nedalo se však říct, jestli Rosk opravdu pochopí, proč je tak odporné něco takového říct.

Lidé nám dávali najevo, že máme zmlknout, protože jsme dospěli do té části ritu, kdy byli k vysokému stolu předvedeni nováčci.

Bylo optováno osm nalezců. Jedna holčička byla nemocná a měla zůstat v unářském matému, kde bude pro lékaře jednodušší na ni dohlížet. Dvě děti ještě měly zbytek pupeční šňůry, což znamenalo, že jsou předurčeny pro milenářský matém, po krátkém pobytu mezi stovkaři. Měli jsme je předat přes náš horní labyrint. Zbýlých pět nalezců bylo maličko starších, a tak měli být postoupeni stovkařům.

Optováno mělo být třicet šest chlapců a dívek. Sedmnáct z nich, včetně Barba, půjde rovnou do našeho matému. Ostatní zůstanou s jednorůčky, přinejmenším zpočátku. S trochou štěstí by některý z nich mohl do našeho matému postoupit později.

Dvanáct jednorůčků se rozhodlo postoupit do našeho matému. Devět dalších dorazilo z jiného, menšího koncentru v horách, který pro nás fungoval jako sběrný.

Ti všichni byli předvedeni před velký stůl, kde je čekalo přivítání a potlesk. Až se zítra brány uzavřou, oslavíme jejich příchod mnohem zdlouhavější ceremonií. Dnes v noci bylo na institucích ze záhradbí, aby přispěly svojí dávkou nudy. Podle staré tradice měl povstat nejvýše postavený potentát přítomný u této večeře a formálně nám nováčky předat. Tím okamžikem přecházeli ze sækulární pravomoci pod matémovou. Stávali jsme se odpovědnými za jejich ubytování a obživu, za péči o ně, pokud onemocní, za jejich pohřbení, kdyby zemřeli, a za to, že je budeme trestat, pokud by se chovali nepatřičně. Bylo to, jako by tím okamžikem přestávali být občany jedné země a stávali se občany jiné. Jinými slovy to byla z právního hlediska převratná událost, které bylo potřeba dodat slavnostní ráz vyslovením jistých slibů a rozeznáním zvonu. A bylo skoro stejně věkovitou tradicí, že dotýčný činovník toho využije jako vhodné záminky k „přednesení několika poznámek“.

Vyšlo najevo, že dotýčným je ta kuriózní, provazy ověšená postava, která se objevila se svou družinou u Desetileté brány prvního rána apertu. Ukázalo se, že je to starosta.

Když už poděkoval všem od Boha dolů a zase nazpátek, po čemž následovalo pro všechny případy neurčité poděkování i všem osobám a nadpřirozeným bytostem, které vynechal, spustil: „I vy, kdo žijete ve Svante Edharu, už jistě víte, že mimořádné nové nastavení hranic prefektury, nařízené Jedenáctým kruhem arcsoudců, doslova přepsalo politickou mapu. Plenární rada Obnovených satrapií překročila mezník, za nímž není návratu, když svěřila pět z osmi tetrarchií do moci nové generace vůdců, kteří budou, to vám mohu slíbit, mnohem citlivěji než jejich předchůdci vnímat hodnoty a priority voličů z Nového Antibazu a mnoha našich přátel, kteří mohou patřit k jiným archám, nebo dokonce k žádné arše, avšak mají stejné zájmy jako my...“

„Jestli je jich osm, tak proč se jim říká tetrarchové?“ zeptal se Orolo. Vysloužil si tím rozzlobený pohled Jesryho otce, který pozorně poslouchal – on si *dělal poznámky*.

„Původně byli čtyři a ten termín se uchytil,“ vysvětlil Arsibalt.

Jesryho otec si myslel, že vyrušování skončilo, a zdálo se, že se trochu uvolnil. Jenže my jsme teprve začínali.

„Co je to Nový Antibaz?“ chtěl vědět Lio. Jesryho bratr se ho pokusil umlčet. K mému překvapení Jesry povstal na Liovu obranu. „My jsme ti taky neříkali, že máš zmlknout, když jsi vykřikoval o tom svém nakažení.“

„To není pravda, říkali.“

„Vsadím se, že je to eufemismus pro jednu z těch potrhých klik Nebeského strážce,“ řekl jsem Liovi. Tím jsem na sebe strhl lavinu umlčování. Jesryho otec si povzdechl, jako by se tím mohl nad to všechno povznést, a přiložil si ruku k uchu, aby lépe slyšel, ale už bylo pozdě; zasadili jsme košaticí strom sporů a vzájemného obviňování. Starosta žvanil dál a dál, o kráse našich hodin, o majestátnosti našeho minstru a o nádherném zpěvu frátů a súr. V žádném bodě neřekl nic, co by nebylo tak medové, jak jen slova dovedou, ale přesto se mě zmocňovala zlá předtucha, jako by vybízela všechny svoje voliče, aby se shromáždili před našimi branami s láhvemi benzínu. Spor mezi Jesrym a jeho bratrem se zvrhl v občasně ostřelování přes stůl, jež se přísnými pohledy a svíráním jejich nadloktí pokoušely potlačovat rozhněvané ženy, beze slova sešikované v mírový sbor. Jesryho bratr došel k závěru, že svými hnidopišskými diskusemi o počtu tetrarchů jsme se ukázali jako banda bezvýznamných pedantů. Jesry ho informoval, že to je ikonografie, která pochází z doby ještě před založením městského státu Ethrasu.

Lio se vytratil jakýmsi záhadně nenápadným trikem, který se musel naučit z knih údolní nauky. U někoho, kdo tolik studoval boj, to bylo zvláštní, ale on konflikty nesnášel.

Počkal jsem, až se rozezná zvon, aby povolal nováčky, a pak jsem se omluvil, a když se vestoje provolávaly ovace, odešel jsem. Měl jsem pocit, že potřebuji trochu čerstvého vzduchu. Podle tradice zábava postupně utichne a bude se uklízet, dokud se za svítání neuzavřou brány, takže to nevypadalo, že bych mohl o mnoho přijít.

Louka byla částečně osvětlená podzimmím úplňkem a částečně světlem prosvítajícím skrze převisy velké plátěné střechy, která sama vypadala – když jsem se otočil, abych se po ní ohlédl – jako obrovský slámově zbarvený měsíc, naplň ponořený do černého moře. Liova silueta se rýsovala proti ní. Pohyboval se zvláštním, tanečním způsobem, což u něj nebylo ani zdaleka neobvyklé. Jedním koncem roly měl cudně zahalené tělo, ale druhý konec poletoval všude – vyletěl jako kbelík mydlin, pak se několik okamžiků snášel, než jej Lio prudce strhl zpátky a znovu shrnul: prováděl totéž, co prve nacvičoval se sochou svante Froggy. Byla to podivuhodně úchvatná podívaná. Nebyl jsem jediný divák: shromáždilo se kolem něj několik návštěvníků. Robustní chlapíci. Byli čtyři. Měli na sobě oblečení stejné barvy. Číslo na zádech.

Liova rola prudce slétla na toho s číslem 86 a zahalila ho, takže vypadal jako duch. V dolní části se to mlelo, jak marně mával rukama, aby ji ze sebe

strhl. Jeho hlava byla nehybná boule nahoře – takže představovala krásný cíl pro chodidlo Liovy nohy, které si ji našlo dokonale provedeným kopem ve výskoku.

Rozběhl jsem se k nim.

Osmdesát šestka se poroučela pozpátku k zemi. Lia odnesla pohybová energie na stejné místo. Využil tělo osmdesát šestky k utlumení svého dopadu a pohotově se překulil. Zůstal příkrčený jako pavouk a šklubnutím získal svou rolu zpět. Sedmdesát devítka zaútočila vrchem. Lio se otočkou dostal mimo linii útoku a zároveň se mu podařilo omotat svojí rolou sedmdesát devítce kolena. Pak se vztyčil a kolena sedmdesát devítky se zvedla s ním; dotýčný se vrhl obličejem k zemi a nestačil dát ruce dost rychle nahoru – promiňte, *dolů* –, aby nenabral plná ústa pažitu. Poté, co Lio svou rolu odmotal, zůstala sedmdesát devítka na okamžik viset hlavou dolů s nohama od sebe. Lio roztržitě zarazil loket dolů do toho věčka, a zároveň se už otáčel, aby se podíval, kdo je další na řadě.

Odpověď: číslo 23. Řítilo se přímo na něho. Lio se obrátil a dal se na útěk. Ale nijak zvlášť rychle. Třiadvacítka ho doháněla. Bylo jejím osudem, aby šlápla Liovi na rolu, která se za ním táhla travou. To jí rozhodilo krok, který byl už tak dost těžkopádný. Lio to vycítil – a jak by ne, když druhý konec roly měl omotaný kolem rozkroku. Otočil se a šklubl. Týpek s číslem 23 se nějakým zázrakem udržel na nohou, ale zaplatil za to tím, že zavrával a skončil ohnutý v pase, hlavou napřed. Lio mu nastavil do cesty nohu, chytil ho ze zadu za hlavu a využil jeho hybnosti, aby si ho přehodil přes koleno. Třiadvacítka neuměla padat. Prudce dopadla na rameno, otočila se na něm a tvrdě sebou praštila na záda. Věděl jsem, co bude následovat: „smrtící úder“ vedený na nechráněné hrdlo. A přesně to taky Lio udělal, ale v posledním okamžiku ruku zadržel, jako to vždycky dělal se mnou, a neprorazil muži díru do průdušnice.

Zůstával jeden. A tím doopravdy myslím jeden, protože měl na zádech velké číslo 1. Byl to ten s rukou v závěsu. Zdravou rukou prohrabával kapsy ležící osmdesát šestce. Našel, co hledal, a postavil se. Byl jsem si poměrně jistý, že předmět v jeho ruce je střelná zbraň.

Jeho páteří svěrák se prudce rozsvítil, začal střídavě červeně a modře blikat. Muž zabručel nějakou obvyklou nadávkou, upustil střelnou zbraň a zhroutil se. Každý sval v jeho těle, zablokovaný signály ze svěráku, pozbyl v témže okamžiku tonus. Všichni čtyři útočníci teď leželi na zemi a na louce zavládl klid, narušovaný pouze žalujícím trylkováním jejich čudel.

Osamocená postava někde poblíž začala tleskat. Nejdřív mě napadlo, že je to nějaký stand'ák, který toho moc vypil. Ale když jsem se za zvukem podíval, překvapeně jsem spatřil osobu v role, zahalenou kápí. Opakovaně provolávala staré ortské slovo, které znamenalo „sláva, hurá, dobrá práce“.

Vykročil jsem k frátovi a zařval jsem: „Doufám, že jsi ožralý, protože jestli ne, tak musíš být idiot. Mohli ho zabít. A i kdybys vážně byl takový debil – copak nevíš, že se tady potuluje pár inkvizitorů?“

„To je v pohodě, jeden z nich se vypařil, aby nemusel poslouchat ten pitomý proslav,“ řekl frát.

Shrnul si kapuci přes hlavu, aby ukázal, že to on je Varax z inkvizice.

Netuším, jak v tu chvíli vypadala moje tvář, ale můžu vás ujistit, že zábavnější pohled se Varaxovi za dlouhou dobu nenaskytl. Snažil se, aby to na něm nebylo moc vidět. „Nepřestává mne udivovat, co si lidé myslí o tom, kdo jsme a co tady chceme,“ řekl. „Bud' tak hodný a zapomeň na to. Nic se nestalo.“ Zalétl pohledem k vršku *praesidia*. „V sázce jsou důležitější věci než to, jestli si nějaký mladý frát v odlehle poustevně Svante Edhara procvičuje údolku na nějakých místních pobudech. Proboha,“ pokračoval (což mi znělo podivně, protože málokterí z nás věřili v boha a on jako jeden z nich nevypadal; ale možná takhle jen *sakrovali* kosmopolitní lidé v místech, kde byl náš koncent považován za „odlehlou poustevnu“). „Proboha, pozvedni zrak. Uvažuj velkoryseji – tak, jako jsi to předvedl dnes dopoledne. Tak, jako tady tvůj kamarád, když se rozhodne pustit se do čtyř chlapů větších než on.“ A s těmito slovy si Varax znovu přetáhl kápi přes hlavu a zamířil zpátky k plátěné střeše.

Cestou minul správce defendora a správce regulanta, kteří pospíchali opačným směrem. Rozdělili se a ustoupili stranou, aby ho nechali projít. Jeden i druhý pokývli hlavou a pronesli nějaké vyjádření úcty, které se mě nikdy neobtěžoval naučit.

Oba správci vypadali dost nabroušeně. Za normálních okolností byla hranice mezi sférami jejich pravomocí jasně vytyčená: vymezovala ji koruna hradby. Při apertu se to komplikovalo, neboť hradba přestávala na deset dní existovat.

Súra Trestanas byla pro to, aby byla na Lia uvalena Kniha. Frát Delrakhones byl spokojený s tím, jak to dopadlo, s několika drobnými výhradami: když si Lio všiml čtveřice standů, kteří se vkradli dozadu, měl někoho upozornit, místo aby se jim šel postavit sám.

„Tak je to přečin, nebo není?“ chtěla vědět súra Trestanas.

„Z mého pohledu je to přehlédnutelný přečin,“ odpověděl Delrakhones, „ale já nejsem správce regulant.“

„Jenže já jsem,“ řekla zbytečně súra Trestanas, „a aby se jeden z našich frátů rval při apertu, když má vítat nováčky a zdržovat se u stolů, mi připadá jako něco, co by dokonce mohlo vést k odvržení.“

Slyšet ji říkat něco takového bylo natolik pobuřující, že jsem okamžitě zareagoval – jako by mi do hlavy přeskočila jiskra Liovy impulzivnosti. „Na vašem místě bych s tím zašel za inkvizitorem Varaxem, než to poženete někam dál,“ řekl jsem.

Trestanas se otočila a prohlédla si mě, od hlavy k patě, jako by mě nikdy předtím neviděla. A možná to byla pravda. „Množství času, které trávíš s našimi ctěnými hosty, je pozoruhodné. Neobvyklé.“

„A náhodné, můžete mi věřit.“ Jenže súra Trestanas na mě – jak jsem si uvědomil až příliš pozdě – kvůli tomu *žárlila*. Bylo to skoro, jako by toužila mít s Varaxem a Onali poměr, jenže oni se zamilovali do mě. A nikdy by neuvěřila, že moje setkání s nimi byla pouze náhodná. Z člověka, který věří na takové náhody, se nestane správce regulant.

„Očividně nemáš ani ponětí o moci, jakou nad námi inkvizice může mít.“

„Ehm, to není pravda. Můžou koncent uvrhnout do podmínky na dobu až sto let, během níž by byl náš jídelníček omezen na to nejzákladnější – výživné, ale nijak moc pestré jídlo. A kdybychom se ani za sto let nenapravili, můžou přijít a vyčistit koncent od sklepa po půdu. A mají moc vyhodit kteréhokoli hierarchu a nahradit ho... nebo ji... novým podle vlastního výběru...“ Zadržával jsem se, protože můj mozek se – příliš pozdě – začal probírat důsledky. Jenom jsem ze sebe sypal to, co mi dříve toho dne řekl Arsibalt. Jenže Trestanas to samozřejmě připadalo jako provokace.

„Možná si myslíš, že současní hierarchové svante Edhara neplní své povinnosti dobře,“ nadhodila súra Trestanas, až moc klidně. „Možná by Delrakhona – nebo Statha – nebo mne – měl někdo vystřídat, ne?“

„Nikdy jsem si nic takového nemyslel!“ ohradil jsem se a kousl jsem se do rtu, než jsem stačil dodat: *až do tohoto okamžiku*.

„Tak k čemu všechna ta tajná dostaveníčka s inkvizitory? Jsi *jediný* nehierarcha, který s nimi *vůbec* hovořil – a teď už jsi s nimi mluvil *dvakrát*, v obou případech za nápadně *důvěrných* okolností.“

„To je šílené,“ řekl jsem, „to je šílené.“

„V sázce je víc, než může mladík tvého věku pochopit. Tvoje naivita – v kombinaci s tvým odmítáním přiznat si, jak jsi naivní – znamená pro nás pro všechny ohrožení. Uvaluji na tebe Knihu.“

„Ne!“ Nemohl jsem tomu uvěřit.

„Kapitoly jedna až... éé... *Pět*.“

„To si musíte dělat legraci!“

„Myslím, že víš, co máš dělat,“ řekla a podívala se přes louku k ministru.

„Dobře. Dobře. Kapitoly jedna až pět,“ zopakoval jsem a obrátil jsem se k plátěné střeše.

„Stůj,“ řekla súra Trestanas.

Zastavil jsem se.

„Minstr je *tím* směrem,“ řekla. Znělo to pobaveně. „Zdá se, že jdeš na špatnou stranu.“

„Mám tam sestřenku a bratrance. Potřebuji za nimi jen zajít a vysvětlit jim, že musím odejít.“

„Minstr,“ zopakovala, „je *tím* směrem.“

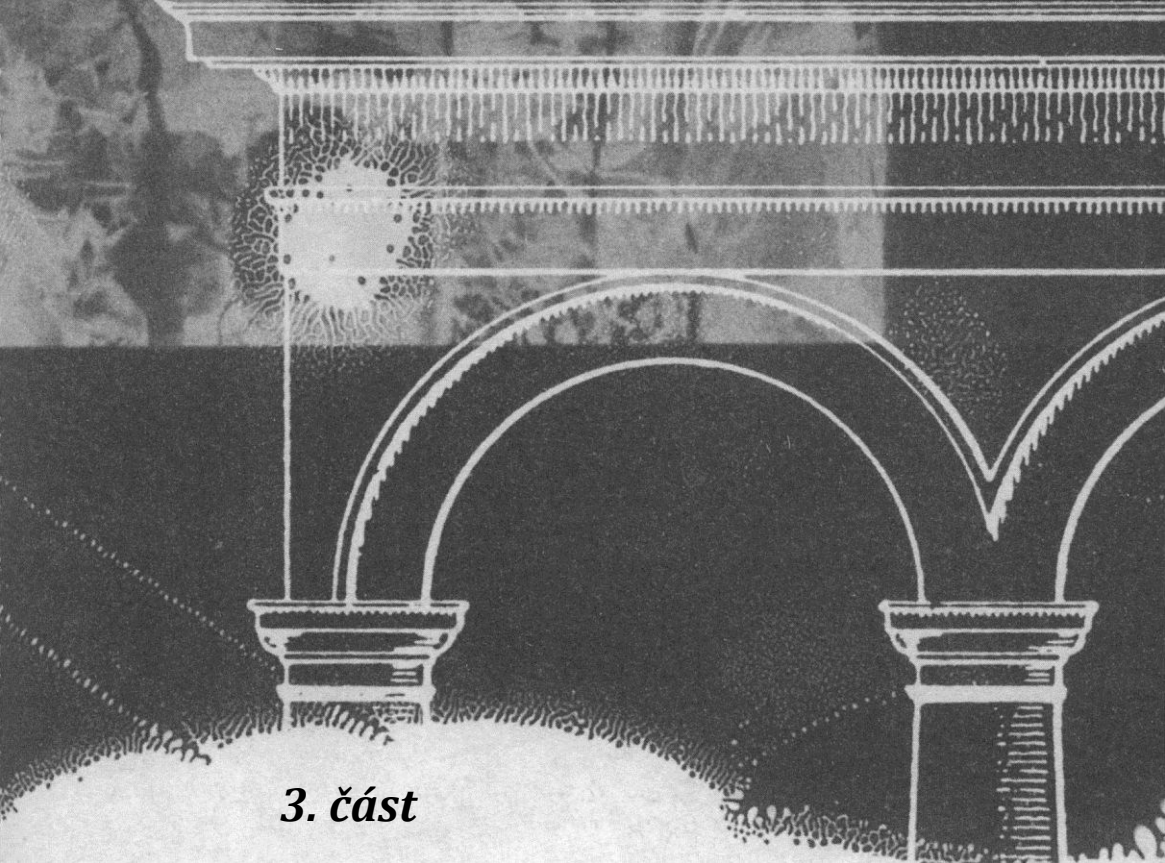
„Do svítání pět kapitol nezvládnou,“ podotkl jsem. „Až z té cely vyjdu, brány budou zavřené. Musím se rozloučit se svou rodinou.“

„*Musíš?* Zajímavá volba slov. Když dovolíš, osvěžím ti sémantiku, protože vy, kteří se klaníte u nohou Hýley, si na takové věci potrpíte. Do ministru jít

musíš. Se svou rodinou se rozloučit *chceš*. Celý smysl toho, že jsi frátem, spočívá v osvobození se od těch *chtění*, která zotročují lidi žijící v záhradbí. Prokazují ti laskavost, když tě nutím, aby sis vybral *ted'*, v tomto okamžiku. Jestli tak moc *chceš* vidět svou rodinu, tak za ní běž – a nezastavuj se, pokračuj branou ven a už se nevracej. Jestli zůstaneš tady, *musíš* jít rovnou do minstru, *hned ted'*.“

Hledal jsem pohledem Lia, v naději, že by mohl Cord a Dathovi doručit nějakou zprávu, ale Lio byl teď kus ode mne a líčil právě Delrakhonovi, jak se souboj odehrál. A stejně jsem nechtěl sůře Trestanas dopřát další potěšení, aby mi řekla, že nemůžu.

A tak jsem se k tomu, co z mé rodiny zbývalo, otočil zády a vykročil jsem směrem k minstru.

3. část

ELIGER

N *uda je maska, kterou si nasazuje pocit marnosti.* Kde jinde by si člověk mohl lépe vychutnat pravdivost výroku fráta Orola než v trestní cele správce regulanta? Nějaký rafinovaný architekt tyto cely navrhl tak, aby s pocitem marnosti dělaly to, co dělají čočky se světlem. Ta moje neměla dveře. Jediné, co mě dělilo od svobody, byl úzký průchod ve tvaru lomeného oblouku ze starého matémového věku, zbudovaný z mohutných kamenů, které předešli vězňové počmárali kresbami. Průchod ústl na vnitřní ochoz, obtáčející sídlo správce regulanta. V kteroukoli hodinu jím procházeli nižší hierarchové, které přivádělo to či ono. Přes ochoz jsem měl výhled přímo do klenboví horního chóru, ale zásluhou obezdívky jsem neviděl dolů na podlahu o dvě stě stop níž, kde se slavil provenál. Slyšel jsem hudbu. Mohl jsem vyhlédnout ven a dívat se, jak se pohybuje řetěz, když moje skupina natahuje hodiny, a jak provazy od zvonů tančí, když Tuliin tým vyzvání změny. Ale lidi jsem neviděl.

Na druhé straně cely jsem měl lepší podívanou. Další matémový oblouk rámoval okno, které mi poskytovalo hezký výhled na louku. Byl to jen další nástroj k zesílení pocitu marnosti, a tudíž nudy, protože kdybych chtěl, mohl bych strávit celý den tím, že se budu dívat dolů, jak se moji frátové a súry volně procházejí po koncentu a rozebírají (jak jsem předpokládal) nejrůznější zajímavé věci, nebo si aspoň vyprávějí zábavné historky. Shora mi zakrývala většinu oblohy převislá terasa správce defendora, ale měl jsem rozhled do výšky asi dvaceti stupňů nad obzor. Moje okno bylo obrácené přibližně směrem ke Stoleté bráně, přičemž Desetiletou bránu jsem mohl zahlédnout napravo, když jsem přistrčil obličej až těsně ke sklu. Proto jsem mohl slyšet obřad uzavírání apertu, když ráno po Desáté noci vyšlo slunce. Při pohledu dveřním průchodem své cely jsem viděl, že řetězy se pohybují, jak začaly pracovat vodní ventily. Když jsem pak přešel přes celu a podíval se z okna, mohl jsem zahlédnout stříbrnou nitku vody, zdolávající akvadukt k Desetileté bráně, a sledovat, jak se brána ztuhla zavírá. V záhradbí bylo roztroušeno jen několik diváků. Chvilí jsem se mučil představou, jak tam opuštěně stojí Cord a čeká, že na poslední chvíli vyběhnu ven a obejmu ji na rozloučenou. Ale jakmile se brány uzavřely, podobné myšlenky rychle vzaly za své. Díval jsem se, jak znavači sundávají plátěnou střechu a skládají stoly. Snědl jsem kousek chleba a vypil misku mléka, které mi u dveří nechal jeden z přísluhovačů súry Trestanas.

Pak jsem obrátil pozornost ke Knize.

Jelikož jediným účelem Knihy bylo, aby mučila své čtenáře, čím méně o ní řeknu, tím lépe. Studovat ji, opisovat a učit se ji nazpaměť byla mimořádná forma pokání.

V koncentu byla stejně jako v každém lidském osídlení hojnost nepřijemných nebo fádních prací, jako pletí zahrad, údržba stok, loupání

brambor a porážení zvířat. V ideální společnosti bychom se střídali. Ve skutečnosti jsme ale měli zákony a pravidla chování, které čas od času vždycky někdo porušil, a správce regulant dohlížel na to, aby tito lidé vykonávali ty nejnejpříjemnější úkony. Nebyl to špatný systém. Když člověk dával do pořádku ucpaný záchod, protože v refektáři příliš mnoho vypil, možná potom neměl tak příjemný den, ale realita byla taková, že záchody jsou nezbytné, občas se ucpou a nějaký frát nebo súra je musí vyčistit, neboť jsme dost dobře nemohli zavolat instalatéra zvenčí. Výkon takového trestu tak přinášel aspoň nějaké uspokojení, protože ta práce měla smysl.

Kniha vůbec žádný smysl neměla, což byl důvod, proč se jednalo o obzvlášť obávanou formu trestu. Obsahovala dvanáct kapitol. Podobně jako u stupnice používané k měření síly zemětřesení platilo, že ty vyšší byly exponenciálně horší, takže šestá kapitola byla desetkrát hroznější než pátá kapitola a tak dál. První kapitola byla jen ochutnávka, ukládala se provinilým dětem a dala se obvykle zvládnout za jednu nebo dvě hodiny. Druhá kapitola znamenala přinejmenším jednu strávenou noc, i když každý výtržník s trochou sebeucty ji ze sebe dokázal za den vysypat. Pětka v obvyklém případě znamenala několikátýdenní pobyt. Při každém odsouzení k šesté nebo vyšší kapitole bylo možné se odvolat k primasovi a následně k inkvizici. Dvanáctá kapitola se rovnala celoživotnímu odsouzení k těžké práci v osamění; za 3690 let ji dokončili pouze tři znaváci a všichni byli naprosto šílení.

Někde od šestky mohl trest trvat roky. Mnozí se rozhodli raději odejít z koncentu než ho podstoupit. Ti, kteří vydrželi, vycházeli ven změněni: porobení a znatelně zesláblí. Může to znít šíleně, protože trest neobnášel nic víc než to, že člověk opisoval požadované kapitoly, učil se je zpaměti a pak odpovídal na související otázky před porotou složenou z hierarchů. Jenže obsah Knihy byl během mnoha staletí sestaven a vytříben tak, aby byl nesmyslný, zbytečný a dohánějící k šílenství: zpočátku do očí bijícím způsobem, v dalších kapitolách pak čím dál rafinovaněji. Bylo to bludiště bez východu, rovnice, z níž vám po týdnech moření se vyšlo, že $2 = 3$. První kapitola byla stránka dětských říkanek okořeněných nesmyslnými slovy, která se skoro rýmovala – ale ne úplně. Čtvrtou kapitolu tvořilo pět stran číslic čísla pí. Dál však v Knize žádná náhodnost nebyla, protože naučit se skutečně nahodilé věci bylo snadné, jakmile si člověk osvojil pár triků – a všichni, kteří se dostali přes čtvrtou kapitolu, ty triky znali. Mnohem těžší bylo naučit se zpaměti texty, které dávaly smysl *skoro*, ale ne úplně, které měly vnitřní logiku, ale jen do jisté míry – a odpovídat na otázky ohledně nich. Takové texty se v matémovém světě čas od času vyskytly přirozeně – ostatně každý neměl na to, aby se z něj stal svante. Poté, co byli jejich autoři pokořeni a odvrženi, prošla tyto texty inkvizice, a jestliže shledala, že jsou náležitě strašné, byly v tomto ohledu ještě zdokonaleny a včleněny do pozdějších a zlomyslnějších vydání Knihy. Aby se trest naplnil a kajícíník získal souhlas s opuštěním cely, musel ony texty zvládnout stejně dokonale, jako si musí

například student kvantové mechaniky osvojit teorii grup. Trest spočíval ve vědomí, že člověk věnuje veškeré úsilí tomu, aby si nechal mozek až na dno infiltrovat určitým intelektuálním jedem. Bylo to ponižující víc, než si možná umíte představit, a po několika týdnech, co jsem se mořil s pátou kapitolou, mi nedělalo žádné potíže pochopit, že někdo, kdo absolvuje odsouzení k řekněme deváté kapitole, vyjde z cely s trvalými následky.

Dost o Knize. Zajímavější otázka: proč tady jsem? Zdálo se, že sůra Trestanas mne chce izolovat od komunity, dokud mezi námi budou inkvizitoři. Třetí kapitola by mi netrvala dost dlouho. Čtyřka by možná stačila, ale pro případ, že bych byl jedním z těch, kterým nedělá potíže učit se nazpaměť čísla, mi raději dala pětku.

Každé ráno mne probouzel jitřní rit – jehož se účastnila jen hrstka znavačů, kteří měli obzvlášť rádi obřady. Strhl jsem svou rolu z dřevěné pryčny, která byla jediným kusem nábytku v cele, a zavinul jsem se do ní. Vymočil jsem se do otvoru v podlaze a umyl jsem se v kamenném umyvadle se studenou vodou, snědl jsem chléb, vypil mléko, položil prázdné misky ke dveřím, sedl jsem si na podlahu a rozložil na pryčnu Knihu, pero, lahvičku s inkoustem a několik listů. Sféra mi sloužila jako opěrka pro pravou ruku. Pracoval jsem tři hodiny, potom jsem do provenálu dělal něco jiného, abych si vyčistil hlavu. Potom, po celou dobu, co Lio, Jesry a Arsibalt natahovali hodiny, jsem dělal vzpory ležmo, dřepy a poskoky. Můj tým dřel kvůli mé nepřítomnosti víc a sílil, a já jsem nechtěl být slabý, až vyjdu ven.

Moji druhové museli nějak zjistit, ve které cele jsem, protože po provenálu si udělali na louce piknik hned pod mým oknem. Neodvažovali se podívat nahoru nebo mi zamávat – Trestanas na ně určitě shora zlostně hleděla a na takovou chybu jen čekala –, ale každou polední svačinu začali tím, že pozvedli džbánky s pivem na čísi počest a zhluboka se napili. Pochopil jsem.

Inkoustu a listů byla k dispozici hojnost, a tak jsem začal sepisovat tohle líčení, jež právě čtete. Posedla mě při tom myšlenka, že události posledních týdnů propojuje nějaká souvislost, již jsem si zatím nevšiml. Přičetl jsem to pozměněnému rozpoložení, jaké dolehne na osamoceneného vězně, který nemá kromě Knihy nic, co by mu dělalo společnost.

Jednoho dne zhruba po dvou týdnech pokání přerušilo mou dopolední směnu zvláštní vyzvánění. Dveřním průchodem jsem viděl na úsek provazů, které se táhly od ochozu zvoníků nahoru ke zvonici. Přesunul jsem se k druhému konci pryčny a otočil se zády k oknu, abych mohl pozorovat, jak sebou provazy šhubou a zase se vracejí. Změny měli být schopni rozšifrovat všichni znavači. Já jsem v tom nikdy nebyl moc dobrý. Tóny se mi v uších slévaly a já je nedokázal zformovat do struktur. Ale pozorování provazů mi to jaksi usnadňovalo – moje oči byly pro takový úkol uzpůsobeny lépe než uši. Sledoval jsem, jak přesně je pohyb daného provazu podmíněn tím, co dělaly sousední provazy při předchozích úderech. Za minutu nebo dvě, aniž bych

musel někoho žádat o pomoc, jsem poznal, že je to volání k eligeru. Jedna osoba z mé sklizně se chystala připojit k nějakému řádu.

Po odzvonění změn uběhla půlhodina, než rit začal, a další půl hodiny zabral zpěv a recitace, než jsem uslyšel, jak Statho zpěvavě vyslovuje Jesryho jméno. Následoval zpěv inbrázové písně. Zpěv byl mocný, ale ne úplně vytříbený – z čehož jsem poznal, že si ho odvádějí edhariáni. Po celou tu dobu jsem se na Knihu těžko soustředil a i pak jsem byl schopný až do provenálu udělat jen velice málo práce.

Příští den se stejné změny rozezněly nanovo. Dva další se připojili k edhariánům a jedna – Ala – přistoupila k Novému kruhu. To nebylo žádné překvapení. Vždycky jsem čekali, že skončí jako hierarcha. Ale z nějakého důvodu mi to dlouho do noci bránilo usnout. Bylo to, jako by Ala odlétla do nějakého jiného koncentu, kde ji už nikdy nespátřím, nikdy se s ní nedostanu do dalšího sporu, nikdy s ní nebudu soutěžit, kdo dokáže dřív vyřešit teorický problém. Což bylo absurdní, protože zůstávala tady v Edharu a já s ní budu každý den jíst v refektáři. Ale nějaká část mého mozku si nedala rozmluvit, aby nechápala Alino rozhodnutí jako mou osobní ztrátu, a trestala mě tím, že mi nedovolovala usnout.

V tom, jak jsem dešifroval eligerové změny pohledem, se skrývalo malé poučení. Dál jsem totiž sepisoval své líčení událostí uplynulých týdnů – neustále pronásledovaný pocitem, že mi něco uniká – a nakonec jsem došel k bodu, v němž jsem popisoval svůj rozhovor s frátem Orolem v observatoriu a jeho tlumenou hádku s Trestanas, k níž došlo bezprostředně poté dole u padací mříže. Když jsem to psal, vyhlédl jsem z okna k místu, kde se to stalo, a všiml jsem si, že padací mříž je spuštěná – přestože je den. Měl jsem výhled také na padací mříž centenáří. I ta byla stažená. Obě dvě byly zavřené po celou dobu, co jsem tu byl. S každým ubíhajícím dnem jsem získával větší a větší jistotu, že observatorium je úplně zablokováno, a že je tomu tak od okamžiku, kdy za mnou a za Orolem vrchní klíčník práskl mříží v osmý den apertu. Tohle uzavření observatoria – které bylo, jak jsem si byl poměrně jistý, bezprecedentní v celé historii koncentu Svante Edhara – muselo být tématem rozčileného rozhovoru mezi Orolem a Trestanas.

Bylo příliš přitažené za vlasy domnívat se, že příchod inkvizitorů o pár dní později nebyl nijak náhodný? Z našeho observatoria byl výhled na stejnou oblohu jako z každého jiného na světě. Pokud bylo zavřené to naše – pokud tam venku bylo něco, co jsme neměli vidět –, musela být zavřena také všechna ostatní. Příkaz musel přijít prostřednictvím retikula v osmý den apertu a aitové jej doručili sůře Trestanas; usoudil jsem, že ve stejném okamžiku se Varax a Onali vydali na cestu do „odlehle poustevny“ Svante Edhara.

Všechno to dávalo jistý smysl, ale nijak mi to nepomáhalo s nejmocnější a nejdůležitější otázkou: proč by chtěli uzavřít observatorium? Byla to *poslední* část koncentu, u které by člověk čekal, že se jí budou hierarchové zbývat. Jejich povinností bylo dbát na dodržování kázně tím, že se zabrání

přísunu sækulárních informací do myslí znavačů. Informace, které jsme získávali v observatoriu, byly svou povahou nadčasové. Většinou byly staré miliardy let. Co platilo za současné události, mohla být písečná bouře na nějaké skalnaté planetě nebo vírová fluktuace na plynném obroví. Co asi tak mohlo být vidět z observatoria, aby to bylo považováno za sækulární?

Jako frát, který se probudí ve své cele v hodinách před svítáním s pachem kouře v nose a pozná z toho, že oheň musel pomalu doutnat a hromadit žár po mnoho hodin, zatímco on pobýval v říši zapomnění, cítil jsem nejenom nepokoj, ale také stud za svou pomalost.

Nijak mi nepomáhalo, že eliger se teď slavil skoro každý den. Za poslední přibližně rok jsem cítil, jak v teorice a kosmografii za některými z ostatních začínám zaostávat. Chvillemi jsem se smiřoval s tím, že přestoupím k needhariánskému řádu a stanu se hierarchou. Pak, těsně před tím, než na mne Trestanas uvalila Knihu, jsem se rozmyslel, že budu usilovat o místo mezi edhariány a budu se věnovat zkoumání hýlejského teorického světa. Jenže místo toho jsem vězel v téhle místnosti a četl nesmysly, zatímco ostatní přede mnou získávali ještě větší náskok – a zaplňovali dostupná místa v edhariánské kapitule. Po formální stránce omezení neexistovalo, nebyla žádná kvóta. Ale pokud by edhariáni získali deset nebo tucet nových znavačů na úkor ostatních, byly by potíže. Před třiceti lety, když přišel Orolo, jich nabrali čtrnáct, a lidé o tom mluvili dodnes.

Jednou odpoledne hned po provenálu začala skupina zvoníků vyzvánět změny. Nejdřív jsem si myslel, že je to znovu eliger. Do té doby se už totiž pět fidelů připojilo k edhariánům, tři k Novému kruhu a jeden k reformovaným starofáničům. Ale cosi hluboko uloženého v mém mozku mi nedalo pokoj s pocitem, že tohle jsou změny, jaké jsem ještě neslyšel.

Znovu jsem odložil pero – s přáním, abych býval toto pokání dostal uloženo v méně zajímavých časech – a sedl jsem si na místo, odkud jsem mohl pozorovat provazy. Během několika minut jsem věděl s jistotou, že to není eliger. Hrud' se mi na několik okamžiků sevřela úlekem, že jde o anatém. Ale skončilo to dřív, než jsem se v tom stačil vyznat. Seděl jsem tedy půl hodiny bez hnutí a poslouchal, jak se lodě zaplňují. Byl to velký dav – všichni znavači ze všech matémů přerušili to, co právě dělali, a přišli sem. Všichni hovořili. Znělo to rozrušeně. Nerozeznal jsem ani slovo. Ale cítil jsem z jejich tónu, že se stane něco významného. Navzdory strachu, který jsem pociťoval, jsem se pozvolna přesvědčil, že to nemůže být anatém. Lidé by tolik nemluvili, pokud by se shromáždili proto, aby se dívali, jak je jeden z jejich řad odvržen.

Obřad začal. Nezazněla žádná hudba. Poznal jsem, že primas pronáší známé věty ve staroortštině: oficiální svolání koncentu. Potom přešel do novoortštiny a přečetl nějakou formulaci, která musela být podle své povahy napsána někdy v době Rekonstituce. Na jejím konci zřetelně zvolal: „Vokát pro fráta Paflagona z centenářské kapituly řádu svante Edhara.“

Tím ritem tedy byl vokát. Byl to teprve třetí, který jsem kdy slyšel. K prvním dvěma došlo, když mi bylo asi deset let.

Zatímco jsem to vstřebával, z podlahy chóru se vzneslo zalapání po dechu a pak hluboký nářek: hádal jsem, že to zalapala po dechu většina znavačů a že nářek přichází od stovkařů, kteří svého fráta navždycky ztrácejí.

A v tu chvíli jsem udělal něco šíleného, ale věděl jsem, že mi to projde: překročil jsem práh své cely. Přešel jsem přes ochoz a podíval jsem se přes zábradlí dolů.

V chóru byli pouze tři lidé: Statho ve svém purpurovém hábitu a Varax s Onali, identifikovatelní podle klobouků. Zbytek prostoru, ukrytý za stínítky, ovládla vřava, která rit přerušila.

Chtěl jsem jen vykounout krátce přes zábradlí, abych viděl, co se děje. Ale nezasáhl mne blesk. Nerozeznělo se žádné poplašné zařízení. *Tady nahore nikdo nebyl.* Došlo mi, že tady ani nemohou být, protože zazvonili vokát, a při tom se musejí v minstru shromáždit všichni – *musejí*, protože nikdo nemůže vědět předem, čím jméno bude vyvoláno.

Když jsem se nad tím zamyslel, pravděpodobně jsem měl být tam dole taky! Vokát je určitě jedna z několika výjimek z pravidla, že někdo jako já musí zůstat ve své cele.

Proč tedy pro mne lidé správce regulanta nepřišli a nevytáhli mě ven? Usoudil jsem, že to nejspíš bylo opominutí. Neměli na to postupy. Jestli byli jako já, tak změny ani nepoznali. Že se jedná o vokát, si uvědomili, až když začal – a pak už bylo příliš pozdě na to, aby pro mne šli nahoru. Museli zůstat dole, dokud to neskončí.

Museli zůstat dole, dokud to neskončí.

Měl jsem volnost pohybu, přinejmenším na chvíli, za předpokladu, že budu zpátky ve své cele, až se správce regulant a její personál vyhrabou zpátky sem nahoru. Načež budu mít tak jako tak problémy, že jsem ignoroval vokát! Takže proč se nedostat do průšvihů za něco, o čem se bude v refektáři mluvit ještě za padesát let?

Všechny ty cviky, které jsem dělal, se mi měly vyplatit. Oběhl jsem ochoz, schody nahoru přes sídlo defendora jsem bral po třech a dostal jsem se do spodní části chronokaverny. Tady jsem musel postupovat opatrněji, abych nedupal a nedělal na kovových schodech hluk. Ale zato jsem teď měl volný výhled dolů. Takže jsem mohl sledovat, co se děje. Neviděl jsem, že by se něco změnilo, ale světlíkem stoupal nový zvuk: chorál žalu a rozloučení, který stovkaři věnovali svému odcházejícímu frátovi. Nějakou dobu trvalo, než se naplno rozezněl. Nikdo ho neznal zpaměti. Museli vyhrabat zřídka používané zpěvníky a listovat v nich, dokud nenašli ten správný. Pak jim chvíli trvalo, než se chytili, neboť to byla pětihlasá harmonie. Než do sebe části chorálu opravdu zapadly a píseň začala fungovat, byl jsem v polovině cesty do observatoria – šplhal jsem vzhůru za ciferníky hodin a snažil jsem se zůstat soustředěný, pohybovat se tak, jak by to dělal Lio, a nedopustit, aby se mi

konec roly zachytil mezi ozubená soukolí. Z té písňě žalu a loučení skutečně běhal po zádech mráz – byla čímsi ještě dojemnější než píseň, kterou jsme zpívali o pohřbech. Samozřejmě jsem neměl nejmenší tušení, kdo je frát Paflagon, jaký je nebo co studuje. Ale ti, kteří chorál zpívali, ho znali, a patřilo k moci této hudby, aby ve mně probouzela stejné pocity.

A jelikož jsme oba, frát Paflagon i já, každý sám podnikali výpad do neznámého prostředí, možná jsem cítil něco málo z toho, co cítil *on*.

Hlavní podlahu observatoria jsem teď měl těsně nad hlavou – dorazil jsem k vnitřnímu oblouku klenby, která se pnula nad vrškem praesidia a držela všechno, co na něm spočívalo. Zdivem prostupovalo několik hřidelí, které přenášely energii pohonům polárních os. Kolem největší z nich se obtáčelo schodiště. Vyběhl jsem po něm nahoru a položil jsem ruku na kliku dveří. Než jsem prošel, podíval jsem se dolů, abych zkontroloval, jak pokračuje rit. Dvířka v centenářském stínítku byla otevřená. Frát Paflagon jimi prošel doprostřed a stál tam sám. Dvířka se za ním zavřela.

Ve stejném okamžiku jsem já otevřel dveře do observatoria. Dovnitř vtrhlo denní světlo. Přikrčil jsem se. Jak by mohlo něco takového zůstat bez povšimnutí?

Uklidni se, říkal jsem si, ve světlíku, kde by to mohlo být vidět, jsou jen čtyři lidé. A všechny oči visí na frátu Paflagonovi.

Když jsem se dolů podíval ještě jednou, došlo mi, že moje logika je děravá. Všechny oči visely na frátu Paflagonovi – *kromě očí fráta Paflagona!* Vybral si právě tenhle okamžik, aby zaklonil hlavu a podíval se přímo nahoru. A proč by ne? Bylo to naposledy, co tohle místo uvidí. Já bych v jeho situaci udělal totéž.

Na tu vzdálenost jsem nedokázal přečíst výraz v jeho obličejí. Ale musel si všimnout světla linoucího se z otevřených dveří.

Chvilí nehybně stál a přemýšlel, pak nechal pohled pomalu klesnout a otočil se ke Stathovi. „Já, frát Paflagon, přicházím na tvou výzvu,“ zadeklamoval první řádku litanie, která potrvá další minutu nebo dvě.

Vyšel jsem do observatoria a tiše jsem za sebou zavřel.

Čekal jsem, že teď bude všechno pokryté vrstvou prachu a zaneřádné ptačím trusem – Orolovi fidelové tady nahoře obvykle strávili nehorázné množství času, aby všechno udržovali v čistotě. Ale nebylo to tak hrozné. Někdo sem nahoru zřejmě musel chodit, aby se o to postaral.

Zamířil jsem k nástavbě bez oken, která sloužila jako laboratoř, prošel jsem trojitými dveřmi, jež chránily vnitřek před světlem, a přinesl jsem si odtamtud fotomnemonicý tablet, vyčištěný a zabalený do ochranného obalu. Jaký obraz bych na něj měl zaznamenat? Neměl jsem ponětí, co podle hierarchů nemáme spatřit, takže jsem nevěděl, kam bych měl nasměrovat dalekohled.

Ve skutečnosti jsem měl poměrně dobrou představu, o co se jedná: musí to být nějaký velký asteroid, letící směrem k nám. Jedině tohle jsem si dovedl představit jako vysvětlení pro zákaz vstupu do observatoria. Jenže to mi nijak

nepomohlo. Nemohl jsem pořídit snímek takového balvanu, pokud bych nenamířil Mithru a Mylaxe přímo na něj, a to bylo nemožné, jestliže jsem neznal s velkou přesností parametry jeho oběžné dráhy. Nemluvě o skutečnosti, že nasměrování velkého teleskopu by na sebe za daných okolností přilákalo veškerou pozornost.

Byl tu však jiný přístroj, který nebylo třeba směřovat, protože se jím nedalo pohybovat: Klesthyřino oko. Sotva mě to napadlo, bez meškání jsem se rozběhl k Jehlanu.

Zatímco jsem stoupal po točitých schodech, měl jsem dost času, abych si znovu prošel všechny důvody, proč mám jen nepatrnou šanci na úspěch. Klesthyřino oko sledovalo polovinu vesmíru, od obzoru po obzor, to byla pravda. Stálíce se jevily jako kruhové šmouhy, jak se Arbre otáčela kolem své osy. Rychle se pohybující objekty se zobrazovaly jako rovné světelné stopy. Ale stopa, kterou by udělal třeba i velký asteroid, by byla mizivě slabá a nepříliš dlouhá.

Než jsem se dostal na vrchol Jehlanu, pustil jsem podobné malichernosti z hlavy. Tohle byl jediný nástroj, který jsem měl po ruce. Musel jsem to zkusit. Později si prohlédnu výsledky a uvidím, co najdu.

Pod objektivem rybího oka byl otvor zhotovený přesně na rozměry tabletu, který jsem držel v ruce. Roztrhl jsem uzávěr obalu, sáhl jsem dovnitř a strčil dlaň pod neprůhledný spodek tabletu. Strhl jsem obal. Vítr mi ho vyškubl z ruky a připlácl na stěnu, kam jsem na něj už nedosáhl. Tablet byl obyčejný hladký kotouč, něco jako předrodek, jaké se používají k broušení zrcadel pro teleskop, ale tmavší – jako by byl odlitý z obsidiánu. Aktivoval jsem paměťovou funkci tabletu, a jeho nejspodnější vrstva získala stejnou barvu jako slunce, neboť to byl zdroj veškerého světla, které teď na povrch tabletu dopadalo. Jelikož tablet byl venku na vzduchu, žádné čočky ani zrcadla nemohly uspořádat světlo, které na něj dopadalo, a tak nemohl vytvořit obraz ničeho, co leželo v zorném poli Oka – ani ponurého zimního slunce, jež opisovalo oblouk po jižní obloze, ani ledových oblaků vysoko na severu, ani mého obličje.

To se však mělo změnit, a tak jsem si dřív, než jsem se pustil do dalších kroků, přetáhl rolu přes hlavu a vytvaroval z ní dlouhý tmavý tunel. Pokud by se skutečně ukázalo, že moje bezpečnostní opatření bylo *nezbytné* – totiž v případě, že by se tablet dostal ke správci regulantovi –, pravděpodobně budu odhalen tak jako tak. Ale když už jsem se dopouštěl nějaké nepravosti, cítil jsem závazek provést ji pořádně.

Nasadil jsem tablet do otvoru pod Okem, zasunul jsem jej na místo a uzavřel jsem za ním protiprachový kryt. Odted' zaznamená všechno, co Oko uvidí – počínaje tím, jak deformovaný obraz mojí postavy zezadu, schované pod rolou, rychle mizí z dohledu –, dokud se nezaplní, což při aktuálním nastavení potrvá několik měsíců. Pak se sem budu muset vrátit a vytáhnout jej – drobný problém, kterým jsem se ani nezačal zabývat.

Sestupoval jsem z Jehlanu a uvažoval o tom, když vtom se najednou přes prázdný prostor mezi mnou a milenářským Skaliskem vysokou rychlostí přehnalos cosi velkého a hlasitého. K smrti jsem se vyděsil. Bylo to ode mě tisíc stop, ale účinek byl stejně bezprostřední, jako kdybych dostal ránu do tváře. Jak jsem sledoval dráhu té věci, obětoval jsem tomu rovnováhu a nezbylo mi než padnout na zadek, abych se ze schodů bez zábradlí nezřítíl. Byl to nějaký typ létajícího stroje, jehož krátká křídla dokázala rotovat a proměnit ho tak v helikoptéru se dvěma vrtulemi. Obloukem se prudce snesl dolů, jako by využíval minstr místo pylonu, a přešel do strmého klouzavého letu směrem k prostranství před Denní branou. Pohled na ně jsem měl ze svého stanoviště zakrytý, takže jsem se opatrně postavil, seběhl jsem k patě Jehlanu a sprintem jsem vyrazil přes vršek præsidia. Když jsem si uvědomil, že se chystám vrhnout se z præsidia dolů – o což jsem už ani trochu nestál –, nasměroval jsem se k jednomu z megalitů, začal jsem brzdít a zastavil jsem tak, že jsem do něj narazil rukama. Vykoukl jsem zpoza megalitu právě včas, abych uviděl, jak letoun – nyní s rotory natočenými vzhůru – začíná přistávat na prostranství. Proud vzruchu od vrtulí kreslil viditelné vzory na hladině rybníka a šikmo strhával vodu z obou fontán.

O několik okamžiků později vyšly z Denní brány dvě postavy v červených hábitech. Varax a Onali si sundali klobouky, aby to vítr od rotorů neudělal místo nich. Dva kroky za nimi šel frát Paflagon. Předkláněl se proti větrné smršti, tiskl si ruce k tělu, oběma rukama chytal zdivočelou rolu, aby ho vítr nesvlékl donaha. Varax a Onali se po stranách dvířek od letounu zastavili a obrátili se nazpátek, aby se po něm podívali. Natáhli k němu každý jednu ruku a pomohli mu vlézt dovnitř. Potom se nahrnuli za ním. Někjaký automatický mechanismus dvířka uzavřel, rotory se roztočily a letoun pomalu začal ztrácet kontakt s plochou prostranství. Pak pilot přidal plyn a ta věc se za pár tepů srdce vznesla padesát stop do vzduchu. Křídla se vyklopila. Stroj získal nějakou dopřednou rychlost, rozletěl se přes rybník a burgerské město vzhůru a pak se stočil k západu.

Byla to asi nejužasnější věc, jakou jsem v životě viděl, a nemohl jsem se dočkat, až to v refektáři proberu se svými přáteli.

Pak jsem si vzpomněl, že jsem uprchlý vězeň.

Když jsem se dostal do chronokaverny, už bylo dávno po vokátu. Světlík byl ještě stále naplněn zvuky hlasů, ty však rychle slábly, jak se lodě vyprazdňovaly. Většina přítomných vycházela z minstru ven, ale někteří se vydají po schodištích v rohových věžích nahoru, aby se vrátili k práci v sídlech správců. Ve spěchu jsem nahoře dupal a lomozil. Ale jakmile jsem sestoupil níž, musel jsem si na své pohyby dávat větší pozor, přestože jsem se bál, že ti, kdo nahoru vystoupají nejrychleji, se tam dostanou dřív než já.

První byli nahoře dva mladí hierarchové z družiny správce defendora, kteří s výstupem pospíchali v naději, že se dostanou na svou terasu včas a zahlédnou letoun, než stačí zmizet z dohledu. Dorazil jsem shora do sídla

defendora těsně předtím, než tam oni došli zespoda. Zaskočený jsem na ochozu hledal místo, kde bych se mohl schovat. Tohle podlaží minstru bylo zaneřáděné předměty, které mohl za dekorace považovat jedině správce defendor: většinou bustami a sochami zemřelých hrdinů. Nejstrašnější z nich byl bronzový Amnektrus v životní velikosti, správce defendor v době Třetího vyplnění. Byl zvěčněn v póze, ve které strávil posledních dvacet hodin svého života: jak klečí za zídkou a hledí skrze optický zaměřovač pušky, která byla stejně dlouhá jako on vysoký. Amnektrus byl odlitý z bronzu, ale puška i kaluž z rozsypaných nábojnic, v níž byl ponořený, byly původní památky. Za podstavec sloužil jeho sarkofág. Vrhł jsem se za něj. Oba rychlonozí hierarchové proběhli po ochozu směrem k západní straně terasy. Přešli těsně kolem mě. Vstal jsem, vzal jsem to oklikou, abych se vyhnul dalším takovým, a seběhl jsem po schodech do sídla regulanta. Přeskočil jsem poloviční obezdívku, která se vinula podél ochozu, a dopadl jsem na podlahu. Po čtyřech jsem cupital kolem dokola, dokud jsem nenašel svoji celu. Nikdy by mě nenapadlo, že budu tak šťastný, až to místo uvidím.

Zbýval jediný drobný problém: že se ze mě lije pot, hrud' se mi prudce zvedá, srdce mi pracuje jako rotory toho letounu, mám odřené dlaně a kolena a klepu se vyčerpáním a nervozitou. Moje možnosti byly omezené. Použil jsem několik prázdných listů, abych si utřel pot z obličeje, rolu jsem si přitáhl těsně k tělu, abych toho zakryl co nejvíc, a usadil jsem se na sféru před okno, zády ke dveřím, jako kdybych hleděl ven na výjev pod sebou. Pak už šlo jen o to, abych se pokusil dostat pod kontrolu dýchání, zatímco jsem čekal na chvíli, kdy se na mě někdo z družiny správce regulanta přijde podívat.

„Fráte Erasme?“

Otočil jsem se. Byla to sůra Trestanas – sama byla po výstupu trochu zčervenala.

Vešla do cely. Od Desáté noci jsem s ní nemluvil. Vypadala teď nezvykle lidsky a obyčejně – jako bychom byli jen dva dobří známí, kteří si spolu povídají.

„Mm-hmm?“ vypravil jsem ze sebe. Báł jsem se toho říct víc, pro případ, že by můj hlas zněl nápadně.

„Víš vůbec, co se právě stalo?“

„Odsud se to dá těžko poznat. Znělo to téměř jako vokát.“

„To *byl* vokát,“ řekla. „A ty jsi tam měl být.“

Pokusil jsem se o zděšenou grimasu. Možná že to vzhledem k mému rozpoložení nebylo až tak těžké. Nebo mě možná Trestanas tak moc chtěla vidět zděšeného, že se dala snadno oklamat. V každém případě nechala uplynout několik chvil, abych se mohl kroutit na žhavých uhlících. Pak řekla: „Neuvalím na tebe Knihu, pro tentokrát ne, přestože je to po formální stránce vážný přečin.“

Navíc bys mi musela uložit šestou kapitolu, pomyslel jsem si – proti čemuž bych se mohl odvolat –, a ty nechceš, abys to musela obhajovat.

„Děkuji vám, súdo Trestanas,“ řekl jsem. „V tom nepravděpodobném případě, že bychom měli další vokát, zatímco jsem tu, mám na něj sejít dolů?“

„Ano,“ řekla, „a sledovat jej zpoza primasova stínítka. Po skončení se okamžitě vrátit sem.“

„V případě, že to nebudu já, či jméno vyvolají,“ řekl jsem.

Nebyla připravená o takové situaci žertovat, takže ji to jenom zneklidnilo. Načež ji rozčílilo, že znervózněla. „Jak jsi daleko s pátou kapitolou?“ zeptala se.

„Doufám, že za jeden nebo dva týdny budu připravený k přezkoušení,“ odpověděl jsem.

A přemítal jsem, jak se asi za tu dobu dostanu pro tablet v Klesthyřině oku a propašuji ho sem.

Súra Trestanas mi dokonce předvedla náznak úsměvu, než se odebrala pryč. Možná to souviselo se skutečností, že oba inkvizitoři právě odjeli a zvláštní motivace, kterou měla, aby na mě uvalila Knihu, odcestovala s nimi. V každém případě jsem pochopil, že můj trest je fakticky u konce a zbytek už je jenom formalita. O to víc jsem se nemohl dočkat, až to budu mít za sebou. Ve zbytku dne jsem s pátou kapitolou pohnul víc než za celý předchozí týden.

Příští den se znovu rozezněl eliger. Dva další se připojili k edhariánům, dva k Novému kruhu a reformovaní starofánijci opět odešli s prázdnou.

Jedno ze jmen vyvolaných pro Nový kruh bylo Liovo. Ohromilo mě to a na chvíli jsem zaváhal, jestli jsem se nemohl přeslechnout. Těžko říct proč, vždyť Lio byl jasným kandidátem na správce defendora. Jeho souboj se standy o Desáté noci musel udělat na fráta Delrakhona obrovský dojem. Pracovat pro správce defendora znamenalo být hierarchou, což se kdovíproč spojovalo s příslušností k Novému kruhu. Proč mě to tedy překvapilo? Protože (jak jsem zjistil, když jsem tu noc ležel na pryčně a nemohl usnout) Lio a já jsme tvořili jeden provenálový tým tak dlouho, že jsem si zvykl na jeho společnost a bral jsem jako samozřejmé, že on, já, Jesry a Arsibalt budeme vždycky spolu ve stejné skupině. A věřil jsem, že oni to cítí a chápou stejně. Jenže pocity se mohou změnit, a mně začínalo docházet, že v době, kterou jsem trávil nahoře ve své cele, se měnily kvapem.

O dva dny později přistoupil Arsibalt k reformovaným starofánijcům. Bylo to vyložené štěstí, že dole nikdo nezaslechl, jak jsem vykřikl: „Cože?“ Mohl bych proležet bez spánku celou noc, kdybych chtěl, ale nedostavilo by se žádné nařízení, které by mi to mohlo vysvětlit. Reformovaní starofánijci byli vymírající řád téměř po celou dobu své existence.

Jediné, co jsem teď mohl udělat, bylo dostat se pryč ze své cely. Po tomhle jsem upustil od každodenního cvičení, přestal jsem si psát deník a nevěnoval jsem se ničemu jinému než studiu páté kapitoly. V době, kdy jsem vzkázal, že jsem připravený na přezkoušení, už jich bylo jedenáct u edhariánů, devět u Nového kruhu a šest u reformovaných starofánijců. Moje možnosti volby, pokud jsem ještě nějaké měl, se každou hodinou tenčily. V melancholičtějších

okamžících jsem uvažoval, jestli to, že na mě súra Trestanas uvalila Knihu, nebyla z její strany nějaká náborová taktika – způsob, jak mě přinutit, abych vstoupil do nějakého needhariánského řádu, a dostrkat mě tak na cestu, která povede k tomu, že se budu pachtit v primasově komplexu jako nižší hierarcha, vždy pod něčím dohledem. Obyčejní frátové a súry se nezodpovídali nikomu, pouze kázni. Ale hierarchové byli součástí organizačního schématu: byla to cena, kterou platili za přidělenou moc.

Moje přezkoušení se odehrálo následující den, po eligeru, při němž jeden další odešel do Nového kruhu a tři se přidali k reformovaným starofánijcům. Dva z nich patřili k těm, které měl na mysli Arsibalt, když mluvil o zbytečích z podlahy. Jeden byl výjimečně inteligentní. Z mé sklizně jsem teď zůstával jenom já a jeden další. Jelikož jsem si nepsal jména, nejspíš bych už v téhle fázi ztratil přehled, kdo tím dalším je – nebýt skutečnosti, že to byla Tulia.

Zkušební komise měla tři členy. Súra Trestanas mezi nimi nebyla. V první chvíli se mi ulevilo, ale pak mě to pobouřilo. Právě jsem obětoval měsíc života pokání a zahodil jsem veškeré šance na vstup do řádu svante Edhara, jaké jsem kdy měl. To nejmenší, co mohla udělat, bylo, aby se tu ukázala.

Začali tím, že mi položili několik záluďných otázek ohledně druhé kapitoly. Patrně doufali, že jsem ji proletěl první den a pak jsem ji zapomněl. Ale já jsem to očekával a předchozího dne jsem strávil několik hodin tím, že jsem si první tři kapitoly oživoval.

Když jsem odřikal číslice čísla pí od sto dvacátého sedmého do dvoustého osmdesátého třetího místa, přešla je bojovnost. Nad pátou kapitolou jsme strávili jenom dvě hodiny, což bylo mimořádně shovívavé. Jenže eliger posunul celý denní program do pozdějších hodin. Blížil se slunovrat, takže se brzy stmívalo, a to vyvolávalo dojem, že je ještě později. Dokonce jsem slyšel, jak zkoušejícím kručí v žaludku. Předsedou komise byl frát Spelikon, více než sedmdesátiletý hierarcha, kterého v postupu na funkci správce regulanta přeskočili ve prospěch súry Trestanas. Vypadalo to, jako by se na poslední chvíli rozhodl, že mě nepotrápili dostatečně, a začal urputně bojovat. Ale odpověď na jeho první otázku jsem ze sebe vychrlil a ostatní dva zkoušející dali svým postojem a tónem hlasu najevo, že je konec. Spelikon prudce zvedl své brýle, podržel si je před obličejem a ze starého listu přečetl cosi, co říkalo, že můj trest skončil a já smím odejít.

I když se zdálo, že je později, do večere zbývala celá hodina. Zeptal jsem se, jestli se mohu vrátit do své cely, abych si posbíral nějaké poznámky, které jsem tam zanechal. Spelikon mi vypsal propustku, jež mi povolovala zdržovat se v sídle správce regulanta až do hodiny večere.

Poděkoval jsem jim, vyšel jsem ven a zamířil jsem se do svojí cely. Na každého hierarchu, který mi zkrížil cestu, jsem zamával propustkou. Než jsem dorazil do cely a a vytáhl zpod pryčny deník, vyrašila mi v hlavě myšlenka, která třicet sekund předtím, když jsem se loučil se zkoušejícími, ani

neexistovala, a opanovala moji mysl. Proč bych neproklouzl nahoru do observatoria a nezmocnil se tabletu právě teď?”

Můj zdravý rozum samozřejmě zvítězil. Zabalil jsem si deník do volného konce roly a opustil jsem celu – doufal jsem, že navždycky. Po padesáti krocích jsem se po ochozu dostal do jihozápadního rohu, na horní konec desítkářského schodiště. Několik frátů a súr procházelo po schodišti v obou směrech, jak se připravovali na výměnu stráží v defendorově sídle. Postavil jsem se stranou, abych umožnil projít jednomu, který šel nahoru. Na hlavě měl kápi a nedíval se, kam šlape. Pak se mu v zorném poli objevila moje noha. Shrnul si kapuci dozadu a odhalil čerstvě oholenou hlavu. Byl to Lio.

Bylo toho tolik, co jsme si chtěli říct, že ani jeden z nás nevěděl, kde začít, a tak jsme na sebe několik okamžiků jenom civěli a vydávali nesouvislé zvuky. Což bylo nejspíš jedině dobře, protože v sídle regulanta jsem nechtěl říkat *nic*. „Půjdu s tebou,“ řekl jsem a otočil jsem se, abych se k němu mohl připojit.

„Musíš si promluvit s Tuliou,“ zašeptal, zatímco jsme stoupali k sídlu defendorova. „Musíš si promluvit s Orolem. Musíš si promluvit se *všemi*.“

„Jdeš do své nové práce?“

„Delrakhones chce, abych si udělal stáž. Hej, Razi, kam to kruci jdeš?“

„Do observatoria.“

„Ale to je –“ Chytil mě za ruku. „Ty pitomče, za to můžeš být odvržen!“

„Udělat to je důležitější, než nebyť odvržen,“ prohlásil jsem. Což bylo dost hloupé, jenže jsem měl vzpurnou náladu a nepřemýšlel jsem dvakrát usilovně. „Vysvětlím ti to později.“

Odvedl jsem Lia z vnitřního ochozu, kde bylo příliš plno, než aby to mohlo být příjemné, ven k okraji defendorova sídla, jako bychom si chtěli stoupnout na terasu. Cestou jsme museli projít nízkým obloukem. Ukázal mi, že půjde až po mně. Vešel jsem pod oblouk – a přesně v tu chvíli mi došlo, že jsem se k němu právě otočil zády. Než mi to stihlo proběhnout mozkem, už držel moji ruku zkroucenou na špatnou stranu. Měl jsem na výběr: pohnu se, a příští dva měsíce strávím s rukou v závěsu, nebo se nepohnu. Vybral jsem si se nepohnout.

Jazyk mi fungovat nepřestal. „Fakt tě zase rád vidím, Troubo. Nejdřív mě dostaneš do maléru – a teď tohle.“

„Do maléru ses dostal sám. A já se teď postarám, abys to neudělal nanovo.“

„Tak se to dělá v Novém kruhu?“

„Neměl by ses vůbec pokoušet mluvit o tom, jak dopadl eliger, dokud nezjistíš, co se děje.“

„No, když mě pustíš, abych si mohl odskočit do observatoria, moje další kroky povedou do refektáře, kde se dozvím všechny poslední novinky.“

„Podívej,“ řekl a silou mě otočil, abych viděl tam, odkud jsme přišli. Na schodišti se rozhostilo ticho. Napůl jsem se vyděsil, že jsme byli spatřeni. Pak jsem ale uviděl, jak nahoru stoupá průvod postav s vysokými klobouky a v

černých hábitech. Prošly do kaverny nahore a začaly dusat po železných schodech.

„Páni,“ vyhrkl jsem, „už se nedivím, že je nahore tak čisto.“

„*Tys byl nahore?*“ Lia to natolik překvapilo, že mě sevřel silněji, až to začalo bolet.

„Pusť mě! Slibuju, že už nahoru neudělám ani krok,“ řekl jsem.

Lio moji ruku uvolnil. Pomalu a rozvážně jsem ji srovnal do lidštější polohy, a pak jsem se k němu postavil čelem.

„Cos viděl?“ chtěl vědět Lio.

„Zatím nic, ale tam nahore je tablet, který musím získat, a ten by nám mohl – *mohl* – napovědět.“

Zamyslel se nad tím. „To bude náročná operace.“

„To je příslib, Lio?“

„Jen postřeh.“

„Chodí aitové nahoru podle nějakého předvídatelného rozvrhu?“

Lio otevřel pus, aby odpověděl, ale pak se mu na tváři usadil vychytralý výraz, a on řekl: „To ti nepovím.“ Potom ho něco napadlo. „Podívej, mám zpoždění.“

„Odkdy tě trápí něco *takového?*“

„Hodně se toho změnilo. Musím jít. *Hned*. Promluvíme si později, ano?“

„Lio!“

Ohlédl se po mně. „*Co je?*“

„Kdo byl frát Paflagon?“

„Naučil fráta Orola polovinu toho, co ví.“

„Kdo ho naučil tu druhou polovinu?“ zeptal jsem se, ale Lio byl už pryč. Chvilí jsem tam stál, poslouchal, jak aitové postupují nahoru, a uvažoval jsem, jestli kontrolují, zda jsou v přístrojích tablety. Přemýšlel jsem, kde bych si mohl opatřit přestrojení za aitu.

Potom mi zakručelo v břiše. Jako by to bylo přímo propojené s mýma nohama, zamířil jsem do refektáře.

* * *

Od časů, kdy jsem sledoval pohyblivé obrázky, uplynulo deset let a několik měsíců, ale i tak jsem si pořád pamatoval scény, kdy kosmonaut vejde do baru na kosmodromu nebo préríjní jezdec do zaprášeného salonu, a všechno na několik okamžiků ztichne. Stejně to bylo, když jsem já vstoupil do refektáře.

Přišel jsem brzy – chyba, protože jsem tím pádem nemohl nijak ovlivnit, s kým budu sedět. Několik edhariánů přišlo brzy a zabralo si stoly, ale když jsem se pokusil zachytit jejich pohledy, uhnuli očima. Postavil jsem se do řady za dvojici edhariánských kosmografů, ale otočili se ke mně zády a předstírali, že velice intenzivně rozebírají nějaký nový důkaz, který objevili v desetileté várce knih a časopisů, jež byly o apertu složeny na práh knihovny.

Servírování večere bylo tu noc na reformovaných starofánijcích. Arsibalt mi naložil o jednu hromádku dušené směsi víc a potřásl si se mnou rukou – první vřelé přivítání, jehož se mi dostalo. Dohodli jsme se, že si promluvíme později. Vypadal spokojeně.

Rozhodl jsem se, že se posadím k prázdnému stolu a počkám, co se bude dít. Během několika minut se okolo mě začali shlukovat frátové a súry z Nového kruhu a každý měl potřebu utrousit mým směrem nějakou vtípnou poznámku na téma mého pobytu v cele.

Po čtvrt hodině se objevil frát Corlandin. V náruči držel jakousi starou, tmavou a na povrchu kornatou věc, která vypadala jako mumifikované novorozeně. Položil to na stůl a sloupl kousek obalu. Byl to starý soudek vína. „Od naší kapituly pro tebe, fráte Erasme,“ oznámil namísto pozdravu. „Kdo přetrpěl výjimečný trest, zaslouží si výjimečnou úlitbu. Tohle ti ty týdny nevrátí. Ale pomůže ti to zapomenout na všechno o Knize!“

Corlandin na to šel lehce vychytrale. A já jsem byl rád. Vzhledem k jeho poměru se súrou Trestanas – který podle mých domněnek stále pokračoval –, tenhle moment musel být rozpačitý. Víno bylo milé gesto a zároveň to byl způsob, jak se té rozpačitosti zbavit. Přesto jsem byl trochu nesvůj, když zápasil se zátkou. Bylo to myšleno také jako oslava, že přistoupím k jejich řádu?

Vypadalo to, že frát Corlandin mi čte myšlenky. „Účelem je čistě oslavit tvoji svobodu – ne tě o ni připravit!“ prohlásil.

Někdo další přinesl dřevěné pouzdro. Když je otevřel, ukázalo se, že uvnitř je souprava stříbrných náprstků, na každém vyrytý symbol Nového kruhu. Někjaký frát a súra je postupně vytahali ze sametových lůžek a vyleštili je svými rolami. Corlandin se pilně zabýval zátkou, křehkou věcíčkou z hlíny a včelího vosku, kterou bylo nesnadné odstranit, aniž by se rozbila a znehodnotila víno. Stačilo fráta Corlandina pozorovat a člověk začal cítit pouto s časem, kdy byly koncentry bohatší, vytríbenější, obdarovávanější a – přestože to nemělo žádnou logiku – nějakým způsobem *starší*, než byly teď.

Soudek byl očividně zhotovený z vronského dubu, což znamenalo, že víno uvnitř bylo vyrobeno v nějakém jiném koncentu ze šťávy z knihovní révy a sem posláno k dozrání.

Knihovní réva byla sekvencována znavači z Dolnovronského koncentu před Druhým vypleněním. Každá buňka nesla ve svém jádru genetické sekvence nejenom jediné odrůdy, ale všech přirozeně se vyskytujících odrůd révy, o kterých se vronští znavači kdy doslechli – a jestli ti lidé o nějaké révě neslyšeli, tak nestálo za to ji znát. Kromě toho nesla separáty genetických sekvencí tisíců různých druhů lesních plodů, ovoce, květín a bylin – pouze ty útržky dat, které při aktivaci biochemickým systémem přenosu zpráv hostitelské buňky produkovaly aromatické molekuly. Každé jádro bylo archiv, obsáhlejší než Velká knihovna v Bazu, uchovávající kódy k vytvoření

téměř všech přírodou vyprodukovaných molekul, jež působí na lidské čichové orgány.

Určité víno nemohlo vyjádřit všechny ty geny současně – nemohlo být stovkou různých odrůd révy zároveň – a tak se „rozhodlo“, které z těchto genů vyjádřit – jakou révou být a jaké vůně si vypůjčit –, na základě nějakého neskutečně mlhavého a nejasného procesu shromažďování dat a rozhodování, který vronští znavači manuálně zakódovali do jeho proteinů. Žádná nuance oslunění, půdy, počasí nebo větru nebyla příliš jemná, než aby ji knihovní víno nezohlednilo. Nic z toho, co pěstitel udělal nebo neudělal, nezůstalo nepovšimnuto, bez vlivu na chuť šťávy. Knihovní víno bylo legendární tím, jak dovedlo odhalit úskoky vinařů, kteří byli natolik troufalí, aby věřili, že mohou lští dosáhnout toho, aby bylo stejnou révou dvě sezóny po sobě. Jediní lidé, kteří mu kdy rozuměli, byli při Druhém vyplenění postaveni ke zdi a zastřeleni. Mnozí moderní vinaři se rozhodli neriskovat a používat staré révy. Umění plodného vztahu s knihovním vínem bylo ponecháno nadšencům typu fráta Orola, který si z toho učinil své vedlejší zaměstnání. Knihovní réva samozřejmě podmínky ve Svante Edharu nesnášela a stále ještě reagovala na incident z doby před padesáti lety, kdy Orolův předchůdce šlahouny nesprávně prořezal a otrávil půdu špatnými vzpomínkami zakódovanými do feromonů. Bobule se rozhodly vyrůst malé, světlé a hořké. Výsledné víno mělo chuť, na niž si člověk musel postupně zvyknout, a my jsme se je ani nesnažili prodávat.

Se stromy a sudy jsme měli větší štěstí. Ve stejné době, kdy vronští znavači pilně vytvářeli knihovní víno, totiž jejich frátové a sůry o několik mil výš v údolí, ve venkovském matému v Hornovronském lese, měli podobné trápení se stromy, ze kterých se sudy tradičně vyráběly. Buňky jádrového dřeva vronského dubu – stále napůl živé i poté, co byl strom pokácen, rozřezán na dužiny a spojen do sudu – odebíraly vzorky molekul kolujících ve víně, některé uvolňovaly, jiné odfiltrovaly ven, kde se srážely na vnější straně sudu jako aromatické povlaky, slupky a inkrustace. Toto dřevo bylo stejně náročné na podmínky uskladnění jako knihovní réva na počasí a půdu, a když se vinař k sudům choval špatně a neposkytoval jim podněty, jež měly rády, byl potrestán tím, že je našel, jak roní a ukládají do svých obalů ty nejvíc žádoucí pryskyřice, cukry a trísloviny, takže uvnitř sudů nezůstalo nic než čisticí rozpouštědlo. Dřevo mělo rádo stejný rozsah teploty a vlhkosti jako člověk a jeho buněčná struktura byla citlivá na vibrace. Sudy, podobně jako hudební nástroje, rezonovaly v souzvuku s lidským hlasem, a proto víno, které v nich bylo uloženo v klenuté kapli, kde se ke zkouškám scházel sbor, chutnalo jinak než takové, jež uskladnili kolem stěn v jídelně. Podnebí Svante Edhara bylo pro pěstování vronského dubu příhodné. A co víc, měli jsme jistou reputaci v tom, jak si umíme poradit s dozríváním. Sudy se v našem refektáři a v našem ministru cítily dobře a na veškerý hovor a zpěv vřele reagovaly. Méně šťastné koncerty posílaly své sudy na dozrání k nám. Tak se k nám

dostala některá velice dobrá vína. Samozřejmě se nečekalo, že je budeme pít, ale čas od času jsme se dopustili malého podvodu.

Corlandin dostal zátku ven bez incidentu, přelil víno do laboratorní baňky z foukaného křemene a z ní je rozlil do náprstků. První z nich jsem dostal já, ale věděl jsem, že se z něho nemám napít hned. Každý u stolu musel dostat jeden – jako poslední frát Corlandin, který jej pozvedl, podíval se mi do očí a řekl: „Na fráta Erasma a na jeho svobodu – ať mu dlouho vydrží, ať si ji vychutná a moudře ji využije.“

Ze všech stran se ozvalo cinkání. Z toho „moudře ji využije“ jsem neměl dobrý pocit, ale napil jsem se.

Bylo to něco úžasného, asi jako pít svou oblíbenou knihu. Všichni ostatní při přípitku povstali. Teď se posadili a umožnili mi zahlédnout zbytek refektáře. U některých stolů přípitek sledovali a pozvedali džbánky s tím, co se pilo u nich. U jiných byli zabrání do vlastních hovorů. Na okrajích, většinou osamocně, postávali ti, s nimiž jsem chtěl mluvit nejvíc: Orolo, Jesry, Tulia a Haligastreme.

Večere se dost protáhla a nebyla právě asketická. Neustále mi dolévali sklenici. Cítil jsem, že je o mě velice dobře postaráno.

„Dopravte ho někdo na kavalec,“ zaslechl jsem říct jednoho fráta, „ten má dost.“

Čísi ruce mě chytily v podpaží a pomohly mi vstát. Nechal jsem se jimi eskortovat až do klauzury, než jsem je setřásl.

Za dobu strávenou v minstru jsem se naučil velice dobře znát, na které části koncentu není z oken správce regulanta vidět. Několikrát jsem obkroužil kolem dokola klauzurou, abych si vyčistil hlavu, potom jsem vyšel na zahradu a sedl jsem si na lavičku, na kterou vidět nebylo.

„Jsi vůbec v tomhle stavu bytost schopná vnímání, nebo mám počkat až do rána?“ zeptal se hlas. Podíval jsem se, odkud přichází, a zjistil jsem, že je tam se mnou Tulia. Byl jsem si poměrně jistý, že mě právě probudila.

„Prosím,“ řekl jsem a poklepal jsem dlaní na lavičku vedle sebe. Tulia se posadila dost daleko ode mě, takže si mohla zvednout jedno koleno nahoru na lavičku a podívat se na mě ze strany.

„Jsem ráda, že jsi venku,“ začala. „Hodně se toho dělo.“

„To jsem pochopil,“ řekl jsem. „Dá se to nějak v rychlosti shrnout?“

„S Orolem se děje... něco zvláštního. Nikdo neví co.“

„Ale jdi! Observatorium je zamčené! Co víc je třeba vědět?“

„To je jasné,“ řekla, maličko roztrpčená mým tónem, „ale nikdo neví proč. Myslíme si, že Orolo to ví, ale nechce to nikomu říct.“

„Tak dobře. Promiň.“

„Promítlo se to do průběhu eligeru. Někteří fidelové, u kterých se čekalo, že se připojí k edhariánům, odešli do jiných řádů.“

„Toho jsem si všiml. Proč? Jakou to má logiku?“

„Nejsem si tak jistá, že to nějakou logiku *má*. Až do apertu všichni fidelové přesně věděli, co chtějí dělat. Pak se přihodilo tolik věcí zároveň: inkvizitoři. Tvoje pokání. Uzavření observatoria. Evokace fráta Paflagona. Lidmi to otfráslo – přimělo je to, aby svá rozhodnutí přehodnotili.“

„Přehodnotili – jak?“

„Všechny to přimělo uvažovat politicky. Udělali rozhodnutí, jaká by jinak možná neudělali. Jednak se tím zpochybnilo, zda je moudré připojit se k edhariánům.“

„Myslíš proto, že jsou mimo politiku?“

„Vždycky byli mimo politiku. Ale když lidé viděli, co se ti přihodilo, začali uvažovat tak, že není moudré obracet se k téhle stránce koncentru zádý.“

„Začínám tomu rozumět,“ řekl jsem. „Takže někdo jako Arsibalt, když půjde k reformovaným starofánjcům, kteří ho zoufale chtějí –“

„Tak se mezi reformovanými starofánjci může stát *důležitým hned*.“

„Všiml jsem si, že u večere servíroval hlavní jídlo.“ Byla to pocta, která byla obvykle vyhrazená starším frátům.

„Mohl by se stát PMR. Nebo hierarchou. Možná dokonce primasem. A mohl by bojovat s některými těmi pitomostmi, které se v poslední době dějí.“

„Takže ti, kteří nakonec k edhariánům *odešli* –“

„Jsou ti nejlepší z nejlepších.“

„Jako Jesry.“

„Přesně tak.“

„My budeme vás edhariány krýt, chránit vás na politické frontě, abyste mohli svobodně dělat to, co umíte nejlíp,“ řekl jsem.

„No, to je jádro věci – jenže kdo jsou tihle ‚vy‘ a ‚my‘, o kterých mluvíš?“

„Evidentně to směřuje k tomu, že ty se zítra připojíš k edhariánům a já se dám k Novému kruhu.“

„Tak to všichni *očekávají*. Ale to se *nestane*, Razi.“

„Ty jsi mi – *držela místo* u edhariánů?“

„Vyjádřit to takhle je strašně neomalené.“

„Nedokážu uvěřit, že mě edhariáni tak moc chtějí.“

„Nechtějí.“

„*Cože!*?“

„Kdyby uspořádali tajné hlasování, tak není jasné, že by ti ve výsledku dali přednost přede mnou. Je mi to líto, Razi, ale musím být upřímná. Zejména hodně sůr chce, abych k nim přistoupila.“

„Proč k nim nepřistoupíme *oba*?“

„Je to považováno za nemožné. Podrobnosti neznám – ale mezi Corlandinem a Haligastremem došlo k nějaké dohodě. Je o tom rozhodnuto.“

„Jestli mě edhariáni nechtějí, tak proč se o tom vůbec bavíme?“ zeptal jsem se. „Viděla jsi ten soudek, který kvůli mně ti z Nového kruhu otevřeli? Touží

po mně. Tak proč to neuděláme tak, že já se k nim připojím a ty odejdeš do milující náruče súr z edhariánské kapituly?“

„Protože to tak nechce Orolo. Tvrdí, že tě potřebuje jako součást svého týmu.“

To mě zasáhlo tak moc, že jsem se pod vlivem vypitého vína málem rozbrečel. Chvilí jsem seděl mlčky.

„Hm,“ řekl jsem, „Orolo neví všechno, co se děje.“

„O čem to mluvíš?“

Rozhlédl jsem se. Klauzura byla na můj vkus příliš malá a tichá. „Pojďme se projít,“ navrhl jsem.

Nic dalšího jsem neřekl, dokud jsme nebyli na druhé straně řeky a nekráčeli ve stínu hradby vrženém měsícem. Pak jsem jí vypověděl, co jsem udělal během vokátu.

„Tak!“ řekla po dlouhém tichu. „Tím se to každopádně vyřešilo.“

„Co se čím vyřešilo?“

„K edhariánům musíš jít ty.“

„Tulio, za prvé o tom neví nikdo kromě tebe a Lia. Za druhé se mi nejspíš nepodaří vymyslet, jak ten tablet dostat nazpátek. Za třetí skoro jistě nebude obsahovat žádné užitečné informace!“

„Podružnosti,“ ušklíbala se. „Uniká ti, co se snažím říct. To, co jsi udělal, dokazuje, že Orolo má pravdu. Skutečně patříš do jeho týmu.“

„A co ty? Kam patříš ty, Tulio?“

Nebylo jí to příjemné. Musel jsem se jí zeptat znovu.

„Co se stalo o Desáté noci, se stalo. Všichni jsme se nějak rozhodli. Může se stát, že později se na to budeme dívat jinak.“

„A jak dalece se to považuje za moji chybu?“

„Koho to zajímá?“

„Mě to zajímá. Mrzí mě, že jsem nemohl z té cely sejít dolů, abych to lidem rozmluvil.“

„Vůbec se mi nelíbí, jak o tom přemýšlíš,“ řekla. „Je to, jako by se z nás všech stali dospělí, když jsi byl tam nahoře – a z tebe ne.“

Ta poznámka mě donutila, abych se zastavil a chvíli to rozdýchával. Tulia udělala ještě několik kroků a pak se ke mně otočila. „*Jak dalece se to považuje za moji chybu?*“ napodobila mě. „Koho to zajímá? Stalo se to. Je to hotová věc.“

„Mě to zajímá, protože to má velký vliv na to, jak na mě pohlíží ostatní edhariáni –“

„*Přestaň se o to starat,*“ řekla, „nebo o tom aspoň přestaň mluvit.“

„Dobře,“ řekl jsem, „ale vždycky jsem tě bral jako osobu, se kterou můžou ostatní o takových pocitech mluvit –“

„A ty si myslíš, že chci tou osobou být až do konce života? Pro všechny v koncentru?“

„Očividně nechceš.“

„Dobře. Skončili jsme. Ty běž najít Haligastrema. Já najdu Corlandina. Řekneme jim, že zítra vstoupíme do jejich ctěných řádů.“

„Fajn,“ řekl jsem s falešně nenuceným pokrčením ramen, otočil jsem se a zamířil jsem zpátky k mostu. Tulia mě dohonila a srovnala se mnou krok. Chvilí jsem mlčel – poněkud rozrušený vyhlídkou, že přistoupím ke kapitule, která o mě nestojí, a že mnozí z jejich členů mi možná budou mít za zlé, že jsem zabral Tuliino místo.

Jedna část mě chtěla Tuliu nenávidět za to, že je na mě tak přísná. Ale s radostí říkám, že než jsme přešli přes most nazpátek, ten hlas byl umlčen. V budoucnu jsem jej měl čas od času zaslechnout znovu, ale vynasnažím se jej ignorovat. Z představy, že vstoupím k edhariánům za takových okolností, jsem byl vyděšený k smrti. Ale jít do toho a jednoduše to udělat, aniž bych se musel opírat Tulií nebo komukoli jinému o rameno, mi připadalo lepší – správné. Jako když prostě víte, že jste s teorickým důkazem na správné stopě a všechno ostatní jsou jenom detaily. Paprsek krásy, o němž mluvil Orol, se ke mně natahoval tmou, a já se po něm vydám jako po cestě.

„Chceš si promluvit s Orolem?“ zeptal se mě frát Haligastreme, když jsem mu to oznámil. Nebyl překvapený. Nebyl štěstím bez sebe. Stačilo podívat se mu v záři svíček staré kapitulní síně do obličeje, abych poznal, jak pro něho posledních několik týdnů bylo vyčerpávajících.

Zvážil jsem to. Promluvit si s Orolem se zdálo jako naprosto jasná volba, přesto jsem neudělal nic, abych to uskutečnil. S ohledem na to, jak proběhl můj rozhovor s Tuliou, mě již nelákalo zůstat půlku noci vzhůru a svěřovat se lidem se svými pocity.

„Kde je?“

„Myslím, že je na louce s Jesrym a provádí pozorování prostým okem.“

„Pak myslím, že bych je neměl rušit,“ řekl jsem.

Vypadalo to, jako by Haligastreme z mých slov načerpal energii. *Ten fidel se začíná chovat na svůj věk.* „Tulia si podle všeho myslí, že mě chce... tady,“ řekl jsem a rozhlédl jsem se po staré kapitulní síni: byl to jen rozšířený prostor v hlavní chodbě klauzury, který se s výjimkou obřadních účelů používal málokdy – a přesto byl srdcem celosvětově rozšířeného řádu a kdysi po něm přecházel sem a tam samotný svante Edhar, když pracoval na své teorie.

„Tulia má pravdu,“ řekl Haligastreme.

„V tom případě chci být tady, přestože přivítání je vlažné.“

„Jestli ti to tak připadá, věz, že je to z větší části motivováno starostí o tvé vlastní dobro,“ prohlásil.

„Nejsem si jistý, že tomu věřím.“

„Dobře,“ řekl, trochu podrážděně, „někteří tě možná nechtějí z jiných důvodů. Použil jsi slovo *vlažné*, ne *chladné* nebo *nepřátelské*. Já teď mluvím pouze o těch, kteří jsou vlažní.“

„Vy jste jedním z nich?“

„Ano. Nám vlažným dělá starosti jenom to –“

„Že nebudu schopný udržet krok.“

„Přesně tak.“

„No, i kdyby to tak dopadlo, vždycky za mnou můžete přijít, když budete potřebovat znát nějaké číslice čísla pí.“

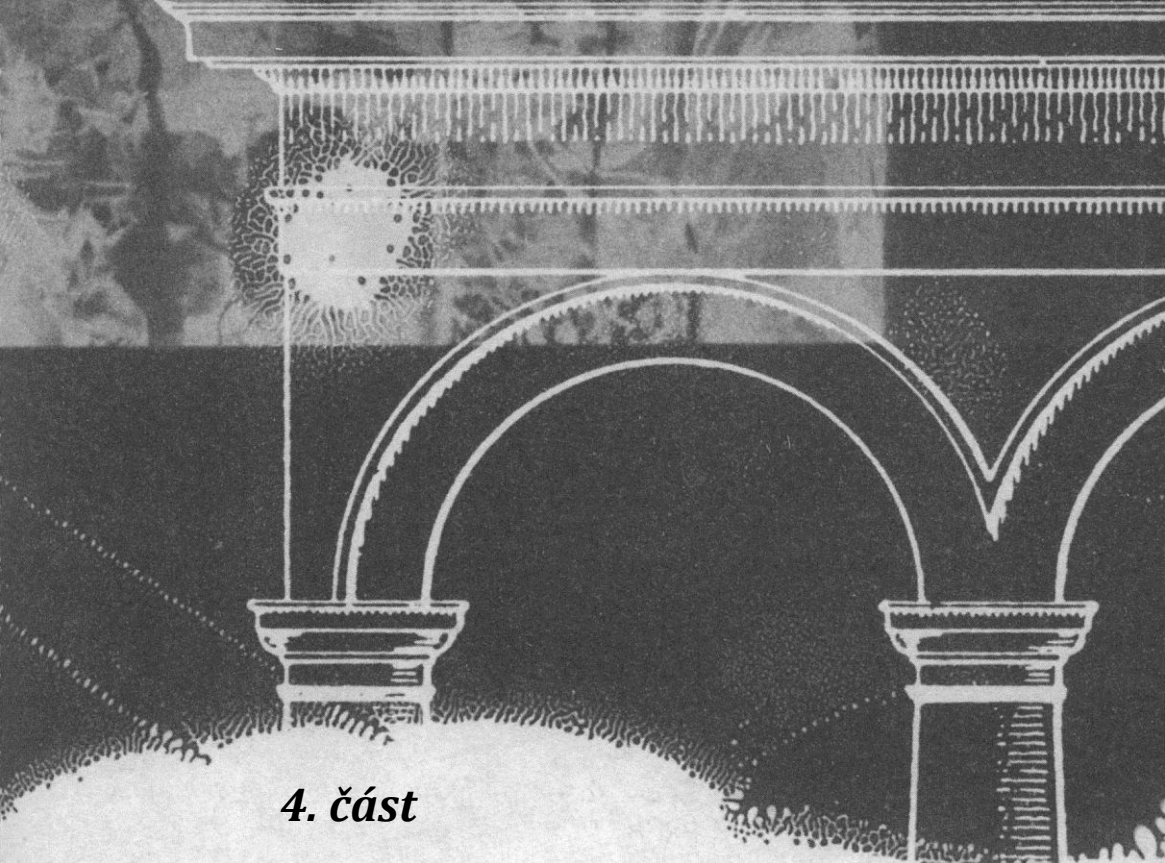
Haligastreme mi prokázal tu laskavost, že se tiše zasmál.

„Podívejte,“ řekl jsem, „já vím, že vám to dělá starosti. Dám si záležet, aby to fungovalo. Dlužím to Arsibaltovi, Liovi a Tulii.“

„Jak to?“

„Něco obětovali, aby byl koncent v budoucnu lépe zařízený. Možná se podaří, že příští generace hierarchů bude lepší než ta, jakou máme teď – a nechá edhariány v klidu pracovat.“

„Pokud je to, že budou hierarchy, nezmění,“ odvětil frát Haligastreme.

4. část

ANATÉM

Šest týdnů poté, co jsem vstoupil do edhariánského řádu, jsem se beznadějně zadrhl na problému, který přede mě postavil jeden z Orolových patolízalů, aby mi dal najevo, že ve skutečnosti nechápu, co znamená, když se dva hyperprostory dotýkají. Vyšel jsem si na procházku. Aniž bych na to doopravdy myslel, přešel jsem přes zamrzlou řeku a zabloudil do sadu stránkovníků, které rostly na svahu mezi Desetiletou a Stoletou branou. Navzdory veškerému snažení úpravců sekvencí, kteří tyto stromy vyvinuli, představoval pouze jeden list z deseti ušlechtilý stránkový materiál vhodný pro výrobu běžné knihy čtvrtkového formátu. Nejčastější vadou byly malé rozměry nebo nepravidelnost, takže při vložení do ořezávacího rámu nebylo možné získat obdélník. To byl případ asi čtyř listů z deseti – bylo jich víc, když byl studený nebo suchý rok, a míň, když bylo vegetační období příznivé. Otvory prokousané hmyzem anebo silné žíly, kvůli nimž bylo nesnadné na spodní stranu psát, mohly způsobit, že se list dal použít nanejvýš tak do kompostu. Tyto vady byly obzvlášť časté u listů, které rostly blízko u země. Nejlepší úroda se dala najít na středních větvích, ne příliš daleko od kmene. Arbortekti stromy ve střední části opatřili silnými větvemi, po kterých se mladým snadno lezlo. Jako fidel jsem trávil každý podzim nahoře v těch větvích týden tím, že jsem vybíral nejlepší listy a házel je dolů starším znavačům, kteří je ukládali do košů. Za odpolední jsme je pak přivazovali za stopky k provazům nataženým mezi stromy a nechávali jsme je v chladnějším počasí uschnout. Po prvním vražedném mrazu jsme je odnositeli dovnitř, narovnali na hromádky a zatížili tunami plochých kamenů. Trvalo to zhruba sto let, než náležitě zestárlý. Jakmile jsme tedy dostali pod kameny čerstvou úrodu, vrátili jsme se a vyhledali jsme podobné hromady, navršené přibližně o sto let dřív, a pokud se nám zdály být připravené, kamení jsme sundali a jednotlivé listy od sebe oddělili. Ty dobré jsme narovnali do ořezávacích rámu a vyrobili jsme z nich čisté stránky, které se rozdělovaly po koncentru nebo vázaly do knih.

Po sklizni jsem chodil do háje málokdy. Když jím člověk procházel v tomto období, připomínalo mu to, že jsme posbírali jen nepatrný zlomek listů. Zbytek se zkroutil a opadal. Všechny ty prázdné stránky dělaly hluk, jak jsem se jimi brodil, abych našel jeden obzvlášť impozantní strom, na který jsem vždycky rád lezl. Paměť mě zradila a já jsem několik minut bloudil, dočista ztracený. Když jsem ho konečně našel, neubránil jsem se pokušení vylézt na dolní větev. Jako malý chlapec jsem si pokaždé představoval, že jsem uprostřed hlubokého lesa, což bylo romantičtější než být zavřený v matému obklopeném kasínu a podniky s pneumatikami. Ale teď, když byly větve holé, bylo jasné, že jsem blízko východního okraje háje. Bylo dobře vidět zříceninu Shufova záhrobku, obrostlou břečťanem. Připadal jsem si hloupě, když mi došlo, že Arsibalt mě z okna určitě vidí, a tak jsem se spustil

na zem a vykročil tím směrem. Arsibalt tam teď trávil většinu času. Pořád po mně chtěl, abych ho přišel navštívit, a já jsem si vymýšlel výmluvy. Teď jsem se vytratit nemohl.

Musel jsem překonat nízký živý plot, který háj ohraničoval. Jak jsem před sebou rozhrnoval propletenou vegetaci, ucítil jsem pod rukou studený kámen a vzápětí se dostavila bolest. Ve skutečnosti tam byla kamenná zeď, která se stala podpůrnou konstrukcí pro všechno, co na ní vyrostlo. Přeskočil jsem ji a pak jsem hodnou chvíli vyprošťoval rolu a šňůru z rostlin, na kterých se zachytily. Stál jsem někomu v kombiníku, nyní hnědém a seschlém. Černá hlína byla rozrytá, jak tam lidé vykopali poslední letošní brambory. Přelézání přes zeď ve mně vzbudilo pocit, jako bych se ocitl někde, kde nemám co pohledávat. Shufův rod tu zeď ostatně vybudoval především proto, aby vyvolávala podobné pocity. Což také vysvětlovalo, proč ti, kteří zjistili, že jsou na špatné straně té zdi, s ní nakonec ztratili trpělivost a rod rozvrátili. Rozbořit tu zeď by bylo příliš pracné, a tak to přenechali mravencům a břečťanu. Reformovaní starofánijci si poslední dobou zvykli to místo využívat jako své doupe, a když proti tomu nikdo nic nenamítal, začali se tam pozvolna zařizovat pohodlněji.

Gardanův přezmen: Pravidlo připisované frátu Gardanovi (-1110 až -1063), které říká, že porovnává-li člověk dvě hypotézy, má je pověsit na ramena pomyslného přezmenu (což jsou jednoduché váhy sestávající z ramene, jež se volně otáčí kolem středové osy), přičemž přednost má dostat ta, která „vystoupá výš“, podle všeho proto, že váží méně; plyne z toho závěr, že jednodušší, „lehčí“ hypotézy jsou lepší než ty „těžší“, složitější. Označuje se také jako přezmen svante Gardana anebo prostě přezmen.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Velice pohodlně, jak jsem uviděl, když jsem vyšel po schodech a otevřel si dveře (za opětovného svádění boje s pocitem, že jsem vetřelec). Tesaři z řad RSF vybavili kamenný plášť stavby dřevěnými podlahami a ostěním. Znavace, kteří si jako své vedlejší zaměstnání zvolili práci se dřevem, by se vlastně slušelo nazývat spíš „truhláři“ než „tesaři“, a tak bylo uvnitř všechno slícované a pospojované s přesností, jakou by jim mohla závidět i Cord. Byla to v podstatě jedna velká krychlová místnost o straně deseti kroků, obložená knihami. Napravo ode mě hořel v krbu oheň a zleva se do místnosti linulo světlo čisté severní oblohy arkýřovým oknem, které bylo tak veliké, že tvořilo jakýsi výklenek, stejně široký, kulatý a útěšlivý jako Arsibalt, který seděl uprostřed a četl knihu tak starou, že musel stránky otáčet kleštičkami. Takže

mě nakonec neviděl, jak lezu po stromě. Byl bych se mohl vytrazit. Ale teď jsem byl rád, že jsem to neudělal. Bylo příjemné ho tady navštívit.

„Vypadáš, jako bys byl samotný Shuf,“ řekl jsem.

„Psst,“ poručil a rozhlédl se. „Lidi to nazlobí, jestli budeš takhle mluvit. Každý rád má přece svoji zvláštní skrýš. Ostrůvky přepychu, nad kterými se svante Cartas musí ve svém chalcedonovém sarkofágu hanbou obracet.“

„Když se to tak vezme, ten je taky docela přepychový.“

„Nech toho, v zimě je tam zima jak v psírně.“

„Odtud ten výraz ‚studený jako Cartina –‘“

„Psst,“ řekl znovu.

„Hele, Arsibalte, jestli má edhariánská kapitula nějakou přepychovou skrýš, ještě mi ji neukázala.“

„Jsou to divní patroni,“ řekl a obrátil oči v sloup. Pak si mě prohlédl od hlavy k patě. „Třeba až budeš služebně starší –“

„A co jsi ty – v devatenácti? PMR reformovaných starofánjců?“

„Kapitula a já jsme si padli do oka vskutku velice rychle. Podporují můj projekt.“

„Který – naše usmíření s deolatory?“

„Někteří příslušníci reformovaných starofánjců dokonce věří v Boha.“

„Ty taky, Arsibalte? No dobře, dobře,“ dodal jsem, protože se potřetí připravoval mě umlčet. Nakonec se rozhýbal. Vzal mě na malou prohlídku a ukázal mi některé památky na idylické časy Shufova záhrobku: zlaté pohárky a desky knih vykládané drahokamy, nyní uchovávané pod sklem. Když jsem jeho řád obvinil, že si někde stranou schovávají těch pohárků víc, aby z nich popíjeli, zčervenal.

Pak, jako by mu všechno to mluvení o nádobí připomnělo jídlo, vrátil svou knihu do police. Nechali jsme Shufův záhrodek za zády a vydali se zpátky k polednímu jídlu. Oba jsme vynechali provenál, což byl přepych, který jsme si mohli dovolit jen díky tomu, že nás na několik dní v týdnu začali při natahování hodin střídat mladší frátové. Až přestaneme s natahováním hodin úplně, což bude za dva nebo tři roky, každý z nás bude mít dostatek volného času, aby si vybral vedlejší zaměstnání – něco praktického, čemu se mohl člověk věnovat, aby pomohl zlepšit život v koncentu. Do té doby jsme si směli po libosti zkoušet různé činnosti, čistě abychom zjistili, jak se nám zamlouvají.

Například frát Orolo a jeho vytrvalá komunikace s knihovním vínem. Byli jsme příliš daleko na severu. Réva nebyla spokojená. Ale měli jsme jižní svah, mezi stránkovníky a vnější hradbou koncentu, kde se uráčila růst.

„Včelařství,“ řekl Arsibalt, když jsem se zeptal, co ho zajímá.

Představa Arsibalta obklopeného mrakem včel mě rozesmála. „Vždycky jsem si myslel, že skončíš u nějaké práce uvnitř, s mrtvými věcmi,“ řekl jsem. „Myslel jsem si, že budeš knihař.“

„V tuhle roční dobu *je* včelaření prací uvnitř s mrtvými věcmi,“ poukázal. „Třeba se mi to nebude tolik líbit, až se včely probudí ze zimního spánku. A co ty, fráte Erasme?“

Arsibalt to sice nevěděl, ale pro mě to bylo choulostivé téma. Člověk potřeboval vedlejší zaměstnání také z jiného důvodu: aby se mohl vzdát knih, křídáren a vedení dialogů a mohl po zbytek života pracovat jako specifický dělník, kdyby se ukázalo, že na nic jiného nestačí. Říkalo se tomu „stáhnout se“. Takových znavačů bylo hodně, starali se o jídlo, vařili pivo nebo otesávali kameny, a nebylo žádné tajemství, co jsou zač.

„Ty si můžeš vybrat tak bláznivou věc jako včelaření,“ vysvětlil jsem, „a nikdy to nebude nic víc než výstřední koníček – protože ty se nikdy nebudeš muset stáhnout. Leda že by RSF najednou nabrali spoustu géníů. U mě je šance na stažení o něco vyšší, a tak si musím vybrat něco, co bych doopravdy mohl osmdesát let dělat, aniž bych se u toho zbláznil.“

Arsibalt nyní promarnil příležitost mě ubezpečit, že jsem vážně chytrý a na takový scénář nikdy nedojde. Nezazlíval jsem mu to. Po onom tvrdém rozhovoru s Tuliou před šesti týdny jsem přestal trávit tolik času tím, že bych se mučil, a víc jsem se snažil něco dokázat. „Nějaké možnosti tu jsou,“ řekl jsem, „třeba starat se o to, aby přístroje v observatoriu fungovaly, jak mají.“

„Ta vyhlídka by byla mnohem slibnější, kdybys měl doopravdy přístup do observatoria,“ připomněl. Mohl si dovolit takhle mluvit, protože jsme se brodili listím a nablízku nikdo nebyl, pokud se tedy sůra Trestanas neskrývala v hromadě listí s rukou u ucha, aby lépe slyšela.

Zastavil jsem se a zvedl jsem bradu.

„Čekáš, že ze stromu vyskočí inkvizitor?“ zeptal se mě Arsibalt.

„Ne, jenom se na ně dívám,“ řekl jsem a kývl k observatoriu. Odsud, z této mírné vyvýšeniny, jsme na ně měli dobrý výhled. A protože jsme byli ukrytí v háji, z minstru by nás bylo těžké rozeznat, a tak mi nic nebránilo se tam dlouze zadívat. Dvojitý teleskop svante Mithry a svante Mylaxe byl ve stejné poloze, v níž spočíval celé tři měsíce, kdy jsme nahoru nesměli: pootočený tak, aby mířil na severní oblohu.

„Napadlo mě, že jestli Orolo používal M & M k pozorování něčeho, co neměl vidět, mohli bychom získat nějaká vodítka z toho, kam jej nasměroval poslední den, kdy k němu měl přístup. Třeba tu noc dokonce pořídil nějaké snímky, které ještě nikdo neviděl.“

„Dokázal bys vyvodit nějaké závěry z toho, kam míří M & M teď?“ zeptal se Arsibalt.

„Jenom ten, že se Orolo chtěl podívat na něco nad pólem.“

„A co je nad pólem? Kromě polární hvězdy?“

„To je právě ono,“ řekl jsem. „Nic.“

„Jak to myslíš? Něco tam být musí.“

„Jenže to rozvrací moji hypotézu.“

„A ta zní jak, prosím tě? A mohl bys mi ji vyložit cestou někam, kde je teplo a něco k snědku?“

Znovu jsem vykročil, a protože jsem Arsibalta nechal, aby nám razil cestu listím, mluvil jsem na týl jeho hlavy. „Tipoval jsem, že je to balvan.“

„Myslíš asteroid?“ zeptal se.

„Jo. Jenže asteroidy nepřilétají přes pól.“

„Jak můžeš něco takového říct? Nepřilétají snad ze všech směrů?“

„Jistě, ale většinou mají nízkou inklinaci – jsou ve stejné rovině jako planety. Takže bys je hledal v blízkosti ekliptiky, jak té rovině říkáme.“

„Ale to je statistický argument,“ poukázal. „Mohl by to být prostě neobvyklý asteroid.“

„Na přezmenu tohle neobstojí.“

„Přezmen svante Gardana je užitečné vodítko. Neobstojí na něm nejruznější reálné věci,“ podotkl Arsibalt. „Včetně tebe a mne.“

* * *

Orolo seděl s námi. Bylo to za dlouhou dobu poprvé, co jsem s ním mluvil. Seděl tak, aby se mohl dívat z okna ven na hory, v hodně podobném rozpoložení jako já, když jsem se několik minut předtím díval na observatorium. Byl jasný den a štíty hor úplně vystupovaly, zdály se být tak blízko, že by na ně člověk dohodil kamenem. „Zajímalo by mě, jaké pozorovací podmínky budou dnes na vršku Blyovy kupy,“ řekl s povzdechem. „V každém případě lepší než tady!“

„To je tam, kde standové snědli játra svante Blye?“ zeptal jsem se.

„Přesně tam.“

„Copak to je někde tady? Myslel jsem, že to je na jiném světadílu nebo tak něco.“

„Kdepak, Bly byl ze Svante Edhara! Můžeš si to najít v Kronice – všechny jeho ostatky máme někde nasolené.“

„Vážně chceš naznačit, že tam je hvězdárna? Nebo mě jenom vodiš za nos?“

Orolo pokrčil rameny. „Nemám tušení. Estemard tam postavil dalekohled, když odvolal svůj slib a vyběhl Denní branou ven.“

„A Estemard je –“

„Jeden z mých dvou učitelů.“

„Ten druhý byl Paflagon?“

„Ano. Oba toho tady začali mít dost asi tak ve stejnou dobu. Estemard odešel a Paflagon se jedné noci po večeři vypravil do horního labyrintu a pak jsem ho čtvrt století neviděl, dokud – no, však víš.“ Něco ho napadlo. „Co jsi dělal při Paflagonově evokaci *ty*? V té době jsi byl ještě hostem u Autipety.“

Autipeta byla postava z dávné mytologie, která se přikradla ke svému otci, když spal, a vydloubla mu oči. Nikdy jsem neslyšel, že by někdo takhle mluvil

o sůře Trestanas. Arsibalt vyprskl polévku z nosních dírek a já jsem se kousl do rtu a zděšeně jsem zavrtěl hlavou. „To není spravedlivé,“ řekl jsem. „Ona jen plní rozkazy.“

Orolo zaujal vyzývavou pózu, aby mě zarovnal. „Víš, v období Třetí předzvěsti bylo dost běžné, že ti, kdo spáchali strašlivé zločiny, říkali –“

„Že jenom plnili rozkazy, to všichni víme.“

„Frát Erasmus trpí syndromem svante Alvara,“ řekl Arsibalt.

„V období Třetí předzvěsti tihle lidé nahrnovali děti do pecí buldozery,“ namítl jsem. „A pokud jde o svante Alvara – byl jediný ze svého koncentu, kdo přežil Třetí vyplenění, a tři desítky let ho drželi v zajetí. Několikatýdenní uzamčení přístupu k teleskopům se s tím ve skutečnosti srovnávat nedá, že ne?“

Orolo to se zamrknáním uznal. „Moje otázka trvá dál. Co jsi dělal během vokátu?“

Samozřejmě bych mu to moc rád řekl. A taky jsem to udělal – ale podal jsem to jako žert. „Když se nikdo neřádal, vyběhl jsem nahoru do observatoria, abych provedl pozorování. Bohužel to bylo zrovna za denního světla.“

„Zatracená svítící koule!“ odplivl si Orolo. Pak ho něco napadlo. „Ale víš přece, že s naším zařízením lze určité jevy pozorovat i ve dne, pokud jsou velice jasné.“

Jelikož se Orolo rozhodl na mou hru přistoupit, nebylo by ode mne fér, kdybych toho v tu chvíli nechal. „M & M byl bohužel namířený špatným směrem,“ řekl jsem. „Neměl jsem čas ho otočit.“

„Špatným směrem na *co*?“ zeptal se Orolo.

„Na pátrání po něčem jasném – jako je planeta nebo...“ Zaváhal jsem. Jesry si sedl k prázdnému stolu poblíž, proti Orolovi a mně, a zůstával bez hnutí, jídla si nevsímal. Kdyby byl vlk, uši by měl nastražené a natočené směrem k nám.

Orolo řekl: „Obtěžovalo by tě příliš dovést svou větu k řádnému závěru?“

Na Arsibaltovi bylo patrné stejné zděšení, jaké se zmocnilo i mě. Začalo to jako žert. Teď se frát Orolo snažil dobrat něčeho vážného – ale my jsme nechápali čeho.

„S výjimkou supernov mají velice jasná tělesa tendenci držet se nablízku – uvnitř sluneční soustavy – a tělesa ve sluneční soustavě se celkově vzato omezují na rovinu ekliptiky. To znamená, fráte Orolo, že podle té absurdní představy, že bych byl vyběhl do observatoria, abych se podíval na oblohu za plného denního světla, bych musel M & M z jeho současné orientace k pólu otočit do roviny ekliptiky, abych měl šanci, že doopravdy něco uvidím.“

„Chtěl jsem jen, aby tvá absurdní představa získala vnitřní logiku,“ vysvětlil frát Orolo.

„A teď už jsi spokojený?“

Pokrčil rameny. „Tvoje stanovisko je dobře odůvodněné. Ale neměl bys póly příliš přehlížet. Mnoho věcí k nim směřuje.“

„Jako například co? Zeměpisné délky?“ ušklíbl jsem se.

„Stěhovaví ptáci?“ řekl v podobném duchu Arsibalt.

„Střelky kompasu?“ To řekl Jesry.

Pak se ozval vyšší hlas: „Polární oběžné dráhy.“

Otočili jsme se a uviděli jsme, že k nám s jídlem na podnosu přichází Barb. Musel jedním uchem poslouchat, když stál ve frontě. Teď na naši hádanku odpovídal předpubertálním hlasem, který by mohli zaslechnout až na Blyově kupě. Bylo to natolik zvláštní prohlášení, že se za ním obrátily hlavy po celém refektáři. „Družice na polární oběžné dráze,“ pokračoval monotónně, jako vždycky, když ze sebe sypal něco, co se naučil nazpaměť z knihy, „musí z podstaty věci při každém obletu kolem Arbre proletět nad oběma póly.“

Orolo si napač do úst kus chleba nasáklého omáčkou, aby zamaskoval své pobavení. Barb teď stál hned vedle mě, svůj táč držel sotva pár palců od mého ucha, ale neudělal žádný pohyb, aby se posadil.

Zmocnil se mě pocit, že jsem pozorován. Na fráta Corlandina, který seděl několik stolů daleko, jsem se podíval právě ve chvíli, kdy uhýbal pohledem. Ale Barba mohl slyšet i tak: „Teleskop namířený na sever by mohl s vysokou pravděpodobností zachytit –“

Škubl jsem mu volným záhybem roly dolů. Jedna ruka mu poklesla. Veškeré jídlo se nahrnulo na jeden konec tácu a narušilo rovnováhu. Barb to neustál a všechno se mu sesypalo na podlahu.

Všechny hlavy se otočily směrem k nám. Barb ohromeně stál. „Na moji paži zapůsobila síla neznámého původu!“ prohlásil.

„Hrozně mě to mrzí, byla to moje vina,“ řekl jsem. Barb fascinovaně hleděl na spoušť na podlaze. Jelikož jsem už věděl, jak mu to v hlavě funguje, vstal jsem, postavil jsem se před něho a položil jsem mu ruce na ramena. „Barbe, podívej se na mě,“ řekl jsem.

Zvedl ke mně oči.

„Byla to moje vina. Zamotal jsem se ti do roly.“

„Jestli to byla tvoje vina, tak bys to měl uklidit,“ řekl věčně.

„Souhlasím a hned to taky udělám,“ odpověděl jsem. Odešel jsem pro kbelík. Za sebou jsem zaslechl, jak se Jesry Barba ptá na řezy kuželem.

Kalkus: (1) V praortštině a staroortštině křída nebo každá jiná podobná látka používaná k zapisování znaků na tvrdé povrchy. (2) Ve střední a pozdní ortštině výpočet, zejména takový, na který se vzhledem k jeho zdoluhavému a detailnímu průběhu spotřebuje velké množství křída. (3) V praktické a pozdní ortštině vysvětlení, definice nebo cvičení, které slouží k rozvinutí většího tématu, ale je příliš technické, rozvláčné nebo obtížně srozumitelné a bylo tedy z hlavní struktury dialogu vyjmuta a

shrnuto v poznámce pod čarou nebo dodatku, aby neodvádělo pozornost od hlavní linie disputace.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Dřina se mi rovnou přelila z jedné formy do jiné, když mi sůra Ala nápomocně připomněla, že po poledním jídle na mě připadá úklid v kuchyni. Nepracoval jsem dlouho, když jsem si povšiml, že Barb je tam se mnou, ale jen za mnou chodí, aniž by se mi aspoň pokusil pomoci. V první chvíli mě to popudilo: další ukázka jeho téměř nulové sociální inteligence. Ale když jsem se přes to přenesl, usoudil jsem, že je to tak lepší. Některé věci se dělaly snadněji, když na ně byl člověk sám. Komunikovat a koordinovat práci s ostatními bylo často příliš obtížné, než aby se to vyplatilo. Mnozí se i tak snažili pomáhat, protože si mysleli, že je to zdvořilé, anebo protože v tom viděli cestu ke společenskému sblížení. Barb si nenechal kalit uvažování žádnými podobnými ohledy. Raději se mnou diskutoval, což bylo z mého pohledu užitečnější, než kdyby mi „pomáhal“.

„Oběžné dráhy jsou asi tak stejně zábavné jako to, co zrovna děláš,“ poznamenal rozvázně, zatímco se díval, jak si klekám a sahám po loket hluboko do odpadu ucpaného mastnotou.

„Takže arcisůra Ylma tě už učí o takových věcech,“ zabručel jsem. Díky čištění odpadu pro mne bylo snadné zamaskovat rozmrzelost. Já jsem se o oběžných drahách učil až druhý rok. Barb tady byl druhý *měsíc*.

„Spousta ixů, ypsilonů a zetek!“ zvolal, což mě donutilo se zasmát.

„Ano,“ uznal jsem, „hezkých pár.“

„Chceš vědět, co je pitomé?“

„Jasně, Barbe. Nalož to na mě,“ řekl jsem, zatímco jsem z odpadu vytahoval hrst zeleninových odřezků proti zpětnému tlaku dvaceti galonů zablokované splaškové vody. V odpadu to zakloktalo a odtok se uvolnil.

„Každý stand'ák by se měl postavit v noci na louku, najít *některé* družice na polárních drahách a *jiné* družice na drahách kolem rovníku a rozeznat, že se jedná o dva různé druhy oběžných drah!“ prohlásil. „Jenže když vypočítáš jejich ix, ypsilon a zetka, hádej co?“

„Co?“

„Vypadají prostě jako spousta ixů, ypsilonů a zetek a není tak očividné, že některé jsou polární a jiné ekvatoriální, jako se to jeví každému tupému stand'ákovi, který se podívá na nebe!“

„To není všechno,“ upozornil jsem, „při pohledu na ty ix, ypsilon a zetka ani nepoznáš, že to jsou oběžné dráhy.“

„Jak to myslíš?“

„Oběžná dráha je ustálený, stabilní jev,“ řekl jsem. „Družice se samozřejmě stále pohybuje, ale pořád stejně. Jenže ix, ypsilon a zetka o žádné stabilitě nevyprávějí.“

„Jo! Je to jako vědět, že celá teorika nás dělá leda tak hloupější!“ Vzrušeně se zasmál a teatrálně se ohlédl přes rameno, jako kdybychom měli za lubem něco neuvěřitelně nekalého.

„Ylma tě nutí řešit to tím nejhroznějším možným způsobem,“ řekl jsem, „pomocí souřadnic svante Lespera, aby ti to pak připadalo mnohem jednodušší, až tě naučí, jak se to dělá *doopravdy*.“

Barba to zarazilo. Pokračoval jsem: „Jako kdyby ses mlátil do hlavy kladívkem – když přestaneš, je to tak strašně příjemné.“ Byl to ten nejstarší vtip na světě, ale Barb ho ještě neslyšel. Pobavilo ho to tak, že se fyzicky rozrušil a musel několikrát přeběhnout kuchyni sem a tam, aby tu energii spálil. O nějaký ten týden dřív bych se toho polekal a snažil bych se ho uklidnit, ale teď už jsem na to byl zvyklý a věděl jsem, že kdybych se k němu nějak fyzicky přiblížil, jen bych to ještě o hodně zhoršil.

„Jak se to dělá správně?“

„Elementy oběžné dráhy,“ řekl jsem. „Šest čísel, která ti řeknou všechno, co se dá o pohybu družice vědět.“

„Ale já už těch šest čísel mám.“

„Která to jsou?“ vyzkoušel jsem ho.

„Poloha družice na osách x, y a z svante Lespera. To jsou tři čísla. A její rychlost ve směru každé z těchto os. To jsou tři další. Šest čísel.“

„Ale jak jsi podotkl, může se stát, že se na těch šest čísel podíváš a stejně si tu dráhu nebudeš schopný představit, dokonce ani nezjistíš, že to oběžná dráha *je*. Já ti ale chci říct, že s trochou teorie navíc je můžeš změnit na jiných šest čísel – elementů oběžné dráhy, se kterými se pracuje nekonečně jednodušeji, protože stačí, aby ses na ně podíval, a hned poznáš, jestli oběžná dráha přechází přes póly nebo kolem rovníku.“

„Proč mi to arcisúra Ylma neřekla hned?“

Nemohl jsem mu říct: *protože se učíš až moc rychle*. Jenže kdybych se pokusil být přehnaně diplomatický, Barb by to prokoukl a zarovnal by mě.

* * *

Pak se mi dostavilo nazření: bylo *mou* povinností, stejně jako Ylminou, učít fidely správné věci ve správných okamžicích.

„Jsi teď připravený přestat pracovat v souřadnicích svante Lespera,“ prohlásil jsem, „a začít pracovat v jiných prostorech, tak jak to dělají opravdoví, dospělí teoři.“

„To je něco jako paralelní rozměry?“ zeptal se Barb, který se evidentně díval na stejné špízy jako já, než jsem sem přišel.

„Ne. Ty prostory, o kterých mluvím, nejsou jako fyzické prostory, které bys mohl změřit pravítkem a pohybovat se po nich. Jsou to abstraktní teoretické prostory – řídí se jinými pravidly, kterým se říká principy akce. Prostor, který kosmografové s oblibou používají, má šest rozměrů, pro každý prvek oběžné

dráhy jeden. Je to však speciální nástroj, používaný pouze v téhle disciplíně. Obecnější vypracoval na začátku praktického věku svante Hemn...“ A přednesl jsem Barbovi kalkus o Hemnových prostorech neboli konfiguračních prostorech, které Hemn vymyslel, když ho podobně jako Barba přestaly bavit ixy, ypsilony a zetka.

Zestovkovatět: (hanlivý slangový výraz) Vyšínout, stát se psychicky labilním, nenapravitelně zbloudit z cesty teoriky. Původ tohoto výrazu se dá vystopovat ke třetímu centeniálnímu apertu, kdy se otevřely brány několika stovkařských matémů, aby odhalily překvapující výsledky, například u Svante Rambalfa hromadnou sebevraždu, k níž došlo jen několik okamžiků předtím. U Svante Terramora naprosté prázdno – dokonce ani lidské ostatky už ne. U Svante Byadina do té doby neznámou náboženskou sektu, která si říkala matarrhité (existuje dodnes). U Svante Lespera nebyli žádní lidé, ale do té doby neobjevený druh vyšších primátů žijících na stromech. U Svante Fendry jednoduchý jaderný reaktor v soustavě podzemních katakomb. Tyto a další nehody podnítily vznik inkvizice a systému moderní hierarchie, včetně správce regulanta s pravomocí kontrolovat a zavádět kázeň ve všech matémech.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Fráta Orola jsem zastihl pozdě odpoledne, když vycházel z křídárny. Stáli jsme spolu mezi přihrádkami plnými stránek a klábosili. Věděl jsem, že nemá smysl se ho ptát, kam předtím mířil svou podivnou debatou o denní kosmografii. Jakmile se jednou rozhodl, že nás bude vyučovat touto metodou, neexistoval způsob, jak ho přimět, aby odpověděl přímo. V každém případě mi větší starosti dělaly věci, o kterých se zmiňoval předtím.

„Poslyš, nepřemýšlíš o tom, že bys odešel, že ne?“

Dostal lehce pobavený výraz, ale neřekl nic.

„Vždycky jsem se obával, že odejdeš do labyrintu a staneš se stovkařem. Už to by bylo dost hrozné. Ale z toho, jak jsi mluvil, jsem nabyl dojmu, že se chystáš stát se ferálem jako Estemard.“

Orolova představa o odpovědi byla taková: „Co to znamená, že ses tolik obával?“

Povzdechl jsem si.

„Popiš obávání se,“ pokračoval.

„Cože?“

„Předstírej, že jsem někdo, kdo se nikdy ničeho neobával. Nerozumím tomu. Nechápu to. Řekni mi, jak se mám obávat.“

„No... první krok je asi představit si sled událostí, které se mohou v budoucnu odehrát.“

„Ale to já dělám pořád. A přitom si nedělám obavy.“

„Je to sled událostí, které mají špatný konec.“

„Takže se obáváš, že nad koncent přiletí růžový drak a prdne na nás nervový plyn?“

Nervózně jsem se zasmál. „Ne,“ řekl jsem.

„Já tomu nerozumím,“ prohlásil s tupým výrazem Orolo. „To je sled událostí, které mají špatný konec.“

„Ale je nesmyslný. Žádní růžoví draci, kteří prdí nervový plyn, neexistují.“

„Dobrá,“ řekl, „tak tedy modrý.“

Jesry se objevil nablízku a všiml si, že s Orolelem vedeme dialog, přišel tedy blíž, ne však příliš blízko, a zaujal pozici diváka: ruce založené v role, bradu skloněnou, žádný oční kontakt.

„S barvou toho draka to nijak nesouvisí,“ zaprotestoval jsem. „Draci prdí nervový plyn neexistují.“

„Jak to víš?“

„Nikdo nikdy žádného neviděl.“

„Ale mě také nikdo nikdy neviděl, jak opouštím koncent – a přesto se toho obáváš.“

„Dobře. Oprava: celá představa takového draka je nesoudržná. Neexistují evoluční precedenty. Žádné metabolické procesy by pravděpodobně nikde v přírodě nemohly vyprodukovat nervový plyn. Tak velká zvířata nemohou létat vzhledem k základním zákonům proporcionality. A tak dál.“

„Hm, nejruznější důvody z biologie, chemie, teorie... předpokládám tedy, že standové, kteří takové věci neznají, se musejí obávat růžových, nervový plyn prdících draků neustále, ne?“

„Pravděpodobně by se k takovým obavám dali přesvědčit. Ale ne, existuje... existuje jistý filtr, který začne působit...“ Na chvíli jsem se zamyslel a vrhl jsem pohled k Jesrymu, vybídl jsem ho, aby se k nám připojil. Po krátké chvíli vytáhl ruce z roly a pokročil kupředu.

„Kdyby sis dělal obavy z růžových,“ poznamenal, „musel by sis dělat obavy taky z modrých, zelených, černých, strakatých a pruhovaných. A nejenom z těch, co prdí nervový plyn, ale taky z těch, kteří shazují bomby a plivou oheň.“

„Nejenom z draků, ale i z červů, obřích želv, ještěrek...“ dodal jsem.

„A nejenom z fyzických bytostí, ale taky z bohů, duchů a tak dál,“ řekl Jesry. „Jakmile otevřeš dveře dost na to, abys vpustil růžové, nervový plyn prdíci draky, musíš dovnitř pustit taky všechny ty další možnosti.“

„Proč se tedy neobávat jich všech?“ zeptal se frát Orolo.

„Já se jich bojím,“ prohlásil Arsibalt, který si všiml, že hovoříme, a přišel zjistit, co se děje.

„Fráte Erasme,“ pokračoval Orolo, „před chvílkou jsi řekl, že standové by se dali přesvědčit, aby se růžového draka prdícího nervový plyn obávali. Jak bys to udělal?“

„Tedy, nejsem prokánec. Ale kdybych byl, nejspíš bych standům navykládal nějakou přesvědčivou historku, která by vysvětlila, odkud se ti draci vzali. A až bych skončil, měli by velké obavy. Ale kdyby tam vpadl Jesry a začal je varovat před pruhovanými, oheň plivajícími želvami, odvezli by ho do blázince!“

Všichni se zasmáli – dokonce i Jesry, který žerty na svůj účet zpravidla neměl rád.

„Co by tvé historce dodalo na přesvědčivosti?“ zeptal se Orolo.

„Hm, musela by mít vnitřní logiku. A taky by se musela držet toho, co už každý standa o reálném světě ví.“

„Jak to?“

Lio a Tulia byli na cestě do kuchyně refektáře, protože na nich byla řada s přípravou večere. Lio, který zaslechl několik posledních vět, se vložil do hovoru: „Mohl bys tvrdit, že padající hvězdy jsou dračí psouky, které se vzňaly!“

„Výborně,“ řekl Orolo. „Pokaždé, když by se pak standa podíval na oblohu a uviděl padající hvězdu, myslil by si, že to je potvrzení mýtu o růžovém drakovi.“

„A mohl by popřít Jesryho tvrzení,“ řekl Lio, „když by namítl: ‚Ty pitomče, co mají pruhované, oheň plivající želvy společného s padajícími hvězdami?‘“ Všichni se znovu rozesmáli.

„To je přímo z pozdějších textů svante Evenedrika,“ řekl Arsibalt.

Všichni zmlkli. Až doteď jsme to brali jen jako hru. „Frát Arsibalt předbíhá,“ řekl Orolo tónem, v němž byl znát mírný protest.

„Evenedrik byl teor,“ podotkl Jesry. „Tohle nejsou věci, o jakých by byl psal.“

„Naopak,“ řekl Arsibalt a zaujal vyzývavý postoj, „později ve svém životě, po Rekonstituci, byl –“

„Když dovolíš,“ přerušil ho Orolo.

„Samozřejmě,“ řekl Arsibalt.

„Když se omezíme na draky prdící nervový plyn, kolik myslíte, že bychom mohli rozlišit barev?“

Názory se různily mezi osmi a stovkou. Tulia se domnívala, že by dokázala rozlišit víc, Lio méně.

„Řekněme deset,“ uzavřel to Orolo. „A teď připuťme možnost pruhovaných draků se střídajícími se barvami.“

„V tom případě by to byla stovka kombinací,“ řekl jsem.

„Devadesát,“ opravil mě Jesry. „Nemůžeš počítat kombinaci červená/červená a podobně.“

„Když umožníme pruhy různých šířek, mohli bychom se dostat až na stovku odlišitelných kombinací?“ zeptal se Orolo. Panovala všeobecná shoda, že ano. „A teď přejděme k tečkám. Kostkování. Kombinace teček, kostkování a pruhů.“

„Stovky tisíc! Miliony!“ hádali porůznu přítomní.

„A to zatím uvažujeme jenom o dracích prdících nervový plyn!“ připomněl nám Orolo. „Co potom ještěřky, želvy, bohové –“

„Hej!“ zvolal Jesry a vrhl krátký pohled na Arsibalta. „Opravdu se z toho začíná stávat argument, jaký by vznesl teor.“

„Jak to, fráte Jesry? Kde je ten teorický obsah?“

„V tom množství,“ řekl Jesry, „v hojnosti různých variant.“

„Vysvětlí to, prosím.“

„Jakmile jsi otevřel dveře těmto hypotézám, které nemusejí dávat vnitřní smysl, rychle zjistíš, že máš před sebou paletu možností, které mohou být klidně nekonečné,“ řekl Jesry. „Mysl je proto odmítne jako stejně neplatné a vůbec jí nebudou dělat starosti.“

„A to platí stejně pro standy jako pro svante Evenedrika?“ zeptal se Arsibalt.

„Musí,“ řekl Jesry.

„Takže to je přirozená vlastnost lidského vědomí – tato filtrovací schopnost.“

Jak Arsibalt získával sebevědomí, Jesry – který cítil, že je lákán do pasti – začal být opatrnější. „Filtrovací schopnost?“ zeptal se.

„Nedělej hloupého, Jesry!“ zvolala sůra Ala, která se také hlásila do služby v kuchyni. „Sám jsi právě řekl, že drtivou většinu hypotetických variant mysl odmítne a nezabývá se jimi. Jestli to není ‚filtrovací schopnost‘, tak nevím, co je!“

„Promiň!“ odsekl Jesry a rozhlédl se po mně, Liovi a Arsibaltovi, jako by byl právě přepaden a potřeboval svědky.

„Co je tedy tím kritériem, které mysl používá, aby si vybrala nekonečně malou menšinu možných výsledků, kterých se bude obávat?“

„Hodnověrnost.“ „Možnost,“ mumlali lidé, ale zdálo se, že nikdo se necítí dost jistý, aby vznesl tvrzení.

„Frát Erasmus se předtím zmínil, že to nějak souvisí se schopností vyprávět soudržný příběh.“

„Je to argument Hemnova prostoru – konfiguračního prostoru,“ vyhrkl jsem, než jsem se nad tím stačil zamyslet. „To je to spojení s teorem Evenedrikem.“

„Můžeš to vysvětlit, prosím?“ požádal Orolo.

Nedokázal bych to, nebýt té okolnosti, že jsem o tom právě mluvil s Barbem. „Žádný hodnověrný princip akce nám neumožňuje dostat se z bodu v Hemnově prostoru, kde jsme teď, do bodu, v němž se vyskytují růžoví draci prdíci nervový plyn. Což je vlastně jen odborný výraz pro to, že musí existovat

soudržný příběh propojující jeden okamžik s dalším. Kdybys principy akce jednoduše poslal k šípku, udělíš světu volnost, aby se v Hemnově prostoru zatoulal kamkoli, k jakémukoli výsledku, bez omezení. Stal by se z toho pořádný nesmysl. Mysl – dokonce i mysl standy – ví, že *existuje* princip akce, který určuje, jak se svět vyvine z jednoho okamžiku do dalšího – který omezuje dráhu našeho světa na takové body, jež se spojují ve vnitřně soudržný příběh. Proto své obavy zaměřuje k výsledkům, které jsou věrohodné, jako je tvůj odchod.“

„Ty odcházíš?!“ vykřikla Tulia, naprosto zděšená. Ostatní, kteří se k dialogu připojili později, zareagovali podobně. Orolo se rozesmál a já jsem vysvětlil, jak dialog začal – a udělal jsem to rychle, než mohl někdo odběhnout a začít šířit fámy.

„Nemyslím, že se mýlíš, fráte Erasme,“ řekl Jesry, když se všichni uklidnili. „ale připadá mi, že máš problém s přezmenem. Použití Hemnův prostor a principy akce se jeví jako zbytečně těžkopádný způsob, jak vysvětlit, že mysl má instinktivně čich na to, které výsledky jsou dost věrohodné, aby stálo za to se jich obávat.“

„Připouští se,“ řekl jsem.

Jenže Arsibalt byl jak zmoklá slepice – zklamaný, že jsem vycouval bez boje. „Uvědom si, že se to vynořilo ve spojení se svante Evenedrikem,“ řekl Arsibalt, „teorém, který strávil první polovinu života pečlivými výpočty souvisejícími s principy akce v různých druzích konfiguračních prostorů. Mám za to, že nemluvil jen poeticky, když podotkl, že lidské vědomí je schopné –“

„Nehrej na nás, že jsi zestovkovatěl!“ řekl posměšně Jesry.

Arsibalt ztuhl. Ústa měl otevřená, jeho obličej zbrunátněl.

„Prozatím stačí, že jsme toto téma otevřeli,“ rozhodl Orolo. „Tady to nevyřešíme – a s prázdným žaludkem už vůbec ne!“ Lio, Tulia a Ala pochopili narážku a zmizeli směrem do kuchyně. Ala střelila přes rameno po Jesrym mrazivým pohledem a pak se naklonila těsně k Tulii, aby něco poznamenala. Věděl jsem přesně, na co si stěžuje: Jesry to byl, kdo původně přišel s argumentem příliš mnoha výsledků – ale když se ho Arsibalt pokusil rozvinout, najednou se polekal a vycouval – a dokonce se Arsibaltovi posmíval. Zkusil jsem se na Alu usmát, ale nevšimla si toho. Dělo se příliš mnoho jiných věcí. Dopadlo to tak, že jsem tam stál a usmíval se do prázdna jako nějaký idiot.

Arsibalt začal Jesryho pronásledovat po klauzuře a oponovat mu.

„Vraťme se tam, kde jsme byli,“ navázal Orolo. „Proč se tolik obáváš, Erasme? Neděláš nic produktivnějšího, než že si představuješ růžové draky prdící nervový plyn? Nebo máš zvláštní nadání vyhledávat v Hemnově prostoru možné budoucnosti – a sledovat je, zdá se, ke znepokojivým závěrům?“

„Mohl bys mi pomoci najít na tu otázku odpověď, kdybys mi řekl, jestli uvažuješ o odchodu,“ řekl jsem.

„Skoro celý apert jsem strávil v záhradbí,“ odpověděl Orolo s povzdechem, jako by byl nakonec dopaden. „Čekal jsem, že to bude pustina. Kulturní a intelektuální márnice. Ale to není zrovna to, co jsem našel. Chodil jsem na špízy. Baval jsem se při nich! Chodil jsem do barů a zapředl jsem s lidmi několik poměrně zajímavých rozhovorů. Se standy. Líbili se mi. Někteří byli docela zajímaví. A nemyslím to ve smyslu brouka pod mikroskopem. Uvízli mi v hlavě – postavy, které si budu vždycky pamatovat. Nějakou dobu mě to celkem lákalo. Pak jsem jednou večer měl obzvlášť živý rozhovor se standou, který byl stejně inteligentní jako kdokoli v koncertu. A ke konci nějakým způsobem vyšlo najevo, že věří, že slunce se otáčí kolem Arbre. Ohromilo mě to. Pokusil jsem se ho vyvést z omylu. On se mým argumentům vysmál. Donutilo mě to si připomenout, kolik pečlivého pozorování a teoretické práce je nezbytné k dokázání něčeho tak základního, jako že Arbre obíhá kolem slunce. Jak moc jsme zavázáni těm, kteří byli před námi. A to mě přivedlo k úvahám, že přece jen žiju na správné straně brány.“

Na okamžik se odmlčel a stočil pohled k horám, jako by odhadoval, jestli má pokračovat a říct mi to další. Nakonec mě přistihl, jak na něho s očekáváním hledím, a udělal drobné gesto, jako by se vzdával. „Když jsem se vrátil, našel jsem balíček starých dopisů od Estemarda,“ řekl.

„Opravdu!“

„Posílal je z Blyovy kupy přibližně jednou za rok. Pochopitelně věděl, že budou do dalšího apertu zadržovány. Seznámil mě s některými pozorováními, která učinil pomocí teleskopu, co si tam postavil, když ručně vybrousil zrcadlo a tak dál. Dobré nápady. Zajímavá četba. Ale určitě ne taková kvalita práce, jakou odváděl tady.“

„Jenže *on* mohl chodit *tam* nahoru,“ ukázal jsem směrem k observatoriu.

Orolovi to přišlo zábavné. „Samozřejmě. A já věřím, že nebude dlouho trvat a bude nám to znovu dovoleno.“

„Proč? Jak to? Co tě k tomu vede?“ Musel jsem se zeptat, i když jsem věděl, že neodpoví.

„Řekněme, že i já jsem nadaný tvou schopností představovat si, jak by věci mohly dopadnout.“

„Mockrát díky!“

„Och, a můžu tu schopnost taky použít k tomu, abych si představil, jaké by to bylo být ferál,“ řekl. „Estemardovy dopisy jasně ukazují, že je to těžký život.“

„Myslíš, že se rozhodl správně?“

„Nevím,“ odpověděl Orolo bez zaváhání. „To jsou velké otázky. Po čem prahne lidský organismus? Myslím kromě jídla, vody, přístřeší a rozmnožování?“

„Řekl bych, že po štěstí.“

„Což můžeš povrchně získat jednoduše tím, že budeš jíst stejnou stravu, jakou jedí tam venku,“ připomněl Orolo. „A přesto obyvatelé v záhradbí po některých věcech touží. Neustále se přidávají k různým archám. Jaký to má smysl?“

Pomyslel jsem na Jesryho a svoji rodinu. „Podle mě si lidé rádi myslí, že nejenom žijí, ale propagují svůj způsob života.“

„To je pravda. Lidé mají potřebu cítit, že jsou součástí nějakého udržitelného projektu. Něčeho, co bude pokračovat i bez nich. Vytváří to pocit stability. Domnívám se, že potřeba té stability je stejně základní a stejně zoufalá jako některé jiné, nápadnější potřeby. Ale existuje víc než jedna cesta, jak jí dosáhnout. Možná nemáme o standovské subkultuře valné mínění, ale musíš uznat, že je stabilní! A burgeři mají zas úplně jiný druh stability.“

„Jako my.“

„Jako my. A přece to Estemardovi nestačilo. Možná měl pocit, že žít sám na stolové hoře tu potřebu naplní lépe.“

„Nebo možná jenom nepotřeboval tolik, jako někteří z nás,“ nadhodil jsem. Hodiny odbily čas. „Uteče ti úžasná přednáška sůry Fretty,“ řekl Orolo.

„To zní trochu jako pokus o změnu tématu,“ poznamenal jsem.

Orolo pokrčil rameny. *Témata se mění. Uděláš nejlíp, když se přizpůsobíš.*

„Tak dobře,“ řekl jsem. „Půjdu na její přednášku. Ale jestli odejdeš, nedělej to, aniž bys mi dal vědět, ano, prosím?“

„Slibuji, že jestli k něčemu takovému dojde, dám ti vědět s tak velkým předstihem, jak budu moci,“ řekl chápavým tónem, jako by se bavil s psychicky pomateným člověkem.

„Děkuji,“ řekl jsem.

Pak jsem se odebral do křídárny svante Groda a posadil jsem na jedno z míst v širokém pruhu prázdného prostoru, který jako obvykle obklopoval Barba.

Správně jsme mu teď měli říkat frát Tavener, protože to bylo jméno, které přijal při svém slibu. Ale některým lidem trvalo déle než jiným, než do svého znavačského jména vrostli. Arsibalt byl Arsibaltem od prvního dne; nikdo si už ani nevzpomínal, jak se jmenoval v záhradbí. Ale Barbovi budou lidé dlouho říkat Barb.

Bez ohledu na to, jak se teď jmenoval, ten chlapec byl moje záchrana. Bylo toho dost, co nevěděl, ale nebylo nic, na co by se bál zeptat, a ptát se znovu a znovu, dokud to dokonale nepochopil. Rozhodl jsem se udělat z něj svého fidela. Lidé si budou myslet, že to dělám z potřeby pomáhat. Někteří si možná budou dokonce myslet, že se chystám stáhnout se a z péče o Barba si dělám své vedlejší zaměstnání. Jen ať si to myslí! Ve skutečnosti za tím byla především vypočítavost. Jen díky tomu, že jsem byl ochotný sedět vedle Barba, jsem se za šest týdnů naučil z teorie víc než za šest měsíců před apertem. Viděl jsem teď, že jsem to ve své touze znát teorii bral zkratkami, z nichž se – tak jako ze zkratk na mapě – vyklubaly okliky. Pokaždé, když

jsem viděl, jak Jesry něčemu přišel na kloub rychleji než já, jsem si některé rovnice vyložil nesprávným způsobem, který se v tu chvíli zdál být jednodušší, ale později se ukázalo, že to tak bylo komplikovanější – ne, že to nešlo vůbec. Barb v sobě neměl ten strach, že ostatní něco chápou rychleji; vzhledem k tomu, jak mu fungoval mozek, jim to nedokázal vyčíst z obličejů. A neměl stejnou touhu dosáhnout nějakého vzdáleného cíle. Byl naprosto sebestředný a krátkozraký. Chtěl jenom pochopit konkrétní problém nebo rovnici, kterou někdo napsal křídou na tabuli před ním právě *ted', dnes*, a bylo mu úplně jedno, jestli se to hodí ostatním kolem něj. A byl ochotný tam stát a vyptávat se na to klidně i v době večere a po večerce.

Ala a Tulia vlastně přišly s podobným způsobem učení už dávno. *Zvíře se dvěma hřbety*, začal oběma dívkám říkat Jesry, když spolu stály před křídárnou a – do nekonečna – rozebíraly, co právě slyšely. Nestačilo, aby něčemu porozuměla jedna z nich. Nebo aby tomu porozuměly rozdílně. Obě to musely pochopit stejně. Ze zvukových projevů jejich zuřivého vzájemného vysvětlování bolela nás ostatní hlava. Obzvlášť když jsme byli mladší, jsme si vždycky zakrývali uši rukama a prchali pryč, jakmile jsme zvíře se dvěma hřbety zahlédli. Ale jim to tak fungovalo.

Protože byl Barb ochotný postupovat z krátkodobého hlediska tvrdě, byl jeho postup za dlouhodobým cílem – přestože *žádný neměl* – rychlejší a jistější, než se to kdy podařilo mně. A já jsem teď postupoval spolu s ním.

* * *

S ohledem na možné vedlejší zaměstnání jsem učil novou sklizeň zpívat. V záhradní hudbu *poslouchali* všichni, ale jen málokdo doopravdy věděl, jak ji *vyluzovat*. Nové fidely bylo třeba všechno naučit. Bylo to nesnesitelné. Už jsem věděl, že to moje vedlejší zaměstnání nebude. Setkávali jsme se třikrát týdně ve výklenku v onom prostoru, který platil za naši loď.

Jednoho dne jsem při odchodu z těchto nácviků náhodou narazil na fráta Lia, který byl na cestě za svými povinnostmi v sídle správce defendor. „Pojď se mnou nahoru,“ nabídl mi. „Chci ti něco ukázat.“

„Další skřípnutý nerv?“

„Ne, nic takového.“

„Víš přece, že se nemám rozhlížet z vysokých pater.“

„Neabsolvoval jsem výcvik hierarchie – zatím –, takže já taky ne,“ řekl. „Ale nic takového ti ukazovat nechci.“

A tak jsem se vydal do schodů s ním. Jak jsme stoupali, znervózněl jsem, že se chystá podniknout úkladný nájezd na observatorium. Pak jsem si vzpomněl, jak mi Orolo onehdy řekl, že si dělám přílišné obavy, a pokusil jsem se to pustit z hlavy.

„Neměl bys nahlížet za hradby,“ připomněl mi, když jsme se blížili k vrcholku jihozápadní věže, „ale *vzpomínat*, cos tam viděl při apertu, přece smíš, nebo ne?“

„Předpokládám, že ano.“

„A všiml sis něčeho?“

„Řekni to ještě jednou.“

„Když jsi byl v záhradbí, všiml sis něčeho?“

„Co je to za otázku? Všiml jsem si spousty věcí,“ vyhrkl jsem. Lio se otočil a věnoval mi zářivý úsměv, aby mi dal na vědomí, že to je jenom projev jeho praštěného smyslu pro humor. Údolka o humoru.

„Dobrá,“ řekl jsem, „čeho jsem si měl všimnout?“

„Myslíš, že se město zvětšuje, nebo zmenšuje?“

„Zmenšuje. O tom není pochyb.“

„Odkud bereš takovou jistotu? Našel sis informace ze sčítání obyvatel?“ Další úsměv.

„To samozřejmě ne. Nevím. Je to jen pocit. Pramenicí z toho, jak to tam vypadalo.“

„Jak to vypadalo?“

„Tak nějak... zapleveleně. Zarostle.“

Otočil se a zvedl ukazováček jako socha Theléna řečnického na Periklynu. „Počkej s tou myšlenkou,“ řekl, „než projdeme nepřátelským územím.“

Spočinuli jsme pohledem na zavřené a uzamčené padací mříži, ale neřekli jsme nic. Přešli jsme po mostě do sídla regulanta a po vnitřním ochozu jsme se dostali ke schodům, jež vedly vzhůru. Když jsme se ocitli na bezpečném území nahoře – u sochy Amnektra –, řekl: „Uvažoval jsem, že bych si vzal jako vedlejší zaměstnání zahradničení.“

„No, s ohledem na všechn ten plevel, který jsi za ty roky vytrhal jako pokání za to, že jsi mě zbil, máš dobrou kvalifikaci,“ podotkl jsem. „Ale proč bys o to u všech všudy stál?“

„Dovol, abych ti ukázal, co se děje na louce,“ řekl a vyvedl mě na defendorovu terasu. Obcházel po ní několik hlídek zachumlaných do objemných zimních rol, nohy pohlcené v kožesinových bačkorách. Lio a já jsme byli rozehřátí z výstupu po schodech, tak nám chlad ani moc nevařil. Chvíli nám trvalo, než jsme si nasadili kápě. Byl to způsob, jak projevít úctu kázní. Naše roly, přetažené daleko před obličej, nás omezovaly na tunelové vidění. Když jsme došli k obezdívce a vyklonili se dopředu, měli jsme výhled dolů do koncentu, ne však nahoru a do světa za hradbou.

Lio ukázal dolů k zadnímu okraji louky. Shufův záhrobek se tyčil hned za řekou. S výjimkou několika neopadavých keřů bylo všechno dole mrtvé a hnědé. Dalo se snadno rozeznat, že v blízkosti řeky jetel, který pokrýval většinu louky, řídne, ztrácí stejnorodost a místy jsou v něm tmavé skvrny čehosi podradnějšího: kolonií plevelu, jemuž se v písčité půdě u břehu dařilo. Blíž k řece jsem zahlédl zřetelnou frontu, kde jetel úplně vyklízel pozice spleti

dřevnatého šmejdu: drápalce a podobným. Za touhle frontou bylo vidět fleky a klikyháky zeleně; cosi z tamní vegetace bylo tak houževnaté, že to nedokázal zabít ani krutý mráz.

„Tuším, že tvým dnešním tématem je plevel. Ale nechápu, kam tím míříš,“ řekl jsem.

„Až přijde jaro, chci tam dole zinscenovat rekonstrukci bitvy u Trantae,“ oznámil.

„Minus 1472,“ odpověděl jsem mechanicky, neboť to bylo jedno z dat vtlučенých do hlavy každého fidela. „A určitě chceš, abych hrál roli těžkooděnce, kterého zasáhne sartský šíp do ucha, ne? Díky, ale ne!“

Trpělivě zavrtěl hlavou. „Ne s lidmi,“ řekl. „S rostlinami.“

„Řekni to ještě jednou.“

„Napadlo mě to při apertu, když jsem viděl, jak plevel, a dokonce i stromy pronikají do města. Berou si je od lidí zpátky tak pomalu, že si to lidé ani neuvědomují. Louka bude představovat úrodnou Thranskou nížinu, obilnici Bazské říše,“ vysvětlil Lio. „Řeka bude řeka Chontus, která ji odděluje od severních provincií. Ty už v roce minus 1472 dávno ovládli Lučičtíci na koních. Vlně barbarů odolávalo jen několik opevněných základen.“

„Můžeme si jako jednu z nich představit Shufův záhrobek?“

„Jestli chceš. Na tom nesejde. V průběhu studené zimy v roce minus 1473 každopádně stepní hordy vedené klanem Sartů překročí zamrzlou řeku a na thranském břehu vybudují předmostí. V době, kdy začne válečná sezóna, mají tři celé armády připravené vyrazit. Generál Oxas sesadí vojenským převratem bazského císaře a vytáhne do boje se slibem, že Sarty zažene do řeky a utopí je jako krysy. Po týdnech manévrování se Oxasovy armády se Sarty konečně utkají v rovinatém terénu poblíž Trantae. Sartové předvedou falešný ústup. Oxas jim na to naletí jako úplný pitomec a zaútočí, aby je sevřel do kleští. Je obklíčen –“

„A o tři měsíce později je Baz v plamenech. Ale jak chceš tohle všechno udělat s bylinami?“

„Dovolíme invazivním druhům z břehu řeky vpády do jetele. Šlahouny hvězdokvítku se po zemi rozbíhají jako lehká jízda – je k nevíře, jak rychle postupují. Drápalka je pomalejší, ale lépe drží pozice – jako pýchota. Nakonec přijdou stromy a dodají ovládnutí trvalý charakter. S trochou plení a prožívání se nám podaří, aby to bylo jako u Trantae, s jediným rozdílem, že sehrát to potrvá asi tak šest měsíců.“

„To je ten nejšílenější nápad, jaký jsem kdy slyšel,“ prohlásil jsem. „Stal se z tebe blázen.“

„Budeš mi raději pomáhat, nebo se budeš dál pokoušet naučit ty fracky dole, jak udržet melodii?“

„Má to být nějaká finta, jak mě zapojit do likvidace plevele?“

„Ne. My necháme plevel *rust* – zapomněls?“

„Co se stane, až plevel vyhraje? Nemůžeme zapálit klauzuru. Třeba bychom mohli vydrancovat včelín a vypít všechnu medovinu, co říkáš?“

„To už někdo udělal během apertu,“ připomněl mi s vážnou tváří. „Kdepak, nejspíš to budeme muset všechno vyčistit. Ale jestli se to bude lidem líbit, mohli bychom to svěřit přírodě a nechat na dobytém území vyrůst stromový háj.“

„Jedna z věcí, které se mi na tom líbí, je ta, že v létě takhle budu mít dobrou příležitost sledovat, jak Arsibalta pronásledují roje vzteklých včel,“ řekl jsem.

Lio se zasmál. V duchu jsem si pomyslel, že jeho plán má ještě jednu výhodu: je nápadně hloupý. Až doteď jsem se babral s vedlejšími zaměstnáními, která byla smysluplná a chvályhodná, jako když jsem dohlížel na Barba nebo učil fidely zpívat. Typické chování někoho, kdo se chystá se stáhnout. Kdybych strávil léto nějakou naprosto absurdní činností, dal bych tím okázale najevo, že nemám nic podobného v úmyslu. Ti členové edhariánské kapituly, kteří si nepřáli, abych se k nim připojil, by zuřili.

„Půjdu do toho,“ řekl jsem. „Ale mám dojem, že budeme muset ještě pár týdnů počkat, než něco začne růst.“

„Ty umíš docela dobře kreslit, ne?“ zeptal se Lio.

„Líp než ty – ale to není nejlepší srovnání. Umím technické nákresy. Barb je v tom až maniakálně dobrý. Proč?“

„Říkal jsem si, že bychom měli pořídít záznam. Kreslit si obrázky, jak to vypadá, když bitva postupuje. Odsud by byla skvělá vyhlídka.“

„Mám se Barba zeptat, jestli má zájem?“

Lio se na to zatvářil trochu nejistě. Možná proto, že Barb dovedl být tak otravný; pravděpodobně proto, že Barb byl nový fidel a ještě by neměl mít vedlejší zaměstnání. „Zapomeň na to. Udělám to sám.“ navrhl jsem.

„Výborně,“ řekl Lio. „Kdy můžeš začít?“

* * *

Lio a já jsme v průběhu dalšího týdne přečetli několik historických záznamů bitvy u Trantae a zatloukli jsme do země kůly, abychom vyznačili důležitá místa, jako například to, kde generál Oxas, probodnutý osmi šípy, nalehl na svůj meč. Sestavil jsem obdélníkový rámeček přibližně o velikosti jídelního podnosu, přes který jsem natáhl síť provázků. Napadlo mě, že si ho postavím na obezdívku a při kreslení se přes něj budu dívat jako přes okenní rám; pokud bych jej stejným způsobem používal celé léto, každá ilustrace by lícovala s ostatními. Jednou bychom je mohli vyskládat do řady a potom by lidé mohli podél řady procházet a dívat se na ně, jak se plevelová válka odvíjí, jako na špízu.

Lio trávil spoustu času tím, že se prodíral křovím na břehu řeky a hledal obzvlášť agresivní exempláře různých druhů plevelu. Žlutý hvězdokvítek měl představovat sartskou jízdu, červený a bílý jejich spojence.

Oba jsme čekali na okamžik, kdy se dostaneme do potíží.

A skutečně, když už projekt běžel několik měsíců, zvedl jsem jednou při večeři oči a uviděl jsem, jak do refektáře vchází frát Spelikon v doprovodu mladší členky hierarchů z družiny správce regulanta. Hovor se na okamžik utišil – tak trochu jako když hrozí přetížení sítě a místnost pohasne. Spelikon se rozhlížel po refektáři, dokud nenašel můj obličej. Pak spokojeně popadl tác a vyžádal si porci jídla. Hierarchové měli dovoleno s námi jíst, ale dělali to jen málokdy. Museli se dost usilovně soustředit, aby jim neunikly žádné saskulární informace, což nebyl způsob, jak si jídlo v klidu vychutnat.

Všichni zpozorovali, jak se na mě Spelikon podíval, a tak se po onom chvilkovém pohasnutí rozpoutal krátký veselý povyk na můj účet. Pro jednu jsem si žádné obavy nedělal. Z čeho mě mohli obvinít? Ze spiknutí za účelem umožnit rozbušení plevle? Nejspíš si špatně vyložili, o co Liovi a mně jde. Jediná potíž bude vysvětlit to člověku jako Spelikon.

Mladší hierarchyně – jmenovala se Rotha – se rychle najedla, potom vstala a opustila refektář. V náručí svírala tlustou brašnu s papíry, které se kývaly, jak se pohupovala v bocích. Spelikon se najedl vydatněji, ale nabídnuté pivo i víno odmítl. Po pár minutách se odsunul od stolu, oťel si rty, vstal a přišel ke mně. „Myslíš, že bych tě mohl poprosit na slovíčko u svante Zenly?“ řekl.

„Určitě,“ odpověděl jsem a podíval jsem se přes místnost na Lia, který jedl u jiného stolu. „Má se k nám připojit i frát Lio, nebo –“

„To nebude nutné,“ řekl Spelikon. Přišlo mi to zvláštní, a jak jsem za Spelikonem obcházel klauzuru ke svante Zenle, pocítil jsem tělesné příznaky neklidu – rozbušené srdce a vlhké dlaně.

Byla to jedna z nejmenších a nejstarších křídáren, tradičně využívaná nejstaršími edhariánskými teoriky ke společné práci nebo k výuce jejich starších studentů. Za celý život jsem byl v té místnosti jenom párkrát a nikdy bych se neodvážil do ní takto vpadnout a zabrat ji. Uvnitř byl jeden malý stůl, velký tak akorát, aby se k němu mohli na sférách posadit nanejvýš čtyři lidé. Rotha již stačila stůl zaplnit věcmi: kolem seskupení svítících oček se slévaly loužičky světla a osvětlovaly hromadu prázdných listů a několik rukopisů či výpisků z nich. Vedle otevřeného kalamáře leželo několik úhledně srovnaných per.

„Rozhovor s frátem Erasmem z edhariánské kapituly decenářského matému koncentu Svante Edhara,“ pronesl Spelikon. Rotha načmárala na čistý list řadu znaků – ne běžných bazských písmen, ale jakéhosi těsnopisu, který se hierarchové učili používat kvůli pořizování zápisů. Spelikon pokračoval tím, že uvedl datum a čas. Fascinovalo mě, jak to Rotha s perem umí – ruka jí přeběhla přes celou šířku listu za dobu tak krátkou, jaká byla třeba k nadechnutí, a zanechala za sebou řadu jednoduchých, jednotahových glyfů, které snad ani nemohly obsahovat tolik informací jako slova, která jsme pronášeli – aspoň mi to tak připadalo.

Oči mi zabloudily k ostatním rukopisům, které měla Rotha vyložené na stole. Většinou byly napsány stejným těsnopisem. Ale přinejmenším jeden z nich byl obvyklým písmem. *Mým* písmem. Když jsem se naklonil blíž, podařilo se mi přečíst několik slov. Poznal jsem, že je to deník, který jsem si začal vést, když jsem pobýval v minstru v trestní cele. Zahlédl jsem jména Flec, Quin a Orolo.

Mé pohyby začaly být trhané. Kontrolu převzal nějaký primitivní mechanismus reakce na ohrožení. „Hej, to je moje!“

Spelikon dohlédl, aby to bylo zapsáno. „Subjekt přiznává, že dokument 11 je jeho.“

„Kde jste to vzali?“ zeptal jsem se hlasem, který náhle nezněl dospěleji než Barbův. Rothina ruka se mihla po listu a zvětčila to.

„Tam, kde to *bylo*,“ odpověděl pobaveně Spelikon. „Přece víš, kde si necháváš svůj vlastní deník, nebo ne?“

„*Myslel jsem si*, že to vím.“ V jednom z výklenků u křídárny svante Groda, vysoko nahoře, kam na něj mohlo dosáhnout jen pár lidí. Ale vytáhnout něčí listy z výklenku by byla asi ta nejsprostší věc, jakou mohl znaváč udělat. Dalo se to omluvit pouze v případě, že někdo zemřel nebo byl odvržen. „Jenže,“ pokračoval jsem, „vy byste přece neměli –“

„Proč nenecháš na mně, abych posoudil, co máme nebo nemáme dělat?“ řekl Spelikon. Zatímco ta slova říkal, udělal rukou gesto, které zadrželo Rothinu ruku, takže nic z toho nebylo zapsáno. Pak udělal jiné gesto, které kouzlo zrušilo, a ona začala znovu psát. „Toto šetření se tě přímo netýká, a dokonce ti ani nemusí zabrat příliš mnoho času. Většinu toho, co chceme vědět, jsi nám již poskytl na listech svého deníku. Potřebujeme si to už jen ujasnit a potvrdit. Den před apertem, dělal jsi skriptora při rozhovoru, který vedli v Nové knihovně frát Orolo a řemeslník ze záhradbí jménem Quin?“

„Ano.“

„Dokument 3, prosím,“ řekl Spelikon. Rotha vytáhla další rukopis, také napsaný mou rukou: můj přepis Orolova rozhovoru s Quinem. Ani jsem se neptal, odkud ho vzali. Evidentně se hrabali také ve výklencích fráta Orola. Skandál! Ale navzdory tomu všemu jsem se začínal cítit volněji. Na rozhovorech, které Orolo s řemeslníky vedl, nebylo nic špatného. I kdyby správci regulantovi v té věci nestačilo moje slovo, v knihovně byli po celou dobu jiní a mohli dosvědčit, že to všechno bylo nezávadné. Musí se jednat o nějaké malicherné a pomýlené obtěžování fráta Orola, které vyjde nazmar a – jak jsem doufal – bude mít za následek, že frát Spelikon bude vypadat jako idiot.

Spelikon mě nejprve nechal, abych potvrdil, že dokument 3 je můj, a pak pokračoval: „Mezi popisem rozhovoru Orolo-Quin, jak jsi jej v té době zapsal, a verzí, kterou jsi později uvedl ve svém deníku, existují rozpory.“

„Jistě,“ řekl jsem. „Já nejsem jako ona.“ Ukázal jsem na Rothu. „Neovládám těsnopis. Zapisoval jsem jen to, co se vztahovalo k výzkumu, který Orolo prováděl.“

„Jaký výzkum máš na mysli?“ zeptal se Spelikon.

Myslel jsem, že to je jasné, ale vysvětlil jsem: „Jeho studium politického klimatu v záhradbí – běžná součást příprav na apert.“

„Děkuji. Těch rozporů je několik, ale já bych chtěl, abys zaměřil pozornost na jeden v pozdější části rozhovoru s Quinem, týkající se technických možností špízolapek.“

Přišlo to tak nečekaně, že mi to zatemnilo uvažování. „Hm, mlhavě si vzpomínám, že na to téma přišla řeč.“

„Když jsi psal tohle, tvoje paměť vůbec nebyla mlhavá,“ řekl, natáhl se přes Rothino rameno a vzal do ruky deník. „Podle tohoto řemeslník Quin v jednom okamžiku řekl, cituji: ‚Flec špízu nepořídil.‘ Pomáhá to, aby tvoje paměť nebyla tak mlhavá?“

„Ano. Den předtím, o provenálu, jsme poslali řemeslníka Fleka za aity, aby ho pustili do severní lodě. Flec chtěl pořídit špízu. Ale později nám Quin řekl, že to neproběhlo podle plánu. Aitové Flekovi nedovolili, aby v minstru špízolap použil.“

„Proč mu to nedovolili?“

„Obraz měl příliš dobrou kvalitu.“

„Příliš dobrou v jakém smyslu?“ zeptal se Spelikon.

„Quin ze sebe vysypal nějaký komerční pynd, který jsem se v deníku pokusil zaznamenat,“ řekl jsem.

„Když říkáš, že ses to pokusil zaznamenat, myslíš tím, že to, co jsi do deníku zapsal, je jen odhad toho, co bylo řečeno? Tady stojí – znovu cituji: ‚Orlozrak, Stabilant, DynaZoom – dejte je všechny dohromady a krásně uvidíte i do jiných částí minstru, dokonce i přes stínítka.‘ Použil Quin skutečně tato slova?“

„Já nevím. Částečně je to moje vzpomínka a částečně poučený odhad.“

„Vysvětlí, co si v tomto případě představuješ pod pojmem poučený odhad.“

„No, pointa té historky – základní technický důvod, proč aitové Flekovi nedovolili použít ten špízolap – spočívala v tom, že z místa, kde by seděl, za severním stínítkem, by dokázal pořídit záběry tisícovkářů a stovkářů, pokud by svůj špízolap namířil přes chór. My prostým zrakem přes stínítka do ostatních lodí nevidíme, kvůli kontrastu mezi stínítkem, které je světlé – kosmografové by řekli, že má vysoké albedo –, a tmavým prostorem za ním. Také kvůli vzdálenosti a dalším faktorům. Podstata byla v tom, že aitové si vyhledali technické údaje Flekova špízolapu a zjistili, že má určitou kombinaci vlastností, která by mu umožnila vidět věci, jaké prostým okem zahlédnout nemůže. Snažit se najít smysl v komerčních pyndech, které výrobci špízolapu k popisu těchto vlastností používají, je úplně zbytečné. Ale

díky svým zkušenostem z kosmografie mám poměrně dobrou představu, co by to vyžadovalo: nějaký zoom nebo zvětšovací prvek, způsob detekce slabých obrazů na pozadí s velkým množstvím šumu, stabilizaci obrazu pro odstranění vlivu chvějících se rukou.“

„A to si představuješ pod pojmem poučený odhad,“ řekl Spelikon. „Poučený v tom smyslu, že každý, kdo se vyzná v kosmografických přístrojích, by si dokázal o schopnostech Flekova špízolapu odvodit to, co sis odvodil ty.“

„Ano.“

„V tvém deníku stojí,“ pokračoval Spelikon, „že těsně poté tě frát Orolo chytil za zápěstí a zabránil ti psát. Proč?“

„Jelikož byl Orolo starší a moudřejší.“ řekl jsem, „poznal, kam rozhovor směřuje. Quin se chystal začít mluvit o sækulárních věcech a o tom, k čemu došlo mezi Flekem a aity, což evidentně nejsou informace, kterým bychom měli být vystaveni.“

„Ale pokud jim *tak jako tak* měly být vystaveny tvoje uši, proč ti Orolo zadržel *ruku*? Proč ti nezacpal uši?“

„Nevím. Možná to od něho nebyl nejlogičtější krok. Lidé v takových chvílích neuvažují vždycky jasně.“

„Kromě případů, kdy jasně *uvažují*,“ odvětil Spelikon. „To je každopádně všechno, co na tebe v souvislosti s rozhovorem Orolo-Quin mám. Zbývá už jen jedna další otázka.“

„Ano?“

„Kde jsi byl devátou noc apertu?“

Na okamžik jsem se zamyslel a zamračil jsem se. „To je jedna z těch jednoduše znějících otázek, na které se normálnímu člověku těžko odpovídá.“

Spelikon mi dal za pravdu skoro až příliš rychle. „Pokud tím ‚normálním člověkem‘ myslíš ‚nehierarchu‘, dovol mi, abych tě ubezpečil, že *já* nemám na to, co jsem ten večer dělal, žádné konkrétní vzpomínky.“

„Podle rozpisu jsem měl další den provázet, takže jsem nezůstal vzhůru dlouho. Povečeřel jsem. Jsem si poměrně jistý, že potom jsem šel spát. Hodně jsem přemýšlel.“

„Opravdu?“ zeptal se Spelikon. „O čem?“

Do tváře se mi musel vkrást hodně zvláštní výraz. Spelikon se pro sebe zasmál a řekl: „Jsem jenom zvědavý. Myslím, že to není důležité.“ Zvedl další list. „Podle Kroniky ti byla tu noc přidělena cela společně s fráty Branchem a Ostabonem. Pokud bych se jich zeptal, řekli by oba, že jsi byl tu noc s nimi v cele?“

„Nedovedu si představit, proč by měli říct něco jiného.“

„Výborně,“ řekl Spelikon, „to bude všechno. Děkuji ti za tvůj čas, fráte Erasme.“

Spelikon mi otevřel dveře. Prošel jsem jimi a zjistil jsem, že na ochozu čekají frát Branch a frát Ostabon.

Talent pro předvídání a sprádání nitek v hlavě mě ten večer nechal na holičkách, jako by si vzal dovolenou. Nedokázal jsem svůj rozhovor se Spelikonem pochopit. Bral jsem ho jako další důkaz, že súra Trestanas začíná bláznit a bude zanedlouho poslána za lékaři, aby se dala do pořádku – pokud možno velice pomalu.

Další den jsem vstal časně ráno, abych pomohl servírovat snídani. Dopoledne jsem strávil s Barbem v křídárně. Pracovali jsme na určitých základech vnější složky složené funkce, které jsem měl pochopit už před léty, ale teprve teď jsem jim přicházel pořádně na kloub. Právě jsem se dostával do stadia, kdy můj mozek nedokázal přijímat další informace, a všiml jsem si, že dělám hloupé chyby, když se ozvalo zvonění provenálu.

Byl to jeden z těch dní, kdy měl hodiny natahovat můj starý tým, takže jsem se odebral do minstru. Návštěvnost byla skromná, bylo vidět jen několik hierarchů. Fráta Orola ani žádného z jeho starších studentů jsem nikde nezahlédl a Jesry se nedostavil, takže jsme se Lio, Arsibalt a já museli obejít bez jeho pomoci.

Jednak díky tomu a jednak po dlouhém dopoledni v křídárně jsem umíral hlady a v refektáři jsem hltal jako pes. Už jsem byl skoro hotový, když přišel Orola, vzal si lehkou svačinu a sedl si o samotě na místo, které si oblíbil: ke stolu, od něhož měl z okna za jasného počasí výhled na hory. Dnes jasno nebylo, ale zdálo se, že by studená, průzračná řeka větru mohla mraky později odvanout. Dojeda jsem, přešel jsem k němu a přisedl jsem si. Tušil jsem, že Spelikon obtěžoval otázkami také jeho. Ale nechtěl jsem o tom začínat. Určitě toho měl dost.

Pousmál se na mě. „Díky hierarchům budu už brzy znovu provádět pozorování,“ prohlásil.

„Otevrou observatorium? To je skvělá zpráva!“ zvolal jsem. Orola se znovu usmál. Věci začínaly dávat smysl. Hierarchy něco vyděsilo. Orolovy aktivity z doby před apertem si omylem vyložili způsobem, který jsem doposud nechápal. Teď konečně začínali nahlížet, že se zmýlili, a věci se znovu vrátí k normálu.

„Musím přiznat, že mám tam nahoře v M & M tablet, ke kterému bych se strašně rád dostal,“ řekl.

„Kdy je otevrou?“

„Nevím,“ odvětil Orola.

„Na co se podíváš ze všeho nejdřív?“

„Ehm, to bych teď raději neříkal. Nic, co by vyžadovalo výkon M & M. Menší teleskop by stačil, nebo dokonce i komerční špízolap.“

„Spelikon se mě ptal na nejrůznější věci v souvislosti s těmi –“

Přitiskl si prst na rty. „Já vím,“ řekl, „a je dobře, žes mu na otázky odpovídal tak, jak jsi odpovídal.“

Na několik okamžiků jsem přestal dávat pozor, jak jsem se probíral důsledky. Byla to dobrá zpráva. Jenže když lidé začnou znovu chodit nahoru, může se stát, že najdou tablet, který jsem nechal v Klesthyřině oku, což by mi mohlo způsobit velké problémy. Připadal jsem si hloupě, že jsem jej tam dal. Jak ho teď dostanu zpátky?

Orolo vyhlédl ven jiným oknem, aby si přečetl čas na hodinách. „Před několika minutami jsem zahlédl Tuliu. Spolu se súrou Alou sháněla dohromady tým. Požádala mě, abych ti vyřídil vzkaz.“

„Ano?“

„Teď na jídlo nepřijde. Setká se s tebou u večeře.“

„To je ten vzkaz?“

„Ano. Tým má zvonit nějaké neobvyklé změny – bude to vyžadovat jejich plnou pozornost. Začnou zhruba za půl hodiny. Zdálo se, jako by si myslela, že právě pro tebe to bude obzvlášť důležité. Netuším proč.“

Vokát.

Musel to být další vokát. Takže dostanu šanci proniknout znovu do observatoria – to byl ten pravý vzkaz, který se mi Tulia snažila doručit.

Chápal Orolo tohle všechno? Věděl, co se děje?

Ale jakmile začnou změny vyzvánět, nebudu dost dobře moci vyběhnout po schodech minstru nahoru proti proudu regulantových a defendorových lidí, kteří půjdou dolů, aby se ritu zúčastnili. Mohlo to vyjít jedině tehdy, když vyjdu nahoru *dřív*, než se zvony rozezní, a schovám se tam.

A díky Liovi jsem pro to měl dokonalou záminku.

Vstal jsem. „Setkáme se v minstru,“ řekl jsem Orolovi.

„Ano,“ řekl a pak zamrkal. „Anebo možná ne.“

Na okamžik jsem ztuhl a znovu jsem se zamyslel, kolik toho Orolo doopravdy ví. Vykouznilo mu to na tváři široký úsměv. „Chtěl jsem tím říct jen to,“ navázal, „že nikdo nemůže vědět, kdo po takovém ritu v minstru zůstane a kdo odejde.“

„Ty myslíš, že by tě při vokátu mohli vyvolat?“

„Je to velice nepravděpodobné!“ řekl Orolo. „Ale pro případ, že by vyvolali *tebe* –“

Ohrnul jsem nos. Teď si ze mě jenom dělal legraci.

„Pro případ, že by vyvolali *tebe*,“ zopakoval, „věz, že jsem si všiml pokroku, jaký jsi v uplynulých měsících udělal, a jsem na tebe hrdý. Hrdý ano, ale *překvapený* ne. Pokračuj v tom.“

„Dobře,“ řekl jsem. „Budu v tom pokračovat. Vlastně na tebe budu mít později několik otázek. Teď ale musím běžet.“

„Tak běž,“ řekl. „A pozor, ať se na těch schodech nepřerazíš.“

Otočil jsem se a přinutil jsem se opustit receptář loudavou chůzí, nikoli sprintem. Z výklenku, ve kterém jsem měl uložené věci, jsem popadl svůj kreslicí rám a co nejrychlejším krokem, aniž by to však vypadalo, že pospíchám, jsem zamířil k minstru. Když jsem vystoupal do triforia, podíval

jsem se k balkónu zvoníků a uviděl jsem, že Ala, Tulia a jejich tým už tam jsou a zkoušejí si pohyby změn, které budou vyzvánět, aniž by doopravdy tahaly za provazy. Tulia si mě všimla. Nechtěl jsem být nápadný, a tak jsem uhnul pohledem. Potom jsem zamířil na druhou stranu a co nejsvižněji jsem vyšel nahoru po schodech v jihozápadní věži.

V sídle regulanta bylo stejně zalidněno, jak jsem to vždycky vídal, ale ticho, jak se všichni tvářili, že se na něco soustředí. Což před vokátem dávalo smysl. Dokonce jsem na okamžik zahlédl síru Trestanas, když přecházela z jedné kanceláře do druhé. Zatvářila se trochu překvapeně, pak ale sklouzla zrakem k mému kreslicímu náčiní a zaregistrovala, jak беру útokem další schodiště. V hlavě jí do sebe něco zacvaklo a ona se tím přestala zabývat.

Lio na mě čekal u Amnektrovy sochy. I on byl z výstupu po schodech trochu zrudlý. Srovnal se mnou krok. „Nechod' na terasu,“ řekl, „je to moc nápadné. Pojď se mnou.“

Nasadil jsem si kápi a vykročil jsem za ním po vnitřním ochozu. Ani jeden z nás nepromluvil, protože nám pořád připadalo, že je někdo na doslech. Nakonec zahrnul do komory, která měla z každé strany těžké dřevěné dveře – nástupní místnosti, jak se jí říkalo, kde se četa mohla shromáždit před akcí k instrukcím a náležitě se vybavit.

„Příznej se, tys to měl celé naplánované,“ zašeptal jsem.

„Vytvářel jsem příležitosti pro případ, že bychom je mohli potřebovat.“ Lio odsunul jedny dveře a odkryl vstup do skladiště, jehož stěny byly lemované úhledně vyrovnanými kovovými krabicemi. Pak mě chytil na prsou za rolu, škubl mnou dopředu a postrčil mě dovnitř. Než jsem znovu nabyl rovnováhu, zasunul za mnou dveře. Kolem byla tma. Byl jsem schovaný.

Moje oči se přizpůsobily tmě. Trochu jsem zariskoval a upravil jsem si sféru, aby slabě svítila. Krabice narovnané kolem mě byly popsány nesrozumitelnými slovy a čísly, ale já jsem si byl čím dál jistější, že obsahují munici. Slyšel jsem o tom. Životnost materiálu byla několik desítek let. Pak bylo nutné ho z minstru vyházet, naložit na vozy a odvézt k likvidaci. Následně celý koncent utvořil na schodech řetěz a dopravil sem nahoru do patra novou municí předáváním z ruky do ruky. Už se to nějakou dobu nedělalo, ale někteří starší znavači si to dobře pamatovali.

Každopádně mi to poskytlo námět k zamyšlení, zatímco jsem čekal, až zvony odzvoní změnu a uběhne další půlhodina, než se všichni shromáždí. Tady nahoře nikdo půl hodiny nepotřeboval. Mohli se ještě patnáct dvacet minut věnovat svým záležitostem a na poslední chvíli seběhnout dolů. Proto nějakou dobu trvalo, než se to tu vyprázdnilo. V jistém okamžiku vykonal samotný frát Delrakhones obchůzku a *všem* poručil, aby *ihned* odešli. Chtěl sejít dolů jako poslední a nestál o to, aby musel utíkat.

Pak už jsem považoval za bezpečné vyjít ven do nástupní místnosti. Otevřel jsem dveře skladiště, počkal jsem, až si moje oči přivyknou, a potom jsem se vykradl ven; na chvíli jsem se skrčil do podřepu za dveřmi, jimiž se

vycházelo ven, a jen jsem poslouchal. Ale nebylo čemu naslouchat – dokonce i z chóru a z lodí přicházelo jen ticho, jako by byly opuštěné.

Měl jsem strach, že Delrakhones by pořád ještě mohl pátrat po opozdících, a protože nebyl žádný zvláštní důvod ke spěchu, počkal jsem, dokud se světlíkem nevznesl vzhůru Stathův hlas odříkávající svolávací formuli. Pak jsem vyrazil ze skryše, přeběhl jsem po ochozu ke schodišti a začal zdolávat svrchní prostory. Statho ještě nějakou chvíli mluvil, přičemž čas od času se odmlčel, jako by se probíral narychlo shromážděnými poznámkami anebo sbíral sílu. Byl jsem přibližně v polovině cesty k observatoriu, vysoko za ciferníkem hodin, když jsem poprvé uslyšel slovo *anatém*.

Podlomila se mi kolena, jako zvířeti, když mu někdo nečekaně sáhne na hřbet. Vypadl jsem z tempa a musel jsem se zastavit a dřepnout si, abych do něčeho nevrazil. To nemohla být pravda. Rit *anatému* se na tomto místě nesloužil dvě stovky let.

Přesto jsem musel přiznat, že změny, které Tulia vyzváněla, zněly mým uším nově – jinak než vokát. Dav v minstru byl před ritem mrtvolně tichý. Teď se z něj ozývalo mumlání a vytvářelo nakrápělý zvuk, jaký jsem nikdy předtím neslyšel.

Všechno, co se od *apertu* stalo, teď dostalo nový smysl, jako by se hromada rozbitých střepeň vyhozených do vzduchu znovu poskládala do tvaru zrcadla.

Něco uvnitř mi říkalo, že musím pokračovat. Že je to moje jediná šance, jak se dostat k tomu tabletu. Ne že by obrazy na něm uložené ještě byly důležité. Ale Orolo porušil své zvyky, aby mi před několika minutami sdělil, jak moc chce tablet z M & M. Musel jsem je přinést oba. Kdybych to zpackal, dostal bych se do obrovského průšvihů – možná bych byl dokonce odvržen. A co hůř, zklamal bych Orola.

Jak dlouho jsem se bez hnutí krčil na té obslužné lávce? Promarněný čas! Promarněný čas. Přinutil jsem se znovu k pohybu.

Čí jméno vyvolají? Že by moje? Co by se asi stalo, kdybych nevystoupil? Byla v tom stopa černého humoru. Zčernal ještě víc, když jsem si představil jediný způsob, jak bych mohl na vyvolání zareagovat: seskočit dolů středem světlíku. S trochou štěstí bych přistál na sůře Trestanas. *To* by byla historka, jaká by v tradici Svante Edhara a ostatního matémového světa žila už navždycky. Možná by si dokonce našla cestu do místních novin.

Jenže takhle bych nezískal tablet z Klesthyřina oka ani ten druhý, který chtěl Orolo dostat z M & M. To byla cena, pro kterou stálo za to riskovat.

Šplhal jsem dál, zatímco Statho četl nějaké staré žvásty o kázni a jak je potřeba na ni přísně dbát. Možná jsem jenom nestoupal tak rychle, jak jsem mohl, protože jsem poznal, že se blíží k momentu, kdy vyvolá jméno toho, kdo má být odvržen, a chtěl jsem je slyšet. Dostal jsem se na vršek, položil jsem ruku na dveře, které vedly do observatoria, a dokonce jsem minutu zabíjel čas.

Konečně řekl: „Orolo.“ Neřekl „frát Orolo“, protože v tom okamžiku přestal Orolo frátem být.

Proč by mě to mělo překvapit? Od okamžiku, kdy jsem zaslechl slovo „anatem“, jsem věděl, že to bude Orolo. Přesto jsem nahlas řekl: „Ne!“ Nikdo mě neslyšel, protože ve stejnou chvíli totéž slovo řekli i všichni ostatní; ve světlíku zaznělo jako úder do bubnu. Když utichlo, vystřídal je velice podivný zvuk, něco, co jsem nikdy předtím neslyšel, ani nic podobného: lidé tam dole *kvileli*.

Proč jsem vykřikl „Ne!“, když jsem to celou dobu věděl? S nevírou to nemělo co dělat. Byl to protest. Odmítnutí. Vyhlášení války.

Orolo byl připravený. Okamžitě prošel dveřmi v našem stínítku a pevně je za sebou zavřel dřív, než se s ním jeho bývalí frátové a súry mohli začít loučit, protože to by trvalo rok. Bylo lepší jednoduše zmizet, jako když někoho zabije padající strom. Vešel do chóru, hodil svou sféru na podlahu a začal si rozvazovat šňůru. Svezla se mu ke kotníkům. Vystoupil z ní, pak sáhl dolů, uchopil spodní okraj své roly a přetáhl si ji přes ramena. Chvíli tam zůstal stát nahý, zmuchlanou rolu držel v náruči a díval se světlíkem přímo nahoru, stejně jako to frát Paflagon udělal při vokátu.

Otevřel jsem dveře do observatoria a nechal jsem dovnitř vniknout světlo. Orolo je uviděl a sklonil hlavu jako deolater, který se modlí ke svému bohu. Pak jsem prošel a dveře jsem za sebou zavřel. Strašlivá scéna v minstru ustoupila do pozadí a nahradil ji výhled na opuštěné observatorium.

Ve stejném okamžiku jsem začal nahlas vzlykat. Obličej se mi odlepil od kostí, jako bych zvracel, a slzy mi z očí prýštily jako krev z řezných ran. Byl jsem spíš smutný než překvapený – protože jsem věděl, že se to stane, už od chvíle, kdy se frát Spelikon začal vyptávat na špízolapy. Nepředvídal jsem to jediné proto, že to pomyšlení bylo příliš hrozné, dokud věci nezašly tak daleko, že už jsem tomu nemohl uniknout – dokud se to nestalo. Doteď. Proto jsem neztrácel čas úžasem jako frátové a súry dole pode mnou; přešel jsem rovnou k nejintenzivnějšímu a nejpronikavějšímu žalu, jaký jsem kdy poznal.

Cestu k Jehlanu jsem našel spíš po hmatu než očima, neboť jsem dokázal vnímat jen o málo víc než světlo a tmu. Než jsem se dostal nahoru, postoupil jsem k hysterickému brekotu, ale párkrát jsem si otřel obličej rolou, několikrát jsem se zhluboka nadechl a uklidnil jsem se na dost dlouho, abych otevřel protiprachový kryt a vytáhl tablet z Klesthyřina oka. Zabalil jsem si ho do roly, což mi připomnělo, jak si Orolo tu svou vysvlékl.

Bude tam stát nahý, zatímco znaváci budou zpívat píseň plnou hněvu, aby ho anatemizovali. Pravděpodobně ji zpívali právě teď. Měla se zpívat tak, jako by to člověk myslel vážně. Pro tisícovkáře a stovkáře, kteří Orola nikdy nepoznali, to možná bude snadné. Ale měl jsem podezření, že zpoza desítkářského stínítka vychází jen málo srozumitelný zvuk.

Odešel jsem do ovládací místnosti M & M a pokusil jsem se najít tablet, který Orolo vložil do jeho objektivu, když jsme tady spolu byli těsně předtím,

než bylo celé observatorium uzavřeno. Ale objektiv byl prázdný. Někdo tady byl přede mnou a tablet zabavil. Stejně jako teď prohledají výklenky, které používal, a zmocní se všech jeho textů.

Pak jsem udělal něco, co možná bylo pošetilé, ale bylo to nezbytné: vydal jsem na stejné místo, odkud jsem se tehdy díval, jak frát Paflagon odlétá s inkvizitory jejich letounem. Přikrčil jsem se u paty téhož megalitu a počkal jsem, až Orolo vyjde Denní branou ven. Jakmile opustil chór a dostal se z dohledu znavačů, dali mu jakýsi jutový pytel, aby si zakryl tělo, a nouzovou příkrývku z šustivé oranžové fólie, kterou si omotal kolem ramen, když vyšel na prostranství a opřel se do něho vítr. Jeho vyzáblé bílé kotníky se ztrácely ve starých černých pracovních botách a on musel jít šouravým krokem, aby mu z nohou nespady. Odešel z koncentu, aniž se jedinkrát ohlédl nazpátek. Po pár okamžicích mi zmizel z dohledu za tříští jednoho z vodotrysků. Zvolil jsem si ten okamžik, abych se k němu otočil zády a zamířil zpátky dolů.

Prošel jsem zpátky do chronokaverny a uslyšel, že rit anatemu končí; napadlo mě, že to pro mne bylo drobné milosrdenství, moci Orola takto naposledy zahlédnout v záhradbí. Ti v minstru viděli jenom tolik, jak ho pohltilo nepoznatelné neznámo, což bylo (a to byl účel) děsivé. Ale já jsem ho aspoň viděl, jak odchází. Ne že by to pro mne činilo situaci méně smutnou a strašlivou. Ale zahlédnout ho, že je stále naživu a vlastní silou se pohybuje po sækulu, znamenalo mít naději, že mu tam někdo pomůže – že možná bude ještě před setměním sedět v obnošených šatech v některém z těch barů, které během apertu často navštěvoval, pít pivo a hledat si práci.

Zbytek obřadu tvořilo znovupotvrzení slibu a nové zavázání se kázni. Byl jsem rád, že jsem o to přišel. Zabalil jsem tablet do listu kreslicího papíru a ukryl jsem ho za plechovku s municí; Lio ho tak mohl později kdykoli vynést.

Zbývala jediná otázka: povšiml si někdo z desítkářů mé nepřítomnosti? Ale ve skupině čítající tři sta hlav bylo snadné, aby taková věc unikla pozornosti.

Pro případ, že by se někdo zeptal, jsem si vymyslel historku, že mi Orolo naznačil, co se chystá (což – když se to tak vezme – vlastně udělal, jenom já jsem to ve své zabedněnosti nepochopil), a k neúčasti na ritu mne přiměla obava, že bych ho nevydržel. I tak by mě čekaly potíže. Ale bylo mi to celkem jedno. Ať mě klidně odvrhnou; vypátral bych, kam Orolo odešel – nejspíš na Blyovu kupu –, a vyhledal bych ho tam.

Ale nakonec jsem tu lež nemusel nikdy nikomu vyprávět. Nevšimli si, že chybím; anebo jestli si někdo všiml, dál se o to nestaral.

* * *

Jak došlo k tomu, že byl Orolo odvržen, jsme si museli během několika následujících týdnů poskládat podobně, jako když se při archeologických vykopávkách skládá dohromady lebka po jednotlivých úlomcích. Ztráceli

jsme se na celé dny, když nás fámy nebo přesvědčivé, leč mylné údaje nasměrovaly na nějakou slibnou stopu, která se později ukázala být logickou slepou uličkou. Nijak nepomáhalo, že jsme všichni po psychické stránce utrpěli cosi jako období popálenin třetího stupně.

Nějak se mu podařilo zjistit už před apertem, že kolem observatoria budou problémy. Jesrymu dal za úkol provést určité výpočty, ale nedovolil mu podívat se na fotomnemonicke tablety, ze kterých čerpal data. Dokonce věnoval značné úsilí, aby Jesrymu a ostatním svým studentům podstatu práce zamlžil, možná proto, aby je chránil před veškerými důsledky.

Když se řemeslník Quin zmínil o technických možnostech Flekova špízolapu, Orola napadlo, že by takový přístroj mohl použít ke kosmografickým pozorováním. Devátou noc apertu, po uzamčení observatoria, zašel Orola do včelína a ukradl několik beden s medovinou. Oblékl se tak, aby vypadal jako návštěvník ze záhradbí, a Desetiletou branou vyjel ven s velkým chladicím boxem na pivo opatřeným kolečky, do něhož ukryl svůj lup. Setkal se s určitým člověkem pochybné pověsti. Zřejmě se s ním seznámil, když vyseďoval po barech v záhradbí. Vlastně je možné, že jediným důvodem, proč taková místa během apertu navštěvoval, byla snaha se s takovou osobou seznámit. Výměnou za medovinu Orola převzal špízolap.

Na malou vinici, kde se Orola věnoval svému vedlejšímu zaměstnání, bylo z minstru špatně vidět. V zimě tam občas chodil opravovat laťkové konstrukce a prořezávat révu. V týdnech před apertem tam vybudoval jednoduchou observatoř; tvořila ji svislá tyč, o něco vyšší než člověk, která se mohla volně otáčet. Ve výšce očí k ní byla vodorovně přivázaná příčka, která se dala naklápět nahoru a dolů. Do této příčky udělal Orola zářez pro uchycení špízolapu. Tyč a příčka mu umožňovaly udržet špízolap dostatečně dlouho bez chvění, zatímco na obloze sledoval svůj cíl. Stabilizace obrazu, zoom a prvky pro vylepšení slabého světla mu umožnily získat slušný pohled na to, o co se zajímal.

Představa, že by Orola okradl koncent, v průběhu apertu se spojil s kriminálním a podnikal zakázaná pozorování na vinici, byla pro všechny šokující, ale dávalo to smysl a byl to přesně takový logický plán, jaký by Orola mohl vymyslet. Dřív nebo později jsme se s tím všichni vyrovnali.

Moje úloha v celém příběhu vedla některé edhariány k tomu, že na mě pohlíželi jako na zrádce – na toho, kdo Orola zaprodal správci regulantovi. Což bylo něco, co by mi – před anatemem – nedovolilo celou noc spát, ani žádnou další noc, jak bych si to vyčítal. Sudé noci bych se trápil provinilostí za to, co jsem vyrazil Spelikonovi, a liché noci by to ve mně vřelo bezmocným vztekem na ty příslušníky mé kapituly, kteří mě tak naprosto nechávali. Ale dělat si podobné starosti na pozadí všeho, co se dělo, by bylo trochu jako pokoušet se zahlédnout vzdálené hvězdy na denní obloze. I když Orola nebyl můj otec a přestože byl dál než živu, díval jsem se na fráta Spelikona podobně, jak bych se díval na člověka, který mi před očima

zavraždil otce. A moje pocity vůči sůře Trestanas byly ještě nevraživější, neboť jsem tušil, že za tím nějakým záludným způsobem vězí právě ona.

Co to Orolo upozoroval? Určitá vodítka nám mohly poskytnout výpočty, které před apertem prováděl Jesry. Jenže správce regulant je ve výklenku všechny zabavil, takže jsme mohli vycházet pouze z Jesryho vzpomínek. Byl si poměrně jistý, že Orolo se snažil vypočítat parametry oběžné dráhy tělesa nebo těles ve sluneční soustavě. Za normálních okolností by to ukazovalo na asteroid pohybující se po heliocentrické oběžné dráze (se středem ve slunci), která byla náhodou podobná oběžné dráze Arbře. Jinými slovy scénář typu Velký valoun. Jenže Jesry si vzpomněl na jistá čísla, která zahlédl, a pojal tušení, že dotyčné těleso neobíhalo kolem slunce, nýbrž kolem Arbře. To bylo velmi neobvyklé. Za celá tisíciletí, co lidé pozorovali nebe, byl objeven pouze jeden trvalý měsíc Arbře. Mohlo se stát, že by asteroid na heliocentrické dráze prolétal blízko libračního centra a byl zachycen na arberocentrickou dráhu, ale takové oběžné dráhy byly nestabilní a končilo to tím, že balvan spadl na Arbře či na měsíc, anebo byl ze soustavy Arbře-měsíc vymrštěn.

Mohlo to být tak, že Orolo sledoval trojúhelník libračních center soustavy Arbře-měsíc, kde se hromadily koncentrace balvanů a prachu, jevící se jako nezřetelné mraky, jež pronásledují měsíc na jeho oběžné dráze kolem Arbře, případně jsou jím pronásledovány. Nebylo však jasné, proč by měl podobný záměr vyvolat ve správci regulantovi takovou zášť. A jak poukázal Barb, orientace M & M nasvědčovala tomu, že jej Orolo používal k pořizování snímků tělesa na *polární* oběžné dráze, a ta byla u přirozeného tělesa nepravděpodobná.

* * *

První, kdo v naší skupině našel odvalu vyslovit, co to všeho znamená, byl Jesry. „Není to přirozené těleso. Vyrobili je a umístili je tam lidé.“

Nebylo vyloženě jaro. Zima skončila, ale stále hrozil mráz; cibulky prorážely krystalické zmrzlé bláto zelenými kopími. Několik nás strávilo odpoledne tím, že jsme z kombiníků vysekávali uschlé stvoly a popínavé rostliny. Po většinu zimy jsme je nechávali být, aby bránily půdní erozi a poskytovaly útočiště drobným živočichům, ale nastávala nová roční doba, a my jsme museli všechno vymýtít a spálit, abychom popelem pohnojili půdu. Teď, po večeri, jsme vyšli ven do tmy a zapálili klestí, které jsme přes den navršili. Vznikl tak obrovský plynný oheň, jaké nemají příliš dlouhou životnost. Jesry objevil láhev onoho osobitého vína z Orolovy produkce a nechávali jsme ji kolovat.

„Mohla je vyrobit také nějaká jiná praktická civilizace,“ nadhodil Barb. Obecně vzato měl samozřejmě pravdu. Ale ze společenského hlediska nám to lezlo na nervy. Tím, že Jesry přednesl svou hypotézu, šel s kůží na trh – vystavil se riziku posměchu. Jestliže jsme s ním souhlasili, ať už otevřeně či

mlčky, jsme na sebe brali stejné riziko. Poslední, co jsme potřebovali, byly Barbovy spekulace o vesmírných obludách s vypoulenýma očima.

Další věc ohledně Barba: byl to syn Quina, který v jistém smyslu tohle všechno spískal, když se neopatrně zmínil o skvělých vlastnostech moderních špízolapů. Těžko to mohla být Barbova vina, nicméně člověku to v hlavě přece jen vytvářelo negativní asociaci, která v nepříjemných okamžicích vyplouvala na povrch – a Barb byl bohatým zdrojem nepříjemných okamžiků.

„To by vysvětlovalo uzavření observatoria,“ řekl Arsibalt. „Předpokládejme hypoteticky, že sækulární moc se rozdělila do dvou či více frakcí – které možná zbrojí na válku. Jedna mohla vypustit na polární oběžnou dráhu průzkumnou družici.“

„Nebo několik,“ ozval se Jesry, „protože jsem měl dojem, že dělám výpočty pro více než jenom jedno těleso.“

„Nemohlo to být jedno těleso, které čas od času změnilo oběžnou dráhu?“ zeptala se Tulia.

„To je nepravděpodobné. Změnit oběžnou dráhu z jedné roviny do druhé vyžaduje spoustu energie – skoro stejně jako vůbec tam družici vynést,“ prohlásil Lio.

Všichni se na něho podívali.

„Údolka o špionážních družicích,“ řekl stydlivě, „z knihy z praktického věku o válce v kosmu. Manévry se změnou roviny jsou nákladné!“

„Družice na polární oběžné dráze nemusí měnit svou rovinu!“ vyrazil ze sebe přezíravě Barb. „Vidí všechny části Arbre, stačí, když si dost dlouho počká.“

„Je tu jeden pádný důvod, proč se mi Jesryho hypotéza líbí,“ řekl jsem. Všichni se otočili a podívali se na mě. Moc jsem nemluvil. Ale v týdnech po anatómu na mě začali pohlížet jako na autoritu ve všem, co souviselo s Orolem. „To, jak se Orol choval ve dnech těsně před apertem, nasvědčuje, že o blížících se problémech věděl. Ať už pozoroval cokoli, věděl, že je to sækulární záležitost a že jakmile to hierarchové zjistí, v dalším pozorování mu zabrání. Kdyby šlo jenom o balvan, tak by to tak nebylo.“

Neudělal jsem nic víc, než že jsem souhlasil se všeobecným názorem. Většina ostatních přikývla. Ale kupodivu právě Arsibalt vzal moje slova jako hosenou rukavici. Odkášlal si a obrátil se opět ke mně, jako bychom spolu vedli dialog. „Fráte Erasme, co jsi řekl, dává v určitých mezích smysl. Avšak to rozpětí není moc široké. Jelikož se Orolovi zvonil anátém, je pro nás snadné zvyknout si o něm uvažovat jako o nespokojenci. Ale označil bys ho snad za nespokojence před apertem?“

„Tvoje tvrzení je oprávněné, fráte Arsibalte. Neztrácejme čas tím, že bychom nechávali hlasovat každého, kdo tu stojí okolo ohně. Orol se podřizoval kázni stejně pokojně jako každý jiný znavač na světě.“

„Ale vypuštění nové pozorovací družice je jednoznačně sækulární záležitost, ne?“

„Ano.“

„A navíc, jelikož taková praktika existuje tisíce let – dost dlouho na to, aby se o ní tady frát Lio mohl dočíst ve starých knihách –, Orolu by se pozorováním takové družice nemohl dozvědět nic nového, nebo snad ano?“

„Pravděpodobně ne – pokud by tedy součástí družice nebyla nějaká nově vyvinutá praktika.“

„Ale ta nová praktika by také byla sækulární záležitostí, ne?“ vložila se do hovoru Tulia.

„Ano, súdo Tulio. A proto by do ní znavači nic nebylo.“

„Takže,“ řekl Arsibalt, „pokud přijmeme předpoklad, že frát Orolu byl řádný znavač, který ctil kázeň, nemůžeme současně věřit, že to, co pozoroval na obloze, byla družice, čerstvě vypuštěná z povrchu Arbře.“

„Protože,“ dokončil myšlenku Lio, „takovou věc by vyhodnotil jako něco, co nás nemůže nijak zajímat.“

Mělo to logiku; ale nenechávalo nám to žádnou cestu, po které bychom se mohli vydat. Nebo aspoň žádnou, po které bychom se vydat *chtěli*.

Až na Barba. „Proto to musí být cizí loď.“

Jesry zhluboka nasál vzduch a vydal ze sebe mocný povzdech. „Fráte Tavenere,“ použil Barbovo znavačské jméno, „až se vrátíme do knihovny, připomeň mi, abych ti ukázal některé výzkumy, které ukazují, jak nepravděpodobné to je.“

„Nepřavděpodobné? Nikoli nemožné?“ opáčil frát Tavenere. Jesry si znovu povzdechl.

„Fráte Jesry,“ řekl jsem, přičemž se mi podařilo upoutat jeho zrak a otráveně se na něj zašklebit – dát mu signál přesně toho druhu, které Barb nevnímal. „Zdá se, že frát Tavenere je z toho tématu celý pryč. Oheň rychle dohasíná. Zbývá nám tu už jen několik minut. Co kdybyste šli napřed a podívali se na ty výzkumy? My zatím uhasíme oheň a uklidíme.“

Všichni na chvíli zmlkli, protože nás – včetně mne – překvapilo, co se právě stalo: poručil jsem Jesrymu, co má dělat. Neslýchané! Ale bylo mi to jedno. Měl jsem příliš mnoho jiných starostí.

„Dobře,“ řekl Jesry a oddusál do tmy, Barb v těsném závěsu za ním. My ostatní jsme tam mlčky stáli, dokud proud Barbových otázek nezanikl v praskání ohně a zurčení řeky valící se přes ledové kry.

„Chceš si promluvit o tom tabletu,“ tipl si Lio.

„Je na čase snést ho dolů a podívat se na něj,“ řekl jsem.

„Překvapuje mě, že jsi na to nespěchal víc,“ ozvala se Tulia. „Nemůžu se dočkat, až to uvidím.“

„Nezapomínej, co se stalo Orolovi,“ řekl jsem. „Nebyl dost opatrný. Nebo mu prostě nezáleželo na tom, jestli ho chytí.“

„A *tobě* na tom záleží?“ zeptala se Tulia. Byla to neomalená otázka, která ostatní zneklidnila. Ale nikdo neucouvl. Všichni se na mě podívali, dychtiví slyšet mou odpověď. Žal, který mě zasáhl v okamžiku, kdy Statho vyvolal

Orolovo jméno, jsem měl v sobě neustále, ale zjistil jsem, že jej dokážu v mžiku přeměnit v hněv. Nikoli vztek, který by mnou navenek lomcoval, ale chladný, neúprosný hněv, který se mi usadil v útrokách a přivedl mě k několika velice nepříjemným myšlenkám. Krivil mi obličej; věděl jsem to, protože mladší fidelové, kteří mě dřív mile zdravili, když jsem je potkal na chodbě nebo na louce, teď uhýbali očima.

„Abych byl upřímný, tak ne,“ řekl jsem. Byla to lež, ale dělalo mi to dobře. „Je mi jedno, jestli budu odvržen. Jenže vy všichni jste do toho zataženi taky, takže musím být ve vašem zájmu opatrný. Uvědomte si, že ten tablet nemusí obsahovat žádné užitečné informace. A i kdyby ano, může se stát, že ho budeme muset zkoumat měsíce, nebo dokonce roky, než si něčeho všimneme. Takže tu mluvíme o dlouhé a tajné operaci.“

„Já myslím, že se o to musíme pokusit,“ prohlásila Tulia. „Dlužíme to Orolovi.“

„Můžu ho přinést dolů, kdykoli budeš chtít,“ nabídl Lio.

„Vím o tmavé místnosti pod Shufovým záhrobkem, kde bychom si ho mohli prohlédnout,“ navrhl Arsibalt.

„Výborně,“ řekl jsem. „Potřebuji jenom, abyste mi trochu pomohli. Ostatní zařídím sám. Jestli mě chytí, řeknu, že o tom nic nevíte, a odpovědnost za to, co se stane, vezmu na sebe. Dají mi šestou kapitolu, nebo ještě hůř. A pak odsud odejdu a pokusím se najít Orola.“

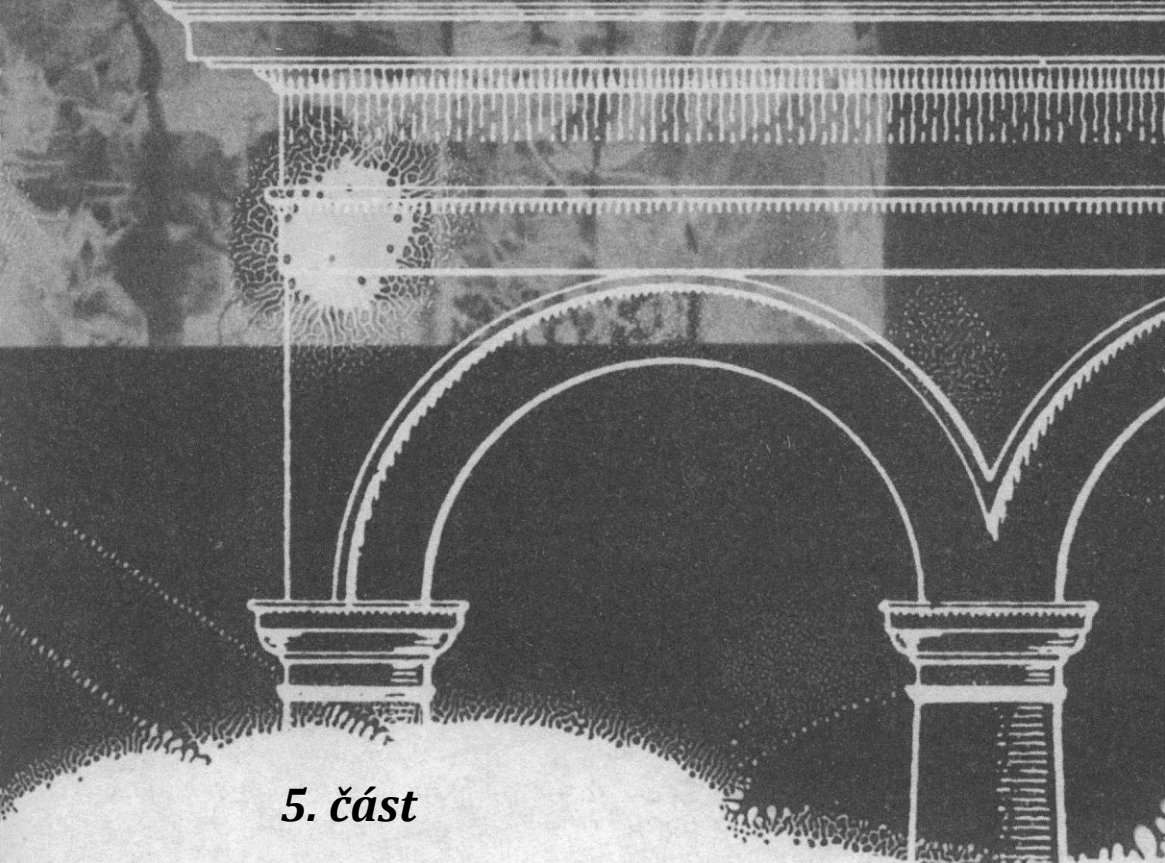
Ta slova vyvolala v Tulii a Liovi odlišné emoce. Ona vypadala, že se co nevidět rozpláče, a on se zdál být připravený bojovat. Zato Arsibalt byl jenom netrpělivý, že mi to tak dlouho trvá. „V sázce jsou důležitější věci než to, jestli se dostaneš do potíží,“ řekl. „Jsi znavač, fráte Erasme. Zavázal ses přísahou k dodržování kázně. Je to ta největší a nejdůležitější věc v tvém životě. *Tohle* sázíš do hry. Jestli tě chytí a potrestají nebo ne, je jenom detail.“

Arsibaltova slova na mě silně zapůsobila, protože byla pravdivá. Měl jsem nachystanou odpověď, ale nebyla taková, abych ji mohl vyslovit nahlas: už jsem tu přísahu neuznával. Nebo jsem už přinejmenším neměl důvěru k těm, kdo byli pověřeni prosazovat kázeň, k níž jsem se zavázal. Ale těmto svým přátelům, kteří ji ještě uznávali, jsem to dost dobře říct nemohl. Mozek mi chvíli pracoval, hledal jsem způsob, jak Arsibaltovi na jeho námitku odpovědět. Ostatní se spokojili s tím, že postávali okolo, rozhrabávali dohasínající oheň a čekali, až promluví.

„Já věřím Orolovi,“ řekl jsem nakonec. „Věřím, že ve svém nitru se proti kázni nijak neprovinil. Že byl potrestán lidmi menšího ducha, kteří nechápou, co se ve skutečnosti děje. Myslím si, že je – že bude –“

„Řekni to!“ vypálila Tulia.

„Svante,“ řekl jsem. „Udělám to pro svante Orola.“

5. část

VOKÁT

Rod: (v záhradbí) Linie pôvodu po predcích. (2) (uvnitř hradeb)
Chronologicky navazující řada znavců, kteří získali a drželi větší majetek než pouze rolu, šňůru a sféru, přičemž každý svěřil tento majetek v okamžiku smrti vybranému Dědici. Bohatství (viz heslo Záhrobek) nahromaděné některými rody (nebo alespoň pověsti o něm) podporovalo baudskou ikonografií. Rody byly zrušeny v rámci reforem po Třetím vyplenění.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Bez ohledu na to, co by se dalo usoudit podle jeho bohatých následovníků, frát Shuf měl jen malé bohatství a žádný plán. Bylo to patrné hned, jak člověk sestoupil po schodech z plochých kamenů do sklepa budovy, kterou Shuf rozestavěl a jeho dědicové dokončili. Píšu *sklep*, ale přesnější by bylo říct, že tam bylo sklepů několik – nikdy jsem je přesně nespočítal –, nalepených na sebe v určitém obrazci, kterému nikdo nerozuměl. Svým způsobem to byl výkon, zanechat pod tak malou stavbou takový zmatek. Arsibalt samozřejmě měl vysvětlení: Shufovým vedlejším zaměstnáním byla zedničina. Svůj projekt zahájil kolem roku 1200 jako určité výstřední povyražení. Chtěl postavit jen štíhlou věž, která by měla na vršku místnost, kde by jeden znavač mohl sedět a medítovat. Když byla hotová, předal ji fidelovi, který si všiml, že věž se začíná naklánět, a strávil většinu svého dalšího života výměnou základů – ožehavým podnikem, který znamenal vykopat jámy pod tím, co tam už stálo, a do děr uložit obrovské kamenné bloky. Nakonec měl základů víc, než kolik bylo ve skutečnosti třeba, a předal stavbu dalšímu zedníkovi, který dál kopal, dál budoval základy a dál stavěl zdi. A tak to pokračovalo několik generací, až rod začal hromadit bohatství mimo vlastní budovu a potřeboval místo, kde by je uložil. Tenkrát znovu objevili staré základy, vyhloubili je, opatřili zdmi, podlahou a klenbami a rozšířili. Jedním ze zhoubných projevů rodů totiž bylo, že bohatí znavači mohli přimět méně bohaté, aby pro ně výměnou za lepší jídlo, pití a ubytování vykonávali určité činnosti.

V době, kdy reformovaní starofánijci začali do zříceniny Shufova záhrobku znovu potají pronikat, stovky let po Třetím vyplenění, si už zem každopádně vzala mnoho sklepů zpět. Nebyl jsem si jistý, jak se podařilo, že se hlína dostala dovnitř a pokryla podlahy do takové výšky. Nějakým procesem, kterému lidé nedokázali přijít na kloub, protože probíhal tak pozvolna. RSF, kteří se tak pilně pustili do opravy nadzemní části, si sklepy skoro vůbec nevšimli. Když člověk sestoupil na spodní konec schodů, po pravé straně měl místnost, kde skladovali víno a nějaký stříbrný servis, který se vytahoval při zvláštních příležitostech. Jinak byly sklepy územím nikoho.

Ač se to neshodovalo s jeho pověstí, Arsibalt se stal jejich neohroženým průzkumníkem. Jako mapy mu sloužily starobylé půdorysy, které našel v knihovně, a jako nástroje krumpáč a lopata. Tajemným předmětem jeho pátrání byl klenutý spodní sklep, v němž podle legendy uložil Shuffův rod své zlato. Pokud takové místo vůbec kdy existovalo, bylo objeveno a vydrancováno při Třetím vyplenění. Ale objevit je znovu by bylo zajímavé. A pro RSF by to bylo požehnání, protože v posledních letech se znavači některých řádů bavili šířením pověstí o tom, že RSF tam dole našli anebo shromažďují poklad. Arsibalt by takovým řečem mohl udělat přítrž, kdyby spodní sklep objevil a následně pozval lidi, aby si ho přišli sami prohlédnout.

Ale nijak zvlášť na to nespěchal – tak jako ostatně na nic v životě –, a nikdo nečekal výsledky dřív, než mu zbělají vlasy stářím. Čas od času se přihnul zpátky přes most celý od hlíny a zanesl nám lázeň jemným bahnem, podle čehož jsme poznali, že byl na další expedici.

Proto jsem byl překvapen, když mě po těch schodech vzal dolů, zahrnul doleva místo doprava, provedl mě několika ohyby a zákruty, které se zdály být příliš úzké na jeho postavu, a ukázal na rezivý kus silného plechu v podlaze špinavé, vlhkem páchnoucí místnosti. Zvedl jej, a odkryl tak dutou prostoru pod ním a dvojitý hliníkový žebřík, který odcizil na nějakém jiném místě koncentu. „Musel jsem mu trochu uřezat nohy,“ přiznal, „protože strop je dost nízko. Lez první.“

Ukázalo se, že legendární pokladnice měří na šířku a na výšku přibližně jedno rozpětí paží. Podlaha byla hliněná. Arsibalt na ní rozprostřel nepromokavou plachtovinu, aby tam věci podléhající zkáze – „jako tvoje kostnatá zadnice, Razi“ – mohly existovat, aniž by neustále nasávaly vlhkost ze země. A ovšem, žádný poklad tam nebyl. Jen spousta nápisů vyrytých do stěn zklamanými standy.

Bylo to asi nejméně příjemné místo, jaké si lze pro práci představit. Ale neměli jsme téměř na vybranou. Okolnosti nebyly právě takové, že bych se mohl v noci posadit na kavalci, přehodit si přes hlavu rolu jako stan a prohlížet si zakázaný tablet.

Použili jsme ten nejstarší trik s knížkou – a to doslova. Tulia našla ve Staré knihovně velkou tlustou knihu, kterou nikdo nevytáhl z regálu jedenáct set let: přehled prací týkajících se jisté teorie elementárních částic, jež byla v kurzu v letech 2300 až 2600, kdy svante Fenabrast dokázal, že je mylná. Vyřezali jsme do každé stránky kruh, až jsme uvnitř toho tlustospisu vytvořili dutinu, která byla dost velká, aby se do ní fotomnemonický tablet vešel. Lio ji odnesl nahoru do defendorova sídla s hromádkou jiných knih. V čase večere ji pak snesl zpátky, o poznání těžší, a předal ji mně. Já jsem ji další den při snídani dal Arsibaltovi. Když jsem ho potkal u večere, oznámil mi, že tablet je už na místě. „Maličko jsem se na něj podíval,“ řekl.

„Co jsi zjistil?“ zeptal jsem se ho.

„Že si aiové dávali záležet, aby Klesthyřino oko zůstalo dokonale čisté,“ řekl. „Jeden z nich je každý den chodí oprašovat. Občas tam nahoře posvačí.“

„Příhodné místo pro svačinu,“ odvětil jsem. „Ale já měl na mysli noční pozorování.“

„To nechám na tobě, fráte Erasme.“

Teď jsem potřeboval jen záminku k častým návštěvám Shufova záhrobku. V tomhle případě politika konečně zapracovala v můj prospěch. Byli tací, kdo se na opravování záhrobku RSF dívali skrz prsty, protože jim to připadalo jako vychytralý způsob, jak získat něco zadarmo. Když někdo projevil zájem, RSF vždycky trvali na tom, že chodit tam a pracovat může každý. Ale příslušníci

Nového kruhu a zvláště edhariáni to dělali málokdy. Částečně byla na vině obvyklá rivalita mezi řády. Částečně za to mohly poslední události.

„Jak se k tobě tvoji frátové a sůry poslední dobou chovají?“ zeptala se mě Tulia jednoho dne, když jsme se vraceli z provenálu. Její hlas nezněl vřele a laskavě, spíš zvědavě a analyticky. Otočil jsem se, abych mohl jít před ní pozpátku, a viděl jí tak přímo do tváře. Nahněvala se a povytáhla obočí. Za měsíc měla být dospělá. Pak mohla navazovat poměry, aniž by tím porušila kázeň. Do našeho vzájemného chování se vkradla rozpačitost.

„Proč se ptáš? Jenom ze zvědavosti?“ zeptal jsem se.

„Přestaň ze sebe dělat šaška a já ti to povím.“

Neuvědomil jsem si, že ze sebe dělám šaška, nicméně jsem se zase otočil a zařadil jsem se vedle ní.

„Objevil se nový názorový proud,“ řekla Tulia, „že Orolovo odvržení byla ve skutečnosti odplata za politikaření, k němuž došlo během eligeru.“

„Páni!“ bylo to nejvýmluvnější, co jsem na to dokázal říct. Chvilí jsem krácel dál mlčky. Byla to ta nejabrudnější věc, jakou jsem kdy slyšel. Pokud by člověk neměl být odvržen za to, že ukradl medovinu a prodal ji na černém trhu, aby si obstaral zakázané spotřební zboží, co dalšího by pak *nemělo* anatem *přivodit*? A přece –

„Takové myšlenky jsou škodlivé,“ řekl jsem, „protože nějaká vrtošivá část tvého mozku jim chce uvěřit, i když tvoje logické uvažování je cupuje na kousky.“

„Jak se zdá, někteří edhariáni se nechali svými vrtošivými mozky přechytračit,“ řekla Tulia. „Nechtějí věřit tomu s tou medovinou a špizolapem. Orolo evidentně vyjednal trojstrannou dohodu, podle níž byl Arsibalt poslán k RSF výměnou za –“

„Přestaň,“ zarazil jsem ji. „Nechci to slyšet.“

„Ty víš, co Orolo dělal, a tak je pro tebe jednodušší to přijmout,“ řekla. „Jiní s tím mají problém – chtějí z toho udělat politické spiknutí a tvrdí, že ta záležitost s medovinou se nikdy nestala.“

„Ani já se na sůru Trestanas nedívám tak cynicky,“ řekl jsem. Koutkem oka jsem postřehl, že Tulia otočila hlavu, aby se na mě podívala.

„Dobrá,“ připustil jsem. „Dovol mi, abych to řekl jinak. Já si nemyslím, že je intrikánka. Myslím si, že je prostě jenom zlá.“

Zdálo se, že Tuliu to uspokojilo.

„Podívej,“ řekl jsem, „frát Orolo říkával, že koncent je úplně stejný jako svět venku, jenom je v něm míň blýskavých věčiček. Netušil jsem, kam tím mířil. Teď, když je pryč, to chápu. Naše poznání nás nedělá lepšími nebo moudřejšími. Dovedeme být stejně hnusní jako ti standáci, kteří pro zábavu ztloukli Lia a Arsibalta.“

„Orolo měl odpověď?“

„Myslím, že měl,“ řekl jsem. „Při apertu se mi to snažil vysvětlit. Vyhledávat věci, které mají krásu – vypovídají o tom, že je tu paprsek, který září z – hm –“

„Ideálního místa? Hýlejského teorického světa?“ Její tvář byla opět těžko čitelná. Chtěla zjistit, jestli všem těmhle věcem věřím. A já jsem chtěl zjistit, jestli jim věří *ona*. Odhadoval jsem, že ona dává v sázku víc. Mně jako edhariánovi to mohlo projít. „Jo,“ řekl jsem. „Nevím, jestli on by to nazval zrovna takhle. Ale směřoval k tomu.“

„Hm,“ řekla, když o tom nejprve chvíli přemýšlela, „je to lepší než trávit život střídáním konspiračních teorií.“

To dvakrát moc neříká, pomyslel jsem si. Ale nahlas jsem to neřekl. Tuliino rozhodnutí přistoupit k Novému kruhu bylo reálné a mělo reálné důsledky. Patřilo k nim i to, že se musela mít na pozoru, když mluvila o představách jako HTS, které oni považovali za pověry. Mohla těm věcem věřit, jestli chtěla, ale musela si to nechávat pro sebe, a nebylo ode mne správné snažit se to z ní vypáčit.

Každopádně jsem teď měl záminku pobývat v Shufově záhrobku: když jsem od RSF přijal trvalé pozvání, vypadalo to, že se snažím působit jako usmiřovatel.

Každé ráno po snídani jsem se zúčastnil přednášky, zpravidla s Barbem, a pracoval jsem s ním na důkazech a problémech až do provenálu a poledního jídla. Potom jsem se vždy odebral do zadní části louky, kde jsme s Liem připravovali válku plevle, a nějakou dobu jsem pracoval, nebo jsem to aspoň předstíral. Očima jsem si hlídal arkýřové okno Shufova záhrobku nahoře na kopci na druhém břehu řeky. Arsibalt měl na parapetu vedle svého velkého křesla položenou hromádku knih. Pokud tam s ním byl někdo jiný, natočil je tak, že jejich hřbety byly obrácené k oknu. Z louky jsem mohl vidět jejich tmavě hnědou vazbu. Ale když zjistil, že je sám, otočil je tak, aby bylo vidět bílé okraje jejich stránek. Jakmile jsem si toho všiml, přestal jsem pracovat, odebral jsem se do chodby s výklenky, vytáhl své poznámky z teorieky a odnesl jsem si je přes most a háj stránkovníků do Shufova záhrobku, jako kdybych tam šel studovat. O pár minut později už jsem byl dole ve spodním sklepě, seděl jsem se zkříženýma nohama na plachtovině a zabýval se tabletem. Když jsem skončil, vrátil jsem se přes sklepy nahoru. Než jsem vyšel po schodech z plochých kamenů nahoru, zkontroloval jsem další znamení: kdyby byl v budově někdo další, Arsibalt by dveře na horním konci schodiště zavřel, ale pokud jsme byli sami, nechal je pootevřené.

* * *

Jednou z mnoha výhod, které měly fotomnemnické tablety oproti obyčejným fototypům, byla ta, že vydávaly vlastní světlo, takže s nimi člověk mohl pracovat i potmě. Záznam na tomhle tabletu začínal a končil denním

světlem. Když jsem jej přetočil na úplný začátek, proměnil se v jednolitou louži bílého světla s modravým nádechem: nezaostřené světlo slunce a oblohy, které tablet zaplavilo poté, co jsem jej při vokátu fráta Paflagona aktivoval na vršku Jehlanu. Po uvedení tabletu do přehrávacího režimu jsem mohl sledovat krátký, podivně vypadající přechod, jak byl tablet zasouván do Klesthyřina oka, a pak se znenadání objevil obraz, dokonale jasný a ostrý, ale geometricky zdeformovaný.

Většinu disku zabíral obraz oblohy. Slunce vypadalo jako úhledný bílý kroužek mimo střed. Kolem okraje tabletu byl tmavý nerovný pruh, jako plesnivá kůra na kolu sýra: celý obzor, ve všech směrech. V téhle geometrii rybího oka bylo pro nás lidi „dole“ – tedy směrem k zemi – vždycky směrem ven k okraji tabletu. Nahoře bylo vždycky dovnitř ke středu. Kdyby stál hlouček lidí v kruhu kolem Klesthyřina oka, jejich pasy by se objevily po obvodu obrazu a hlavy by jim trčely dovnitř k sobě jako paprsky kola.

Do vnějšího okraje tabletu bylo směstnáno tolik informací, že jsem musel použít oddalovací a přibližovací funkce, abych se v tom vyznal. Do jasného kotouče oblohy jako by byl v jednom místě vyřezán hluboký vrub. Při podrobnějším prozkoumání se ukázalo, že se jedná o podstavec zenitového zrcadla, které stálo hned vedle Klesthyřina oka. Podobně jako severka na mapě mi to poskytlo vztažný bod, který jsem mohl použít, abych se zorientoval a rozpoznal další objekty. Přibližně v polovině obvodové vzdálenosti od něho byl v kotouči oblohy širší, méně hluboký zářez, který bylo obtížné něčemu přiřadit. Ale když jsem ho správně otočil a chvíli počkal, až si moje oči přivyknou na deformaci, poznal jsem, že je to lidská postava zahalená do roly, která jí zakrývá všechno kromě jedné ruky a předloktí. Ruka se natahovala radiálním směrem ven (což znamenalo dolů) a nabývala groteskně přehnaných rozměrů, než ji ukrojil okraj tabletu. Ta obluda jsem byl já, jak spouštím ruku k podstavci Oka poté, co jsem zasunul tablet dovnitř a uzavřel protiprachový kryt. Když jsem to uviděl poprvé, nahlas jsem se rozesmál, protože můj loket se jevil veliký jako měsíc, jenže když jsem si ho přiblížil, uviděl jsem mateřské znaménko a mohl jsem si spočítat všechny chloupky a pihy. Moje snaha zamaskovat svou totožnost tím, že si nasadím kapuci, byla ubohá! Kdyby sůra Trestanas tablet objevila, k nalezení provinilce by jí stačilo, aby obešla znavače a prohlédla každému pravý loket.

Přehrál jsem záznam dopředu a sledoval jsem, jak odcházím a zářez, který mě značí, se vpíjí do tmavého okraje. O několik okamžiků později se kolem tabletu mihla dlouhým obloukem tmavá skvrnka: letoun, který měl odvézt fráta Paflagona k potentátům. Když jsem obraz zastavil a přiblížil ho, uviděl jsem letoun zřetelně, ne tak silně zdeformovaný, protože byl dál: rotory a proudy výfukových plynů z motorů byly znehybnělé, pilotův obličej, z větší části zakrytý tmavým hledím, byl ozářený slunečním světlem, jež pronikalo dovnitř předním sklem, rty rozevřené, jako by mluvil do mikrofonu, který se mu stácel kolem tváře. Posunul jsem čas o několik minut dál a uviděl jsem,

jak se letoun vrací opačným směrem, tentokrát s obličejem fráta Paflagona v bočním okénku – ohlížel se po koncentu, jako by ho nikdy předtím neviděl.

Potom jsem krátce posunul prst vzhůru po boční straně tabletu a dosáhl jsem toho, aby slunce opsalo oblouk přes kotouč oblohy a kleslo za obzor. Tablet ztmavl. Hvězdy na záznamu určitě musely být, ale příliš dobře jsem je neviděl, protože moje oči si na tmou zatím nezvykly. Mihlo se tam několik červených komet – světla letounů. Potom se kotouč znovu projasnil a příštího rána se slunce v explozi jasu vynořilo z okraje a vydalo se na cestu oblohou.

Když jsem přešel prstem po boku tabletu nepřerušovaným pohybem až nahoru, blýskal jako stroboskopické světlo: celkem sedmdesát osm záblesků, jeden za každý den, který uplynul od chvíle, kdy byl tablet vložen do Klesthyřina oka. Dospěl jsem k posledním několika sekundám a zpomalil jsem přehrávání; pak jsem se podíval, jak se vynořuji od horního konce schodů a blížím se k Oku, abych tablet při anatemu fráta Orola vysunul. Ale tuhle část jsem si prohlížel nerad, kvůli tomu, jak vypadal můj obličej. Prolétl jsem ji pouze jednou, jen abych se ujistil, že tablet pokračoval v nahrávání až do okamžiku, kdy jsem jej vytáhl.

Smazal jsem prvních a posledních několik sekund záznamu, aby na tabletu nezůstaly žádné záběry mojí osoby, pro případ, že by došlo k jeho zabavení. Pak jsem ho začal studovat podrobněji. Arsibalt se zmínil, že na něm zahlédl aitu. Skutečně, druhý den se krátce po poledni z okraje vynořila tmavá vyboulenina a na chvíli zakryla většinu oblohy. Vrátil jsem to a přehrával si tu část normální rychlostí. Byl to jeden z aitů. Přiblížil se z horního konce schodiště s rozprašovačem a hadrem. Minutu strávil čištěním zenitového zrcadla, pak přešel ke Klesthyřinu oku – tehdy jeho obraz narostl do vskutku obrovských rozměrů – a nastříkal na ně čisticí tekutinu. Ucukl jsem, jako by mi ji stříkl do tváře. Vyleštil Oko pořádně. Viděl jsem mu až do nosních dírek a mohl jsem mu spočítat chloupky; viděl jsem žilky v jeho očních bělmech a žíhání v duhovkách. Takže jsem neměl pochyby, že se jedná o Sammanna, aitu, na něhož jsme s Jesrym narazili v Cordině dílně. V mžiku se o hodně zmenšil, jak od Oka ucouvl. Ale neopustil vršek Jehlanu hned. Několik okamžiků tam stál, pak houpavě zmizel ze zorného pole, znovu se objevil, přiblížil se, chvíli se nad Klesthyřiným okem tyčil a pak konečně odešel.

Přiblížil jsem obraz a prohlédl jsem si ten poslední kousek znovu. Když Sammann objektiv vyčistil, pohlédl dolů, jako by mu něco upadlo. Shýbl se, takže všechno kromě jeho zadku zmizelo za okrajem tabletu. Když se vztyčil a znovu se tak nacpal do obrazu, držel v ruce něco nového: hranatý předmět přibližně o velikosti knihy. Nemusel jsem ho zvětšovat, abych poznal, co to je: ochranný obal, který jsem z tohoto tabletu strhl den předtím. Vítr mi ho vyškubl z ruky a já, jak jsem spěchal, abych už byl pryč, jsem ho jako idiot nechal ležet tam, kam dopadl.

Sammann si ho chvíli prohlížel, otáčel ho na jednu a na druhou stranu. Pak jako by pochopil, co to je. Prudce otočil hlavu a podíval se na mě – nebo spíš

na Klesthyřino oko. Přistoupil blíž a nahlédl do objektivu, pak se narovnal, sáhl dolů a (vytužil jsem to, i když jsem to neviděl) šfouchl do dvířek, jež kryla otvor pro vkládání tabletu. V obličejí se mu něco mihlo. Kdybych chtěl, mohl jsem si přiblížit jeho zorničky a podívat se, co se v nich odráží. Ale nebylo to potřeba, protože mi všechno řekl pohled na jeho tvář.

Ani ne čtyřicet hodin poté, co jsem tablet zasunul do Klesthyřina oka, se o něm někdo jiný z koncentu dozvěděl.

Sammann tam ještě chvíli stál a přemýšlel. Pak ochranný obal složil, zastrčil si ho do náprsní kapsy svého pláště a odešel.

* * *

Posunul jsem obraz dopředu, do zamračené noci, a uvrhl jsem se tak do téměř absolutní tmy; seděl jsem tam v té díře v podzemí a pokoušel jsem se vzpamatovat.

Vybavoval jsem si ten večer před několika dny, jak jsme stáli okolo ohně. Kritizoval jsem Orola za jeho neopatrnost a řekl jsem svým přátelům, že si dám mnohem větší pozor. Přitom jsem byl takový pitomec!

Když jsem se díval, jak Sammann sebral ten ochranný obal a dal si dvě a dvě dohromady, zrudl jsem v obličejí a rozbušilo se mi srdce, jako bych doopravdy byl tam na vršku Jehlanu s ním. Ale tohle byl jen záznam něčeho, co se stalo před několika měsíci. A nic z toho nebylo. Jistě, Sammann to pořád může vyzvonit, kdykoli by se mu zachtělo.

Bylo to skličující. Ale nemohl jsem s tím nic dělat. Cítit se zahanbený za chybu, kterou jsem udělal před několika měsíci, bylo plýtvání časem. Lepší bylo přemýšlet, co mám dělat teď. Sedět tady ve tmě a dělat si starosti? Nebo pokračovat a dál zkoumat obsah tabletu? Když se na to člověk podíval takhle, nebyla to příliš obtížná otázka. Hněv, který se mi usídlil v útrobách, byl hněvem, který vyžadoval, aby člověk konal. Nemusel to být žádný náhlý ani dramatický skutek. Kdybych se byl přidal k některému jinému řádu, možná bych takové konání poháněné vnitřním hněvem využil k dosažení kariéry. Kdybych ten hněv použil jako palivo, třeba bych strávil dalších deset nebo dvacet let tím, že bych se propracovával vzhůru hierarchickými hodnostmi a hledal cestičky, jak znepríjemnit život těm, kteří Orolovi ukřivdili. Ale skutečnost byla taková, že jsem vstoupil k edhariánům, čímž jsem se zřekl veškerého vlivu, pokud šlo o vnitřní politiku koncentu. Proto jsem spíše tíhl k takovým představám, jako bylo zavraždění fráta Spelikona. Můj hněv byl tak silný, že to jistou dobu skutečně mělo svou logiku a já se čas od času přistihl při úvahách o tom, jak to udělat. V kuchyni byla spousta velkých nožů.

Jaké jsem tedy měl štěstí, že se mi dostalo tohoto tabletu a místa, kde si ho mohu prohlížet. Dávalo mi to něco, do čeho jsem se mohl pustit – něco jiného než hrdlo fráta Spelikona. Když budu pracovat dost usilovně, s trochou štěstí třeba přijdu k nějakému výsledku, který bych mohl jednou večer vyhlásit v

refektáři, abych Spelikona, Trestanas a Statha ponížil. Potom bych mohl znechuceně opustit koncent dřív, než mě stačí odvrhnout.

Mezitím zkoumání tabletu uspokojovalo moji vnitřní potřebu něco vykonat v odpověď na to, co provedli Orolovi. A zjistil jsem, že takové konání představuje jediný způsob, jak svůj hněv proměnit zpátky ve smutek. A když jsem pociťoval smutek – a ne vztek –, mladí fidelové se mi přestali vyhýbat a moji mysl již neplnily obrazy krve tryskající z přetnutých tepen fráta Spelikona.

Neměl jsem tedy jinou možnost než pustit Sammanna a ochranný obal z hlavy a raději se soustředit na to, co Klesthyřino oko vidělo v noci. Zkoumal jsem, jaké bylo těch sedmdesát sedm nocí počasí. Ve více než polovině případů bylo oblačno. Pouhých sedmnáct nocí byla kvalita pozorování opravdu dobrá.

Jakmile jsem nechal oči, aby si zvykly na tmou, bylo snadné najít na tabletu sever, protože to byl pól, kolem něhož se otáčely všechny hvězdy. Když byl obraz zastavený nebo se přehrával rychlostí, jež se blížila normálu, hvězdy se jevíly jako nehybné body světla. Jakmile jsem však přehrávání zrychlil, každá hvězda s výjimkou té polární začala opisovat oblouk, jehož střed byl v pólu, jak se pod ním Arbre otáčela. Naše modernější teleskopy měly systémy pohonu polární osy řízené hodinami, které tento problém eliminovaly. Teleskopy se otáčely „zpátky“ stejnou rychlostí, jakou Arbre rotovala „dopředu“, a obraz tak zůstával nehybný. Avšak Klesthyřino oko takhle vybaveno nebylo.

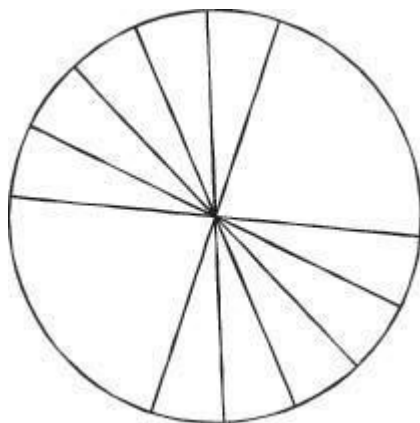
Tabletu bylo možné přikázat, aby to, co zaznamenal, vyjádřil několika různými způsoby. Doposud jsem jej používal jako špízolap, ovládaný tlačítky pro přehrávání, pozastavení a rychlé převíjení. Tablet však uměl věci, na které špízolapy nestačily, například sloučit obraz za určité časové období. Byla to ozvěna praktického věku, kdy kosmografové místo tabletů používali desky pokryté chemickými sloučeninami citlivými na světlo. Jelikož mnohé objekty, na které se dívali, byly velice slabé, často tyto desky potřebovali exponovat nepřetržitě několik hodin. Fotomnemonický tablet fungoval oběma způsoby. Když si člověk „přebral“ určitý záznam ve špízolapovém režimu, mohlo se stát, že neuvidí nic než několik hvězd a trochu oparu, ale pokud tablet nastavil tak, aby ukázal statický obraz složený za určité období, mohla se vynořit spirální galaxie nebo mlhovina.

Můj první experiment tedy spočíval v tom, že jsem si vybral jasnou noc a nakonfiguroval jsem tablet tak, aby sloučil veškeré světlo, které Klesthyřino oko tu noc přijalo, do jediného statického obrazu. První výsledky nebyly dobré, protože jsem začátek nastavil příliš brzy a konec příliš pozdě, takže všechno zaniklo v jasu, který byl na obloze těsně po soumraku a před rozbřeskem. Ale po určitých úpravách se mi podařilo získat obraz, který jsem chtěl.

Měl podobu černého disku, do něhož byly vyleptány tisíce jemných soustředných oblouků, z nichž každý představoval stopu vytvořenou určitou hvězdou nebo planetou, jak se pod ní Arbre otáčela. Napříč obrazem se táhlo několik červených tečkovaných čar a jasných bílých čmouh – stop po světlech letounů prolétajících naší oblohou. Ty uprostřed, vytvořené vysoko letícími stroji, byly téměř rovné. Směrem k jednomu okraji se hvězdné pole téměř ztrácelo ve svazku tlustých bílých křivek: letadel, která přistávala na místním malém letišti a všechna sledovala víceméně stejnou sestupovou dráhu letu.

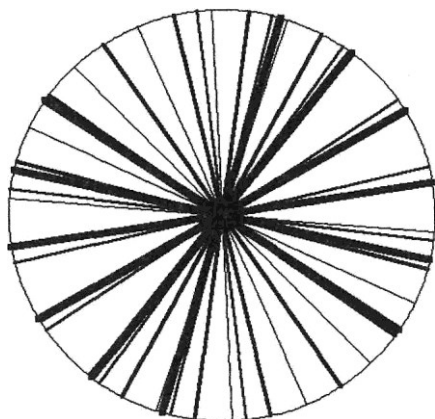
Pouze jeden jediný bod na celé této nebeské klenbě se nehýbal: polární hvězda. Pokud byla naše hypotéza ohledně toho, co Orolo hledal, správná – totiž něco na polární oběžné dráze –, pak by se to mělo projevit jako čárka probíhající v blízkosti polární hvězdy, pokud to tedy bylo dost jasné, aby to přístroj zahlédl. Ona čárka by musela být rovná, nebo téměř rovná, a orientovaná kolmo k nespočtu oblouků vytvořených hvězdami – tak jako se ony pohybovaly ve směru východ-západ, ona by se pohybovala ve směru sever-jih.

Ale nejen to – taková družice by měla za jednu noc udělat víc než jednu takovou čárku. Přišli jsme na to spolu s Jesrym. Družice na nízké oběžné dráze by měla absolvovat úplný oblet kolem Arbre přibližně za hodinu a půl. Pokud by na tabletu nakreslila čárku, když prolétala nad pólem řekněme o půlnoci, měla udělat další čárku kolem půl druhé, příští ve tři a pak o půl páté. Měla by vždycky zůstat ve stejné rovině vůči stálícím. Jenže Arbre by se během každého z těchto devadesátiminutových intervalů otočila o dvacet dva a půl stupně zeměpisné délky. Po sobě jdoucí čárky, které daná družice vytvoří, by tak neměly být zaznamenané přes sebe, nýbrž by měly svírat úhel přibližně dvacet dva a půl stupně (čili $\pi/8$, jak měřili úhly teorikové). Měly by vypadat jako řezy koláče.

Ten první den ve spodním sklepe bylo mým úkolem přimět tablet, aby vytvořil časovou expozici pro první jasnou noc, potom si zvětšit okolí polární

hvězdy a porozhlédnout se po něčem, co by se podobalo schématu rozkrájeného koláče. Povedlo se mi to tak lehce, že mě to skoro zklamalo. Vzhledem k tomu, že taková družice byla nejedna, výsledný obraz vypadal složitěji:

Ale když jsem se na něj chvíli díval, rozpoznal jsem v něm několik schémat rozkrájeného koláče, která se navzájem překrývala.

„Je to zklamání,“ řekl jsem Jesrymu při večeři. Nějakým zázrakem se nám podařilo uniknout Barbovi a sednout si stranou do kouta refektáře.

„Zase?“

„Tak nějak jsem doufal, že když na polární oběžné dráze něco najdu, skončí to tím. Záhada vyřešena, případ uzavřen. Jenže ono to tak není. Na polárních oběžných drahách je družic několik. Zřejmě tam jsou už od praktického věku. Staré se opotřebují a spadnou. Potentáti vypustí nové.“

„To není nový výsledek,“ upozornil mě. „Když v noci vyjdeš ven, postavíš se směrem k severu a dostatečně dlouho počkáš, uvidíš tyhle věcičky, co se řítí přes pól, pouhým okem.“

Ukousl jsem si sousto, protože jsem zápasil s nutkáním vrazit mu jednu do nosu. Ale tak to v teorikách chodilo. Lorité nebyli jediní, kdo říkal: *To není nový výsledek*. Lidé pořád znovuobjevovali kolo. Nebyla to žádná ostuda. Kdybychom my ostatní obdivně vzdychali a říkali: „Hrome, kolo, to ještě nikdy nikoho nenapadlo,“ jenom aby se dotyčný cítil dobře, věci by se nikam nepohnuly. Ale stejně to bolelo, tolik riskovat a vynaložit tolik práce k získání výsledku, a pak si vyslechnout, že to není nic nového.

„Já netvrdím, že to je nový výsledek,“ řekl jsem mu s neúnavnou trpělivostí. „Jenom tě seznamuju s tím, k čemu jsem došel, když se mi podařilo s tabletem poprvé strávit několik hodin. A řekl bych, že vznáším otázku.“

„Dobře. Jak zní ta otázka?“

„Frát Orolo musel vědět, že na polárních oběžných drahách je družic několik a že to není žádná převratná věc. Pro kosmografa to není o nic pozoruhodnější než letadlo, které člověku přeletí nad hlavou.“

Jesry pokýval hlavou. „Mrzutost. Vyrušení.“

„Co tedy chtěl vidět tolik, že kvůli tomu riskoval anatém?“

„On anatém nejenom *riskoval*. On –“

Přerušil jsem ho mávnutím ruky. „Ty víš, jak to myslím. Teď není čas dělat Kefedokla.“

Jesry se zadíval do prostoru nad mým levým ramenem. Většinu ostatních by moje poznámka přivedla do rozpaků nebo popudila. Kdepak jeho! Nemohlo by mu na tom záležet míň. Jak jsem mu záviděl! „Víme, že potřeboval špízolap, aby to pozoroval,“ řekl Jesry. „Pouhým okem by to nestačilo.“

„Aby viděl tohle všechno, musel to zařídit nějak jinak. Neměl možnost dělat dlouhé expozice na tabletu,“ vložil jsem se do toho.

„Jakmile bylo observatorium uzavřeno, mohl si tak nanejvýš stoupnout do vinice, nechat si mrznout zadek a dívat se na polární hvězdu špízolapem. Čekat, až se tam něco mihne.“

„Kdyby se to ukázalo, mihlo by se to přes hledáček špízolapu v několika okamžicích,“ řekl jsem. Dokončovali jsme si teď navzájem věty. „Ale co potom? Co by tím zjistil?“

„Čas,“ řekl Jesry. „Věděl by, kdy se to stalo.“ Přenesl pohled na desku stolu, jako by to byla Orolova špíza. „Poznamenaná si ten čas. O devadesát minut později se podívá znovu. Uvidí stejnou straku při dalším průletu nad polem.“ Lio o družicích mluvil jako o strakách – byl to vojenský slang, který pochytil z knih – a my ostatní jsme ten výraz přijali.

„Zní to asi tak stejně zajímavě jako pozorovat velkou ručičku na hodinách,“ poznamenal jsem.

„Ano, ale nezapomínej, že ta straka tam není sama,“ řekl.

„*Nehrozí*, že bych na to zapomněl – strávil jsem jejich pozorováním celé odpoledne!“ připomněl jsem mu.

Jenže Jesry byl na stopě myšlenky a neměl na mne a moji malichernou roztrpčenost čas. „Nemohou obíhat všechny ve stejné výšce,“ prohlásil. „Některé musejí být výš než ostatní – ty by měly interval delší. Místo devadesáti minut by jim mohlo trvat devadesát jedna nebo devadesát tři minuty, než obletí dokola. Časovým srovnáním jejich oběžných drah by frát Orolo mohl při dostatečném počtu pozorování sestavit určitý –“

„Soupis,“ řekl jsem. „Seznam všech strak, které tam nahoře jsou.“

„Jakmile by ho měl v ruce, mohl by poznat, jestli nedošlo k nějaké změně – nějaké anomálii. Ale do té doby, než by takový soupis, jak tomu říkáš, sestavil –“

„Tápal by v temnotě, ve více než jednom smyslu, ne?“ řekl jsem. „Viděl by, jak nad pólem přeletěla straka, ale nevěděl by, která to byla, anebo jestli je na ní něco neobvyklého.“

„Takže jestli je to pravda, musíme jít v jeho šlépějích,“ řekl Jesry. „Tvým prvním úkolem by mělo být sestavení takového soupisu.“

„Mám to mnohem snazší, než to měl Oroló,“ řekl jsem. „Stačí se podívat na dráhy na tabletu a vidíš, že mezi některými jsou širší rozestupy – větší řezy koláče – než mezi jinými. To musejí být ty, které létají vysoko.“

„Až si zvykneš si ty snímky prohlížet, možná budeš schopný všimat si anomálií už z jejich celkového vzhledu,“ zauvažoval Jesry.

Což se mu říkalo snadno, protože on to dělat nemusel!

Poslední chvilku působil neklidným, znuřeným dojmem. Teď přerušil oční kontakt a rozhlédl se po refektáři, jako by hledal někoho zajímavějšího – ale pak obrátil svou pozornost zpátky ke mně. „Nové téma,“ oznámil.

„Souhlas. Uveď jméno tématu,“ odpověděl jsem, ale jestli poznal, že si z něj dělám legraci, nedal to najevo.

„Frát Paflagon.“

„Stovkař, který byl evokován.“

„Ano.“

„Orolův učitel.“

„Ano. Přezmen nám říká, že mezi jeho evokací a potížemi, do kterých se dostal Oroló, musí být souvislost.“

„Zní to logicky,“ řekl jsem. „Myslím, že jsem to tak nějak předpokládal.“

„Za normálních okolností bychom neměli šanci zjistit, na čem stovkař pracuje – každopádně až do dalšího centeniálního apertu. Ale předtím, než Paflagon odešel do horního labyrintu, před dvaadvaceti lety, sepsal nějaká pojednání, která byla o deceniálním apertu roku 3670 rozeslána do světa. O deset let později – a před pouhými několika měsíci znovu – naše knihovna obdržela obvyklou deceniální zásilku. Tak jsem to všechno prošel, jestli nenajdu něco, co by se na Paflagonovu práci odkazovalo.“

„To mi připadá hodně nepřímé,“ namítl jsem. „Celou Paflagonovu práci máme přece přímo tady, ne?“

„Jo. Ale o to mi nejde,“ řekl Jesry. „Víc mě zajímá zjistit, kdo tam venku věnoval Paflagonovi pozornost. Kdo si přečetl jeho práci z roku 3670 a napadlo ho, že ten člověk má zajímavé uvažování? Protože –“

„Protože *někdo*,“ pochopil jsem, „někdo tam venku v sækulárním světě musel říct: ‚Paflagon je náš člověk – vytáhněte ho a přivezte ho sem.‘“

„Přesně tak!“

„Co jsi tedy zjistil?“

„A to je právě ono,“ řekl Jesry. „Ukazuje se, že Paflagon měl svým způsobem dvě kariéry.“

„Co tím myslíš – nějaké vedlejší zaměstnání?“

„Dalo by se říct, že jeho vedlejším zaměstnáním byla filosofie. Metateorika. Prokánci by to dokonce mohli nazvat jakýmsi náboženstvím. Na jedné straně je to řádný kosmograf, který se věnuje stejným věcem jako Orolo. Ale ve svém volném čase spřádá velké myšlenky a zapisuje si je – a lidé venku si toho všimli.“

„Jaké myšlenky?“

„Teď do toho nechci zabíhat,“ řekl Jesry.

„Zatraceně –“

Zvedl ruku, aby mě upokojil. „Přečti si to sám! O to mi nejde. Chci se pokusit přijít na to, kdo si ho vybral a proč. Kosmografů je přece spousta, ne?“

„Samozřejmě.“

„Takže jestli byl evokován, aby odpovídal na kosmografické otázky, musíš se zeptat –“

„Proč zrovna on?“

„Jo. Ale na metateorických záležitostech, o které se zajímal, pracují lidé jen vzácně.“

„Chápu, kam míříš,“ řekl jsem. „Přezmen nám říká, že musel být evokován kvůli *nim* – ne kvůli kosmografii.“

„Jo,“ řekl Jesry. „Lidí, kteří Paflagonově metateorice věnovali pozornost, každopádně nebylo zas tak mnoho, přinejmenším soudě podle materiálů, které jsme dostali v zásilkách z let 3680 a 3690. Ale v Baritoe je jedna súra, jistá Aculoä, která ho podle všeho doopravdy obdivuje. Napsala o Paflagonově práci dvě knihy.“

„Desítkářka nebo –“

„Ne, to je právě ono. Je unářka. Třicet čtyři let v řadě.“

Takže byla učitelka. Neexistoval jiný důvod, proč strávit v unářském matému více než několik let.

„Příslušnice pozdějších evenedrikánů,“ odpověděl mi Jesry na další otázku dřív, než jsem ji stačil položit.

„O tomhle řádu toho moc nevím.“

„Vzpomínáš si, jak nám Orolo řekl, že svante Evenedrik pracoval v druhé polovině své kariéry na zcela odlišných věcech?“

„Myslím, že ve skutečnosti nám to řekl Arsibalt, ale –“

Jesry mou opravu odbyl pokrčením ramen. „A to je přesně to, co zajímá pozdější evenedrikány.“

„Dobře,“ řekl jsem, „ty si tedy myslíš, že Paflagona doporučila súra Aculoä?“

„Ani náhodou. Je to učitelka filosofie, jednoroček...“

„Jasně, ale v jednom z Velké trojky!“

„A o to mi jde,“ řekl Jesry, trochu podrážděně, „spousta důležitých sækulárů strávila několik let v matémech Velké trojky, když byli mladší – než odešli a zahájili vlastní kariéru.“

„Ty si myslíš, že tahle súra měla fidela, možná před deseti nebo patnácti lety, který to dotáhl na potentáta. Aculoä tomu fidelovi vštípila do hlavy, jak je frát Paflagon skvělý a moudrý. A teď se stalo něco –“

„Něco,“ řekl Jesry a sebejistě pokýval hlavou, „něco, co způsobilo, že tenhle bývalý fidel prohlásil: ‚Je to v háji, potřebujeme tady Paflagona, nejlíp včera!‘“

„Ale co by to něco mohlo být?“

Jesry pokrčil rameny. „To je celá ta otázka, ne?“

„Třeba bychom mohli získat vodítko prozkoumáním Paflagonových textů.“

„To je jasná věc,“ řekl Jesry. „Ale je to poněkud obtížné, když je Arsibalt používá jako semafor.“

Chvilí mi trvalo, než jsem to pochopil. „Ta hromada knih v okně –“

Jesry přikývl. „Arsibalt odnesl všechno, co kdy Paflagon napsal, do Shufova záhrobku.“

Rozesmál jsem se. „Dobrá, a co súra Aculoä?“

„Tulia právě prochází její práce,“ řekl Jesry, „a snaží se zjistit, jestli učila nějaké fidely, kteří to někam dotáhli.“

Zvonivé údolí: (1) Horské údolí proslulé množstvím drobných potůčků, které stékají po jeho skalních stěnách z ledovců nahoře a vytvářejí melodický zvuk přirovnávaný ke zvonění zvonků. Známe též jako Pramenné údolí nebo (poeticky) údolí Tisíce pramenů. (2) Matém založený na tomto místě v roce 17 p. R., který se specializuje na studium a rozvoj bojových umění a souvisejících témat (viz heslo **Údolní nauka**).

Údolní nauka: V novoortštině souhrnný termín zahrnující bojová umění se zbraněmi i beze zbraní a též vojenskou historii, strategii a taktiku, přičemž toto všechno je v matémovém světě silně spojováno se znavači ze Zvonivého údolí, kteří se na studium těchto témat zaměřili, když tam byl v roce 17 p. R. založen matém. Poznámka: v neformálních projevech a ve flučtině se tento termín někdy zkracuje na *údolku*. Všimněte si však, že tato varianta zdůrazňuje tu stránku údolní nauky, která se zabývá bojovými uměními, na úkor akademičtějších a byrokratičtějších aspektů. V záhradbí je *údolka* zábavní žánr či (pro ty sækuláry, kteří se dají přimět, aby takové věci cvičili, místo aby se na ně jenom dívali) určitý druh akademie.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Jak jsem pracoval ve své podzemní díře, neměl jsem o tomhle dění ani potuchy. Ale teď, když jsem se od Jesryho dozvěděl, že moji frátové a sůry pracují tak usilovně, začal jsem se tabletu věnovat s dvojnásobným úsilím. Měl jsem v té věci uložených všech sedmnáct jasných nocí. Jakmile jsem získal cvik, zabralo mi asi půl hodiny nakonfigurovat tablet tak, aby mi pro vybranou noc poskytl dlouhou expozici. Potom jsem s pomocí úhlooměru další přibližně půlhodinu měřil úhly mezi světelnými stopami. Jak Jesry předpověděl, některé straky kreslily úhly o něco větší než ostatní, odpovídající jejich delším intervalům, ale úhel kterékoli straky byl vždycky stejný, při každém oběhu, každou noc. Takže v jistém smyslu stačilo vzít pro vytvoření hrubého soupisu pozorování z jediné noci. Já jsem ale pokračoval a udělal jsem to samé pro všech sedmnáct nocí, čistě kvůli důkladnosti, a protože jsem ve skutečnosti neměl ponětí, co dělat dál. Pokaždé, když se naskytla příležitost jít dolů do spodního sklepa, zpracoval jsem pozorování z jedné noci, někdy i ze dvou, ale taková šance se mi nenaskytla každý den.

Než jsem skončil, uběhly asi tři týdny. Venku na stránkovnicích rašily pupeny. Ptáci odlétali na sever. Frátové a sůry se vrtali v kombinicích a hádali se, jestli už je čas sadby. Barbarská plevelová horda postupovala po břehu řeky a chystala se vpadnout do úrodné Thranské nížiny. Arsibalt byl ve dvou třetinách své hromádky Paflagona. Do jarní rovnodennosti zbývalo jen několik dní. Apert začal ráno o podzimní rovnodennosti – před půl rokem! Nechápal jsem, kam se ten čas poděl.

Poděl se tam, kam se poděly všechny ty tisíce let před ním. Nezáleželo na tom, že moje práce je tajná, nedovolená a může zapříčinit, že budu odvržen. Koncent samotný se o to nestaral. Určité osoby by se o to zajímaly hodně. Ale tohle bylo místo, kde měli znavači trávit život prací na podobných projektech. A teď, když jsem projekt *měl*, byl jsem součástí koncentu tak, jako nikdy předtím, a bylo to pro mne to pravé místo, kde jsem měl být.

Jelikož Arsibalt, Jesry a Tulia byli zabraní do jiných projektů, neřekl jsem jim o Sammannovi. Bylo to téma vyhrazené pro Lia, když jsme byli venku na louce a přesvědčovali hvězdokvítek, aby bujel tím správným směrem. Anebo, jelikož to byl Lio, jsme dělali cokoli jiného, co si právě vzal do hlavy.

Na ztrátu Orola jsme reagovali odlišným způsobem. V mém případě šlo o představy krvavé pomsty, které jsem si nechával pro sebe. Naproti tomu Lio se nadchl pro ještě podivnější druhy údolky. Dva týdny předtím se ve mně pokoušel probudit zájem o údolku o hrábích, zřejmě inspirovanou legendou o tom, jak Diax vyhnal fanatiky. Odmítl jsem s odůvodněním, že nechci dostat otravu krve – hrábě, použité jako zbraň, mohly člověku způsobit velké množství bodných ran. Poslední týden si vypěstoval horlivý zájem o údolku o lopatách a trávil značné množství času tím, že dřepěl na břehu řeky a brousil hrany lopat o kameny.

Když mě jednoho dne znovu dovedl k řece, čekal jsem, že za tím bude něco z podobného soudku. On se však stále ohlížel přes rameno a vedl mě hlouběji.

Jako fidel jsem absolvoval dost tajných výprav, abych poznal, že si hlídá výhledy z oken správce regulanta. Staré zvyky samy naběhly; přestal jsem mluvit a přecházel jsem z jednoho stínu do druhého, až jsme se dostali na místo, kde stácející se řeka vymlela kus břehu a vytvořila převis, kam nebylo vidět. Naštěstí tam zrovna nebyl nikdo, kdo by se věnoval nějakému poměru. Stejně by to bylo nevhodné místo: špinavá zem, spousta hmyzu, vysoká pravděpodobnost vyrušení nějakými znaváči, kteří se budou motat nablízku v říčních loďkách.

Lio se ke mně otočil. Skoro jsem se lekl, že po mně vyjede.

Ale ne. Řeč byla o Liovi.

„Chtěl bych, abys mě udeřil do obličeje,“ prohlásil. Jako by po mně chtěl, abych ho poškrábal na zádech.

„Ne že bych o tom zrovna já vždycky nesnil,“ řekl jsem, „ale proč bys to měl chtít ty?“

„Boj zblízka je běžnou součástí vojenského výcviku odnepaměti,“ prohlásil, jako bych byl nějaký fidel. „Už dávno se zjistilo, že odvedenci mají sklon zapomenout všechno, co znají, jakmile dostanou poprvé úder do obličeje – a je úplně jedno, jaký absolvovali výcvik.“

„Myslíš poprvé v životě?“

„Jo. V mírumilovných, blahobytných společnostech, kde se na rvačky pohlíží s nelibostí, je to běžný problém.“

„Nebýt často mlácen do obličeje je *problém*?“

„Ano,“ řekl Lio, „když vstoupíš do armády a dostaneš se do boje zblízka s někým, kdo se tě doopravdy snaží zabít.“

„Jenže ty jsi už *schytral* rány do obličeje, Lio. Stalo se to o apertu. Vzpomínáš?“

„Vzpomínám,“ řekl, „a snažil jsem se z té zkušenosti poučit.“

„Tak proč chceš, abych tě udeřil do obličeje *znovu*?“

„Abych tak zjistil, *jestli* jsem se poučil.“

„Proč já? Proč ne Jesry? Řekl bych, že se na to hodí víc.“

„To je ten problém.“

„Rozumím. Tak proč ne Arsibalt?“

„Neudělal by to jako doopravdy – a pak by si stěžoval, že ho bolí ruka.“

„Co řekneš ostatním, až přijdeš na oběd s rozmláceným obličejem?“

„Že jsem se pral se zločinci.“

„Zkus to znovu.“

„Že jsem nacvičoval pády a špatně jsem přistál.“

„Co když si nechci nic udělat s rukou?“

Usmál se a vytáhl tlusté kožené pracovní rukavice. „Jestli ti to dělá takové starosti, nacpi si pod klouby na prstech nějaké hadry,“ navrhl, když jsem si je nasazoval.

Kolem propluly na loďce arcisúry Tamura a Ylma. Dělali jsme, že trháme plevel, dokud nezmizely z dohledu.

„Fajn,“ řekl Lio, „mým záměrem je použít na tebe jednoduchý chvat –“

„Výborně, ještě chvíli mi o tom povídej!“

„Není to nic, co bychom nedělali už stokrát,“ řekl, jako by mě to mělo uklidnit. „Proto jsme přišli sem.“ Dupl na mokrý písek říčního břehu. „Měkká půda.“

„Proč –?“

„Jestli zvednu ruce, abych si chránil obličej, nedokážu svůj záměr provést.“

„Chápu.“

Rázem se na mě vrhl a složil mě na zem. „Prohráls,“ řekl, když se zvedal.

„Tak jo,“ povzdechl jsem si a ztěžka jsem se postavil. Okamžitě se prudce otočil a srazil mě znovu. Cvičně jsem se mu ohnal po hlavě, s pořádným zpožděním. Tentokrát mě sejmul o hodně tvrději. Každý z těch nepatrných svalů na mé hlavě jako by byl namožený. Jak se Lio zvedal, položil mi špinavou ruku shora na obličej a odstrčil se. Vzkaz byl jasný.

Příště jsem to zkusil naostro, ale nestál jsem pevně a nepodařilo se mi ho zasáhnout příliš tvrdě. A on vedl útok příliš nízko.

Při novém pokusu jsem snížil své těžiště, pevně jsem se v blátě postavil, propojil kosti od kyčle po pěst a napálil mu ránu na lícní kost. „Bezva!“ zasténal, když ze mě slézal. „Ale zkus, jestli bys mě dokázal skutečně zpomalit – to je celý smysl, chápeš?“

Myslím, že jsme to zkusili ještě asi desetkrát. Jelikož jsem to odnášel mnohem hůř než on, jaksi jsem ztratil přehled. V nejlepším případě se mi ho podařilo na okamžik vyvést z tempa – ale i tak mě dostal na zem.

„Jak dlouho to ještě budeme dělat?“ zeptal jsem se, jak jsem ležel v bahně na dně kráteru ve tvaru Erasma. Kdybych se odmítl postavit, nemohl by mě znovu srazit.

Nabral do hrstí říční vodu, ošplíchl si jí obličej a smysl si krev z nosních dírek a z obočí. „To by mělo stačit,“ řekl. „Co jsem chtěl, jsem se dozvěděl.“

„A to je?“ zeptal jsem se a odvážil jsem se posadit.

„Že jsem se od toho, co se stalo při apertu, přizpůsobil.“

„Chceš říct, že jsme to všechno dělali kvůli *negativnímu výsledku*?“ zvolal jsem a klekl jsem si.

„Jestli to tak chceš brát,“ řekl a nabral si další vodu.

Tak dobrá příležitost už by se mi nenaskytla, a tak jsem se překulil, trefil jsem ho nohou do zadnice a poslal jsem ho po hlavě do řeky.

Později, když se Lio věnoval relativně normální a rozumné činnosti, jakou bylo broušení lopaty, jsem znovu zavedl řeč na to, co jsem viděl v tabletu: konkrétně na Sammannovo chování při jeho poledních návštěvách u Oka.

Jakmile jsem se přenesl přes ten nepříjemný pocit, že jsem byl odhalen, začal jsem přemýšlet o některých jiných otázkách. Byla to čistě náhoda, že aita, který objevil ochranný obal, je tentýž, který navštívil Cord v obráběcí dílně? Došel jsem k závěru, že to *bud' je* pouhá náhoda, nebo je tenhle

Sammann nějaký vysoce postavený aita, odpovědný za důležité úkoly spojené s observatoriem. Spekulovat o tom by mi každopádně nepřineslo žádný užitek.

„Bokusil se den aida s debou dějag kobudikovat?“ zeptal se Lio přes opuchlé rty.

„Myslíš, jako že by se třeba v noci vplížil do matému, aby mi podstrčil nějaký vzkaz?“

Lia moje odpověď zmátla. Dal to najevo svým obvyklým způsobem: tím, že upravil svůj postoj. Škrábání kamene o lopatu na chvíli ustalo. Pak to pochopil. „Ne, já debyslel v *reálném čase*,“ řekl. „Byslím *na tom tabletu*, nezkusil – vždyť víš.“

„Ne, troubo, musím se přiznat, že nemám nejmenší tušení –“

„Jestli někdo rozumí sledování, tak jsou to oni,“ vysvětlil Lio.

„Jestli baštíš tvrzení svante Patagara, tak určitě.“

Lio vypadal zklamaně, že jsem tak naivní, abych tomu nevěřil. Vrátil se k práci s kamenem. To skřípání mi šlo vážně na nervy, ale usoudil jsem, že to musí ničit každého zvěda, který by chtěl odposlouchávat.

Mou novou rolí v koncentu Svante Edhara bylo zřejmě hrát ochraňovaného prostáčka. Řekl jsem: „Odpověz mi na jednu věc. Jestli nás mají kompletně pod dohledem, musejí vědět všechno o mně a o tom tabletu, ne?“

„Vlastně jo, dalo by se to čekat.“

„Tak proč se nic nestalo?“ zeptal jsem se ho. „Určitě to není tak, že by pro mě Spelikon a Trestanas měli slabost.“

„Mě to nepřekvapuje,“ trval na svém. „Já myslím, že na tom není nic divného.“

„Z čeho tak soudíš?“

Odmklčel se na dost dlouho, aby mi nasadil do hlavy, že si odpověď vymýšlí na místě. Namočil svůj brusný kámen do řeky. „Aitové určitě neříkají správci regulantovi všechno, co vědí. Trestanas by s nimi musela trávit každou minutu každíčkého dne, aby pobrala tolik zpráv. Aitové se musejí rozhodovat, co předají a co si nechají pro sebe.“

Liova slova otevírala celou řadu nejrůznějších zajímavých scénářů, jejichž rozřídění mi nějakou chvíli potrvá. Nechtěl jsem tam stát s pusou dokořán o nic déle, než už jsem to dopustil, a tak jsem se sklonil a uchopil jsem násadu lopaty. Ostřejší hrany už mít nemohla. Rozhlédl jsem se po nějakém trsu drápalky, který by bylo potřeba zmasakrovat. Netrvalo mi dlouho jeden najít. Zamířil jsem k němu. Lio mě následoval.

„To na aity klade velkou odpovědnost,“ řekl jsem. Zároveň jsem zvedl lopatu a zarazil jsem ji dolů do kořenů drápalky. Několik stonků se skácelo. Velice uspokojivé.

„Předpokládejme, že jsou stejně inteligentní jako my,“ řekl Lio. „No tak! Živí se tím, že provozují složitá syntaktická zařízení. Vytvořili Retikulum. Nikdo neví líp než oni, že v poznání je moc. Tím, že uplatňují strategii

a taktiku v tom, co řeknou a co ne, musejí být schopni dosáhnout toho, co chtějí.“

Zatímco jsem o jeho slovech přemýšlel, pokosil jsem čtverec drápalky o straně jednoho dlouhého kroku.

„Chceš říct, že existuje celý svět aitovsko-hierarchovské politiky, o kterém vůbec nic nevíme.“

„Určitě. Jinak by to ani nebyli lidé,“ řekl Lio.

Pak na mě použil hypotrochickou transkvestaci. Změnil téma takovým způsobem, aby to vypadalo, že otázka byla právě vyřešena – že jeho argumentace vyhrála, a moje prohrála. „Takže zpátky k mojí otázce: udělal Sammanna na tom tabletu něco jiného, čím by ti poslal vzkaz – nebo aspoň naznačil, že ví, že tento obraz se zaznamenává?“ Zahodil svůj brusný kámen do řeky.

Správná reakce na hypotrochickou transkvestaci by byla: *Hej, ne tak rychle!* Jenže Liova otázka byla tak zajímavá, že jsem to nechal plavat. „Nevím,“ musel jsem přiznat po další přibližně minutě, kterou jsem strávil příjemnou likvidací drápalky. „Ale měření dílků koláče už mě začíná nudit. A vážně netuším, čeho dalšího bych si měl všimnout. Takže se podívám.“

Potom jsem se do sklepa skoro týden nedostal. Koncent se připravoval na nějaké oslavy rovnodennosti, a tak jsem musel zpívat na zkouškách. Plevelová válka vstupovala do fáze, která vyžadovala, abych nakreslil aspoň jeden její náčrtek. Musel jsem osázet svůj kombiník. Kdykoli jsem měl volno, v Shufově záhrobku pokaždé byli jiní lidé. To místo se dostávalo do módy.

„Dávej si pozor, co si přeješ,“ svěřil se mi s nářkem Arsibalt jednou odpoledne, když jsem mu pomáhal odnést hromadu rámků ze včelína do dílny pro práci se dřevem. „Pozval jsem všechny, aby záhrobek využívali – teď to dělají – a já tam nemůžu pracovat!“

„Ani já,“ připomněl jsem.

„A teď tohle!“ Vzal do ruky nůž na tmel, ačkoli jsem si byl poměrně jistý, že to pro tu práci nebyl ten správný nástroj, a začal se roztržitě rýpat ve shnilém dřevě v rohu rámků. „Katastrofa!“

„Víš něco o práci se dřevem?“ zeptal jsem se.

„Ne,“ přiznal.

„A jak jsi na tom s metateorickými pracemi frátra Paflagona?“

„O těch pár věcí vím,“ řekl. „A co víc, myslím, že Orolo chtěl, abychom se o nich dozvěděli.“

„Jak to?“

„Pamatuješ si na náš poslední dialog s ním?“

„O růžových dracích, kteří prdí nervový plyn. Samozřejmě.“

Arsibalt se ušklíbl. „Musíme pro to vymyslet nějaký důstojnější název, než to svěříme inkoustu,“ řekl. „Každopádně se domnívám, že Orolo nás pobízelo, abychom se zabývali některými myšlenkami, které byly – jsou – pro jeho učitele důležité.“

„V tom případě je zvláštní, že se o Paflagonovi nezmínil,“ podotkl jsem. „Vzpomínám si, že mluvil o pozdějších pracích svante Evenedrika, ale –“

„Jedno vede k druhému. Časem bychom si cestu k Paflagonovi našli.“

„Ty možná,“ řekl jsem. „O co tady vůbec jde?“ Připadalo mi to jako rozumná otázka. Ale Arsibalt sebou škubl.

„O věci, za které nás prokávci nenávidí.“

„Jako je hýlejský teorický svět?“ zeptal jsem se.

„Tak by to nazvali oni, aby kousavě naznačili, jak jsme naivní. Ale přinejmenším od dob Protase byla myšlenka HTS rozpracována do důmyslnější metateoriky. Takže by se dalo říct, že Paflagonova práce je v porovnání s klasickým protasovským uvažováním jako moderní teorie grup v porovnání s počítáním na prstech.“

„Ale vztah tam pořád je.“

„Určitě.“

„Jenom vzpomínám na svůj rozhovor s tím inkvizitorem.“

„S Varaxem?“

„Jo. Přemýšlím, jestli jeho zájem o to téma –“

„Oprava: zajímal se o to, *jestli se o to zajímáme my*,“ zdůraznil Arsibalt.

„Jo, přesně tak – jestli by to mohl být další důkaz existence hypotetického významného fidela sůry Aculoy.“

„Myšlím, že bychom měli být se spekulacemi o HVFSA opatrní, dokud sůra Tulia skutečně nenajde důkaz existence takového fidela,“ řekl Arsibalt. „Jinak budeme přicházet s nejrůznějšími domněnkami, které by proti hrábim neměly šanci obstát.“

„Dobře, aniž bys mi říkal všechno, co o tom víš,“ vybídl jsem ho, „můžeš mi aspoň naznačit, proč by si někdo ze sækulárního světa měl myslet, že by Paflagonova práce mohla mít praktický význam?“

„Můžu,“ řekl, „jestli mi opravíš ten úl.“

* * *

„Říkají ti něco rozbíječe atomů? Urychlovače částic?“

„Samozřejmě,“ řekl jsem. „Zařízení z praktického věku. Obrovská a drahá. Používala se k ověřování teorií o elementárních částicích a silách.“

„Správně,“ uznal Arsibalt. „Když to nemůžeš ověřit, není to teorika – je to metateorika. Obor filosofie. Takže pokud se na to chceš takhle dívat, naše testovací vybavení je to, co vymezuje hranici a odděluje teoriku od filosofie.“

„Páni,“ řekl jsem. „Vsadím se, že filosof by ti za takové řeči skočil po krku. Je to jako tvrdit, že filosofie není nic víc než nekvalitní teorika.“

„Někteří teoři by to tak řekli,“ připustil Arsibalt. „Ale ti lidé ve skutečnosti nemluví o filosofii tak, *jak by ji definovali filosofové*. Mluví spíš o něčem, co teoři začínají provádět, jakmile se dostanou na samotnou mez toho, co jsou

schopni s vybavením, které mají, dokázat. Tím, že tomu říkají filosofie nebo metateorika, dohánějí filosofy k šílenství.“

„O čem to vlastně mluvíš?“

„No, oni spekulují o tom, jak by mohla vypadat další teorie. Rozvinou teorii a pokusí se ji využít k formulaci prognóz, které by se daly ověřit. V pozdním praktickém věku to obvykle znamenalo postavit ještě větší a ještě dražší urychlovač částic.“

„A pak přišly Strašlivé události,“ řekl jsem.

„Ano, a pak už žádné dražší hračky pro teory nebyly,“ pokračoval Arsibalt. „Ale není jasné, jestli to ve skutečnosti hrálo až tak velkou roli. Největší zařízení už tenkrát zacházelo do krajnosti v tom, co se dá na Arbře za rozumné množství peněz postavit.“

„To jsem nevěděl,“ přiznal jsem. „Tak nějak jsem vždycky předpokládal, že množství peněz venku je nekonečné.“

„To je klidně možné,“ řekl Arsibalt, „ale většina se jich utrácí za pornografii, cukrovou vodu a bomby. Na urychlovače částic se jich dá sehnat jen určité množství.“

„Takže obrat ke kosmografii by možná nastal i bez Rekonstituce.“

„Už k němu docházelo,“ řekl Arsibalt, „když se teoři z velice pozdního praktického věku vyrovnávali se skutečností, že za jejich života nebude postaven žádný stroj, který by dokázal ověřit teorii, jimž obětovali svou kariéru.“

„Takže ti teoři neměli jinou možnost než hledat data v kosmu.“

„Ano,“ řekl Arsibalt. „A mezitím máme lidi jako frát Paflagon.“

„To znamená co? Jak teory, tak filosofy?“

Zamyslel se nad tím. „Snažím se respektovat tvůj předchozí požadavek, abych tě jednoduše nezasypal Paflagonem,“ vysvětlil, když si všiml mého pohledu, „ale tohle mě nutí snažit se víc.“

„Spravedlnost musí být,“ poukázal jsem a dál jsem se oháněl přeřezávací pilou, kterou jsem zrovna používal.

„Paflagona – a patrně i Orola – bys mohl brát coby *potomky* lidí jako Evenedrik.“

„Teoři,“ řekl jsem, „kteří se uchýlili k filosofii, když se teorika zastavila.“

„Zpomalila,“ opravil mě Arsibalt, „když čekala na výsledky z míst jako Svante Bundžo.“

Bundžo byl milenářský matém vybudovaný kolem nepoužívaného solného dolu dvě míle pod zemí. Frátové a sůry v něm pracovali na směny. Seděli v naprosté tmě a čekali, až uvidí světelné záblesky z obrovské soustavy krystalických detektorů částic. Své výsledky publikovali každých tisíc let. Při prvním miléniu si byli poměrně jistí, že zahlédli záblesky při třech různých příležitostech, ale od té doby vycházeli naprázdno.

„A tak si mezitím pohrávali s myšlenkami, se kterými přišli lidé jako Evenedrik, když dosáhli meze teorie?“

„Ano,“ řekl Arsibalt. „Kolem doby Rekonstituce se jich vynořila spousta, všechno variace na téma polykosmos.“

„Představy, že náš vesmír není jediný.“

„Tak. A o tom píše Paflagon, když nezkoumá *tento* vesmír.“

„Teď jsem trochu zmatený,“ přiznal jsem, „protože jsem si myslel, že jsi mi před chvílkou řekl, že se zabýval HTS.“

„Ano, ale protasismus – víru, že existuje jiná sféra bytí zabydlená čistě teorickými formami – bys mohl považovat za nejstarší a nejjednodušší polykosmickou teorii,“ vysvětlil.

„Protože předpokládá dva kosmy,“ řekl jsem ve snaze udržet krok, „jeden pro nás a druhý pro rovnoramenné trojúhelníky.“

„Ano.“

„Ale polykosmické teorie, o kterých jsem slyšel – ty přibližně z doby Rekonstituce –, mají úplně jinou povahu. V těchto teoriích se to hemží rozmanitými vesmíry oddělenými od našeho – ale podobnými. Jsou plné hmoty, energie a polí. Neustále se proměňují. Žádné věčné trojúhelníky.“

„Vždycky ne tak podobné, jak si myslíš,“ upozornil Arsibalt. „Paflagon je součástí tradice, která zastává názor, že klasický protasismus je jenom další polykosmická teorie.“

„Jak bys mohl –“

Arsibalt zvedl své kypré ruce. „To ti nemůžu říct, aniž bych ti řekl všechno,“ prohlásil. „Chci se dostat k tomu, že Paflagon věří v jakýsi hýlejský teorický svět. *A zároveň* v to, že existují jiné vesmíry. To jsou témata, o která se zajímá súra Aculoä.“

„Takže kdyby HVFSA skutečně existoval –“ řekl jsem.

„Povolal si Paflagona, protože polykosmos se z nějakého důvodu stal žhavým tématem.“

„A my se domníváme, že to, co tohle téma rozžhavilo, také iniciovalo uzavření observatoria.“

Arsibalt pokrčil rameny.

„Ale co by to mohlo být?“

Znovu pokrčil rameny. „To je úkol pro tebe a Jesryho. Ale nezapomínejte na možnost, že potentáti se jednoduše mohli splést.“

* * *

Nakonec se mi jeden den podařilo dostat se do spodního sklepa Shufova záhrobku a strávit tři hodiny pozorováním Sammanna, jak svačí. Chodil nahoru skoro každý den, ale ne vždycky ve stejnou dobu. Pokud bylo hezky a byla správná denní doba, sedl si na zídku, rozložil na kousek plátna nějaké jídlo a při svačině se kochal výhledem. Někdy si četl knihu. Nedokázal jsem identifikovat všechny ty pamlsky a lahůdky, ale vypadaly lépe než to, co jsme dostávali na svačinu my. Občas, když foukal vítr od severovýchodu, jsme

mohli cítit, jak aiové vaří. Vždycky to působilo dojmem, jako by si nás dobírali.

„Výsledky!“ oznámil jsem Liovi, když jsem se s ním příště ocitl na louce sám. „Jakés takés.“

„Vážně?“

„Myslím, že jsi měl pravdu.“

„Pravdu v čem?“ Uběhla totiž tak dlouhá doba, že na náš dřívější hovor o Sammannovi zapomněl. Musel jsem mu to připomenout. Pak ho to ohromilo. „Páni,“ řekl, „to je velká věc.“

„Možná. Pořád nevím, co si o tom mám myslet,“ přiznal jsem.

„Co dělá? Zvedá před Oko cedulky? Používá znakovou řeč?“

„Na to je Sammann moc chytrý,“ řekl jsem.

„Cože? Zní to, jako bys mluvil o starém příteli.“

„Teď už k němu skoro něco takového cítím. Mnohokrát jsme spolu svačili.“

„Takže, jak s tebou mluví – nebo *mluvil*?“

„Prvních osmašedesát dní je s ním vážně nuda,“ řekl jsem. „Pak, v den šedesát devět, se něco stane.“

„Den šedesát devět? Co to pro nás ostatní znamená?“

„Je to zhruba dva týdny po slunovratu a devět dní před odvržením Orola.“

„Fajn. Co tedy Sammann dělá v den šedesát devět?“

„Když vyjde na vršek schodiště, normálně si sundá ze zad batoh a pověsí ho na kamennou bouli, která tam ze zídky vyčnívá. Vyčistí optiku. Potom přejde k zídce a sedne si na ni – je nahoře plochá, asi tak stopu široká –, vytáhne z toho batohu svačinu, rozloží si ji tam a sní ji.“

„Dobrá. Co se stane v den šedesát devět?“

„Kromě batohu na zádech si přinese něco, co drží v náruči jednou rukou jako knihu. První, co udělá, je, že to položí na zidku. Pak pokračuje v běžné rutině.“

„Takže to tam leží a Oko to má jako na dlani.“

„Přesně tak.“

„Můžeš to přiblížit?“

„Samozřejmě.“

„Dokážeš přečíst název?“

„Jak se ukáže, vůbec to není kniha, Lio. Je to další ochranný obal – úplně stejný jako ten, který Sammann našel tam nahoře první den. Až na to, že tenhle je velký a těžký, protože obsahuje –“

„Další tablet!“ vykřikl Lio a pak se zarazil, aby se nad tím zamyslel. „Zajímalo by mě, co to znamená.“

„Musíme předpokládat, že jej právě vyzvedl z nějakého jiného místa v observatoriu.“

„Ale předpokládám, že ho tam nenechá ležet.“

„Ne. Když se nají, odnese ho s sebou.“

„Zajímalo by mě, proč si ze všech dní vybral pro vyzvednutí tabletu zrovna tenhle.“

„No, já si myslím, že někdy kolem dne šedesát devět se muselo Spelikonovo vyšetřování Orola doopravdy rozběhnout na plné obrátky. Možná si vzpomeneš, že když jsem se tam potají dostal během anatemu, v sedmdesátý osmý den, zkontroloval jsem M & M –“

Lio přikývl. „A zjistil jsi, že je prázdný,“ řekl. „Tak. V den šedesát devět Spelikon pravděpodobně nařídil Sammannovi, aby přinesl tablet, který Orola nechal v M & M. Což Sammann udělal. Ale o tom, který jsi vložil do Klesthyřina oka, Spelikon nevěděl, tak o něj nepožádal.“

„Ale věděl o něm *Sammann*,“ připomněl jsem mu. „Všiml si toho hned druhý den.“

„A rozhodl se, že o tom Spelikonovi neřekne. Ale v den šedesát devět se nesnažil skrýt, že se právě zmocnil Orolova tabletu.“ Lio zavrtěl hlavou. „Já tomu nerozumím. Proč by riskoval, aby ti to dal vědět?“

Rozhodil jsem rukama. „Třeba to pro něho není takové riziko. Je už aita. Co mu můžou udělat?“

„To je pravda. Oni se správce regulanta určitě nebojí zdaleka tolik jako my.“

Připomínka, že se bojíme, mě trochu popudila, ale když jsem uvážil všechno svoje skrývání poslední dobou, nemohl jsem proti tomu nic namítat.

Uvědomil jsem si, že se můj stav zlepšuje. Vzpamatovávám se ze ztráty fráta Orola. Zapomínám, jak jsem byl smutný a rozezlený. A tím, že se Lio zmínil o správci regulantovi, mi to připomněl.

Teď se každopádně rozhostilo dlouhé mlčení, jak to Lio všechno vstřebával. Konečně jsme odvedli kus práce. Myslím s plevem.

„Dobrá,“ promluvil nakonec, „co následuje pak?“

„Den sedmdesát, zamračeno. Den sedmdesát jedna, sněžení. Den sedmdesát dva, sněžení. Nic není vidět, protože objektiv je zakrytý. Den sedmdesát tři, nádherně jasné počasí. Než se tam Sammann dostane, většina sněhu stačí roztát. Očistí to tam a dá si svačinu. Má ochranné brýle.“

„Myslíš proti slunci?“

„Větší a tlustší.“

„Jako ty, které nosí horolezci?“

„Taky mě to v první chvíli napadlo,“ řekl jsem. „Dokonce jsem se musel na den sedmdesát tři podívat několikrát, než jsem to pochopil.“

„Pochopil co?“ zeptal se Lio. „Bylo jasno, byl sníh a on měl tmavé ochranné brýle.“

„Hodně tmavé,“ řekl jsem. „Myslím, že to nebyly normální brýle, jaké by si vzal někdo, kdo rád vyráží do přírody. Ty brýle jsem už *viděl*, Lio. Když jsem potkal Cord a Sammanna při apertu v té obráběcí dílně, měli je na sobě, aby si chránili oči před obloukem. Obloukem, který je jasný jako slunce.“

„Ale proč by si Sammann z ničeho nic začal takovou výstroj brát na čištění objektivů?“

„Při čištění je vůbec nemá. Visí mu na řemínku kolem krku,“ řekl jsem. „Pak si je nasadí a sní si svačinu jako obvykle. Ale po celou dobu, co jí, hledí přímo do slunce. *Sammann pozoruje slunce.*“

„A před dnem šedesát devět to nikdy nedělal?“

„Ne. Nikdy.“

„Takže ty si myslíš, že se něco dozvěděl –?“

„Že by něco z tabletu fráta Orola?“ nadhodil jsem. „Nebo něco, co mu řekl Spelikon? Nebo možná nějakou fámou od jiných aitu z jiných koncentů, kterou získal z hovoru po retikulu, nebo co to vlastně dělají?“

„Proč pozorovat slunce? To je úplně mimo oblast toho, co jsi dělal ty, ne?“

„*Naprosto.* Ale je to *něco*. Je to velká macatá náповěda. Od Sammanna.“

„Takže ses taky začal dívat na slunce?“

„Nemám ochranné brýle,“ připomněl jsem mu, „ale mám na tabletu nahraných víc než dvacet jasných slunečných dní. Takže se od zítřka můžu aspoň podívat, co se před třemi a čtyřmi měsíci se sluncem dělo.“

Velká trojka: Koncenty Svante Munkostera, Svante Tredegarha a Svante Baritoe, které jsou zeměpisně blízko sebe a mají mnoho společných rysů, například byly založeny v roce 0 p. R., jsou relativně zalidněné, bohatě dotované a těší se velké prestiži za své minulé úspěchy.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Další den ráno jsme si Jesry, Tulia a já po přednášce z teorie odešli promluvit na louku. Byl to první doopravdy hezký jarní den a procházeli se úplně všichni, takže nám připadalo, že to můžeme udělat, aniž bychom byli podezřelí.

„Myslím, že jsem našla VFSA,“ oznámila Tulia.

„Myslíš HVFSA,“ opravil ji Jesry.

„Ne,“ ozval jsem se, „jestli Tulia takovou osobu našla, tak už není hypotetická.“

„Uznávám svou chybu,“ řekl Jesry. „Kdo je ten významný fidel?“

„Ignetha Foralová,“ prozradila nám Tulia.

„To příjmení je mi mlhavě povědomé,“ řekl Jesry.

„Rodina patří několik set let k bohatým, což znamená, že je na sækulární poměry stará a zavedená. Mají mnoho vazeb na matémový svět – zejména na Baritoe.“

Koncent Svante Baritoe se nacházel v sousedství krajinných prvků, které vytvářely prostorný a skvělý přístav, za podmínky, že se výška mořské hladiny chovala rozumně, že právě nebyl pohřbený ledovou bariérou a nebo pokud řeka, které se do něj vlévala, nebyla vyschlá či odkloněná stranou. Přibližně po třetinu doby, která uběhla od Rekonstituce, existovalo kolem hradeb Baritoe velké město – samozřejmě ne vždycky stejné –, a tak měl koncent pověst, že je městský a světský, s mnoha vazbami na rodiny, k jakým podle všeho patřili i Foralové. Prokávanci tam byli mocní a ve svém unářském matému školili mnoho mladých sækulárů, kteří se později dávali na práva, politiku či na obchod.

„Co se o ní můžeme dozvědět?“ zeptal se Jesry.

Otázka byla trefně formulovaná. Jednou za rok, o ročním apertu, naši unáři zhodnotili souhrny sækulárních zpráv za rok, který právě skončil. Pak, jednou za deset let, těsně před deceniálním apertem, zhodnotili předchozích deset výročních souhrnů a sestavili deceniální souhrn, který se stal součástí dodávky pro naši knihovnu. Jediné kritérium pro to, aby se zpráva do souhrnu dostala, bylo, že stále musí působit zajímavě. To odfiltrovalo v podstatě všechny zprávy, které se v sækulárním světě dostávaly do každodenních novin a vysílání. Jesry se Tulie zeptal, co Ignetha Foralová udělala, že to bylo dost zajímavé, aby se to dostalo do posledního deceniálního souhrnu.

„Měla významnou funkci ve vládě – patřila přibližně mezi tucet nejvýše postavených lidí. Postavila se proti Nebeskému strážci, a on se jí zbavil.“

„Zabil ji?“

„Ne.“

„Uvrhl ji do vězení?“

„Ne, jenom ji vyhodil. Domýšlím se, že teď má nějaké jiné místo, které jí zaručuje pořád dost velký vliv, aby nechala vyvolat někoho jako Paflagon.“

„Takže ona byla fidel sóry Aculoy?“

„Ignetha Foralová strávila v unářském matému v Baritoe šest let a napsala pojednání, ve kterém srovnávala Paflagonovu práci s prací nějakých jiných, éé...“

„Lidí jako Paflagon,“ řekl netrpělivě Jesry.

„Ano, z předchozích století.“

„Četlas je?“

„Nedostali jsme kopii. Možná za dalších deset let. Zašla jsem už do dolního labyrintu a prostrčila žádost přes mříž.“

Někdo v Baritoe – patrně unářský fidel – bude muset z pojednání Foralové pořídit ručně kopii a poslat nám ji. Když byla nějaká kniha velice populární, fidelové to dělali bez požádání a kopie se rozesílaly do jiných matémů.

„Člověk by čekal, že bohatá rodina si nechá kopie vytisknout strojem,“ poznamenal Jesry.

„To je příliš obyčejné,“ řekla Tulia. „Ale znám název: *Pluralita světů: Srovnávací studie polykosmického myšlení mezi halikárnci.*“

„Hmm. Připadám si jako brouk pod prokánským zvětšovacím sklem,“ řekl jsem.

„Baritoe je prokánsky orientovaný koncert,“ připomněla mi Tulia. „Kdyby to nazvala *Proč jsou halikárneci o tolik chytřejší než my*, nikam by se nedostala.“ Příliš pozdě jsem si uvědomil, že Tulia teď patří k prokánskému řádu.

„Takže se zajímala o polykosmos,“ řekl Jesry, než se z toho mohl vyvinout spor. „Co se mohlo stát, aby to bylo pozorovatelné z observatoria a udělalo to z polykosmu důležité téma?“ Byl to ten typ otázky, jakou by Jesry nikdy nepoložil, kdyby už na ni neznal odpověď, a také nám ji hned poskytl: „Vsadím se, že se něco stalo se sluncem.“

Chystal jsem se mu vysmát, ale zarazil jsem se, když jsem si připomněl, že Sammann se koneckonců díval do slunce. „Něco, co je pozorovatelné pouhým okem?“

„Sluneční skvrny. Erupce. Mohou ovlivnit naše počasí a tak dál. A od dob praktického věku nás už atmosféra před určitými jevy nechrání.“

„Dobře, ale jestli se to odehrává tam, tak proč se Orolo díval na severní pól?“

„Aurora,“ řekl Jesry, jako by doopravdy věděl, o čem mluví. „Reaguje na sluneční erupce.“

„Jenže za celou tu dobu jsme neměli jedinou slušnou polární záři,“ připomněla Tulia se spokojeným kočičím výrazem ve tváři.

„Tu bychom mohli pozorovat pouhým okem,“ odvětil Jesry. „Tenhle náš tablet by mohl být dokonalý nástroj k pozorování nejenom polárních září, ale i samotného slunečního kotouče.“

„Všímám si, že teď, když je na něm něco dobrého, je to ‚náš‘ tablet,“ poznamenal jsem.

„Jestli na to přijde súra Trestanas, zase to bude ‚tvůj‘ tablet,“ řekla Tulia. Ona a já jsme se zasmáli, ale Jesry byl odhodlaný se nebavit.

„Vážně,“ navázala Tulia, „tahle hypotéza nevysvětluje, proč evokovali fráta Paflagona. Na sluneční erupce se může dívat každý kosmograf.“

„Ptáš se, kde je souvislost s polykosmem?“ řekl Jesry.

„Přesně tak.“

„Třeba *žádná není*,“ zamyslel jsem se, „třeba Ignetha Foralová jenom chtěla kosmografa a náhodou si vzpomněla na Paflagonovo jméno.“

„Třeba ji pronásledují jako kacírku a Paflagona vytáhli proto, aby ho mohli taky upálit,“ nadhodil Jesry. Několik minut jsme diskutovali o podobných nápadech, než jsme je všechny zavrhli ve prospěch tvrzení, že pro výběr Paflagona musel být nějaký dobrý důvod.

„No,“ ozval se Jesry, „starodávní teoři se původně dostali k debatám o polykosmu přes úvahy o hvězdách: jak vznikají a co se v nich odehrává.“

„Vznik jádra a tak dál,“ řekla Tulia.

„A nejen to, ale když hvězdy zemřou, jak dojde k rozmetání jejich jader do vesmíru, aby se mohly vytvořit planety a –“

„A my,“ dořekl jsem.

„Jo,“ řekl Jesry. „Vede to k otázce, jak to že jsou všechny ty procesy tak jemně vyladěné, aby byl jejich výsledkem život? Nepříjemná otázka. Deolateri by řekli: ‚No vždyť Bůh stvořil vesmír jenom pro nás.‘ Jenže polykosmická odpověď zní: ‚Ne, musejí existovat spousty vesmírů, některé příhodné pro život, většina ne – my vidíme pouze jeden vesmír, ve kterém jsme schopni existovat.‘ A *odtud* pramení všechny ty filosofické otázky, které tak ráda studuje súra Aculoä.“

„Myslím, že už chápu, kam tím míříš, když hádáš, že je nějaký problém se sluncem,“ řekl jsem. „Třeba existují nějaká nová pozorování slunce, která jsou v rozporu s tím, co jsme si mysleli, že víme o teorii dějů v jádru hvězd. A možná to má následky, které zasahují až do těch polykosmických teorií, o něž se zajímá Paflagon.“

„Nebo – což je pravděpodobnější – si to tak Igneth Foralová omylem *vykládá*, a tak Paflagona vytáhla a teď ho posílá po falešné stopě,“ řekl Jesry.

„Já myslím, že je chytrá dost,“ namítla Tulia, ale Jesry ji neslyšel, protože se mu v hlavě formovalo rozhodnutí. Otočil se ke mně. „Chci jít taky dolů a podívat se na to s tebou,“ řekl. „Nebo bez tebe, jestli máš moc práce.“

Našlo by se asi tucet různých důvodů, proč se mi ten nápad nelíbil, ale nemohl jsem to říct, aby to nevypadalo, že chci být hnusný a zabavit si tablet jen pro sebe. „Dobře,“ řekl jsem.

„Víš jistě, že je to dobrý nápad?“ zeptala se Tulia – takovým tónem, jako by si byla poměrně jistá, že není. Ale dřív, než se mohla rozvinout pořádná hádka, jsme si všichni všimli blížící se súry Aly, která k nám mířila přímo přes louku. „A já,“ řekl Jesry.

Súra Ala měla neobvyklý vzhled, ale nedokázal jsem přijít na to, v čem to spočívá; občas se mi stávalo, že jsem na ni při přednáškách nebo při provenálu civěl a snažil se vyznat v jejím obličejí. Měla kulatou hlavu a štíhlý krk, poslední dobou zdůrazněný krátkým účesem, který si pořídila během apertu, a od té doby si ho nechávala jednou z ostatních súr udržovat. Měla velké oči, malý ostrý nos a široká ústa. V místech, kde měla Tulia plné tvary, byla Ala drobná a na kost vyhublá. Její tělesná stránka v sobě každopádně měla něco, co odpovídalo její duši.

Neztrácela čas tím, že by nás pozdravila. „Po osmisté za poslední tři měsíce je frát Erasmus v centru vášnivé debaty. Pečlivě mimo doslech ostatních. A neobejde se to bez významných pohledů k obloze a k Shufovu záhrobku,“ začala. „Nesnažte se to zamlouvat, já vím, že po něčem jdete. Už týdny a týdny.“

Dlouho jsme tam všichni jen stáli. Srdce mi bušilo. Ala stála v bojovném postoji proti nám třem a očima jako reflektory nám přejížděla po tvářích.

„Tak dobře,“ řekl Jesry, „nebudeme dělat potíže.“ Ale to bylo všechno, na co se zmohl. Následovalo další dlouhé mlčení. Čekal jsem, že Alin obličej ovládne vztek. Že pohrozí, že na nás pošle inkvizici. Místo toho její tvář pomalu povadla. Chvilí jsem si myslel, že třeba projeví nějakou jinou emoci – netušil jsem jakou. Ale ona na sebe vzala prázdný odhodlaný pohled, otočila se k nám zády a začala odcházet. Sotva udělala pár kroků, Tulia se vydala za ní a Jesryho a mne nechala o samotě. „To bylo divné,“ poznamenal.

Sotva jsem se vzmožil na to, abych nějak zareagoval. Znovu se mě zmocnil ten pocit smutku, který mi nedovolil usnout v cele tu noc, kdy Ala vstoupila do Nového kruhu.

„Ty si myslíš, že by nás práskla?“ zeptal jsem se ho.

Chtěl jsem, aby to vyznělo nevěřicně, jako bych říkal: *doopravdy jsi tak pitomý, aby sis myslel, že nás práskne?* Ale Jesry to vzal, jak to slyšel. „Byl by to výtečný způsob, jak si šplhnout u správce regulanta.“

„Ale ona si dala záležet, aby k nám přišla, když kolem nikdo nebyl,“ připomněl jsem.

„Třeba doufala, že s námi vyjedná nějaký obchod.“

„Co bychom jí tak asi mohli z obchodního hlediska nabídnout?“ vyprskl jsem.

Jesry se nad tím zamyslel a pokrčil rameny. „Naše těla?“

„Jsi odporný. Když už chceš dělat takové vtipy, proč neřekneš ‚naše city‘?“

„Protože si myslím, že k sůře Ale žádné city nechovám,“ odpověděl Jesry, „a myslím, že ani ona ke mně ne.“

„No tak, přece není tak hrozná.“

„Jak to můžeš říct, po tom divadýlku, co nám tu právě předvedla?“

„Třeba se nás jenom snažila varovat, že jsme moc nápadní?“

„V tom by mohla mít pravdu,“ připustil Jesry. „Měli bychom se spolu přestat bavit venku, kde nás může sledovat celý matém.“

„Máš nějaký lepší nápad?“

„Jo. Ve spodním sklepě Shufova záhrobku, až nám dá Arsibalt příště znamení.“

* * *

Nakonec k tomu došlo jenom o čtyři hodiny později. Všechno šlo dobře – na první pohled. Arsibalt dal znamení. Jesry a já jsme si ho všimli z různých míst a sešli jsme se v Shufově záhrobku. Kromě Arsibalta tam nikdo nebyl. Slezli jsme s Jesrym dolů a pustili jsme se do práce.

Ale ve všech ostatních ohledech to bylo od začátku špatně. Pokaždé, když jsem šel do Shufova záhrobku, vzal jsem to oklikou přes zadní část háje stránkovníků. Nikdy jsem nešel dvakrát stejnou cestou. Naproti tomu Jesry prostě přešel přes most a vzal to k záhrobku rovnou. Ale nemohl bych říct, že to provedl hůř než já, protože jsem ten den narazil aspoň na čtyři různé lidi

nebo skupinky lidí, kteří se taky procházeli, aby si užili počasí. Co by kamenem dohodil od Shufova záhrobku jsem málem zakopl o síru Tary a fráta Branche, kteří si vychutnávali důvěrnou chvílku, vzájemně zamotaní do svých rol.

Když jsem konečně dorazil k záhrobku, měl jsem v úmyslu schůzku zrušit. Ale Jesry nehodlal odejít. Přemluvil mě, abychom sešli dolů. Arsibalt jenom přihlížel a čím dál vyděšeněji těkal očima od dveří k oknu a zase zpátky. Sešli jsme tedy dolů a vmáčkli jsme se do komůrky, kde jsem strávil tolik hodin o samotě. Ale s Jesrym to nebylo stejné. Byl jsem už zvyklý na geometrické zkreslení, které měl na svědomí objektiv, ale Jesry ne, a tak strávil spoustu času přibližováním různých věcí, aby zjistil, jak vypadají. Nelišilo se to od toho, co jsem dělal při první práci s tabletem já, ale přesto se mi chtělo řvát. Jako by nechápal, že na to nemáme čas. Když ho něco doopravdy zaujalo, mluvil příliš nahlas. Oba jsme se potřebovali jít ven vymočít a já mu musel vysvětlit signál s dveřmi, který znamenal „čistý vzduch“.

Zdálo se, že uběhly dvě nebo tři hodiny, než jsme se konečně dostali k pozorování slunce. Tablet se k tomu hodil stejně dobře jako k pozorování vzdálených hvězd. Uměl generovat určité omezené množství světla, a tak se slunce jevilo ne jako oslnivá termonukleární ohnivá koule, nýbrž jako kotouč s ostrými okraji – rozhodně nejjasnější věc na tabletu, ale ne tolik jasná, aby se na ni nedalo podívat. Když si je člověk přiblížil a ztlumil jas, mohl pozorovat sluneční skvrny. Nedovedl jsem popravdě říct, jestli je jejich množství neobvyklé. Ani Jesry to nevěděl. Když jsme sluneční kotouč začernili a pozorovali prostor kolem něj, mohli jsme hledat sluneční erupce, ale neviděli jsme, že by se dělo něco neobvyklého. Ne že by některý z nás byl na takové věci odborník. Předtím jsme si slunce nikdy moc nevšimli, brali jsme je jako nepříjemnou, svévolnou hvězdu, která ruší naše pozorování všech ostatních hvězd.

Když jsme zmalomyslněli a dospěli k přesvědčení, že hypotéza o Sammannovi a ochranných brýlích je mylná a my jsme celé odpoledne promarnili, pokusili jsme se odejít, jenže dveře na horním konci schodů byly zavřené. V záhrobku byl někdo další; nebylo bezpečné vyjít ven.

Počkali jsme půl hodiny. Třeba Arsibalt dveře zavřel omylem. Přikradl jsem se nahoru a přitiskl k nim ucho. S někým tam mluvil, a čím déle jsem jejich tlumený hovor poslouchal, tím silnější byla moje jistota, že tou druhou osobou nahoře je síra Ala. Stopovala nás sem!

Jesry se o ní vyjádřil nelichotivě, když jsem se vrátil k němu dolů, abych mu tu novinu oznámil. Uběhla půlhodina a ona tam byla pořád. Oba jsme měli hrozný hlad. Arsibalta se už musela zmocňovat živočišná hrůza.

Naše tajemství bylo dozajista vyraženo, anebo brzy bude, přinejmenším jedné osobě. Jak jsme tam seděli ve tmě v podřepu, chycení jako krysy, měli jsme času víc než dost, abychom přemýšleli o důsledcích, které to bude mít. Pokračovat, jako by k ničemu nedošlo, by nebylo rozumné. Jelikož nám tedy

nic jiného nezbyvalo, stáhli jsme z podlahy plachtovinu a tablet jsme do ní zabalili. Potom jsme se vmanévrovali a protáhli do nejdlejšího místa, které se nám podařilo najít – k nejzazší mezi Arsibaltových terénních výzkumů –, a pomocí lopaty jsme tablet zahrabali čtyři stopy hluboko. Když jsme akci dokončili a díru jsme měli hezky zaházenou hlínou, vyšel jsem nahoru a znovu jsem přitiskl ucho ke dveřím. Tentokrát jsem žádný rozhovor neslyšel. Ale dveře byly pořád zavřené.

„Myslím, že Arsibalt nás opustil a že dal přednost večeri,“ řekl jsem Jesrymu. „Ale vsadím se, že ona je tam nahoře pořád.“

„Nemá v povaze v takovou chvíli odejít,“ přisvědčil Jesry.

„Páni, to je nejhezčí věc, jakou jsi o ní kdy řekl.“

„Co myslíš, že bychom měli udělat, Razi?“

Bylo zvláštní slyšet, jak se mě Jesry v nějaké záležitosti ptá na názor. Několik okamžiků jsem si tento nový pocit vychutnával, než jsem řekl: „Jestli nás chce prásknout, jsem tak jako tak mrtvý. Ale ty máš šanci. Takže vyjděme ven společně. Ty se zahal kápí, vyjdi rovnou zadními dveřmi a ztrať se. Já půjdu za Alou a promluví si s ní – odvede to její pozornost na dost dlouho, abys mohl zmizet ve tmě.“

„Dohodnuto,“ řekl Jesry. „Díky, Razi. A pamatuj si: jestli má spadeno na tvoje tělo –“

„Sklapni.“

„Fajn, pojďme na to,“ řekl Jesry a přetáhl si rolu přes hlavu. Ale všiml jsem si, že zároveň kroutí hlavou. „Dokážeš uvěřit, že tohle tady platí za vzrušující?“

„Třeba se ti přání jednou vyplní a ve světě se něco stane.“

„Říkal jsem si, že tohle by mohlo být ono,“ kývl hlavou směrem ke spodnímu sklepu. „Ale zatím to není nic víc než sluneční skvrny.“

Dveře se otevřely a na nás dopadlo světlo.

„Ahoj, chlapci,“ řekla súra Ala, „zabloudili jste?“

Jesry byl zahalený; neviděla mu do obličeje. Rozhodl se pokračovat v plánu navzdory tomuto malému zádrhelu. Vyskákal po schodech, protlačil se kolem Aly a zamířil k zadním dveřím. Já jsem mu byl hned v patách. Právě když jsem se ocitl proti sůře Ale, uslyšel jsem z chodby strašnou ránu. Jesry ležel na prahu, jak široký tak dlouhý, zakrytý zmuchlanou rolou – od pasu nahoru.

„Nemá cenu se schovávat, Jesry,“ zavolala Ala. „Tvůj úsměv bych poznala kdekoliv.“

Jesry se zvedl na nohy, spustil si rolu zpátky přes zadek a utekl. Když si teď moje oči zvykly na světlo, spatřil jsem, že Ala natáhla ve výšce kotníků přes východ svoji šňůru a uvázala ji ke dvěma křeslům po stranách dveří. Jelikož neměla, jak jinak na sobě rolu udržet, volně si ji přes sebe přehodila a přidržovala si ji jednou rukou. Otočila se ke mně zády a šoupavě přešla ke dveřím, aby si vzala šňůru zpátky.

„Arsibalt odešel před hodinou,“ prohlásila. „Myslím, že ze sebe vypotil tak polovinu své váhy.“

Nedokázal jsem se přinutit k veselí, neboť jsem věděl, že ve svém postavení si může stejně dobře začít utahovat ze mě nebo z Jesryho, kdykoli se jí bude chtít.

„Zdřevěněl ti jazyk?“ zeptala se po dlouhém mlčení.

„Kolik dalších lidí o tom ví?“

„Myslíš, kolika jsem to řekla? Nebo kolik jich na to přišlo samo od sebe?“

„Asi... obojí.“

„Já jsem to neřekla nikomu. Pokud jde o tu druhou otázku, hádala bych, že odpověď bude: každý, kdo si tě všímá tolik jako já, což pravděpodobně znamená... nikdo.“

„Proč by sis mě měla všímá?“

Obrátila oči v sloup. „Dobrá otázka.“

„Podívej, co chceš, Alo? O co ti jde?“

„Patří k pravidlům hry, že ti to nemůžu říct.“

„Jestli jde o to, že se snažíš být jako nějaký mladý správce regulant – její malá chráněnkyně –, tak to skoncuuj! Běž za ní a všechno jí řekni. Za úsvitu vyjdu Denní branou a půjdu najít Orola.“

Ve chvíli, kdy jsem to řekl, se omotávala svou šňůrou. Rola jako by se najednou dvakrát zvětšila, jak z Aly unikl všechn vzduch. Hrud' se jí propadla a hlava poklesla. Velké oči se na několik okamžiků zavřely. Každá jiná dívka v jejím věku by se v takovou chvíli rozpadla na kusy.

Je těžké říct, jak obludně jsem se cítil. Opřel jsem se o stěnu a nechal jsem hlavu v záklonu zadunět o zeď, jako bych se pokoušel uniknout ze své odporné provinilé kůže. Jenže ono se z ní nijak uniknout nedalo.

Súra Ala otevřela oči. Leskly se, ale viděly všechno. *Každý, kdo si tě všímá tolik jako já, což znamená... nikdo.*

Hlasem tichým tak, že jej téměř nebylo slyšet, řekla: „Měl by ses umýt.“

Jednou v životě se mi doopravdy podařilo pochopit dvojsmysl. Jenže Ala už byla pryč.

Jedenáctka: Seznam rostlin, jež jsou uvnitř hradeb zakázány, zpravidla pro své nežádoucí farmakologické účinky. Kázeň stanoví, že každý rostoucí exemplář, který je v matému nalezen, má být neprodleně vytržen i s kořeny a spálen a událost má být zapsána do Kroniky. Seznam původně sestavený svante Cartas zahrnoval pouze tři rostliny, ale jejich počet se v průběhu staletí rozšířil, jak pokračoval průzkum Arbře a byly objevovány nové druhy.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Stal bych se deolaterem a vydal bych se na sebedelší pout', abych našel zázračnou koupel, která by spláchla špínu, jíž jsem se právě potřísnil. Útrapy cesty by byly procházka růžovým sadem v porovnání s příštím přibližně týdnem v matému. Ne že by se Ala někomu svěřila. Na to byla příliš hrdá. Ale všechny ostatní sůry, počínaje Tuliou, poznaly, že trpí. A do další snídaně už všichni došli k závěru, že to musí být moje vina. Uvažoval jsem, jak to funguje. Moje první hypotéza, že Ala utekla domů a odvyprávěla celou historku křídárně plné zděšených sūr, byla na první pohled mylná. Moje druhá hypotéza byla, že neušlo pozornosti, jak Ala přišla domů po vynechané večeři nešťastná, zatímco já jsem byl viděn, jak se plížím domů o něco později, a tím pádem jsem jí provedl něco špatného. Teprve později jsem pochopil, že pravda je mnohem jednodušší: ostatní si všimli, že se Ala o mě zajímá, takže pokud byla nešťastná, mohlo to být jedině tím, že jsem provedl něco nepěkného, jedno co.

Rázem jsem byl odvržen všemi mladými ženami v matému. Všechny dívky jako by byly neustále zděšené, protože takový výraz se každé z nich usadil ve tváři, jakmile mě spatřila.

S postupem času to narůstalo. Kdyby Ala jednoduše sepsala, co se stalo, a připíchlá mi to na hrudník, nebylo by to tak hrozné; ale jelikož množství informací o tom, co jsem udělal, se rovnalo nule, lidská představitost jako by se utrhlá ze řetězu. Mladší sůry se ode mě odtahovaly. Starší mě při večeři probodávaly pohledem. Nezáleží na tom, *co* jsi provedl, mladý muži... my víme, že jsi něco provedl.

Alu jsem znovu uviděl teprve za čtyři dny, což bylo statisticky nepravděpodobné. Naznačovalo to, že ostatní sůry fungují jako hlídky a sledují můj pohyb, aby mohly Ale říct, kde nemá být.

Arsibalt byl tak vynervovaný, že skoro nemohl mluvit. Trvalo to tři dny, než přišel na večeři, celý špinavý, a pošeptal mi, že tablet vyzvedl z místa, kde jsme ho s Jesrym zakopali („najít ho bylo směšně jednoduché“), a schoval jej („pořádně a bezpečně“) na mnohem lepším místě.

Jesry a já jsme věděli, že hledat předmět, který je podle Arsibalta „pořádně a bezpečně“ schovaný, nemá smysl. Mohli jsme jenom čekat, až se uklidní.

Pochopil jsem, proč Alu vůbec nevidám: trávil s Tuliou nehorázně množství času v minstru, kde prováděly jakousi údržbu zvonů, nacvičovaly podivné změny a předávaly své vědomosti mladším sūrám, které je časem vystřídají.

Slunečné dny začaly být méně vzácné. Když jsem se podíval na vršek věže, občas jsem spatřil Sammanna, jak svačí a upřeně hledí přes brýle do slunce. Bavili jsme se s Jesrym o tom, že bychom mohli začadit tabulku skla a použít ji ke stejnému účelu, ale věděli jsme, že kdybychom to udělali špatně, mohli bychom oslepnout. Dokonce jsem uvažoval, že bych přešel přes hradbu, odběhl do dílny a vypůjčil si od Cord svářečskou masku. Ale to všechno nebylo ve skutečnosti nic víc než pokusy, jak odvést svou pozornost od

problému s Alou. Zpočátku jsem to bral jako otázku záchrany své pověsti. Ale jak čas ubíhal a já o tom přemýšlel víc, vyjasnila se mi pravá povaha věci: udělal jsem někomu zmatek v duši v okamžiku, kdy mi ta osoba svou duši otevřela. Teď byla zavřená. Byl jsem jediný, kdo mohl zmatek urovnat; jenže abych to mohl udělat, musel bych se tam nejdřív dostat. A netušil jsem jak, obzvlášť v případě někoho tak sveřepého, jako je Ala.

Ale jednoho dne, když jsem pokračoval na projektu s plevelem, mě napadlo, že by na někoho jako ona mohlo platit jednostranné odzbrojení. Práce, jíž jsme se s Liem na břehu řeky věnovali, mě přiváděla do kontaktu s mnoha jarními lučními květinami. Děvčata byla nahoře v minstru a prováděla údržbu zvonice. Najednou bylo všechno jasné. Uvedl jsem ten plán do pohybu dřív, než jsem ho doopravdy promyslel. O deset minut později už jsem stoupal jako náměsíčný po schodech minstru s kyticí v náručí zakrytou záhybem roly, protože jedna z nich patřila do Jedenáctky a já se ji chystal pronést přímo sídlem správce regulanta.

Padací mříž byla stále zamčená, schodiště stoupající pilířem nedostupné, horní praesidium zapovězené. Naše zvonkohra se nacházela v dolní části chronokaverny a byla přístupná po žebříku, který vedl vzhůru ze sídla defendora. Byla to slepá ulička končící v jakési servisní budce těsně pod zvonkohrou; výš do praesidia už se tudy pokračovat nedalo, takže jsem mohl tam nahoru jít, aniž bych vyvolal obavy, že bych se snad mohl pokoušet podívat na zakázanou oblohu.

Samotné zvony nebyly nijak chráněné před povětrnostními vlivy. Servisní budka pod nimi zakrývala část mechanismu, který zvony rozeznával. Slyšel jsem Alu a Tuliu, jak tam nahoře mluví. Žebřík vedl k padacím dvířkám v podlaze. Jak jsem lezl, srdce mi bušilo jako zvon; pevně jsem svíral příčky, abych nespádl. Květiny jsem si nacpal do roly, abych měl obě ruce volné, a teď na nich ulpíval můj pot. Nechutné. Ala se zasmála nějaké Tuliině vtipné poznámce. Udělalo mi radost, že se dokáže smát, a vzápětí mě zvláštním způsobem zamrzelo, že už se přese mě přenesla.

Nebyla šance vstoupit do budky s grácií. Prudce jsem strčil do padacích dvířek a odklopil je. Dívky zmlkly. Zvedl jsem otvorem kyticí a položil ji na jednu stranu na podlahu. Říkal jsem si, že to udělá lepší první dojem než můj obličej, před nímž se mladé ženy poslední dobou dávaly s křikem na útěk, jakmile ho zahlédly. Ale jen jsem tím oddálil nevyhnutelné. Můj obličej byl spojený se zbytkem mne. On a já budeme muset dorazit současně. Prostrčil jsem svou žalostnou tvář dvířky a rozhlédl se, ale nic jsem neviděl; budka měla okna, ale ta byla zakrytá. Dívky mne však svým na tmu přivyklým zrakem poznaly a zmlkly ještě víc, jestli je něco takového možné. Protáhl jsem dvířky nahoru i zbytek sebe.

Tulia upravila svou sféru, aby svítla. Seděly s Alou vedle sebe na podlaze, opřené zády o stěnu. Zajímalo mě proč. Ale raději jsem se neodvažoval otevřít ústa k jinému účelu než k tomu, který se nabízel. Proto jsem si klekl vedle

padacích dvírek a sebral jsem ze země kytici. Získal jsem tak několik okamžiků, abych si uvědomil, že nemám žádný plán a nic, co bych řekl. Ale jelikož jsem se s úrou Alou vyrostl a znal jsem její reakce, usoudil jsem, že nemůžu nic pokazit, když požádám o svolení. „Alo, rád bych ti je dal, jestli tě to nezabije.“

Přínejmenším jedna z nich se nadechla. Ani jedna nevznesla námitku. Uvnitř bylo víc místa, než jsem si představoval, ale bylo tam tolik trámů a hřídělí, že jsem si nebyl jistý, jestli se můžu postavit, proto jsem k místu, kde seděly, dolezl po kolenou. Něco o mě zavadilo – netopýr? Ale když jsem znovu přepočítal osoby v místnosti – což bylo mnohem později –, byli jsme tam jenom my dva. Takže to musela být Tulia, která se odtamtud teleportovala jako kosmický kapitán ve špiže.

„Díky,“ řekla Ala – obezřetně. „Ty jsi tohle pronesl přes sídlo regulanta? Určitě jsi musel jít tudy.“

„Ano,“ odvětil jsem. „Proč se ptáš?“ I když už jsem odpověď znal.

„Tohle je svantechanderský mor, ne?“

„Svantechanderský mor vytváří v tuto roční dobu zvláště vypadající květy, které jsou podle mého názoru krásné.“ Chystal jsem se uvést analogii s Aliným vzhledem, ale ztratil jsem odvahu, protože mi nebylo úplně jasné, jak formulovat tu část, že i ona vypadá svým způsobem zvláště.

„Ale patří do Jedenáctky.“

„Já o tom vím,“ řekl jsem, trochu nervózní z toho, jak se do mé analogie nabourala, jen aby zahájila spor. „Podívej, dal jsem ji tam proto, že je zakázaná. A tahle záležitost mezi tebou a mnou – ten zmatek, který jsem spískal – se celý týká něčeho jiného, co je taky zakázané.“

„Nedokážu uvěřit, že jsi to pronesl po schodech inkvizici přímo pod nosem.“

„Dobře. Když o tom teď mluvíš, byla to docela hloupost.“

„To slovo jsem použít nechtěla,“ řekla. „Díky, že jsi je přinesl.“

„Není zač.“

„Jestli si ke mně sedneš, ukážu ti něco, co bys nikdy nečekal, klidně se vsadím,“ prohlásila. A já jsem si byl tentokrát docela jistý, že v tom žádný dvojsmysl *není*. Než jsem se posadil na místo, kde byla předtím Tulia, Ala se zvedla – přínejmenším *ona* se tady postavit mohla – a došla ke dvírkám, která Tulia nechala otevřená. Ala je zavřela. Sedla si vedle mě a zhasla své světlo. Teď tam byla absolutní tma. Tedy, absolutní až na jedinou kaňku bílého světla, velkou asi jako Alina dlaň, která jako by visela v prostoru přímo před námi. Došlo mi, že to není náhoda; dívky tam seděly *kvůli* té světelné kaňce. Natáhl jsem se a prozkoumal ji pravou rukou (zvláštní, ale levá byla nepoužitelná, neboť se nějakou záhadou ovinula kolem Aliných ramen). O stěnu byla opřená deska, k níž byl přišpendlen čistý list, a ta bílá kaňka se na něj promítala. Teď,

když si moje oči zvykly, jsem poznal, že ta kaňka je kulatá. Vlastně dokonale kulatá.

„Vzpomínáš si na úplné zatmění v roce 3680, kdy jsme si udělali temnou komoru, abychom se na ně mohli dívat a nespálili si oči?“

„Krabice,“ vybavil jsem si, „s dírkou na jednom konci a listem bílého papíru na druhém.“

„Dělaly jsme tady s Tuliou jarní úklid,“ řekla, „a všimly jsme si skvrn slunečního světla, jak se pohybují po podlaze a po stěnách. Prosvítaly starým otvorem vysoko ve stěně, tamhle.“ Zkroutila se, aby ukázala do neproniknutelné tmy, a nějakou záhadou se ke mně dostala blíž. „Myslíme si, že ho tam udělali kvůli větrání, ale pak ho zatloukli prkny, protože se dovnitř dostávali netopyři. Světlo pronikalo škvírami mezi prkny. Spravily jsme to – skoro.“

„Tím ‚skoro‘ se myslí hezká malinká dírka?“

„Přesně tak, a sem dolů jsme daly stínítko. Pochopitelně s ním musíme hýbat, jak se slunce pohybuje po obloze.“

Ala dovedla velmi zdatně vložit slůvko *pochopitelně* do jakékoli jinak naprosto zdvořilé věty. Více než půlku života mě to čas od času dopálilo. Tady jsem to konečně nechal plavat. Byl jsem příliš pohlcený obdivem k Tuliině a Alině důvtipu. Mrzelo mě, že jsem na to nepřišel sám. K tomu, aby člověk mohl pozorovat vzdálené věci, nepotřeboval čočky ani zrcadlo z obroušeného a vyleštěného skla. Stejně dobře mohla posloužit i obyčejná dírka. Obraz, který vrhala, byl však slabý, a tak se na něj člověk musel dívat v tmavé místnosti – temné komoře.

Tulia očividně řekla Ale všechno o tabletu, Sammannovi a mých pozorováních. Připadalo mi však, že to jsou roky, co mi na těch věcech záleželo, stejně jako na nápravě toho, co jsem způsobil. Jak jsme tam spolu potmě seděli, bylo pro mě dokonce obtížné zmobilizovat v sobě aspoň trochu zájmu o slunce. Svítalo. Fotosyntéza byla v bezpečí. Nebyly tam žádné velké erupce a jen několik skvrn. Koho to zajímalo?

O pár minut později bylo ještě těžší se o to zajímat. Líbání nebyl předmět, který by se vyučoval v křídárnách. Museli jsme se učit metodou pokusu a omylu. Ani ty omyly nebyly špatné.

„Jiskra,“ řekla Ala – trochu příškrčeně – o chvíli později.

„To bych řekl!“

„Ne, zdálo se mi, že jsem viděla jiskru.“

„Slyšel jsem, že je normální v takových chvílích vidět hvězdy –“

„Nelichotí si!“ řekla a odstrčila mě stranou. „Právě jsem zahlédla další.“

„Kde?“

„Na stínítku.“

Přenesl jsem na ně svou pozornost, se zrakem poněkud zakaleným. Na stránce nebylo nic než stále ten samý křídově bílý kotouč.

A... jiskra. Světelný bod, jasnější než slunce, který zmizel, než jsem stačil získat jistotu, že tam je.

„Myslím –“

„Je to tam znovu!“ vykřikla. „Ale maličko se to pohnulo.“

Zpozorovali jsme jich ještě několik. Měla pravdu. Všechny jiskry byly vpravo dole od slunečního kotouče. Ale každá další se objevila o něco výš a dál nalevo. Kdyby se na stránku vynesly, vytvořily by přímku namířenou přímo na slunce.

Co by udělal Orolo? „Potřebujeme pero,“ vyhrkl jsem.

„Nemám,“ řekla. „Objevují se přibližně jednou za sekundu. Možná rychleji.“

„Je tady něco ostrého?“

„Připínáčky!“ Ala a Tulia použily k připevnění stránky na desku čtyři připínáčky. Jeden jsem vytrhl a nechal ho skutálet do její hřejivé ručky.

„Podrším desku, aby se nehýbala. Ty dělej vpichy do stránky, vždycky když zahlédneš jiskru,“ řekl jsem.

Ještě několik nám jich uteklo, než jsme se připravili. Klekl jsem si z boku, rukou přitiskl desku na stěnu a kolenem přidržel její dolní konec. Ona si rychle lehla na břicho a zvedla se na loktech. Obličej měla tak blízko papíru, že jsem ve slabém světle, které ze stránky unikalo, viděl její oči a křivku tváře. Byla to ta nejkrásnější dívka v koncertu.

Další jiskru jsem zahlédl, jak se jí odrazila v oku. Vymrštila ruku a píchla do papíru.

„Bylo by dobré, kdybychom znali přesný čas,“ řekl jsem.

Pích. „Během několika minut,“ pích, „to pochopitelně uteče ze stránky pryč.“ Pích. „Pak můžeme vyběhnout ven,“ pích, „a podívat se na hodiny.“ Pích.

„Všimneš si na těch záblescích něčeho zvláštního?“ Pích.

„Nejsou okamžité.“ Pích. „Vzplanou rychle,“ pích, „ale zhasínají pomalu.“ Pích.

„Já myslel barvu.“ Pích.

„Jaksi namodralé?“ Pích.

Z nenadálého zaskřípání jsem málem dostal infarkt. Automatický mechanismus zvonice se dával do pohybu. Hodiny odbíjely druhou. V takovou chvíli bylo obvyklé zacpat si uši. Neměl jsem odvahy; Ala by se na mě vrhla s tím píchajícím připínáčkem. Pích... pích... pích.

„Takže čas bychom věděli,“ řekl jsem, když jsem měl dojem, že by mě mohla znovu slyšet.

„U záblesku, který byl nejbliž odbíjení druhé, jsem udělala trojitou díрку,“ řekla.

„Dokonalé.“

„Myslím, že se zakřivuje,“ řekla.

„Zakřivuje?“

„Jako – to, co ty záblesky vydává, se nepohybuje po přímce. Mění to kurz,“ řekla. „Zřejmě to letí mezi námi a sluncem – právě teď to přechází přímo přes sluneční disk. Ale ta linie vpichů mi nepřipadá přímá.“

„Pokud je to na oběžné dráze, tak je to vážně divné,“ konstatoval jsem. „Mělo by se pohybovat rovně.“

„Leda že by to měnilo kurz,“ nedala se. „Třeba ty záblesky nějak souvisejí s pohonným systémem té věci.“

„Už si vzpomínám, kde jsem viděl takový odstín modré,“ řekl jsem.

„Kde?“

„V Cordině dílně. Mají tam stroj, který používá plazmu k řezání kovu. Světlo, které z něho vychází, má tenhle odstín modré. Stejný jako horká hvězda.“

„Opouští to okraj slunečního kotouče,“ řekla. Potom: „Hej!“

„Hej co?“

„Přestalo to.“

„Žádné další záblesky?“

„Žádné další záblesky. Jsem si tím jistá.“

„Tak ještě než dám tu věc pryč, udělej několik vpichů po okraji slunečního kotouče, ať víme, kde slunce stálo ve vztahu vůči tomuhle všemu. Podle toho a času – můžeme tu věc najít!“

„Jak ji můžeme najít?“

„Můžeme zjistit, kde stálo slunce na obloze v tento den roku ve dvě odpoledne. Tedy, před kterou z takzvaných stálic přechází. Ta věc s plazmovými záblesky, kterou jsme sledovali – byla na stejném místě. To znamená, že pokud znovu nezmění oběžnou dráhu, přejde přes tytéž stalice při každém obletu. Dokážeme to na obloze najít.“

„Ale zdá se, že tomu nedělá žádné problémy změnit oběžnou dráhu,“ řekla Ala, zatímco pečlivě vyznačovala hustě rozmístěnými vpichy sluneční kotouč.

„Ale jednou z částí hádanky, kterou jsme až doteď – možná – nechápali, je skutečnost, že se tak chová pouze tehdy, když prolétá blízko slunce. Takže dokud budeme mít tuto temnou komoru, můžeme to podle slunce stopovat.“

„Proč by poloha slunce měla hrát nějakou roli?“

„Já myslím, že se to skrývá,“ řekl jsem. „Pokud by to dělalo to samé, co provádělo teď, na noční obloze, každý by to viděl pouhým okem.“

„Ale nám se to podařilo zachytit pomocí dírky a listu papíru!“ připomněla Ala. „Takže jako způsob skrývání je to dost neúčinné.“

„A Sammann to evidentně pozoruje přes svářečské brýle,“ dodal jsem. „Ale rozdíl je v tom, že lidé jako ty, já a Sammann jsou...“

„Jsou co?“ zeptala se. „Poučení?“

„Jo. A těm anebo zkrátka tomu, co je ta věc zač, nevadí, jestli poučení lidé vědí, že tam nahoře jsou. Nechávací nás, abychom se o jejich existenci dozvěděli –“

„Což se sækulární moci nelíbí –“

„Což je důvod, proč byl Orolo odvržen – protože se na to díval.“

Chvilí nám trvalo, než jsme se odtamtud dostali. Dělo se toho příliš mnoho najednou. Já jsem smotal stránku a strčil jsem si ji do roly. Ala si vzala kytici. To mi připomnělo, proč jsem vlastně sem nahoru přišel a co jsme dělali předtím, než si Ala všimla těch záblesků. Připadal jsem si jako idiot, že jsem to mohl pustit z hlavy. Jenže Ala si v tu chvíli už vzpomněla na svantechanderský mor a přemýšlela, co s ním udělat. A tak jsme si to vyměnili: já jsem jí dal nákres a ona mi vrátila květiny, abych tak na sebe mohl vzít riziko spojené s jejich propašováním zpátky dolů.

„Co bychom měli udělat příště?“ zapřemýšlel jsem se nahlas.

„Myslíš...?“

Otevřeli jsme padací dvířka. Byla tam spousta světla. Chystal jsem se plácnout: „S tím, co jsme právě viděli,“ když jsem si všiml výrazu v její tváři – jak se připravuje, že bude znovu zraněna. Myslím, že jsem se zarazil právě včas.

„Chceš – měli bychom –“ začal jsem, ale pak jsem zavřel oči a prostě jsem to vyklopil. „Myslím, že bychom v tom měli být přede všemi upřímní.“

„Já proti tomu nic nemám.“

„Asi to zařídím na zítřek. Po provenálu.“

„Řeknu Tulii,“ prohodila a něco na tom, jak to jméno vyslovila, mě informovalo, že ví všechno; ví, že jsem kdysi byl do její nejlepší kamarádky zamilovaný. „Koho chceš jako svědka?“

Chystal jsem se uvést Lia, ale Jesry se v téhle záležitosti choval jako takový pitomec, že jsem usoudil, že to musí být on. „A náš volný svědek může být klidně Haligastreme nebo kdo se namane.“

„Jaký poměr oznámíme?“ zeptala se.

Nebyla to těžká otázka. Poměry se měly oznamovat, když vznikaly a když zanikaly. Byl to způsob, jak omezit klepy a pletichy, které se v matému mohly tak snadno rozbujet. Koncent Svante Edhara uznával několik typů poměru. Nejméně vážný byl *tivijský*. Nejvážnější – *perelitský* – se rovnal manželství. Ten nepřicházel u dvou dětí našeho věku, které se ještě před tři čtvrtě hodinou nenáviděly, v úvahu. Kdybych řekl *tivijský*, Ala by mě srazila padacími dvířky dolů a já bych strávil poslední čtyři sekundy svého života lítostí, že jsem neřekl *etrevanský*.

„Snesla bys, aby lidé věděli, že jsi v *etrevanském* poměru s tím kapitálním idiotem frátem Erasmem?“

Usmála se. „Ano.“

„Fajn.“ Pak přišly rozpaky. Zdálo se vhodné ještě jednou ji políbit. Proběhlo to dobře.

„A teď – oznámíme někomu, že jsme právě objevili cizí kosmickou loď, která se ukrývá na oběžné dráze kolem Arbre?“ zeptala se tenkým, stydlivým hlasem – což jí vůbec nebylo podobné. Jenže ona nebyla zvyklá na průšvihy

tak jako já, a proto nejspíš nabyla dojmu, že by se v takových otázkách měla podříditi otrlému zločinci.

„Pár lidem. Jsem si celkem jistý, že Lio je dole v sídle defendora. Zastavím se tam a řeknu mu –“

„To by šlo. Stejně bychom měli chodit odděleně, dokud nebude náš poměr veřejný.“

Z rychlosti, s jakou přeskakovala mezi tématy lásky a cizí kosmické lodi, se mi točila hlava. A nebo mě jímala závrať. „Setkáme se tedy později dole. Ostatním to oznámíme, jakmile se naskytne příležitost.“

„Ahoj,“ řekla. „Nezapomeň na svou zakázanou květinu.“

„Nezapomenu,“ řekl jsem.

A pak zmizela po žebříku dolů, jako by nic.

O minutu později jsem ji následoval. Lia jsem našel v čítárně v sídle defendora. Studoval knihu o bitvě z praktického věku, kterou svedly v opuštěných tunelech velkoměstské podzemní dráhy dvě armády, a protože jim došla munice, musely bojovat nabroušenými lopatkami. Chvilí na mě tupě hleděl. Já jsem musel vypadat ještě tupěji. Pak mi došlo, že nemám napsané na čele, co se právě stalo. Budu muset fakticky komunikovat.

„Za poslední hodinu se staly neuvěřitelné věci,“ promluvil jsem.

„Jako například?“

Nevěděl jsem, co uvést jako první, ale usoudil jsem, že mimoarberské kosmické lodě jsou pro čítárnu správce defendora lepší téma. Proto jsem mu poskytl podrobný výklad. Tvářil se trochu zmateně, dokud jsem se nedostal k tomu, jak se stopa záblesků zakřivovala, a nezmínil se o plazmě. Pak jako by mu všechno docvaklo a obličej se mu projasnil, „Já vím, co to je,“ prohlásil.

Byl si tak jistý, že mě ani nenapadlo o tom pochybovat. Místo toho mi jen probleskla hlavou otázka, odkud to ví. „Jak můžeš –“

„Já vím, co to je.“

„Dobře. Co to je?“

Poprvé ode mne odtrhl oči a nechal pohled bloudit po čítárně. „Možná je to tady... a nebo by to mohlo být ve Staré knihovně. Najdu to. Ukážu ti to později.“

„Proč mi to prostě neřekneš?“

„Protože mi nebudeš věřit, dokud ti to neukážu v knize, kterou napsal někdo jiný. Tak hrozně šílené to je.“

„Fajn,“ řekl jsem. Pak jsem dodal: „Blahopřeju!“ Protože mi to přišlo případné.

Lio zabouchl knihu, vstal, otočil se ke mně zády a vyrazil k policím.

* * *

Po návratu do klauzury jsem si uvědomil, že věci se budou hýbat mnohem pomaleji, než bych chtěl. Měl jsem službu u večeře, takže jsem zbytek

odpoledne strávil v kuchyni. Ala a Tulia vařit nemusely, zato však musely servírovat. Když mi Ala hodila do misky horký brambor, podívala se na mě způsobem, který na mě zapůsobil tak, že by nebylo vhodné to tady popisovat. Když mi vzápětí Tulia přelila brambor omáčkou s dušenou zeleninou, věnovala mi pohled, který dokazoval, že se jí Ala se vším svěřila. „Bezva, s tou dírkou!“ řekl jsem jí. Frát Mentaxenes, který mě svou miskou dloubal do ledvin, jak se mě snažil popohnat, neměl ponětí, o čem to mluvím, a jenom se ještě víc rozčílil.

Lio se u večere neukázal. Jesry tam byl, ale nemohl jsem s ním mluvit, protože jsme seděli u obsazeného stolu spolu s Barbem a několika dalšími. Arsibalt od nás seděl co nejdál, jak bylo poslední dobou jeho zvykem. Po večeri měl úklid. Jesry odešel do křídárny, aby s několika dalšími edhariány pracoval na nějakém důkazu. Bylo možné, že u toho zůstanou až do rána. Ale stejně jsem s ním mluvit nemohl, protože jsem potřeboval ulovit fráta Haligastrema a dohodnout na zítra malý rit, při kterém s Alou před svědky oznámíme svůj poměr a necháme jej zanést do Kroniky.

Přece jen jsem si ale udělal čas zjistit, kde stálo slunce na obloze ve dvě odpoledne. Po večerce, když se fidelové odebrali na kutě, jsem sám vyšel na louku, sedl jsem si na lavičku a hodinu jsem hleděl na to místo na obloze v naději, že budu mít štěstí a zahlédnu prolétající družici. Což bylo absurdní, protože kdyby se tahle kosmická loď dala pozorovat pouhým okem, žádná ze všech těch intrik by nebyla nutná. Musela to způsobovat nějaká kombinace toho, že je příliš malá, příliš tmavá a nebo příliš vysoko, než aby se od ní odrazilo dost světla, které by našim očím umožnilo ji zahlédnout. Ale potřeboval jsem chvíli sedět o samotě a hledět do tmy, abych si uspořádal myšlenky. Myšlenky mi kmitaly mezi těmi dvěma tématy sem a tam celou hodinu. Když už jsem byl úplně vyčerpaný, vstal jsem a odplížil jsem se do prázdné cely, kde jsem usnul hlubokým spánkem.

Lio byl na snídani v refektáři. Když jsem upoutal jeho pozornost, významně se podíval na velkou starou knihu, kterou vyhrabal: *Exoatmosférické zbraňové systémy praktického věku*.

Povzbudivé.

Jesry snídani vynechal. Potom jsme já i Ala většinu dopoledne promrhali přípravami na dnešní odpoledne. Tivijský poměr se dal oznámit bez příprav, ale při etrevanském se očekávalo, že si o tom každý z účastníků nejdřív promluví se starším frátem nebo súrou. Právě jsem s tím končil, když začali zvonit provenál. Byl to jeden z těch čím dál vzácnějších dní, kdy měl hodiny natahovat můj starý tým. Našel jsem celu, ve které Jesry ještě vyspával, shodil jsem ho z kavalce a donutil jsem ho, aby se začal hýbat. Do minstru jsme nakonec museli sprintovat, s obvyklým zpožděním. Ale bylo příjemné mít naši skupinu zase pohromadě, po všem, co se poslední dobou dělo, a já jsem si jednoduchou fyzickou práci při natahování hodin užíval víc, než bývalo mým zvykem.

Potom jsme se všichni odebrali do refektáře na polední jídlo. Tam ovšem hovor o kosmické lodi nepřicházel v úvahu. Místo toho se všechno točilo kolem ritu, který jsme s Alou měli později absolvovat. Byl jsem z celého týmu první, kdo zašel tak daleko, aby vstoupil do takového poměru, a tak se to trochu podobalo nácviku na pánskou jízdu. Byli jsme tak hluční a zábavní (přinejmenším jsme si mysleli, že jsme zábavní), že nás dvakrát nezávisle na sobě požádali, abychom se ztišili, a pohrozili nám přísným trestem – což mělo za následek jedině to, že jsme byli ještě hlučnější a zábavnější.

V jednu chvíli jsem si od toho všeho získal v duchu nakrátko odstup, abych si vychutnal výrazy na tvářích svých přátel a zamyslel se nad vším, co se poslední dobou dělo. A spolu s tím jsem si vzpomněl i na to, že Orol byl odvržen, že je teď někde venku, v záhradbí, a snaží se najít svou cestu. Což mě rozesmutnilo a dokonce oživilo jiskru toho starého hněvu. Ale nic z toho mi nebránilo, abych byl se svými přáteli šťastný. Určitý podíl na tom mělo čisté vzrušení z toho, co se odehrálo mezi mnou a Alou. Ale svůj díl na tom měla také sílící jistota, že jsme s Alou a Tuliou zvítězili nad těmi jako Spelikon a Trestanas, kteří nám odepřeli vstup do observatoria a pokusili se získat kontrolu nad tím, co víme a o čem přemýšlíme. Jen jsme teď potřebovali najít takový způsob, jak to rozhlásit, který by nevedl k mému odvržení. Už jsem nechtěl koncent upustit. Dokud v něm žila Ala, tak ne.

Ji ani Tuliu nebylo nikde vidět, a zanedlouho jsme zjistili proč: měly povinnosti v minstru. Zvony začaly vyzvánět nedlouho poté, co jsme dojedli. Několik minut jsme seděli, poslouchali a snažili se rozšifrovat změny. Ale Barb měl tyhle věci naučené nazpaměť a přišel na to první. „Vokát,“ oznámil, „sækulární moc si vyvolá jednoho z nás.“

„Frát Paflagon na ten úkol zřejmě nestačil,“ poznamenal Jesry, když jsme dopíjeli pivo.

„Nebo si vyžádal posily,“ nadhodil Lio.

„Nebo dostal infarkt,“ řekl Arsibalt. Poslední dobou měl plno podobných chmurných myšlenek, a tak jsme se na něj my ostatní otráveně podívali, dokud nezvedl ruce na znamení, že se vzdává.

Loudavě jsme přešli přes louku k minstru. I tak jsme se tam dostali s dostatečnou časovou rezervou a ocitli jsme se v první řadě, nejbliž ke stínítku. Vokát vyzváněl ještě několik minut poté, co jsme dorazili na místo. Potom sešlo osm zvoníků v zástupu dolů ze svého balkónu a zaujali místa dál od stínítka. Sbor stovkařů vyšel do kněžiště a spustil jednotónový zpěv. Napadlo mě, že bych se vrátil, abych byl blízko Ale, jenže součástí kázně bylo i to, že se lidé neměli pouštět do žádného přítulného párování, dokud nebyl jejich poměr oznámen, takže to muselo ještě několik hodin počkat.

Tentokrát s sebou Statho neměl žádné inkvizitory jako při vokátu fráta Paflagona. Úvodní pasáže ritu odříkal stejně jako posledně a poprvé od chvíle, kdy začaly vyzvánět zvony, na mě dolehlo vědomí, že se to doopravdy děje. Přemýšlel jsem, se kterým znavačem se rozloučíme – jestli to tentokrát bude

jeden z nás desítkám, anebo někdo jako frát Paflagon, se kterým jsme se nikdy nesetkali, protože byl z jiného matému.

Než Statho dospěl k té části ritu, kdy měl oznámit jméno evokovaného, byl jsem už pořádně nervózní. V minstru bylo stejné ticho jako ve spodním sklepe pod Shufovým záhrobkem. Proto se mi skoro chtělo křičet, když si ten okamžik vybral k tomu, aby se odmlčel a začal se přehrabovat ve svém hábitu. Vytáhl stránku, která byla složená do sebe a zapečetěná kouskem včelího vosku. Rozložil ji, zvedl si ji před obličej a zatvářil se užasle.

Působilo to tak nevhodně, že dokonce i on pocítil potřebu to vysvětlit. Oznámil: „Jmen je šest.“

Vřava není správný výraz pro vylíčení toho, když několik set znavačů nehybně stojí a šeptá si mezi sebou, ale má v sobě ten správný náboj. Jediný vokát byl sám o sobě velmi vzácný. Šest najednou jich nebylo nikdy – nebo snad ano? Podíval jsem se na Arsibalta. Přečetl si, co se mi honí hlavou. „Ne,“ zašeptal, „dokonce ani kvůli Velkému valounu.“

Podíval jsem se na Jesryho. „Je to tady!“ řekl mi. Myslel tím něco jiného, něco, na co čekal.

Statho si odkašlal a počkal, až utichne šum.

„Šest jmen,“ pokračoval. Minstr se znovu ztišil, až na slabé kvílení policejních sirén za Denní branou a dunění motorů. „Jeden z dotyčných mezi námi již není.“

„Orolo,“ řekl jsem. Asi stovka dalších to řekla zároveň se mnou. Statho zrudl v obličejí. „Vokát,“ zvolal, ale hlas se mu zadrhl a on musel polknout, než se o to znovu pokusil. „Vokát pro fráta Jesryho z edhariánské kapituly decenářského matému.“

Jesry se otočil a praštil mě do ramene, dost prudce, aby mi tam zůstala pohmožděnina, která mě bude bolet ještě za tři dny. Něco, co mi ho bude připomínat. Potom se k nám otočil zády a odešel z našich životů.

„Pro síru Betulu z edhariánské kapituly centenářského matému... fráta Atafraxe z téhož... fráta Goradona z edhariánské kapituly decenářského matému... a síru Alu z Nového kruhu decenářů.“

Než jsem znovu nabyl vědomí, stála už na prahu dveří ve stínítku. Byla stejně zaskočená jako já. Z očí se jí začaly kutálet slzy, jak tam zaváhala a podívala se mým směrem.

Když jsem se před všemi těmi měsíci díval, jak odchází frát Paflagon, jasně jsem chápal, že ho už nikdo z tohoto koncentu nikdy nespátří. Teď se totéž dělo s Alou. Mně to však nedošlo. Jediné, co ke mně proniklo, byl ten výraz v její tváři.

Později mi řekli, že jsem srazil k zemi dva lidi, jak jsem si k ní probíjel cestu. Chytila mě loktem kolem krku a políbila mě na rty. Pak na okamžik přitiskla svou zvlhlou líc na moji.

Když mezi námi frát Mentaxenes zavřel dveře, podíval jsem se dolů a zjistil jsem, že mám ve své role zastrčenou smotanou stránku. Byla

propíchaná malými dírkami. Než jsem si to všechno uvědomil a postoupil dopředu, abych přitiskl obličej na stínítko, Jesry, Betula, Atafrax, Goradon a Ala už odešli stejnou cestou, kterou předtím odkráčeli Paflagon a Orol. Všichni až na mne zpívali.

Strašlivé události: Celosvětová katastrofa, nedostatečně zdokumentovaná, ale všeobecně považovaná za důsledek chyby na straně lidí, která ukončila praktický věk a bezprostředně vedla k Rekonstituci.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p, R.

„Ty víš, jak to myslím,“ řekl Lio. „Je to tak šílené, že bys mi to nevěřil, kdybych ti to neukázal v knize.“

On a já, Arsibalt, Tulia a Barb jsme seděli kolem velkého stolu v Shufově záhrobku. *Exoatmosférické zbraňové systémy praktického věku* na něm byly rozprostřeny jako pitvaná mrtvola. Prohlíželi jsme si oboustrannou rozkládací přílohu. Čtvrt hodiny nám zabralo jen to, abychom tu věc rozvinuli, a přitom nepotrhali staré listy: byl to opravdový papír vyrobený v továrně. Před sebou jsme měli obrovský, nádherně podrobný nákras kosmické lodi. Na jednom konci ji zdobila správná špice, jakou by raketa měla mít. Všechno ostatní na ní vyhlíželo podivně. Neměla motory jako takové. Na zádi, kde by každá řádná raketa měla mít zvonovité štíty trysek, byl místo nich široký plochý kotouč. Vypadal jako podstavec, na jakém by raketa mohla stát. Před ním se nacházelo několik mohutných sloupů a ty stoupaly k tomu, co jsem považoval za vlastní kosmickou loď: seskupení zaoblených tlakových nádob krytých zmíněnou špicí.

Lio na ty sloupy ukázal: „Tlumiče rázů,“ řekl, „jenže trochu větší.“ Upozornil nás na maličký otvor uprostřed toho velkého kotouče na zádi. „Tudy by to plivalo atomové bomby, jednu za druhou.“

„To je ta část, se kterou se pořád nemůžu vnitřně smířit.“

„Slyšeli jste někdy o deolaterech, kteří chodí bosky po řeřavých uhlicích, aby dokázali, že mají nadpřirozené schopnosti?“ Zadíval se ke krbu. Zapálili jsme v něm oheň. Ne že bychom ho potřebovali. Několik oken jsme měli otevřených, aby dovnitř mohl čerstvý, vegetací provoněný vítr, který vanul přes mladý jetel na louce. Ten vzduch přinášel smutné písně. Většinu znavačů šestinásobný vokát tak šokoval, že skládat o něm hudbu bylo to jediné, čeho byli schopni. My v této místnosti jsme měli jinou cestu, jak se s touto ztrátou vyrovnat, ale jen proto, že jsme znali věci, o kterých ostatní nevěděli. Oheň jsme zapálili hned, jak jsme přišli, nikoli pro zahřátí, ale jako primitivní způsob určité útěchy. Bylo to něco, co lidé dělali dávno před Knoüsem,

dokonce dávno před tím, než začali používat řeč, aby si vymohli kousek prostoru v temném vesmíru, jemuž nerozuměli a který byl zvyklý brát si nenadále a navěky členy jejich rodiny a přátele. Lio přešel k ohni a pohrabáčem útočil na žhnoucí poleno tak dlouho, až z něj otloukl několik kusů řeřavých uhlíků. Jeden z nich vyhrábl ven na dlaždice. Byl velký asi jako ořech a rudě žhnul.

Začínal se mě zmocňovat neklid.

„Razi,“ řekl, „vzal by sis to do kapsy a prošel se s tím?“

„Nemám kapsy,“ zažertoval jsem.

Nikdo se nezasmál.

„Promiň,“ řekl jsem. „Ne, kdybych měl kapsu, nedal bych to do ní.“

Lio si plivl do dlaně levé ruky a pak namočil do loužičky slin konečky prstů na pravé. Potom je použil ke zvednutí toho uhlíku. Ozval se syčivý zvuk. Přikrčili jsme se. Lio s klidem hodil uhlík zpátky do ohně a pak se horkými konečky prstů několikrát plácl do stehna. „Trochu nepříjemné. Škoda žádná,“ ohlásil. „Ten zvuk byly sliny odpařované žářem uhlíku. Teď si představte, že ta deska na zádi té lodi je pokrytá něčím, co slouží ke stejnému účelu.“

„Stejnému účelu jako sliny?“ zeptal se Barb.

„Ano. Plazma z atomových bomb by to proměnila v páru a jak by se to rozpínalo do prostoru, udeřilo by to do té desky. Tlumiče by náraz vyrovnaly a proměnily v rovnoměrný impulz, aby lidé na předním konci cítili příjemně, plynulé zrychlení.“

„Je prostě těžké si představit, že je možné být tak blízko vybuchující atomové bomby,“ řekla Tulia. „A nejenom jedné, ale celé dávky bomb.“

Její hlas zněl poměrně syrově. Hlasy nás všech tak zněly, kromě Barba, který si tu knihu prostudoval už dřív. „Jsou to speciální bomby. Opravdu maličké,“ řekl a udělal pažemi kruh, aby znázornil jejich velikost. „Zkonstruované tak, aby neexplodovaly všemi směry, ale aby vychrlily velké množství plazmy jedním směrem – k lodi.“

„Taky mi to přijde nepředstavitelné,“ ozval se Arsibalt, „ale navrhuji, abychom svou nedůvěru dočasně odložili a postoupili dál. Důkaz je před námi, v tom –“ pokynul ke knize – „a v tom.“ Položil ruku na stránku, kterou Ala den předtím propíchala. Pak se zatvářil ohromeně. Myslím, že zahlédl něco v její tváři, případně v Tuliině, a nebo v obou. Pro nás byl teď ten list jako jedna z oněch památek na minulé svanty, které znavači opatrují ve svých relikviářích.

„Možná je na takovou diskusi ještě moc brzy,“ řekl Arsibalt. „Možná –“

„Možná je moc pozdě!“ oponoval jsem mu. Tulia mi věnovala vděčný pohled a zdálo se, že to problém vyřešilo i ostatním.

„Je pro mě překvapení – příjemné – že tady vůbec jsi, Arsibalte,“ řekl jsem.

„To mluviš o mé, ehm, zdánlivé bázlivosti z posledních týdnů.“

„Tvoje slova, ne moje,“ řekl jsem. Musel jsem vynaložit úsilí, abych zachoval vážnou tvář.

Arsibalt povytáhl obočí. „Já si nevybavuji – ty snad ano? – žádné *nařízení* od hierarchů v tom smyslu, že nesmíme dělat dírky do kusu fólie a nechávat sluneční světlo dopadnout na papír. Naše postavení je nenapadnutelné.“

„Tak jsem o tom nepřemýšlel,“ přiznal jsem. „Jsem skoro lehce zklamáný, že už neporušujeme žádná pravidla.“

„Vím, že to pro tebe musí být zvláštní pocit, fráte Erasme, ale možná si na to časem zvykneš.“

Barb ten žert nepochopil. Museli jsme mu ho vysvětlit. Ani pak ho nepochopil.

„Napadlo mě, jestli se – třeba – jedna z těch lodí neztratila,“ řekla Tulia.

„Neztratila?“ zopakoval Lio.

„Například – posádka se vzbouřila a zamířila do neznámých končin. Teď, po tisících let, se jejich potomci vrátili.“

„Možná by to ani nemuseli být jejich potomci,“ poukázal Arsibalt.

„Díky relativitě!“ zvolal Barb.

„To je pravda,“ řekl jsem. „Když se to vezme kolem a kolem, kdyby ta loď mohla cestovat relativistickou rychlostí, mohli by absolvovat okružní cestu, která pro ně trvala několik desítek let – ale pro nás tisíce.“

Všichni tuto hypotézu milovali. Už jsme se rozhodli, že musí být pravdivá. Měla jen jeden háček. „Žádná z těchto lodí nebyla nikdy postavena,“ řekl Lio.

„Cože?“

Zatvářil se, jako bychom vinu za to chtěli hodit na něho. „Byl to jen návrh. Tohle není nic víc než abstraktní náčrt z velice pozdního období praktického věku.“

„Těsně před Strašlivými událostmi!“ dodal k tomu Barb.

Všichni jsme chvíli mlčeli. Strhnout a uložit k ledu ideu, pro kterou se člověk nadchl, vyžaduje jistý čas a úsilí.

„Kromě toho,“ pokračoval Lio, „tato loď byla určena jen pro vojenské akce uvnitř sluneční soustavy. Představovali si i takové, které by mohly dosáhnout relativistické rychlosti, ale byly by mnohem větší a vypadaly by jinak.“

„Nepotřebovaly by špičku!“ vykřikl Barb – což byla *jeho* představa něčeho legračního.

„Takže pokud přistoupíme na myšlenku, že to, co jsme s Alou viděli – zdroj modrých záblesků –, byla loď na oběžné dráze, která používala tento pohonný systém –“ začal jsem a pokynul jsem k náčrtu.

„Pak musela pocházet z jiné civilizace,“ dořekl Arsibalt.

„Frát Jesry se domnívá, že vyspělé formy života musejí být ve vesmíru mimořádně vzácné,“ oznámil nám Barb.

Arsibalt souhlasně přikývl. „Držel se domněnky svante Mandarasta,“ řekl. „Miliardy planet zamořených jednobuněčnou šlichou. Téměř žádné s mnohobuněčnými organismy – o civilizacích nemluvě.“

„Mluvme o něm v přítomném čase – přece není mrtvý!“ vytkla mu Tulia.

„Uznávám svou chybu,“ řekl nepříteli nadšeně Arsibalt.

„Barbe, když jsi o tom s Jesrym mluvil, měl nějakou alternativní teorii?“ zeptala se Tulia.

„Ano – alternativní teorii o alternativním vesmíru!“ vyhrkl Barb. Tulia mu rozčuchala vlasy a dloubla do něho, což byla chyba, protože on měl pak tendenci se rozjařit. Museli jsme mu pohrozit anatémem a přinutit ho, aby šel ven a pětkrát si oběhl Shufův záhrobek kolem dokola, než se uklidní.

„Diskuze o tom, odkud by tato věc mohla pocházet, nás odvádí od hlavní debaty,“ upozornil Lio.

„Souhlas,“ řekl Arsibalt tak autoritativně, že jsme *opravdu* souhlasili.

„Odněkud se to vynořilo. Je jedno odkud. Zaujalo to pozici na polární oběžné dráze kolem Arbre a nějakou dobu to tam zůstalo – a přitom to dělalo co?“ řekl jsem.

„Průzkum,“ odpověděl Lio. „K tomu polární oběžné dráhy slouží.“

„Takže si o nás zjišťovali informace. Mapovali Arbre. Odposlouchávali naši komunikaci.“

„Učili se náš jazyk,“ nadhodila Tulia.

Pokračoval jsem: „Orolo na to nějakým způsobem přišel. Možná náhodou uviděl brzdny zážeh, který to navedl na polární oběžnou dráhu. Možná to viděli i jiní. Potentáti se to dozvěděli. Poslali zprávu hierarchům: ‚Oznamujeme vám, že tuto záležitost považujeme za sækulární, nic vám do toho není, tak se do toho nepleťte.‘ A hierarchové poslušně vydali rozkaz k uzavření všech observatorií.“

„Vyslali inkvizitory, aby zajistili, že se tak stane,“ řekl Lio.

„Frát Paflagon byl evokován, aby někam odešel celou záležitost zkoumat,“ prohlásila Tulia.

„On,“ řekl Arsibalt, „a možná další jako on z jiných koncentů.“

„Lod' zůstala na oběžné dráze. Možná občas upravuje svou dráhu za pomoci těch motorů. Ale dělá to jen tehdy, když prolétá mezi Arbre a sluncem – aby zamaskovala svou stopu.“

„Jako uprchlík, který vběhne do řeky, aby nezanechal šlápoty,“ přidal se Barb.

„Ale včera se něco změnilo. Muselo se stát něco velkého.“

„Gardanův přezmen nám říká, že změna kurzu, již jste byli s Alou svědky, a bezprecedentní šestinásobný vokát o necelý den později spolu musejí souviset,“ řekl Arsibalt.

Pokud šlo o mne, dosud jsem se té svaté relikvii vyhýbal. S tím jsem musel skoncovat. Ala musela mít důvod, proč mi tu stránku dala. Rozbalili jsme ji na stole a zatížili v rozích knihami.

„Dokud nebudeme znát tu zatracenou geometrii, tak nezjistíme, co to udělalo,“ postěžoval si Barb.

„Myslíš geometrii toho otvoru a místa, kde bylo nahoře v praesidiu stínítko. Což bylo vysoko. Což bylo na severní straně,“ řekl jsem. „Souhlasím, že to musíme všechno proměřit.“

Barb začal couvat k východu – byl připravený to proměřit *okamžitě*.

Ale já jsem ho zadržel. Cítil jsem stejně silnou touhu to udělat jako on. Ale Orolo by v této situaci navrhl něco geniálně jednoduchého. Něco, po čem bych si připadal jako pitomec, že jsem to příliš komplikoval. Nic takového mě nenapadalo.

„Co kdybychom změřili aspoň ten úhel,“ navrhl jsem. „Přichází to z jedné strany. To je původní oběžná dráha. Odpálením těch bomb se loď stáčí, až se pohybuje jiným směrem. To je konečná oběžná dráha. Mohli bychom změřit aspoň jejich úhel.“

A tak jsme to udělali. Odpověď byla něco kolem čtvrtiny pí – pětáctýřiceti stupňů.

„Takže když budeme předpokládat, že ta věc začala na polární dráze, tak v době, kdy tento manévr skončil, byla na nové dráze, přibližně v polovině mezi polární a rovníkovou,“ konstatoval Lio.

„A jaký by to podle tebe mohlo mít smysl?“ zeptal jsem se, protože Lio věděl o exoatmosférických zbraňových systémech mnohem víc než všichni ostatní v místnosti.

„Když si vynesesh průmět její dráhy na glóbus nebo na mapu světa, nikdy se na takové oběžné dráze nedostane nad pětáctýřicet stupňů zeměpisné šířky. Bude se vlnit po sinusoidě sem a tam mezi pětáctýřiceti stupni severní a pětáctýřiceti stupni jižní šířky.“

„A to je oblast, ve které žije devadesát devět procent lidí,“ připomněla Tulia.

„Což by teď už věděli, protože měli čas zmapovat každý čtvereční palec Arbre,“ připomněl nám Arsibalt.

„Dokončili první fázi: průzkum,“ uzavřel Lio, „a včera začala druhá fáze, kterou je – kdo ví?“

„Doopravdy něco udělat,“ řekl Barb.

„A potentáti to vědí,“ dodal jsem. „Dělá jim to starosti. Měsíce měli připravený nouzový plán – víme to, protože Orolovo jméno bylo na tom seznamu! Takže musel být sepsaný a zapečetěný před jeho anatémem.“

„Vsadím se, že Varax a Onali ho Stathovi předali při apertu,“ řekla Tulia. „Statho jej od té doby nosil u sebe a čekal na signál, aby rozlomil pečeť a ta jména přečetl.“ Ve tváři se jí usadil nepřítomný výraz. „Dělá mi starosti, že si vybrali Alu.“

„Až do minulého týdne mi nikdy pořádně nedošlo, jak jste si vy dvě byly blízké,“ řekl jsem.

Ale Tulia o nic takového nestála. „Nejde jen o to,“ řekla. „Tedy, samozřejmě *ano*. Mám ji moc ráda. Je pro mě nesnesitelné, že je pryč. Ale

proč ona? Paflagon – Orolo – Jesry – v pořádku. Tomu rozumím. Ale proč byste vybrali Alu vy? K čemu by vám byl někdo jako ona?“

„K zorganizování velkého množství jiných lidí,“ odpověděl bez váhání Arsibalt.

„A právě to,“ řekla Tulia, „mi dělá starosti.“

* * *

Proboha, pozvedni zrak.

Zmínka o inkvizitorech mi připomněla rozhovor, který jsem s Varaxem vedl Desátou noc. Kvůli tomu, co následovalo o několik okamžiků později, mi to vypadlo z hlavy. Ale vzpomněl jsem si, jak se díval nahoru k observatoriu – nebo možná zvedal zrak maličko výš a hleděl do vesmíru. Když nad tím tak uvažuji, byl v tu chvíli otočený k severu. *V sázce jsou důležitější věci než to, jestli si nějaký mladý frát v odlehlé poustevně Svante Edhara procvičuje údolku na nějakých místních pobudech... uvažuj velkoryseji... tak, jako tady tvůj kamarád, když se rozhodne pustit do čtyř chlapů větších než on.*

Co *tohle* u všech všudy mělo znamenat? Že ta cizí loď je hrozba? Že se s ní zanedlouho budeme muset utkat s malou šancí na úspěch? Nebo jsem v tom hledal víc, než v tom bylo? A proč mě Varax při předchozích rozhovorech zpovídal ohledně mých názorů na hýlejský teorický svět? Byla to zvláštní chvíle, aby se někdo jako on takhle zabýval metateorikou.

Nebo jsem možná těm rozhovorům přikládal příliš velký význam. Třeba byl Varax prostě jedním z těch lidí, kteří přemýšlejí nahlas.

Ta část s „pozvednutím zraku“ se zdála být celkem jasná.

Nepotřeboval jsem nijak zvlášť pobízet, abych se pustil do práce. Po Orolově anatému byla tím jediným, co mi pomohlo, abych se nezbláznil, práce s fotomnemnickým tabletem. Alina ztráta nebyla sice tak strašlivá – Ala aspoň nebyla odvržená – ale na rozdíl od ztráty Orolo pro mne byla naprosto nečekaná. Pořád jsem měl špatný pocit z toho, že jsem tam jenom stál jako omráčené zvíře, zatímco ona mi odcházela ze života. Ztratit ji těsně poté, co jsme si spolu začali – no, stačí říct, že jsem opravdu potřeboval projekt, na kterém bych mohl pracovat.

Naše skupina vtrhla do budky nad zvonící se všemi měřicími přístroji, jaké jsme dokázali sehnat. Arsibalt našel nějaké architektonické plány minstru pocházející ze 4. století. Spočítali jsme geometrii temné komory třemi různými způsoby a výsledky jsme porovnávali tak dlouho, až jsme dosáhli toho, že se všechny shodovaly. Podařilo se nám zpřesnit hrubé měření, které jsme provedli v Shufově záhrobku: nová oběžná dráha lodi byla odkloněná asi padesát jedna stupňů od rovníku, což znamenalo, že loď prolétala v podstatě nad všemi obydlenými oblastmi. Ve staletích po Strašlivých událostech bylo počasí teplejší a sušší a lidé měli tendence migrovat směrem k pólům. Poslední

dobou se díky nižšímu množství oxidu uhličitého v atmosféře začalo podnebí zmírňovat a lidé se přesunuli zpátky k rovníku, aby unikli slunečnímu záření v blízkosti pólů. Fakticky představovalo jednapadesát stupňů vyšší oběžnou dráhu, než loď ve skutečnosti potřebovala, pokud by jí šlo jen o to, aby mohla sledovat většinu světové populace.

Byla to pro nás záhada, dokud nás Arsibalt neupozornil, že když se člověk podívá na všechny významné koncentry na světě – myšleno ty, které mají mileniální hodiny a sídlí v nich stovky či tisíce znavačů –, zjistí, že ten, který je nejdál od rovníku, se nachází na 51,3 stupně severní šířky.

Čirou náhodou jím byla „odlehlá poustevna“ Svante Edhara.

* * *

Zpráva se rozkřikla. Do měsíce od velkého vokátu věděli o lodi všichni z decenářského matému většinu toho, co jsme věděli my. Hierarchové tomu nemohli nijak zabránit. Observatorium přesto neotevřeli. Zjistil jsem, že dostávám pozvání na mnoho pozdně večerních akcí v křídárnách. Studovali jsme nákres, který Lio našel v té knize, a vymýšleli jsme teorie, jak by taková loď musela fungovat a o kolik větší by musela být, aby mohla cestovat mezi hvězdami. Část z toho byly obyčejné praktické výpočty týkající se tlumičů rázu. Část – například předpovědi toho, co by při nárazu na desku udělala plazma – představovala mimořádně náročný úkol. Teorika na mě byla příliš pokročilá. Působilo to dojmem, jako bychom dokazovali, že lorité se mylí, protože nějací jiní znavači, jen o málo starší než já, přicházeli s důkazy, o kterých do té doby nikdo nepřemýšlel – tedy, nikdo na Arbře. A byli jsme si tím poměrně jistí.

„Člověka to nutí přemýšlet o hýlejském teorickém světě,“ prohodil Arsibalt jednoho letního večera, zhruba osm týdnů po velkém vokátu. On předstíral, že se stará o své včely, a já jsem předstíral, že dohlížím na plevel. Sarská jízda už tou dobou pronikla hluboko do Thranské nížiny a vrazila klín mezi čtvrtý a třiatřicátý regiment generála Oxase. Nebylo proto překvapivé, že jsme na sebe s Arsibalem narazili. V našich zeměpisných šířkách byly v tu roční dobu dny velice dlouhé a nám ještě zbývala trocha světla, přestože večere skončila už před několika hodinami.

„Co máš na mysli?“

„Pachtíš se s ostatními edhariány v křídárnách, jak se snažíte vypracovat teoriku pro tu mimoarberskou loď,“ řekl. „Teoriku, kterou si ti mimoarbeřané museli osvojit už dávno, aby takovou věc mohli postavit a létat s ní mezi hvězdami. Moje otázka zní: jsou to stejné teoriky?“

„Myslíš naše a ta mimoarbeřanská?“

„Ano. Vidím ti na role křídový prach, fráte Erasme, z rovnic, které jsi psal po večeri. Napsal nějaký dvouhlavý mimoarbeřan s osmi končetinami stejné rovnice na obdobu tabule na nějaké jiné planetě před tisíci lety?“

„Jsem si poměrně jistý, že mimoarbeřané používají odlišný zápis,“ začal jsem.

„Pochopitelně!“

„Mluvíš jako Ala.“

„Je možné, že používají jako znaménko násobení čtvereček a pro dělení kolečko nebo něco jiného,“ pokračoval a mrzutě přitom obracel oči v sloup. Pak zamával rukou, aby ukázal, že chce, aby rozhovor měl rychlejší spád.

„Nebo možná nepíší rovnice vůbec,“ řekl jsem. „Možná provádějí důkazy hudbou nebo něčím jiným.“ Což nebylo vůbec přitažené za vlasy, vždyť my jsme v našich chorálech dělali něco podobného a existovaly řády znavačů, které tím způsobem dělaly veškerou svou teoriku.

„Konečně se někam dostáváme!“ Ta myšlenka ho tak nadchla, až mě zamrzelo, že jsem ji zmínil. „Dejme tomu, že mají pro teoriku systém, který využívá hudbu, jak jsi řekl. A když výsledkem je harmonický akord nebo příjemná melodie, třeba to znamená, že dokázali, že něco je pravda.“

„Teď to vážně přeháníš, Arsibalte.“

„Bud' ke svému příteli a frátovi shovívavý. Myslíš, že je to tak, že pro každý důkaz, který ty a ostatní edhariáni provedete na tabuli, mají mimoarbeřané důkaz ve svém vlastním systému, který mu odpovídá? Který říká totéž – vyjadřuje stejnou pravdu?“

„Kdybychom si nemysleli, že to tak je, tak bychom vůbec nemohli dělat teoriku. Ale Arsibalte, to, o čem tady mluvíme, je stará věc. Všiml si toho už Knoüs. Hýlea to pochopila. Protas to jasně zformuloval. Paflagon o tom přemýšlel – a proto byl evokován. Jaký má teď smysl se tím zabývat? Jsem unavený. Jakmile se trochu setmí, půjdu spát.“

„Jak máme s těmi mimoarbeřany komunikovat?“

„Nevím. Spekuluje se o tom, že se učili náš jazyk,“ připomněl jsem mu.

„Co když neumí mluvit?“

„Ještě před chvilkou ti zpívali!“

„Nebud' únavný, fráte Erasme. Ty víš, kam mířím.“

„Možná vím. Ale je pozdě. Do tří jsem byl vzhůru a rozebíral plazmu. Hej, řekl bych, že už je dost šero, abych šel spát hned teď.“

„Vyslechni mě. Já tvrdím, že bychom s nimi nakonec mohli komunikovat pomocí protasovských formulí – teorických pravd – v hýlejském teorickém světě.“

„Zní to, jako bys jenom toužil po zámince, aby ses mohl zabarikádovat v Shufově záhrobku za hromadou starých knih a pracovat na tom. Žádáš mě o co – o povolení? O souhlas?“

Pokrčil rameny. „Ty jsi zdejší odborník na mimoarberské lodě.“

„Dobře. Fajn. Dej se do toho. Já tě podpořím. Budu všem říkat, že ses nezbláznil –“

„Skvělé!“

„– jestli mi pomůžeš s jednou věcí, ze které jsem momentálně doopravdy paf.“

„A co by to mělo být, fráte Erasme?“

„Proč to vypadá, že milenářský matém září?“

„Cože?“

„Podívej se tam,“ řekl jsem.

Arsibalt se otočil a zvedl bradu, aby viděl nahoru na Skalisko. Svítlo jasně červeně. Nebylo normální, aby se tam dělo něco takového.

Měkké osvětlení jsme tam samozřejmě vídali pořád. A když vyšlo počasí, zdi občas zachytily paprsky zapadajícího slunce, jako byly ty, na které jsme se s Orolem dívali při apertu. Posledních několik minut, jak se snášel soumrak, jsem si všiml, že odtamtud vychází rudá záře, a usoudil jsem, že se to určitě děje znovu. Jenže slunce už zašlo celé za obzor. A tohle světlo mělo takový odstín červené, který se slunci vůbec nepodobal. Bylo zrnité, jiskřivé.

A přicházelo ze špatného směru. Sluneční paprsky by ozářily ty stěny matému a Skaliska, jež byly obrácené na sever. Jenže tohle podivné červené světlo dopadalo na střechy, koruny zdí a vrcholky věží. Všechno dole bylo ve stínu. Skoro to vypadalo, jako by vysoko nad skálou visel ve vzduchu nějaký létající stroj a svítil přímo pod sebe. Ale jestli to tak bylo, byl tak vysoko, že jsme ho neviděli ani neslyšeli.

Na louce začalo být rušno, jak se frátové a súry vyhnuli z budov klauzury, aby se na to podívali. Většinou mlčeli – jako deolateri, kteří hledí na nebeské znamení. Ale ve skupince teoretiků nedaleko ode mne se rozhořoval spor, ve kterém padala slova jako *laser*, *barva* a *vlnová délka*. To mi občerstvilo paměť: vzpomněl jsem si, kde už jsem to zrnité světlo viděl – laserové naváděcí hvězdy na M & M.

A to byl klíč k hádance. Laserový paprsek mohl svítit na dlouhé vzdálenosti, aniž se příliš rozptýlil. Ta věc, která svítila na milenářský matém, nemusela být nijak blízko. Mohla být tisíce mil daleko. Mohla to být – mohla to *jedině* být – ta mimoarberská loď.

Z louky se vznesly výkřiky a dokonce slabý potlesk. Když jsem se na milenářský matém podíval pozorněji, uviděl jsem, že zpoza jeho zdí stoupá sloup dýmu. Prudce jsem polkl a v prvním okamžiku mě to velice rozrušilo, protože jsem si pomyslel, že ten laser matém zapaluje! Je to paprsek smrti! Pak ale zvítězil můj rozum. Kdyby někdo chtěl něco spálit, použil by infračervený laser, jehož světlo by věci rozžhavilo. Tenhle laser samozřejmě nebyl infračervený, protože jsme jej viděli. Ten dým nestoupal z hořících budov. Dělalí jej tisícovkáři. Házeli do ohně trávu nebo něco takového, vyplňovali prostor nad svým matémem kouřem a párou.

Laserový paprsek nebylo možné z boku zahlédnout, pokud procházel prázdným prostorem nebo čistým vzduchem, ale když se mu do cesty vehnal kouř nebo prach, částičky rozptýlily trochu světla všemi směry a způsobily, že paprsek vystoupil jako třpytivá čára v prostoru.

Fungovalo to. Ten paprsek musel být dlouhý tisíce mil. Většinu z něj jsme nikdy nemohli spatřit – tu část, která procházela vzduchoprázdňem nad atmosférou. Ale dým vyprodukovaný tisícovkáři nám umožnil zahlédnout posledních několik set stop a získat velice dobrou představu o tom, ze kterého směru světlo přichází.

A já jsem měl samozřejmě nespravedlivou výhodu, protože jsem znal rovinu oběžné dráhy té mimoarberské lodi – před kterými stálicemi bude prolétat. Jednou rukou jsem si nadzvedl rolu a udělal jsem tak stínítko, které mi odclonilo většinu světla ze Skaliska. Moje oči přivykly tmě do té míry, že jsem znovu spatřil hvězdy.

A pak jsem to uviděl, jak to opisuje oblouk po obloze, přesně tam, kde jsem věděl, že to musí být: tečku červeného světla obklopenou zrnitou gloriolou, již vytvářel průchod lodi atmosférou. Ukázal jsem. Ostatní kolem mě si toho všimli a našli si to sami. Louka ztichla stejně jako ministr při anatómu.

Létavice zhasla a zmizela ve tmě. Rudá záře byla pryč. Nahoře na louce se ozval aplaus, ale byl opatrný. Nervózní. Odumřel, než se stačil pořádně rozeznít.

„Připadám si jako pitomec,“ řekl Arsibalt. Otočil se a podíval se na mě. „Když pomyslím na všechny ty věci, z kterých jsem si v životě dělal starosti a kterých jsem se bál – a teď je jasné, že jsem se děsil těch špatných.“

* * *

Vyzvánění vokátu se ozvalo ve tři ráno.

Nikomou ta neobvyklá hodina nevadila. Stejně nikdo nespál. Lidé se scházeli pomalu a pozdě, protože většina z nich si nesla knihy a jiné věci, o kterých si mysleli, že by je mohli potřebovat, pokud by zazněla jejich jména.

Statho jich vyvolal sedmnáct.

„Lio.“

„Tulia.“

„Erasmus.“

„Arsibalt.“

„Tavener.“ A několik dalších desítkářů.

Přešel jsem přes práh do chóru – krokem, jaký jsem při natahování hodin udělal už tisíckrát. Jenže když jsem natahoval hodiny, vždycky jsem věděl, že za několik minut frát Mentaxenes ty dveře zase otevře. Tentokrát jsem se otočil zády ke třem stovkám obličejů, které už nikdy nespátřím – pokud také oni nebudou vyvoláni a posláni – kam vlastně? – prostě tam, kam posílali mě.

Zjistil jsem, že jsem ve společnosti několika lidí, které dobře znám, a několika dalších, kteří jsou pro mě cizí: stovkáři.

Odřívání jmen přestalo. Bylo jich tolik, že jsem je přestal počítat, a myslel jsem, že to je celé. Podíval jsem se na Statha a čekal jsem, že přejde k další fázi ritu. Upřeně hleděl na seznam ve své ruce. Jeho výraz byl obtížně

čitelný: tvář i tělo mu strnuly. Pomalu přivřel oči a přisunul seznam k nejbližší svíčke, jako by mu dělalo potíže ho přečíst. Vypadalo to, že znovu a znovu přejíždí očima po stejném řádku. Nakonec se přinutil zvednout pohled a podíval se přes chór přímo k milenářskému stínítku.

„Vokát,“ řekl, ale vyšlo to z něj chraptivě a on si musel odkašlat. „Vokát pro fráta Jada z milenářů.“

Všechno ztichlo; anebo možná mi v uších bouřila krev.

Nastalo dlouhé čekání. Potom se dveře ve stínítku tisícovkářů skřípavě otevřely a odhalily siluetu starého fráta. Chvilí tam stál a čekal, až se usadí prach – ty dveře se neotevíraly moc často. Pak vyšel do prostoru chóru. Někdo za ním dveře zavřel.

Statho pronesl několik dalších slov, aby nás oficiálně evokoval. My jsme pronesli slova, jimiž jsme na výzvu odpověděli. Znaváci za stínítky spustili anatem smutku a loučení. Všichni zpívali jako o život. Tisícovkáři rozechvívali minstr mocnou, krákavou basovou linkou, tak hlubokou, že ji člověk spíš cítil než slyšel. Ta působila dokonce ještě silněji než zpěv mé vlastní decenářské rodiny, až se mi naježily vlasy, začalo mi téct z nosu a oči mě začaly pálit. Tisícovkářům bude frát Jad chybět a oni si dávali záležet, aby to cítil až v kostech.

Podíval jsem se přímo nahoru, tak jako to přede mnou udělali Paflagon a Orolo. Světlo svíček pronikalo vzhůru světlíkem jen na krátkou vzdálenost. Ale já jsem to ve skutečnosti nedělal ve snaze něco uvidět. Dělal jsem to proto, abych zadržel potopu, která se mi valila z nosu a z očí.

Ostatní kolem mě se pohybovali. Spustil jsem bradu dolů, abych viděl, co se děje. Nějaký mladší hierarcha nás odváděl ven.

„Existuje totiž hypotéza,“ zašeptal Arsibalt, „že nás teď odvedou do plynové komory.“

„Sklapni,“ řekl jsem. Jelikož jsem od něho nechtěl slyšet nic dalšího v podobném duchu, zůstal jsem stát a nechal jsem ho, aby mě o hodně předešel. Což chvíli trvalo, protože si z poloviny své roly udělal pytel a vlekl s sebou malou knihovnu.

Hierarchové, všichni slavnostně ustrojení do purpuru, nás odvedli střední uličkou do prázdné severní lodi a odtamtud do předsíně, která už byla součástí Denní brány. Shromáždili jsme se pod Velkým planetáriem. Denní brána byla otevřená, ale prostranství za ní bylo prázdné. Nečekal tam na nás žádný letoun. Žádné omnibusy. Dokonce ani kolečkové brusle ne.

Mladší hierarchové procházeli skupinou a rozdávali nějaké věci. Dostal jsem nákupní tašku z místního obchodního domu. Uvnitř byla pracovní kombinéza, košile, spodky, ponožky a úplně na dně vycházkové boty. O chvilku později jsem dostal batoh. Uvnitř byla láhev na vodu, igelitový pytlík s toaletními potřebami a platební karta.

Byly tam také náramkové hodinky. Chvíli mi trvalo, než jsem pochopil proč. Jakmile se dostaneme dál než několik mil od Svante Edhara, nebudeme mít žádný způsob, jak určit čas.

Pak k nám promluvila súra Trestanas. „Vaším cílem je koncent Svante Tredegarha,“ oznámila.

„Je to konvox?“ zeptal se někdo.

„Ten teď probíhá,“ odpověděla. Na chvíli tím zabila veškerou diskusi, než tu zprávu všichni vstřebali.

„Jak se tam máme dostat?“ zeptala se Tulia.

„Jak jen budete moci,“ odvětila Trestanas.

„Cože?“ To nebo nějaká variace téhož vyšlo z úst všech vyvolaných najednou. K romantice vokátu patřilo – jako malá útěcha za odtržení od všech, které člověk zná –, že dotyčného rychle odvezl nějaký dopravní prostředek, tak jako fráta Paflagona. Místo toho jsme vyfasovali vycházkovou obuv.

„Pod širou oblohou nemáte nosit rolu a šňůru, ve dne ani v noci,“ pokračovala Trestanas. „Sféry mějte veliké jako pěst nebo menší a nepoužívejte je ke svícení. Z této brány nemáte vyjít všichni najednou – budeme vás pouštět ve dvou nebo trojčlenných skupinkách. Později se můžete někde setkat, jestli chcete, mimo koncent. Pokud možno někde pod střechem.“

„Jaké je rozlišení jejich sledovacích přístrojů?“ zeptal se Lio.

„Nemáme poněti.“

„Svante Tredegarh je dva tisíce mil daleko,“ zmínil Barb. Pro případ, že by to někoho zajímalo. Což zajímalo.

„Některé místní organizace napojené na archy se snaží sehnat vozidla a řidiče, aby vás tam dopravily.“

„Lidé od Nebeského strážce?“ zeptal se Arsibalt – předběhl mne v tom.

„Některí,“ řekla Trestanas.

„Díky, ale to ne!“ zvolal někdo. „Jeden z těch lidí se mě během apertu pokoušel získat. Její argumenty byly ubohé.“

„Ha ha ha ha ha!“ spustil někdo velice blízko mne.

Otočil jsem se, abych se podíval. Byl to frát Jad, který tam stál se svou nákupní taškou a batohem. Nesmál se zas tak hlasitě, takže nikdo jiný si ho nevšiml. Byl cítit kouřem. Do nákupní tašky zatím ani nenahlédl. Postřehl, že jsem otočil hlavu, a podíval se mi do očí – velice pobaveně. „Mocnosti musejí mít nachcáno do kalhot,“ řekl, „nebo co to dnes nosí.“

Všichni ostatní byli z toho, co se stalo, příliš ohromení, než aby toho moc namluvili. Měl jsem v tom výhodu: zvykl jsem si být ohromený. Podobně jako si Lio zvykl dostávat rány do hlavy.

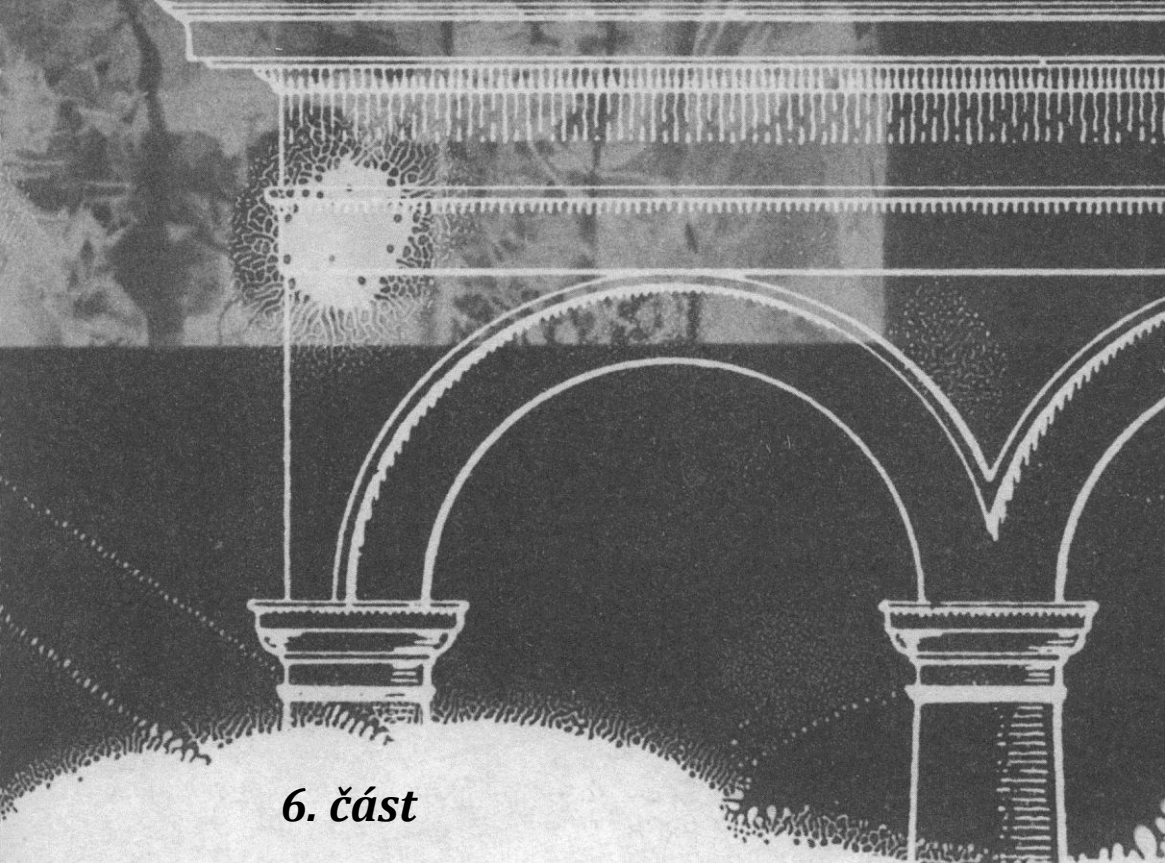
Vylezl jsem na kamennou lavici, která stála opodál, aby si návštěvníci mohli sednout a pozorovat planetárium. „Na jih od koncentu, nedaleko Stoleté brány, západně od řeky, se přes kanál táhne velká střecha na kůlech. Vedle ní je obráběcí dílna. Nemůžete to minout. Je to s přehledem největší stavba v okolí. Můžeme se tam setkat a přitom být schovaní. Přijďte tam po malých

skupinkách, jak řekla súra Trestanas. Později se tam sejdeme a vymyslíme nějaký plán.“

„V kolik hodin se setkáme?“ zeptal se jeden ze stovkařů.

Zamyslel jsem se nad tím.

„Sejdeme se, až odzvoníme – chci říct, až odzvoní – provenál.“

6. část

PEREGRIN

Peregrin: (1) Ve starém významu výraz označující období, jež začalo zničením Orithenského chrámu v roce -2621 a skončilo o několik desítek let později nástupem zlatého věku Ethrasu. (2) Teor, který přežil Orithenu a chodil starým světem, někdy sám a někdy ve společnosti dalších takových. (3) Typ dialogu, který údajně pochází z tohoto období. Mnohé byly později zapsány a začleněny do literatury matémového světa. (4) V novém významu znavač, který za jistých výjimečných okolností opustí zdi matému a putuje sækulárním světem, přičemž se snaží dodržovat alespoň ducha kázně ne-li jeho literu.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

P ostupně jsme odcházeli na pánské a dámské toalety, abychom se převlékli. Z bot jsem okamžitě začal šilet. Skopl jsem je z nohou a zaparkoval je pod lavicí. Pak jsem si na podlaze předsíně našel volné místo, kde jsem si mohl rozložit rolu a poskládat ji. Neobešlo se to bez shýbání a podřepů – což bylo v pracovní kombinéze dost ožehavé. Nechtělo se mi věřit, že lidé v něčem takovém chodí celý život.

Jakmile jsem svou rolu zredukoval do balíčku o velikosti knihy, omotal jsem ji šňůrou a obojí jsem uložil spolu se zmenšenou sférou do nákupní tašky, kterou jsem pak nacpal na dno batohu. Lio se na druhém konci předsíně pokoušel provádět ve svém novém oděvu některé pohyby z údolní nauky. Pohyboval se, jako by ho právě postihla nějaká nervová porucha. Tuli oblečení vůbec nepadlo, a tak si domlouvala výměnu s jednou centenářskou súrou.

„*Je to konvox?*“

„*Ten probíhá ted’.*“

Doposud se konalo jen osm konvoxů. První se časově shodoval s Rekonstitucí. Potom se jeden konal o každém miléniu, aby připravil k vydání Slovník, který se bude používat dalších tisíc let, a vyřešil jiné záležitosti, které se týkaly tisícovkám. Jeden se sešel kvůli Velkému valounu a jeden se odehrál na konci každého vyplenění.

Barb začal být nervózní, pak vzpurný a nakonec zdivočel. Nikdo z hierarchů nevěděl, co si o něm myslit.

„Nemá rád změny,“ připomněla mi Tulia. Nevyřčený vzkaz byl: je to tvůj kamarád – tvůj problém.

Barb taky neměl rád tlačenci, a tak jsme se na něho s Liem natlačili a odstrkali jsme ho do kouta, kde se utábořil Arsibalt se svou hromadou knih.

„Vokát je porušením kázně, protože evokovaný odchází sám a od toho okamžiku se ocitá v sækulárním světě,“ odrecitoval Arsibalt. „Proto se evokovaní nemohou vrátit. Konvox je jiný. Je nás odvedeno tolik najednou, že můžeme cestovat společně a dodržovat kázeň v rámci své peregrinské skupiny.“

„Peregrinát začíná a končí v matému,“ prohlásil Barb, najednou uklidněný.

„Správně, fráte Tavenere.“

„Až se dostaneme do Svante Tredegarha –“

„Vykonáme rit inbrázu,“ napověděl mu Arsibalt, „a –“

„A pak budeme spolu s jinými znavači na konvoxu,“ zkusil hádat Barb.

„A potom –“

„A potom, až budeme hotoví s tím, co po nás budou chtít, vykonáme peregrinát zpátky do Svante Edhara,“ pokračoval Barb.

„Správně, fráte Tavenere,“ řekl Arsibalt. Cítil jsem, že bojuje s pokušením dodat: *jestli nás nespálí mimoarberský paprsek smrti nebo nás nezplynuje Nebeský strážce.*

Barb se uklidnil. Nedalo se čekat, že mu to vydrží dlouho. Jakmile vyjdeme Denní branou ven, budeme neustále zápasit s drobnými porušeními kázně. Barb si jich určitě všimne a upozorní na ně. Proč, proč byl evokován právě on? Byl to jenom čerstvý fidel! Budu ho muset po celý konvox vodit za ručičku.

Jak ale hodiny nad ránem plynuly a lazuritová koule, která v planetáriu reprezentovala Arbre, s tikáním pomalu obíhala, maličko jsem se zklidnil a uvědomil jsem si, že polovina toho, co teď o teorie vím, je Barbova zásluha. Co by to o mně vypovídalo, kdybych se ho chtěl zbavit?

Venku svítalo. Polovina evokovaných již odešla. Hierarchové sestavovali dvojice z desítkářů a stovkařů, protože mnozí z těch druhých budou od těch prvních potřebovat pomoc při dorozumívání se flučtinou a se zvládáním sækulárního prostředí obecně. Lia zavolali a poslali ho ven se dvěma stovkaři. Arsibaltovi a Tulii nařídili, že se mají připravit.

Nemohl jsem vyjít ven bosý. Boty jsem měl pod lavicí u planetária. Na té lavici se usídlil frát Jad. Přímo nad mými botami. Hlavu měl skloněnou. Ruce složené v klíně. Určitě byl zabraný do nějaké hluboké tisícovkářské meditace. Pokud bych ho vyrušil jen proto, abych si vzal boty, proměnil by mě v mloka nebo něco takového.

Ani nikdo jiný ho nechtěl rušit. Tulia odešla se stovkařem v závěsu, po ní Arsibalt. Zbývali pouze tři evokovaní: Barb, Jad a já. Jad byl stále zahalený do své roly a šňůry.

Barb zamířil k frátu Jadovi. Rychle jsem vyrazil a doběhl jsem k němu právě v okamžiku, kdy k němu došel.

„Frát Jad se musí převléknout,“ oznámil Barb. Musel k tomu napnout svou začátečnickou ortštinu, až to zapraskalo.

Frát Jad zvedl oči. Až do tohoto okamžiku jsem si myslel, že má ruce složené v klíně. Teď jsem uviděl, že v nich drží holicí strojek na jedno použití, stále uzavřený v barevném obalu. Měl jsem jeden úplně stejný ve své tašce. Byla to běžná značka. Frát Jad četl etiketu. Velké znaky byly kinagramy, které nikdy předtím neviděl, ale drobný tisk byl ve stejné abecedě, kterou jsme používali my.

„Jaký princip vyjadřuje vlastnosti připisované tímto dokumentem lubrikačnímu pásku Superkluz?“ zeptal se. „Je ablační, nebo trvalý?“

„Ablační,“ řekl jsem.

„Tím, že to čtete, porušujete kázeň,“ postěžoval si Barb.

„Zavři hubu,“ řekl frát Jad.

„Nechci být nijak neuctivý,“ zkusil jsem to po poněkud rozpačité a dlouhé pauze, „ale –“

„Je čas odejít?“ zeptal se frát Jad a podíval se na planetárium, jako by to byly náramkové hodinky.

„Ano.“

Frát Jad vstal a plynulým pohybem si přes hlavu stáhl rolu. Někteří hierarchové zalapali po dechu a otočili se zády. Chvíli se nedělo nic. Prohrábl jsem se jeho nákupní taškou, našel jsem spodky a podal jsem mu je.

Ukázal jsem na poklopec. „Musím to vysvětlovat?“ zeptal jsem se.

Frát Jad si ode mě spodky vzal a zjistil, jak poklopec funguje. „Topologie je osud,“ prohlásil a spodky si oblékl. Jednu nohavičku po druhé. Bylo obtížné odhadnout jeho věk. Kůži měl ochablou a flekatou, ale při natahování spodků dokonale udržel rovnováhu nejdřív na jedné noze a pak na druhé.

Další kroky uvádění fráta Jada do civilizované podoby proběhly bez významnějších incidentů. Znovu jsem vytáhl své boty a ještě jednou jsem se pokusil rozpomenout, jak se zavazují. Zdálo se, že Barb dodržuje pokyn, aby zavřel hubu, s překvapivou ochotou. Napadlo mě, proč jsem na něho tuhle jednoduchou taktiku nikdy nevyzkoušel.

* * *

Vyšli jsme Denní branou ven. V botách jsme zakopávali a šourali jsme nohama a čas od času jsme si povytáhli kalhoty. Prostranství bylo prázdné. Přešli jsme po hrázi mezi dvojicí fontán a vstoupili jsme do burgerského města. Do mých šesti let tady stála stará tržnice, potom ji úřady přejmenovaly na Starý bazar, zničily ji a postavily novou tržnici, ve které se prodávala hlavně trička a jiné předměty s obrázkem staré tržnice. Lidé, kteří původně provozovali stánky ve staré tržnici, mezitím odešli jinam a zřídili si na okraji města něco, čemu se teď říkalo nová tržnice, přestože to vlastně byla stará tržnice. Kolem Starého bazaru vyrostlo několik kasin, doufajících, že nalákají lidi, kteří chtějí bazar navštívit, případně ty, kdo mají obchodně něco do činění s koncentem. Jenže Starý bazar obklopený kasiny nechtěl navštěvovat nikdo a koncent, upřímně řečeno, žádnou velkou atrakci nepředstavoval, a tak kasina vyhlížela špinavě a zanedbaně. Občas jsme v noci slyšeli, jak z tančiren v suterénu vyhrává hudba, ale momentálně byly jejich budovy hrozivě tiché.

„Můžeme se tam nasnídat,“ řekl Barb.

„Restaurace v kasinech jsou drahé,“ namítl jsem.

„Mají snídaňový bufet, kam se dá dostat zadarmo. Občas jsme se tam s otcem chodili najíst.“

Rozesmutnilo mě to, ale neměl jsem nic, co bych proti takové logice namítl, a tak jsem šel za Barbem a Jad šel za mnou. Kasino tvořil labyrint chodeb, které vypadaly všechny stejně. Šetřili tak, že ponechávali tlumené osvětlení a nečistili koberce; z plísňe jsme začali kýchat. Nakonec jsme se dostali do místnosti bez oken pod úrovní země. U stolů seděli buď sami nebo ve dvojicích tlustí muži, kteří byli cítit mýdlem. Na stěnu bylo připevněno

špízové stínítko, na němž běžely zprávy, počasí a sport. Byla to první praktika s pohyblivými obrázky, kterou frát Jad v životě viděl, a chvíli mu trvalo, než si na ni zvykl. Nechali jsme ho s Barbem, aby na ni zíral, a zatím jsme si v bufetu nabrali jídlo. Položili jsme si tácy na stůl a já jsem se vrátil pro fráta Jada, který sledoval nejzajímavější okamžiky z míčové hry. Muž od jednoho stolu poblíž se s ním pokusil zapříst rozhovor o jednom z týmů. Tričko fráta Jada bylo náhodou ozdobené emblémem onoho týmu, z čehož dotyčný muž pohotově vyvodil celou řadu mylných závěrů. Postavil jsem se mezi obličej fráta Jada a špízu, čímž se mi podařilo narušit jeho soustředění, a pak jsem ho odvedl k bufetu. Tisícovkáři nejedli mnoho masa, protože na jejich Skalisku nebylo pro chov dobytka místo. Teď to vypadalo, že si chce ztracený čas vynahradiť. Pokusil jsem se ho nasměřovat k cereálním produktům, ale on dobře věděl, co chce.

Zatímco jsme jedli, na špíze naskočila reportáž, která ukazovala kamennou věž matému zabíranou v noci z dálky, jak je shora osvětlená zrnitou rudou září. Ten výjev se velice podobal tomu, jak minulou noc vypadal matém tisícovkářů. Ale budovu v reportáži jsem nikdy předtím neviděl.

„To je milenářská věž v koncentu Svante Rambalfa,“ oznámil frát Jad. „Viděl jsem její kresby.“

Svante Rambalf byl na jiném kontinentu. Věděli jsme o něm málo, protože neměl žádný rád, který by byl společný s našimi. Nedávno jsem na to jméno narazil, ale nedokázal jsem si vybavit, v jaké souvislosti –

„Jeden z Trojice nedotčených,“ řekl Barb.

„Tak nám říkáte?“ zeptal se Jad.

Barb měl pravdu. Mohyla klínové formace v naší Roční bráně nesla pamětní desku, která vyprávěla o historii Třetího vyplenění a zmiňovala jediné tři tisícovkářské matémy na celém světě, které nebyly znesvěceny: Svante Edhar, Svante Rambalf a –

„Ten třetí je Svante Tredegarh,“ pokračoval Barb.

Jako by špíza reagovala na jeho hlas, spatřili jsme teď záběr na matém, který vypadal, jako by byl vytesaný do stěny kolmého skalního útesu. Také on byl shora ozářený červeným světlem.

„To je zvláštní,“ řekl jsem. „Proč by si ti mimoarbeřané svítili na Trojici nedotčených? Je to přece dávná historie.“

„Něco nám sdělují,“ řekl frát Jad.

„Co nám sdělují? Že je ukrutně zajímavá historie Třetího vyplenění?“

„Ne,“ odpověděl frát Jad, „pravděpodobně nám sdělují, že vědí, že Edhar, Rambalf a Tredegarh jsou místa, kde sækulární moc uložila veškerý jaderný odpad.“

Byl jsem rád, že mluvíme ortštinou.

* * *

Došli jsme k čerpací stanici na hlavní silnici směrem z města a já jsem tam koupil kartablu. Měli je v různých velikostech a provedeních. Ta, kterou jsem koupil, byla velká asi jako kniha. Její rohy a okraje zdobily silné hrbolaté polštářky, které měly připomínat pneumatiky terénních vozidel. To proto, že tahle kartabla byla určená pro lidi, kteří si na takové věci potrpí. Obsahovala topografické mapy. Běžné kartably měly jiné zdobení a znázorňovaly pouze silnice a nákupní centra.

Když jsme vyšli ven, zapnul jsem ji. Po několika sekundách se na ní rozsvítilo chybové hlášení, načež se zobrazila základní mapa celého kontinentu. Kartabla nevyznačila naši polohu, jak měla.

„Hej,“ řekl jsem prodavači uvnitř, „ta věc je pokažená.“

„Není.“

„Ale je. Nedokáže zaměřit naši polohu.“

„To dneska nedokáže žádná. Věř mi. Tvoje kartabla funguje správně. Mapu ti přece ukazuje, ne?“

„To ano, ale...“

„Má pravdu,“ ozval se další zákazník, řidič, který na stanici právě přijel dálkovým dunikolem. „Satelity jsou slepý. Ta moje se taky nedokáže chytit. Žádná to nedokáže.“ Zasmál se pro sebe. „Prostě sis pro koupi nový kartablu vybral špatný ráno.“

„Takže to začalo včera v noci?“

„Jo, kolem třetí ráno. Nedělej si starosti. Mocnosti jsou na těch věcech závislí! Armáda. Neobejdou se bez nich. Hned to zase dají všechno do pořádku.“

„Zajímalo by mě, jestli to nějak souvisí s těmi červenými světly, která minulou noc svítila na – na hodiny,“ řekl jsem, abych zjistil, jak na to zareagují. „Viděl jsem to ve špíze.“

„Je to jeden z jejich svátků – rituál nebo něco takového,“ řekl prodavač. „Tak jsem to slyšel já.“

Pro ostatní zákazníky to byla novinka, a tak jsem se prodavače zeptal, kde to slyšel. Poklepal na čudlu, která mu visela na šňůrce kolem krku. „V ranním vysílání z mojí archy.“

Přirozenou otázkou by teď bylo: *Nebeský strážce?* Jenže kdybych projevila větší než přiměřený zájem, mohl bych se prozradit jako uprchlík z koncentru. A tak jsem jenom přikývl a čerpací stanici jsem opustil. Pak jsem začal Barba s Jadem odvádět směrem k obráběcí dílně.

„Ti mimoarbeřané blokují navigační satelity,“ oznámil jsem jim.

„Nebo je třeba prostě sestřelili!“ řekl Barb.

„Tak si koupíme sextant,“ navrhl frát Jad.

„Ty se nevyrábějí už čtyři tisíce let,“ řekl jsem mu.

„Tak si ho postavíme.“

„Nemám ponětí, jaké všechny součástky a nevímco dalšího do sextantu patří.“

Pobavilo ho to. „Já taky ne. Předpokládal jsem, že ho zkonstruujeme podle základních principů.“

„Jasně!“ vyrazil ze sebe Barb. „Je to jenom geometrie, Razi!“

„V současné době je celý kontinent pokrytý hustou sítí cest s pevným povrchem, opatřených směrovými ukazateli a jinými orientačními pomůckami,“ prohlásil jsem.

„Och,“ řekl frát Jad.

„Máme jednak to, a jednak tohle,“ mávl jsem kartablou. „Cestu do Svante Tredegarha najdeme i bez toho, že bychom museli vymýšlet sextant podle základních principů.“

Zdálo se, že fráta Jada to trochu otrávil. Ale o minutu později jsme náhodou procházeli kolem obchodu s kancelářskými potřebami. Vběhl jsem dovnitř, koupil jsem úhloměr a podal jsem jej frátu Jadovi, aby mu posloužil jako první součástka jeho vlastnoručně vyrobeného sextantu. Udělalo to na něj velký dojem. Uvědomil jsem si, že je to pro něho první věc v záhradbí, která mu dává smysl. Zadíval se na obchod. „To je Adrakhonův chrám?“ zeptal se.

„Ne,“ odvětil jsem, otočil jsem se k němu zády a zamířil jsem pryč. „Je to praktická záležitost. Potřebují jednoduchou trigonometrii, aby mohli stavět věci jako rampy pro invalidní vozíky a dveřní zarážky.“

„Přesto,“ nedal se, pozdržel se za mnou a toužebně se ohlédl, „musejí mít nějakou představu –“

„Fráte Jade,“ řekl jsem, „oni o hýlejském teorickém světě nic nevědí.“

„Och. Skutečně?“

„Skutečně. Každý, kdo tady začne rozumět HTS, to v sobě buď potlačí, nebo se zblázní, anebo skončí u Svante Edhara.“ Otočil jsem se a pohlédl jsem na něho. „Odkud si myslíte, že jsme se vzali Barb nebo já?“

Jakmile jsme si to vyjasnili, Barb a Jad mě spokojeně následovali, zabraní do debaty o sextantu, zatímco jsem je vedl širokým obloukem kolem západní strany Svante Edhara k obráběcí dílně.

* * *

„Přicházíš a odcházíš v zajímavých dobách, to ti musím přiznat,“ uvítala mě Cord.

Vyrušili jsme ji a její spolupracovníky uprostřed nějakého shromáždění. Všichni na nás hleděli. Obzvláště jeden starší muž. „Kdo je ten člověk a proč mě nenávidí?“ zeptal jsem se a pohled jsem mu oplatil.

„To bude šéf,“ odpověděla Cord. Všiml jsem si, že má zvlhlý obličej.

„Aha. Hmm. Jistě. Nenapadlo mě, že budeš mít někoho takového.“

„To má tady venku většina lidí, Razi,“ řekla. „Když se na tebe šéf podívá takovým způsobem, považuje se za neslušné mu ten pohled oplácet tak, jak to děláš ty.“

„Ach tak. Je to nějaké gesto společenské převahy?“

„Jo. A taky vpadnout k někomu do zaměstnání na soukromou poradu je nepřipustné.“

„Tedy, když už jsem získal pozornost tvého šéfa, možná bych mu měl oznámit, že –“

„Jsi sem svolal na poledne velkou schůzku?“

„Jo.“

„Nebo jak se na to bude dívat, že jsi ty – úplně cizí člověk – pozval celou bandu jiných úplně cizích lidí, aby se shromáždili na jeho majetku – v aktivní průmyslové lokalitě se spoustou nebezpečného vybavení –, aniž by ses ho nejdřív zeptal.“

„Je to doopravdy důležité, Cord. A nepotrvá to dlouho. Proto jste ty a tvoji spolupracovníci měli tu poradu?“

„Byl to první bod programu.“

„Myslíš, že mě fyzicky napadne? Vyznám se totiž trochu v údolce. Ne tolik jako Lio, ale –“

„To by byl dost neobvyklý způsob řešení. Tady venku by z toho byl spíš právní spor. Jenže vy máte vlastní zákon, takže na tebe nemůže. A vypadá to, že mocnosti na něho vyvíjejí tlak, aby to umožnil. Bude s nimi jednat o kompenzaci. Jedná také s pojišťovnou, aby měl jistotu, že nic z toho nezneplatní jeho pojistku.“

„Páni. Tady venku je to složité.“

Cord se zadívala směrem k praesidiu a lehce popotáhla nosem. „A tam uvnitř... ne?“

Chvilí jsem o tom přemýšlel. „To, jak jsem zmizel o Desáté noci, ti asi musí připadat stejně podivné jako mně pojištění tvého šéfa.“

„Správně.“

„Nebylo to nic osobního. A hodně mě to trápilo. Možná stejně jako tebe trápí tahle nepříjemnost.“

„To není pravděpodobné,“ řekla Cord, „protože deset sekund předtím, než jsi sem přišel, jsem dostala vyhazov.“

„To je silně iracionální chování!“ zaprotestoval jsem. „I na poměry v záhradbí.“

„Ano i ne. Ano, je šílené, abych dostala výpověď kvůli rozhodnutí, které jsi učinil bez mého vědomí. Ale ne, v jistém smyslu není, protože sem nezapadám. Jsem děvče. Používám ty stroje k výrobě šperků. A vyrábím součástky pro aity, za které si nechávám platit sklenicemi s medem.“

„Podívej, opravdu mě mrzí –“

„Nech toho,“ poručila mi.

„Jestli můžu nějak pomoci – kdybys třeba chtěla vstoupit do matému –“

„Do toho matému, ze kterého tě právě vyhodili?“

„Říkám jenom, že kdybych ti to mohl nějak vynahradit –“

„Dopřej mi dobrodružství.“

V příštím okamžiku si uvědomila, že to zní divně, a ztratila nervy. Zvedla ruce. „Já nemluvím o nějakém velikém dobrodružství. Zkrátka něco, aby vedle toho můj vyhozov vypadal jako malichernost. Něco, na co bych mohla vzpomínat, až budu stará.“

Poprvé jsem si znovu prošel všechno, co se za posledních dvacet hodin seběhlo. Trochu se mi z toho zatočila hlava.

„Razi?“ promluvila po chvíli.

„Nedokážu předvídat budoucnost,“ řekl jsem, „ale na základě toho mála, co zatím vím, se obávám, že to buď musí být veliké dobrodružství, nebo nic.“

„Paráda!“

„Nejspíš jde o ten typ dobrodružství, na jehož konci čeká masový hrob.“

To ji maličko usadilo. Ale po chvíli řekla: „Potřebujete dopravu? Nástroje? Někjaké věci?“

„Naším protivníkem je mimoarberská kosmická loď plná atomových bomb,“ řekl jsem. „Máme úhломěr.“

„Dobrá, půjdu domů a podívám se, jestli bych nevyhrabala pravítko a kus provázku.“

„To by bylo skvělé.“

„Sejdeme se v poledne tady. Tedy jestli mě sem ještě pustí.“

„Zařídím to. Hej, Cord –“

„Ano?“

„Asi to není nejvhodnější chvíle na takovou otázku... ale mohla bys mi prokázat jednu laskavost?“

* * *

Zašel jsem do stínu velké střechy nad kanálem a sedl jsem si na hromadu dřevěných palet. Vytáhl jsem kartablu a začal jsem zjišťovat, jak se používá její rozhraní. Trvalo mi to déle, než jsem čekal, protože nebyla určená gramotným lidem. Absolutně jsem nedokázal pokročit s jejími vyhledávacími funkcemi, protože se mi pořád snažila nešikovně pomáhat.

„Kde je kruci Blyova kupa?“ zeptal jsem se Arsibalta, když se objevil. Bylo půl hodiny před polednem. Dorazila přibližně polovina evokovaných. Začala se formovat malá flotila transportek a mob: neměl jsem ponětí, jestli jsou krazené, vypůjčené nebo darované.

„Předvídal jsem to,“ řekl Arsibalt.

„Všechna Blyova pozůstalost je ve Svante Edharu,“ připomněl jsem mu.

„Byla,“ opravil mě.

„Výborně! Co jsi ukradl?“

„Vyobrazení hory, jak vypadala před třinácti sty lety.“

„A nějaké jeho kosmografické poznámky?“ řekl jsem prosebně.

Takové štěstí jsem neměl: Arsibaltův obličej zahořel zvědavostí. „Proč bys měl chtít kosmografické poznámky svante Blye?“

„Protože by měl mít zaznamenanou zeměpisnou délku a šířku místa, ze kterého prováděl pozorování.“

Pak jsem si vzpomněl, že stejně nemáme jak zeměpisnou délku a šířku určit. Ale možná že ta informace byla zahrnutá v uživatelském rozhraní kartably.

„Možná je to tak lepší,“ povzdechl si Arsibalt.

„Cože?!“

„Máme jet *přímo* do Svante Tredegarha. Jenže Blyova kupa není po cestě.“

„Myslím, že to nebude tak velká zajížďka.“

„Neřekl jsi mi snad právě, že nevíš, kde je?“

„Mám hrubou představu.“

„Nemůžeš si být jistý ani tím, že Orola na Blyovu kupu *šel*. Jak chceš přesvědčit sedmnáct znavačů, aby absolvovali nedovolenou zajížďku, jejímž účelem je pátrat po muži, který byl před několika měsíci anatémizován?“

„Já ti nerozumím, Arsibalte. Proč sis dával práci s krádeží Blyovy pozůstalosti, jestli nemáš v úmyslu jít hledat Orola?“

„V době, kdy jsem ji ukradl, jsem nevěděl, že je konvox,“ poukázal.

Chvíli mi trvalo, než jsem pochopil jeho logiku. „Nevěděls, že se vrátíme.“

„Správně.“

„Myslel sis, že až budeme hotoví s tím, co po nás chtějí –“

„Mohli bychom najít Orola a žít jako ferálové.“

Bylo to všechno zajímavé. A svým způsobem taky dojemné. Ale nijak to neřešilo aktuální problém.

„Arsibalte, všiml sis v životech svante něčeho, co mají společné?“

„Něco by se našlo. Na který společný rys bys chtěl zaměřit mou pozornost?“

„Mnoho je jich odvrženo, než všichni zjistí, že jsou svante.“

„Za předpokladu, že máš pravdu,“ řekl Arsibalt, „dojde na Orolovu kanonizaci až za dlouho; zatím svante není.“

„Prosím,“ promluvil muž, který se už nějakou chvíli zdržoval s rukama v kapsách v naší blízkosti, „vy jste ten vedoucí?“

Díval se při tom na mě. Přírozeně jsem se rozhlédl, abych zjistil, do jakého nového průšvihů se Barb s Jadem zase dostali. Barb stál opodál a pozoroval nějaké ptáky, kteří si postavili hnízda nahoře na ocelových nosnících, jež držely střechu. Dělal to už dobrou hodinu. Jad dřepěl na prašném plácku a kreslil si nějaká schémata, přičemž místo rydla používal ulomený kohoutek. Krátce po našem příchodu se frát Jad zatoulal do obráběcí dílny a přišel na to, jak zapnout soustruh. Cordin bývalý šéf mě *málem* napadl. Od té doby se Jad a Barb chovali v mezích slušnosti. Tak proč tohle další vyptávání, jestli jsem vedoucí? Nezdálo se, že by ten muž měl zlost nebo strach. Vypadal spíš... ztraceně.

Usoudil jsem, že když budu *předstírat*, že jsem vedoucí, může se mi podařit zařídit několik věcí po mém, alespoň na malou chvíli, dokud jim nedojde, že to jenom hraju.

„Ano,“ odpověděl jsem. „Říkají mi frát Erasmus.“

„Ach, rád vás poznávám. Ferman Beller,“ řekl a trochu zdráhavě mi podal ruku – nebyl si jistý, jestli ten pozdrav používáme. Pevně jsem si s ním potřásl pravicí a on se uklidnil. Byl to podsaditý muž, něco přes padesát. „Máte hezkou kartablu.“

Připadalo mi neuvěřitelně zvláštní, aby něco takového řekl, dokud jsem si nevzpomněl, že záhradbáři mohou vlastnit víc než tři kusy majetku a že tyto věci často slouží jako východiska společenské konverzace.

„Díky,“ zkusil jsem odpovědět. „Smůla, že nefunguje.“

Tiše se zasmál. „Nedělejte si starosti. My vás tam dopravíme.“ Uhodl jsem, že je to jeden z dobrovolníků, kteří se nabídli, že nás odvezou. „Je tady jeden chlapík, který s vámi chce mluvit. Víte, nevěděli jsme, jestli ho k vám máme pustit.“

Rozhlédl jsem se a uviděl jsem muže s černou rourou od kamen na hlavě, jak stojí na slunci a upřeně na mě hledí.

„Prosím, pošlete Sammanna sem,“ řekl jsem.

„To nemyslíš vážně!“ zasyčel Arsibalt, když se Ferman ocitl z doslechu.

„Poslal jsem pro něho.“

„Jak bys asi tak chtěl poslat pro aitu?“

„Požádal jsem Cord, aby to pro mě udělala.“

„Ona je tady?“ zeptal se novým tónem.

„Čekám, že se tu ukáže *se svým přítelem* co nevidět,“ odpověděl jsem a seskočil jsem z hromady palet. „Ty zatím zjistíš, kde je Blyova kupa. Tady máš,“ podal jsem mu kartablu.

* * *

Zvony provenálu mi v mozku mačkaly tlačítka, jako bych byl jeden z těch ubohých psů, které dřívější svante používali k psychologickým experimentům. Prvním pocitem byla provinilost: zase pozdě! Pak moje nohy a paže zatoužily po námaze spojené s natahováním hodin. Jako další se měl dostavit hlad, touha po poledním jídle. A nakonec jsem se cítil dotčeně, že dokázali hodiny natáhnout bez nás.

„Většinu hovoru povedeme v ortštině, protože mnozí z nás fluchtinu prakticky neovládají,“ oznámil jsem ze svého pódia na hromadě palet celé skupině: sedmnácti znavačům, jednomu aitovi a hloučku lidí ze záhradbí, který narůstal a ubýval podle toho, jak dlouho vydržela jejich pozornost a jak používali čudlu, ale v průměru jich bylo kolem desíti. „Súra Tulia něco z toho, o čem budeme mluvit, přeloží, ale většina naší konverzace se bude týkat věcí, jež jsou zajímavé pouze pro znavače. Proto si možná sami mezi sebou budete

chtít promluvit o logistických záležitostech – jako je svačina.“ Všiml jsem si, že Arsibalt přikyvuje.

Pak jsem přešel do ortštiny. Rozbíhal jsem se trochu pomalu, protože jsem čekal, až se někdo ozve, že přece nejsem žádný vůdce. Ale tuhle schůzku jsem svolal já a stál jsem na hromadě palet.

A byl jsem desítkář. Náš vůdce bude muset být desítkář, který bude schopný se domluvit flucky a poradit si se světem záhradbí. Ne že bych na něj byl nějaký odborník. Jenže nějaký stovkař by byl způsobilý ještě míň. Frát Jad a stovkaři nemohli dost dobře vybírat, který desítkář bude vůdce, protože ještě před několika hodinami žádného z nás neznali. Ale roky se všichni dívali, jak já a můj tým natahujeme hodiny, což dávalo mně, Liovi a Arsibaltovi výhodu, že naše obličejce jsou známé. Jesry, přirozený vůdce, byl pryč. Arsibaltovu oddanost jsem si získal zmínkou o svačině. Lio byl příliš trhlý a podivínský. Takže bez jakéhokoli racionálního postupu jsem byl vůdce já. A já jsem neměl ponětí, co řeknu.

„Musíme se rozdělit do několika vozidel,“ začal jsem, abych získal čas. „Prozatím ponecháme tytéž smíšené skupinky desítkářů a stovkařů, jak byly vytvořeny dnes ráno v předsíni. Uděláme to tak, protože to je jednoduché,“ dodal jsem, neboť jsem si všiml, že frát Wyburt – desítkář starší než já – se chystá vznést námitku. „Jestli chcete, můžete se později vyměnit. Ale každý desítkář je zodpovědný za to, že se postará, aby jeho stovkař neskončil ve vozidle s někým, kdo nehovoří ortsy. Předpokládám, že tu zodpovědnost na sebe můžeme všichni s klidem vzít,“ řekl jsem a podíval jsem se frátovi Wyburtovi do očí. Vypadalo to, že se chystá mě zarovnat, ale z důvodů, o nichž jsem se mohl jen dohadovat, od toho upustil. „Jak se tyto skupinky rozdělí do vozidel? Moje sestřenka Cord, ta mladá žena ve vestě s náradím, se nabídla, že některé z nás odveze svou transportkou. To je flucké slovo. Je to vozidlo užitkového vzhledu, které připomíná krabici na kolech. Chce, abych s ní jel já a její partner, se kterým má poměr, Rosk – ten velký muž s dlouhými vlasy. Se mnou jedou frát Jad a frát Barb. Pozval jsem Sammanna z aitů, aby se k nám připojil. Víím, že někteří z vás budou mít námitky“ – už je měli – „ale právě proto ho přiděluji do transportky k sobě.“

„Je neuctivé dávat aitu dohromady s tisícovkářem!“ ozvala se súra Rethlett – další desítkář.

„Fráte Jade,“ řekl jsem, „omlouvám se, že o tobě hovoříme, jako bys u toho nebyl. Rozumí se samo sebou, že si můžeš vybrat, které vozidlo budeš chtít.“

„Předpokládá se, že při peregrinu budeme dodržovat kázeň!“ ochotně nám napověděl Barb.

„No tak, vážení, děsíte nám záhradbáře,“ zažertoval jsem. Protože když jsem se podíval před hlavy frátů a súr, viděl jsem, že lidi ze záhradbí naše dohadování očividně znervózňuje. Tulia mou poslední poznámku přeložila. Záhradbáři se zasmáli. Ze znavačů nikdo. Ale přece jen se trochu zklidnili.

„Fráte Erasme, smím?“ zeptal se Arsibalt. Přikývl jsem. Arsibalt se otočil k Barbovi, ale promluvil dostatečně nahlas, aby ho slyšeli všichni: „Dostali jsme dvě navzájem neslučitelné instrukce. Jednou je starý, trvale platný příkaz zachovávat při peregrinu kázeň. Tou druhou je čerstvý příkaz dopravit se jakýmikoli dostupnými prostředky do Svante Tredegarha. Neposkytní nám uzavřený železniční vůz ani jiné takové vozidlo, které by mohlo sloužit jako mobilní klauzura. Mohou to být malá soukromá vozidla, nebo nic. A my neumíme řídit. Předkládám vám to tak, že nový příkaz má přednost před starým, a my musíme cestovat ve společnosti záhradbářů. A cestovat s aity rozhodně není o nic horší. Já tvrdím, že je to dokonce lepší v tom, že aita rozumí kázni stejně dobře jako my.“

„Sammann pojede se mnou Cordinou transportkou,“ uzavřel jsem to dřív, než mohl Barb vypustit další z námitek, které se při Arsibaltově proslovu hromadily v jeho toulci. „Frát Jad bude tam, kde bude chtít být on.“

„Pocestuji tak, jak jsi navrhl, a pokud to nebude přijatelné, přistoupím ke změně,“ řekl frát Jad. To zbytek ze sedmnácti na chvíli umlčelo, jednoduše proto, že to bylo poprvé, co většina z nich slyšela jeho hlas.

„Může se to stát ihned,“ řekl jsem mu, „protože prvním cílem Cordiny transportky bude Blyova kupa, kde se pokusím najít Orola.“

Ted' záhradbáři skutečně získali důvod k obavám, protože znaváci začali být docela hluční a rozezení a zdálo se, že moje krátké období ve funkci samozvaného vůdce se chýlí ke konci. Ale dřív, než mě mohli sesadit a anatémizovat, jsem pokynul Sammannovi, který postoupil dopředu. Shýbl jsem se, podal jsem mu ruku a vytáhl jsem ho nahoru, aby se postavil vedle mne. Nový pohled na to, jak se frát dotýká aity, na okamžik vytrhl ostatní ze soustředění. Pak Sammann začal mluvit, což bylo tak podmanivé, že si po prvních několika slovech získal tiché, skoro až uchvácené publikum. Dvě centenářské sůry si v němém protestu zacpaly uši a zavřely oči; tři další se k němu otočili zády.

„Frát Spelikon mi nařídil, abych šel k teleskopu svante Mithry a Mylaxe a získal fotomnemonický tablet, který tam frát Orola zasunul tři hodiny předtím, než správce regulant uzavřel observatorium,“ prohlásil Sammann ortštinou, která byla správná, ale měla nezvyklý přízvuk. „Uposlechl jsem. Nevydal v souvislosti s tímto tabletem žádný příkaz týkající se informačního zabezpečení. Proto jsem pořídil kopii, než jsem mu ho dal.“ S těmi slovy Sammann vytáhl z brašny, kterou měl přes rameno, fotomnemonický tablet. „Obsahuje jediný obraz, který frát Orola zaznamenal, ale nikdy se nedostal k tomu, aby si ho prohlédl. Ted' ten obraz vyvolám,“ řekl a začal manipulovat s ovládáním. „Tady frát Erasmus jej před několika minutami viděl. Vy ostatní si ho můžete prohlédnout nyní, budete-li chtít.“ Podal tablet nejbližšímu znaváci. Ostatní se nahrnuli kolem, třebaže někteří nadále odmítali i jen vzít na vědomí, že Sammann je přítomen.

„Musíme být opatrní a neukazovat to záhradbářům,“ řekl jsem, „protože podle mě nemají ponětí, co proti nám stojí. A když říkám proti *nám*, myslím tím všechny na Arbre.“

Ale nikdo mě neslyšel, protože všichni v tu chvíli hleděli na obraz na tabletu.

To, co tablet ukazoval, nepřinutilo nikoho, aby se mnou souhlasil, ale výrazně to odvedlo pozornost od sporu, který jsme vedli. Ti, kteří měli sklon vidět věci stejně jako já, z toho načerpali novou jistotu. Ti ostatní ztratili nervy.

* * *

Trvalo hodinu určit, kdo pojede kterým vozidlem. Nevěřil bych, že to může být tak složité. Lidé neustále měnili názory. Spojenectví se tvořila, dostávala trhliny a rozpadala se. Dohody mezi spolky vznikaly a zanikaly jako virtuální částice. V Cordině velké hranaté transportce, která měla tři řady sedadel, měla sedět jen ona, Rosk, já, Barb, Jad a Sammann. Ferman Beller měl velkou mobu uzpůsobenou k jízdě nerovným terénem. Vzal do ní Lia, Arsibalta a tři stovkaře, kteří se rozhodli, že do toho půjdou s námi. Domnívali jsme se, že jsme poměrně vhodně zaplnili dvě největší vozidla, ale další záhradbář, který ze své čudly uskutečňoval spoustu hovorů, na poslední chvíli oznámil, že se chce k naší karavaně připojit se svou transportkou. Jmenoval se Ganelial Crade a bylo na něm dost vidět, že je to deolater z nějaké protibazské archy – zatím jsme nevěděli, jestli od Nebeského strážce nebo ne. Jeho vozidlem byla vzadu otevřená transportka, jejíž korbu téměř úplně zabírala motorizovaná tříkolka s tlustými, vyboulenými pneumatikami. Do jeho kabiny se vešli jenom tři lidé. S Ganelialem Cradem nechtěl jet nikdo. Cítil jsem se kvůli němu trapně, i když ne zase tolik, abych byl ochotný do jeho vozidla vlézt. Na poslední chvíli předstoupil nějaký jeho mladší společník, hodil dozadu tábornický pytel a vlezl si do kabiny k němu. Tím byla zkompletována skupina, která vyrážela k Blyově kupě.

Skupinu, která jela přímo do Tredegarha, tvořily čtyři moby, z nichž v každé byl jeden majitel a řidič a jeden desítkář: Tulia, Wyburt, Rethlett a Ostabon. Další místa v těchto vozidlech obsadili stovkaři, kteří se nechtěli připojit k expedici za Orole, nebo další záhradbáři, kteří se nabídli, že se cesty zúčastní.

S výjimkou Cord a Roska se zdálo, že každý ze záhradbářů patří k nějaké náboženské skupině, což bylo všem znavačům více nebo méně nepříjemné. Usoudil jsem, že kdyby v této oblasti bývala byla vojenská základna, mocnosti mohly přikázat nějakým vojákům, aby se převlékli za civilisty a odvezli nás, ale jelikož nebyla, napadlo je spolehnout se na organizace, jejichž členové byli ochotni dát se narychlo k dispozici, což v této době a na tomto místě znamenalo archy. Když jsem to lidem takto vysvětlil, zdálo se, že je to maličko

upokojilo. Desítkáři to vcelku pochopili. Pro stovkaře bylo poněkud obtížné tomu porozumět a pořád se dožadovali nových informací o deologiích, k nimž se hlásí jejich potenciální řidiči, což proces jejich usazování do vozidel nijak neurychlovalo.

Ganelialu Cradeovi bylo pravděpodobně něco přes čtyřicet, ale nebylo by těžké mu hádat míň, protože byl štíhlý a neměl vousy. Prohlásil, že zná polohu Blyovy kupy, takže pojedje první a my se máme držet za ním. Pak nasedl do své transportky a nastartoval. Ferman Beller k němu loudavě přišel a dělal na něho grimasy tak dlouho, až Crade otevřel okno. Pak se spolu dali do hovoru. Brzy jsem poznal, že se o něco dohadují – hlavně z toho, jak jsem sledoval Cradeova pasažéra, který se na Belleru zlostně díval.

Znovu se mě zmocnily rozpaky, jako bych měl máslo na hlavě. Z jistoty, s jakou se Ganelial Crade vyjadřoval, jsem soudil, že už svůj plán s Fermanem Bellerem prve probral a že se na něm oba shodli. Teď bylo evidentní, že k ničemu takovému nikdy nedošlo. A to jsem už byl připravený jet tam, kam nás Crade povede.

Pochopil jsem, že dělat vůdce bude nepřijemné, protože lidé se mě neustále budou snažit přimět k děláni nesprávných věcí nebo se mě úplně zbavit.

„Pěkný vůdce!“ utrousil jsem na svou adresu.

„Cože?“ zeptal se Lio.

„Příště mi nedovol dělat pitomosti,“ nařídil jsem Liovi, který se zatvářil nechápavě. Vykročil jsem ke Cradeově transportce. Lio a Arsibalt mne s odstupem následovali. Crade a Beller se teď hádali nepokrytě. Ve skutečnosti jsem se toho nechtěl účastnit, jenže jsem musel něco udělat.

Došlo mi, že problém je v tom, že Crade se přihlásil k vědomostem o poloze Blyovy kupy, které jsme my neměli. Byla to moje vina. Udělal jsem chybu, když jsem přiznal, že přesně nevím, kde se Blyova kupa nachází. Uvnitř koncentu nebyl problém přiznat nevědomost, protože to byl první krok na cestě k pravdě. Tady venku to jediné otvíralo lidem jako Crade cestu k tomu, aby se chopili moci.

„Promiňte!“ zavolal jsem. Beller a Crade se přestali hádat a podívali se na mě. „Jeden z mých frátů si s sebou vzal z koncentu staré dokumenty, které nám říkají, kam máme jet. Když tyto informace zkombinujeme s šikovností našeho aity a topografickými mapami v kartable, sami si najdeme cestu na místo, kam jedeme.“

„Já vím přesně, kam váš přítel odešel,“ začal Crade.

„My ne,“ řekl jsem, „ale jak jsem uvedl, jsme schopni to zjistit dlouho předtím, než se tam dostaneme.“

„Stačí, když pojedete za mnou a –“

„To je chatrný plán. Když se nám v provozu ztratíte, budeme v koncích.“

„Když mě v provozu ztratíte, můžete mi zavolat čudlou.“

To zabořelo, protože Crade uvažoval racionálněji než já, ale v tomto okamžiku už jsem nemohl vycouvat. „Pane Crade, můžete jet napřed, jestli

chcete, a dopřát si uspokojení z toho, že tam budete dřív než my, ale pokud se podíváte do zpětného zrcátka a zjistíte, že už nás nevidíte, bude to tím, že jsme se v otázce toho, jak se tam nejlépe dostat, rozhodli zařídit podle sebe.“

Crade a jeho pasažér mě teď už navzdýcky nenáviděli, ale aspoň to bylo vyřešené.

Tenhle plán však vyžadoval reorganizaci, a tak jsem se Sammannem a Arsibaltem skončil ve vozidle Fermána Bellera. My tři budeme navigovat. Lio a stovkař se pro vyvážení nákladu přesunuli do Cordiny transportky; pojedou za námi. Ganelial Crade vyrazil se svou transportkou tak, že nás zasypal uvolněnými kamínky.

„Ten člověk se chová tak moc jako padouch z literárního díla, až je to skoro legrační,“ poznamenal Arsibalt.

„Ano,“ řekl jeden ze stovkařů, „je to, jako by nikdy neslyšel o šestém smyslu.“

„Nejspíš *neslyšel*,“ řekl jsem. „Ale uvědomte si, prosím, že náš řidič je v tomto vozidle jediný záhradbář. Prokažme mu tedy tolik laskavosti, že budeme aspoň částečně mluvit flucky.“

„Dejte se do toho,“ řekl stovkař, „a já zjistím, jestli vám budu rozumět.“

Frát Carmolathu, jak se tento stovkař jmenoval, byl trochu ňouma, ale nabídl se, že pojedou pro Orola, takže zas tak hrozný být nemohl. Byl o pět nebo o deset let starší než Orolo a já jsem usuzoval, že je to Paflagonův přítel.

„Kolik cest vede na severovýchod rovnoběžně s horami?“ zeptal jsem se Bellera. Doufal jsem, že řekne *jenom jedna*.

„Několik,“ odpověděl. „Kterou chcete jet, šéfe?“

„Blyova kupa je stolová hora, což znamená, že stojí osamoceně – není součástí pohoří,“ řekl Arsibalt ortsky, „takže –“

„Zvedá se z planiny na východ od hor,“ prohlásil jsem flucky. „Nemusíme jet horskou cestou.“

Beller zařadil rychlost a vozidlo se rozjelo. Zamával jsem na rozloučenou Tulií. Dívala se, jak odjíždíme, a tvářila se trochu ohromeně. Pravda, náš odjezd *byl* náhlý, ale bál jsem se, že kdybychom strávili čekáním ještě další minutu, objevila by se nějaká další krize. Tulia se rozhodla jet přímo do Tredegarha, aby se pokusila najít Alu. Možná jsem měl udělat totéž. Ale nebyla to jednoduchá volba a já jsem se domníval, že mé rozhodnutí je správné. Pokud všechno proběhne dobře, dorazíme do Tredegarha jen o pár dní později než Tuliina skupina. Tulia to zvládne, v pořádku je tam dovede.

Ještě než jsme opustili město, zastavili jsme, nebo spíš jenom přibrzdili, u místa, kde jsme si mohli koupit jídlo, aniž by nás to stálo mnoho času. Já jsem si tenhle typ restaurace pamatoval z dětství, ale pro stovkaře to bylo něco nového. Neubráníl jsem se, abych to neviděl stejně jako oni: nejasný rozhovor s neviditelnou obsluhou, okýnkem prohozené pytlíky s jídlem, které bylo cítit rozpáleným tukem, pochutiny v malých balíčcích, snaha najíst se za kolébání

na silnici, spousta špinavých odpadků, které jako by vyplnily každičké volné místo v mobě, a pach, který zakrátko přestal být příjemný.

Bazské pravoslaví: Státní náboženství Bazské říše, jež přežilo pád Bazu a v následném období vytvořilo matémový systém, jenž existoval paralelně a nezávisle na tom, který zavedla Cartas, a přetrval jako jedno z nejpocetnějších náboženských vyznání na Arbře.

Protibazství: Náboženství, které má kořeny ve stejných svatých textech a uctívá stejné proroky jako bazské pravoslaví, výslovně však odmítá autoritu a určité doktríny bazské pravoslavné víry.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Než jsme dojedli, praesidium nám zmizelo z dohledu. Větší část čtvrti obývané standy jsme nechali za sebou a projížděli jsme teď jakousi přílivovou zónou, která byla součástí města, když bylo velké, a součástí venkova, když velké nebylo. Tam, kde by v přílivové zóně bylo naplavené dříví, mrtvé ryby a ze dna vytrhané mořské řasy, byly tady skupinky vychrtlých stromů, zvířata zabítá vozidla a chumáče rozjařilu. Tam, kde by přílivová zóna byla posetá prázdnými láhvemi a vraky lodí, byly tady prázdné láhve a opuštěné transportky. Jediné, co tu sloužilo nějakému účelu, byl komplex na drcení a zpracování palivového dříví, splavovaného z hor. Na několik minut jsme tam uvázli v zácpě cisternových dunikolů. Jen málo jich ale jelo stejným směrem jako my. Zanedlouho jsme se jich zbavili a ocitli jsme se v oblasti do daleka se táhnoucích zeleninových zahrad a ovocných sadů.

V Bellerově vozidle byl se mnou ještě Arsibalt, Sammann a dva stovkařští frátové, Carmolathu a Harbret. Ve druhém vozidle jeli Cord s Roskem, Lio, Barb, Jad a další edharián ze stovkařského matému, frát Krisčan. Všiml jsem si statistické zvláštnosti, že mezi sebou máme jen jednu ženu, což je navíc moje sestřenka a na obecné poměry dosti nekonvenční. Uvnitř hradeb jsme byli málokdy svědky toho, že by se rovnováha tak vychýlila. V záhradbí to samozřejmě záleželo na tom, jaké v daném období převládalo náboženství a společenské zvyklosti. Přirozeně jsem se podivil nad tím, jak se to stalo, a hodnou chvíli jsem si ve vzpomínkách procházel to hodinové dohadování, jak lidi naložit do vozidel. Nejvýznamnějším faktorem pro určování, kdo pojedě ve které skupině, bylo samozřejmě to, jak dotyčný smýšlí o Orolovi a výpravě, která ho chce najít. Možná měla tato akce v sobě něco, co mužům vonělo líbě a ženám nelibě.

Nepočítaje Ganeliala Cradea nás bylo dvanáct. To byla běžná velikost sportovního týmu nebo malé vojenské jednotky. Dlouho se spekulovalo, že je

to přirozená velikost skupiny lovců z doby kamenné a že muži mají sklon cítit se v přibližně takhle velké skupině dobře. Ať už to byla statistická anomálie nebo primitivní chování naprogramované do našich genových sekvencí, každopádně byl výsledek naší skupiny právě takový. Několik minut jsem uvažoval, jestli mě teď Tulia a některé další sůry ze skupiny mířící přímou cestou do Tredegarha nenávidí, že jsem dovolil, aby to tak dopadlo, ale pak jsem to pustil z hlavy, protože jsme se museli soustředit na navigaci.

S pomocí kresby, již dodal Arsibalt – byl na ní profil nějakého pohoří v dálce –, a jistých vodítek ve vyprávění o svante Blyovi, jak bylo zaznamenáno v Kronikách, a také údajů, které si Sammann vyhledal v jakési superčudle, se nám podařilo na kartable identifikovat tři různé osamocené hory, z nichž každá mohla být Blyova kupa. Tvořily trojúhelník o stranách dlouhých asi dvacet mil, několik set mil od místa, kde jsme se nacházeli. Nezdálo se to až tak daleko, ale když jsme to ukázali Fermanovi, řekl, ať nepočítáme, že se tam dostaneme dřív než zítra; vysvětlil nám, že cesty v té oblasti jsou z „nového šterku“ a že to bude pomalá jízda. Bylo možné dojet tam ještě v ten samý den, ale byla by tma a stejně bychom nemohli nic dělat. Bylo lepší najít si někde poblíž místo, kde zůstaneme přes noc, a další den vyrazit časně ráno.

Nevěděl jsem, co je to „nový šterk“. Pochopil jsem to až o několik hodin později, když jsme odbočili z hlavní silnice na cestu, která kdysi měla zpevněný povrch. Bylo by skoro rychlejší jet přímo okolním terénem než hledat si cestu těmito klikatě rozpraskanými plotnami.

Arsibaltovi bylo nepříjemné být blízko Sammanna, což jsem poznal z toho, jak mimořádně zdvořilý byl, když ho oslovoval. Postěžoval si, že se mu z jízdy dělá nevolno, přestěhoval se dopředu na místo vedle Fermana a zapředl s ním hovor ve fluchtině.

Seděl jsem za ním a snažil jsem se dohnat spánkový deficit. Čas od času jsem pootevřel oči, když jsme se nad trhlinou v cestě dostali do vzduchu, a napůl v snách jsem zahlédl, jak se z přístrojové desky houpá nějaký náboženský fetiš. Nebyl jsem žádný odborník na archy, ale byl jsem si celkem jistý, že Ferman vyznává bazské pravoslaví. Na jisté úrovni to bylo stejně šílené jako věřit tomu, čemu věřil Ganelial Crade, ale byla to mnohem tradičnější a předvídatelnější forma šílenství.

Přesto platilo, že pokud by skupina náboženských fanatiků chtěla unést několik aut plných znaváčů, nemohla by to zařídit elegantněji. Proto jsem se rázem probudil, jakmile jsem uslyšel, že Ferman Beller zmínil Boha.

Až doposud se tomu vyhýbal, což jsem nechápal. Pokud člověk upřímně věří v Boha, jak může zformulovat jedinou myšlenku, vyslovit jedinou větu, ve které by ho nezmínil? Deolateri jako Beller přitom dokázali žvanit hodiny, aniž by se v hovoru Boha byť jenom dotkli. Možná byl jeho Bůh našemu konání vzdálený. Anebo – to bylo pravděpodobnější – mu přítomnost Boha

možná byla tak zjevná, že jeho potřeba mluvit o něm nebyla o nic silnější než moje potřeba neustále poukazovat na to, že dýchám vzduch.

V Bellerově hlase znělo zklamání. Nikoli zlostné, ani trpké. Bylo to vlídné, dobrosrdečné zklamání strýčka, který nedokáže svému synovci něco vysvětlit. Zdálo se, že jsme tak chytří. Proč nevěříme v Boha?

„Dodržujeme biskvitskou kázeň,“ řekl mu Arsibalt. Byla z toho slyšet spokojenost a lehká úleva, že dostal šanci to vysvětlit. Napadlo mě, že je moc velký optimista, příliš věří tomu, že Belleru přesvědčí, aby se na to podíval našima očima. „Není to totéž jako věřit v Boha. I když –“ dodal spěšně – „chápu, proč to tak připadá někomu, kdo nebyl biskvitskému uvažování nikdy vystaven.“

„Myslel jsem, že vaše kázeň pochází od svante Cartas,“ řekl Beller.

„Jistě. Je možné vystopovat přímou spojitost mezi cartasijskými principy starého matémového věku a mnohými našimi praktikami. Ale mnoho přibylo a několik věcí ubylo.“

„Takže Biskvit byl další svante, který něco přidal?“

„Ne, biskvit je sušenka.“

Beller se nuceně, křečovitě zasmál, jak to záhradbáři dělali, když někdo pronesl žert, který nebyl vtipný.

„Já to myslím vážně,“ pokračoval Arsibalt. „Biskvitářství dostalo název podle toho drobného čajového pečiva. Je to systém uvažování, který byl objeven přibližně v polovině období mezi Obrodou a Strašlivými událostmi. Vrchol civilizace praktického věku, chcete-li. Několik set let předtím se brány starých matémů otevřely, znavači vyšli ven a vmísili se mezi sækuláry – většinou bohaté a vysoce postavené sækuláry. Panstvo, vrchnost. Planeta byla v té době už prozkoumaná a zmapovaná. Zákony termodynamiky byly vypracované a právě se začínaly prakticky využívat.“

„Mechanický věk,“ tipnul si Beller, když vydoloval z hlavy termín, který se kdysi dávno musel naučit z paměti v nějakém spovinu.

„Ano. Chytří lidé se v těch časech dokázali uživit jednoduše tím, že navštěvovali salóny, diskutovali o metateorice, psali knihy, učili děti šlechticů a průmyslníků. Byl to ten nejharmoništější vztah mezi, eh –“

„Námi a vámi?“ nadhodil Beller.

„Ano, jaký kdy existoval od zlatého věku Ethrasu. Každopádně tehdy žila jedna významná dáma jménem Baritoe; měla za manžela záletného pitomce, ale to nic, a využila jeho nepřítomnosti k tomu, aby ve svém domě vedla salón. Všichni nejlepší metateorikové věděli, že se tam mají sejít v určitou denní dobu, když z jejích pecí vycházely biskvity. Lidé v průběhu let přicházeli a odcházeli, takže paní Baritoe byla jediná konstanta. Psala knihy, ale jak sama pečlivě zdůrazňovala, myšlenky v nich se nedají připsat žádné konkrétní osobě. Někdo to nazval biskvitským uvažováním a to jméno se ujalo.“

„A pak, o několik set let později, bylo to všechno začleněno do vaší kázně?“

„Ano, ale ne nijak formálně. Spíš jako soustava zvyklostí. Způsobů uvažování, které už si většina nových znavačů přinesla v sobě, když procházeli branami.“

„Jako je nevíra v Boha?“ zeptal se Beller.

A v tu chvíli se mě zmocnil pocit – přestože jsme projížděli hezkým, rovným terénem –, jaký by se dostavil, kdybychom jeli po horské silničce a z jedné strany měli sráz hluboký tisíc stop, kam nás Beller mohl škubnutím volantů poslat. Ale Arsibalt byl uvolněný, což jsem obdivoval, protože naopak dokázal být precizní na věci, jež nebyly zdaleka tak nebezpečné.

„Zabývat se tím je jako soutěž v pojídání koláčů,“ začal Arsibalt.

Byl to fluký obrazný výraz, který jsme Lio, Jesry, Arsibalt a já používali pro dlouhé, nevděčné prokousávání se hromadou knih. Beller, který si myslel, že řeč je o biskvitech, to svedlo na úplně špatnou stopu, a tak musel Arsibalt na tomto místě strávit minutu nebo dvě tím, aby ty dva odkazy na pečivo rozpletl.

„Pokusím se to načrtnout,“ navázal Arsibalt, když se znovu vrátil k tématu. „Biskvitské uvažování byla třetí cesta mezi dvěma nepřijatelnými alternativami. Tou dobou se již dobře vědělo, že veškeré naše myšlení se odehrává tady v našem mozku.“ Poklepal si na hlavu. „A že mozek získává vstupy z očí, uší a dalších smyslových orgánů. Naivní přístup je, že váš mozek pracuje přímo s reálným světem. Podívám se tady na tlačítko na vaší přístrojové desce, natáhnu ruku a nahmatám je rukou –“

„Nedotýkejte se toho!“ upozornil ho Beller.

„Vidím, že vy je vidíte a přemýšlíte o něm, a dojdou k závěru, že tam doopravdy je, takové, jak mi je oči a prsty předkládají, a že když o něm přemýšlím, přemýšlím o skutečné věci.“

„To všechno se zdá být celkem jasné,“ řekl Beller.

Rozhostilo se trapné ticho, které Beller nakonec přerušil, když řekl – v dobré náladě: „Nejspíš proto jste to označil za naivní.“

„Opačný extrém představovali ti, kteří tvrdili, že všechno, co si myslíme, že víme o světě venku mimo naši lebku, je iluze.“

„To mi připadá ze všeho nejvíc jako chytračení,“ řekl Beller, když o tom chvíli přemýšlel.

„Biskvitáři příliš nehleděli ani na to. Jak jsem řekl, vypracovali třetí přístup. ‚Když přemýšlíme o světě – anebo téměř o *všem*,‘ řekli, ‚to, co si o něm skutečně myslíme, je shluk informací – dat, která doputovala do našeho mozku z našich očí, uší a tak dále.‘ Abych se vrátil k našemu příkladu, získám vizuální znázornění toho tlačítka a získám vzpomínku, jaké to bylo, když jsem se ho dotýkal, ale to je, pokud jde o to tlačítko, *všechno*, s čím mohu pracovat – je *nemožné, nepředstavitelné*, aby se můj mozek pustil do křížku se skutečným, fyzickým tlačítkem, jaké je, protože můj mozek k němu jednoduše nemá přístup. Jediné, s čím kdy můj mozek může pracovat, jsou zrakový a hmatový vjem – data přenášena našimi nervy.“

„Myslím, že to chápu. Není v tom ta chytristika jako v tom druhém, o čem jste mluvil. Ale působí to jako rozlišování bez rozdílu,“ namítl Beller.

„Není to tak,“ řekl Arsibalt, „a právě tady by začala ta soutěž v pojídání koláčů, kdybyste chtěl pochopit, proč to tak není. Protože biskvitáři poté, co vyšli z této myšlenky, rozpracovali celý metateorický systém. Byl tak vlivný, že se od té doby nikomu nepodařilo dělat metateoriku, aniž by se s ním musel poměřit. Veškerá následná metateorika je popírání, doplnění nebo rozvedení biskvitářského uvažování. A jedním z nejdůležitějších závěrů, ke kterému dospějete, pokud dotáhnete soutěž v pojídání koláčů do konce, je ten, že –“

„Bůh neexistuje?“

„Ne, něco jiného, co se dá obtížněji shrnout, a sice, že jistá témata jsou prostě mimo meze. Existence Boha je jedním z nich.“

„Jak to myslíte, mimo meze?“

„Když si projdete logické kroky biskvitářského systému, dojdete k závěru, že naše mysl není schopna o Bohu produktivně nebo užitečně uvažovat, pokud tím Bohem myslíte Boha bazského pravoslaví, který evidentně není časoprostorový – to znamená, že neexistuje v čase a prostoru.“

„Ale Bůh existuje všude a neustále,“ namítl Beller.

„Jenže co to ve skutečnosti znamená, když to řeknete? Váš Bůh je víc než tato cesta, ta hora a všechny ostatní hmotné objekty ve vesmíru dohromady, ne?“

„Jistě. Samozřejmě. Jinak bychom byli jen uctívající přírody nebo něco takového.“

„Takže pro vaši definici Boha je důležité, že je něčím víc než jenom velkou hromadou hmoty.“

„Samozřejmě.“

„Vidíte, a tohle ‚víc‘ je z podstaty věci mimo prostor a čas. A biskvitáři dokázali, že o něčem, co v principu nedokážeme vnímat svými smysly, prostě nemůžeme užitečně přemýšlet. A já už z výrazu vašeho obličje poznám, že nesouhlasíte.“

„Nesouhlasím,“ potvrdil Beller.

„Ale o to teď nejde. Jde o to, že po biskvitářích přestali lidé, kteří se zabývali teorií a metateorií, mluvit o Bohu a jistých dalších tématech, jako je svobodná vůle a co existovalo předtím, než začal vesmír. A tohle mám na mysli, když mluvím o biskvitě kázni. V době Rekonstituce byla už hluboce zakořeněná. Byla začleněna do naší kázně bez velkých diskusí, nebo dokonce bez toho, abychom si to uvědomili.“

„Dobrá, ale s ohledem na všechny volný čas, který máte – když vysedáváte ve svých koncentech –, nemohl si za čtyři tisíce let *někdo* dát tu práci, aby si to uvědomil? Aby to prodiskutoval?“

„Nemáme tolik volného času, kolik si myslíte,“ řekl vlídně Arsibalt, „přesto o té věci mnozí lidé hodně přemýšleli a založili řady zasvěcené popírání Boha, anebo víře v něj. Různé proudy uvnitř matémů se mezi nimi

přelévaly sem a tam. Avšak zdá se, že nic z toho nás neposunulo dál od výchozí pozice biskvitarů.“

„Vy věříte v Boha?“ zeptal se Beller na rovinu.

Fascinovaně jsem se naklonil dopředu.

„Hodně jsem poslední dobou četl o věcech, které jsou nečasoprostorové – a přesto se věří, že existují.“ Věděl jsem, že tím myslí matematická tělesa v hýlejském teorickém světě.

„Copak to není v rozporu s biskvitskou kázní?“ zeptal se Beller.

„Je,“ přiznal Arsibalt, „ale to je naprosto v pořádku, pokud k tomu člověk nepřistupuje naivně – jako by paní Baritoe nikdy nenapsala jediné slovo. Častá stížnost pronášená na adresu biskvitarů bývá, že nevěděli mnoho o čisté teorii. Mnozí teorikové při pohledu na práci Baritoe říkají: ‚Moment, tady něco chybí – když dokážeme věty a podobně, *můžeme* vstupovat do přímého vztahu s nečasoprostorovými objekty.‘ Všechno, co jsem poslední dobou četl, se toho týkalo.“

„Takže vy dokážete najít Boha tím, že se věnujete teorii?“

„Boha ne,“ řekl Arsibalt, „ne takového, jakého by uznala nějaká archa.“

Pak se mu podařilo změnit téma. Arsibalta – stejně jako mě – zajímalo, co asi mocnosti Fermanovi a ostatním řekly, když vyhlásily, že hledají dobrovolníky.

Zdálo se, že odpověď zní: mnoho ne. Sækulární moc potřebovala vyřešit nějaký problém – takového charakteru, pro který jsou znavači vhodní. Bude třeba některé fráty a súry převést z bodu A do bodu B, aby na tom hlavolamu mohli pracovat. Lidé jako Ferman Beller na nás byli přirozeně zvědaví. Všichni se o Rekonstituci učili ve spovinech a chápali, že máme přidělenou svoji úlohu v tom, aby jejich civilizace fungovala, a není důležité, jak často ji sehráváme. Fascinovalo je, že jsou svědky toho, jak je ten mechanismus aspoň jednou za život uveden do chodu, a byli hrdí, že se na tom mohou podílet, třebaže neměli tušení, proč k jeho aktivaci dochází.

V nejteplejší části odpoledne jsme zastavili ve stínu stromové aleje, která kdysi sloužila jako větrolam zemědělskému komplexu, nyní zřícenému. Cradea jsme nezahlédli už několik hodin, ale Córdina transportka byla hned za námi. Někteří z nás se prošli po okolí, někteří si zdřímli. Hory na severozápadní obloze ztmavly, i když pokud by člověk nevěděl, že tam jsou, mohl by si je splést s bouřkovou frontou. Na opačné straně sbíraly většinu vláhy, kterou přinášel vítr od oceánu, a sváděly ji do řeky, jež protékala naším koncentem. V důsledku toho byla tato strana suchá. Divoce tady rostla pouze vousatka a nízké aromatické keře. Sækulární moc oblast v některých dobách zavlažovala a umožnila tak, aby tu žili lidé, kteří pěstovali obiloviny a luštěniny, ale nyní jsme byli v úpadkové fázi takového cyklu, jak bylo zjevné ze stavu cest, zemědělských usedlostí a toho, co se nám na kartable jevilo jako města. Staré zavlažovací příkopy byly zanesené vším, co v nich rostlo, což byly většinou rostliny s trny, bodláky a oddělitelnými osnatými plody.

Vyrazili jsme si s Liem na svižnou procházku kolem jednoho z těchto příkopů, ale moc jsme toho nenamluvili, protože jsme dávali pozor na hady.

Sammann se neustále tvářil, jako by chtěl něco říct. Rozhodli jsme se promíchat posádky a přesadit mě a jeho do Cordiny transportky, zatímco Lio a Barb si přestoupí do Fermanovy moby. Barb chtěl zůstat s Jadem, ale všichni jsme věděli, že Jad začíná být z jeho společnosti určitě trochu zmožený, a tak jsme to prosadili. Cord už byla z řízení unavená, takže za volant usedl Rosk.

„Ferman Beller komunikuje s bazským zařízením na jedné z těch hor,“ řekl mi Sammann.

Byla to zvláštní formulace, neboť Baz byl vydrancován před dvaapadesáti stovkami let. „To jako se zařízením bazského pravoslaví?“

Sammann obrátil oči v sloup. „Ano.“

„Náboženskou institucí?“

„Nebo něčím takovým.“

„Odkud to víš?“

„Na tom nezáleží. Jen mě napadlo, že by tě mohlo zajímat, že Ganelial Crade není jediný, kdo má něco za lubem.“

Uvažoval jsem, že bych se Sammanna zeptal, co má za lubem *on*, ale nakonec jsem se rozhodl nechat to plavat. Nejspíš se mu honilo hlavou, jak by se asi skupina bazských kněží chovala k aitovi.

Já jsem měl za lubem podívat se na ten fotomnemonický tablet, který si už v tomto vozidle určitě všichni prostudovali – s výjimkou Cord, která do téhle chvíle řídila. Předtím jsem se na něj podíval jen letmo. Cord a já jsme spolu seděli vzadu. Dovnitř svítilo slunce, a tak jsme si přes hlavy přehodili deku a schoulili se ve tmě jako párek dětí, které si hrají, že mají stan.

Tahle věc, po jejichž snímcích Orolo tak strašně toužil: bude na nich něco, v čem poznáme loď? Dokud mi Sammann tenhle tablet před několika hodinami neukázal, věděl jsem pouze to, že ke změnám svojí rychlosti používá výbuchy plazmy a že si může svítit červeným laserem. Pro mě za mě to klidně mohl být vydlabaný asteroid. Mohla to být cizí forma života uzpůsobená k existenci v kosmickém vakuu, která vystřeluje bomby svěračem. Mohla být postavená z materiálů, které ani nebudeme považovat za hmotu; mohla být v tomto vesmíru jen zpola a z druhé půlky v nějakém jiném. Proto jsem si dal záležet, abych k tomu přistupoval nepředpojatě. Byl jsem připravený na konfrontaci s nějakým obrazem, který zpočátku nebudu chápat. A skutečně to hádanka byla. Ne však toho druhu, jaký jsem čekal. V tu chvíli jsem neměl čas se tím zabývat, lámat si s tím hlavu. Teď jsem se mohl podívat pořádně a dlouze.

Obraz měl pruhy ve směru, kterým se loď pohybovala. Frát Orolo pravděpodobně nastavil teleskop tak, aby ji po obloze sledoval, ale musel směr a rychlost odhadovat a úplně přesně to netrefil, odtud to rozmazání pohybem. Vytušil jsem, že je to jenom poslední v řadě takových snímků, které Orolo v týdnech před apertem pořizoval, přičemž každý byl o maličko lepší než ten

předchozí, jak se učil sledovat cíl a kalibrovat expozici. Sammann už obraz podrobil jistému syntaktickému procesu, aby rozmazání snížil a zvýraznil mnohé detaily, které by jinak zanikly.

Byl to pravidelný dvacetistěn, ikosaedr. Dvacet stěn, každá ve tvaru rovnostranného trojúhelníku. Toho jsem si všiml, už když mi to Sammann ukázal poprvé. A v tom byla ta záhada, protože takový tvar mohl být přirozený i umělý. Geometři dvacetistěny milovali, ale stejně tak i příroda: bylo známo, že tento tvar mají viry, spóry i pylová zrnka. Takže to *mohla* být forma života uzpůsobená pro kosmos, nebo obří krystal, který vyrostl v mračnu plynu.

„Ta věc nemůže být natlakovaná,“ poukázal jsem.

„Protože všechny plochy jsou rovné?“ řekla Cord – spíš jako konstatování než jako otázku. Používala stlačené plyny při práci a cítila v kostech, že každé pravidlo se stlačeným obsahem musí mít zaoblený tvar: válec, koule nebo torus.

„Dívejte se dál,“ poradil nám Sammann.

„Ty rohy,“ ozvala se Cord, „ty – jak jim říkáte –“

„Vrcholy,“ řekl jsem. Těch dvacet trojúhelníkových plošek se sbíhalo ve dvanácti vrcholech; v každém vrcholu se spojovalo pět trojúhelníků. Vypadalo to, že jsou maličko vyboulené směrem ven. Zpočátku jsem se mylně domníval, že je to rozmazáním. Ale při pozornějším pohledu jsem se přesvědčil, že každý vrchol tvoří malá koule. To přitáhlo můj zrak k hranám. Dvanáct vrcholů propojovala soustava třiceti rovných hran. A ty také vypadaly zaobleně, vypoukle –

„Tak tady jsou!“ řekla Cord.

Věděl jsem přesně, jak to myslí. „Tlumiče,“ řekl jsem. Najednou to bylo jasné: každá z těch třiceti hran byla dlouhý, tenký tlumič, stejný jako ty v odpružení Cordiny transportky, jenom větší. Konstrukci této lodi tvořila jen soustava třiceti tlumičů, které se spojovaly v tuctu kulových vrcholů. Celá ta věc byla jeden velký systém rozloženého tlumení rázů.

„V těch rozích musejí být kulové klouby, aby to fungovalo,“ řekla Cord.

„Jo – jinak by se konstrukce nemohla ohýbat,“ řekl jsem. „Ale pořád je toho hodně, čemu nerozumím.“

„Z čeho jsou ty plochy? Ty trojúhelníky?“ zeptala se Cord.

„Právě. Nemá smysl dělat trojúhelník z věcí, které mají vůli, pokud to, co je uprostřed, nemá vůli taky – aby to taky mohlo trochu měnit tvar, když se tlumiče ohnou.“ A tak jsme si chvíli lámali hlavu dvaceti rovnými, trojúhelníkovými stěnami, které tvořily povrchový plášť lodi. Zdálo se mi, že vypadají trochu zvláštně. Členitě. Jako by nebyly z hladkého kovu, ale sesazené dohromady jako dlaždice.

„Skoro bych přísahal, že je to štukatura.“

„Zrovna jsem chtěla říct beton,“ dodala Cord.

„Představte si štěrka,“ nadhodil Sammann.

„Dobrá,“ uznala Cord, „štěrka má na rozdíl od betonu jistou vůli. Jenže jak drží pohromadě?“

„Tam nahoře poletuje spousta kamínků,“ řekl jsem. „Svým způsobem je štěrka ten nejběžnější pevný materiál, jaký můžeš ve vesmíru získat.“

„No jo, ale –“

„Ale to neodpovídá na tvou otázku,“ připustil jsem. „Kdo ví? Třeba upletli nějakou síť, kterou je drží na místě.“

Cord přikývla. „Protierozní zábrany,“ řekla.

„Cože?“

„Můžeš je vidět na březích řek, kde mají zabránit erozi. Do krychlí z pletiva se naháží kameny, ty krychle se pak uloží na sebe a spojí se pomocí drátů.“

„To je dobrý přírůstek,“ řekl jsem. „V kosmu taky potřebuješ protierozní zábrany.“

„Jak to myslíš?“

„Ze všech směrů neustále přilétají mikrometeority a kosmické záření. Pokud se ti podaří obalit svoji loď pláštěm z levného materiálu – jako je štěrka –, velkou část problému tím vyřešíš.“

„Hej, počkej chvíli,“ zarazila mě, „tohle vypadá jinak,“ řekla a ukázala na jednu stěnu, do níž byl vepsaný kruh. Nejdřív jsme si toho nevšimli, protože byla na boku z našeho pohledu zdeformovaná, takže se dala hůř rozeznat. Ten kruh byl viditelně z jiného materiálu: měl jsem pocit, že je tvrdý, hladký a neohebný.

„Nejen to,“ upozornil jsem, „ale –“

Všimla si toho taky: „Kolem nejsou žádné tlumiče.“ Tři hrany, které vymezovaly tuto stěnu, byly jednoduché a ostré.

„Už to mám!“ řekl jsem „Tohle je tlačný plát.“

„Co?“

Vysvětlil jsem jí to s atomovými bombami a tlačným plátem. Přijala to ochotněji než předtím kdokoli z nás. Tamta loď, kterou nám Lio ukázal v knize, měla části naskládané za sebou: tlačný plát, tlumiče, kóje pro posádku. U téhle se vrstvily na sebe: vnější plášť byl jeden velký rozkladný tlumič a zároveň i štít. A jak jsem si začínal uvědomovat, také rouška. Závoj zahalující to, co viselo uprostřed.

Jakmile jsme identifikovali tlačný plát – záď lodě –, přirozeně to naše oči přitáhlo ke stěně na opačném, čili předním konci: lodní přídi. Z tohoto úhlu pohledu byla schovaná. Bylo však vidět jeden z přilehlých tlumičů. A na něm bylo cosi napsáno. Byla tam úhledně vytištěná řada glyfů, které musely představovat nápis v nějakém jazyce. Některé z nich, jako kroužky či jednoduché kombinace čar, by se daly snadno zaměnit za znaky naší bazské abecedy. Jiné však náležely k soustavě znaků, jakou jsem nikdy předtím neviděl.

A přesto byly tak blízké našim písmenům, že vypadaly skoro jako sourozenci písmen naší abecedy. Něco z toho jako by byla bazská písmena, jen obrácená vzhůru nohama nebo odražená v zrcadle.

Strhl jsem deku.

„Hej!“ postěžovala si Cord a zavřela oči.

Frát Jad se otočil a podíval se mi do obličeje. V jeho výrazu jako by bylo lehce patrné pobavení.

„Tihle lidé,“ neoznačil jsem je za mimoarbeřany, „jsou s námi spříznění.“

„Začali jsme o nich mluvit jako o Bratrancích,“ promluvil frát Krisčan, stovkař, který seděl vedle fráta Jada.

„Co by to mohlo vysvětlovat?“ zeptal jsem se – jako by mohli něco takového vědět.

„Ostatní o tom spekulovali,“ řekl frát Jad. „Marnili čas – protože je to jen hypotéza.“

„Jak velká je ta věc – pokusil se někdo odhadnout její rozměry?“ zeptal jsem se.

„Vím to podle nastavení teleskopu a tabletu,“ řekl Sammann. „Má v průměru kolem tří mil.“

„Dovol, abych tě ušetřil nutnosti počítat to z hlavy,“ řekl frát Jad, který dál s lehkým pobavením pozoroval můj obličej. „Kdybys chtěl vytvořit umělou gravitaci tím, že části lodě udělíš rotaci –“

„Jako ty staré kosmické stanice ve tvaru koblihového kroužku ve spekfikčních špízách?“ zeptal jsem se.

Krisčan se zatvářil nechápavě. „Nikdy jsem žádnou špízu neviděl, ale ano, myslím, že hovoříme o tomtéž.“

„Omlouvám se.“

„To je v pořádku. Pokud na tu hru přistoupíš a budeš chtít vytvořit stejnou úroveň gravitace, jakou máme tady na Arbre – a pokud se uvnitř toho dvacetistěnu taková věc skrývá –“

„Právě to jsem si tak nějak představoval,“ přiznal jsem.

„Řekněme, že to má dvě míle v průměru. Poloměr o jedné míli. Muselo by se to otočit jednou za osmdesát sekund, aby výsledkem byla arberská gravitace.“

„To zní rozumně. Proveditelně,“ řekl jsem.

„O čem to mluvíte?“ zeptala se Cord.

„Dokázala bys žít na kolotoči, který by se otočil každou minutu a půl?“

Pokrčila rameny. „Jasně.“

„To mluvíte o tom, odkud přišli Bratrance?“ zakřičel přes rameno Rosk. Nerozuměl ortsky, ale dařilo se mu rozeznat některá slova a mohl číst v tónu našich hlasů.

„Mluvíme o tom, jestli je produktivní takovou diskusí vůbec vést,“ odpověděl jsem, ale bylo to trochu moc složité, když jsem to křičel ze zadní části transportky za hluku jízdy.

„V knihách a špízách se někdy popisuje fiktivní vesmír, ve kterém nějaká naše dávná civilizace zřídila v hrstce jiných hvězdných soustav kolonie, které pak mezi sebou ztratily kontakt,“ vytasil se Rosk.

Ostatní znavači ve vozidle se zatvářili, jako by se kousali do jazyka.

„Problém je v tom, Rosku, že máme fosilní záznamy –“

„Které jsou miliardy let staré, jo, což je u toho nápadu problém,“ připustil Rosk. Z toho jsem pochopil, že ostatní už mu tu myšlenku rozcupovali kousek po kousku před očima, ale jemu se příliš líbí, než aby se jí vzdal – nikdy se neučil o Diaxových hrábích.

Cord měla hlavu schovanou pod dekou, ale řekla: „Další představa, o které jsme předtím mluvili, je totiž celý koncept paralelních vesmírů. Potom frát Jad poukázal na to, že tato loď se docela očividně nachází v *tomto* vesmíru.“

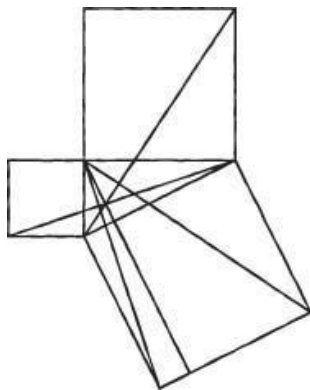
„Takový suchar,“ poznamenal jsem. Samozřejmě flucky.

„Jo,“ řekla, „trávit čas s vámi je fakt otrava. Samá logika. Což mi připomíná – všiml sis toho geometrického důkazu?“

„Cože?“

„Předtím se tu nedokázali bavit o ničem jiném.“

Strčil jsem hlavu zpátky k ní pod deku. Uměla obraz oddalovat a přibližovat. Přiblížila jednu ze stěn lodi a pak s ní posunovala, až celé stínítko vyplnilo něco, co vypadalo takhle, i když to bylo mnohem pruhovanější a rozmazanější:

„Rozhodně je podivné dát si na loď něco takového,“ řekl jsem. Na chvíli jsem obraz oddálil, abych získal představu, kde se to schéma nachází. Bylo uprostřed jedné ze stěn ikosaedru, která sousedila s tou, již jsme identifikovali jako příď. Jestli byl obvodový plášť lodi ze šterku uvězněného v nějaké matici, schéma do té stěny muselo být zabudováno na způsob mozaiky, výběrem tmavších kusů šterku a jejich pečlivým osazováním na místo. Dali si s tím spoustu práce.

„Je to jejich znak,“ řekl jsem. Byla to jen spekulace. Ale nikdo se proti tomu nápadu neohradil. Znovu jsem obraz přiblížil a chvíli jsem si tu soustavu

čar prohlížel. Byl to evidentně důkaz – téměř jistě Adrakhonovy věty. Problém toho typu, jaké znavači neustále cvičně řeší. Úplně jako bych seděl v křídárně a snažil se dospět k výsledku rychleji než Jesry, začal jsem jej rozkládat na trojúhelníky a hledat pravé úhly a další prvky, které bych mohl použít k podepření důkazu. Každý fidel ze síní Oritheny by s tím byl už určitě hotový, jenže moje znalosti rovinné geometrie byly poněkud zaprášené –

Počkej chvílku! ozývala se jedna část mé mysli.

Vystrčil jsem hlavu zpod deky, ale tentokrát jsem si dal pozor, abych Cord neoslepil.

„Tohle je prostě strašidelné,“ řekl jsem.

„Stejně slovo použil i Lio!“ zakřičel dozadu Rosk.

„Proč si vy všichni myslíte, že to je strašidelné?“ zajímala se Cord.

„Prosím, definuj často používané flucké slovo *strašidelné*,“ řekl frát Jad.

Pokusil jsem se to tisícovkáři vysvětlit, ale ortština nebyla pro popis primitivních emočních stavů příliš vhodná.

„Tušení něčeho mysteriózního,“ odvážil se frát Jad, „v kombinaci s pocitem hrůzy.“

„*Hrůza* je silné slovo, ale jsi blízko.“

Teď jsem musel odpovědět na otázku Cord. Několikrát jsem nešikovně začal. Pak jsem si všiml, že Sammann mě pozoruje, a dostal jsem nápad. „Tady Sammann je odborník na informace. Komunikace pro něho znamená přenos skupin znaků.“

„Jako ta písmena na tlumiči?“ zeptala se Cord.

„Přesně tak,“ řekl jsem, „ale jelikož Bratrance používají odlišná písmena a mají odlišný jazyk, zpráva od nich by nám připadala jako vzkaz napsaný tajnou šifrou. Museli bychom to rozluštit a přeložit do našeho jazyka. Namísto toho se Bratrance rozhodli, že – že –“

„Že se obejdou bez jazyka,“ řekl Sammann, který ztratil s mým plácáním trpělivost.

„Přesně tak! A místo toho přešli přímo k tomuhle obrázku.“

„Ty myslíš, že ho tam dali proto, abychom ho viděli?“ zeptala se Cord.

„Proč si jinak dávat tu práci a umisťovat něco takového *zvenčí* na lodi? Chtěli se charakterizovat něčím, čemu určitě porozumíme. A *to* je na tom to strašidelné – skutečnost, že prostě *věděli* předem, že tomu porozumíme.“

„Já tomu nerozumím,“ namítla Cord.

„*Zatím*. Ale chápeš, co to je. A my bychom ti to zvládli vysvětlit mnohem rychleji, než bychom kdy mohli rozluštit mimoarberský jazyk. Mám pocit, že frát Jad už to vyřešil.“ Zrak mi padl na list v jeho klíně, na kterém byla kopie schématu s nějakými značkami a poznámkami, které doplnil, když se propracovával logikou důkazu.

Logika. Důkaz. Bratrance to znali – měli to s námi společně.

Totíž s námi, kteří jsme žili v koncentech.

Znavači s atomovkami!

Toulali se v koncertu poháněném bombami z jedné hvězdné soustavy do druhé, kontaktovali své bratry na planetách –

„Vzpamatuj se, Razi,“ řekl jsem si pro sebe.

„Ano,“ ozval se frát Jad, který pozoroval můj obličej, „buď tak hodný.“

„Bratrance přiletěli,“ řekl jsem, „a sækulární moc je zaznamenala radarem. Začali je sledovat. Dělali si z nich starosti. Pořizovali jejich snímky. A uviděli to.“ Ukázal jsem na důkaz v klíně fráta Jada. „Zjistili, že je to znavačská záležitost. Znepokojili se. Přišli na to, že loď nějakým způsobem zaznamenal přinejmenším jeden frát: Orola.“

„Já jsem mu o tom řekl,“ prohlásil Sammann.

„Cože?“

Sammann se zatvářil, jako by mu to nebylo příjemné. Jenže já jsem to všechno tak dopletl, že se nedokázal udržet – musel mi to vyjasnit. „Dostali jsme zprávu od sækulární moci,“ řekl.

„My jako aitové?“

„Retikulum třetího řádu.“

„Cože?“

„Na tom nesejde. Bylo nám řečeno, abychom potají – bez vědomí hierarchů – zašli za nejvýznamnějším kosmografem v koncertu a řekli mu o tom.“

„A pak co?“

„Žádné další pokyny nebyly,“ řekl Sammann.

„A ty jsi vybral Orola.“

Sammann pokrčil rameny. „Zašel jsem za ním na vinici, jednou v noci, když byl sám a nadával svým hroznům, a řekl jsem mu o tom – řekl jsem mu, že jsem na to narazil, když jsem procházel záznamy rutinního provozu v mailovém protokolu.“

Nerozuměl jsem z té jeho aitovské hantýrky vůbec ničemu, ale podstatu sdělení jsem pochopil. „Takže součástí tvých příkazů od sækulární moci bylo, že to má vypadat, jako bys to byl jen ty, jednal na vlastní pěst –“

„Aby později mohli popřít, že s tím měli cokoliv společného,“ řekl Sammann, „až přijde čas podniknout rázná opatření.“

„Pochybují, že by to měli promyšlené tak moc dopředu,“ vložil se do hovoru frát Jad. Použil klidný, konspirativní tón, protože Sammann a já jsme se rozohnili. „Vezměme na to hrábě,“ pokračoval Jad. „Sækulární moc měla radar, ale neměla snímky. Aby je získala, potřebovala teleskopy a lidi, kteří je umějí používat. Hierarchy do toho zatahovat nechtěli. Vymysleli proto strategii, kterou nám Sammann právě vysvětlil. Byl to jen způsob, jak co nejrychleji a v největší tichosti získat nějaké snímky toho objektu. Jenže když ty snímky získali, uviděli tohle.“ Položil dlaň na důkaz ve svém klíně.

„A potom jim došlo, že udělali velkou chybu,“ řekl jsem mnohem klidnějším tónem než předtím. „Vyzradili existenci a povahu Bratranců právě

těm lidem, kteří se o nich měli dozvědět jako poslední na světě, kdyby bylo po jejich.“

„Proto uzavření observatoria a to, co se stalo Orolovi,“ řekl Sammann, „a proto teď sedím v téhle transportce, protože netuším, co budou chtít udělat se mnou.“

Dosud jsem měl za to, že Sammann získal povolení, aby se na tuto cestu vydal. Tohle byl pro mne první náznak, že je to složitější. Přišlo mi zvláštní slyšet aitu, jak mluví o strachu, že se dostane do potíží, protože zpravidla jsme to byli *my*, kdo se obával *jejich* lstivých triků – jako byl ten, na který se dal chytit Orol. Jenže pak se mi perspektiva změnila a já jsem to uviděl z jeho úhlu pohledu. Právě proto, jak lidé o aitech smýšleli, nebylo pravděpodobné, že Sammannově historce někdo uvěří nebo se za něho postaví, pokud by se to celé provalilo.

„Takže sis od tabletu pořídil tuto kopii, abys měl –“

„*Něco*,“ řekl, „co bych mohl použít jako páku.“

„A ukázal ses v Klesthyřině oku. Způsobem, který se dal kdykoli popřít, jsi dal najevo, že něco víš – že máš informace.“

„Byla to nabídka,“ řekl Sammann a výraz jeho obličeje se změnil, jedny vousy se pohnuly po druhých – jeho způsob, jak dát najevo úsměv.

„A zafungovalo to,“ řekl jsem, „teď jsi tady, na cestě do nikam, a vozí tě banda deolaterů.“

Cord už přestalo bavit poslouchat ortštinu a přesunula se do přední části transportky, aby mohla sedět s Roskem. Mrzelo mě to – ale mluvit o některých věcech flucky bylo téměř nemožné.

Nemohl jsem se dočkat, až se zeptám fráta Jada na ten jaderný odpad, ale zdráhal jsem se to téma otevřít před Sammannem. Raději jsem si tedy překreslil vlastní kopii důkazu z lodi Bratranců a začal jsem na něm pracovat. Zanedlouho jsem uvízl na mrtvém bodě. Cord a Rosk začali pouštět z audiosoustavy transportky nějakou hudbu, nejdřív potichu, a když nikdo nic nenamítal, tak hlasitěji. Určitě to bylo poprvé, co frát Jad slyšel populární hudbu. Chouliil jsem se tak, až jsem si myslel, že si uženu nějaké vnitřní zranění. Ale tisícovkář to přijal se stejným klidem jako lubrikační pásek Superkluz. Přestal jsem se snažit o vyřešení důkazu a jenom jsem se díval z okna a poslouchal hudbu. Přes všechny předsudky, které jsem vůči kultuře v záhradbí měl, mě v těch písničkách neustále překvapovaly krásné okamžiky. Na většinu z nich se dalo hned zapomenout, ale v jedné z deseti se ukrýval zvláštní zvrát či modulace, jež dokazovaly, že ten, kdo je vytvořil, dosáhl určitého nazření – na okamžik pronikl k podstatě věci. Přemítal jsem, jestli je to reprezentativní vzorek, nebo jestli má jenom Cord neobvyklý talent vyhledávat písně, ve kterých je krása, a nahrávat do své čudly pouze ty.

Hudba, odpolední horko, houpání transportky, spánkový deficit, šok z opuštění koncentu – v takovém stavu, kdy na mne tohle všechno dolehlo naráz, nebylo divu, že jsem ten důkaz nedokázal vypracovat. Ale jak se den

chýlil k večeru a sluneční paprsky dopadaly stále šikměji, jak ubývalo umírajících měst a zničených zavlažovacích systémů a krajina se čistila a měnila se ve vysoko položenou poušť, v níž se tu a tam povalovaly kamenné rozvaliny, začal jsem si říkat, že na mě působí něco jiného.

Zvykl jsem si, že Orolo je mrtvý. Samozřejmě ne doslova mrtvý a pohřbený, ale mrtvý pro mě. Takhle působil anatem: zabil znavače, aniž poškodil tělo. Teď jsem měl Orola znovu spatřit a měl jsem jen několik hodin, abych si na tu představu zvykl. Každou chvíli se klidně mohlo stát, že ho zahlédneme, jak stoupá na některé z těch osamocených skalisek, aby se připravil na noční pozorování. Nebo na nás možná pod mohylou navršenou standy, potomky těch, kteří snědli játra svante Blye, čeká jeho vyzáblá mrtvola. Tak či tak jsem nedokázal myslet na nic jiného, když se něco podobného mohlo každým okamžikem přihodit.

Tvář mé sestřenky na mě vrhala odlesky. Cord sáhla na přístrojovou desku, ztlumila hudbu a něco zopakovala. Musel jsem být v jakémsi transu, který se prolomil, jakmile jsem se pohnul.

„Mám na čudle Fermana,“ vysvětlila. „Chce udělat zastávku. Vyčůrat se a domluvit.“

Obojí mi znělo jako dobrý nápad. Zastavili jsme na rozšířeném úseku cesty vedoucí po zakřiveném svahu, ve třetině sjezdu, který nás měl v další půlhodině dovést do údolí s plochým dnem, jež navazovalo na obzor. Nebylo to žádné vlhké, svěže zelené údolí, ale krajinné fiasko, kam mířily umírat vysychající potoky a kde si bleskové povodně vybíjely vztek na netečné pustině. Věže a palisády z hnědého čediče vrhaly stíny mnohem delší, než byla jejich výška. Ve vzdálenosti dvaceti nebo třiceti mil se tyčily dvě osamocené hory. Shlukli jsme se kolem kartably a přesvědčili jsme se, že se jedná o dva ze tří kandidátů, které jsme prve vybrali. Pokud šlo o toho třetího – připadalo nám, že jsme tu horu právě objeli a nyní se pohybujeme po jejích dolních svazích.

Ferman se mnou chtěl mluvit jakožto s vůdcem. Setřásl jsem ze sebe poslední zbytky téměř komatu, do něhož jsem předtím upadl, a narovnal jsem se.

„Já vím, že vy sice v Boha nevěříte,“ začal, „ale vzhledem k tomu, jak žijete... prostě mě napadlo, že byste se možná cítili víc jako doma, kdybychom přespali u –“

„Bazských mnichů?“ zkusil jsem.

„No, přesně tak.“ Trochu ho zaskočilo, že to vím. Byl to jen odhad, který mi vyšel. Když se Sammamn předtím zmínil, že Ferman hovoří s nějakou „bazskou institucí“, představil jsem si katedrálu nebo v každém případě něco velkolepého. Ale to bylo dřív, než jsem uviděl krajinu.

„Na jedné z těch hor je klášter?“ zeptal jsem se.

„Na bližší z těch dvou. Je vidět asi tak v polovině hory, na severním úbočí.“

Když mi Ferman trochu napověděl, podařilo se mi zahlédnout na svahu hory zlom, jakousi přirozenou terasu, kterou shora chránil srpek tmavé zeleně: předpokládal jsem, že to jsou stromy.

„Jezdil jsem tam rozjímat do ústraní,“ poznamenal Ferman. „A děti jsem tam posílal každé léto.“

Představa rozjímaní v ústraní mi nedávala smysl, dokud jsem si neuvědomil, že já takovým způsobem existuji celý život.

Ferman si moje mlčení vyložil mylně. Otočil se ke mně čelem a zvedl ruce, obrácené dlaněmi ven. „Ale jestli se vám to přičítá, měl byste vědět, že máme dost vody, jídla, příkrývek a všeho, abychom se utábořili, kde budeme chtít. Jenom jsem si říkal –“

„Je to rozumné,“ řekl jsem, „pokud přijmou ženy.“

„Mniši mají vlastní klauzuru, odděleně od tábora. Ale dívky zůstávají po celou dobu v táboře – mají tam i ženský personál.“

Měli jsme za sebou dlouhý den. Slunce se sklánělo k obzoru. Byl jsem unavený. Pokrčil jsem rameny. „Když nic jiného, třeba z toho vzejde dobrá historka nebo dvě, které budeme moci vyprávět, až se dostaneme do Svante Tredegarha.“

Lio a Arsibalt se mi drželi nablízku. Vrhli se ke mně, jakmile se Ferman Beller otočil k odchodu. Oba měli ve tvářích napjatý a nervózní výraz lidí, kteří právě strávili několik hodin zavření pohromadě s Barbem. „Fráte Erasme,“ spustil Arsibalt, „buďme realisté. Rozhlédni se po té krajině! Tady nemůže nikdo žít na vlastní pěst. Jak by si opatroval jídlo, vodu, lékařskou péči?“

„Na jednom místě na té hoře rostou stromy,“ řekl jsem. „To nejspíš znamená, že je tam pitná voda. Lidé jako Ferman sem posílají děti na letní tábor – tak hrozné to tedy být nemůže.“

„Je to oáza!“ řekl Lio. Bavilo ho, že se může vytasit s takovým exotickým slovem.

„Jo. A když může mít bližší hora *oázu* dost velkou pro chod kláštera a letního tábora, proč by na té vzdálenější nemohlo být stinné místo s pramenitou vodou, kde by mohli žít ferálové jako Bly, Estemard a Orolo?“

„To neřeší problém získávání jídla,“ připomněl Arsibalt.

„Nicméně to vylepšuje představu, kterou jsem nosil v hlavě,“ řekl jsem. Ostatním jsem to nemusel vysvětlovat, protože jim to v hlavách vězelo právě tak: obraz zoufalců, kteří žijí na vrcholu hory a živí se lišejníky.

„Určitě to nějak jde,“ pokračoval jsem, „bazští mniši to dokážou.“

„Jsou větší komunita a dostávají milodary,“ řekl Arsibalt.

„Orolo mi řekl, že Estemard mu posílal dopisy z Blyovy kupy celé roky. A svante Bly tam taky dokázal nějakou dobu žít –“

„Jenom proto, že ho standové uctívali,“ podotkl Lio.

„Hm, tak třeba najdeme hrstku standů, kteří se klaní Orolovi. Já nevím, jak to funguje. Třeba je tam turistický ruch.“

„Děláš si legraci?“ zeptal se Arsibalt.

„Podívej se na ten široký plácek na cestě, kde jsme zastavili,“ řekl jsem.

„Co je s ním?“

„Proč myslíš, že tady je?“

„Nemám nejmenší ponětí, nejsem praktik,“ řekl Arsibalt.

„Aby se vozidla mohla snadněji míjet?“ tipnul si Lio.

Rozpřáhl jsem ruce a přitáhl jejich pozornost k výhledu. „Je tady kvůli tomu.“

„Cože? Protože je to krásné?“

„Jo.“ A pak jsem se od Arsibalta odvrátil a pohlédl jsem na Lia, který se obracel k odchodu. Zařadil jsem se vedle něho. Arsibalt zůstal za námi a zkoumal výhled, jako by tím, že se na něj bude dost dlouho dívat, mohl v mé logice odhalit nějakou chybu.

„Měl jsi příležitost podívat se na ten ikosaedr?“ zeptal se mě Lio.

„Jo. A viděl jsem ten důkaz – tu geometrii.“

„Podle tebe jsou ti lidé jako my. Budou mít sympatie k našemu vidění světa coby stoupenců matky Hýley,“ řekl, aby zkusil, jak na to budu reagovat.

Byl jsem už v defenzivě – tušil jsem boční manévr. „No, řekl bych, že se evidentně pokoušejí *něco* sdělit, když si znak udělali z Adrakhonovy věty...“

„Ta loď je těžce ozbrojená,“ řekl.

„Pochopitelně!“

Ale on už vrtěl hlavou. „Já nemluvím o těch pohonných náložích. Jako zbraně by nebyly téměř k ničemu. Mluvím o dalších věcech na té lodi – věcech, které se jasně ukážou, když člověk ví, co má hledat.“

„Nevšiml jsem si ničeho, co by i jen vzdáleně připomínalo zbraň.“

„Do míli dlouhého tlumiče se dá schovat spousta zařízení,“ upozornil, „a kdo ví, co se skrývá pod tím šterkem.“

„Můžeš mi uvést příklad?“

„Na těch stěnách jsou pravidelně rozmístěné prvky. Myslím, že to jsou antény.“

„No a? Je jasné, že budou mít antény.“

„Je to fázová soustava,“ řekl. „Vojenské zařízení. Přesně to, co bys použil pro zaměření rentgenového laseru – nebo vysokorychlostního vrhače. Budu se muset podívat do knih, abych zjistil víc. Nelíbí se mi taky ty planety seřazené na přídi.“

„O čem to mluvíš?“

„Na předním tlumiči je namalovaná řada čtyř kotoučů. Myslím si, že jsou to vyobrazení planet. Jako na vojenských letadlech v praktickém věku.“

Několik okamžiků mi trvalo, než jsem tu narážku pochopil. „Počkej, ty myslíš, že to jsou *úspěšné zásahy*?“

Lio pokrčil rameny.

„No tak, počkej chvíli!“ vyhrkl jsem. „Copak není možné, aby to bylo něco neškodnějšího? Třeba to jsou domovské planety Bratranců.“

„Já si prostě myslím, že se všichni až moc hrnou do pátrání po příznivých, uklidňujících interpretacích –“

„A tvým úkolem, coby formujícího se strážce defendora, je být ostražitější,“ řekl jsem, „a děláš to skvěle.“

„Díky.“

Chvíli jsme kráčeli mlčky. Přecházeli jsme po tom plácku sem a tam a náhodně jsme míjeli ostatní, kteří využívali příležitost, aby si trochu zacvičili. Narazili jsme na fráta Jada, který se procházel o samotě. Usoudil jsem, že teď je ten správný okamžik.

„Fráte Lio,“ řekl jsem, „frát Jad mě informoval, že milenářský matém ve Svante Edharu je jedním ze tří míst, kam sækulární moc uložila někdy v době Rekonstituce všechn svůj jaderný odpad. Ta druhá dvě jsou Rambalf a Tredegarh. Obě byla včera v noci nasvícena laserem z lodi Bratranců.“

Lia to nepřekvapilo tolik, jak jsem doufal. „Mezi kandidáty na defendorský post panuje podezření, že existuje důvod, proč Trojice nedotčených zůstala nevypleněná. Mezi hypotézami je i ta, že jsou to skládky všezabijáků a dalších nebezpečných pozůstatků z praktického věku.“

„Prosím. Mluvíš o mém domově. Nenazývej ho smetištěm,“ ozval se frát Jad. Ale řekl to pobaveně – ne uraženě. Působil – pokud jsem to tak mohl o tisícovkáři říct – rozverně.

„Ty jsi ty věci viděl?“ zeptal se Lio.

„Ale ovšem. Jsou to válce, uvnitř velké jeskyně ve skále. Díváme se na to každý den.“

„Proč?“

„Z různých důvodů. Já mám například jako vedlejší zaměstnání to, že jsem doškar.“

„To slovo mi nic neříká.“

„Je to stará profese: člověk, který vyrábí střechy z trávy.“

„Jaké uplatnění to může mít ve... skladišti jaderného odpadu?“

„Na stropě jeskyně se kondenzací sráží voda a kape na vrchní části válců. Během tisíců let by tak mohla způsobit jejich korozi – anebo, což by bylo stejně zlé, vytvořit stalaktity, jejichž tlak by nádoby rozdrtil či prorazil. Odjakživa jsme nad válci udržovali doškové střechy, aby se to nestalo.“

Bylo to všechno tak zvláštní, že mě nenapadlo nic lepšího než pokračovat ve zdvořilé konverzaci. „Aha. A odkud berete trávu? Tam nahoře přece nemáte pro její pěstování moc místa, ne?“

„Nepotřebujeme jí mnoho. Pořádně udělaný došek vydrží dlouho. Teprve mě čeká vyměnit všechny ty, které tam dala súra Avradale, můj fidel, a to bylo před sto lety.“

Lio i já jsme ušli ještě několik kroků, než nám to došlo; potom jsme si vyměnili pohled a beze slova jsme se shodli, že to nebudeme komentovat.

„Jenom si z nás dělal dobrý den,“ řekl jsem, když jsme s Liem našli novou příležitost promluvit si mezi čtyřma očima; bylo to v centru duchovní obnovy, když jsme si odkládali své batohy v cele, ve které jsme měli přenocovat. „Oplácel nám, že jsme jeho matém označili za smetiště.“

Lio neřekl nic.

„Lio! On není tak starý!“

Lio položil svůj batoh, postavil se rovněji, než jsem to dokázal já, a stáhl ramena dozadu a dolů, což byl způsob, jak znovu získat rovnováhu. Jako by mohl porážet protivníky už samotným tím nadřazeným postojem. „Netrapme se tím, jak je starý.“

„Ty si myslíš, že tak starý je.“

„Řekl jsem, abychom se tím netrápili.“

„Já si nemyslím, že bychom se tím museli *trápit*. Ale bylo by *zajímavé* to vědět.“

„Zajímavé?“ Lio znovu provedl ten manévr s rameny. „Podívej. Oba mluvíme pyndy, na tom se shodneme, ne?“

„Jo, souhlasím,“ řekl jsem okamžitě.

„Tak už dost. Musíme si promluvit na rovinu – a pak musíme mlčet, pokud nechceme, aby nás upálili u kůlu.“

„Fajn. Ty to vidíš z pohledu defendora. Já to chápu.“

„Dobře. Takže oba víme, o čem teď *doopravdy* mluvíme.“

„Že není možné žít tak dlouho bez opravování sekvencí v jádrech svých buněk,“ řekl jsem.

„*Obzvlášť* když pracuješ v blízkosti radiace.“

„To mě nenapadlo.“ Krátce jsem se nad tím zamyslel a prošel si v duchu minulý rozhovor s Jadem. „Jak je možné, aby se tak podřekl? Určitě ví, jak je nebezpečné třeba jen naznačit, že je – hm – člověkem, který dokáže takové věci, jako je oprava vlastních buněk.“

„Děláš si legraci? To nebylo podřeknutí. Bylo to záměrné, Razi.“

„Informoval nás –“

„Svěřil nám svůj život,“ řekl Lio. „Ty sis vážně nevšiml, jak si dnes každého měřil? On si nás *vybral*, můj fráte.“

„Páni! Jestli je to *doopravdy* tak, je to pro mě čest.“

„Tak si tu poctu užívej, dokud můžeš,“ řekl Lio, „protože k takovému ocenění vždycky patří i závazky.“

„Jaký druh závazků máš na mysli?“

„Jak to mám vědět? Říkám jen, že nebyl evokován pro nic za nic. Očekává se od něho, že něco *udělá*. Začíná vypracovávat strategii. A my jsme teď součástí té strategie. Vojáci. Pěšáci.“

To mě na chvíli umlčelo; měl jsem co dělat, abych dokázal uvažovat logicky.

Pak jsem si uvědomil něco, co to nějakým způsobem usnadnilo.

„Pěšáci už jsme byli stejně,“ konstatoval jsem.

„Jo. A jestli si můžu vybrat, raději budu pěšákem někoho, koho mám před očima,“ řekl Lio. A potom se – poprvé od minulé noci – usmál svým starým liovským úsměvem. Takhle vážného jsem ho ještě nikdy neviděl. Ale pohled na symboly skalpů – pokud to tak vážně bylo – seřazených na přídi oné lodi mu pro podobnou vážnost poskytoval dostatek důvodů.

My znavači jsme si s oblibou říkali, že žijeme skromně a prostě, na rozdíl od bazských prelátů, kteří se napařují v hedvábných róbách, zahalení v oblacích kadidla. Ale naše budovy byly aspoň postavené z kamene a nepotřebovaly mnoho údržby. Tohle místo bylo celé ze dřeva. Výš na svahu stála malá archa a kruh z ubikací, které tvořily jakousi klauzuru, s pramenem uprostřed. Dole, blíž u cesty, stály dvě řady cel s patrovými palandami a velká budova s jídelnou a několika shromažďovacími místnostmi. Budovám byla věnovaná dobrá péče, bylo však vidět, že jsou ve stavu soustavného chátrání, a že pokud by lidé odešli, za několik desítek let by tam zbyla jen hromada dřeva na podpal.

Neviděli jsme, jak žijí mniši. Cely, v nichž jsme byli ubytováni my, byly čisté, ale plné kreseb vyrytých do stěn a paland dětmi, kterých sem v létě vozily plné omnibusy. Byla to vyloženě náhoda, že v době našeho příjezdu tu žádné děti nebyly; jedna skupina odjela před několika dny a další byla očekávána co nevidět. Z pŭltuctu mladíků a dívek, kteří tvořili personál, odjeli čtyři na dobu volna zpátky do města. Zbylí dva a bazský mnich, který měl na starosti centrum duchovní obnovy, nám připravili skromné jídlo. Když jsme složili batohy ve svých celách a strávili několik minut úklidem společných koupelen, sešli jsme se v jídelně a posadili jsme se k řadám rozkládacích stolů, podobných těm, jaké jsme používali při apertu. Ve vzduchu to bylo cítit po výtvarných potřebách.

Dozvěděli jsme se, že mnichů je čtyřicet tři, což se nám znavačům, kterých byla jenom v kapitule stovka, zdálo málo. Čtyři z nich sešli dolů, aby s námi povečeřeli. Nebylo jasné, jestli mají nějaké výsadní postavení, jako hierarchové, anebo zda jsou z těch třiačtyřiceti prostě jedini, kdo je na nás aspoň trochu zvědavý. Všichni to byli starci a všichni se chtěli setkat s frátem Jadem. Kněžská ortština bazského pravoslaví se zhruba ze sedmdesáti procent shodovala s tím, jak jsme mluvili my.

Po rozhovoru, který jsme právě já a Lio ukončili, byste si mohli myslet, že budeme chtít sedět vedle fráta Jada, ale ve skutečnosti jsme zareagovali opačně a sedli jsme si od něj nakonec co nejdál – jako bychom byli tajní agenti ve špíze, kteří si dávají záležet, aby neprozradili své krytí, a tváří se jakoby nic. Na poslední chvíli vpadl dovnitř Arsibalt s několika stovkaři; vedli kalkus v jedné z chatek. Měl na tváři divoký výraz, zoufale si potřeboval promluvit. K podrobnému zkoumání fotomnemnického tabletu se dostal až v odpoledních hodinách. Teď uviděl ten geometrický důkaz na lodi Bratranců a

chystal se vybuchnout. Bylo mi ho líto, když přišel do jídelny a zjistil, že si musí vybrat, jestli se posadí ke mně a Liovi, nebo k frátu Jadovi a bazským mnichům. Ferman Beller, který si jeho nerozhodnosti všiml, vstal a kývl na něho. Arsibalt nemohl pozvání odmítnout, aniž by se dopustil urážky, a tak si šel sednout k Fermanovi.

Vždycky jsme jídlo zahajovali tím, že jsme si připomínali svante Cartas. Hlavní podstatou bylo si uvědomit, že naší mysli mohou poskytovat krmi nejrůznější myšlenky pocházející od myslitelů, jejichž řada sahá až ke Knoüsovi, ale v případě fyzické potravy pro naše těla jsme odkázáni jeden na druhého, propojeni kázní, za niž vděčíme Cartas. Naproti tomu deolateri měli před jídlem jiné rituály. Bazské pravoslaví bylo postagrární náboženství, v němž byla skutečná oběť nahrazena zástupnou; zahajovali svá jídla jejím symbolickým provedením, potom se chvíli modlili ke svému Bohu a nakonec ho požádali o služby a hmotné statky. Kněz, který vedl centrum duchovní obnovy, se do toho ze zvyku pustil, ale uprostřed znervózněl, když si všiml, že žádní znavači nesklánějí hlavu, jenom na něho zvědavě hledí. Myslím si, že ho ani tak netrápilo to, že nevěříme tomu, čemu věří on – na to musel být zvyklý. Víc ho uvedlo do rozpaků, že se dopustil netaktnosti. Proto nás poprosil, když skončil, abychom odříkali požehnání nebo vzývání, které je tradiční v našem matému. Jak jsem už zmínil, soprány a alty mezi námi nezvykle chyběly, ale podařilo se nám dát dohromady dostatek tenorů, barytonů a basů, abychom zazpívali velice staré a jednoduché Vzývání Cartas. Frát Jad se ujal základní basové linky a já bych přísahal, že rozdrnčel stříbro na stolech.

Zdalo se, že čtveřici mnichů se to velice líbí, a když jsme skončili, vstali a vystříhli modlitbu, která zněla úplně stejně staře. Musela pocházet z raných století jejich mnišského věku, těsně po pádu Bazu, protože jejich staroortština byla nerozeznatelná od naší, a modlitba byla evidentně složená předtím, než se hudba matémů a klášterů rozešla. Pokud by člověk neposlouchal příliš pozorně slova, snadno by si toto dílo mohl splést s jedním z našich.

S ohledem na to, že jsme museli hovořit flucky a nemohli jsme se v doslechu našich hostitelů zmiňovat o lodi, musela být konverzace u jídla v porovnání s událostmi posledních čtyřiaadvaceti hodin banální. Padl na mě pocit nespokojenosti, potom nuda, pak ospalost, a jedl jsem většinou mlčky. Cord a Rosk se bavili spolu. Nebyli nábožensky založení a já jsem poznal, že tady nejsou ve své kůži. Jedna dívka z personálu se velice snažila, aby se cítili příjemně, ale většinou nepochodila. Sammannovu pozornost plně pohlcovala čudla, kterou se mu nějak podařilo napojit na komunikační systém centra duchovní obnovy. Barb připadl na seznam táborových pravidel a učil se ho nazpaměť. Naši tři stovkaři seděli v hloučku a hovořili mezi sebou; neuměli flucky a neměli tisícovkářské kouzlo, které udělalo fráta Jada mezi bazskými mnichy středem pozornosti. Všiml jsem si, že Arsibalt je zabraný do rozhovoru s Fermanem a že Cord a Rosk si k nim přisedli blíž, a tak jsem se

k nim přitočil, abych zjistil, o čem se baví. Zdálo se, že Ferman přemýšlel o biskvitarích a chtěl se dozvědět víc. Arsibalt neměl lepší možnost, jak zabít čas, a tak se pustil do kalkusu zvaného „Moucha, netopýr a červ“, což byla tradiční cesta, jak vysvětlit biskvitskou teorii času a prostoru fidelům. „Podívejte se na tu mouchu, která leze po stole,“ řekl Arsibalt. „Ne, neodhánějte ji. Jenom se na ni dívejte. Jak velké má oči.“

Ferman Beller jí věnoval krátký pohled a pak stočil zrak zpátky ke své večeři. „Vážně to vypadá, že polovinu jejího těla zabírají oči.“

„Ve skutečnosti jsou to tisíce samostatných očí. Nevypadá to, že by to mohlo fungovat.“ Arsibalt sáhl rukou za sebe a mávl jí, až mě málem udeřil do obličeje. „Přesto když mávnu rukou tady vzadu, daleko, je jí to jedno – ví, že to není hrozba. Ale když dám ruku blíž...“

Arsibalt pohnul rukou dopředu. Moucha uletěla.

„...mikroskopický mozek nějakým způsobem přijme signály z tisíců samostatných, primitivních očí a poskládá je do správného obrazu, nejenom v prostoru, ale v časoprostoru. Moucha ví, kde moje ruka je. Ví, že když bude moje ruka pokračovat v daném pohybu, brzy ji rozmáčkne – takže by měla změnit polohu.“

„Vy si myslíte, že Bratrance mají podobné oči?“ zeptal se Beller.

Arsibalt se odpovědi vyhnul: „Třeba jsou spíš jako netopýři. Netopýr by moji ruku zaznamenal tak, že by poslouchal ozvěny.“

Beller pokrčil rameny. „Dobrá. Třeba Bratrance piští jako netopýři.“

„Naproti tomu když pohnu tělem, abych plácl mouchu, vzniknou tím ve stole charakteristické vibrace, které tvor – dokonce i hluchý a slepý jako červ – může vycítit...“

„Kam to směřuje?“ zeptal se Beller.

„Udělejme myšlenkový experiment,“ řekl Arsibalt. „Představte si protasovskou mouchu. Tím myslím mouchu v čisté, ideální podobě.“

„To znamená co?“

„Samé oči. Žádné jiné smyslové orgány.“

„Dobře, představuju si to,“ řekl Beller. Snažil se, aby mu vydržela dobrá nálada.

„Teď protasovského netopýra.“

„Samé uši?“

„Tak. A teď protasovského červa.“

„Čili samý hmat?“

„Ano. Žádné oči, uši ani nos – jenom kůže.“

„Budeme to dělat pro všech pět smyslů?“

„Začalo by to být nudné, takže skončeme na třech,“ řekl Arsibalt. „Umístíme mouchu, netopýra a červa do jedné místnosti s nějakým objektem – řekněme svíčkou. Moucha vidí její světlo. Netopýr zapíská a přijme její ozvěny. Červ vycítí její teplo a může k ní přilézt, aby ohmatl její tvar.“

„To zní jako staré podobenství o šesti slepcích a –“

„Ne!“ zarazil ho Arsibalt. „Tohle je něco úplně jiného. Téměř *opak*. V případě šesti slepců mají všichni stejné smyslové vybavení –“

Beller pochopil svůj omyl a zmlkl. „Ano, zatímco moucha, netopýr a červ mají každý jiné.“

„A těch šest slepců se neshodne na tom, co ohmatávají –“

„Zato moucha, netopýr a červ se shodnou?“ zeptal se s povytaženým obočím Beller.

„Říkáte to skepticky. Právem. Ale všichni svými smysly vnímají tentýž objekt, ne?“

„Jistě,“ řekl Beller, „ale když řeknete, že se spolu shodnou, tak nebudu vědět, co to znamená.“

„Je to fascinující otázka, tak se jí pojdme zabývat hlouběji. Změňme trochu pravidla,“ navrhl Arsibalt, „jen abychom maličko zvýšili sázky a zařídili, aby se *museli* shodnout. Ta věc uprostřed místnosti není svíčka. Je to past.“

Beller se rozesmál. „Past!“

Arsibalt nasadil hrdý výraz.

„Jaký to má smysl?“ zeptal se Beller.

„Teď je v tom přece hrozba. Musejí přijít na to, o co se jedná, nebo budou lapeni.“

„Proč ne ruka, která je chce zabít?“

„Uvažoval jsem o tom,“ připustil Arsibalt, „ale musíme vzít ohled na chudáka červa, který ve srovnání s ostatními dvěma vnímá velice pomalu.“

„Hm,“ řekl Beller, „očekávám, že dřív nebo později se do pasti všichni chytí.“

„Jsou *velice* inteligentní,“ dodal Arsibalt.

„Přesto –“

„Tak dobrá, je to obrovská jeskyně, která se hemží miliony much, netopýrů a červů. Jsou v ní rozmístěny tisíce pastí. Když past chytí nebo zabije nějakou oběť, svědky tragédie jsou mnozí další, kteří se z ní poučí.“

Beller o tom nějaký čas přemýšlel, zatímco si nabíral ještě trochu zeleniny. Po chvíli řekl: „Očekávám, že míříte k tomu, že po uplynutí dostatečného množství času a lapení dostatečného množství těch tvorů mouchy zjistí, jak past vypadá, netopýři, jak zní, a červi, jaká je na omak.“

„Ty pasti rozmisťují hubitelé, kteří chtějí zabít všechno. Neustále je maskují a přicházejí s novými konstrukcemi.“

„Dobře,“ řekl Beller, „v tom případě musejí mouchy, netopýři a červi získat dostatek inteligence, aby rozeznali pasti, které jsou zamaskované.“

„Past může vypadat jako cokoli,“ pokračoval Arsibalt, „takže se musejí naučit sledovat každý objekt ve svém prostředí a řešit hádanku, jestli může fungovat jako past, nebo ne.“

„Dobrá.“

„Některé z těch pastí visí na provázku. Červi na ně nedosáhnou, ani necítí jejich vibrace.“

„To mají červi smůlu!“ prohlásil Beller.

„Mouchy v noci nic nevidí.“

„Chudinky mouchy.“

„V některých částech jeskyně je takový hluk, že netopýři nic neslyší.“

„Zní to tak, jako že mouchy, netopýři a červi by udělali dobře, kdyby se naučili vzájemně spolupracovat,“ řekl Beller.

„Jak?“ To byl zvuk, jak mu Arsibaltova past zaklapla kolem nohy.

„Hm, asi komunikací.“

„Aha. A co přesně řekne červ netopýrovi?“

„Jak tohle všechno souvisí s Bratrancei?“ otázal se Beller.

„Vším to s nimi souvisí!“

„Vy myslíte, že Bratrancei jsou hybridní moucho-netopýro-červí tvorové?“

„Ne,“ odvětil Arsibalt. „Já myslím, že jsme to my.“

„ÁÁÁÁ!“ zařval Beller do smíchu, který přicházel ze všech stran.

Arsibalt rozhodil rukama, jako by chtěl říct: *jak bych to mohl vyjádřit ještě jasněji?*

„Prosím, vysvětlete mi to,“ řekl Beller. „Nejsem na to zvyklý, můj mozek začíná být unavený.“

„Ne, vy mi to vysvětlete. Co řekne červ netopýrovi?“

„Vždyť červ ani neumí mluvit!“

„To je vedlejší. Červi se časem naučí, že se mohou zkroutit do různých tvarů, které jsou netopýři a mouchy schopní rozpoznat.“

„Fajn. A – počkejte – mouchy mohou slétnout, lézt červům po zádech a předávat jim tak signály. A tak dál. Takže bych řekl, že každý z těch tří druhů může vymyslet signály, které by druzí dva dokázali zachytit: červi netopýřům, netopýři mouchám a tak dál.“

„Souhlas. Tak. A co si navzájem říkají?“

„No tak, zadrž, Arsibalte. Přeskakuješ spoustu věcí! Jedno je říct, že se červ může zkroutit do tvaru jako C nebo S, který může rozpoznat moucha, když se podívá dolů. Ale to je *abeceda*. Ne jazyk.“

Arsibalt pokrčil rameny. „Ale jazyky se postupem času vyvíjejí. Vzájemné opičí povykávání se vyvinulo v určitou primitivní řeč: ‚pod tím kamenem je had‘ a tak dál.“

„Jistě, to je možné, pokud jsou hadi a kameny vším, o čem můžeš mluvit.“

„Svět v tomto myšlenkovém experimentu,“ řekl Arsibalt, „je obrovská, nepravidelná jeskyně, v níž jsou roztroušeny pasti: některé jsou čerstvě položené a zůstávají nebezpečné, jiné, které už zaklaply, se dají bezpečně ignorovat.“

„Dal sis tu práci, abys řekl, že jsou to mechanické vynálezy. Chceš tím říct, že jsou předvídatelné?“

„Ty nebo já bychom si mohli nějaký prohlédnout a přijít na to, jak funguje.“

„Dobře, v takovém případě nejde o nic víc než říct: ‚tohle ozubené soukolí uvádí do pohybu tamto ozubené soukolí, které otáčí hřídeli, jež je spojená s pružinou,‘ a tak dál.“

Arsibalt přikývl. „Ano. To je typ informací, které by si mouchy, netopýři a červi museli mezi sebou umět sdělit, aby přišli na to, co je past, a co není.“

„Dobře. Takže stejně jako se opice na stromech dohodly na slovech pro ‚kámen‘ a ‚hada‘, vytvořily by symboly – slova – znamenající ‚hřídel‘, ‚ozubené soukolí‘ a tak dál.“

„Stačilo by to?“ zeptal se Arsibalt.

„U složitého mechanismu ne. Řekněme, že bys mohl mít dvě ozubená soukolí, která jsou blízko sebe, ale nemohou se navzájem uvést do pohybu, dokud nejsou tak blízko, aby se jejich zuby ocitly v záběru.“

„Blížkost. Vzdálenost. Měření. Jak by červ změřil vzdálenost mezi dvěma hřídelemi?“

„Tak, že by se natáhl od jedné ke druhé.“

„Co kdyby byly moc daleko od sebe?“

„Tak, že by přešel od jedné ke druhé a přitom sledoval vzdálenost, kterou překonává.“

„Netopýr?“

„Změřením časového rozdílu odrazů mezi dvěma hřídelemi.“

„Moucha?“

„Moucha to má snadné: porovná obrazy, které k ní přicházejí očima.“

„Výborně. Řekněme, že všichni tři, červ, netopýr a moucha, uskutečnili pozorování vzdálenosti mezi dvěma hřídelemi, jak jsi to řekl. Jak si porovnají poznámky?“

„Například červ by řekl, co ví, když by to převedl do abecedy kroucení, o které jsi mluvil.“

„A co řekne jedna moucha druhé mouše, když to všechno vidí?“

„Nevím.“

„Řekne: ‚Vypadá to, že červ se snaží odvyprávět nějaký popis svých červích aktivit, ale jelikož se nekrotím na zemi a nedokážu si představit, jaké by to bylo být slepý, nemám nejmenší tušení, co se mi snaží sdělit!‘“

„Přesně to jsem přece říkal předtím,“ postěžoval si Beller, „musejí mít jazyk – nejenom abecedu.“

Arsibalt se zeptal: „Co je jediný jazyk, který by mohl případně posloužit?“

Beller se krátce zamyslel.

„Co se snaží si navzájem sdělit?“ napověděl mu Arsibalt.

„Trojrozměrnou geometrii,“ řekl Beller. „A jelikož části mechanismu jsou v pohybu, potřebovali by taky čas.“

„Všechno, co by snad mohl červ říct mouše, anebo moucha netopýrovi, anebo netopýr červovi, by byly bláboly,“ dovedl Arsibalt Belleru kousek dál.

„Něco podobného, jako říct ‚modré‘ slepému.“

„Jako ‚modré‘ slepému, s výjimkou popisů geometrie a času. To je jediný jazyk, jaký by kdy tito tvorové mohli mít společný.“

„Což mě přivádí k úvahám o tom geometrickém důkazu na lodi Bratranců,“ řekl Beller. „Chcete říct, že my jsme jako ti červi a Bratrancí jako netopýři? Že geometrie je jediný způsob, jak spolu můžeme mluvit?“

„Och, to ne,“ řekl Arsibalt. „K tomu jsem vůbec nemířil.“

„Tak kam tedy míříte?“ zeptal se Beller.

„Víte, jak se vyvinul mnohobuněčný život?“

„Hm, jednobuněčné organismy se k sobě shlukly, aby získaly společnou výhodu?“

„Ano. A v některých případech se navzájem zapouzdrili.“

„Slyšel jsem o té myšlence.“

„A právě to je případ našeho mozku.“

„Cože?“

„Náš mozek, to jsou mouchy, netopýři a červi, kteří se shlukli, aby získali společnou výhodu. Tyto části mozku spolu neustále hovoří. Okamžik po okamžiku překládají to, co vnímají, do společného jazyka geometrie. Tohle je mozek. Tohle znamená mít vědomí.“

Beller několik sekund přemáhal nutkání s křikem utéct a pak o tom několik minut přemýšlel. Arsibalt ho celou tu dobu pozorně sledoval.

„Nemyslíte to *doslovně*, že se tak naše mozky vyvinuly, že ne?“ zaprotestoval Beller.

„Ovšemže ne.“

„Och. To je úleva.“

„Ale říkám vám, Fermane, že naše mozky jsou funkčně k nerozeznání od těch, které se tak vyvinuly.“

„Protože naše mozky musejí ty úkony neustále provádět, jen proto –“

„Jen proto, abychom měli vědomí. Abychom svoje smyslové vjemy začlenili do soudržného modelu sebe a svého okolí.“

„To je to biskvitské uvažování, o kterém jste předtím mluvil?“

Arsibalt přikývl. „Ano, po první aproximaci. Je to postbiskvitské. Určití metateorikové, kteří byli biskvitáři silně ovlivnění, přišli s podobnými argumenty později, někdy v období První předzvěsti.“ To už bylo trochu víc podrobností, než o kolik Ferman Beller skutečně stál. Arsibalt však krátce zalétl očima směrem ke mně, aby mi potvrdil, co už jsem vytušil: on tyhle věci studoval v rámci svého výzkumu Evedrikových prací z pozdějšího období. Zpovzdálí jsem dialog sledoval, dokud nebylo jasné, že se chýlí ke konci. Pak jsem se zvedl a zamířil jsem rovnou ke své palandě, abych se dobře a tvrdě vyspal. Jenže Arsibalt se mě jal z jídelny pronásledovat, na něj až nezvykle rychlým krokem, a dohonil mě.

„Co máš na srdci?“ zeptal jsem se ho.

„Několik stovkařů uspořádalo těsně před večerí malý kalkus.“

„Všiml jsem si.“

„Nepodařilo se jim to vyřešit tak, aby ta čísla souhlasila.“

„Jaká čísla?“

„Ta loď jednoduše není dost velká, aby mohla v přiměřeném čase cestovat mezi hvězdnými soustavami. Nemůže do sebe pojmout dostatečný počet atomových bomb, aby své hmotnosti udělila relativistickou rychlost.“

„Hm,“ řekl jsem, „třeba se oddělila od mateřské lodi, kterou jsme zatím neviděli a která na to dost velká je.“

„Nevypadá na takový typ plavidla,“ namítl Arsibalt. „Je obrovská, je v ní dost místa, aby tam mohly neomezeně dlouho přebývat desetitisíce lidí.“

„Moc velká, aby fungovala jako raketoplán – a moc malá na mezihvězdné lety,“ řekl jsem.

„Přesně tak.“

„Ale vypadá to, že v mnoha ohledech vycházíte z domněnek.“

„To je oprávněná kritika,“ řekl s pokrčením ramen. Ale poznal jsem na něm, že má i nějaké jiné hypotézy.

„Dobře. Co si myslíš ty?“ zeptal jsem se ho.

„Já myslím, že to pochází z jiného vesmíru,“ řekl, „a že *to* je důvod, proč evokovali Paflagona.“

Byli jsme u dveří mojí chatky.

„Mám teď hlavu zamotanou z tohoto vesmíru, ve kterém žijeme,“ řekl jsem. „Nevím, jestli jsem v téhle fázi dne schopný začít uvažovat o jiných.“

„V tom případě dobrou noc, fráte Erasme.“

„Dobrou noc, fráte Arsibalte.“

* * *

Probudil mě zvuk zvonů. Nedokázal jsem se v něm zorientovat. Pak jsem si vzpomněl, kde to jsem, a došlo mi, že to nejsou naše zvony, ale zvony mnichů, které budí k nějakému trýznivě časnému rituálu.

Myšlenky jsem měl utříděné asi tak napůl. Mnoho nových nápadů, událostí, lidí a vjemů, jež mě den předtím zasypaly ze všech stran, bylo uklizeno, jako by to byly smotané listy strčené do přihrádek. Ne že by se tím něco doopravdy vyřešilo. Všechny otázky, které byly otevřené, když moje hlava padla na polštář, zůstávaly nadále bez odpovědi. Ale během těch několika hodin se můj mozek proměňoval, aby pojal nový tvar mého světa. Řekl bych, že právě proto nemůžeme dělat nic jiného, když spíme: tehdy pracujeme nejlépe.

Odbíjení pomalu odeznívalo, až jsem nedokázal poznat, jestli ještě slyším samotné zvony, anebo už jen zvonění v uších. Přetrvával hluboký tón, plný, vytrvalý, ale slabý, protože byl daleko. Nějak jsem věděl, že ho poslouchám už hodiny – že jsem si v těch chvílích, kdy jsem se v polospánku převalil nebo si přitáhl příkrývku, toho zvuku všiml a přemýšlel jsem, co znamená, dokud

jsem znovu neusnul. Nabízela se možnost, že je to nějaký noční pták. Ale ten tón byl na ptačí hrdlo moc nízký: jako by někdo hrál na flétnu dlouhou deset stop, zpola ucpanou kamením a vodou. A ptáci nemají ve zvyku sedět na jednom místě půlku noci a dělat hluk. Snad tedy nějaký velký obojživelník, toužící po partnerce, dřepí někde na skále u pramene a vyfukuje vzduch přes rezonanční měchýřek. Ale ten zvuk byl pravidelný. Strukturovaný. Možná hučení generátoru. Zavlažovací čerpadlo dole v údolí. Nákladáky, které brzdí, když sjíždějí z kopce.

Zvědavost a plný močový měchýř mi bránily znovu usnout. Nakonec jsem vstal, tiše, abych nevzbudil Lia, a zatahal za deku. Ze zvyku jsem se jí chtěl omotat. Pak jsem si vzpomněl, že bych na sobě správně měl mít oblečení ze záhradbí, a zaváhal jsem. V předjitřním šeru jsem hromadu kalhot, spodního prádla a nevím čeho ještě, kterou jsem minulou noc nechal na podlaze, ani neviděl. Vrátil jsem se tedy k plánu A, stáhl z postele deku, zabalil se do ní a vyšel ven.

Ten zvuk jako by se zprvu ozýval odevšad najednou, ale jakmile jsem vyšel z latríny do chladivého ranního vzduchu, začal jsem mít jasnější představu, odkud přichází: od kamenné zadržovací zdi, kterou mniši postavili kolem příkrého úseku hory, aby se jim cesta nesesula do údolí. Zamířil jsem k ní a moje smysly se najednou zbystrily, až jsem užasle zakroutil hlavou nad tím, jak jsem byl hloupý, když jsem si představoval obojživelníka nebo nákladák. Bylo zřetelné, že se jedná o lidský hlas. Někdo zpíval. Nebo spíš monotónně bručel, protože celou dobu, co jsem byl vzhůru, držel tentýž tón.

Tón se nepatrně proměnil. Dobře, tak to nebylo bručení. Byl to zpěv. Velice, převelice pomalý.

Nechtěl jsem k frátu Jadovi přijít přímo a vyrušit ho, a tak jsem to vzal dokola po měkké vlahé trávě cvičiště pro lukostřelbu, až jsem ho zahlédl ve vzdálenosti několika set stop. Zadržovací zeď tvořily rovné úseky, propojené válcovými, nahoře plochými pilíři o průměru asi čtyř stop. Frát Jad se znovu zmocnil roly ze svého zavazadla, zesílil ji na zimní tloušťku a oblékl si ji. Potom si vylezl na plošinu pilíře, odkud se přes poušť otevíral krásný výhled k jihu. Seděl tam s nohama pod sebou a rozpřaženýma rukama. Nalevo byla obloha světle červenavá, zbavená hvězd. Napravo ještě zářila planeta a pár jasných hvězd, které bojovaly se světlem nadcházejícího dne, a jak postupovaly minuty, jedna po druhé podléhaly.

Dokázal bych tam stát, dívat se a poslouchat hodiny. Napadlo mě – i když možná jsem si to jenom představoval –, že frát Jad zpívá kosmografickou píseň: rekvíem za hvězdy, jež jsou pohlcovány svítáním. Každopádně byla ta hudba kosmograficky pomalá. Některé tóny trvaly déle, než na jak dlouho bych dokázal zatajit dech. Musel ovládat nějakou praktiku, která mu umožňovala nadechovat se a zpívat zároveň.

V klášteře vzadu nade mnou se rozezněl osamocený zvon. Kněz začal vyzpěvovat vzývání ve staroortštině. Sbor mu odpověděl. Bylo to svolávání k

rannímu ritu nebo něco takového. Mrzelo mne, že jejich rituály přehlušují zpěv fráta Jada. Ale musel jsem uznat, že kdyby třeba Cord byla vzhůru a viděla to, bylo by pro ni velice obtížné postřehnout mezi těmi dvěma nějaký rozdíl. Věděl jsem, že to, co zpívá frát Jad, má kořeny v tisíciletých teorickém výzkumu spjatého s hudební tradicí, která byla stejně stará a hluboká. Ale proč vůbec vyjadřovat teoriku hudbou? A proč zůstat celou noc vzhůru, sedět na krásném místě a tu hudbu zpívat? Existovaly jednodušší způsoby, jak sečíst dvě a dvě.

Od toho pohnutého období před šesti lety, kdy jsem přišel o své místo v patře sopránů, jsem zpíval basový hlas. Tam, kde jsem žil, to znamenalo hodně monotónního brčení. Když tři hodiny zpíváte stejný tón, stane se vám něco s mozkiem. A účinek se zdvojnásobí, když chytíte oscilační vazbu s ostatními kolem sebe a když máte hlasivky kolektivně vyladěné na přirozené harmonie minstru (nemluvě o tisících soudků uložených kolem stěn). Se vši vážností věřím, že fyzické vibrace lidského mozku vyvolané zvukovými vlnami způsobují změny v tom, jak mozek funguje. A kdybych byl ošlehaný starý tisícovkář – a ne devatenáctiletý desítkář –, možná bych už měl dost odvahy k tvrzení, že když uvedete svůj mozek do takového stavu, napadnou ho věci, které by vás jinak nenapadly. Čímž chci říct, že jsem si vůbec nemyslel, že frát Jad zůstal celou noc vzhůru a vyzpěvoval jenom z lásky k hudbě. On něco dělal.

Nechal jsem fráta Jada o samotě a vyšel jsem si za východu slunce na procházku. Řinčení a syčení z jídelny mi prozradily, že personál centra duchovní obnovy je už vzhůru a chystá snídani, a tak jsem se odebral do cely, oblékl si svůj nový oděv a vydal se za nimi, abych jim pomohl. V některých ohledech jsem byl v záhradbí možná ztracený, ale vařit jsem uměl. Frát Jad a zbytek skupiny se trousili jeden po druhém a snažili se pomáhat, dokud nebyli vykázáni s příkazem, aby se najedli.

Kromě čtveřice, která s námi večeřela minulou noc, se k nám u snídání připojili tři další mnichové, včetně jednoho velice starého, který si přál hovořit s frátem Jadem, třebaže měl dosti špatný sluch. Ostatní znavači je nechali o samotě. Zdálo se, že tito mniši považují za velkou čest, že si mohou promluvit s tisícovkářem, a nebyl důvod je při tom rušit. Další příležitost už mít nebudou.

Po skončení jídla nás obdarovali několika knihami. Nechal jsem Arsibalta, aby je přijal a pronesl milou řeč. Co říkal, se jim tak líbilo, až jsem se maličko ošíval; působilo to, jako by je ponoukal, aby mezi naší a svojí existencí nalézali nejružnější přirozená spojení. Ale ničemu to neškodilo. Tihle lidé k nám byli hodní a udělali to s otevřeným srdcem, aniž by čekali, že za to něco dostanou – byl jsem si dost jistý, že sækulární moc jim výdaje nenahradí. Proto jsem z Arsibaltovy řeči neměl dobrý pocit – vypadalo to, jako by nabízel možnost, že za to něco *dostanou*, konkrétně budoucí kontakt mezi nimi a námi. Šlápl jsem mu na palec u nohy. Zdálo se, že to pochopil. O několik

minut později už jsme sjížděli z hory dolů a knihy od mnichů rozhojnily Arsibaltovu cestovní knihovnu.

Erasmus: Frát ze Svante Baritoe ze 14. století p. R., který spolu se súrou Uthentine založil obor metateoriky zvaný komplexní protasismus.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Mezi klášteřem a Blyovou kupou protékala velice malá říčka; tekla obrovským kaňonem, přes nějž se klenul jeden jediný most, který se dal použít. Dokud jsme se přes něj nedostali a nedorazili k rozcestí, nemuseli jsme si příliš lámat hlavu, kterým směrem jet. Cesta nalevo zatáčela, aby se hoře vyhnula širokým obloukem. Ta napravo stoupala po břehu přítoku k osadě, která byla v kartable označená jako Samble. Sotva víc než půl hodiny po odjezdu z klášteřa jsme se po ní tedy pustili a brzy jsme zjistili, že se blížíme k něčemu, co z dálky vypadá jako drátěnka, kterou někdo pohodil na hladké jižní úbočí Blyovy kupy. Byl to koberec zakrslých stromů. Když jsme přijeli blíž, uviděli jsme, že je rozdělený zdmi, střechami a ploty. Vyšší stromy, očividně opečovávané generacemi lidí, kteří je milovali, ať už kvůli stínu či pro jejich krásu, tvořily obdélník kolem travnaté plochy, na jejímž jednom konci se tyčila špičatá dřevěná konstrukce nebeského oltáře protibazské archy. Aniž by mezi oběma vozidly proběhla nějaká domluva, dorazili jsme na tuto náves. Když jsme vystoupili, uslyšeli jsme z archy zpěv. Ale neviděli jsme nikde žádné lidi. Celá vesnice – včetně Ganeliala Cradea, jehož transportka parkovala na hliněném plácku za archou – byla uvnitř budovy.

Neřípadalo nám, že by to bylo to správné místo, kde hledat Orola nebo (za předpokladu, že ještě žil) Estemarda. Nicméně poskytlo nám to první nápořdu, jak by se dvěma ferálům mohlo podařit přežívat v těchto končinách: pro jídlo nebo léky a podobně si mohli sejít dolů do Samble. Jiná otázka byla, čím by za ně platili. Ale frát Carmolathu podotkl, že samotná osada Samble nemá valný hospodářský význam. Poblíž nebyla žádná jiná městečka, půda nebyla vhodná k zemědělství a průmysl téměř nestál za řeč. Přišel s hypotézou, že je to každým coulem stejně nábožensky založená komunita jako klášteř, ve kterém jsme strávili minulou noc. A pokud to tak bylo, možná Estemard a Orola nemuseli platit za věci peníze. Možná místo toho mohli vesničánům poskytnout užitečné služby.

„Nebo prostě chodí žebrotou,“ nadhodil frát Jad, „jako některé staré řády.“

Zdálo se, že většině znavačů se nápad s žebračky zamlouvá víc než každá představa, že by Estemard nebo Orola mohli takovým lidem poskytovat své služby. Rozpoutalo to živou diskusi. Kdyby měl obřad v arše tichý

a meditatívni charakter, každý z našich pokusů navzájem se zarovnat by jej narušil, ale byl hlučnější, než bychom se kdy odvážili doufat, se spoustou zpěvu, který zněl jako křik. Několik z nás se od diskuse odpoutalo a strávili jsme chvíli střídavým díváním se do kartably a na horu. Samble – což mohla být prastará, zvětralá zkratka ze „Savant Bly“, jak spekoval frát Carmolathu – stálo na začátku nezpevněné cesty, která obtáčela kupu až na vrchol. Během pár minut se nám podařilo identifikovat místo, kde cesta začíná: hliněné parkoviště za archou. Ale momentálně nebylo možné přes ně projet a na cestu se dostat. Prostor byl plný zaparkovaných vozidel: bylo tam několik nablýskaných mob, jež mohly patřit těm, kteří v Samblu platili za burgery, ale většinou tam stály zaprášené transportky s velkými pneumatikami. Uprostřed byla volná ulička. Ale začátek cesty nekompromisně přehrazovala transportka Ganeliala Cradea.

Podle kartably zbývaly na vrchol pouhé čtyři míle a já jsem uvnitř cítil neklid, a tak jsem si u pumpy uprostřed návsí naplnil láhev na vodu a vydal jsem se cestou vzhůru. Lio šel se mnou. Přidal se k nám ještě frát Krisčan, nejmladší ze stovkařů. Z toho, jak jsme procházeli mezi zaparkovanými transportkami věncích ze Samblu, jsem měl trochu zvláštní pocit, ale jakmile jsme se protáhli kolem té Cradeovy a vykročili, cesta se stočila kolem úbočí hory a vesnice nám zmizela z dohledu. Brzy poté už k nám přestal doléhat i křik zevnitř archy a zůstalo jen šumění suchého, praskajícího větru, který k nám vanul z pouště a přinášel s sebou ostrou vůni tuhých pryskyřičných rostlin, které tam dole rostly. Rychle jsme nabírali výšku a teplota vzduchu klesala, zatímco my jsme se chůzí zahřívali. Když jsme se dostali do místa na opačné straně od Samblu, dohlédli jsme až na vrchol a rozeznali jsme tam několik budov a zmrzačené kostry starých vysílačů a mnohostěnných kupolí. Hádali jsme, že jsou to pozůstatky vojenských staveb, což nebylo zajímavé, protože po několika tisících let osídlení byla každá krajina podobnými památkami posetá.

Obešli jsme horu kolem dokola až k místu, odkud jsme se mohli podívat na Samble a zamávat přátelům dole. Nic nenasvědčovalo tomu, že by se obřad v arše chystal k závěru. Původně jsme předpokládali, že vozidla nás na našem výšlapu brzy dostihnou. Jinými slovy, podnikli jsme to jen proto, abychom měli trochu pohybu – nečekali jsme, že se takhle dostaneme až na vrchol. Ale teď se zdálo, že bychom tam mohli být dřív než naše vozidla. Kdoví proč to v nás probudilo soutěživé instinkty a přimělo nás to jít ještě rychleji. Objevili jsme zkratku, kterou používali jiní výletníci, a ušetřili jsme si celou jednu otáčku kolem hory, když jsme se několik set stop drápali přímo vzhůru do svahu.

„Znal jsi fráta Paflagona?“ zeptal jsem se Krisčana, když jsme se zastavili na horním konci zkratky, abychom se napili vody a pokochali se svým postupem. Ten pohled za několik minut stál.

„Byl jsem jeho fidel,“ odpověděl Krisčan. „Tys byl Orolův?“

Přikývl jsem. „Víš o tom, že Orolo byl Paflagonův fidel, než Paflagon prošel labyrintem k vám?“

Frát Krisčan neřekl nic. Kdyby se Paflagon o Orolovi zmínil – nebo o čemkoli ze svého dřívějšího života mezi desítkáři –, bylo by to pro Krisčana porušení kázně. Ale patřilo to k věcem, které mohly člověku při hovoru o práci snadno uklouznout. Pokračoval jsem: „Paflagon a ještě jeden desítkář jménem Estemard spolu pracovali a vychovávali Orola. Odešli současně, Paflagon labyrintem a Estemard Denní branou. Estemard přišel sem.“

Krisčan se zeptal: „Jakou měl Orolo pověst? Myslím před jeho anatemem.“

„Byl z nás nejlepší,“ řekl jsem – překvapený tou otázkou. „Proč? Jakou pověst měl Paflagon?“

„Podobnou.“

„Ale –?“ Poznal jsem totiž, že se k nějakému „ale“ schyluje.

„Měl poněkud zvláštní vedlejší zaměstnání. Místo aby dělal něco manuálního jako většina lidí, našel zálibu ve studiu –“

„My víme,“ řekl jsem. „Polykosmu. Anebo hýlejského teorického světa.“

„Dívali jste se na jeho práce,“ řekl Krisčan.

„Práce staré dvacet let,“ připomněl jsem mu. „Nemáme ponětí, čemu se věnoval poslední dobou.“

Krisčan několik okamžiků neřekl nic, potom pokrčil rameny. „Zdá se, že to má silnou spojitost s konvoxem, takže je asi v pořádku, když o tom budu mluvit.“

„My to na tebe nepovíme,“ slíbil mu Lio.

Krisčan jeho žert nepostřehl. „Všimli jste si někdy, že když lidé mluví o představě hýlejského teorického světa, vždycky skončí u kreslení stejného schématu?“

„Ano – teď, když to říkáš,“ řekl jsem.

„Dva kruhy nebo obdélníky,“ navázal Lio. „Šipka od jednoho k druhému.“

„Jeden kruh či obdélník představuje hýlejský teorický svět,“ řekl jsem. „Šipka začíná u něho a míří k tomu druhému, který představuje tento svět.“

„Tento kosmos,“ opravil mě Krisčan. „Naši kauzální doménu, chcete-li. A ta šipka představuje –“

„Tok informací,“ řekl Lio. „To, jak se vědomosti o trojúhelnících valí do našich mozků.“

„Vztah příčiny a následku,“ hádal jsem já. Vzpomněl jsem si, jak Orolo mluvil o kauzálním doménovém smyku.

„Obojí znamená stejnou věc,“ připomněl nám Krisčan. „To schéma znázorňuje tvrzení, že teorické formy se mohou z HTS dostávat do našeho světa a mít tady měřitelné účinky.“

„Počkat, měřitelné? O jaké měřitelnosti to mluvíš?“ zeptal se Lio. „Trojúhelník se nedá zvažít. Adrakhonovou větou se nedá zatlouct hřebík.“

„Ale můžete o těch věcech přemýšlet,“ řekl Krisčan. „A myšlení je fyzický proces, který probíhá ve vaší nervové tkáni.“

„Je možné do mozku strčit sondy a změřit to,“ dodal jsem.

„Správně,“ řekl Krisčan, „a celý výchozí předpoklad protasismu spočívá v tom, že ty mozkové sondy by ukázaly jiné výsledky, pokud by tento tok informací z hýlejského teorického světa neexistoval.“

„Asi to tak bude,“ připustil Lio, „ale zní to trochu schématicky, když to vyjádříš takovým způsobem.“

„Toho si teď nevsímej,“ řekl Krisčan. Byli jsme nyní na strmém úseku cesty, prudce jsme dýchali a potili jsme se, jak se do nás opíralo slunce, a on na to nechtěl vydávat mnoho energie. „Vraťme se k tomu diagramu se dvěma obdélníky. Paflagon byl součástí tradice sahající k jisté sůře Uthentine, která působila ve 14. století po Rekonstituci ve Svante Baritoe, a ta tradice se ptá: ‚Proč jenom dva?‘ Údajně to všechno začalo, když Uthentine vešla do křídárny a náhodou uviděla obvyklý dvojobdélníkový diagram, který nakreslil na tabuli jistý frát Erasmus.“

Lio se otočil a podíval se na mě.

„Ano,“ řekl jsem, „můj jmenovec.“

Krisčan pokračoval: „Uthentine řekla Erasmovi: ‚Vidím, že učíš své fidely o orientovaných acyklických grafech; kdy se dostaneš k těm, které jsou trochu zajímavější?‘ Na což Erasmus odpověděl: ‚Promiň, ale to není OAG, to je něco úplně jiného.‘ Sůru Uthentine, která byla teor, jenž zasvětil studiu takových věcí celou svou kariéru, to urazilo. ‚Poznám OAG, když ho vidím,‘ řekla. Erasma to popudilo, ale po úvaze dospěl k názoru, že by mohlo stát za to nazření jeho sůry dál rozvinout. A tak Uthentine a Erasmus vytvořili komplexní protasismus.“

„Jako protiklad k jednoduchému?“ zeptal jsem se.

„Ano,“ řekl Krisčan, „kde jednoduchý je ten dvojobdélníkový. Komplexní může mít jakýkoli počet obdélníků a šipek za předpokladu, že ty šipky nikdy neopíšou kruh.“

Obešli jsme horu na tu stranu, která byla ve stínu, a dostali jsme se k úseku cesty, který při sezónních deštích zaplavilo jemné bahno – ideální pro kreslení diagramů. Když jsme si odpočinuli a napili se vody, Krisčan nám přednesl kalkulus o komplexním protasismu. Jeho podstatou bylo, že náš kosmos, zdaleka ne jedna jediná kauzální doména, do níž pronikají informace z jedinečného a samostatného hýlejského teorického světa, by mohl být pouze jedním uzlem v pavučině kosmů, kterou informace prostupují, přičemž se vždy pohybují stejným směrem, tak jako olej na svícení prosakuje knotem. Jiné kosmy – možná ne tolik odlišné od našeho – mohou být na knotu před námi a dodávat informace nám. A zase další mohou být na knotu dál a my můžeme poskytovat informace jim. Všechno to bylo hodně nekonvenční – ale aspoň mi to pomohlo pochopit, proč byl Paflagon evokován.

„Teď mám já otázku na vás desítkáře,“ řekl Krisčan, když jsme znovu vykročili. „Jaký byl Estemard?“

„Odešel dřív, než nás optovali,“ řekl jsem, „takže jsme ho neznali.“

„Hm, to nevdá,“ odvětil Krisčan, „brzy to zjistíme.“

Několik kroků jsme šli dál mlčky, než Lio – s opatrným pohledem k vrcholu kupy, který již teď nebyl tak daleko – řekl: „Trochu jsem se na Estemarda podíval. Možná bych vám měl říct, co vím, než vpadneme k němu domů.“

„To je dobře. Co ses dozvěděl?“ zeptal jsem se.

„Možná to byl jeden z těch případů, kdy někdo odešel předtím, než mohl být odvržen,“ prohlásil Lio.

„Opravdu? Co dělal?“

„Jeho vedlejším zaměstnáním byla výroba dlaždic,“ řekl Lio. „Ty skutečně vyšperkované dlaždice v Nové prádelně jsou jeho dílo.“

„Geometrické tvary,“ řekl jsem.

„Ano. Ale zdá se, že to používal jako zástěrku, aby se mohl věnovat dávnému geometrickému problému zvanému teglon. Jde o problém s dlaždicemi a jeho počátky sahají až k Orithenskému chrámu.“

„Není to ten problém, ze kterého se zbláznila hromada lidí?“ zeptal jsem se.

„Metekoranés stál na Dekagonu před Orithenským chrámem a uvažoval o regionu, když se přes něj převalil popel,“ řekl Krisčan.

„To je ten problém, o kterém přemýšlel Rabemekes na pláži, když ho bazský voják probodl oštěpem,“ připomněl jsem já.

„Súra Charla z Dcer Hýley,“ řekl Lio, „si myslela, že má odpověď, načmáranou do prachu cesty vedoucí do Horního Kolbonu – po které vzápětí přepochodovala (vstříc svému zmasakrování) celá armáda krále Roody. Charle se už nikdy nevrátil zdravý rozum. Lidé ve snaze najít řešení založili celé podobory teorie. A najdou se – vždycky se našli – tací, kteří tomu věnovali víc pozornosti, než bylo doopravdy zdrávo. Ta posedlost se přenáší z jedné generace na druhou.“

„To mluvíš o Rodu,“ řekl Krisčan.

Lio znovu nervózně vzhlédl. „Ano,“ odpověděl.

„Který rod myslíš?“ zeptal jsem se já.

„Lidé mu říkají prostě *Rod*,“ řekl Krisčan, „nebo někdy Starý rod.“

„Hm... pomoz mi trochu. Ve kterých koncentech má základnu?“

Krisčan zavrtěl hlavou. „Ty předpokládáš, že je to jako řád. Jenže tento Rod sahá až před Rekonstituci – dokonce před svante Cartas. Údajně byl založen v peregrinském období teory, kteří pracovali s Metekoranem.“

„Ale kteří na rozdíl od něho neskončili pod třemi sty stopami pemzy,“ dodal Lio.

„To je ovšem úplně jiná záležitost,“ namítl jsem. „Jestli je to skutečně tak, vůbec to nepatří do matémového světa.“

„To je ten problém,“ řekl Lio. „Rod byl na světě o několik století dřív než celá myšlenka matémů, frátů a súr. Proto nemůžeš čekat, že bude fungovat podle pravidel, která normálně spojujeme s našimi řády.“

„Mluvíte o něm v přítomném čase,“ poukázal jsem.

Krisčan se znovu zatvářil znepokojeně, ale neřekl nic. Lio opět vzhledl a zvolnil krok.

„Kam to směřuje? Proč jste z toho tak nervózní?“ zeptal jsem se.

„Někteří pojali podezření, že Estemard byl *členem*,“ řekl Lio.

„Ale Estemard byl přece edharián,“ namítl jsem.

„To je jedna část problému,“ řekl Lio.

„Problému?“ zeptal jsem se.

„Ano,“ pokračoval Krisčan, „pro mě a tebe každopádně.“

„Proč – protože ty a já jsme edhariáni?“

„Ano,“ řekl Krisčan a krátce zalétl pohledem k Liovi.

„Pokud jde o Lia, svěřil bych mu svůj život,“ prohlásil jsem. „Takže před ním můžeš říct všechno, co bys řekl jakožto druhému edhariánovi mně.“

„Dobře,“ odvětil Krisčan. „Nepřekvapuje mě, že jsi o tom nikdy neslyšel, protože jsi v řádu svante Edhara teprve několik měsíců a jsi jenom – ehm –“

„Jenom desítkář?“ zeptal jsem se. „Klidně to řekni, já se neurazím.“ Ale trochu se mě to dotklo. Lio udělal za Krisčanem legrační grimasu, která ten osten zmírnila.

„Anebo jsi o té věci mohl zaslechnout nějaké fámy. Poznámky.“

„V jakém smyslu?“

„Tak především, edhariáni jsou celkově trochu ujetí – trochu mystičtí.“

„Samozřejmě vím, že to někteří lidé s oblibou říkají,“ přiznal jsem.

„Dobrá,“ řekl Krisčan. „Pak tedy víš, že jedním z důvodů, proč se na nás edhariány lidé dívají podezíravě, je ten, že to vypadá, jako by naše oddanost hýlejskému teorickému světu mohla dostávat přednost před naší oddaností kázni a zásadám Rekonstituce.“

„Fajn,“ řekl jsem. „Myslím si, že to je nespravedlivé, ale chápu, že někteří lidé mohou takové představy chovat.“

„Nebo předstírat, že je chovají, pokud jim to dá zbraň, kterou můžou edhariánům šermovat před obličejem,“ dodal Lio.

„Ted' si představ,“ pokračoval Krisčan, „že existoval – nebo se myslelo, že existuje – Rod na úrovni jakýchsi ultraedhariánů.“

„Chceš mi tvrdit, že lidé si myslí, že mezi naším řádem a tím Rodem je nějaké spojení?“

Krisčan přikývl. „Někteří zašli tak daleko, že vznesli obvinění v podobě tvrzení, že edhariáni jsou podfuk – falešná fasáda, jejímž skutečným účelem je fungovat jako hostitelský řád pro nákazu v podobě uctíváčů teglonu.“

Vzhledem k počtu příspěvků, jimiž edhariáni za tisíce let obohatili teoriku, mi nedělalo žádné problémy takové absurdní tvrzení odmítnout, ale jedno slovo upoutalo mou pozornost. „Uctíváči,“ zopakoval jsem.

Krisčan si povzdechl. „Lidé, kteří takové pověsti šíří –“ začal.

„Jsou stejní jako ti, kteří si myslí, že naše víra v HTS se rovná náboženství,“ uzavřel jsem. „A jejich záměrům vyhovuje šířit představu, že v srdci edhariánského řádu existuje tajný kult.“

Krisčan přikývl.

„A *existuje*?“ zeptal se Lio.

Byl bych ho praštil, kdyby mi to mohlo projít. Krisčan Liûv smysl pro humor neznal, a tak to vzal dost špatně.

„Co Estemard v rámci svého vedlejšího zaměstnání skutečně *dělal*?“ zeptal jsem se Lia. „Četl knihy? Snažil se vyřešit teglon? Zapaloval svíčky a odříkával čarovné formule?“

„Většinou četl knihy – velice staré knihy,“ odpověděl Lio. „Velice staré, takové, které přetrvaly po jiných, kdo byli ve své době podezírání z příslušnosti k Rodu stejně jako on.“

„Připadá mi to zajímavé, ale neškodné,“ řekl jsem.

„Lidé si také všimli, že se přehnaně zajímá o milenáře. Během ritů si dělal poznámky, když tisícovkáři zpívali.“

„Jak by někdo mohl pochopit smysl těch písní, aniž by si dělal poznámky?“

„A často chodil do horního labyrintu.“

„Dobře,“ připustil jsem, „to je trochu zvláštní... patří k mýtu obklopujícímu Rod také to, že jeho členové porušují kázeň – komunikují přes hranice matémů?“

„Ano,“ řekl Krisčan. „Zapadá to do celé konspirační teorie. Edhariáni jsou obecně osočováni, že svou práci považují za hlubší, důležitější, než je práce všech ostatních – že hledání pravd v hýlejském teorickém světě dostává přednost před kázní. Takže když jejich hledání pravdy vyžaduje, aby komunikovali se znavači z jiných matémů – nebo se záhradbáři –, svědomí jim nijak nebrání to udělat.“

Postupem času mi to znělo čím dál absurdněji a začínal jsem si myslet, že je to jeden z těch bláznivých stovkařských výstřelků. Ale neřekl jsem nic, protože jsem musel přemýšlet o tom, jak Orolo mluvil na vinici se Sammannem a pouštěl se do nedovolených pozorování.

„Se záhradbáři?“ vyrazil ze sebe pohrdavě Lio. „Jací záhradbáři by se starali o nějaký mystický, šest tisíc let starý teorický problém?“

„Ti, v jejichž společnosti se nacházíme poslední dva dny,“ řekl Krisčan.

V průběhu hovoru jsme se úplně zastavili. Vykročil jsem nyní po cestě dál nahoru. „Dobrá, jestli všechno, co říkáš, je pravda, tak si tím, že jsme teď tady, zrovna nepomáháme.“

Krisčan hned pochopil, o co mi jde, ale Lio se zatvářil zmateně. Pokračoval jsem: „Svante Tredegarh se plní znavači z celého světa. Hierarchové určitě sledují, kdo z kterého koncentu kdy dorazil. A my – skupina složená především z edhariánů, a právě z koncentu Svante Edhara – budeme mít zpoždění...“

„Protože jsme si upravovali pravidla – potulovali jsme se mezi deolatory,“ řekl Lio, kterému to začínalo docházet.

„...pátrali po dvojici frátů, kteří přesně zapadají do obrazu, o kterém Krisčan mluvil.“

Lio a já jsme se o několik minut později ocitli na vrcholu. Krisčana jsme nechali, aby s láteřením supěl za námi. Byli jsme z těch divných řečí nervózní a zbytek cesty jsme urazili prakticky poklusem – ne z nějaké faktické potřeby spěchat, ale jednoduše proto, abychom spálili energii.

Vršek Blyovy kupy naznačoval, že za časů svante Blye to mohlo být krásné místo. Kupa vznikla díky tomu, že čocka tvrdé horniny odolala erozi a ochránila měkký materiál pod ní, zatímco všechno na míle kolem bylo pozvolna odplaveno. Na vrchu zůstalo dost místa, takže se tam dal postavit velký dům, asi tak stejný jako ten, ve kterém žila Jesryho rodina. V průběhu tisíciletí se na něj namačkala spousta různých přídavných staveb. Spodní vrstvu tvořilo zdivo: kameny a cihly spojené maltou přímo s tvrdým vrcholkem kupy. Další generace nalily rovnou na tyto základy syntetický kámen, aby se daly vybudovat pevnůstky, strážní budky, bunkry, skladovací přístřešky a základy pro antény, paraboly a stožáry. Ty se časem měnily: propojení mezi nimi vznikala, chátrala nebo se bourala, jednotlivé části byly nahrazovány nebo pohřbívány pod novými přístavbami. Na kameni – ať už umělém nebo přírodním – zanechala tmavě okrové skvrny rez ze všech kovových konstrukcí, které se tu v té které době vyskytly. Na tak malý prostor to bylo poměrně spleť – bylo to přesně takové místo, jaké by děti dokázaly zkoumat celé hodiny. A Lio a já jsme nebyli od dětských let vzdáleni natolik, abychom se nenechali zlákat. Ale hlavou se nám honilo mnoho nejrůznějších věcí. Takže jsme se začali rozhlížet po známkách obydlí. Nejnápadnější z nich byl zrcadlový dalekohled, stojící na vysokém soklu, který kdysi podpíral stožár vysílače. Zamířili jsme nejdřív k němu. V některých ohledech dalekohled budil dojem uměleckého díla, jaké by Cord nebo někdo z jejích přátel mohli vytvořit ve svařovně z ocelového šrotu. Ale když jsme do něj nahlédli, uviděli jsme ručně broušené zrcadlo o průměru více než dvanáct palců, které vypadalo dokonale, a snadno jsme zjistili, že je opatřen pohonem polární osy, improvizovaně sestaveným z motorů, převodovek a ložisek získaných kdoví kde. Odtamtud bylo možné snadno sledovat stopu důkazů obydlí tohoto místa přes plošinu a po venkovním schodišti dolů, na nižší plošinu na jihovýchodní straně komplexu. Byla vybavená grilem na pečení masa, plastovými židlemi a stolem, odolnými vůči rozmarům počasí, a velkým slunečníkem. V plastové krabici byly nedětsky pořádně uloženy dětské hračky, jako by sem děti sice občas chodily, ale ne každý den. Z tohoto dvorku vedly dveře do bludiště menších místností – sotva víc než kumbálů –, ze kterých si někdo udělal obydlí. Ať už tady žil kdokoli, Orolo to nebyl. Soudě podle fototypů na stěnách to byl jakýsi starší muž s o něco mladší ženou a nejméně dvěma generacemi potomků. Ikon tu bylo skoro stejně jako snímků, takže se evidentně jednalo o deolaterskou rodinu. Tyto dojmy jsme nasbírali během několika sekund, než jsme si uvědomili, že chodíme někomu po domě. Vzápětí se nás zmocnil hloupý pocit, protože to byla

typická znaváčská chyba. Vycouvali jsme tak rychle, že jsme jeden druhého málem povalili.

Dvorek tvořila hladká deska z umělého kamene. Vzhledem k tomu, jaký byl Estemard nadšený dlaždič, nám připadalo zvláštní, že by ji nevylepšil. Nyní jsme si ale všimli schodů, které stoupaly na terásku, kde si postavil z pálených cihel pec. Kolem se povalovaly zbytky mnohaletého úsilí: hromady hlíny, formy, nádoby s glazurou a tisícovka dlaždic a stěpů, na nichž se opakoval rejstřík jednoduchých geometrických tvarů, stejných jako ty, jež zdobily dlaždice Nové prádelny v Edharu. Estemard se nedostal k vydláždění dvorku proto, že nenašel dokonale uspořádání dlaždic. Nevyřešil teglon.

„Klinický šílenec?“ zeptal jsem se Lia. „Nebo jenom na nejlepší cestě toho dosáhnout?“

Krisčan přišel jinou cestou. Když nás našel, prozradil nám, že zahlédl jiné, menší obydlí. Vrátili jsme se s ním kolem jižního křídla komplexu.

Okamžitě jsme poznali, co to je. Všechny známky miniaturního matému přímo byly do očí. Příbytek se nacházel v koutě a byl dosažitelný pouze dlouhou a poněkud náročnou cestou, na jejímž konci stála bariéra – převážně symbolická, v nedávné době provizorně zbudovaná z nepromokavých plachet a překližky – a brána. Prošli jsme branou a ocitli jsme se v prostředí, kde jsme se cítili úplně jako doma. Byla to další nezastřešená plocha. Realitní agent by tomu mohl říkat dvorek. My jsme v tom viděli miniaturní klauzuru. Veškeré stopy všeho saskulárního byly pečlivě odhrnuty; zůstal jen věkovitý, flekatý kámen a několik nezbytností, všechny vyrobené ručně: stůl a židle kryté plachtovinou nataženou na konstrukci z dřev pospojovaných k sobě tak, že byly mnohokrát omotané provázkem. V rohu stál rezivý kbelík od barvy, s víkem zatíženým kamenem. Lio jej otevřel, ohrnul nos a oznámil, že našel Orolův nočník. Byl prázdný a suchý. Popel na dně jeho topného koše byl prázdný. Jeho džbán na vodu byl prázdný a v dřevěné skřínce, která se kdysi používala k uskladňování potravy, nezbylo nic než koření, nádobí a zápalky.

Otlučené dřevěné dveře vedly do Orolovy cely, která byla z větší části podobně sešlá. Hodiny však byly evidentně moderní, se svítícími digitálními číslicemi, jež ukazovaly na setiny sekundy. V policích vyrobených ze starých schodových nášlapů a kostek zdíva bylo několik strojově tištěných knih a ručně popsaných listů. Jedna stěna byla celá pokrytá listy: nákrisy a poznámkami, které tam Orollo připevnil pomocí připínáček. Další stěnu pokrývaly fototypy, které většinou ukazovaly různé Orolovy pokusy získat obraz lodě Bratranců pomocí (tak se nám alespoň zdálo) onoho podomácku vyrobeného dalekohledu nahoře. Na mnoha obrazech nebylo o moc víc než tlustá bílá šmouha na pozadí menších bílých pruhů: stop hvězd. V jednom rohu této mozaiky však Orollo vylepil několik nesouvisejících fototypů, které vytrhl z publikací nebo vytiskl pomocí syntaktu. Na první pohled se zdálo, že neukazují nic než velkou díru v zemi: možná povrchový důl.

Zbytek listů tvořil překrývající se mozaiku, přičemž mezi jednotlivými listy se táhly čáry, spojující je ve stromovitou strukturu. Nejvyšší list byl nadepsán ORITHENA. U jeho horní strany bylo napsáno jméno Adrakhones. Od něho vedla jedna šipka vertikálně dolů ke jménu Diax. To byla slepá ulička. Ale druhá šipka, směřující šikmo dolů, ukazovala na jméno Metekoranes, a od něj se směrem dolů větvil strom, který zahrnoval množství jmen z různých míst a staletí.

„Do háje,“ uklouzlo Liovi.

„Tohle se mi ani trochu nelíbí,“ přiznal jsem.

„Je to Rod,“ přidal se Krisčan.

Nato se otevřely dveře a strhlo se násilí. Netrvalo to dlouho – za sekundu bylo po všem – a nebylo to kruté. Rozhodně to však bylo násilí a vykolejilo naše úvahy tak daleko ze směru, jímž se ubíraly, že bylo vyloučené, abychom se k nim v nejbližší době vrátili.

Jednoduše se stalo to, že dveřmi cely vpadl dovnitř muž a Lio ho zneškodnil. Když bylo po všem, Lio seděl muži na prsou a naprosto uchváceně si prohlížel střelnou zbraň, kterou mu právě vytáhl z pouzdra na boku. „Máš u sebe nože nebo tak něco?“ zeptal se Lio a podíval se ke dveřím. Blížili se další lidé. První z nich byl Barb.

„Slez ze mě!“ zakřičel muž. Chvilu trvalo, než nám došlo, že hovoří ortscky. „Vrať mi to!“ Všimli jsme si, že je poměrně starý, třebaže když vpadl dveřmi dovnitř, pohyboval se rázně jako mladší muž.

„Estemard u sebe nosí pistoli,“ oznámil Barb. „Je to místní tradice. Oni to nepovažují za hrozbu.“

„V tom případě jsem si jistý, že se Estemard nebude cítit ohrožený, když si tohle u sebe nechám já,“ prohlásil Lio. Skulil se z Estemarda a postavil se. Pistoli držel v ruce a mířil s ní ke stropu.

„Nemáte tady co dělat,“ řekl Estemard. „A pokud jde o mou pistoli, buď mě s ní zastřelte, nebo mi ji odevzdejte.“

Lia ani nenapadlo, aby ji odevzdal.

Sled událostí mě nejdřív tak ohromil a potom tak zmátl, že jsem tam jenom bez hnutí stál. Báł jsem se cokoli udělat, abych něco nezkazil. Ale pohled na tváře přátel venku mě pobídl, abych jednal, protože jsem nechtěl vypadat, jako že mám svázaný jazyk nebo že se nedokážu rozhodnout. „Jelikož jsi právě prohlásil, že tady nemáme co dělat, což je tvrzení, se kterým mimochodem nesouhlasíme,“ podotkl jsem, „nebylo by v našem zájmu poskytnout ti zbraň.“

Mezitím se na dvorek nahnuli další členové naší peregrinské skupiny. Frát Jad vešel dovnitř, odstrčil Estemarda z cesty, jedním pohledem obsáhl celu a začal zkoumat listy a fototypy, které Orolo pověsil na stěnu. To Estemarda donutilo mnohem silněji než fakt, že ho Lio povalil nebo že jsem ho já zarovnal, aby si uvědomil, že prohrál. Jako by se zmenšil a odvrátil zrak. Na rozdíl od nás ostatních měl jenom několik okamžiků na to, aby si zvykl, že je v přítomnosti tisícovkáře.

„Lio, spousta lidí tady nosí poboční zbraně.“ To byla Cord. „Chápu, že sis to špatně vyložil, ale věř mi, on by ji na vás nevytáhl.“ Nikdo nezareagoval. „No tak, vy bando starých trubců, je čas na piknik.“

„Piknik?“ zeptal jsem se.

„Po skončení obřadu na návsi pod širým nebem vaříme, když nám přeje počasí,“ řekl Estemard. Zdálo se, že zásah ze strany Cord ho maličko povzbudil.

Podíval jsem se ke dveřím a zachytil jsem pohled Arsibalta, který stál venku na dvorku. Povytáhl obočí. *Ano. Z Estemarda se stal deolater.*

Doma v koncentru jsme si ferály vždycky představovali jako dlouhomasé divé muže, ale Estemard vypadal spíš jako chemik na penzi, který si vyšel na výlet.

Estemard se na mě pozorně podíval. „Ty budeš určitě Erasmus,“ řekl. Zdálo se, jako by se mu tím něco vyjasnilo. Zhluboka se nadechl a setřásl ze sebe poslední zbytky šoku, do něhož upadl ve chvíli, kdy mu Lio pomohl k zemi. „Všichni jste zváni na piknik, pokud slíbíte, že nebudete napadat lidi.“ Když mi ve tváři zahlédl, jak se mým mozkiem propracovává námitka, usmál se a dodal: „Lidi, kteří vás předtím sami nenapadli. Ale pochybuji, že by to udělali; jsou ke znavačům tolerantnější, než jste vy k nim.“

„Kde je Orolo?“

Frát Jad, který k nám dosud stál otočený zády a momentálně si prohlížel fototypy povrchového dolu, nás všechny překvapil, když nasadil svůj podprahový hlas. „Orolo odešel na sever.“

Estemard užasl; pak se mu do tváře znovu vkradl úsměv, když pochopil, jak na to tisícovkář přišel. „Frát Jad má pravdu.“

„Zúčastníme se toho *pikniku*,“ prohlásil frát Jad, přičemž to flucké slovo vyslovoval tak, jako by je držel pinzetou. „Lio, Erasmus a já pojedeme dolů poslední, ve vozidle Ganeliala Cradea.“

Tento pokyn pronikl ven na dvorek. Lidé se otočili a zamířili zpátky k vozidlům. Lio vytáhl z pistole zásobník a vrátil obojí odděleně Estemardovi, který pak nepříliš ochotně odešel s Krisčanem. Jakmile se ocitli za provizorní branou, frát Jad natáhl ruku a začal listy strhávat ze stěny. Lio a já jsme se přidali a všechno, co jsme sklidili, jsme předali frátu Jadovi. Většinu fototypů nechal být, ale ty, které zobrazovaly onu velkou díru v zemi, vzal a podal mi je.

Tisícovkář vyšel z Orolovy klauzury a všechny listy nacpal do topného koše. Pak sáhl do Orolovy spíže a vyndal z ní zápalky. „Podle etikety soudím, že se jedná o praktiku k rozdělávání ohně,“ řekl.

Ukázali jsme mu, jak zápalky používat, a on Orolovy listy podpálil. Stáli jsme společně kolem, dokud se všechny neproměnily na popel. Potom frát Jad rozhrabal popel hůlkou.

„Čas na *piknik*,“ oznámil.

Když jsme pak v serpentínách sjížděli z kupy dolů, přičemž jsme do sebe na otevřené zadní plošině transportky Ganeliala Cradea naráželi a kymáceli se jako láhve v bedně, chvílemi se nám podařilo podívat se dolů a zahlédnout, jak se

piknik dole na sambelské návsi rozbíhá. Zdálo se, že tihle lidé berou své pikniky stejně vážně jako své náboženské obřady.

Frát Jad jako by byl myšlenkami jinde. Nepromluvil, dokud jsme nedorazili skoro až dolů do Samblu. Potom zabušil na střechu kabiny a ortsky se Cradea zeptal, jestli by mu nevadilo, kdyby tu na nás několik minut počkal. Crade mu neskutečně lámanou, barbarsky znějící ortštinou odpověděl, že beze všeho.

Vůbec mě nenapadlo, že by někdo jako Crade mohl mluvit naším jazykem. Ale mělo to logiku. Protibazijci neměli k duchovním ani jiným prostředníkům důvěru. Domnívali se, že by si každý člověk měl číst svaté texty sám. Téměř všichni četli překlady do flučtiny. Ale nebylo nijak přitažené za vlasy si představit, že obzvlášť horlivá a izolovaná sekta, jako třeba obyvatelé Samblu, se mohla naučit klasickou ortštinu, aby její příslušníci nadále nemuseli svěřovat nesmrtelnost své duše překladatelům.

Frát Jad mi dal znamení, abych vystoupil. Seskočil jsem z plošiny transportky a pomohl jsem mu slézt, spíše z úcty než z jiného důvodu, protože nepůsobil, že by nějak zvlášť potřeboval pomoci. Odešli jsme asi sto kroků k ohybu cesty, odkud byl obzvlášť hezký výhled přes vysoko položenou poušť k horám na severu, místy ještě pokrytým sněhem a kropenatým stíny mraků. „Jsem teď úplně jako Protas, když se díval dolů na Ethras,“ poznamenal.

Jen jsem se pousmál, ale nezasmál jsem se. Mnozí na Protasovu práci pohlíželi jako na naivní. Byla málokdy zmiňována v jiném smyslu než zábavném či ironickém. Ale takto ji zavrňovat byl trend, který se objevil a pomínil už stokrát, a nemohl jsem vědět, co si o ní myslí frát Jad, jehož matěm byl 690 let izolovaný. Čím déle jsem tam stál, díval jsem se na něho a sledoval jeho pohled na sever k mrakům a ke stínům, které vrhaly na úbočí hor, tím víc jsem byl rád, že jsem se nezačal chichotat.

„Co podle tebe viděl Orolo, když se takhle zadíval do kraje?“ zeptal se frát Jad.

„Byl velkým obdivovatelem krásy a rád se z observatoria díval na hory,“ řekl jsem.

„Myslíš, že viděl krásu? To je bezpečná odpověď, protože krásné to je. Ale o čem přemýšlel? Jaké souvislosti mu krása umožnila vnímat?“

„Na to vůbec nedovedu odpovědět.“

„Neodpovídej na to. Zeptej se.“

„Co konkrétně chceš, abych udělal?“

„Aby ses vydal na sever,“ řekl. „Sledoval Orola a našel ho.“

„Tredegarh je jihovýchodním směrem.“

„Tredegarh,“ zopakoval, jako by se probouzel ze sna. „Tam po *pikniku* zamíříme já a ostatní.“

„Už tak jsem dost přizpůsobil pravidla, když jsme jeli sem,“ řekl jsem. „Ztratili jsme den –“

„Den. *Den!*“ Frátu Jadovi, tisícovkáři, připadalo dost zvláštní, že by mi mělo záležet na jednom dni.

„Honit se za Orolelem může trvat měsíce,“ poukázal jsem. „Za takové zpoždění mohu být odvržen. Nebo přinejmenším dostat další kapitoly.“

„Kolik jich máš za sebou teď?“

„Pět.“

„Devět,“ řekl frát Jad. V prvním okamžiku jsem si myslel, že mě opravuje. Pak jsem se lekl, že mě *odsuzuje*. Nakonec jsem pochopil, že on sám to dotáhl až k deváté kapitole.

Musel nad tím strávit roky.

Proč? Jak se dostal do takového maléru?

Zbláznil se z toho?

Jenže pokud byl šílený anebo nenapravitelný, proč by byl ze všech tisícovkářů vyvolán právě on? Proč by po jeho vokátu jeho frátové a sůry zpívali tak, jak zpívali – jako by jim to rvalo srdce z těla?

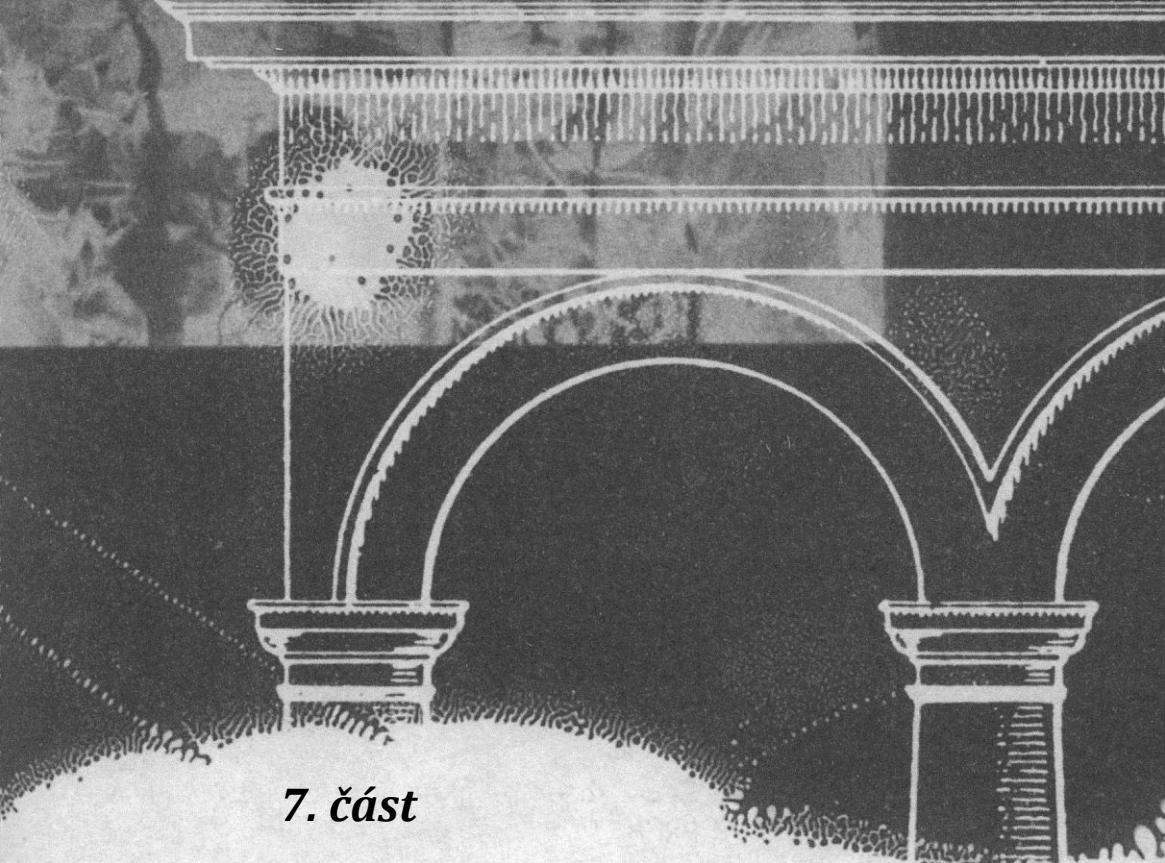
„Mám mnoho otázek,“ řekl jsem.

„Nejlepší cesta, jak na ně můžeš dostat odpovědi, je odejít na sever.“

Otevřel jsem ústa, abych zopakoval svou předchozí námitku, ale on zvedl ruku, aby mě zadržel. „Udělám všechno pro to, abych zařídil, že nebudeš potrestán.“

Nebylo mi ani náhodou jasné, jak by si frát Jad mohl na obřím konvoxu získat takovou moc, ale neměl jsem dost silnou vůli, abych mu to řekl do tváře. Bez potřebné síly přede mnou byl jen jediný způsob, jak rozhovor ukončit. „Dobře. Po pikniku vyrazím na sever. I když nechápu, co to má znamenat.“

„Tak běž pořád na sever, dokud to nepochopíš,“ odvětil frát Jad.

7. část

FERÁL

Retikula: (1) V praortštině, staroortštině a střední ortštině malá taška nebo koš se síťovanou konstrukcí. (2) V raně praktické ortštině mřížová síť čar nebo jemných drátků optického zařízení. (3) V pozdně praktické ortštině a novoortštině dvě nebo více syntaktických zařízení, která spolu mohou komunikovat.

Retikulum: (1) Psáno bez velkého začátečního písmena, retikula tvořená propojením dvou nebo více menších retikul. (2) Psáno s velkým začátečním písmenem, největší retikulum propojující převážnou většinu všech retikul na světě. Někdy zkracováno jako Ret.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Nemělo žádný smysl rozmlouvat Cord její rozhodnutí, že pojedje se mnou. Jednoduše jsme nasedli do její transportky a vyrazili jsme hned, jak piknik skončil. Museli jsme se třicet mil vrátit, abychom našli takovou silnici směřující k severu, která neskončí ještě před horami. V prvním městě, které leželo na naší silnici, jsem vypotřeboval svoji platební kartu k nákupu paliva, jídla a teplého oblečení. Pak jsem vypotřeboval tu od fráta Jada.

Zatímco jsme nakládali věci do transportky, zastavil u nás Ganelial Crade. Vedle něho seděl Sammann. Oba měli na tvářích úsměv od ucha k uchu. Nemuseli nám oznamovat, že jednou s námi, a my jsme o tom nemuseli diskutovat. Pustili se do nákupu stejného sortimentu věcí, jaké jsme právě pořídili my. Crade u sebe měl muniční bedýnku plnou mincí a Sammann měl ve své čudle informace, které fungovaly místo peněz; nabyl jsem dojem, že každý z nich získal finance od svojí komunity. Neměl jsem radost, že Cradea znovu vidím. Jestli byla skutečně pravda, že peníze na tuto cestu získal od lidí ze Samblu, vyvolávalo to nejrůznější otázky ohledně toho, o co mu doopravdy jde.

Crade si znovu naložil na korbu transportky trojkolku, takže mu nezbývalo moc místa; většina objemných věcí tak skončila v Cordině transportce. Neměli jsme ponětí, kam jedeme ani na co se máme nachystat, ale zdálo se, že všichni nosíme v hlavě přibližně stejnou představu, že totiž Orola měl důvod, aby odešel do hor. Nahoře bude chladno a mohlo se stát, že budeme muset tábořit, takže jsme si obstarali výbavu jako zimní spací pytle, stany, vařiče a palivo. Sammann se domníval, že by se mu mohlo podařit Orola vystopovat, a Crade se chystal, že se cestou bude vypyptávat některých svých souvěrců.

Všichni jsme nastoupili zpátky do vozidel a zamířili na sever. K úpatí hor, kde Crade znal nějaká místa k utáboření, to mělo trvat dvě hodiny. Jel první. Cítil nutkání, aby to tak bylo, a mě už nebavilo stavět se tomu na odpor. Cord nevadilo za někým jet. Crade seděl zpřímá u řízení a Sammann se hrbil nad svítícím stínítkem své superčudly a budili v nás dojem, že se jistě postarají o všechny detaily. Nebylo by mi příjemné, kdybych musel následovat jednoho z nich samotného, ale společně se nemohli nikdy na ničem domluvit, a tak jsem usuzoval, že je takový postup prozíravý.

Lítoval jsem, že jsem se musel rozloučit s lidmi jako Arsibalt a Lio, s nimiž jsem měl o čem hovořit. Ale jakmile jsme zatočili na sever a začali si razit cestu k horám, lítost zmizela a já jsem místo ní pocítil úlevu. V průběhu posledních čtyřiaadvaceti hodin jsem se toho dozvěděl tolik – nejen o lodi Bratranců, ale ještě víc o světě, ve kterém jsem kdysi deset a půl roku žil – že toho bylo příliš, než abych se v tom dokázal na jeden záťah zorientovat. Abych uvedl jeden příklad: kdybych se jen o těch doškových střechách nad válci s jaderným odpadem dozvěděl v koncentru, chvíli by mi trvalo, než bych si na

to zvykl. Bylo mi mnohem lehčeji, když jsem teď mohl jednoduše sedět vedle své sestřenky, vyhlížet okénkem ven a nemít na zodpovědnost nic než honbu za zdivočelým frátem napříč pustinou. Noc předtím, v bazském klášteře, jsem si jistá nová, podivná fakta v hlavě urovnal jen díky tomu, že jsem se mohl vyspat. Podobný trik mi měl pomoci i teď: tím, že budu několik dní dělat něco úplně jiného, budu moci dospět k lepšímu pochopení, než kdybych klečel v cele a soustředil se na to anebo se účastnil mnohmluvných diskusí v křídárně.

A dokonce i kdybych se v tomhle všem úplně mýlil, bylo mi to jedno. Jednoduše jsem potřeboval pauzu.

Cord trávila spoustu času tím, že mluvila čudlou s Roskem. Na sambelské návsi se s ním políbila na rozloučenou. Musel se vrátit domů a pracovat. Teď potřebovali vyřešit nějaké záležitosti. Nevedli ale prostřednictvím čudly jen jeden dlouhý rozhovor. Místo toho se spojili a ukončili kontakt asi tak desetkrát. Šlo mi to na nervy a přál jsem si, abychom se dostali do nějakých divokých končin, kde jí spojení nebude fungovat. Ale brzy jsem si na to zvykl a začal jsem uvažovat: jestli spolu Rosk a Cord museli tolik komunikovat kvůli několikadennímu odloučení, co to vypovídá o mně a o Ale? Nedokázal jsem zapomenout na ohromený výraz v Tuliině tváři, když jsme včera odpoledne vyjeli. Byl jsem si jistý, že částečně vyplýval z jejího názoru, že se k Ale chovám ohavně.

„Funguje momentálně nějaký mechanismus na posílání dopisů?“ zeptal jsem se Cord v krátké pauze mezi jejími mikrohovory s Roskem.

„Odtud to nebude tak jednoduché, ale odpověď zní ano,“ řekla. Pak se široce usmála. „Chceš napsat nějakému děvčeti, Razi?“

Jelikož jsem se před ní o Ale nikdy nezmínil a svou otázku jsem položil tak neutrálně, nejdřív mě ohromilo a pak docela roztrpčilo, že na to přišla tak snadno. Ještě pořád se radovala z výrazu mojí tváře, když její čudla zacvrlikala a poskytla mi několik minut na to, abych znovu našel klid.

„Vyprávěj mi o ní,“ požádala Cord, jakmile ukončila spojení.

„Jmenuje se Ala. Setkala ses s ní. Je to ta –“

„Alu si pamatuju. Líbila se mi!“

„Vážně? Toho jsem si nevšiml.“

„Toho a mnoha jiných věcí,“ řekla Cord tak nenuceným a bezelstným tónem, že jsem to skoro nezaregistroval. Potom jsem musel chvíli mlčet a cítit se poctěně.

„Ona a já jsme se skoro celý život nesnášeli,“ řekl jsem. „Obzvlášť poslední dobou. Potom mezi námi něco začalo. Přišlo to dost nečekaně. Ale bylo to vážně úžasné.“

Cord se na mě vděčně usmála a málem sjela ze silnice.

„Další den ji evokovali. Bylo to předtím, než jsme se dozvěděli, že se z toho stane konvox, takže to fakticky vyšlo nastejno, jako by byla mrtvá. Myslím, že mě to pořádně sebralo. Tak nějak jsem si to vyhnal z hlavy prací. Když pak včera evokovali mě – teď mi to připadá jako před deseti lety –,

otevřela se tím možnost, že bych ji mohl znovu vidět. Jenže o několik hodin později jsem se rozhodl podniknout tuhle malou zajížd'ku – která se právě změnila ve větší zajížd'ku. Ve skutečnosti jsem teď vlastně ferál, takže je možné, že ji kvůli tomu, jak jsem se nechal frátem Jadem zmanipulovat, už zase nikdy nevidím. Takže by se dalo říct, že je to složité. Těžko odhadnout, kolik času bych s ní potřeboval mluvit čudlou, abychom to vyřešili.“

Nato Cord přijala další hovor od Roska, a než s ním skončila, už jsem měl připravené pokračování. „Pozor, já si tu nenaříkám jenom nad svojí situací. Všechno je to zmatené. Tohle je největší pozdvižení od Třetího vyplenění. Děje se tolik divných věcí – kázeň je skoro pro smích.“

„Ale na tvoji cestě přece nejde jen o tu soustavu pravidel,“ namítla Cord. „Jde o to, kdo jsi – jsi na té cestě z důležitějších důvodů. A pokud se toho budeš držet, ten zmatek, o kterém mluvíš, se nakonec urovná.“

Souhlasil bych s tím, nebýt jednoho problému: příliš se to podobalo způsobu uvažování, z jakého byli edhariáni obviňováni lidmi, kteří věřili na všechny ty věci kolem Rodu, o nichž nám vyprávěl Krisčan. Proto mi instinkt napověděl, abych nic neříkal.

Potom mě Cord chytila do pastí: „A stejně tak by ses mohl zbláznit, kdyby ses snažil vyřešit všechny tyhle spleťtité zákruty svého vztahu s Alou, ale jestli jí pošleš dopis – což je výborný nápad –, neměl by ses do toho všeho zaplétat. Jednoduše to vynechej.“

„Mám to vynechat?“

„Jasně. Prostě jí řekni, jak se cítíš.“

„Jako kdyby mě někdo vodil za nos. Tak se cítím. To jí podle tebe mám říct?“

„Ne, ne, ne. Řekni jí, co cítíš k ní.“

Pohled mi sklouzl k její čudle, která ležela na sedadle mezi námi, pro tuto chvíli tichá. „Viš jistě, že jsi na tom nepřijímala hovory od Tulie? Protože se mi zdá, že máte vlastní soukromou retikulu. Jako –“

„Jako aítové?“ Byla by to urážka, kdybych to řekl, ale jí to připadalo legrační. Oba jsme se podívali dopředu na týl Sammannovy hlavy, rýsující se proti stínítku jeho čudly. „Správně,“ řekla Cord. „Jsme holčičí aítové, a jestli neuděláš, co řekneme, uvalíme na tebe Knihu!“

Cord u sebe měla blok, který používala jako servisní knihu transportky, a tak jsem použil volnou stránku k tomu, abych začal dopis pro Alu. Dařilo se mi to asi tak mizerně, jak je to jenom u psaného dokumentu možné. Stránku jsem vytrhl a začal nanovo. Nedokázal jsem si zvyknout na to, jak umělohmotné pero na jedno použití třísni mazlavým inkoustem hladký, strojově vyráběný papír. Vytrhl jsem ho a začal ještě jednou.

Práci na čtvrtém konceptu jsem musel odložit, protože Ganelial Crade nás svedl ze zpevněné silnice na polní cestu, která byla pro jeho transportku vhodnější než pro Cordinu. Nižší, jižní svahy hor byly pokryté plantážemi palivových stromů a protkané polními cestami stejnými jako ta naše, po nichž

se pohybovaly zdivočelé nákladáky svázející dřevo, zaprášené a pro nás nebezpečné. Strávili jsme nepříjemnou půlhodinu, jak jsme se přes tu oblast prokousávali. Pak jsme vystoupali do míst, kde bylo pro takové podnikání, a vlastně pro jakoukoli hospodářskou činnost s výjimkou rekreace vegetační období příliš krátké a svahy příliš prudké.

Crade nás dovedl ke krásnému tábořišti na břehu horského jezírka. Řekl, že na podzim sem lidé jezdívají na lov, ale teď tady nikdo není. Všechno naše vybavení bylo nové, a tak jsme je museli vyndat z krabic a zbavit je obalů, visaček a návodů k použití, než jsme s ním mohli něco dělat. Podpálili jsme tím oheň, který jsme pak udržovali suchým dřívím z padlých stromů. Když zapadlo slunce, vznikla nám tak vrstva uhlíků, na kterých jsme si upekli čízburgry. Cord se uložila ke spánku ve své transportce a naše mužská trojice se připravila strávit noc ve stanu. Zůstal jsem vzhůru dlouho do noci a svůj dopis Ale jsem dopsal v záři ohně. Bylo to tak dobře; sedmý koncept byl krátký a jednoduchý. Prostě jsem se držel jediné otázky: kdyby to osud zařídil tak, že se už nikdy nepotkáme, co bych jí potřeboval říct?

Začátek dalšího dne se obešel bez velkých událostí, nových lidí a překvapivých odhalení, což bylo příjemně osvěžující. V chladu jsme vstávali pomalu, zapálili jsme vařič, ohřáli si něco z přídelů a vyrazili na cestu. Crade byl šťastný. Neměl to v povaze, ale tady a teď šťastný byl. Důležité chodil po táboře, radil nám, jak si nejlépe sbalit spací pytle a každému detailu tábornického vařiče věnoval takovou pozornost, jako by to byl jaderný reaktor. Ale být v jeho přítomnosti za takových okolností, kdy skutečně mohl veškerou svou energii nějak zužitkovat, bylo jednodušší. Došel jsem k závěru, že je na svoje poměry příliš inteligentní a že propásl příležitost stát se znavačem. Kdyby se narodil mezi standy, skončil by v koncentru. On místo toho přistál v sektě, která si až příliš cenila jeho mozků, než aby ho nechala jít. Jenže jeho mozek tam nebyl k ničemu. V každém případě byl zvyklý, že je jediný chytrý člověk v okruhu sta mil, a když se teď dostal do společnosti jiných chytrých lidí, nevěděl, jak se chovat.

Sammann byl těžce mimo svůj živel – na své čudle téměř nic nechytal –, ale zvládal to dobře, jako by dlouhodobé utrpení bylo standardní součástí výcviku aitů. Měl přes rameno brašnu, která pro něho byla tím, čím pro Cord její vesta, a neustále z ní vytahoval užitečné nástroje a věčičky. Nebo mi to tak aspoň připadalo, protože jsem nebyl zvyklý vlastnit věci.

Cord byla zticha, dokud jsem se na ni nepodíval, načež začala být nabručená. Nudil jsem se a byl jsem netrpělivý. Když jsme konečně vyrazili znovu na cestu, odhadoval jsem, že musí být kolem poledne. Ale podle hodin v Cordině transportce zbývaly do poledne ještě tři hodiny.

Jeli jsme vzhůru do hor. To pro mne bylo nové. Každé cestování by pro mne bylo nové. Když jsem byl malý kluk, než mě optovali, opustil jsem město jen několikrát – když mě starší členové rodiny brali na výlety za přáteli a příbuznými v blízkém okolí. Jakmile jsem vstoupil do koncentru, už jsem

samožřejmě necestoval vůbec. Ale nechybělo mi to. Nevěděl jsem, o co přicházím. Nahoře v těch kopcích a horách, když jsem viděl přirozené žíly volného prostoru táhnoucí se lesem, světle zelené louky, staré dřevorubecké cesty, opuštěné pevnosti, zchátralé sruby a zřícené paláce, začal jsem o nich uvažovat jako o místech, kam bych si mohl zajet, kdybych měl čas se zastavit a vyjít si na procházku. V tomhle ohledu byla krajina úplně jiná než koncent, po jehož všech cestičkách se chodilo tisíce let a kde vydat se do sklepů Shufova záhrobku působilo jako hrdinství. Vybízelo mě to k úvahám, kam se může moje mysl zatoulat a kam mě může zavést sled událostí, když mne teď okolnosti donutily koncent opustit a vydat se do takových míst.

Cord změnila hudbu. Populární písně, které si pouštěla v uplynulých dnech, se sem nehodily. Jejich krásné pasáže neobstály ve srovnání s tím, co jsme viděli z oken, a jejich slabé pasáže rušily. Cord měla nahrávku hudby z koncentu, kterou jsme prodávali na tržnici před Denní branou spolu s naším medem a medovinou. Začala z ní pouštět náhodný výběr, který začínal žalozpěvem za Třetí vyplenění. Pro Cord to bylo pouze číslo 37 z Výběru. Pro mne to bylo asi nejpůsobivější hudební dílo, které jsme měli. Zpívali jsme je pouze jednou za rok, na konci týdne stráveného půstem a odříkáváním jmen zemřelých a titulů spálených knih. Ta hudba jako by sem nyní patřila: kdyby se ukázalo, že Bratrance jsou nepřátelští, mohli vyplenit svět.

Projeli jsme zatáčku a uviděli jsme před sebou hradbu nachového kamene, která se táhla vzhůru a teprve míli nad našimi hlavami mizela ve vrstvě mraků. Musela tam stát milion let. Když jsem se na ni díval a zároveň jsem poslouchal ten žalozpěv, ucítil jsem něco, co se dá vyjádřit jen jako hrdost na svoji planetu. Až do tohoto historického okamžiku nebyl k podobným pocitům žádný důvod, protože kromě zářících bodů na obloze nic mimo Arbre nikdy neexistovalo. Teď se to změnilo a já, místo abych o sobě přemýšlel jako o členovi provenálového týmu, decenářského matému nebo edhariánského řádu, jsem se cítil jako občan světa a byl jsem hrdý, že svou malou troškou přispívám k jeho ochraně. Bylo mi příjemné být ferálem.

Kasina a špízy nebyly jediné zážitky, na které člověk narazil, když vyšel do záhradbí. I když cestoval sám a držel se neobydlených míst – třebaže ani jednou nespátril nákupní zónu a neslyšel jediné slovo flucky –, získával informace, nikoli o sækulárním světě, ale o světě, který tam byl před ním, o základním stavu, ze kterého vznikají kultury a civilizace a do něhož se znovu hrouť. Prameny sækulárního – ale také matémového světa. Počátek, kde se ty světy před sedmi tisíci lety rozešly.

Moře moří: Relativně malá, ale členitá masa slané vody, na třech místech propojená úžinami s velkými arberskými oceány a obecně považovaná za kolébku klasické civilizace.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Zdolali jsme nejvyšší místo průsmyku a sjeli jsme dolů do malého města Norslofu. Překvapilo mě to. Viděl jsem kartablu, ale v imaginární mapě světa, kterou jsem nosil v hlavě, ty hory sahaly mnohem dál.

Orola jsme nenašli, ale aspoň jednou jsme projeli krajem. Cestou jsme si všimli několika míst, kam mohl odejít. Nejslibněji se mi jevil malý, ošumělý matém postavený na strážní věži, která tam původně vznikla kvůli hlášení lesních požárů. Stál několik mil stranou od cesty a pár tisíc stop nad ní. Všimli jsme si ho krátce poté, co jsme projeli průsmykem. Pokud by to byl koncent se vším všudy, asi by tam s někým jako Orola nechtěli nic mít, ale mohlo se stát, že takový odlehlý matém uvítá ortsy hovořícího poutníka, který může přinést nějaké nové myšlenky.

Udělal jsem si zastávku na velké čerpací stanici dunikolů několik mil od obchodního centra Norslofu, abychom se najedli a zašli si na toaletu. Bylo možné pronajmout si tu pokoje a člověk mohl přespat i ve vlastním vozidle. Napadlo mě, že bychom stanici mohli využít jako základnu, odkud se vrátíme do hor a budeme hledat Orola. Ale když jsme vešli do jídelny, zapařené a prostoupené vůní nasoleného masa, a všichni řidiči dálkových dunikolů k nám obrátili pohledy, rozmyslel jsem si to. Bylo jasně vidět, že nemají mnoho zákazníků, jako jsme my, a že jim to tak vyhovuje. Částečně to muselo být tím, že jsme v místnosti plně jednotlivců tvořili skupinu. Ale i kdybychom přišli po jednom, stali bychom se terčem pohledů. Sammann na sobě sice měl obyčejně vypadající záhradbářský oděv, ale jeho dlouhé vlasy a vousy normální nebyly a stavbou kostí v obličeji se etnický odlišoval. Muži v této místnosti by v něm nedokázali rozpoznat aitu – pokud vůbec věděli, kdo aitové jsou –, ale poznali, že není jedním z nich. Cord neměla stejné šaty ani pohyby jako jejich ženy. Její repertoár gest a obličejových výrazů se úplně míjel s tím, nač byli zvyklí. Ganelial měl jakožto záhradbář splynout – ale z nějakého důvodu nesplynul. Patřil k náboženské komunitě, která si dávala záležet, aby si zachovala oddělenost od kulturních standardů, a dával to najevo svým držetím těla a pohledy, které lidem věnoval. A já: neměl jsem ponětí, jak vypadám. Co jsem odešel z koncentu, strávil jsem většinu času mezi záhradbáři, kteří věděli, že jsem znavič na peregrinátu. Tady jsem se pokoušel vydávat se za někoho, kým jsem nebyl, a připadalo mi nejlepší předpokládat, že si při tom vedu hrozně.

Možná bychom přilákali ještě víc pozornosti nebýt toho, že po celé jídelně byly špízy. Byly připevněné na stopě a skloněné dolů ke stolům. Na všech

paralelně běžel stejný program. V okamžiku, kdy jsme vešli do dveří, ukazovaly noční scénu s hořícím domem. Kolem byli záchranáři. V přiblíženém záběru se objevila žena vyklánějící se z okna v horním patře, z něhož se valil černý dým. Hlavu měla omotanou ručníkem. Pustila z náruče dítě. Díval jsem se dál, abych viděl, co se stalo pak, ale špíza se místo toho vrátila a ukázala ještě dvakrát zpomalený pád dítěte. Potom scéna zmizela a na jejím místě se objevily záběry hráče míčové hry, kterému se podařila akce. Ale pak špíza ukázala téhož hráče, jak si později v zápase zlomil nohu. To se také opakovalo několikrát zpomaleně, aby člověk viděl, jak se noha v místě zlomení ohýbá. Ve chvíli, kdy jsme došli k našemu stolu, špízy ukazovaly mimořádně krásného muže v drahém oblečení, kterého zatýkala policie. Moji společníci se na obrázky čas od času podívali a pak vždycky odvrátili zrak. Zdálo se, že si vybudovali jistou imunitu. Já jsem nedokázal odtrhnout oči, a tak jsem se pokusil sednout si tak, abych neměl špízu přímo před sebou. Přesto mi k ní oči pokaždé zalétly, když program přeskočil od jednoho výjevu k dalšímu. Byl jsem jako opice na stromě. Díval jsem se na to, co se v mém okolí pohybovalo nejrychleji.

Sedli jsme si do rohu, objednali jsme si jídlo a tiše jsme hovořili. Místnost, která při našem příchodu zmlkla, se pomalu uvolnila a znovu se naplnila tichým šumem normální konverzace. Napadlo mě, že jsme si neměli vybrat rohový stůl, protože by nám to znemožnilo dostat se rychle ven, kdyby nastaly nějaké problémy.

Strašně mi chyběl Lio. Vyhodnotil by potenciální hrozby a vymyslel by, jak jim čelit. A třeba by se naprosto zmýlil, jako v případě Estemarda a jeho poboční zbraně. Ale aspoň by se o tyto záležitosti postaral a já bych si mohl lámat hlavu jinými věcmi.

Sammann byl dobrý příklad. Když se k nám přidal, měl jsem z jeho společnosti radost, protože uměl mnoho věcí, které jsem já neznal. Což se skvěle hodilo, dokud jsme jenom ve čtyřech tábořili u horského jezírka. Ale teď, když jsme byli hluboko v sekulárním světě, jsem se upamatoval na staré tabu, jež zakazovalo kontakty mezi znavači a aity a které jsme už nemohli porušovat křiklavěji. Věděli o něm tihle lidé? A pokud ano, chápali, proč bylo zavedeno? Jinými slovy, probouzeli jsme staré vzpomínky a obavy? Ochránila by nás jejich policie před davem – a nebo by se k němu přidala?

Ganelial Crade se rozhodl, že svojí čudlou obvolá místní bratry. Začalo nám to být nepříjemné, a tak když si všiml, že ho všichni probodávají pohledy, přesedl si k volnému stolu. Zeptal jsem se Sammanna, jestli by mohl vytáhnout nějaké informace o tom matému v požární pozorovatelně, a on začal na své čudle prohlížet mapy a satelitní snímky, které byly mnohem lepší než mapy uložené v kartable. Málokdy jsem viděl něco takového jako tyto obrázky; musely se velice podobat tomu, jak viděli Bratrance Arbrea ze své lodí. To odpovídalo na otázku, která se mi honila hlavou od včerejšího rána.

„Hej,“ řekl jsem, „myslím, že takové obrázky si prohlížel i Orolo. Několik si jich pověsil na stěnu své cely.“

„Škoda, že jsi mi to neřekl dřív,“ odvětil úsečně Sammann. Nikoli poprvé se mě zmocnil pocit, že my znavači jsme děti, a aitové, zdaleka ne sloužící kasta, jsou naši pečovatelé. Chystal jsem se mu omluvit. Pak mě napadlo, že jakmile se jednou začnu omlouvat, už s tím nikdy nepřestanu. Nějak se mi podařilo zarazit svoje rozpaky dřív, než přerostly do fáze másla na hlavě.

(Ve špíze: stará budova vyhazovaná do povětří; lidé slaví.)

„No, ale když o tom teď mluvíš, frát Jad si dal záležet, aby zajistil, že si je odvezu s sebou,“ řekl jsem a vytáhl jsem z kapsy na košili složené fototypy zobrazující velkou díru v zemi. Rozložil jsem je na stůl. Tři hlavy se shlukly k sobě a sklonily se nad nimi. Dokonce i Ganelial Crade – který během svého ustavičného žvanění do čudly začal přecházet sem a tam – zpomalil, aby nakoukl. Ale tvář se mu nerozsvítila žádným poznáním. „Vypadá to jako důl. Nejspíš někde v tundře,“ prohlásil jen proto, aby něco řekl.

„Slunce do něj svítí skoro pod kolmým úhlem,“ poukázal jsem.

„No a?“

„Takže to nemůže být v žádné vysoké zeměpisné šířce.“

Teď došlo na Cradea, aby zrozpačitel. Otočil se jinam a předstíral, že je nesmírně zabraný do rozhovoru, který po čudle vedl.

(Ve špíze: fototypy uneseného dítěte, rozmazané záběry dítěte, které odvádí z kasina muž s velkým kloboukem.)

„Napadlo mě,“ obrátil jsem se na Sammanna, „jestli bys nemohl použít svoji čudlu k tomu, aby začala propátrávat planetu a hledat takové terénní útvary. Víím, že by to bylo jako najít jehlu v kupce sena. Ale kdybychom postupovali systematicky a dostatečně dlouho se u toho střídali –“

Sammann na můj nápad zareagoval v hodně podobném duchu, jako předtím já na Cradeovu připomínku, že to místo je v tundře. Podržel svou čudlu nad obrázkem a pořídil fototyp fototypu. Potom s přístrojem pár minut něco prováděl. Nakonec mi ukázal, co se objevilo na stínítku: jiný snímek téže díry v zemi. S tím rozdílem, že teď to byl živý výstup z Retikula.

„Tys to našel,“ řekl jsem, protože jsem chtěl postupovat pomalu a ujistit se, že pochopím všechno, co se děje.

„Našel to syntaktický program, který je k dispozici na Retikulu,“ opravil mě. „Ukazuje se, že je to odsud pořádný kus cesty – na jednom ostrově v Moří moří.“

„Můžeš mi říct, jak se ten ostrov jmenuje?“

„Ekba.“

„Ekba?“ vykřikl jsem.

„Dá se nějak zjistit, co to je?“ zeptala se Cord.

Sammann přiblížil obraz. Ale skoro to nebylo nutné. Teď, když jsem věděl, že je to na Ekbě, jsem v té díře už neviděl žádný povrchový důl. Jáma byla evidentně výkop – ze všech stran ji obklopovala navršená hlína, která z ní byla

vybraná. Na rovné dno po spirále sbíhala rampa. Ale na důl to bylo příliš uspořádané, příliš uklizené. Dno bylo rozdělené pravidelnou čtvercovou sítí.

„Jsou to archeologické vykopávky,“ řekl jsem. „Obrovské.“

„Co se dá na Ekbě vykopávat?“ zeptala se Cord.

„Můžu se po tom podívat,“ nabídl Sammann a chystal se to udělat.

„Počkej! Oddal obraz. Ještě... a ještě,“ požádal jsem ho.

Uviděli jsme teď vykopávky jako bledou jiskru několik mil na jihojihovýchod od obrovské osamocené hory, která se zvedala z vrásčitého moře. Na horních svazích hory ležel místy sníh, ale z vršku byl kousek vybraný: kaldera.

„To je Orithena,“ řekl jsem.

„Ta hora?“ zeptala se Cord.

„Ne. Ty vykopávky,“ řekl jsem. „Někdo vykopává Orithenský chrám! Pohřbil ho výbuch sopky v minus 2621.“

„Kdo by to dělal a proč?“ zeptala se Cord.

Sammann obraz znovu přiblížil. Teď, když jsem věděl, co hledat, jsem rozeznal, že celý výkop obepíná zeď. Na jednom místě v ní byla brána. Uvnitř bylo kolem pravouhlého nádvoří – klauzury – postaveno několik budov. Z jedné z nich vyrůstala věž.

„Je to matém,“ prohlásil jsem. „Vlastně jsem kdysi slyšel historku – nejspíš od Arsibalta –, že nějaký řád odjel na Ekbu a začal se pokoušet, jestli se neprokope k Orithenskému chrámu. Ale myslel jsem, že je to jen několik výstředních frátů s lopatami a kolečky.“

„Nevidím na místě žádné těžké stroje,“ upozornil Crade. „Několik lidí s lopatami by mohlo vykopat tak hlubokou díru, pokud by se tomu věnovali dostatečně dlouho.“

To mě trochu roztrpčilo, protože mě to mělo napadnout; ostatně, náš ministr byl vystavěn stejným způsobem. Ale Crade měl pravdu a já jsem nemohl dělat nic než co nejhorlivěji souhlasit, aby to už dál nevysvětloval.

„To všechno je velice zajímavé,“ promluvil Sammann, „ale pro nás to pravděpodobně znamená konec.“

„Souhlasím,“ řekl jsem. Ekba byla na jiném kontinentu; anebo, abych byl přesný, byla v Moři moří, které se nacházelo mezi čtyřmi kontinenty na opačné straně světa.

„Orolo není v horách,“ oznámil Ganelial Crade a strčil si čudlu do kapsy. „Prošel tudy a hned pokračoval dál.“

(Ve špíze: svatba dvou velice krásných lidí.)

„Odkud to víš?“ zeptal se Sammann. Udělal mi tím radost. Crade si sebou byl tak jistý, že mi přišlo vysilující odporovat mu dokonce i v jednoduchých záležitostech. Zdálo se, že Sammann v tom nachází zvrácené potěšení.

Crade si s tím poradil. „Až sem ho vzali nějací lidé ze Samblu, kteří měli stejnou cestu, a předminulou noc přespal vzadu v transportce mého bratrance, pouhých několik mil odsud.“

„Vzadu v transportce? Tvůj bratranec nemá doma postel navíc?“ zeptal se Sammann.

„Yulassetar hodně cestuje,“ odpověděl Crade. „Vzadu v transportce to má hezčí než u sebe doma.“

„Říkáš, že se to stalo předminulou noc?“ zeptal jsem se. „Netušil jsem, že jeho stopa je tak horká!“

„Ale každou minutou chladne... Yulassetar mu včera dopoledne pomohl sehnat výbavu a potom si Orolo stopnul dunikol, který jel na sever.“

„Jakou výbavu?“ zeptala se Cord.

„Teplé oblečení,“ řekl Crade. „To *nejteplejší* oblečení. To je něco, v čem se Yul hodně vyzná. Živí se tím. Jsem si jistý, že to byl důvod, proč ho Orolo v Norslofu vyhledal.“

„Proč by Orolo chtěl pokračovat na sever?“ zeptal jsem se. „Tam přece už nic není, ne?“

Sammann sáhl pro mou kartablu – která měla větší displej než jeho čudla –, zmenšil měřítko a posunul se na severovýchod. „Odsud až k severnímu pólu prakticky nic než tajga, tundra a led. Pokud jde o hospodářskou činnost, na prvních několika stovkách mil jsou plantáže palivových stromů. Dál už nic než několik těžařských táborů.“

Obraz na kartable jako by mu odporoval, neboť byl hustě protkaný cestami, které se sbíhaly v místech opatřených názvy, z nichž mnohá byla obklopena soustřednými okružními silnicemi, všechna však byla vyvedena světle hnědou barvou používanou k vyznačení zbořenišť.

(Ve špíze: ohnivý start rakety z rovníkové bažiny.)

„Orolo jede na Ekbu!“ prohlásila Cord.

„O čem to mluvíte?“ zeptal se Crade.

„Ekba není na našem kontinentu, musíš letět!“ namítl jsem.

„Jede přes pól,“ vysvětlila. „Míří k sáňovému terminálu na Triaosmdesáté severní.“

* * *

Měli jsme ve zvyku mluvit o sækulární moci tak, jako by to byla za celou historii stále jedna a ta samá věc. Některým záhradbářům to připadalo prostoduché, nebo je to dokonce uráželo – třebaže oni dělali v podstatě totéž, když mluvili o mocnostech. Samozřejmě jsme věděli, že je to přílišné zjednodušení. Ale pro nás to bylo výhodné. Bez ohledu na to, jestli byla za našimi hradbami v daném okamžiku říše, republika, despocie, papežství, anarchie nebo vylidněná pustina, mohli jsme na to přišpendlit tohle jméno a přisoudit tomu určité vlastnosti.

To, co čtete, si neklade za cíl podrobně vykreslit, jak byla v mojí době ustanovena sækulární moc. Takové informace se dají zjistit kdekoli. Mohlo by být dokonce zajímavé, kdybyste o dějinách světa až po Strašlivé události

nevěděli nic. Ale jestli jste je studovali, všechno od té doby dál vám bude připadat jako opakování a veškeré podrobnosti o tom, jak byla sækulární moc v mé době organizovaná, by vám jen připomněly více či méně vzdálené předchůdce, snad jen v méně majestátní a srozumitelné podobě, neboť všichni předkové dělali tyhle věci poprvé a věřili, že na něco přišli.

Ale nyní jsem se musel na jeden z oněch detailů soustředit pozorněji. Sækulární moc měla v téhle době podobu federace. Dětila se na politické útvary, které víceméně odpovídaly arberským kontinentům. Člověk mohl uvnitř většiny těchto útvarů cestovat volně, ale pro přechod z jednoho do druhého potřeboval dokument. Získat tyto dokumenty nebylo zvlášť obtížné – pokud dotyčný nebyl znavač.

Od Rekonstituce jsme existovali zcela odděleně od právního systému sækulární moci. Neměli o nás žádné záznamy, neměli nad námi žádnou soudní pravomoc, neměli za nás žádnou zodpovědnost; nemohli nás odvádět do svých armád, vybírat od nás daně, ani překračovat naše brány, s výjimkou apertu. Stejně tak by nám neposkytli žádnou pomoc, kromě toho, že by nás ochránili před přímým útokem davů nebo armád, pokud by se jim chtělo. Nedostávali jsme od sækulární moci důchody ani zdravotní péči – a rozhodně jsme nedostávali identifikační dokumenty.

Během psaní tohoto textu vyvstala možnost, že jej někdy budou číst lidé z jiných světů. Proto uvádím, že z našeho pohledu jsme měli deset kontinentů, ale Bratrance, anebo kdokoli jiný, kdo by se k nám dostal odjinud a podíval by se na Arbre nezaujatým pohledem, by řekli, že jich máme jen sedm – a byla by to pravda. My jsme se dopočítávali deseti, protože původní soupis vytvořili badatelé, kteří postupovali od Moře moří směrem ven a mohli se jen domýšlet, co se nachází dál než několik dní pochodu od jeho křivolakých břehů. Nejednou se stalo, že udělili nové jméno zemím, které byly oddělené úžinami a zálivy, ale další – a mnohem pozdější – průzkumy dokázaly, že jsou to laloky jedné velké pevniny, vybíhající k Moři moří z různých stran. Tou dobou si však už ta místa našla cestu do klasických mýtů a dějin pod svými starými jmény, která jsme nemohli z kultury odstranit o nic víc, než bychom svedli vytáhnout jeden z obrovských základních kamenů, jež podpíraly minstr.

Právě tak byla v čase Obrody objevena země na opačném konci světa než Moře moří a byla prohlášena za nový kontinent a jako takový zanesena do map. Ale o několik století později se zjistilo, že odlehlé severní oblasti toho kontinentu přecházejí přes severní pól a odtamtud se táhnou na jih až k Moři moří. Nebyl to vůbec nový kontinent, ale výběžek nejstaršího a nejlépe známého kontinentu, a nikdo o tom neměl nejmenší ponětí, protože ani domorodci, kteří dokázali žít v obydlích z ledu, se nemohli pouštět příliš daleko za osmdesátý stupeň zeměpisné šířky. Aby bylo možno dokázat, že „starý“ a „nový“ kontinent jsou dvě části jednoho, bylo by nutné dosáhnout až devadesátí stupňů severní zeměpisné šířky – severního pólu – a pak sestoupit na osmdesát nebo méně na druhé straně. To se podařilo teprve

v posledním století před Strašlivými událostmi a už to nezměnilo nic na zvyku lidí mluvit o místě, kde jsme se teď nacházeli Cord, Sammann, Ganelial Crade a já, a o pevnině tvořící severní hranici Moře moří jako o dvou různých kontinentech. Ledový příkrov je beztak odděloval důkladněji, než by to byl dokázal oceán, a žádný normální smrtelník mezi nimi po zemi necestoval. Lidé létali letadly nebo se plavili lodí.

Jenže aby člověk mohl použít letadlo nebo loď, musel projít celním úřadem a ukázat dokumenty. Orolo žádné neměl a neměl ani naději, že by nějaké získal. Proto udělal, co se logicky nabízelo, tedy využil skutečnosti, že ony takzvané dva kontinenty jsou ve skutečnosti jeden. Cord byla první, kdo si v hlavě poskládal celý obrázek.

Ne. Byla *druhá*. První byl frát Jad.

„Sáňové konvoje! To je pro mě jako něco z knihy pohádek pro děti,“ řekl Sammann. „Fungují ještě?“

„Nějakou dobu byly zrušené, ale teď jsou znovu v provozu,“ potvrdil Crade. „Cena kovů se zvýšila. Lidé se vrátili k rozebírání Hlubokých zbořeníšť.“

„V dílně, kde jsem pracovala, jsme vyráběli díly pro sáňové lokomotivy,“ řekla Cord. „Byli jsme největší obráběcí dílna tak daleko na severu, takže dávali zakázky nám. Pro naši dílnu to bylo zdrojem obživy po více než tisíc let. Museli jsme ty díly vyrábět ze zvláštních slitin, které se v chladu neroztříští.“ A v tomto duchu pokračovala ještě minutu nebo dvě; dokázala mluvit o slitinách stejně zaujatě, jako některé dívky mluvily o botách. Crade a Sammann, kteří zpočátku poslouchali o sáňovém konvoji s takovým zájmem, byli nadšení stále méně, čím déle o tom Cord mluvila.

V duchu jsem si přehrával vzpomínku na fráta Jada v Orolově cele. Určitě si ty fototypy neprohlížel déle než půl minuty, než na to všechno přišel. I kdybych patřil k těm, kdo tisícovkářům přisuzují skoro až nadpřirozené schopnosti, zdálo se mi to trochu podivné. Frát Jad musel něco vědět předem.

„Ty vykopávky,“ řekl jsem a poklepal jsem na fototyp prstem.

Všichni mi věnovali zvláštní pohled. Došlo mi, že jsem právě přetřhl Cordin výklad o slitinách.

(Ve špíze: oběti silničního masakru; jejich hysterické manželky si trhají šaty a válejí se po zemi.)

Pokračoval jsem: „Vsadím se s vámi o svou poslední energetickou tyčinku, že když si to najdete, zjistíte, že jsou staré 690 let.“

„Takže podle tebe tu díru začali hloubit v roce 3000,“ řekl Ganelial Crade. „Proč? Máš rád kulatá čísla?“

Od Cradea to byl mimořádně vzácný pokus o žert, a tak mi zdvořilost velela, abych se nad tím chvíli uculoval, než jsem odpověděl: „Jsem si poměrně jistý, že frát Jad o tom věděl. Poznal to hned, jak to uviděl. Takže si myslím, že práce na vykopávkách musely být zahájeny během posledního mileniálního konvoxu. Tisícovkářský matém ze Svante Edhara určitě poslal

na konvox delegáty, takže se o tom dozvěděli a přinesli tu informaci s sebou zpátky domů – a tak se o tom dozvěděl frát Jad.“

Sammann byl jako obvykle připravený sehrát roli ďáblova advokáta. „Neříkám, že nesouhlasím, ale i kdybys měl pravdu, připadá mi zvláštní, aby se frát Jad na ten fototyp jednou podíval a poznal, že to jsou orithenské vykopávky. Mohla by to být jakákoli díra v zemi. Není tam nic, podle čeho by se dalo poznat, že je to Ekba.“

Doposud jsme se věnovali především fototypu, který ukazoval rozlohu celých vykopávek na jednom listu. Na ostatních byly přiblížené detailní záběry, které předtím nedávaly moc smysl. Když jsem si je ale pozorně prohlédl nyní, podařilo se mi postřehnout obrysy základů starých budov, pahýly sloupů a prostranství s dlážděnou podlahou. Jedno z nich bylo označené takto:

Ukázal jsem na to. „To je analema,“ řekl jsem. „Orithenský chrám byl vlastně velická temná komora. Ve střeše měl malý otvor, který promítal na podlahu obraz slunce. Jak se měnily roční doby, obraz slunce dopadal při jejich poledním rituálu – tom, co teď slavíme jako provenál – na podlahu každý den na jiném místě. V průběhu roku opsal na podlaze takovýhle obrazec.“

„Takže ty si myslíš, že frát Jad si všiml analemy na tomhle fototypu a řekl si: ‚Aha, tohle musí být Orithenský chrám?‘ To mi připadá jako hodně pohotové uvažování,“ řekla Cord.

„Však taky on je chytrý dost,“ odvětil jsem. Nebyla to ta nejdvořilejší odpověď. Jesry by mě v ten moment zarovnal. Cord měla pravdu, když se na to dívala skepticky. Ale já jsem nebyl ochotný vrtat se v tom hlouběji. Rychlost, s jakou frát Jad tu díru v zemi poznal, naznačovala, že on a pravděpodobně i ostatní milenáři o tom hodně ví. Obával jsem se, že pokud bychom za tuhle volnou nit zatahali silněji, dovedlo by nás to zpátky k tomu šílenému hovoru o Rodu.

„Hm, velice zajímavé,“ řekl Sammann, zahleděný do čudly. „Erasmus svou sázku vyhrává. Ty vykopávky na fototypech byly skutečně zahájeny v roce 3000.“ Přečetl si na stínítku ještě další lahůdku, zvedl oči a zazubil se na mě. „Začali ho edhariáni!“

„Báječné!“ zamumlal jsem. Nejraději bych Sammannovi jeho čudlu vyrazil z ruky a hodil do záchodu.

„Je to vedlejší pobočka Svante Edhara. Ale aby se projekt rozběhl, dodalo fráty a súry mnoho jiných edhariánských matémů z celého světa.“

„Kolik tam žije znavců?“ zeptala se Cord. Poznal jsem, že v hlavě počítá: *Jestliže každý znavců odveze dvacet plně naložených koleček hlíny za den, jak velká díra vznikne za 690 let?*

Sammann se ušklíbl. „Víc ti k tomu budu moci říct až později,“ prohlásil. „Většina informací o tomto tématu jsou hovadiny.“

„Jak to myslíš?“ chtěl vědět Crade. Všichni jsme se na něho podívali, protože se v mžiku dostal do nápadné defenzivy.

Sammann zvedl oči od stínítka své čudly a se zaujetím se na Cradea podíval. Nechal uplynout několik okamžiků, načež odpověděl klidným a věcným tónem: „Každý může zveřejnit informace o libovolném tématu. Převážná většina toho, co na Retikulu je, jsou tudíž hovadiny. Je třeba to filtrovat. Filtrovací systémy zastarávají. Moji lidé je a jejich rozhraní zdokonalují už od dob Rekonstituce. Jsou pro nás tím, čím je pro fráta Erasma a jeho druhy ministr. Když si vyhledám určité téma, nevidím jenom informace o něm. Vidím i metainformace, které mi řeknou, co se filtrovací systémy dozvěděly, když prováděly pátrání. Když si vyhledám *analemu*, filtrovací systém mi oznámí, že o ní poskytlo informace jen několik zdrojů, které mají většinou nejvyšší reputaci – jsou to znaváci.“ Sammann pokynul hlavou k uslzené ženě ve špíze. „Když si vyhledám jméno hvězdy populární hudby, která se právě rozešla se svým přítelem,“ řekl, „filtrovací systém mi oznámí, že za poslední dobu bylo k tomuto tématu zveřejněno obrovské množství dat, většinou s velice nízkou reputací. Když si vyhledám vykopávky Orithenského chrámu na ostrově Ekba, filtrovací systém mi poskytne informaci, že k tomuto tématu se vyjadřují už sedm set let, pomalu, ale vytrvale, lidé jak s velice vysokou, tak s velice nízkou reputací.“

Pokud bylo účelem Sammannova vysvětlení Cradea usadit, nepochodil. „Kdo by byl příkladem osoby s vysokou reputací? Nějaký frát usazený v koncentru?“

„Ano,“ odpověděl Sammann.

„A zdroj s nízkou reputací?“

„Konspirační teoretik. Nebo někdo, kdo píše spousty dlouhých, užvaněných příspěvků, které čtou jenom stejně smýšlející typy lidí.“

„Deolater?“

„To záleží na tom, o čem ten deolater píše,“ řekl Sammann.

„Co když píše o Ekbě? O Oritheně? O teglonu?“ zeptal se Crade. Klepal při tom ukazovákem na fototyp desetistranného prostranství před starým chrámem.

„Filtry mi sdělí, že v podobném duchu toho bylo zveřejněno hodně,“ řekl Sammann, „jak zřejmě velice dobře víš. Vytřídit to je obtížné. Když vidím, jak se na filtrovacím rozhraní objevuje taková struktura, intuice mi napoví, že jsou to s největší pravděpodobností nesmysly. Je to rychlý a povrchní soud. Mohl bych se mýlit. Omlouvám se, jestli tě má volba slov urazila.“

„Odpuštěno,“ odsekl Crade.

„Tak!“ ozval jsem se po několika okamžicích trapného ticha. „Tohle bylo úžasné. Dobře že jsme na to přišli včas, jinak bychom promrhali spoustu času pátráním v horách! Je jasné, že celý výchozí předpoklad mého pátrání po Orolovi se změnil. Nikdo z vás si nepředstavoval, že pojedete na druhou stranu světa. Takže teď se budete všichni chtít otočit a zamířit zpátky na jih.“

Všichni se na mě jen podívali. Žádná z jejich tváří nebyla čitelná.

„Nebo si to aspoň myslím,“ dodal jsem.

„Tím se nic nemění,“ prohlásil Sammann.

„Přece svého bratránka v téhle pustině nehodím přes palubu,“ řekla Cord.

„Potřebujete dvě vozidla, pro případ, že by se jedno v takové zimě porouchalo,“ řekl Ganelial Crade. Proti jeho logice jsem nemohl nic namítat. Ale ani na okamžik jsem neuvěřil, že to je pravý důvod, proč s námi chce jet. Poté, co se prořekl slovem *teglon*, už ne.

„Odsud jsou to po velké okružní trase k Osmatřicáté severní dva tisíce mil,“ vyčetl Sammann ze své čudly. „Po hlavní silnici je to dva a půl tisíce a něco k tomu.“

„Kdybyste se ty a Sammann naučili řídit, Razi, abychom se mohli střídat, dalo by se to zvládnout za tři nebo čtyři dny,“ řekl Crade.

„Jak pojedeme dál na sever, cesta se určitě zhorší,“ ozvala se Cord. „Počítala bych, že nám to zabere takový týden.“

Crade byl celý žhavý se o tom dohadovat, ale Cord dodala: „A vozidla budeme muset upravit.“

Utábořili jsme se tedy na parkovišti za čerpací stanicí a pustili jsme se do práce. Jakmile majitelé pochopili, že jenom projždíme cestou na dálný sever, začali na nás být příjemnější a situace se zjednodušila. Mysleli si, že jsme prostě další banda vandráků, kteří jednou na sever kutat ve zbořeníštích, jen lépe vybavení a financovaní, než to většinou bývá.

Další den jsme použili Cordinu transportku, abychom zajeli koupit nové pneumatiky pro tu Cradeovu. Potom jsme použili jeho vozidlo, abychom přivezli pneumatiky pro její. Nové pneumatiky měly hluboké drážky a třčely z nich cvočky. Cord a Gnel (jak teď Ganelial Crade chtěl, abychom mu říkali) spolu pracovali na nějakém z hlediska použitého náradí hodně náročném projektu, jehož účelem bylo nahradit chladicí kapaliny a maziva vozidel takovými, které nezamrzou. Já ani Sammann jsme toho o práci na vozidlech

moc nevěděli, a tak jsme postávali poblíž a snažili se být užiteční. Sammann používal svou čudlu, aby si prostudoval trasu na sever. Četl si záznamy zveřejněné cestovateli, kteří tudy v nedávné době projeli.

„Poslyš,“ řekl jsem mu v jenom okamžiku, „pořád nemůžu vyhnat z hlavy jeden obraz, který jsem včera viděl v té záplavě ze špízy.“

„Myslíš toho hořícího knihovníka?“

„Ne.“

„Školu zavalenou sesuvem bahna?“

„Ne.“

„Chlapce s poškozeným mozkem, jak si hraje se štěňaty?“

„Ne.“

„Dobře, vzdávám to.“

„Startující raketu.“

Podíval se na mě. „A – co s ní? Vybuchla? Spadla na sirotčinec?“

„Ne. Právě o to jde. Jenom odstartovala.“

„Měla na palubě celebrity nebo –“

„Nic takového neukazovali. To by přece ukázali, ne?“

„V tom případě by mě zajímalo, proč se obtěžovali to ukazovat. Rakety startují pořád.“

„No, nedovedu tyhle věci posoudit, ale zdála se mi obzvlášť velká.“

Zdálo se, že Sammannovi konečně svitlo, co chci říct. „Podívám se, co se dá zjistit,“ řekl.

Nějaká starší, ale velice čilá dáma – jedna z Gnelových souvěryň – přinesla koláč, který nám upekla, a pak zatáhla Gnela do rozhovoru, který jako by neměl nikdy skončit. Zatímco spolu hovořili, na čerpací stanici se s rachotem přiřítla velká, zablácená transportka s dřevěnou boudou na korbě, párkrát kolem nás objela a zabrala čtyři parkovací místa. Dáma s koláčem odkráčela, s úplně ztrhaným výrazem ve tváři. Z transportky s boudou se vymotal mohutný vousatý muž a loudavě vykročil směrem ke Gnelovi. Ruce měl v kapsách a zvědavě se kolem sebe rozhlížel. Když se ke Gnelovi dostal blíž, najednou se zářivě usmál a natáhl ruku. Gnel po krátkém zaváhání natáhl pravici a nechal tu druhou ruku, aby mu s ní chvíli mávala nahoru a dolů. Nehovořili spolu déle než několik sekund, a pak začal nový příchozí obhlížet náš malý tábor, jako by si v duchu sepisoval, co máme, a dával si dohromady, co tam děláme. Po několika minutách této činnosti vyklopil z boku své boudy na kolečkách jakýsi rozkládací pult a začal nám připravovat teplé nápoje.

„To je Yulassetar Crade. Můj bratranec,“ řekl mi Gnel, zatímco jsme se dívali, jak muž buduje kuchyňku, vyfoukává z hrnků na čaj prach a leští hrnce hadrem, který vytáhl z kapsy.

„Co se stalo?“ zeptal jsem se.

„Jak to myslíš?“ zeptal se rozpačitě Gnel.

„Podle toho, jak jste na něho ty a ta dáma zareagovali, se v minulosti muselo něco stát. Někjaký problém mezi vámi.“

„Yul je kac –“ začal Gnel, ale zarazil se dřív, než to slovo dokončil. „Odpadlík.“

Chtěl jsem se zeptat: *A jinak je v pořádku?* Ale nechal jsem to být.

Yul se nijak nenamáhal představit se, ale když jsem k němu přišel blíž, s úsměvem se ke mně obrátil a potřásl si se mnou rukou, načež se otočil zpátky ke své práci. „Nastav ruce před sebe,“ vyzval mě, a když jsem poslechl, položil do nich tác, na který vzápětí naskládal hrnky s jakýmsi horkým obsahem. „Pro tvoje přátele,“ řekl.

Ale já jsem trval na tom, aby se ke mně připojil. Takže jsme poté, co jsme jeden hrnek donesli Gnelovi, přešli za Sammannem a já jsem je seznámil. Potom jsem přesvědčil Cord, aby vylezla zpod své transportky. Vstala, oprášila se a potřásla si s Yulem rukou. Zvláště se na sebe podívali, až mě napadlo, jestli se jejich cesty náhodou nezkřížily už někdy dřív. Ale ani jeden z nich o tom nic neřekl. Cord si vzala svůj hrnek a oba se od sebe odvrátili, jako by se stalo něco trapného.

Yulassetar Crade mě svezl do města, abych vyřídil několik věcí. Nejdřív jsem odeslal svůj dopis Ale, toho času přebývajícím v koncentru Svante Tredegarha. Žena na poště mě hodně potrápila, protože dopis neměl řádnou adresu. Koncentry nemají adresu ze stejného důvodu, proč jsem já neměl pas. Došlo mi, že jsem udělal strašlivou chybu, když jsem při pikniku v Samblu nepředal nějaký vzkaz Arsibaltovi nebo Liovi. Mohli jej Ale propašovat přímo. Místo toho jsem musel poslat tohle psaní poštou do koncentru, kde je zadržují hierarchové a – pokud budou dodržovat kázeň – Alu o něm nebudou informovat až do dalšího apertu, za více než devět let. Mohl jsem si jen představovat, co si o mně bude v té době myslet, až bude číst zežloutlý dokument napsaný mladíkem, kterému nebylo ještě ani dvacet.

Další zastávkou na seznamu bylo místo, kde se daly sehnat kombopytle: obrovské oranžové kombinézy, jejichž nohavice se daly spojit zipem, aby z nich vznikl spací pytel. Vyráběly se pro lidi, kteří na dálný sever cestovali lovit nebo pátrat po cenných věcech. Každý kombopytel měl v sobě zabudovaný katalytický energetický zdroj; dokud člověku zbývalo v příslušném vaku nějaké palivo, čunek energie se rozváděl rukávy a nohavicemi do zahřívacích polštářků v podrážkách bot a na dlaních palčáků. Nové bývaly dost drahé, ale Yul nedávno pomohl Orolovi pořídit levnější. Znal místa, kde bylo možné koupit použité a spravované, a znal finty, jak to udělat, aby byly pohodlnější.

Jakmile jsme vyřídili tuhle záležitost, vydali jsme se pro další výstroj a zásoby, které budeme potřebovat. Pokaždé, když jsem navrhl, abychom šli do obchodu, který se specializuje na zboží pro pobyt v přírodě, Yul se začal ošívát a kroutit, načež mi vysvětlil, že totéž se dá pořídit za desetinu ceny, když se využijí věci, které je možné koupit v potřebách pro domácnost a ve smíšeném zboží. Vždycky měl samozřejmě pravdu. Živil se jako průvodce divokou přírodou, bral turisty na výpravy do hor. Vše nasvědčovalo tomu, že

momentálně nemá nic na práci, protože strávil celý den tím, že mě vozil po Norslofu a pomáhal mi improvizovaně opatřit, co jsme potřebovali. Když jsme nedokázali sehnat něco, co jsme chtěli, v obchodě, slíbil, že nám to dodá ze svých osobních zásob.

Pojížděky zabraly neuvěřitelné množství času. Neustále byl hrozný provoz, nebo mi to tak aspoň připadalo. Ale nebyl jsem zvyklý na dopravní ruch ve velkém městě. Když se doprava zastavila úplně, lidé v mobách kolem nás se z okének dívali na Yulovu rozhrkanou transportku. Pokud to byli dospělí, brzy stočili pohled jinam, ale děti si s oblibou ukazovaly, poulily oči a smály se. A dělaly to plným právem. V porovnání se všemi lidmi kolem, kteří jeli do školy nebo do práce, jsme byli my dva s Yulem zvláštní pár.

Zpočátku se zdálo, že Yul cítí povinnost být dobrým hostitelem – starat se mi v dopravní zácpě o zábavu. „Hudbu?“ řekl neurčitě, jako by hudba byla jen něco, o čem kdysi slyšel. Když jsem nic nenamítal, začal si hrát s ovládáním audiosoustavy; vypadalo to, jako by se mu ulomilo v ruce a nebylo už k ničemu. Nakonec nechal nastavení na náhodné volbě programu. Později, když se rozmluvil, jsem natáhl ruku a vypnul jsem to. Ani si toho nevšiml.

Vytušil jsem, že k jeho práci patří i to, aby se lidé, se kterými se právě seznámil (jeho klienti), cítili příjemně, čehož dosahoval tím, že vyprávěl historky. Byl v tom dobrý. Pokusil jsem se ho přimět, aby mluvil o Orolovi, ale na nic moc si nevzpomněl. Pro mě toho Orolo mohl znamenat hodně, ale pro Yula to byl jenom další zelenáč, který potřeboval poradit s cestováním v drsných podmínkách. Dovedlo nás to však k tématu cestování po dálném severu, o kterém toho věděl vážně dost.

Později jsem se ho zeptal, jestli všechny jeho výpravy mířily na sever. Ušklíbl se a řekl, že ne, že dělal roky vodáckého průvodce na řekách v oblasti jižně od Samblu, která byla rozryta hlubokými pískovcovými kaňony plnými působivých skalních útvarů. Vyprávěl mi několik dobrých historek z takových výprav, ale po chvíli jako by začal být nesvůj a mluvit přestal. Zdálo se, že vyprávění historek je dobrý způsob, jak uvolnit napětí, užitečný prostředek pro ukrácení dlouhé chvíle, ale on ve skutečnosti toužil po projektu, do kterého by mohl napřít svou energii a inteligenci.

V jednu chvíli během dne náhle přestal používat druhou osobu množného čísla, třeba když říkal: „Budete potřebovat palivo navíc pro případ, že byste museli k získání pitné vody rozpouštět sněh,“ a začal se vyjadřovat v první, jako například: „Měli bychom počítat přinejmenším se čtyřmi píchnutými pneumatikami.“

Yulův dům byl ve skutečnosti jenom skladištěm věcí, které se mu nevešly do transportky: potřeby pro táboření, náhradní díly k vozidlům, prázdné láhve, zbraně a knihy. Knihy byly narovnané v hromadách, které mi sahaly až k bokům. Police evidentně nevedl. Mnohé z knih patřily k beletrii, ale měl tam i několik hromad o geologii. Na stěnu byly připíchnuté rozměrné zvětšeniny fototypů barevných skalních útvarů z usazených hornin, vytvarovaných vodou

a větrem. Ve sklepě, kam jsme se vydali vyhrabat další vybavení, měl navrstvené hromady hornin – pískovcových desek – se zkamenělinami.

Když jsme měli všechno, co bychom podle něho mohli potřebovat, a začali jsme se další dopravní zácpou prodírat zpátky k čerpací stanici, řekl jsem mu: „Zjistils, že svět je starý, že?“

„Jo,“ odpověděl okamžitě. „Strávil jsem roky na raftech při splavování těch řek. Roky. Na celém toku jsou břehy poseté balvany. Balvany o velikosti domů, které se zřítily ze stěn kaňonů, z vyšších míst. Stačí se dolů do těch kaňonů podívat, abys poznal, že se to děje pořád.“

„Myslíš to, že padají balvany.“

„Jo. Je to stejné, jako když jedeš po téhle silnici a vidíš na vozovce stopy po smyku, jako třeba tady. Každý idiot pozná, že smyk je něco, co se může stát. Když vidíš *spoustu* stop po smyku, tak to prostě znamená, že smyk je *běžný*. Když vidíš spoustu balvanů napadaných do kaňonu, tak padání balvanů je běžné. Proto jsem pořád čekal, že nějaký uvidím. Splouval jsem totiž řeku na tom raftu s klienty každý den. Oni spali nebo si povídali o tom, o čem si chtěli povídat, a já jsem visel očima na stěnách kaňonu a čekal, až uvidím padat nějaký balvan.“

„Ale nikdy se to nestalo.“

„Nikdy. Ani jednou.“

„Takže sis uvědomil, že časové měřítko musí být obrovské.“

„Jo. Jednou jsem to zkusil spočítat. Nevyznám se v teorii. Ale sledoval jsem tu řeku pět let a za dobu, co jsem ji splouval, nespadol jediný balvan. Pokud by Arbre byla stará jen pět tisíc let – pokud by všechny balvany v tom kaňonu napadaly za tak krátkou dobu –, měl jsem nějaké vidět, jak padají.“

„Lidem z tvój archy se nelíbilo, co jsi o tom říkal,“ vytušil jsem.

„To je důvod, proč jsem odešel ze Samblu.“

A tím rozhovor skončil. Byla teď večerní dopravní špička a my jsme dlouho jeli mlčky. Fascinovala mne kratičká nahlédnutí do životů jiných lidí, která se mi naskýkala přes okna jejich mob. Pak jsem si uvědomil, jak odlišný se zdá být Yulův život od toho jejich.

Způsob, jakým se Yul rozhodl, že se k nám při cestě na sever přidá, mi připadal zvláštní. Nebyl to žádný racionální proces: žádné uspořádávání faktů, žádné zvažování možností. Ale Yul tak žil celý život. Došlo mi, že Gnel ho nepozval, aby nás přijel na čerpací stanici navštívit. On se jednoduše objevil. Každý den v životě dělal něco nového s novou skupinou lidí. A tím se odlišoval od lidí v dopravní zácpě stejně jako já.

Proto jsem si ty lidi v mobách fascinovaně prohlížel a snažil jsem se přijít na to, jaké by to bylo. Před tisíci lety byla práce, již lidé dělali, rozčleněna na úkony, které byly každý den stejné, v organizacích, kde byli lidé zaměnitelní jako součástky. Z jejich života se vytratilo všechno, co mělo příběh. Muselo to tak být; to byla cesta k nárůstu ekonomiky. Ale bylo by jednoduché vidět za tím úmysl: ne zrovna zlý úmysl, ale sobecký. Lidé, kteří

ten systém tak nastavili, nezáviděli peníze ani moc, ale příběh. Pokud jejich zaměstnanci na konci dne přišli domů se zajímavými příběhy, znamenalo to, že se něco pokazilo: výpadek proudu, stávka, řádění šíleného střelce. Mocní nestrpěli, aby měl někdo jiný své vlastní příběhy, pokud to nebyly falešné příběhy vymyšlené tak, aby motivovaly. Lidé, kteří nedokázali žít bez příběhu, byli vyhnáni do koncentů nebo k pracím, jako byla ta Yulova. Všichni ostatní museli hledat pocit, že jsou součástí příběhu, někde mimo práci, což byl, jak jsem usuzoval, zřejmě důvod, proč se sækulárové tolik zajímali o sporty a náboženství. Jak jinak mohli cítit, že jsou součástí dobrodružství? Něčeho se začátkem, prostředkem a koncem, v čem hrají významnou roli? My znaváci jsme to měli nachystané, protože jsme byli součástí tohoto projektu poznávání nových věcí. Přestože pro lidi jako Jesry ten pohyb nebyl vždycky dost rychlý, pohyb tam byl. Člověk mohl říct, kde je a co v tom příběhu dělá. Yul tohle všechno získával zadarmo, když své příběhy prožíval ze dne na den, a jediná stinná stránka byla v tom, že svět přikládal jeho příběhům malou vážnost. Možná proto cítil takové nutkání je vyprávět, nejenom o vlastních velkých činech v divoké přírodě, ale také o výkonech svých instruktorů.

Konečně jsme dojeli na čerpací stanici. Yul rozložil svou polní kuchyni a začal chystat večeři. Nijak oficiálně neoznámil, že jede s námi, ale z toho, jak mluvil, to bylo jasné, a tak po chvíli Gnel odešel na stanici a dohodl se s vedením, že Cord tam nechá svou transportku několik týdnů zaparkovanou. Cord začala stěhovat své věci ze své transportky do Yulovy. Yul tuto proceduru při vaření pozoroval a brzy si začal v žertu stěžovat na obrovské množství zbytečných krámů, které Cord podle jeho názoru do jeho domova na kolech cpe. Cord na něho zanedlouho začala chrlit nadávky. Po dobu asi šedesáti sekund si navzájem říkali neuvěřitelně hrubé věci. Nedokázal jsem se do jejich škádlení zapojit o nic víc, než bych dokázal zasáhnout mezi dvě osoby, které se líbají nebo bojují, a tak jsem zamířil za Sammannem.

„Našel jsem tu špízu s raketou,“ oznámil mi. „Měl jsi pravdu, že byla velká. Je to jedna z největších raket, jaké se dnes používají.“

„Ještě něco?“

„Poslední stupeň,“ řekl. „Tvarem a velikostí odpovídá plavidlu, které se obecně používá k vynášení lidí do vesmíru.“

„Kolika lidí?“

„Až osmi.“

„A jsou nějaké informace o tom, kdo je na palubě nebo proč tam nahoru letí?“

Sammann zavrtěl hlavou. „Ne, pokud nepovažuješ za informaci absenci informací.“

„Jak to myslíš?“

„Podle mocností to plavidlo nemá posádku. Je to zkouška nového systému. Řízeného syntakty.“

Podíval jsem se na něho. Roztáhl tvář do širokého úsměvu a zvedl ruce. „Já vím, já vím! Zeptal jsem se na několika retikulách, které znám. Za několik dní třeba budeme vědět víc.“

„Za několik dní budeme na severním pólu.“

„Za několik dní to možná bude správné místo, kde by měl člověk být,“ odpověděl.

* * *

Další den ráno jsme po velké snídani, kterou nachystal Yul, zahájili cestu na sever. Cordinu transportku jsme tam nechali. Naši karavanu tvořila vozidla Cradeových – Yulovo, v němž byla většina výstroje, a Ganelialovo, které vezlo na zadní plošině jeho trojkolku.

První úsek vedl na sever a dolů do pobřežní nížiny. Když jsme se přiblížili ke slané vodě, zatočili jsme doprava a pak jsme táhlým levotočivým obloukem objížděli při kraji záliv severního oceánu. Při ústí zálivu ležel přístav, který byl v prvním tisíciletí po Rekonstituci, když hladina zůstávala celý rok nezamrzlá, po několik století největším na světě. Vzhledem ke své poloze se později stal „nejmělčím“ ze všech zbořeníšť – tím, které se dalo nejjednodušeji vytěžít. Většinu z jeho velkých architektonických děl – viaduktů, vlnolamů, mostů – roztloukli na kusy sběrači; vytahali armovací pruty zalité do umělého kamene a kov odvezli do míst, kde jej bylo třeba. Hory suti byly zarostlé obrovskými stromy. Jedinou zbývající stavbou z toho období byl visutý most přes velkou řeku, která se vlévala do ústí zálivu; byl dost vysoko nad hladinou moře, aby ho obnovené skrumáže ledu nerozdrtily. V tuto roční dobu nebylo žádný led vidět, ale snadno se daly rozeznat jizvy, které zanechal na březích vysypaných lomovým kamenem. Zbořeníště přístavu teď fungovalo jako rybářská vesnice a odpočívadlo dunikolů. Žilo tady několik set lidí, přinejmenším v létě. Jakmile jsme to místo nechali za sebou a vyrazili do vnitrozemí, téměř rovně na sever, nacházeli jsme jen roztroušené osídlení, které řídlo a mizelo, jak jsme stoupali do lesnatých kopců. Potom jsme sjeli do zřetelně odlišné krajiny: tajgy, oblasti příliš suché a chladné na to, aby stromy vyrostly o mnoho víc než do výšky člověka. Ze silnice se vytratil téměř veškerý provoz. Jeli jsme hodinu, aniž bychom zahlédli jediné další vozidlo. Nakonec jsme zastavili na skalnatém místě u řeky, zajeli jsme s vozidly tak, aby je z cesty nebylo vidět, a přenocovali jsme ve svých kombopytlích.

Další ráno přestal fungovat úplně nový vařič, který jsme koupili po odjezdu ze Samblu. Kdyby se k nám byl nepřidal Yul, jedli bychom po zbytek cesty studené energetické tyčinky. Yul mlčky, avšak s triumfálním výrazem vyprodukoval na své baterii hučících průmyslových hořáků omračující snídani. Gnel vypadal hrdě, když svého bratrance pozoroval při práci, i když zároveň popuzeně. Jako by chtěl říct: *podívejte, jací správní lidé z nás mohou vzejít, až když přestanou věřit našemu náboženství.*

Jelikož na cestě nebyl téměř žádný provoz, Yul mi dával řidičský kurz, zatímco Cord se pustila do rozebírání vaříče. Diagnostikovala, že problém nastal v důsledku ucpání otvoru sajrajtem, který se za chladné noci vysrážel z paliva.

„Ty se zlobíš,“ konstatovala o něco později. Uvědomil jsem si, že jsem se přestal účastnit hovoru. Ona a Yul spolu mluvili, ale já jsem z jejich konverzace neslyšel ani slovo. „V čem je problém?“

„Nemůžu uvěřit, že dnes, v téhle době, máme potíže s chemickým palivem,“ řekl jsem.

„Promiň. Měli jsme koupit nejlepší druh.“

„Ne, v tom to není. Nemáš se za co omlouvat. Poukazuju jen na to, že tenhle vaříč je praktika stará čtyři tisíce let.“

Cord nechápala. „Totéž platí pro tuhle transportku a všechno v ní,“ namítla.

„No dovol!“ vykřikl s hraným dotčením Yul.

Cord se ušklíbala, obrátila oči v sloup a přenesla svou pozornost zpátky ke mně. „Tedy, pro všechno kromě tvé sféry. Takže?“

„Asi proto, že žiju na místě, kde je praktika téměř nulová, mě vůbec nenapadne o takových věcech přemýšlet,“ řekl jsem. „Ale ve chvílích jako tahle mě ta absurdnost praští do očí. Není důvod se spokojovat s takovým krámem. Vaříč, který používá nebezpečné, nespolehlivé chemické palivo. Otvory, které se ucpávají. Za čtyři tisíce let jsme mohli vyrobit lepší vaříč.“

„Dokázala bych takový vaříč rozebrat a opravit?“

„Nemusela bys, protože by se vůbec nepokazil.“

„Ale já chci vědět, jestli bych takový vaříč dokázala pochopit.“

„Ty jsi ten typ, který pravděpodobně dokáže pochopit téměř všechno, pokud se na to zaměří.“

„Milá lichočka, Razi, ale pořád před tou otázkou uhýbáš.“

„Dobrá, beru tvůj argument. Ve skutečnosti se ptáš, jestli je fungování takové věci schopen pochopit průměrný člověk...“

„Nevím, co je průměrný člověk. Ale podívej se tady na Yula. Svůj vaříč si postavil sám. Nebo ne, Yule?“

Yul z toho byl nervózní, že Cord znenadání stočila náš rozhovor k němu. Ale podvolil se jí. Podíval se jinam a přikývl. „Jo. Hořáky jsem sehnal od sběračů. Rám jsem si svařil.“

„A zafungovalo to,“ řekla Cord.

„Já vím,“ poplácal jsem se po břicho.

„Ne, já to myslím tak, že systém zafungoval!“ trvala na svém Cord.

„Jaký systém?“

Rozčílila se. „Ten... ten...“

„Nesystém,“ řekl Yul. „Absence systému.“

„Yul věděl, že takové vaříče jsou nespolehlivé!“ řekla Cord a pokynula hlavou k tomu pokaženému. „Zjistil to díky zkušenosti.“

„Trpké zkušenosti, děvče,“ prohlásil Yul.

„Narazil na nějaké sběrače kovů, kteří našli ve zbořeništi na severu lepší hlavice hořáků. Usmlouval je s nimi. Vymyslel, jak hořáky zapojit. Nejspíš se v nich od té doby vrtá.“

„Trvalo mi dva roky, než jsem dosáhl toho, aby fungovaly, jak mají,“ přiznal Yul.

„A nic z toho by nebylo možné u nějaké techniky, kterou dokáže pochopit jenom znavač,“ zakončila Cord.

„Dobrá, dobrá,“ řekl jsem a dál jsem to nerozváděl. Snažit se dovést ten spor do konce by bylo plýtvání dechem. My teoři, kteří jsme se při Rekonstituci uchýlili (anebo – podle toho, jak chtěl člověk vnímat svoji historii – jsme byli nahnáni) do matémů, jsme měli schopnost měnit praktikou fyzikální svět. Normálním lidem se změny, které jsme dělali, až do určité fáze líbily. Ale čím byla praktika důmyslnější, tím méně ji lidé chápali a tím více se na nás stávali závislí – a to se jim ani trochu nelíbilo.

* * *

Cord nějakou dobu líčila Yulovi, co ví o Bratrancích, a vyprávěla mu všechno, co se přihodilo během cesty ze Svante Edhara do Samblu a do Norslofu. Yul to bral poměrně klidně, což mě rozčilovalo. Měl jsem chuť popadnout ho za ramena, zatřást s ním a dát mu nějak najevo, že se jedná o událost kosmických rozměrů. Nejdůležitější věc, jaká se kdy stala. On ale poslouchal Cordino vyprávění asi tak, jako by mu popisovala, jak cestou do práce opravila píchnutou pneumatiku. Možná mají průvodci divokou přírodou ve zvyku předstírat nepřírozený klid, když za nimi lidé přiběhnou s nějakou znepokojivou novinou.

Každopádně jsem tak získal příležitost pokračovat ve sporu o vařiči způsobem, který Cord nebude tolik popouzet. Když rozhovor uvadl, zkusil jsem to: „Chápu, že se vy – nebo kdokoli – cítíte líp s vařičem, který dokážete rozmontovat a pochopit. A nemám s tím problém – za normálních okolností. Ale tohle nejsou normální okolnosti. Jestli se ukáže, že Bratrance jsou nepřátelští, jak se jim budeme bránit? Vypadá to totiž, že přišli ze světa, který ničím takovým jako Rekonstitucí neprošel.“

„Diktatura teorů,“ řekl Yul.

„Nemusí to být diktatura! Kdybyste věděli, jak se teoři chovají v soukromí, poznali byste, že by se nikdy nedokázali natolik zorganizovat.“

Ale Cord v tom byla s Yulem zajedno. „Jakmile se dostanou do bodu, kdy staví takové lodě, jako je tamta,“ řekla, „je to fakticky diktatura. Sám jsi řekl, že by na to padly zdroje celé planety. Jak myslíš, že se k těm zdrojům dostali?“

Ve většině případů jsme Cord a já viděli věci stejně a dělení na záhradbáře a znavače pro nás prostě nebylo důležité, takže když mluvila takhle, rozčilovalo mě to víc, než jsem na sobě chtěl dát znát. Nechal jsem to na chvíli

plavat. Při našich nekonečných jízdách nic neznamenalo hovor na hodinu nebo dvě přerušit.

A dělo se ještě něco jiného, totiž to, že Cord se úplně změnila, když se objevil Yul. Ti dva jednoduše věděli, co mají ve společnosti toho druhého dělat. Ať už se mezi nimi odehrávalo cokoli, já jsem do toho nepatřil, což ve mně probouzelo žárlivost.

Projeli jsme dalším městem-zbořeništěm, skoro stejně „mělkým“ jako to včerejší a skoro stejně důkladně vymazaným z povrchu světa.

„Praktika Bratranců není nic, z čeho bychom si museli dělat vrásky,“ řekl jsem. „Zatím jsme na té lodi neviděli nic, co by se nedalo postavit v našem praktickém věku. To mě vede k úvahám, že bychom mohli zkonstruovat zbraň, která by jejich loď dokázala zneškodnit.“

Cord se usmála a napětí se rozplynulo. „Mluvíš jako onehdy frát Jad!“ zvolala se zjevnou sympatií – ke mně.

„Opravdu? Copak ten tisícovkář řekl?“ Slyšel jsem, jak z mé řeči vyprchává ublíženost.

Podařilo se jí celkem dobře napodobit jeho bručivý hlas: „Jejich elektrické systémy by mohl zneškodnit výboj čárymáryfukových polí.“ Na to Lio řekl: „Nezlob se, fráte Jade, ale ty neumíme vyrobit.“ „To je přece jednoduché, stačí sestavit jurodivou mřížku z induktorů blabla polí.“ „Nezlob se, fráte Jade, ale těmihle teorikami se už nikdo nezabývá a dostat se do obrazu by si žádal třicet let studia!“ A tak dál.“

Rozesmál jsem se. Ale pak – když jsem si v hlavě spočítal dny – jsem si něco uvědomil: „Touhle dobou už se asi budou blížit k Tredegarhu. Nejspíš už začínají mluvit o tom, jak ty induktory blabla polí sestrojít.“

„To doufám!“

„Sækulární moc má o Bratrancích zřejmě tuny informací, které nám byly až dosud tajeny. Možná dokonce létají nahoru a *mluví* s nimi. Vsadím se, že všechny ty informace teď poskytují frátům a súrám na konvoxu. Kéž bych tam mohl být. Už mě nebaví nerozumět! Místo toho pomáhám frátu Jadovi pochopit, proč chce odvrženec navštívit sedm set let staré archeologické vykopávky.“ Bezmocně jsem udeřil do přístrojové desky.

„Hej!“ řekl Yul s hraným pobouřením. Předstíral, že se rozprahuje a chce mě praštit do ramene.

„Asi to patří k údělu pěšáka,“ pokračoval jsem.

„Tvoje vize toho, jak vypadá konvox, mi připadá dost romantická,“ řekla Cord. „Až moc optimistická. Pamatuješ se na ten první den u obráběcí dílny, když jsme se snažili dostat sedmnáct lidí do šesti vozidel?“

„Živě.“

„Tak na konvoxu to bude nejspíš podobné, jenom tisíckrát horší.“

„Leda že by tam byl někdo jako já,“ řekl Yul. „Měla bys vidět, jak dokážu dostat sedmnáct turistů do čtyř raftů.“

„Jenže Yul v Tredegarhu není,“ podotkla Cord, „takže o nic nepřicházíš. Jednoduše se uvolni a uživej si jízdu.“

„Fajn,“ řekl jsem a chabě jsem se zasmál. „Vyznáš se v lidské povaze líp než já.“

„Proč jí to teda se mnou tak trvá?“ přeptal se pohotově Yul.

Jak cesta pokračovala, různě jsme pendlovali mezi oběma vozidly. Výjimkou byl Gnel, který vždycky zůstával ve své transportce, i když občas nechal řídit Sammanna.

Když jsme další den zůstali s Cord pár hodin o samotě, řekla mi, že ona a Yul spolu začali chodit.

„Aha,“ řekl jsem. „To by vysvětlovalo, proč vy dva trávíte tolik času ‚sbíráním dřeva‘.“ Nesnažil jsem se být sarkastický, jen jsem chtěl napodobit škádlení, kterým se Cord a Yul tak otevřeně častovali. Jenže Cord hodně zrozpáčil a mně došlo, že jsem se trefil příliš blízko černého. Zapátral jsem po něčem jiném, co bych mohl říct. „Když jsi mi to teď řekla, připadá mi, že to tak mělo být. Asi jsem si toho nevšiml prostě proto, že jsem si tak nějak myslel, že chodíš s Roskem.“

Cord to připadalo hodně hloupé. „Pamatuješ na všechny ty rozhovory, které jsem s ním onehdy vedla čudlou?“

„Jo.“

„Tak to jsme se ve skutečnosti rozcházelí.“

„Tedy, Cord, nechci vypadat jako pedantický znavač, ale nemohl jsem zabránit tomu, abych polovinu těch hovorů vyslechl, a myslím, že jsem neslyšel jediné slovo, které by se třeba jen vzdáleně týkalo rozchodu.“

Podívala se na mě, jako kdybych se zbláznil.

Zvedl jsem ruce. „Říkám jenom, že jsem neměl tušení, že se děje něco takového.“

„Já taky ne,“ přiznala Cord.

„Myslíš si...“ začal jsem a zarazil jsem se. Chystal jsem se říct: *Myslíš si, že Rosk to ví?* Ale v poslední chvíli mi došlo, že by to byla sebevražda. Připadalo mi, že je to dost nezvyklý způsob, jak řešit důležité vztahy, ale pak jsem si připomněl, jak se to vyvinulo mezi mnou a Alou, a došel jsem k závěru, že nejsem v postavení, kdy bych na tomto poli mohl svou sestřenku kritizovat.

O naší rodině jsme s Cord mluvili překvapivě málo – tedy o rodině, kterou jsme sdíleli, než jsem se „dal k hodinám“. Ale i to málo, co jsem slyšel, stačilo, abych užasl, jak jsou lidé vynalézaví co do způsobů, jak se dělat navzájem nešťastnými a dohánět se k šílenství, bez ohledu na to, jestli je to banda cizích lidí, které náhoda svedla do jednoho koncentru, anebo příbuzní. Cord mi občas připadala, jako by jí v tomto ohledu vzhledem k jejím vědomostem, zkušenostem a cynismu bylo aspoň osmdesát. Neubránil jsem se úvahám, že v určitém okamžiku od toho dala ruce pryč a rozhodla se věnovat zbytek života tomu, že si osvojí věci, které se dají pochopit a opravit, jako jsou stroje.

Nebylo se proto čemu divit, že se jí přičila myšlenka strojů, které pochopit nedokáže. A nebylo se čemu divit, že nemarnila čas snahami pochopit věci, které pochopit nemohla – jako například proč teď začala chodit s Yulem.

* * *

V dobách, kdy bylo podnebí teplejší, se touto krajinou, zarovnanou ledovcem, přelávaly civilizace několik tisíc let sem a tam jako jemný písek na pánvi zlatokopa. Vytvářely při tom nánosy staveb, které tu zůstávaly ještě dlouho poté, co lidé odešli. V těch tisíciletích mohla žít na tomto území, které dnes uživilo několik desítek tisíc, v kterémkoli okamžiku miliarda lidí. Kolik těl tady bylo pohřbeno, popel z kolika lidí rozptýlen? Bylo to celkem deset, dvacet, padesát miliard? Jelikož všichni používali elektřinu, kolik mil měděného drátu bylo nataženo v jejich budovách a pod jejich silnicemi? Kolik člověkoroků padlo na jedinou aktivitu, jakou bylo natahování a svorkování těchto drátů? Jestli byl jeden z tisíce elektrikář, přibližně miliarda člověkoroků padla na natahování drátů z jednoho místa do druhého. Když se podnebí znovu ochladilo a civilizace se v průběhu několika staletí přesunuly na jih – podobným pohybem jako ledovce –, začali sem přicházet sběrači kovů, aby hodinu za hodinou úmorně odčiňovali tu miliardu člověkoroků a ty nesčetné míle drátu kousek po kousku znovu dolovali ven. Profesionální sběrači, pracující v průmyslovém měřítku, získali devadesát procent z toho rychle. Viděl jsem obrázky továren, které se na tankových pásech převálily přes sever, schopné vzít si na paškál celý blok města najednou. Zacházely se strukturou zbořenišť podobně, jak by těžební robot zacházel s kopcem bohatým na rudu: rozebraly budovu na drť a úlomky roztřídily podle hustoty. První zbořeniště, která jsme viděli, byly v podstatě odpadem, který tyto stroje nechaly za sebou.

Rozebírat zbořeniště manuálně bylo dražší. Z toho, co zmiňovali ostatní, jsem pochopil, že se to řídilo situací na světovém trhu. Pokud někde jinde bylo období prosperity, staly se kovy natolik vzácnými, že se těžaři mohli uživit, když se vypravili do hlubokých zbořenišť – odlehlých dávných velkoměst, kam se továrny na tankových pásech nikdy nedostaly – a získali z nich to nejcennější: měděné dráty, ocelové nosníky, vodovodní trubky, všechno, na co si vzpomenete. K cestě, po které jsme jeli, se kořist dostávala po úsecích, putovala v tundře z jednoho anarchistického trhového městečka do druhého. Stávalo se, že postup zbrzdily sněhové vánice nebo bandy arktických pirátů, ale nakonec kořist doputovala až k cestě a byla naložena na korby rozhrkaných dunikolů, jejichž hmotnost jako by z pětasedmdesáti procent tvořila rez a pohromadě je držely jen tenké vrstvy ledu a chundelaté pláště špinavého sněhu. Aby měly ochranu, jezdily v karavanách, takže snažit se je předjet bylo beznadějně; pro naši potřebu se však pohybovaly dostatečně rychle, a když jednou pochopily, že nejsme piráti, nýbrž poutníci, poskytovaly nám ochranu stáda. Drželi jsme se kus za nimi, abychom měli čas se vyhnout, kdykoli na

silnici vypadl klikyhák vodovodní trubky nebo smotanec drátu. Přední skla našich vozidel zneprůhledněla zmrzlým bahnem odletujícím od kol. Boční okénka jsme nechávali stažená, abychom mohli co chvíli sáhnout ven a setřít marast kusy hadru na klaccích. Třetí den hadry zmrzly; pak jsme nechávali zapnutý vaříč s hrncem teplé vody, aby se daly rozmrazit. Z okének jsme se dívali na zbořeniště, která jsme míjeli. Naučili jsme se poznávat, v jaké době bylo to které místo postaveno, podle způsobu jeho opevnění: systémy raketových sil, třímílových ranvejí, hradeb, kurtin, kamenných bašt, polí stočeného ostnatého drátu či pásů geneticky upravených akácií byly všechny více či méně pobořené a vydrancované hledači kovů.

Jak dny ubíhaly, všechno poprášil, ojínil, udusil, splácl, rozdrtil, pohltit a nakonec zahladil led. Pak už jsme vnímali jedinou známku lidského snažení v těch místech, trosky bývalých sáňových stanic: výkyvy v klimatu nebo na trhu je nechaly bezbranné příliš dlouho, než aby přežily. Míli od cesty byla krajina čistá a bílá, zato kolem ní se nacházelo to nejodpornější, co jsme za celou cestu viděli. Haldy sněhu po obou stranách silnice rostly do výšky a černaly, až se z cesty stal uhlově černý, dvacet stop hluboký, úzký příkop ucpaný dunikoly, které se pohybovaly asi tak rychle, jak dokáže zdravý člověk jít. Pak už nebylo úniku. Mohli jsme vozidlům vypnout motory a dunikol za námi by nás dostrkal až na konec trasy. Měly sací roury, jimiž si dolů do kabiny natahovaly čistý vzduch. Nás to nenapadlo, a tak jsme poslední den dýchali jen masné modré výfukové plyny. Když už to začalo být tak odporné, že se to nedalo vydržet, střídali jsme se v řízení a vylézali z příkopu (v hradbách sněhu byly tu a tam rampy) a jednoduše chvíli kráčeli pěšky souběžně s cestou (na jednom tundrovém tržišti jsme si koupili sněžnice, improvizovaně zhotovené ze zachráněných stavebních hmot), nebo jsme jeli Gnelovou trojkolkou.

Když jsme se plahočili na jedné z těchto vycházek – na úplně posledním úseku –, Yul se mě konečně zeptal na dinosaura z parkovací rampy.

Od toho dne, který jsme spolu strávili v Norslofu, bylo jasné, že by se rád zbavil něčeho, co mu leží na srdci. Když se on a Cord znenadání dali dohromady, několik dní se vyhýbal tomu, aby se mnou zůstal sám. Jakmile však bylo zřejmé, že nevybuchnu, začal opatrně hledat příležitosti, aby si se mnou mohl promluvit mezi čtyřma očima. Předpokládal jsem, že tématem bude on a Cord. Ale Yul byl samé překvapení.

„Někteří tvrdí, že to byl dinosaurus, jiní, že drak,“ řekl jsem mu. „První, co nás o tom učili, bylo, že se tady nelze nic dozvědět s jistotou –“

„Protože všechny důkazy zlikvidovali inkantátoři?“

„To je jedna verze. To druhé, co nám vštěpovali, byla zásada, že o tomhle incidentu nemáme nikdy mluvit se sækuláry.“

Nasadil zklamání výraz.

„Je mi líto,“ řekl jsem, „tak to prostě je. Většina líčení se shoduje, že jedna skupina, říkáme jí skupina A, to začala, a skupina B to dokončila. Podle

oblíbeného folklóru je A rovno takzvaným rétorům a B je rovno takzvaným inkantátorům. Stalo se to tři měsíce před začátkem Třetího vyplnění.“

„Ale ten dinosaurus – drak nebo něco jiného – se v parkovací rampě skutečně objevil.“

Yul a já jsme spolu kráčeli bok po boku na zhutněném sněhu, co by kamenem dohodil od příkopu ucpaného dunikoly, na jeho pravé straně. Blíž to bylo nebezpečné, protože tudy kmitali sem a tam muži na sněžných skútrech, mnozí přiotrávení. Cestičku, po které jsme šli, zřejmě vyjel podobný stroj den nebo dva předtím. Polohu našich transportek v příkopu jsme dohledávali tak, že jsme se naučili rozeznávat improvizované nasávací roury okolních dunikolů. Zdálo se, že provoz maličko zrychluje, takže jsme museli přidat, abychom udrželi krok. Nejspíš to bylo tím, že jsme byli jen několik mil od sáňového terminálu. Viděli jsme z něj antény, dým a světla pár mil před sebou. I kdyby nám transportky ujely, pěšky bychom je došli, takže jsme si s udržováním tempa nedělali zas až tak velké starosti.

„Bylo to jen několik tisíc stop od Munkostera,“ řekl jsem. „Tenkrát tam bylo velké město – tak jako teď. Celkový stupeň blahobytu a praktického rozvoje řekněme devět na desetibodové stupnici.“

„Kde jsme dnes?“ zeptal se Yul.

„Řekněme na osmi. Ale společnost kolem Munkostera už dosáhla svého vrcholu, i když oni to ještě nevěděli. Politický vliv získávali deolateri.“

„Která archa?“

„Nevím. Jedna z těch, které se snaží agresivně hromadit moc. Měli takovou ikonografii –“

„Cože?“

„Zůstaňme u toho,“ řekl jsem, „že se cítili ohrožení jistými věcmi, jimž mají znavači sklon věřit.“

„Jako to, že svět je starý,“ řekl Yul.

„Ano. Při několika výročních apertech nastaly nepokoje a větší problémy provázely ten deceniální v roce 2780. Desítkářský matém byl o Desáté noci zčásti vyplněn. Ale pak jako by se situace uklidnila. Apert skončil. Věci se vrátily k normálu. Na dohled matému se tenkrát stavěla parkovací rampa. Byla to součást nákupního centra. Znavači viděli, jak roste, stačilo, aby vyhlédli z oken svých věží – Munkoster má hodně věží. O několik měsíců později byla rampa dokončena. Sækulárové tam každý den jezdili a parkovali svoje auta. Žádný problém. Uplynulo šest let. Nákupní centrum se rozšířilo. Dělníci museli provést nějaké stavební úpravy parkovací rampy, aby mohli přistavět nové křídlo. Jeden z nich byl nahoře ve čtvrtém patře a rozbíjel část podlahy pneumatickým kladivem, když si všiml, že v umělém kameni je něco zalité. Vypadalo to jako pařát. Jak to zkoumali, museli odstranit další a další vrstvy kamene. Byl to vážný bezpečnostní problém, protože budova není po statické stránce v pořádku, jestliže v nosných prvcích jsou věci jako kosti a pařáty. Museli to podepřít – budova jim před očima slábla, prověšovala se. Čím víc

vrstev odkrývali, tím horší to bylo. Nakonec odkryli kompletní kostru ještěra dlouhého sto stop, uvězněnou v umělém kamení, který tam byl nalit před pouhými šesti lety. Deolateri nevěděli, co si o tom mají myslet. Kolem hradeb koncentru propukly vážné nepokoje a násilnosti. Pak jednou v noci bylo slyšet z věže tisícovkářů zpěv. Pokračoval celou noc. Další den byla parkovací rampa zase normální. Tak se to vypráví.“

„Ty tomu věříš?“ zeptal se Yul.

„Něco se stalo. Byly o tom – jsou – záznamy.“

„Myslíš například fototypy té kostry?“

„Mluvím spíš o věcech, jako jsou vzpomínky v hlavách svědků. Hromady dřeva použitého k podepření stavby. Výkazy ve skladu dřeva. Trocha opotřebení navíc na pneumatikách dunikolů, které dřevo odvezly na místo.“

„Jako šířící se vlny,“ řekl Yul.

„Jo. Takže když kostra znenadání zmizí a neexistuje žádný hmatatelný důkaz, že tam někdy byla, co ti zůstane?“

„Jenom záznamy,“ řekl Yul. Důrazně příkyvoval, jako by tomu rozuměl líp než já. „Vlny bez cáknutí.“

„Pneumatikám dunikolů na svoz dřeva se opotřebení z ničeho nic nenahradí. Výkazy ve skladu dřeva z pořadačů nezmizí. Teď ale existuje konflikt. Svět už není soudržný – obsahuje logické rozpory.“

„Velké hromady dřeva před parkovací rampou, která nikdy nepotřebovala podepřít,“ řekl Yul.

„A nejde o to, že to fyzicky není možné. Evidentně *je možné* mít hromadu dřeva před parkovací rampou nebo nějaké listy papíru v pořadači. Ale problém – otázka, již to nastoluje – spočívá v tom, že celkový stav věci už prostě nevychází, když je dáš dohromady.“ Vybavoval jsem si dialog o růžovém draku, který jsme vedli s Orolem – po všech těch měsících jsem si uvědomil, že jeho volba draka pro dokreslení argumentace nebyla náhodná. Snažil se nám připomenout přesně ten incident, o kterém mluvil Yul.

Uslyšeli jsme za sebou ječení motoru. Otočili jsme se a uviděli jsme, jak se k nám žene Ganelial Crade s trojkolkou. Yul a já jsme si vyměnili pohled, který říkal: *v jeho přítomnosti o tom nemluvmé*. Yul se shýbl, nabral oběma hrstmi sněh a pokusil se uplácat z něj kouli, kterou by po svém bratranci hodil. Bylo však příliš zima, a tak sněh nelepil.

* * *

Do sáňového terminálu Třiaosmdesátá severní jsme dorazili ve dvě ráno, což tady znamenalo jenom tolik, že slunce viselo na obloze o něco níž než obvykle. Cesta příkopem vyústila na plochu potaženou ledovým příkrovem, Širokou míli nebo dvě a položenou o něco níž než okolní led, takže to bylo, jako bychom se ocitli na dně kráteru po velikém meteoritu. Tu a tam se vyskytovaly obytné buňky, stály na kůlech, které se daly posunout a upravit,

když pod nimi tekla led. Dunikoly měly tendenci se kolem buněk hromadit. V každé byla centrála nějakého obchodníka se šrotem a řidiči přebíhali od jednoho k druhému, jak se snažili získat za svůj náklad nejlepší cenu. Další konstrukce sloužily jako ubytovny, jídelny a bordely.

Místu vévodil samotný sáňový konvoj. Když jsem ho uviděl poprvé, slunce v tu chvíli stálo nízko za ním, a já ho omylem považoval za továrnu. Lokomotiva vypadala jako jedna z těch šrotovacích úpraven, které požíraly města: hnací agregát a osada obytných buněk postavených na spojovací lávce, která se klenula mezi dvěma obrovskými pásy. V konvoji za ní bylo půl tuctu saní, každé z nich zkonstruované na paralelních ližinách, které jely v udusaném sněhu po kolejích, vyhloubených od pásů lokomotivy. První sáně byly konstruované pro převoz nákladních kontejnerů. Ty byly narovnané do čtyř vrstev nad sebou a neohrabaný pojízdný jeřáb právě načínal pátou vrstvu. Za nimi byly nízké sáně, jednoduše sestavené z velkých otevřených boxů. Jiný jeřáb, vybavený klepety, která byla dost velká, aby s přehledem popadla obě naše vozidla najednou, nabíral z hromady na sněhu změť kovového šrotu a s přišerným rámusem ji do nich nakládal. Poslední sáně v konvoji měly plošinu: mobilní parkoviště, přibližně zpola zaplněné naloženými dunikoly.

Nějakou dobu jsme se motali kolem, ale už prve jsme si z rozhovorů s řidiči dunikolů na odpočívadlech u cesty udělali představu, jak to tam zhruba funguje, a získali jsme i několik dobrých tipů, jak se *nechovat*. Díky Sammannovu výzkumu jsme již věděli, že jeden sáňový konvoj odjel před dvěma dny a ten, na který se díváme, bude ještě několik dní pokračovat v nakládce.

Pohybovat se pěšky tam bylo riskantní, protože neplatily žádné zavedené přednosti v jízdě. Dunikoly a transportky prostě mířily nejkratší cestou k místu, kam se jejich namyšlení řidiči snažili dostat. Proto jsme většinou i pro krátké přesuny používali vozidla. Našli jsme kancelář na kůlech, kde se rezervovala místa na plošině, a dohodli jsme se, že na ni necháme obě naše vozidla naložit. Ale zaplatili jsme malý příplatek, aby Gnelovu transportku umístili na okraj, a ne doprostřed; když jsme si z desek udělali rampy, mohli jsme tak libovolně sjíždět a najíždět trojkolkou. Stala se pak v sáňovém terminálu naším dopravním prostředkem, ačkoli se do ní vešli vždy jen dva, a tak tři z nás zůstali pokaždé uvěznění na místě. Pronajali jsme si jednu z obytných buněk na lokomotivě a ubytovali jsme se tam. Bylo to levné. Záchod byla díra v podlaze, zakrytá poklopem, na kterém jako zátěž ležely kusy železného šrotu, aby jej neprofoukly arktické vichřice. Několik jízd trojkolkou kolem konvoje postačilo, abychom si do domečku pořídili zásoby potravin a další zboží, které jsme nabalili do transportek, a také překvapivě obsáhlý arzenál střelných i sečných zbraní. Yulassetar a Ganelial Cradeovi se možná neshodli v otázce náboženství, ale v otázce zbraní byli naprosto jednomyslní. Dokonce používali pro přechovávání svých zbraní stejná pouzdra a měli stejné zásobníky. Mnoho lidí v sáňovém terminálu nosilo

zbraně otevřeně a na kraji „města“ bylo místo, kam lidé chodili střílet do ledové stěny, jen aby si ukrátili čas. Vcelku to tady však bylo spořádanější a předvídatelnější než celé území, kterým jsme poslední týden projížděli. Začínal jsem ale chápat, že to tak musí být, protože tohle bylo místo, kde probíhají obchody.

Jen co jsme se zabydleli, vzali jsme se Sammannem tříkolku a objeli jsme bary a bordely, čistě abychom se ubezpečili, že v žádném z nich není Orolo. Cord šplhala po lokomotivě a obdivovala její provedení. Yul ji následoval. Tvrdil, že ho stejně jako ji takové věci zajímají, ale mně bylo jasné, že čeká, že by se na ni někdo vrhl, jakmile by si vyšla sama.

Několik dní jsme zabíjeli čas. Zkusil jsem číst pár teorických knih, které jsem s sebou vezl, ale nedokázal jsem se soustředit a nakonec jsem nezřízené množství času prospal. Sammann objevil u jedné kancelářské buňky místo, kde se mu chvílemi dařilo navázat spojení s Retikulem. Jednou za den se tam vypravil, a když se vrátil, procházel informace, které tak získal. Yul a Cord, když zrovna nebyli „sbírat dřevo“, sledovali na malém stínítku čudly špízy. Ganelial Crade si četl svaté texty ve starobazštině a začal dávat najevo svůj zájem o to, čemu se ze zdvořilosti vyhýbal a čeho jsem se já děsil: náboženství.

Sammann mě jednou na poslední chvíli zachránil před střetem s ním – znenadání zvedl oči od své čudly, našel na opačném konci místnosti můj obličej a pak se zase zabořil pohledem dolů ke stínítku. Chvíli předtím se vrátil z jedné ze svých výprav pro data; na vousech mu ještě viselo několik ledových střečhlů. Přešel jsem k němu a dřep jsem si vedle jeho židle.

„Hned jak jsme odjeli ze Samblu, pokoušel jsem se získat přístup k jistým retikulám,“ vysvětlil mi. „Normálně by pro mě byly uzavřené, ale napadlo mě, že bych se tam třeba mohl dostat, kdybych vysvětlil, co dělám. Nějakou dobu trvalo, než moji žádost posoudili. Lidé, kteří to řídí, asi prohledali Retikulum, aby si potvrdili moji historku.“

„Jak by to provedli?“ zeptal jsem se.

Sammann z mojí otázky neměl radost. Možná už ho unavovalo mi takové věci vysvětlovat; anebo možná ještě chtěl zachovat špetku úcty ke kázni, kterou jsme tak nápadně porušovali. „Dejme tomu, že v jídelně v tom zapadákově, kde jsme kupovali sněžné pneumatiky, je špízolap.“

„V Norslofu,“ řekl jsem.

„Pro mě za mě. Ten špízolap je tam jako bezpečnostní opatření. Vidí nás, jak jdeme k pokladně, abychom zaplatili za to přišerné jídlo, které jsme měli. Ta informace se dostane do některé retikuly. Někdo, kdo si ty záběry prohlíží, uvidí, že jsem tam v ten den byl se třemi dalšími lidmi. Pak mohou použít další metody, aby zjistili, co jsou ti lidé zač. Ukáže se, že jeden z nich je frát Erasmus ze Svante Edhara. Historka, kterou vyprávím, je tak potvrzena.“

„Dobře, ale jak –“

„Na tom nesejde.“ Pak, jako by ho přestalo bavit mě odbývat takovou frázi, se zarazil, na okamžik zavřel oči a zkusil to znovu. „Jestli to musíš vědět, nejspíš se mnou udělali asařvar.“

„Asařvar?“

„Asynchronní, symetricky anonymizovanou řízenou veřejnou aukci reputace. Ani se nenamáhej tím, že by ses to snažil rozebrat. Ta zkratka pochází z doby před Rekonstitucí. Opravdový asařvar neproběhl 3600 let. Používáme pro stejný účel jiné metody, ale říkáme jim starým jménem. Ve většině případů trvá několik dní, než v reputačním skle – na tom nesejde – dojde k prokazatelně nevratnému fázovému přechodu –, a další den je potřeba na potvrzení toho, že se člověk nenechal splést přechodnou stochastickou nukleací. Pointa je, že přístup, který jsem chtěl, jsem donedávna nedostal.“ Usmál se. Kousek ledu mu odpadl z vousů a přistál na ovládacím panelu jeho čudly. „Chtěl jsem říct ‚do dnešního dne‘, jenže tenhle podělaný den tady nikdy nekončí.“

„Dobrá. Sice vůbec nechápu nic z toho, co jsi právě řekl, ale to si třeba můžeme nechat na později.“

„To by bylo fajn. To hlavní je, že jsem se snažil získat informace o tom startu rakety, který jsi zahlédl ve špíze.“

„Aha. A podařilo se ti to?“

„Já bych řekl, že ano. Ty bys možná řekl ne, protože vy znavači jste rádi, když máte informace úhledně zapsané v knize a překontrolované jiným znavačem. Informace, se kterými obchodujeme my, jsou plné šumu, nejednoznačné a návodné. Často to nejsou slova, ale obrazy nebo akustické signatury.“

„Přijímám tvoji výtku. Co jsi zjistil?“

„V té raketě letělo osm lidí.“

„Takže oficiální oznámení bylo vylhané, jak jsme tušili.“

„Ano.“

„Kdo to byl?“

„Nevím. Právě v tomhle bodě se objevily šумы a mlžení. Byla to přísně důvěrná věc. Vojenská tajemství a tak dál. Neexistuje žádný seznam pasažérů, který bych ti mohl přečíst. Žádná hromada dokumentů. Jediné, co mám, je deset sekund opravdu nekvalitních záběrů z protikolizního špízolapu na čelním skle transportky nějakého údržbáře, které byly pořízeny, když parkoval v obtížné situaci při krajnici čtvrt míle daleko. Pohybové artefakty byly samozřejmě odstraněny.“

Sammann zapnul na čudle přehrávání a spustil zlomek špízových dat. V příšerné kvalitě, jak předeslal. Bylo vidět omnibus ve vojenských barvách, zaparkovaný u velké budovy. V boku budovy se otevřely dveře. Vyšlo z nich osm lidí v bílých kombinézách a nastoupilo do omniusu. Následovali je další, podle vzhledu lékaři a technici. Vzdálenost mezi budovou a omniusem byla asi dvacet stop, takže jsme se mohli dívat, jak ji překonávají. Sammann to

pustil jako nekonečnou smyčku. Během prvních několika desítek přehrání jsme veškerou pozornost zaměřovali na ty čtyři osoby v bílém. Tváře se nedaly rozeznat, ale bylo až překvapivé, kolik se toho dá odvodit jen z lidských pohybů. Tři lidé v bílých oděvech se pohybovali v proměnlivém trojúhelníkovém uspořádání kolem čtvrtého, který byl vyšší než ostatní a měl pozoruhodné vlasy. Nesl se vzpřímeně a kráčel po přímé lince, aniž by na cokoli dbal; ostatní cupitali a proplétali se. Jeho kombinéza se lehce lišila od ostatních: táhl se přes ni obrazec tvořený pruhy či znaky, skoro jako kdyby byl omotaný několika sáhy –

„Provazu,“ řekl jsem, zastavil jsem obraz a ukázal na to. „Tohle jsem už viděl – o apertu. Jeden záhradbář měl něco takového na sobě. Byl to kněz Nebeského strážce. Je to jejich obřadní úbor.“

Mezitím přišla Cord, aby se na tu špízu podívala s námi. Stála za Sammannovou židlí a nahlížela mu přes rameno. „Ti čtyři, co jdou nakonec, jsou znavači,“ prohlásila.

Až doposud jsme měli oči jen pro velekněze a jeho tři ministranty. Druhá polovina posádky se ničím nevyznačovala: prostě přešla zástupem z budovy do omnibusu. „Co tě vede k takovému tvrzení?“ zeptal jsem se. „Tedy, kromě toho, že projevují nulový zájem o toho chlapíka s provazem. Nic je neidentifikuje jako znavače.“

„Ale ano,“ řekla Cord. „To, jak jdou.“

„O čem to mluvíš? Všichni jsme přece dvojnožci! Chodíme stejně!“ zaprotestoval jsem. Ale Sammann se na židli otočil a vesele se na Cord zašklebil. Nadšeně přikývl.

„Vy dva jste ale cvoci,“ řekl jsem.

„Cord má pravdu,“ nedal se Sammann.

„O apertu to nemohlo být nápadnější,“ řekla Cord. „Záhradbáři se naparují a hrbí se. Chodí, jako kdyby jim to tam patřilo.“ Opustila své místo za židlí a kolébavým, nenuceným krokem prošla středem místnosti. „Znavači – a aiové – jsou rezervovanější.“ Vytáhla se nahoru a vrátila se k nám rychlými kroky, jako by neuváděla do pohybu žádný vzduch.

Znělo to sice bláznivě, ale musel jsem připustit, že jsem při apertu dokázal rozeznat záhradbáře od frátů a súr na dálku, částečně podle toho, jak se pohybovali. Obrátil jsem svou pozornost zpátky ke stínítku. „Fajn, uznávám, že máš pravdu,“ řekl jsem. „Cím víc se na ně dívám, tím je mi ten krok povědomější. Obzvláště toho vysokého, který jde nakonec. Je to hotový dvojník –“

Několik okamžiků jsem ze sebe nedokázal vypravit ani slovo. Dívali se na mě, jestli jsem v pořádku. Nebyl jsem schopný odtrhnout oči od špízy. Podíval jsem se na ni ještě čtyřikrát a pokaždé jsem si byl jistější tím, co – nebo *koho* – tam vidím.

„Jesryho,“ řekl jsem.

„Proboha!“ vykřikla Cord.

„Kéž ti udělí milost a požehnání,“ sykl Ganelial Crade, jak to měl ve zvyku, když to jméno někdo použil při sakrování.

„Rozhodně je to on, ten tvůj přítel,“ potvrdila Cord.

„Frát Jesry je ve vesmíru s Nebeským strážcem,“ zakřičel jsem, jen abych si poslechl, jak to zní.

„Určitě spolu vedou vzrušující debaty,“ prohlásil Sammann.

* * *

O několik hodin později, když jsme se pokoušeli při zatměných oknech spát, se ozval hukot a rachot a pak přišlo škubnutí, které shodilo polovinu našich věcí na podlahu. Gnel a já jsme rozepli nohavice svých kombopytlů a vyběhli jsme ven na spojovací lávku. Když jsme se podívali dolů, uviděli jsme, jak ledové vrstvy pukají a chrlí jiskřivá oblaka, drcené nepostřehnutelným pohybem pásových segmentů. Přeběhli jsme na konec lávky, kde sbíhalo schodiště skoro až na úroveň sněhu, seskočili jsme, nastartovali trojkolku a odsvištěli s ní zpátky na plošinu. Prudké rány se ozývaly po celé délce konvoje, jak se lokomotiva pohnula dopředu a začala natahovat průvěsy. Několik nakládacích ramp plošiny se táhlo po ledu, aby se mohlo pokračovat v nakládání až do poslední chvíle – konvoj se dá doopravdy do pohybu až za půl hodiny. Vyřítili jsme se po jedné z nich nahoru, objeli jsme dunikol, který popojížděl sem a tam, aby se trefil do těsné mezery, a propracovali jsme se ke Gnelově transportce. Vyvezli jsme trojkolku nahoru po našich deskových rampách a pak jsme desky uložili pod transportku. Dalších několik chvil jsme z motorů všech tří vozidel vypouštěli chladicí kapalinu a uskladňovali ji v umělohmotných nádobách. Když jsme skončili, vlak už se pohyboval tak rychle, že bychom mu na sněžnicích nestačili, a tak jsme se dopředu dostali po systému lávek, které lemovaly sáně a byly navzájem propojené. Cord a Yul vytáhli nahoru okenice, aby dovnitř vpustili slunce, a vařili velkou slavnostní snídani. Jeli jsme k severnímu pólu. Byl jsem rád. Ale když jsem pomyslel na fráta Jesryho na oběžné dráze, neubráníl jsem se pocitu, že na méně vhodném místě snad ani nemůžu být.

* * *

„Parchant!“ řekl jsem. „Ten parchant!“

Všichni se na mě podívali. Odsunuli jsme zbytky toho, co za stávajících okolností byla vydatná snídane. Yulassetar Crade na Cord pohlédl, jako by chtěl říct: *Tvůj bratránek... tvůj problém.*

„Kdo? Co?“ zeptala se Cord.

„Jesry!“

„Před několika hodinami ses tady kvůli Jesrymu málem rozbřečel. Teď je z něj najednou parchant?“

„To je tak typické,“ řekl jsem.

„Posílají ho do vesmíru často?“ zeptal se Sammann.

„Ne. Těžko se to vysvětluje, ale... z nás všech si vyberou zrovna *jeho*.“

„Koho myslíš tím oni?“ zeptala se Cord. „Tohle zřejmě nebyla akce konvoxu.“

„To je pravda. Ale sækulární moc musela zajít za hierarchy z Tredegarha a říct: ‚Dejte nám čtyři nejlepší, jaké máte,‘ a z nich vypadlo tohle.“ Zavrtěl jsem hlavou.

„Určitě jsi hrdý... trošičku,“ zkusila to Cord.

Zakryl jsem si obličej rukama a povzdechl jsem si. „On se setká s mimoarberany. Já se povozím na vlaku se šrotem.“ Potom jsem si tvář odkryl a podíval jsem se na Gnela. „Co víš o Nebeském strážci?“

Gnel zamrkal. Na okamžik ztuhl. Tak dlouho se náboženským záležitostí vyhýbal, a já se ho na ně teď přímo zeptám! Jeho bratranec prudce vydechl a stočil pohled jinam, jako by čekal, že se stane svědkem dopravní nehody.

„Jsou to kacíři,“ řekl klidně.

„Jistě, ale to jsou pro vás skoro všichni, ne?“ zeptal jsem se. „Nemohl bys být konkrétnější?“

„Ty mi nerozumíš,“ řekl Gnel. „Oni nejsou jen tak nějakí kacíři. Je to odnož mojí víry.“ Podíval se na Yula. „Naší víry.“ Pro případ, že by to Yul přeslechl, ho Cord dloubla loktem.

„Opravdu?“ zeptal jsem se. „Oдноž samblitů?“ Pro nás ostatní to byla novinka.

„Naší víru založil svante Bly,“ prohlásil Gnel.

„Předtím, anebo až potom, co jste mu snědli –“

„To je stará lež,“ zaprotestoval Gnel, „vymyšlená proto, abychom vypadali jako banda barbarů!“

„Je téměř nemožné ugrilovat z lidských jater soté, aniž by při tom přišla k úhoně,“ vložil se do hovoru Yul.

„Chceš říct, že se ze svante Blye stal deolater? Jako z Estemarda?“

Gnel zavrtěl hlavou. „Je škoda, že nedostal příležitost promluvit si s Estemardem víc. On není deolater v tom smyslu, jak bys to definoval ty – nebo jak bych to definoval já. Ani svante Bly nebyl. A v tomhle pohledu se lišíme od lidí Nebeského strážce.“

„Oni si myslí, že Bly deolater *byl*?“

„Ano. Podle nich byl něco jako prorok, který našel důkaz existence Boha a byl za to odvržen.“

„To je legrační, protože kdyby skutečně dokázal existenci Boha, jenom bychom mu řekli: ‚Hezký důkaz, fráte Blyi,‘ a začali bychom Boha vyznávat,“ řekl jsem.

Gnel mi věnoval mrazivý pohled, jímž mi dal na vědomí, že z toho nevěří jedinému slovu. „Ať je to jak chce,“ řekl vyrovnaně, „není to verze, jakou by šířil Nebeský strážce.“

Ve vzpomínkách jsem se vrátil k předvečeru apertu a k debatě o ikonografiích s arcisúrou Tamurou. „Je to ukázka brumaské ikonografie,“ řekl jsem.

„Cože?“

„Nebeský strážce rozšiřuje pověst, že v matémovém světě existuje tajné spiknutí.“

„Ano,“ řekl Gnel.

„Bylo objeveno něco velice významného. V tomto případě existence Boha. Většina znavačů má čisté srdce a chce tu zprávu šířit dál. Ale jsou krutě potlačeni spiknutím, které se nezastaví před ničím, aby to tajemství zachovalo.“

Gnel se připravoval říct něco opatrného, avšak Yul promluvil dřív. „Trefil jsi hřebík na hlavičku.“

„Je to skličující,“ řekl jsem, „protože ty ikonografie, které jsou založené na konspiračních teoriích, se vyvracejí nejhůř ze všech.“

Sammann se mi podíval do očí. „Nepovídej.“

Zropačitel jsem a na chvíli jsem zmlkl. Led prolomila Cord: „Informace o lodi Bratranců se stále drží v tajnosti. Takže nevíme, co si o tom Strážce myslí. Ale můžeme hádat. Oni to budou vidět jako –“

„Zázrak,“ řekl Yul.

„Návštěvu z jiného světa, čistšího a lepšího než ten náš,“ tipnul jsem si.

„Co ty lasery svítící na Trojici nedotčených?“ zeptal se Sammann. „Jak by to interpretovali?“

„Záleží na tom, jestli vědí, že Trojice nedotčených jsou vlastně skládky jaderného odpadu,“ řekl jsem.

„Cože?“ vykřikli Cradeové.

„I v případě, že to vědí,“ ozvala se Cord, „pravděpodobně tomu *dávají* duchovnější interpretaci.“

Gnel byl stále lehce vyvedený z míry, ale znovu se vložil do hovoru: „Nebeský strážce pohlíží na tisícovkáře jako na ty dobré.“

„Samozřejmě,“ řekl jsem. „Oni znají pravdu, ale nemohou o tom dát vědět, protože spolčení desítkáři a stovkáři je drží zavřené, je to tak?“

„Ano,“ odpověděl Gnel. „Takže on by to laserové světlo interpretoval jako –“

„Boží milost,“ řekla Cord.

„Požehnání,“ řekl jsem já.

„Pozvání,“ řekl Yul.

„Chlapče, v tom případě je čeká překvapení!“ řekl potěšeně Sammann.

„Nejspíš. Možná. Nevíme. Jenom doufám, že to nebude nepřijemné překvapení pro Jesryho,“ řekl jsem.

„Pro parchanta Jesryho?“ zeptala se Cord.

„Jo,“ řekl jsem a potichu jsem se zasmál. „Pro parchanta Jesryho.“

Měl jsem dobrý pocit, protože už to vypadalo, že jsme to zvládli, aniž bychom museli přetrpět kázání od Ganeliala Cradea; ale vzápětí jsem propadl malomyslnosti, protože Cord se k němu otočila a zeptala se: „V kterém bodě se Strážce rozešel s vaší vírou, Gnele?“ Poslední část této věty byla trochu uspěchaná a tlumená, protože Yul ji škádlivě vzal kolem ramen a zakrýval jí rukou ústa, a ona mu ohýbala prsty dozadu, jak mluvila.

„My čteme svaté texty sami, v původní bazštině,“ řekl Gnel, „takže si můžete myslet, že jsme primitivní fundamentalisté. Možná v tomhle smyslu jsme. Ale nejsme slepí vůči tomu, co se v matémovém světě – starém i novém – za posledních padesát století stalo. Slovo Boží se nemění. Kniha netrpí editací ani překladem. Ale to, co lidé vědí a chápou mimo Knihu, se mění neustále. To je to, co vy znavači děláte: snažíte se porozumět Božimu stvoření bez použití přímých zjevení, která nám Bůh před téměř šesti tisíci lety poskytl. Pro nás jste jako lidé, kteří si vypíchnou oči a teď se snaží prozkoumat nový kontinent. Jste žalostně hendikepovaní – ale možná jste si díky tomu vyvinuli smysly a schopnosti, které nám chybí.“

Po krátkém mlčení jsem řekl: „Budu prostě držet jazyk za zuby a nebudu ani komentovat, co všechno je špatně na tom, cos právě řekl. Podstatou se zdá být, že nejsme špatní, ani uvedení v omyl. Myslíte si, že nakonec budeme s Knihou souhlasit.“

„Samozřejmě,“ řekl Gnel, „musí to tak být. Ale nedomníváme se, že existuje nějaké tajné spiknutí, které by se snažilo skrývat pravdu.“

„On věří, že vaše zmatení je nefalšované,“ přeložil Yul. Gnel přikývl.

„To je od vás velice uznalé,“ odvětil jsem.

„Zachovali jsme poznámky svante Blye,“ řekl Gnel. „Sám jsem je četl. Je zřejmé, že to nebyl žádný deolater.“

„Promiňte, že to tak říkám,“ začal Sammann – stejně jako vždycky, když se chystal někoho urazit – „ale nezdá se vám trochu bláznivé, aby skupina deolaterů založila náboženství na textech někoho, o kom vědí, že byl ateista?“

„Ztotožňujeme se s jeho zápasem,“ odvětil Gnel, ani v nejmenším dotčený. „S jeho zápasem o nalezení pravdy.“

„Ale copak vy ještě pravdu *neznáte*?“

„Známe ty pravdy, které jsou v Knize. Pravdy v ní neobsazené cítíme, ale neznáme.“

„To zní jako něco –“ začal jsem a pak jsem se kousl do jazyka.

„Co by řekl znavač? Jako Estemard? Nebo Orolo?“

„Nezatahujme ho do toho, prosím.“

„Dobře.“ Gnel pokrčil rameny. „Orolo se držel stranou. Dodržoval kázeň, pokud jsem to mohl posoudit. Nikdy jsem s ním nemluvil.“

V tomhle okamžiku jsem musel ucouvnout. Napočítat do deseti. Použít hrábě. Těmto lidem záleželo na věčných pravdách. Věřili, že některé – ale ne všechny – takové pravdy byly zapsány do knihy. Že jejich kniha je správná

a ostatní se mýlí. V tom byli stejní jako většina ostatních lidí na celém světě. V pořádku – pokud mě z toho vynechají. Teď měli tuhle novou metodu: nechávali se inspirovat svantem od znavačů. Nebylo důležité, abych to dokázal pochopit.

„Cítíte pravdu, ale neznáte ji,“ zopakovala Cord. „Ten váš obřad onehdy v Sarablu – slyšeli jsme vás zpívat. Bylo to velice emocionální.“

Gnel přikývl. „Proto se Estemard zúčastňuje – i když nevěří.“

„Není rozumově přesvědčený o vašich argumentech,“ přeložila Cord, „ale cítí něco z toho, co cítíte vy.“

„To je přesně ono!“ Ganelial Crade měl radost. Zní to divně. Ale měl radost. Jako by našel nového konvertitu.

„I jako někdo, kdo nevěří, tomu kouzlu tak nějak rozumím,“ uznala Cord.

Podíval jsem se na ni. Yul si schoval obličej do dlaní. Cord se začala hájit. „Já neříkám, že se možná přidám k jeho arše. Říkám jen, že bylo pozoruhodné narazit po hodinách jízdy pustinou na tu budovu, v níž se shromažďovali lidé, a cítit emoční pouto, které mezi nimi je. Vědět, že to tak dělají staletí.“

„Naše archa, naše města jako Samble,“ řekl Gnel, „to všechno umírá. Proto jsou ty obřady tak emocionálně vypjaté.“

Bylo to poprvé, co řekl něco, z čeho nečišela sebejistota, a tak nás to překvapilo. Yul si odkryl tvář a podíval se na bratrance přimhouřenýma očima.

„Umírá to kvůli Nebeskému strážci?“ zkusil hádat Sammann.

„On káže jednoduchou, nekomplikovanou víru. Šíří se to jako nemoc. Ti, kteří na to přistoupí, úplně obrátí a odvrhnou nás, jako bychom byli kacíři. Ničí nás to,“ řekl Gnel a věnoval Yulovi nepřítli vlný pohled.

Bylo to všechno velice zajímavé, ale já jsem musel myslet na něco jiného. *Takže Estemard se nechal strhnout. A co Orolu?*

Vybavil jsem si rozhovor, který jsem s Orolelem vedl těsně před uzavřením observatoria – ten o kráse. Ten, který mi zachránil život. Při zpětném pohledu se to mohlo jevit jako okamžik, kdy se Orolova mysl začala lámat. Jako bych v tu samou chvíli já přestal třestit a on začal.

Setřásl jsem to ze sebe. Orolu byl odvržen. Zbylo mu jen jedno místo, kde mohl hledat útočiště: Blyova kupa. A dokud tam byl, dodržoval kázeň. On se žádného zpívání v arše neúčastnil. A odešel odtamtud tak rychle, jak jen mohl.

Tedy –

Počkat. Tak honem zase *ne*. Odešel na sever jenom několik dní před námi – ráno poté, co si lasery posvítily na Trojici nedotčených. Proč by ho zrovna to mělo přimět, aby si sbalil rolu, šňůru a sféru a bez meškání vyrazil právě na Ekbu?

Třeba se ho už za pár dní budu moci prostě zeptat.

Blaženec: Přirozeně se vyskytující chemická látka, která, je-li v mozku přítomna v dostatečných koncentracích, navozuje pocit naprosté pohody. Teoři ji izolovali v 1. století po Rekonstituci a dali ji do oběhu jako léčivo. Všeobecně dostupnou se stala, když byl sekvenčně upraven jeden druh běžného plevele, následně známý jako rozmarník, aby ji vytvářel jako vedlejší produkt svojí látkové výměny. Rozmarník se poté stal jedním z Jedenáctky.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Cesta trvala zhruba dva dny – nebo přesněji, tady na severu, dva cykly bdění a spánku. Znenadání jsem byl připravený vrátit se k práci. Cesta ze Samblu do sáňového terminálu byla vítanou úlevou od čtení a přemýšlení, ale pohled na Jesryho mi přinesl tvrdé probuzení. Zatímco já jsem spával dvanáct hodin v kuse a díval se špízy, moji přátelé pracovali stejně usilovně jako vždycky a vydávali se na nebezpečné mise. Bylo však pro mne obtížné se podle toho zařídit. Sotva by se našlo místo, které by bylo klauzuře vzdálenější než neustále se chvějící a občas se otrásající sáňový konvoj. Číst a psát se dalo jen stěží; ani dívat se na špízy skoro nestálo za to. Vyjít ven nepřipadalo v úvahu. Chápal jsem, proč tady na severu tolik lidí zneužívá určité látky.

Než jsme odjeli, Sammann vypátral, jak se lze propašovat přes hranici bez dokumentů. Ekonomičtí migranti to dělali neustále a někteří z nich své zkušenosti zaznamenali, což mi poskytlo přibližnou představu, čeho se vyvarovat. Nejdůležitější bylo neabsolvovat celou cestu sáňovým konvojem. Terminál na druhé straně byl zřejmě provozován mnohem úzkostlivěji než ten, jímž jsme projeli. Na stanici, která leží několik stupňů na sever od terminálu, nastoupí do konvoje úředníci a během posledních několika hodin jízdy jej po celé délce prosmýčí. Člověk se může pokusit se před nimi schovat, ale je to nejisté. Ilegálové proto raději vyskakovali z vlaku těsně před stanicí a domlouvali se s místními majiteli saní, že je přes hraniční stanoviště propašují.

Pašeráci se dělili do dvou kategorií. Starší a zavedenější typ měl větší, dálkové sáňové konvoje, se kterými jezdili přes hory až na zamrzlé pobřeží vzdálené několik set mil. Vedle nich existoval ještě novější druh, který používal malé, rychlé sněhové skútry s krátkým dojezdem pouze k objetí vlastního sáňového terminálu. Doufali jsme, že se podaří dostat mě na jeden z nich. Ti malí ovšem nemohli fungovat za špatného počasí. Sækulární moc samozřejmě mohla všechno tohle pašování zarazit, pokud by to myslela vážně, ale zdálo se, že je ochotná dívat se stranou, dokud budou ilegálové projevovat základní zdvořilost tím, že se budou aspoň trochu ukrývat.

Jelikož Bratrance blokovali navigační satelity, nemohli jsme zjistit svou zeměpisnou šířku, ale mohli jsme určovat, jak daleko jsme se dostali, hrubým odhadem podle rychlosti. Když jsme usoudili, že se blížíme, oblékl jsem si

všechny teplé věci, které jsem měl, a doplnil jsem palivový vak svého kombopytle. Batoh, který jsem vyfasoval při vokálu, byl příliš malý, příliš nový a příliš hezký, ale Yul prohlásil, že má v transportce jeden starý, který je větší, s kovovou kostrou. Vyhrnuli jsme se tedy ven a vrátili se po lávkách na plošinu vzadu. Šli jsme zády k větru, ale i tak jsme vrávorali a mávali rukama, jak sáně nadskakovaly na nerovnostech ve sněhu. Museli jsme z Yulova vozidla odházet tři stopy sněhu. Zatímco jsme pracovali, začal padat další sníh, a chvílemi se zdálo, že se sype rychleji, než se ho dokážeme zbavovat. Ale nakonec jsme se dozadu do transportky dostali a našli jsme starý vojenský batoh, jaký mezi lidmi, kteří mi budou co nevidět dělat společnost, nebude vypadat nijak podezřele. Přemístil jsem do něj obsah svého batůžku. Zbylý prostor jsme vyplnili energetickými tyčinkami, náhradním oblečením a různými dalšími drobnostmi. Na boky jsem pro všechny případy připevnil pár sněžnic.

Po návratu do přední části konvoje mě Gnel vybavil mincemi. Bylo jich dost, abych mohl zaplatit za cestu, když budu smlouvat, a zároveň ne tolik, abych vypadal jako bohatý. Sammann mi vytiskl mapu oblasti kolem sáňového terminálu. Cord mě objala a lehce mě pleskla po tváři. Vyšel jsem na lávku, přetáhl si přes hlavu okraj kapuce z umělé kožešiny, abych si chránil obličej před nárazovým větrem, a zadíval jsem se nalevo od konvoje. Z té strany nás teď sledovaly jako mláďata svou matku tři mnohem menší sáňové konvoje. Vynořily se z vánice v poslední čtvrt hodině. Každý se skládal z pásového sněžného traktoru a několika saní v zápřahu. Některé sáně tvořily otevřené boxy nebo plošiny. Ty sloužily pro pašování zboží, a na jedněch skutečně právě probíhala překládka; zařadily se vedle třetích saní našeho konvoje a muži z nich házeli dolů krabice a skopávali těžké pytle. Další ale byly kryté – na plošinách měly postavené stany. Zahlédl jsem, jak na jedny seskočila dvojice v oranžových kombopytlích.

Sammann mě naučil jednu hlavní zásadu a dvě pravidla. Zásada: vlézt si na sáně, kde je hodně dalších pasažérů. Množství znamená bezpečí. Pravidlo číslo jedna: nesmíš se nohama dotknout povrchu. Nechají tě tam a zemřeš. K pravidlu číslo dvě se dostanu zakrátko.

Chodili jsme s Gnelem po lávkách čtvrt hodiny a doufali, že zahlédneme něco menšího než ty tři konvoje. Vedle obřího sáňového vlaku možná vypadaly maličké, ale i tak byly o dost větší než většina vozidel, s jakými se člověk setká na cestě dole na jihu. Nejspíš měly namířeno přes hory na západ. Neviděli jsme žádný z těch menších, hbitých strojů, které pendlovaly po kratších pašeráckých trasách v blízkosti sáňového terminálu. Dnes nebylo venku ani jedno – nejspíš kvůli špatnému počasí.

Jeden bystrozraký muž ze saní si mě všiml. Šlápl na plyn, vykašlal zvířený oblak černých výfukových plynů a najel těsně vedle nás. Za traktorem měl jenom jednu sáně. Stáhl okénko, vystrčil z něj brunátný, zarostlý obličej a

nabídl cenu. Ucouvl jsem o několik kroků, abych mohl nakouknout do jeho saní. Byly prázdné. Než jsem stačil cokoli říct, nabídl nižší cenu.

Nepřipadalo mi správné naskočit do prvních, které se objeví, a tak jsem zavrtěl hlavou, otočil jsem se a zamířil jsem dozadu k místu, kde nabíral pasažéry větší konvoj. Tahle operace působila profesionálněji – pokud mělo vůbec nějaký smysl takové slovo použít –, ale přišel jsem pozdě. Na saních se již mačkaly jakési organizované skupiny migrantů, kteří mi dávali pohledy najevo, že nejsem vítán. A cena byla vysoká. Třetí, menší konvoj, ve kterém se mísily osobní i nákladní sáně, se zdál být slibnější: pasažerů na něm bylo dost, abych neměl strach, že mě někdo vysadí uprostřed pustiny.

Když první sánkař viděl, jak já a několik dalších osamocenených pasažerů jednáme s řidičem tohoto konvoje, najel znovu blíž. Popojel dopředu, abych mohl přes vstupní díly stanu na jeho saních nahlédnout dovnitř a uvidět, že nabral dva pasažéry. Dveře jeho traktoru byly otevřené, takže jsem viděl na řídicí panel. Bylo na něm připevněné svítící stínítko, které ukazovalo klikatou stopu, jež se horizontálně posouvala, jak jsme se pohybovali: soniku. Pravidlo číslo dvě znělo, abych se nespouštěl saním, které ji nemají. Používala zvukové vlny, aby v ledu před vozidlem pátrala po skrytých trhlinách. Většinu trhlin dokázaly dlouhé pásy traktoru překlenout, ale byly i takové, které by traktor spolknuly i se vším, co táhl za sebou.

Zeptal jsem se řidiče, kam jede. „Kolja,“ odpověděl. Delší, smíšený nákladně-osobní konvoj měl namířeno do jiného místa, které se jmenovalo Imnaš. Věděli jsme, že další ledoborec má vyplout z Kolji za jednatřicet hodin. A tak jsme se dohodli na ceně a já jsem spustil batoh do konvoje s jedinými saněmi a stal se jeho třetím pasažérem. Podle zvyku jsem řidiči zaplatil polovinu dohodnutého jízdného předem a druhou polovinu, splatnou po dojezdu na místo, jsem si ponechal v kapse. Řidič se další čtvrt hodiny snažil najíždět ke konvoji z obou stran a podařilo se mu na pravé straně přibrat ještě jednoho pasažéra. V tu chvíli už na lávkách nezbýval nikdo. Všechny malé sánové konvoje se od velkého odpojily, jako by dostaly společné znamení. Usoudil jsem, že se zřejmě blížíme ke stanovišti, kde do konvoje nastoupí revizoři.

Na vzdálenost padesáti stop jsme obří konvoj skoro neviděli; na sto stop už byl neviditelný úplně. O minutu později dokonce sních utlumil i pravidelné bušení jeho hnacího agregátu a přehlušil pronikavý tón motoru našeho malého konvoje.

Tohle jsem si vskutku nepředstavoval, když jsem o velkém vokátu před dvěma týdny vycházel z chóru! Ještě když jsem se rozhodl vydat se za Orolem přes pól, se mi nesnilo, že poslední úsek cesty bude vypadat takto. Kdyby mi v Samblu někdo řekl, že budu muset absolvovat takovou jízdu, vymyslel bych si nějakou výmluvu a odjel bych rovnou do Tredegarha. Zato v Samblu by mi bylo nikdy nedošlo, jak všední tohle všechno je. Lidé to dělají pořád. Teď už

jen stačí, abych nějak přečkal těch čtyřiaadvacet hodin, které tomuhle vynálezu potrvá, než dorazí k moři.

Naše čtveřice pasažérů seděla na dvou postranních lavicích, kde bylo dost místa pro osm lidí. V kombopytlích jsme všichni vypadali přibližně stejně. Můj vypadal v porovnání s jejich nový, přestože jsem v něm už týden žil. Přestože nám dalo tolik práce vybavit mě dostatečně zbedovaným batohem, v porovnání se zavazadly prvních dvou pasažérů, plastikovými nákupními taškami svázanými plastikovým provázkem a zpevněnými plastikovou lepicí páskou, to moje pořád ještě zářilo. Poslední pasažér měl starý kufr opletený úhlednou sítkou ze žlutého provazu.

První dva se jmenovali Laro a Dag, ten třetí byl Bražž, což všechno byla poměrně častá záhradbářská jména. Řekl jsem, že se jmenuji Vit. Další komunikace byla přes hluk motoru obtížná a tihle lidé tak jako tak nevypadali dvakrát hovorně. Laro a Dag se spolu schoulili pod jednu deku. Napadlo mě, že jsou to bratři. Bražž seděl nejbliž ke vstupním dílům na zádi, protože nastoupil jako poslední. Svým objemem (byl o něco větší než já) a neskladným kufrem zabíral velké množství místa. Ale bylo to místo, které jsme mu rádi přenechali, kvůli sněhu, jenž se dovnitř snášel ze zvířené stopy, kterou sáně nechávaly za sebou.

Všechny své knihy jsem nechal u Cord. Špízu u sebe nikdo neměl. Venku nebylo vidět nic než vířící sněh. Nastavil jsem své katalytické vyhřívání na nejnižší úroveň, při které mi ještě neodumřou prsty, složil jsem ruce na prsou, nohy jsem si podepřel batohem, lehl jsem si na dřevěnou lavici a snažil jsem se nemyšlet na to, jak pomalu plyne čas.

* * *

Připadalo mi to jako roky, co jsem byl v pohodlném prostředí koncertu. Jenže tady, na těchto saních, jsem se ponořil do snění s otevřenýma očima, a bylo to, jako bych prakticky viděl své fráty a súry před sebou a slyšel jejich hlasy. Od Arsibalta, Lia a Jesryho jsem postoupil k rozhodně příjemnějšímu obrazu Aly. Představoval jsem si ji v Tredegarhu, místě, o kterém jsem věděl jen o málo víc než to, že je starší a mnohem větší než Svante Edhar a nachází se v příznivějším klimatu, takže jeho zahrady a háje jsou zelenější a voňavější. Musel jsem si přimyslet příběh, ve kterém jsem tuhle cestu přežil, našel jsem Orola, vrátil se do Tredegarha a byl vpuštěn dovnitř, místo abych byl odvržen nebo strávil dalších pět let života pouze ve společnosti Knihy. Když jsem vyřídil tyto formality, vykouzčil jsem polobdělý sen o dobré večeři v refektáři bohatého, starého Tredegarha, při níž frátové a súry z celého světa pozvedli sklenice s opravdu vytříbeným obsahem, aby připili na mě a Alu za to, že jsme uskutečnili ta pozorování v temné komoře. Pak moje fantazírování vzalo soukromější obrat v podobě dlouhé procházky odlehlou zahradou... z čehož na mě přišla ospalost. Nevyvíjelo se to tak, jak jsem očekával. Ta část mého

mozku, která měla fantazie na starost, je řídila tak, aby mě uklidnila a ukolébala, a ne aby ve mně rozdmýchala žádostivost.

Sáně změnilo polohu a mě to probralo tak akorát, abych poznal, že jsem spal.

Na cestě přes pól jsme sledovali silnou šíji. Na dalekém severu se srazily dvě tektonické desky a vyzvedly horský hřbet, který by se těžko překonával, pokud by nebyl pohřbený pod dvěma mílemi ledu. Za poslední přibližně den se kontinent pod námi rozšířil, ale zůstali jsme na pravé anebo (ted', když jsme mířili na jih) západní straně šíje. Ne úplně na kraji, protože západní pobřeží tvořilo strmé pohoří v subdukční zóně. Mezi ním a zmrzlým mořem bylo velice málo rovného terénu, z něhož většinu pokrývaly zrádnými trhlinami zbrzděné ledovce, které se plazily dolů z hor. Sáňový konvoj se proto držel několik mil hluboko ve vnitrozemí a sunul se po plošině s pevným ledem. Tam stál sáňový terminál. Od něj se rozbíhaly cesty na jih přes led, tundru a tajgu, a propojovaly ho s dopravní sítí, která se větvila až k Moři moří. Jenže první obydlená výspa tím směrem byla stovky mil daleko. Pašeráci stejní jako muž, který řídil moje sáně, by se neuživili, kdyby měli vozit své pasažéry tak daleko. Místo toho stočili sáně doprava, čili na západ, objeli sáňový terminál a vzali to jedním ze tří průsmyků, které přetínaly pobřežní pohoří, aby se dostali do přístavů na břehu oceánu. Ty byly z jihu dosažitelné ledoborci.

Cord, Sammann a oba Cradeové jednoduše nasednou do transportek a vyrazí ze sáňového terminálu na jih. Kdyby dnes bylo lepší počasí a fungovali by pašeráci s malým dojezdem, mohl bych některému zaplatit, aby se mnou objel sáňový terminál a vysadil mě na cestě několik mil jižně, kde bych si jednoduše vlezl do Yulovy transportky. Místo toho moji čtyři společníci pojedou beze mě několik dní na jih, až se dostanou do mírnější oblasti, tam se stočí na západ a přejedou přes hory do Mahštu – domovského přístavu flotily ledoborců. Já si mezitím zaplatím cestu na ledoborci nebo na některé konvojové lodi, které se za ním drží. Tak se dostanu na jih do Mahštu. Jakmile se tam setkáme, k Moři moří to bude už jen několik dní jízdy. To, co jsem tedy nyní podnikal, byl plán B – plán A byla ta krátká objížďka –, a musím upřímně přiznat, že jsme jej neprodiskutovali příliš detailně, protože jsme nečekali, že na něj dojde. Měl jsem neodbytný pocit, že jsem se rozhodoval ve spěchu a nejspíš jsem zapomněl na nějaké důležité detaily, ale prvních několik hodin v tomto malém sáňovém konvoji mi poskytlo dost času, abych si všechno probral a upokojil se, že to dobře dopadne.

Když jsem ucítil, že sáně pode mnou mění polohu, bral jsem to každopádně jako znamení, že začínáme stoupat do jednoho ze tří průsmyků, které spojují vnitrozemskou plošinu s pobřežím. Podle Sammanna byl jeden z nich o hodně lepší než ostatní dva, ale čas od času byl uzavřený v důsledku lavin. Řidiči saní nevěděli ani ze dne na den, kterým z nich se nakonec dají. Rozhodovali se okamžitě podle toho, co slyšeli od ostatních pašeráků z vysílačky. Jelikož

náš řidič byl v samostatném vozidle, uzavřený ve vyhřívané kabině, neměl jsem možnost jeho vysílačku zaslechnout a zorientovat se v tom, co se děje.

O několik hodin později však sáně ztratily rychlost a ještě chvíli se vlekly, než zastavily úplně. My pasažéři jsme se asi tak minutu znovu učili, jak se pohybovat. Když jsem se podíval na hodinky, s úžasem jsem zjistil, že jsme jeli šestnáct hodin. Musel jsem prospat osm nebo deset z nich – nebylo tedy nic divného na tom, že jsem byl ztuhlý. Bražž odhrnul vstupní díl stanu stranou a vpustil tak do našich saní záplavu šedého světla, jasného, ale přicházejícího ze všech stran. Vánice skončila, ve vzduchu nebyl žádný sníh, oblohu však dál zakrývaly mraky. Zastavili jsme na úbočí hory, ale povrch pod námi byl přijatelně rovný – usoudil jsem, že je to nějaká cesta pro sáně, která traverzuje svahem přes průsmyk, jímž se řidič rozhodl jet.

Bražž nejevil zájem vystoupit. Vstal jsem a naznačoval, že se chystám přelézt přes jeho natažené nohy, ale on zvedl ruku, aby mě zadržel. Okamžik nato jsme ze sněžného traktoru zaslechli několik tupých ran, po nichž následoval loupavý, praskavý zvuk dveří otevíraných přes ledový povlak. Ozvaly se kroky na kovových schůdcích, pak zakřupaly ve sněhu. Bražž dal ruku dolů a přitáhl si nohy pod sebe: mohl jsem jít. Teprve tehdy jsem si vzpomněl na Sammannovo varování, abych nevstupoval nohama na okolní povrch, nebo zůstanu v pustině. Bražž, který v téhle situaci zřejmě nebyl poprvé, věděl, že není moudré troufat si ven, dokud řidič neopustí traktor.

Na Triaosmdesáté jsme investovali do sněžových brýlí. Nasadil jsem si je a vylezl jsem ze saní ven. Objevil jsem neznámého muže, jak stojí na sněhu vedle traktoru a močí na stoupající svah. Došlo mi, že uvnitř traktoru je určité lůžko a během jízdy se střídají dva řidiči. A skutečně, druhý, ospale vyhlížející řidič teď vystrčil hlavu ze dveří, nasadil si brýle a vysoukal se ven, aby se připojil ke kolegovi. Dveře nechali otevřené, zřejmě proto, aby slyšeli komunikaci mezi vysílačkami. Ozývala se v ojedinělých výtrscích, zvláště modulovaná. Slyšel jsem dost, abych pochopil, že jsou to provozovatelé saní, kteří si vyměňují informace o situaci v průsmycích a o tom, kde se kdo nachází. Ale zdálo se, že k nám se toho dostane jen velice málo. Kdykoli se z reproduktorů přece jen něco ozvalo, oba řidiči přerušili hovor, otočili se k otevřeným dveřím a napnuli uši, aby slyšeli.

Laro a Dag vystoupili a odebrali se na druhou stranu saní – na tu, která byla z kopce. Zaslechl jsem od obou výkřiky. Začali spolu vzrušeně hovořit. Řidiči se zatvářili mrzutě, protože to znesnadňovalo sledování výronů deformované řeči z vysílačky.

Obešel jsem sáně na druhou stranu. Měli jsme odsud hezký výhled přes svah pokrytý sněhem, tu a tam narušený věží z černého kamene, do údolí ve tvaru U. Byli jsme na jeho severní straně. Napravo od nás se rozšiřovalo a zplošťovalo, jak ústilo do rovného pruhu pobřeží. Nalevo od nás bylo čím dál strmější, jak stoupalo do bělostných hor. Znamenalo to, že jsme překonali

nejvyšší místo na své cestě přes pobřežní hory a sjíždíme k jednomu ze zamrzlých přístavů.

To však nebyla příčina Larova a Dagova křiku. Hleděli na desetimílového černého hada, zahaleného párou, který se plazil údolím k horám: konvoj těžkých vozidel, od začátku do konce namačkaných na sebe v těsné zácpě. Všechna vozidla měla stejnou barvu.

„Vojáci,“ oznámil Bražž, který právě vylezl ze saní. Užasle zavrtěl hlavou. „Člověk by si myslel, že začíná válka.“

„Že by cvičení?“ nadhodil Laro.

„To by bylo velký,“ odvětil skeptickým tónem Bražž. „A se špatnou výstrojí.“ Mluvil s takovou kombinací autority a posměchu, jako by to byl voják ve výslužbě – nebo dezertér. Zavrtěl hlavou. „Na špici je horská divize,“ řekl a ukázal na přední část kolony, kterou tvořilo, jak jsem si teď všiml, několik desítek vozidel na pásech. „Pak už jsou to samí roviňáci.“ Sekl rukou do vzduchu směrem k prvním tmavým dunikolům, načež máchl rukou dolů do údolí a obsáhl tak zbytek kolony, který se táhl k zamrzlému moři, jež se odsud jevilo jako bílá, chaoticky členitá planina rozpraskaná modravými zlomy. Žlutohnědá šmouha označovala přístav, kam jsme se snažili dostat. Ledoborec prorazil uličku černé vody, která však již světlala, jak se za něj natlačil led.

Nebyl jsem praktik a nebyl jsem aita, ale jako malý jsem viděl hodně špíz a od Sammanna jsem toho slyšel dost, abych měl přibližnou představu, jak funguje vysílačka. Frekvenční pásmo mělo jen určitou kapacitu. Za normálních okolností to stačilo. To platilo dokonce i ve velkých městech. Ale velkou část ho používala armáda a to, co nepoužívala, občas blokovala. Provozovatelé saní v těchto horách byli zvyklí mít k dispozici téměř nekonečnou kapacitu pásma a vypěstovali si na tom závislost – neustále si vyměňovali zprávy o počasí a situaci na trase. Ale někdy v průběhu dnešní cesty si naši řidiči museli všimnout něčeho, co pro ně bylo nové: hlášení prošla jen sporadicky a měla mizernou kvalitu. Možná si mysleli, že jejich zařízení má poruchu, dokud nepřekonali nejvyšší místo průsmyku a neobjevili tohle: stovky, možná tisíce vozidel, která pro sebe zabírala každičký kousek frekvenčního pásma.

Celé to bylo tak poutavé, že bychom tam možná stáli a dívali se na to hodiny, kdyby se Bražž neotočil, aby zjistil, co dělají naši řidiči. Lezli po traktoru, otloukali led z různých zařízení, prohlíželi pásy, lomozili spřáhly mezi traktorem a našimi saněmi a kontrolovali hladiny kapalin v motoru. Bražž byl vážný a klidný člověk, ale když měl zůstat na sněhu ve chvíli, kdy se oba řidiči pohybovali po traktoru, začínal se chovat mimořádně nervózně a dokonce lekavě. Po minutě už prostě nevydržel, jak špatně se cítí, a vlezl si zpátky na saně. Rád jsem jeho příkladu následoval. Jen několik okamžiků poté, co jsem dosedl na místo, jsme zaslechli ránu, jak se dveře traktoru zabouchly. Zavolali jsme na Lara a Daga, kteří byli několik kroků za saněmi,

omráčení úžasem z pohledu na konvoj. Podařilo se nám upoutat Dagovu pozornost. Otočil se, aby se na nás podíval, ale podle všeho nepochopil, co se děje, dokud se motor traktoru nerozeřval a spřáhla nezarachotila, jak stroj zařadil rychlost. Plácl Lara po rameni, pak udělal několik kroků směrem k nám, popadl Lara za límec, jak ho míjel, a strhl ho za sebou. Bražž se přesunul víc dozadu a vystrčil ruku pro případ, že by je musel nahoru vytáhnout. Vstal jsem a přešel jsem blíž, abych pomohl. Motor traktoru se rozburácel hlasitěji a uslyšeli jsme charakteristické řinčení, jak se jeho pásy dávaly do pohybu. Laro a Dag se k nám dostali přibližně zároveň; Bražž a já jsme každý chytili jednoho za ruce a vytáhli jsme je na sáně. Setrvačností přelétli až do přední části sání. Řinčení pásů již přešlo do pravidelného rytmu.

My jsme se nehýbali.

Bražž a já jsme vyhlédli ven do sněhu. Pak jsme se podívali jeden na druhého.

Oba jsme vyskočili a oběhli sáně z boku. Traktor byl padesát stop od nás a nabíral rychlost. Závěs, kterým byl předtím spojený s našimi saněmi, vlekl sněhem za sebou.

Bražž a já jsme vyrazili za ním. Vyjeté koleje naši váhu většinou udržely, ale vždy po několika krocích jsme se probořili a zapadli až do půli stehén. Já jsem byl každopádně rychlejší. Uběhl jsem možná sto stop, než se otevřela boční dvířka, ve kterých se objevil druhý řidič. Vylezl na jakési stupátko nad pravým pásem a ukázal mi, že má na zádech pověšenou dlouhou střelnou zbraň.

„Co to děláte?“ zakřičel jsem.

Sáhl do kabiny, vytáhl z ní cosi objemného a nechal to spadnout do sněhu: krabici energetických tyčinek. „Budeme to muset vzít jiným průsmykem,“ zavolal za mnou. „Je to delší cesta. Prudší. Nemáme dost paliva.“

„Takže nás tady necháváte?“

Zavrtěl hlavou a upustil do sběhu další předmět: plechovku paliva pro kombopytle. „Jedeme zjistit, jestli by se nějaké palivo nedalo sehnat od vojáků dole,“ zakřičel, jak se vzdaloval. „Pak se vrátíme sem nahoru a odvezeme vás.“ Nato vlezl zpátky do kabiny a zavřel za sebou dvířka.

Logika situace byla celkem jasná: konvoj je překvapil. Bez paliva navíc se nemohli dopravit do bezpečí. Pokud by nás na výpravu za vyprošením paliva vzali s sebou, bylo by jasné, že jsou pašeráci, a dostali by se do potíží. Proto nás museli na čas zaparkovat. Věděli, že bychom proti tomu protestovali. Takže nám nedali na výběr.

Bražž mě dohonal. Vytáhl odněkud malou zbraň. Ale jak jsme oba chápali, střílet zblízka do zádi traktoru nemělo smysl. Pouze stroj a dva lidé v něm nás odsud mohli odvézt.

* * *

Vrátili jsme se s Bražžem k saním a přitáhli s sebou i palivo a energetické tyčinky; Lara a Daga jsme našli, jak klečí proti sobě, drží se za ruce a mumlají něco tak rychle, že jsem nerozuměl ani slovo. Nikdy jsem neviděl, že by se někdo takhle choval, a musel jsem je několik okamžiků pozorovat, než jsem pochopil, že se modlí. Pak jsem zrozpačitel. Couvl jsem, abych uvolnil cestu Bražžovi, pokud by se k nim chtěl přidat, ale výraz, který měl ve tváři, když se na deolatory díval, byl pohrdavý. Zachytil pohled mých očí a ukázal hlavou směrem ke vstupu do stanu. Vylezl jsem ven za ním. Oba jsme měli na hlavách kapuce, na očích ochranné brýle, a zachumlaní jsme byli, jak to šlo. Zatímco jsme hovořili, na obličejových maskách nám viditelně přibývala námraza.

Bražž se od chvíle, kdy jsme zůstali opuštění, každých několik minut díval na hodinky. „Je to už čtvrt hodiny,“ řekl. „Jestli se pro nás ti chlapi nevrátí do dvou hodin, budeme se muset zachránit.“

„Vážně myslíš, že by nás tady nechali umřít?“

Bražž na tu otázku raději neodpověděl, ale přece jen něco řekl: „Můžou se dostat do situace, kdy jim nic jiného nezbude. Třeba palivo neseženou. Traktor se jim může pokazit. Nebo ho zabaví vojáci. Jde o to, že musíme mít vlastní plán.“

„Mám sněžnice –“

„Já vím. Musíme vyrobit troje další. Doplň si vak s vodou.“

Kombopytle měly na přední straně vaky, které se daly naplnit sněhem. Sníh postupně tál a měnil se v pitnou vodu. Spotřebovávalo to energii, ale znamenalo to, že člověk může vydržet, dokud má potravu a v kombopytli je palivo. Měli jsme obojí – aspoň prozatím. Napěchovali jsme si do vaků tolik sněhu, kolik se tam vešlo. Vaky na palivo jsme doplnili ze zásoby, kterou nám nechali řidiči. Bražž vytrhl ostatní dva pasažéry z modlení a naléhavě je vyzval, aby si také doplnili vodu a palivo. Potom nás každého přiměl sníst několik energetických tyčinek. Teprve pak jsme se dali do práce.

Stan držely ohebné kovové tyče. Strhli jsme ho a tyče jsme vytáhli. Vedlejším účinkem bylo, že Laro a Dag zbystřili. Náš úkryt byl pryč; neměli jinou možnost než se k našemu plánu přidat. Bražž měl kapesní nástroj s malou pilkou; pustil se do přerézávání stanových tyčí na kratší kousky. Jakmile ti dva uviděli, že je potřeba něco udělat, s radostí se přidali. Dag, který byl z obou robustnější, vystřídal Bražže při řezání tyčí. Larovi dal Bražž za úkol získat každý kousíček provazu a motouzu, který je k dispozici. Pak – možná proto, aby sám šel příkladem – rozmotal žlutý provaz, který použil k opletení svého kufru. Ukázalo se, že má na délku nějakých třicet stop. Rozepnul zámky a vysypal obsah zavazadla: stovky ampulek, všechny zabalené ve volných hrudkách pěny. Nikdy předtím jsem nic takového neviděl, ale došlo mi, že to jsou nějaká léčiva. „Pomoc dětem,“ vysvětlil Bražž, když si přečetl výraz v mé tváři.

Boky kufru byly z tuhého kožnatého materiálu, který jsme rozřezali na pláty, abychom tak získali nášlapné plochy sněžnic. Stanové tyče jsme ohnuli

do tvaru neumělých čtyřúhelníků a pláty z kufru jsme k nim připevnili pomocí motouzů z improvizovaných zavazadel Lara a Daga. Nějakou dobu to trvalo, protože jsme to museli dělat holými prsty, které během několika sekund ztratily cit. Obsahem Larových a Dagových zavazadel bylo většinou staré oblečení, kterého byli ochotní se vzdát, a upomínek na jejich rodiny, kterých se ochotní vzdát nebyli. Sundal jsem ze saní jednu lavici, převrátil jsem ji vzhůru nohama a chatrné nohy jsem ukopl. Měla nám posloužit jako sáňky. Naložili jsme na ni zásoby a zabalili jsme je do toho, co zůstalo ze stanu. Můj batoh již přišel o kovovou kostru a o všechno, co mohlo posloužit jako provaz. Přidal jsem k zásobám své energetické tyčinky a vaříč, náhradní oblečení jsem zahodil a rolu, šňůru a sféru (zmenšenou nejvíc, jak to šlo) jsem uložil do prostorných kapes na těle svého kombopytle. Uvažoval jsem, že bych svou šňůrou přispěl k naší zásobě provazů, ale zdálo se, že máme dost – Laro objevil, že pod jednou lavicí na saních je schováno asi padesát stop namotaného provazu, a dalších padesát jsme získali, když jsme na sebe navázali různé kousky z výbavy stanu a tak dál. Spolu s třiceti stopami Bražžova žlutého provázku jsme tak dali dohromady dost, abychom se k sobě mohli přivázat v třiceti nebo čtyřicetistopových rozestupech, což by se hodilo, vysvětlil Bražž, pro případ, že by někdo z nás na strmém svahu uklouzl nebo spadl do trhliny.

Tyto přípravy pohltily bezmála čtyři hodiny, takže podle Bražžova časového harmonogramu jsme vyrazili pozdě. Vypadalo to, že konvoj pod námi se ani o píd' nepohnul. Bražž odhadoval, že je o nějaké dva tisíce stop níž než my. Řekl, že „kdyby šlo všechno do háje“, máme jednoduše „zatáhnout za pojistnou šňůrku“ a po ledu sklouznout na dno údolí, kde bychom se mohli vydat armádě na milost. Bylo možné, že nás zavřou, ale pravděpodobně by nás nenechali zemřít. Byla to však úplně poslední možnost, protože kdybychom to zkusili, existovala slušná pravděpodobnost, že spadneme do nějaké pukliny dřív, než bychom dojeli na dno. Bražž šel jako první. Byl vyzbrojený kusem stanové tyče, kterým chtěl ve sněhu před sebou pátrat po ledových trhlínách. U boku měl svůj „bodák“, dlouhý nůž se silnou čepelí. Tvrdil, že pokud by někdo z nás spadl do pukliny, vrhl by se dolů a zarazil by bodák do ledu, čímž by se ukotvil, aby náš pád zastavil. Mě nechal jít jako posledního a postaral se, abych byl vyzbrojen kusem kovu ve tvaru L, získaným z kostry mého batohu, který jsem měl použít stejným způsobem. Dokonce mě nechal cvičit vrhání se dolů tváří napřed a zarážení kratší strany té věci do ledu. Dag a za ním Laro byli navázaní mezi námi. Sáňky jsem táhl za sebou.

První část pochodu byla zdlouhavá a frustrující, protože se nám zdálo, že každých pár kroků musí povolit buď sněžnice nebo vázání, které nám je drží na nohou. Vypadalo to, že celá expedice skončí dřív, než začala. Ale pak jsem si všiml, že jdeme celou hodinu bez přerušení. Napil jsem se z hadičky, která

vedla od mého vaku s vodou, a pomalu jsem rozkousal energetickou tyčinku. Rozhlédl jsem se kolem sebe a dokonce jsem se pokochal výhledem.

Blaženec! Ta myšlenka mě zasáhla, jako bych dostal sněhovou kouli do nosu. Byl jsem mimo koncent něco málo přes dva týdny a celou tu dobu jsem jedl záhradbářskou stravu. Lio, Arsibalt a ostatní se pravděpodobně dostali do Tredegarha za necelý týden – příliš rychle, než aby to na ně zapůsobilo. Ale já jsem byl venku tak dlouho, že se mi ta všudypřítomná chemikálie musela usadit v mozku – a lehce pozměnit způsob, jak o všem přemýšlím.

Co by řekli ostatní frátové a sůry o rozhodnutích, která jsem poslední dobou učinil? Nic právě lichotivého by to nebylo. Stačilo se podívat, kam mě moje rozhodnutí dovedla! A já jsem si i v této strašné situaci vykračoval a nemyslel na nic jiného než na to, jaký mám pěkný výhled!

Pokusil jsem se donutit k vážnějšímu rozpoložení – zkusil jsem si představit nějaké špatné konce, abych mohl plánovat. Bražžův „bodák“ mohl v krizové chvíli posloužit jako kotva – ale stejně tak dobře jej mohl použít k tomu, aby se odřízl, pokud by se některý z nás zřítíl. Co bych měl v takovém případě udělat já?

Ale nebylo to k ničemu. Bražž se postavil do role vůdce a doposud byla jeho rozhodnutí rozumná. Na sprádání podobných znepokojivých představ bych mohl utratit nekonečné množství času a energie. Lepší bylo všimnout si toho, co je tady a teď.

Anebo za mě mluvil blaženec?

Prvních několik hodin jsme se drželi vyjetých kolejí, které po sobě zanechal traktor, ale pak se stopa stočila ze svahu, objela ledovcový kar – údolí srpkovitého tvaru vyhloubené bočním ledovcem – a zamířila dolů na dno údolí. Tudy bychom se dostali přímo k vojenskému konvoji, a tak jsme na tom místě koleje opustili a poprvé se vydali přes neprošlapaný sníh. Ze začátku to šlo pomalu, protože jsme se museli dostat z ledovcového karu ven. Když svah začal přecházet do roviny, byl jsem Bražžovou terminologií řečeno připravený „zatăhnout za pojistnou šňůru“. Kdybych se vydal na milost obsluze nějakého vojenského dunikolu, co horšího než tohle by se mi mohlo stát? Žádné zákony jsem neporušil. Jenom moji tři společníci zašli tak absurdně daleko, aby se vyhnuli pozornosti úřadů. Ale byl jsem k nim připoutaný, v dobrém i zlém, a nemohl jsem se odříznout, aniž bych ohrozil jejich životy i svůj; musel jsem počkat, až za pojistnou šňůru zatăhnou oni.

Potom jsme překonali vrchol vedlejšího hřebene a ocitli jsme se na dohled pobřeží. Překvapilo mě, jak je blízko. Museli jsme ještě sestoupit o nějakou nadmořskou výšku, ale horizontální vzdálenost se nezdála být tak velká. Snadno jsme dokázali rozeznat jednotlivé budovy v přístavu a spočítat vojenská přepravní plavidla ukotvená u jeho mol. Vojenské letouny byly seřazené na okraji špinavé přistávací dráhy vklíněné mezi pobřeží a úpatí hor. Dívali jsme se, jak jeden vzlétl a zatočil na jih.

V přístavu byly také jedna nebo dvě civilní lodě. Všechny nás na základě toho napadlo, že pokud se nám podaří dostat se tam dolů vcelku – což vypadalo na necelý den cesty –, mohli bychom si koupit lístek na některou z nich a dostat se odsud v konvoji za dalším ledoborcem. Odpočinuli jsme si tedy tam nahoře, abychom se připravili na finiš, o kterém jsme věděli, že bude dlouhý a namáhavý. Donutil jsem se sníst dvě další energetické tyčinky. Začínalo se mi z nich dělat špatně, ale možná to bylo jen tím, že jsem si dělal obavy kvůli blaženci. Spláchl jsem je vodou a doplnil jsem sněhové vaky a nádržku na palivo. Se zásobami jsme na tom byli dobře. Řidiči saní nám jich nechali dost – asi počítali s tím, že může nastat situace, kdy se nějakou dobu nevrátí. Byl jsem rád, že jsme zvolili aktivní přístup a odešli, místo abychom se tam choulili ve stanu a nevěděli, jestli budeme žít, anebo zemřeme.

Po hodinovém odpočinku jsme znovu sbalili věci na sánkách a vyrazili na další cestu. Sestoupili jsme do rozsedliny s kulatým dnem: byl to další ledovcový kar, který nám zkrátil cestu, a zdálo se, že se stáčí k přístavu. Bražž se rozhodl sestoupit jím dolů. Riskovali jsme, že se jeho sklon zvýší natolik, až se pro nás stane neschůdným, a my se budeme muset vrátit. V příštích hodinách jsem si kvůli tomu několikrát dělal velké starosti, ale vždycky jsme došli za zákrut nebo zdolali malé stoupání, a získali tak výhled na další zhruba asi míli, který nám ukázal, že tam není nic, co bychom nedokázali zvládnout. Na prudších úsecích se mě sánky snažily předjet a já jsem měl v takových chvílích plné ruce práce – jediné, co na to platilo, bylo pustit je před sebe, nechat se jimi táhnout z kopce, a přitom se zapírat proti jejich váze. V takových chvílích na mě ostatní, kteří se s takovým břemenem potýkat nemuseli, získávali náskok. Provaz, který mě spojoval s Larem, se pokaždé napnul a připomněl mi jeho netrpělivost. Měl jsem chuť přitáhnout si ho a jednu mu vrazit. Ale Bražžovi se dařilo bránit tomu, aby se naše tempo vymklo kontrole. Dokonce i na úsecích, které vypadaly hladce a bezpečně, se plahočil stejným tempem a vždy po několika krocích se zastavil, aby sníh před sebou propátral stanovou tyčí.

Už dávno jsem se naučil odlišovat otisky Bražžových sněžnic od šlápot ostatních a čas od času jsem si ke svému nepopsatelnému vzteku uvědomil, že se rozcházejí: když Bražž z nějakého důvodu uhnul na jednu stranu, Dig uhnul na druhou, a Laro se držel stop svého druha, čímž mě nutil, abych dělal totéž, a procházel tak nad terénem, který Bražž neprosondoval.

Sešli jsme už asi tři čtvrtiny nadmořské výšky, které jsme se potřebovali zbavit, abychom se dostali do přístavu. Odsud to mělo být relativně snadné. Laro a Dag byli dřiči – zbývalo jim dost energie a toužili prodrat se kolem pomalu se plouhajícího Bražže někam, kde dostanou teplé jídlo a budou ze sebe moci stáhnout ty prokleté kombopytle.

Na jednom z úseků, kde se sánky zhoupily přede mnou a já se musel zapírat proti dvěma provazům najednou, jsem zjistil, že ztrácím rovnováhu. Tah provazu, který mě spojoval s Larem, rychle sílil. Pevně jsem se postavil na

levou sněžnici a zatáhl zpátky, ale poslední hodiny sestupu mi udělaly ze svalů na nohou rozřesené těsto. Padl jsem na kolena a provaz, který jsem měl kolem pasu, mě začal strhávat dopředu. Těsně předtím, než jsem se zabořil obličejem do sněhu, jsem zahlédl Bražže, jak stojí obrácený tváří ke mně nějakých sto stop daleko, s bodákem v ruce. Laro klouzal a kutáel se po svahu dolů a mě táhl s sebou. Daga – který byl navázaný mezi Bražžem a Larem – jsem nikde neviděl.

Ten obraz vrytý do paměti byl vším, co mi v dalších několika okamžicích zbývalo, když jsem se vleže, hlavou dolů a tváří ve sněhu, nechal táhnout Larem a sáňkami. A – jak jsem si uvědomil – taky Dagem. Určitě se zřítíl do pukliny! Proč Bražž jeho pád nezabrzdl? Provaz – třicet stop rozřepeného, žlutého, umělohmotného motouzu, který spojoval Bražže s Dagem – se musel přetrhnout. Anebo jej Bražž přeřezal mávnutím svým bodákem. Byl jsem jediný, kdo to mohl zastavit a zachránit Lara, Daga a sebe: musel jsem ten kus kovu ve tvaru L zarazit do ledu. Měl jsem ho mít venku a připravený po ruce – měl jsem být ve střehu a vyhlížet známky potíží. Jenže abych si uvolnil obě ruce pro zápolení se sáňkami, zastrčil jsem si ho do jednoho poutka na výstroj z vnější strany svého kombopytle. Byl tam ještě? Prudce jsem kopl jednou nohou a podařilo se mi převalit se na záda. Hlava mi vyrývala do sněhu čelní vlnu, která mi zasypávala obličej. Vyfoukl jsem sních z nosu a potlačil jsem nutkání k nádechu. Šmátral jsem kolem, až jsem ucítil něco tvrdého a vytáhl jsem to – anebo jsem si to přinejmenším myslel. Přes ty palčáky se dalo těžko poznat, jak to doopravdy je. Nasměroval jsem provizorní cepín od těla, znovu jsem zaškubal nohama a podařilo se mi převrátit se na břicho. Vynořil jsem se hlavou ze sněhu a uslyšel jsem, jak Laro něco křičí – určitě přepadl přes okraj trhliny. Přenesl jsem veškerou svoji váhu do špičky toho kusu kovu ve tvaru L a zarazil ho dolů. Zachytil se – jakž takž – a stal se středem otáčení; tělo se mi kolem něj otočilo, jak mě provaz uvázaný v pase, teď napínaný spojenou váhou Lara a Daga, kroutil po směru z kopce. Cepín mi škubal rukama, ale zas tak hrozné to nebylo. Nezdálo se mi, že drží na místě.

Anebo spíš držel, jenže vězel ve sněhové plotně, která se uvolnila a klouzala teď z kopce pode mnou.

Byla to prostě smůla; pokud bychom traverzovali po ztuhněném sněhu, cepín by měl něco pevného, čeho by se mohl zachytit, jenže po včerejší vánici byl ztvrdlý led pokrytý prachovým sněhem, který po jeho povrchu volně klouzal.

Další prudké škubnutí v pase mi napovědělo, že přes okraj se právě zřítily sáňky. Zvedl jsem obličej z té miniaturní laviny a získal jsem zvláštní dojem, že se ve skutečnosti nehýbu – protože sních kolem mě se samozřejmě pohyboval stejnou rychlostí jako já. Pak jsem najednou necítil vůbec nic pod prsty na nohou. Nic pod kotníky. Nic pod koleny. Pod boky. Provaz mě vahou tří lidí strhl přímo dolů. Odhaduji, že jsem do trhliny vpadl něčím na způsob salta vzad. Ale zažívat hrůzu z volného pádu mi bylo dopřáno jen zlomek

sekundy, než se s mými zády stalo něco strašného a já jsem se zastavil. Síla provazu mě táhla dolů proti něčemu nehybnému a tvrdému. Ještě chvíli do mě dál bušil volný sníh. Vybavil jsem si zmatenou historku, kterou mi líčil Yul o pádu laviny, jak je důležité plavat a udržovat si před obličejem prostor, kde je vzduch. Plavat jsem nemohl, ale podařilo se mi zvednout jednu ruku a strčit si ohnutý loket před ústa a nos. Váha sněhu na mém těle postupně narůstala, tah provazu se zmírňoval. Zdálo se mi, že většina laviny se kolem mě rozděluje – padá po obou stranách –, zatímco já zůstávám na místě.

Z nějakého důvodu jsem v hlavě uslyšel Jesryho hlas, jak říká: „Och, takže jsi teď jenom *trošičku* pohřbívaný zaživa.“ Takový idiot!

Pak to přestalo. Vnímám jsem tep svého srdce a jinak nic.

Zatlačil jsem loktem směrem ven. Sníh se maličko pohnul a uvolnil mi před obličejem prázdno – vzduch na nějakou chvíli. Důležitější bylo, že mi to zabránilo propadnout panice a umožnilo mi to otevřít oči. Viděl jsem slabé modrošedé světlo. Slyšel jsem Arsibalta, jak říká: „Tak akorát, aby se dalo číst!“ A Lia, jak mu odpovídá: „Škoda, že tě nenapadlo vzít si knihu.“

Z nějakého důvodu jsem do pukliny nepadal. Zatím. A nepředpokládal jsem, že jsem se do ní zřítil moc hluboko. Něco můj pád zastavilo. Vytušil jsem, že se sánky vzpřičily šikmo mezi stěnami pukliny a já jsem na ně spadl. Tvrdě. Chvíli jsem zkusmo kroutil prsty na nohou a kotníky, abych si ověřil, že nemám zlomenou páteř. Bylo by hezké moci provádět průzkum rukama, ale jednu jsem měl přimáčknutou k boku a druhá – ta, kterou jsem si ohnul před obličejem – byla uvízlá ve sněhu. Přesto se mi podařilo pohnout s ní dolů k tělu. Našel jsem zdrhovadlo na přední kapse a pomalu jsem ji otevřel. Pak jsem si ruku zvedl k obličejí a pomocí zubů jsem si z ní stáhl rukavici. Holou rukou jsem sáhl dolů do otevřené kapsy a vylovil sféru.

Sféry nemají nic jako ovládací prvky. Reagují na gesta. Člověk s nimi mluví rukama. Moje ruka byla maličko ztuhlá, ale podařilo se mi udělat rozvinovací gesto, které způsobilo, že se sféra začala zvětšovat. Po chvíli z toho začal jít trochu strach, protože mi kradla zásobu vzduchu, přivlastňovala si prázdno před mým obličejem a tlačila mi na prsa. Ale předpokládal jsem, že sníh nade mnou není příliš hluboký. Proto jsem jí dál říkal, aby se zvětšovala. A právě když jsem si myslel, že ze mě má vlastní sféra vymáčkne život, jsem zaslechl šelestivý zvuk – malou lavinu. Udělal jsem opačné gesto. Sféra se zmenšila, tíha opadla a já jsem zjistil, že hledím skrze čirý vzduch nahoru mezi stěny z modrého ledu. Bylo vidět oblohu. A bylo vidět taky Bražže, jak stojí na kraji trhliny a dívá se na mě dolů. Spadl jsem nějakých dvacet stop.

„Ty jsi znavác,“ bylo první, co mi řekl.

„Ano.“

„Nemáš ve své brašně s triky ještě něco? Protože já žádný provaz nemám. Všechno spadl dolů s těmi dvěma ghíty.“ Poklepal si na kus žlutého provazu omotaného kolem pasu. Pod uzlem ho visela jen asi stopa. Byl přerušený

přesně v místě, kde by jej v okamžiku paniky – nebo vypočítavosti – přeřízla čepel jeho bodáku.

„Napadlo mě, že jsi ho možná přeřezal,“ řekl jsem. Nevím proč. Asi v tom bylo to zvláštní znaváčské nutkání konstatovat fakta.

„Třeba jsem to udělal.“

Chvíli jsme se dívali jeden na druhého. Napadlo mě, že Bražž je mimořádně racionální člověk – víc než někteří znaváči. Stejně jako Cradeové, Cord nebo řemeslník Quin patřil k těm, kdo byli dost chytrí na to, aby se stali znaváči, ale z nějakého důvodu skončili v záhradbí. V jeho případě se zdálo, že jak v těchto končinách prodlévá sám, bez pouta k někomu, kdo by byl jako on, udělalo to z něj naprosto chladně uvažujícího a bezcitného člověka.

„Řekněme, že je ti jedno, jestli budu žít nebo zemřu,“ prohlásil jsem. „Řekněme, že každé rozhodnutí, které jsi udělal, vycházelo z tvého vlastního zájmu. Udržel jsi nás naživu, vzal nás s sebou a přivázal se k nám, protože jsi věděl, že kdyby ses zřítel, pokusili bychom se ti pomoci. Ale jakmile se propadl jeden z nás, přeřezal jsi provaz, aby ses zachránil. K tomu, abys nahlédl dolů do téhle pukliny, tě přiměla čirá zvědavost. Nic víc. Potom jsi uviděl moji sféru. Víš, že jsem znaváč. K jakému rozhodnutí jsi dospěl?“

Bražžovi to všechno připadalo lehce zábavné. Málokdy slyšel, jak inteligentní lidé věci formulují jasně, a určitým způsobem si ten nový pocit užíval. Asi tak minutu o mé otázce přemýšlel, přičemž v jednom okamžiku se odvrátil a zahleděl se po svahu dolů. Potom se otočil zpátky a pozorně se na mě podíval. „Zahýbej nohama,“ řekl.

Udělal jsem to. „Rukama.“ Udělal jsem to.

„S těmi ghíty bylo víc problémů, než aby to stálo za to,“ řekl.

„To má být nějaká etnická nadávka pro to, co jsou Laro a Dag?“

„Etnická nadávka? Jo, je to *etnická nadávka*,“ řekl posměšně. „Ghítové jsou skvělí na kopání příkopů a trhání plevele. Tady nahore jsou míň než k ničemu. Ale ty bys mi mohl pomoci udržet se naživu. Jak se odtamtud dostaneš?“

3700 let jsme žili se zákazem, který nám zapovídal vlastnit cokoli jiného než rolu, šňůru a sféru. O důmyslných způsobech, jak tyto předměty využili znaváči, kteří se ocitli ve svízelné situaci, byly napsány celé police knih. Mnohé z těch triků měly svá jména. Kotva svante Ablavana. Ramgadovo udělátko. Líný frát. Nebyl jsem žádný odborník, ale když jsme byli mladší, několik takových knih jsme s Jesrym prolístovali a pár triků jsme se naučili, jen tak pro zábavu.

Šňůry a roly se vyráběly ze stejného materiálu – vlákna, které se dokázalo stáhnout do sevřené šroubovice, zkrátit se, získat objem a pružnost, nebo se naopak prodloužit do rovného vlákna, získat délku, tenkost a nepružnost. V zimě jsme přikazovali vláknům našich rol, aby se stočila. O hodně se tím zkrátila, ale zásluhou kapes vzduchu obsažených v těchto spirálách rola zesílila a hrála. Když jsme v létě nechali vlákna natáhnout, roly se prodloužily

a ztenčily. Podobně mohla být šňůra buď tlustá jako z příze, nebo dlouhá a nitkovitá.

Udělal jsem své sféře velikost přibližně svojí hlavy, omotal jsem ji rolou a svázal jsem to šňůrou. Potom jsem sféru zvětšil a rolu jsem nechal, aby se natáhla s ní. Sféra se vklínila mezi stěny. Mohla se posunout nahoru, ale dolů to nešlo, protože trhlina byla nahoře širší a dole užší. Tlakem jsem sféru o kousek posunul a nechal jsem ji najít si novou rovnováhu o maličko výš. Potom jsem ji znovu zvětšil a zatlačil, zvětšil ji a zatlačil, pokaždé o několik palců. Stěny byly překvapivě nepravidelné, takže to všechno bylo mnohem složitější, než jak to v mém podání zní. Ale jakmile jsem tomu přišel na kloub, šlo to rychle.

„Držím!“ zvolal Bražž. Sféra mi poodjela. Bylo slyšet, jak drhne o ledové stěny. Zachvátila mě panika, dokud jsem mávající rukou nenašel šňůru. Nechal jsem ji prokluzovat v dlani, dokud Bražž nevytáhl sféru z trhliny úplně ven. Byli jsme teď s Bražžem spojeni šňůrou. Zarazil tam nahoře svůj bodák do ledu a omotal mou šňůru kolem rukojeti – nebo to alespoň tvrdil.

Nechtěl jsem ztratit kontakt se sáňkami a s Larem a Dagem, ale musel jsem se odříznout, jestli jsem chtěl mít nějakou šanci na zlepšení situace. Navázal jsem konec své šňůry na smyčku provazu, kterou jsem měl kolem pasu. Potom jsem smyčku přerezal, abych se z ní vyvlékl. Zbavil jsem se tak stovek liber, které mě poutaly ke dnu. Šňůra teď byla jediným spojením se sáňkami a s Larem a Dagem. Dal jsem Bražžovi pokyny, co má udělat, aby se sféra zmenšila. Pak mi ji hodil dolů. Znovu jsem ji vklínil mezi stěny trhliny. Tentokrát – když jsem měl volnost pohybu – jsem se na ni mohl obkročmo posadit. Poprvé od okamžiku, kdy se to stalo, jsem přenesl svou váhu z té tvrdé věci, která zastavila můj pád a zachránila mě. Podíval jsem se pod sebe a potvrdil jsem si, že jsou to skutečně sáňky, šikmo zaklíněné mezi stěny trhliny jako klacek vražený mezi čelisti obludy. Když jsem je zbavil své váhy, smekly se a okamžik nato se propadly, než se po pádu znovu zaklínily o deset stop níž. Bražž připevnil svou smyčku na šňůře k bodáku zaraženému do ledu, takže jsme o ně nepřišli. Podařilo se mi vysoukat se z trhliny tak, že jsem zvětšoval sféru, která mě postrkovala nahoru, jak se nafukovala. Pro případ, že bych spadl, jsem si nechával šňůru omotanou kolem jedné ruky. Jakmile jsem byl venku, zdvojili jsme ukotvení tím, že jsem do ledu zarazil svůj provizorní cepín a šňůru jsme přivázali i k němu.

Chvíli se nám dařilo provaz vytahovat tak, že jsme nutili šňůru, aby se zkracovala (prostou aplikací kotvy svante Ablavana), ale po několika minutách jí došla zásoba energie. Kdybych ji nechal chvíli na slunci, dobila by se, ale neměli jsme čas. A mnoho energie se do ní stejně uložit nedalo. Proto jsme pak s Bražžem použili k vytahování sílu svalů. Jakmile jsme dostali nahoru na povrch sáňky, šlo to o poznání snadněji. O několik okamžiků později se hluboko v údolí modravého světla objevila Larova mrtvola. Vynořila se ze sněhu, který se nahromadil na dně. Provaz, který se pohupoval

pod ním, nebyl delší než deset stop a končil špatně uvázaným uzlem. Držel dost dobře, aby stáhl dolů Lara, sánky a mě, ale při škubnutí, když se sánky se mnou zastavily, zřejmě povolil. Potom se Dag určitě zřítíl volným pádem až na dno trhliny, kde ho pohřbil padající sníh. Doufal jsem, že jeho smrt byla rychlejší než dlouhé, mučivé klouzání a pád, které mu předcházely.

Bražž po mně neustále vrhal nehezké pohledy, jako by se ptal: *proč to děláme?* Ale já jsem si ho nevšiml a dál jsem tahal za provaz, dokud jsme Larovo tělo nevytáhli k okraji trhliny.

Když se nám ho konečně podařilo vykutálet na povrch, zacukal sebou, prudce se nadechl a vykřikl jméno svého božstva.

V tu chvíli jsem Bražže pochopil. Byl chytřejší a racionálnější, než jsem byl v danou chvíli já. Pravděpodobně se mu honilo hlavou: *co uděláme, jestli se ukáže, že je naživu?*

Několik minut jsem tam jenom ležel na sněhu, polomrtvý. Všechna zranění, která jsem při pádu utrpěl, teď o sobě dávala vědět.

Nedalo se dělat nic jiného než pokračovat. Bražž zuřil, že má na krku zraněného člověka. Neustále podupával v kruzích kolem, hladově se díval ze svahu dolů a přemýšlel, jestli to nemá zkusit sám. Po několika minutách se rozhodl, že s námi zůstane – prozatím.

Laro měl zlomenou stehenní kost a na lebce několik krvavých tržných ran, jak si ji v pádu potloukl. Jednak díky tomu a jednak proto, že byl nějakou dobu pohřbený pod sněhem, byl jako omámený.

Jedna ze sněžnic Larovi ještě visela z nohy. Rozebral jsem ji a použil jsem její díly k tomu, abych mu dal nohu do dlahy. Potom jsem svou sféru na sněhu upravil, aby byla velká a zploštělá.

Sféru tvoří porézní membrána. Každý pór je maličké čerpadlo, které může pumpovat vzduch dovnitř nebo ven. Asi jako samonafukovací balónek. Konstanta tuhosti membrány – elasticnost – se dá regulovat. Pokud se elasticnost sníží (a materiál je tedy tužší) a dovnitř se napumpuje spousta vzduchu, sféra ztvrdne jako pilulka. Já jsem teď udělal opak. Zařídil jsem, aby sféra byla natahovací, a vyčerpal jsem většinu vzduchu. Rozprostřel jsem na sněhu svou roli a splasklou sféru jsem přetáhl na ni. Pak jsem Bražže přesvědčil, aby mi pomohl odkutálet Lara doprostřed. Křičel u toho a volal svou matku a svoje božstvo. Považoval jsem to za dobré znamení, protože působil živěji. Zavínil jsem ho do sféry a tu jsem pak volně omotal rolou tak, aby mu hlava zůstala venku. Celý ten balík jsem ovázal svou šňůrou. Nakonec jsem sféru maličko přifoukl a zároveň jsem dal pokyn role, aby se roztáhla. Sféra se zvětšila a vytvořila vzduchové lůžko, které Larovi obalilo celé tělo. Balík měl v průměru něco mezi dvěma a třemi stopami a docela dobře po sněhu klouzal, protože jsem roli udělal tenkou a hladkou. Do kopce bych ho nevytáhl za nic na světě, ale dolů to mělo jít.

Já jsem táhl Lara, Bražž sánky. Navzájem jsme se svázali kusem dobrého provazu, který mě předtím spojoval s Larem, a vyrazili jsme stejně jako předtím, takže Bražž šel první a pomocí stanové tyče pátral po trhlinách.

Snažil jsem se nemyslet na to, že Dag možná na dně ledové pukliny ještě žije.

Pak jsem se pokusil nezabývat se tím, kolik mrtvol dalších migrantů by se našlo po celém tom území, kdyby někdy roztál všechen led a sníh.

Pak jsem se snažil nepřemýšlet o tom, jestli mezi nimi nemůže být Orolova.

Prozatím jsem se musel spokojit s tím, že zajistím, abych se mezi nimi neocitl *já*. Dával jsem dobrý pozor na Bražžovy šlápoty. Pokud by Bražž spadl do další trhliny, mohl bych se ho pokusit zachránit – což byl důvod, proč mě nechal naživu. Ale kdybych se propadl já, Laro a já bychom byli oba mrtví. Proto jsem šlapal tam, kam šlapal on.

Po několika hodinách jsem přestal vnímat, co se děje. Všechno, co ve mně ještě bylo, jsem soustředil na to, abych své nohy udržel v pohybu. Nemá valný smysl snažit se o popis té bezútěšnosti, té morální a fyzické zbědovanosti. V těch vzácných okamžicích, kdy jsem měl dost jasnou hlavu, abych dokázal přemýšlet, jsem si připomínal, že při Třetím vyplenění a v podobných obdobích znaviči procházeli mnohem těžšími zkouškami.

Jelikož jsem byl tak omámený, nedokážu odhadnout, kdy nás Bražž opustil. K vědomí mě probral Larův hlas. Laro křičel a zápasil se sférou, jak se snažil dostat se ven. Řekl jsem Bražžovi, že musíme zastavit. Když jsem neslyšel žádnou odpověď, rozhlédl jsem se a zjistil jsem, že je pryč. Provaz, který nás spojoval, padl za oběť jeho bodáku. A nebylo se čemu divit: byli jsme na dně údolí, které vedlo rovnou do přístavu vzdáleného několik málo mil a zem byla zčernalá a ohlazená všemi pneumatikami a pásy, které po ní přešly. Byli jsme na trase toho vojenského konvoje. Tady jsme se trhlín bát nemuseli a Bražž zkrátka vzal roha. Už jsem ho nikdy neviděl.

Laro se zuřivě snažil vysvobodit. Možná byl v takovém stavu už dlouho. Dělal mi starosti, že si ublíží, jak sebou mlátí. Nafoukl jsem sféru tak, že se nemohl hýbat. Pak jsem si k němu klekl, podíval jsem se mu do očí a pokusil jsem se ho přesvědčit, aby byl trochu rozumný. Bylo to nesmírně obtížné. Znal jsem takové, například Tuliu, kteří by to zvládli snadno – nebo by to tak aspoň vypadalo. Yul by mu jednoduše zařval do tváře, použil by sílu své osobnosti. Ale pro mě to rozhodně jednoduché nebylo.

Laro chtěl vědět, kde je Dag. Řekl jsem mu, že Dag je mrtvý, což nijak nepřispělo k tomu, aby se uklidnil – ale lhát jsem mu nedokázal a byl jsem příliš vyčerpaný, než abych vymýšlel lepší taktiku.

Nehybný, mrazivý vzduch prořízl zvuk motorů. Ozýval se z míst výše v údolí. Přijížděl malý konvoj vojenských transportek – oddělil se od té obrovské kolony, aby se vrátil a zařídil něco v přístavu.

Ještě než se vozidla přiblížila na doslech, Laro se vzpamatoval, pokud se tak dá označit zoufalé, nekontrolované vzlykání. Uvolnil jsem sféru, odvázal šňůru a vytáhl ho z balíku ven. Pak jsem si to všechno uložil zpátky do kapes.

Chlapi ve vojenských nákladáčích byli opravdoví profesionálové. Přijeli přímo k nám a naložili nás. Odvezli nás do města. Na nic se nevyptávali, nebo si na to aspoň nevzpomínám. Přestože jsem nebyl zrovna v radostném rozpoložení, přišlo mi to zábavné. Se svým naivním pohledem na saskulární svět jsem předpokládal, že vojáci, jednoduše proto, že se svými uniformami a zbraněmi vypadají trochu jako policisté, se budou jako policisté chovat a zatknou nás. Ale ukázalo se, že by jim na prosazování zákonů snad ani nemohlo záležet mín, což mělo bezchybnou logiku, když jsem se nad tím na deset sekund zamyslel. Lara odvezli do charitní kliniky provozované místním Kelxem – náboženstvím, které bylo v těchto končinách silné. Mě potom vysadili u vody. V hostinci jsem si koupil pořádné jídlo a pak jsem s hlavou na stole spal, dokud mě nevyhodili. Jak jsem tam stál na ulici, připadal jsem si natažený dotenka, rozředený tak, že by mi to bledé arktické slunce mohlo prosvítit tělo a spálit srdce. Ale pořád jsem mohl chodit a měl jsem peníze – řidič saní se už nedostal k tomu, aby si vybral druhou polovinu jízdného. Koupil jsem si lístek do Mahštu na nejbližší odplovující loď, nastoupil jsem na ni, jakmile mě pustili, vylezl jsem na palandu a ještě jednou jsem přespal v tom strašném kombopytli.

Kelx: (1) Náboženské vyznání vzniklé v 16. nebo 17. století p. R. Název je zkratkou z ortského *Ganakelux*, což znamená „trojúhelníkové místo“, a vychází ze symbolického významu trojúhelníku v ikonografii náboženství. (2) Archa kelxského vyznání.

Kelver: Vyznavač Kelxu neboli Trojúhelníkového vyznání.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Přibližně v polovině čtyřdenní plavby jsem se vzpamatoval natolik, abych byl schopný introspekce. Hodně času jsem trávil tím, že jsem velice klidně seděl v lodní jídelně a jedl. Musel jsem sedět klidně, protože jsem si při tom pádu zrasoval žebra a záda a každý pohyb mě bolel – dokonce i dýchání. Jídlo bylo v porovnání s energetickými tyčinkami dobré. Možná jsem se tolik cpal v naději, že si tím zvýším hladinu blažence v krvi a vypudím tak z hlavy černé myšlenky.

Abych přišel o život, to součástí plánu fráta Jada určitě nebylo. Kde se tedy stala chyba? V mých hloupých rozhodnutích? Převážení migrantů přes pól se dělo přinejmenším dost dlouho, aby se o něm Jad doslechl – věděl, že ferál jako Orolo tuto trasu k cestě na Ekbu použije. Byl to tedy starý a zažitý postup.

Všichni jsme jeho nebezpečnost podcenili právě proto, že byl tak starý. Předpokládali jsme, že by se nic nemohlo dít tak dlouho, pokud by to nebylo bezpečné – tak, jak by to zařídili znavači, kdyby to měli na starost.

Jenže my jsme to na starost neměli a takhle to nefungovalo.

Anebo to možná většinou byl bezpečný a zažitý proces, jenže ten vojenský konvoj v tom nadělal zmatek.

Nebo jsme možná prostě měli smůlu.

„Vypadáte, jako byste měl za sebou drásavou zkušenost.“

Vytrhl jsem se z úvah a vzhlédl jsem jenom očima – neotočil jsem hlavu, protože jsem měl strašlivě strnulou šíji. Stál tam nějaký muž a prohlížel si mě. Asi tak mezi dvacítkou a třicítkou. Už den předtím jsem si všiml, že se po mně dívá. Teď ke mně přišel a tohle řekl, aby navázal hovor.

Nerad to říkám, ale rozesmál jsem se. Chvilí mi trvalo, než jsem to dostal pod kontrolu.

Drásání byl úkon, který jsme prováděli se svými kombiníky – a to doslova – na jaře. Po čtyřech jsme prolezli záhonky, identifikovali plevel a motyčkou ho vykopali i s kořeny, naházeli ho na hromadu ke spálení a nechali jen přeoranou hlínu, jejíž hroudy jsme rozmělnili rukama, aby záhon zůstal volný pro rozšiřování kořenového systému kombiníkových plodin. Takže když tehle cizí člověk řekl, že vypadám, jako bych měl za sebou drásavou zkušenost, mysl se mi nasměrovala přímo k tomuhle a napadlo mě, jestli se nesnaží říct, že vypadám, jako bych se plazil v hlíně. Což byla vlastně pravda. Nebo že vypadám jako hromada uschlého plevele. Což byla také pravda. Nakonec jsem si uvědomil, že jsem v záhradbí, kde na starý, doslovný význam *drásání* zapomněli už před tisícovkou let a stalo se z toho klišé, odtržené od původního významu.

Cizímu člověku se nic z toho nedalo vysvětlit, a tak jsem tam mohl jen sedět, bezmocně se hihňat – z čehož mě bolela žebra – a doufat, že se neurazí a nepraší mě. Byl ale trpělivý. Dokonce se zdálo, že ho trochu trápí, když vidí někoho v tak žalostném stavu. Což bylo moje štěstí, protože to byl chlap jako hora a mohl mi taky ubalit pořádnou ránu.

To mi vnuкло nápad, který moje hihňání zarazil. „Hele,“ řekl jsem, „nemáte nějaké náhradní oblečení? Koupil bych je od vás.“

„Čisté šaty vážně potřebujete,“ uznal cizinec. To způsobilo, že jsem se znovu rozvihňal. Čas od času ke mně zavanul můj pach. Věděl jsem, že je to špatné. Ale dost dobře jsem si nemohl obléct svou rolu.

„Mám víc oděvů, než potřebuji, a rád vám je přenechám,“ prohlásil.

Mluvil zvláště. Kvazigramotní sækulárové chodili do obchodů, kde si kupovali předem připravené dopisy, strojově vytištěné na silném papíru s hezkými obrázky, a navzájem si je posílali jako citová gesta. Byla psána nabubřelým jazykem, kterým nikdo nemluvil – s výjimkou tohoto muže, který stál přede mnou a vypouštěl z úst slova jako *drásavý*.

Pokračoval: „Nic za to nežádám. Nicméně doufám, že se se mnou zúčastníte obřadu – až se převléknete.“

O to tedy šlo. Tenhle člověk mě chtěl získat pro svou archu. Sledoval mě a usoudil, že jsem ničema – duše zralá k záchraně.

Nic lepšího jsem na práci neměl a až příliš jasně se ukázalo, že se potřebuji trochu přiučít, jak to v saskulárním světě chodí. Shodil jsem ze sebe tedy své páchnoucí šaty a kombopytel, umyl jsem se nejlépe, jak jsem to vestoje před umyvadlem dokázal, a oblékl jsem si zvláště vonící šaty toho muže. Pak jsem se odebral do zapařené, přeplněné kabiny, kde jeho archa konala svoje obřady.

Tohle byl Kelx – Trojúhelníková archa. Jejím vyznavačům se říkalo kelveři. Byla to úplně odlišná víra než ta, kterou vyznával Ganelial Grade. Vymyslel ji přibližně před dvěma tisíci lety nějaký důvtipný prorok, který si zřejmě dával kromobyčejně záležet, aby zůstal v pozadí, protože se o něm vědělo velmi málo a sám o sobě nebyl uctíván. Jako většina náboženských vyznání byl i Kelx plný trhlin a děr – jako ledovce, přes které jsem před nedávnem přecházel. Ale všechny sekty a schizmata Kelxu se shodovaly v tom, že venku existuje jiný svět, který je větší – v jistém smyslu reálnější – než ten, ve kterém žijeme. Že v tomto světě byl zloděj, který si vyčíhal jednu rodinu. Otce zavraždil rovnou, matku znásilnil a zabil a jejich dceru si vzal s sebou jako rukojmí. Nedlouho poté, když se snažil uniknout zajetí, tu nevinou dívku uškrtil. Ale stejně ho chytili a na dlouho („půlku života“) ho zavřeli do žaláře, ve kterém čekal, až se jeho případ dostane před soud. Při procesu doznal svou vinu. Soudce se ho zeptal, jestli je nějaký důvod, proč by neměl být popraven. Odsouzenec mu odpověděl, že takový důvod existuje, prý ho napadl během let, která strávil v žaláři. Když přemýšlel o svých odporných zločinech, nikdy nedokázal vypudit z hlavy vraždu té dívky – Nevinné –, protože v sobě měla potenciál udělat tolik věcí, které nebudou nikdy naplněny. Odsouzenec tvrdil, že každá duše má schopnost vytvořit celý svět, stejně velký a rozmanitý jako ten, ve kterém žije on a soudce. Ale jestli to platilo pro Nevinnou, platilo to také pro Odsouzence, a proto by neměl – nikdo by nikdy neměl – být popraven.

Když to Soudce slyšel, vyjádřil svůj skeptický názor na to, že Odsouzenec v sobě skutečně má schopnost vytvořit celý svět. Odsouzenec výzvu přijal a začal vyprávět o světě, který si v duchu vymyslel, a jal se líčit příběhy jeho bohů, hrdinů a králů. Zabralo to celý den, a tak Soudce přelíčení odročil. Varoval však Odsouzence, že jeho osud je i tak na miskách vah, protože svět, který vymyslel, se zdá být stejně plný válek, zločinů a krutosti jako ten, ve kterém žijí. Odklad Odsouzenecovy popravy byl právě jen tak dobrý jako svět, který vymyslel. Pokud se další den během líčení nepodaří všelijaké problémy toho světa uspokojivě vyřešit, bude se západem slunce popraven.

Další den se Odsouzenec pokusil Soudce uspokojit a postoupil o něco dál, ale nastolil při tom nové problémy a přivedl na svět nové postavy, které nebyly o nic méně morálně nejednoznačné než ty první. Soudce nedokázal najít

dostatečný důvod, aby ho nechal popravit, a tak líčení protáhl do dalšího dne, po němž následoval další a další.

Svět, ve kterém jsem žil já s Jesrym, Liem, Arsibaltem, Orolem, Jadem, Alou, Tuliou, Cord a všemi ostatními, byl právě ten svět, který se ze dne na den vytvářel v mysli Odsouzence v té soudní síni. Dříve nebo později skončí definitivním rozsudkem Soudce. Pokud mu ten svět – náš svět – bude připadat vyvážený, jako řádné místo, nechá Odsouzence naživu a náš svět bude dál existovat v jeho mysli. Pokud ten svět jako celek bude jen odrážet Odsouzencovu zkaženost, Soudce ho nechá popravit a náš svět přestane existovat. Můžeme napomoci tomu, aby Odsouzenec zůstal naživu, a zachovat tak existenci svou a našeho světa, budeme-li se neustále snažit o to, aby se stal lepším místem.

Proto mi Alwash – ten mohutný cizinec – dal svoje šaty. Snažil se odvrátit konec světa.

Kelx byla zkrácená forma ortského slova, jež znamenalo „trojúhelníkové místo“. Trojúhelníky hrály v ikonografii té víry podstatnou roli. V právě odvyprávěném příběhu byly tři klíčové postavy: Odsouzenec, Soudce a Nevinná. Odsouzenec představoval kreativní, ale nedokonalý princip. Soudce představoval spravedlnost a dobro. Nevinná byla inspirace, která měla moc Odsouzence vykoupit. Při individuálním posouzení každému z nich něco chybělo, ale když se vzali jako trojice, vytvořili nás a náš svět. Diskuse o povaze této trojice byly spouštěcím momentem stovky válek, ale oni všichni každopádně věřili v jednu či druhou interpretaci základního příběhu. V této fázi dějin se Kelx ocitl pod silným vlivem ostatních náboženství a získal obzvlášť zatrpklý a apokalyptický rozměr. Premisa celé víry byla v tom, že Soudce dříve či později rozhodne, což umožňovalo jejich přísedícím – jak se nazýval jejich klér –, svá stáda podle potřeby emocionálně burcovat tvrzením, že rozsudek je blízko.

Dnešní kázání bylo jedno z nich. Kelveři neměli dlouhé a složité obřady jako bazijci. Obřad se skládal z proslovu přísedícího Sarka, po němž následovaly rozhovory s kelvery, a celé to skončilo dalším proslovem. Bylo možné, že jsme všichni nedokonalí – a jak by také ne, když jsme vznikli v mysli násilníka a vraha –, a přesto díky čistému vnučení od Nevinné, které v okamžiku její smrti naplnilo duši Odsouzence, máme moc k tomu, abychom udělali svět lepší místem, které potěší vševidoucího a vševedoucího Soudce.

Přestože to bylo celé šílené, ve svém oslabeném stavu jsem v tom našel jistou působivost a experimentálně jsem zkusil na čas přistoupit na pravidla hry. Od znavače to může znít velmi nepravděpodobně, ale byli jsme zvyklí na to, že se nám předkládají fantastické kosmografické hypotézy, a v naší teorii jsme podobné věci prováděli neustále: tedy, čistě teoreticky jsme předpokládali, že nějaká hypotéza je pravdivá, abychom zjistili, kam nás dovede.

Historiku o Odsouzení jsem znal skoro tak dlouho, jako jsem byl naživu, ale jak jsem nyní seděl v oné kajutě, naučil jsem se o té víře – nebo alespoň o této sektě – dvě věci, které jsem předtím neznal. Za prvé, že události z našeho světa, které se dějí paralelně (každá osoba dělá ve stejné době něco jiného), Odsouzenec rozdělí a odvypráví Soudci po sobě. Nebylo možné vyprávět příběhy miliard lidí souběžně, proto je rozlámal na kratší, únosnější vyprávění a odříkal je za sebou. Tak například můj sestup z ledovce s Bražžem, Larem a Dagem byl Soudci vyličen jako jeden samostatný příběh, po kterém se Odsouzenec vrátil v čase, aby odvyprávěl třeba to, co tentýž den dělala Ala. Anebo pokud Ala neudělala nic neobvyklého – pokud například nebyla postavena před žádnou závažnou volbu – mohlo se stát, že o ní Odsouzenec neřekl nic, a ona se tak prozatím Soudcovu zkoumavému zraku vyhnula.

Plná pozornost Soudce se soustředila pokaždé jen na jeden příběh. Když byl váš příběh vyprávěn, ocitali jste se pod neúprosným dohledem Soudce, který viděl všechno, co děláte, a věděl všechno, co si myslíte – takže v takových okamžicích bylo důležité se správně rozhodnout! Pokud se někdo zúčastňoval kelxových obřadů dost často, vypěstoval si šestý smysl na to, kdy se jeho příběh Soudci vypráví, a polepšil se, aby dělal ta správná rozhodnutí.

Za druhé, vnuknutí, které v okamžiku její smrti přešlo z Nevinné do Odsouzenice, bylo virové povahy. Přešlo z něj do každého z nás. Každý z nás měl stejnou moc vytvářet nové světy. Existovala naděje, že jednou přijde Vyvolený, jenž vytvoří svět, který bude dokonalý. Pokud k tomu někdy dojde, budou zpětně spaseni nejenom on a jeho svět, ale i všechny ostatní světy a jejich stvořitelé.

Když ke mně Sark obrátil svůj pohled a zeptal se mě, co jsem v poslední době pro záchranu světa udělal, začal jsem v duchu své snahy o přistoupení na hru vyprávět upravenou verzi svého sestupu z ledovce. Vypustil jsem všechny zmínky o role, šňůře a sféře. A chtěl jsem vypustit Dagovu smrt – nebo to, že byl jako mrtvý ponechán v trhlině. Ale jak jsem pokračoval, zjistil jsem, že ten příběh nedokážu říct bez toho, abych do něj tuto část začlenil. Jednoduše to ze mě vypadlo jako vnitřnosti, které dál a dál vyhřezávají z břicha zraněného zvířete. Vymklo se mi to celé z rukou. Měl jsem v úmyslu přistoupit na hru, jako by to byla nějaká intelektuální salónní kratochvíle, ale moje emoce zvítězily a nadiktovaly mi, co říct. Uvědomil jsem si (příliš pozdě), že v celé organizaci této archy je cosi, co je vymyšleno tak, aby takhle hrálo na city. Nebyl jsem první cizinec, který přišel na jedno z jejich shromáždění a vylil si srdce. Oni to čekali. Počítali s tím. Proto Kelx přetrval dva tisíce let.

Když jsem skončil, podíval jsem se na Alwashe. Čekal jsem, že v jeho tváři uvidím triumfální výraz. Jo, dostal mě, ale fajn. Jenže on se tak vůbec netvářil. Jenom vážně a trochu smutně. Jako by věděl předem, co se stane. Jako by to nebylo poprvé. Jako by se to jednou stalo i jemu.

Ticho, které následovalo, bylo dlouhé, ale nepůsobilo trapně. Potom mi přisedící Sark řekl, že s ohledem na okolnosti není vůbec jasné, jestli jsem udělal něco špatného. Pochopil jsem to tak, že když Soudce vyslechl od Odsouzence příběh Bražže, „Vita“, Lara a Daga, nevzal si z něho, že by měl být Odsouzenec popraven. V nejhorším případě se jednalo o neutrální svědectví. Obrovsky se mi při tom ulevilo a v příští chvíli jsem k sobě pocítil nenávisť, že se nechávám citově manipulovat šarlatánem.

Sark to uzavřel tak, že jestli z toho mám i nadále špatný pocit, měl bych se snažit víc, až Odsouzenec příště uzná za vhodné vylicít před nebeským soudem nějakou část mých záležitostí.

Někteří z ostatních měli pro přisedícího ještě horší příběhy. Něčemu z toho, co jsem slyšel, jsem se zdráhal uvěřit. Nebyl jsem na shromáždění jediný nováček; z afektovaných úsměvů na tvářích ostatních bylo jasné, že také oni byli přinuceni, aby se dostavili. Měl jsem podezření, že někteří své historky přikrášlují, jen aby zkusili, jestli přisedícího vyvedou z konceptu.

Pravidlem těchto obřadů zjevně bylo, že když všichni přítomní přednesou, co mají na srdci, přisedící to zakončí hřímavým proslovem.

„Odedávna říkáme, že den Soudcova konečného rozsudku se blíží. Blíží se věčně. Ale *dnes* vám říkám, že je *tady*. Znamení to jasně ukazují! Soudce, anebo jeho zmocněnec, *byl zpozorován* na obloze nad námi! Upřel své rudé oko na znavače v jejich koncernech a vykonal na nich svůj rozsudek. Teď obrací svůj zrak na nás ostatní! Takzvaný Nebeský strážce před nímho předstoupil, aby mu přednesl své naléhavé prosby, avšak Soudce ho prohlédl a v hněvu ho vyhnal! Co má udělat s *vámi*, kteří jste se shromáždili v této kajutě? O kom bude Odsouzenec hovořit před soudem v poslední den? Má mluvit o tobě, Vite, a tvých skutcích? Aby dokázal, že on a všechno jeho dílo si zaslouží zůstat naživu, má mluvit o tobě, Triade? Anebo o tobě, Therasi, anebo o tobě, Everelle? Mají být vaše skutky tím, co v poslední den zvrátí misky vah na tu či onu stranu?“

Byla to těžká otázka – měla taková být. Přisedící Sark neměl v úmyslu nám na ni odpovědět. Místo toho se každému dlouze a hluboce podíval do očí.

Až na mne. Já jsem zíral do stěny. Snažil jsem se rozluštit, co tím myslel. Soudce byl spatřen na nebesích? Nebeský strážce byl v hněvu vyhnán? Měl jsem tato prohlášení brát doslovně?

Jestli se Nebeskému strážci stalo něco zlého, co to znamená pro Jesryho?

Zoufale jsem toužil se to dozvědět. Neměl jsem odvalu se zeptat.

Když bylo po všem, byl jsem tak vyčerpaný, že jsem se nedokázal pohnout. Zatímco se kajuta vyprazdňovala, posadil jsem se sklesle k ocelové přepážce a nechal jsem si otrásat mozek lodními motory.

Jeden z ostatních farníků – pokud to byl ten správný výraz – hovořil s Alwashem. Když byla kajuta skoro prázdná, přišli ke mně. Sedl jsem si rovně a pokusil jsem se sebrat sílu, abych odrazil další náboženský prosluv.

Ten nový muž se jmenoval Malter. „Tak mě napadlo,“ řekl Maker, „nejste jeden ze znavačů?“

Nepohnul jsem se a nepromluvil jsem. Snažil jsem se rozpomenout, jak na nás Kelx pohlíží.

„Ptám se proto,“ pokračoval Malter, „že než jsme vypluli, po městě se povídalo, že v posledních dnech sešel z ledovce znavač v přestrojení, který se dostal přesně do takových potíží, jaké jste popsal.“

Překvapilo mě to. Ale ne tolik. Nebylo těžké si představit, jak Laro každému, kdo je ochotný poslouchat, divoce líčí své blouznivé a tragické dobrodružství se znavačem, který si říká Vit. Možná jsem povytáhl obočí nebo tak něco.

„Vždycky jsem se chtěl s nějakým znavačem setkat,“ řekl Malter. „Byla by to pro mě pocta.“

„No, tak se vám to právě povedlo,“ řekl jsem.

Znavák: Znavač. Hanlivý výraz používaný v záhradbí. Spojovaný se sækuláry, kteří se ztotožňují s ikonografiemi, jež vykreslují znavače v mimořádně negativním světle.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Mahšt byl čtyřikrát větší než město kolem Svante Edhara a jako takový byl zároveň největším městem, které jsem během svého peregrinátu zatím navštívil – anebo v celém svém životě, když na to přišlo. K velkému zděšení pravidelných cestujících – lidí, kteří putovali do Arktidy a zpátky podobnými dopravními loděmi neustále –, jsme nedostali povolení vplout do přístavu a zakotvit u mola jako obvykle. Místo toho jsme museli zůstat opodál a udržovat svou polohu ve vnějším přístavu. Z můstku unikla zpráva, že Mahšt je vzhůru nohama v důsledku pohybu vojenských konvojů a situace se mění z hodiny na hodinu.

Většinu dne jsem strávil na palubě jen tím, že jsem si to místo prohlížel a užíval jsem si, že jsem v takové části světa, kde se mě počasí nesnaží zabít. Přestože Mahšt ležel severněji než Edhar, na padesáti sedmi stupních severní šířky, podnebí měl mírné díky proudu teplé oceánské vody. Ona vlastně nebyla teplá, jenom spolehlivě chladná. Člověk se mohl cítit příjemně, pokud měl bundu a zůstával v suchu. Zůstat v suchu mohlo být docela náročné.

Mahšt byl postavený kolem fjordu, který se rozděloval do tří ramen. Každé z ramen mělo odlišné využití. První bylo vojenské a poměrně rušné. Druhé sloužilo obchodu. Bylo vybudováno někdy na sklonku praktického věku, k odbavování nákladu v ocelových kontejnerech, a od té doby se příliš nezměnilo. Normálně by naše loď připlula k osobnímu terminálu v téhle

oblasti. Třetí rameno bylo nejstarší. Bylo postaveno z kamene a cihel tisíc let před Rekonstitucí, v době, kdy byly lodě poháněny silou větru a vykládaly se ručně. Očividně byla po takovém zařízení poptávka i dnes, protože menší plavidla připlouvala k jeho kamenným přístavištím a odplouvala neustále.

Staré město a přístavní budovy byly postaveny na zasypaných mělčinách protkaných soustavou kanálů, které byly ve Starém Mahštu úzké a nepravidelné, kdežto v obchodním a vojenském sektoru je tvořila síť pravidelně uspořádaných koridorů. Většina země, kterou ramena fjordu oddělovala, byla příliš strmá, než aby se na ní dalo stavět. Kamenné věže a hřbety poskytovaly útočiště starým hradům, přepychovým kasinům či radarovým stanicím. Území mimo město bylo ještě příkřejší: zamlžená zelenočerná stěna, ze které strměly nerozpoznatelné konstrukce, jež jako by visely pod šílenými úhly míli vysoko na nebi. Alwash mi vysvětlil, že jsou tam místa, kde lidé platí, aby mohli sjíždět dolů po zhutněném sněhu. V tu chvíli mě na tom nic nelákalo.

Trvalo jeden den, než přijel vlečný člun a odvezl nás k molu ve Starém Mahštu. Podle pravidelných cestujících se to nikdy předtím nestalo – vždycky dopluli do „nové“ obchodní čtvrti. Takže i když jsem byl plně zaujatý fungováním vlečného člunu a měnicími se výhledy na skladiště, archy, katedrály a městské centrum Starého Mahštu, musel jsem se teď zamyslet nad tím, jak najdu Cord, Sammanna, Gnela a Yula – nebo jak bych jim mohl pomoci, aby našli oni mě. Mám předpokládat, že mě budou čekat v obchodním přístavu, a vydat se tam? Nebo se už dozvěděli o narušení dopravy a budou mě očekávat ve Starém Mahštu?

Jakmile jsem sešel po přístavním můstku, bylo mi jasné, že Starý Mahšt je to správné místo. Jelikož vojenská část města nemohla nepořádek tolerovat a pro komerční sektor byl nevýnosný, byl veškerý chaos vytlačen do starého města, které se stalo královstvím zhacených plánů a různých improvizací. Veškerou ubytovací kapacitu vlastního města zabrali podnikatelé z jihu, kteří byli zapojení do projektu přesunu armády na sever, a tak lidé přespávali v mobách a transportkách nebo na ulicích. Všechny dveře před nimi byly zamčené a u mnohých byla stráž, takže je to svedlo na všechna otevřená místa, která se dala najít, jako vršky mol, nezastavěné úseky přílivových mokřin a parcely, na nichž byly zbourány staré sklady, aby uvolnily místo novým projektům, které se nikdy nerealizovaly. Do toho mě přístavní můstek vyplívl. Ploužil jsem se po něm na molo a očima jsem pátral v davu po svých přátelích. Jak jsem hledal jejich obličej, byl jsem po můstku zatlačován stále níž a viděl jsem toho čím dál méně. Pak jsem už byl dole v tom mumraji a neviděl jsem nic. Jelikož jsem neměl žádný plán, nechal jsem se vést prouděním davu. Když jsem vycítil tišiny nebo zpětné proudy, bokem jsem se do nich protlačil, postavil jsem se a rozhlédl jsem se kolem. Z toho, co jsem zatím popsals, byste mohli hádat, že to byl obraz děsivé chudoby, ale čím déle jsem to pozoroval, tím mi bylo jasnější, že se tady dá sehnat práce, že ti lidé sem přišli, aby ji

našli, a že to, na co se dívám – to, čeho jsem se stal *součástí* –, je určitý blahobyt. Mladí muži se řadili do front, aby si promluvíli s důležitými lidmi, zřejmě nákupčími práce, jak jsem usoudil. Mnozí další přijeli prodávat zboží nebo nabídnout služby těm, kdo práci našli, a tak tu lidé připravovali jídla na vozících nebo na otevřených ohních, nabízeli záhadné předměty z kapes svých kabátů nebo velice podivně upoutávali pozornost, čímž, jak jsem si pomalu uvědomil, naznačovali, že jsou ochotní prodat své tělo. Staré, rozhrkané omnibusy si pomaleji než krokem razily cestu davy, aby vyvrhly nebo nabraly cestující. Jedinými kolovými dopravními prostředky, jež se zdály být prakticky k užítku, byla jízdní kola a motorové skútry. Kazatelé z nejrůznějších arch obšancovali úzká hrdla toho proudění a vykřikovali do praskajících zesilovačů evangelia a prorocství. Všude byla spousta neodvezených odpadků a výkalů pod širým nebem, takže jsem byl nakonec rád, že není tepleji.

Velkorysý podnebí již dlouho lákalo přistěhovalce, kteří přicházeli z celého světa, samostatně nebo ve vlnách, a šplhali do fjordů a horských údolí, aby žili tak, jak chtějí. Postupem času si osvojili vlastní způsoby oblékání a dokonce získali svébytné rasové znaky. Koupil jsem si jídlo z vozíku – jednoznačně nejlepší pokrm, jaký jsem měl od své poslední večeře ve Svante Edharu –, postavil jsem se tam, jedl jsem a sledoval jsem tu podívanou. Dlouhovlasí horalé, zásadně každý sám. Početná rodina pohybující se v sevřené formaci, muži v kloboucích se širokou střechou, ženy se závoji přes obličej. Mnohonárodnostní skupina, ve které měli všichni červená trička a kde všechny hlavy – jedno jestli mužská nebo ženská – byly ostříhané dohola. Plemeno, pokud se to tak dalo nazvat, vysokých lidí s kostnatými nosy a předčasně zbělenými vlasy, jehož zástupci nabízeli čerstvé škeble balené v plastových bednách plných mořských řas.

Po hodině mimo loď se jasně ukázalo, že najít Cord, Sammanna a Cradeovy může klidně trvat víc než jeden den. Začal jsem přemýšlet o tom, kde bych mohl strávit noc – protože jsem se konečně dostal do zeměpisné šířky, kde v tomto ročním období slunce na několik hodin zapadalo. Věděl jsem, že tak daleko na severu žádné koncentry nejsou. Ale ve městě tak starém musel být alespoň jeden malý matém – možná dokonce takový, který pochází ze starého matémového věku. Zabraný do úvah, jestli bych měl zkusit nějaký najít a přesvědčit jeho obyvatele, aby mě pustili dovnitř, jsem kráčel po široké ulici, která se táhla od nábřeží nahoru k bazské katedrále, a pátral jsem na průčelích starých domů po matémové architektuře nebo po něčem, co by vypadalo jako klauzura.

Všiml jsem si, že na litinovém stojanu lampy je připevněný špízolap, což mi připomnělo Sammanna a jeho umění získávat z takových zařízení informace. Možná jsem na to šel špatně. Třeba mě Sammann sleduje pomocí špízolapů, ale moji přátelé mě nedokážou dohonit, protože jsem pořád v pohybu. Rozhodl jsem se tedy, že až budu na nějakém nápadném místě, na

chvíli se zastavím a zkusím, jestli to pomůže. Právě jsem narazil na Maltera s Alwashem, kteří mi dali adresu ubytovny kelxské misie, kde bych mohl přespat, kdyby bylo nejhůř, a říkal jsem si, že když mám takový záložní plán, možná by stálo za to zkusit se někde posadit a čekat. Vybral jsem si místo na otevřeném prostranství před katedrálou, v přímém záběru špízolapu připevněného ke konzole na průčelí radnice Starého Mahštu.

A tehdy jsem byl přepaden.

Alespoň jsem si zpočátku myslel, že to je přepadení. Moji pozornost upoutal pouliční akrobat, který ve vzdálenosti asi padesáti stop předváděl gymnastické cviky. „Hej, Vite!“ řekl někdo vpravo za mnou. Otočil jsem obličej přímo proti řítící se pěsti.

Zatímco jsem ležel, někdo mi prudce vytáhl svetr z kalhot, aby mi obnažil horní část břicha. Z nějakého důvodu jsem si vzpomněl na Lia, který byl přemožen o apertu, když mu stand'áci přetáhli přes hlavu jeho rolu. Proto místo abych si chránil obličej, jak jsem měl, jsem se neobratně pokusil zastrčit si svetr zpátky, kam patřil. Něčí ruce tam hbitě pracovaly, vyškubávaly něco z opasku mých kalhot.

Byla to moje rola, šňůra a sféra. Složil jsem si je do úhledného balíčku, zastrčil jsem si je do kalhot, abych je schoval, a překryl jsem je svetrem.

Z úrovně země je výhled mizerný. Zvláště když člověk leží na boku v embryonální poloze a nahoru se dívá koutkem oka. Ale vypadalo to, jako by si dva muži hráli s balíčkem, který mi ukradli, přetahovanou, snažili se ho rozebrat. Šňůra se odmotala a rola, kterou jsem poskládal do kompozice zvané osmiskladová obálka, se rozevřela. Vysypala se z ní moje sféra zmenšená do kuličky. Chytil jsem ji při druhém odskoku. Ruku mi přišlápla noha. „Snaží se to použít!“ vykřikl někdo. Nějaký muž se na mě vrhl. Jedno koleno z každé strany těla. V tomto okamžiku se ve mně probudil reflex. Lio mi vysvětlil, že jakmile si na mě někdo sedne, už se nikdy nezvednu, a tak jsem se zkroutil stranou, jakmile jsem vytušil, co se děje, přetočil jsem se zády nahoru a břichem dolů a kolena jsem přitáhl pod sebe, takže ve chvíli, kdy na mně přistála váha toho muže, jsem mu nastavoval spíš zadek než břicho a nohy jsem měl pod sebou, kde jsem je mohl použít. Ruku jsem měl pořád přišpendlenou k zemi něčí nohou, ale sféra vězela mezi mojí dlaní a dlažbou. Zvětšil jsem ji. Nafukující se sféra muže donutila, aby nohu zvedl, a když získala velikost hlavy, jeho noha z ní sklouzla úplně a moje ruka se uvolnila. Strčil jsem ruku pod sebe a odrazil jsem se, jak to šlo, oběma rukama a nohama. Chlap na mně mi omotal ruce kolem těla, když jsem se zvedal, ale sevřel jsem mu v pěsti jeden malíček a škulbl jsem. Zařval a pustil mě. Vyzrazil jsem vpřed, aniž bych se díval za sebe. „On mě očaroval!“ vykřikl někdo. „Ten znavák mě očaroval!“

Část mého já – nebyla to ta moudřejší – chtěla tomu člověku vysvětlit, jaký je idiot, ale ta větší část se jednoduše chtěla od těch záhadných úročníků dostat co nejdál. Jak věděli, že používám jméno Vit? Otočil jsem se, abych si je

prohlédl. Jak jsem probíhal davem, zůstával za mnou volný prostor. Několik mužů se do něho vrhlo a hnalo se za mnou. Nikdy předtím jsem je neviděl. Ale v těch tvářích bylo cosi povědomého – patřili ke stejné etnické skupině jako Laro a Dag. Ghítové, jak je nazval Bražž.

Měli problémy, aby mi stačili, ale jejich hlasům jsem utéct nemohl. „Zastavte ho! Zastavte toho znaváka!“ Nezdálo se, že by to mělo velký účinek. „Vrah! Vrah! Zastavte ho!“ Ukázalo se, že tím mi situaci jediné usnadnili, protože nikdo se nechtěl postavit do cesty mohutnému, sprintujícímu vrahovi. Proto se z toho pak stalo: „Zloděj! Zloděj! Ukradl peníze staré paní!“ Tehdy se dav uzavřel a lidé mi začali nastavovat nohy, abych zakopl.

Několik jsem jich přeskočil, ale bylo jasné, že se z toho zaplněného náměstí musím dostat pryč, a tak jsem zahrnul do první vybíhající ulice, která se mi naskytla, a potom do uličky, která z ní odbočovala. Byla tak úzká, že jsem se mohl dotýkat obou stran, ale aspoň už jsem neměl ten pocit, že jsem obklopený obrovským nepřátelským davem.

Zaslechl jsem bzúčení skútrových motorů. Jeli za mnou. Místní kluci na skútrech, kteří se ve spleti uliček vyznali, se mě snažili na další křižovatce odříznout.

Zkusil jsem několik dveří, ale byly zamčené. Pak jsem se dopustil chyby, když jsem to udělal před ozbrojeným hlídačem, který stál u směnárny o několik dveří dál. Sundal si z ramene zbraň a zamumlal něco do svého límce. Vrátil jsem se, vzal jsem to nejbližší boční uličkou, kterou jsem našel, a běžel jsem skrze ni asi tři sta stop k místu, kde po mostě překonávala úzký kanál. Několik mladíků na skútrech vyjelo, aby mi most zablokovalo, hned jak jsem k němu doběhl. Podíval jsem se dolů a zjistil jsem, že část bahnitého dna kanálu není pod vodou. Zřejmě byl odliv. Bez uvažování jsem skočil dolů, přistál jsem a překulil se do měkkého bláta. Ucítil jsem bolest, ale pokud jsem to mohl posoudit, nic jsem si nezlomil. Jedním směrem se kanál stáčil zpátky k náměstí. Druhým vedl k volnému horizontu oblohy: nábřeží. Rozběhl jsem se tam. Říkal jsem si, že kdybych se dostal na pobřeží, mohl bych si vyprosit odvoz na člunu, nebo nějaký ukrást. I kdybych musel plavat, bylo by to bezpečnější než být uprostřed toho davu.

Jenže v bahně jsem nemohl běžet moc rychle. A tak jako tak jsem byl vyčerpaný. Zapomínal jsem dýchat. V rozmezí několika stovek stop se přes kanál klenula řada mostů a já jsem pozoroval, jak se na mostech přede mnou shromažďují lidé a vzrušeně na mě ukazují.

Otočil jsem se a na mostě za sebou jsem spatřil ještě početnější dav. Lidé měli připravené láhve a kameny. Snažit se pod těmi mosty proběhnout by byla sebevražda. Stěny kanálu byly kolmé, ale zdivo bylo staré a hrubě přitesané. Pokusil jsem se po něm vyšplhat nahoru. Zvuk skútru se přiblížil a něco mě udeřilo do temene hlavy.

K vědomí jsem přišel krátce poté, co jsem přistál uprostřed kanálu ve vodě hluboké po kolena. S křikem jsem se vynořil, abych se nadechl, ale během deseti sekund jsem schytl stejný počet zásahů kameny a láhvemi.

„Přestaňte! Přestaňte! Ten znavák nemá kam utéct. Držte ho na místě,“ řekl nějaký samozvaný vůdce: podsaditý ghít s rozčuchanými vlasy. „Náš svědek je už skoro tady,“ prohlásil.

A tak jsme všichni čekali na „svědka“. Dav se roztřídil. Většinou to byli náhodní kolemjdoucí, které na mosty nebo k okraji kanálu přilákala obyčejná zvědavost nebo víra, že pomáhají dopadnout zloděje peněženek. Ti se však vytratilí nebo byli vytlačeni nově příchozími: ghíty s čudlami. Takže když asi o minutu později dorazil svědek, usazený v zadní části šlapacího taxíku, sto procentní většinu v davu těch, kdo na mě hleděli dolů, měli ghítové. A žádný z nich nevěřil, že bych byl zloděj peněženek. Čemu tedy věřili? Pochyboval jsem, že na tom většině z nich vůbec záleží.

Svědek byl Laro. Nohu měl ve vojenské dlaze. „To je on! Na jeho tvář nikdy nezapomenu! Použil znaváckou magii, aby se zachránil – ale našeho bratra Daga tam nechal jako mrtvého.“

Podíval jsem se na něho, jako bych chtěl říct *to si určitě děláš legraci*, ale výraz v jeho obličejí byl tak upřímný, že jsem sám zapochyboval o svojí verzi příběhu.

„Jdou sem policajti,“ varoval někdo. Vlastně jsme podobná varování poslouchali celou dobu, co mě tady drželi v pasti. Přál jsem si, aby sebou ti policisté hodili. Ale nebyl jsem si jistý, jestli se ke mně budou chovat líc.

„Vyřídme to!“ zakřičel kdosi s pohledem upřeným na vůdce, který přistoupil k okraji. Z boku k němu nenápadně přistoupil mohutný chlapík, který držel oběma rukama nad hlavou velký kus dlažby a pozorně si mě prohlížel.

Vůdce na mě ukázal. „Je to znavák. Laro to může dosvědčit. Tihle dva naši důkaz, který ukrýval pod šaty!“

Dva mladí ghítové – ti, kteří mě přepadli – byli dostřkáni před dav tak energicky, že málem přepadli do kanálu. Měli mou rolu, šňůru a sféru. Na výzvu vůdce je zvedli, aby si je všichni mohli prohlédnout. Dav hlasitě vzdychal, jako by to byly jaderné hlavice.

„Ten znavák porušil starý zákon, který takové jako on drží odděleně. Přišel mezi nás jako špión. Všichni víme, co udělal ubohému Dagovi. Můžeme si jen domýšlet, jaký osud chystal Larovi –, kdyby se Laro hrdinně neprobil z jeho nástrah. Budeme to tolerovat?“

„Ne!“ vykřikl dav.

„Dočkáme se od policistů nějaké spravedlnosti?“

„Ne!“

„Ale zajistíme, aby byla vykonána spravedlnost?“

„Ano!“

Vůdce kývl na mohutného muže s balvanem. Mrštil jej dolů na mě tak těžkopádně, že se mi podařilo z jeho dráhy snadno uhnout. Ale několik menších, rychlejších střel přilétlo hned po něm. Jak jsem běhal sem a tam, abych jim dělal pohyblivý terč, zahlédl jsem v kanálu asi sto stop daleko kamenné schodiště. Kdybych se po něm dostal nahoru, byl bych aspoň znovu na úrovni ulice – ne v téhle beznadějně situaci, dole pod davem. Rozběhl jsem se k němu. Do zad mě zasáhlo několik dalších láhví a kamenů, ale spojil jsem si ruce v týle, abych si chránil hlavu.

Na horní konec schodiště jsem se dostal v pořádku, ale čekali tam na mě. Sotva jsem vystoupal na úroveň ulice, podtrhli mi nohy a srazili mě dolů na dlažbu. Jeden z nich na mě upadl, nebo to možná byl nemotorný pokus se na mě vrhnout. Chytil jsem ho za klopou saka a podržel jsem ho tam, držel jsem ho na sobě jako štít. Lidé se navzájem odstrkovali lokty, aby se ke mně dostali a mohli si do mě kopnout, ale většina se jich zarazila, když uviděli, že jim v cestě překáží jeden z nich. Natáhli dolů ruce, aby ho popadli a postavili na nohy. Skončilo to tak, že mi po něm v ruce zůstalo jen prázdné sako. Pokusil jsem se vstát, ale zatlačili mě dolů. Zaujal jsem embryonální polohu a rukama jsem si chytil hlavu.

O pár sekund později jsem uslyšel vrískot.

Vřískot byl rozhodně lidského původu, ale nepodobal se ničemu, co jsem kdy slyšel. Jak moc byl znepokojivý, by snad mohlo vystihnout, když řeknu, že dokonale vyjadřoval, jak jsem se cítil. V té panice a zmatku mě dokonce napadlo, jestli nemohl uniknout z mého vlastního hrdla. Vřískot způsobil, že všichni znehybněli. Přestali mě napadat, nesnažili se probojovat dost blízko, aby si mohli kopnout. Místo toho všichni kolem stáli a snažili se přijít na to, odkud vrískot přišel a co ohlašuje.

Překulil jsem se na záda. Kolem mě se udělal prostor. Tedy – kolem mě a muže v červeném tričku s vyholenou hlavou.

Postoupil ke mně a vytáhl z kapsy něco, co se rychle zvětšilo: sféru. V sekundě ji roztáhl tak, že měla v průměru pět stop, zůstala ale poměrně splasklá. Zakryl mě s ní. Vyčnívala mi z ní hlava a nohy, ale zbytek těla jsem teď měl před dalšími ranami chráněný – alespoň dokud tam ten muž bude stát a sféru držet. Mohl ji odnést náraz větru. Ale vyřešil to tak, že se nahoru na ni vyhoupl a zaujal postoj – v pozici, která by byla vratká i tehdy, kdyby se o ni snažil oběma nohama. On přitom přenášel veškerou váhu na jednu nohu, zatímco druhou držel vysunutou před sebou. Když jsme byli mladší, občas jsme se snažili na sféru postavit, byla to taková dětská hra. Někteří dospělí to praktikovali jako cvičení, aby si zdokonalili rovnováhu a reflexy. Ale tohle byla dost zvláštní chvíle na gymnastiku.

Mělo to však užitečný vedlejší účinek, neboť lidé kolem propadli ještě většímu zmatku než předtím kvůli vrískotu. Ale za pár okamžiků jeden bystrý mladý muž vypátral moji hlavu – lákavý a nápadný cíl –, načež ke mně přistoupil a máchl jednou nohou dozadu, jak se chystal mě kopnout. Zavřel

jsem oči a v duchu jsem se obrnil. Nad sebou jsem uslyšel ostrý, dunivý zvuk. Otevřel jsem oči a uviděl jsem, jak útočník pozpátku padá. Vzápětí mi do tváře chrstlo cosi vlhkého: sprška krve. Na nedaleké dlažbě zarochotily kamínky či co. Mrkáním jsem dostal krev z očí a pochopil jsem, že to nejsou kamínky, ale zuby.

Další výkřik vyšel z okraje davu. Byl úplně jiný než prve ten vrískot. Bylo znát, že vychází z člověka, který zažívá doslova neuvěřitelné množství bolesti; jeho výkřik zněl překvapeně, jako by říkal: *netušil jsem, že něco může bolet tak strašně jako to, co se mi děje teď!* Všichni se tím směrem obrátili, až na jednoho ghíta, který se hnal ke mně a k mému ochránci se zvláštním, neměnným výrazem ve tváři, z kapsy vytahoval nůž a švihnutím ho otevíral. Tentokrát jsem viděl přesněji, co se stalo. Muž stojící na sfěře nade mnou předstíral, že volnou nohou udělá kop vpřed, a útočník mávl nožem do místa, kam si myslel, že kop směřuje; ale ještě než si stačil uvědomit, jak moc minul, můj ochránce ruku s nožem uchopil a zkroutil ji špatným směrem – ale ne tak, že by jednoduše udělal prudký pohyb zápěstím: on vyskočil nahoru a ve vzduchu udělal salto nad útočnickovou paží, jejíž klouby a kosti za doprovodu několika tupých zvuků s křupnutím povolily. Sféra se ze mě skutálela. Nůž spadl na zem. Pokusil jsem se ho připlácnout rukou, ale příliš pozdě – můj ochránce jej odkopl tak, že nůž přeletěl přes okraj kanálu a zmizel.

Byl jsem nechráněný. Ale sotva na tom záleželo, protože celý dav se sunul směrem k tomu strašlivému, užaslému křiku. Zapřel jsem se rukama a nohama a klekl jsem si.

Původcem toho jaketu byl dospělý ghítský muž, kterého držela v jakémsi složitém zápasnickém chvatu žena v červeném tričku s vyholenou hlavou. Asi osmnáctiletý mladík, který se jí podobal, stál zády k ní a zdatně odrážel každého, kdo by se chtěl přiblížit. Než jsem se dostal k celé scéně na dohled, dav začal po těch dvou házet kamením. Můj ochránce mě nechal být a proklouzl davem, aby se k těm druhým dvěma v červených tričkách připojil a pomohl jim odrážet střely. Začali společně ustupovat. Většina davu se pohybovala za nimi, ale někteří se začali nenápadně vytrácet; házení kamenů na osamoceného znavače pro ně možná byla dobrá kratochvíle, ale toho, co se dělo teď, se účastnit nechtěli.

Napadlo mě, že bych mohl jednoduše zmizet, a otočil jsem se. Zjistil jsem, že hledím přímo do očí vůdce ghítů. Měl pistoli. Mířila na mě. „Ne,“ řekl, „nezapomněli jsme na tebe. Hod' sebou!“ Pokynul zbraní ve směru, kterým se podle všeho pohyboval dav. Lidé pomalu pronásledovali ustupující postavy v červených tričkách po okraji kanálu na otevřenější prostranství vzdálené asi sto stop: bylo to náměstí, k němuž se u kanálu sbíhaly dvě ulice. „Otoč se a běž,“ poručil.

Otočil jsem se a vykročil jsem směrem k náměstí. Většina davu už kolem nás prošla, takže jsem se teď ocitl na vnějším okraji, v zadních řadách možná stohlavého zástupu. Zprvu všichni lehce klusali a pak se rozběhli za třemi

ustupujícími postavami, které ve snaze uniknout drtivé převaze útočníků házejících kameny a mávajících noží mezitím odtáhly své rukojmí až na náměstí.

Muž, který mě držel v zajetí, a já jsme vstoupili na náměstí. Okraj kanálu jsem měl nalevo, náměstí se od něho prostíralo po mojí pravici. Z té strany se teď ozvaly nové válečné pokřiky. Termín válečný pokřik používám pro to nelidské zavřísknutí, které ze sebe vyrazil muž v červeném tričku, když se zjevil, aby mě ochránil. Teď jsme jich slyšeli deset najednou. Ten první skřek, jak jsem se už zmínil, jednoduše všechny paralyzoval. Ale brzy jsme se naučili spojovat si ten zvuk s mistry údolní nauky, kteří rozdávají údery do tváře a lámou končetiny. Bitevní linie červených triček se zhmotnila na našem levém křídle; byli na náměstí přichystaní a jenom čekali, až nás ti první tři přilákají na místo. Všechny hlavy se otočily k nim a všechna těla od nich ucouvla. Ještě než jsme tu podívanou stačili řádně vstřebat, každý z červenotričkářů poslal jednoho nebo dva členy davu s krvavým tržným zraněním na dlažbu. Lidem v davu začalo docházet, že jsou zprava obklíčeni a že náměstí je územím nepřátel, doleva však nemohli, protože tam byl kanál, a tak se s nadějí, že se vrátí stejnou cestou, kterou přišli, otočili nazpátek. Ale další salva válečných pokřiků se ozvala zezadu, kde se několik červenotričkářů vyhoupllo z kanálu. Schovávali se tam, přitisknutí k nerovné stěně kanálu jako horolezci, a my jsme kolem nich prošli, aniž bychom to tušili. Tato skupina davu odřízla cestu k ústupu. Lidé se teď mohli jen pokusit protáhnout mezi okrajem kanálu a červenotričkáři na náměstí, nebo naskákat dolů do kanálu. Jakmile několik prvních těmito cestami uniklo, chtěli to tak udělat všichni, a dav zachvátila panika. Červenotričkáři je pustili. V několika okamžicích téměř všichni moji útočníci jednoduše zmizeli. Obě linie červenotričkářů se spojily a stáhly se do kruhu s velkými rozestupy, který měl asi dvacet stop v průměru. Byli obrácení směrem ven. Hlavy se jim ani na okamžik nezastavily. Uvnitř kruhu byli tři lidé: ghít s pistolí v ruce, já a jeden červenotričkář, který se neustále pohyboval tak, aby byl mezi mnou a hlavní zbraně.

Jedna žena v červeném tričku, která byla součástí kruhu, zvolala: „Mušketa!“, což bylo absurdně zastaralé orské slovo označující střelnou zbraň s dlouhou hlavní. Červenotričkáři po obou stranách se k ní okamžitě otočili zády a zadívali se každý jiným směrem. Všichni ostatní ale udělali to, co se přirozeně nabízelo: sledovali pohled ženy na vršek zaparkovaného dunikolu na kraji náměstí. Jeden ghít tam vylezl s dlouhou puškou a mířil s ní směrem k nám. Žena, která vykřikla varování, poskočila dopředu, zvedla ruce a udělala hvězdu, kterou se dostala na víko odpadového kontejneru. Odtamtud se vrhla stranou a udělala kotoul, čímž se přesunula k fontánce na pití; došlápla na ni, prudce změnila směr a přistála u neprořezaného stromu. Chytila se ho rukou, obtočila se kolem něj, rychlými kroky přeběhla vrchem po lavičce a pak zmizela ve skupince chodců; hned se z ní zase vynořila a bylo vidět, jak sprintuje přímo k muži s puškou, ale v mžiku znovu změnila směr a skočila za

kiosk. Složitými manévry se rychle blížila ke střelci na dunikolu. Muž měl při všech těch náhlých změnách směru problému, aby na ni udržel zbraň namířenou. Na jeho místě bych nedokázal vystřelit, ani kdybych si tím měl zachránit život, tak úchvatné bylo sledovat její ekvilibristiku.

Zazněl výstřel. Nepřišel od muže na dunikolu ani od vůdce v kruhu za mnou. Ozval se z nějakého jiného místa: bylo těžké přesněji určit odkud, protože se odrazil ozvěnou od průčelí budov kolem celého náměstí. Podlomila se mi kolena.

Pět stop ode mne se vůdce ghítů ocitl v nepříjemnostech; červenotříčkář využil okamžiku, kdy výstřel odvedl pozornost, aby ho složil na zem a odzbrojil.

Gymnastka pokračovala v cestě směrem ke střelci na dunikolu; celý ztuhl a rozhlížel se všude kolem, jak se snažil identifikovat původce výstřelu.

Zazněl druhý výstřel. Puška vylétla rádobou ostřelovači z ruky a zarachotila na dlažbě. Chytil se za ruku a zařval. Žena v červeném tričku přestala s baletem, přešla do normálního sprintu a vyrazila přímo k odhozené zbrani.

„Mušketa,“ zvolal jeden z ostatních červenotříčkářů. Ukázal přes kanál. Opět se dva vedle něj otočili a zadívali se každý na jinou stranu. Nám ostatním chvíli trvalo, než jsme zjistili, co zahlédl.

Na protějším břehu kanálu stál vozík s jídlem, který jeho majitel prozíravě opustil. Zezadu k němu přijela trojkolka, přičemž množství cedulí a třepetajících vlajček na vozíku využila jako optické krytí. Jeden člověk ji řídil – Ganelial Crade – a druhý stál na plošině pro spolujezdce – Yulassetar Grade. Třímal dlouhou zbraň. Oslovil ostřelovače na vršku dunikolu, zakřičel na něj přes kanál. „První výstřel tě měl znehybnit,“ vysvětloval. „Druhý odzbrojit. O třetím se nikdy nedozvíš. Ukaž mi ruce. *Ukaž mi ruce!*“

Ghít zvedl ruce – jedna byla zakrvácená a zkroucená.

„Utíkej!“ zařval Yul a dal si pušku na rameno.

Ghít se zřítíl přes předeck dunikolu, chvíli se válel po dláždění, potom se zvedl a dal se na útěk.

„Razi, musíme jít!“ zavolal Yul. „Vy v těch červených halenách – ať jste kdo chcete – můžete se připojit. Možná se stejně jako my nemůžete dočkat, abyste z tohotohle města vypadli.“

Na náměstí vedl přes kanál most. Gnel po něm rychle přešel a zamířil ke mně. Kruh červenotříčkářů se rozestoupil, aby mu udělal cestu. Projel mezerou, přičemž po nich maličko nervózně pokukoval, a zastavil vedle mě. Skoro jsem se nemohl hýbat. Yul se ke mně sklonil, sevřel v pěsti můj opasek těsně za křížem a vyzvedl mě na trojkolku, jako by vytahoval z řeky bezvědomého voraře. Na tom maličkém vozítku teď bylo mimořádně přeplněno. Gnel opatrně, širokým obloukem zahrnul přes náměstí a rozjel se ulicí. Na uších měl sluchátka, zapojená do čudly. Sammann mu nejspíš odněkud udílel pokyny.

Červenotričkáři nás sledovali, klusali vedle trojkolky. Zřejmě pochopili, jak rozumný je Yulův názor, že je na čase vypadnout z města. Jakmile se ukázalo, kterým směrem jedeme, zrychlili, až hrozilo, že trojkolku předběhnou, což Gnela pobídlo, aby trošku víc šlápl na plyn. Zanedlouho už sprintovali. Za pár minut jsme byli míli daleko a dostali jsme se do oblasti kolejíšť a skladů, kde nebylo tolik lidí jako v srdci Starého Mahštu. Tady se mohla standardní vozidla po ulicích normálně pohybovat. Dvě taková se rázem objevila a málem nás přejela: transportky Yula a Gnela, řízené Cord a Sammannem.

Jak jsme zjistili později, červenotričkářů bylo pětadvacet. Nějakým zázrakem se nám podařilo všechny je naložit na dvě transportky a trojkolku. Ještě jsem neviděl, aby byli lidé někde tak hustě namačkaní. Vezli jsme červenotričkáře dokonce i na střeše Yulovy transportky, kde se do sebe navzájem zahákli za lokty, aby nespadli.

* * *

Na to, že Cord ještě chvílku předtím, než se do transportky nahrnuli, nemohla vědět, že poveze dva tucty mistrů údolky v červených tričkách, to všechno přijala dost klidně. Jak nás odtamtud odvážela, neustále se po mně užasle dívala. „Všechno v pořádku,“ řekl jsem jí. „Jsou to znavači – zřejmě evokovaní. Nevím, ze kterého matému – asi z nějakého, kde se zvlášť věnují údolce – možná z pobočky Zvonivého údolí nebo tak něco –“

Za mnou to nějaký pobavený červenotričkář všechno překládal do ortštiny. Odpověděla mu salva smíchu.

Zrozpačitěl jsem. Hrozně jsem zrozpačitěl, až tak, jako bych měl máslo na hlavě.

Oni *byli* ze Zvonivého údolí.

Pokusil jsem se otočit, abych se na ně podíval, ale něco mi bránilo v pohybu. Když jsem tam zašmátral, abych zjistil, co to je, nahmatal jsem tři ruce Údolkářů, kteří mi na obličejí a na temeni hlavy přidržovali poskládané kousky látky nasáklé krví. Tržné rány. Vůbec jsem o nich nevěděl. To, co Cord tak ohromilo, nebyli cizí lidé namačkaní do její transportky, ale pohled na můj obličej.

Skoro po celou tu poslední dobu mě k jednání vedly neadekvátní emoce. Úplně na začátku, když mě přepadli ti dva ghítové, jsem se vyděsil. Právem. Proto jsem utekl. Pak jsem sám sebe přesvědčil, že si s tím nějak poradím. Že uniknu tomu davu v ulicích, že dokážu Lara rozumně přesvědčit, že se obhájím. Že mě ve skutečnosti nechtějí zabít; že to, co se děje, prostě nemůže být pravda. Že každým okamžikem dorazí policisté. Pak nastoupila určitá omámenost a smíření se s osudem. Potom se objevili frátové a sůry ze Zvonivého údolí. Všechno, co se stalo dál, bylo fascinující a zvláště rozjařující a já jsem tím proplul na vlně chemického opojení: v důsledku

reakce mého těla na zranění a zátěž. Před chvilkou jsem Cord sevřel do velkého zakrvaveného objetí, jako by se nic nestalo.

Ale po pár minutách jízdy jsem se sesypal. Všechna moje zranění mi začala do mozku vysílat bolest, jako vojáci hlásící se při nástupu. Užitečné látky, které mi žlázy pumpovaly do krevního oběhu, přestaly proudit a já dostal abst'ák. Jako by se pode mnou otevřely padací dveře. Rázem jsem se proměnil v rozřesený, plačící uzlík nervů, který se svíjí a heká bolestí.

Dvacet minut jízdy podle Sammannových instrukcí nás přivedlo na místo na levém břehu mohutné řeky, která stékala z hor do toho ramene fjordu, kde se nacházel Starý Mahšt. Vypadalo to, jako by tu někdy dřív byla široká písčina, ale už dávno vydlážděná, která se postupně stala sídlem průmyslových komplexů, jež teď ležely v troskách. Na jednom konci bylo molo pro rekreační lodě a plácek na pikniky s několika páchnoucími záchodky. Svým příjezdem jsme vyděsili několik výletníků. Nechal jsem se vynést z Yulovy transportky a položit na piknikový stůl, který předtím zakryli karimatkami, aby podklad nebyl tak tvrdý, a nepromokavou plachtou, aby karimatky ochránili před vším, co ze mě vytéká. Yul otevřel svou lékárníčku; tak jako všechna jeho výstroj ani ona nebyla koupená v obchodě, ale improvizovaně poskládaná z toho, co kde objevil. Do velkého, pevného plastového pytle nasypal bílý prášek z plastové tuby: sůl s desinfekcí. Potom pytel naplnil několika galony vody z kohoutku a chvíli jím třásl, čímž vytvořil sterilizovaný fyziologický roztok. Potom si pytel strčil pod paži a prudce si ho přimáčkl na žebra, čímž z něj vypudil proud tekutiny, a ten namířil na mé rány, aby je vypláchl. Vždycky si nějakou ránu vybral, strhl z ní obvaz, promýval ji tak dlouho, až jsem začal křičet, a pak v tom ještě půl minuty pokračoval. Gnel ho následoval s něčím, co silně páchlo. Když mi to nanášel na roztržené obočí, uvědomil jsem si, že je to tuba lepidla – stejný materiál, jaký byste použili, kdybyste potřebovali přilepit ouško k rozbitému čajovému šálku. Rány příliš velké, než aby se daly slepit, byly překryty izolační páskou se skelnými vlákny. V jednom případě do mě sůra ze Zvonivého údolí vbodla jehlu na šití s kusem rybářského vlasce z Gnelovy krabice s náradím. Jakmile byla rána ošetřena lepidlem, páskou nebo rybářským vlascem, naplácal na ni někdo v červeném tričku vazelínu a překryl to něčím bílým. Frát ze Zvonivého údolí, očividně masér, mi prozkoumal celé tělo, aniž třeba jen požádal o dovození, aby zjistil, jestli nemám nějaké zlomené kosti nebo krváčení. Jestli jsem neměl slezinu prasklou dřív, než se mu dostala pod ruku, tak zaručeně praskla, než přešel k játrům. Jeho verdikt zněl: lehký otřes mozku, tři nalomená žebra, spirální zlomenina jedné pažní kosti, dvě malé zlomené kosti v jedné ruce a že můžu očekávat, že budu nějaký čas čůrat krev.

Uběhla už dost dlouhá doba na to, abych se začal stydět, jak jsem během jízdy zkolaboval, a tak jsem teď vynaložil značné úsilí, abych nekřičel víc, než bylo vyloženě nutné. Myslel jsem při tom speciálně na Lia. Zbožňoval všechno, co se Zvonivým údolím souviselo, dokonce ještě než byl optován.

Vypátral ve Svante Edharu každou knihu, která odtamtud pocházela anebo kterou napsal někdo, kdo tvrdil, že Údolí navštívil, anebo kdo aspoň dostal od Údolkářů nařezáno. Umřel by hanbou, kdyby zjistil, že jsem v jejich přítomnosti nedokázal být naprosto imunní vůči bolesti.

Rozhovory, jichž jsem se toužil zúčastnit, probíhaly těsně mimo můj doslech. Jakmile mi přestali slepovat hlavu, mohl jsem se rozhlédnout a uviděl jsem Sammanna, jak mluví s jedním starším frátem z Údolí, a s úru, která utěšovala Cord, jež se rozplakala pokaždé, když otočila hlavu svým směrem. Po chvíli, když bylo rozhodnuto, že budu žít, takže možná stojí za to se mnou hovořit, za mnou přišel frát Osa – jejich první mezi rovnými –, aby si se mnou promluvil. S výjimkou šičky, která odváděla dlouhou a únavnou práci na klikaté tržné ráně na mém lýtku, si ranhojiči posbírali veškeré nádobíčko a vzdálili se. Yul přišel ke Cord, sevřel ji do medvědího objetí a prakticky ji odnesl na břeh řeky, kde si dlouze a vydatně poplakala.

„Včera nás evokovali,“ řekl frát Osa. Byl to ten červenotričkář, kterého jsem v průběhu šarvátky uviděl jako prvního: ten, který mě zakryl sférou a pak na ní na jedné noze balancoval. Odhadem mu táhlo na padesát. „Řekli nám, že máme jít do Tredegarha. Podívali jsme se na glóbus a rozhodli jsme se, že nejúčelnější trasa vede přes Mahšt.“

Zvonivé údolí bylo nějakých sto mil od Mahštu. Po velké okružní trase přes oceán by se odtud člověk dostal skoro do Tredegarha, takže to vcelku dávalo smysl.

„Místní lidé nám zajistili přepravu do Mahštu. Našli jsme to stejně jako ty. Ti z nás, kteří hovoří flucky, domlouvali převoz na lodi. Obrátil se na nás tvůj přisedící.“

„Můj přisedící?“ vykřikl jsem. Pak jsem si v Osově obličejí všiml velice nepatrné stopy ironie. Napůl žertoval.

Ale jenom napůl. „Sark,“ řekl. „Dobře ho známe. Přichází k nám o apertech a debatuje s námi o svých názorech.“ Osa pokrčil rameny a naznačil rukama mírně houpavé gesto, což jsem pochopil jako vyjádření, že se snaží Sarkovo kázání posuzovat nestranně. „Každopádně si nás všiml na ulici. Řekl nám, že dav pronásleduje osamoceného znavče. Vyložili jsme si to jako emergenci.“

V první chvíli jsem si myslel, že přešel do lámané flučtiny a ve skutečnosti chtěl použít slovo, které vyjadřuje stav nouze. Pak jsem si ale vybavil něco z údolní nauky, kterou do mě Lio za ta léta nahustil.

V době obnovy, doslova v roce 0, kdy se rozměřovala místa pro první nové matémy, aby bylo možné položit základní kameny jejich hodin a ministrů, se skupina znavčů, kteří čerstvě složili slib, vypravila na odlehlé místo na poušti, aby takový projekt zahájila, avšak ocitla se v obležení nedůvěřivých místních obyvatel. Místo, kam byli poslání, totiž pokrývaly plantáže rozjařilu, a oni narazili na boudu, kde se rostliny vyvařovaly, aby vznikla koncentrovaná ilegální droga. Znavči byli neozbrojení. Byli posbíráni z celého světa, a tak

spolu měli jen velice málo společného; většina jich ani nemluvila ortsky. Ale stalo se, že mezi nimi bylo několik studentů staré školy bojových umění, která v té době neměla žádnou spojitost s matémovým světem, přestože se vyvinula v klášterním prostředí. Každopádně své dovednosti nikdy neuplatnili jinde než v tělocvičně, nyní však byli vrženi do situace, kdy museli přistoupit k činu. Několik jich bylo zabito. Někteří znalci bojových umění si vedli dobře, jiní ztuhli a nedopadli o nic lépe než ti, kteří neměli vůbec žádný výcvik. Pro tento druh situace se vžil název *emergence*. Skupinka z těch, kteří přežili, později založila matém ve Zvonivém údolí. Podle Lia strávili úvahami o konceptu *emergence* skoro stejně času jako tělesným cvičením – vycházeli z myšlenky, že veškeré cvičení na světě je k ničemu, možná dokonce hůř než zbytečné, pokud člověk neví, kdy je použit; a vědět, kdy je použit, bylo mnohem těžší, než se mohlo zdát, protože pokud člověk někdy čekal příliš dlouho, než začal jednat, bylo příliš pozdě, a pokud se jindy ukvapil, jediné všechno zhoršil.

„Nejvýznačným rysem nepřítele byla jeho tupá agresivita,“ řekl frát Osa. Sáhł do vzduchu a sevřel ruku, jako by chytal za zápěstí útočnicka, který se ho pokusil udeřit. Bylo to výmluvné gesto, což mi vyhovovalo, neboť se nezdálo, že by se frát Osa chystal říct o strategii, kterou použili, něco víc.

„Řekli jste si, že když jsou v takové náladě, dáte jim důvod, aby opravdu měli proč být agresivní,“ pokusil jsem se z něj vytáhnout o maličko víc. Frát Osa se usmál a přikývl. „Tak jste popadli toho člověka a začali ho, ehm...“

Tady jsem se pro jednou odmlčel, místo abych pojmenoval skutečnost, totiž že toho ghíta mučili. Nechtěl jsem, aby to vypadalo, že kritizují takové lidi, kteří bezmála riskovali svoje životy, aby zachránili můj. Frát Osa se dál usmíval a přikyvoval. „Je to metoda stlačení nervů,“ řekl. „Vypadá to, že hodně bolí, ale nepáchá žádné škody.“

Ta odpověď vyvolávala nejrůznější zajímavé otázky: je skutečně rozdíl mezi působením bolesti a prováděním něčeho, co *vypadá*, že bolest působí? Je přípustné někoho mučit, jestliže při tom nevznikají klinická zranění? Ale opět se našly nejrůznější důvody, proč teď podobné otázky nepokládat. „V každém případě to fungovalo,“ řekl jsem. „Dav se obrátil proti vám – sehráli jste falešný ústup a vlákali je do pasti – a pak jste v nich vyvolali paniku.“ Další úsměvy a přikyvování. Frát Osa jednoduše neměl náladu, aby kvůli něčemu z toho zvedal stavidla svojí výmluvnosti. „A kolik času jste měli, abyste vymysleli tenhle plán?“ zeptal jsem se ho.

„Ne dost.“

„Prosím?“

„Při emergenci není čas vymýšlet plán. A už vůbec ne se na něm domluvit. Místo toho jsem řekl ostatním, že napodobíme jízdu pana Frodeho v Druhé rákosové bažině, když vyhnala švadronu prince Terazyna. S tím rozdílem, že Vysoké rákosí nám nahradí okraj kanálu a to malé náměstí využijeme místo Krvavých polomů. Jak vidíš, těchhle pár slov člověku nezabere příliš mnoho času.“

Přikývl jsem, jako bych měl nějaké ponětí, o čem to mluví – ale neměl jsem. Ani jsem netušil, na kterou válku naráží, ze kterého tisíciletí.

„A co ta červená trička?“ zeptal jsem se, třebaže jsem už jisté podezření měl. Frát Osa se smutně usmál. „Ta jsme dostali při vokátu,“ řekl. „Dar od místní archy. Těším se, až budu v Tredegarhu, abych se mohl vrátit k role a šňůře.“

„To mi připomíná –“

Zavrtěl hlavou. „Tvoje role, šňůra a sféra jsou ztracené. Možná jsme je mohli získat zpět – ale vyklidili jsme pozice trochu nahonem.“

„Samozřejmě!“ řekl jsem. „To není žádná hrůza.“ A nebyla, v určitém smyslu. Frátové a sůry své věci čas od času ztráceli. Nové se vydávaly. Ale já jsem měl z toho, že jsem o ty své přišel za takových okolností, hodně špatný pocit. Patřily mi víc než deset let a pojilo mne s nimi mnoho vzpomínek. A byly mým posledním fyzickým poutem s matémovým světem. Teď, když byly pryč, jsem mohl být jakýkoli sækulár. Možná to bylo bezpečnější – nikdo mi je nemohl vyškubnout z míst, kde jsem je měl schované, začít s nimi mávat a snažit se mě lynčovat. Ale připadl jsem si osaměle.

Přišel Sammann a prohodil několik slov s Yulem, který vyskočil, přinesl pušku, uchopil ji za hlaveň, několika kroky se rozběhl a mocně jí hodil. Roztočená přelétla půlku řeky, načež se zabodla do proudu a zmizela. Asi o minutu později se objevily dvě moby plné strážníků z Mahštu, kteří se vyhrnuli ze svých kvílejících a blikajících vozidel. S výjimkou fráta Osy a sůry, která mě sešivala, seděli všichni znavači ze Zvonivého údolí na zemi, s nohama pod sebou a klidnými výrazy ve tvářích. Strážníci na ně většinou civěli s otevřenými ústy. Kolik tisíc špíz vzniklo o smyšlených činech Údolkářů? Policisté se nedokázali přimět k tomu, aby v nich viděli podezřelé. Dívali se na ně spíš jako na turistickou atrakci – zvířata v zoo – filmové hvězdy. A co víc, Údolkáři to věděli a uměli toho využít. Předvedli nám význam pózy a předstírali, že meditují. Policisté jim to zbaštili. Velitel policistů měl dlouhý a (zpočátku) vyhrocený rozhovor s Yulem a frátem Osou. Súra s jehlou mi bez ustání protahovala nit masem a já jsem zatínal zuby tak prude, že jsem slyšel, jak praskají. Nakonec ji zavázala a beze slova odešla – dokonce se na mě ani nepodívala. Dospěl jsem k nazření: já jsem k těmto lidem možná choval vřelé city, protože mi pomohli a protože jsem o nich viděl až příliš mnoho špíz, než jsem byl optován. Jenže tihle Údolkáři nebyli evokováni proto, že by to byli hodní lidé.

Cord ke mně přišla, zaujala postoj s rukama v kapsách a pohledem obsáhla všechny moje obvazy.

„Koukni, jak malé procento z mého těla fakticky zakrývají,“ upozornil jsem ji.

Ale na ni to nezabíralo.

„Náš plán nevyšel moc dobře,“ nadhodil jsem.

Stočila pohled stranou a lehce popotáhla nosem – poslední dozvuk emocionálního otřesu po dlouhém dni. „Tvoje vina to není. Jak jsme to mohli vědět?“

„Mrzí mě, že jsem vás do toho zatáhl. Nechápu, jak se to mohlo tak hrozně zvrtnout.“

Pronikavě se na mě zadívala, ale řekl bych, že kromě hloupého výrazu v mé tváři neviděla nic. „Nemáš náhodou tušení, co se děje, nebo jo?“

„Asi ne. Vím jenom, že armáda se přesouvá k pólu.“ V hlavě mi naskočila vzpomínka. „A jeden přísedící na lodi vedl nějaké podivné řeči o tom, že Nebeský strážce byl v hněvu vyhozen.“

Právě když jsem to řekl, z cesty sjel starý rozhrkaný omnibus a zastavil. Za řízením seděl přísedící Sark. Byla to jedna z těch podivných náhod, díky nimž někteří lidé věří na duchy a psychické jevy. Vysvětlil jsem si to tak, že na nevědomé úrovni myslí jsem zřejmě omnibus zaregistroval koutkem oka několik okamžiků předtím, než jsem si ho všiml na vědomé rovině.

„Ještě mě vnímáš?“ zeptala se Cord.

„Jasně. Hele – a co Jesry? Je v pořádku?“

„Myslíme si, že je. Doplníme ti informace.“

Zadávali jsme se na Yula, kterému se něčím podařilo policejního kapitána rozesmát. Na něčem se mezi sebou dohodli. Oficiální část rozhovoru skončila.

Kapitán přešel k nám a pronesl několik uznalých poznámek na moji adresu, že podle toho, jak jsem potlučený, musím být tvrdý chlapík, načež se zeptal, jestli to chci hnát dál – vznést obvinění. Lhal jsem, až se hory zelenaly, ale řekl jsem, že ne. Tím jsem zřejmě uzavřel dohodu. Details jsem se nikdy nedozvěděl, ale podstatou bylo, že všichni jsme volní a můžeme jet. Vůdcům toho davu se kromě již utržených zranění a šrámů na cti nic dalšího nestane. A tihle strážníci se vyhnou hoře papírování: papírování, které by bylo desetkrát horší, než na co byli zvyklí, jednoduše proto, že mnozí z aktérů byli znaváci, a jejich právní postavení tudíž bylo ošemetné.

Přísedící Sark v průběhu toho všeho nezahálel. Omnibus patřil jeho Kelxu z Mahštu; byl celý pomalovaný výjevy z trojúhelníkové ikonografie. Byl dost velký, aby uvezl všechny Údolkáře. Nějaký další člen jeho Kelxu se prý nabídl, že je odveze na jih do jiného většího města, kde nepanoval takový zmatek jako momentálně v Mahštu a kde si budou moci obstarat dopravu do Tredegarha. Vysvětlil, že řidič už je na cestě, ale vzhledem k problematické situaci ve městě možná budeme muset ještě chvíli počkat.

Přísedící se na mě podíval, když tyto věci vysvětloval, a já jsem se zachvěl odporem. Nelíbilo se mi, že u něho mám dluh, a nezamlouvala se mi představa, že budu muset vděčně vyslechnout další propagační tirádu na jeho víru, zatímco budeme čekat, až se řidič dostaví. Ale Sark se podle všeho víc zajímal, jak na tom jsem, než aby zapřádal rozhovor, a jakmile se na mě přestal dívat, zastyděl jsem se za svou reakci. Byl opravdu tak velký rozdíl mezi kelxovou představou, že naše příběhy jsou vyprávěny Soudci, a údolkářským

pojetím emergence? Zdálo se, že výsledkem obojího je velice podobné chování: za svůj život jsem vděčil tomu, že Sark a Osa byli dnes v Mahštu stejného smýšlení.

Už jsem se dokázal postavit; odbelhal jsem se k němu, natáhl jsem k němu ruku a poděkoval jsem mu. Pevně si se mnou potřásl pravicí a nic neřekl.

„Odsouzenec měl dnes pro Soudce dobrou historku k vyprávění,“ řekl jsem. Asi to ode mě byl pokus zlepšit mu náladu.

Jeho obličej se zachmuřil. „Jenže aby jej mohl vyprávět, musel promluvit také o těch, kteří se chovali špatně. Ano, je pravda, že – díky duchu Nevinné – se podařilo dosáhnout jistého dobra. Ale sotva mohu věřit tomu, že Soudcův konečný verdikt nad tímto světem se na základě toho, co dnes od Odsouzence vyslechl, mnoho změnil na tu či onu stranu.“

Nikoli poprvé jsem užasl nad schopností přisedícího Sarka projevovat se inteligentně a moudře, když ze sebe sype prehistorické nesmysly. „Přinejmenším ve vašem případě se zdá,“ podotkl jsem, „že jste se rozhodl způsobem, který vrhá dobré světlo na vás a na váš svět.“

„Vedla mne Nevinná,“ trval na svém. „Veškeré zásluhy připište jí.“

„Osobně vám děkuji,“ řekl jsem, „a žádám vás, abyste mé poděkování předal Nevinné, až s ní budete znovu ve spojení.“

Podrážděně zavrtěl hlavou a pak se konečně zasmál; byl to ale tak mrzutý patron, že i jeho zasmání působilo jako něco mezi dušením se a zakašláním. „Vy tomu vůbec nerozumíte.“

„To je pravda,“ uznal jsem. „Momentálně nejsem v takovém stavu, abych se pouštěl do dialogu, ale někdy jindy bych vám třeba mohl zkusit vysvětlit, jak na všechny tyto záležitosti pohlížím.“

Jeho reakce byla vyhybavá, nicméně pochopil, že rozhovor skončil, a odešel. Vzal jsem si z Yulovy transportky několik čistých papírů a začal jsem čmárat poznámky pro své přátele na konvoxu. Přisedící Sark zabředl do dlouhého rozhovoru s Yulem a Cord, který chvílemi přerušoval Ganielial Crade, který samozřejmě patřil k úplně jiné víře. Přecházel v povzdálí sem a tam, bublal vzteky, a čas od času přiskočil, aby prodiskutoval nějakou deologickou nuanci.

Pak se tam zastavila moba, vysadila řidiče, jenž měl Údolkáře odvézt na jih, a nabrala přisedícího Sarka. Údolkáři si začali hledat místa v omnibusu. Frát Osa nastoupil jako poslední. Podal jsem mu hromádku poznámek. „Pro moje přátele v Tredegarhu,“ vysvětlil jsem mu, „jestli by vám nevadilo vzít je s sebou.“

Uklonil se.

„Už jste mi prokázali mnoho laskavostí, takže klidně můžete odmítnout,“ pokračoval jsem.

„Ty jsi nám prokázal laskavost,“ oponoval, „když jsi vytvořil emergenci uvnitř větší emergence, a dal nám tak příležitost se procvíčit.“

Neřekl jsem nic. Přemýšlel jsem, co myslí tou „větší emergencí“, a usoudil jsem, že určitě mluví o Bratrancích. Probíral se dopisy, které jsem mu dal. „Máš na konvoxu mnoho přátel,“ poznamenal a zvláště se na mě podíval. Nejspíš to byl nepřímý způsob, jak se zeptat: *Co u všech všudy děláš!?* Ale nevěnoval jsem tomu pozornost. „Ten dlouhý je pro dívku, která se jmenuje Ala. Ostatní jsou pro některé další fráty a súry z mého –“

„Vida!“ zvolal frát Osa, když jeden zvedl. „Ty znáš toho slavného Jesryho!“

Ani jsem nechtěl domýšlet, co asi znamená, že Jesry je slavný, a tak jsem to přešel a nasměroval jsem jeho pozornost k poslednímu dopisu na hromádce. „Lio,“ řekl jsem. „Frát Lio je studentem údolní nauky.“

„Och!“ vykřikl. Jako by Lio byl jedinečný; jako by na světě za poslední tisíce let neexistovaly v libovolném okamžiku miliony studentů údolky.

„Většinou je to samouk. Ale je to pro něho důležité. Kdyby mu tento dopis předal třeba jen nejmladší člen matému ze Zvonivého údolí, byla by to pro něho největší pocta v životě. Ale neprozradte mu, že jsem to řekl.“

Frát Osa se znovu uklonil. „Dodržím všechny tvé instrukce.“ Položil nohu na stupátko omnibusu. „Řeknu teď asi sbohem – ledaže –?“ A přešel pohledem ode mě k omnibusu.

Krutě jsem na to skočil. Představil jsem si dlouhou jízdu omnibusem plným nefalšovaných znavačů ze Zvonivého údolí, možná jednu nebo dvě noci v místnosti společenského domu dole na jihu, cestu – bezpečnou a organizovanou – do Tredegarha, shledání s mými přáteli, kteří tam už jsou. Pokud by se tito lidé nějakým zázrakem dostali k letadlu, mohla by to být dokonce otázka jediného dne. Představoval jsem si to všechno dostatečně dlouho a usilovně, abych to vychutnával, abych se na to těšil.

Ale věděl jsem, že je to jenom vzdušný zámek. Že se musím vrátit na zem. Že čím déle u těch představ zůstanu, tím to bude těžší.

„Přál bych si nastoupit a odjet s vámi do Tredegarha, tak jako voda chce najít oceán,“ řekl jsem a pokynul jsem směrem k řece. „Ale nechat toho v půlce,“ – *jen proto, že jsem zbitý, stýská se mi a mám strach* – „by mi nepřipadalo správné. Frát Jad – ten milenář, který mě poslal – by to nikdy nepochopil.“

Byla to za celý den první věc, která fráta Osu překvapila. „Tisícovkář,“ zopakoval.

„Ano.“

„V tom případě bys ten úkol měl dokončit.“

„To si také myslím.“

Ještě jednou se uklonil – hlouběji než prve. Potom se ke mně otočil zády a nastoupil do omnibusu. Já jsem se odebral na záchod, vyčůral jsem krev a vlezl jsem si do Yulovy transportky. Sammann už tam taky byl. Vyjeli jsme na hlavní cestu a zamířili na jih. Usnul jsem.

Spal jsem prý jenom půl hodiny, ale připadalo mi, jako by to trvalo mnohem déle. Když jsem se probudil, přešel jsem dozadu, kde bylo víc tma, aby mi Sammann na své čudle mohl přehrát špízu.

Sammann byl jediný člen týmu, který neměl žádné poznámky a nevyptával se mě na moje zranění či emocionální stavy. Může to vyznít, jako by byl necitlivý. Ale když budu upřímný, v téhle fázi dne by mi toho soucitu stačilo mnohem míň.

„Vzhledem k tomu, jak byla tato data získána, k nim není mnoho vysvětlujícího obsahu,“ upozornil mě, když je načítal.

Kvalita obrazu byla jako vždycky hrozná. Chvilí mi trvalo, než jsem vůbec získal jistotu, že je to natočené barevně. Všechno bylo buď sytě černé (vesmír a stíny), nebo oslnivě bílé (všechno, na co svítilo slunce). Jak jsem si pozvolna uvědomil, bylo to pořízeno tak, že někdo namířil v ruce držžený špízolap přes špinavé okno. „Odplynění,“ řekl Sammann, což mi napovědělo jen málo. Začal vysvětlovat, že materiály použité pro stavbu kosmického modulu uvolnily ve vesmírném vzduchoprázdnu vedlejší produkty, které mají povahu páry, a vysrážely se na oknech kosmického plavidla. „Člověk by čekal, že ten problém budou mít vyřešený,“ poznamenal jsem.

„Stavěli to ve spěchu,“ odpověděl Sammann.

Výhledu vévodil dokonalý kruh umístěný ve středu dokonalého rovnostranného trojúhelníku. „To je zadní část té kosmické lodi,“ vysvětlil Sammann. „Tlačný plát na zádi. Neustále jej natáčeli směrem k modulu – přemýšlej o tom.“

Po několika okamžicích jsem zkusil říct: „Ti lidé – Bratrance – nemohli mít jistotu, že náš modul nenese jadernou hlavici. Proto mu vystavili tu část své lodě, která je vůči jadernému výbuchu imunní.“

„To je jedna část,“ řekl Sammann a škodolibě se na mě usklíbl – pobídl mě, abych pokračoval.

„Kdykoli by se jim zachtělo, mohli ze zádi té lodi vyplivnout jednu z vlastních atomovek a kosmický modul zlikvidovat.“

„Správně. A ještě: z tohoto úhlu nemáme na jejich loď dobrý výhled. Není možné získat vojensky využitelné informace.“

„Kde je ta díra, ze které vyletují atomovky?“ zeptal jsem se.

„Ani se ji nesnaž hledat. Neuvidíš ji. V porovnání s měřítkem toho plátu je moc malá. Když se nepoužívá, je uzavřená záklopkou. Neuvidíš ji, dokud se neotevře.“

„Ona se otevře?“

„Možná bude lepší, když se na tu špízu jednoduše podíváme.“ Sammann sáhl na přístroj a maličko zesílil zvuk. Zvukovou stopu tvořil řev okolního hluku: sykot, hukot, bzučení a šum v mnoha různých výškách. Občas se ozvalo ojedinělé slovo nebo slovní spojení, jak se někdo snažil ten rachot

překřičet, ale lidé mluvili jen málokdy, a když už, pak většinou používali strohý vojenský žargon.

„Bubák,“ řekl někdo, „na dvou hodinách.“

Obraz se stočil a přiblížil, velký trojúhelník se zvětšoval, až se jeho hrana stala rovnou dělicí čárou mezi bílou a černou. V černé části se dala rozeznat šedivá skvrnka: pouze shluk pixelů, které byly o několik odstínů světlejší než černé. Ale zjasňovala se a narůstala. „Blíží se,“ potvrdil někdo.

Zvuková houština dostala nové podtóny. Lidé spolu hovořili. Zdálo se mi, že jsem zaslechl intonaci ortských vět.

„Připravit k odletu!“ nařídil někdo hlasem, který byl velice vážný. Špízolap se poprvé odvrátil od okna a přeostřil se, aby ukázal vnitřek kosmického modulu. Po nekonečném jednotvárném záběru na tlačný plát byl nový pohled brutálně ostrý, jasný a barevný. V omezeném prostoru se vznášelo několik lidí. Někteří byli připoutaní do křesel před ovládacími panely. Někteří svírali madla, aby se lépe udrželi přitisknutí obličejí k oknům. Jeden z nich byl rozhodně Jesry. Uprostřed modulu byl mohutný muž s účesem. Nevypadal dobře. Stav beztlíže způsobil, že jeho vlasy vypadaly legračně. Obličej měl opuchlý a nazelenalý; poznal jsem, že je mu špatně od žaludku. Vypadal unaveně a apaticky – že by účinkem léků proti nevolnosti? Jeho působivé oblečení bylo pryč, což odhalovalo nejrůznější místa jeho tělesné konstituce, která nikdo kromě jeho lékaře doopravdy nepotřeboval znát. Několik osob se ho snažilo vměstnat do bizarního obleku, který tvořila soustava hadiček v matici z elastické tkaniny. Vypadalo to, že tahle akce už nějakou dobu probíhá, ale teprve nyní byl zařazen vyšší rychlostní stupeň. Jeden z ostatních se odstrčil od okna a přilétl, aby pomohl tu věc škrubáním natáhnout. Nebeský strážce (nevěděl jsem jistě, jestli je to on, ale zdálo se to být jasné) se probral natolik, že se rozčílil. Zlostně se podíval do kamery a zvedl prst. Jeden z jeho pomocníků se přesunul tak, aby zakryl výhled, a řekl: „Prosím, dopřejte Jeho důstojnosti trochu –“

„Trochu důstojnosti?“ poznamenal vtipně Jesry mimo záběr.

Následovala podrážděná výměna slov. Autoritativní hlas poručil, aby zmlkli. Hádku vystřídal technický rozhovor týkající se oděvu, který kolem těla Nebeského strážce vytvářeli. Jeden z těch, kdo sledovali ovládací panely, začal hlásit nové informace o přibližování toho bubáka.

Jesry řekl: „Stanete se prvním člověkem v dějinách, který hovořil s mimoarbeřany. Co máte v plánu?“

Nebeský strážce něco krátce a nezřetelně odpověděl. Byl od mikrofonu daleko, necítil se dobře a v tuto chvíli již znal Jesryho dost, aby věděl, že ten rozhovor neskončí dobře.

Špízolap se otočil, aby znovu namířil na Strážce. Asistenti skončili s instalací jeho těla do oděvu z hadiček a teď na něm dávali dohromady kosmický skafandr, jednu končetinu po druhé.

Jesry mimo kameru odpověděl: „Jak víte, že Geometri ten koncept vůbec poznají?“

Další tlumená, vyhýbavá odpověď od Strážce (který, abych byl spravedlivý, teď nemohl dobře mluvit, protože mu nasazovali sluchátka s mikrofonom).

„Geometri?“ zeptal jsem se.

„Tak zřejmě říkají mimoarberanům lidé na konvoxu,“ odvětil Sammann.

„Já bych tam přišel s tím, že bych si v hlavě nesl seznam základních poznatků, které bych se pokusil vypořádat,“ pokračoval Jesry. „Například jestli podnikají nějaká bezpečnostní opatření proti infekci. Mohlo by být poměrně důležité vědět, jestli se bojí našich mikrobů – anebo jestli se jich nebojí.“

Nebeský strážce odbyl Jesryho návrh humornou poznámkou, kterou jeho asistenti považovali za vtipnou.

„Díváte se někdy lupou na brouky?“ zkusil to Jesry. „To by totiž byla dobrá příprava. Vypadají tak odlišně od všeho, s čím se normálně setkáváme, že je snadné nechat se jejich vzezřením zpočátku ohromit a vyvést z míry. Ale pokud se přes tu emocionální reakci přenesete, začnete si všímat, jak fungují. Jak přenášejí svou váhu po zemi? Spočítejte jim tělesné otvory. Hledejte symetrie. Pozorujte pravidelnosti. Tím myslím třeba to, s jakou frekvencí dýchají. Můžeme z toho vyvodit úsudky o jejich metabolismu.“

Jeden z asistentů Jesryho přerušil a řekl mu, že je čas se pomodlit. Skafoandr byl nyní až na přilbu navlečený. Nebeskému strážci – se sluchátkem, mikrofonom a zvednutými ochrannými brýlemi k nepoznání – trčela hlava z obrovského, tuhého krunýře. Jak jen mu to objemné rukavice dovolovaly, vzal se s asistenty za ruce. Zavřeli oči a jednohlasně něco odříkávali. Přerušila je hlasitá kovová rána či zaskřípění. „Kontakt,“ zvolal někdo. „Chytil nás dálkový manipulátor.“

Špízolap se otočil nazpátek a přes člena posádky, který se díval na hodinky, znovu zamířil špinavým oknem ven, aby zaostřil na bubáka. Bylo to skeletové zařízení, zcela automatické, bez hermetických sektorů, ve kterých by se mohl vézt nějaký Bratranec: pouze kostra s pŕluctem robotických paží různé velikosti a s tryskami pomocných motorů, reflektory a parabolickými anténami namířenými do všech stran. Jedna z paží se natáhla a uchopila držák antény na vnějším plášti modulu.

Věci teď nabraly rychlý spád. Nebeský strážce již měl přilbu připevněnou a členové posádky odháněli asistenty a manipulovali s ovladači skafoandru. Přes bublinu bylo vidět, jak se Strážcovy oči nejistě pohybují sem a tam v odpověď na záhadná zasyčení a zavržení ze skafoandru, jak systémy obleku ožívaly. Při testu spojení pohnul rty, přikývl a ukázal zdvižené palce.

Prostrkali ho přetlakovým uzávěrem na jednom konci modulu, zavřeli ho za ním a otočili kolem, aby ho dotáhli na doraz. Byl v přechodové komoře.

„Proč jde sám?“ zeptal jsem se.

„Nejspíš to tak Bratrance – promiň, Geometri – chtěli,“ odpověděl Sammann. „Pošlete jednoho, vzkázali.“

„A tak jsme poslali *jeho*?“ zeptal jsem se nevěřicně.

Sammann pokrčil rameny. „To je součást strategie Geometrů, ne? Pokud by nám dovolili poslat celou delegaci, mohli bychom si pojistit sázky. Ale pokud může celá planeta poslat jen jediného zástupce, koho vybereme? Hodně se z toho dozvědí.“

„Jistě, ale proč –“

Sammann mne umlčel ještě přehnanějším pokrčením ramen. „Opravdu čekáš, že ti budu schopný vysvětlit, proč sækulární moc rozhoduje tak, jak rozhoduje?“

„Fajn. Omlouvám se. Nech to být.“

Sykot, řinčení a úsečné komentáře signalizovaly otevření vnějších dveří přechodové komory. Z automatické sondy Geometrů se vysunula malá paže a natáhla se k lodi, mimo výseč okna. Když se o několik okamžiků později vracela, brala Nebeského strážce s sebou. Ocelová ruka se chytila kovové výztuhy, která trčela z oblých ramen skafandru – zvedacího bodu. Geometri chápali naši techniku a dovedli rozpoznat výztuhu.

Bubák se od modulu oddělil a vypustil krátký proud plynu, aby se od něj vzdálil. Po uplynutí několika sekund pak zažehl větší trysky, které urychlily jeho pohyb směrem k ikosaedru. Nebeský strážce nám zamával. „Všechno v pořádku,“ ohlásil vysílačkou. Vzápětí jeho hlas vystřídal ostrý bzučivý tón. Jeden člen posádky ho vypnul. „Ruší nám spojení,“ oznámil. „Odteď je na to Jeho důstojnost sama.“

„Ne,“ namítl asistent. „Je s ním Bůh.“

Špízolap přiblížil, jak zařízení táhne Strážce pozpátku směrem k ikosaedru. I s maximálním přiblížením začínalo být obtížné ho rozeznat, ale vypadalo to, že gestikuluje, klepe si na přilbu a zmateně rozhazuje rukama. „No jasně, my tomu rozumíme!“ řekl Jesry. „Neslyšíš.“

„Jeho pulz mi dělá starosti. Na člověka v jeho věku je příliš vysoký,“ promluvil jeden člen posádky.

„Telemetrické údaje dostáváš pořád?“ zeptal se Jesry.

„Jen tak tak. Hlas odrušili jako první. Teď útočí i na ostatní kanály... nic. Ztratil jsem ho. Sbohem.“

„Ti Geometri jsou nějací vojenští tvrd'áci,“ poznamenal Sammann, možná zbytečně.

Video s hrstkou dalších komentářů pokračovalo, dokud se automatická sonda a Nebeský strážce nescvrkli na maličký shluk šedých pixelů. Potom skončilo a zčernalo. Sammann je zastavil. „To, co následuje na originále, jsou čtyři hodiny v podstatě ničeho,“ řekl. „Jenom tam sedí a čekají. Tvůj přítel Jesry zláká Strážcovy patolízaly k filosofické debatě a rozdrtí je. Potom už nikdo nechce mluvit. Je tam jen jedna událost hodná pozornosti, konkrétně ta, že zhruba po hodině rušení přestane.“

„Opravdu? Takže můžou se Strážcem znovu mluvit?“

„To jsem neřekl. Rušící signály se vypnou, ale oni nejsou schopni získat ze Strážcova skafandru žádná data. S největší pravděpodobností to znamená, že skafandr byl vypnut.“

„Protože se Nebeskému strážci něco stalo, nebo...“

„Většina lidí si myslí, že ze skafandru vylezl. A protože už ho nepotřeboval, byl vypnut, aby se ušetřila energie.“

„Z toho vyplývá...“

„Ano, že Sedr – jak tomu lidé říkají – má atmosféru, kterou můžeme dýchat,“ řekl Sammann. „Anebo že tam Strážce dorazil mrtvý.“

„Nebeský strážce je mrtvý?“

Sammann špízu znovu pustil. Časový údaj v rohu poskočil o několik hodin dopředu.

„Nový signál ze Sedru,“ oznámil unavený člen posádky. „Opakující se impulzy. Mikrovlny. Vysoký výkon. Řekl bych, že si na nás svítí radarem.“

„Jako by už nevěděli, kdo jsme!“ ušklíbl se někdo.

„Nechte toho žvanění!“ nařídil hlas, o kterém jsem si začal myslet, že patří kapitánovi. „Ty myslíš, že nás zaměřují?“

„Jako při zaměřování cíle pro vypuštění rakety,“ vysvětlil Sammann.

„Rozhodně je to stejný druh úzkosvazkového signálu,“ řekl ten druhý, „ale je stálý, nezaměřuje se.“

„Aktivita na základovém plátu!“ zvolal Jesry. „Přímo uprostřed.“

Obraz znovu přešel k obrovskému kruhu v trojúhelníku. Pak se přiblížil. Uprostřed bylo vidět tmavou skvrnku. Jak přibližování pokračovalo, skvrnka vzrostla a ukázalo se, že se jedná o kruhový pór.

„Dej nám nějaký odstup!“ nařídil kapitán.

„Připravit na nouzovou akceleraci... tři, dva, jedna, teď,“ řekl další hlas a pak všechno na minutu ovládl naprostý zmatek. Lidé a věci poletovali po modulu. Ozývaly se hlasité rány a syčení. Všechno, co bylo volné, se připláclo na přepážku, která byla nejbliž ikosaedru, jak od ní modul zamířil pryč. Žena, která držela špízolap, si odbyla svůj díl lapání po dechu a nadávek. Ale zanedlouho přístroj znovu nasměrovala oknem ven. „Něco z toho otvoru vychází!“ oznámil Jesry a my jsme se znovu stali svědky dlouhého, stáječícího se přiblížování. Tentokrát ale díra nebyla černá a neměla ostré okraje. Byla narůžovělá a její hranice byly rozostřené. Ta růžová část se pohybovala; oddělila se od základny ikosaedru. Byla odvržena. Plula volně vesmírem. Otvor se za ní uzavřel jako irisová clona.

„To nevypadá jako atomová bomba,“ řekl někdo.

„Kandidát na zdrženlivý komentář roku,“ zamumlal Sammann.

„Přiblíž se k tomu.“

„Připravit na akceleraci... tři, dva, jedna, teď.“ Došlo na další zmatenou scénu, jak modul obrátil směr svého pohybu a zamířil zpátky k ikosaedru.

Znovu jsme museli počkat, až se ta nezdolná žena se špízolapem vrátí k maličkému, špinavému oknu a opět zabere venkovní scénu.

Prudce se nadechla. Já taky.

„Co to je?“ zeptal se jeden z hlasů. Ostatní neviděli to, co ona – co já –, protože se nedívali přes zvětšující optiku.

„Je to on,“ řekla žena, která držela špízolap. „Je to Nebeský strážce!“ Zdržela se toho, aby zmínila jeden důležitý detail, a sice, že byl úplně nahý. „Vyhodili Nebeského strážce z přechodové komory!“

Sammann to zastavil. „To se okamžitě stalo populární frází,“ řekl mi. „Technicky vzato to ale přechodová komora není. Je to otvor, kterým vyhazují malé atomovky.“

Strážce byl dosud stále malý a špatně rozeznatelný, ale zvětšoval se a já jsem se připravoval na to, jak bude vypadat v detailu. „Můžu to nechat běžet, jestli chceš,“ nabídl Sammann, nepřiliš nadšeně, „nebo –“

„Na jeden den jsem toho viděl dost, díky,“ odvětil jsem. „Neexploduje člověk nebo něco takového?“

„Tak trochu se to stalo. Když ho dostali zpátky do modulu – prostě, nebyla to hezká podívaná.“

„Takže Geometri ho jednoduše – popravili?“

„To se neví. Mohl zemřít přirozeným způsobem. Při pitvě našli prasklou výduť.“

„Umím si představit, že toho našli prasklého *hodně*.“

„Fuj!“ ozvala se zepředu Cord.

„Přesně – takže je zpětně těžké říct, jestli se to roztrhlo předtím, než ho vyhodili, nebo až potom.“

„Poslali Geometri od chvíle, co se to stalo, nějakou zprávu?“

„Neměli bychom jak se to dozvědět. Tahle špíza unikla. Jinak se mocnostem daří udržet informace pod pokličkou poměrně úspěšně.“

„Dívají se na tuhle špízu *všichni*? Ví o ní celý svět?“

„Mocnosti vypnuly většinu Retikula, aby dostaly šíření té špízy pod kontrolu,“ řekl Sammann. „Takže ji vidělo jen pár lidí. Většina lidí slyšela jen pověsti, pokud vůbec něco.“

„To je skoro horší než fakta,“ uznal jsem a řekl jsem mu o přísedícím Sarkovi. „Kdy se to stalo?“ zeptal jsem se.

„V době, kdy jsme přejížděli pól,“ prohlásil. „Modul přistál další den. Všichni kromě Strážce žijí a zdraví. Mezitím se k pólu začala přesouvat armáda. Jak jsi zjistil.“

„Ale nedává mi to žádný smysl,“ poznamenal jsem.

„Bylo mi řečeno, že Sedr je na oběžné dráze, která omezuje jeho pozemní stopu na pás kolem rovníku...“

„Ano, a tak z ní může člověk uniknout, pokud se vydá na daleký sever nebo jih –“

„A třeba i z dosahu jeho zbraní?“

„Záleží na tom, jaké zbraně to jsou. Jenže mně to nedává smysl proto, že Geometrii můžou svoji dráhu změnit, kdykoli budou chtít. Prvních několik měsíců byli tady, pohybovali se po polární dráze, vzpomínáš?“

„Ovšemže si vzpomínám,“ řekl Sammann.

„Potom ji změnili a...“

„A co?“ zeptal se Sammann po chvíli, protože jsem se odmlčel.

„...a já jsem uviděl – s Alou jsme uviděli – světlo z atomovek, které odpálili, aby takovou změnu oběžné dráhy provedli. Manévry se změnou roviny jsou nákladné. Kdyby se *ted'* chtěli vrátit k polární oběžné dráze – ze které by mohli střílet po našich vojenských jednotkách na pólech –, museli by znovu odpálit stejné množství bomb.“ Pohlédl jsem na Sammanna. „Došlo jim palivo.“

„Myslíš... že jim došly atomovky?“

„Jo. Atomové bomby jsou palivo, které jejich loď pohání. V zásobě jich mohou vézt jen omezené množství. Když dojdou, musejí...“

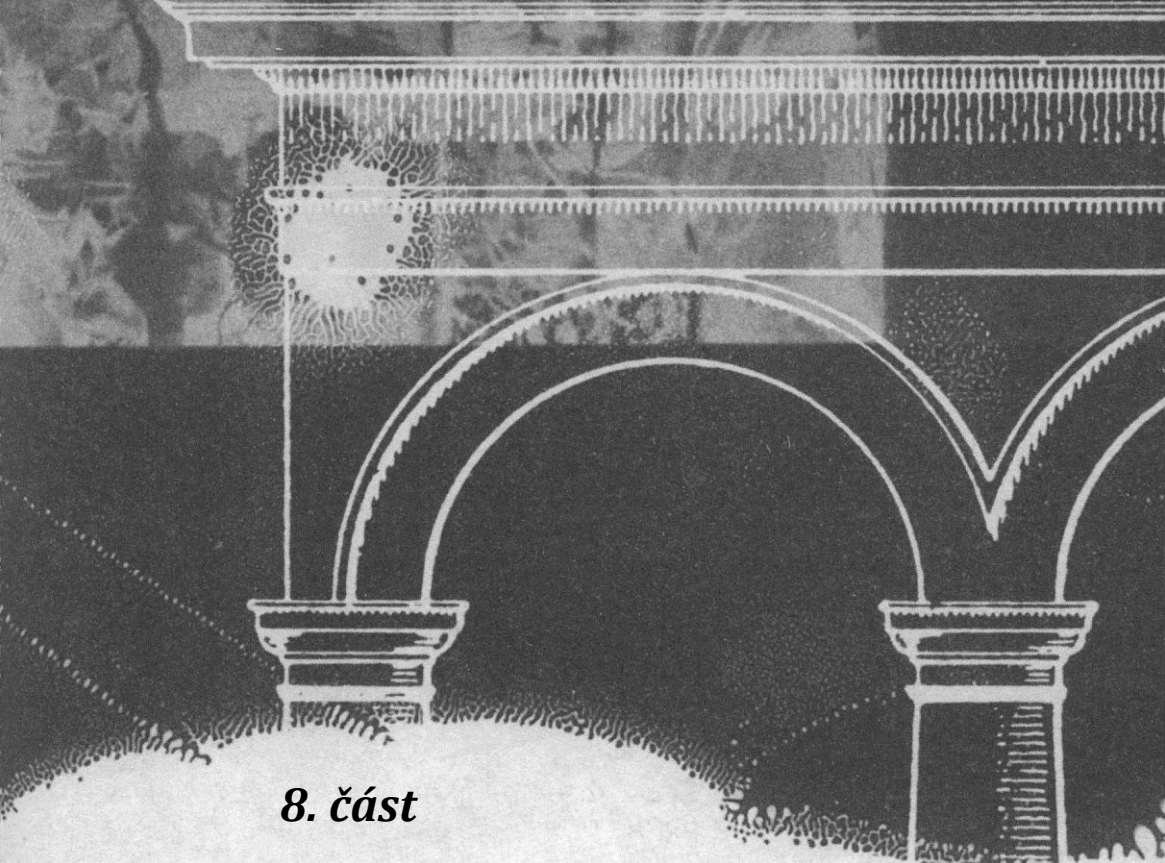
„Opatřit si další,“ dořekl Sammann.

„Čili zaměřit technicky vyspělou civilizaci a vyloupit ji. Vydrancovat jejich zásobu jaderného materiálu. Což v našem případě znamená –“

„Edhar, Rambalf a Tredegarh,“ řekl Sammann.

„Tohle bylo to poselství, které nám posílali tu noc, kdy na nás dolů svítily lasery,“ řekl jsem, „tu noc, kdy jsem byl evokován.“

„Tu noc, kdy frát Orolo sešel z Blyovy kupy,“ vložila se do hovoru Cord, „a vydal se na Ekbu.“

8. část

ORITHENA

Jízda na jih uběhla rychle. Zvládli jsme ji za čtyři dny a tři noci. Byli jsme skoro bez peněz, a tak jsme tábořili. Snídaně a večeře nám vařil Yul.

Peníze jsme si šetřili na palivo a obědy. Restauračními řetězci a čerpacími stanicemi jsme procházeli jako duchové.

První den vévodily krajině nekonečné plochy palivových stromů, jež střídala malá města kolem zpracujících závodů, kde se dřevo drtilo a vařilo, aby vzniklo tekuté palivo. Pak nás čekaly dva dny nejhustěji osídleného území, jaké jsem kdy viděl. Krajina byla k nerozeznání od té na kontinentu, kde jsme svou cestu začali: všude stejné firmy a obchody. Města byla tak blízko, že se jejich příměstí navzájem dotýkala a my jsme ani na okamžik nespatriili nezastavěnou krajinu, jenom jsme poskakovali dálniční sítí od jedné dopravní zácpy ke druhé. Zahlédl jsem několik koncentů. Byly vždycky daleko, protože bylo zvykem je stavět na vrcholcích kopců, anebo v centrech starých měst, kterým se důležité dálnice vyhýbaly velkým obloukem. Jedním z nich byl náhodou Svante Rambalf. Byl postaven na vyvýšené mase vyvřelé horniny široké několik mil.

Přemýšlel jsem o drásání. Když přede mnou Alwash to slovo na lodi použil, přišlo mi to legrační. Ale po tom, co se stalo v Mahštu, jsem se skutečně cítil jako po drásání. Ne jako plevel, který vytrhali a spálili, ale jako to, co zůstalo, když drásání skončilo: mladá a slabá rostlina, jejíž přežití bylo i nadále nejisté. Stála však sama, žila a kolem sebe neměla nic, co by mohlo její růst narušovat, ale ani ji ochránit před náporu, které ji třeba další den zasáhnou.

Ke konci třetího dne začala být krajina volnější a voněla něčím jiným, starším než pneumatiky a palivo. Utábořili jsme se pod stromy a sbalili si teplé oblečení. Snídaní jsme ten čtvrtý den připravili ze zásob, které Cord a Yul nakoupili od farmářů. Ocitli jsme se v krajině, jež byla osídlená a obdělávaná od dob Bazské říše. Jejích obyvatel od té doby nesčetněkrát přibýlo a zase ubylo. Poslední dobou jich ubylo. Příměstí a města se scvrkla a zanechala po sobě to, co jsem považoval za nezpochybnitelné bašty civilizace: vily bohatých lidí, matémy, kláštery, archy, drahé restaurace, spoviny, rekreační letoviska, centra duchovní obnovy, nemocnice a vládní zařízení. Dětilo je od sebe o málo víc než volná krajina a překvapivě primitivní zemědělství. Na křižovatkách cest stály shluky nuzných, křiklavě barevných podniků, jejichž jediným účelem bylo udržet chátru jako my v pohybu, ale většina budov byla z kamene nebo bláta, s břidlicovými či taškovými střechami. Krajina byla s postupem cesty sušší a otevřenější. Silnice pozbyly pruhy, potom se nepozorovatelně zúžily, začaly být vyboulenější a klikatější, až jsme najednou zjistili, aniž bychom si všimli nějakých náhlých přechodů, že jedeme po nekonečných silničkách, širokých jen pro jedno vozidlo, a zastavujeme,

abychom se vyhnuli stádům dobytka, který je tak tuhý a vyzáblý, že vypadá jako sušené hovězí na kopytech.

Ke konci čtvrtého dne jsme zdolali nízké stoupání a v dálce uviděli lysou horu. V mých představách byly hory vždycky obalené tmavě zeleným kožichem, střapaté mlhou. Tahle však vypadala, jako by na ni vytili kyselinu, která spálila všechno živé. Měla stejnou strukturu hřebenů a sedel jako hory, na které jsem byl zvyklý, ale byla holá jako hlava znaváče ze Zvonivého údolí. V růžovo-oranžovém světle zapadajícího slunce zářila jako hladká kůže ve světle svíčky. Její vzhled mě tak ohromil, že jsem na ni jen dlouho civěl, než jsem si uvědomil, že za ní nic není. Několik dalších hor se zvedalo v dálce na pozadí, ty však vyrůstaly z ploché, monotónní, tmavě šedé roviny: z oceánu.

Tu noc jsme se utábořili na pláži u Moře moří. Další den ráno jsme s vozidly najeli po rampě na přívoz, který nás dopravil na Ekbu.

Sémantické fakulty: Frakce uvnitř matémového světa, vzniklé v letech po Rekonstituci, které všeobecně odvozují svůj původ od Halikárna. Své jméno dostaly v důsledku své víry, že symboly mohou nést vlastní sémantický obsah. Myšlenku je možné vystopovat k Protasovi a před ním k Hýleji. Srovnej s heslem **Syntaktické fakulty**.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Světlo pronikající plátnem stanu probouzelo, příboj na pláži uspával, a já jsem se jako kláda, s níž to v příbojových vlnách hází nahoru a dolů, mnohokrát přehoupl mezi spánkem a bděním, zatímco jsem si dopřával mlhavý a relativně nudný sen o Geometrech. Nějaká část mé mysli propadla posedlosti těmi dálkově ovládanými manipulačními rameny na sondě, kterou poslali pro Nebeského strážce, a spotřebovávala obrovské masy temné energie k tomu, že na ně soustředila pozornost, zostřovala a vyšperkovávala moje vzpomínky a šlechtila z nich jakéhosi křížence viděného a vyfantazírovaného, teorie a umění, v němž byly zašifrovány nejrůznější podivné nápady, obavy a naděje. Odháněl jsem od sebe bdělost tak dlouho, jak to šlo, protože by mne o ten sen připravila, ležel jsem tam napůl při vědomí a čekal, až se něco stane, pobízel jsem ten sen, ať se pohne dál, něco mi odhalí; ale dosáhl jsem jediné toho, že jsem byl čím dál neklidnější, protože se nedělo nic než to, co vzešlo z mého uvažování: nekonečně hlubší studie kloubů, kostí, ložisek a hnacích mechanismů těch ramen, která v mé fantazii získala stejnou složitost jako mé paže a ruce a byla ztvárněna v týchž organických křivkách jako součástky do našich hodin, které Cord vyráběla pro Sammanna. Jedinou novou věcí, která se v mém snění vyvinula, bylo to, že úplně na konci jsem přenesl svou pozornost od manipulačních ramen ke zobrazovacím zařízením, jež se podle

všeho musela na těle té sondy nacházet. Tuto optiku – pokud tam nějaká byla – však střezily shluky reflektorů, a když jsem se pokusil do ní pohlédnout a podívat se Geometrům do očí, neviděl jsem nic než exploze ostré záře oddělované absolutní černotou.

Kde mě nedokázalo probudit denní světlo, vůně vařeného jídla ani hovor ostatních, tam se to podařilo zklamání. Nemohl jsem se v té záležitosti pohnout kupředu jinak, než že se probudím a něco udělám.

Horká a drsná Ekba byla svým způsobem krásná. Celý den jsme spotřebovali jen na to, abychom si vybudovali ochranu před sluncem a žářem. Na sever od strmého skalnatého mysu jsme našli malou zátoku obrácenou k východu, která nám dopřála po většinu dne stín, a Yul nám ukázal, jak ukotvit kůly hluboko do písku, díky čemuž jsme mohli napnout plachty a zastínit se před pozdně odpoledním sluncem. Jediná doba, kdy jsme to od slunce doopravdy schytali, tak bylo časně ráno, než začalo být horko příliš nesnesitelné. Menší ostrov půl míle od pobřeží rozrážel ženoucí se příboj a odkláněl ho, takže tady byly vlny sice malé, ale nepředvídatelné. Zátoka byla příliš mělká a skalnatá, než aby do ní mohlo vplouvat něco jiného než nejmenší čluny, takže pokud jsme to mohli posoudit, nebyla nikdy osídlená ani k ničemu využívána. Neustále jsme čekali, že se přiřítí někdo vyfintěný odznaky a vyžene nás, ale nestalo se to. Nezdálo se, že se jedná o soukromý majetek. Park to nebyl. To místo tam prostě jen bylo. Jediné pořádné osídlení, které na Ekbě (kromě matému v Oritheně) bylo, obklopovalo terminál přívozu, pět mil daleko vzdušnou čarou a patnáct po cestě, která se klikatila podél pobřeží ostrova. Odsolovací zařízení, jemuž dodávalo energii slunce, tam vyrábělo a prodávalo vodu. Když jsme přijeli, Yul naplnil několik zatuchle páchnoucích měchů na vodu z armádních přebytků. S tím a s jídlem, které jsme koupili od farmářů na pevnině, bychom fakticky nemuseli podniknout další zásobovací výpravu celý týden.

Den následující po zřízení tábora a natažení plachet byl na základě nevyřčené, jednomyslné dohody dobou odpočinku. Ze dna pytlů se vynořily otlučené knihy. Pořád někdo chrápal, pořád někdo plaval. Půjčil jsem si od Cord dlouhou pinzetu a vytahal jsem si stehy. Potom jsem seděl po krk v příboji, dokud rány neznecitlivěly. Mohl bych toho říct o uzdravování víc, ale neudělám to. Pozorovat, jak moje tělo organizuje své regenerační schopnosti, pro mě bylo v té době fascinující a pravděpodobně to mohlo za podivné sny o kovových končetinách a krystalických orgánech té cizí sondy, které jsem měl. Bylo lákavé ponořit se do hloubání a filosofování o vztahu mezi myslí a tělem. Ale lorita ve mně řekl, že by to bylo mrhání časem. Efektivnější bylo najít knihovnu a přečíst si, co o tom napsali lepší myslitelé.

Včera na sklonku dne Yul narušil poklid toho místa, když nastartoval motor Cordiny transportky, a někteří z nás se vydali na zahálčivou dvouhodinovou okružní jízdu po ostrově. Poloha sopky samozřejmě nebyla tajemstvím; sotva by se našlo místo, z něhož by nebyla vidět. Byla strmá, což

znamenal, jak mi vštípl frát Haligastreme, že je nebezpečná. Některé sopky produkují řídkou lávu, která se rychle šíří; mají čočkovitý tvar a jsou bezpečné, pokud se člověk dokáže pohybovat rychleji než láva. Jiné vytvářejí hustou lávu, která se pohybuje pomalu, a narůstají do strmých svahů; ty jsou nebezpečné, protože nahromaděný tlak nemůže být ventilován jinak než explozí.

Tento ostrov byl poslední zastávkou na trase přívozu, která směřovala od pevniny přibližně na jiho-jihovýchod, takže jsme k němu připluli od severu. Terminál a město byly postaveny kolem jediného přežívajícího přístavu, vyhrzytnutého v severozápadním okraji přibližně kruhového ostrova. Naše tábořiště bylo na severovýchodě, v jedné z několika nahuštěných zátok, oddělených výběžky ztuhlého magmatu, jež se natáhly od kaldery dolů mnoho století předtím, než byla Ekba osídlena. Takže v těch prvních několika dnech jsme neviděli nic než severní stranu vulkánu, která se zdála pravidelná a ladná – přestože Haligastremův hlas mi našeptával, že je nebezpečně strmá. Při včerejší vyjízdce jsme ostrov objížďeli po směru hodinových ručiček, takže jsme se na jih dostávali po východním pobřeží a po několika mílích se nám znenadání otevřel výhled na jižní svah vulkánu, který v roce -2621 explodoval a zhroutil se do sebe, přičemž pohřbil Orithenský chrám a zasypal a zničil přístav na jihovýchodním pobřeží ostrova, do něhož kdysi na veslicích a plachetnicích připlouvali první fyziologové – stoupenci Knoüse – po Moří moří ze všech stran. Bylo poznáno na první pohled, že je to důsledek exploze. Popel a suť sbíhaly od vrcholku rovnou do moře. Ekba se vzpamatovávala tak pomalu, že silnička i teď zaváhala, když vystoupala na suťový vějíř, a na několik mil se změnila v neoficiální prašnou cestu. Nebyly tam žádné cedule, žádné budovy, žádné patrné zásahy. Ale jak jsme se pomalu propracovávali kolem jihovýchodního oblouku ostrova, dorazili jsme na místo, odkud jsme mohli nahlédnout přímo do zející trhliny v kuželu vulkánu, a tam jsme si všimli další cesty; napojovala se na pobřežní cestu kolmo, nějakou dobu se táhla přímo vzhůru a pak se stáčela do první z řady serpentín stoupajících po holém svahu, jehož siluetu na obzoru zesilovala tmavá zeď. Nepotřebovali jsme Sammannovy satelitní záběry, abychom poznali, že to je matém, který tam vzniká od začátku třetího tisíciletí.

V půli cesty mezi námi a ním, na začátku serpentín, se několik nízkých budov snažilo udržet své střechy nad popelem, který tam zanašel vítr. Když jsme tam dojeli, našli jsme několik znavačů, jak na místě provozují jakési kontrolní stanoviště a krámek se suvenýry. Všichni otevřeně nosili roly a šňůry. Nelhali jsme jim, ale chovali jsme se, jako bychom byli turisté. S radostí nám něco prodali (mýdlo vyráběné z vulkanického popela), ale informovali nás, že výš už po cestě vyjet nemůžeme.

Později, když jsme se zastavili ve městě, abychom nabrali zásoby, jsem znovu zahlédl znavače nepokryté se procházející v rolách a šňůrách. V té době to znamenalo porušení kázně – stejně jako to, že provozovali krámek se

suvenýry. Ale zároveň jsme z toho poznali, že vztahy mezi znavači a záhradbáři jsou tady mnohem přátelštější než třeba v Mahštu. Hrozně jsem toužil za těmi znavači jít a zeptat se jich, jestli nevědí o Orolovi, ale ovládl jsem se. Usoudil jsem, že tady budou i zítra a že bude lepší se na to vyspat. A taky jsem se na to vyspal, ale nezískal jsem nic víc než nekonečný, frustrující sen o dálkově ovládaných manipulačních sondách.

Po tak mizerné noci jsem u snídaně skoro nemluvil, dokud ze mě nevypadlo: „Představme si, že *nej*sou žádní biologičtí Geometri – tvorové s těly, jako máme my, kteří by seděli za ovládním těch strojů. Co když už dávno zemřeli a zanechali po sobě jenom lodě a sondy, které řídí automatický program?“

Ukázalo se, že je to dokonalý způsob, jak zabít konverzaci. Jedinou výjimkou byl Sammann, který vypadal, jako by ho ten nápad potěšil. „Tím líp pro nás,“ řekl. Nějakou dobu jsem z toho byl zmatený, dokud jsem nepochopil, že tím *nás* myslí aity.

Zamyslel jsem se nad tím. „Chceš říct, že jste tak potřebnější pro sækulární moc.“

Jeho výraz na okamžik ztuhl a já jsem poznal, že jsem ho urazil. „Třeba to, jestli nás potřebují, není to *jediné*, na čem nám záleží,“ poznamenal. „Třeba aiové můžou mít i jinou ctižádost.“

„Omlouvám se.“

„Představ si, jaký by to byl úžasný problém, vstoupit do vztahu s takovým systémem!“ zvolal. Nechal jsem se snadno strhnout. Ta představa ho tak nadchla, že se mým osočením nehodlal dál zabývat. „Na nejnižší úrovni by to byl plně deterministický syntakt. Ale projevoval by se pouze při specifických úkonech: pohybech lodi, přenosech informací a tak dál. V pozorovatelných veličinách.“

„My bychom řekli v *datech*, ale pokračuj.“

„Pochopit fungování syntaktického programu z analýzy těchto dat by bylo svým způsobem prolamování kódu. My aiové bychom potřebovali vlastní konvox.“

„Mohli byste jednou provždy vyřešit problém intencionality,“ navrhl jsem zpola vážně.

Slétl očima od poblouzněného zkoumání oblohy a podíval se na mě. „Ty ses zabýval problémem intencionality?“

Pokrčil jsem rameny. „Pravděpodobně ne tolik jako ty. Dozvídáme se o něm, když studujeme ranou historii rozkolu.“

„Mezi stoupenci svante Proka a žáky svante Halikárna.“

„Ano. I když je trochu nefér nazývat jednu skupinu stoupenci a druhou žáky, jestli mi rozumíš. Tak jako tak tomu říkáme rozkol.“

„Prokáci měli k syntaktickému pohledu blíž... anebo jsem možná měl říct fánijci...“

Sammann se tady zdál být trochu nejistý, tak jsem mu to osvěžil: „Vzpomeň si, že mluvíme o intencionalitě. Ty i já přemýšlíme o věcech. Symboly v našem mozku mají významy. Otázka zní, jestli může syntaktický přístroj přemýšlet o věcech, nebo pouze zpracovává číslice, které nemají žádnou intencionalitu – žádný význam –“

„Žádný sémantický obsah,“ řekl Sammann.

„Tak. Na svantemunkosterském konvoxu těsně po Rekonstituci byla Fán první mezi rovnými ze syntaktické fakulty – stoupenců Proka. Její stanovisko bylo, že intencionalita neexistuje – je to iluze, kterou si každý dostatečně vyspělý syntakt vytváří. Evenedrik byl tou dobou už mrtvý, ale podobně jako před ním Halikárn zastával názor, že naše mysl je schopná dělat věci, které syntakty nedokáží – že intencionalita je reálná –“

„Že naše myšlenky skutečně mají sémantický obsah přesahující pouhé jedničky a nuly.“

„Ano. Souvisí to s představou, že naše mysl je schopná vnímat ideální formy v hýlejském teorickém světě.“

„Nemohli byste brát trochu ohledy?“ zařval Yul. „My se tady snažíme tábořit.“

„My takhle odpočíváme,“ odbyl ho Sammann.

„Janě,“ řekl jsem, „kdybychom *pracovali*, mluvili bychom o věcech, které jsou *nudné* a *složitě*.“

„Je to horší než poslouchat kazatele!“ postěžoval si Yul, ale Gnel se odmítl nechat vyprovokovat.

„Když dovolíš, bratranče, podám ti to tak, abys tomu rozuměl,“ řekl Gnel. „Jestli jsou ti mimoarberané jenom velký počítačový program, dokáže je tady Sammann vypnout jen tím, že předělá jeden bit. Program ani nepozná, že je sabotován.“

„Pouze v případě, že nemá intencionalitu,“ upozornil jsem ho. „Jestli je schopný porozumět, že symboly jsou o něčem, pak pozná, že Sammannovi nejde o nic dobrého.“

„Musel by mít zabudovaná šílená bezpečnostní opatření,“ namítl Yul, „se všemi těmi atomovkami a tak dál.“

„Pokud postrádá intencionalitu, je neuvěřitelně zranitelný, takže ano,“ řekl Sammann. „Ale oklamat systémy se skutečnou intencionalitou by mělo být mnohem obtížnější – tak aspoň praví mýtus.“

„Houby,“ řekl Yul a znovu pohlédl na bratrance. „Jenom je musíš oklamat jinak.“

„Nebeský strážce zjevně moc přesvědčivý nebyl,“ poukázal Gnel, „takže být kazatelem možná není tak snadné, jak bys myslel.“

Cord si odkašlala a zamračila se do šálku. „Ehm, ne že by nebylo fascinující vás poslouchat, ale jaký je na dnešek plán?“

Její otázka vyvolala dlouhé mlčení. Po chvíli k ní přidala: „Líbí se mi tu, ale začínám se tu cítit divně. Myslí si ještě někdo, že je to tady divné?“

„Mluvíš s bandou mužských,“ řekl Yul. „Tady ti tvoje pocity nikdo nepotvrdí.“ Cord po něm hodila písek.

„Udělal jsem takový malý průzkum,“ ozval se Sammann, „který byl divný sám o sobě, protože jsem nechápal, proč bych měl mít na tak zapomenutém místě tak dobré připojení k Retikulu...“

„A teď už to chápeš?“ zeptal se Gnel.

„Myslím, že ano.“

„Na co jsi přišel?“

„Celý ostrov je jedna parcela, kterou vlastní jediný subjekt. Je to tak už od starého matémového věku. V těch dobách to bylo malé knížectví. Různé říše si ostrov v různých dobách přehazovaly sem a tam. Když králové a knížata vyšli z módy, přecházel do rukou soukromých majitelů nebo svěřenectví. Když se do módy vrátili, znovu měl knížete, barona a podobně. Ale před devíti sty lety jej zakoupila soukromá nadace – to je něco jako záhrobek. A musela mít vazby na matémový svět –“

„Protože orithenské vykopávky – ten nový koncent, který jsme včera viděli – sponzorovala ona?“

„Sponzorovala, nebo něco na ten způsob,“ potvrdil Sammann.

„Jediný apert – deset dní – není na zorganizování tak velkého projektu dost dlouhý,“ upozornil jsem. „Plány na tenhle záhrobek musely vznikat hodně dlouho.“

„Zas tak těžké to není,“ ozvala se Cord. „Unáři mají apert jednou za rok. Dá se s nimi jednoduše mluvit. Někteří graduují a postoupí k desítkářům. Z některých z nich se stanou stovkaři a tak dál. Jestli na tom tihle lidé začali pracovat v roce 2800, v době mileniálního konvoxu v roce 3000 už mohli mít zastánce všude s výjimkou tisícovkářských matémů.“

Z varianty, kterou Cord předestřela, jsem měl tísnivý pocit, protože vyznívala pokoutně, ale fakta, která uvedla, jsem nedokázal zpochybnit. Možná mě na tom znepokojovalo to, že my znavači jsme s oblibou věřili, že jsme jediní, kdo uvažuje dlouhodobě, jediní schopní osnovat plány přesahující staletí, a její varianta předpovídala záhrobek v sækulárním světě, který by naprosto měnil situaci.

Sammann možná choval podobné pocity. „Stejně dobře by to mohlo fungovat i opačně,“ řekl.

„Co –“ vykřikl jsem, „chceš naznačit, že parta znavačů vytvořila záhrobek v sækulárním světě, aby si mohli koupit ostrov? To je skandální!“

Ale všichni jsme věděli, že Sammann tuhle výměnu vyhrál, protože byl uvolněný, spokojený. Já jsem byl vzteklý a rozhozený. Především proto, že to všechno tak hezky zapadalo do toho, co jsem se v uplynulých týdnech dozvěděl o Rodu.

Přesto se na mě všichni dívali, jako by čekali, co odpovím. „Jestli je to tak, jak říkáš, Sammanne, tak stejně vědí – ať už je to kdokoli –, že tady jsme.“

Myslím, že bychom měli jednat na rovinu. Zajet tam. Jednoduše půjdu nahoru k bráně, zaklepu a řeknu, o co mi jde.“

To nás všechny postavilo na nohy a donutilo připravit se na den, který je před námi, s výjimkou Gnela, který prostě chodil v patách Sammannovi. „Určitě se dá zjistit víc informací o tom, jaký subjekt ostrov koupil. No tak! Kolik věcí v tomhle světě vydrží devět set let?“

„Spousta,“ odpověděl Sammann. „Například ta archa, ke které patříš, je tady už o hezkou chvíli déle...“ Otočil se a zapátral ve Gnelově obličejí. „O tohle ti jde, ne? Myslíš si, že je to nějaká náboženská instituce?“

Gnela to trochu zaskočilo a zacouval. „Jenom říkám, že firmy tak dlouho nevydrží.“

„Ale vyvodit z toho, že Ekbu spravuje tajná archa, se mi zdá trochu moc hopem.“

„Když vidím znavače, jak chodí po ulicích města všem na očích,“ namítl Gnel, „poznám z toho, že musíme obyčejná vysvětlení ‚přeskočit‘.“

„Viděli jsme znavače v ulicích Mahštu. Třeba ty, co jsou tady, právě evokovali nebo tak něco,“ zapojil se Yul.

Neřekl bych, že to někomu z nás znělo přijatelně – ani Yulovi ne –, ale přivedlo nás to do slepé uličky. „Mnozí znavači,“ řekl jsem, „hlavně prokanci a fánijci, se domnívají, že víra v hýlejský teorický svět je ve své podstatě stejně náboženství. A já mám důvod věřit, že znavači tam na jihu v Oritheně představují nejzazší frakci stoupenců HTS. Takže jestli to je nebo není náboženská komunita, záleží víceméně na tom, jak nadefinujete pravidla.“ U té poslední části jsem zakolísal, když jsem si představil, jak by mě Orolo zarovnal, kdyby slyšel, jaké sfénické žvásty ze mě vycházejí. Dokonce i Sammann se otočil a upřel na mě nevěřící pohled. Ale neřekl nic, protože asi pochopil, že se jenom snažím nás přimět k pohybu. „Podívej,“ řekl jsem Gnelovi, „Sammann se svým pátráním teprve začal, a už dřív jsme zažili, že to někdy může trvat pár dní, než se k určitým věcem dostane. Ať už mi v Oritheně brány otevřou nebo ne, budeš mít v následujících dnech dost času, aby ses vyptal a zjistil víc.“

„Jistě,“ odvětil Gnel, „ale jestli ti ty brány otevřou nebo ne, záleží na tom, co řekneš. A to záleží na tom, co víš. Takže možná bude lepší, když pár dní počkáš.“

„Vím víc, než kolik říkám,“ prohlásil jsem, „a chci tam jít dnes.“

Metekoranes: Teor z dávných časů, výjimečně nadaný pro rovinnou geometrii, avšak zpravidla mlčenlivý v dialozích. Skončil pohřbený pod sopečným prachem při erupci, která zničila Orithenu. Podle těch, kdo

věří v existenci Starého rodu, jeho tradovaný zakladatel (byť pravděpodobně bezděčný).

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

O dvě hodiny později jsem stál sám u bran Oritheny.

Zed' byla vysoká dvacet stop, zbudovaná z kvádrů jemně zrnitého, šedohnědého kamene, které měly všechny stejnou velikost a tvar. Jak jsem tam stál, potil se na slunci a čekal, co se stane v odpověď na mé zaklepání, měl jsem času víc než dost, abych je prozkoumal. Došel jsem k závěru, že byly odlity do formy s využitím nějakého procesu, který spojuje uvolněný vulkanický prach do čehosi na způsob betonu. Každý byl velký zhruba jako menší trakař, řekněme největší, s jakým mohlo několik znavců pohnout pomocí jednoduchých nástrojů. Vrstvy byly v každém případě mimořádně pravidelné, protože všechny kvádry byly kopie. Některé byly maličko hnědší, některé více do šeda, ale celkově zed' vypadala, jako by byla poskládána z dětské stavebnice. Bránu samotnou tvořily ocelové pláty, které by v tomto klimatu měly hodně dlouho vydržet. Po zaklepání jsem kus ucouvl, abych se dostal pryč z nahromaděného žáru, jenž sálal z těchto ploten, dostatečně velkých, aby jimi mohly projet dva největší dunikoly vedle sebe. Obrátil jsem se a pohlédl zpátky ke krámku se suvenýry o několik set stop níž. Cord, opřená o zastíněnou stranu Yulovy transportky, mi zamávala. Sammann pořídil snímek svou čudlou.

Brána byla zasazená mezi dva válcové bastiony, jež byly provrtány malými zamřížovanými okny. V tom nalevo byly maličké dveře, také z oceli. Když uplynul nějaký čas, došoural jsem se k nim a zaklepal jsem. Do horní poloviny bylo vsazeno okénko, velké zhruba jako moje ruka. O nějakých deset minut později jsem na druhé straně zaslechl pohyb. Uvnitř bastionu se otevřely dveře a pak se zase zabouchly. Západka zaskřípěla. Okénko se otevřelo. Místnost na druhé straně byla tmavá, a jak jsem vytušil, příjemně studená. Moje oči však byly přizpůsobené spalujícímu slunci ekebského poledne, takže jsem neviděl nic.

„Věz, že se obracíš na svět, který není tvůj a do něhož nesmíš vstoupit, pokud slavnostně neodpřísáhneš, že jej víckrát neopustíš,“ řekl ženský hlas flučtinou s místním přízvukem. Přesně to se od ní čekalo. Vrátní v místech jako tohle pronášeli tuto frázi nebo nějakou její obdobu už od dob Cartas.

„Bud' pozdravena, súro,“ řekl jsem. „Hovořme ortsky, jestli chceš. Jsem frát Erasmus z edhariánské kapituly decenářského matému koncentu Svante Edhara.“

Pauza, potom se okénko zavřelo a bylo zajištěno západkou. Chvíli jsem čekal. Nato se okénko otevřelo znovu a já jsem uslyšel hlubší hlas starší ženy.

„Jsem Dymma,“ řekla.

„Bud' pozdravena, súro Dymmo. Frát Erasmus je ti k službám.“

„Vzhledem k tomu, v jakém jsi přišel úboru, je má mysl velice nerozhodná, zda jsem tvoje súra nebo ty můj frát.“

„Přicestoval jsem z daleka,“ odpověděl jsem. „Rolu, šňůru a sféru mi ukradli během peregrinátu přes sækulum.“

„Na toto místo žádný konvox svolán není. Neočekáváme peregriny.“

„Zdá se nepohostinné,“ řekl jsem, „aby Orithena, odkud vyšli první peregrini, neotevřela své brány jednomu, který se vrací.“

„Jsme vázáni kázní, ne nějakou tradicí pohostinnosti. Ve městě jsou hotely; pohostinnost je jejich obor.“ Okénko vydalo zvuk, jako by se ho chystala zavřít.

„Která část kázně dovoluje znavačům, aby v záhradbí prodávali mýdlo?“ zeptal jsem se. „Kde se v kázní praví, že se frátové v rolách mohou procházet tamhle po městě?“

„Tvá řeč odporuje tvému tvrzení, že jsi znavač,“ prohlásila Dymma, „neboť frát by věděl, že kázeň se mezi jednotlivými matémy odlišuje.“

„Mnozí znavači by to nevěděli, protože svůj matém nikdy neopustili,“ namítl jsem.

„Přesně tak,“ řekla Dymma a já jsem si představil, jak se v té tmě uculuje, že se jí tak šikovně podařilo obrátit hovor v její prospěch – protože já jsem byl venku, kde žádný znavač neměl být.

„Připouštím, že vaše zvyky se mohou lišit od těch ve zbytku matémového světa,“ začal jsem.

Nenechala mě domluvit. „Ne tolik, abychom vpustili někoho, kdo nesložil přísahu.“

„Takže Oroló složil přísahu?“

Několik sekund ticha. Pak okénko zavřela.

Čekal jsem. Po chvíli jsem se otočil zpátky, zamával jsem svým přátelům a pantomimicky jsem vyjádřil velké pokrčení ramen. Poté, co jsem nahlédl přes práh matému, bylo zvláště složité s nimi znovu navázat kontakt, i v tak jednoduchém gestu. Několik minut předtím jsem se s nimi rozloučil, jako bych měl být zpátky k obědu. Ale klidně se mohlo stát, že tady strávím zbytek života.

Znovu okénko. „Řekni, co tě přivádí, tebe, který si říkáš frát Erasmus,“ pravil ortsky nějaký muž.

„Frát Jad, milenář, by rád znal Orolův názor na jisté záležitosti, a posílá mě, abych ho vyhledal.“

„Orola, který byl odvržen?“

„Právě toho.“

„Někdo, komu byl odzvoněn anatém, nesmí nikdy víc vstoupit do matému,“ připomněl muž. „A když na to přijde, někdo, kdo byl evokován a poslán do Tredegarha, se nesmí znenadání dostavit do jiného matému na druhé straně světa.“

Odpověď jsem tušil již před naším příjezdem na Ekbu. Jistá vodítka mou hypotézu posílala. Ale tím, co ji potvrdilo, byla kupodivu architektura toho místa. Tady nebyly žádné ústupky matémovému stylu. „Hádanka, kterou předkládáš, je obtížná,“ připustil jsem, „ale po úvaze je odpověď jasná.“

„Opravdu? A jak tedy zní odpověď?“

„Toto není matém,“ řekl jsem.

„Co to je, když ne matém?“

„Klouzura Rodu, který vznikl tisíc let před Cartas a její kázni.“

„Vítej v Oritheně, fráte Erasme.“

Těžké zástrčky se pohnuly a dveře se otevřely.

Vstoupil jsem do Oritheny a do Rodu.

* * *

Ve Svante Edharu Orolo trochu nakynul, přestože se udržoval ve slušné kondici prací na své vinici a výstupy po schodech do observatoria. Na Blyově kupě podle Estemardových fototypů něco z té váhy ztratil, chodil rozčuchaný a nechal si narůst povinnou bradku ferálů. Ale když jsem ho u bran Oritheny popadl a pětkrát se s ním zatočil, jeho tělo se zdálo být pevné, ani tlusté ani vyhladovělé, a když jsem ho konečně pustil, slzy mu zanechávaly mokré stopy na opálených a hladce oholených tvářích. To bylo jediné, co jsem postřehl, než se mi zrak rozmazal vlastními slzami, a pak jsem se od něho musel odtrhnout a chvíli chodit sem a tam ve stínu té velké zdi, abych znovu našel klid. Kázeň mě nenaučila nic, co by mi pomohlo se s takovou situací vyrovnat: jak obejmout mrtvého. Možná to znamenalo, že i já jsem teď pro matémový svět mrtvý a přešel jsem do určitého života po životě. Cord, Yul, Gnel a Sammann mi posloužili jako nosiči rakve.

Musel jsem vynaložit obrovskou vůli, abych si připomněl, že jsou pořád tam venku a přemýšlejí, co se děje.

V klauzure byla fontánka. Orolo mi přinesl naběračku vody. Jak jsem pil, posadili jsme se spolu do stínu věže s hodinami. Voda chutnala po síře.

Kde začít? „Je toho tolik, co bych ti byl chtěl říct, kdybych mohl, papa, když jsi byl odvržen. Tolik jsem toho měl na srdci v těch týdnech, které následovaly. Ale...“

„Všechno to uplývá.“

„Prosím?“

„Ty věci plynou v čase dozadu a přitom se mění – tvoje mysl je mění –, takže už není tolik potřeba, aby se o nich mluvilo. V pořádku. Promluvme si o tom, co je čerstvé a zajímavé.“

„V pořádku. Vypadáš dobře.“

„Ty ne. Jizvy utržené čestně, doufám.“

„Ne tak docela. Ale hodně jsem se naučil.“ Ve skutečnosti jsem neměl chuť mu to vyprávět. Několik minut jsme jalově tlachali, až nám oběma došlo, jak

je to absurdní, načež jsme vstali a začali se procházet. Jeden mladší frát – pokud to bylo správné označení pro někoho, kdo žije v matému, který není matémem – mi přinesl rolu a šňůru, které jsem vyměnil za svůj sækulární oděv. Potom mě Oroló z klauzury odvedl širokou pěšinou, udusanou nesčetnými sandály a kolečky trakařů, k okraji jámy, která byla dost velká, aby několikrát pohltila ministr ve Svante Edharu. Jestliže jsme my svůj monument budovali tak, že jsme vršili kameny na sebe, stavěli od země vzhůru, oni budovali ten svůj kopáním do země, lopatu za lopatou. Stěny jámy byly příliš strmé, půda příliš sypká, než aby byla stabilní; museli ji zapírat deskami ze spleného popela. Na dno točité sbíhala rampa. Vykročil jsem dolů, ale Oroló mě zadržel. „Můžeš si všimnout, že dole nikdo není. Jak sestupuješ dolů, je čím dál větší horko. Kopeme v noci. Jestli trváš na výšlapu, půjdeme nahoru.“ A pokynul k úbočí hory.

Věděl jsem již ze Sammannových obrázků a ze včerejší průzkumné jízdy, že Orithena má dva systémy hradeb, vnitřní a vnější. Setkávaly se u cesty, kde stála hlavní brána. Velká, dvacet stop vysoká zeď uzavírala klauzuru, kde žili, a jámu v zemi, kde kopali. Vnější zeď byla mnohem nižší – snad šest stop –, takže její význam byl především symbolický. Stoupala tisíce stop po úbočí hory a obepínala tak pruh území, který se táhl až ke kaldeře sopky. Ze snímků bylo jasné, že nahore na vršku proběhly nějaké důlní práce, patrně za účelem získání energie z tepla vulkánu. Odhadoval jsem, že tam bude horko, smradlavo a nebezpečno. Ale mezilehlé území – to, kterým jsme s Orolém procházeli – proměnil Rod svou prací v oázu. Nějak se jim podařilo najít vodu, kterou používali k pěstování vinné révy, obilí a nejrůznějších stromů, jež dávaly ovoce a olej a současně vrhaly na stezku stoupající po úbočí částečný stín. Teplota s každým krokem maličko klesla, vánek sílil. Namáhavým výstupem jsem se zahřival, ale když jsme dosáhli příhodné výšky, abychom se zastavili, potěšili se výhledem a okusili z ovoce, které jsme cestou ukradli, pot na mně ve studeném suchém větru od moře okamžitě uschl a já jsem se musel zabalit.

Překonali jsme horní hranici orithenských sadů a přes pás pokroucených, sukovitých stromů jsme se dostali na svažitou louku poprášenou čímsi, co z dálky vypadalo jako jinovatka. Ve skutečnosti to však byl koberec maličkých bílých polních květin, které tady zázrakem dokázaly růst. Kolem poletoval barevný hmyz, ale nebylo ho tolik, aby to bylo nepříjemné. Vytušil jsem, že jej v tak nízkém počtu udržují ptáci, kteří zpívali z bidýlek v zakrslých stromech a explozích pichlavé vegetace. Sedli jsme si na obnažený kořen stromu, který tam musel být vysazen hned zjara poté, co vulkán vybuchl. Oroló mi vysvětlil, že tyto stromy, ne vyšší než já, jsou ve skutečnosti nejstarší žijící organismy na Arbre.

Náš rozhovor toho odpoledne sestával většinou z podobných průvodcovských výkladů. V jistém smyslu to byla velká úleva klábosit o ptácích a stromech, o tom, kolik bylo z výkopu vytěženo krychlových stop

hlíny a kolik chrámových budov bylo odkryto, a nemluvit o tak vážných záležitostech, jako byli Geometři, konvox a Rod. Později jsme sešli dolů a povečeřeli v refektáři zhruba se stovkou frátů a súr, kteří tu žili. Jejich PMR, frát Landasher, poslední z trojice těch, kdo mě vyslychali u brány, mě formálně přivítal a připil na moji počest. Jejich víno bylo neporovnatelně lepší než to, jaké Orola vyráběl na své omrzlé vinici ve Svante Edharu, a já ho vypil přes míru a vyspal jsem se z něho v soukromé cele.

Probudil jsem se nevrlý, s kocovinou a nesvůj a napadlo mě, že je pozdě a že jsem zaspal – ale ne, bylo časně ráno. Noční směna kopáčů vycházela z jámy s rýči, lopatami, smetáky a poznámkovými bloky a zpívala si veselé pochodové písně. Měli tu lázně, do kterých svedli vodu z vulkanických pramenů a nasměrovali ji do vertikálních šachet, kde se člověk mohl nechat otryskat tak, že byl během deseti sekund čistý. Stál jsem v jedné z nich tak dlouho, až jsem nemohl dýchat, potom jsem vyšel ven a nechal jsem svou rolu z novohmoty, aby mi z kůže vytáhla vodu. Trochu to pomohlo. Ale ve skutečnosti jsem byl rozhozený, v šoku z návratu do matémového světa, z toho, jak odlišně se tady chápal čas proti tomu, na co jsem si zvykl v záhradbí. Ještě víc to zhoršoval fakt, že mi zatím nikdo nevysvětlil zdejší pravidla. Ve většině ohledů to bylo jako cartasijský matém. Ale nemusel jsem složit přísahu a získal jsem pocit, že mohu odejít, kdykoli se mi zlíbí. Oni jen *předstírali*, že je to matém, když jednali s někým, kdo by to nechápal. To, že jsou znavači, bylo jejich krytí. A přesto to nebyla lež, protože byli své práci oddaní stejně jako každý, kdo žil ve Svante Edharu. Možná ještě víc; protože nestrpěli, aby jim práci narušovala pravidla, a nepodrobovali se diktátu žádné inkvizice.

Na odchodu z proudové lázně mě zastavil frát Landasher a představil mě sůře Spry, dívce přibližně mého věku. Anebo spíše znovupředstavil, protože ona byla tou první osobou, s níž jsem den předtím u brány hovořil. Znepokojivě mi připomínala Alu. Landasher mi vysvětlil, že pokud chci sejít dolů a prohlédnout si rozvaliny, tak mám jedinou příležitost teď, protože budeme-li čekat déle, udělá se příliš horko. Súra Spry mi měla dělat průvodce; do koše sbalila jídlo, ze kterého jsme mohli cestou uždibovat. Ve tvářích se jim jasně zračilo očekávání, že budu nadšený. Bylo by to nanejvýš logické. Přesto jsem musel vděčnost předstírat, protože doopravdy jsem si přál probudit Orola a promluvit si s ním o naléhavých sækulárních záležitostech.

Jelikož jsem netušil, co se u brány může stát, vymyslel jsem včera s Cord, Yulem, Gnelem a Sammannem plán. Dohodli jsme se, že pokud budu vpuštěn dovnitř, hodinu počkají, a když se nebude nic dít, znovu se vrátí o tři dny později. Pokusím se jim doručit zprávu, co dělat dál. Měl jsem pocit, že mé tři dny kvapem ubíhají, a tak jsem skutečně nechtěl ztrácet čas dlouhým turistickým výšlapem s nějakou dívkou, se kterou jsem se sotva seznámil. Proto jsem byl v mizerné náladě, když jsem s piknikovým košem sůry Spry na jedné ruce zahájil sestup po rampě.

V docela jiné náladě jsem však později sestoupil na dno, shodil z nohou sandály a bosýma nohama se dotýkal kamenné dlažby, po které chodil Adrakhones. Chrámových schodů, kde se Diax oháněl svými hráběmi. Analemy, kde generace kněžských fyziologů slavily provenál. A dlaždicemi posetého Dekagonu, kde stál Metekoranes, zabraný do úvah, když celé místo skončilo pohřbené popelem.

„Našli jste ho?“ zeptal jsem se Spry o několik minut později, když jsme ujížděli z ovoce a pili vodu z koše.

„Koho – Metekorana?“

„Ano.“

„Ano. On byl první, kterého jsme – chci říct oni, moji předchůdci – hledali. A našli, vzpřímeně stojící –“ Zarazila se. Ve tváři měla bázeň a odpor.

„Kostru?“

„Odlitek,“ řekla, „otisk celého jeho těla. Můžeš se na něj podívat, jestli chceš. Samozřejmě jde jen o spekulaci, že je to skutečně Metekoranes. Ale dokonale to odpovídá legendě. Dokonce má skloněnou hlavu, jako by pozoroval dlaždice.“

Prostranství, na kterém jsme si dopřávali náš malý piknik – to, kde byl Metekoranes zasypan a odlit z kamene –, bylo realizací teglonu. Základem byl rovný desetiúhelník o průměru nějakých dvě stě stop, vydlážděný hladkými mramorovými deskami. Za starých časů bylo prostranství bohatě zásobené dlaždicemi zhotovenými z hlíny, která se vypalovala ve formách. Forem bylo sedm, proto sedm různých tvarů dlaždic. Tvary byly takové, že bylo možné je poskládat do nekonečného počtu vzorů. Se čtverci nebo rovnostrannými trojúhelníky to možné není, ty k sobě jdou v opakujících se vzorech, takže není z čeho vybírat. Ale když je teglonových dlaždic víc druhů, dá se vybírat věčně. Ještě teď tam byly roztroušené stovky dlaždic a dnešní Oritheňané je místy skládali do malých kompozic. Dřepl jsem si, abych si jednu prohlédl, a pak jsem se tázavě zahleděl na Spry. „Jen do toho,“ řekla, „jsou to moderní reprodukce. Objevili jsme původní formy!“

Zvedl jsem jednu dlaždici, abych si ji lépe prohlédl. Shodou okolností byla čtyřboká: kosočtverec. V jejím povrchu byla vyryta drážka táhnoucí se po křivce od jedné strany k druhé. Odnesl jsem ji k nejbližšímu rohu Dekagonu a přiložil jsem ji; svým tupým úhlem do rohu dokonale pasovala.

„Copak,“ poškádlila mě sůra Spry, „vzal sis na mušku rovnou ten nejobtížnější problém ze všech?“

Mluvila samozřejmě o teglonu. Otočila se, přešla do protějšího vrcholu a položila tam dlaždici. Já jsem zatím posbíral několik dalších dlaždic, abych získal vzorky všech sedmi tvarů. Náhodně jsem zvolil jednu a přiložil jsem ji vedle první. Také měla drážku stáčející se od jedné strany ke druhé – všechny dlaždice tak byly vyrobeny – a já jsem jí otáčel tak dlouho, až se její drážka napojila a stala se pokračováním té na první dlaždici. Do úhlu mezi nimi se mi podařilo umístit třetí. To vytvořilo příležitosti k zasunutí čtvrté, páté a tak

dál. Hrál jsem teglon. Cílem hry bylo vytvořit vzor odvíjející se z jednoho rohu a vydláždít celý Dekagon takovým způsobem, aby drážka tvořila souvislou, nepřerušovanou křivku mezi prvním vrcholem a posledním – tím přímo naproti, kam položila dlaždici sůra Spry. Cestou musela křivka projít přes všechny dlaždice celého Dekagonu. Ze začátku to bylo snadné – vycházelo to přirozeně. Ale od určitého okamžiku se ty dva cíle – vydláždít celou plochu a nechat probíhat drážku – začaly dostávat do rozporu. Místy jsem musel nechávat kus drážky bez napojení a pak se k němu propracovávat zpátky a navádět při tom drážku tak, aby se propojila. To bylo uspokojivé. Ale o pár minut později jsem se dostal do situace, kdy jsem náhle měl v různých částech sestavy tři takové úseky osiřelé drážky a zoufal jsem si, jestli budu schopný najít uspořádání, které by je všechny propojilo. Na jedné úrovni nešlo o nic jiného než o tvar vnější hranice a o to, jak se vyvíjí. Dlaždice uvězněné uprostřed už nebyly pro hru zajímavé – nebo si to aspoň člověk mohl myslet. Jenže na druhé straně to, jak byly položeny vnitřní dlaždice, ve svém důsledku určovalo polohu každé další dlaždice v celém Dekagonu.

Staří Oritheňané se domnívali, že dlaždice teglonu jsou acyklické, tedy že se v něm nikdy nebude opakovat žádný vzor, ale nevěděli, jak to dokázat. Řešení teglonu by opět bylo jednoduché – bylo by automatické – se čtvercovými nebo trojúhelníkovými dlaždicemi nebo s každou soustavou dlaždic, která je cyklická. S acyklickými dlaždicemi to bylo nemožné, nebo alespoň velice nepravděpodobné, pokud člověk neměl nějaké božské nadání vidět celý obrazec v hlavě najednou. Metekoranés věřil, že finální obrazec existuje v hýlejském teorickém světě a že teglon může vyřešit pouze ten, kdo si vypěstuje schopnost tento svět nahlížet.

Sůra Spry si odkašlala. Vzhlédl jsem. Dřepěl jsem na okraji soustavy dlaždic široké padesát stop. Začínalo být horko.

„Omlouvám se,“ řekl jsem.

„Někteří lidé je posouvají pomocí hůlek. Šetří si tak záda.“

„Nejspíš bychom odsud měli odejít, co?“

„Brzy,“ připustila.

Ale nejdřív jsem šel za ní a ona mi ukázala zbytky starých budov. Všechny střechy byly samozřejmě pryč. Některé pilíře ještě stály, a s nimi několik vrstev kamene, které kdysi byly zdmi, nyní napůl pohřbené v blocích, jež se zřítily shora. Ale většinou jsme se dívali na základy, podlahy, schodiště a náměstí. Místa, kde vykopávky právě probíhaly, byla protkaná sítí provázků, což byl geometrický prvek, který by Adrakhones ocenil. Kameny byly označené písmeny a čísly, jež na ně štetci úhledně nanесли kopáči v uplynulých stoletích. Věděl jsem, že nahore je nějaké muzeum, do něhož uložili mnohé z artefaktů, které zde našli, včetně pravděpodobného Metekoranova odlitku. Představoval jsem si, že muzeum by mělo být tmavé. Dobře ventilované. A studené. „Fajn, tak z tohohle grilu vypaďme,“ navrhl jsem a neuslyšel jsem od sůry žádnou námitku.

Zůstali jsme déle, než se předpokládalo. Částečně proto, že to bylo úchvatné. Ale – a to pravděpodobně příliš nelichotí mému charakteru – hlavně proto, že to byla na téhle cestě jediná věc, kterou jsem mohl podniknout, aby to vypadalo skoro stejně úžasné jako Jesryho výprava do kosmu.

Tělo se mi zahojilo do té míry, že bylo ochotné dopřát mi trochu volnosti, a tak jsem v první fázi výstupu žvanil o teglonu úplně stejně jako všichni ti dávní geometři, kteří se z něho zbláznili. Ale brzy se začala ozývat zranění a rozechvění uhasila bolest. Zbytek výstupu měl podobu dlouhého zamlklého plahočení. Chtělo to další proudovou koupel. Pak jsem usnul. Probudil jsem se pozdě odpoledne. Orolo měl službu v kuchyni. Pomohl jsem mu. Ale k tomu, abychom si o něčem promluvili, jsme se pořádně nedostali. Takže víc než jeden z mých tří dnů utekl, ani jsem nevěděl jak. Než jsme se večer odebrali ke spánku, upozornil jsem Orola, že si příští den musíme promluvit o důležitých věcech. A tak jsme další ráno po snídani znovu vyšli nahoru na louku.

Biskvitář: Příslušník skupiny teorů z praktického věku, kteří se scházeli v domě paní Baritoe. Soustředili se na důsledky zjevného faktu, že fyzický vesmír nevnímáme přímo, ale pouze zprostředkovaně přes naše smyslové orgány.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„Když jsem dorazil na Blyovu kupu,“ začal Orolo, „byl jsem jako jeden z těch ubohých kosmografů těsně po Rekonstituci, kteří už nemohli používat svoje urychlovače elementárních částic.“

„Ano, já jsem ten dalekohled viděl,“ řekl jsem mu, „snímky ikosaedru, které ses snažil pořídít...“

Zavrtěl hlavou. „Neviděl jsem jím vůbec nic. Takže moje práce týkající se mimoarbeřanů musela vycházet z toho, co jsem pozorovat *mohl*.“

Nedávalo mi to smysl. „Dobrá,“ řekl jsem, „a to bylo co?“

Podíval se na mě, trochu překvapeně, jako by to mělo být samozřejmé. „Sebe.“

Uvedlo mě to do rozpaků. Což jediné ukazovalo, že jsem měl co do činění se starým dobrým Orole. „Jak ti mohlo sebezpozorování napomoci k tomu, abys pochopil Geometry?“ zeptal jsem se. Už jsem se mu zmínil, že lidé teď k označení mimoarbeřanů používají tenhle termín.

„No... není špatné začít od biskvitářů. Vzpomínáš si na mouchu, netopýra a červa?“

Rozesmál jsem se. „Před několika týdny jsem si to oživil. Arsibalt to vysvětloval jednomu záhradkáři, který chtěl vědět, proč nevěříme v Boha.“

„Ale o tom moucha, netopýr a červ nemluví,“ odvětil Orolo. „Mluví pouze o tom, že samotné ryzí myšlení nám tak či onak neumožňuje dělat žádné závěry ohledně věcí, které mají nečasoprostorovou povahu – jako je Bůh.“

„To je pravda.“

„Stejná pozorování, která biskvitáři uskutečnili na sobě, musejí platit také pro mozky mimoarberanů. Bez ohledu na to, jak se od nás mohou lišit v jiných ohledech, musejí spojovat senzorká data do koherentního modelu toho, co je kolem nich – modelu, který musí být zavěšen v časoprostorovém rámu. Což je stručné vysvětlení toho, jak to, že s námi mají společný pohled na geometrii.“

„Ale oni s námi sdílejí víc než to,“ poukázal jsem. „Zdá se, že sdílejí i naši představu pravdy a důkazu.“

„Je to poměrně racionální předpoklad,“ řekl Orolo s opatrným pokrčením ramen.

„Víc než to!“ zaprotestoval jsem. „Vyzdobili svou loď Adrakhonovou větou!“

To pro něho byla novinka. „Skutečně? Taková drzost!“

„Tys to neviděl?“

„Dovol, abych ti připomněl, že jsem byl odvržen dřív, než jsem se mohl podívat na poslední obrázek té mimoarberské lodi, který jsem pořídil.“

„Samozřejmě. Ale myslel jsem, že jsi pořídil jiné snímky předtím – že jsi je pořizoval už dlouho.“

„Šmouhy a fleky,“ ušklíbl se Orolo. „Teprve jsem se učil, jak tou věcí získat slušný obraz.“

„Takže jsi nikdy neviděl ten geometrický důkaz – ani ta písmena – ani čtyři planety.“

„Je to tak,“ řekl Orolo.

„Jestli chceš přemýšlet o Geometrech, potřebuješ toho vědět mnohem víc! Nejruznější nová data!“

„Vidím, jak jsi z těch nových dat rozrušený, Erasme, a přeji ti hodně štěstí při jejich studiu, ale obávám se, že v mém případě by se ukázalo, že mě to všechno jenom odvádí od hlavní linie zkoumání.“

„Hlavní linie – nevím, o čem mluvíš.“

„Evedrická datonomie,“ řekl Orolo, jako by to mělo být naprosto jasné.

„Datonomie,“ překládal jsem si, „to bude studium nebo zjišťování toho, co je dané?“

„Ano – dat ve smyslu základních myšlenek a pocitů, s nimiž naše mysl musí pracovat. Svante Evedrik se tomu věnoval na konci svého života, poté co ztratil přístup ke *svému* urychlovači elementárních částic. Jeho bezprostředním předchůdcem byl samozřejmě svante Halikárn. Halikárn se domníval, že biskvitářské uvažování nutně potřebuje generálku, aby srovnalo krok se vším, co bylo od dob Baritoe objeveno o teorii a její úžasné aplikovatelnosti na fyzický svět.“

„No – a jak pořídil?“

Orolo se ušklíbl. „Mnohé záznamy se vypařily, ale domníváme se, že byl příliš zaměstnaný likvidováním Proka a odkopáváním všech těch vzteklych psíků, které na něj Prok posílal. Takže práce padla na Evenedrika.“

„Je to pro Rod důležitá věc?“

Orolo mi věnoval zvláštní pohled. „Ne tak docela. Jistě, je to důležité v principu. Ale je notoricky neuspokojivé na tom pracovat. Dokud se na oběžné dráze kolem planety, kde dotyčný žije, neobjeví velké cizí lodě.“

„Takže... *ted'* v tom uspokojení nacházíš?“

„Řekněme si na rovinu, o co nám jde,“ vybědl Orolo. „Ty máš strach, že jsem se příliš ponořil do odlehlých úvah. Že jsem se na Blyově kupě věnoval tomuto výzkum ne proto, že je skutečně přínosný, ale prostě proto, že jsem neměl konkrétní, tvrdá data o Geometrech. A že *ted'*, když máme důkazy, že nám jsou – nebo byli – tělesně a mentálně podobní, by se mělo od tohoto směru výzkumu upustit.“

„Ano,“ přiznal jsem. „To si myslím.“

„A já nesouhlasím,“ řekl Orolo. „Jenže situace mezi námi se změnila. Už nejsme papa a fidel, ale frát a frát, a frátové se neustále přátelsky dohadují.“

„Děkuji, ale do tohoto okamžiku to rozhodně působilo jako konverzace papa a fidela.“

„Do značné míry proto, že mám před tebou maličký náskok.“

Ponechal jsem tuto zdvořilou nicotnost bez komentáře. „Poslyš, jestli tě dokážu odtrhnout od evenedrické datonomie, musíme si chvíli promluvit o sækulárních záležitostech.“

„To rozhodně,“ řekl Orolo.

„Několik nás bylo evokováno pro konvox, který se koná v Tredegarhu,“ řekl jsem, protože Orolo, i když to bylo neuvěřitelné, zatím neprojevil *žádnou* zvědavost ohledně toho, proč nebo jak jsem se v Oritheně objevil. „Jedním z těch ostatních byl frát Jad, tisícovkář. Doprovodil mě, Arsibalta a Lia na Blyovu kupu –“

„A uviděl tam listy na stěnách mé cely.“

„Rychle – až *podivně* rychle – vyvodil, že jsi odešel na Ekbu, a nejspíš taky to, že sis na Geometry vytvořil názory, o kterých by si přál vědět víc.“

„Nebylo to ani příliš rychlé, ani podivné,“ řekl Orolo. „Všechny tyhle věci jsou propojené. Frátu Jadovi to muselo být jasné, jakmile tam vešel.“

„Z čeho? Vy spolu nějak komunikujete? Porušujete kázeň?“

„Koho myslíš tím ‚vy‘? Nemáš náhodou o Rodu poněkud melodramatickou představu?“ zeptal se Orolo.

„Jenom se tady rozhlédni!“ zaprotestoval jsem. „Co se děje?“

„Kdybych se zajímal o meteorologii,“ řekl Orolo, „strávil bych spoustu času pozorováním počasí. Postupně bych se ve spoustě ohledech začal podobat jiným pozorovatelům počasí, které jsem nikdy nepotkal. Uvažovali bychom podobně, byl by to přirozený důsledek skutečnosti, že pozorujeme

stejně jevy. To vysvětluje devět desetin z toho, co považuješ za záhadné rodové machinace.“

„S tím rozdílem, že místo pozorování počasí přemýšlíš o evenedrické datonomii?“

„Tak nějak.“

„Ale na stěně tvé cely nemohl frát Jad vidět nic o Evenedrikovi nebo datonomii. Byly tam jen materiály týkající se Oritheny a schéma Rodu.“

„To, co jsi identifikoval jako schéma Rodu, byl ve skutečnosti určitý rodokmen těch, kdo se pokusili dát smysl hýlejskému teorickému světu. A ukazuje se, že když půjdeš po větvích toho rodokmene a takříkajíc prořežeš všechny větve obydlené fanatiky, deolaterky a těmi, kteří skončili ve slepé uličce, dostaneš něco, co už tolik nevypadá jako strom. Vypadá to spíš jako kůl. Začíná Knoüsem a táhne se přes Metekorana, Protase a několik dalších. Na Evenedrika narazíš přibližně v půlce.“

„Takže frát Jad by při pohledu na tvůj strom seřezaný na holý kůl okamžitě poznal, že určitě pracuješ na evenedrické datonomii.“

„A usoudil, že to dělám v naději, že získám nazření toho, jak musí být organizovaná mysl Geometrů.“

„A co Ekba? Jak poznal, že jsi odjel na Ekbu?“

„Tenhle matém založili lidé, kteří žili ve stejných celách, v nichž frát Jad strávil celý svůj život. Věděl nebo si domyslel, že kdybych se sem dokázal dostat, vpustili by mě do bran a poskytli mi jídlo a přístřeší – což je nápadně lepší existence než ta, na jakou jsem se zmohl na Blyově kupě.“

„Dobrá.“ Cítil jsem, jak ze mě spadlo závaží, které mě tížilo od toho dne nahoře nad Samblem. „Takže žádné spiknutí není. Rod nekomunikuje prostřednictvím žádných zašifrovaných zpráv.“

„Komunikujeme neustále,“ řekl Orolo, „způsobem, který jsem zmínil.“

„Meteorologové pozorující tentýž mrak.“

„Pro tuto fázi našeho rozhovoru to stačí,“ řekl Orolo. „Ale ty sis ještě neulevil od té strašlivě důležitě vypadající zprávy nebo úkolu, které tě přivedly až před bránu. S jakou záležitostí tě frát Jad poslal?“

„Řekl mi: ‚Běž na sever, dokud nepochopíš.‘ A já myslím, že tahle část úkolu je teď splněna.“

„Skutečně? To jsem rád, že chápeš. Obávám se, že já mám v těchto ohledech ještě plno otázek.“

„Ty víš, jak to myslím!“ utrl jsem se. „Naznačil také, že se mám později vrátit do Tredegarha. Že se postará, abych z toho neměl potíže. Myslím, že chtěl, abych tě přivedl. Abych tě vzal s sebou na konvox.“

„Pokud bych se v souvislosti s Geometry dopracoval k nějakým myšlenkám, které by mohly být užitečné,“ zkusil hádat Orolo.

„To je přece smysl konvoxu,“ připomněl jsem mu, „být užitečný.“

Orolo pokrčil rameny. „Obávám se, že pokud jde o Geometry, nemám dost dat, se kterými bych mohl pracovat.“

„Jsem si jistý, že všechna data, která je možné získat, jsou k dispozici v Tredegarhu.“

„Pravděpodobně sbírají přesně ten typ informací, které jsou špatné,“ prohlásil.

„Tak tam běž a řekni jim, co mají sbírat! Frátu Jadovi by tvoje pomoc přišla vhod.“

„To, že bychom se já, frát Jad a několik dalších obdobně smýšlejících mohli pokusit změnit chování této sækulárně-matémové obludnosti zvané konvox, zní jako politika, a to je něco, v čem se, jak známo, nevyznám.“

„Tak nech mě, abych se pokusil pomoci,“ navrhl jsem. „Řekni mi, co jsi dělal, já se vrátím na konvox a zkusím přijít na to, jak to využít.“

Pohled, který mi Orolo v tomto okamžiku věnoval, se dal nejhovívavěji vyložit jako láskyplný, ale starostlivý. Počkal, až můj mozek dostihne ústa.

„No dobře,“ řekl jsem, „možná s trochou pomoci od některých ostatních.“ Přemýšlel jsem o rozhovoru, který jsem měl před eligerem s Tuliou.

„Nemůžu ti radit, co dělat na konvoxu,“ promluvil nakonec, „ale bude mi potěšením ti vysvětlit, o co jsem se snažil.“

„Dobrá – to mi bude stačit.“

„Na konvoxu ti to nepomůže – dokonce ti to nejspíš uškodí. Protože to bude znít šíleně.“

„V pohodě. Jsem zvyklý, že nás lidé kvůli celé té záležitosti s HTS mají za blázny.“

Orolo povytáhl obočí. „Tedy, po zralé úvaze se domnívám, že to, o čem se s tebou chystám mluvit, je *míň* šílené než to. Ale HTS –“ pokynul hlavou směrem k orithenským vykopávkám – „je příjemná a známá forma šílenství.“ Vrátil se ke mně pohledem a na několik okamžiků se odmlčel.

„S kým mluvíš?“ zeptal se mě.

Taková absurdní otázka mě zaskočila a chvíli mi trvalo, než jsem se ujistil, že jsem slyšel správně. „Mluvím s Orole,“ řekl jsem.

„Co je zač tento Orolo? Kdyby tady přistál Geometr a dal se s tebou do řeči, jak bys mu Orola charakterizoval?“

„Jako člověka – velice složitou, dvounohou, poněkud nedočkavou živou bytost – která stojí hned tamhle.“

„Ale v závislosti na tom, jak vidí věci Geometr, by mohl odpovědět: ‚nevidím tam nic než vzduchoprázdno s řídkým rozptylem pravděpodobnostních vln.‘“

„No, ‚vzduchoprázdno s řídkým rozptylem pravděpodobnostních vln‘ je přesný popis pro skoro všechno ve vesmíru,“ poukázal jsem, „takže pokud by ten Geometr nedokázal objekty rozeznávat účinněji, sotva by se dal považovat za myslící bytost. Koneckonců, jestli se mnou vede rozhovor, musí ve *mně* poznávat –“

„Ne tak rychle,“ zadržel mě Orolo, „řekněme, že mluvíš s Geometrem tak, že vyťukáváš zprávy na čudle nebo nějak podobně. Zná tě jen jako proud

číslic. Ty teď musíš ty číslice použít k tomu, abys poskytl popis Orola – nebo sebe –, kterému by porozuměl.“

„Dobře, shodl bych se s tím Geometrem na nějakém způsobu, jak popsat prostor. Potom bych řekl: ‚Představ si objem prostoru, který se nachází asi pět stop před mou polohou, přibližně šest stop vysoký, dvě široký a dvě hluboký. Pravděpodobnostní vlny, kterým říkáme hmota, jsou uvnitř té schránky o něco hustší, než jsou vně.‘ A tak dál.“

„Jsou hustší, protože v té schránce je spousta masa,“ řekl Orola a poplácal se po břiše, „ale venku je jenom vzduch.“

„Ano, čekal bych, že každá myslící bytost by měla být schopná rozpoznat hranici masa a vzduchu. To, co je uvnitř té hranice, je Orola.“

„Zvláštní, že máš tak jasné názory na to, čeho by myslící bytosti měly být schopny,“ upozornil mě Orola. „Počkej... co třeba tohle?“ Zvedl záhyb své roly.

„Stejně jako mohu popsat hranici maso/vzduch, mohu popsat, jak se materiál roly liší jak od masa, tak od vzduchu, a vysvětlit, že Orola je zahalený do materiálu roly.“

„V tom případě se dopouštíš dohadů,“ pokáral mě Orola.

„Jako například?“

„Řekněme, že Geometrovi, se kterým hovoříš, bylo vštípeno něco, co je v jeho civilizaci obdobou biskvitu. Řekne: ‚Počkej chvíli, to nemůžeš doopravdy vědět, nemáš dovoleno vznášet tvrzení o věcech jako takových – pouze o svých *vjemech*.‘“

„To je pravda.“

„Takže musíš své tvrzení přeformulovat s ohledem na data, která jsou ti skutečně k dispozici.“

„Dobrá,“ uznal jsem, „místo abych řekl: ‚Orola je zahalený do materiálu roly,‘ řeknu: ‚Když se na Orola podívám z místa, kde stojím, vidím většinou rolu, z níž vykukují kusy Orola – jeho hlava a ruce.‘ Ale nechápu, proč na tom záleží.“

„Záleží na tom, protože Geometr nemůže stát tam, kde stojíš ty. Musí stát někde jinde a vidět mě z jiného úhlu.“

„Ano, ale rola halí tvé tělo kolem dokola!“

„Jak víš, že nejsem vzadu nahý?“

„Protože jsem viděl hodně rol a vím, jak fungují.“

„Ale kdybys byl Geometr a viděl bys rolu poprvé –“

„I tak bych si dokázal domyslet, že vzadu nejsi nahý, protože kdybys byl, rola by ti visela jinak.“

„Co kdybys se roly zbavil a stál tady nahý?“

„Co kdybys to udělal?“

„Jak bys mě popsal Geometrovi potom? Co by se jevilo tvému oku i Geometrovi?“

„Řekl bych tomu Geometri: ‚Z místa, kde stojím, vidím jen Orolovu kůži. Z místa, kde stojíš ty, Geometre, platí pravděpodobně totéž.‘“

„A proč je to pravděpodobné?“

„Protože kdybys neměl kůži, krev a vnitřnosti by z tebe vypadly. Jelikož za tebou nevidím kaluž krve a vnitřností, můžu z toho vyvodit, že tvoje kůže musí být na místě.“

„Stejně jako vyvozujes, že moje rola musí vzadu pokračovat kolem celého mého těla, na základě toho, jak visí její viditelné části.“

„Ano, myslím, že je to stejný všeobecný princip.“

„Tak to vypadá, že tento proces, kterému říkáš vědomí, je poněkud složitější, než jsi mu zpočátku možná prisuzoval,“ řekl Orolo. „Je nutné umět přijímat data z řídkého rozptylu pravděpodobnostních vln ve vzduchoprázdnu –“

„To znamená vidět.“

„Ano, a provádět ten trik, při němž se tato data spojují do zdánlivě trvalých objektů, které se dají přechovávat ve vědomí. Ale to není všechno. Vnímáš ze mne pouze jednu stranu, ale celou dobu vyvozujes závěry o mé odvrácené straně – že moje rola pokračuje vzadu kolem dokola, že mám kůži –, závěry, které odrážejí vrozené chápání teorických zákonů. Zdá se, že nejsi schopen tyto závěry vyvozovat bez toho, abys v hlavě prováděl malé myšlenkové experimenty: ‚kdyby rola vzadu nepokračovala kolem dokola, visela by jinak‘, ‚kdyby Orolo neměl kůži, vypadly by mu vnitřnosti‘. V každém z těchto případů využíváš své chápání zákonů dynamiky k tomu, abys zkoumal malý kontrafaktuální vesmír uvnitř své hlavy, vesmír, ve kterém tam Orolo tu kůži nebo rolu nemá, a ty si pak ten vesmír přehráváš zrychleně jako špízu, abys viděl, co se stane.“

A to není jediná aktivita, která v tvé mysli probíhá, když mě popisujes Geometrům,“ pokračoval Orolo po krátké odmlce, během níž polkl trochu vody, „protože neustále přihlížíš k tomu, že ty a Geometr jste na odlišných místech, vidíte mne z různých úhlů pohledu, přebíráte odlišná data. Z místa, kde stojíš, možná vidíš pihu na levé straně mého nosu, ale musíš zapojit důvtip, abys pochopil, že Geometr tu pihu nevidí, vzhledem k tomu, kde stojí. To je další způsob, kterým tvé vědomí neustále buduje rozporné vesmíry: ‚kdybych stál tam, kde je ten Geometr, měl bych pohled na pihu zacloněný‘. Tvoje schopnost chovat ke Geometri empatii – představovat si, jaké by bylo být někým jiným – není pouhá zdvořilost – je to vrozený proces vědomí.“

„Počkej chvilku,“ zarazil jsem ho, „ty říkáš, že nedokážu předpovědět neschopnost Geometrů vidět pihu, aniž bych ve své představivosti vybudoval repliku celého vesmíru?“

„Ne přesně repliku,“ řekl Orolo. „Téměř repliku, ve které je stejné všechno kromě místa, kde stojíš.“

„Připadá mi, že existují mnohem jednodušší způsoby, jak toho výsledku dosáhnout. Třeba si pamatují, jak při pohledu z té strany vypadáš. Vyvolám si ten obraz v paměti a řeknu si: ‚Hm, piha žádná.‘“

„Je to naprosto opodstatněná úvaha,“ řekl Orolo, „ale musím tě varovat, že ve skutečnosti jí mnoho nezískáš, jestli to, co hledáš, je jednoduchý a snadno pochopitelný model toho, jak funguje mysl.“

„Proč ne? Já mluvím jenom o paměti.“

Orolo se vítězoslavně usmál. Potom se ovládl a donutil se zachovat takt. „Prozatím jsme mluvili pouze o přítomnosti. Mluvili jsme pouze o prostoru – ne o čase. Ty bys teď chtěl do debaty vnést vzpomínky. Navrhuješ vytahování vzpomínek na to, jak jsi vnímal Orolův nos z jiného úhlu v jiném čase: ‚Minulou noc jsem u večere seděl napravo od něho a pihu jsem neviděl.‘“

„Vypadá to docela jednoduše,“ řekl jsem.

„Mohl by sis položit otázku, co v tvém mozku ti takové věci umožňuje.“

„Jaké věci?“

„Jeden večer při jídle zaznamenat jistá data. Jinou množinu dat pořídit teď – nebo před sekundou – před dvěma sekundami –, ale vždycky teď! A říct, že všechna ta data byla – jsou – jeden a tentýž chlapík, Orolo.“

„Nechápu, co je na tom tak složitého,“ namítl jsem. „Je to jenom rozeznávání vzorů. Zvládnou to i syntaktické přístroje.“

„Opravdu? Uveď mi příklad.“

„No... myslím, že jako jednoduchý příklad může posloužit...“ Rozhlédl jsem se a náhodou jsem si všiml kondenzační stopy letadla vysoko na nebi. „Radar sledující letadlo na přeplněné obloze.“

„Pověz mi, jak to funguje.“

„Anténa se otáčí. Vysílá impulzy. Zpátky k ní přicházejí odrazy. Z časového zpoždění odrazu se dá vypočítat vzdálenost neznámého stroje. A zařízení ví, kterým směrem se neznámý stroj nachází – to je jasné jako facka, je to prostě stejný směr, kam je namířena anténa, když na ni dopadne ozvěna.“

„Může se v každém okamžiku dívat jen jedním směrem,“ řekl Orolo.

„Ano, trpí extrémním tunelovým viděním a kompenzuje si to tím, že se točí.“

„Trochu jako my,“ poznamenal Orolo.

Začali jsme z hory sestupovat; kráčeli jsme vedle sebe. Orolo pokračoval: „Já nevidím všemi směry najednou, ale místo toho se každou chvíli krátce podívám na stranu, abych se ujistil, že tam stále jsi.“

„Jo, asi to tak bude,“ řekl jsem. „Máš v hlavě model svého okolí, který zahrnuje mne napravo od tebe. Můžeš jej chvíli zachovat, když podržíš tlačítko rychlého přetáčení. Ale každou chvíli jej musíš zaktualizovat novými daty, nebo ztratí kontakt s tím, co se skutečně děje.“

„Jak to radarový systém zvládá?“

„Tak, že anténa se jednou otočí a zachytí ozvěny od všeho na obloze. Vynesou polohy objektů. Potom se otočí znovu a posbírání novou množinu ozvěn. Nová množina je podobná té první. Ale všechny neznámé stroje teď mají polohu maličko jinou, protože všechny letouny jsou v pohybu, každý má svou rychlost, každý má svůj vlastní směr.“

„A já chápu, jak si lidský pozorovatel, který sleduje neznámé stroje vynesené na stínítku radaru, dokáže v duchu vytvořit model toho, kde letouny jsou a jak se pohybují,“ řekl Orolo, „stejným způsobem, jakým si lepíme dohromady políčka špízy, aby nám v hlavě vytvořila souvislý příběh. Ale jak to dělá syntaktický přístroj uvnitř radarového systému? Nemá nic víc než seznam čísel, čas od času aktualizovaný.“

„Kdyby byl neznámý stroj jen jeden, bylo by to snadné,“ řekl jsem.

„Souhlasím.“

„Anebo kdyby jich bylo jen pár, byly daleko od sebe a pohybovaly se pomalu, aby se jejich dráhy nekřížily.“

„Také souhlasím. Ale co obtížný případ mnoha rychlých strojů, které jsou blízko u sebe a jejich dráhy se kříží?“

„Lidský pozorovatel by to zvládl snadno – jako sledování špízy,“ řekl jsem. „Syntakt by musel dělat něco z toho, co dělá lidský mozek.“

„A co přesně to je?“

„My máme smysl pro to, co je věrohodné. Řekněme, že máme dvě letadla, plná pasažérů, letící těsně podzvukovou rychlostí, a že během intervalu mezi dvěma otáčkami radaru se jejich dráhy zkříží v pravém úhlu. Stroj od sebe letouny nepozná. Takže data mají několik možných interpretací. Jedna je, že obě letadla provedla ve stejném okamžiku ostrý obrát do pravého úhlu a stočila se na nový kurz. Další je, že se od sebe odrazila jako gumové kuličky. Třetí interpretace je, že letadla jsou v různých výškách, takže se nesrazila a obě jednoduše letěla dál po přímce. *Ta* interpretace je nejjednodušší a jediná, která je v souladu se zákony dynamiky. Takže syntakt musí být naprogramován tak, aby vyhodnotil různé interpretace dat a vybral tu, která je nejvěrohodnější.“

„Takže jsme to zařízení naučili něco málo z toho, co víme o principech akce, jimiž se řídí pohyb našeho kosmu Hemnovým prostorem, a přikázali jsme mu, aby odfiltrovalo možnosti, které se odchyľují od věrohodné světové stopy,“ řekl Orolo.

„Jen velice přibližným způsobem, domnívám se. Ve skutečnosti neví, jak se aplikují principy akce na Hemnův prostor a všechno to ostatní.“

„A *my* to víme?“

„Někteří z nás ano.“

„Jistě, teoři. Ale stand'ák, který hraje chytanou, ví, co míček udělá – a co důležitější, co udělat *nemůže* –, aniž by z teorie znal i jen to nejmenší.“

„Jistě. To dovedou i zvířata. Orolo, kam nás evenedrická datonomie vede? Vidím tu nějakou souvislost s naším dialogem o růžovém drakovi, který jsme před několika měsíci vedli ještě doma, ale –“

Orolovi se ve tváři objevil zvláštní výraz. Zapomněl. „Ach, ovšem. O tobě a tvých obavách.“

„Ano.“

„To je něco, co zvířata nedovedou,“ poukázal. „Reagují na okamžité, konkrétní hrozby, ale netrápí se abstraktními hrozbami, které číhají za spoustu let v budoucnosti. Na to je zapotřebí myslí Erasma.“

Zasmál jsem se. „Poslední dobou to moc nedělám.“

„To je dobře!“ natáhl ruku a srdečně mě praštil po zádech.

„Možná je to blažencem.“

„Ne, je to tím, že teď si musíš dělat starosti s *opravdovými* věcmi. Ale připomeň mi prosím, jak to bylo – ten dialog o růžovém drakovi prdícím nervový plyn?“

„Vypracovali jsme teorii, že naše mysl je schopná si představit možné budoucnosti jako cesty konfiguračním prostorem, a pak zavrhnout ty, které se neřídí realistickým principem akce. Jesry si postěžoval, že je to těžkopádné řešení bezvýznamného problému. Já jsem souhlasil. Arsibalt měl námitky.“

„To bylo potom, co byl evokován frát Paflagon, že?“

„Ano.“

„Arsibalt Paflagona četl.“

„Ano.“

„Tak mi pověz, fráte Erasme, jsi nadále s Jesrym, anebo s Arsibaltem?“

„Pořád mi připadá neskutečné myslet si, že všichni ve svých myslích neustále stavíme a strháváme kontrafaktuální vesmíry.“

„Tolik jsem si na to zvykl, že mi přijde neskutečné uvažovat *jinak*,“ řekl Orolo. „Ale třeba bychom si zítra mohli udělat delší vycházku a probrat to ještě hlouběji.“ Přicházeli jsme ke kraji matému.

„To by se mi líbilo,“ řekl jsem.

Když jsme přišli natolik blízko, aby bylo cítit připravovanou večeři, vzpomněl jsem si, že další den potřebuji dopravit zprávu ven svým přátelům. Ale teď nebyla vhodná chvíle, abych to nadnesl, a tak jsem se rozhodl, že se o tom zmíním další den ráno.

* * *

Představoval jsem si, že to Orolo přinutí, aby se rozhodnul, ale když jsem mu to vysvětlil, řekl něco, co se zdálo až trapně samozřejmé, jakmile to vyslovil: třídní lhůta je naprosto nahodilá, a proto jediný rozumný přístup bude smést ji ze stolu a už se o ní nezmiňovat. Přizval fráta Landashera, který navrhl, aby moji přátelé byli pozváni do matému s nabídkou ubytovat se tady na tak dlouho, dokud se věci nevyjasní. Šokovalo mě to, ale pak jsem si

připomněl, že tady se to dělá jinak a že Landasher neskládá účty nikomu, snad s výjimkou záhrobku, kterému Ekba patřila. Pak se s jistotou obával, že čtveřice mých přátel nebude mít zájem setrvávat na místě, jako je toto. Ale když jsem o několik hodin později vyšel z brány a sešel k obchodu se suvenýry, abych jim vysvětlil, jak se věci mají, přijali to jednomyslně a bez debat. To mě trochu znervóznilo samo o sobě, takže jsem je doprovodil zpátky do zátoky a pomohl jim zrušit tábor, přičemž jsem celé odpoledne využil k tomu, abych je průběžně seznamoval s matémovou etiketou. Obzvlášť mi dělalo obavy, aby jim Ganelial Crade nezačal kázat. Ale brzy si ze mě kvůli tomu začali dělat legraci, nejdřív Yul, a pak tím nakazil ostatní, a mně došlo, že jsem je urazil. Proto jsem už neříkal nic, dokud jsme se nevrátili do Oritheny. Cord, Yula, Gnela a Sammanna pustili bránou dovnitř a dali jim pokoje v jakési hostinské ubikaci mimo klauzuru, kde si mohli ponechat své čudly a jiný sækulární majetek. Oblečení do záhradbářských šatů – ale bez čudel – se k nám přidali u večere a od fráta Landashera se jim dostalo oficiálního přívítku a uvítání.

Další den ráno jsem je probudil časně a zavedl jsem je na prohlídku dolů do výkopu. Gnel vypadal, jako by prožíval nějaké deolaterské zjevení, i když abych byl upřímný, já jsem měl nejspíš ve tváři podobný výraz, když mě tam dolů vedla súra Spry.

Zeptal jsem se Sammanna, jestli se dozvěděl něco víc o tom, kdo vlastně Ekbu spravuje, a on odpověděl „ano“ a „je to nudné“. Nějaký burger se těsně po Třetím vyplenění stal fanatikem do všeho orithenského. Byl velice bohatý, a tak ostrov koupil a na jeho správu zřídil nadaci, včetně suchopárných nařízení, která zaplnila téměř tisíc stran – mělo to vydržet věčně, proto musela nařízení postihnout každou eventualitu, která je napadla. Výkonná moc spočívala v rukou smíšené sækulárně-matémové správní rady, vysvětloval Sammann, který se nechal úkolem strhnout, přestože má pozornost začínala odbíhat...

Záležitosti spojené s pobytem mých přátel v Oritheně mě na pár dní zaměstnaly. Potom jsem znovu začal chodit s Orolem na horu.

Dialog: Rozprava mezi teory, obvykle vedená ve formálním stylu. „Být v dialogu“ znamená improvizovaně se takové rozpravy účastnit. Označení se může vztahovat též na psaný záznam historického dialogu; takové dokumenty jsou základem matémové literární tradice a fidelové je studují, secvičují a učí se je z paměti. V klasické formě dialog zahrnuje dvě hlavní osoby a několik přihlížejících, kteří se sporadicky zapojují. Další rozšířenou formou je trojúhelník, v němž vystupuje

učenec, prostý člověk hledající poznání a hlupák. Existuje nespočet dalších typů, například spovinský, periklynský a peregrinský dialog.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„Vím, že náš poslední rozhovor tě úplně neuspokojil, Erasme. Omlouvám se za to. Tyto myšlenky jsou nehotové. Mučí nebo dráždí mě pocit, že jsem téměř na dohled něčeho, co je na hranici mého chápání. Mívám sen, že jsem na moři, šlapu vodu a snažím se uvidět maják na pobřeží. Jenže ve výhledu mi brání hřebeny vln. Občas, když jsou podmínky dokonalé, se mi podaří vyhoupnout se dost vysoko, abych ho letmo zahlédl. Ale pak, než si stačím utvořit nějaký pevnější dojem z toho, co vidím, se vlastní vahou ponořím zpátky a do tváře mě udeří další vlna.“

„Já si tak připadám pokaždé, když se snažím pochopit něco nového,“ řekl jsem. „A pak, jednoho dne, z ničeho nic –“

„Tomu prostě rozumíš,“ řekl Orolo.

„Ano. Ta myšlenka tam prostě je, plně zformovaná.“

„Toho si samozřejmě všimli mnozí. Já se domnívám, že to na nějaké hluboké úrovni souvisí s duševními procesy, o kterých jsem onedlou mluvil. Mozek využívá účinky kvantových jevů, jsem si tím jistý.“

„Vím o tom jen tolik, abych věděl, že to, co jsi právě řekl, je už velice dlouho považováno za diskutabilní.“

Vůbec to na něho nezapůsobilo; ale když jsem se mu dost dlouho díval do očí, nakonec pokrčil rameny. *Tak budiž.* „Mluvil s tebou Sammann někdy o strojích svante Groda?“

„Ne. Co to je?“

„Syntaktické zařízení využívající kvantovou teorii. Před Druhým vyplněním spolu naši předchůdci na podobných věcech pracovali. Stroje svante Groda byly mimořádně úspěšné při řešení problémů, které zahrnovaly souběžné prověřování mnoha různých výsledků. Jako například problém líného peregrina.“

„To je ten, kdy potulný frát potřebuje navštívit několik matémů náhodně roztroušených po mapě?“

„Ano, a problém spočívá v tom nalézt nejkratší cestu, která ho dovede do všech míst.“

„Tak nějak chápu, co myslíš,“ řekl jsem. „Člověk by *mohl* sepsat vyčerpávající seznam všech možných tras –“

„Jenže takovým způsobem to trvá věčnost,“ řekl Orolo. „Ve stroji svante Groda bys mohl vytvořit určitý zobecněný model takového scénáře a pak stroj nakonfigurovat, aby prakticky prozkoumal veškeré možné trasy současně.“

„Takže takový stroj, místo aby v kterémkoli časovém okamžiku existoval v jednom fixovaném, poznatelném stavu, by se nacházel v superpozici mnoha kvantových stavů.“

„Ano, je to úplně stejné jako s elementární částicí, která může mít spin nahoru nebo dolů. Nachází se v obou stavech zároveň –“

„Dokud někdo neuskuteční její pozorování,“ řekl jsem, „a vlnová funkce nezkolabuje do toho či onoho stavu. Řekl bych, že stejné to bude se strojem svante Groda, člověk nakonec učiní nějaké pozorování –“

„A vlnová funkce stroje zkolabuje do jednoho konkrétního stavu – který je odpovědí. Myslím, že aitové tomu říkají ‚výstup‘,“ řekl Orolo. Při vyslovování žargonového výrazu, jenž mu byl cizí, se maličko usmál.

„Souhlasím, že myšlení takovým dojmem často působí,“ uznal jsem. „Člověk má v hlavě změť nezřetelných představ. A najednou: prásk! Všechno to zkolabuje do jedné jasné odpovědi, o které ví, že je správná. Ale přece nejde pokaždé, když se něco stane náhle, to prostě připsat na vrub kvantovým jevům.“

„Já vím. Ale chápeš, kam směřuji, když mluvím o kontrafaktuálním kosmu?“

„Dokud jsi nepřišel s kvantovou teorií, tak mi to pořádně jasné nebylo,“ přiznal jsem. „Ale už nějakou dobu je zřejmé, že pracuješ na teorii toho, jak funguje vědomí. Zmínil jsi několik různých jevů, které by každý introspektivní člověk poznal – nebudu se snažit se vracet a všechny je vypočítávat –, a pokusil ses je sjednotit...“

„Moje velká jednotná teorie vědomí,“ zažertoval Orolo.

„Ano, tvrdíš, že všechny vycházejí ze zvláštní schopnosti mozku vytvářet v sobě modely kontrafaktuálních kosmů a přehrávat je v čase dopředu, hodnotit jejich věrohodnost a tak dál. Což je naprosto šílené, pokud považuješ mozek za normální syntakt.“

„Souhlasím,“ přitakal Orolo. „Pouhé vytvoření těch modelů by vyžadovalo obrovskou výpočetní kapacitu – nemluvě o jejich přehrávání dopředu. Příroda by si našla nějaký efektivnější způsob, jak to udělat.“

„Když ale zahraješ kvantovou kartou,“ řekl jsem, „hra se tím úplně mění. Jediné, co teď potřebuješ, je mít v mozku trvale načtený zobecněný model vesmíru – jako je zobecněná mapa, kterou používá stroj svante Groda k řešení problému líného peregrina. Model pak může existovat v obrovském množství možných stavů a ty se na něj můžeš ptát nejrůznějšími otázkami.“

„Jsem rád, že to teď chápeš stejně jako já,“ prohlásil Orolo. „Přesto ale mám jednu malichernou poznámku.“

„A já,“ řekl jsem, „ted' to přijde.“

„Tradice umírají mezi znaváči těžko,“ začal Orolo. „A velice dlouho tu byla tradice učit fidely kvantovou teorii jistým způsobem, založeným na tom, jak ji zkonstruovali teoři, kteří ji v době Předzvěstí objevili. A tak ses ji naučil i ty, Erasme. I kdybych tě před tímto dnem nikdy nepotkal, poznal bych to z jazyka, který používáš, když o těchto věcech mluvíš: ‚existuje v superpozici stavů – dokud někdo neuskuteční pozorování a vlnová funkce nezkolabuje‘ a tak dál.“

„Vím, kam tím míříš,“ přiznal jsem. „Existují celé řady teorů – jsou tu už tisíce let –, které používají úplně jiné modely a terminologii.“

„Ano,“ řekl Orola, „a uhodněš, který model a kterou terminologii mám v oblíbě?“

„Předpokládám, že čím polykosmičtější, tím lepší.“

„Samozřejmě! Takže pokaždé, když slyším, jak mluvíš o kvantových jevech a používáš při tom starou terminologii –“

„Verzi pro fidely?“

„Ano. Musím si to, co říkáš, v duchu překládat do polykosmických termínů. Tak třeba jednoduchý příklad částice, která má spin buď nahoru nebo dolů –“

„Ty bys řekl, že v okamžiku, kdy je spin pozorován – v okamžiku, kdy má spin částice vliv na zbytek vesmíru –, se vesmír rozvětví na dva úplně, samostatné, kauzálně nezávislé vesmíry, které si od toho okamžiku jdou vlastní cestou.“

„Téměř jsi to vystihl. Ale lepší je říct, že ty dva vesmíry existují *předtím*, než dojde k měření, a interferují spolu – dochází mezi nimi k malému proskakování –, dokud se měření neuskuteční. A *pak* se rozejdou každý vlastní cestou.“

„A tady bychom mohli mluvit o tom,“ nadhodil jsem, „jak šíleně to mnohým lidem zní –“

Orola pokrčil rameny. „Přitom je to model, kterému mnozí teoři dřív nebo později uvěří, protože se nakonec ukáže, že alternativy jsou ještě šílenější.“

„Dobrá. Tak si myslím, že vím, co přijde dál. Chceš, abych tvou teorii toho, co mozek dělá, přeformuloval z pohledu polykosmického výkladu kvantové teorie.“

„Pokud bys mi to dopřál,“ řekl Orola s náznakem úklony.

„Fajn. Tady to je,“ řekl jsem. „Vychází se tady z premisy, že mozek má v sobě natažený poměrně přesný model kosmu, ve kterém žije.“

„Přinejmenším jeho lokální části,“ upřesnil Orola. „Nemusí mít například dobrý model jiných galaxií.“

„Správně. A když se to vyjádří terminologií staré interpretace, kterou se učí fidelové, stav toho modelu je superpozicí mnoha možných současných a budoucích stavů našeho kosmu – nebo přinejmenším modelu.“

Zvedl prst. „Ne *našeho* kosmu, nýbrž –?“

„Nýbrž hypotetického alternativního kosmu, který se od *našeho* kosmu lehce odlišuje.“

„Výborně. A tento zobecněný model kosmu, který si každá osoba nosí v mozku – máš nějakou představu, jak by fungoval? Jak by vypadal?“

„Ani v nejmenším!“ přiznal jsem. „O nervových buňkách a tak dál nevím vůbec nic. Jak by se daly propojit, aby vytvořily takový model. Jak by se ten model dal překonfigurovat, z jednoho okamžiku na druhý, aby reprezentoval hypotetické scénáře.“

„Dobrá,“ řekl Orolo a zvedl ruce, aby mě umlčel. „Vynechme tedy z diskuse nervové buňky. Ale to důležité je na tom modelu co?“

„Že může existovat v mnoha stavech najednou a že jeho vlnová funkce čas od času zkolabuje, aby vydala užitečný výsledek.“

„Ano. A jak to všechno vypadá v polykosmické interpretaci toho, jak funguje kvantová teorika?“

„Superpozice už není. Žádná vlnová funkce nekolabuje. Máme pouze mnoho různých kopií mne – mého mozku –, z nichž každá reálně existuje v odlišném paralelním kosmu. Model kosmu spočívající v každém z těchto paralelních mozků je reálně, s konečnou platností v tom či onom stavu. A navzájem se ovlivňují.“

Chvilí mě nechal se v tom plácát. A pak mi to došlo. Úplně přesně tak, jak jsme o tom předtím mluvili – najednou jsem to měl v hlavě. „Ty ten model už ani nepotřebuješ, ne?“

Orolo jenom přikývl, usmál se, nenápadnými gesty mě popohnal.

Pokračoval jsem – začínal jsem to vidět zároveň s tím, jak jsem to říkal. „Takhle je to mnohem jednodušší! Můj mozek už nemusí udržovat tento nesmírně podrobný, přesný, konfigurovatelný, kvantovou superpozici podporující model kosmu! Jediné, co musí, je vnímat – reflektovat – kosmos, který je skutečně *vnitř*, takový, jaký doopravdy je.“

Orolo si klouby prstů poklepal na lebku. „Variace – nespočty možných alternativních scénářů – se z tvého mozku přesunuly,“ řekl, „ven do polykosmu, což je místo, kde tak jako tak všechny existují!“ Rozevřel ruku a natáhl ji k obloze, jako by propouštěl ptáka. „Jediné, co musíš, je vnímat je.“

„Ale žádná z mých verzí neexistuje v dokonalé izolaci od ostatních,“ řekl jsem, „jinak by to nefungovalo.“

Orolo přikývl. „Kvantová interference – proskakování mezi podobnými kvantovými stavy – propojuje různé verze tvého mozku.“

„Chceš říct, že moje vědomí sahá přes více kosmů,“ řekl jsem. „To je dosti divoké tvrzení.“

„Říkám, že tak existuje *všechno*,“ odvětil Orolo. „To je významem polykosmické interpretace. Jediné, čím je mozek výjimečný, je to, že našel způsob, jak toho *využít*.“

Když jsme další čtvrt hodinu scházeli po pěšině dolů, nikdo z nás neřekl ani slovo. Obloha se zatím ztratila v tmavě fialové. Jak tmavla, zmocňovala se mě iluze, že se vzdaluje, rozpíná se jako bublina, řítí se od Arbre rychlostí milionu světelných let za hodinu, a až se přežene kolem hvězd, začneme je vidět.

* * *

Jedna z hvězd se pohybovala. Zpočátku tak nenápadně, že jsem se musel zastavit, najít rovnováhu a pozorně se na ni zadívat, abych získal jistotu.

Nebyla to iluze. Prastará animální část mého mozku, vyladěná vnímat sotva zřetelné, podezřelé pohyby, si všimla této jedné hvězdy mezi miliony. Byla na západní obloze, nízko nad obzorem, proto se zpočátku ztrácela v šeru. Ale pomalu a vytrvale stoupala do černi. Měnila přitom barvu a velikost. Nejdřív to byla tečka bílého světla, stejně jako všechny jiné hvězdy, ale jak stoupala k zenitu, červenala. Potom se zvětšila na oranžový bod, nato žlutě vzplála a vyvrhla ohon jako kometa. Až do toho okamžiku na mě moje oči zkoušely nejrůznější klamy, a tak jsem si o její vzdálenosti, výšce a rychlosti udělal špatnou představu. Avšak ten kometami ohon mi šokem nastolil správný pohled: ta věc nebyla vysoko nad námi ve vesmíru, ale klesala do atmosféry, a jak rvala zářící vzduch, zbavovala se energie. Její postup se zpomalil, když se přiblížila k zenitu, a bylo jasné, že než nám přeletí nad hlavou, ztratí všechnu dopřednou rychlost. Azimut meteoru se ani na okamžik nezměnil: směřoval přímo na nás, a čím byl jasnější a tlustší, tím víc to vypadalo, jako by visel na obloze nehybně, jako hozená koule, která vám letí přímo na hlavu. Chvilku to bylo malé slunce, které pevně stojí na obloze a všemi směry vysílá bodavé paprsky planoucího vzduchu. Pak se to scvrklo a pohaslo to přes oranžovou do matně rudé, až začalo být těžké to rozeznat.

Uvědomil jsem si, že zakláním hlavu dozadu, jak to nejdál jde, a hledím kolmo vzhůru.

Zarískoval jsem, že se mi to ztratí, sklonil jsem bradu a rozhlédl se kolem.

Orolo už byl na svahu sto stop pode mnou a běžel nejrychleji, jak mohl.

Vzdal jsem se pokusů sledovat tu věc na obloze a vyrazil jsem za ním. Ve chvíli, kdy jsem ho dostihl, jsme byli skoro na okraji jámy.

„Rozluštěli mou analemu!“ dostal ze sebe mezi prudkými nádechy.

Zastavili jsme se u provazu, který byl natažen ve výši pasu mezi kůly kolem okraje jámy, aby do ní ospalí nebo opilí znavači nespadli. Podíval jsem se nahoru a vykřikl jsem ohromením, protože přímo nad námi viselo něco nesmírně obrovského, jako by to byl nízký mrak. Mělo to však dokonale kruhový tvar. Pochopil jsem, že je to obří padák. Jeho nosná lana se sbíhala u rudě žhnoucího břemene zavěšeného hluboko pod ním.

Lana se celá rozechvěla a padák se rozmazal. Pak jej začal sotva znatelný vítr snášet stranou. Byl volný. Doruda rozpálená věc padala jako kámen, pak ale pod sebe z modrého ohně vystrčila nohy a několik sekund nato se ozvalo strašně hlasité syčení. Věc mířila ke dnu jámy. Orolo a já jsme se kolem provazu dostali na horní konec rampy. Narůstal tam dav frátů a súr, spíš fascinovaných než vystrašených. Orolo se jimi začal prodírat směrem k rampě a přes sykot rakety křičel: „Fráte Landashere, otevři bránu! Yule, vyjděte se svým bratrancem ven a sežeňte svá vozidla. Najděte ten padák a přivezte ho zpátky! Sammanne, máš svou čudlu? Cord! Posbírej všechny své věci a přijď za mnou na dno!“ A rozběhl se po rampě dolů, samotný pospíchal do tmy přivítat Geometry.

Rozběhl jsem se za ním. Byla to má obvyklá role. Sondu, loď, nebo co to bylo, jsem na celou tu dobu ztratil z očí, ale teď tam najednou byla, na úplně stejné úrovni jako já a jen několik set stop daleko, odměřeným tempem klesala k Orithenskému chrámu. Byl jsem natolik otřesený z její blízkosti, jejím žářem a hlukem, že jsem se zalekl, ztratil rovnováhu, klopýtl a upadl na kolena. Z této pozice jsem sledoval, jak klesá posledních zhruba sto stop. Její poloha a rychlost byly dokonale neměnné, ale jen díky tisícům maličkých záskubů a náklonů jejích raketových trysek: tu věc řídilo něco velice důmyslného, co každou sekundu činilo bezpočet rozhodnutí. Mířilo to k Dekagonu. V poslední půlsekundě rozvířily proudy plynu, nadzvukově tryskajícího z motorů, pekelnou smršť rozbíjených dlaždic. Příkrčené, hmyzovité nohy odebraly stroji poslední rychlost a motory ztmavly. Ještě několik sekund však nepřestávaly syčet, jak jimi protékal nějaký plyn, který čistil trubky a halil sondu do chladivého namodralého oblaku.

Pak Orithena ztichla.

Vstal jsem a co možná nejrychleji jsem spěchal po rampě dolů. Hlavu jsem měl při tom odvrácenou ke straně, abych si mohl sondu Geometrů lépe prohlížet. Její spodek byl široký, tvarovaný jako talíř, a z žáru od vstupu do atmosféry žhnul matnou červenohnědou září. Nad tím byl její tvar jednoduchý, jako obrácený kbelík s maličko vyklenutým vrškem. V bocích se otevíralo pět vysokých, úzkých příklopů, které odkrývaly štěrbinu, z nichž se vysunuly ty broučí nohy. Na kupoli byla nějaká změř, kterou se mi nedařilo rozeznat: nejspíše mechanismus pro rozvinutí a odhození padáku, možná nějaké antény a senzory. Jak jsem pronásledoval Orola po točité rampě dolů, viděl jsem sondu ze všech stran a ani jednou jsem nezahlédl nic, co by vypadalo jako okno.

Dostihl jsem ho na okraji Dekagonu. Číchal ve vzduchu. „Nezdá se, že by to vypouštělo něco jedovatého,“ řekl. „Podle barvy výtokových plynů bych hádal na vodík a kyslík. Čisté jak lilie.“

Landasher přišel dolů sám. Vypadalo to, že ostatním nařídil, aby zůstali nahoře. Ústa měl otevřená, jak se chystal něco říct. Budil dojem, že je zcela nepřičetný, jako někdo, komu situace přerostla přes hlavu. Orol ho nenechal promluvit. „Brána je otevřená?“ Landasher nevěděl. Ale shora jsme uslyšeli vozidla burácející kolem. Podle zvuku jsem poznal, že jsou to ta, která jsme převezli přes pól. Na horním konci rampy se objevilo světlo.

„Někdo ji otevřel,“ řekl Orol. „Ale je třeba ji znovu zavřít a zajistit závorou, jakmile budou vozy a padák uvnitř. Měli byste se připravit na invazi.“

„Ty myslíš, že Geometri začínají –“

„Ne. Myslím invazi potentátů. Tuhle událost čidla určitě zaznamenala. Nelze říct, jak rychle sækulární moc zareaguje. Možná do hodiny.“

„Není v naší moci udržet sækulární moc venku, pokud bude chtít dovnitř,“ odvětil Landasher.

„Co nejvíc času. To je všechno, oč žádám,“ řekl Oroló.

Trojkolka sjížděla po rampě dolů. Když se přiblížila, uviděl jsem Cord za řízením a Sammanna, jak stojí vzadu a pevně svírá její ramena, aby udržel rovnováhu.

„Co navrhuješ v tom čase udělat?“ zeptal se Landasher. Až do téhle chvíle mi vždycky připadal jako moudrý a uvážlivý vůdce, ale dnes večer byl pod velkým tlakem.

„Studovat,“ odpověděl Oroló. „Studovat Geometry, než nás sækulární moc o tu příležitost připraví.“

Trojkolka dojela na dno. Sammann vyskočil a odepjal si z ramene čudlu. Namířil její senzory na sondu. Cord krátce šlápla na plyn a otočila stroj tak, aby jeho reflektory svítily na sondu. Potom vyskočila a začala z nákladní přihrádky na zadní nápravě vytahovat výstroj.

„A co – jak víš, že je to bezpečné? Co infekce? Oroló? *Oroló!*“ vykřikl Landasher, protože Cordin manévry s reflektory poskytl mnohem lepší výhled na tu věc a Oroló se fascinovaně sunul k ní.

„Kdyby se *oni* báli, že je nakazíme *my*, nepřiletěli by sem,“ řekl Oroló. „Pokud hrozí *nám*, že nás nakazí *oni*, jsme jim vydáni na milost.“

„Opravdu si myslíš, že když zavřeme bránu na závoru, zastaví to lidi s helikoptéry?“ zeptal se Landasher.

„K tomu už mě něco napadlo,“ odvětil Oroló. „Frát Erasmus to zařídí.“

Než jsem se vrátil na horní konec rampy, Yul a Gnel zatím přivezli padák. Spolu se skupinkou odvážnějších znavačů se jim povedlo jej zmuchlat a z větší části nacpat na otevřenou korbu Gnelovy transportky, kde jej připevnili chaotickou změti nákladních popruhů a nosných šňůr. I tak se akr padáku a míle nosných šňůr táhly v prachu za transportkou, když přijeli k okraji jámy.

V tomto okamžiku jsme si správně měli obléct bílé kombinézy, rukavice a respirátory, zabalit mimoarberský padák do sterilního plastiku a poslat jej do laboratoře, aby ho prozkoumali a zanalyzovali až na molekulární úroveň. Ale měl jsem své rozkazy. Proto jsem chytil okraj padáku – byl to můj první fyzický kontakt s artefaktem z jiné hvězdné soustavy – a ohmatal jej. Mně, naprostému laikovi ohledně textilií, se zdál být stejný jako materiál, ze kterého jsme vyráběli padáky na Arbre. Totéž platilo pro nosné šňůry. Nepřipadalo mi, že by byly z toho, čemu říkáme novohmota.

Kolem transportky se shromáždil slušný dav lidí. Respektovali Landasherův příkaz nechodit do jámy. O padáku však neřekl nic. Vylezl jsem na vršek transportky a vyhlásil jsem: „Každý z vás si vezme na starost jednu nosnou šňůru. Roztáhneme ten padák a rozprostřeme ho na zemi. Vyberte si svou šňůru. Pak se paprskovitě rozejděte. Tahejte šňůry směrem ven a při tom je rozmotávejte. Za deset minut bych chtěl vidět, jak celé obyvatelstvo Oritheny stojí ve velkém kruhu kolem tohoto padáku a každý ho drží za konec jedné šňůry.“

Docela jednoduchý plán. Při uvádění do praxe se jim trochu zkomplikoval. Ale byli to chytrí lidé a ukázalo se, že čím méně se jim do toho pletu a kecám, tím lépe si dokážou s řešením problémů poradit. Mezitím jsem nechal Yula, aby odhadl délku jedné nosné šňůry tak, že rozpětím paží spočítá sáhy.

Gnel vyvezl transportku zpod rozmotávaného padáku a odjel s ní po rampě na dno jámy. Měl ji vybavenou baterií silných reflektorů, která mi vždycky připadala absurdní. Dnes v noci konečně našel něco, na co je mohl namířit. Krátce jsem nahlédl dolů a uviděl jsem, že Orolo a Cord se přiblížili na dvacet stop od sondy.

Primět Oritheňany, aby se rozestoupili kolem padáku, chvilku trvalo. Nad hlavami se nám s burácením přehnal nadzvukový tryskáč a vylekal nás.

Yulovo měření potvrdilo můj přibližný dojem, že nosné šňůry jsou dlouhé přibližně jako polovina šířky jámy. Jakmile jsem Oritheňanům vysvětlil celkový plán, začali postupovat směrem k okraji jámy, rozestupovat se po obou stranách a obcházet okraj. Nosné šňůry při tom udržovali napnuté. Padák klouzal po zemi trhaně. Potřebovali jsme dostat několik lidí pod něj, aby mu pomáhali a vyprošťovali ho na místech, kde se zadržával. Zanedlouho se však přední okraj tkaniny ohrnul přes okraj jámy a nato se látka rozhýbala vlastním životem, jak jí vpřed pomohla gravitace. Doufal jsem, že Oritheňané na koncích šňůr budou mít dost rozumu, aby provazy pustili, pokud budou mít pocit, že jsou sami stahováni k okraji. Ale padák nebyl zdaleka tak těžký, aby takové komplikace způsobil. Jakmile přešla veškerá tkanina přes okraj a Oritheňané se rozestoupili v pravidelných intervalech kolem, dalo se to už vcelku zvládnout. Zdálo se, že padák zakrývá přibližně polovinu z ústí jámy. Oritheňané již pochopili základní myšlenku, že chceme padák zavěsit nad teglonové prostranství jako plátěnou střechu. Začali se pohybovat hromadně a upravovat jeho polohu a výšku, aniž by čekali na moje další instrukce. Když se nastavení zdálo být správné, oběhl jsem jámu po obvodu kolem dokola a vyzval je, aby od jámy odstoupili, natáhli své nosné šňůry co nejdál a konce ovázali kolem všech pevných předmětů, které najdou. Přibližně pro třetinu z nich to nakonec byla koruna vnější zdi koncentu. Další šňůry našly ukotvení okolo stromů, pilířů klauzury, podstavců, balvanů nebo kúlů zatlučených do země.

Uslyšel jsem motor, zadíval jsem se k hornímu konci rampy a uviděl jsem, že Yul velice opatrně veze svůj dům na kolech dolů do jámy – aby mohl snáz uvařit Geometrům snídani, usoudil jsem. Prudce jsem se rozběhl a naskočil jsem k němu do kabiny. To vyvolalo mezi Oritheňany všeobecnou rebelii, hodili za hlavu dřívější Landasherův příkaz a následovali nás dolů pěšky.

Yul a já jsme sjížděli po rampě mlčky. Ve tváři měl výraz, jako by se každým okamžikem chystal propuknout v hysterický smích. Když jsme dorazili na dno, zaparkoval mezi rozvalinami chrámu, těsně vedle analemy. Vypnul motor. Otočil se, podíval se na mě a konečně protrhl mlčení. „Nevím, jak tohle dopadne,“ řekl, „ale určitě jsem rád, že jsem s tebou jel.“ A než jsem

mu mohl říct, jak jsem za jeho společnost vděčný, byl venku ze dveří a kráčel ke Cord.

Sálavé horko ze spodní strany stroje znesnadňovalo přiblížení. Yul se vrátil do své transportky a přinesl několik odrazivých nouzových termofólií. Cord, Orol a já jsme je použili jako roly. Stroj čněl z větší části nad námi, a tak jsme si zavolali o žebříky.

Předtím se rozměry té věci daly těžko odhadnout, ale teď se mi podařilo vypůjčit si z archeologických vykopávek měřicí lať a změřit, že má v průměru přibližně dvacet stop. Nepřinesl jsem si s sebou nic na psaní, ale Sammann používal svou čudlu v režimu špízolapu a všechno zaznamenával, tak jsem na něho čísla zavolal.

Přiblížila se helikoptéra. Slyšeli jsme ji přes plátěnou střechu. Pak vystoupala do větší výšky a visela tam. Kvůli padáku tady nemohla přistát. Veškerá plocha uvnitř hradeb byla zastavěná nebo na ní byly stromy a treláže. Museli by přistát venku a zaklepat na dveře, nebo přelézt hradbu.

Takže jsme je několik minut zdrželi. Ale všichni jsme cítili, že máme zoufale málo času. Najednou byl k dispozici tučet žebříků – všechny jinak dlouhé, všechny ručně vyrobené ze dřeva. Oritheňané je začali svazovat k sobě, aby tak vedle sondy vztyčili lešení, z té strany, kde se zdálo být cosi jako dvířka. Cord vyšplhala nahoru a našla místo, kde se mohla postavit, na žebříku, který byl umístěn vodorovně. Byl jsem na ni hrdý, když jsem ji pozoroval. Bylo toho tolik, aby člověk prostě zůstal ohromený. A ona do jisté míry možná ohromená *byla*. Ale ta sonda byla koneckonců stroj. A Cord byla schopná zjistit, jak funguje. Dokud k tomu bude upínat svou pozornost, na ničem jiném nezáleží.

„Mluv s námi!“ zavolal na ni Sammann, který ji sledoval na stínítku své čudly, zatímco pořizoval záběry.

„Evidentně je tady snímatelný poklop,“ řekla. „Má tvar lichoběžníku se zaoblenými rohy. V základně široký dvě stopy. Nahoře jednu a půl. Čtyři stopy vysoký. Zakřivený stejně jako trup.“ Legračně balancovala, jak pod ní lešení ještě improvizovaně upravovali – byla rozkročená na dvou příčkách žebříku a ten žebřík se neustále hýbal. Vrhala několik překrývajících se stínů na to, co chtěla vidět, a tak vylovila ze své vesty čelovou svítilnu, zapnula ji a přešla kuželem světla po žíhaném a opáleném povrchu sondy.

„Můžeme tomu říkat prostě dvířka a pokračovat dál?“ zeptal se Sammann.

„Fajn. Kolem dvířek je namalovaný nápis písmem Geometrů. Písmena vysoká asi tak palec.“

„Namalovaný?“ zeptal se Sammann.

„Jo.“ Cord si natáhla pásku s připevněnou svítilnou na hlavu a upravila její sklon, čímž si uvolnila ruce.

„*Doslova* namalovaný?“

„Jo. V tom smyslu, že vzali papírovou šablonu s výřezy ve tvaru písmen, přidrželi ji na kovu a přetřeli to barvou.“ Zasluchl jsem několik kovových

ťuknutí. Cord se magnetem dotýkala různých míst kolem dveří. „Nic z toho není železné.“ Pak skřípavý zvuk. „Ocelovou čepelí svého nože to nejsem schopná poškrábat. Možná nějaká vysokoteplotní nerezová slitina.“

„Úžasné,“ zvolal Orolo. „Dokážeš to otevřít?“

„Myslím, že ty namalované nápisy jsou pokyny k otevření,“ řekla. „Je to stejný vzkaz – stejný nápis – opakující se na čtyřech místech kolem dveří. Nakreslená čára –“

„Šipka?“ zvolal někdo. Další, kteří stáli na místech, odkud měli lepší výhled, si byli jistější: „Jsou to šipky!“

„Nevypadá to jako šipky,“ prohlásila Cord, „ale třeba je Geometrii dělají jinak. Každá z nich míří k panelu přibližně o velikosti mé hlavy. Zdá se, že tyto panely drží na místě upevňovací prvky – šrouby s plochou zápusťnou hlavou – na každý panel čtyři – nemám to správné nářadí, které bych na ně měla vzít, ale můžu zaimprovizovat s hvězdrovým šroubovákem.“ Prošacovala se.

„Jak vůbec víme, že jsou to šrouby?“ ozval se někdo. „Nevíme o těchto mimoarberanech a jejich praktice nic!“

„Je to prostě jasné!“ odpověděla Cord. „Vidím trochu zdrsnělé okraje, jak je nějaký cizí mechanik moc utáhl. Hlavy jsou vroubkované, aby je mimoarberané mohli otočit svými mimoarberskými prsty, když je uvolní. Jedinou otázkou je: po směru hodinových ručiček, nebo proti?“

Nasadila šroubovák na místo, klepla do něj spodkem dlaně, aby dosedl, a hekla, jak začala kroutit. „Proti směru,“ oznámila. Kdovíproč to způsobilo, že davem znavačů proběhl jásot. „Geometrii jsou praváci!“ vykřikl někdo a všichni se rozesmáli.

Cord si schovávala šrouby jeden za druhým do kapsy. Malý panel se oddělil a s rachotem propadl lešením na kamenné prostranství, kde jej někdo sebral ze země a zadíval se na něj, jako by to byla stránka ze svaté knihy. „Pod panelem je prohlubeň s páčkou ve tvaru T,“ oznámila. „Ale než s ní něco udělám, sundám ty další tři panely.“

„Proč?“ zeptal se někdo – typický svárlivý znavač, blesklo mi hlavou.

Cord se pustila do práce na dalším panelu a trpělivě odpovídala: „Je to stejné, jako když montuješ kolo na mobu, utahuješ matice střídavě, aby se vyrovnalo namáhání.“

„Co když jsou tlaky rozdílné?“ zeptal se Orolo.

„Další dobrý důvod, proč postupovat pomalu,“ zamumlala Cord. „Nechceme, aby někoho praštily letící dveře. Vlastně –“ Podívala se na dav znavačů dole.

Yul pochopil. Udělal si z rukou hlásnou troubu a zařval: „USTUPTE! Vypadněte všichni od toho průlezu. Sto stop daleko. DĚLEJTE!“ Jeho hlas byl překvapivě silný a autoritativní. Lidé se pohnuli a uvolnili uličku až ke Gnelově transportce.

Zatímco Cord odmontovávala panely, přiblížily se další letouny, dvou nebo tři různých typů. Slyšeli jsme je, jak přistávají na druhé straně hradby. Někdo zakřičel dolů, že vojáci vysedají, dole na cestě u obchodu se suvenýry.

Něco mě napadlo. „Sammanne? Ty to posíláš přes Retikulum ven?“ zeptal jsem se.

„Usměj se,“ řekl Sammann, „momentálně se ti směje miliarda lidí.“

Snažil jsem se nemyslet na vojáky a miliardu lidí.

Ze sondy se ozvalo zasyčení. Cord odskočila a málem spadla z lešení. Sykot v několika sekundách asymptoticky utichl. Cord se nervózně zasmála. „Jednou z věcí, které se stanou, když otočíte páčkou ve tvaru T, je to, že se otevře vyrovnávací tlakový ventil,“ řekla.

„Šel vzduch dovnitř, nebo ven?“ zeptal se Orolu.

„Dovnitř.“ Cord otočila dalšími třemi páčkami. „Jejda,“ řekla. „A máme to!“ V dalším okamžiku dvířka jednoduše vypadla a zasáhla žebřík, na kterém stála. Yul stačil včas zvednout ruce, aby je nasměroval dolů na zem. Všichni jsme to sledovali. Pak jsme se znovu podívali na Cord, která tam stála s rukama v bok, pánví vytočená do strany, a mířila kuželem světla své svítilny do nitra sondy.

„Co je tam?“ zeptal se nakonec někdo.

„Mrtvá dívka,“ odpověděla, „se skříňkou na klíně.“

„Člověk, nebo –“

„Téměř lidská,“ řekla Cord, „ale z Arbre není.“

Cord se přihrčila, jako by chtěla vlézt do kabiny, ale pak sebou cukla, když se lešení zkroutilo, zhouplo a odrazilo zpátky. Byl to Yul. Vytáhl se nahoru, aby se k ní připojil. Nehodlal své dívce dovolit, aby vlezla do cizí kosmické lodě, dokud nezkontroluje, jestli v ní nejsou netvoři. Lešení bylo tak akorát pro jednoho a nyní dosáhlo maximálního zatížení; dokud většinu prostoru zabíral znepokojený Yulassetar Crade, nikdo jiný se nahoru dostat nemohl. Cord se to maličko dotklo; odmítla uhnout, takže Yul si musel kleknout a strčit hlavu do dveřního otvoru někde ve výšce jejích stehů. Působilo to živelně, ukvapeně a jako způsob zacházení s tak neocenitelným teorickým důkazem naprosto nevhodně. Za jiných okolností by se přihrnuli se žebříky znavači a Yula by zadrželi, nikdo by se ničeho nedotkl, dokud by vše nebylo změřeno, zfototypováno, prozkoumáno a zanalyzováno. Jenže letouny, které se vznášely ve vzduchu a kroužily kolem, jakož i další zvukové efekty shora, všechny uvedly do jiného rozpoložení. „Yule!“ vykřikl Sammann, a když se Yul otočil, aita mu obloukem hodil nahoru na lešení svou čudlu. Yul se instinktivně natáhl, chytil ji ve vzduchu a strčil ji do kabiny. Čudla viděla potmě lépe než člověk, a tak nakonec její stínítko použil jako zařízení pro noční vidění. Díky tomu si všiml na oděvu mrtvého Geometra tmavých skvrn.

„Je zraněná,“ oznámil, „krvácí!“ Někteří znavači usoudili, že určitě mluví o Cord, a začali poplašeně vykřikovat, ale brzy se ukázalo, že míní Geometra uvnitř kabiny.

„Chceš říct, že žije!?“ zeptal se Sammann.

„Já nevím!“ odvětil Yul a otočil hlavu, aby se na nás podíval dolů.

Když teď nepřekážel, Cord strčila do otvoru nohu a vzápětí protáhla i hlavu a horní část těla. Zaslechli jsme tlumené zvolání. Yul nám je přetlumočil: „Cord říká, že její tělo je ještě teplé!“

V hlavě se mi vynořovaly nejrůznější teorické otázky – a v hlavách všech ostatních se pravděpodobně odehrávalo to samé: jak se dá poznat, že ten tvor je ženského pohlaví? Proč se domnívat, že vůbec mají pohlaví? Proč si myslet, že mají krev jako my a že je to krev, co z ní vytéká? Jenže zmatek a stres opět vykázaly všechny podobné otázky do jakési intelektuální karantény.

Orolo poukázal: „Jestli existuje nějaká možnost, že by mohla být živá, musíme udělat všechno proto, abychom jí pomohli!“

Víc Yul nepotřeboval slyšet. Jednou rukou hodil čudlu zpátky Sammannovi a druhou podal Cord svůj nůž. „Je připoutaná zatraceně dobře,“ upozornil nás. Jediné, co jsme teď z Cord viděli, byla jedna noha, kterou kroutila a hrabala, jak ji zapírala o lešení. Uběhla minuta. Stáli jsme tam a čekali, neschopní pomoci Cord, bezmocní cokoli udělat s třeskem, duněním a skřípěním, které se ozývaly od bran a hradeb koncentru vysoko nahoře. Nakonec Cord pořádně zabrala a málem se vykutálela ze dveří. Yul sáhl dovnitř a zabral podruhé. Jako raftingový průvodce, který vytahuje z vody utopeného klienta, dostal geometrii ženu ven tak, že maximálně napjal svaly obou rukou i nohou, a skončil na zádech, s mimoarbeřankou ležící na něm celým svým tělem. Červená tekutina mu stékala po žebrech dolů a kapala mezi příčkami žebříku na zem. Když ji ze sebe Yul odkulil na bok, natáhlo se dvacet rukou, aby její váhu převzaly. Tři ruce, z nichž jedna byla Orolova, se setkaly na její hlavě, podepřely ji a dávaly velký pozor, aby nezůstala volně viset. Zahlédl jsem obličej. Ze vzdálenosti padesáti stop by ji každý považoval za místního obyvatele této planety. Zblízka se nedalo pochybovat, že „z Arbre není“, jak to vyjádřila Cord. V její tváři nebyl žádný jednotlivý rys, který by to dokazoval. Ale barva a textura její kůže a vlasů, kosterní stavba, tvarování vnějšího ucha, tvar zubů, to všechno bylo prostě dostatečně odlišné.

Položit ji dolů na zem spálenou raketovými motory, ještě horkou a posetou zubatými úlomky dlaždic nepřicházelo v úvahu, a tak jsme se rozhlédli po nejbližším rovném povrchu, který by mohl posloužit. Ukázalo se, že je to prázdná korba Gnelovy transportky, zhruba sto stop daleko. Odnесли jsme tam Geometryni na ramenou. Kráčeli jsme co nejrychleji, aniž bychom ji upustili. Súra Maltha, koncentrová lékařka, nás potkala v půli cesty a začala pacientce konečky prstů prohmatávat krk, ještě než jsme ji položili. Pohotově uvažující Gnel právě včas rozvinul tábornickou karimatku. Položili jsme Geometryni na ni, hlavou na sklopnou zadní stěnu transportky. Na sobě měla volnou, světle modrou kombinézu, jejíž záda byla nasáklá něčím, co evidentně byla krev. Súra Maltha oděv rozpárala a vyšetřila tělo stetoskopem. „I když zohledním fakt, že nemohu s jistotou vědět, kde má srdce, necítím žádný pulz. Jen nějaký

velice slabý šum, který bych identifikovala jako zvuky střev. Obráťte ji na druhou stranu.“

Převrátili jsme Geometryni na břicho. Súra Maltha odřízla látku. Nebyla jen nasáklá krví, ale také proděravělá mnoha otvory. Maltha hadříkem setřela ze zad velké množství sražené krve a odhalila seskupení velkých kruhových průřazů, které se táhly od zadku do poloviny vzdálenosti k ramenům, především na levé polovině těla. Všichni se nadechli a zmlkli. Súra Maltha se na to několik okamžiků dívala a bojovala s vlastním šokem. Pak se zatvářila, jako by se chystala vyslovit nějaký klinický postřeh.

Ale Gnel byl rychlejší. „Výstřel z brokovnice,“ vyslovil diagnózu. „Velký kalibr – protipěchotní. Střední dolet.“ A pak, ačkoli to ve skutečnosti nebylo nutné, přednesl verdikt: „Nějaký parchant tu ubohou paní střelil do zad. Kéž se Bůh smiluje nad její duší.“

Jedna z Malthiných asistentek byla tak duchapřítomná, že zasunula teploměr do otvoru, jehož si všimla dole v místech, kde se sbíhají nohy. „Tělesná teplota podobná naší,“ oznámila. „Je mrtvá možná pár *minut*.“

Pak se na nás zřítily obloha. Nebo to tak několik okamžiků vypadalo. Někdo nahoře přerezal nosné šňůry padáku a on nám spadl na hlavu. Překvapil nás pořádně, ale jinak byl neškodný. Rozvinula se rojnice a všichni začali pilně hrabat, tahat, pečovat a motat. Neexistoval žádný jednotný plán. Ale nakonec se množství znavců shromáždilo uprostřed prostranství, obklíčilo obrovský chuchvalec padákové látky a podařilo se jim ho odstrkat a odvalit po schodech chrámu nahoru, aby nepřekážel. Když bylo jasné, že těch honáků padáku je přebytek, otočil jsem se zpátky k sondě, abych lidem, kteří tam jsou, poskytnul aktuální informace. Potlačil jsem touhu běžet. Po rampě scházeli ve velké síle vojáci oblečení od hlavy k patě do skafandrů a mě napadlo, že kdybych utíkal, ještě bych mohl v někom probudit pronásledovací instinkty.

Orolo a Sammann ohledávali artefakt, který byl v kabině – onu skříňku, kterou Cord zahlédla na klíně mimoarbeřanky. Byla z nějakého vláknitého materiálu a obsahovala čtyři průhledné zkumavky vyplněné červenou tekutinou. Usoudili jsme, že to jsou vzorky krve. Každá byla označená jediným, od ostatních se lišícím slovem v písmu Geometrů a každá nesla odlišný kruhový piktogram – obrázek planety – nikoli Arbre – při pohledu z vesmíru.

Vojáci nám skříňku vyškubli z rukou. Byli už všude kolem nás. Každý okázale nesl muniční pás nabitý něčím, co vypadalo jako nesmyslně velké náramky. Pokaždé, když narazili na nějakého znavce, jeden strhli a nasadili mu ho kolem krku, načež věc ožila a několikrát za sekundu zablikala. Na každém obojku byla zepředu natištěná jiná řada čísel, aby si mohli spojit tvář a číslo člověka, jakmile jednou zachytí jeho podobu. Nebylo třeba velké představitosti, aby člověk uhodl, že ty obojky umožňují sledování a dohled. Ale i když to všechno působilo zlověstným a odlišťujícím dojmem, nic se

z toho nevyvinulo, alespoň prozatím – zdálo se, že chtějí jenom vědět, kdo se kde pohybuje.

Frát Landasher se osvědčil, když požádal – klidně, ale rozhodně –, aby byl informován, kdo akci velí, na čí odpovědnost se to děje („Mimochodem, který zákon se vztahuje na mimoarberské sondy?“) a tak dál. Ale všichni vojáci byli navlečení ve skafandrech pro boj s chemickými a biologickými zbraněmi, což jim zapojení do dialogu nijak neusnadňovalo, a Landasher toho o zákonných postupech v současné době nevěděl dost. Možná by svedl slušnou právní obranu před 6400 lety, ale ne dnes.

K sondě se přiblížila skupina čtyř vojáků se zvláštními insigniemi, které měli na skafandry narychlo nalepené páskou, a začala vybalovat přístroje. Dva z nich vylezli po lešení nahoru, vyhnali fráta, který byl uvnitř, a začali sbírat vzorky a pořizovat vlastní fototypy.

Vojáci přirozeně zamířili nejdřív k sondě. Navzájem měli dobré spojení, protože jejich skafandry měly bezdrátové vysílačky, nás však neslyšeli a nedokázali s námi mluvit příliš plynule. Když s námi přece jen hovořili, tak proto, aby nás komandovali, a pokud vůbec poslouchali, dávali najevo něco horšího než skepsi – jako by jejich důstojníci vydali varování, že se je znavači budou snažit očarovat. Ti, kteří vstoupili do sondy, si možná všimli stop po červené tekutině, ale nebyly tak nápadné, jak by si člověk mohl myslet – v kabině bylo na podlaze velice málo místa, které by nebylo něčím přečpané, osvětlení bylo chabé a akcelerační křesla byla potažená tmavým materiálem, na kterém skvrny nebyly vidět. Obličejové štíty na přilbách vojáků se navíc neustále zamlžovaly. V rukavicích nemohli cítit onu lepkavou vlhkost a jejich zařízení pro filtraci vzduchu odstraňovalo veškeré pachy. Jak jsem tak postával nedaleko sondy a zvykal si na obojek připevněný kolem krku, uvědomil jsem si, že reálně může trvat velice dlouho, než některému z vojáků dojde, že v té kabině přiletěl Geometr a že leží mrtvý na zadní plošině transportky jenom sto stop daleko. Celá miliarda lidí sledujících Sammannův přenos prostřednictvím Retikula to věděla. Vojáci, izolovaní ve vlastním zabezpečeném, soukromém retikulu o tom neměli tušení. Sammann, Orolo, Cord a já jsme si vyměňovali udivené a pobavené pohledy, jak nám to došlo zároveň.

Yul na sebe na chvíli upoutal všeobecnou pozornost. Odstrčil vojáky, kteří mu přišli nasadit obojek, a když na něho namířili zbraně, vyjednal si, že si obojek nasadí sám. Ale jen co si ho navlékl a vojáci odešli, hned si obojek z hlavy zase sundal. Měl silný krk a malou lebku. Obojek mu poškrábal kůži na hlavě a rozedřel uši, ale zbavil se ho. Když se takto přesvědčil, že to dokáže, znovu si jej nasadil.

Jeden důstojník si konečně všiml menšího davu znavačů bez obojků shromážděných kolem Gnelovy transportky a poslal tam skupinu vojáků, aby se o ně postarala. Vypadalo to, že se můžeme pohybovat volně, pokud se nepokusíme utéct a nebudeme se vojákům plést do práce, a tak jsem je

sledoval ze vzdálenosti, o níž jsem soudil, že by ji mohli považovat za zdvořilou.

Znavče s obojky naháněli ke schodům chrámu. Opodál postupovala přes teglon linie vojáků, kteří byli ohnutí v pase a sbírali rozházené dlaždice a další úlomky rozvalin, které by mohly začít poletovat vzduchem, až tam začnou přistávat jejich stroje. Velké letouny schopné přistávat vertikálně udržovaly pozice nahoře na obloze a čekaly, až bude přistávací oblast připravena. Domyslel jsem si, že podle celkového plánu nás všechny naloží do letounů a odvezou do nějakého zařízení s omezenou volností pohybu. Čím víc se mi podaří oddálit, abych byl do jednoho z těch letů zařazen, tím lépe.

Velitel čety neprojevil sebemenší zvědavost, co ten pŕltucet znavčů na korbě transportky dělá, a pouze jim nařídil odstoupit od vozidla a seřadit se, aby jim mohl být nasazen obojek. Znavči s překvapeným výrazem poslechlí. Jeden voják obešel transportku dozadu, aby zkontroloval, jestli tam nezůstal nějaký opozdilec. Uviděl mrtvé tělo, škulb sebou a sundal z ramene zbraň – čímž upoutal pozornost svých kolegů ze skupiny –, pak se ale uvolnil a znovu si zbraň pověsil přes rameno. Pomalu přistoupil k transportce. Něco v jeho postoji mi prozradilo, že komunikuje vysílačkou se svými kolegy. Dostal jsem se dost blízko, abych zaslechl, jak se velitel družstva ptá sůry Malthy – očividně lékařky, protože byla celá potřísněná krví: „Máte jednoho zemřelého?“

„Ano.“

„Potřebujete –“

„Je mrtvá,“ odvětila sůra Maltha, „nepotřebujeme doktora.“ Mluvila příkře, s nádechem sarkasmu, stejně jako já ohromená zjištěním, že ti vojáci *to nevědí*. Stačilo, aby se nás zeptali, a my bychom jim to řekli: nedokázali bychom zůstat zticha. Ale oni se nezeptali. Nestáli o naše poznatky, o naše názory. A tak jsme na to my všichni – všichni znavči – zareagovali stejně: *at' si nakašlou!*

Vojáci začali v rychlém sledu sundávat ze zásobních pásů obojky a nasazovat je Maltě a jejím asistentům. Když ale byli asi v polovině, všichni strnuli. Několik jich zvedlo rukavice k přilbám. Otočil jsem se a uviděl jsem, že všichni vojáci na prostranství a kolem sondy se chovají stejně. Pochopil jsem, že je to venku. Někáký generál sedící tisíc mil daleko v kanceláři, kde měl přístup k civilním médiím, řval do mikrofonu, že na korbě transportky leží mrtvý mimoarberan. Předpokládal jsem, že za okamžik se všechny hlavy otočí směrem k nám, všichni vojáci se seběhnou sem.

Ale neudělali to. Místo toho všichni zvedli oči k obloze.

Něco se blížilo.

Letouny vznášející se na místě tu zprávu dostaly také: hučení jejich motorů se změnilo, světla se pohnula, jak se stroje natočily do nového kurzu a v náklonu se přesouvaly pryč, přičemž zároveň stoupaly.

Vojáci u transportky se otočili k sobě, i když dál zalétali pohledem k obloze.

„Hej!“ řekl jsem. „Hej! *Podívejte se na mě!*“ Konečně jsem přiměl velitele, aby otočil obličejový štít směrem ke mně. „Mluvte s námi!“ zakřičel jsem. „My neslyšíme! Nevíme, co se děje!“

„...huhly huhly huhly EVAKUOVAT!“ řekl.

Ganelial Crade to nepotřeboval slyšet dvakrát. Vyšvihl se nahoru do kabiny transportky a nastartoval motor. Súra Maltha a jeden z jejích asistentů si vylezli dozadu k „zemřelé“. Rozhodl jsem se, že se nejdřív vrátím k sondě, abych se ubezpečil, že se stejná zpráva dostala i k mým přátelům, kteří jsou tam – a abych popohnal Orola, pokud by se rozhodl dělat potíže. Po celém prostranství vojáci mávali rukama a naháněli znavače k dolnímu konci rampy. Gnelova transportka mířila tím směrem loudavěji než krokem. Tu a tam se zastavila, aby nabrala pomaleji se pohybující znavače. Yulovo vozidlo začalo dělat totéž a já jsem na předním sedadle s úlevou uviděl Cord. Ale rampa již byla ucpaná pěšimi, takže vozidla nebudou moci jet rychleji, než jak dokáže nahoru stoupat nejpomalejší chodec.

Anebo utíkat, když na to přijde. „POHYB! POHYB!“ křičel někdo. Jeden důstojník si strhl přílbu – k čertu s mimoarberskými infekcemi – a začal řvát do megafonu. „Jestli můžete utíkat, utíkejte! Jestli nemůžete, vylezte si na nákladák!“

Zůstali jsme se Sammannem a Orolelem jako opozdilci. Rozběhli jsme se k rampě. Vrhł jsem po Sammannovi tázavý pohled. Pokrčil rameny. „Hned jak se sem dostali, Retikulum zablokovali,“ prohlásil, „a do jejich vysílání se nedokážu nabourat.“

Podíval jsem se tedy na Orola, který za běhu visel očima na západním obzoru. „Myslíš, že se blíží něco dalšího?“ zeptal jsem se.

„Od chvíle, kdy byla vypuštěna ta sonda, uběhla přibližně jedna oběžná doba,“ upozornil. „Takže pokud by na nás Geometrii chtěli při nejbližší příležitosti něco shodit, měli bychom to čekat právě teď.“

„Něco *shodit*,“ zopakoval jsem.

„Viděl jsi, co se stalo té ubohé ženě!“ zvolal Orol. „V ikosaedru je vzpoura – možná občanská válka. Jedna frakce, která se chce s námi podělit o informace, a další, která je ochotná zabíjet, aby tomu zabránila.“

„Dokonce zabít i *nás*?“

Orol pokrčil rameny. Dostali jsme se na dolní konec rampy a uvízli jsme v dopravní zácpě. Když jsem se rozhlédl po rampě obtáčející jámu nad námi, uviděl jsem znavače a vojáky, navzájem promíchané, jak běží. Nějaký záhadný zákon dynamiky dopravních zácp však nařizoval, abychom my na dně byli v naprostém klidu. Jediné, co jsme mohli dělat, bylo počkat, až se rampa uvolní. Byli jsme poslední znavači ve frontě; za námi byla dvě družstva vojáků ohnutých pod těžkými batohy, kteří tupě čekali, jak je u vojáků

nadčasovým údělem. Orithena za nimi byla vylidněná, až na mimoarberskou sondu úplně prázdná.

Orolo přede mnou zaujal bojový postoj a obdařil mě zářivým úsměvem. „Pokud jde o náš předchozí rozhovor,“ začal, jako by mě vybízel k dialogu v kuchyni refektáře.

„Ano? Chceš něco dodat?“

„K vlastní podstatě ne,“ přiznal. „Ale pochopitelně zavládne značný chaos a může se stát, že se rozdělíme.“

„Mám v úmyslu zůstat po tvém boku –“

„Třeba nám nedají na výběr,“ připomněl a přešel si prstem po obojku. „Moje číslo je liché, tvoje sudé – třeba nás roztrídí do různých stanů nebo něco takového.“

Lidé před námi se konečně dali do pohybu. Sammann vycítil, že se snažíme vést soukromou konverzaci, a vyrazil napřed. Protlačováním a strkáním jsme se propracovali do dolních částí rampy. Za chvíli už jsme šli, potom klusali.

Orolo pokračoval, ale dál vrhal časté pohledy na západní oblohu. „Jestli se dostaneš dejme tomu do Tredegarha a budeš s lidmi mluvit o tom, cos tady zažil, když jim vypovíš, o čem jsme spolu dnes odpoledne hovořili, setkáš se s reakcemi, které budou do značné míry záviset na tom, kdo tví posluchači jsou, z jakého matému přišli –“

„Jako prokánce proti halikárncům?“ zeptal jsem se. „Na to jsem zvyklý, Orolo.“

„Tohle je trochu jiné,“ řekl Orolo. „Většina lidí, prokánce stejně jako halikárnci, to nebude považovat za víc než jalovou, metateorickou spekulaci. Neškodnou až na to, že je to marnění času. Naproti tomu když budeš mluvit s někým jako frát Jad...“

Odměl se. Myslel jsem, že to dělá jen proto, aby popadl dech, protože jsme teď už doopravdy běželi. Nad námi se letouny chystaly na přistání před vstupními branami a hluk jejich motorů donutil Orola zvýšit hlas. Když jsem se však na něho úkosem podíval, zdálo se mi, že v jeho tváři vidím nejistotu. To nebylo něco, co jsem se naučil spojovat si s papa Orolelem. „Myslím,“ promluvil nakonec, „myslím, že ti to vědí všichni.“

„Co vědí?“

„Že to, co jsem ti předtím řekl, je pravda.“

„Och.“

„Že to vědí přinejmenším tisíc let.“

„Ach.“

„A že... dělají pokusy.“

„Cože?“

Orolo pokrčil rameny a trpce se usmál. „Analogie: když teoři přišli o své urychlovače částic, obrátili se k obloze a udělali si z kosmografie svou laboratoř – jediné zbývající místo, kde mohli testovat své teorie, kde mohli svou filosofii proměnit v teoriku. Obdobně, když spousta těchto lidí žila

společně zavřená na nějakém skalisku a na práci neměli nic než hloubat o věcech, o kterých jsme předtím mluvili ty a já, tak... jsem přesvědčený, že někteří z nich vymysleli experimenty, aby dokázali, jestli mluví pravdu, anebo říkají nesmysly. A časem, metodou pokusů a omylů, se z toho vyvinula forma praktiky.“ Podíval jsem se na něho a on na mě mrkl.

„Takže ty si myslíš, že frát Jad mě sem poslal, abych zjistil, jestli to víš?“

„Ano, předpokládám to,“ řekl Orolo. „Za normálních okolností by si pro mě mohli jednoduše sáhnout a vytáhnout mě nahoru do centenářského nebo milenářského matému, jenže...“ Znovu propátrával oblohu na západě. „Tak, a máme to tady!“ zvolal potěšeně, jako bychom čekali na vlak a on ho právě zpozoroval, jak vjíždí do stanice.

Bílá čára pohybující se od západu na východ rozřízla oblohu vedví a skončila, aniž by ztratila rychlost, v kaldeře vulkánu několik tisíc stop nad námi.

Okamžik předtím, než k nám doletěl zvuk, Orolo poznamenal: „Chytré. Nevěří, že mají natolik přesné zaměrování, aby sondu dokonale trefili. Ale znají dostatečně geologii, aby –“

Potom jsem půl hodiny nic neslyšel. Sluch byl hůř než zbytečný; litoval jsem, že jsem se narodil s ušima.

Frát Haligastreme mě naučil několik geologických termínů, které tady teď použiji. Umím si představit, jak Cord zděšeně vrtí hlavou a kritizuje mě, že jsem použil suchý technický jazyk, místo abych psal o tom, co jsme skutečně prožívali. Jenže co jsme prožívali, byl jen černý chaos šoku a strachu a rozumně vylíčit, co se stalo, budu schopen jedině vyložením technických detailů, které jsme si poskládali až později.

Takže Geometrii po nás hodili kamenem. Ve skutečnosti to byla dlouhá tyč z nějakého hutného materiálu, ale v principu nic onačejšího než kámen. Pronikla čtvrt míle do pevné vrstvy ztuhlé lávy na vršku sopky, než se svou kinetickou energií vypařila, a způsobila obrovskou explozi tlaku, kterou jsme pocítili jako zemětřesení. Tlak unikl ránou, kterou tyč v hornině zanechala, rozšířil otvor, jak se s burácením valil ven, a našel soustavy puklin, do nichž okamžitě vtrhla láva ležící hlouběji. Láva byla vlhká, nasycená párou; pára se explozivně změnila v plyn, jakmile se uvolnilo nadloží, stejně jako se v láhvi sodovky objeví bublinky, když se sundá víčko. Láva nadmutá párou se s výbuchem rozprskla na popel, z něhož většina unikla přímo vzhůru, což byl důvod, proč všechno po větru na vzdálenost tisíce mil zasypal šedý prach. Ale část ho slétla po úbočí hory v podobě mraku, který se valil ze svahu jako lavina a my jsme ho mohli snadno vidět, protože oranžově žhnul. Jakmile jsme překonali otřes z toho, co jsme viděli, po tom nohy podlamujícím otřesu z exploze jsme znovu vrávoravě vstali a v zoufalém davu jsme vyběhli na horní konec rampy; tam jsme zřetelně spatřili, že tato věc, tento žhnoucí mrak, se na nás žene, aby nás současně rozdrtil jako železná palice a upekł jako plamenomet, pokud se mu neodklidíme z cesty. Jediný způsob, jak to udělat,

byl nasednout do letounů, které přistály na volném svahu mezi zdmi koncentru a obchodem se suvenýry. Bylo jich právě tolik, aby odvezly vojáky, kteří v nich přiletěli, a jejich výstroj. Proto vojáci svou výstroj šlechetně shodili na zem. Vzdávali se všeho, co s sebou přivezli, aby mohli odvézt víc pasažérů – znavačů – z nebezpečí. Dokonce vyhazovali v celých náručích výstroj – hasicí přístroje, lékárníčky – ven, aby udělali místo dalším lidem.

Pak se to zredukovalo na jednoduchý výpočet toho typu, jaký dovede každý teor ocenit. Piloti letounů věděli, jakou váhu jsou schopni zvednout ze země, a věděli, kolik v průměru váží jedna osoba. Když to první vydělili tím druhým, vyšlo jim, kolik lidí je možné vzít do každého letadla. Aby tento limit vynutili, piloti vytáhli své poboční zbraně a z každé strany dveří postavili ozbrojené vojáky. Vojáci vcelku věděli, kam mají jít: jednoduše se vrátili do stejných strojů, kterými přiletěli. Oritheňané se hemžili, proudili a valili volnými prostory mezi letouny, zakopávali o opuštěnou výstroj nebo ji přeskakovali. Piloti ukazovali na jednoho po druhém, popoháněli je na palubu a počítali. Občas našli způsob, jak vyhodit víc výstroje a přijmout dalšího pasažéra. To již nějakou dobu probíhalo, než jsme z bran vyběhli Orola, Sammanna a já. Většina míst byla již zabraná. Plné letouny startovaly, některé se zoufalými lidmi visícími na podvozku. Těch několik, kteří ještě nebyli vybráni, pobíhalo od jednoho letounu ke druhému, a mě povzbudilo, když jsem viděl, že mnozí nacházejí místo. Zahlédl jsem vozidla Gnela a Yula, zaparkovaná s rozsvícenými reflektory a běžícími motory, ale je samotné jsem neviděl – určitě už jsou uvnitř! Orola se mi ale ztratil. Jeden běžící voják mě chytil za ruku a smýkl mnou směrem k letounu, který vytáčel motory do obrátek. Přes oblak poletující hlíny jsem doklopýtal ke dveřím. Ruce mě popadly a vtáhly mě dovnitř v okamžiku, kdy se ližiny letounu odlepovaly od země. Voják vylezl na ližinu za mnou. Ve dveřích jsem se otočil, abych se rozhlédl po scéně dole. Sammanna jsem neviděl a neviděl jsem ani Orola – výborně! Našli místo? Na zemi zůstávaly pouze dva stroje. Jeden z nich odstartoval a shodil dva Oritheňany, kteří se zoufale sáпали po rámu jeho dveří, ale nedokázali se zachytit. Přinejmenším deset dalších lidí tam bylo ponecháno. Někteří sklíčeně seděli nebo leželi zhrouceně na zemi, kam padli. Někteří se rozběhli k moři. Jeden vyrazil k jedinému zbývajcímu letounu, ale byl příliš daleko. Něco ve mně se ptalo: *proč nemohli naložit jenom o pár víc?*, ale odpověď se jasně ukazovala v tom, jak na tom byl můj letoun: motory řvaly na plné pecky, přesto jsme nezískávali výšku rychleji, než by člověk stačil šplhat, a dolů se sypal déšť drobných předmětů, jak lidé nacházeli nejrůznější věci, které bylo možné vyhodit otevřenými dveřmi ven. Kapesní svítilna mi odskočila od týla a skutálela se na podlahu; popadl jsem ji a mrštil jsem ji ven.

Málem jsem zasáhl postavu v role, která pospíchala po zemi, ze zadu ostře osvětlenou reflektory Gnelovy transportky a ohnutou pod těžkým nákladem – světle modrým. Mrtvé tělo Geometryně, zapomenuté a ponechané na korbě

Gnelovy transportky. Muž, který se pod ním ohýbal, mířil přímo k jedinému letounu, který byl ještě na zemi. Ze dveří se natahovaly ruce. Běžec se vypjal k závěrečnému mohutnému finiši, došlápl oběma nohama do prachu pod letounem a mocně se odrazil, aby vyhodil tělo Geometryně vzhůru. Ruce je zachytily a vytáhly na palubu. Voják ve dveřích ukázal zuby, jak něco zakřičel do mikrofonu. Letoun se zvedl a muže, který mrtvou Geometryni donesl, tam nechal. Donutil jsem se na něho podívat a spatřil jsem, co jsem čekal a čeho jsem se obával: byl to Orolo, sám před branami Oritheny.

Měli jsme už dostatečnou výšku, abych vyhlédl přes hradby a budovy koncentu a nahoru na svah a uviděl, co se sem řítí. Velice se to podobalo tomu, jak nám to frát Haligastreme popsal ze starých textů: těžké jako kámen, tekuté jako voda, horké jako kovářská výheň a – teď, když to po úbočí spadlo o několik tisíc stop – rychlé jako rychlovlak.

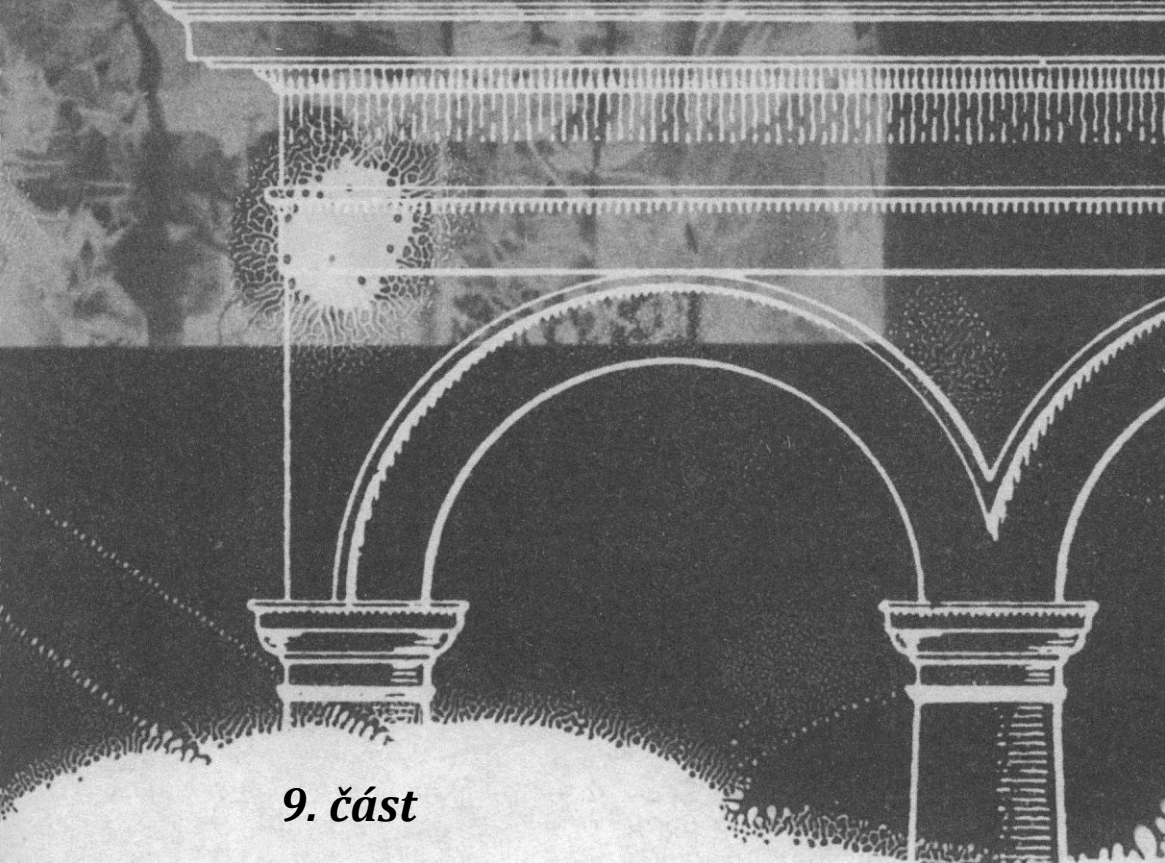
„Ne!“ zařval jsem. „Musíme se vrátit!“ Ne že by mě někdo mohl slyšet. Ale voják za mnou mi to vyčetl z obličejce, uviděl, jak moje oči zalétly k pilotní kabině. Klidně zvedl svou poboční zbraň a přitiskl mi její hlaveň doprostřed čela.

Moje další myšlenka byla: *mám dost kuráže, abych vyskočil, takže by Orolo mohl dostat moje místo?* Ale věděl jsem, že by znovu nepřistáli, aby ho nabrali. Nebyl čas.

Orolo se zvědavě rozhlížel kolem sebe. Vypadal skoro znuděně. Posunul se tak, aby otevřenými vraty získal výhled do kopce a uviděl, co se na něho řítí. Myslím, že si tak udělal obrázek o tom, kolik sekund mu ještě zbývá. Sebral ze země zahozený nástroj na kopání a použil jeho násadu k tomu, aby do kypré hlíny vyryl oblouk. Znovu a znovu se otáčel a propojoval jeden oblouk s druhým, až dokončil elegantní, nekončící křivku analemy. Pak nástroj odhodil a postavil se doprostřed, čelem ke svému osudu.

Budovy koncentu implodovaly dřív, než se k nim žhnoucí mrak vůbec dostal, neboť lavina před sebou hnala neviditelnou tlakovou vlnu. Zkáza se v několika sekundách přelila přes celou šíři koncentu a narazila do hradeb ze zadní strany. Hradby se vyboulily, popraskaly, přišly o několik kvádrů, ale odolávaly, dokud je žhnoucí mrak nezasáhl plnou silou. Pak se sesypaly jako hrad z písku zasažený vlnou.

„Ne!“ vykřikl jsem ještě jednou, když se Orolo pod tlakovou vlnou scvrkl. Plácl sebou na zem jako přadeno provazu. Na okamžik ho zahalil dým: sálající horko vyzařující jako předzvěst žhnoucího mraku. Náš letoun se pod nárazem vzduchu zhoupnul a sklouzl stranou. Mrak vyrazil z bran, přenesl se přes sutiny hradby a padl na Orola. Na zlomek sekundy se Orolo stal květem žlutého plamene v proudu světla a pak s ním splýnul. Z toho, kým byl, zůstal pouze chomáček páry stáječící se do spirály nad proudem ohně.

9. část

INBRÁZ

Konvox: Velké shromáždění znavačů z matémů a koncentů po celém světě. Zpravidla se pořádá pouze při mileniálním apertu nebo po vyplnění, ale schází se také za velmi výjimečných okolností na žádost sækulární moci.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

P řes lesy a zelené porosty se přelila vlna mléčného světla a ztuhla do lepkavého oparu. Byl to den bez svítání. Přes okno letounu se rozrostla stotisícihránná soustava maličkých prasklinek, která rozbila světlo na prach vzácných barev. Viděl jsem je průzorem balónovitého skafandru. Na sedadle vedle mě byl oranžový kufr, který dýchal a bublal jako živé tělo a zabíjel všechno, co ze mě vycházelo. Znaváci a potentáti, kteří byli na konvox svolání z celé Arbre, byli příliš důležití, než aby riskovali nákazu mimoarberskými mikroorganismy, a proto jsem žil v bublině, dokud mi nebude dovoleno jinak.

Nedávalo to smysl. Proč mě vůbec vozit do Tredegarha, pokud by bylo nějaké riziko? Žádný dialog mezi rozumnými lidmi nemohl skončit závěrem, že sem mám být přivezen – ale pouze v balónovém skafandru. Ale jak řekl Orolo, konvox byl politický a rozhodnutí se tu dosahovalo kompromisem. A stávalo se pořád, že z kompromisu mezi dvěma dokonale racionálními alternativami vzniklo něco, co nedávalo vůbec žádný smysl.

Proto jsem Sráz poprvé zahlédl přes několik vrstev zamlženého, poškrábaného a rozpraskaného plastu a skrze míle oparu: kouře, páry nebo prachu, nedovedl jsem to poznat. Básníci, kteří o něm psali, jako by vždycky viděli Sráz za svítání nebo při západu slunce, za krásného počasí, a s oblibou přemýšleli, co tisícovkáři tam nahoře ve svých věžičkách dělají. Nesměli vědět, nebo možná byli příliš uvážliví, než aby se zmínili, že žulový lalok pod Srázem je provrtaný chodbami pro uskladnění jaderného odpadu a že za svou nedotknutelnost matém nevděčí síle svých hradeb ani hrdinství svých obránců, nýbrž dohodě mezi matémovým světem a sækulární mocí. Přemýšlel jsem, jak by se taková báseň četla, kdyby ji napsal někdo, kdo by viděl Sráz tak, jako teď já, s vědomostmi, které mám. Průzor se mi zamlžil, jak jsem si smíchy odfrknul. Když se však mlha rozptýlila a vrátila mi tu strohou, zastřenou, odbarvenou vyhlídku, dospěl jsem k závěru, že by ta báseň vlastně mohla být dost fajn. Sráz vypadal o tisíc let starší než všechno na Ekbě a veškerá hmota, která mi bránila ve výhledu, mi dopřávala stejný emocionální odstup, jaký má kosmograf, který hledí teleskopem na mračno prachu.

Tredegarh byl postaven poněkud dál od velkých měst pozdního praktického věku než Munkoster a Baritoe. Spolu s rozeklaným vzhledem Srázu mu to získalo pověst izolovanosti. Velkoměsta, jež obklopovala Munkoster a Baritoe, od té doby samozřejmě tucetkrát padla a byla znovu postavena. Podobné odlivy a přílivy se ve stejných dobách projevovaly i kolem Tredegarha; přesto o něm lidé v matémovém světě zarytě uvažovali jako o klidném útočišti v lesích. My jsme však přistáli na rušeném aerodromu ani ne půl hodiny chůze od jeho Denní brány a při jízdě tam jsem zjistil, že co jsem považoval za lesy, jsou ve skutečnosti arboreta, a co jsem měl za

pastviny, jsou ve skutečnosti trávníky pro potěchu sækulárů, kteří žijí ve velkých starých domech zasazených do okraje lesů.

Denní brána byla tak vysoká, že jsem si ani nevšiml, kdy jsme skrze ni prošli. Mozaiková cesta z červeného kamene, dostatečně široká, aby jí projely dvě moby vedle sebe, se stáčela doprava a prudce klesala pod obrovský matémový hrad, který jsem omylem považoval za minstr. Byla to však pouze jejich ošetrovna a červená cesta byla znamení pro negramotné pacienty a jejich návštěvníky. Převáželi mě na motorizovaném vozíku, protože kufr, na který jsem byl napojen, se špatně přenášel. Můj řidič zatočil na červenou cestu a vzal to širokým obloukem, aby se vyhnul starému pacientovi, kterého vyvezli na vzduch v kolečkovém křesle ověšeném pytlíky s kapačkami a výpisy hodnot. Projeli jsme obloukovým portálem a pak jsme z červené cesty zabočili do obslužné chodby. Probzučeli jsme kolem dlouhých řad studených místností s kovovými pracovními stoly a zlověstnými rozvody, potom po rampě nahoru a na nádvoří. Velké bylo zhruba stejně jako klauzura u nás doma, ale jevílo se menší, protože budovy kolem byly vyšší. Do rohu tohoto prostoru byl zasazen úplně nový obytný přívěs. Z oken se mu plazily trubky a rozvody, které vedly do bzučících strojů nebo přes okna do laboratoře. Dostal jsem příkaz, abych šel dovnitř a svlékl si skafandr. Když se za mnou zavřely dveře, zaslechl jsem, jak jsou zamykány zvenčí. Následovaly pšoukavé zvuky, které vydával zásobník na izolační pásku, utěšňující škvíry všude kolem dveří. Skopal jsem ze sebe skafandr, vypnul jsem kufr a nacpal jsem to všechno pod postel. Přívěs měl ložnici, koupelnu a kuchyňsko-jídelní koutek. Okna byla z venkovní strany posílena kovovým pletivem – abych se nemohl prodrápat ven, pokud by se ukázalo, že jsem klaustrofobik a trpím záchvaty paniky – a utěšněna silnými, průsvitnými plastovými fóliemi.

Pěkně skličující. Přesto to byl první okamžik po několika týdnech, kdy jsem byl sám, a z toho pohledu to nemohlo být přepychovější. Skoro jsem nevěděl, co mám se sebou dělat. Točila se mi hlava a věděl jsem, že se zhroutlím. Nakonec to s mým pocitem soukromí zas tak slavné nebylo, neboť jsem vytušil, že mě určitě sledují. Nedokázal jsem přestat myslet na obraz své vzlykající tváře, který jsem mimoděk zachytil Klesthyřiným okem po Orolově anatému – když zemřel *poprvé*. Nějaký instinkt mi velel schoulit se v ústraní. Odešel jsem do koupelny, zhasl jsem světlo, pustil jsem sprchu a skrčil jsem se pod vodou. Jakmile se teplota vody ustálila, padl jsem zády na stěnu, svezl jsem se po ní dolů, až jsem byl celý zhroucený nad odtokem, a úplně jsem se přestal ovládat. Tím odtokem se toho odplavilo hodně.

Prožil jsem dobrodružství, ze kterých se mohly stát dobré příběhy, kdyby se byl Orolo nevypařil před mýma očima. Náš letoun doletěl spolu s několika dalšími na nejbližší ostrov, který ležel směrem proti větru, přistál na pláži a rozehnal dav místních obyvatel, kteří se tam shromáždili, aby popíjeli víno a přihlíželi erupci Ekby. Dalším letounům došlo palivo a nouzově přistály v moři. Jelikož záchranné čluny vojáci vyhodili, aby udělali místo pasažérům,

mnozí by se utopili nebýt znavačů, kteří snadno dokázali ze svých sfér udělat záchranné plováky. Druhá vlna vzdušných komand je pak posbírala z hladiny a odvezla na stejnou pláž, kde jsme přistáli my ostatní. Sækulární moc ji zabrala a ohradila. Shodili nám stany, takže jsme si mohli postavit vlastní tábor, „Novou Orithenu“, včetně plátěné klauzury uprostřed a digitálního budíku na tyči, u něhož jsme slavili provenál. Odříkali jsme rekviem za Orola a další, kteří nepřežili. Vojáci zatím kolem nás postavili větší stany, nahé nás jimi provedli, hadicí nás postříkali blíže neurčenými chemickými roztoky a rozdali nám plastové pytlíky na moč a stolici. Několik dní jsme se živil z vojenských přidělů, chodili jsme v papírových kombinézách, které se měly při zašpinění spálit, a byli jsme v nahodilých časech předvoláváni k pohovorům, fototypování a biometrickému měření.

Kolem poledne druhého dne přistálo na nedaleké silnici, která byla upravena jako provizorní aerodrom, velké letadlo s pevnými křídly. Krátce nato dorazila na pláž kolona vozidel, která přivezla civilisty, z nichž někteří měli na sobě roly a šňůry. Ozvalo se moje jméno. Došel jsem k bráně tábora, kde jsem se setkal – přes bezpečnou, neinfekční plochu prázdného písku – s výpravou z Tredegarha. Dohromady jich bylo pár desítek. Dokud na mě nezačali mluvit dokonalou ortštínou, v některých jsem ani nepoznal znavače, jak mnoho se jejich roly a šňůry svým vzhledem lišily od toho, co jsme nosili v Edharu. Pocházeli z mnoha různých koncentů. Poznal jsem mezi nimi jenom jednu osobu: Údolkářku, která přispěla v Mahštu k mojí záchraně. Upoutal jsem její pohled a naznačil jsem úklon. Ona odpověděla stejným způsobem.

PMR této skupiny řekl o Orolovi několik skutečně dosti uctivých a dobře vyjádřených vět. Nato mě informoval, že jim pomůžu připravit „data“ k odeslání na konvox a další den se s nimi vrátím do Tredegarha. Těmi „daty“ pochopitelně mysleli skříňku s ampulemi a tělo mrtvé Geometryně, což obojí zabavila armáda a uchovávala to u ledu ve zvláštním stanu.

Sammann paralelně vedl podobný rozhovor s jedním ze svých bratří z malé jednotky aitů, kteří byli izolováni v jejich vlastním vozidle.

Pak mě čekala především práce, což bylo nejspíš dobře, protože to pro mne znamenalo méně času na chmurné myšlenky. Jelikož Orol vyměnil zbytek svého života za teorické poznatky, jež představovalo tělo Geometryně, jeho příprava k odeslání do Tredegarha mi dala šanci prokázat mu stejnou úctu, jakou bych prokázal jeho vlastnímu tělu, pokud bychom měli možnost Orola normálně pohřbít. Abychom získali cestu k tomuto poznání, byly obětovány dva životy – jeden z Arbre a druhý z nějakého jiného světa.

Ve zbývajícím volném čase, který jsem měl, jsem mluvil s Cord. Zpočátku jsem hovořil jen o svých pocitech. Později se Cord začala dělit o své názory na to, co se stalo, a ukázalo se, že celou věc interpretuje z kelxového pohledu. Zdálo se, že přísedící Sark získal konvertitu. Slova, která pronesl tenkrát v Mahštu, ji možná zasáhla jen slabě, ale něco z toho, co prožila v Oritheně, zřejmě způsobilo, že jí to v duchu všechno začalo připadat pravdivější. A já

jsem neměl pocit, že teď je vhodný okamžik, abych se ji snažil přesvědčit o něčem jiném. Uvědomil jsem si, že je to pořád jako s tím pokaženým vařičem. Jaký mělo smysl, že disponuji pravdivějším vysvětlením těch věcí, když mu může porozumět zase jen znavač, který zasvětil celý život teorii? Cord by jako nezávislá duše nechtěla žít svůj život pod vlivem takových myšlenek o nic víc, než by si chtěla vařit snídani na zařízení, které není s to pochopit a opravit.

* * *

Vyzdímaný, očištěný, roztřesený, ale silnější jsem teď chodil po svém novém domově.

Polovinu kuchyně zabírala voda v láhvích, uložených na do pater naskládaných paletách. Skříně byly vybaveny podivnou směsicí záhradbařských potravin a čerstvých výpěstků z tredegarhských kombiníků a arboret. Na stole bylo ponecháno několik knih: pár velice starých románů z žánru spekulativní fikce (všechny originály, strojově vytištěné na levný papír, se proměnily v prach; tyto byly ručně přepsány na pořádné listy) a změř filosofie, metateoriky, kvantové mechaniky a neurologie. Něco z toho byly slavné věci sepsané lidmi jako Protas, něco vytvořili znavači lopotící se s matematikou, o kterých jsem nikdy neslyšel. Došel jsem k závěru, že nějaký fidel dostal za úkol vybavit mne četbou, a tak naslepo proběhl knihovnou a nahodile pobral knihy z polic.

Na mé posteli ležely nová rola, šňůra a sféra, sbalené a svázané do tradičního balíčku. Když jsem rozvázal uzly a rozložil sklady, shodil jsem ze sebe zbytek oblečení z Ekby a ustrojil se, všechno, co se stalo od chvíle, kdy jsem byl Denní branou vyveden ze Svante Edhara, začalo vypadat jako sen – jako něco, co je stejně daleko v minulosti jako doba předtím, než jsem byl optován.

V kuchyni jsem vytřídil veškerou potravu ze sækulárního světa a schoval ji do skříní. Výpěstky jsem nechal na takových místech, kde jsem je mohl vidět a cítit. Poskytli mi všechno, co jsem potřeboval k přípravě chleba, a tak jsem se bez rozmýšlení pustil do jeho výroby. Jeho vůně prostoupila přívěs a zapudila pachy čerstvého plastu a kobercového lepidla.

Zatímco jsem čekal, až těsto nakyne, zkusil jsem se začíst do jedné z metateorických knih. Právě když jsem začínal dřímat (ta kniha byla neproniknutelná a moje biologické hodiny měly rozhozenou synchronizaci se sluncem), někdo se pokusil vyděsit mě k smrti tím, že zabušil na stěny mého obytného přívěsu. Podle tíhy úderů jsem poznal, že je to Arsibalt. Podle jeho kroků, jak chodil kolem. Podle systematickosti, s jakou zabušil na každý kousek stěny, který se naskýtal – jako bych to mohl napoprvé přeslechnout.

Otevřel jsem okno a zakřičel jsem přes ocelové pletivo a zakalenou plastovou desku. „Není to z kamene jako budovy, na které jsi zvyklý, a tak se i malé zabušení nese daleko.“

Přízrak, který měl tvar zhruba jako Arsibalt, se postavil doprostřed otvoru. „Fráte Erasme! Jak příjemné je slyšet tvůj hlas a mžourat na tvou nezřetelnou siluetu!“

„Nápodobně. Jsem tedy ještě považován za fráta?“

„Mají toho moc, než aby do svých harmonogramů zapracovali tvůj anatém – nelichoť si zas tolik.“

Dlouhé mlčení.

„Je mi to hrozně líto,“ řekl.

„Mně taky.“ Arsibalt se zdál být rozrušený, tak jsem ještě chvíli tlachal. „Měl jsi mě vidět před hodinou! Byl jsem zničený,“ řekl jsem. „A vlastně pořád jsem.“

„Tys byl... u toho?“

„Pár set stop daleko, hádal bych.“

Nato se rozbřečel doopravdy. Nemohl jsem dost dobře jít a obejmout ho. Snažil jsem se vymyslet něco, co bych mohl říct. Pochopil jsem, že pro něho je to těžší. Ne že by sledovat Orolovu smrt pro mne bylo *snadné*. Ale jestliže se to muselo stát, bylo lepší být tam a dívat se na to. A bylo také lepší strávit pak několik dní se svými přáteli na pláži.

* * *

Když se objevila výprava z Tredegarha a řekla mi, co se bude dít, sesedli jsme se s Cord, Yulem, Gnelem a Sammannem kolem táborového ohně. Nebylo třeba zdůrazňovat, že nás pět se už možná nikdy nesejde.

„Nevozili by mě s sebou zpátky do Tredegarha jen proto, aby mě anatémizovali,“ spekuloval jsem, „proto si myslím, že se vrátím k tomu, kým jsem byl dřív.“ Rozhlédl jsem se po všech jejich tvářích, rozehřátých září ohně. „Ale já už nikdy nebudu stejný.“

„To teda ne,“ poznamenal Yul, „po všech těch zraněních na hlavě.“

Ganelial Crade řekl: „Já s těmito lidmi zůstanu.“

Bylo to něco tak nečekaného, že nám všem chvíli trvalo, než jsme pochopili, jak to myslí: chtěl se přidat k Oritheňanům. „Mluvil jsem o tom s Landasherem,“ pokračoval, pobavený naší reakcí. „Prý mě budou chvíli zkoušet, a jestli nebudu moc nesnesitelný, možná budu smět zůstat.“

Yul vstal a obešel kruh, aby mohl svého bratrance zezadu obejmout a poplácat ho po zádech. Všichni jsme mu připili našimi plastovými pohárky s obarvenou cukrovou vodou.

Potom se hlavy všech otočily k Sammannovi, který zvedl ruce a přiznal: „Tohle všechno mi velice vylepšilo reputaci a přístupové možnosti.“ Všichni jsme se chvíli tvářili, že mu nemůžeme přijít na jméno. On to přijal se

spokojeným úsměvem. „Odletím zpátky na konvox s frátem Erasmem. I když nejspíš v jiné části letadla.“ To mě dojalo, takže jsem vstal, došel jsem k němu a objal jsem ho, dokud jsem ještě mohl.

Nakonec se pozornost upřela na Cord a Yula, kteří seděli na chladicím zařízení a navzájem se o sebe opírali. „Ted', když jsou z nás přední arberští odborníci na technologie Geometrů,“ začal Yul, „bychom se mohli sebrat a najít si podle toho zaměstnání.“

„Vážně,“ řekla Cord, „je tady spousta lidí, kteří se na nás obracejí s dotazy. Jelikož sonda je zničená, naše vzpomínky na to, co jsme viděli, jsou důležité. Možná dokonce skončíme v Tredegarhu.“

„Yulova transportka s výstrojí taky,“ poznamenal jsem. Mlhavě jsem si vybavoval, jak se její vrak řítí kolem fráta Orola. Yul pro jednu neměl co říct. Jenom se zadíval na moře a zavrtěl hlavou.

Cord nám připomněla: „Moje transportka by měla být v bezpečí v Norslofu. Jakmile se situace trochu uklidní, vrátíme se pro ni. Uvažovali jsme, že pak bychom si na nějaký čas vyjeli do hor – na odložené líbánky.“

Rozhostilo se ticho. Nechala je natáhnout právě tak akorát, než řekla: „Ach, zmínila jsem se, že jsme se zasnoubili?“

Večer před tím za mnou Yul přišel se spikleneckým výrazem ve tváři a vytáhl z kapsy blyštivou věc: kovový kroužek, který odřízl z lanoví padáku Geometrů. Zahřál ho v táborovém ohni rozpáleném improvizovanými měchy doběla a vykoval z něj prstýnek o velikosti, o níž doufal, že Cord padne na prst.

„Chtěl bych požádat Cord o – no – však víš! Ne ted' hned! Ale později, až se věci usadí.“

Uvědomil jsem si, že Yul mě svým způsobem žádá o svolení, tak jsem k němu přešel, abych ho objal, a řekl jsem: „Vím, že na ni dáš pozor.“ Jeho objetí mi málem zlomilo páteř a chvíli jsem si myslel, že budu muset přivolat jednoho z Údolkářů, aby ho ze mě dostal.

Když se maličko uklidil, nechal mě, abych si prstýnek prohlédl. „Není to jako vaše normální šperky,“ připustil, „ale – vzhledem k tomu, že je to z jiného světa a tak – je to vlastně nejvzácnější, nebo ne?“

„Ano,“ ubezpečil jsem ho, „je to nejvzácnější.“ Potom jsme se oba bezděčně podívali na mou sestřenku.

Musel ji tedy požádat o ruku někdy během dne a ona musela říci ano. Na chvíli se rozpoutalo divoké objímání, halekání a pobíhání. Kolem nás se shromáždil dav Oritheňanů přilákaných fámou, že svatba se bude konat *ted'*. Následovali je zvědaví vojáci, po nichž pro změnu přišli lidé z konvoxu, kteří chtěli vědět, co všechn ten rozruch znamená. Nahromadil se šílený spontánní náboj, který nás tlačil k tomu, abychom obřad uspořádali ještě ten den, na pláži. Ale po několika minutách se všichni uklidnili a změnilo se to v rozlučkový večírek. Orithenské súry vytrhaly z příkopu kolem cesty náruče plevelných květin a upletly z nich věnečky. Vojáci se dostali do správné

nálady, odnikud vykouzlili alkohol a za zvuků jaderného veselí Cord a Yula oslavili. Mechanik helikoptéry věnoval Cord svůj oblíbený hvězdivý šroubovák.

O hodinu později jsem seděl v letadle do Tredegarha.

* * *

Arsibalt se pomaličku uklidňoval. Zhluboka, rozechvěle se nadechl. „Vypadalo to, že svůj osud přijal naprosto pokojně.“

„Ano.“

„Znáš význam toho symbolu, který nakreslil na zem? Analemy?“

Něco mě napadlo. „Hej!“ vyhrkl jsem. „Odkud to všechno víš? Nechali vás snad sledovat špízy?“

Byl rád, že má záminku, aby mohl o něčem řečnit. To ho uklidnilo hned. „Zapomněl jsem, že o konvoxu nic nevíš. Pokaždé, když chtějí něco sdělit všem – například když se Jesry vrátil z vesmíru –, svolají nás na takzvané plénium do unářské lodě, jediného místa, které je dost velké, aby se tam vešel celý konvox. Pravidla jsou uvolněná; špízy nám pouštějí. Po Ztrestání Oritheny se každopádně konalo celodenní plénium – velice vyčerpávající.“

„Tak se tomu říká? Ztrestání Oritheny?“

Poznal jsem, že příkyvuje. Přes plast se sice detaily nedaly moc dobře rozlišit, ale obával jsem se, že se znovu pokouší nechat si narůst bradku.

„No,“ začal jsem, „předtím jsem s ním strávil několik dní... před událostmi, které jsi viděl ve špíze. Samozřejmě jsem viděl původní analemu, tu pradávnu na podlaze chrámu.“

„To tedy muselo být něco,“ rozplýval se Arsibalt.

„Bylo. Obzvlášť teď, když se tam nemůžeme už nikdy vrátit,“ řekl jsem. „Ale co se týče analemy, kterou Orolo nakreslil na pláži, bohužel jsem nedosvěděl k žádnému konkrétnímu nazření, díky němuž bych mohl rozšiřovat význam...“

„Děje se něco?“ zeptal se Arsibalt o pár sekund později. Protože jsem nechal větu nedokončenou.

„Právě jsem si na něco vzpomněl,“ řekl jsem. „Na jednu Orolovu poznámku. Poslední věc, kterou mi řekl, než ta sonda zažehla trysky. „Museli rozluštit mou analemu!““

„Patrně měl na mysli Geometry.“

„Jo. Dělo se toho moc najednou, než abych se ho zeptal, jak to myslel...“

„A pak už bylo pozdě,“ řekl Arsibalt.

Orolova smrt byla stále natolik nová, že pokaždé, když na ni v rozhovoru padla narážka, museli jsme na několik okamžiků přestat mluvit. Ale oba jsme přemýšleli. „Jeden fototyp na stěně jeho cely na Blyově kupě ukazoval analemu,“ připomněl jsem. „Tu starou.“

„Ano,“ řekl Arsibalt. „Vzpomínám si, že jsem si jí tam všiml.“

„Skoro jako kdyby to pro něj byla obdoba náboženského symbolu,“ řekl jsem, „jako je pro jisté archy trojúhelník.“

„To ale nevysvětluje jeho poznámku o tom, že ji Geometrii ‚rozluštili‘,“ připomněl Arsibalt.

Seděli jsme tam a ještě si s tím krátce lámali hlavu, ale nedostali jsme se o nic dál.

„Na tom plénu,“ promluvil jsem, „po návratu Jesryho z vesmíru... viděli jste, co se stalo Nebeskému strážci?“

„Ty jsi to viděl?“ zeptal se. Potom jsme oba chvíli mlčeli a v duchu vybízeli toho druhého, aby řekl něco legračního a nepatřičného. Ale nějak jako by zatím nenastal ten správný okamžik.

„Jak se daří ostatním?“

Povzdechl si. „Moc se s nimi nevidám. Ale každého z nás přidělili do jiného laboratoria. Periklyn je samozřejmě absolutní blázinec. A zvolili jsme si různé lukuby.“

Mohl jsem význam těch slov jenom odhadovat. „Ale třeba bys mi mohl aspoň říct, jak se jim vede.“

„Musíš si uvědomit, že pro Jesryho a Alu je to jiné,“ začal.

„Proč?“

„Protože je vyvolali při vokátu. Zemřeli, tak jako všichni, jejichž jména jsou takto vyvolána, a museli začít nový život. Některým se to docela zalíbilo. Všichni si na to zvykli. A pak najednou, o několik týdnů později, se to změnilo na konvox.“

„Museli vstát z mrtvých.“

„Ano. Měl bys u nich počítat s určitou rozpačitostí.“

„Rozpačitost! Alespoň něco, co mi tu bude známé.“

Arsibalt si odkašlal, místo aby se zasmál.

* * *

„Co nevidět tě z té věci pustí ven,“ řekl mi Jesry. Přišel mě navštívit ještě dřív, než můj chléb stihl vychladnout, a poněkud tak vyvrátil Arsibaltovu předpověď.

Mluvil s tak absolutní jistotou, že jsem poznal, že to musí být něco, co by muselo být jasné i malému dítěti. „O co se tvoje prognóza opírá?“ zeptal jsem se ho.

„Ty lasery měly špatnou barvu,“ odpověděl.

Zopakoval jsem tu větu nahlas, ale nic jsem z ní nepochopil.

„Laser, který zasvítíl dolů na Nedotčené,“ vysvětlil, „tu noc, kdy se toto změnilo v konvox.“

„Byl červený,“ řekl jsem – docela hloupě, ale snažil jsem se vyprostit z Jesryho mozku uvolněné střípky informací tím, že jsem po něm házel kameny.

„Někteří tady v Tredegarhu se v laserech vyznají,“ pokračoval Jesry. „Poznali hned, že na tom něco nesedí. Existuje jen určité množství plynů nebo jejich kombinací, které se dají k vytvoření červeného laseru použít. Každý generuje odlišnou vlnovou délku. Odborníkovi na lasery stačí, aby se podíval na světelnou skvrnku, a pozná hned, jaká směs plynů byla použita jako aktivní prostředí. Barvu laseru použitého Geometry nerozpoznali.“

„Nechápu, co –“

„Jeden kosmograf z Rambalfa byl naštěstí natolik duchapřítomný, že tím světlem exponoval fotomnemonickou desku,“ pokračoval Jesry. „Takže známe jeho přesnou vlnovou délku. A právě bylo potvrzeno, že neodpovídá žádným přirozeně se vyskytujícím spektrálním čarám.“

„To přece nedává smysl! Ty vlnové délky vyplývají z kvantově-mechanických výpočtů, které jsou základem *všeho!*“

„Ale vezmi si novohmotu,“ namítl Jesry.

„Dobrá,“ řekl jsem a zamyslel jsem se nad tím. Pokud se zamíchalo s tím, jak se skládá jádro, měnil se způsob, jak kolem něj obíhají elektrony. Laserové světlo vznikalo v důsledku toho, že elektron přeskočil z dráhy s vyšší energií na jinou s nižší. Ten rozdíl v energii určoval vlnovou délku – barvu – světla. „Lasery vyrobené z novohmoty mají barvy, jaké se v přírodě nevyskytují,“ připustil jsem.

Jesry mlčel a čekal, až udělám další krok.

„Takže,“ navázal jsem, „Geometrii mají novohmotu – použili ji k výrobě laseru.“

Jesry změnil svůj postoj. Přes plast jsem z něj *kromě* postoje neviděl nic. Přesto jsem poznal, že se mnou nesouhlasí. A tentokrát jsem věděl proč.

„Jenže oni *nemají* novohmotu,“ pokračoval jsem. „Alespoň v žádném smyslu, o kterém by stálo za to uvažovat. Držel jsem v ruce jejich padák. Nosná lana. Dvířka. Byla to jenom obyčejná hmota – moc těžká, moc slabá.“

Přikývl. „Nemohl jsi vědět – ještě před několika hodinami to nevěděl nikdo z nás –, že to *všechno* je novohmota. Všechno, co se s tou sondou dostalo dolů – veškerá technika, všechno organické – je to, co bychom označili za novohmotu v tom smyslu, že jádra jsou poskládána způsobem, který není přirozený – každopádně ne v tomhle kosmu.“

„Ale skoro všechno přece bylo zničeno!“ zaprotestoval jsem. „Nebo to přinejmenším leží pohřbené pod stovkami stop popela.“

„Oritheňané a tvoji přátelé si několik kousků odvezli. Máme panel od páčky. Několik šroubů, které si Cord strčila do kapsy. Kousky padáku a nosných lan. Skříňku s krevními vzorky. A díky svante Orolovi máme celé tělo té ženy, která byla střelena do zad.“

Málem jsem si toho nevšiml. Jesry se až doposud o Orolovi nezmínil. Jisté nuance v jeho postoji a hlase mi říkaly, že je zarmoucený – ale to jen díky tomu, že jsem ho znal celý život. Bude truchlit zvláštním, skrytým způsobem, hodně dlouhý čas.

„Odkášlal jsem si. „Mluví o něm takhle teď hodně lidí?“

„Vlastně čím dál míň. Bezprostředně poté, co nám ukázali tu špizu, to lidem prostě vylétlo z úst. Jeho činy byly tak evidentně činy svanteho, že o tom nikdo ani nepotřeboval přemýšlet. Poslední den nebo tak někteří dávají zpátečku – přehodnocují.“

„Co je tady k přehodnocování?!“

Pokrčil rameny a rozhodil rukama. „Tím se netrap. Víš, jak to je. Nikdo se nechce ukvapit – být označen za fanatika. Prokávci ve svých lukubech nejspíš vymýšlejí radikálně nové interpretace toho, co Orolo udělal. Zapomeň na to. Prokazujeme mu úctu tím, že se snažíme dozvědět se z těla té mrtvé holky co nejvíc. A já se ti pokouším říct, že každíčké jádro každíčkého atomu jejího těla, projektilů z brokovnice v jejích útrobách, oblečení, které měla na sobě, je z novohmoty – takže to samé nejspíš platí i pro celý ikosaedr.“

„Takže elektrony kolem těch jader se chovají příslušným způsobem nepřirozeně,“ řekl jsem, „například dávají vznikat laserovému světlu nesprávné barvy.“

„Chování elektronů je v podstatě totéž co chemie,“ poznamenal Jesry. „Proto byla vynalezena novohmota: protože jak jsme vrtali do nukleosyntézy, získali jsme nové prvky a novou chemii, s níž jsme si mohli začít hrát.“

„A fungování živého organismu je založeno na chemii,“ řekl jsem.

Jesry byl chytřejší než já. Určitě to věděl. Ale nedával to najevo příliš často. Bez ohledu na to, kolikrát se mi nepodařilo pochopit, o čem mluví, uchovával si pevnou víru v moji schopnost porozumět tomu, čemu rozumí on. Byla to hezká vlastnost – v jeho případě jediná. Teď znovu změnil postoj, naklonil se blíž, jako by ho doopravdy zajímalo, co řeknu – dával mi tak najevo, že jsem na správné stopě. „Nemůžeme s Geometry *chemicky* reagovat – ani s jejich viry nebo bakteriemi –, protože ten laser měl nesprávnou barvu!“

„Nějaké jednoduché reakce nepochybně možné jsou,“ řekl Jesry. „Elektron je elektron. Takže naše atomy jsou s těmi jejich schopné vytvářet jednoduché chemické vazby. Ale není to na úrovni té propracované biochemie, kde se mikroorganismy mohou projevat tak, jak to obvykle dělají.“

„Proto mohou vydávat zvuky, které my uslyšíme. Vidět světlo odražené od našich těl. Dokonce nám jednu vrazit do nosu...“

„Anebo nás tyčovat.“ Bylo to poprvé, co jsem to slovo uslyšel v takové podobě, ale hned jsem pochopil, že mluví o projektilu, který vyvolal explozi na Ekbě.

„Ale nemohou nás nakazit,“ řekl jsem.

„Ani naopak. Jistě, časem se vyvinou mikroby, které budou schopné reagovat s oběma typy hmoty – ekosystémy se propletou dohromady. Ale to potrvá dlouho a my si před tím dokážeme udržet náskok. Čili brzo budeš z té boudy venku.“

„Mají vodu? Kyslík?“

„Jejich vodík je totožný s naším. Kyslík je dost podobný, aby jim to dalo vodu. Nevíme, jestli bychom ho mohli dýchat. Uhlík se zdá být maličko jiný. Kovy a tak dál vykazují větší rozdíly.“

„O kolik víc toho o Geometrech víš?“

„Míň než ty. Co dělal Orolo v Oritheně?“

„Vedl pátrání určitým směrem, kterému úplně nerozumím.“

„Konzistentní s polykosmickou interpretací toho, co se děje?“

„Naprosto.“

„Pověz mi o tom.“

„Mám strach o tom mluvit.“

„Proč?“

„Protože se bojím, že to úplně zmotám.“

Jesry neodpověděl a já jsem si představoval, jak si mě přes plast podezíravě prohlíží.

Pravý důvod, proč jsem o tom nechtěl mluvit, byl ten, že jsem se bál, že to povede přímo k inkantátorům. A bál jsem se, že nás sledují.

„Někdy jindy,“ vymluvil jsem se. „Až si víc odpočinu. Můžeme si vyjít na procházku. Jako vždycky, když jsme vedli teorické dialogy na Orolově vinici.“

Orolova vinice, jelikož se nacházela na svahu obráceném k jihu, byla jednou z těch částí Edhara, kam nebylo vidět ze žádných oken správce regulanta, takže jsme tam chodívali, kdykoli jsme měli za lubem nějakou lotrovinu. Jesry pochopil a přikývl.

„Jak se má Ala?“

„Dobře. Nevím, kdy ji uvidíš, protože po našem vokátu jsme spolu já a Ala začali mít poměr.“

Uši mi zachvátil požár a z páteře mi vyskočily zoubkované štětiny. Nebo jsem to tak alespoň cítil. Ale když jsem se později podíval do zrcadla, žádný rozdíl jsem nenašel, jen jsem vypadal trochu víc jako pitomec. Nějaká vyšší, pokrokovější část mého mozku – přesněji vzato nějaká jeho část, která se vyvinula později než před pěti miliony let – se domnívala, že by bylo dobré v konverzaci pokračovat. „Fajn. Díky, žes mi o tom řekl. Co tedy bude teď?“

„No, jak ji znám, chystá se rozhodnout. A dokud to neudělá, ani jeden z nás se od ní pravděpodobně nic nedozví.“

Neřekl jsem nic.

„V každém případě toho má moc,“ pokračoval Jesry. Měl jsem dojem, že se mnou skončil, nudí se a ve skutečnosti chce odejít. Ale i on věděl, že nemůže takhle mi sem hodit bombu a odkráčet. Proto vyplnil chvíli tím, že mluvil o struktuře konvoxu a o tom, jak je organizován. Jen málo z toho ke mně dolehlo.

Proto mě navštívil tak rychle. Aby mi tu novinu mohl oznámit, dokud nás odděluje ocelové pletivo. Chytrý hoch!

Protože (jak jsem nahlédl, když odešel) mě znal a věděl, že se nad tím zamyslím a budu rozumný. Proč by si *neměli* začít poměr? Poté, co byla Ala evokována, sám jsem na sebe pohlížel jako na volného.

Ne že bych si tím nějak pomohl.

Snědl jsem kousek chleba. Do přívěsu za mnou přišli tři znavači v přetlakových skafandrech. Dva z nich mi sebrali další krev. Třetí zůstal, když zloději krve utekli. Byla to žena, jak jsem zjistil, když si ze skafandru odšroubovala přilbu a hodila ji na podlahu. Nacpala do ní své rukavice. Prsty si pročísala vlasy a nahmatala kůži na hlavě. „Je v tom dusno,“ vysvětlila, když si všimla mého pohledu. „Súra Maroa. Centenář. Pátí biskvitáři. Jsem z malého matému, o kterém jsi nikdy neslyšel. Mohla bych si vzít kousek toho chleba?“

„Nebojíš se, že se kontaminuješ?“

Podívala se na svou přilbu a pak zpátky na mě.

Připadalo mi, že súra Maroa je velice atraktivní, ale byla o patnáct let starší než já a já jsem si v tu chvíli nevěřil; možná že by mě teď přitahovala každá žena, která by se ke mně nechovala jako k přenašeči mimoarberské nákazy. A tak jsem jí dal kus chleba. „Příšerné místo,“ poznamenala, když se rozhlédla. „Takto žijí záhradbáři?“

„Většina z nich.“

„Ale ty bys to měl brzy opustit.“ Zhluboka se nadechla nosem a já jsem z výrazu jejího obličejce poznal, že přemýšlí o tom, co cítí. Nato se zatvářila rozhněvaně a zavrtěla hlavou. „Je tady příliš mnoho průmyslových vedlejších produktů,“ zamumlala.

„Co tě přivádí?“ zeptal jsem se. „Co dělají pátí biskvitáři? Omlouvám se, měl bych to vědět.“

Přijala z mé ruky kus chleba a náhodou se mě při tom dotkla. „Díky,“ řekla. Ukousla si, a jak žvýkala, zahleděla se do prostoru.

Znavači, kteří dodržovali biskvitářskou disciplínu, se ihned po Rekonstituci začali štěpit, bojovat spolu a hádat se o to, která sekta má nárok na jména biskvitáři, reformovaní biskvitáři, noví biskvitáři a tak dál. Nakonec přešli na systém číslování. Teď byli na začátku třetí desítky, takže páťáci museli být už solidně zavedení.

„Nemyslím si, že by tady byly rozdíly mezi páťáky, čtvrtáky a šestáky podstatné,“ usoudila nakonec, aby se s mou otázkou vypořádala. Otočila se a podívala se na mě. „Zajímá mě jenom, jak byli cítit.“

„Skutečně?“

„Jistě. Tak například, měl jsi v ruce ten padák, že?“

„Ano.“

„Kdybys manipuloval s velkým starým padákem z vojenského skladu na Arbre, tak bys ho cítil. Možná by měl pach zatuchliny, jak byl dlouho namačkaný v pytli.“

„Kéž bych byl duchapřítomnější a věnoval tomu víc pozornosti!“ řekl jsem.

„To je v pořádku,“ odpověděla súra Maroa. Byla teor, zvyklý na nezday. „Měl jsi toho v tu chvíli hodně. Mimochodem, dobrá práce.“

„Díky.“

„Když ta troufalá dívka –“

„Cord.“

„Ano, když aktivovala tlakové vyrovnávací ventily na dveřích, vzduch proudil –“

„Do kabiny,“ řekl jsem.

„Takže jsi neměl možnost ucítit jejich atmosféru *dřív*, než se smísila s naší.“

„Správně.“

„Do hajzlu.“

„Možná jsme měli počkat.“

Vrhla po mně ostrý pohled. „Nedoporučuji ti, abys tady chodil a říkal takové věci.“

Ohromilo mě to. Súra Maroa se ovládla a pokračovala tišším hlasem. „Tohle místo je světová metropole všeználeků. Všichni závidí. Lítují, že tam místo tebe a bandy nějakých podivínů z Rodu nebyli oni. Myslí si, že by to zvládli líp.“

„Fajn, nic se neděje,“ řekl jsem. „To, co jsme udělali, jsme udělat museli, protože jsme věděli, že přicházejí vojáci, aby to podělali ještě víc.“

„To už je lepší,“ řekla. „Ale vraťme se k čichovým vjemům: vzpomínáš si, že bys něco ucítil, v kterémkoli okamžiku?“

„Ano! Mluvili jsme o tom!“

„Když na vás Sammann mířil špízolapem, tak ne.“

„Před Sammannovým příchodem. Sonda právě přistála. Orolo ucítil kouř z motorů. Zajímalo ho, jestli nepoužívají toxická paliva –“

„To od něho bylo moudré. Některá jsou děsivá,“ skočila mi do řeči Maroa.

„Ale necítili jsme nic. Usoudili jsme, že je to všechno pára. Vodík a kyslík.“

„To je pořád negativní výsledek.“

„Ale později v sondě nesporný pach byl,“ řekl jsem. „Teď si na to vzpomínám. Souvisel s tím tělem. Předpokládal jsem, že je to nějaká tělesná tekutina.“

„Předpokládal, protože jsi ten pach nepoznal?“ zeptala se súra Maroa poté, co o tom přemýšlela tak dlouho, jak potřebovala.

„Byl pro mě úplně nový.“

„Takže organické molekuly Geometrů *jsou* schopné chemicky reagovat s našimi čichovými ústrojími,“ usoudila. „Je to zajímavý výsledek. Teoři mi dýchají na krk, chtějí ode mě odpověď – protože některé z těch reakcí mají kvantově mechanickou povahu.“

„Naše nosy jsou kvantová zařízení?“

„Ovšem!“ řekla Maroa se zářivým výrazem, který měl blízko k úsměvu. „Málo známý fakt.“ Vstala a došla si pro přilbu. „Je to užitečný výsledek. Měli bychom být schopni získat z těla vzorek a vystavit jej čichové tkáni.“ Znovu mi věnovala ten zářivý pohled. „Díky!“ A v naprosto absurdním odchodovém rituálu si nasadila rukavice a spustila přilbu na hlavu, s níž jsem se jen nerad loučil očima.

„Počkej!“ řekl jsem. „Jak by to vůbec bylo možné? Jak by nám Geometři mohli být tolik podobní, kdyby přitom byli vytvořeni z jiné hmoty?“

„Na to se budeš muset zeptat kosmografa,“ odpověděla. „Mojí specializací je zahnat havěť do kouta a rozebrat ji.“

„Co to v tom případě pro mě znamená?“ zeptal jsem se, ale ona byla příliš zaměstnaná nasazováním helmy, než aby si žertu povšimla. Vyšla do jakési přechodové komory, kterou mi postavili před dveře. Dveře se zavřely a zamkly a zásobník izolační pásky začal znovu vydávat neslušné zvuky.

Setmělo se. Trápil jsem se tím rozparem. Geometři vypadali jako my, ale byli vytvořeni z hmoty tak fundamentálně odlišné, že se Maroa zabývala možnostmi, jestli ji vůbec budeme schopni zaregistrovat čichem. Někteří na konvoxu se báli kosmických mikrobů. Maroa určitě ne.

To, že jsem trčel v téhle boudě, byl vedlejší důsledek sporů, které lidé vedli v křídárnách několik set nebo tisíc stop daleko. Měl jsem pozorněji poslouchat, když Jesry žvanil o tom, co to konvox je.

Lio se dostavil pozdě a udělal u okna houkavý zvuk. Bylo to napodobené ptačí volání, které jsme v Edharu používali, když jsme byli po večerce venku.

„Vůbec tě nevidím,“ řekl jsem.

„Jedině dobře. Většinou boule a modřiny.“

„Cvičil jsi s Údolkáři?“

„To by bylo mnohem bezpečnější. Ne, cvičil jsem s lidmi, kteří jsou stejně neohrabaní jako já. Znaváci ze Zvonivého údolí se dívali a smáli se.“

„Doufám, že stejně jako přijímáš, taky rozdáváš.“

„To by bylo na jedné úrovni uspokojivé,“ připustil, „ale není to cesta, jak v očích mých instruktorů zazářit.“

Měl jsem zvláštní pocit z toho, že mluvím na prázdný čtverec plastu, a tak jsem zhasl a seděl jsem s ním ve tmě. Dlouho. Přemýšlel jsem, bez mluvení, o Orolovi.

„Proč tě učí bojovat?“ zeptal jsem se. „Myslel jsem, že tu část trhu už mají ovládnutou.“

„Skočil jsi rovnou k poměrně zajímavé otázce, Razi,“ zaskřehotal. Hlas mu úplně ochraptěl. „Zatím odpověď neznám. Teprve si začínám dělat určitou představu.“

„Mám rozhozené biologické hodiny, takže budu vzhůru celou noc a knížky, které mi nechali, jsou nečitelné. Moje děvče mi uteklo s Jesrym. Takže jsem rád, že tady můžu sedět a poslouchat tvé myšlenky.“

„Jaké knihy ti nechali?“

„Všehochuť.“

„Nepravděpodobné. Určitě mají nějakou společnou nit. Do svého prvního mesálu se tím musíš prokousat.“

„Jesry to slovo taky použil. Snažil jsem se ho analyzovat.“

„Pochází ze zdobněliny praortského slova, které znamená plochý povrch, na němž se podává jídlo.“

„Takže ‚malý stůl‘ –“

„Představ si to jako ‚malý oběd‘. Ukazuje se, že je to tady důležitá tradice. Od Svante Edhara se to opravdu liší. Jak jsme byli zvyklí jíst – všichni spolu v refektáři, nosit si své jídlo na podnosu, sednout si, kam se nám zachce – pro to mají taky slovo, ne tak lichtivé. Pohlížíjí na to jako na zaostalé, chaotické. Dělají to jen fidelové a několik podivínských, asketických řádů. Tady se všechno točí kolem mesálů. Maximální počet je sedm. To je považováno za nejvyšší počet stolovníků; tolik se jich dá usadit ke stolu, aby všichni slyšeli a lidé se pořád netříštili do postranních rozhovorů.“

„Takže mají někde jídelnu se spoustou stolů pro sedm osob?“

„Ne, to by bylo příliš hlučné. Každý mesál se koná v malé soukromé místnosti – které se říká mesalan.“

„Takže kolem jídelny refektáře je kruh těchto mesalanů nebo tak něco?“

Lio se kuckavě zasmál mojí naivitě. Nebylo v tom nic nehezkého. On sám čelil před několika týdny stejné nevědomosti. „Razi, ty nemáš představu, jak je tohle místo bohaté. Nemají žádný refektář – žádnou jednu centrální kuchyni. Všechno jsou to záhrobky a kapituly.“

„Oni mají aktivní záhrobky? Myslel jsem, že jsou zakázané –“

„Reformami po Třetím vyplenění,“ řekl. „Byly. Ale víš, jak RSF opravili Shufův záhrobek? Tak si představ koncent, kde je podobných míst stovka – a každé z nich větší a hezčí, než to kdy bylo u Shufa. A nechtěj, abych začal mluvit o kapitulách.“

„Už teď si připadám jako ignorant.“

„Dočkáš se.“

„Takže samostatnou kuchyni má –“ Zarazil jsem se, protože jsem se s tak divokou představou nedokázal vypořádat.

„Samostatnou kuchyni má každý mesalan – vaří se vždy jen čtrnáct porcí!“

„Myslel jsem, že jsi mluvil o sedmi.“

„Fámulové musejí taky něco jíst.“

„Kdo jsou to fámulové?“

„Přece my!“ rozesmál se Lio. „Až tě pustí ven, přidělí tě k nějakému staršímu frátovi nebo sůře – tvému dójinovi. S předstihem několika hodin se odebereš do záhrobku nebo kapituly, kam je tvůj dójin přidělený na mesál, a spolu s ostatními fámuly připravíš večeři. Až zvony oznámí večerní čas, dójinové přijdou, posadí se ke stolu a fámulové přinesou jídlo. Když zrovna neroznášíš talíře, stojíš za svým dójinem, zády ke zdi.“

„To je *šokující*,“ řekl jsem. „Jsem napůl přesvědčený, že si ze mě děláš legraci.“

„Ani já jsem tomu zpočátku nedokázal věřit,“ řekl se smíchem Lio. „Připadal jsem si jako úplný křupan. Ale ten systém funguje. Vyslechněš rozhovory, jakých by ses jinak nemohl nikdy zúčastnit. Jak jdou roky, postoupíš nahoru, staneš se dójinem a dostaneš vlastního fámula.“

„Co když je tvůj dójin idiot? Co když je to špatný mesál, kde se každý večer vedou stejné nudné rozhovory? Nemůžeš vstát a přejít k jinému stolu, jak to děláme v Edharovi!“

„Já bych to za náš systém nevyměnil,“ přiznal Lio. „Teď to takový problém není, protože lidé, kteří dostali pozvání na konvox, jsou většinou docela zajímaví.“

„Kdo je tedy tvůj dójin?“

„Dělá správce defendora jednoho malého matému na vršku mrakodrapu ve velkém městě, ve kterém zuří sektářská svatá válka.“

„Zajímavé. A kde je tvůj mesalan?“

„Můj dójin a já se každý večer střídáme v jiném,“ řekl Lio. „To je neobvyklé.“

„Hmm. Jsem zvědavý, kam dají mě.“

„A proto se potřebuješ prokousat těmi knihami,“ řekl Lio. „Jestli nebudeš připravený, můžeš se dostat se svým dójinem do potíží.“

„Nebudu připravený na co – složit jím ubrousek?“

„Očekává se, že budeš chápat, co se děje. Občas se do rozhovoru zapojí i fámulové.“

„Och. Jaká to čest!“

„Může to být *velká* čest, podle toho, kdo je tvůj dójin. Představ si, že by tvůj dójin byl Orolo.“

„Já ti rozumím. Jenže to nepřichází v úvahu.“

Lio se na chvíli zamyslel, než odpověděl. „To je jiná věc,“ řekl tichým hlasem. „Anatém se v Tredegarhu nekonal bezmála tisíc let.“

„Jak je to možné? Určitě je tady dvacetkrát tolik lidí co v Edharu!“

„Nejrůznější kapituly a záhrobky umožňují podivínům a nepřizpůsobivým, aby si našli domov,“ řekl Lio. „Ty a já jsme vyrostli v drsném městě, můj fráte.“

„Nejihni tady přede mnou.“

„To se dá těžko očekávat,“ odvětil Lio, „když trávím každý den zápasením s Údolkáři.“

To mi připomnělo, že je vyčerpaný. „Hej! Ještě než odejdeš – jedna otázka,“ řekl jsem.

„No?“

„Proč jsme tady? Není tenhle konvox snadný cíl?“

„Je.“

„Člověk by čekal, že ho rozdělí.“

„Ala měla plno práce,“ řekl, „připravila nouzový plán přesně pro takový případ. Ale rozkaz zatím nebyl vydán. Možná mají obavy, že by to vypadalo jako provokace.“

„Takže... my jsme...“

„Rukojmí!“ řekl vesele Lio. „Dobrou noc, Razi.“

„Dobrou, Lio.“

Navzdory radě, kterou mi Lio dal, jsem se s knihami, které mi tam nechali, nedokázal vypořádat. Můj mozek byl příliš roztěkaný. Zkusil jsem prolétnout romány. Byly srozumitelnější, ale nedovedl jsem se dopátrat toho, proč mi byly takové věci *přiděleny* na čtení. Přibližně po dvaceti stránkách hrdina té třetí knihy proskočil portálem do paralelního vesmíru. Děj ostatních dvou románů se také točil kolem paralelních vesmírů, z čehož jsem usoudil, že mám o tom tématu přemýšlet a že ostatní knihy s ním musejí souviset. Ale moje tělo znenadání rozhodlo, že je čas spát, a já se sotva dopotácel do postele, než jsem ztratil vědomí.

* * *

Probudilo mě vyzvánění zvláštních změn a Tuliin hlas volající moje jméno. Ne zrovna vesele. V první chvíli jsem si představoval, že jsem zpátky v Edharu. Ale když jsem otevřel jedno oko – jenom šěrbinu –, jediné, co jsem viděl, byl obytný přívěs.

„Proboha!“ vykřikla Tulia děsivě blízko. Procitl jsem a zjistil, že stojí u nohou mojí postele. Žádný přetlakový skafandr. Ve tváři měla výraz, jako by mě našla ležet jak širokého tak dlouhého v kanálu před nevěstincem. Zašmátral jsem kolem sebe; upokojilo mě zjištění, že většinu mého těla zakrývá rola.

„Co máš za problém?“ zamumlal jsem.

„Musíš sebou hodit! *Okamžitě!* Pořádají pro tebe inbráz!“

To znělo vážně, takže jsem se vykutálel z postele a vyhnal jsem ji z přívěsu ven. Přejížděcí komora byla stržená; šlapali jsme po plastu. Provedla mě přes nádvoří, pod obloukem a nějakými katakombami, jejichž druhý konec uzavírala železná mříž – typ bariéry používané k oddělování jednoho matému od druhého. Byla v ní brána, kterou držel otevřenou nervózně vyhlížející fidel, a s třesnutím ji za námi zavřel, jakmile jsme vyběhli na dlouhou rovnou cestičku střeženou dvěma řadami obrovských stromů – listovníků. Tato cestička procházela středem listovníkového lesa.

Nohy mi zchoulostivěly, jak jsem si zvykl nosit boty. Neustále jsem si je rozdíral o kameny a suky na kořenech, takže na mě Tulia získala náskok. Na druhém konci ohraničovala les listovníků kamenná zeď, vysoká přes třicet stop a proražená mohutným obloukem. Tam se Tulia zastavila, aby popadla dech a počkala na mě.

Když jsem se dostal blíž, otočila se čelem ke mně a zvedla ruce. Mocně jsem ji objal, až jsem ji zvedl ze země, a kdovíproč jsme se oba rozesmáli. Miloval jsem ji za to. Z lidí, které jsem potkal, byla jediná, kdo reagoval na Orolovu smrt něčím jiným než smutkem. Ne že by nebyla smutná. Ale byla na něho hrdá, byla uchvácená tím, co udělal, a měla radost, že jsem přežil a vrátil jsem se, abych byl znovu se svými přáteli.

Pak jsme se zase rozběhli: obloukem a na zvlněnou louku, posetou hájky velikých starých stromů, která jako by se táhla na míle daleko. Vždy po několika stech stopách se vynořovaly kamenné budovy, navzájem propojené sítí pěšinek. Určitě to byly záhrobky a kapituly, o kterých mluvil Lio. Ty trávníky na mne udělaly větší dojem než všechno ostatní; v Edharu bychom si podobné plýtvání půdou nemohli dovolit.

Zvony se téměř neznatelně přibližovaly. Zatočili jsme za roh jedné zvlášť velké stavby – nějakého komplexu klauzur nebo knihoven – a na dohled se konečně vynořil Sráz. Tulia mě vedla k široké, stromy lemované cestě, po které jsme došli přímo k němu, a tehdy jsem uviděl komplex minstru, soustředěný u paty skály.

Sráz vznikl, když se z žulové hory vysoké tři tisíce stop zřítilo její západní úbočí. Znaváci odklidili změť nahromaděnou dole a rozdrolené kusy použili na stavbu budov a zdí. Jelikož žádná uměle vytvořená věž by nemohla soutěžit se Srázem, postavili svůj ministr u paty skály a pak vytesali do žuly nad ním chodby, ochozy a římsy, takže Sráz vytvarovali do podoby hodinové věže, či naopak. V průběhu tisíciletí vznikla řada ciferníků, každý vždy o něco výš a větší než ten poslední, a všechny pořád ukazovaly čas: všechny mi říkaly, že jdu pozdě.

„Inbráz,“ vyrazil jsem ze sebe mezi nádechy, „to je –“

„Tvoje oficiální uvedení na konvox,“ řekla Tulia. „Každý tím musí projít – je to formální zakončení peregrinátu. My jsme to absolvovali už před několika týdny.“

„To je spousta námahy kvůli jednomu opozdilci.“

Zasmála se jednou, ostře, ale kvůli kyslíkovému dluhu v tom nemohla pokračovat. „Nelichoť si, Razi, děláme je jednou za týden. Je tu stovka dalších peregrinů z osmi různých matémů – a všichni čekají na tebe!“

Zvony přestaly vyzvánět – špatné znamení! Zrychlili jsme tempo a několik set kroků jsme běželi mlčky.

„Já myslel, že všichni už tu dávno jsou,“ řekl jsem.

„Jenom z velkých koncentů. Nevěřil bys, jak jsou některé izolované. Je tu dokonce skupina matarrhitů!“

„Takže si to odbudu s deolaterý, jo?“

Získával jsem představu, že kapituly nejbližze minstru jsou nejstarší: prstenec kolem kruhové klauzury, hlavní chodba, promenáda a nádvoří. Letné průhledy matémovými branami a svolávacími oblouky ke kapitulám tak malým, sešlým a poznamenaným zubem času, že musely pocházet z doby

kolem Rekonstituce. Nové věže se snažily vznešeností a nádherou vynahradit to, co jejich dávní sousedé získali věkem, slávou a důstojností.

„Další věc,“ řekla Tulia, „málem jsem zapomněla. Hned po inbrázu bude plénum.“

„Arsibalt se o nich zmínil – na jednom byl i Jesry, že?“

„Ano. Škoda, že nemám víc času... hlavně si pamatuj, že je to všechno jenom divadlo.“

„To zní jako varování!“

„Kdykoli někam dostaneš takové množství lidí, nemůže se odehrát nic, co by se dalo nazývat dialogem. Je to všechno strojené. Filtrované.“

„Politické?“

„Samozřejmě. Hlavně – hlavně se nesnaž tyhle lidi politicky přechytračit.“

„Protože jsem naprostý idiot, když dojde na –“

„Přesně tak.“

Několik dalších kroků jsme uběhli mlčky a ona si to zatím rozmyslela líp.

„Vzpomínáš si na náš rozhovor, Razi? Před eligerem?“

„Mělas v plánu proniknout do politické stránky věcí,“ vybavil jsem si, „abych se já mohl učit nazpaměť víc číslic pí.“

„Něco na ten způsob,“ řekla a z kamarádství se maličko usmála.

„A jak se to daří?“

„Prostě říkej pravdu. Nesnaž se být vychytralý. Nemáš to v sobě.“

Polovinu viditelného vesmíru teď zabírala šedá žula. Vyběhli jsme po schodech, jejichž jediným účelem bylo podírat schody, které držely další patra s terasami, prostory hierarchů a další soustavy schodišť. Ale v určitém místě se terén narovnal. Vstup jsme měli přímo před sebou, jenže nesprávný. Peregrinové měli vcházet ze směru od Denní brány, takže jsme museli obéhnout čtvrtinu minstru a vstoupit nejvelkolepějším ze všech vstupů. Byl bych na něj civěl půl hodiny, kdyby mě Tulia nechytila za šňůru, jako by to bylo vodítko, a neprotáhla mě dovnitř. Proběhli jsme jakousi předsíní do lodi, která byla tak obrovská, až jsem si chvíli myslel, že jsme se znovu dostali ven. Středem se táhla ulička. Ve třech čtvrtinách jsem zahlédl konec průvodu znavačů, jak šouravě postupuje k chóru. Tulia zůstala pozadu, ale ještě mě plácla po zadku tak, že to muselo být slyšet až na vršku Srázu, a sykla: „Drž se těch chlapíků v bederních zástěrkách. Dělej to, co dělají oni!“ Přinejmenším třicet přítomných k nám obrátilo zrak; lavice byly řídce obsazené sækuláry.

Zpomalil jsem do svižné chůze – potřeboval jsem dostat pod kontrolu dýchání – a načasoval jsem si to tak, abych půltucet „chlapíků v bederních zástěrkách“ dohonil právě ve chvíli, kdy se dostali ke stínítku na předním konci uličky. Prošel jsem za nimi dovnitř; ocitl jsem se ve velké půlkulaté prostoře – chóru – spolu s různými hierarchy, sborem, těmi chlapíky v bederních zástěrkách a několika dalšími skupinami znavačů.

Inbráz byl jedním z našich matémových ritů. Měl svůj protokolární průběh, sestávající z momentů, kdy se vykonávaly kódované pohyby, odříkávaly se

staré formule a v předepsaném sledu se manipulovalo se symbolickými předměty; místy ho odlehčovaly hudební vstupy a projevy hierarchů oděných v purpuru. Sækulár by v tom spatřoval směšnou šarádu, ne-li vyložené čarodějnictví. Pokoušel jsem se znovu proniknout do ducha dění a vidět to tak, jak se od znavače očekávalo. V tom byl koneckonců smysl inbrázu: vrátit mysl peregrinů do matémového rozpoložení. Za tím účelem byl inbráz okázalejší a působivější než každodenní rity jako například provenál. Anebo bylo možné, že v Tredegarhu takhle dělají všechno. Jejich hierarchové skutečně věděli, jak se postarat o velkolepou podívanou – jak strhnout pozornost publika tak, jak to dělají slavní herci v divadle. Jejich roucha skutečně stála za pohled a z jejich počtu šel strach; po boku primase stáli nejenom dva jeho správci, ale formace dalších hierarchů, a nebyli to žádní nižší hodnostáři, ale lidé, kteří měli vlastní poddružiny a vypadali, jako že by sami mohli být primasy. Došlo mi, že se určitě dívám na nějakou vrchní radu primasů, kteří byli všichni evokováni ze svých koncentů, pravděpodobně proto, aby mohli řídit konvox. Anebo aspoň jeho matémovou část. Někde na druhé straně stínítka musí být sbor potentátů, kteří jsou v sækulárním světě stejně důležití jako tito hierarchové ve světě matémovém.

Připadal jsem si jako ošuntělý žebrák a považoval jsem za neuvěřitelně šťastné řízení náhody, že stojím vedle řádu znavačů, kteří se oblékají jen do kapesníků. Ačkoli když jsem se podíval blíž, zjistil jsem, že to jsou ve skutečnosti roly, které se tak roztřepily, že z nich nezbylo skoro nic. Volná vlákna visící z roztřepených konců se zacuchala do dredů, které tito muži (byli to všechno muži) používali k tomu, aby si zbývající kousky látky přivázali kolem břicha a beder. V Edharu jsme měli tradici nechávat jeden konec roly, aby se třepil. Mohlo se stát, že nejstarší členové našeho řádu, když podlehli stáří, byli pohřbeni v rolách, jejichž roztřepené okraje byly několik palců dlouhé. Zdálo se, že v tomto řádu starší znavači předávají své roly mladším. Některé z nich musely být staré tisíce let. Jeden z těchto zvláštních polonahých frátů měl panděro, ostatní byli vychrtlí. Patřili k plemeni, které žilo ponejvíc kolem rovníku. Vlasy měli divoké, ale ne tolik divoké jako oči, které upírali nad úroveň podlahy chóru, a zdálo se, že nic nevnímají. Získal jsem z toho pocit, že nejsou zvyklí být uvnitř budov.

Dalších šest skupin bylo oblečeno do rol v normální velikosti, uspořádaných do složitých skladů. To bylo jediné, co měly společné. Každá skupina byla vybavena zcela odlišnou kombinací turbanů, čapek, kápí, obuvi, spodních rol, svrchních rol a dokonce šperků. Bylo evidentní, že my v Edharu se nacházíme na úsporném konci spektra. Snad jenom Údolkáři a ti chlapci v bederních rouškách byli asketičtější než my.

Když jsme se propracovali úvodními koly pompézního obřadu, vystoupil primas, aby pronesl několik slov. Bylo možné slyšet, jak lidé v tmavých lodích za stínítky vzdychají a poposedají. Riskl jsem krátký pohled dolů na sebe a uviděl jsem špinavé bosé nohy, hrubou, temně zbarvenou rolu

v nejjednodušším možném skladu (speciální sklad „právě jsem vstal“), jizvy, které byly ještě rudé, a modřiny vybledlé do žlutozelená. Byl jsem úplný vzor ferála.

Jedna z ostatních skupin, které se dostavily k inbrázu – ta nejpočetnější a nejvyššeročenější – postoupila kupředu a zazpívala svůj vstup. Měli dost silných hlasů, aby utáhli šestihlasou polyfonii, aniž by na nich byla znát námaha. Tomu říkám předvést se, pomyslel jsem si. Vzápětí ze sebe skupina vedle nich vysypala jednotónový zpěv, přičemž použila mody a tonality, jaké jsem nikdy předtím neslyšel. Viděl jsem, jak další skupina vytahuje ze svých rol taháky. V tu chvíli se mi konečně rozsvítilo a padl na mě pocit, jaký se člověka zmocní jen v takových těch zvlášť sadistických těžkých snech: byl jsem v dokonalé pasti. Každá skupina musela něco zazpívat! Já jsem byl skupina – jednočlenná! A nepomůže mi zaraženě mávat rukama a vymlouvat se. Nikdo na konvoxu to nebude považovat za roztomilé; nikdo si nebude myslet, že je to zábavné.

Nebude to *tak* hrozné, namlouval jsem si. Očekávání budou nízká. Byl jsem docela slušný zpěvák. Kdyby přede mě někdo strčil nějakou skladbu a řekl: „Zpívej!“; zaimprovizoval bych – zazpíval bych to z partesu. Obtížné bylo rozhodnout se, *co* zazpívat. Tyhle skupiny to evidentně vyřešily už před několika týdny – vybraly takové kusy, které vypovídaly o tom, kdo jsou, jak smýšlejí o svých koncertech, jaké hudební tradice rozvinuli, aby oslavili myšlenky, které jsou jim nejdražší. Hudební dědictví koncertu Svante Edhara se mohlo těm z větších koncertů směle postavit po boku. Ohledně toho jsem žádnou nejistotu necítil. Jenže poměrně velká skupina z Edhara již dorazila a inbráz vykonala. Arsibalt a Tulia nepochybně vzali věc do svých rukou a secvičili vystoupení postavené na všerozechvívajícím basu fráta Jada, o kterém zbytek konvoxu určitě mluvil ještě při mesálech. Co tedy zbývalo mně? Harmonie a vícehlasy nepřipadaly v úvahu. Nebyl jsem dost dobrý, abych všechny ohromil čistě svým umem. Nejlepší taktikou byla jednoduchost – nepřecenit své schopnosti, neztrapnit se. Velice málo sólistů je natolik dobrých, aby je lidé skutečně chtěli poslouchat déle než minutu nebo dvě. Stačilo, abych udělal své, odpovídajícím způsobem vyjádřil úctu, a pak ustoupil a zmlkl.

Jenže jsem nechtěl jenom odhrkat nějaký nahodilý kus cvičení, který by byl jednoduchý a postačil by, protože – a dobře si uvědomuji, jak šíleně to bude znít – jsem si přál, aby to Alu pohnulo. Jesry měl pravdu v jedné věci: neuvidím jí dřív, než se rozmyslí. Musela však být někde v tomto minstru a neměla jinou možnost než vyslechnout, co vyjde z mých úst. Zazpívat staré cvičení, jaká jsme se učili v Edharu, mohlo v jejím nitru vyvolat nostalgickou odezvu, ale bylo by to bezpečné a nudné. Jesry byl ve vesmíru. Ale já jsem dokázal prožít vlastní dobrodružství, učit se nové věci, využívat schopnosti, o kterých Ala nic nevěděla – zatím. Dalo se to nějak vyjádřit hudbou?

Možná ano. Oritheňané používali systém výpočetního zpěvu, jenž, jak bylo jasné vidět, měl kořeny v tradicích, které sem jejich zakladatelé přenesli z Edhara. Do té míry to bylo každému edhariánovi jasně srozumitelné. Byl to způsob, jak provádět výpočty s konfiguracemi informací tak, že se nechal zvolený sled tónů permutovat v nové melodii. K permutaci docházelo během procesu díky tomu, že se dodržovala jistá pravidla, definovaná pomocí modelovacího formalismu buněčných automatů. Po reformách, jež následovaly po Druhém vyplenění, vymysleli tento druh hudby znavači, kteří se náhle ocitli bez počítačů. V některých koncertech postupně zanikl, v dalších zmuťoval v něco jiného, ale v Edharu se vždycky provozoval s velkou vážností. Všichni jsme se ho naučili jako určitou dětskou hudební hru. Ale v Oritheně s ním vytvářeli nové věci, používali ho k řešení problémů. Anebo spíše k řešení nějakého problému, jehož povahu jsem zatím nepochopil. Každopádně to *znělo* dobře – jejich výsledky měly kdovíproč tendenci být muzikálnější než edhariánská verze, která sice byla použitelná k výpočtům, ale jako hudba bývala těžko přístupná. Strávil jsem mezi Oritheňany dost času, abych z těchto zpěvů něco zaslechl a se systémem se trochu obeznámil. Obzvláště jedna melodie mi uvízla v hlavě a vracela se mi během letu do Tredegarha a po celou dobu mého pobytu v karanténě. Kdybych ji zazpíval nahlas, třeba by odešla.

Jakmile mě to jednou napadlo, byla to jasná a snadná volba. A tak když na mě přišla řada, vystoupil jsem a přednesl jsem ten zpěv. Zazpíval jsem jej volně a lehce, protože mě netrápily žádné dodatečné úvahy o tom, jestli jsem se rozhodl správně.

Alespoň ne dřív, než když už bylo příliš pozdě. Protože když už jsem odzpíval několik frází, jednou výsečí publika proběhl jako vlna ohromený hukot. Nebyl hlasitý, ale nedal se přeslechnout. Neubráníl jsem se, abych se tím směrem nepodíval, a pak jsem se zadrhl a skoro jsem melodii ztratil, když jsem zjistil, že to přichází zpoza stínítka tisícovkářů.

Vycítil jsem, že jsem se možná nedopatřením dostal do nějakého maléru, a choval jsem se tak, jak by se choval každý provinilý fidel: vrhal jsem kradmé pohledy na hierarchy. Dívali se na mě. Většina z nich měla skelný pohled, ale někteří dávali hlavy dohromady, začínali diskutovat. Všiml jsem si, že mezi těmihle je i můj starý přítel, inkvizitor Varax.

V tu chvíli jsem opravdu načerpal určitou úlevu z vědomí, že jsem bezmocný – bez ohledu na to, do jakého vosího hnízda jsem to bezděčně píchl, na výsledku už jsem nemohl změnit nic. Většina obecnstva nepostřehla v tomto kusu nic pozoruhodného a zdvořile poslouchala, a tak jsem se soustředil na to, abych jej dovedl do bezchybného konce. Ale když jsem koutkem oka zaznamenal pohyb a podíval jsem se tam, zjistil jsem, že chlapíci v bederních zástěrkách – kteří doposud vypadali, jako že celý rit ignorují – porušili řadu a postavili se tak, aby na mě všichni měli nerušený výhled.

Když jsem skončil, mělo být ticho – zdvořilá reakce na dobře odzpívané číslo. Ale někteří tisícovkáři mezi sebou dál mumlali. Dokonce se mi zdálo, že jsem zaslechl úryvek hudby, kterým jako by mi někdo zpíval v odpověď. V obrovských rozlohách s lavicemi za ostatními stínítky o tom malé hloučky frátů a súr nepřestávaly hovořit a jejich sousedé se je snažili utiшит.

Předstoupili muži v bederních rouškách a přednesli vlastní výpočetní zpěv. Zněl mimořádně nezvykle, neboť byl vystaven na tóninách, jež byly naprosto odlišné od našich. Nechtělo se věřit, že se hlasivky dají vycvičit, aby vydávaly takové zvuky. Ale sílil ve mně pocit, že *jako výpočet* je to velice podobné tomu, který jsem provedl já. Když dospěli na konec úryvku, ten s panděrem zazpíval jakousi kodu, která, jestli jsem to správně pochopil, konstatovala, že právě přezpívali pouhou poslední frází výpočtu, který jeho řád provádí nepřetržitě už třicet šest století.

Poslední skupinou byli matarrhité: jeden z velice mála matémových řádů, který věřil v Boha. Byli pozůstatkem centenářského řádu, který zestovkovatěl ve staletích těsně po obnově. Nosili roly přetažené přes hlavu, takže jim úplně zakrývaly obličej, s výjimkou průhledu pro oči. Zpívali jakousi smuteční píseň – žalozpěv nad tím, uvědomil jsem si, že byli vytrženi z lůna svého koncentu, a varování, jako bychom nějaké potřebovali, že se s námi nezdrží o nic déle, než je absolutně nezbytné. Bylo to dobře zazpíváno, ale připadalo mi to kňouravé a poněkud neomalené.

Tato vystoupení tvořila předposlední část celého ritu inbrázu. Přestože jsem to v tu chvíli ještě plně nechápal, byli jsme již v předchozím průběhu ritu vyškrtnutí z rejstříku peregrinů a oficiálně zapsáni na konvox. Obnovili jsme své sliby a do našich domovských koncentu byly odeslány zvláště vypadající dokumenty, ručně psané na zvířecí kůži, které jim oznamovaly, že jsme dorazili na místo. Písňe, které jsme právě přednesli, představovaly náš první, byť symbolický příspěvek k tomu, co bylo účelem konvoxu. Nyní už zbývalo pouze tam stát, zatímco všichni ostatní – tisícové davy za stínítky – vstali, aby zazpívali chvalozpěv, v němž se prohlašovalo, že naše příspěvky byly náležitě přijaty a že naše přítomnost je zdrojem radosti. Během poslední sloky začali hierarchové odcházet stínítkem do unářské lodi. My, v inbrázových skupinách, jsme je následovali ve stejném pořadí jako předtím. Já jsem šel poslední. Prve jsme vstoupili (alespoň symbolicky) Denní branou a lodí určenou návštěvníkům, jako všichni sækulárové, a nyní, když se z nás znovu stali znaváci, jsme odcházeli do matému. Když jeden za druhým odešli i poslední hierarchové, chvalozpěv začal ztrácet na soudržnosti a ve chvíli, kdy jsem překročil práh já a zanechal chór za sebou prázdný, melodie zanikla v šouravých krocích a mumlání rozcházejícího se konvoxu.

Tredegarh: Koncent z Velké trojky, nesoucí jméno lorda Tredegarha, teora z druhé poloviny praktického věku odpovědného za zásadní pokroky v oboru termodynamiky.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Byl jsem sám, zpátky v matémovém světě, oficiálně dekontaminovaný, a mohl jsem se věnovat svým zájmům – celé dvě sekundy. Pak někdo zavolal: „Fráte Erasme!“, jako kdyby mě zatýkal.

Zastavil jsem se. Byl jsem v přední části unářské lodi, která byla obrovská a bláznivě velkolepá. Několik set znavačů už čekalo uvnitř. Stovky dalších, jakož i několik sækulárů, se valily vstupem v zadní části a rychlými kroky postupovaly dopředu, aby zabraly nejlepší lavice.

Prostor mezi první řadou a stínítkem, který měl být ponechán volný, aby poskytoval nerušený výhled na dění v chóru, byl zaneřáděný nejrůznějším sækulárním vybavením. Vyrostlo tam lešení z trubek z novohmoty, které stínítko orámovalo, ale nezakrylo, a statní nosiči už k němu pilně přinášeli plošinové dílce, které hlučně pokládali na místo a spojovali k sobě, aby vytvořili pódium vyvýšené nad úroveň podlahy, aby na ně mohli vidět i lidé vzadu. Montéři popustili provazy a nechali projekční plochu rozvinout se tak, až vyplnila většinu prostoru nad pódíem. Rozsvítil se na ní zkušební obrazec, který záhy vystřídal přímý přenos ze špízolapu v lodi, jenž ukazoval zvětšený obraz pódia. Začala se rozsvěcet ostrá světla, jako by říkala: „Za žádných okolností se nedívej tímhle směrem!“ Byla osazena vysoko na věžích z lešení, které byly tu a tam rozmístěny po prostoru. Prošla kolem mě súra v role a šňůře, která hovořila do mikrofonu bezdrátové náhlavní soupravy.

Muž, který zavolal moje jméno, byl mladý hierarcha, jehož výhradním úkolem bylo dopravit mě k jistému frátu Lodoghirovi: šedesáti nebo sedmdesátiletému muži, oblečenému do něčeho, co mělo k mojí role stejně daleko, jako má pravěký ještěr ke zdomácnělé slepici. „Fráte Razi, dobrý mladý muži!“ zvolal dřív, než ho mohl hierarcha začít obtěžovat s formálním představováním. „Nedovedu ani vyjádřit, jakou radost jsi mi udělal svým zpěvem. Kde ses ten popěvek naučil? Někde na svých cestách po světě?“

„Děkuji,“ odvětil jsem. „Zaslechl jsem jej v Oritheně a nedokázal jsem si ho vyhnat z hlavy.“

„Úžasné! Řekni mi, jací jsou tamní lidé?“

„Celkem vzato jako my. Zpočátku mi připadali dost odlišní. Ale čím víc se dívám na různé typy znavačů tady –“

„Ano, já ti rozumím,“ řekl Lodoghir. „Ti divoši v bederních rouškách – ze kterého stromu spadli?“

Neměl jsem pocit, že bychom se někam posunuli, kdybych přiznal, že mi frát Lodoghir připadá cizejší než ti „divoši v bederních rouškách“, a tak jsem přikývl.

„Vysvětlil ti někdo, že budeš na plénu čestným hostem?“ zeptal se mě frát Lodoghir.

„Zmínili se mi, ale nevysvětlili to.“

Zdálo se, že frát Lodoghir je z toho, jak mluvím, trochu rozpačitý, ale po krátké odmlce pokračoval: „Takže stručně. Mám být tvým distérem –“

„Distérem?“

„SpoluDISkuTÉREM,“ vysvětlil frát Lodoghir s netrpělivostí, kterou se pokusil zamaskovat krátkým zasmáním. „U vás v Edharu si na výslovnost potrpíte víc! A dobře děláte, že se hned nechytáte každé změny! Pověz mi, říkáte pořád *savant*, nebo jste přejali *svante* jako my ostatní?“

„Svante,“ řekl jsem. Frát Lodoghir mluvil tolik, že jsem necítil potřebu toho moc říkat.

„Výborně. Tak tedy, představa je taková, že konvox pilně počítá, analyzuje vzorky a studuje špízy ze Ztrestání Oritheny, ale přirozeně panuje určitý zájem vyslechnout očitého svědka – což je důvod, proč jsi tady. Než abychom tě zatěžovali přípravou přednášky, použijeme formát improvizovaného dialogu. Mám nějaké otázky –“ zachřestil svazkem listů, „které mi předali různí zájemci, jakož i některá vlastní témata, kterým bych se rád věnoval, pokud to čas dovolí.“

Zatímco ten dialog nebo spíš monolog pokračoval, plénum se pomalu zformovalo. Súra s náhlavní soupravou mě vyhnala po přivezených schůdkkách nahoru a frát Lodoghir vyšel na pódium za mnou. Na roly nám připnuli mikrofony. Na stojánek v zadní části pódia umístili dva hrnky a džbán s vodou. Jinak tam nebylo žádné vybavení. Nějakou záhadou jsem se necítil ani trochu nervózní a nepřemýšlel jsem o tom, co řeknu. Místo toho jsem dumal o zvláštní konstrukci, na které jsem se svým distérem postával: představovala kousek geometrické roviny, který na místě držela trojrozměrná prostorová mřížka. Vypadalo to jako rozmar geometra, modernizované provedení Roviny, kde vedli své dialogy teoři z Ethrasu.

„Máš nějaké otázky, fráte Erasme?“ zeptal se mě můj distér.

„Ano,“ řekl jsem. „Kdo jsi?“

Zatvářil se trochu lítostivě, že jsem se zeptal, ale pak jeho obličej ztvrdl do výrazu, který – jak jsem si ověřil pohledem na obrovský pohyblivý obraz nad námi – bude na špízovém přenosu vypadat mnohem působivěji. Rozhodně působivěji než *můj*. „První mezi rovnými centenařské kapituly řádu svante Proka v Munkosteru.“

„Tvůj mikrofon bude zapnutý – *ted*,“ řekl frát, stiskl tlačítko na aparátu připnutém na mojí role a pak stejně posloužil frátu Lodoghirovi. Lodoghir si nalil hrnek vody, pak se napil a přes okraj hrnku se na mě podíval, neomalene

zvědavý, co se mnou dělá zjištění, že můj distér je zřejmě nejvýznačnější prokáanec na celém světě.

„Plénum začíná,“ řekl hlasem, který mu zázračně klesl o celou oktávu a který byl zesílen do celé lodi. Dav se začal utišovat a on ještě několik okamžiků počkal, aby lidé mohli přerušit rozhovory a posadit se. Kvůli těm světlům jsem nic neviděl; frát Lodoghir klidně mohl být jediným dalším člověkem na celé planetě.

„Mým distérem,“ řekl frát Lodoghir a pak se na okamžik odmlčel, aby zavládl klid. „Mým distérem je Erasmus, dříve z decenářské kapituly čehosi nazývaného ‚edhariánský řád‘ na místě, které, pokud jsem nebyl chybně informován, se označuje za koncent *Savanta* Edhara.“

Při té komicky staromódní výslovnosti proběhlo lodí zachichotání.

„Ehm, domnívám se, že jsi *byl* špatně informován –“ začal jsem, ale můj mikrofon asi nebyl ve správné poloze, a tak můj hlas nebyl zesílen.

Lodoghir zatím mluvil přímo přese mě. „Prý je to vysoko v horách. Pověz mi, nebývá vám chladno, když vás od rozmarů počasí nedělí nic než obyčejná rola?“

„Ne, máme boty a –“

„Och, pro ty z vás, kteří mého distéra neslyšíte, právě s velkou hrdostí oznamuje, že edhariáni mají boty.“

Konečně se mi podařilo nasměrovat si mikrofon před ústa. „Ano,“ řekl jsem. „Boty – a způsoby.“ Dav na to zareagoval uznalým zahučením. „Jsem stále členem své kapituly a řádu, který jsi zmínil, a mohu být oslovován jako frát.“

„Ach, omlouvám se! Pátral jsem po tom a odhalil jsem jiný příběh: že ses den po začátku svého peregrinátu stal ferálem a trochu ses kodrcal po světě, než jsi skončil na místě zvaném Orithena, kde, pokud je mi známo, přijmou skoro každého.“

„Byli pohostinnější než na některých místech, která bych mohl jmenovat,“ odpověděl jsem. Přemýšlel jsem o tom, co frát Lodoghir právě řekl, a hledal jsem nějakou cestu, jak to rozbořit a zarovnat ho, ale každé jeho slovo bylo fakticky pravdivé – jak velice dobře věděl.

Snažil se mě vyprovokovat, abych se s ním dohadoval o jeho formulaci. A pak by mě rozdrtil přesnou citací. Nejspíš měl podpůrné dokumenty přímo v ruce.

Toho dne na Blyově kupě mi frát Jad řekl, že všechno zařídí, až se dostane do Tredegarhu – že zabrání tomu, abych se dostal do potíží.

Nepodařilo se mu to? Ale pokud by se mu to nepodařilo, vůbec by mě nepřipustili k inbrázu. Takže Jadovi se to muselo na *nějaké* úrovni podařit. Možná si při tom nadělal nepřátele.

Kterí teď byli i *mými* nepřáteli.

„To všechno je pravda,“ řekl jsem. „Přesto jsem tady.“

Fráta Lodoghira na okamžik vyvedlo z rovnováhy, když uviděl, že jeho zahajovací manévry se nezdařil, ale jako dobrý šermíř měl po ruce pohotovou odpověď. „To je u někoho, kdo tvrdí, že se tolik vyzná ve způsobech, pozoruhodné. V této nádherné lodi jsou tisíce znavačů. Každý z nich vyrazil rovnou do Tredegarhu, když byl povolán. Pouze jediná osoba v této síni se rozhodla stát se ferálem a vstoupila raději do služeb společnosti, organizace, která není součástí matémového světa: orithenského kultu. Co u všech všudy – nebo bych měl říct *kdo* u všech všudy – tě k tak sebezničující volbě navedl?“

V tom okamžiku se mi v hlavě odehrálo něco zvláštního. Frát Lodoghir mě zasáhl zákeřným útokem. Byl v tom dobrý a měl připravené protiúderky na všechno, čím bych se mohl bránit. Mou první reakcí přirozeně bylo se rozčítit. Jenže aniž to Lodoghir věděl, dopustil se právě taktické chyby: protože se tolik soustředil na můj nepovolený a „sebezničující“ peregrinát, zaplavil mou mysl vzpomínkami na Mahšt a na ten zákeřný útok, který jsem tam přetrpěl: což bylo něco tak strašného, že frát Lodoghir rozhodně nemohl říct nic, co by mě mohlo zasáhnout víc. Jeho nejlepší pokusy se v porovnání s tím zdály být tak nějak legrační. Tohle zjištění mě uklidnilo a v tom klidu jsem si povšiml, že frát Lodoghir mi svou poslední otázkou odkryl své karty. Chtěl, abych to všechno hodil na fráta Jada. Obětuj toho tisícovkáře, říkal, a vše bude odpuštěno.

Sotva před hodinou mě Tulia varovala, abych se nepokoušel o politickou hru – abych prostě říkal pravdu. Jenže nějaká kombinace tvrdohlavosti a vypočítavosti mě přiměla, abych Lodoghirovi nedal, co chce.

Pomyslel jsem na to, jak skončil ten výjev v Mahštu: prudkým útokem Údolkářů. Jak sledovali, co se děje, a „vyhodnotili to jako emergenci“. Sice jsem neměl jejich výcvik, ale emergenci jsem poznat dovedl.

„Udělal jsem to z vlastní vůle,“ řekl jsem. „Přijímám následky svého rozhodnutí. Čekal jsem, že jedním takovým důsledkem může být anatém. S tím vědomím jsem našel cestu do Oritheny. Říkal jsem si, že tam bych mohl žít matémovým způsobem života i jako odvržený. To, že jsem se přece jen dostal do Tredegarhu a mohl vykonat inbráz, je pro mne překvapení a čest.“

Konvox byl teď stejně neslyšný jako neviditelný. Byli jsme tam jen já a Lodoghir, vznášeli jsme se v prostoru na našem kousku roviny.

Frát Lodoghir se vzdal snahy dostat se na kobytku Jadovi a přešel k vedlejšímu cíli. „Skutečně nechápu, jak uvažuješ! Tvrdíš, že tvým cílem bylo žít matémovým způsobem života? To jsi přece dělal už dřív, nebo ne?“ Otočil se čelem k davu v lodi. „Možná to jen chtěl dělat někde, kde je trochu tepleji.“

Žert vyvolal u některých smích, ale zaslechl jsem za reflektory také rozhořčený tón. „Frát Lodoghir marní čas konvoxu!“ vykřikl nějaký muž. „Tématem tohoto pléna je Ztrestání!“

„Můj distér mě požádal, abych ho oslovoval titulem frát, o němž tvrdí, že mu náleží,“ odpověděl Lodoghir. „A jelikož se zdá, že tyto věci bere velice vážně, snažím se pouze vyjasnit fakta.“

„Jsem rád, že jsem ti mohl být nápomocen,“ řekl jsem. „Co byste se chtěli dozvědět o Ztrestání?“

„Vzhledem k tomu, že jsme všichni zhlédli špízu pořízenou tvým aitským spolupracovníkem, myslím, že by pro tebe bylo nejužitečnější, abys vyprávěl o těch částech svého zážitku, které se do špízy *nedostaly*. Co se dělo v těch vzácných okamžicích, kdy ses dokázal odtrhnout od svého aitského přítele?“

Předhazoval mi toho tolik, co si zasloužilo námitku, že jsem se musel rozhodnout: prozatím jsem byl nucen nechat aitské provokace plavat. Nejlepší, co jsem mohl udělat, bylo dát tomu aitovi jméno. „Sammann dorazil na místo a začal pořizovat záběry několik minut po přistání sondy,“ spustil jsem. „Několik minut jsem viděl to, co viděl on.“

„Ne tak rychle, začínáš zprostředka příběhu!“ postěžoval si rádoby shovívavým, otcovským způsobem Lodoghir.

„Dobrá,“ řekl jsem, „jak daleko se domníváš, že by pro mě bylo užitečné se v tom příběhu vrátit?“

„Přestože mne rity a lidové obyčejy orithenského kultu fascinují,“ řekl frát Lodoghir, „musíme se omezit na samotné Ztrestání. Pěkně prosím, začni u prvního okamžiku, kdy proniklo do tvého vědomí, že se děje něco mimořádného.“

„Vypadalo to jako meteorit – což je neobvyklé, ale ne mimořádné,“ odpověděl jsem. „Neshořel okamžitě, z čehož jsem odvodil, že musí být velký. Zpočátku bylo obtížné pochopit jeho trajektorii – dokud jsem si neuvědomil, že míří přímo k nám. Nedovedu vám říct, v kterém okamžiku jsem došel k závěru, že to není přirozeně se vyskytující objekt. Rozběhli jsme se z hory dolů. Zatímco jsme byli na cestě, na sondě se otevřel padák.“

„Když takto mluvíš v množném čísle, o jak početné skupině hovoříš?“

Než abych čekal, až to ze mne frát Lodoghir vytáhne, přiznal jsem: „Byli jsme dva. Orolo a já.“

„*Svante Orolo*? Ano, o něm víme,“ řekl frát Lodoghir. „Špíza je ho plná, ale až doposud jsme nevěděli, jak se objevil na scéně. On byl první, kdo se dostal na dno té díry, že?“

„Pokud tou ‚dírou‘ myslíš vykopaný Orithenský chrám, tak ano,“ odvětil jsem.

„Ale ta je u *paty* sopky!“ zvolal tónem, kterým se mu dařilo usvědčovat mě z hlouposti, protože to nevím.

„Jsem si toho vědom,“ řekl jsem.

„Ale teď se dozvídáme, že jste s Orolem běželi z *vršku* sopky, zatímco se sonda na padáku snášela do díry.“

„Ano.“

„A co ostatní? Byli natolik uchvácení meditacemi o hýlejském teorickém světě, že si *nebyli vědomi*, že jim doprostřed tábora padá mimoarberská kosmická sonda?“

„Zůstali nahoře na okraji výkopu, zatímco Orolo běžel dolů na dno sám.“

„*Sám?*“

„Tedy, já jsem ho následoval.“

„Co jste u všech všudy dělali ty a Orolo po setmění na vršku sopky?“ Frátu Lodoghirovi se nějak podařilo položit tuto otázku tónem, který vyvolal v obecenstvu jisté pochechtávání.

„Nebyli jsme na vršku – jak by mělo být jasné každému, kdo se na okamžik zamyslí nad tím, co je to sopka.“

To si vysloužilo úplně jiný smích. Dokonce i frát Lodoghir vypadal lehce pobaveně. „Ale *byli* jste dost vysoko na jejích svazích.“

„Několik tisíc stop.“

„Nad vrstvou oblačnosti?“ zeptal se, jako by to bylo mimořádně důležité.

„Žádná oblačnost *nebyla!*“

„Ptám se tě znovu: proč? Co jste dělali?“

Na tomto místě jsem zaváhal. Nic by mi neudělalo větší radost, než kdybych mohl pomoci šířit Orolovy myšlenky, a lepší příležitost se mi už nikdy nenaskytne, než když mne poslouchá celý konvox. Ale pochopil jsem jen zlomek Orolovy argumentace. Úplně jsem nerozuměl všemu z toho, co jsem slyšel. Pochopil jsem však dost, aby mi bylo jasné, že by to mohlo vést k řečem o inkantátorech.

„Orolo a já jsme vystoupali na horu, abychom si promluvili,“ řekl jsem. „Nechali jsme se svým dialogem dosti strhnout a nevšimli jsme si, že se stmívá.“

„Když se rozhodneš použít slovo *dialog*, svádí mě to k úvaze, že tématem bylo něco závažnějšího než půvaby tvé nové orithenské přítelkyně,“ řekl frát Lodoghir kousavě.

Byl zatraceně dobrý! Jak mohl tak přesně vědět, čím mě znervóznit?

Vysoko na Srázu začaly vyzvánět zvony. Znělo to jako svolávání k provenálu. Jak tady asi natahovali hodiny?

Vybavila se mi vzpomínka, jak jsem před několika měsíci natahoval hodiny s Liem, který měl dva čerstvé monokly z toho, jak mě požádal, abych ho praštil do obličeje. Snažil jsem se nyní v sobě vyvolat to, co se ten den naučil vyvolávat v sobě Lio. Přinutil jsem se pokračovat, jako by ty úderý nikdy nedopadly.

„Tvé tvrzení je správné v tom ohledu, že se jednalo o vážnou teorickou diskusi.“

„A co tak vážného měl Orolo na mysli, že tě musel vytáhnout nahoru na sopku, aby si od toho ulevil?“

Užasle jsem obracel oči v sloup a vrtěl hlavou.

„Souviselo to nějak s Geometry?“ zkusil.

„Ano.“

„V tom případě nechápu tvou nesdílnost k tomuto tématu. Jestli to souvisí s Geometry, tak je to pro konvox zajímavé, nebo ne?“

„Zdráhám se, protože jsem stačil vyslechnout jen malou část jeho myšlenek, a obávám se, že je nedokážu dost dobře vyložit.“

„Tvoje výhrada je přijata! Všichni jsme slyšeli a pochopili, co sis vymínil, takže nemáš nadále důvod nechávat si ty informace pro sebe.“

„Protože byl anatémizován, Orolo ztratil možnost shromažďovat informace o Geometrech. Dokonce ani nikdy neviděl jediný kvalitní obrázek jejich lodi, který se mu podařilo pořídit. Proto muselo být jeho přemýšlení o nich, od toho okamžiku dál, založeno na jediných datech, ke kterým měl ještě přístup –“

„Myslel jsem, že jsi právě řekl, že k *žádným* datům přístup neměl.“

„K žádným, která by vycházela z ikosaedru.“

„A jaký jiný druh dat *existuje*?“

„Data, která ty i já získáváme neustále, jednoduše tím, že máme vědomí a že dokážeme samostatně pozorovat a přemýšlet, bez jakékoli potřeby vědeckých přístrojů.“

Frát Lodoghir zamrkal hraným úžasem. „Chceš tvrdit, že tématem vašeho dialogu bylo *vědomí*?“

„Ano.“

„Konkrétně *Orolovo* vědomí? Protože to je podle všeho jediné, které je mu dostupné.“

„Jeho a moje,“ opravil jsem ho, „protože i já jsem byl součástí dialogu a bylo jasné, že Orolova pozorování *jeho* vědomí se shodují s mými pozorováními *mého*.“

„Ale já jsem myslel, že jsi mi řekl, sotva před chvílkou, že tento dialog byl o *Geometrech*!“

„Jistě.“

„Ale teď si odporuješ, když připouštíš, že byl o společných rysech tvého a Orolova vědomí!“

„*A vědomí Geometrů*,“ doplnil jsem, „protože oni evidentně vědomí mají.“

„Ach,“ zvolal frát Lodoghir a jeho pohled nabyl nepřítomného výrazu, jako by se snažil do své mysli pojmut něco, co je neskutečně absurdní. „Snažíš se tvrdit, že jen proto, že ty a Orolo máte vědomí a že Geometri je mají také (což ti čistě teoreticky dopřeji), se můžete dozvědět něco o tom, jak funguje uvažování Geometrů, pouze z toho, že se na dost dlouho ponoříte sami do sebe?“

„Něco na ten způsob.“

„Tedy, jsem si jistý, že lorité z toho budou mít svátek. Ale mně to připadá, jako bys říkal příliš mnoho a příliš málo najednou!“ postěžoval si frát Lodoghir. „Příliš málo, protože my tady na Arbre se do sebe ponořujeme už šest tisíc let a pořád *sami sobě* nerozumíme. Tak jaký má pro nás smysl,

abychom ohledně Geometrů tápali ve stejné tmě, v jaké tápeme ohledně naší vlastní mysli? A příliš mnoho, protože zacházíš příliš daleko, když předpokládáš, že Geometrii vůbec uvažují jako my.“

„Pokud jde o ten poslední bod, dá se přesvědčivě argumentovat, že všechny myslící bytosti musejí mít určité duševní procesy společné.“

„Přesvědčivé argumenty, které – jak jsem si jist – žádný Halikárnův žák raději nebude zkoumat příliš důkladně,“ řekl kousavě frát Lodoghir, čímž si od každého prokánce na konvoxu vysloužil vítězoslavný smích.

„Pokud jde o ten první bod,“ pokračoval jsem, „konkrétně o to, že po šesti tisících letech introspekce *sami sobě* pořád nerozumíme, domnívám se, že Orollo byl toho názoru, že když nyní máme přístup k inteligentním bytostem z jiných hvězdných soustav, mohli bychom některé z těchto starých otázek vyřešit.“

Tohle dav usadilo. Lidé ztichli tak nápadně, že jsem cítil, jak intenzivně se všichni soustředí. Dostali jsme se k jádru věci. Systémy sfénického a protasovského uvažování spolu soupeřily tisíce let a ve svém zápase pokračovaly i tady, v téhle lodi, pod vlajkami prokánků a halikárnků, Lodoghira a Erasma. Jediné, na čem se všichni shodovali, vyjadřovala slova, která jsem právě vložil do Orollových úst: že Geometrii mohou miskly vah převážit na jednu, nebo druhou stranu. Ne nutně proto, že by sami znali odpověď – mohli být stejně zmatení jako my –, ale díky novým datům, která bychom teď mohli získat. A *to* byl pravý cíl mnohých na tomto konvoxu. Bez ohledu na to, jakým prohlášením o poslání nás zaštitila saekulární moc.

Dokonce i frát Lodoghir pochopil, že má dodržet několik okamžiků ticha, prokázat tomu zaslouženou úctu. Potom řekl: „Pokud by se jednalo o inteligentní roje hloupoučkových brouků, soustavy pulzujících energetických polí nebo rostliny, které se spolu dorozumívají pomocí chemického jazyka – o něco, co se od nás radikálně liší –, pak by nám snad Orollova učená pojednání ze zaniklé Evenedrikovy pseudofilosofie mohla poskytnout krátké rozptýlení. Jenže Geometrii vypadají jako my. Orollo nemohl vědět, že to tak je, a proto mu můžeme jeho dočasný klam odpustit.“

„Ale proč vypadají jako my?“ zeptal jsem se. V tu chvíli, kdy jsem to udělal, jsem si uvědomil, že se dopouštím taktické chyby, když kladu otázku – a dokonce i řečnické.

„Dovol, abych ti pomohl,“ řekl frát Lodoghir, velkoryse nabízející pomocnou ruku beznadějně ztracenému fidelovi. Jeho obrovská tvář nahoře na projekčním stínítku byla obrazem pobavené dobrotivosti. „Víme, že Orollo o celé měsíce dřív než kdokoli jiný zjistil, že Geometrii tam nahoře jsou, a něco prováděl. Používal kosmografické vybavení ve vašem koncentru ke sledování ikosaedru.“

„My víme přesně, co prováděl,“ začal jsem.

Frát Lodoghir mě nenechal pokračovat. „My víme, co ti bylo *řeceno*: známe tu historku, které odmítají uvěřit mnozí z vašich vlastních frátů a súr!

A víme, že Orola byl odvržen. Že jeho kultističtí přátelé z nejasné skupiny známé jako Rod ho odvezli přes polovinu světa na Ekbu: *obrovskou shodou okolností* právě na místo, kde Geometři *čistě náhodou* poprvé přistáli – a udělali to *přesně v ten večer*, kdy se tenhle Orola vydal na dlouhou a vyčerpávající noční expedici do výšin aktivního vulkánu, kde je řidší vzduch!“

„Není to daleko, není to vyčerpávající a nešli jsme nahoru v noci –“ pokusil jsem se namítnout. Ale on znovu dokázal, že jsem se zmožil jen na vytáčky, a dosáhl jsem tím pouze toho, že jsem mu umožnil nabrat dech a napít se vody.

„Pomoz nám teď, fráte Erasme,“ řekl bratr Lodoghira dokonale věcným tónem. „Pomoz nám vyřešit hádanku, která nás tak trápí.“

„Kdo jsou v tomto případě ‚my‘?“ otázal jsem se.

„Ti přítomní na konvoxi, kteří cítí, že za Orolou se toho skrývá víc než to, co nám bylo umožněno vidět ve špíze.“

Když jsem mu odpovídal, nedokázal jsem ve svém hlase beze zbytku potlačit únavu. „O jakých hádankách hovoříš?“

„Jak dával Orola Geometrům znamení? Jakou fintu používal, aby jim posílal tajné zprávy?“

Kdybych v tu chvíli zrovna pil, všechno bych to vyprskl. Prohlášení bratra Lodoghira rozpoutalo vřavu: vlny mumlání, ohromení, hněvu a uštěpačného smíchu se srážely, překrývaly a valily z jednoho konce lodi na druhý. Byl jsem příliš ohromený, než abych dokázal promluvit, a tak jsem tam jenom stál a dlouho jsem se na něho díval. Čekal jsem, až se na něm projeví rozpaky a své obvinění stáhne. Ale výraz jeho tváře byl tak přívětivý, tak nerozpačitý, jak jen mohl být. A jak jeho klid a suverénnost narůstaly, mé slably. Tak zoufale jsem ho chtěl zarovnat!

Jenže se mi vybavila Orolova slova: *rozluštili mou analemu!* Jako by jim byl skutečně nějak *poslal* signál.

Proč *jinak* by se rozhodli přistát v Oritheně – z celého světa právě na tom místě, kde Orola vyhledal útočiště? Proč jinak by Orola vážil tak dlouhou a nebezpečnou cestu do Oritheny?

Zpátky k aktuálnímu dění: neměl jsem odvalu pustit se s Lodoghirem do dialogu tady, před takovým publikem, na tohle téma. Zarovnal by mě tak krutě, že by moje ostatky museli z podlahy odstraňovat pískováním. A Orola by směl se mnou.

Svědky mého dialogu s brátem Lodoghirem byli saskulárové. Důležití saskulárové. Potentáti, jak by je nazval Orola. Na ně jeho průhledné triky možná doopravdy *fungovaly*.

Co to lidé říkali o rétorech? Že mají moc měnit minulost a dělají to při každé příležitosti, která se jim naskytne.

Neměl jsem sílu na to, abych se utkal s rétořem. Jediné, co jsem mohl dělat, bylo říkat pravdu a doufat, že ji třeba zaslechnou přátelé, kteří by takovou moc *mohli* mít.

„Tohle je nová domněnka,“ řekl jsem. „Nevím, jak je to zvykem u vás v řádu svante Proka, ale já bych jako edharián chtěl vidět *důkaz*.“

„A co slavný přezmen?“ zeptal se Lodoghir.

„Přezmen upřednostňuje jednodušší hypotézu. Že Orolo *neposílal* tajné zprávy na mimoarberskou kosmickou loď, je jednodušší než to, co navrhuješ ty.“

„Kdepak, fráte Erasme,“ odvětil frát Lodoghir se shovívavým zasmáním. „Takhle snadno z toho se mnou nevykličkuješ. Nezapomínej, že nás poslouchají inteligentní lidé! Pokud Orolo posílal zprávy, vysvětluje se tím, co by jinak zůstalo záhadné, takže to *je* jednodušší hypotéza!“

„Jaké záhady to podle tebe vysvětluje?“

„Tři, abych byl přesný. Záhada první: okolnost, že sonda přistála na troskách Oritheny, v jinak nehostinné a nezajímavé lokalitě, jejímž nejnápadnějším rysem je analema, zřetelně viditelná z vesmíru.“

„*Všechno* je zřetelně viditelné z vesmíru, když máš dost dobrou optiku,“ poukázal jsem. „Vzpomeň si, že Geometři vyzdobili svou loď důkazem Adrakhonovy věty. Co dává větší smysl, než aby přistáli na místě, kde byl Adrakhonův chrám?“

„Musejí vědět, že tady jsme,“ zdůraznil Lodoghir. „Pokud by chtěli hovořit s teory, proč jednoduše nepřistáli v Tredegarhu?“

„Proč po sobě stříleli z brokovnice? Nemůžeš mě zatěžovat odpovědností za vysvětlení všeho, co Geometři dělají,“ namítl jsem.

„Záhada druhá: Orolova sebevražda.“

„To není žádná záhada. Rozhodl se zachránit exemplář nevyčíslitelné ceny.“

„Poměřil s tím exemplářem cenu vlastního života,“ řekl Lodoghir. Dvěma rukama při tom naznačil rozhoupané misky vah. „Záhada třetí: v posledních okamžicích svého života nakreslil na zem analemu a postavil se na ni, aby se setkal s osudem, který si zvolil.“

Na to jsem neměl co říct. Pro mě to byla také záhada.

„Orolo přijal svou odpovědnost,“ řekl Lodoghir.

„Vůbec nechápu, o čem mluvíš.“

„Orolo v měsících, kdy patřil k jediným osobám na Arbre, které věděly, že loď tam nahoře je, poslal Geometrům zprávu. Domnívám se, že ta zpráva měla podobu analemy. Znamení, které sdělovalo Geometrům, aby přistáli na analemě, která je – nebo bývala – v Oritheně tak jasně viditelná. Jakmile byl odvržen, vypravil se tam a čekal. A ejhle, Geometři tam *skutečně* přistáli. Ne však způsobem, jakým to Orolo, možná naivně, očekával. Jedna z frakcí, na které se Geometři dělí, vyslala dolů sondu načerno. Ta mimoarberská žena obětovala svůj život. Dominantní frakce se pomstila tyčováním Ekby, s katastrofálními důsledky pro Orithenu. Orolo pochopil, že za to, co se stalo, nese odpovědnost. To, že onu mrtvou ženu vhodil do letounu, bylo pokání,

ké které si sám uložil, a to, že na zem nakreslil analemu, byl způsob, jak se přiznat k odpovědnosti za to, co udělal.“

Jak Lodoghir v obžalobě pokračoval, jeho tón se změnil: zpočátku zněl jako inkvizitor, ale postupně zmírňoval, takže v době, kdy se dostal k poslední části, působil lítostivě. Dojatě. Byl jsem očarovaný. Tento rétor možná skutečně *měl* magické schopnosti, které mu umožňovaly sáhnout do mého mozku a zmanipulovat jej – změnit minulost. Ale čím dál víc jsem si byl téměř jistý, že má pravdu.

„Pořád nemáš důkaz, jen dobrý příběh,“ řekl jsem nakonec. „Ale i kdybys důkaz našel a dokázal, že máš pravdu, co to o Orolovi doopravdy vypovídá? Jak mohl předpokládat občanskou válku mezi Geometry? Ten Geometr, který vydal rozkaz ke shoení tyče na Ekbu – není to on nebo ona, a ne Orolo, kdo si zaslouží nést odpovědnost za úmrtí, k nimž dole došlo? Takže i kdyby se některé části tvé hypotézy podařilo dokázat, stále zbývá prostor pro dialog ohledně stavu Orolovy mysli v okamžiku, kdy ho srazil ten žhnoucí mrak. Ano, myslím si, že určitou odpovědnost přijímal. Ale domnívám se, že když se postavil na tu analemu a čekal na smrt, říkal tím něco jiného, než co se mu snažíš vložít do úst. Myslím si, že říkal: „Přes toto všechno stojím za tím, co jsem udělal.““

„Trochu opovážlivé, nezdá se ti? Nemyslíš, že se měl sækulární moci podřídít? Nechat ji, ať zvaží důkazy – kvalifikovaně posoudí, jak nejlépe bychom měli s Geometry jednat?“ Lodoghirovy oči sklouzly stranou, jako by mi chtěl připomenout, že potentáti jsou tam venku ve tmě a poslouchají, co odpovím.

A v tomhle okamžiku jsem udělal za celý ten dialog jediný krok, na který jsem byl později pyšný: *neřekl* jsem, co si myslím: *Nebeský strážce už to zkusil, vzpomínáš?* Ale nebylo to nutné. Mezi posluchači se začalo šířit tiché mumlání, které postupně přerůstalo až k veselí. Jediné, co jsem musel dělat, bylo mlčky sedět a čekat, až si celý konvox uvědomí, jak je tvrzení mého distéra ve skutečnosti absurdní. A z jeho strany to byl promyšlený tah, cítil jsem.

„To záleží na tom, jak to všechno nakonec dopadne,“ odpověděl jsem.

Lodoghir povytáhl obočí a odvrátil se ode mě směrem ke špízolapu. „A to,“ řekl, „je celý smysl tohoto konvoxu. Myslím, že bychom se měli dát do práce.“ Udělal gesto. Mikrofony se vypnuly a špízové stínítko ztmavlo. Všichni v lodi začali mluvit jeden přes druhého.

Zůstal jsem na pódiu potmě a sám; frát Lodoghir seběhl po schůdcích dolů, nejspíš proto, abych mu nemohl vyškubnout jazyk holýma rukama. Dělníci již začali rozebírat pódium. Sundal jsem si mikrofon, dlouze jsem se napil vody a zesláble jsem se plouhal ze schodů. Připadal jsem si, jako bych právě strávil hodinu v úloze Liova boxovacího pytle.

Několik lidí vypadalo, že na mě čekají. Obzvlášť jeden mě zaujal, protože to byl sækulár oblečený jako někdo důležitý. Vzal si do hlavy, že bude první,

kdo se mnou bude mluvit, a tak místo aby počkal, až ze schodů sejdu, vyřítíl se nahoru a setkal se se mnou v polovině. „Emman Beldo,“ řekl a nato ze sebe vysypal název nějakého vládního ministerstva. „Byl byste tak laskavý a řekl mi, co *to* sakra všechno mělo znamenat?“

UVědomil jsem si, že je mladší, než na kolik v těch šatech vypadá: jen o pár let starší než já.

„Proč se nezeptáte fráta Lodoghira?“ nadhodil jsem.

Emman Beldo se rozhodl vyložit si to jako suchý humor. „Přišel jsem s očekáváním, že se dozvím o Geometrech –“ začal.

„A my jsme místo toho mluvili o vědomí a analemách.“

„Tak. Hele. Nevykládejte si to špatně. Strávil jsem pět let jako unář...“

„Jste vzdělaný, chytrý burger, čtete a při své práci používáte mozek, ale ani tak nechápete, co se právě stalo –“

„Když je potřeba, abychom hovořili o té *hrozbě*! A o tom, jak se k ní postavit!“

Zalétl jsem pohledem dolů, kde se u paty schůdků shromáždil chumel frátů a súr, kteří se mnou všichni chtěli hovořit, a můj zrak se na okamžik rozostřil. Snažil jsem se je odhadnout, aniž bych se dopustil očního kontaktu. Obával jsem se, že někteří si se mnou pod pláštěm členů Rodu budou chtít potají potřást rukou. Jiní nejspíš hodlají strávit celé odpoledne tím, že mi budou vysvětlovat, proč se Evednik mýlil. Budou tam skalní halikárci, rozzuření kvůli tomu, že jsem nedokázal fráta Lodoghira zarovnat, a lidé jako súra Maroa, kteří mají konkrétní dotazy na to, co jsem v Oritheně viděl. Napadlo mě, že by možná bylo lepší mít normální práci jako Emman Beldo...

Zachránil mě frát Lodoghir – svým způsobem. Protlačil se na dolní konec schodů. Právě ukončil vzrušený rozhovor s jedním vyšším hierarchou. „Tak jsi to dokázal, fráte Erasme!“ řekl.

„Co jsem dokázal, fráte Lodoghire?“

„Zařídils, že nás vykázali do prázdné temnoty – z mého pohledu do samotné prdele matémového světa.“

„Tou je přece koncent *Savanta* Edhara, nebo ne?“

„Ne, zbývá jedno místo, které je ještě horší,“ prohlásil. „Mesál Plurality světů v Avrachonově záhrobku. Tam se budeme stravovat, dokud nepřiměji hierarchy k rozumu.“

„Kdo jsou v tomto případě ‚my‘?“

„Musíš dávat pozor, fráte Erasme.“

„Pozor na co?“

„Na své místo na konvoxu!“

„A co je moje místo?“

„Stát za mnou, když jím. Skládat mi ubrousek, když se zvednu, abych si došel na toaletu.“

„Cože?“

„Jsi můj fámulus, fráte Erasme, a já jsem tvůj dójin. Před večeří mám rád vlhkou žínku na obličej, teplou, ale ne příliš. Zaříd' to – jestli nechceš strávit zbytek konvoxu studiem kázně.“ Obrátil se na patě a odkráčel.

Emman Beldo si mě účastně prohlížel.

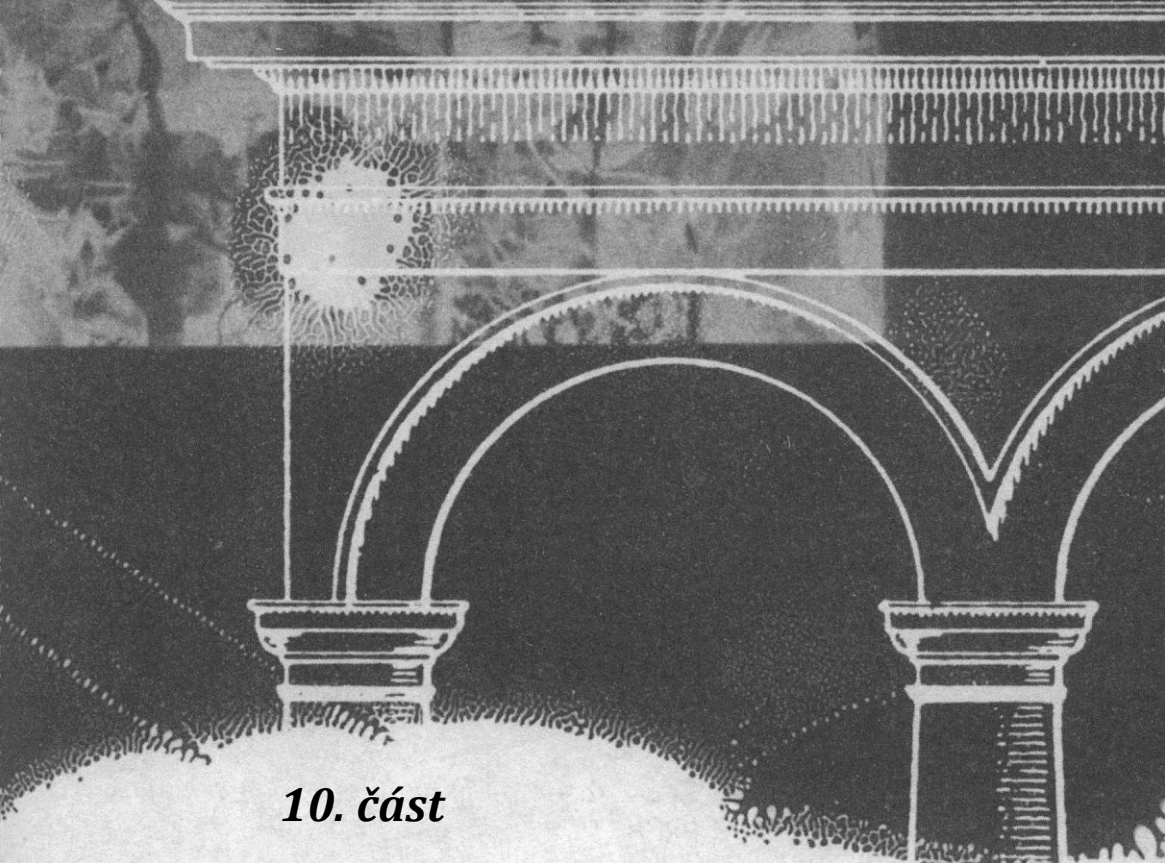
Měl jsem být touto strašlivou zprávou zdrcen, ale byl jsem trochu omámený a bylo mi příjemné vidět fráta Lodoghira tak nakvašeného.

„Tak,“ řekl jsem Emmanu Beldovi, „ted' máte na vybranou. Jestli se chcete něco dozvědět o hrozbě představované Geometry, můžete jít kamkoli jinam než tam, kam jdu já. Jestli chcete odpověď na to, proč jsme na tomto plénu hovořili o tak odtažitých tématech, můžete se připojit ke mně a frátu Lodoghirovi v prdeli matémového světa.“

„Och, budu tam!“ řekl. „Můj dójin by si to nenechal ujít.“

„A kdo je váš dójin?“

„Vy i já ji budeme oslovovat ‚madam tajemnice‘,“ upozornil mě, „ale jmenuje se Ignetha Foralová.“

10. část

MESÁL

Lorita: Člen řádu, který založila svante Lora, jež věřila, že žádná z myšlenek, které je lidský mozek s to vyprodukovat, není původní. Lorité jsou tudíž historiky myšlení; pomáhají ostatním znavačům v práci tím, že jim připomínají jiné myslitele, kteří se zabývali podobnými tématy v minulosti, a brání jim, aby marnili čas novým vynalézáním kola.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„G eometrii nás mají přišpendlené jako biologický vzorek na podložce,“ prohlásila Ignetha Foralová poté, co jsme naservírovali polévku. „Mohou si do nás po libosti píchat a šťouchat a pozorovat naše reakce. Když jsme přišli na to, že jsou na oběžné dráze kolem Arbre, předpokládali jsme, že se brzy něco stane. Ale probíhalo to k zešílení pomalu. Geometrii získají veškerou vodu, kterou potřebují, z komet, a všechny potřebné látky z asteroidů. Jediné, co nemohou – domníváme se –, je vyrazit na mezihvězdné cesty. Ale je možné, že zas tak nespíchají.“ Odmlčela se, aby si svažila hrdlo. Na zápěstí se jí zaleskl náramek. Všechno na ní potvrzovalo, co nám před mnoha měsíci v Edharu řekla Tulia: že pochází ze zámožného burgerského klanu se starými vazbami na matémový svět. Nebylo zatím jasné, proč je zde a honosí se působivě znějícím titulem „madam tajemnice“. Podle informací, které vystrachala Tulia, ji Nebeský strážce nechal vyhodit z její sækulární práce. Ale to už byly staré informace. Nebeského strážce před pár týdny vyšoupli z přechodové komory. Bylo možné, že v době, kdy se má pozornost soustředila na Ekbu, se sækulární moc reorganizovala a jí znovu vytáhli na světlo a dali jí novou práci.

Poté, co se lehce občerstvila, madam tajemnice navázala oční kontakt s ostatními šesti u stolu. „Nebo tak to aspoň říkám svým kolegům, kteří chtějí vědět, proč *ztrácím čas* na tomto mesálu.“ Řekla to dobromyslně. Frát Lodoghir se pronikavě rozesmál. Všem ostatním se podařilo aspoň se uchechtnout. Jedinou výjimkou byl frát Jad, který na Ignethu Foralovou hleděl, jako by byla výše zmíněný biologický vzorek. Ignetha Foralová byla dostatečně bystrá, aby si toho všimla. „Frát Jad,“ řekla a nahnula hlavu lehce směrem k němu v náznaku úklony, „přirozeně pohlíží na věci dlouhodobě a pravděpodobně si říká, že moji kolegové dovedou udržet pozornost jen po nebezpečně krátkou dobu. Ale mým povoláním je, ať se věci mají tak či onak, politické fungování toho, čemu říkáte sækulární moc. A mnohým z toho světa to připadá, že na tomhle mesálu se plýtvá několika velice dobrými intelekty. To nejvlídnější, co o něm někteří dovedou říct, je to, že se jedná o příhodné místo, kam je možné uklidit obtížné, bezvýznamné nebo nepochopitelné osoby, aby konvoxu nepřekážely v důležité činnosti. Jak byste mi vy u tohoto stolu doporučili oponovat argumentům těch, kteří říkají, že by se měl zrušit? Súra Asquin?“

Súra Asquin byla naše hostitelka: současná dědička Avrachonova záhrobku, tudíž jeho majitelka ve všech ohledech kromě jména. Ignetha Foralová se nejdřív obrátila na ni, protože se zdálo, jako by chtěla něco říct, ale domnívám se, že také proto, že to bylo správné z hlediska etikety. Prozatím jsem choval k súře Asquin důvěru, protože nám pomohla s přípravou večeře, zapojila se do díla po boku svého fámula, Tris. Byl to úplně první mesál

Plurality světů, a tak nám chvíli trvalo, než jsme se v kuchyni zorientovali, rozehráli troubu a podobně.

„Myslím, že bych měla nespravedlivou výhodu, madam tajemnice, neboť tady žiji. Odpověděla bych vám na otázku tím, že bych vaše kolegy provedla po Avrachonově záhrobku, který je, jak jste všichni viděli, určitým muzeem...“

Stál jsem za frátem Lodoghirem s rukama za zády a držel jsem zauzlený konec provazu, který mizel v otvoru ve zdi a táhl se třicet stop do kuchyně. Na druhém konci za něj někdo zatahal, a neslyšně mě tak volal. Naklonil jsem se dopředu, abych se ujistil, že můj dójin nepotřebuje otřít bradu, a obešel jsem stůl uličkou na krok před obličejí ostatních fámulů. Súra Asquin se zatím snažila rozvinout argument, že pouhý pohled na staré vědecké přístroje roztroušené po záhrobku by přesvědčil i nejskeptičtějšího záhradbáře, že čistá metateorika si zaslouží sækulární podporu. Případalo mi očividné, že využívá hypotrochickou transkvestaci, aby zajistila, že se tento mesál bude zabývat výhradně čistou metateorikou, s čímž jsem vůbec nesouhlasil – ale nesměl jsem promluvit, dokud nebudu osloven, a předpokládal jsem, že ostatní přítomní se o sebe dovedou postarat. Frát Tavener – zvaný též Barb – stál za frátem Jadem a díval se na súru Asquin tak, jako se pták dívá na brouka, celý žhavý vyskočit a zarovnat ji. Mrkl jsem na něho, když jsem ho míjel, ale on nevnímal. Prošel jsem dveřmi, kvůli hluku čalouněnými, a vstoupil jsem do úseku chodby, který sloužil jako přechodová tlaková, nebo spíš zvuková komora. Na konci byly další čalouněné dveře. Protlačil jsem se jimi – byly zavěšené tak, aby se otevíraly na obě strany – a vešel jsem do kuchyně. Byl to nenadálý a šokující vpád do horka, hluku a světla.

A kouře, protože Arsibalt něco podpálil. Zamířil jsem ke kyblíku s pískem, ale když jsem neviděl žádný otevřený oheň, rozmyslel jsem si to. Z reproduktoru bylo slyšet súru Asquin; sækulární moc poslala aitu namontovat jednosměrnou audiosoustavu, abychom my v kuchyni – a jiní někde daleko, předpokládám – mohli slyšet každé slovo, které v mesalanu padne.

„V čem je problém?“ zeptal jsem se.

„V ničem není problém. Aha, myslíš tohle? Spálil jsem jednu kotletu. Nic se neděje. Máme další.“

„Tak proč jsi zaškubal, abych přišel?“

Provinile se podíval na desku na stěně, ze které viselo sedm konců provazů, všechny až na jeden křídou označené jménem fámula. „Protože se *zoufale* nudím!“ řekl. „Tenhle rozhovor je *pitomý!*“

„Vždyť teprve začíná,“ poukázal jsem. „To jsou teprve úvodní formality.“

„Nedivím se, že chtějí tenhle mesál zrušit, pokud je tohle dobrá ukázka –“

„Jak tomu pomůže škrubání za můj provaz?“

„Ale to je tady stará tradice,“ řekl Arsibalt. „Četl jsem o tom. Když začne dialog být nudný, fámulové projeví své opovržení hlasováním nohama – odejdou do kuchyně. Dójinové by si toho měli všimnout.“

„Pravděpodobnost, že to u téhle skupiny skutečně zafunguje, je asi stejně vysoká, jako že jim z téhle večere nebude špatně od žaludku.“

„Někde začít musíme.“

Přešel jsem k provazům, vzal jsem kousek křídly a pod ten, který dosud nebyl označený jménem, jsem dopsal „*Emman Beldo*“.

„Tak se jmenuje?“

„Jo. Mluvil se mnou po plénu.“

„Proč nepomohl s vařením?“

„Jedním z jeho úkolů je vozit madam tajemnici. Přijel sem teprve před pěti minutami. A záhradbáři stejně vařit neumějí.“

„Raz mluví pravdu!“ ozvala se súra Tris, která právě přišla ze zahrady s rolou plnou dříví. „Dokonce i ve vašem případě se zdá, že jsou namísto určité pochyby.“ Otevřela dvířka topeniště a kritickým pohledem zhodnotila stav uhlíků v něm.

„Co nevidět vyjde najevo náš um,“ řekl Arsibalt a chopil se obrovského nože, jako barbarský náčelník vyzvaný k souboji muže proti muži. „Ta kamna, tvoje výtvoř, jak jsi naporcovala maso – to všechno je pro nás nezvyklé.“ A pak, jako bychom chtěli říct, *když už je řeč o nezvyklých věcech...*, Arsibalt a já jsme se oba podívali na těžký hrnec odsunutý do zadní části plotny v naději, že páry, které se z něj valí, budou mihn zapáchat, když budou přicházet z větší dálky.

Súra Tris šťouchala do uhlíků a házela do topeniště kousky dřeva, jako by prováděla operaci mozku. Dělalí jsme si z ní kvůli tomu legraci, dokud naše snaha o totéž nepřinesla výsledky, jaké se za normálních okolností spojují s bojem za použití strategických jaderných zbraní. „Připadá mi poněkud zvláštní, aby madam tajemnice zahájila slovy, že tenhle mesál je záchytka pro zkrachovalé existence,“ řekl jsem.

„Kdepak, nesouhlasím,“ vyhrkla Tris. „Je dobrá. Snaží se je motivovat.“ Tris byla baculatá a nijak zvlášť pohledná, ale měla osobnost krásné dívky, protože byla vychována v matému.

„Jsem zvědavý, jak uspěje u mého dójina,“ řekl jsem. „Nic by mu neudělalo větší radost, než kdyby to tady zrušili, aby mohl jít večeret s lidmi, kteří mají úroveň.“

Zazvonil zvonek. Otočili jsme se. Na stěně nad konci sedmi provazů bylo připevněno sedm zvonků; dlouhé stuhy vedené stěnou a pod podlahou je spojovaly se spodní stranou stolu v mesalanu, kde končily sametovými táhly. Škubáním za táhlo mohl dójin svého fámula přivolat nejen neslyšně, ale i nepozorovaně.

Zvonek cinkl jednou, odmlčel se a pak začal řinčet bez přestání, čím dál prudčeji, až to vypadalo, že se co nevidět utrhne ze zdi. Byl popsáný „frát Lodoghir“.

Vrátil jsem se do mesalanu, došel jsem za něj a naklonil jsem se dopředu. „Odklid' tu edhariánskou břechku,“ zašeptal. „Je totálně nepoživatelná.“

„Měl bys vidět, co vaří matarrhité!“ řekl jsem polohlasem. Frát Lodoghir se zadíval přes stůl na znavače – jednoho z těch, kteří se mnou předtím absolvovali inbráz –, jehož (nebo jejíž) tvář zakrývala rola. Látka byla shrnutá šikmo přes hlavu, jako by měla vytvořit kápi, jenže kápě byla následně stažená dolů, aby zahalila obličej. Zůstal jen otvor, kterým bylo možné přijímat potravu – pokud se takové slovo hodilo pro to, co si matarrhité při stolování vkládali do úst. „Klidně sním to, co pojídá *to stvoření*“, sykl Lodoghir. „Ale tohle nebudu.“

Významně jsem se podíval na fráta Jada, který si tu hmotu házel do úst, a pak jsem Lodoghirovu porci zabavil a odnesl ji odtamtud, spokojený, že mám záminku k návratu do kuchyně. „Totálně nepoživatelné,“ zopakoval jsem a vyhodil jsem to do kompostu.

„Možná bychom mu měli podstrčit trochu blažence,“ navrhl Arsibalt.

„Nebo něco silnějšího,“ odvětil jsem. Ale dřív, než jsme mohli slibné téma rozvinout, otevřely se zadní dveře a dovnitř vešla dívka zahalená do hektaru těžké, na pohled kousavé černé roly připoutané k tělu deseti mílemi šňůry. Její dovnitř promáčknutá sféra přetékala různými druhy listové zeleniny. Venku za dveřmi si nechávala hlavu zakrytou, ale jakmile zeleninu odložila, ohrnula si rolu dozadu a odhalila dokonale hladkou hlavu, celou posetou krůpěmi potu, protože byl teplý den a ona toho na sobě měla příliš. Arsibalt a já jsme se ve společnosti sůry Karvall necítili tak volně jako v případě sůry Tris, a tak veškeré vtipkování utichlo. „To je překrásný výběr salátů,“ spustila Tris, ale Karvall sebou škulba, zvedla kostnatou, průsvitnou ruku a posuňkem si řekla o ticho.

Frát Lodoghir začal mluvit. Pochopil jsem, že proto chtěl, abych tu „břečku“ odklidil.

„Pluralita světů,“ ohlásil a nechal to dlouho znít. „Zní to působivě. Nemám nejmenší ponětí, co to pro některé z přítomných znamená. Samotný fakt, že Geometri existují, dokazuje, že je přinejmenším jeden další svět, a tak je to na jedné úrovni poměrně banální. Ale jelikož se zdá, že jsem na tomto mesálu prototypem prokánce, budu hrát svou roli a řeknu toto: nemáme s Geometry nic společného. Žádné společné zkušenosti, žádnou společnou kulturu. Dokud se to nezmění, nemůžeme s nimi komunikovat. Proč? Protože jazyk není nic jiného než proud symbolů, které jsou naprosto nesmyslné, dokud jim v naší mysli nepřičítáme *význam*: proces sblížení kultur. Dokud nebudeme mít s Geometry společné zážitky, a nezačneme tak rozvíjet společnou kulturu – fakticky propojovat naši kulturu s jejich –, nemůžeme s nimi komunikovat a jejich pokusy o komunikaci s námi budou nadále stejně nesrozumitelné jako gesta, která učinili doposud: vyhození Nebeského strážce z přechodové komory, shození čerstvé oběti vraždy na kultovní lokalitu a tyčování sopky.“

Jakmile se odmlčel, z reproduktoru zazněly reakce; několik lidí hovořilo jeden přes druhého:

„Nesouhlasím s tím, že jsou nesrozumitelná.“

„Ale oni určitě sledovali naše špízy!“

„Nechápete smysl Plurality světů.“

Ale sůra Asquin promluvila poslední a nejzřetelněji. „Tématy, která jsi zmínil, se zabývá i mnoho dalších mesálů, fráte Lodoghire. Takže v duchu zahajovací otázky madam tajemnice: proč bychom měli mít samostatný mesál Pluralita světů?“

„To se můžeš jednoduše zeptat hierarchů, kteří ho vytvořili!“ odpověděl trochu pohrdavě frát Lodoghir. „Ale jestli chceš odpověď ode mě jakožto prokánce, je vcelku jednoznačná: přilet Geometru je jako dokonalý laboratorní experiment, na němž je možné názorně předvést a zkoumat filosofii svante Proka: totiž jednoduše řečeno, že jazyk, komunikace a samozřejmě samotná myšlenka jsou manipulace se symboly, jimž přiřazuje význam kultura – a jenom kultura. Doufám jenom, že nezhlédli *tolik* našich špíz, aby jejich mysl byla kontaminována a experiment znehodnocen.“

„A to souvisí s naším tématem jak?“ pobídla ho sůra Asquin.

„Ona to velice dobře ví,“ ubezpečila nás sůra Tris, „jenom se ujišťuje, že to jasně zazní před Ignethou Foralovou.“

„Pluralita světů znamená pluralitu světových kultur – až doposud kultur od sebe navzájem hermeticky izolovaných – a proto prozatím neschopných komunikovat.“

„Podle prokánků!“ ozval se někdo. Nepoznal jsem ten hlas se zvláštním přízvukem, a tak jsem usoudil, že by to mohl být matarrhita.

„Smyslem tohoto mesálu je tudíž vypracovat, a jak doufám, také uplatnit strategii, s níž by sækulární moc za asistence znavačů tuto pluralitu zbořila – což je totéž jako vypracovat společný jazyk. Tím, že z Plurality světů uděláme Jeden svět, se připravíme o práci.“

„On tenhle mesál nenávidí,“ přeložil jsem, „proto se snaží přesvědčit Ignethu Foralovou, aby z něj udělala něco jiného: z čehož by se náhodou vyklubala mocenská základna prokánků.“

Sůre Karvall hodně vadilo, když jsme mluvili přes dójiny, ale nezbývalo jí, než si na to zvyknout. Všichni jsme stáli kolem a rozdělovali listovou zeleninu na půltucet salátových talířů. Pouze šest, protože matarrhité zřejmě salát nejedli.

Během přípravy večere svedlo několik z nás fámulů kvalitní spor o to, proč byl matarrhita pozván. Jedna teorie říkala, že sækulární moc je nábožensky založená, a proto prostě chce mít v diskusi nějaké deolaterý. Matarrhité měli mít na konvoxu vliv neúměrný jejich významu v matémovém světě, nebo tak to aspoň tvrdila tato argumentace, protože potentátům víc vyhovují. Druhá teorie se blížila spíše představě, kterou právě vyslovila Ignetha Foralová, podle níž byl tento mesál svého druhu smetiště.

Cinkavé zvuky z reproduktoru nám prozradily, že fámulové, kteří jsou ještě v mesalanu, sbírají polévkové talíře. To vedlo k přerušení dialogu; ale uslyšeli jsme hlas starší ženy, která promluvila neformálněji, zatímco

fámulové pracovali: „Domnívám se, že mohu tvé obavy rozptýlit, fráte Lodoghire.“

„To je od tebe milé, arcisúro Moyro, ale já si nevzpomínám, že bych nějaké obavy vyslovil!“ ohradil se frát Lodoghir. Snažil se, aby to znělo žoviálně, ale neuspěl.

Moyra byla Karvallin dójin, a tak jsme z úcty ke Karvall přece jen na chvíli zmlkli.

Moyra odpověděla: „Jestli se nepletu, vyslovil jsi znepokojení, že Geometři kontaminovali svoji kulturu, když sledovali příliš mnoho našich špíz.“

„Máš samozřejmě pravdu! To mám za to, že odporuji loritovi!“

„Myslím, že bys měl mé označení změnit,“ řekla Moyra graciézně po krátkém zamyšlení, „a říkat mi teď metalorita nebo, na počest této příležitosti, lorita Plurality světů.“

To vyvolalo šum hlasů, do něhož se zapojili všichni – v mesalanu i v kuchyni. Súra Karvall přešla k reproduktoru a zaujatě tam stála. Arsibalt, který něco sekal, se zarazil a nechal nůž viset ve vzduchu nad prkýnkem.

„My lorité se pořád chováme hrozně nepříjemně,“ pokračovala Moyra, „když upozorňujeme na to, že s tou či onou myšlenkou přišel už dávno někdo jiný. Ale teď si skutečně myslím, že budeme muset svou sféru rozšířit, aby zahrnula pluralitu světů, a začít říkat: „Strašně mě to mrzí, fráte Lodoghire, ale tvou myšlenku si ve skutečnosti vybájila obluda s vypoulenýma očima na planetě Zarzax před deseti miliony let!““

Kolem stolu se ozval smích.

„Skvělé!“ řekl Arsibalt. Otočil se a podíval se na mě.

„Ona je skrytý halikárnec,“ řekl jsem.

„Přesně!“

Frát Lodoghir si toho všiml také a pokusil se vznést námitku: „Řekl bych, že něco takového nemůžeš vědět, dokud s tou obludou s vypoulenýma očima nebo jejími potomky nenavážeš komunikaci...“ A pokračoval opakováním toho, co řekl už předtím. V naději, že ho to umlčí, jsem rychle přinesl salát. Nezdálo se, že by súru Moyru jeho argumenty příliš zaujaly, a Ignetha Foralová začínala vypadat trochu mrazivě.

Arsibaltův dójin, který náhodou seděl vedle fráta Jada, se mezitím naklonil, aby si s tisícovkářem šeptem něco sdělil. Když jsem toho člověka spatřil poprvé, připadal mi zvláštním způsobem povědomý. Teprve když mi Arsibalt řekl, jak se jmenuje, jsem si uvědomil, kde jsem ho předtím viděl: jak stojí sám v chóru Svante Edhara a dívá se nahoru přímo na mě. Tohle byl frát Paflagon.

Frát Jad přikývl. Paflagon si odkašlal, jak Lodoghirova řeč ztrácela na síle, a nakonec mu skočil do řeči. „Možná že zatímco tu dokazujeme, jak dokonalé je všechno, co kdy napsal svante Prok, bychom mohli taky dělat nějakou teorii!“

To umlčelo dokonce i Lodoghira, takže nastala krátká pauza. Paflagon navázal: „Je tu další důvod, proč mít mesál o pluralitě světů: důvod, o němž by někdo mohl říct, že je téměř stejně tak strhující jako poznámky fráta Lodoghira o syntaxi. Je to čistě teorický důvod. A to ten, že Geometri jsou stvořeni z jiné hmoty než my. Hmotou, která se v tomto vesmíru přirozeně nevyskytuje. A co víc, máme čerstvé výsledky z laboratoria, z testů, které byly provedeny se čtveřicí ampulí s tekutinou – považovanou za krev – z ekebské sondy. Tyto čtyři vzorky představují typy hmoty, které se liší *mezi sebou navzájem*, to znamená, že každá z nich je od ostatních tří odlišná stejně jako od hmoty, která tvoří *nás*.“

„Fráta Paflagone, dozvěděla jsem se o tom, teprve když jsem byla na cestě sem,“ promluvila Ignetha Foralová. „Prosím, rozveďte podrobněji, jak to myslíte, když mluvíte o tom, že se jedná o odlišnou hmotu?“

„Jádra atomů jsou nekompatibilní,“ řekl. Pak se rozhlédl po tvářích kolem stolu, poposedl si na židli dozadu, široce se usmál a zvedl ruce, jako by chtěl říct: „představte si jádro“. „Jádra vznikají v nitru hvězd. Když hvězdy zemřou, explodují a jádra jsou vyvržena jako popel z vyhaslého ohně. Tato jádra mají kladný náboj. Takže když se znovu dostatečně ochladí, přitáhnou elektrony a vzniknou atomy. Další ochlazování umožňuje elektronům různých atomů, aby spolu reagovaly a vytvářely celky zvané molekuly, z nichž se pak všechno skládá. Ale opakují, vznik světa *začíná* v nitru hvězd, kde jsou tato jádra stavěna podle specifických pravidel, která platí jen v místech, kde je velké horko a hustota. Chemie hmoty, která nás tvoří, tato pravidla nepřímou odráží. Dokud jsme se nenaučili vyrábět novohmotu, každé jádro v našem kosmu bylo vytvořeno v souladu se soustavou pravidel, která platí přirozeně. Ale Geometri si jsou vědomi – jsou jimi *tvořeni* – čtyř dalších, lehce rozdílných a navzájem naprosto nekompatibilních soustav pravidel pro vznik jader.“

„Takže,“ promluvila súra Asquin, „se také naučili vyrábět novohmotu, nebo –“

„Nebo přišli z různých kosmů,“ řekl frát Paflagon. „A proto mi mesál Pluralita světů připadá strašlivě relevantní.“

„To je bizarní – fantastické!“ zazněl mečivý hlas se silným a neobvyklým přízvukem. Neviděli jsme, že by se něčí rty pohnuly, a tak jsme se vylučovací metodou obrátili k matarrhitovi, jehož jméno bylo na desce se zvonky zapsáno jako Ž’vaern, bez označení „frát“ nebo „súra“, jež by napovědělo pohlaví. Ž’vaern se na svém sedátku pootočil – podle hlasu jsem hádal, že je to muž – a udělal gesto. Jeho fámulus, sloup černého plátna, se posunul kupředu, nechal si vyrůst panožku a odebral mu talíř – k viditelné úlevě stolovníků, kteří seděli po obou stranách. „Nechce se mi věřit, že tu hovoříme o tak nepředstavitelné možnosti, že existují další vesmíry – a že Geometri pocházejí z nich!“

Zdálo se, že v tom Ž’vaern promluvil za celý stůl.

Až na Jada. „Slova nestačí. Z definice *vesmíru* existuje jeden vesmír. Není to kosmos, který vidíme svýma očima a dalekohledy – *to* je pouze jedno

vyprávění, vlákno vinoucí se Hemnovým prostorem společným pro mnoho jiných vyprávění vedle toho našeho. Každé vyprávění připadá jako samostatný kosmos každému vědomí, které je jeho součástí. Geometrii pocházeli z jiných vyprávění – dokud nepřišli sem a nepřipojili se k našemu.“

Jakmile na nás shodil svoji bombu, frát Jad se omluvil a odešel na toaletu.

„Pro všechno *na světě*, o čem to mluví?“ zeptal se frát Lodoghir. „Znělo to jako literární kritika!“ Ale nemluvil přezíravě; byl unešený.

„Takže je možné, že z tohohle mesálu *už se stalo* to, za co jej jeho pomlouvači považují,“ řekla Ignetha Foralová. A když formulovala svou pochybnost, přešla rovnou k tématu výzkumu, jemuž se věnovala před léty jako unář.

Paflagon byl sedmdesátník, vzhledem spíš působivý než hezký, nepochybně zvyklý na to, že kdekoli se ocitne, bude vždy nejstarší, nejvýznamnější osobou. Seděl tam s elegantním, ironickým úsměvem a hleděl do středu stolu – s veškerou dobrotivostí se omezoval na to, že dělá tlumočnicka frátu Jadovi. „Frát Jad mluví o Hemnově prostoru,“ začal. „Nejspíš udělal dobře, že to téma otevřel takhle brzy. Hemnův, neboli konfigurační prostor je to, jak téměř všichni teoři uvažují o světě. V praktickém věku vyšlo jasně najevo, že je to pro naši práci lepší místo, a tak jsme zrušili tábor, opustili trojrozměrný adrakhonický vesmír a přestěhovali se tam. Když mluvíte o paralelních vesmírech, frát Jad vám rozumí stejně málo, jako vy jemu.“

„Možná bys tedy mohl o Hemnově prostoru říct několik slov, jestli je to tak důležité,“ navrhla Ignetha Foralová.

Paflagon znovu nasadil svůj ironický výraz a povzdechl si: „Madam tajemnice, snažím se přijít na způsob, jak to shrnout, a přitom tento mesál neproměnit na roční teorický spovín.“

A odvážně se pustil do úvodního kurzu o Hemnově prostoru. Naučil se pokaždé, když se zadrhl ve snaze vysvětlit nějaký těžko srozumitelný pojem, podívat na síru Moyru. Většinou ho dokázala vytáhnout z bryndy. Už dokázala, že je dobrý společník. A díky obrovské zásobě vědomostí, již jako lorita nosila v hlavě, uměla vysvětlovat; vždy dokázala sáhnout pro nějakou vhodnou analogii nebo srozumitelnou argumentaci, kterou nějaký frát nebo síra ve více či méně vzdálené minulosti zapsali.

Uprostřed výkladu jsem ucítil zaškubání, a když jsem se vrátil do kuchyně, na druhém konci provazu jsem našel Emmana Belda. U kamen stál Ž’vaernův fámulus a míchal cosi tajemného v hrnci, a tak jsme se s Emmanem beze slova shodli, že se stáhneme na druhý konec kuchyně, k otevřeným dveřím do zahrady. „O čem se to tady sakra bavíme?“ chtěl vědět Emman. „To má být nějaké ‚cestování čtvrtým rozměrem‘?“

„Ještě dobře, že ses zeptal,“ řekl jsem, „protože to je přesně to, o co *nejde* – Hemnův prostor je všechno jiné než tohle. Mluvíš o staré představě, kde je

hromada oddělených trojrozměrných vesmírů uložena na sobě, jako listy v knize, a ty mezi nimi můžeš přecházet –“

Emman přikyvoval. „Pokud připadneš na nějaký způsob, jak se pohybovat ve čtvrtém prostorovém rozměru. Ale tenhle Hemnův prostor je něco jiného?“

„V Hemnově prostoru obsahuje každý bod – což znamená kterákoli řada N čísel, kde N je počet rozměrů Hemnova prostoru – *veškeré* informace potřebné ke specifikaci všeho, co může být v daném okamžiku o systému známo.“

„Jakém systému?“

„Každém systému, který Hemnův prostor popisuje,“ odvětil jsem.

„Aha, rozumím,“ řekl, „Hemnův prostor si můžeš nastavit.“

„Kdykoli se ti zachce,“ řekl jsem, „pro popsání stavů jakéhokoli systému, o jehož zkoumání máš zájem. Když jsi fidel a tvůj učitel ti zadá problém k řešení, tvým prvním krokem vždy je nastavit Hemnův prostor adekvátně tomu problému.“

„Co je tedy ten Hemnův prostor, o kterém mluví frát Jad?“ zeptal se Emman. „Co je ten systém, jehož všechny možné stavy jeho Hemnův prostor poskytuje?“

„Kosmos,“ řekl jsem.

„Och!“

„Což je pro něj jedna možná stopa absurdně obrovským Hemnovým prostorem. Ale v témže Hemnově prostoru mohou být body, které neleží na stopě, jež představuje historii *našeho* kosmu.“

„Ale jsou to naprosto legitimní body?“

„Několik z nich je – ve skutečnosti hodně málo –, ale ve vesmíru tak obrovském může ‚několik‘ být dost pro vznik mnoha celých vesmírů.“

„A co ty *jiné* body? Myslím ty, které nejsou legitimní?“

„Popisují situace, které jsou z nějakého hlediska nekoherentní.“

„Kvádru ledu uprostřed hvězdy,“ navrhl Arsibalt.

„Ano,“ řekl jsem, „někde v Hemnově prostoru je bod, který popisuje celý kosmos stejný jako náš až na to, že někde v tom kosmu je uprostřed hvězdy kvádru ledu. Ale ta situace je nemožná.“

Arsibalt přeložil: „Neexistuje historie, která by mohla způsobit, že se to stane, proto k tomu nevede hodnověrná světová stopa.“

„Ale jestli dokážeš na chvíli potlačit svou zvědavost ohledně nich,“ řekl jsem Emmanovi, „směřoval jsem k tomu, že legitimní body – ty, přes něž nevede naše světová stopa, ale dávají smysl – můžeš navléct na jiné světové stopy, které dávají stejný smysl jako ta naše.“

„Ale nejsou reálné,“ namítl Emman, „nebo jsou?“

Zarazil jsem se.

Arsibalt řekl: „To je dosti závažná otázka metateoriky. Všechny body v Hemnově prostoru jsou stejně reálné – tak jako jsou stejně reálné všechny možné hodnoty (x, y, z) –, protože se nejedná o nic víc než o seznamy čísel.“

Co tedy obdaruje jednu sadu těchto bodů – jednu světovou stopu – tím, čemu říkáme realnost?“

Súra Tris si posledních několik minut odkašlávala, čím dál hlasitěji, a teď přešla k tomu, že po nás začala házet věci. K tomu se přidalo řinčení několika zvonků. Bylo na čase odnést hlavní chod; ostatní fámulové dělali práci za mne a Emmana. A tak jsme měli chvíli velice napilno. O několik minut později nás bylo všech čtrnáct znovu v protokolárním postavení: dójinové s fámuly stojícími za jejich zády čekali u stolu, až se súra Asquin chopí vidličky.

Súra Asquin řekla: „Domnívám se, že jsme se všichni rozhodli – být s jistými výhradami – přestěhovat se za frátem Jadem do Hemnova prostoru. A podle toho, co o něm slyšíme od fráta Paflagona a súry Moyry, bychom tam neměli mít nouzi o místo!“ Všichni dójinové se uctivě zasmáli. Barb frknul. Arsibalt a já jsme obrátili oči v sloup. Barb evidentně umíral nedočkavostí, až súru Asquin zarovná, když do mučivých detailů, schopný pokazit celou večeři, vysvětlí, jak obrovský ve skutečnosti konfigurační prostor vesmíru je, a připojí i odhad, kolik by bylo třeba napsat nul pro vyčíslení stavů, jež může popisovat, jak daleko by taková řada číslic sahala a tak dál, ale Arsibalt zvedl ruku a pohrozil, že mu ji položí na rameno: *jen klid*. Súra Asquin začala jíst a ostatní následovali jejího příkladu. Došlo na krátkou mezihru, při níž někteří dójini (Lodoghir mezi nimi nebyl) podle etikety poznamenali, jak velice chutné jídlo je. Pak súra Asquin navázala: „Když si ale náš rozhovor procházím, není mi jasná poznámka, kterou učinil frát Paflagon, než bylo zmíněno téma Hemnova prostoru, a jež se týkala různých typů hmoty. Domnívám se, fráte Paflagone, že jsi to uvedl jako důkaz toho, že Geometrii pocházejí z různých kosmů – nebo, abych použila termín fráta Jada, z různých vyprávění.“

„Poněkud obvyklejší termín by byly *světové stopy*,“ vmísila se súra Moyra. „*Vyprávění* je poněkud – ehm – *zatížený* výraz.“

„Teď hovoříš mým jazykem!“ řekl frát Lodoghir, viditelně potěšený. „Kdo kromě fráta Jada používá výraz *vyprávění* a co tím ve skutečnosti myslí?“

„Je to vzácné,“ řekla Moyra, „a v mysli některých lidí je to spojováno s Rodem.“

Zdálo se, že frát Jad nic z toho nevnímá.

„Když pominu terminologii,“ pokračovala súra Asquin – poněkud stroze – „dost dobře nechápu, jak to všechno zapadá dohromady – jakou vidíte souvislost mezi skutečností různých typů hmoty a světovými stopami?“

Paflagon řekl: „Zdá se, že všechny kosmogonické procesy, jež vedou ke vzniku hmoty, která nás tvoří – vznik protonů a další hmoty, jejich shluknutí do podoby hvězd a výsledná nukleosyntéza –, závisejí na hodnotách určitých fyzikálních konstant. Nejznámějším příkladem je rychlost světla, ale jsou některé další – celkem asi dvacet. Teoři trávili mnoho času měřením jejich přesných hodnot, když nám ještě bylo dovoleno mít potřebné vybavení. Pokud by tato čísla měla jiné hodnoty, vesmír, jak jej známe, by nevznikl; byl by to jednoduše mrak studeného temného plynu, jediná velká černá díra nebo něco

jiného, co by bylo dostatečně jednoduché a jednotvárné. Když si ty přírodní konstanty představíte jako knoflíky na řídicím panelu stroje, je to tak, že všechny knoflíky musejí být nastaveny do přesně správné polohy, jinak –“

Paflagon znovu pohlédl na síru Moyru, která vypadala připravená: „Síra Demula to přirovnala k sejfu s kombinačním zámekem, jehož kombinace sestává z asi dvaceti čísel.“

„Pokud se přidržím Demuliny analogie,“ řekl Ž’vaern, „každé z těchto dvaceti čísel vyjadřuje hodnotu jedné z těch přírodních konstant, jako je například rychlost světla.“

„Správně. Pokud zadáš těch dvacet čísel nahodile, nikdy sejf neotevřeš a nebude pro tebe ničím víc než netečnou železnou kostkou. Dokonce i tehdy, když nastavíš devatenáct čísel správně a v tom posledním se zmýlíš – nic. Musíš je mít správně všechna. Potom se dvířka otevrou a ze sejfu začne proudit veškerá složitost a krása kosmu.“

„S další analogií,“ pokračovala Moyra, když se napila vody, „přišel svante Conderline, který přirovnal všechna nastavení hodnot těch dvaceti konstant, jejichž výsledkem *není* složitost, k oceánu širokému a hlubokému tisíc mil. Nastavení, jejichž výsledkem *je*, jsou jako olejový film, ne silnější než list, který plove na hladině toho oceánu: neobyčejně tenká vrstvička možností, která produkuje pevnou, stabilní hmotu, vhodnou pro vytváření vesmírů obydlených živými tvory.“

„Já dávám přednost Conderlinově analogii,“ řekl Paflagon. „Různé kosmy umožňující život jsou různá místa na té olejové vrstvičce. Vynálezci novohmoty udělali to, že vymysleli způsoby, jak se přesunout, jenom o kousek, na sousední body toho olejového filmu, kde má hmota trochu jiné vlastnosti. Většina novohmoty, kterou vytvořili, se lišila od přirozeně se vyskytující hmoty, ale fakticky nebyla lepší. Díky spoustě trpělivé dřiny se jim podařilo se posunout do sousedních oblastí olejové vrstvičky, kde byla hmota lepší, užitečnější, než jakou nás vybavila příroda. A já věřím, že tady frát Erasmus si již utvořil názor na to, z čeho jsou Geometři stvořeni.“

Byl jsem tak nepřipravený na vyslovení svého jména, že jsem se několik sekund ani nepohnul. Frát Paflagon se na mě díval. Ve snaze vytrhnout mě ze strnulosti dodal: „Tvůj přítel frát Jesry byl tak laskav, že se se mnou podělil o tvé postřehy týkající se padáku.“

„Jistě,“ řekl jsem a pocítil jsem, že si potřebuji odkašlat. „Nebylo to nic zvláštního. Ne tak dobré jako novohmota.“

„Kdyby Geometři zvládli umění výroby novohmoty,“ přeložil to Paflagon, „měli by lepší padák.“

„Nebo by vymysleli, jak přistát se sondou způsobem, který by nebyl tak nemožně primitivní,“ vyrazil ze sebe Barb, a vysloužil si tak od dójinů zlostné pohledy. Jeho jméno nikdo nevyslovil.

„Frát Tavener má znamenitou připomínku,“ odlehčil situaci frát Jad. „Možná bude mít na srdci víc zajímavých postřehů – až bude vyzván.“

„Jak tomu rozumím,“ řekla Ignetha Foralová, „naznačujete, že všichni Geometri – jejich čtyři skupiny, měla bych říct – používají takový druh hmoty, který je přirozený v kosmu, z něhož pocházejí.“

„Ty čtyři skupiny dostaly provizorní jména,“ oznámil Ž’vaern. „Antarktové, Pangeané, Diaspové a Kvatoři.“

Bylo to poprvé a pravděpodobně naposledy, co se Ž’vaern dočkal od stolu smíchu.

„Všechna znějí poněkud geograficky povědomě,“ řekla súra Asquin, „Ale –?“

„Pozorováním bylo zjištěno, že na jejich lodi jsou vyobrazeny čtyři planety,“ pokračoval Ž’vaern. „Je to jasně vidět na fototypu svante Orola. Planeta je vyobrazena i na každé ampuli s krví, které přiletěly v sondě. Jména, která jim lidé neoficiálně dali, byla inspirovaná jejich geografickými zvláštnostmi.“

„Takže – nech mě hádat – Pangea má jen jeden velký kontinent?“ zeptala se súra Asquin.

„Diasp zřejmě velké množství ostrovů,“ přidal se Lodoghir.

„Na Kvatoru je většina pevnin v nízkých zeměpisných šířkách,“ prozradil Ž’vaern, „a nejzvláštnějším rysem Antarktu je velký ledový kontinent na jižním pólu.“ Pak, možná v očekávání další opravy od Barba, dodal: „Respektive na tom pólu, který se nachází na dolní straně obrázku.“

Barb si odfrkl.

Jestliže to vypadalo, že na příslušníka fanaticky uzavřené sekty deolaterů, který na konvox dorazil teprve před pár hodinami, je frát Ž’vaern podivuhodně dobře informovaný, bylo to tím, že se zúčastnil stejné informační schůzky jako já: setkání v křídárně, kde řada frátů a súr poskytovala inbrázovým skupinám aktuální informace k různým tématům. Anebo (z cyničtějšího pohledu) nás krmili tím, co do nás někteří hierarchové potřebovali nahustit. Teprve jsem se začínal orientovat v tom, jakými cestami se po konvoxu šíří ty *pravé* informace.

Spustilo se několikaminutové žertování, z kterého už jsem začínal být netrpělivý, než jsem si všiml, že Moyra a Paflagon je využívají jako příležitost k tomu, aby dohonili ostatní ve vyprazdňování svých talířů. Někteří fámulové se vrátili do kuchyně, aby se postarali o dezert. Rozhovor dospěl k odmlce teprve ve chvíli, když jsme začali uklízet talíře od večeře. Súra Asquin si vyměnila pohled s Ignethou Foralovou, odkašlala si do ubrousku a řekla: „Tak. Z toho, co jsme zde před několika minutami vyslechli, jsem si odnesla, že žádné ze čtyř plemen Geometrů nevynalezlo novohmotu –“

„Anebo nechtějí, abychom věděli, že ji vynalezli,“ připojil se Lodoghir.

„Ano, správně... ale v každém případě každé z těch čtyř pochází z kosmu, vyprávění nebo světové stopy, kde se přírodní konstanty nepatrně liší od těch, jaké máme tady.“

Nikdo neměl námitky.

Ignetha Foralová řekla: „Mně to připadá jako skoro až neuvěřitelně zvláštní a pozoruhodný objev a nechápu, proč jsme se o tom nedozvěděli víc!“

„Výsledky testů nebyly až do dnešního laboratoria definitivní,“ řekl Ž’vaern.

„Zdá se, že tento mesál byl složen dohromady bezprostředně poté – fakticky v *průběhu* inbrázu,“ řekl Lodoghir.

„Někteří měli náznaky těchto výsledků před jedním nebo dvěma dny, v lukubu,“ řekl Paflagon.

„Pak jsme o tom měli být uvědoměni před jedním nebo dvěma dny,“ prohlásila Ignetha Foralová.

„K povaze práce v lukubu patří, že se o ní nemluví tak pohotově jako o tom, co se dělá v laboratoriu,“ poukázala súra Asquin, zručně hrající svou roli sociálního facilitátora, zahlazovatele neobratností. Jad se na ni podíval, jako by byla zpomalovacím prahem táhnoucím se přes cestu před jeho mobou.

„Ale je tu i další důvod, na který by madam tajemnice mohla pohlížet o něco příznivěji,“ ozvala se súra Moyra. „Hlavní hypotézou až do dnešního dopoledne bylo to, že systém pohonu, který Geometrii použili k cestování mezi hvězdnými soustavami, nějak změnil jejich hmotu.“

„Změnil jejich hmotu?“

„Ano. Že lokálně pozměnil přírodní zákony a konstanty.“

„Je to uvěřitelné?“

„Takové pohonné zařízení bylo předpovězeno před dvěma tisíci let právě tady v Tredegarhu,“ řekla Moyra. „Přišla jsem s tím minulý týden. Ta myšlenka se na několik dní rozšířila. Takže jak vidíte, je to všechno moje vina.“

„Ta myšlenka by se nerozšířila,“ prohlásil frát Jad, „kdyby se tolik lidí kvůli debatám o jiných vyprávěních nezačalo cítit znepokojeně, stísněně. Toužili po vysvětlení, které by je nenutilo osvojovat si nové způsoby uvažování, a zapomněli na Hrábě.“

„Velice výmluvně, fráte Jade,“ řekl můj dójin. „Krásný příklad skrytých proudů, které tak často pohánějí to, co se tváří jako racionální teorická rozprava.“

Frát Jad probodl Lodoghira pohledem, který byl obtížně čitelný – ale nebyl to takový, jaký by se dal označit za vřelý.

Ucítil jsem škubnutí. Naučil jsem se poznat, kdy se provazu dotkl Emman. A když jsem vstoupil do kuchyně, skutečně na mě čekal. „První, co mi madam tajemnice řekne v mobě cestou domů, bude to, že si musím najít cestu do toho správného lukubu.“

„V tom případě jsi zatahal za špatný provaz,“ odvětil jsem. „Mě teprve dnes ráno pustili z karantény.“

„Právě proto jsi dokonalý: bude o tebe zájem.“

Obrázek, který jsem si sestavil, byl takový, že dopoledne (čas do provenálu) se tráví v laboratoriu. Půjdu na konkrétní místo a budu vykonávat

určenou práci s dalšími, kteří tam byli přiděleni podobně. Po provenálu, ale ještě před mesálem, byla část dne zvaná periklyn, kdy se lidé mísili, proplétali a vyměňovali si informace (jako například výsledky z laboratoria), které se pak na mesálech dál třídily a šířily. Po mesálu byl lukub – takzvané „ponocování“. Všichni říkali, že dnes večer bude v lukubech živo, protože velkou část pracovního dne pohltily inbráz a plénium. Lukub měl tak jako tak tendenci být místem, kde se něco děje. Všichni tady měli zájem pracovat, ale mnozí cítili, že struktura laboratorium, mesál a tak dál jim jediné překáží. Lukub jim poskytoval příležitost, jak uplatnit trochu iniciativy. Mohlo se stát, že člověk celé dopoledne pracoval s bandou pitomců a hierarchové ho mohli nádvakem přidělit na opravdu uspávací mesál, ale při lukubu si každý mohl dělat, co chtěl.

„Byl bych rád, kdybys mě chtěl do lukubu doprovodit,“ řekl jsem Emmanovi – a myslel jsem to vážně. „Ale musíš pochopit, že nedokážu zaručit –“

Přehlušilo mě pohoršené pšššst od Arsibalta a Karvall.

Barb se ke mně otočil a prohlásil: „Chtějí, abys byl zticha, protože chtějí slyšet, co se říká v –“

Udělal jsem pšst na Barba. Arsibalt udělal pšst na mě. Karvall udělala pšst na něho.

Jak se zdálo, vrátili se právě k jádru celovečerní diskuse: jak souvisí myšlenka světových stop a konfiguračního prostoru s existencí různých typů hmoty na „Pangeji“, „Diaspu“, „Antarktu“, „Kvatoru“ a Arbre.

„Přibližně v období Rekonstituce se ujal silný mem,“ říkala právě súra Moyra, „že přírodní konstanty jsou *náhodné* – nikoli *nezbytné*. To znamená, že mohly být jiné, pokud by se v něčem lišila raná historie vesmíru. Zkoumáním těchto myšlenek jsme vlastně získali novohmotu.“

„Takže jestli ti rozumím,“ řekla Ignetha Foralová, „správnost té myšlenky – že ta čísla jsou nahodilá –, byla dokázána. Byla dokázána tím, že jsme byli schopni vyrobit novohmotu.“

„To je obvyklá interpretace,“ řekla Moyra.

„Když mluvíš o rané historii vesmíru,“ vložil se do hovoru Lodoghir, „jak ranou –“

„Mluvíme o nekonečně krátkém časovém úseku těsně po Velkém třesku,“ řekla Moyra, „kdy z moře energie ztuhly první elementární částice.“

„A tvrzení zní, že náhodou ztuhly *určitým způsobem*,“ řekl Lodoghir, „ale mohly ztuhnout i trochu jinak – což by vedlo ke vzniku kosmu s odlišnými konstantami a odlišnou hmotou.“

„Přesně tak,“ řekla Moyra.

„Jak bychom mohli převést to, co tady právě zaznělo, do jazyka, kterému dává přednost frát Jad, čili na vyprávění v konfiguračním prostoru?“ zeptala se Ignetha Foralová.

„Pokusím se o to,“ ozval se Paflagon. „Pokud bychom sledovali *svou* časovou stopu – řadu bodů v konfiguračním prostoru, která představuje minulost, současnost a budoucnost našeho kosmu – v čase nazpátek, pozorovali bychom konfigurace, které mají stále vyšší teplotu a jsou jasnější, víc natěsnané – jako když se přehraje pozpátku fotomnemonická deska s explozí. Dovedlo by nás to do oblastí Hemnova prostoru, ve kterých se skoro ani nedá poznat kosmos: do okamžiků těsně po Velkém třesku. Jak bychom postupovali zpět, v určitém okamžiku bychom se dostali ke konfiguraci, ve které fyzikální konstanty, o nichž mluvíme –“

„Těch dvacet čísel,“ připomněla síra Asquin.

„Ano, ještě ani *nebyly definovány*. K místu tak odlišnému, že by tyto konstanty byly nicneznamenající, protože ještě měly možnost nabýt *jakoukoli* hodnotu. Až do tohoto okamžiku není v příběhu, který vám vyprávím, ve skutečnosti žádný rozdíl mezi starou představou jediného vesmíru a představou světové stopy přes Hemnův prostor.“

„Ani když se vezme v úvahu novohmota?“ zeptal se Lodoghir.

„Dokonce ani pak, protože tvůrci novohmoty udělali jen to, že zkonstruovali stroj, který je schopen generovat tak obrovské energie, aby si pak v laboratoři mohli dělat vlastní malé Velké třesky. Ale co *je* pro nás nové teď, počínaje zjištěními laboratoria z dnešního dopoledne, je to, že kdybyste stejným způsobem sledovali zpátky světové stopy Antarktu, Pangey, Diaspu a Kvatoru, ocitli byste se ve velice podobné části Hemnova prostoru.“

„Vyprávění se sbíhají,“ řekl frát Jad.

„Myslíš při pohledu *zpátky*,“ řekl Ž’vaern.

„Žádné zpátky není,“ odvětil frát Jad.

To vyvolalo několik okamžiků ticha.

„Frát Jad nevěří v existenci času,“ řekla Moyra; ale znělo to, jako by si to uvědomovala a ve stejném okamžiku to říkala.

„Výborně! To je důležitý detail,“ promluvila v kuchyni síra Tris a protentokrát na ni nikdo žádné pššt neudělal. Několik minut jsme všichni stáli kolem rozestavených dezertních talířků, připravení servírovat, ale čekali jsme na správný okamžik.

„Nedoporučuji, abychom se nechali svést otázkou, jestli existuje čas,“ řekl Paflagon, ke skoro až slyšitelné úlevě všech ostatních. „Důležité je, že v tom modelu, který nahlíží na pětici kosmů – Arbre a ty přiřazené čtyřem plemenům Geometrů – jako na trajektorie v Hemnově prostoru, jsou tyto trajektorie v blízkosti Velkého třesku mimořádně blízko u sebe. A mohli bychom se dokonce zeptat, jestli nebyly *totožné* až do určitého bodu, kdy se stalo něco, co je od sebe oddělilo. Možná je to otázka pro jiný mesál. Odvahu pokusit se o to by možná měli jenom deolateri.“ My v kuchyni jsme riskli pohled na Ž’vaernova fámula. „Různé světové stopy každopádně skončily lehce odlišnými fyzikálními konstantami. A tak by se dalo říct, že i kdybychom měli sedět v jedné místnosti s Geometrem, který vypadá

podobně jako my, skutečnost je taková, že oni by v samotných jádrech svých atomů nesli určitý jedinečný otisk, který by dokazoval, že přicházejí z odlišného vyprávění.“

„Stejně jako naše genové sekvence nesou záznam každé mutace, každé adaptace, každého předka až po toho prvního, který kdy žil,“ řekla sůra Moyra, „tak by hmota, která tvoří je, měla v sobě zakódováno to, čemu frát Jad říká vyprávění jejich kosmu, zpátky až do toho bodu Hemnova prostoru, kdy jsme se všichni rozešli.“

„Dál,“ poznamenal frát Jad, po čemž se rozhostilo obvyklé ticho, které následovalo po většině Jadových prohlášení; tentokrát je ale přerušil Lodoghirův smích.

„Teď už to chápu! Konečně! Jaký jsem to byl hlupák, fráte Jade, že jsem neprohlédl, jakou hru hraješ. Ale teď konečně vidím, kam jsi nás tak velice důmyslně vedl: k hýlejskému teorickému světu!“

„Hm, nevím, co je nepříjemnější,“ řekl jsem, „jestli Lodoghirův tón, nebo fakt, že na to přišel dřív než já.“

Několik hodin předtím mě čekal šok, když za mnou Lodoghir při periklynu přišel a začal si povídat o našem střetu na plenárním pódiu. Jak se ke mně mohl vůbec přiblížit bez brnění a komanda inkvizitorů šermujících paralyzačními puškami? Jak mohl očekávat, že zbytek svého života nezasvětím přípravě kruté pomsty? Donutilo mě to pochopit, že pro něho to skutečně nebylo nic osobního: všechny ty řečnické triky, překroucení okořeněná co chvíli vyloženou lží a dovolávání se emocí, to všechno patřilo do jeho výzbroje úplně stejně jako do té mojí rovnice a sylogismy, a on nečekal, že bych reálně mohl mít větší námitky, než by měl Jesry, kdybych upozornil na chybu v jeho teorii.

Celou tu dobu jsem na Lodoghira tupě zíral a odhadoval jsem vzdálenost, která dělila klouby mých pěstí od jeho zubů. Měl jsem mlhavou představu, že se mě pokoušel trochu komandovat v souvislosti s tímto večerním mesálem, ale doopravdy ke mně nic z toho neproniklo. Po chvíli ho to přestalo bavit, protože jsem neřekl ani slovo, a odešel.

„Nevím, jak to přežiju, jednak jeho a jednak inkvizici!“ posteskl jsem si.

„Ty už máš problémy s inkvizicí?“ zeptal se Arsibalt tak, že to znělo užasle a zároveň uznale.

„Ne – ale Varax mi dal najevo, že mě sleduje,“ řekl jsem.

„Jak to u všech všudy udělal?“

„Měl jsem před několika hodinami hodně nepříjemné setkání s Lodoghirem.“

„Ano. Viděl jsem.“

„Ne, chci říct, že jsem měl *druhé*. A několik sekund nato, hádej, kdo ke mně přistoupil?“

„No, vzhledem ke kontextu tvojí historky mi nezbývá než hádat, že Varax,“ odvětil Arsibalt.

„Jo.“

„Co řekl?“

„Řekl: ‚Slyšel jsem, že jsi došel k páté kapitole! Doufám, že ti to nezkazilo celý podzim.‘ A já jsem mu řekl, že mi to zabralo pár týdnů, ale nemám mu za zlé, co se stalo.“

„A to bylo všechno?“

„Jo. Možná pak trocha nezávazné konverzace.“

„A jak si ta Varaxova slova vykládáš?“

„Říkal: ‚Ať tě ani nenapadne praštit svého dójina do nosu, mladý muži – já tě pozoruju.‘“

„Jsi pitomec.“

„Cože!?“

„Pochopil jsi to úplně špatně. To byl dar!“

„Dar?“

Arsibalt mi to vysvětlil: „Dójin má pravomoc potrestat svého fámula uvalením kapitol z Knihy. Jenže ty, Razi, jsi coby otrlý kriminálník došel už k páté. Lodoghir by ti musel zadat šestou: velice těžký trest –“

„Protí kterému bych se mohl odvolat,“ dovtípil jsem se, „odvolat se k inkvizici.“

„Arsibalt má pravdu,“ řekla Tris, která poslouchala (a vypadalo to, že se na mě dívá úplně novými očima, když teď ví, že už jsem u pětky). „Připadá mi to, jako by ti tenhle Varax dost okatě naznačoval, že inkvizice by jakýkoli trest od Lodoghira zamítla.“

„To by skoro musela,“ řekl Arsibalt.

Vzal jsem Lodoghirův dezert a zamířil do mesalanu v úplně nové náladě. Ostatní mě následovali. Přišli jsme do místnosti plné zrudlých tváří a sevřených rtů. Byl to živý obraz řeči těla, vyjadřující napětí a rozpaky. Lodoghir působil na lidi se svým obvyklým účinkem.

„Právě když jsem si myslela, že děláme jisté pokroky,“ říkala Ignetha Foralová, „vidím, že mesál byl znovu sveden k jakémusi starému a otravnému sporu mezi prokáneci a halikárnci. *Metateorika!* Občas musím uvažovat, jestli vy z matémového světa doopravdy chápete, o jak vysoké sázky nyní hrajeme.“

Evidentně jsem přišel ve špatný okamžik. Ale bylo už příliš pozdě, ostatní se hrnuli za mnou, a tak jsem nejistě vešel a naservíroval svému dójinovi jeho dezert právě ve chvíli, kdy říkal: „Přijímám vaše napomenutí, madam tajemnice, a ujišťuji vás –“

„Já je nepřijímám,“ řekl frát Jad.

„Ani bys neměl!“ přidal se Ž’vaern.

„Tyto záležitosti jsou důležité bez ohledu na to, jestli si dáte tu práci, abyste je pochopila,“ pokračoval frát Jad.

„Jak mám pochopit, v čem se to liší od partajnických tahanic, jaké probíhají v hlavním městě?“ zeptala se Ignetha Foralová. Ostatní u stolu tón fráta Jada vyděsil, ale zdálo se, že na ni účinkuje jako vzpružení.

Frát Jad dělal, že otázku neslyšel – nic mu do toho nebylo –, a napřel svou energii na dezert. Odpověděl na ni frát Ž'vaern – který nás všechny svým zájmem o dané téma překvapoval. „Přezkoumáním kvality argumentů.“

„Pokud argumenty vycházejí z čisté teorie, nejsem takových soudů schopna!“ poukázala.

„Nedomníval bych se, že existence hýlejského teoretického světa vychází z toho, čemu se říká čistá teorie,“ namítl Lodoghir. „Chce to stejný skok víry jako víra v Boha.“

„Přestože obdivuji důmysl, s jakým dokážete ve stejné větě zapíchnout fráta Jada i fráta Ž'vaerna,“ řekla Ignetha Foralová, „musím vám připomenout, že většina lidí, s nimiž pracuji, v Boha věří, a tak je dost možné, že mezi nimi se vaše taktika obrátí proti vám.“

„Je pozdní hodina,“ připomněla sůra Asquin – přestože nikdo nevypadal unaveně. „Navrhují, abychom v tématu hýlejského teoretického světa pokračovali při mesálu zítra večer.“

Frát Jad pokýval hlavou, ale bylo obtížné poznat, jestli výzvu přijímá, nebo mu ve skutečnosti tolik chutná dezert.

Všezabiják: Zbraňový systém vyznačující se nezvyklou praktickou sofistikovaností; předpokládá se, že byl s ničivými důsledky použit při Strašlivých událostech. Široce se věří, ale není prokázáno, že spolučast teorii na vývoji této praktiky vedla ke všeobecné shodě, že by napříště měli být od neteoretické společnosti odděleni. Jakmile se tento postup začal uplatňovat, stal se synonymem k Rekonstituci.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„Líbily se vám všem knihy, které jste dostali?“ zeptala se sůra Moyra. Nato se chopila pánve a začala na kompost seškrabávat nevyužitou zeleninu. Karvall zalapala po dechu – Moyra vklouzla dovnitř nepozorovaně a přepadla nás ze zálohy. Upustila hrnec, který drhla, prudce se otočila od dřezu a přeběhla ke své staré dójince, aby jí pánev z jejích slabých rukou vzala. Arsibalt a já jsme se otočili skoro stejně pohotově, abychom se podívali. Karvall na sobě sice měla tunu černé roly, ale jak jsme si všímali, řemínky, které ji kolem jejího těla držely na místě, byly velice složité a představovaly vděčný objekt podrobnějšího průzkumu. Dokonce i Barb se díval. Emman Beldo odvážel Ignethu Foralovou zpátky na místo, kde byla ubytovaná. U Ž'vaernova fámula Orhana (pokud to nebyla žena) se nedalo s jistotou soudit nic, když měl hlavu úplně zakrytou, ale záhyby na jeho role mi prozrazovaly, že hlavou Karvall sleduje. Tris toho využila, aby se zmocnila nejlepšího rejžáku.

„Takže za ty knihy jsi odpovědná ty?“ zeptal jsem se.

„Poslala jsem s nimi do tvého přívěsu Karvall,“ řekla Moyra a usmála se na mě.

„Tak *odtud* se vzaly,“ řekla Tris a vzápětí vysvětlila: „Dnes ráno jsem ve své cele našla hromádku knih.“ Podle toho, jak se teď na Moyru dívali ostatní fámulové, jsem poznal, že se jim stalo něco podobného.

„Počkej chvílku, to je přece časově nemožné!“ poukázal Barb a pak nechal na okamžik problesknout důvtip starého Barba a dodal: „Leda že bys porušila zákony kauzality!“

„Och, snažila jsem se tento mesál rozběhnout už několik dní,“ řekla Moyra. „Jenom se zeptejte sůry Asquin, ona vám řekne, jak jsem byla protivná. Snad si vážně nemyslíte, že něco takového se dá zinscenovat tak, že si parta hierarchů při inbrázu pošle vzkazy, že ne?“

„Arcisúro Moyro,“ začal Arsibalt, „jestli tím, co zapříčinilo vznik tohoto mesálu, nebyly výsledky laboratoria z dnešního dopoledne, tak co to bylo?“

„Kdybys nevěnoval tolik času flirtování s těmito krásnými sůrami a jančení po kuchyni, mohl bys mě slyšet, jak jsem předtím mluvila o tom, že jsem metalorita.“

„Nebo lorita Plurality světů,“ řekl jsem.

„Vida, takže jste *dávali* pozor!“

„Myslel jsem, že to bylo jen pro odlehčení atmosféry.“

„Kdo byl *jejich* Evenedrik, fráte Arsibalte?“

„Prosím?“ Arsibalta otázka nadchla, ale musel před ní s plnými rukama kapitulovat, protože mu sůra Tris vrazila do náruče obrovský umaštěný podnos.

„Fráte Tavenere, kdo byl svante Hemnem na planetě Kvator? Tris, kdo byla paní Baritoe na Antarktu? Fráte Orhane, uctívají na Pangeji Boha a je to tentýž Bůh jako Bůh matarrhitů?“

„*Musí* být, arcisúro Moyro!“ zvolal Orhan (došel jsem k závěru, že je to určitě muž) a udělal rukou gesto, které už jsem viděl. Nějaká deolaterská pověra.

„Fráte Erasme, kdo objevil na planetě Diasp Halikárnovu diagonálu?“

„Jelikož je jasné, že se takovými myšlenkami *zabývali*, říkáš...“ ozval se Arsibalt.

„Museli, aby tu loď mohli postavit!“ řekl Barb.

„Vaše myšlení je mnohem neotřelejší, mnohem hbitější, než je tomu u mnohých, kteří v tom mesalanu sedí,“ řekla Moyra. „Myslela jsem, že by vás mohlo něco napadnout.“

Sůra Tris se otočila a zeptala se: „Chceš říct, že naši svantové budou jedna ku jedné odpovídat těm jejich? Jako by stejnou mysl sdílelo více světů?“

„To se ptám já *vás*,“ prohlásila Moyra.

Neměl jsem co říct, paralyzovaný až příliš dobře známým pocitem neklidu, který se mě poslední dobou zmocňoval, když se rozhovory začaly stáčet tímto

směrem. Poslední slova, která mi Orolo řekl, jen několik minut před smrtí, byla varování, že tisícovkáři o tom vědí a vyvíjejí kolem toho praktiku: jinými slovy to, že pověsti o inkantátorech se zakládají na faktech. Možná jsem se vrátil ke svému starému zvyku dělat si příliš mnoho starostí, ale teď se mi zdálo, že každý rozhovor, jehož se účastním, se nepříjemně přibližuje tomuto tématu.

Arsibalt, kterého podobné starosti netížily, se cítil připravený to zkusit. Zvedl umytý podnos do odkapávacího stojanu, otřel si ruce do roly a zaujal bojovný postoj. „Tak. Každá taková hypotéza by musela být podložena nějakým důvodem, *proč různé* myslí v různých světových stopách přemýšlejí o stejných věcech. Člověk by se mohl vždycky uchýlit k náboženskému vysvětlení,“ pokračoval s letným pohledem na Orhana, „ale jinak... prostě...“

„Nemusíš o své víře v HTS mlčet – uvědom si, s kým mluvíš! Já to všechno moc dobře znám!“

Arsibalt sklonil hlavu. „Jistě, arcisúro Moyro,“ řekl.

„Jak by se mohlo poznání rozšířit z obyčejného teorického světa – nebudu jej nazývat hýlejským, protože na Kvatoru podle všeho žádná osoba jménem Hýlea nebyla – do myslí různých svantů na různých světech? A děje se to stále, i v tomto okamžiku – mezi námi a jimi?“ Zatímco nám Moyra shazovala po kuchyni tyhle intelektuální bomby, ustupovala k zadním dveřím, a nyní se málem srazila s Emmanem Beldem, který se právě vrátil poté, co odvezl domů svou dójinku.

„Vypadá to, že mesál o tom bude diskutovat zítra,“ poukázal jsem.

„Nač čekat? Nebuď spokojený,“ usadila mě Moyra a vyřítla se ven do noci. Karvall zahodila utěrku, přetáhla si rolu přes hlavu a drobnými kroky vyběhla za ní. Emman zdvořile uhnul z cesty, načež se otočil a hleděl za Karvall tak dlouho, až už se nebylo na co dívat. Když se otočil zpátky, schytl to do obličeje houbou od súry Tris.

* * *

„Nemůžeš přece ty stopy nechat, aby Hemnovým prostorem jen tak bloudily –“ řekl Emman.

„Tak jako my bloudíme tmou,“ nadhodil jsem. Snažili jsme se totiž najít vhodný lukub.

„Beze vší logiky. Nebo můžeš?“

„To myslíš světové stopy? Vyprávění?“

„Asi ano – mimochodem, o co *tam* jde?“

Byla to neurčitá otázka, ale poznal jsem, co má na mysli.

„Myslíš to, jak frát Jad používá slovo *vyprávění*?“

„Jo. Nebude snadné to prodat –“

„Potentátům?“

„Tak říkáte lidem jako můj dójin?“

„Někteří z nás.“

„Já jen, že jsou dost tvrdohlaví. Nepouštěj se do ničeho bombastického.“

„Počkej, schválně jestli najdu nějaký příklad,“ řekl jsem. „Vzpomínáš si, co řekl Arsibalt? O tom kvádru ledu uvězněném ve hvězdě?“

„Jo, jasně,“ odvětil. „V Hemnově prostoru existuje bod představující kosmos, který zahrnuje dokonce i to.“

Řekl jsem: „Konfigurace kosmu zakódovaná v tom bodě zahrnuje – spolu se všemi hvězdami a planetami, ptáky a včelami, knihami, špízami a vším ostatním – i jednu hvězdu, která má náhodou uprostřed obrovský kvádr ledu. Nezapomínej, že ten bod je jenom dlouhá řada čísel – souřadnic v prostoru. Není reálný o nic víc ani míň než jakákoli jiná možná řada čísel.“

„Jeho reálnost – nebo v tomto případě nereálnost – musí vyplývat z nějakého jiného úsudku,“ zkusil Emman.

„Správně. A v tomhle případě jde o to, že popisovaná situace je tak směšně absurdní.“

„Jak by se to především vůbec mohlo stát?“ zeptal se Emman, který se už začínal chytat.

„Stát se. To je to klíčové slovo,“ řekl jsem a litoval jsem při tom, že to neumím vysvětlit tak suverénně jako Orolo. „Co to znamená, že se něco stane?“ Znělo to dost nepřesvědčivě. „Není to jen tato situace – tento izolovaný bod v konfiguračním prostoru –, která na okamžik vznikne a pak zmizí. Není to tak, že máš normální hvězdu, pak se najednou na jedno tiknutí kosmických hodin v jejím středu zhmotní kvádr ledu a pak, po dalším tiknutí, fíí! Je beze stopy pryč.“

„Ale mohlo by se to stát, kdybys měl hemnoprostorové teleportovací zařízení, ne?“

„Hm, to je užitečný myšlenkový experiment,“ řekl jsem. „Máš na mysli vynález z jednoho Moyřina románu. Kouzelnou budku, kde bys mohl zadat jakýkoliv bod v Hemnově prostoru, uskutečnit ho a pak skočit do dalšího.“

„Tak. Bez ohledu na zákony teorie nebo cokoli jiného. Pak bys mohl ten kvádr ledu zhmotnit. Ale potom by se rozpustil.“

„Rozpustil by se, pokud bys umožnil, aby od toho okamžiku začal platit normální zákon,“ opravil jsem ho. „Ale mohl bys ho zachovat, pokud bys zařídil, aby tvé hemnoprostorové teleportovací zařízení skočilo do jiného bodu, v němž je zakódovaný tentýž kosmos, o okamžik později, ale stále s tím ledovým kvádrem.“

„Dobře, rozumím tomu – ale normálně by se rozpustil.“

„Otázka tedy zní, Emmane: co to znamená ‚normálně‘? Anebo to můžeme vyjádřit ještě jinak: když se podíváš na řadu bodů, které bys musel svým hemnoprostorovým teleportovacím zařízením propojit, abys za okny svojí budky viděl kosmos, ve kterém přetrvává kvádr ledu uprostřed hvězdy, jak moc by se ta řada bodů musela lišit od té, která je pravou světovou stopou?“

„Myslíš světovou stopu, která respektuje přírodní zákony?“

„Ano.“

„Nevím.“

Rozesmáli jsme se. „Vida,“ řekl jsem, „začínám už chápat něco z toho, co mi Oroló říkal o svante Evenedrikovi. Evenedrik se zabýval datonomií – odnoží biskvitářské filosofie –, čili vším, co se k nám dostává, vším, co pozorujeme. Což je konečně také všechno, s čím můžeme pracovat.“

„Dám se poddat,“ řekl Emman, „co pozorujeme?“

„Nejenom světové *bodý*, které dávají smysl,“ řekl jsem, „takže žádné ledové kvádry ve hvězdách – ale smysluplnou řadu takových bodů: světovou stopu, která *se mohla stát*.“

„Jaký je v tom rozdíl?“

„Nejde jen o to, že uvnitř hvězdy nemůžeš mít kvádr ledu, ale taky o to, že ho tam nemůžeš nijak *dostat*, a nemůžeš ho tam *udržet*. Neexistuje koherentní historie, která by to zahrnovala. Nejde totiž jen o to, co je *možné* – protože v Hemnově prostoru je možné cokoli –, ale co může *spoluexistovat*, to znamená všechny ostatní věci, které by v tom vesmíru musely platit, aby ve hvězdě mohl být kvádr ledu.“

„Hm, já vážně myslím, že bys toho mohl dosáhnout,“ řekl Emman. V hlavě mu šrotovala praktická kolečka. Tímhle se živil; vytáhli ho z práce v kosmické agentuře, aby dělal Ignětě Foralové technického poradce. „Mohl bys zkonstruovat raketu – střelu s bojovou hlavicí ze silného, tepelně odolného materiálu, do které by byl zasazený kvádr ledu. Poslat to celé, aby se to vysokou rychlostí vřítilo do hvězdy. Tepelně odolný materiál by shořel. Ale těsně poté, co by se to stalo, bys měl uvnitř hvězdy kvádr ledu.“

„Dobře, to všechno je možné,“ uznal jsem, „ale má to pořádně daleko k tomu, jak odpovědět na otázku ‚které další věci by musely platit v kosmu, jenž by obsahoval kvádr ledu uvnitř hvězdy?‘. Pokud by ses měl do toho kosmu vypravit a v tom časovém okamžiku ho zastavit –“

„Dobrá,“ přerušil mě, „řekněme, že to teleportovací zařízení má uživatelské rozhraní s nějakým prvkem, díky němuž je snadné zastavit čas navracením se znovu a znovu do stejného bodu.“

„Fajn. A kdybys to udělal a rozhlédl se po oblasti kolem toho ledu, uviděl bys, jak v hmotě hvězdy víří těžká jádra z roztaveného tepelného štítu. Viděl bys ve vesmíru stopu výtokových plynů z motorů rakety, jak se táhne celou cestu zpátky až k sežehlému místu na startovací rampě. Ta startovací rampa musí být na planetě, na které může existovat dostatečně inteligentní život, aby postavil rakety. Kolem startovací rampy bys viděl bytosti, které strávily roky svého života navrhováním a stavbou té rakety. Vzpomínky na tu práci a na start by byly zakódované v jejich neuronech, v retikulách by byly uložené špízy se startem rakety. A všechny ty vzpomínky a záznamy by se navzájem velkou měrou shodovaly. Všechny ty vzpomínky a záznamy ve své podstatě odpovídají polohám atomů v prostoru – takže –“

„Takže říkáš, že ty vzpomínky a záznamy *jsou samy o sobě* součástí konfigurace zakódované v tom bodu Hemnova prostoru,“ řekl Emman, nahlas a pevně, protože věděl, že už tomu přichází na kloub. „A tohle máš na mysli, když mluvíš o spoluexistenci.“

„Správně.“

„Led uvnitř hvězdy by mohl být zakódovaný *mnoha* body Hemnova prostoru,“ řekl, „ale jen pár z nich –“

„Mizivých pár,“ řekl jsem.

„By obsahovalo všechny záznamy – smysluplné, navzájem si odpovídající záznamy – toho, jak se tam ocitl.“

„Ano. Když na mě vysypeš všechnu tu praktiku a vyfantazíruješ si systém přepravy ledu raketou do cíle, ve skutečnosti děláš to, že zjišťuješ, jaké vyprávení by vytvořilo sadu podmínek – stop ponechaných v kosmu realizací takového projektu –, která může spoluexistovat s ledem uvnitř hvězdy.“

Šli jsme ještě kousek dál a on řekl: „Anebo abych uvedl méně vznešený příklad: není možné podívat se na to, co má sůra Karvall na sobě –“

„A přitom v duchu nerekonstruovat pořadí operací potřebných k uvázání všech těch uzlů.“

„Nebo k jejich rozvázání –“

„Je to stovkařka,“ upozornil jsem ho, „a konvox nepotrvá věčně.“

„Moc se nevaž. Jasně, já vím. Ale pořád bych si s ní mohl dát rande v roce 3700 –“

„Nebo se stát frátem,“ navrhl jsem.

„Po tomhle možná budu muset. Hej, víš vůbec, kam jdeš?“

„Jo. Jdu za tebou.“

„No, ale *já* jsem šel za *tebou*.“

„Dobrá, to by znamenalo, že jsme se ztratili.“ Chvíli jsme se motali, než jsme narazili na dvě arcsíry na procházce a zjistili od jich, jak se dostaneme k edhariánské kapitule.

„Takže,“ řekl Emman, když jsme se vydali tou správnou pěšinou, „rozhodujícím faktorem je, aby v každém jednotlivém kosmu – promiň, na každé jednotlivé světové stopě – věci dávaly smysl. Dodržovaly se přírodní zákony.“

„Ano,“ řekl jsem. „To je světová stopa – řada bodů v Hemnově prostoru pospojovaných přesně tak, aby to vypadalo, že přírodní zákony zůstaly zachovány.“

„Vyjádřím to pomocí toho teleportovacího zařízení, protože tak to budu vysvětlovat lidem,“ řekl. „Celý smysl teleportovacího zařízení je, že tě může přenést do *keréhokoli* jiného bodu v libovolném okamžiku. Mohl bys skákat nahodile z jednoho kosmu do druhého. Ale pouze *jeden* bod Hemnova prostoru má v sobě zakódovaný stav, ve kterém se *kosmos*, v němž *jsi teď*, ocitne *při dalším tiknutí hodin*, pokud se budou dodržovat přírodní zákony – je to tak?“

„Jsi na správné stopě,“ řekl jsem, „ale –“

Emman pokračoval: „Chci se tím dostat k tomuto: lidé, kterým to budu muset vysvětlit, slyšeli o přírodních zákonech. Možná je dokonce trochu studovali. Stačí jim to, aby se cítili dobře. A teď najednou přijdu já a začnu mluvit o Hemnově prostoru. Pro ně to bude nový pojem. Udělám jim velkou vysvětlovací přednášku – budu mluvit o teleportovacím zařízení, o ledu uvnitř hvězdy a ožehnuté startovací rampě. Nakonec jeden z těch lidí zvedne ruku a zeptá se: ‚Pane Beldo, promrhal jste hodiny našeho cenného času tím, že jste nám přednesl kalkus o Hemnově prostoru – co je konečný závěr?‘ A moje odpověď bude: ‚Když dovolíte, pane, konečný závěr je takový, že v našem kosmu se přírodní zákony dodržují.‘ A on řekne –“

„On řekne: ‚To už jsme věděli, ty pitomče, máš padáka!‘“

„Přesně tak! A tehdy budu muset utéct a stát se frátem, pokud možno v Karvallině matému.“

„Takže se mě ptáš –“

„Co *důležitého* získáme tím, že přijmeme Hemnův model prostoru? Už jsi zmínil, že se v něm lépe dělá teorika – jenže potentáti teoriku nedělají.“

„No, jednak to *není* přesně tak, že z kteréhokoli zvoleného bodu vede cesta *pouze do jednoho* dalšího bodu, který by byl v souladu s přírodními zákony.“

„Och, chceš mluvit o kvantové mechanice?“

„Jo. Elementární částice se může rozpadnout – což je v souladu s přírodními zákony –, nebo se může *nerozpadnout* – což je také v souladu s přírodními zákony. Ale rozpadnutím nebo nerozpadnutím částice se dostaneme do dvou různých bodů Hemnova prostoru –“

„Světová stopa se rozvětví.“

„Jo. Světové stopy se větví neustále, pokaždé, když se zdá, že došlo k redukci kvantových stavů – a to je *často*.“

„Ale i tak platí, že světová stopa, na které se náhodou ocitneme, *pořád vždycky dodržuje přírodní zákony*,“ řekl.

„Bohužel ano.“

„Takže abychom se vrátili k mému původnímu problému –“

„Co nám Hemnův prostor přináší? Jednak je díky němu po čertech snadnější přemýšlet o kvantové mechanice.“

„Jenže potentáti nepřemýšlejí o kvantové mechanice!“

Neměl jsem na to co říct; jenom jsem si připadal jako bezradný znavač.

„Myslíš tedy, že bych se o tom Hemnově prostoru vůbec *měl* zmiňovat?“

„Zeptejme se Jesryho,“ navrhl jsem. „Vypadá, že je na koni.“ Došli jsme totiž k edhariánské klauzuře a já jsem ho zahlédl na pěšině, jak hůlkou kreslí schémata do hrubého písku a vedle sebe má fráta a súru, kteří se dívají a nadšeně se smějí. V měsíčním svitu jejich postavy vytvářely dojem, jako by byly nakreslené do popela na podlaze krbu. Přesto se vzájemně velice lišily. Jesry vypadal vedle toho fráta a súry, kteří pocházeli z kosmopolitnějších řádů, jež holdovaly módnějším skladům, jako nějaký mladý prorok. Ráno při

inbrázu jsem si připadal jako naprostý křupan, když jsem se rozhlédl, jak se ostatní znavači oblékají. Ale to jsem byl jenom já. Stačilo, aby si totéž oblékl Jesry, a rázem byl impozantně drsný, prostý, strohý a jak to říct, mužný. Když jsem se na něho podíval, pochopil jsem, proč byl frát Lodoghir tolik žhavý mě zarovnat. Zástupci edhariánů v sobě měli něco, co na lidi dělalo dojem. Orolo z nás udělalo hvězdy. Lodoghir viděl plenum jako příležitost srazit jednoho z nás o stupínek níž.

„Jesry,“ zavolal jsem.

„Ahoj, Razi. Nepatřím k těm, kdo si myslí, že jsi to na plenu podělal.“

„Díky. Jmenuj jednu věc, kterou získáváme tím, že pracujeme v konfiguračním prostoru, a kterou bychom jinak nezískali.“

„Čas,“ odpověděl.

„No jasně,“ řekl jsem. „Čas.“

„Já myslel, že čas neexistuje,“ poznamenal jízlivě Emman.

Jesry si Emmana chvíli prohlížel a pak se podíval na mě. „Copak, tvůj přítel hovořil s frátem Jadem?“

„Je hezké, že nám Hemnův prostor dává čas,“ řekl jsem, „ale Emman namítne, že potentátové, se kterými musí mluvit, v existenci času věřili už předtím –“

„Ubozí, zaostali oslové!“ zvolal Jesry, čímž z Emmana vyloudil hluboký, ztrápený smích a od svých znavačských společníků si vysloužil tázavé pohledy.

„Jaký význam tedy pro ně může mít představa Hemnova prostoru?“ pokračoval jsem.

„Vůbec žádný,“ odvětil Jesry, „dokud do města nepřijdou cizinci ze čtyř vzájemně odlišných kosmů najednou. Hej, můžu vám sehnat něco k pití?“

Další z řady Jesryho rozčilujících vlastností byla ta, že některé ze svých nejlepších prací udělal, když byl opilý. Jako fámulové jsme už do sebe dostali svůj díl vína a piva v kuchyni, když jsme ochutnávali, a já jsem právě začínal mít čistou hlavu, proto jsem se rozhodl, že budu pít vodu. Zanedlouho jsme se ocitli v největší křídárně místní edhariánské kapituly – anebo jsem si aspoň *myslel*, že musí být největší. Břidlicové stěny byly pokryté výpočty, které jsem poznával. „Copak, uvrtili tě do kosmografie?“

Jesry sledoval můj pohled a zaostřil na tabuli s čísly napsanými křídou na břidlici. Jeden sloupec vyjadřoval zeměpisnou délku, druhý zeměpisnou šířku – a když jsem v tom druhém uviděl napsaných padesát jedna stupňů a nějaké drobné, uvědomil jsem si, že se dívám na souřadnice Svante Edhara.

„Ranní laboratorium,“ vysvětlil. „Potřebovali jsme zkontrolovat hromadu výpočtů, které minulou noc udělali aitové. Všechny teleskopy na světě – včetně M & M, jak vidíš – se dnes v noci mají namířit na loď Geometrů.“

„Na celou noc, nebo –“

„Ne. Přibližně za půl hodiny. Něco se stane,“ prohlásil Jesry svým obvyklým sebevědomým barytonem. Všiml jsem si, že Emman se přikrčil.

„Něco, co nám poskytne jiný pohled,“ pokračoval Jesry, „zajímavější než ten na tlačný plát na zadku té lodi, na který jsem se nacivěl tolik hodin.“

„Odkud to víme?“ zeptal jsem se, i když mě ze soustředění trochu vytrhovala Emmanova nápadná nervozita.

„Já to nevím,“ odpověděl Jesry. „Jenom to odvozují.“

Emman škulbl hlavou směrem k východu. Následovali jsme ho ven do klauzury.

„Řeknu vám to,“ začal, jakmile jsme se dostali z doslechu zbytku lukubu, „protože za půl hodiny se to tajemství stejně dostane ven. Je to nápad, který se urodil ve velice vlivném mesálu po Ztrestání Oritheny.“

„Tys na něm byl?“ zeptal jsem se.

„Ne – ale je to důvod, proč jsem se tady ocitl,“ řekl Emman. „Máme tam nahoře na synchronní oběžné dráze straku, starou výzvědnou družici. Má na palubě spoustu paliva, aby se mohla přesunout, když jí řekneme. Myslíme si, že Geometri o ní nevědí. Drželi jsme ji potichu, takže je nenapadlo zablokovat její frekvence. Dnes jsme jí během dne odeslali úzkým svazkem impulz s příkazy. Družice zažehla motory a navedla se na novou oběžnou dráhu, která se za půl hodiny protne s oběžnou dráhou Sedru.“ Palcem u nohy načrtl na štěrkové pěšině loď Geometrů: neumělý mnohoúhelník pro plášť ikosaedru, pak vyhloubil patou dolík na jedné hraně pro tlačný plát. Poklepal na tlačný plát palcem. „K Arbre je vždycky přivrácena tato část,“ postěžoval si, „takže nevidíme zbytek lodi –“ přejel patou po oblouku kolem přední poloviny, „což je místo, kde přechovávají všechny svoje poklady. Zjevně se jedná o záměrný tah – tahle polovina lodi je pro nás něco jako odvrácená strana měsíce, takže jsme se museli spoléhat výhradně na fototyp svante Orola.“ Obešel nákres a z boku vyryl dlouhý oblouk namířený na před. „Naše straka,“ řekl, „se blíží z tohoto směru. Je radioaktivní jak hrom.“

„Ta straka?“

„Jo, bere energii z radiotermálních zařízení. Geometri si všimnou, že na ně ta věc míří, a nebudou mít jinou možnost než provést manévr –“

„Dostat mezi sebe a toho bubáka tlačný plát – což je jejich štít,“ dořekl Jesry.

„Budou muset otočit celou loď,“ přeložil jsem, „a odhalit ty ‚svoje poklady‘ pohledu pozemních teleskopů.“

„A teleskopy budou připravené.“

„Je vůbec *možné* otočit něco tak velkého za rozumný čas?“ zeptal jsem se.

„Zkouším si představit, jak velké by musely být trysky –“

Emman pokrčil rameny. „Tvoje otázka je dobrá. Hodně se toho dozvíme z pouhého pozorování toho manévru. Zítra si budeme moci prohlédnout spoustu obrázků.“

„Pokud se nerozduří a neshodí na nás atomovky,“ ozval se Jesry, zatímco já jsem se teprve snažil vymyslet jemnější způsob, jak to vyjádřit.

„Vedly se o tom určité diskuse,“ připustil Emman.

„To doufám,“ řekl jsem.

„Všichni potentáti spí v bunkrech a jeskyních.“

„To je uklidňující,“ řekl Jesry.

Emman jeho sarkasmus nepostřehl. „A matémový svět má s odstraňováním následků nukleárních pohrom zkušenosti.“

Jesry a já jsme se oba otočili směrem ke Srázu. Uvažovali jsme, jak hluboko bychom se do těch tunelů mohli dostat a jak rychle.

„Ale tohle všechno se považuje za málo pravděpodobné,“ řekl Emman. „To, co se stalo na Ekbě, byla vážná provokace, ne-li vyloženě akt válečné povahy. Musíme důrazně odpovědět – ukázat Geometrům, že nebudeme jenom netečně sedět, zatímco oni po nás vrhají tyče.“

„Skutečně ta straka ikosaedr zasáhne?“ zeptal jsem se.

„Pokud nejsou tak pitomí, aby jí vlezli do cesty, tak ne. Ale přiblíží se natolik, že budou muset zareagovat, podniknout bezpečnostní opatření.“

„Dobrá,“ řekl Jesry poté, co jsme se s tím vším chvíli vypořádávali.

„A to jsem si myslel, kolik se toho dnes při lukubu udělá.“

„Jo,“ řekl jsem, „myslím, že nakonec si to víno *dám*.“

Donesli jsme láhev na trávník mezi klauzury edhariánů a jedenáctých biskvitarů. Věděli jsme, kam se na obloze dívat, a tak jsme se rozmístili, lehli si do trávy a čekali na konec světa.

Vážně mi chyběla Ala. Nějakou dobu jsem na ni příliš nemyslel. Ale byla to ona, vedle koho jsem chtěl být, až budou padat ty atomovky.

V určeném okamžiku se uprostřed souhvězdí, o němž jsme věděli, že se v něm Sedr nachází, objevil maličký, chvilkový záblesk. Jako by mezi lodí a naší „strakou“ přeskočila jiskra.

„Něčím to do ní naprali,“ řekl Emman.

„Směřovanou energetickou zbraní,“ zarecitoval Jesry, jako by skutečně věděl, o čem mluví.

„Přesněji řečeno rentgenovým laserem,“ řekl hlas opodál.

Posadili jsme se a uviděli jsme, jak se k nám na unavených nohou kolébá zavalitá postava oděná do roly ve starodávné úpravě.

„Ahoj, Troubo,“ zvolal jsem.

„Nechcete se projít, zatímco budeme čekat na mohutnou odvetu?“

„Jasně,“ řekl jsem.

„Já jdu spát,“ prohlásil Jesry. Vytušil jsem, že lže. „Dnes v noci žádný lukub nebude.“ *Rozhodně* lhal.

„V tom případě udělám totéž,“ řekl Emman Beldo, který dovedl poznat, kdy se ho někdo zbavuje. „Zítرا nás čeká spousta práce.“

„Jestli ještě budeme existovat,“ řekl Jesry.

* * *

„Vážně se musím setkat s Alou,“ řekl jsem Liovi, když už jsme se spolu půl hodiny potulovali bez jediného slova. „Hledal jsem ji dnes odpoledne při periklynu, ale –“

„Nebyla tam,“ řekl Lio, „připravovala se na tohle.“

„Myslíš natáčení teleskopů nebo –“

„Spíš tu vojenskou stránku věci.“

„Jak se připletla k tomu?“

„Je dobrá. Někdo si toho všiml. A když si armáda o něco řekne, tak to dostane.“

„Jak to můžeš vědět? Ty jsi taky zapletený do vojenské stránky věci?“

Lio mlčel. Šli jsme ještě několik dalších minut. „Před několika dny mě přeložili do nového laboratoria,“ promluvil. Poznal jsem, že nějakou dobu sbíral velké úsilí, aby to ze sebe dostal.

„Ale? Co ti dali za úkol?“

„Vyhřabali nějaké staré dokumenty. *Skutečně* staré. Čistili jsme je. Seznamovali se s nimi. Vyhledávali stará slova, která se přestala používat.“

„Jaké dokumenty?“

„Technické výkresy. Specifikace. Návody. Dokonce nákresy na zadních stranách obálek.“

„Kvůli čemu?“

„Není to tak, že by přišli a řekli to. A nikdo nesmí vidět celkový obraz,“ řekl Lio. „Ale když jsme si promluvili s některými dalšími, porovnali si při lukubu poznámky, zohlednili časové údaje na těch dokumentech – těsně před Strašlivými událostmi –, všichni jsme si poměrně dost jistí, že to, na co se díváme, jsou původní plány vřezabijáků.“

Krátce jsem vyprskl smíchy, jednoduše ze zvyku. Když vůbec někdy padla zmínka o vřezabijákách, bylo to stejné, jako bychom mluvili o bohu nebo o pekle. Jenže všechno v Liově tónu a vystupování mi říkalo, že to míní naprosto doslovně. Nastalo dlouhé ticho, během něhož jsem se snažil tu zprávu vstřebat.

Ve snaze dokázat mu, že se určitě mylí, jsem připomněl: „Ale to jde proti všemu – *všemu* –, na čem je tenhle svět založený!“ Myslel jsem tím svět po Rekonstituci. „Jestli jsou ochotní provést *tohle*, tak už nikdy nic nebude opravdové.“

„Samozřejmě se najdou mnozí, kteří mají stejný názor jako ty,“ řekl Lio, „a proto –“ Vydechl, ale vzduch z něj vyšel přerývaně. „Proto jsem tě chtěl pozvat, aby ses zúčastnil mého lukubu.“

„Jaký je účel toho lukubu?“

„Někteří lidé uvažují o možnosti přejít k Antarktům.“

„Přejít – to jako spojit s nimi síly? S *Geometry*!?“

„S Antarkty,“ zdůraznil. „Je už prokázáno, že ta mrtvá žena ze sondy pocházela z Antarktu.“

„Na základě krevních vzorků ve zkumavkách?“

Přikývl. „Jenže projektily v jejím těle jsou z kosmu Pangey.“

„A lidé z toho usuzují, že Antarktové jsou na naší straně –“

Znovu přikývl. „A mají tam nahoře s Pangeany nějaký konflikt.“

„Takže představa je vytvořit alianci mezi znavači a Antarkty?“

„Správně,“ řekl Lio.

„Páni! Jak přesně byste to chtěli udělat? Jak byste s nimi vůbec chtěli komunikovat? Myslím tak, aby se o tom nedozvěděla saskulární moc.“

„Jednoduše. To už je vymyšlené.“ A protože věděl, že s tím bych se nikdy nespokojil, dodal: „Laserové naváděcí hvězdy na velkých dalekohledech. Můžeme je namířit na ikosaedr. Oni světlo uvidí, ale nikdo další, kdo není přímo na trase paprsku, je zaznamenat nemůže.“

Vybavil se mi rozhovor, který jsme s Liem vedli před několika měsíci, když jsme přemýšleli, jestli je pravda, anebo jenom stará lidová báchorka, že nás aitové mají pod neustálým dohledem. Jako pitomec jsem se rozhlédl kolem pro případ, že uvidím, jak odněkud vyskočily nějaké skryté mikrofony. „A co aitové?“

„Někteří jsou do toho zasvěceni,“ řekl Lio.

„Jaký přesně vztah chtějí ti lidé s Antarkty navázat?“

„Většinu času trávíme tím, že se o tom dohadujeme. Až příliš mnoho času. Najdou se samozřejmě šílenci, kteří si myslí, že tam můžeme zaletět a žít na jejich lodi a že to bude něco jako nanebevzetí. Většina jich je rozumnějších. Navážeme s Geometry vlastní komunikaci a... povedeme vlastní jednání.“

„Ale to je v naprostém rozporu s Rekonstitucí.“

„Říká se v Rekonstituci něco o mimoarberanech? O vícečetných kosmech?“

Poznám, když mě někdo zarovná, takže jsem se odmlčel.

„V každém případě –“ pokračoval.

„Rekonstituce je tak jako tak pasé, jestli vracejí do hry všezabijáky,“ dokončil jsem za něj.

„Operuje se s termínem *postmatémový*,“ řekl Lio. „Lidé mluví o Druhém obrodě.“

„Kdo se toho účastní?“

„Docela dost fámulů. Ne zas až tolik dójinů, jestli mi rozumíš.“

„Z jakých řádů? Z jakých matémů?“

„No... znavači ze Zvonivého údolí považují všezabijáky za hanebnost, jestli ti to pomůže.“

„Kde se ten lukub schází? Zní to jako dost velká věc.“

„Je to skupina lukubů. Hnízdo buněk. Komunikujeme navzájem.“

„Co děláš ty, Lio?“

„Stojím vzadu v místnosti a tvářím se přísně. Poslouchám.“

„A čeho si všímáš?“

„Najdou se různí blázni,“ řekl. „Vlastně ani nejsou blázniví, spíš až moc racionální, jestli víš, jak to myslím. Nemají žádné ponětí o taktice. Nejsou prozíraví.“

„A co ti lidé říkají?“

„Že je na čase, aby se vlády ujali chytří lidé. Je na čase vzít si moc zpátky od lidí, jako byl Nebeský strážce.“

„Takové řeči by mohly vést ke Čtvrtému vyplenění!“ řekl jsem.

„Někteří lidé jsou o hodně před tebou,“ prohlásil Lio. „Říkají: ‚Fajn. Ať to vypukne. Geometři zasáhnou na naší straně.‘“

„Vždyť to je strašlivě neuvážené!“ řekl jsem.

„Proto ty lidi poslouchám,“ odvětil Lio, „a podávám hlášení své lukubové skupině, která se v porovnání s tím zdá být rozumná.“

„Proč by měli Geometři zasáhnout tady dole a zastavit vyplenění?“

„Je mi líto, že to musím říct, ale lidé, kteří tomu věří, jsou často skalní zastánci HTS. Viděli Adrakhonův důkaz na Orolově fototypu. Myslí si, že Geometři jsou naši bratři. Skutečnost, že Geometři poprvé přistáli v Oritheně, jim to jenom potvrzuje.“

„Lio, mám otázku.“

„Fajn.“

„Nebyl jsem s Alou vůbec v kontaktu. Jesry si myslí, že je to tím, že Ala se snaží udělat si pořádek v poměrech. Jenže mně se to k ní nehodí. Ví Ala něco o téhle skupině?“

„Ona ji začala,“ řekl Lio.

Sfénikové: Škola teorů, silně zastoupená ve starém Ethrasu, kde si její příslušníky najímaly zámožné rodiny jako učitele svých dětí. V mnoha klasických dialogích chápána v opozici vůči Thelénovi, Protasovi a dalším z jejich školy. Největším šampiónem sféniků byl Uraloabus, kterého ve stejnojmenném dialogu Thelénes zarovnal tak drtivě, že Uraloabus spáchal na místě sebevraždu. Sfénikové oponovali Protasovým názorům a obecně řečeno upřednostňovali víru, že teorika se odehrává výhradně v lebce, bez jakéhokoli přístupu k vnějším skutečnostem, jako jsou protasovské formy. Předchůdci svante Proka, syntaktických fakult a prokanců.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Paflagonův talíř byl čistý; Lodoghir ještě ani nezvedl svoji vidličku. Nakonec uspěl hlad tam, kde nepomohlo odkašlávání, zlostné pohledy, rozčilené povzdechy ani hromadný odchod fámulů. Lodoghir se odmlčel, sáhl po sklence a uhasil své planoucí hlasivky.

Paflagon byl záhadně klidný – skoro až veselý. „Pokud by někdo měl prozkoumat přepis té sfénické knihy, našel by v ní výjimečný a poměrně dlouhý katalog všech řečnických triků. Byli jsme tu svědky odvolávání se na smýšlení davu: ‚v HTS už dnes nikdo nevěří‘, či ‚všichni si myslí, že protasismus je šílený‘. Byli jsme tu svědky odvolávání se na autoritu: ‚v devětadvacátém století to vyvrátil sám veliký svante Ten a ten‘. Byli jsme tu svědky snahy hrát na strunu naší osobní nejistoty: ‚jak by to vůbec mohl brát vážně nějaký člověk se zdravým rozumem?‘ A byli jsme tu svědky mnoha dalších postupů, jejichž jména jsem zapomněl, protože je to už tak dávno, co jsem studoval sféniku. Tak. Musím tedy začít tím, že zatleskám řečnickému mistrovství, které nám ostatním poskytlo příležitost vychutnat si znamenité jídlo a nechat odpočinout našim hlasům. Byl bych však nedbalý, kdybych nepoukázal na to, že frát Lodoghir zatím nepředložil jediný skutečný argument proti tvrzení, že existuje hýlejský teorický svět obývaný matematickými entitami – knoöny, jak jim říkáme –, které mají neprostorovou a nečasovou povahu, a že naše myslí mají určitou schopnost zajistit si k nim přístup.“

„Ani bych nemohl – nikdy!“ zvolal frát Lodoghir, jehož čelisti pracovaly v těch posledních několika okamžicích ohromujícím tempem, aby se zbavily sousta potavy. „Vy protasovci si vždycky dáváte hrozně záležet, abyste celou diskusi koncipovali tak, že se jí nemůže dotknout racionální debata. Já nemohu dokázat, že se mýlíte, o nic víc, než mohu dokázat neexistenci Boha!“

Paflagon měl pro boj zblízka vlastní metody; jednoduše ignoroval, co Lodoghir právě řekl. „Před několika týdny jste na plénu ty a několik dalších prokánčů pustili do oběhu hypotézu, že Adrakhonova věta na lodi Geometrů je podvrh, přidaný do fototypu svante Orola samotným Orolem nebo někým z Edhara. Bereš nyní to obvinění zpět?“ A Paflagon se podíval přes rameno na fototyp lodi Geometrů s neuvěřitelně vysokým rozlišením, pořízený minulou noc největším optickým dalekohledem na Arbre, na kterém bylo schéma jasně viditelné. Stěny mesalanu byly fototypy úplně pokryté. Na stole se povalovaly další.

„Na vypouštění hypotéz v průběhu diskuse není nic špatného,“ řekl Lodoghir. „Tahle konkrétní byla náhodou nesprávná.“

„Myslím, že právě řekl ‚ano, odvolávám to obvinění‘,“ ozvala se z kuchyně Tris. Vrátil jsem se tam naoko proto, abych plnil své povinnosti, ale ve skutečnosti proto, abych se prohrabal hromadami dalších fototypů. Všichni na konvoxu si je prohlíželi celý den, ale ještě ani zdaleka nás to nepřestávalo bavit.

„Je *obrovské* štěstí, že ten manévr vyšel,“ zamyslel se Emman s pohledem upřeným na zrnitou zvětšeninu jedné vzpěry.

„Myslíš v tom, že jsme nebyli tyčováni?“ zeptal se Barb – upřímně.

„Ne, že jsme získali ty obrázky,“ odvětil Emman. „Že jsme je získali tím, že jsme udělali něco chytrého, *tady*.“

„Ach tak, ty myslíš, že je to užitečné *politicky*?“ zeptala se trochu nejistě Karvall.

„Ano! Ano!“ zvolal Emman. „Konvox je drahý. Proto jsou mocnosti spokojené, když z něho vzejdou konkrétní výsledky.“

„Proč je drahý?“ zeptala se Tris. „Potravu si pěstujeme sami.“

Emman konečně zvedl oči od obrázků. Pozorně se zadíval Tris do tváře, aby zjistil, jestli je možné, aby to myslela vážně.

Z reproduktoru bylo slyšet, jak Paflagon právě říká: „Adrakhonova věta platí *tady*. Evidentně platí i pro čtyři kosmy, ze kterých přišli Geometri. Pokud by se jejich loď dostala do nějakého dalšího kosmu, stejného jako ten náš, ale bez myslících bytostí, platila by tam?“

„Ne, dokud by nedorazili Geometri, aby *řekli*, že platí,“ odpověděl Lodoghir.

Mezitím jsem v kuchyni zasáhl dřív, než ze sebe Emman stačil vysypat něco, za co by se později možná musel omluvit. „Musí být drahé, že jej sledují lidé jako Emman a Ignetha Foralová,“ podotkl jsem.

„Samozřejmě,“ řekl Emman, „ale i když se od toho odhlédne: vynakládá se na něj obrovské množství matémového *úsilí*. Tisíce znavačů pracují ve dne v noci. Sækulárové nemají rádi promarněné úsilí. A pro sækuláry, kteří něco vědí o manažerství, to platí dvojnásob.“

Manažerství bylo flucké slovo. Na obličejích v kuchyni se objevily nechápavé výrazy. Přispěchal jsem s překladem: „Potentáti si myslí, že když vědí, jak provozovat stánky s čizburgry, vědí také, jak řídit konvox. Jsou nervózní, když do něj spousta lidí vkládá čas, aniž by dosahovala výsledků.“

„Rozumím,“ řekla váhavě Tris.

„Jak zvláštní!“ vyhrkla Karvall a vrátila se k práci.

Emman obrátil oči v sloup.

„Přiznávám, že nejsem teor,“ nesl se z reproduktoru hlas Ignethy Foralové, „ale čím déle to poslouchám, tím méně jsem si jistá vašim stanoviskem, fráte Lodoghire. Trojka je prvočíslo. Je prvočíslem dnes a byla jím včera. Byla prvočíslem před miliardou let, když ještě neexistovaly mozky, které by o tom přemýšlely. A byla by pořád prvočíslem, i kdyby zítra byly všechny mozky zničeny. Její prvočíselnost evidentně nemá s našimi mozky nic společného.“

„Má s našimi mozky společně všechno,“ trval na svém Lodoghir, „protože to my vytváříme definici toho, co to znamená být prvočíslo!“

„Žádný teor, který se těmto věcem věnuje, nemůže dlouho unikat před závěrem, že knoöny existují nezávisle na tom, co se v libovolném okamžiku může nebo nemůže odehrávat v lidských mozcích,“ řekl Paflagon. „Je to jednoduché použití přezmenu. Jaké je nejjednodušší vysvětlení faktu, že teoři pracující nezávisle na sobě v různých obdobích, různých oborech a dokonce v různých kosmech, znovu a znovu potvrzují stejné výsledky – výsledky, které nejsou ve vzájemném rozporu, přestože se k nim dochází různými řetězci důkazů –, výsledky, z nichž některé se dají zpracovat v teorie, které dokonale

popisují chování fyzického vesmíru? Nejjednodušší odpověď zní, že knoöny skutečně existují a nepocházejí z této kauzální domény.“

Arsibaltův zvonek zacinkal. Rozhodl jsem se jít dovnitř s ním. Sundali jsme obrovské vyobrazení ikosaedru, které bylo přišpendlené na čalounu za Paflagonem. Karvall a Tris přišly a pomohly sundat čaloun samotný, čímž se obnažila stěna z tmavě šedé břidlice a košík s křídou. Dialog se změnil ve výklad na téma komplexní protasismus versus jednoduchý protasismus, a tak byl Arsibalt povolán, aby na břidlici nakreslil stejné typy schémat, které načmáral frát Krisčan do prachu cesty na Blyově kupě, když je před několika týdny vysvětloval mně a Liovi: nákladní vlak, popravčí četa, knot a tak dál. Zatímco výklad pokračoval, pendloval jsem mezi místností a kuchyní. Ignetha Foralová tuhle látku znala už dlouho, ale pro několik ostatních byla nová. Hlavně Ž'vaern položil několik otázek. Emman protentokrát rozuměl tomu, o co jde, méně než jeho dójin, a tak jsem pozoroval jeho tvář, zatímco se mnou pracoval na zdobení dezertů, a kdykoli se jeho pohled zamlžil, přispěchal jsem s drobným vysvětlením.

Vrátil jsem se do mesalanu, abych odnesl talíře, právě když Paflagon vysvětloval knot: „Zcela obecný orientovaný acyklický graf, který již nečiní žádné rozdíly mezi takzvanými teorickými světy na straně jedné a obydlými světy jako Arbre, Kvator a ostatní na straně druhé. Poprvé se nám objevují šipky, které vedou *od* arberské kauzální domény k jiným obydlým světům.“

„Chceš naznačit,“ zeptal se Lodoghir, jako by úplně nevěřil vlastním uším, „že by Arbre mohla být hýlejským teorickým světem nějakého *jiného* světa, na kterém žijí lidé?“

„*Libovolného počtu* takových světů,“ upřesnil Paflagon, „které by *samy* mohly být HTS zase dalších světů.“

„Ale jak bychom mohli takovou hypotézu ověřit?“ chtěl vědět Lodoghir.

„Nemohli,“ připustil Jad, a byla to první věc, kterou za celý večer pronesl, „pokud by tyto světy nepřišly za námi.“

Lodoghir propukl ve zvučný smích. „Fráte Jade! Blahořečím ti! Co by si tento mesál počal bez tvých point? Nesouhlasím s jediným slovem z toho, co říkáš, ale uznávám, že to přispívá k tomu, aby čas jídla byl zábavný – neboť je zcela nepředvídatelný!“

První část této promluvy jsem slyšel osobně, druhou z reproduktoru v kuchyni, kam jsem se uchýlil s náručí plnou talířů. Emman stál nad stolem, na který rozložil fototypy, a něco ťukal do svojí čudly. Nevšimal si mě, ale přece jen vzhlédl a upřel oči do prázdna, když začala mluvit Ignetha Foralová: „Je to zajímavá látka a vysvětlení bylo dobře podáno, ale jsem teď na rozpacích. Včera večer nám byla vyprávěna jedna verze toho, jak by bylo možné chápat pluralitu světů, a souviselo to s Hemnovým prostorem a světovými stopami.“

„Což jsem pak celý den vysvětloval v místnostech plných byrokratů,“ postěžoval si s teatrálním zívnutím Emman. „A teď tohle!“

„Nyní,“ pokračovala Ignetha Foralová, „jsme si vyslechli naprosto jiný popis, který jako by s tím prvním neměl nic společného. Chtě nechtě si musím položit otázku, jestli zítřejší mesál nepřinese další verzi a pozítří se to nebude opakovat nanovo.“

Po jejích slovech se v mesalanu strhla nepřilíš zajímavá konverzace. Fámulové se věnovali drhnutí a čištění. Arsibalt se přišoural do kuchyně a zaměstnal se u soudku. „Měl bych se obrnit,“ poznamenal jen tak do prázdna, „jsem odsouzen, abych po zbytek večera kreslil světelné bubliny.“

„Co je světelná bublina?“ zeptal se mě tiše Emman.

„Schéma, které ukazuje, jak se informace – příčina a následek – šíří prostorem a časem.“

„Časem, který neexistuje?“ zopakoval Emman, co se stalo omletým vtípem.

„Jo. Ale to je v pořádku. Prostor taky neexistuje,“ řekl jsem. Emman po mně vrhl ostrý pohled a došel k závěru, že si z něho určitě dělám legraci.

„Tak jak se daří tvému příteli Liovi?“ zeptal se s narážkou na předchozí večer. Zaujalo mě, že si Liovo jméno zapamatoval, protože oficiálně představeni nebyli a hovořili spolu jen málo. Ale na konvoxu mají lidé k setkání nespočet nejrůznějších příležitostí, a tak se jejich cesty mohly zkřížit kdekoli. Vůbec bych se k tomu nevracel, nebýt toho, o čem jsme s Liem hovořili. Den předtím jsem se v Emmanově přítomnosti cítil uvolněně. Dnes to bylo jiné. Lidé, na kterých mi záleželo, byli vtahováni do rozvratného hnutí – a v případě Aly je možná i *vedli*. Lio se mě do něj snažil naverbovat, právě když mě Emman chtěl následovat do lukubu. Bylo možné, že sækulární moc lukub zvěřila a že Emmanovým skutečným úkolem bylo využít mě jako cestu dovnitř a všechno vypátrat. Nebylo moc příjemné takhle uvažovat – ale bylo mi jasné, že od této chvíle už se tomu nevyhnu.

Kombinace přetrvávající pásmové nemoci a strachu ze Čtvrtého vyplnění způsobila, že jsem ve své cele celou noc nezamhouřil oka. Naštěstí většinu následujícího dne zabralo obrovské plénum, na kterém nám vykládali o nočním manévru družice a předvedli nám fototypy a špízy. Zadní lavice unářské lodi byly schované ve tmě a dostatečně prostorné, abychom se tam já a desítky lukubem znavených znavačů mohli pohodlně natáhnout a dohnat spánkový dluh. Když byl konec, někdo se mnou zatřásl, aby mě probudil. Zvedl jsem se, protřel jsem si oči, rozhlédl jsem se po lodi a uviděl jsem Alu – vůbec poprvé od chvíle, kdy při vokátu prošla stínítkem. Byla sto stop daleko, stála v kroužku vyšších znavačů, většinou mužů a bez výjimky starších, ale zdálo se, že Ala se sotva ovládá v nějakém vážném rozhovoru. Někteří z těch mužů byli sækulárové ve vojenských uniformách. Usoudil jsem, že to není nejvhodnější chvíle, abych ji přepadl a začal se s ní vítat.

„Hej! Razi! *Razi!* Kolik prstů mám zdvižených?“ dožadoval se pozornosti Emman. Tris a Karvall to považovaly za zábavné. „Jak se vede Liovi?“ zopakoval.

„Má hodně práce,“ řekl jsem, „jako my všichni. Hodně se tuží se znavači ze Zvonivého údolí.“

Emman zavrtěl hlavou. „To je od nich hezké, že cvičí,“ prohlásil. „Hrozně by mě zajímalo, jak ty chvaty a skřípnuté nervy obstojí proti takovému Spalovači světů.“

Zabloudil jsem pohledem k hromádce fototypů. Emman jich několik odsunul stranou a odkryl detailní záběr na oddělitelnou kapsli připevněnou k jednomu z tlumičů. Bylo to zploštělé vajíčko z šedého kovu, neoznačené a bez ozdob. Kolem byla vybudována mřížová konstrukce, aby bylo kam namontovat antény, trysky a kulové nádrže. Ta věc byla očividně vymyšlená tak, aby se mohla odpojit a samostatně pohybovat. S tlumičem ji spojovala soustava držáků, které procházely mřížovím a připojovaly se přímo na šedé vajíčko. Tato podrobnost neunikla pozornosti konvoxu. Propočítali velikost těch držáků a zjistili, že jsou abnormálně mohutné. Což by bylo zapotřebí pouze v případě, že věc, kterou drží – šedé vajíčko –, je hodně hmotná. Neuvěřitelně hmotná. Takže by to nebyla žádná obyčejná tlaková nádoba. Bylo by možné, aby měla mimořádně silné stěny? Jenže výpočty nedávaly smysl, pokud člověk počítal s jakýmkoli běžným kovem. Jediný způsob, jak to vyřešit – zohlednit pouhé množství protonů a neutronů v té věci –, by byl předpokládat, že je vyrobená z kovu, který se nalézá tak daleko na konci tabulky prvků, že jeho jádro je – v každém kosmu – nestabilní. Štěpné.

Tento objekt, to nebyla jenom tak nějaká nádrž. Bylo to termonukleární zařízení, které svými rozměry o několik řádů přesahovalo největší, jaké kdy bylo postaveno na Arbre. Palivové nádrže nesly dostatek reakční hmoty, aby se objekt mohl přesunout na takovou oběžnou dráhu, kdy by se ocitl na opačné straně Arbre než mateřská loď. Pokud by byl odpálen, vyzářil by na Arbre dostatečné množství sálavé energie, aby to zapálilo celou přivrácenou polovinu planety.

„Nemyslím si, že by Údolkáři skutečně předpokládali, že se na Spalovač světů vyrojí v kosmických skafandrech a přemůžou ho při pěstním zápase,“ řekl jsem. „Největší dojem na mě fakticky udělali svými znalostmi z vojenské historie a taktiky.“

Emman zvedl ruce na znamení, že se vzdává. „Nevykládej si to špatně. Chtěl bych je mít na své straně.“

Opět jsem se neubráníl tomu, abych v tom nespátrával skrytý význam. Jenže pak se rozezněl zvonek. Naučili jsme se už jednotlivé zvonky rozlišovat, jako laboratorní zvířata, takže jsme se nemuseli dívat, abychom poznali, na koho zvoní. Arsibalt si naposledy lokl ze svého džbánku a spěšně opustil kuchyni.

Z reproduktoru se ozýval Moyřin hlas: „Uthentine a Erasmus byli tisícovkáři, takže jejich pojednání se rozšířilo do matémového světa až po Druhém mileniálním konvoxu.“ Mluvila o dvou znavačích, kteří rozpracovali myšlenku komplexního protasismu. „I tak si tehdy vysloužilo jen velmi malou

pozornost. Tak tomu bylo až do sedmadvacátého století, kdy na tato schémata padl zrak fráta Clathranda, centenáře – v pozdějším životě milenáře – ze Svante Edhara –, který si povšiml izomorfismu mezi kauzálními šipkami v těchto soustavách a plynutím času.“

„A izomorfismus znamená –?“ zeptal se Ž’vaern.

„Stejnotvarost. Čas plyne jedním směrem, anebo to tak aspoň vypadá,“ řekl Paflagon. „Události v minulosti mohou být příčinou událostí v současnosti, ale naopak to nejde, a čas se nikdy nezatočí do smyčky. Frát Clathrand poukázal na pozoruhodnou věc: že totiž informace o knoönech – datech, která ve směru všech těchto šipek plynou – se chovají, *jako by* knoöny byly v minulosti.“

Emman znovu hleděl do neurčita a črtal si v hlavě souvislosti. „Paflagon byl také stovkař z Edhara, že?“

„Ano,“ odpověděl jsem. „Tak se o to téma pravděpodobně začal zajímat – nejspíš někde zakopl o povalující se Clathrandův rukopis.“

„Sedmadvacáté století,“ zopakoval Emman. „Takže Clathrandovy práce by se ve velkém rozšířily do matémového světa při apertu v roce 2700?“

Přikývl jsem.

„Pouhých osm desítek let před vzedmutím...“ Zarazil se však a nervózně zalétl očima směrem ke mně.

„Před Třetím vypleněním,“ opravil jsem ho.

V mesalanu se zatím Lodoghir dožadoval vysvětlení. Moyra ho nakonec usadila: „Celá premisa protasismu spočívá v tom, že knoöny nás mohou měnit, ve zcela doslovném a fyzickém smyslu, tím že přimějí naši nervovou tkáň, aby se chovala jinak. Ale naopak to neplatí. V naší nervové tkáni se neděje nic, co by mohlo ze čtyřky udělat prvočíslo. Clathrand říkal jen to, že podobně i věci z naší minulosti nás mohou ovlivnit v přítomnosti, ale nic, co uděláme v přítomnosti, nemůže ovlivnit události v minulosti. Takže se zdá, jako bychom měli dokonale všední vysvětlení pro něco z těchto schémat, co by jinak mohlo působit trochu mysticky – totiž ryzost a neměnnost knoönů.“

A na tomto místě, přesně jak to Arsibalt předpověděl, se rozhovor změnil na seminář o světelných bublinách, což byla stará představa využívaná teory ke sledování toho, jak se poznatky a vztahy příčin a následků šíří v čase z místa na místo.

„Budiž,“ promluvil nakonec Ž’vaern, „uznám ti Clathrandovo tvrzení, že kterýkoli z těchto OAG – rozkročenec, knot a tak dál – může být izomorfní vůči nějakému uspořádání věcí v časoprostoru, jež se navzájem ovlivňují šířením informací rychlostí světla. Ale co nám Clathrandovo tvrzení *přináší*? Opravdu prohlašuje, že knoöny jsou v minulosti? Že my si je jen nějak vybavujeme?“

„Vnímáme je – nevybavujeme si je,“ opravil ho Paflagon. „Kosmograf, který vidí vybuchnout hvězdu, vnímá všechno, co s ní souvisí, ve své

přítomnosti – přestože rozumově chápe, že se to stalo před tisícovkami let, jenomže data teprve nyní dosáhla objektivu jeho dalekohledu.“

„Dobře – ale moje otázka zůstává.“

Bylo nezvyklé, aby se Ž'vaern tak zapojil do dialogu. Potvrdili jsme si svůj dojem s Emmanem tím, že jsme se po sobě tázavě podívali. Třeba se matarrhita skutečně chystal něco říct.

„Po apertu v roce 2700 se různí teoři pokoušeli provádět s Clathrandovým tvrzením různé věci,“ řekla Moyra. „Každý si pro to zvolil odlišný přístup v závislosti na svém chápání času a na svém celkovém přístupu k metateorie. Například –“

„Je příliš pozdě večer na uvádění příkladů,“ řekla Ignetha Foralová.

Celou místnost to zchladilo a zdálo se, že to ukončilo diskusi, dokud Ž'vaern do následného ticha nevyhrkl: „Souvisí to nějak se Třetím vyplněním?“

Následovalo mnohem delší ticho.

Jedna věc byla, když jsme se o těchto věcech šeptem zmínili vzadu v kuchyni já s Emmanem. I tak jsem při tom měl mučivě nepříjemné pocity. Ale že to téma nadnesl Ž'vaern *při mesálu* za účasti (a pod dohledem) sækulárů, bylo daleko, nepoměrně daleko horší než ta nejhorší neomaleness. Naznačit, že znaváci nějakým způsobem zavinili Třetí vyplnění – *to* byla pouze nejapnost, jaká dovede pokazit večírek. Ale nasadit takové představy do hlav mimořádně vlivným sækulárům byla nezodpovědnost hraničící se zradou.

Frát Jad konečně přerušil mlčení potlačovaným smíchem – tak hlubokým, že jej audiosoustava sotva dokázala přenést. „Ž'vaern porušuje tabu!“ konstatoval.

„Nevidím žádný důvod, proč by to mělo být zakázané téma,“ řekl Ž'vaern, který se ani trochu nestyděl.

„Jak na tom byli při Třetím vyplnění matarrhitě?“ zeptal se Jad.

„Podle dobové ikonografie jsme stejně jako deolateri neměli nic společného s rétory ani inkantátory, a tak jsme byli považováni za –“

„Nevinné vzhledem k tomu, čím jsme se provinili my?“ otázala se Asquin, která jako by si ten okamžik vybrala k tomu, aby přestala být milá.

„Každopádně,“ pokračoval Ž'vaern, „jsme přesídlili na ostrov hluboko v jižních polárních oblastech a naučili jsme se žít z dostupných rostlin, ptáků a hmyzu. Tam jsme propracovali svou tradiční kuchyni, která – jak jsem si vědom – mnohým z vás připadá nechutná. Vzpomínáme na Třetí vyplnění s každým soustem, které bereme do úst.“

Poprvé od chvíle, kdy Ž'vaern upustil doprostřed stolu tu velkou smrdutou bombu, jsem z reproduktoru zaslechl poposedání, odkašlávání a cinkání nádobí. Jenže pak to Ž'vaern všechno zničil nanovo tím, jak otázku odpálil zpátky na Jada: „A co vaši lidé? Edhar byl jeden z Nedotčených, ne?“ Znovu zavládlo napětí. Clathrand pocházel z Edhara; zdálo se, že Ž'vaern rozvíjí

teorii, podle níž by Clathrandovo dílo bylo základem, který inkantátoři zužitkovali; teď upozorňoval na skutečnost, že Jadovu matému se *nějakým zázrakem* podařilo sedm desítek let odolávat vyplnění.

„Úžasné,“ zvolal Emman. „Horší už to ani být nemůže.“

„Dobře, že tam nejsem,“ poznamenala Tris.

„Arsibalt musí umírat,“ řekl jsem. Naši pozornost upoutal tichý zvuk ze zadní části kuchyně: Orhan, Ž’vaernův fámulus, tam celou dobu mlčky stál. Bylo snadné zapomenout, že tam je, když mu člověk neviděl do tváře.

„Teprve jsi na konvox dorazil, fráte Ž’vaerne,“ řekla súra Asquin, „proto ti odpustíme, že jsi zatím neslyšel, co se stalo v posledních několika týdnech veřejným tajemstvím: že Trojice nedotčených jsou úložiště jaderného odpadu a jako takové byly pravděpodobně pod ochranou sækulární moci.“

Jestli to pro Ž’vaerna byla novinka, nezdálo se, že by mu připadala příliš významná.

„Tohle k ničemu nevede,“ prohlásila Ignetha Foralová. „Je čas posunout se dál. Účelem konvoxu – a tohoto mesálu – je přinášet výsledky. Ne si dělat přátele nebo vést zdvořilostní konverzaci. Politika toho, čemu říkáte sækulární moc, vůči matémovému světu je taková, jaká je, a žádné *faux pas* nad dezertem ji nezmění. Jistě víte, že Spalovač světů přinutil lidi, aby napřeli své úvahy jistým směrem – přinejmenším tam, kde pracuji já.“

„Kam byste si přála, aby se naše konverzace ubírala zítra, madam tajemnice?“ zeptala se súra Asquin. Nemusel jsem jí vidět do tváře, abych poznal, že ji to pokárání doopravdy zasáhlo.

„Chci se dozvědět, kdo – *co* – jsou Geometři zač a kde se tu vzali,“ řekla Ignetha Foralová. „Jak se sem dostali. Jestli budeme muset celý večer rozebírat polykosmickou metateoriku, abychom na tyto otázky dostali odpověď, budiž! Ale nemluvme o ničem jiném, co není pro danou záležitost předmětné.“

Obroda: Historická událost oddělující starý matémový věk od praktického věku, obvykle datovaná kolem roku -500, během níž se brány matémů otevřely a znaváci se rozešli do sækulárního světa. Charakterizovaná náhlým rozkvětem kultury, teorického pokroku a výzkumů.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Lichotil jsem si, že frát Jad se mnou možná bude chtít mluvit; koneckonců mě poslal na výpravu, při které jsem třikrát málem přišel o život. Ale na rozdíl od Moyry nebyl ten typ, který by se po mesálu ochomýtal v kuchyni,

debatoval s fámuly a umýval nádobí. Než jsme skončili s úklidem, byl už kdovíkdě, kam na konvozu ukládali tisícovkáře, když je nepoužívali.

Byl to další z důvodů, proč jsem chtěl vypátrat Lia. Cestou ze Svante Edhara na Blyovu kupu nám oběma Jad projevil důvěru – alespoň jsme si to mysleli –, když naznačil, že je nepřírozeně starý. Pokud jsem chtěl vyhledat Jada a dovést dialog do dalšího stadia – ať už se to vyvine jakkoli –, Lio by u toho měl být se mnou.

Jediný problém byl, že kolem mě podle všeho vyrašila družina: Emman, Arsibalt a Barb. Pokud bych ty tři přivedl na schůzku odbojového spiknutí, jehož byl teď Lio členem, Arsibalt by omdlel a museli bychom ho do cely odtáhnout, Barb by to vyžvanil celému konvozu a Emman by nás nahlásil potentátům.

Když jsem vytíral podlahu v kuchyni, dostal jsem nápad, že bych je mohl místo toho zavést do Jesryho lukubu. S trochou štěstí bych se tam mohl některých, nebo dokonce všech zbavit.

Zatímco jsme se snažili najít Jesryho, dostihla nás informace – v Emmanově případě prostřednictvím zprávy v čudle, my ostatní jsme rozluštili kódované vyzvánění ze zvonice na Srázu –, že lukub byl zrušen. Vlastně bylo až do odvolání pozastaveno všechno kromě laboratoria a mesálu, a mesál nám zůstal jenom proto, že jsme museli jíst, abychom mohli pracovat. Zbytek času jsme měli za úkol analyzovat loď Geometrů. Sækulárové měli syntaktické systémy pro konstrukci a zobrazování trojrozměrných modelů složitých objektů, a tak teď cílem bylo vytvořit takový model kosmické lodi, která obíhá naši planetu, věrný až po poslední vzpěru, dvířka a svár – anebo přinejmenším model jejího vnějšího pláště, který byl tím jediným, co jsme z ní viděli. Emman se v používání tohoto modelovacího systému vyznal, a tak byl odvolán, aby se mohl v laboratoriu společně se spoustou aitů. Jak jsem to chápal, ve skutečnosti sám žádné modelování neprováděl – jen se staral o to, aby systém běžel. Ti z nás, kteří měli teorickou průpravu, byli přiděleni do nových laboratorií, jejichž úkolem bylo hloubat nad fototypy z minulé noci a začleňovat je do modelu.

Některé z těch úkolů byly náročnější než jiné. Pochopit pohonný systém, ve kterém na sebe vzájemně působily proudy plazmy a tlačný plát, bylo obtížné dokonce i pro Jesryho. Dostal za úkol rozluštit tajemství baterií rentgenových laserů. Já jsem byl v týmu, který analyzoval dynamiku celé lodi ve velkém měřítku. Předpokládali jsme, že uvnitř ikosaedru některé části rotují, aby vytvářely pseudogravitaci. Takže to byl obrovský setrvačnick. Když loď manévrovala – tak, jak k tomu byla přinucena minulou noc –, mezi roztočenými a stabilizovanými částmi musely vznikat gyroskopické síly, se kterými si musela poradit nějaká ložiska. Jak velké byly ty síly? A jak vůbec ta věc manévrovala? Žádné trysky – žádné raketové motory – se nezažehly. Žádné pohonné bomby neexplodovaly. Přesto se Sedr pozoruhodně hbitě otočil. Jediné rozumné vysvětlení bylo, že v sobě ukrývá soustavu silových

gyroskopů – rychle rotujících setrvačnicků –, které se dají použít ke konzervaci a uvolnění pohybové energie. Představte si okružní dráhu táhnoucí se po vnitřním povrchu ikosaedru tak, aby tvořila uzavřený kruh, a nákladní vlak, který po ní jezdí v nekonečné smyčce. Pokud by vlak začal brzdit, přenesl by něco ze svého momentu hybnosti na ikosaedr a přinutil by jej, aby se roztočil. Uvolněním brzd a pomyslným šlápnutím na plyn by mohl působení obrátit. Od minulé noci bylo evidentní, že Sedr obsahuje půl tuctu takových systémů – vždy dva opačně orientované pro každou ze tří os. Jak mohly být velké a kolik energie si mohly s lodí vyměňovat? Co by to mohlo napovídat o materiálu, ze kterého jsou vyrobeny? A obecněji, co můžeme z přesného měření toho, jak Sedr manévroval, odvodit o velikosti, hmotnosti a rychlosti rotace obytné části, která se skrývá uvnitř?

Arsibalt byl přidělen k týmu, který využíval výstupy ze spektrografie a další data k určování toho, které části lodi byly vyrobeny ve kterém kosmu – anebo zda byla celá loď zhotovena v jediném. Barb měl spolu s dalšími porozumět trojúhelníkové soustavě vzpěr, které byly pozorovány, jak vybíhají ze stabilizované části lodě. A tak dál. Uběhlo takhle už šest hodin, během nichž jsem byl naprosto pohlcený problémem, k jehož řešení jsem byl spolu s týmem pěti dalších teořů přidělen. Neměl jsem ani chvilku času myslet na něco jiného, dokud se někdo neozval, že vychází slunce, a nedostali jsme zprávu, že na jídlo se máme dostavit na velké prostranství před ministrem, u paty Srázu.

Cestou tam jsem se pokusil na několik minut z hlavy vytěsnit otázky ohledně setrvačnicků a zamyslet se nad celistvějším obrazem. Ignetha Foralová se předchozího večera nijak netajila svou netrpělivostí. Když jsme vyšli z mesalanu, ocitli jsme se v konvoxu, který byl rychle přeorganizován – po sækulárním způsobu. Všichni jsme teď byli jako praktikové, pracovali jsme na malých dílčích částech problému, který v jeho úplnosti možná nikdy nenahlédneme. Byla tato změna trvalá? Jaký dopad by to mělo na hnutí, o kterém mluvil Lio? Byla to záměrná strategie, kterou chtěli potentáti to hnutí zadusit? To, co mi Lio řekl, mě naplnilo úzkostí, a měl jsem strach, co bych se dozvěděl, pokud bych někdy zavítal do Alina lukubu. Proto se mi ulevilo, že byl uložen k ledu. Spiknutí minulou noc nemohlo nijak pokročit. Ale jiná moje část si dělala obavy, jak by mohlo zareagovat na to, že je zaháněno hlouběji do ilegality.

Snídaně se podávala venku, u dlouhých stolů, které na prostranství rozestavili vojáci. Pro nás to bylo výhodné – ale stylem to bylo podivné a rušivě sækulární, a byl to další náznak toho, že matémoví hierarchové ztratili moc nebo se jí vzdali ve prospěch potentátů.

Když jsem se vynořil z řady s kusem chleba, máslem a medem, všiml jsem si drobné ženy, která si právě sedala k jinak prázdnému stolu. Rychle jsem tam došel a posadil se naproti ní. Mezi námi byl stůl, takže odpadaly rozpaky, jestli se máme obejmout, políbit nebo si potřást rukou. Věděla, že tam jsem,

ale dlouho zůstávala shrbená nad talířem a hleděla na jídlo, a připadalo mi, jako by nabírala sílu, než zvedla oči a podívala se do mých.

„Je tohle místo obsazené?“ zeptal se blížící se bratr v komplikovaně poskládané role. Věnoval mi lichotivý pohled, jaký jsem se naučil spojovat s těmi, kteří chtějí podlézat edhariánům.

„Vypadni!“ řekl jsem. Poslechl.

„Poslal jsem ti několik dopisů,“ řekl jsem. „Nevím, jestli jsi je dostala.“

„Jeden mi předal Osa,“ odpověděla. „Otevřela jsem ho až po tom, co se to stalo s Orolem.“

„Proč?“ zeptal jsem se. Snažil jsem se, aby můj hlas zněl vlídně. „Vím o Jesrym –“

Velké oči se s bolestí – ne, s rozhořčením – zavřely a ona zavrtěla hlavou. „Zapomeň na to. Prostě se dělo příliš mnoho jiných věcí. Nechtěla jsem se rozptylovat.“ Opřela se na své skládací židli a povzdechla si. „Po Ztrestání Oritheny jsem si říkala, že bych se možná měla víc otevřít. Získat nadhled, jak říkají záhradbaři. Tak jsem si přečetla tvůj dopis. Myslím –“ Čelo jí zbrzdily vrásky. „Nevím, co si myslím. Je to, jako bych prožila tři různé životy. Před vokátem. Mezi vokátem a Orolovou smrtí. A potom. A tvůj dopis – úctyhodné dílo, ne že ne – byl napsaný pro Alu o dva životy zpátky.“

„Myslím, že podobné příběhy bychom mohli vyprávět všichni,“ podotkl jsem.

Pokrčila rameny, přikývla a dala se do jídla.

„Tak mi povídej o svém současném životě,“ zkusil jsem.

Podívala se na mě, dívala se trochu moc dlouho, než aby to bylo příjemné. „Lio mi řekl, že jsi mluvil.“

„Ano.“

Konečně přerušila oční kontakt, nechala pohled zabloudit ke snídaňovým stolům, které se pomalu zaplňovaly unavenými fráty a súrami, a dál přes trávníky a věže Tredegarhu. „Přivezli mě sem, abych organizovala lidi. Tak to dělám.“

„Ale ne tak, jak si představovali?“

Rychle zavrtěla hlavou. „Je to složitější, Erasme.“ Zabilo mě, když jsem ji slyšel vyslovit mé jméno. „Je to tak, že jakmile jednou rozběhneš nějakou organizaci, ožije vlastním životem – vlastní logikou. Kdybych to někdy předtím *dělala*, asi bych *věděla*, že to tak bude – připravila bych se na to.“

„No tak – netrýzni se.“

„Já se netrýzním. To ty mi navlékáš emoce, jako šaty panence.“

Zmocnil se mě starý pocit – podivná směsice podráždění, lásky a touhy cítit to silněji.

„Oni totiž věděli od začátku, že konvox je zranitelný. Nabízející se cíl, pokud by pakt vstoupil do válečného stavu.“

„Pakt?“

„Říkáme tomu teď PAKD – jako Pangea-Antarkt-Kvator-Diasp. Není to tak antropomorfní, jako když se řekne Geometri.“

Byl jsem v pokušení říct: *Jenže oni jsou antropomorfní*. Ale udusil jsem to v sobě.

„Já vím,“ řekla s očima upřenýma na mě, „oni *jsou* antropomorfní. Nech to být. Říkáme jim prostě PAKD.“

„Což o to, taky jsem se divil,“ řekl jsem. „Zdá se riskantní soustředit všechny ty chytré lidi na jednu čtvereční míli.“

„Jistě, ale oni mi znovu a znovu vtloukali do hlavy, že riziko je to *hlavní*, o co tady jde. Otázka zní, co se dá získat výměnou za takové riziko?“

Znělo mi to jako ten typ organizačních pyndů, které ze sebe vždycky chrlili nabubřelí záhradbáři, kteří se neobtěžovali s definováním pojmů. Ale zdálo se, že pro Alu je podivuhodně důležité, jestli poslouchám, chápu a souhlasím. Dokonce na chvíli natáhla ruku a položila ji na moji, čímž vyostřila mou pozornost. Absolvoval jsem tedy malou pantomimu, abych naznačil, jak zpracovávám, co řekla, a že s tím souhlasím. „Tím ziskem tady je, že by konvox mohl udělat něco zpola užitečného, než bude zničen?“ zeptal jsem se.

Zřejmě to obstálo, neboť Ala pokračovala: „Přidělili mě ke zmírnění rizik, což je pynd, který znamená, že jestli PAKD podnikne něco, čím nás vyděsí, konvox se rozprchne jako hejno much, když uvidí plácačku. Ale místo abychom se rozprchli náhodně, provedeme to systematicky, organizovaně – aítové tomu říkají antiroj – a zůstaneme na Retikulu, abychom mohli dál plnit základní funkce konvoxu, přestože budeme pobíhat všude možně.“

„Na tom jsi začala dělat hned? Jakmile tě evokovali?“

„Ano.“

„Takže jsi věděla od začátku, že bude konvox.“

Zavrtěla hlavou. „Věděla jsem, že ho plánují – vlastně plánujeme. Nevěděla jsem jistě, jestli k němu doopravdy dojde – anebo kdo bude povolán. Když se začal rýsovat, tak i tyto plány, na kterých jsem pracovala, dostaly ostřejší obrysy, získaly hloubku. A pak to najednou bylo jasné – nevyhnutelné.“

„Co bylo najednou jasné?“

„Co nás frát Corlandin učil o Obrodě?“

Pokrčil jsem rameny. „Ty ses učila víc než já. Konec starého matémového věku. Brány starých matémů rozražené – v některých případech vytržené ze závěsů. Znavači rozptýlení po sækulu – dobrá, myslím, že už vím, kam to směřuje...“

„To, co jsem měla na žádost sækulární moci naplánovat – aniž bych to chápala –, by bylo v mnoha ohledech k nerozeznání od Druhé obrody,“ řekla Ala. „Protože brány by otevřel nejenom Tredegarh, Razi. Jestli dojde na válku s PAKDem, budou se muset rozptýlit všechny koncenty. Znavači se budou pohybovat mezi normální populací – smísí se s ní – splynou s ní. Přesto spolu budeme dál v kontaktu prostřednictvím Retikula. To znamená –“

„Aitů,“ řekl jsem.

Přikývla a usmála se, nadchla se pro ten úkol, pro obraz, který vykreslovala. „V každé buňce kočovných znavačů musí být nějaký aita. A nebude možné nadále udržovat znavače oddělené od aitů. Antiroj bude mít své úkoly a budou se velice lišit od těch, jakým se znavači tradičně věnovali. Jejich práce bude mít přímý sækulární význam.“

„Druhý praktický věk,“ řekl jsem.

„Přesně tak!“ Celá se rozpálila. Já jsem to rozrušení cítil taky. Ale couvl jsem před ním, když jsem si uvědomil, že by to mohlo nastat pouze v případě, že se ocitneme v otevřené válce. Ona to vycítila také a tvář se jí stáhla do výrazu, jaký jsem si u ní představoval, když seděla na poradě s vysokými vojenskými veliteli. „Začalo to,“ řekla mnohem tišším hlasem – a já jsem podle *toho* poznal, že myslí tu věc, o které mi pověděl Lio – „začalo to na setkání s vůdci buněk. Totiž, každá z buněk – skupin, na které se rozpadneme, jestli spustíme operaci Antiroj – má svého vůdce. Setkávala jsem se s nimi, rozdávala jsem jim evakuační plány, seznamovala je s těmi, kdo náleží do jejich buněk.“

„Takže to je –“

„Předem určené. Ano. Každý na konvoxu už byl přidělen do nějaké buňky.“

„Ale mně nikdo –“

„Nebyl jsi informován,“ řekla Ala. „Nikdo nebyl – kromě vůdců buněk.“

„Nechtěli jste lidi zneklidnit – rozptylovat je –, nemělo smysl jim to říkat,“ vytušil jsem.

„Což se změní,“ řekla a rozhlédla se, jako by tu změnu očekávala *ted'*. A skutečně jsem si všiml, že do areálu přijelo několik dalších vojenských dunikolů a zaparkovalo na jednom konci tohoto refektáře pod širým nebem. Vojáci chystali zvukovou aparaturu. „Proto jíme všichni společně.“ Odfrkla si. „Proto *vůbec* jím. Je to moje první jídlo, které stojí za řeč, za poslední tři dny. *Ted'* si můžu chvíli odpočinout – dát věcem volný průběh.“

„Ale co se bude dít?“

„Každý dostane batoh a pokyny.“

„Určitě není náhoda, že se to děje venku pod jasnou oblohou,“ poznamenal jsem.

„*Ted'* uvažuješ jako Lio,“ řekla pochvalně, se soustem chleba v puse. Polkla a pokračovala: „Má to být zastrašovací strategie. PAKD uvidí, co děláme, a jak doufáme, uhodne, že se připravujeme na rozptýlení. Když budou vědět, že jsme připravení se téměř okamžitě rozprchnout, bude je to míň podněcovat, aby na Tredegarh zaútočili.“

„To má logiku,“ řekl jsem. „Asi k tomu budu mít za chvíli mnoho dalších otázek. Ale říkalas něco o setkání s veliteli buněk –?“

„Říkala. Víš, jak to se znavači chodí. Nic neberou v běžném významu. U všeho pronikají pod povrch. Všechno se podrobuje dialogu. Setkávala jsem

se s těmi lidmi po malých skupinkách – vůdců buněk vždycky bylo půl tuctu. Vysvětlovala jsem jim jejich pravomoci a odpovědnost, modelovala různé varianty. A ukázalo se, že v každé skupině jsou jeden nebo dva lidé, kteří to chtějí dovést dál než ostatní. Zasadit to do širší historické perspektivy, udělat srovnání s Obrodou a tak dál. Ta věc, o které ti vyprávěl Lio, toho byla výsledkem. Několik z těchhle lidí – jednoduše jsem jim v přiděleném čase nedokázala odpovědět na všechny otázky. Proto jsem jejich jména napsala na seznam a řekla jsem jim: ‚Později uděláme návaznou schůzku, abychom vaše obavy probrali, ale bude to muset být lukub, protože jindy nemám čas.‘ A načasování se náhodou shodlo – můžeš to považovat za šťastné nebo nešťastné, jak chceš – se Ztrestáním Oritheny.“

V tom okamžiku jsme byli vyrušeni, neboť ožila zvuková aparatura. Jedna žena z hierarchů požádala, aby „následující osoby“ předstoupily – přistoupily k nákladákům, kde vojáci vybalovali palety s nákladem vojenských ruksaků, předem nabalených a přeplněných. Ta žena očividně ještě nikdy nemluvila do zvukového zesilovacího zařízení, ale rychle tomu přišla na kloub a začala vyvolávat jména frátů a sūr. Ti, kteří byli vyzváni, začali pomalu, zpočátku nejistě vstávat ze svých židlí a postupovat uličkami mezi stoly. Rozhovory na krátký okamžik utichly, načež se rozběhly znovu v úplně jiném tónu, jak lidé začali pokřikovat a spekulovat.

„Dobrá,“ řekl jsem, „takže jsi v lukubu, sedíš někde v křídárně, se všemi těmi nejpředantičtějšími, nejhlasilitějšími vůdci buněk –“

„Kterí jsou mimochodem úžasní!“ přerušila mě Ala.

„To si umím představit,“ řekl jsem. „Ale všichni chtějí ta témata rozebírat do hloubky – ve stejném okamžiku, kdy ty dostáváš zprávu o té nešťastné ženě z Antarktu, která obětovala život –“

„A o tom, co pro ni udělal Orolu,“ připomněla mi. A tady musela na nějakou dobu přestat mluvit, protože ji v nestřeženém okamžiku přemohl smutek. Dívali jsme se, nebo jsme dělali, že se díváme, jak se znavači vracejí ke svým židlím, každý s ruksakem pověšeným přes rameno a jakousi visačkou nebo blikátkem kolem krku.

„Každopádně,“ začala a odmlčela se, aby si odkašlala, protože její hlas zněl chraptivě, „to byla ta nejpodivnější věc, kterou jsem kdy zažila. Čekala jsem, že budeme mluvit do svítání a stejně nedojdeme k dohodě. Ale bylo to přesně naopak. My jsme tam s dohodou už *přišli*. Všichni jednoduše *věděli*, že musíme navázat kontakt s frakcí, která tu ženu poslala dolů. A že i v případě, že by sækulárové něco takového nedovolili, prostě, jakmile bychom se rozptýlili v antiroj –“

„Jak by nám v tom mohli zabránit?“

„Přesně.“

„Lio říkal něco o využití laserových naváděcích hvězd na velkých dalekohledech k posílání signálů?“

„Ano. Hovořilo se o tom. Co já vím, někteří to možná dokonce *dělali*.“

„Kdo to vymyslel?“

Zarazila se.

„Nevykládej si to špatně!“ ubezpečil jsem ji. „Je to geniální nápad.“

„Vymyslel to Orol.“

„Ale s ním jste přece nemohli mluvit –!“

„Orol to ve skutečnosti sám *udělal*,“ řekla Ala zdráhavě a pozorně mě sledovala, aby viděla, jak zareaguji. „Ze Svante Edhara. Vloni. Jeden ze Sammannových kolegů přišel k M & M a objevil důkaz.“

„Důkaz?“

„Orol naprogramoval laserovou naváděcí hvězdu na M & M, aby na obloze kreslila analemu.“

Před týdnem nebo před měsícem bych odmítl, že by to mohla být pravda. Ale teď ne. „Takže Lodoghir měl pravdu,“ povzdechl jsem si. „To, z čeho Orola na plénu obvinil, bylo absolutně přesné.“

„Bud' tak,“ řekla Ala, „nebo změnil minulost.“

Nezasmál jsem se.

Pokračovala: „Měl bys taky vědět, že Lodoghir je jedním z téhle skupiny, o které jsem ti vyprávěla.“

„Frát Erasmus z Edhara,“ vyvolal hlas z reproduktoru.

„Tak,“ řekl jsem, „asi bych se měl jít podívat, do které buňky jsi mě zařadila.“

Zavrtěla hlavou. „Tak to není. Dozvíš se to, až přijde ten pravý čas.“

„Jak se budeme moci s naší buňkou setkat, když nevíme, koho máme hledat?“

„Jestli k tomu dojde – jestli bude vydán rozkaz –, tvoje visačka ožije a řekne ti, kam máš jít. Až tam dorazíš,“ řekla Ala, „tak další lidé, které tam potkáš, budou zbytek tvé buňky.“

Pokrčil jsem rameny. „To zní docela rozumně.“ Náhle totiž zvažněla a já jsem nedokázal přijít na to proč. Vrhla se přes stůl a chytila mě za ruku. „Podívej se na mě,“ řekla. „Podívej se na mě.“

Když jsem se na ni podíval, uviděl jsem v jejích očích slzy a na tváři měla výraz nepodobný žádnému, jaký jsem u ní kdy viděl. Možná že stejně vypadal můj obličej ve chvíli, kdy jsem se podíval dolů z otevřených dveří letounu a poznal jsem Orola. Ala mi tím výrazem sdělovala něco, co neměla sílu vyjádřit slovy. „Až se k tomuhle stolu vrátíš, budu pryč,“ řekla. „Jestli se už neuvidíme, než k tomu dojde –“ a já jsem cítil, že v její mysli tohle tkví jako jistota, „musíš vědět, že jsem udělala strašlivé rozhodnutí.“

„To přece děláme všichni, Alo! Měl bych ti vyprávět o některých *svých* strašlivých rozhodnutích za poslední dobu.“

Ale to už mě setřásala, snažila se mě silou své vůle přimět, abych její slova pochopil.

„Nedá se něco udělat, abys změnila názor? Dát to do pořádku? Napravit to?“

„Ne! Chci říct, že jsem udělala strašlivé rozhodnutí v tom smyslu, jako udělal Orolo strašlivé rozhodnutí před branami Oritheny.“

Chvíli mi trvalo, než jsem to pochopil. „*Strašlivé*“, řekl jsem nakonec, „ale *správné*.“

Nato se jí slzy vyřinuly tak prudce, že musela zavřít oči a obrátit se ke mně zády. Pustila mou ruku a začala vrávoravě odcházet, shrbená v ramenu, jako by ji právě někdo bodl do zad. Vypadala jako ten nejmenší člověk na celém konvoxu. Všechna má přirozenost mi velela, abych se za ní rozběhl a objal ji kolem těch vychrtlých ramen. Ale věděl jsem, že by mi rozbila židli o hlavu.

Došel jsem k nákladáku a vyfasoval svůj ruksak a visačku: obdélníkovou destičku, něco jako malý fotomnemnický tablet, který byl vymazán.

Pak jsem se vrátil k tomu, abych odhadoval tenzor setrvačnosti lodi Geometrů.

* * *

Většinu odpoledne jsem prospal, a když jsem se probudil, cítil jsem se hrozně. Právě když si mé tělo zvyklo na místní čas, udělal jsem v tom znovu nepořádek tím, že jsem zůstával dlouho vzhůru.

Do Avrachonova záhrobku jsem se vypravil brzy. Večerní recept vyžadoval hodně loupání a krájení, tak jsem si vzal nůž a prkýnko na přední verandu a pracoval jsem tam, částečně proto, abych si užil posledních slunečních paprsků, ale zčásti také v naději, že se mi podaří zastavit fráta Jada, až půjde na mesál. Avrachonův záhrobek byl velký kamenný dům, ne až taková pevnost jako některé další matémové stavby, které bych mohl jmenovat, s balkóny, kupolemi a oblými arkýři, které ve mně probouzely přání, abych byl tammím členem a mohl vykonávat denní práci v tak okouzlivém a malebném prostředí. Jako by jediným záměrem architekta bylo probudit v srdcích znavačů závist a přimět je k intrikám a trikům, které by je tam mohly dostat. Měl jsem štěstí, že mi tak výjimečný řetězec událostí umožnil aspoň tolik, že jsem mohl hodinu sedět na verandě a loupat zeleninu. Rozhovor s Alou mi však připomněl, že bych měl využít příležitost, dokud se naskytá. Záhrobek se nacházel na pahorku, takže jsem měl dobrý výhled na široké trávníky, které se táhly mezi ostatními záhrobky a kapitulami. Skupiny znavačů přicházely a odcházely. Někteří vzrušeně hovořili, jiní mlčeli, shrbení a vyčerpaní. Frátové a súry spali nahodile rozesetí po celém areálu, zabalení do svých rol, sféry pod hlavou jako polštáře. Vidět jich tolik, oděných tak rozmanitými styly, mi opět připomnělo, jak pestrý je matémový svět – což jsem si nikdy neuvědomil, dokud jsem nepřišel sem –, a ukázalo Alina slova o Druhé obrodě v ještě jiném světle. Představa vytržení bran ze závěsů byla svým způsobem vzrušující, jednoduše proto, že představovala takovou velkou změnu. Ale znamenalo by to konec všeho, co znavači budovali 3700 let?

Dívali by se lidé v budoucnosti na prázdné minstry s posvátnou úctou a říkali by si, že jsme se museli zbláznit, když jsme z takových míst odešli?

Byl jsem zvědavý, kdo další by mohl být přidělen do mé buňky a jaké úkoly by nám ti, kteří operaci Antiroj řídí, mohli zadat. Rozumný odhad byl, že prostě zůstanu se svou novou skupinou z laboratoria a budeme dál pracovat v podstatě na stejných věcech. Budeme obývat prostory nějakého kasina v náhodném městě, mořit se nad schémata lodí, jíst sækulární stravu, kterou nám budou nosit nevzdělaní sluhové v uniformách. Do mé současné skupiny patřili dva pozoruhodní teoři, jeden z Baritoe a jeden z koncentu z Moře moří. Ostatní byli obyčejní a představa, že bych byl na cestu poslán s nimi, se mi nijak zvlášť nezamlouvala.

Čas od času jsem zahlédl někoho ze Zvonivého údolí a srdce se mi rozbušilo o něco rychleji, když jsem si představil, jaké by to bylo být v buňce s nimi! Samozřejmě to byla jen moje zdivočelá fantazie – v takové společnosti bych byl hůř než zbytečný –, ale fantazírovat o tom bylo zábavné. Nedalo se odhadnout, co by jejich buňka asi dostala za úkol. Ale určitě něco zajímavějšího než odhadování tenzorů setrvačnosti. Nejspíš něco nesmírně nebezpečného. Takže možná bylo lepší, že byli úplně jiná třída než já.

Anebo – hádal jsem v podobném, ale zároveň velice odlišném duchu – jak by asi vypadala buňka fráta Jada a jaké druhy úkolů by byly přiděleny jí? Když jsem to zpětně hodnotil, uvědomil jsem si, jakého se mi dostalo privilegia, že jsem směl několik dní cestovat v tisícovkářově společnosti! Pokud mi bylo známo, byl to jediný milenář na celém konvoxu.

Stačilo by mi, kdybych mohl být v buňce alespoň s jedním členem svého starého týmu natahovačů hodin z Edhara. Přesto jsem pochyboval, že se to stane. Na Ale bylo dost nápadně poznat, že ji některý aspekt jejího rozhodnutí, která v souvislosti s rozdělováním lidí do buněk udělala, trápí, a přestože jsem nemohl vědět, co přesně ji tak trýzní, přece jen mi to sloužilo jako varování, abych se nenechal ukolébat k představám, že budu na cestě zažívat pohodu se svými starými přáteli. Vzhledem k respektu – byl jsem v pokušení nazvat to zbožnou úctou –, s jakým na nás edhariány mnozí na konvoxu pohlíželi, bylo nepravděpodobné, že by mohlo několik z nás být soustředěno do jedné buňky. Rozdělí nás do co největšího počtu buněk. Budeme vůdci a budeme osamělí právě tak, jako byla osamělá Ala.

Frát Jad přicházel směrem od Srázu. Napadlo mě, jestli ho ubytovali úplně nahoře, v matému tisícovkářů. Pokud ano, musel trávit spoustu času zdoláváním schodů. Poznal mě z dálky a zamířil přímo ke mně.

„Orola jsem našel,“ řekl jsem, i když to Jad samozřejmě už věděl. Pokýval hlavou.

„Je to politováníhodné – co se stalo,“ odvětil. „Orolo by časem prošel labyrinty a stal by se mým spolufrátem na Skalisku, a bylo by bývalo dobré pracovat vedle něj, pít jeho víno a sdílet jeho myšlenky.“

„Jeho víno bylo příšerné,“ řekl jsem.

„Tak tedy sdílet jeho myšlenky.“

„Zdálo se, že hodně věcí pochopil,“ řekl jsem. A přál jsem si zeptat se *jak* – rozluštil snad zprávy zašifrované ve zpěvech tisícovkářů? Ale nechtěl jsem ze sebe udělat hlupáka. „Myslí si – myslel si, že jste vyvinuli nějakou praktiku. Ať dělám, co dělám, vychází mi, že to vysvětluje váš vysoký věk.“

„Ničivé účinky radiace na živé systémy se dají vysledovat až po interakce mezi jednotlivými částicemi – fotony, neutrony – a molekulami zasaženého organismu,“ poukázal.

„Kvantové jevy,“ řekl jsem.

„Ano, a tak se buňka, která právě prodělala mutaci, a buňka, která ji neprodělala, nacházejí ve dvou vyprávních, která odděluje jen jediné rozvětvení Hemnova prostoru.“

„Stárnutí,“ řekl jsem, „je způsobeno chybami při přepisu v sekvencích dělicích se buněk – což jsou také jevy na kvantové úrovni –“

„Ano. Není obtížné pochopit, jak mohla vzniknout uvěřitelná a vnitřně soudržná mytologie, podle níž ti, kteří manipulují s jaderným odpadem, vynalezli praktiku na odstraňování škod způsobených ozářením a později ji rozšířili na zmírňování důsledků stárnutí a tak dál.“

Připadalo mi, že jeho a *tak dál* zahrnuje strašnou spoustu možností, ale rozhodl jsem se nestáčet debatu tímto směrem. „Uvědomuješ si,“ řekl jsem, „jak výbušnou sílu ta mytologie má, pokud by se rozmohla v sækulu?“

Pokrčil rameny. Sækulum nebyla jeho starost. Ale konvox, to bylo něco jiného. „Najdou se tady takoví, kteří velice touží po tom, aby ta mytologie povýšila na skutečnost. Poskytlo by jim to útěchu.“

„Ž'vaern měl k tomu zvláštní otázky,“ řekl jsem a kývl jsem hlavou směrem k průvodu matarrhitů, který se ubíral přes trávník opodál.

Byl to trik. Doufal jsem, že si s frátem Jadem vytvořím pojítka, když mu dám příležitost, aby se mnou souhlasil, že ti lidé jsou divní a protivní. Ale on z toho vyklouzl. „Od nich se toho dá naučit víc než od kohokoli jiného na konvoxu.“

„Opravdu?“

„Nebylo by ani možné věnovat zahaleným dostatek pozornosti.“

Dva matarrhité se oddělili od průvodu a zamířili k Avrachonově záhrobku. Několik okamžiků jsem Ž'vaerna s Orhanem pozoroval, jak se k nám blíží, a přemýšlel jsem, co na nich Jad vidí. Pak jsem se otočil zpátky k tisícovkáři. Ale on zatím proklouzl dovnitř.

Ž'vaern a Orhan přišli mlčky, a když se se mnou na verandě poněkud škrobeně pozdravili, vstoupili do záhrobku.

Arsibalt a Barb byli sto kroků za nimi.

„Výsledky?“ zeptal jsem se.

„Kus PAKDské lodi chybí!“ oznámil Barb.

„Ta konstrukce, kterou jste zkoumali –“

„Tam byl právě ten chybějící kus přípevněný!“

„Co myslíte, že to bylo?“

„Evidentně mezikosmický přepravní prostředek!“ ušklíbl se Barb. „Nechtěli, abychom ho viděli, protože je přísně tajný! A tak ho zaparkovali o kus dál ve sluneční soustavě.“

„Co tvoje skupina, Arsibalte?“

„Lod' je poslepovaná z dílců zkonstruovaných ve všech čtyřech kosmech PAKDu,“ oznámil Arsibalt. „Je to jako archeologické vykopávky. Nejstarší část je z Pangey. Zůstává z ní velice málo. Z Diaspu je jen pár drobných kousků. Většinu lodi tvoří materiál z antarktského a kvatorského kosmu – máme poměrně slušnou jistotu, že z těch dvou je Kvator kosmem, který lod' navštívila jako poslední.“

„Dobrá práce!“ řekl jsem.

„A co ty – k jakým výsledkům se dopracovala tvoje skupina, Razi?“ zeptal se Barb.

Sbíral jsem si věci a chystal jsem se jít dovnitř. Arsibalt se přišoural, aby mi pomohl. „Zašplouchalo to,“ řekl jsem.

„Zašplouchalo?“

„Když se onehdy večer Sedr pootočil, rotace nebyla pravidelná. Trochu se rozkolébal. Vyvozujeme z toho, že rotační část obsahuje velké množství stojaté vody, a když na ni zapůsobí nenadálá rotace, voda zašplouchá.“ A pustil jsem se do dlouhé přednášky o vyšších harmoniích šplouchání a o tom, co všechno to znamená. Barb ztratil zájem a odešel dovnitř.

„O čem ses bavil s frátem Jadem?“ zeptal se Arsibalt.

Neměl jsem dobrý pocit z toho, že bych měl vyzradit tu část, která se týkala praktiky, a tak jsem – pravdivě – odpověděl: „O matarrhitech. Prý je máme sledovat – učit se od nich.“

„Myslíš, že chce, abychom je špehovali?“ zeptal se fascinovaně Arsibalt. To mi vnučko myšlenku, že Arsibalt je z nějakého důvodu špehovat *chce*, a rád by měl Jadovo požehnání.

„Řekl, že by ani nebylo možné věnovat zahaleným dostatek pozornosti.“

„Tak to formuloval!?“

„Hodně podobně.“

„Řekl ‚zahaleným‘, a ne ‚matarrhitům‘?“

„Ano.“

„Nejsou to vůbec žádní matarrhité!“ zašeptal rozrušeně Arsibalt.

„Jestli dovolíš, vezmu si to,“ řekl jsem. Arsibalt už se totiž v horlivé snaze pomoci natáhl pro prkýnko. Nůž jsem zabavil.

„Vážně myslíš, že jsem *tak* šílený, že mi není možné svěřit ostré předměty?“ ohradil se schlíple Arsibalt.

„Arsibalte! Jestli to nejsou matarrhité, tak co jsou zač? Převlečení potentáti?“

Zatvářil se, jako by mi chtěl vyzradit velké tajemství, ale přišla súra Tris a on zmlkl.

„Vezmu tvou hypotézu v úvahu,“ řekl jsem, „a zvážím ji na přezmenu s druhou možností – která zní, že matarrhité jsou matarrhité.“

Syntaktické fakulty: Skupiny uvnitř matémového světa v období po Rekonstituci, obecně odvozující svůj původ od Proka. Jejich pojmenování je odvozeno od přesvědčení, že jazyk, teorika atd. jsou v podstatě hry, jež se hrají se symboly, které postrádají sémantický obsah. Tuto myšlenku je možné vystopovat ke starým sfénikům, kteří byli častými oponenty Theléna a Protase na Periklynu.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Frát Lodoghir řekl: „Jsme už na třetím mesálu. První se zdál být o světových stopách v Hemnově prostoru jakožto o způsobu, jak pochopit fyzický vesmír. Což pro mě bylo přijatelné, dokud nevyšlo najevo, že je to bílý kůň hýlejského teorického světa. Druhý byl výlet do cirkusu – s tím rozdílem, že místo abychom s pusou dokořán civěli na hadí ženy, kejklíře a kouzelníky, obdivovali jsme intelektuální salta nazad, polykání mečů a odvádění pozornosti, jichž se stoupenci HTS musejí dopouštět, pokud nechtějí být odvrženi jako náboženský kult. To je celkem v pořádku, bylo dobré, že to ze sebe dostali, a já chválím edhariánskou pluralitu, že nám na mesálu takto odhalila karty. Cha. Ale co teď můžeme říct k aktuální záležitosti – kterou je, pokud by snad někdo zapomněl, PAKD a otázka, čeho jsou schopní a jaké mají záměry?“

„Za prvé, proč vypadají jako my?“ zeptala se súra Asquin. „To je otázka, ke které se v myšlenkách znovu a znovu vracím.“

„Díky, sуро Asquin!“ zvolal jsem v kuchyni. Posypával jsem vršek zapékané mísy strouhankou. „Nemůžu uvěřit, jak málo pozornosti se tomuhle drobnému detailu věnovalo.“

„Lidé jednoduše nevědí, co si o tom myslet – nemají představu, kde začít,“ řekla súra Tris. A jako na potvrzení se z reproduktoru ozval šum hlasů. Otevřel jsem dvířka trouby, strčil jsem mísu dovnitř a posunul jsem ji na střed ručně kovaného železného roštu. Frát Lodoghir se rozhovořil o paralelní evoluci: jak se na Arbře vyvinuly fyzicky podobné, ale nepříbuzné druhy, aby na různých kontinentech zaplnily podobné mezery.

„Hájíš své stanovisko dobře, fráte Lodoghire,“ řekl Ž’vaern, „ale já jsem přesvědčený, že podobnosti jsou *příliš* velké, než aby je mohla vysvětlit paralelní evoluce. Proč mají Geometři pět prstů, z nichž jeden je palec postavený proti ostatním prstům? Proč ne sedm prstů a dva palce?“

„Máš o PAKDu nějaké poznatky, které byly nám ostatním zatajeny?“ zeptal se Lodoghir. „To, co říkáš, platí pro jeden exemplář, který jsme *viděli* – antarktskou ženu. Další tři druhy Geometrů mohou klidně mít prstů *sedm*.“

„Samozřejmě máš pravdu,“ řekl Ž’vaern. „Ale samotná korespondence Antarktu a Arbre se zdá být příliš velká, než aby se dala vysvětlit paralelní evolucí.“

Spor na toto téma vydržel po celou dobu polévky. My fámulové jsme chodili sem a tam, vrávorali jsme a bokem jsme se protahovali mesalanem ucpaným ruksaky. Bylo nám totiž řečeno, že nemáme ruksaky ani na okamžik spustit z očí – abychom je i v případě, že by rozkaz k rozchodu provázela výpadek energie nebo nějaká katastrofa, která by vyplnila vzduch prachem a kouřem, dokázali najít i poslepu. Jelikož my fámulové jsme s nimi dost dobře nemohli chodit servírovací chodbou, přizpůsobili jsme si pravidla tím, že jsme je nechali srovnané podél stěny chodby. Dójiní měli ty své za židlemi v mesalanu a visačky si po dobu jídla přehodili přes rameno.

Ignetha Foralová ukončila rozpravu o prstech a palcích pohledem na síru Asquin, která místnost umlčela dalším ze svých autoritativních odkašláním. „Bez dalších dat není možné hypotézu paralelní evoluce racionálně vyhodnotit.“

„Souhlasím,“ řekl Lodoghir rozlítostněným tónem.

„Jestli jsem pochopila argumentaci fráta Paflagona, alternativní hypotézou se zdá být jakýsi únik informací knotem, je to tak?“

Frát Paflagon se zatvářil trochu nejistě. „Když se řekne *únik*, zní to jako nějaká porucha. O nic takového nejde – pouze normální tok anebo, chcete-li, prosakování světovým OAG.“

„To prosakování, o kterém mluvíš: doposud jsem si myslel, že nejde o nic víc než o teory, kteří spatřují nadčasové pravdy o rovnoramenných trojúhelnících,“ řekl Lodoghir. „Neustále narůstající grandióznost těchto tvrzení by mě neměla překvapovat, ale nechceš teď po nás, abychom uvěřili něčemu ještě kolosálnějšímu? Oprav mě, jestli se mýlím: ale nepokusil ses právě spojit prosakování informací knotem s biologickou evolucí?“

Rozpačitá pauza.

„Na evoluci přece *věříš*, ne?“ pokračoval Lodoghir.

„Ano, i když někomu jako Protas, jehož pohled na HTS a tak dál byl nepokrytě mysticky pohanský, by to mohlo znít podivně,“ řekl Paflagon. „Ale každá moderní verze protasismu musí být slučitelná se zavedenými teoriemi nejen kosmografickými, ale i evolučními. Nesouhlasím však s *polemickou* částí tvého prohlášení, fráte Lodoghire. Není to větší tvrzení, ale menší, racionálnější.“

„Ach, omluvám se! Myslel jsem, že když jsi tvrzení rozšířil, je větší, nebo ne?“

„Tvrdím jen to, co je racionální. To – jak jsi ty sám zdůraznil při svém plénu s frátem Erasmem – bývá *menší*, ve smyslu méně složitějšího tvrzení. Já

tvrdím jen to, že informace procházejí knotem určitým způsobem, který je analogický tomu, jak procházejí z minulosti do přítomnosti. *Jednou* z věcí, které při svém postupu dělají, je to, že navozují fyzicky měřitelné změny v nervové tkáni...“

„To je ta část,“ řekla na ujasněnou súra Asquin, „kdy vidíme pravdy o knoönech.“

„Ano,“ přisvědčil Paflagon, „z čehož nám vzejde HTS a teorický protasismus, který frát Lodoghir tolik miluje. Ale nervová tkáň je *jenom tkáň*, je to *jen hmota* řídicí se přírodními zákony. Není magická ani duchovní, bez ohledu na to, co si můžete myslet o mých názorech na tuto věc.“

„Opravdu *moc* se mi ulevilo, že tě slyším to říct!“ odvětil Lodoghir. „Než mi frát Erasmus přinese dezert, budu tě mít v prokánském táboře!“

Paflagon se na chvíli odmlčel, aby potlačil smích, a pak pokračoval: „Nemohl bych uvěřit tomu všemu, co jsem právě řekl, bez předpokladu nějakého nemystického, teoricky srozumitelného mechanismu, jímž mohou ‚více hýlejské‘ světy způsobovat fyzické změny v ‚méně hýlejských‘ světech, které se vůči nim na knotu nacházejí ‚ve směru proudění‘. A nevidím žádný zjevný důvod, proč předpokládat, že *všechny* tyto interakce se musejí týkat rovnoramenných trojúhelníků a že jedinou hmotou, která je ovlivňována, je čirou náhodou nervová tkáň v mozcích teorů! *To* by tedy bylo ambiciózní tvrzení, a dosti zvláštní!“

„Na *něčem* se shodneme!“ řekl Lodoghir.

„Mnohem ekonomičtější tvrzení, ve smyslu Gardanova přezmenu, je to, že ten mechanismus – ať už je jakýkoli – působí na *každou* hmotu bez ohledu na to, jestli ta hmota je nebo není součástí živého organismu – nebo teora! Jde jen o to, že se tu projevuje observační zkreslení.“

Několik hlav přikývlo.

„Observační zkreslení?“ zeptal se Ž’vaern.

Súra Asquin se k němu otočila a řekla: „Světlo hvězd dopadá na Arbre stále – dokonce i v pravé poledne –, ale kdybychom celou noc spali, nikdy bychom se o existenci hvězd nedozvěděli.“

„Ano,“ přitakal Paflagon, „a stejně jako kosmograf může hvězdy vidět jen na tmavé obloze, můžeme hýlejský tok pozorovat pouze tehdy, když se projeví jako vjemy knoöňů v našem vědomí. Podobně jako světlo hvězd v poledne, je přítomen *vždycky*, funguje *vždycky*, ale zaznamenán a identifikován jako něco pozoruhodného je *pouze* v kontextu čisté teorie.“

„Ehm, jelikož vy edhariáni jste tak zdatní v zahrabávání tvrzení do svých proslavů, dovoluji mi něco vyjasnit,“ řekl Lodoghir. „Prohlásil jsi právě, že za paralelní vývoj Arbeřanů a Geometrů je odpovědný hýlejský tok?“

„Ano,“ řekl Paflagon. „Je takový proslav v pořádku?“

„Mnohem stručnější, děkuji,“ odvětil Lodoghir. „Ale stále věříš v evoluci.“

„Ano.“

„V tom případě musíš říkat, že hýlejský tok má vliv na přežití – nebo alespoň na schopnost určitých organismů šířit své sekvence,“ řekl Lodoghir. „Protože tak se stalo, že my i Antarktové máme pět prstů, dvě nosní dírky a všechno to ostatní.“

„Fráte Lodoghire, děláš mou práci za mě!“

„*Někdo* to udělat musí. Fráte Paflagone, jaký *možný* scénář by mohl ospravedlnit tohle všechno?“

„Já nevím.“

„Ty nevíš?“

„Ke Ztrestání Oritheny došlo teprve před deseti dny. Data stále přicházejí. Ty, fráte Lodoghire, jsi teď v první linii výzkumu další generace protasismu.“

„Nedokážu ti ani říct, jak jsem z toho neklidný – opravdu, raději bych jedl to, co jí frát Ž’vaern. Co to vlastně *je*?“

„Konečně frát Lodoghir položil dobrou otázku,“ ozval se Arsibalt. Emman s námi zacloumal; naši pozornosti se dožadovalo překypění. Oba jsme přesně věděli, o čem to Lodoghir mluví. Stálo to na sporáku a my jsme se kolem toho celý večer nervózně protahovali. *Dušené vlasy s kostičkami balícího materiálu a úlomky krovek* nebo něco takového. Vypadalo to, že ty vlasy jsou zelenina. Co však Lodoghira a ostatní v mesálu znepokojovalo, bylo třaskavé křupání krovek, nebo co to bylo, mezi Ž’vaernovými stoličkami. Slyšeli jsme ty zvuky dokonce z reproduktoru.

Arsibalt se rozhlédl, aby si ověřil, že Emman a já jsme v kuchyni jediná. „Jelikož jsem sám příslušníkem asketického, uzavřeného, meditativního řádu,“ řekl, „neměl bych nejspíš proti ubohým matarrhitům vystupovat s takovou kritikou –“

„No tak, do toho!“ řekl Emman. Statečně se snažil opravit prasklou zapékací mísu.

„Dobře, když jinak nedáte!“ řekl Arsibalt. Ochránil si ruku záhybem své roly a nadzvedl pokličku. Odhalil tak bublající bahno ze zamřelého býlí, po okrajích zdobené nebezpečně vypadajícími krunýři. „Myslím, že to zachází trochu moc daleko, když se v průběhu tisíciletí selektivně pěstují potraviny, které jsou pro všechny nematarrhity odpudivé.“

„Vsadím se, že to bude jedna z těch věcí, které nejsou tak hrozné, jak vypadají, zní, působí na omak a páchnou,“ řekl jsem, zatímco jsem zadržoval dech a blížil se k hrnci.

„Kolik?“

„Prosím?“

„O kolik se vsadíš?“

„Navrhuješ, abychom to zkusili?“

„Navrhuju, abys to zkusil *ty*.“

„Proč jenom já?“

„Protože *ty* jsi přišel se sázkou a *ty* jsi teor.“

„Co jsi potom *ty*?“

„Badatel.“

„Takže ty si budeš zaznamenávat moje příznaky? Navrhneš mi po smrti vitrážové okno?“

„Jasně, vsadíme je přímo tam,“ řekl Arsibalt a ukázal na větrací otvor ve stěně, velký přibližně jako moje pěst.

Emman se posunul blíž. Karvall a Tris, které přišly z mesalanu, stály velice blízko u sebe a dívaly se.

To, že mě pozorují osoby ženského pohlaví, všechno změnilo. „O co se vsadíme?“ řekl jsem. „Já nemám nic než tři kusy majetku.“ A jedním z nejstarších pravidel matémového světa bylo, že o rolu, šňůru a sféru se sázet nesmíme.

„Vítěz dnes nemusí umývat nádobí,“ navrhl Arsibalt.

„Platí,“ řekl jsem. Bylo to jednoduché; abych sázku vyhrál, stačilo tvrdit, že to není tak hrozné, a nepozvracet se – přinejmenším ne před Arsibaltem. A i kdybych prohrál, užíval jsem si nejrůznější dětinská uspokojení z toho, jak nádherně zděšeně reagovaly Tris a Karvall, když jsem z té břechky cosi vylovil a vložil si to do úst. Byla to kostka nějaké (hádal jsem) tvarohovité, zkvašené hmoty, omotaná zvadlými vějířovitými listy a posázená několika křupavými krovkami. Zatímco jsem ty druhé pronásledoval jazykem, listy mi sklouzly do půli hltanu a donutily mě křečovitě polknout. Kostku stáhly s sebou, jako když mořské řasy zabíjejí plavce. Musel jsem chvíli kašlat a nutit se ke zvracení, abych tu rostlinnou hmotu dostal zpátky do úst, kde jsem ji mohl slušně rozkousat. Dodalo to dění jistou dramatičnost a pro ostatní to tak bylo mnohem zábavnější. Zvedl jsem ruku, abych dal najevo, že všechno je v pořádku, a beze spěchu jsem rozkousal, co zbývalo – nechtěl jsem si pořezat vnitřnosti ostrými kousky. Nakonec to všechno odešlo v mazlavé, vláknité, pichlavé změti dolů. Odhadoval jsem šest ku čtyřem, že se to nevrátí nahoru. „Vlastně to není o tolik horší,“ řekl jsem, „než jenom stát nad hrcem a přemýšlet o tom.“

„Jak to chutná?“ zeptala se Tris.

„Přiložila sis někdy jazyk na vývody z baterie?“

„Ne. Ani jsem baterii nikdy neviděla.“

„Hmm.“

„Tak, pokud jde o tu sázku –“ začal nejistě Arsibalt.

„Ano,“ řekl jsem, „hodně štěstí s úklidem. A prosím tě, až budeš mít v práci ty zapékačí mísy, zapoj do toho záda, jo?“

Dřív, než mohl Arsibalt něco namítnout, zazvonil mu zvonek. Tris a Karvall se smály tomu, jaký výraz měl ve tváři, když se kradl z kuchyně ven.

V mesalanu se dójinové vypytaovali Ž'vaerna – mnohem opatrněji – na jeho jídlo, ale frát Paflagon se znovu zakousl do načatého tématu: „Tak jako kosmografové, kteří ve dne spí a v noci pracují, protože tehdy jsou vidět hvězdy, budeme se my muset lopotit v laboratoři vědomí, což je jediné nám známé prostředí, kde jsou účinky hýlejského toku pozorovatelné.“ A pak něco

pošeptal Arsibaltovi. Vzápětí dodal: „I když místo jediného HTS bychom teď měli mluvit o knotu; tok prosakuje složitou sítí kosmů, které jsou ‚vice teorické‘ neboli ‚původnější‘ než ten náš.“

Arsibalt se vrátil do kuchyně. „Paflagon nechce mě. Chce tebe.“

„Proč by měl chtít mě?“ zeptal jsem se.

„Jistě to nevím,“ řekl Arsibalt, „ale včera jsem si s ním povídal a zmínil jsem se o některých tvých rozhovorech s Orolem.“

„Och. Tak to ti teda *moc* děkuju!“

„Tak si vytáhni ze zubů ten šrapnel a mazej tam!“

A tak se stalo, že jsem po celou dobu hlavního chodu tlumočil dva své ekebské dialogy s Orolem: první o tom, že základem vědomí je rychlé a plynulé vytváření světů uvnitř mozku, a druhý, ve kterém Orolo argumentoval, že to je nejenom možné, nejenom uvěřitelné, ale ve skutečnosti *snadné*, pokud člověk o vědomí uvažuje jako o překlenování souboru lehce odlišných verzí mozku, z nichž každá je ve styku s lehce odlišným kosmem. Paflagon to nakonec vyjádřil líp: „Jestliže je Hemnův prostor krajina a každý kosmos představuje jediný geometrický bod v ní, pak určité vědomí je jako kolečko světla, které se jako kužel světla z reflektoru pohybuje po té krajině – jasně osvětluje množinu bodů – kosmů –, které jsou blízko u sebe, s polostínem, který na okrajích rychle přechází do tmy. V jasném středu kuželu dochází k proskakování mezi mnoha variantami mozku. Z poloosvětleného okraje přichází příspěvků méně a ze stínů za ním žádné.“

Vděčně jsem couvl ke zdi a sám jsem se snažil zmizet ve stínech.

„Jsem zavázán frátu Erasmovi, že nám umožnil sedět a jíst, když jinak musíme své jídlo tak často přerušovat hovorem,“ řekl nakonec Lodoghir. „Možná bychom si měli vyměnit místa a umožnit fámulům, aby si sedli a v klidu se najedli, zatímco je dójini budou poučovat!“

Barb se kdákavě rozesmál. Poslední dobou projevoval čím dál větší náklonnost k Lodoghirovu důvtipu, což ve mně budilo znepokojivý dojem, že Lodoghir je možná jenom Barb, který zestárl. Ale po krátkém přemítání jsem tak smutnou představu odmítl.

Lodoghir pokračoval: „Rád bych, abyste věděli, že plně chápu Paflagonovu předchozí poznámku o využití vědomí coby laboratoře k pozorování takzvaného hýlejského toku. Ale opravdu nemáme na víc? Není to nic jiného než přežvýkání evenedrické datonomie v její nejprimitivnější podobě!“

„Strávila jsem dva roky v Baritoe tím, že jsem psala práci o evenedrické datonomii,“ zmínila se Ignetha Foralová. V jejím hlase bylo slyšet spíš pobavení než zlost.

Opustil jsem místnost, což mi připadalo politicky vhodnější než se nahlas rozesmát. V kuchyni jsem si pak nalil pití a opřel jsem se rukama o stůl, abych ulevil nohám.

„Není ti nic?“ zeptala se Karvall. Byli jsme jediní dva fámulové v místnosti.

„Jsem jenom unavený – stálo mě to hodně sil.“

„No, říkala jsem si, že mluvíš opravdu dobře – jestli pro tebe má moje mínění nějakou cenu.“

„Díky,“ řekl jsem, „má pro mě velkou cenu, vážně.“

„Arcisúra Moyra říká, že teď skutečně něco děláme.“

„Co prosím?“

„Věří, že tomuto mesálu chybí už jen malý krůček k tomu, aby přišel s novými myšlenkami, místo aby jenom omílal ty staré.“

„Hm, od tak význačného lority to je tedy vážně něco!“

„Říká, že je to všechno zásluha PAKDu. Kdyby nepřiletěl a neposkytl nám nová data, nemuselo by k tomu nikdy dojít.“

„Můj přítel Jesry to rád uslyší,“ řekl jsem. „Toužil po tom celý život.“

„Po čem jsi toužil celý život ty?“ zeptala se Karvall.

„Já? Nevím. Asi být tak chytrý jako Jesry.“

„Dnes večer jsi byl tak chytrý jako nikdo.“

„Díky!“ řekl jsem. „Jestli je to pravda, tak je to jenom díky Orolovi.“

„A díky tomu, že jsi byl statečný.“

„Někteří by řekli hloupý.“

Kdybych při snídani neabsolvoval ten rozhovor s Alou, nejspíš bych se někdy touhle dobou do Karvall zamilovával. Ale byl jsem si poměrně jistý, že Karvall mě *nemiluje* – pouze konstatuje fakta, jak je vidí ona. Stát tady a přijímat komplimenty od atraktivní mladé ženy bylo docela příjemné, ale byla to zkušenost o celý řád nižší než ono setrvalé brnění, jako když má člověk prst v elektrické zásuvce, které jsem zažíval i při těch nejkratších výměnách s Alou.

Měl jsem ze sebe taky vysypat nějaké komplimenty, ale pro tentokrát jsem tak statečný *nebyl*. Lorité měli v sobě určitou vznešenost, která odrazovala. Věděl jsem, že svým propracovaným stylem – holením hlavy, hodinami vázání uzlů, jen aby se oblékli – projevují úctu těm, kteří byli před nimi, každý den si připomínají, kolik práce musí člověk udělat, aby se dostal do obrazu a byl schopný třídit nové myšlenky od starých. Ale to, že jsem té symbolice rozuměl, mi Karvall ještě nečinilo o nic přístupnější.

Z reproduktoru nás vyrušil Ž'vaernův zvláště modulovaný hlas. „Vzhledem k tomu, jak uzavřeně my matarrhité žijeme, je možné, že ani súra Moyra neslyšela o tom, koho uctíváme jako svante Atamanta.“

„To jméno mi nic neříká,“ přiznala Moyra.

„Byl to pro nás nejnadanější a nejpečlivější introspekcionista, který kdy žil.“

„Introspekcionista? To je nějaké pracovní zařazení ve vašem řádu?“ zeptal se Lodoghir, nikoli nevlídně.

„Klidně by mohlo být,“ odpověděl Ž’vaern. „Posledních třicet let svého života zasvětil tomu, že hleděl do měděné mísy.“

„Co bylo na té míse tak zvláštního?“ zeptala se Ignetha Foralová.

„Nic. Ale napsal, nebo spíš nadiktoval deset pojednání, ve kterých vysvětloval všechno, co se mu odehrává v mysli, když se do mísy dívá. Mnohé z toho má stejnou příchut’ jako Orolovy meditace o kontrafaktuálech: jak Atamantova mysl doplnila zraku ukrytou zadní část povrchu mísy pomocí domněnek o tom, jak musí vypadat. Z takových myšlenek odvodil metateoriku kontrafaktualů a spoluexistence, která, abych tu dlouhou historku zkrátil, je dokonale slučitelná se vším, co bylo na našich prvních dvou mesálech řečeno o Hemnově prostoru a světových stopách. Vyslovil tvrzení, že *všechny* možné světy *skutečně existují* a jsou každým coulem stejně reálné jako ten náš. Následkem čehož ho mnozí zavrhlí jako šílence.“

„Ale to je přesně to, co předpokládá polykosmická interpretace,“ řekla súra Asquin.

„Jistě.“

„A co naše diskuse z druhého večera? Má k tomu svante Atamant co říct?“

„Přemýšlel jsem o tom velmi usilovně. Devět z jeho pojednání se totiž z větší části týká prostoru. Pouze jedno je o času, ale jeho přečtení je považováno za obtížnější než přečtení ostatních devíti dohromady! Pokud však *existuje* aplikovatelnost jeho díla na hýlejský tok, ukrývá se někde v Desátém pojednání. Včera v noci jsem si je přečetl znovu; byl to můj lukub.“

„A co měděná mísa pověděla Atamantovi o času?“ zeptal se Lodoghir.

„Nejdřív bych vám měl říct, že byl zběhlý v teorii. Věděl, že zákony teorie jsou časově inverzní a že směr šipky času se dá určit pouze změřením míry neuspořádanosti v systému. Zdá se, že sám kosmos k času nepřihlíží. Důležitý je pouze pro nás. Vědomí je to, co ustavuje čas. Konstruujeme čas z okamžitých vjemů, které přitékají v každém okamžiku našimi smyslovými orgány. Pak ustupují do minulosti. Co je to, čemu říkáme minulost? Je to soustava záznamů zakódovaných v naší nervové tkáni – záznamů, které vyprávějí soudržný příběh.“

„O těchto záznamech jsme již slyšeli,“ připomněla Ignetha Foralová. „Jsou podstatné pro obraz Hemnova prostoru.“

„Ano, madam tajemnice, ale dovolu mi teď doplnit něco nového. Poměrně dobře to v sobě koncentruje myšlenkový experiment s mouchami, netopýry a červy. Neprojevujeme našemu vědomí dostatečné uznání za to, že dokáže přijímat od smyslů data, která jsou zkreslená, nejednoznačná a protichůdná, a třídit je: říct ,tento soubor dat se rovná měděné míse, která je přede mnou teď a byla přede mnou před okamžikem‘, propůjčit tomu, co vnímáme, nezaměnitelnost, *specifičnost*. Víím, že vám náboženský jazyk může být nepříjemný, ale vypadá jako zázrak, že to naše vědomí dokáže.“

„Ale z pohledu evoluce je to naprosto nezbytné,“ podotkl Lodoghir.

„Jistě! Ale tím to není míně pozoruhodné. Schopnost našeho vědomí *vidět* – ne jenom tak, jak vidí špizolap (přijímáním a zaznamenáváním dat), ale *identifikováním* věcí – měděných mís, melodií, obličejů, krásy, myšlenek – a zpřístupňováním těchto věcí poznání –, taková schopnost je podle Atamanta nejhlubším základem veškerého racionálního uvažování. A když může vědomí identifikovat na základě vlastností měděné mísy, proč by nemohlo identifikovat rovnoramenné trojúhelníky nebo Adrakhonovy věty?“

„To, co popisuješ, není nic víc než rozpoznávání vzorů a následně přiřazování názvů ke vzorům,“ řekl Lodoghir.

„Tak by to řekli syntaktikové,“ odvětil Ž'vaern. „Já bych ale řekl, že jsi to obrátil. Vy prokáváte máte teorii – model – toho, co obnáší vědomí, a podřizujete tomu všechno ostatní. Vaše teorie se stává základem všech možných tvrzení a na procesy vědomí je pohlíženo jako na pouhé jevy, které mají být z pohledu té teorie vysvětleny. Atamant říká, že jste se stali obětí uvažování v kruhu. Nemůžete svou základní teorii vědomí rozvinout bez toho, že byste využili moc, s níž vědomí dokáže uchopit data a propůjčit jim specifčnost, a tudíž je pro vás nesoudržné a kruhové, pokud máte tuto teorii následně použít k vysvětlení základního fungování vědomí.“

„Rozumím Atamantovu stanovisku,“ řekl Lodoghir, „ale nevyhostil se takovým krokem z racionální teoretické rozpravy? Tato moc vědomí tak nabývá určitý mystický statut – nedá se zpochybnit nebo prozkoumat, prostě *je*.“

„Naopak, nic nemůže být racionálnější než začít u toho, co je dané tím, co pozorujeme, a položit si otázku, jak se stalo, že to pozorujeme, a tu pak důkladně a pečlivě prošetřit.“

„Dovol tedy, abych se zeptal takto: s jakými výsledky dokázal Atamant dodržováním tohoto postupu přijít?“

„Když se rozhodl pokračovat tímto způsobem, dopustil se zprvu několika chybných začátků, skončil v několika slepých uličkách. Ale jádrem věci je toto: vědomí se uskutečňuje ve fyzickém světě, na fyzickém vybavení –“

„Vybavení?“ zeptala se ostře Ignetha Foralová.

„Nervové tkáni nebo snad nějakém umělém zařízení s podobnými schopnostmi. Jde o to, že má k dispozici to, co by aiové označili za hardware, technické vybavení. Atamantovým předpokladem přesto je, že i samotné vědomí, ne jen ono vybavení, je primární realitou. Celý kosmos tvoří fyzická hmota a vědomí. Dejte pryč vědomí a zbude jenom prach; přidejte vědomí – a získáte objekty, myšlenky a čas. Ten příběh je dlouhý a spleťitý, ale Atamant nakonec odhalil plodnou řadu otázek zakořeněných v polykosmické interpretaci kvantové mechaniky. On tento předpoklad poměrně rozumně vztáhl na své oblíbené téma –“

„Měděnou mísu?“ zeptal se Lodoghir.

„Komplex jevů spojených s vědomím, který představoval jeho vnímání měděné mísy,“ opravil ho Ž'vaern, „a v tomto rámci je vysvětloval.“ A Ž'vaern – dnes večer nezvykle hovorný – pokračoval tím, že nám přednesl

kalkus, ve kterém shrnul Atamantova zjištění o měděné míse. Jak nás upozornil, mělo to hodně společného s dialogy, o kterých jsem referoval několik minut předtím já, a vedlo to ke stejnému základnímu závěru. Ve skutečnosti se to *tolik* opakovalo, že jsem se v první chvíli podivil, proč si s tím dává tu práci, pokud nemá být jediným výsledkem ukázat, jaký byl tenhle Atamant geniální, a připsat si bod pro tým matarrhitů. Jako fámulus jsem mohl přicházet a odcházet po libosti. Ž'vaern se nakonec propracoval k tvrzení, které jsme slyšeli už dřív, že systémy vybavené vědomím běžně využívají proskakování, k němuž dochází mezi různými kosmy v okolí časového bodu, v němž se jejich světové stopy rozešly.

Lodoghir řekl: „Prosím vás, něco mi vysvětlete. Žil jsem v dojmu, že k tomu proskakování, o kterém je řeč, může dojít pouze mezi dvěma kosmy, které jsou *přesně* stejné až na rozdíl v kvantovém stavu *jediné* částice.“

„To můžeme potvrdit,“ řekla Moyra, „protože situace, kterou jsi právě popsal, je přesně stejná jako to, co se zkoumá při laboratorních experimentech. Je poměrně snadné zkonstruovat zařízení, které ten scénář vyjadřuje: ‚má ta částice spin nahoru, nebo dolů?‘, ‚prochází foton levou štěrbinou, nebo pravou štěrbinou?‘ a tak dál.“

„To se mi ulevilo!“ prohlásil Lodoghir. „Bál jsem se, že budeš tvrdit, že tohle proskakování je totéž jako hýlejský tok.“

„Já jsem přesvědčený, že ano,“ řekl Ž'vaern. „Musí to tak být.“

Lodoghir se zatvářil rozhořčeně. „Ale sůra Moyra nám právě teď vysvětlila, že jedinou formou mezikosmického proskakování, pro které máme experimentální důkazy, je ta, při níž se dva kosmy shodují až na stav *jediné* částice. Kdežto hýlejský tok podle jeho stoupenců propojuje kosmy, které jsou úplně odlišné!“

„Když se podíváš na svět skrze stéblo slámy, uvidíš z něj jen maličkou část,“ řekl Paflagon. „Experimenty toho typu, o kterém mluvila Moyra, jsou všechny v naprostém pořádku – nejen to, jsou svým způsobem skvělé –, ale vypovídají nám *pouze* o jednočásticových systémech. Pokud bychom dokázali vymyslet lepší experimenty, mohli bychom pravděpodobně pozorovat nové jevy.“

Frát Jad hodil na stůl svůj ubrousek a řekl: „Vědomí zesiluje slabé signály, které, jako pavučiny napnuté mezi stromy, propojují jednotlivá vyprávění. Co víc, zesiluje je *selektivně*, a vytváří tak zpětnovazební smyčky, které vyprávění usměrňují.“

Ticho až na zvuk toho, jak to Arsibalt křídou zapisuje na stěnu. Vklouzl jsem do mesalanu.

„Byl bys tak laskavý a rozvinul to tvrzení?“ promluvila nakonec sůra Asquin. Zalétla pohledem k dílu Arsibaltových rukou a řekla: „Pro začátek, co myslíš zesilováním slabých signálů?“

Frát Jad vypadal, jako by pořádně nevěděl, kde začít, a neměl na to náladu, ale Moyra byla odvážná: „Ty ‚signály‘ jsou interakce mezi kosmy,

zodpovědné za kvantové jevy. Jestliže nesouhlasíte s polykosmickou interpretací, musíte pro tyto jevy najít nějaké jiné vysvětlení. Pokud s ní ale souhlasíte, pak, abyste zajistili její slučitelnost s tím, co víme o kvantové mechanice už dávno, musíte přistoupit na premisu, že kosmy do sebe rušivě zasahují, když se jejich světové stopy nacházejí blízko u sebe. Pokud se omezíte na jeden konkrétní kosmos, je možné toto proskakování interpretovat jako signál – dosti slabý, poněvadž se týká jen několika částic. Jsou-li tyto částice na asteroidu uprostřed ničeho, sotva na tom záleží. Ale pokud se tyto částice náhodou nacházejí na určitých kritických místech v mozku, může se přece stát, že ty ‚signály‘ v konečném důsledku pozmění chování organismu, kterému ten mozek dodává život. Ten organismus je sám o sobě mnohem větší než cokoli, co by mohla za normálních okolností kvantová interference ovlivnit. Když si člověk představí *společenstva* takových organismů, která přetrvávají dlouhá časová období a v některých případech se dopracují k technologiím schopným změnit svět, pochopí význam tvrzení fráta Jada, že vědomí zesiluje slabé signály, které propojují kosmy.“

Ž'vaern energicky přiřkoval. „To odpovídá něčemu, co jsem od Atamanta četl včera večer. Vědomí, napsal, je svou povahou nečasoprostorové. Avšak zapojuje se do časoprostorového světa, když myslící bytosti reagují na svá poznání a vynakládají úsilí na komunikaci s *jinými* myslícími bytostmi – což je něco, co mohou udělat pouze prostřednictvím svých časoprostorových těl. Tak se dostáváme ze solipsistického světa – takového, který je vnímán pouze jedním subjektem a pouze pro něj je reálný – ke světu *intersubjektivnímu* – takovému, ve kterém si mohu být jistý, že *ty* vidíš měděnou mísu a že specifčnost, kterou jí připisuješ, harmonizuje s mojí.“

„Děkuji vám, súro Moyro a fráte Ž'vaerne,“ řekla Ignetha Foralová. „Pokud frát Jad hodlá setrvat u svých gnómických způsobů, byli byste vy nebo někdo jiný ochotni rozluštit i druhou část jeho výroku?“

„Mělo by mi být potěšením,“ ozval se frát Lodoghir, „protože frát Jad pokaždé, když otevře ústa, mluví víc a víc jako prokáanec!“ Lodoghir si těmito slovy získal značnou pozornost, a několik okamžiků si ji vychutnával, než pokračoval: „Domnívám se, že *selektivním* zesílením myslí frát Jad to, že ne *celé* interkosmické proskakování se zesílí – pouze *něco* z něj. Abych citoval příklad súry Moyry, proskakování působící na elementární částice balvanu hluboko ve vnějším vesmíru nemá žádný účinek.“

„Žádný *mimořádný* účinek,“ opravil ho frát Paflagon, „žádný *nepředvídatelný* účinek. Ale pozor, v souvislosti s tím balvanem zodpovídá za *všechno*: jak balvan pohlcuje a znovu vyzařuje teplo, jak se v něm rozpadají jádra a tak dál.“

„Ale to všechno se statisticky jaksi zprůměruje, takže se ve skutečnosti jeden balvan nedá odlišit od druhého,“ řekl Lodoghir.

„Ano.“

„Jde o to, že jediné proskakování, které *může* být zesíleno vědomím, je to, které působí na nervovou tkáň.“

„Nebo na jakýkoli jiný systém obdařený vědomím,“ řekl Paflagon.

„Takže tu máme *pro začátek* výlučný selektivní proces, kdy z celého proskakování, které probíhá v libovolném okamžiku mezi naším kosmem a všemi ostatními kosmy, jež mu jsou dostatečně nablízku, aby bylo proskakování vůbec možné, jeho obrovsky drtivá převaha působí pouze na skály a další materiál, který není dostatečně komplexní, aby na ono proskakování zareagoval způsobem, jaký bychom považovali za zajímavý.“

„Ano,“ řekl Paflagon.

„Omezme tedy svou diskusi na ten nekonečně malý zlomek proskakování, které náhodou zasahuje nervovou tkáň. Jak jsem řekl před okamžikem, již *to samo* nám dává selektivnost.“ Lodoghir pokynul hlavou k tabuli. „Ale frát Jad, ať už to bylo jeho úmyslem nebo ne, otevřel dveře další výběrové proceduře, která zde může působit. Naše mozky tyto ‚signály‘ přijímají, ano. Jsou však víc než pasivní přijímače. Nejsou to pouze krystalková rádia! Počítají. Uvažují. *Výstupy* těchto úvah se nedají žádným způsobem jednoduše předpovědět na základě jejich vstupů. A tyto výstupy jsou vědomé myšlenky, které máme, rozhodnutí, jež provádíme, naše společenské interakce s jinými myslícími bytostmi, a chování celých společností v průběhu věků.“

„Děkuji, fráte Lodoghire,“ řekla Ignetha Foralová a otočila se, aby znovu přelétla zrakem tabuli. „A chtěl by se někdo ujmout ‚zpětnovazebních smyček‘?“

„Ty dostáváme zadarmo,“ řekl Paflagon.

„Jak to myslíte?“

„Je to už součástí toho modelu, o kterém jsme mluvili, nic dalšího nemusíme přidávat. Už jsme pochopili, jak mohou slabé signály, zesílené speciálními strukturami nervové tkáně a společenstev myslících bytostí, vést ke změnám ve vyprávění – v konfiguraci kosmu –, které jsou mnohem větší než zmíněné původní signály. Světové stopy nepředvídatelně zatačejí, v reakci na ony slabé signály mění kurz, a kosmos obydlený myslícími organismy se dá odlišit od neobydleného pozorováním chování jejich světových stop. Ale uvědomte si, že řečené signály probíhají pouze mezi kosmy, jejichž světové stopy jsou blízko u sebe. Tohle je vaše zpětná vazba! Proskakování k sobě směřuje světové stopy kosmů majících vědomí; světové stopy, které se drží více při sobě, si vymění více signálu.“

„Takže zpětná vazba postupem času přitahuje světové stopy stále více k sobě?“ zeptala se Ignetha Foralová. „To je to vysvětlení, na které jsme čekali, proč Geometrii vypadají jako my?“

„Nejen toho,“ vložila se do hovoru súra Asquin, „ale také knoönů, HTS a všeho ostatního, jestli se nemýlím.“

„Budu typický lorita,“ řekla Moyra, „a upozorním, že ta *zpětná vazba* je laický termín, jenž zahrnuje široké spektrum jevů. Vyvinuly se a stále se

vyvíjejí celé teorické obory zkoumající chování systémů, které projevují to, co laici znají jako zpětnou vazbu. Nejběžněji se zpětná vazba v systémech projevuje degenerativně. Způsobuje například vrískání zvukové aparatury nebo totální chaos. Existuje velice málo zpětnovazebních systémů, jež vykazují stabilní chování – anebo zkrátka jakékoli chování, na které bychom se vy nebo já mohli podívat a říct: „podívej, teď to dělá *tohle*“.

„Specifičnost!“ zvolal Ž’vaern.

„Ale naopak,“ pokračovala Moyra, „všechny systémy, které v bouřlivém vesmíru stabilní *jsou*, obecně *musejí* mít nějaký druh zpětné vazby, aby vůbec mohly existovat.“

Ignetha Foralová přikývla. „Takže jestli zpětná vazba, kterou postuloval frát Jad, skutečně svádí naši světovou stopu a stopu PAKDových civilizací dohromady, není to *ledajaká* zpětná vazba, ale její velice zvláštní, vysoce vyladěný druh.“

„Když něco přetrvává nebo se znovu vynořuje v komplexním systému,“ promluvil Paflagon, „říkáme tomu atraktor.“

„Jestliže je tedy pravda, že PAKD má s námi společnou Adrakhonovu větu a další podobné teorické koncepty,“ řekl frát Lodoghir, „je možné, že to není nic víc než atraktory ve zpětnovazebním systému, který jsme popisovali.“

„Nebo nic míň,“ řekl frát Jad.

Všichni jsme to nechali chvíli doznít. Lodoghir a Jad se dívali přes stůl jeden na druhého; všichni jsme si mysleli, že se musí něco stát.

Prokánec a halikárnc se chystali spolu souhlasit.

Potom to Ž’vaern zmařil. Jako by vůbec nepochopil, co se děje; anebo mu možná HTS jednoduše nepřipadal tak zajímavý. Nedokázal opustit téma Atamantovy mísy.

„Atamant svou mísu změnil,“ prohlásil.

„Prosím?“ zeptala se Ignetha Foralová.

„Ano. Třicet let měla na dně škrábanec. Dosvědčují to fototypy. Pak, v posledním roce meditace – krátce před svou smrtí – nechal ten škrábanec zmizet.“

Všichni naprosto ztichli.

„Přelož to do polykosmického jazyka, prosím,“ požádala súra Asquin.

„Našel cestu do kosmu, který byl stejný jako kosmos, ve kterém žil – s tím rozdílem, že v tomto kosmu mísa nebyla poškrábaná.“

„Ale existovaly záznamy – fototypy –, že poškrábaná byla.“

„Ano,“ uznal Ž’vaern, „odešel tedy do kosmu, který obsahoval určité nekonzistentní záznamy. A to je kosmos, ve kterém jsme teď *my*.“

„A jak to dokázal?“ zeptala se Moyra, jako by odpověď už uhodla.

„Buď tím, že změnil záznamy, nebo tím, že se přesunul do kosmu s jinou budoucností.“

„Buď byl rétor, nebo inkantátor!“ vyhrkl mladý hlas. Barb. Ve své roli toho, kdo říká věci, které by nikdo jiný neřekl.

„Tak jsem to nemyslela,“ řekla Moyra, jako by k žádnému přerušení nedošlo. „*Jak toho dosáhl?*“

„Odmítl se o to tajemství podělit,“ odvětil Ž’vaern. „Myslel jsem, že by se tady mohl najít někdo, kdo by k tomu měl co říct.“ A rozhlédl se kolem celého stolu – ale hlavně se díval na Jada a Lodoghira.

„Jestli mají, řeknou to zítra,“ oznámila Ignetha Foralová. „Dnešní mesál skončil.“ Odstrčila svou židli dozadu a vrhla na Ž’vaerna zlověstný pohled. Emman rozrazil dveře a popadl její ruksak. Madam tajemnice si upravila visáčku kolem krku, jako by to byl jenom další šperk, a vyšla ven, následována svým fámulem, který hekal pod tíhou dvou ruksaků.

* * *

Měl jsem velké plány ohledně toho, jak strávím volný čas, který jsem vyhrál svou sázkou s Arsibalem. Způsobů, jimiž jsem chtěl ten časový dar využít, bylo tolik, že jsem se nedokázal rozhodnout, kde začít. Vrátil jsem se do své cely, abych si vzal nějaké poznámky, a sedl jsem si na palandu. Když jsem pak otevřel oči, zjistil jsem, že je ráno.

Ale noční hodiny nepřišly vniveč, neboť jsem se probudil s myšlenkami a záměry, které jsem v hlavě neměl, když jsem oči zavíral. S ohledem na to, o jakých věcech jsme poslední dobou na mesálu mluvili, bylo těžké si nepředstavovat, že zatímco jsem ležel a nevěděl o sobě, moje mysl se pilně toulala po místních částech Hemnova prostoru a zkoumala alternativní verze světa.

Opustil jsem celu a našel jsem Arsibalta. Naspal toho míň než já a byl náchylný k rozmrzelosti, dokud jsem se s ním nepodělil o něco z toho, o čem jsem přemýšlel – pokud tedy *přemýšlení* bylo to správné slovo pro proces, který se odehrál bez mé vůle, zatímco jsem byl v bezvědomí.

K snídani jsem měl nějaké hutné, celozrnné žemle a sušené ovoce. Potom jsem se odebral do remízku za kapitulou prvních biskvitarů. Arsibalt už tam na mě čekal. Oháněl se lopatou, kterou si půjčil v zahradní boudě. Udělal do země malý dolík, ne větší než jídelní miska. Vyložil jsem ho kusem igelitu, který jsem vyhrabal na jednom smetišti, jež po sækulárech zůstávají všude, kam přijdou – a která poslední dobou začala zanechávat skvrny i v areálu tohoto koncentu.

„Z toho nic nebude,“ řekl jsem a vykasal jsem si rolu.

„Nejlepší experimenty,“ podotkl Arsibalt, „jsou ty nejjednodušší.“

* * *

Analyzování dat trvalo pár minut. Zbytek dne uplynul v rozličných přípravách. Vylíčit, jak jsme s Arsibalem zapojili do práce ostatní, a drobná

dobrodružství, která každý z nás během dne zažil, by vydalo na sbírku zábavných anekdot, ale rozhodl jsem se, že je tu vypisovat nebudu, neboť jsou tak banální ve srovnání s tím, co se stalo toho večera. Ale ještě než bylo po všem, přibráli jsme mezi sebe Emmana, Tris, Barba, Karvall, Lia a Sammanna a přesvědčili jsme síru Asquin, aby se dívala jinam, než v záhrobku provedeme jisté dočasné úpravy.

Čtvrtý mesál Plurality světů začal normálně: po úlitbě se podávala polévka. Barb s Emmanem se vrátili do kuchyně hned. Nedlouho nato odvolala škubnutí Orhana. Tris ho následovala. Přibližně o minutu později jsem ucítil smluvenou sérii škubnutí za svůj provaz, která mě informovala, že situace v kuchyni se vyvinula podle plánu: jídlo, které vařil Orhan, „nechtěně“ převrhl nemotorný Barb. Bylo nepravděpodobné, aby si v tom zmatku a v rámusu, který začali Tris a Emman dělat s hrnci a pánvemi, Orhan všiml, že z reproduktoru již nevychází zvuk.

Kývl jsem přes stůl na Arsibalta.

„Promiň, fráte Ž’vaerne, ale zapomněl jsi požehnat své krmi,“ pronesl Arsibalt zřetelným hlasem.

Rozhovor se zadrhl. Mesál byl do této chvíle neobvykle tichý, jako by se všichni dójini snažili vymyslet nějaký způsob, jak znovu rozběhnout dialog, aby se přitom vyhnuli ožehavému území, na něž se nás minulého večera pokusil vtáhnout Ž’vaern. Ale i v tom nejhlučnějším mesálu by každá nevyžádaná promluva fámula byla šokující; Arsibaltova byla vzhledem k tomu, co řekl, šokující dvojnásob. Zatímco všichni byli oněmělí, pokračoval: „Studoval jsem víru a zvyky matarrhitů. Nikdy nepřijímají potravu, aniž by odříkali modlitbu, která končí gestem. Ty jsi neodříkal modlitbu ani neudělal gesto.“

„No a co? Zapomněl jsem,“ řekl Ž’vaern.

„Zapomněl jsi *pokaždé*,“ opáčil Arsibalt.

Ignetha Foralová zaklínala Paflagona pohledem, který říkal: *kdy na svého fámula uvalíš Knihu?* A Paflagon skutečně odhodil ubrousek a vypadalo to, že se chystá odstrčit židli od stolu. Ale frát Jad natáhl ruku a pevně jí sevřel Paflagonovu paži.

„Zapomněl jsi *pokaždé*,“ zopakoval Arsibalt, „a jestli chceš, mohu vypočítat celou řadu jiných způsobů, jimiž jste ty a Orhan nedokonale napodobili chování matarrhitů. Je to proto, že ve skutečnosti nejste matarrhité?“

Ž’vaernova hlava se pod kápí pohybovala. Vrhla pohled ke dveřím. Ne k těm, kterými on a ostatní dójini přišli, ale k těm, jimiž odešel Orhan.

„Tvůj hlídač tě neslyší,“ řekl jsem mu, „kabel od mikrofonu přeřezal jeden můj aitský přítel. Výstup již neodchází.“

Ž’vaern přesto zůstal nehybný a němý. Dal jsem kývnutím znamení sůře Karvall, která odtáhla čaloun a odhalila blyštivou síť utkanou z kovových drátů, kterou jsme pokryli stěnu. Došel jsem k Ž’vaernovi, strčil jsem palec

na noze pod okraj koberce, ohrnul jsem ho a ukázal jsem, že další taková síť je na podlaze. Ž'vaern to všechno obsáhl pohledem. „Je to pletivo používané při chovu zvířat,“ vysvětlil jsem, „v záhradbi je dostupné ve velkém. Je vodivé – a je propojené se zemí.“

„Co to všechno má znamenat?“ zeptala se Ignetha Foralová.

„Jsme uvnitř koše svante Buckera!“ zvolala Moyra. Jako mimořádně vysoce postavený lorita, napůl v penzi, se nejspíš nedostávala nijak často do nečekaných situací, a tak jí i něco natolik všedního jako zjištění, že je obklopena drátěným pletivem, připadalo jako solidní dobrodružství. Ale bylo v tom víc; podle mě jí udělalo radost, že si fámulové vzali její radu k srdci a *udělali* něco, co by dójiny nikdy ani ve snu nenapadlo. „Je to uzemněná síť, která brání tomu, aby do místnosti vnikaly bezdrátové signály nebo ji opouštěly. Znamená to, že jsme informačně odstíněni od zbytku Arbre.“

„V mém světě tomu říkáme Faradayova klec,“ promluvil Ž'vaern. Vstal, shrnul si rolu přes hlavu dozadu a pak ji shodil na podlahu. Stál jsem za ním, takže jsem neviděl jeho tvář – jen výrazy bázně a ohromení na tvářích ostatních: prvních Arbeřanů, možná s výjimkou Nebeského strážce, kteří pohlédli do tváře živému mimoarbeřanovi. Soudě podle zadní části jeho hlavy a trupu jsem odhadl, že patří ke stejnému plemeni jako mrtvá žena, které slétla na zem v té sondě. Pod jakýmsi nátělníkem měl páskou k tělu připevněné nějaké malé zařízení. Sáhl pod oděv, odlepil je a spolu s klubkem drátů je hodil na stůl.

„Jsem Jules Verne Durand z Laterre – světa, který vy znáte jako Antarkt. Orhan pochází ze světa Urnud, který jste pojmenovali Pangea. Měli byste ho dostat do Faradayovy klece, než –“

„Provedeno,“ řekl hlas od dveří: Lio tudy právě vešel, šťastně zrudlý. „Držíme ho v samostatném Buckerově koši ve spíži. Sammann na něm našel tohle.“ Ukázal další bezdrátový tělesný vysílač.

„Dobře provedeno,“ řekl Jules Verne Durand, „ale získali jste tím jen několik minut. Těm na příjmu začne být podezřelé, že ztratili kontakt.“

„Upozornili jsme síru Alu, že možná bude nutné koncent evakuovat,“ řekl Lio.

„To je dobře,“ odvětil Jules Verne Durand. „Říkám to totiž nerad, ale ti z Urnudu jsou pro vás nebezpeční.“

„A pro vás z Laterre taky, jak už to vypadá!“ prohlásil Arsibalt. Jelikož všichni dójini byli příliš ohromeni, než aby se znovu zapojili do konverzace, Arsibalt – který měl na přípravu čas – přispíval svým skromným dílem k tomu, aby se věci posouvaly dál.

„To je pravda,“ řekl Lateřan. „Krátce vám řeknu, že obyvatelé Urnudu a Tro – světa, který nazýváte Diasp – jsou podobného smýšlení a jsou nepřátelští vůči těm ze světa Fthos – který nazýváte –“

„Kvator, jak vyplývá z vylučovacího procesu,“ řekl Lodoghir.

Propracoval jsem se mezitím na místo, odkud jsem mohl Julese Verna Duranda vidět, a tak jsem teď pociťoval něco z úžasu, který zažili před několika okamžiky ostatní. Nejprve z rozdílů – potom z podobností a pak znovu z rozdílů – mezi latterskými a arberskými tvářemi. Nejbliž bych to přirovnal k tomu, co člověk vnímá, když hovoří s někým, kdo má vrozenou vadu, která mu mírně změnila geometrii obličeje – avšak bez všech deformací nebo nefunkčnosti, jež by z toho vyplývaly. A samozřejmě nic se nedá přirovnat k pocitům, jež se nás zmocňovaly při vědomí, že se díváme na někoho, kdo přicestoval z jiného kosmu.

„A co vy a ostatní Lateřané?“ zeptal se Lodoghir.

„Rozštěpení mezi Fthosany a ty druhé.“

„Jestli tomu dobře rozumíš, vy jste oddaný ose Urnud-Tro?“ zeptal se Lodoghir. „Jinak by vás sem neposlali.“

„Poslali mě sem, protože umím ortscky lépe než všichni ostatní – jsem lingvista. Pomocný, abych byl přesný. Proto mě v těch prvních dnech, kdy byla ortština považována za méně významný jazyk, poslali pracovat na ní. Jsou vůči mojí loajalitě podezíraví, a mají proč! Orhan, jak jste vytušili, je můj pozorovatel – můj hlídač.“ Podíval se na Arsibalta. „Odhalil jsi moje přestrojení. Není to vlastně tolik překvapivé. Ale zajímalo by mě, jak jsi na to přišel.“

Arsibalt pohlédl na mě. „Snědl jsem včera trochu vašeho jídla,“ promluvil jsem. „Prošlo mým trávicím traktem beze změny.“

„No ovšem, protože tvoje enzymy s ním nedokázaly reagovat,“ řekl Jules Verne Durand. „Chválím tě.“

Ignetha Foralová se konečně vzpamatovala natolik, aby se zapojila do rozhovoru. „V zastoupení Nejvyšší rady vás vítám a omlouvám se za všechna příkoří, jichž se vám dostalo od těchto mladých –“

„Dost. Tohle je to, čemu říkáte pyndy. Není čas,“ řekl Lateřan. „Mým úkolem – kterým mě pověřilo velení vojenské zpravodajské služby osy Urnud-Tro – je zjistit, zda se legendy o inkantátorech zakládají na pravdě. Osa Urnud-Tro, kterou oni sami – ovšem ve svých jazycích – nazývají Podstavec, se této vyhlídky nesmírně obává; uvažují o preventivním úderu. Proto ty moje otázky z předešlých večerů, i když jsem si vědom, že byly velice nezdvořilé.“

„Jak jste se sem dostali?“ zeptal se Paflagon.

„Útok komanda na koncent matarrhitů. Máme prostředky, jak spouštět na vaši planetu malé moduly, které vaše senzory nedokáží zachytit. Na planetu byl vyslán tým vojáků s několika civilními odborníky jako já, který ten koncent obsadil. Práví matarrhité jsou tam drženi, nezranění, ale v izolaci od okolního světa.“

„To je velice agresivní opatření,“ řekla Ignetha Foralová.

„Tak to oprávněně připadá vám, kteří nejste zvyklí na boje mezi různými verzemi světa, v různých kosmech. Ale Podstavec to dělá stovky let a získal na troufalosti. Když naši učenci připadli na matarrhity, někdo poukázal na to,

že vzhledem k jejich stylu oblékání by pro nás bylo jednoduché přestrojit se za ně a proniknout na konvox. Rozkaz k akci byl vydán rychle.“

„Jak se pohybujete mezi kosmy?“ zeptal se Paflagon.

„Je málo času,“ odvětil Jules Verne Durand, „a já nejsem žádný teor.“ Otočil se k sůře Moyře. „Vy budete znát jeden určitý směr uvažování o gravitaci, pravděpodobně z období kolem předzvěstí, kterému se u nás říká obecná teorie relativity. Vychází z předpokladu, že hmota-energie ohýbá časoprostor...“

„Geometrodynamika!“ vyhrkla sůra Moyra.

„Když se geometrodynamické rovnice vyřeší pro speciální případ vesmíru, který čistě náhodou rotuje, je možné dokázat, že kosmická loď, pokud letí daleko a dost rychle –“

„Se vrátí v čase,“ řekl Paflagon. „Ano. Ten výsledek známe. Ale vždycky jsme jej brali jako o málo víc než kuriozitu.“

„Na Laterre objevil tento výsledek jeden svante, který se jmenoval Gödel: byl přítelem toho svanteho, který předtím objevil geometrodynamiku. Vy byste mohli říct, že ti dva byli frátové ve stejném matému. Ani pro nás to nebylo o mnoho víc než kuriozita. Jednak nebylo zpočátku jasné, že náš vesmír rotuje –“

„A jestliže nerotuje, výsledek je k ničemu,“ řekl Paflagon.

„Ve stejném institutu pracovali i jiní, a ti vymysleli kosmickou loď poháněnou atomovými bombami – dostatečně energetickými, aby bylo možné tuto teorii ověřit.“

„Rozumím,“ řekl Paflagon, „takže Laterre takovou loď zkonstruovala a –“

„Ne! My jsme to nedokázali!“

„Tak jako jsme to nikdy nedokázali na Arbre – přestože jsme měli stejné myšlenky!“ vložil se do hovoru Lio.

„Ale *na Urnudu* to bylo jiné,“ řekl Jules Verne Durand. „Měli geometrodynamiku. Měli řešení s rotačním vesmírem. Měli kosmografický důkaz, že jejich kosmos skutečně rotuje. A napadla je atomová loď. Ale *oni* jich ve skutečnosti *postavili* několik. Strašlivá válka mezi dvěma bloky zemí. Boj se přenesl do vesmíru; celá sluneční soustava se stala válečným dějištěm. Poslední a největší z těchto lodí byla nazvána *Daban Urnud*, což znamená ‚Druhý Urnud‘. Byla zkonstruována k tomu, aby vypravila kolonii do sousední hvězdné soustavy, vzdálené jen čtvrt světelného roku. Došlo však ke vzpouře a změně velení. Loď padla do rukou těch, kteří dobře chápali teoriku, o níž jsem mluvil. Rozhodli se nabrat jiný kurz – takový, který by je dostal do minulosti Urnudu, kde chtěli odčinit rozhodnutí, jež vedla k vypuknutí války. Když se však ocitli na konci své cesty, zjistili, že jsou nikoli v minulosti Urnudu, ale v úplně jiném kosmu, na oběžné dráze kolem planety urnudského typu –“

„Tro,“ řekl Arsibalt.

„Ano. Vesmír se tak chrání – brání narušení kauzality. Pokud se pokusíte udělat něco, co by vám dalo moc narušit zákony příčiny a následku – vrátit se v čase a zabít svého dědečka –“

„Jednoduše se ocitnete v jiné a oddělené kauzální doméně? Jak pozoruhodné!“ řekl Lodoghir.

Lateřan přikývl. „Odsune vás to do úplně jiného vyprávění,“ řekl a vrhl při tom pohled na fráta Jada, „čímž zůstane kauzalita zachována ve starém i novém vyprávění.“

„A teď to vypadá, že si z toho udělali zvyk!“ prohlásil Lodoghir.

Jules Verne Durand se nad tím zamyslel. „Vy řeknete ‚teď‘, jako by k tomu došlo velice rychle a snadno, ale mezi Prvním adventem – urnudským objevem Tro – a Čtvrtým – který my všichni prožíváme právě teď – leží spousta historie. Samotný První advent zabral půldruhého století a zanechal Tro v rozvalinách.“

„Nebesa!“ zvolal Lodoghir. „Opravdu jsou Urnuďané *tak* zákeřní?“

„Ani ne. Ale bylo to poprvé. Urnuďané ani Troánci neměli tak propracované chápání polykosmu, k jakému jste se podle všeho dopracovali tady na Arbre. Všechno to bylo překvapivé, a proto to vyvolávalo hrůzu. Urnuďané se příliš ukvapeně angažovali v troánské politice. Odehrály se katastrofální události – téměř všechny vinou samotných Troánců. Nakonec přebudovali *Daban Urnud* takovým způsobem, aby v něm mohla žít obě plemena, a vydali se na druhou mezikosmickou plavbu. Na Laterre dorazili padesát let po Gödelově smrti.“

„Promiňte,“ ozvala se Ignetha Foralová, „ale proč bylo nutné loď tolik změnit?“

„Částečně proto, že byla poškozená – opotřebovaná,“ odpověděl Jules Verne Durand. „Ale je to především otázka stravování. Každé plemeno si musí zajišťovat vlastní zásobu potravin – z důvodů, které jasně ukázal experiment fráta Erasma.“ Odmlčel se a rozhlédl se po mesálu. „Nyní je mým osudem zemřít hladu uprostřed hojnosti, pokud se vám nepodaří diplomatickými prostředky přesvědčit ty na *Daban Urnodu*, aby poslali dolů nějaké jídlo, které bych dokázal strávit.“

Tris – která se na mesál vrátila na začátku rozhovoru – slíbila: „Uděláme všechno, co budeme moci, abychom uchovali laterské potraviny, které ještě zůstaly v kuchyni!“ A vyběhla z místnosti.

Ignetha Foralová dodala: „Zařadíme to jako prioritu pro příští komunikaci s Podstavcem.“

„Děkuji,“ řekl Lateřan, „pro někoho s mým rodokmenem by smrt hladem byla velice ponižujícím možným osudem.“

„Co se stalo při Druhém adventu – při tom na Laterre?“ zeptala se Moyra.

„Detaily vynechám. Nebylo to tak hrozné jako na Tro. Ale v každém kosmu, který je navštíven, nastanou převratné změny. Advent může trvat od dvaceti do několika set let. *Daban Urnud* bude kompletně přestavěn, ať už

s vaší pomocí nebo bez ní. Žádná z vašich politických institucí ani žádné z vašich náboženství nepřezijí v současné podobě. Dojde k válkám. Někteří z vašich lidí budou přítomni na palubě lodi, až se nakonec přesune do nějakého dalšího vyprávění.“

„Tak jako ty, když loď opustila Laterre, pokud tomu správně rozumím?“ zeptal se Lodoghir.

„Ale kdepak. To byl můj pradědeček,“ řekl návštěvník. „Moji předkové absolvovali cestu na Fthos a Třetí advent. Já jsem se narodil na Fthosu. Podobné věci se nejspíš odehrají i tady.“

„Pokud proti nám nepoužijí Spalovač světů,“ řekla Ignetha Foralová.

Teprve jsem se učil číst ve výrazivu latterského obličejce, ale byl jsem si jistý, že co vidím ve tváři Julese Verna Duranda, je zděšení při pouhé zmínce o Spalovači. „Ta odporná věc byla vyvinuta na Urnudu, při tamní velké válce – i když musím přiznat, že jsme měli na Laterre podobné plány.“

„Stejně jako my,“ řekla Moyra.

„Urnud’ané totiž mají hluboko ve svých myslích zakořeněnou představu, že s každým novým adventem se ocitají ve světě, který je ideálnější – blíž k tomu, co byste nazvali hýlejským teorickým světem – než ten předchozí. Nemám čas, abych vypočítával všechny detaily, ale já sám jsem si často říkal, že mi Urnud a Tro připadají jako méně dokonalé verze Laterre a že Fthos se nám jevil jako něco, co je vůči nám ve stejném vztahu jako my vůči Tro. Teď jsme dorazili k dalšímu novému světu a Podstavcem zmítají strašlivé obavy, že obyvatelé Arbre budou mít schopnosti a dovednosti přesahující jejich poznání – a dokonce jejich chápání. Jsou přecitlivělí na všechno, co budí takové zdání –“

„Proto ten promyšlený útok komanda, tato ambiciózní lest s cílem dozvědět se víc o inkantátorech,“ řekl Lodoghir.

„A rétorech,“ připomněl mu Paflagon.

Moyra se zasmála. „Politika z doby Třetího vyplenění pořád dokola! Jenom nekonečně nebezpečnější.“

„A problém, který máte – máme – před sebou, je ten, že nemůžete udělat nic, čím byste je přesvědčili, že žádní rétoři nebo inkantátoři *neexistují*,“ prohlásil Jules Verne Durand.

„Rychle – Atamant a měděná mísa?“ zeptal se Lodoghir.

„Volně založeno na příběhu latterského filosofa, který se jmenoval Edmund Husserl, a měděného popelníku, který míval na svém pracovním stole,“ řekl Lateřan. Jestli jsem četl v jeho obličejce správně, cítil se trochu rozpačitě. „Poměrně dost jsem si jeho příběh přizpůsobil. Ta část, jak nechal zmizet škrábanec, byla samozřejmě léčka, která vás měla vyprovokovat – přimět vás, abyste jasně řekli, jestli má na Arbre někdo schopnost dělat takové věci.“

„Myslíš, že ta léčka byla úspěšná?“ ozvala se Ignetha Foralová.

„To, jak jste zareagovali, vzbudilo v těch, kteří mi velí, ještě silnější podezření. Dostal jsem instrukce, abych tomu dnes večer věnoval zvýšenou pozornost.“

„Takže se zatím nerozhodli.“

„Och, jsem si poměrně jistý, že *ted'* už rozhodnutí jsou.“

Podlaha nám pod nohama poskočila a vzduch se náhle naplnil prachem. Ticho, které následovalo, zakončilo několik po sobě jdoucích zadunění. Přivalila se v průběhu možná čtvrtminuty – bylo jich celkem dvacet. Lio oznámil: „Žádný důvod ke znepokojení. Tohle je součást plánu. To, co slyšíte, jsou nálože pro řízenou demolici, které strhávají část vnější hradby – vytvářejí dost otvorů, aby všichni mohli rychle opustit koncent a neumačkali jsme se u Denní brány. Evakuace byla zahájena. Podívejte se na svoje visačky.“

Vytáhl jsem tu svou zpod záhybu roly. Ožila barevnou mapou mého okolí, tak jako navigační stínítko na kartable. Moje evakuační trasa byla vyznačena červenofialovou barvou. Přes ni byl nakreslený obrázek ruksaku s červeným blikajícím otazníkem.

Dójinové důležitě odstrčili své židle od stolu. Prohlíželi si visačky, vyměňovali si postřehy. Lio se vyšvihl na stůl a velice hlasitě dupl. Všichni se na něj podívali. „Přestaňte mluvit,“ řekl.

„Ale –“ namítl Lodoghir.

„Ani slovo. Jednejte!“ A Lio k tomu příkazu použil hlas, jaký jsem u něho nikdy předtím neslyšel – byť jsem něco podobného kdysi slyšel v ulicích Mahštu. Trénoval nejenom tělo, ale i svůj hlas – učil se údolkářské triky, jak je využít coby zbraň. Vyhnul jsem se proudu dójinů, kteří mířili na druhou stranu a nasazovali si na záda ruksaky. Vstoupil jsem do chodby, kde čekal ten můj. Zvedl jsem si ho na jedno rameno a znovu jsem zkontroloval visačku. Ikonka ruksaku zmizela. Vyročil jsem ke kuchyni. Tris a Lio pomáhali Julesi Vernovi Durandovi sbalit to, co zbylo z jeho potravin, do tašek a košíků.

Opustil jsem Avrachonův záhrobek zadním východem a ocitl jsem se uprostřed mumraje totální evakuace starodávného tredegarhského koncentu.

O pár tisíc stop výš přistávaly na vrcholcích tisícovkářských věží letouny.

* * *

Celá tahle záležitost s visačkami a batohy připadala od počátku mně a mnohým dalším, se kterými jsem mluvil, urážlivě prostoduchá – jako by konvox byl letní tábor pro pětileté děti. Ale teď, během patnáctiminutového poklusu přes Tredegarh, jsem to ocenil. Žádný plán, žádný postup nemohl být dost jednoduchý, aby neexistovala možnost, že se obrovsky podělá, jakmile se jej pokusí provést tisíce lidí zároveň. Jeho provádění ve tmě umocňovalo míru chaosu na druhou, provádění ve spěchu ji umocňovalo na třetí. Lidé, kteří si visačky či ruksaky někam založili, bloudili a více či méně panikařili – ale stahovali se k nákladňákům s reproduktory, které vyhlašovaly: „Kdo ztratil

visačku nebo ruksak, přijdte sem!“ Byli tu jiní, s vymknutými kotníky, hyperventilací, nebo dokonce srdečními potížemi – na ty se vrhali vojenští zdravotníci. Arcifrátové a arcisúry, kteří nestačili nastolenému tempu, náhle zjišťovali, že je fidelové odnášejí na zádech. Lidé pobíhající tmou, uhranutí visačkami, do sebe naráželi jako v nějaké velkolepé frašce, padali, rozbíjeli si nosy do krve a hádali se, kdo co zavinil. Zpomalil jsem, abych několika obětem pomohl, ale výpomocné týmy byly neskutečně efektivní – a dosti nevybíravě mi dávaly najevo, že udělám lépe, když zamírím k východu a nebudu jim překážet. Ala téhle akci doopravdy vtiskla svůj punc. Když jsem nabyl jistotu, že evakuace skutečně funguje, přidal jsem do kroku a rozběhl jsem se přes obrovskou plantáž stránkovníků obtížených listy, které nebudou nikdy sklizeny, k rozeklané trhlíně vyražené do staré hradby výbuchem. Otvor byl zasypaný sutí. Ze záhradbí svítily reflektory, jež dodávaly zaprášenému vzduchu nad otvorem modrobílou zář a vrhaly stíny dlouhých, klátících se siluet za znavače, kteří tudy proudili ven a přelézali hromady trosků. V obtížných místech jim pomáhali vojáci, kteří přejížděli po nerovných úsecích reflektory a šťekavými povely radili každému znavači, který klopytal nebo vypadal váhavě. Visačka mi říkala, že tudy mám projít, a tak jsem to udělal. Snažil jsem se nemyslet na to, kolik století tam tyto kameny, po nichž jsem šlapal, až do dnešní noci ležely, ani na znavače, kteří je kdysi přitesali a uložili na místo.

Za hradbou bylo koliště, pás otevřeného terénu, který místní využívali jako park. Dnes v noci se stal stanovištěm vojenských dunikolů: jednoduchých valníků, jejichž korby byly přikryté plátěnými konstrukcemi. Nejdřív jsem viděl jen těch několik, které stály nejbliž k patě hromady suti, protože se nacházely v kruhu světla. Moje visačka však požadovala, abych se vnořil do tmy za nimi. Když jsem to udělal, zjistil jsem, že dunikoly jsou roztroušeny všude v prostoru, který vypadá jako míle a míle čtvereční tmy. Všude kolem jsem slyšel motory puštěné na volnoběh a viděl jsem chladná světla vydávaná svítícími očky, sférami bloudících znavačů a kontrolkami přístrojových desek, jež se odrážely v očích řidičů. Samotná vozidla byla zhasnutá.

Cosí mě dostihlo, plynule se kolem mě rozdělilo a spěchalo to dál. Spíš jsem to cítil než slyšel. Byla to četa Údolkářů, kteří tiše běželi nocí, zahalení do černých rol.

Chvilí jsem klusal. Kličkoval jsem, protože visačka se mě neustále snažila přimět, abych procházel skrze zaparkované dunikoly. Po pravé ruce jsem minul další úsek odstřelené hradby s horou světla a ještě další se mi vynořil na dohled za zákrutem hradby. Všechny tyto průrvy dál chrlily znavače, takže jsem neměl pocit, že bych měl zpoždění. Tu a tam jsem zahlédl osamělého fráta nebo súru s obličejem ozářeným svitem visačky, jak se blíží k otevřené korbě dunikolu, očima těká mezi visačkou a vozidlem, ve tváři sílící jistotu: *ano, tady to je. Ze tmy se natahovaly ruce, aby příchozím pomohly nahoru,*

hlasy volaly na pozdrav. Všichni byli zvláště veselí. Nevěděli o tom, co nás čeká, všechno to, co jsem věděl já a několik ostatních.

Nakonec mě červenofialová čára dovedla až za poslední ze zaparkovaných dunikolu. Zůstávalo jen jedno vozidlo, dost velké, aby uvezlo buňku o slušné síle: omnibus s fototypy nějakých nadšených hráčů hazardu. Určitě jej zabavili v nějakém kasinu. Nechtělo se mi věřit, že tohle je můj cíl, ale pokaždé, když jsem se mu pokusil vyhnout, červenofialová čára se podrážděně přeměrovala a přikázala mi, abych se vrátil. Přistoupil jsem tedy k bočním dveřím a nahlédl jsem nahoru na prázdné schody. Seděl tam vojenský řidič, osvětlený svou čudlou. „Erasmus z Edhara?“ zavolal – zřejmě přečetl signály z mé visačky.

„Ano.“

„Vítej v buňce 317,“ řekl a trhnutím hlavou mi naznačil, abych si nastoupil. „Šest je tady, pět zbývá,“ zamumlal, když jsem vrávoravě procházel kolem něj. „Ruksak si dej na sedadlo vedle sebe – jde to pak rychle: nasadit a ven.“

Uličku v omnibusu a spodky přihrádek pro zavazadla lemovaly proužky, které slabě osvětlovaly sedadla a osoby na nich. Obsazených míst bylo jen málo. Prvních několik řad si zabrali vojáci, kteří hovořili nebo byli zabraní do svých čudel. Důstojníci, pomyslel jsem si. Pak, po několika prázdných řadách, jsem uviděl obličej, který jsem poznal: Sammann, jako obvykle ozářený superčudlou. Vzhlédl a poznal mě, ale nenašel jsem na jeho tváři starý známý veselý škleb. Místo toho jeho oči na okamžik zalétly dozadu.

Když jsem napřel zrak do šera, které se prostíralo za ním, uviděl jsem několik řad sedadel zabraných ruksaky. Vedle každého byla oholená hlava, skloněná v soustředění.

Zastavil jsem se tak prudce, že mě setrvačnost ruksaku málem povalila. Něco v mojí hlavě mi říkalo: *hochu, jestli jsi někdy nastoupil do špatného omnibusu, tak právě teď, ty pitomče!* a moje nohy měly snahu dostat mě odtamtud dřív, než řidič stačí zavřít dveře a vyjet.

Pak jsem si vzpomněl, že mě řidič přivítal jménem a řekl mi, abych nastoupil.

Pohlédl jsem na Sammanna, který nasadil útrpný výraz, jakého je schopen opravdu jedině aita, a pokrčil rameny.

Shodil jsem tedy svůj ruksak do prázdné řady a posadil se. Těsně předtím, než jsem dosedl, jsem se rozhlédl po tvářích Údolkářů. Byl tam frát Osa, PMR; súra Vay, která mě sešila dohromady rybářským vlascem; súra Esma, která přetancila náměstí v Mahštu a vrhla se na ostřelovače; a frát Gratho, ten, který se vlastním tělem postavil mezi mne a zbraň ghítského vůdce a později ho odzbrojil.

Chvilí jsem seděl nehnutě a přemýšlel, jak se nejlépe připravit na to, co přijde, a přál jsem si, aby to začalo co nejdřív.

Jako další nastoupil do omnibusu Jesry. Uviděl to samé, co jsem prve viděl já. Zdálo se mi, že jsem v jeho tváři vyčetl část stejných emocí, ale bylo jich méně; byl už ostatně jednou vybrán na cestu do vesmíru a nejspíš něco

podobného očekával. Když mě míjel, udeřil mě do ramene. „Těší mě, že jsem s tebou,“ řekl. „S nikým jiným bych se nevyparil tak rád, můj fráte.“

Vzpomněl jsem si na hovor, který jsme spolu vedli o apertu. „Tvoje přání se ti plní,“ řekl jsem.

„Víc, než jsem si kdy přál,“ odvětil a praštil sebou na sedadlo přes uličku ode mě.

O několik minut později k nám přibyl frát Jad a posadil se o samotě za důstojníky. Kývl na mě a já jsem mu stejným způsobem odpověděl; ale jen co si udělal pohodlí, Údolkáři prošli uličkou jeden po druhém dopředu, aby se mu představili a vzdali mu úctu.

Pak přišla mladá aitka následovaná velice starým aitou. Několik minut stáli kolem Sammanna a navzájem si odříkávali čísla. Už už jsem si říkal, že budeme mít ve své buňce tři aity, ale pak oba návštěvníci omnibus opustili a víckrát jsme je neviděli.

Když dorazil frát Arsibalt, dobrou půlminutu stál na konci uličky vedle řidiče a uvažoval, že by utekl. Nakonec se mocně nadechl, jako by se snažil z omnibusu vysát do plic všechen vzduch, otupěle prošel uličkou a posadil se vedle Jesryho. „Krucí, na tohle jsem si měl zařídit vlastní vitražové okno.“

„Třeba dostaneš celý řád – nebo koncent,“ nadnesl jsem.

„Možné to je – jestli takové věci ještě budou existovat, až advent skončí.“

„Nech toho, my jsme pro tyhle lidi hýlejský teorický svět,“ řekl jsem. „Jak by nás asi tak mohli zničit?“

„Tím, že nás doženou k tomu, abychom se zničili sami.“

„A je to,“ prohlásil Jesry. „Arsibalte, tímto ses jmenoval morálním důstojníkem buňky 317.“

Jesry nerozuměl některým výměnám, které mezi mnou a Arsibalem proběhly, a tak jsme se mu jali vysvětlovat, co se odehrálo na mesálu. Uprostřed toho přišel do omnibusu Jules Verne Durand, celý ověšený pestrou výbavou tašek, láhví a košů. Jeho přítomnost v buňce musela být improvizací na poslední chvíli; jeho Ala naplánovat nemohla. Chvíli se tvářil trochu zděšeně. Pak – jestli jsem mu četl v obličejí správně – se vzchopil. „Můj jmenovec by byl nevášně pyšný!“ prohlásil, prošel uličkou po celé její délce a postupně se každému členovi buňky 317 představil jako Jules. „V takové společnosti mi bude ctí i zemřít hladem!“

„Ten mimoarbeřan musí mít úžasného jmenovce!“ poznamenal tiše Jesry, když Jules prošel.

„Příteli, během dobrodružství, která nás čekají, vám o něm budu všechno vyprávět!“ vyhrkl Jules, který to zaslechl; Lateřané měli evidentně pěkně bystrý sluch.

„Deset tady, zbývá jeden,“ zvolal řidič na někoho, kdo musel stát na dolním konci schůdků.

„Fajn,“ zahalasil povědomý hlas, „tak jedeme!“ Lio vyskákával do omnibusu. Dveře se za ním se syčením zavřely a omnibus se ihned dal do

pohybu. Lio se, podobně jako před ním Jules, propracoval uličkou až dozadu. Nějak se mu dařilo udržet rovnováhu, přestože omnibus se na nerovné zemi houpal a nakláněl. S těmi, které neznal, si potřásl rukou. Nám, natahovačům hodin z Edhara, se dostalo objetí, které nám div nerozdrtilo páteř. Údolkáře pozdravil úklonou – byť jsem si všiml, že dokonce i frát Osa se Liovi uklonil zdvořileji a hlouběji než Lio jemu. To byl pro mě první skutečný náznak, že Lio bude naší buňce velet.

Za dvacet minut jsme byli na letišti. Eskorta vozidel vojenské policie nám vážně pomohla cestu urychlit. Žádné dohadování ohledně letenek nebo bezpečnosti; projeli jsme střeženou branou přímo na pojezdovou dráhu a zastavili jsme vedle vojenského letounu, který byl schopný naložit prakticky cokoli, ale dnes večer tu stál v úpravě pro pasažéry. Důstojníci z přední části omnibusu byli jeho letová posádka. Vystoupili jsme, přešli jsme deset stop volné zpevněné plochy a po pojízdných schůdcích jsme se vystrachali nahoru do letadla. Nebyl jsem šťastný. Nebyl jsem smutný. Většina z nás nebyla překvapená. Dokonale jsem chápal Alinu logiku: jakmile se smířila s tím, že udělá „strašlivé rozhodnutí“, jedinou cestou vpřed bylo skutečně je udělat – dotáhnout to až do konce. Dát všechny její oblíbené lidi dohromady. Riziko to bylo větší pro ni – myslím riziko, že nás všechny ztratí a zbytek života stráví s vědomím, že za to nese odpovědnost. Ale riziko pro každého z nás jednotlivě bylo o to menší, neboť jsme si mohli navzájem pomoci to překonat. A pokud bychom zemřeli, zemřeli bychom v dobré společnosti.

„Je možné nějak poslat zprávu sůře Ale?“ zeptal jsem se Sammanna, když jsme se všichni posadili a motory se rozeřvaly natolik, aby se v nich můj hlas skryl. „Chci jí vzkázat, že měla pravdu.“

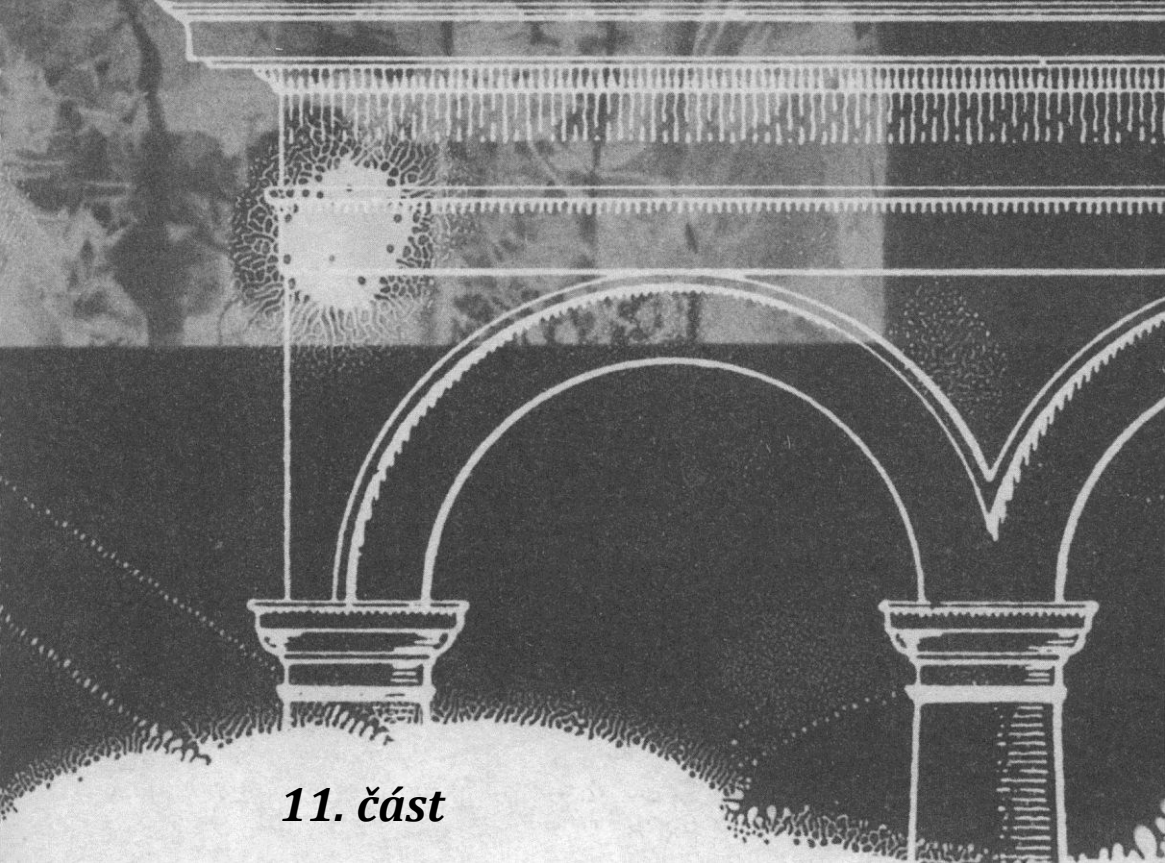
„Považuj to za vyřízené,“ řekl Sammann. „Ještě něco – dokud mám spojení?“

Zamyslel jsem se nad tím. Toho, co jsem mohl – měl – říct, bylo mnoho. „Je to soukromá linka?“ zeptal jsem se.

„Nebud' směšný,“ řekl.

„Ne,“ odpověděl jsem, „víc už nic.“

Sammann pokrčil rameny a obrátil se ke svojí čudle. Letadlo vyrazilo vpřed. Zabořil jsem se do sedadla, zašmátral ve tmě po studených přezkách a připoutal se.

11. část

ADVENT

Teglon: Mimořádně náročný geometrický problém, na kterém pracovaly v Oritheně a později po celé Arbre stále další a další generace teorů. Úkolem je vydláždil pravidelný desetiúhelník sadou dlaždic sedmi různých tvarů za dodržení určitých pravidel.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Červené světlo mě probudilo, nebo mi spíš vůbec nedovolilo usnout. Nebyla to jasná, chladná krvavá červeň výstrah a mimořádných situací, ale růžvooranžová, teplá, rozptýlená záře. Linula se dovnitř okny letounu, kterých bylo málo a byla maličká. Odepnul jsem si pás a k jednomu jsem došel na nejistých nohou – ležel jsem totiž špatně, takže mě celé končetiny brněly a moc mě neposlouchaly. Mžouravě jsem vyhlédl do nádherného svítání nad toutéž ledovou krajinou, přes kterou jsem nedávno cestoval na saních.

Ve zmatku mě na chvíli napadlo, že se snad z nějakého důvodu vracíme na Ekbu. Ale nepodařilo se mi najít podobnost mezi pohořími a ledovci dole a těmi, které mi utkvěly v paměti. Ze zvyku jsem se podíval po Sammannovi, s nadějí, že by mohl vykouzlit mapu. Ale Sammann se hrbil k Julesi Vernovi Durandovi. Oba měli na hlavách sluchátka s mikrofonem. Sammann pouze poslouchal, Jules střídavě poslouchal a mluvil, ale té druhé činnosti se věnoval mnohem víc. Občas něco nakreslil na Sammannově čudle a Sammann obrázek odeslal.

Zjistil jsem, že mám zlost. Přítomnost Lateřana v buňce 317 vypadala jako medaile připnutá na naši hrud'. Díky němu se dozvíme věci a budeme schopni vykonat činy přesahující možnosti ostatních buněk. Ale nebyl jsem připravený na bezdrátové spojení s Retikulem, jež z něj udělá snadnou kořist každého potentáta, který se rozhodne, že je na něco zvědavý. Pumpovali z něj, co to šlo, a brzy ho vycucají tak, že přestane být k užitku. Pro hluk v letadle jsem neslyšel ani slovo, ale poznal jsem, že už takhle nějakou dobu funguje a je unavený, pracně hledá slova, v půlce věty se vrací, aby se opravil v časování. Ortština byla vražedně obtížný jazyk a já jsem považoval svým způsobem za zázrak, že Jules hovoří tak plynně, když v ní má praxi jen několik let (což, jak jsme spočítali, by přibližně odpovídalo tomu, jak dlouho měli Geometří možnost zachycovat signály z Arbře). Buď byli Lateřané chytřejší než my, nebo byl Jules mimořádně nadaný.

Arsibalt byl vzhůru a procházel se uličkami. Připojil se u okna ke mně a začali jsme na sebe křičet. Na základě zeměpisných prvků, které jsme si pamatovali, jsme se navzájem ujišťovali, že klesáme od pólu podél poledníku, který je dál na východ než ten, jenž prochází Ekbou. To se potvrdilo, když jsme nechali led a tundru za sebou a ocitli jsme se v mírnějších oblastech: dole bylo množství lesů, ale málo měst.

Nebylo divu, že lidé se probouzejí jen pomalu; poskočili jsme dopředu o víc než o půl tuctu časových pásem. Nalhával jsem si, že jsem prospal celou noc. Ve skutečnosti bylo dost možné, že jsem nespal vůbec.

Lio seděl sám v přední řadě a snažil se skamarádit s vojenskou čudlou. Všiml jsem si, že ji pro teď odložil, tak jsem k němu došel a sedl jsem si vedle něj. „Ruší nám signál,“ prohlásil.

Otočil jsem se a podíval jsem se na Sammanna a Julese. Sundávali si sluchátka z hlavy. Sammann si mého pohledu všiml a znechuceně rozhodil rukama. Naproti tomu Jules vypadal, jako by se mu ulevilo, že byl od Retka odříznut; ztěžka se zabořil do sedadla, zavřel oči a začal si mnout obličej a masírovat kůži na hlavě.

Otočil jsem se zpátky k Liovi. „Takový krok jsme určitě předvídali, ne?“ řekl jsem. Jenže on upadl do jednoho z liovských transů, kdy na slova nereagoval. Popadl jsem čudlu, praštil jsem ho s ní do ramene, zvedl jsem ruce a odhodil ji stranou. Zvědavě se na mě podíval a pak se zazubil. „Aitové pořád dovedou zařídit, aby Retikulum běželo na pozemních linkách a jiných věcech,“ řekl. „Až někde zakotvíme, budeme se moci znovu připojit.“

„Jaké máš rozkazy?“ zeptal jsem se.

„Přistát – což právě děláme. Všechny ostatní buňky to dělají taky.“

„A pak?“

„Na místě, kam letíme, bude připraveno vybavení. Máme na něm trénovat.“

„Jaké vybavení?“

„Nevím, ale dám ti vodítko: trénink má na povel Jesry.“

Podíval jsem se na Jesryho, který zabral řadu sedadel a vytvořil všude kolem sebe cosi jako amfiteátr z dokumentů. Prohlížel si je se zaujetím, z něhož jsem se ho už dávno naučil zásadně nevytrhovat.

„Poletíme do vesmíru,“ odvodil jsem si.

„A v *tom je* ten problém,“ odvětil Lio.

Rozhodl jsem se využít hluku a skutečnosti, že nám nefunguje bezdrátové spojení. „Co nového se ví o všezabijákách?“ zeptal jsem se.

Podíval se na mě, jako by byl v rané fázi letadlové nemoci. „Myslím, že ti můžu říct, jak fungovaly.“

„Fajn.“

Sehrál ránu pěstí do mého obličejce, ale zadržel ruku tak, že se klouby prstů sotva dostaly do kontaktu s mou tváří a šťouchly mě do hlavy. „Při násilí jde většinou o doručení energie. Pěsti, palice, meče, kulky, paprsky smrti – jejich účelem je prudce přenést energii do těla člověka.“

„A co jed?“

„Řekl jsem *většinou*. Nedělej Kefedokla. Každopádně, co je nejkoncentrovanějším zdrojem energie, jaký znali přibližně v době Strašlivých událostí?“

„Jaderné štěpení.“

Přikývl. „A nejhoupější způsob, jak je využít, je rozštěpit nad městem celou spoustu jader, jednoduše všechno spálit. Funguje to, ale je to špinavé a zničí to spoustu věcí, které není potřeba zničit. Lepší je zabít atomovkou jenom lidi.“

„Jak toho dosáhneš?“

„Množství štěpného materiálu potřebné k zabití člověka je mikroskopické. To je ta snadná část. Problém nastane, když je máš dopravit k těm správným lidem.“

„Takže všezabiják je varianta špinavé bomby?“

„Něco mnohem elegantnějšího. Vymysleli reaktor o velikosti špendlíkové hlavičky. Je to maličký mechanismus s pohyblivými součástkami, ve kterém je několik různých typů jaderného materiálu. Když je vypnutý, je skoro absolutně netečný. Mohl bys tyhle reaktory jíst po lžičkách, a nebylo by to horší než sníst jeden otrubový vdolek sůry Efemuly. Když reaktor přejde do režimu ‚zapnuto‘, vychrlí neutrony všemi směry a zabije – no – *všechno* živé v okruhu – podle délky expozice – až půl míle.“

„Odtud to jméno,“ řekl jsem. „Co se používá jako transportní mechanismus?“

„Cokoli tě napadne,“ odpověděl.

„Co způsobuje aktivaci?“

Pokrčil rameny. „Tělesné teplo. Pot. Zvuk lidských hlasů. Časovač. Určité genové sekvence. Rádiový signál. *Absence* rádiového signálu. Mám pokračovat?“

„Ne. Ale o jakých transportních mechanismech a spouštěcích sækulární moc uvažuje *ted*?“

Zadával se do prázdna. „Nezapomínej, že dopravit hmotu do vesmíru je nákladné. Za množství energie potřebné k vyslání jediného člověka bys mohl dostat na oběžnou dráhu tisícovku všezabijáků. Byly by tak malé, že na většině radarů by se vůbec neukázaly. Pokud by se podařilo dostat jich aspoň několik do blízkosti *Daban Urnodu*...“

„Jo, dobře tu strategii chápu. Což vede k velice nepříjemné myšlence –“

„Jestli požádají *nás*, abychom ty věci doručili?“ zeptal se Lio. „Myšlím, že odpověď zní ne. Pokud něco, posloužíme jako návnada.“

„Odvedeme jejich pozornost,“ přeložil jsem si, „zatímco k dopravě všezabijáků použijí nějaký jiný způsob.“

Lio přikývl.

„To člověka povzbudí,“ řekl jsem.

Pokrčil rameny. „Můžu se mýlit,“ poznamenal.

Čtĕlo se mi vyjít ven a trochu se nadechnout čerstvého vzduchu. Místo toho jsem se chvíli procházel uličkou. Jules Verne Durand spal. Sammann vedle něho byl sklonĕný nad svou ĕudlou. Přece jsem mĕl za to, že je rušená? Nakoukl jsem mu přes rameno a uvidĕl jsem, že něco počítá.

Podíval jsem se, co dělá Jesry, a zjistil jsem, že si doopravdy ĕte návod pro používání kosmického skafandru. Musel jsem se podívat ještĕ jednou. Ale bylo to jednoduše tak. Súra Vay v sousední uličce byla zabraná do mnoha stejných dokumentů a ĕas od ĕasu si je s Jesrym vymĕňovala. Ostatní Údolkáři spali. Frát Jad byl vzhůru a zpíval si, i když moje uši mĕly jen malou šanci odlišit jeho mumláni od hukotu motorů. Vrátil jsem se k vyhlížení z okna.

Šikmo jsme přelétli pás starých, erozí ohlazených hor a zamířili jsme nad širokou hnědou plochu, která se táhla až k obzoru: travnatou step, zhnědlou letním sluncem. Stroj klesal. Pod námi se zaleskla řeka. Pak se objevil průmyslový okraj uměřeně velkého města. Přistáli jsme na vojenské letecké základně, která jako by neměla konce, protože země tady byla nejen plochá, ale bylo jí zároveň dost, a tak tu nikoho nic nenutilo k sobě věci směštnávat.

Přijel pro nás vojenský dunikol s korbou zakrytou plachtou. Neměli jsme po stranách žádná okna a předkem jsme ven neviděli, ale otvorem vzadu jsme mohli pozorovat, jak se v námi zvířeném prachu rozvětvují ulice starého, nijak zvlášť vzkvétajícího města. Na silnicích bylo víc zvířat, než jsme byli zvyklí vidat, víc lidí přenášelo věci, které by jinde možná naložili na nějaký kolový prostředek. Znenadání stavby zhoustly a zestárly, všude svítily žluté cihly zdobené vícebarevnými kachlíky. Nad hlavou nám prolétl těžký stín, jako bychom byli bombardováni. Ale ne, pouze jsme projeli obloukem v silné zdi. Postupně se za námi zavřely tři brány a každá byla zajištěná závorou. Vozidlo zastavilo na dlážděném náměstí. Vylezli jsme ven; stáli jsme na nádvoří obklopeném starou budovou sahající do výše tří pater. Kámen, cihly a tepané železo, změkčené kaskádami kvetoucích popínavých rostlin na kmenech silných jako můj pas. Vodu pro ně a sukovité ovocné stromy, které rostly ve velkých nádobách a vrhaly kaluže stínu na místo, kde by jinak bylo nepříjemné stát, poskytovala fontána uprostřed.

„Vítejte v karavanseraji Elkhazg,“ pronesl hlas kultivovanou ortštinou. Otočili jsme se a ve stínu stromu jsme spatřili starého muže: muže, který jako by sem nepatřil – náležel totiž k etnické skupině, jejíž příslušníky by člověk očekával v jiné části Arbre. „Jsem Dědic. Jmenuji se Magnath Foral a bude mi potěšením dělat vám hostitele.“

Když jsme se navzájem představili, Magnath Foral nám krátce vysvětlil historii Elkhazgu. Nenamáhal jsem se většinu jeho výkladu sledovat, stačilo mi několik vodítek a náznaků, abych si osvěžil, co jsem se o tomto místě učil jako fidel. Byl to jeden z nejstarších cartasijských matémů, založili ho frátové a sůry, kteří byli očitými svědky pádu Bazu a s mam Cartas se znali osobně. Putovali přes hory a lesy, aby jej vybudovali víceméně uprostřed ničeho, u mrtvého ramene řeky několik mil od hlavního koryta. Obchodní stezka z východu překračovala řeku nedaleko – dostatečně blízko, aby jim umožnila obchodní styky, když je potřebovali, a zase ne tak blízko, aby to představovalo rušivý prvek nebo hrozbu. O několik století později způsobilo bouřlivé jaro, které následovalo po jedné kruté zimě, určité potíže s ledovými bariérami, což v důsledku změnilo tok řeky a mrtvé rameno znovu ožilo. Obchodní stezka se přizpůsobila a vybrala si Elkhazg jako nejlepší místo, kde řeku překonat – protože jedním z vedlejších důsledků existence matému byl rozvoj poměrně stabilní a vzkvétající sækulární komunity kolem jeho hradeb.

Určitý typ matémových osobností by za takové situace vyměnil své místo za jiné, odlehlejší, třeba vysoko v horách. Ale správci Elkhazgu nebyli toho

druhu a postupně si povšimli, že mezi zbožím, které se přenáší na hřbetech zvířat přes říční brod, jsou nejenom látky, kožešiny a koření, ale také knihy a svítky. Zpronevěřili se částečně svým zásadám způsobem, jaký by mam Cartas přiměl prokopat se z chalcedonového sarkofágu a vrhnout se na ně s rozbitou láhví v ruce – zřídili si prosperující vedlejší činnost v podobě karavanové stanice přilehlé k matému a přivozu přes řeku. Jediným poplatkem, který vybírali, bylo to, aby frátům a súrám z Elkhazgu bylo umožněno opsat si každou převáženou knihu a svitek. Opisovali knihy, jejichž význam vůbec neznali. Svůj mandát si však vysvětlili poněkud šireji a začali pořizovat i kopie geometrických motivů, které vidali na tkaninách, keramice a jiném zboží. Tito frátové a súry totiž měli zvláštní zájem o rovinnou geometrii a problémy dláždění. Abych tedy tu dlouhou historii zkrátil, Elkhazg se záhy stal v myslích teorů po celém světě synonymem pro otázky dláždění. Významné tvary dlaždic a věty týkající se jejich vlastností dostávaly jména po frátech a súrách, kteří tu žili, nebo po určitých zdech a podlahách v tomto komplexu.

Dnes už to dávno matém nebyl. Během Obrody byla jeho knihovna rozvezena a rozkopírována do celého světa a budova padla do rukou soukromých majitelů. V době Rekonstituce nebyla přestavěna na nový matém. Místo toho – což Magnath Foral neřekl, ale bylo snadné na to přijít – ji převzal nějaký komplex dlouhodobých finančních zájmů podobný – dost pravděpodobně stejný – jako ten, který spravoval Ekbu.

Frát Jad si nechal představování ujít a zatoulal se na nějaké jiné nádvoří. Elkhazg byl velký a bohatý a jeho nádvoří se postupně otevírala dál a dál. Na městské mapě hustoty obyvatelstva teď musel vypadat jako velká, roztahaná černá díra, protože jedinými lidmi, kteří tady žili, byli Magnath Foral a další muž, se kterým měl poměr, několik znavačů (ti však byli den předtím vykázáni) a personál správců a kurátorů, kteří se o celý areál starali. Jednou z potíží s tímto druhem umění – to jest s dlaždicemi nalepenými na kamenných zdech – bylo to, že se nedaly odvézt někam do muzea.

Můj mozek už měl správně přestávat fungovat, protože od toho pokusu s lopatou, který se odehrál v Tredegarhu předchozího dne, jsem si v podstatě neodpočinul, a doba, která mezitím uplynula, byla extrémně bohatá na události. Ale prostředí Elkhazgu bylo po vizuální stránce nesmírně bohaté – a působilo by tak dokonce i tehdy, kdybych nevěděl, že jednotlivé motivy na dlaždicích nejsou jen fascinující, spleťtá umělecká díla, ale také hlubokomyšlné teorické formulace, útočící na mě jazykem, na jehož pochopení jsem byl příliš unavený anebo hloupý. Fungovalo to jako injekce výtažku z rozjařilu nebo něco takového, co mě za cenu, že nebudu úplně při smyslech, udrží další hodinu vzhůru. Když jsem zavřel oči, abych našel malou úlevu od té neúprosné nádhery, z temnoty se vynořily otázky. To, že náš hostitel měl stejné příjmení jako madam tajemnice, bylo pochopitelně zajímavé. Byla to náhoda, že buňka 317 skončila právě tady? Samozřejmě že

ne. Co to znamená? To se nedalo říct. Měl bych se teď vůbec snažit nad tím bádát? Ne – o nic víc, než bych se měl pokoušet pochopit význam vzorů na dlaždicích, které se táhly po každém povrchu kolem mne a jako by se snažily nasoukat se mi pod zavřená víčka a vniknout mi tudy přímo do mozku. Jedno nádvoří mělo tvar desetiúhelníku – pochopitelně. Frát Jad je objevil. Teglón na něm byl již vyřešený, možná nějakým dávným mistrem geometrie, možná syntaktem. Nikdo z nás do té doby osobně úplné řešení neviděl, a tak jsme tam chvíli jen stáli a zírali. Po okrajích byly rozmístěné koše s dalšími teglónovými dlaždicemi v jiné barvě, které frát Jad posouval špičkou nohy. Uvědomil jsem si, že jsem ho nikdy neviděl spát. Třeba tisícovkáři dělali něco jiného. Nechali jsme ho s teglónem. Nás ostatní odvedl Magnath Foral do staré klauzury, která nebyla přestavěna pět tisíc let. To znamenalo, že v ní nebyla elektřina a dokonce ani domovní kanalizace. Každý z nás dostal celou. V té mojí byla postel a spousta dlaždic. Zavřel jsem jakési absurdně staré a rozviklané okenice, abych se na dlaždice nemusel dívat a tím pádem o nich přemýšlet, pak jsem si klekl a šmátral jsem kolem sebe, dokud jsem nenarazil na postel.

* * *

„Napadlo mě,“ řekl Arsibalt při příští příležitosti, kdy jsme byli vzhůru oba zároveň, „že my asi nic jako tohle nemáme.“

„A tím *my* myslíš –?“

„Moderní, matémový svět po Rekonstituci.“

„A tím *tohle* chceš říct –?“

Zvedl ruce a rozhlédl se kolem sebe s gestem, kterým se ptal: *copak jsi slepý?*

Stáli jsme v přízemí vedle stolu ve výklenku, který se z jedné strany otevíral do klauzury. Podlahu vlastní klauzury pokrývaly tisíce totožných devítibokých, do srpku tvarovaných dlaždic, které byly se strojovou přesností propojeny do neopakujícího se obrazce dvojité spirály; z pouhého pohledu na ten vzor se mě zmocňovala kinetóza. Otočil jsem se k němu zády a zadíval jsem se na bochník chleba, který ležel na stole. Byl tak čerstvý, že z jednoho konce stoupala hustá pára – Arsibalt, nechvalně známý zloděj patek, už se do něj pustil. Bochník byl zhotoven tak, že se několik provazců těsta spletlo do nejjednoduššího obrazce, který měl, obával jsem se, určitě nějaký hluboký význam v teorii uzlů a nesl jméno po nějakém elkhazgském svantovi.

„Prostě si myslím, že nemáme nic takhle starého, takhle – prostě *fantastického*,“ pokračoval Arsibalt, zatímco žvýkal křupavé sousto z patky chleba.

„Asi existuje víc způsobů, jak si zajistit nedotčenost,“ řekl jsem, ulomil jsem si kus chleba a sedl jsem si na stůl – který byl, jak jinak, starý a pokrytý

přesně nařezanými deskami z různých exotických dřev. „Dá se prostě přestat být matémem.“

„A tím se vyhnout vypleněním.“

„Přesně.“

„Ale jaká entita může něco vlastnit čtyři tisíce let?“

„Tu otázku jsem si kladl na Ekbě.“

„Aha, takže jsi měl přede mnou náskok, fráte Erasme.“

„Asi bys to tak mohl brát.“

„A k jakému závěru jsi dospěl?“

Chvilu jsem zdržoval tím, že jsem žvýkal chléb – mimochodem možná nejlepší, jaký jsem kdy měl. „Že je mi to jedno,“ řekl jsem nakonec. „Nepotřebuju znát předpisy, organizační struktury, finanční výkazy, úmornou historii Rodu.“

Arsibalt byl zděšený. „Ale jak je možné, že tě nefascinuje –“

„Mě to *fascinuje*,“ trval jsem na svém. „To je ten problém. Trpím fascinačním vyhořením. Ze všech věcí, které jsou fascinující, si musím vybrat jenom jednu nebo dvě.“

„Tady je kandidát,“ oznámil Sammann, který přišel do klauzury ze sousedního nádvoří, kde, jak jsem si vyvodil, mohl získat přístup k Retikulu. Sedl si vedle mě a položil na stůl svou čudlu. Stínítka pokrývaly výpočty, které jsem ho viděl dělat v letadle. „Chronologie,“ řekl. „Podle Julese uplynulo od doby, kdy se *Daban Urnud* vydal na svou první mezikosmickou pouť, 885 a půl roku.“

„Čích roků?“ zeptal se Jesry, který seběhl po schodech ze své cely a nabral směr za vůní chleba. Pustil se s ním do křížku jako zápasník a kus si utrl.

„V tom samozřejmě spočívá celý problém,“ usmál se zeširoka Sammann.

Arsibalt si všiml na servírovacím stolku džbánku s vodou a začal ji rozlévat do kameninových pohárků zdobených geometrickými obrazci.

„Jestli se urnudské roky aspoň trochu podobají našim, je to dlouhá doba,“ řekl jsem. „Díky, fráte Arsibalte.“

„Urnud'ané a později i Troánci mezi adventy *dlouho* bloudili. Jules si myslí, že to vysvětluje, proč jsou trochu popudliví.“

„Mohli bychom získat převodový součinitel –“ řekl Jesry tónem, v němž bylo slyšet: *ať mě srazí blesk, jestli dovolím, aby se tenhle rozhovor stočil někam, kam nemá.*

„Na tom jsem právě pracoval,“ řekl Sammann a děkovně pokývl hlavou směrem k Arsibaltovi. Napil se vody. Elkhazg ležel v podnebí, které z člověka vysávalo vlhkost. „Problém je, že Jules je lingvista. Nevěnoval tomu moc pozornosti. Zná časovou osu v urnudských rocích – které jsou tam nahoře standardní jednotkou –, ale převodový součinitel na arberské roky ne. Ale i tak se mi podařilo to odvodit z určitých vodítek –“

„Jakých vodítek?“ otázal se Jesry.

„V době, kdy jsme my ostatní vyklízeli Tredegarha, jednotka Údolkářů přešla ubikace takzvaných matarrhitů a zmocnila se mnoha dokumentů a syntaktů dřív, než je lidé z Urnodu a Tro mohli zničit. Moji bratři na virtualizaci syntaktů ještě pracují – na tom nesejde –, ale některé dokumenty obsahují časové údaje v urnudských jednotkách, které se dají přiřadit k nedávným událostem v našem kalendáři.“

„Zadrž na chvíli, prosím. Odkdy umíme přečíst dokument v urnudštině?“ zeptal se Arsibalt. Sedl si a zmocnil se druhé patky.

„Neumíme. Ale kryptoanalytik snadno pozná, že mnohé dokumenty mají stejný formát, který obsahuje řetězec znaků, jež se dají snadno dešifrovat jako časový údaj. A mají zvláštní fonetickou abecedu pro přepis vlastních jmen; vytáhnou ji a opráší pokaždé, když narazí na novou planetu. Její rozluštění je také snadné. Takže když najdeme dokument, který obsahuje fonetický přepis jména *Jesryho* a jeho distéra na plénu –“

„Můžeme z toho odvodit, že je to zpráva o plénu, kterého jsem se zúčastnil po návratu z vesmíru,“ řekl Jesry, „a arberské datum té události je nám známo. Výborně. Souhlasím, že taková data by vám umožnila začít odhadovat převodový součinitel pro vztah mezi arberskými a urnudskými roky.“

„Ano,“ přisvědčil Sammann. „Stále je v tom zahrnuta určitá chybová tolerance, ale domnívám se, že Urnodané zahájili svou mezikosmickou cestu v arberských rocích před 910 lety, plus minus dvacet let.“

„Nějakých 890 až 930 let nazpátek,“ ujasnil jsem si, ale tím moje aritmetické schopnosti takhle časně ráno končily. Sammann se mi nazlobeně zadíval do očí, snažil se mě přimět, abych se probudil o něco rychleji a udělal další krok, ale prosté výpočty nebyly mojí silnou stránkou, obzvláště když jsem měl publikum.

„V období 2760 až 2800 po Rekonstituci?“ promluvil nový hlas: Lio právě přicházel přes klauzuru v doprovodu Julese Verna Duranda. Tihle dva nevypadali, jako by právě vstali; uhodl jsem, že Lio se snažil vytáhnout z Lateřana informace.

„Ano!“ řekl Sammann. „V době Třetího vyplenění.“

Někdo z personálu Magnatha Forala přinesl obrovskou mísu oloupaného a nakrájeného ovoce a začal je nabírat do misek, které jsme si posílali kolem stolu.

Jules si utrl kus chleba a začal jej jíst. Nejdřív mě to překvapilo, protože z něj nemohl získat žádnou výživnou hodnotu; ale usoudil jsem, že mu to aspoň zaplní žaludek a zmírní to jeho pocit hladu.

„Počkejte chvíli,“ řekl Jesry, „snažte se vypracovat teorii, že tady hraje roli vztah příčiny a následku? Že se Urnodané vydali na svou pout' v *důsledku* události, k níž došlo *tady na Arbre*?“

„Říkám jen, že je to shoda okolností, na kterou je třeba se blíže podívat.“

Jedli jsme a přemýšleli. Měl jsem v jídle náskok, a tak jsem stručně informoval Jesryho a Lia – jakož i ostatní, kteří postupně přišli, například tři

Údolkáře – o rozhovorech, které jsme vedli v mesálu Plurality světů o knotu a o představě, že by Arbře mohla být HTS jiných světů, jako například Urnudu. Nově přichází pak bylo třeba dostat do obrazu, i pokud šlo o první část dnešního ranního rozhovoru, takže hovor se na několik minut rozvětvil a přešel do všeobecného mumraje.

„Takže podle tohoto scénáře *mohly* informace proudit z Arbře na Urnud,“ vyvodil Jesry natolik hlasitě, že všechny umlčel a znovu opanoval prostor. „Ale proč by mělo Třetí vyplenění být podnětem k takovému chování ze strany urnudského hvězdného kapitána?“

„Fráte Jesry, nezapomínej, že Sammann upozornil na chybovou toleranci,“ řekl Arsibalt. „Podnětem mohlo být cokoli, co se v tomto kosmu přihodilo během čtyř desítek let, počínaje kolem roku 2760. A připomínám ti, že to by zahrnovalo –“

„Události, které *vedly* ke Třetímu vyplenění,“ vyhrkl jsem.

Ticho. Neklid. Uhýbání pohledy. Až na Julese Verna Duranda, který se díval přímo na mě a přikyvoval. Vybavil jsem si jeho ochotu otevírat na mesálu palčivá témata a rozhodl jsem se načerpat z toho sílu. „Už kolem toho tématu nehodlám dál chodit po špičkách,“ řekl jsem. „Všechno to do sebe zapadá. Frát Clathrand z Edhara byl špičkou ledovce. Ostatní tenkrát – kdo ví, kolik tisíc? – pracovali na nějaké praktice. Prokánce i halikárnci. Je těžké dopídit se pravdy o tom, jak byla tato praktika mocná. Dinosaurus v parkovací rampě napovídá, co se mohlo přihodit, *když dělali chyby*. Víme, co si o tom sækulárové mysleli, jak zareagovali. Záznamy byly zničeny, vykonavatelé zmasakrováni. S výjimkou Trojice nedotčených. Nedá se říct, čemu se lidé jako frát Jad od té doby věnovali. Vsaším se, že to prostě opatrovali –“

„Udržovali plamen,“ zvolal Lio.

„Tak,“ řekl jsem. „Ale něco z toho, co dělali kolem roku 2760, kdy ta praktika dosáhla svého vrcholu, vyslalo signál, který se rozšířil knotem a teoři na Urnudu jej nějakým způsobem zachytili.“

„Chceš říct, že je to sem *přitáhlo*,“ řekl Lio, „jako jídelní zvon.“

„Jako vůně tohoto chleba,“ řekl jsem.

„To, co přilákalo ostatní do této místnosti, možná není jenom vůně chleba, fráte Erasme,“ nadhodil Arsibalt. „Možná je to zvuk hovoru. Napůl zaslechnutá slova, kterým z dálky není rozumět, ale stačí k tomu, aby podnítila zájem každé myslící osoby v dosahu hlasů.“

„Chceš říct, že podobné to mohlo být s urnudskými teory na té lodi,“ usoudil jsem, „když zachytili – co já vím – emanace, náznaky, signály prosakující knotem z Arbře.“

„Přesně tak,“ řekl Arsibalt.

Všichni jsme se otočili k Julesovi. Vytáhl si z pytlíku nějakou laterskou potravu a – poté, co ukojil svůj apetit hmotou, již nebyl schopen strávit – jedl teď pár soust toho, co jeho tělo umělo využít. Všiml si té všeobecné pozornosti, pokrčil rameny a polkl. „Radši moc nepočítejte, že byste se

dočkali vysvětlení od Podstavce. Ti z doby před 900 lety byli nepochybně racionální teoři. Jenže za ty dlouhé, temné roky jejich putování se z toho stalo něco, pro co se lépe hodí označení kněžstvo. A čím blíž se tito kněží dostávají ke svému bohu, tím víc se ho bojí.“

„Zajímalo by mě, jestli bychom je mohli aspoň trochu uklidnit, kdybychom jim ukázali, že ve skutečnosti tak blízko nejsou,“ řekl Jesry.

„Jak to myslíš?“ zeptal se Lio.

„Frát Jad je jistě zajímavý chlapík,“ řekl Jesry, „ale nepřipadá mi jako bůh, dokonce ani jako prorok ne. Ať dělá cokoli, zpívá nebo hraje celou noc teglon, nedomnívám se, že je to božské. Myslím si, že on jenom zachytává signály, které přicházejí na Arbre z míst, jež jsou na knotu výš.“

Tou dobou se už ukázali a pojedli s námi všichni kromě fráta Jada. Našli jsme ho, jak sedí uprostřed Dekagonu a snídá něco z toho, co mu přinesl personál. Dekagon vypadal úplně jinak. Když jsme přes něj den předtím přecházeli, byl vydlážděný hliněnými dlaždicemi o velikosti ruky, tmavě hnědými a drážkovanými: přesně takovými, s jakými jsem si hrál v Oritheně, jenom proporcionálně menšími. Vypadalo to, že drážka se táhne bez přerušování od jednoho vrcholu k tomu protějšimu – nevěnoval jsem obrazci tolik času, abych si to ověřil, ale předpokládal jsem, že je to správné řešení. Pro ty, kteří si chtěli vyzkoušet, jak by jim to šlo, byly všude při okrajích vyrovnány koše s bílými porcelánovými dlaždicemi, které byly místo drážek označeny černými glazovanými čarami. Dnes ráno ale byly koše prázdné a frát Jad si vychutnával snídani na neporušeném bílém nádvoří zdobeném klikaticí se černou čarou. Během noci je celé vydláždil. Když nám to došlo, propukli jsme v aplaus. Arsibalt a Jesry křičeli, jako by byli na nějaké míčové hře. Údolkáři přistoupili k frátu Jadovi a uklonili se velmi hluboko.

Ze zvědavosti jsem se vrátil k okraji Dekagonu a postavil jsem se mimo – plocha byla totiž o několik palců výš než okolní dlažba. Dřepl jsem si a jednu z Jadových bílých dlaždic jsem nadzvedl, abych odkryl kousek hnědé dlažby pod nimi. Jak jsem čekal, Jadovo řešení teglonu bylo úplně jiné – poloha starých hnědých dlaždic se neshodovala s polohou nových, což dokazovalo, že frát Jad rozhodně nenapodobil původnější řešení.

„To je čtvrté,“ pravil vlídný hlas. Rozhlédl jsem se a zjistil jsem, že mě pozoruje Magnath Foral. Pokynul k dlaždici v mojí ruce. Když jsem se na okraj Dekagonu podíval pozorněji, všiml jsem si teď, že pod hnědými dlaždicemi se rysuje vrstva zelených a pod ní terakotových.

„Asi budete muset vypálit novou sadu dlaždic,“ řekl jsem.

Foral přikývl a s kamennou tváří řekl: „Nemyslím, že by to nějak zvlášť spěchalo.“

Položil jsem bílou dlaždici zpátky na místo, vstal jsem a postoupil jsem na plochu Dekagonu. Prostranství nemělo střechu. Natáhl jsem krk a podíval jsem se přímo nahoru. „Myslíte, že si toho všiml?“ zeptal jsem se. Magnath Foral se zatvářil zmateně a neřekl nic.

Buňka 317 se pohnula dál, aby se shromáždila na nádvoří, které jsme včera nenavštívili. Bylo kruhové a zastřešené živým loubím. Nějakou záhadou přiměli půl tuctu obrovských kvetoucích popínavých rostlin, aby se vyklenuly přes vršek prostoru, navzájem se do sebe zaklesly a vytvořily tak pevnou kupoli z propletených větví padesát stop nad zemí. Světlo, které skrze ni tu a tam pronikalo, osvětlovalo chladivý prostor dole, ale při pohledu shora by se loubí jevílo jako celistvá zelená polokoule, barevně tečkovaná. Po okrajích nádvoří byly rozmístěny palety s tajemným, ale draze vyhlížejícím materiálem. Zbytek dopoledne jsme věnovali tomu, že jsme všechno otevírali, zbavovali obalů a sestavovali inventář: bezmyslenkovitá dřina, kterou jsme všichni potřebovali jako sůl.

Že nás čeká letět do vesmíru, bylo evidentní už z povahy těch věcí. Co do váhy připadalo devadesát procent na obaly. Otevírali jsme krásné dvacetilibrové truhly, a uvnitř na nás čekaly kusy výstroje, které vážily jako usušené květiny. Vyměnili jsme své roly a šňůry za téměř nic nevážící kombinézy, šedé jako dřevěné uhlí. „Je to tak lepší,“ řekl Jesry a změřil si mě pohledem. „V nulové gravitaci rola nesplyvá, jestli mi rozumíš. Jisté věci by dostaly pekelný spád.“

„Mluv za sebe,“ odpověděl jsem. „Měl bych vědět ještě něco?“

„Jestli se ti udělá špatně – což se ti udělá –, potrvá to tři dny. Pak se to zlepší, nebo si na to zvykneš. Nejsem si jistý.“

„Myslíš, že vůbec *dostaneme* tři dny?“

„Pokud by nás nahoru posílali jen kvůli odvedení pozornosti –“

„Myslíš, jen abychom se nechali zabít?“

„Jo – mohli jednoduše poslat prokánce.“

Náš rozhovor začal lákat další, například Údolkáře, kteří nechápali Jesryho smysl pro humor. Odkašlal si a zavolal na Lia: „Copak se chystá, můj fráte?“

Lio vyskočil na vršek palety přikryté plachtovinou a všichni zmlkli.

„Zatím nesmíme vědět, v čem spočívá naše mise, ani proč ji plníme,“ začal. „Musíme se tam prostě dostat.“

„Dostat se kam?“ zeptal se Arsibalt.

„Na *Daban Urnud*,“ řekl Lio.

Ne že bychom předtím nedávali pozor, ale teď jsme ho dávali *doopravdy*. Všichni jako by ožili. Obzvlášť Jules. „Jídlo, jdu si pro tebe.“

„Jak se dostaneme na palubu po zuby ozbrojené –“ začal se ptát Arsibalt.

„To nám zatím neřekli,“ řekl Lio. „Což je jediné dobře, protože už jen odlepit se ze země je dost obtížné. Nemůžeme použít normální raketodromy. Předpokládám, že Podstavec pohrozil jejich tyčováním, pokud si všimne nějakých příprav ke startu. To znamená, že nemůžeme použít běžné rakety, protože ty jsou speciálně vyrobené, aby startovaly pouze z těch míst. A to zase znamená, že nemůžeme použít běžná kosmická plavidla – jako třeba to, ve kterém letěl tady Jesry –, protože ta se dají vypustit pouze zmíněnými raketami. Ale existuje alternativa. Během poslední velké války byla vyvinuta

celá rodina balistických střel. Využívají skladovatelná paliva a startují z plošin strojů, které pojíždějí po venkovní krajině na pásech.“

„To se nemůže podařit,“ zaprotestoval Jesry. „Balistická střela nevynáší svůj užitečný náklad na oběžnou dráhu. Spíš prostě shodí bojovou hlavici na druhou stranu světa.“

„Ale představ si, že dáš tu hlavici pryč a nahradíš ji něčím takovým,“ řekl Lio. Seskočil, chytil se plachty, sebral se a prudkým pohybem boků a paží ji strhl. Odhalil tak něco, co nebylo o mnoho rozměrnější než velký domácí spotřebič. Kdyby tady byl Yul, možná by to popsal jako „altánek nad svařovací soupravu“. Ten „altánek“ byl velice malý – i když, jak nám Lio předvedl, byl dost velký, aby pojal jednoho člověka v embryonální poloze. Střechu tvořila čochka z lisovaného plechu s nějakou tvrdou povrchovou vrstvou. Podpíraly ji čtyři nohy: na pohled tenké trojboké podpěry, jako miniaturní rozhlasové stožáry.

Altánek tedy měl střechu a sloupy, ale chyběla mu podlaha. Místo ní tam byly jen tři konzoly, které vybíhaly z nosného prstence směrem dovnitř. Momentálně je překrývala deska z překližky, kterou měl Lio podepřená záda, když na ní byl stočený do klubíčka. Jakmile se však vykutálel ven, překližku vytáhl a ukázal, že pod ní není nic než nosné prvky a rozvody. Byly tam dvě velké nádrže – torus obtáčející kouli – a několik menších, které byly všechny kulové a žádná nebyla větší než cokoli, co byste našli na regálech v obchodě se sportovním zbožím. Tyto nádrže byly důkladně opleteny trubkami a kabelovými svazky. Ze dna trčela jako nějaké hmyzí žihadlo raketová tryska, děsivě malá. „Opravdová bude mít našroubovaný tryskový kryt,“ informoval nás Lio, „dvakrát větší než celý tenhle stupeň.“

„*Stupeň!*“ vykřikl Sammann. „To myslíš jako –“

„Ano!“ řekl Lio. „To se vám snažím říct. Omlouvám se, že jsem se nevyjádřil jasněji. Tohle je horní stupeň rakety. Každý z nás má jeden.“ Pak, abychom si mohli trysku lépe prohlédnout, chytil jednou rukou podpěru a zabral směrem nahoru. Celý stupeň se zhoupl a odhalil spodní stranu.

„To si děláš legraci!“ zvolal jsem, dal jsem svou ruku vedle jeho a ramenem jsem ho odstrčil. Nechal mi to klesnout do ruky. Celý stupeň vážil podstatně méně než já. Pak si to museli vyzkoušet všichni ostatní.

„Kde je zbytek?“ zeptal se Jesry.

Nastalo rozpačité ticho.

„To už je všechno,“ prohlásil Jules Verne Durand, který to dokonale pochopil, přestože to viděl poprvé. „Ta koncepce je *manifik!*“

„Když ze sebe děláš takového odborníka na manyfiky,“ odvětil Jesry, „možná bys nám mohl vysvětlit, jak čtyři nohy a střecha udrží přetlakovou atmosféru!“

„Ta věc se nejmenuje manyfik,“ zaprotestoval chabě Lio. „Je to – ale to nic.“

„Budeme mít jenom kosmické skafandry, nemám pravdu?“ zeptal se Jules, s pohledem upřeným na Lia.

Lio přikývl. „Jules na to kápnul. Jelikož kosmické skafandry potřebujeme *tak jako tak*, včetně kyslíkové aparatury, sanitárního zařízení a tak dál, bylo by nadbytečné posílat nahoru přetlakové pouzdro, které by obsahovalo další kopie stejných systémů.“

Čekal jsem, že Jesry bude v protestech pokračovat, ale prodělal náhlou proměnu a zvedl obě ruce, aby umlčel mumláni. „Já jsem tam byl,“ připomněl nám, „a můžu říct, že společná kosmická kabina není nic, co bych z jakéhokoli důvodu toužil prožít znovu. Dokud vás neoslepí plující chuchvalec cizích zvratků, nechápete význam slova odporný. Nechtějte, abych i jenom začínal o tom, co se tam vydává za toalety. Jak obtížné je vidět těmi maličkými okny ven. Myslím, že je to skvělý nápad: každý z nás ať je zavřený ve vlastní, soukromé kosmické lodi, své prdy si nechává pro sebe a vychutnává si panoramatický výhled ze své obličejové masky.“

„Jak dlouho je možné ve skafandru žít?“ zeptal jsem se.

„Budete z toho nadšení,“ prohlásil Jerry, a když Lio kývl, ujal se hlavní role. Došel k místu, kde s pomocí fráta Gratha poslední hodinu sestavoval kosmické skafandry. Přistoupil k jednomu, který se zdál být hotový, a poplácal zelenou kovovou nádobu zasazenou do ruksaku skafandru. „Kapalný kyslík! Přímo tady je zásoba na celé čtyři hodiny.“

„Za předpokladu, že při jeho používání dodržíte kázeň,“ vložila se do hovoru sůra Vay.

„Kapalný? To jako nízkoteplotní?“ zeptal se Sammann.

„Samozřejmě.“

„Jak dlouho zůstane studený?“

„Ve vesmíru? Není to takový problém. Zůstane studený tak dlouho, dokud v palivovém článku bude dost paliva pro provoz chlazení.“ Poplácal červenou nádobu a pokračoval: „Kapalný vodík. Snadné nasazení, snadné sundání.“ Odšrouboval ji, ukázal nám nějaký složitý mechanismus propojující v sobě zámek a těsnění, a znovu ji našrouboval.

„Takže se o dostupný kyslík ucházíme spolu s palivovým článkem?“ zeptal se Arsibalt.

„Berte to jako kooperaci.“

„A co odpadní produkty?“ zeptal se někdo, ale Jesry byl připravený. „Oxid uhličitý se čistí tady.“ Odšrouboval bílou plechovku a zamával s ní. „Když se pračka vypočte, nasadíte novou. Pak – to se vám bude líbit – dáte tu starou do servisní jednotky.“ Došel k samostatnému zařízení, které vypadalo, jako by patřilo ke stejnému rodu, ale jinému druhu než kosmický skafandr. Všude mělo barevně označené objímky pro láhve a nádrže. Nasadil pračku na jednu z nich. „Z pračky se tím vypálí CO₂. Až tenhle proužek změní barvu –“ ukázal na indikátor na boku plechovky, „je připravená k dalšímu použití.“

„To zařízení je zároveň zásobníkem vzduchu a paliva?“ zeptala se sůra Vay s očima upřenýma na objímky pro kyslíkové a vodíkové láhve.

„Pokud jsou k dispozici, získáte je tady,“ odpověděl Jesry. „Má to být napojené na zásobník vody a zdroj energie – zpravidla solární panely, ale v našem případě malý jaderný reaktor. Rozkládá vodu na kyslík a vodík, zkapaňuje je a plní nádrže, které na to nasadíte. A teplo využívá k recyklaci praček, jak jsem říkal. Obdobně když se naplní vaše odpadní pytlíky – to si probereme později –, nasadíte je tady –“ upejpacově ukázal na řadu žlutých nástavců.

„To chceš říct, že budeme kadit ve skafandru?“

„Díky, že ses nabídl jako dobrovolník k předvedení tohoto úžasného prvku praktiky!“ prohlásil Jesry. „Lio a Razi, byli byste tak laskaví a postarali se svému frátovi o trochu soukromí?“

Lio a já jsme zvedli Arsibaltovu rolu z místa, kde ji nechal ležet, a napnuli jsme ji mezi sebou, abychom vytvořili zástěnu, za kterou si Arsibalt začal svlékat kombinézu. Jesry mezitím došel pro kosmický skafandr dvojnásob nadměrné velikosti a přivezl jej k nám. Byl zavěšený na pojízdném zařízení, kterému se říkalo oblékací souprava. Skafandr se skládal z velké tuhé konstrukce, hlavové a trupové jednotky čili nutně HTJ, která se v horní části zad otvírala jako dveře ledničky. Každá paže a každá noha byla sestavena z několika krátkých, neohebných, baňatých modulů navlečených jako korálky na šňůrce. To mu dodávalo jiné vzezření, než jak vypadaly kosmické skafandry, které jsem si pamatoval, jak jsem je viděl ve špízách nebo na Nebeském strážci: tenhle byl mohutnější, zaoblenější a uklidňujícím způsobem kompaktní. Další velký rozdíl, přinejmenším kosmetický, byl v tom, že tenhle skafandr – stejně jako všechny ostatní, na kterých Jesry pracoval – byl matně černý.

Arsibalt přistoupil k oblékací soupravě, zvedl ruce, aby se chytil strategicky umístěné hrazdy, a napůl se přitáhl a napůl vylezl ke stupínku, který se nacházel ve výšce prahu zadních dvířek skafandru. Arsibalt byl překvapivě svolný. Možná vzpomínal na spek-fi špízy, na které se díval, než byl optován, anebo mu možná jen nebylo příjemné, že je nahý. S trochou pomoci od Jesryho zasunul nejdřív jednu špičku chodidla a pak i druhou do otvorů pro nohy v dolní části HTJ a spustil se do nich. Jak jeho nohy klesaly, tvrdé články se všelijak natáčely. Vypadalo to, že každá boule je se svými sousedy spojená vzduchotěsným ložiskem. Všechny se otáčely nezávisle na sobě, takže lokty a kolena se mohly normálně ohýbat, aniž by byl zapotřebí složitý kloubový mechanismus. Arsibalt teď vypadal ještě baculatější než obvykle. Ohnul jednu nohu a potom druhou, předvedl nám, jak články umožňují pohyb tím, že se vůči sobě otáčejí.

„Chci, abys vzal na vědomí ty pytlíky, které máš kolem stehů a pasu,“ řekl Jesry a ukázal na jakési gumově vypadající věci, jež zplihle visely z vnitřních stěn HTJ. „Za pár minut z nich budeš naprosto hotový.“

„Bere se na vědomí,“ řekl Arsibalt a strčil nejdřív jednu ruku a pak i druhou do pažních konstrukcí, které se zdály být zakončené tupými polokoulemi – pahýly bez rukou. Jediné, co jsme teď z Arsibalta viděli, byla jeho záda a zadek. Jesry nám prokázal tu laskavost, že za tím výhledem zabouchl dvířka.

Teď, když už náš frát nemohl budít pohoršení, jsme s Liem pustili rolu na zem a obešli jsme Arsibalta, abychom se dostali před něho. Jeho tlumený hlas téměř nebylo slyšet. Jesry zapojil do konektoru na prsou kabel a zapnul zesilovač. Uslyšeli jsme Arsibalta z reproduktoru. „Moje ruce se tady dole mají hodně co učit – rád bych viděl, co dělám.“

„Projdeme si to,“ slíbil Jesry. Mluvil nesoustředěně, protože pilně zkoumal řadu indikátorů na přední části skafandru – ujišťoval se, že se jeho frát uvnitř neudusí. Všiml jsem si, že ostatní hledí na Arsibaltův předek a tváří se pobaveně, tak jsem přešel před něho a zjistil jsem, že doprostřed hrudi má zasazeno malé ploché stínítko. Ukazovalo v přímém přenosu jeho obličej, snímaný špízolapem uvnitř přilby. Byl dost deformovaný, jak byl zabíraný rybím okem zblízka, ale aspoň jsme se mohli dívat na něco jiného než na neprůhlednou obličejovou masku z kouřového skla. „Prosím tě, k čemu jsou všechny ty hubice před mými ústy?“ požádal Arsibalt, s očima pátravě sklopenýma.

„Nalevo voda. Napravo potrava, a pokud to bude nutné, medikamenty. Ta velká uprostřed je odpad.“

„Cože?“

„Do té se zvrací. Dej si záležet, abys neminul.“

„Aha.“ Arsibalt zvedl oči, aby se přes obličejovou masku podíval do míst, kde měly být jeho ruce. Zvedal svou paži, až se její tupý konec dostal do výšky, kde si ho mohl prohlédnout. Najednou se otevřel kryt. Všichni jsme uskočili před něčím, co se z něj vymrštilo. Vypadalo to jako obrovský kovový pavouk, který mává nohama. Druhý pohled ukázal, že se jedná o kostnatou ruku: kosti, klouby a šlachy napodobovaly přirozenou ruku, ale vše bylo vyrobeno ze strojně opracované, černě anodizované oceli, a chyběla tomu kůže, pokud člověk nepočítal polštářky z černé gumy na konečcích prstů. Všechno to vyrůstalo ze zápěstního kloubu, který byl připevněný ke konci pahýlu. Zpočátku to sebou šhubalo a křečovitě mávalo. Pak jako by se klouby jeden po druhém dostaly pod Arsibaltovu kontrolu, až se to začalo hýbat jako opravdová ruka. Zvedla se druhá paže, kryt se odklopil a ven vyjela další ruka. Tahle však nevypadala tolik lidsky: byla posázená malými nástroji.

„Konce paží jsou prostorné,“ ohlásil Arsibalt. „Je tam jakási rukavice, do které můžu ruku zasunout. Je mechanicky propojená s tou kostrou ruky, kterou všichni vidíte.“

„Čistě mechanicky?“ zeptal se Sammann. „Žádné servomotory?“

„Striktně mechanicky,“ odpověděl Jesry. „Podívej se sám.“ Nahrnuli jsme se kolem, abychom se podívali zblízka. Kostiruku uváděla do pohybu soustava kovových pásků a tlačných tyčí, které všechny mizely v pažním pahýlu, kde,

jak jsme pochopili, byly přímo napojeny na vnitřní rukavici, kterou měl nasazenou Arsibalt.

„Svým způsobem jednoduché,“ zněl verdikt fráta Osy, „a přitom velice komplexní.“

„Ano. Až na ta hermetická těsnění to mohl celé vyrobit středověký řemeslník, kdyby měl k dispozici spoustu času,“ řekl Jesry. „Matémový svět má naštěstí mnoho středověkých řemeslníků. A věřte tomu nebo ne, je jednodušší zkonstruovat něco jako tohle, než vyrobit hermetickou rukavici kosmického skafandru, která je skutečně k něčemu dobrá.“

„Na konci pahýlu jsou taky jiné ovladače,“ ohlásil sám od sebe Arsibalt. „Když vytáhnu ruku z rukavice ven –“ Kostiruka se zavrtěla a pak zůstala ochable viset. Zajela zpátky do úložného prostoru na konci pahýlu a kryt se za ní uzavřel. „Teď,“ řekl Arsibalt, „šmátrám po vnitřním povrchu toho pahýlu, který je plný nejrůznějších tlačítek a vypínačů.“

„Opatrně s nimi,“ doporučil Jesry. „Většina funkcí skafandru se řídí hlasovými povely, ale jsou tam manuální přepínače priorit, se kterými není radno si zahrávat.“

„Jak se máme ve všech těch tlačítkách a nevím čem ještě vyznat, když na to nevidíme?“ zeptal se Arsibalt a na špízovém stínítku jsme viděli, jak bezmocně bloudí očima, zatímco ohmatává vnitřek pahýlu.

„Většinou jsou to klávesy pro zadávání alfanumerických dat konečky prstů. Sammann je bude schopný ovládat okamžitě. My ostatní to budeme muset datlovat, jak se dá.“

„Takže, tvůj celkový dojem?“ zeptal jsem se. „Jaké to je?“

„Překvapivě pohodlné.“

„Jak sis všiml, skafandr se tě dotýká na relativně málo místech,“ řekl Jesry. „Je to tak kvůli pohodlí a proto, aby vám mohl vnitřní teplotu regulovat jednoduchý klimatizační systém – obchází se tím ten trubicový oděv, který na sobě musel mít Nebeský strážce. Ale tam, kde se vás dotýká, vás doopravdy drží – řekni slova *cyklus sanitární eliminace zahájit*.“

„Cyklus sanitární eliminace zahájit,“ zopakoval Arsibalt. Jak se blížil ke konci té těžkopádné formulace, jeho neklid očividně sílil. Na stavovém panelu pod špízou s jeho obličejem se objevil nápis: CYKLUS SANITÁRNÍ ELIMINACE. Vytřeštil oči. „Proboha!“ vykřikl.

Všichni se rozesmáli. „Nechceš nám vysvětlit, co se děje?“ zeptal se Jesry.

„Ty vzduchové vaky, na které jsi mě předtím upozornil – nafoukly se. Kolem mého pasu a horní části stehen.“

„Tvoje pánevní oblast je teď dokonale izolovaná od zbytku skafandru,“ řekl Jesry.

„To bych řekl!“

„Teď můžeš udělat, co je potřeba.“

„Myslím, že tuhle část demonstrace můžeme přeskočit, fráte Jesry.“

„Jak je líbo. Řekni: ‚cyklus sanitární eliminace ukončit‘.“

Arsibalt to zopakoval a my jsme se mohli znovu zasmát, když jsme sledovali jeho reakce. „Sprchuje mě to teplou vodou. Vpředu i vzadu.“

„Ano. Chlapcům i děvčatům se dostane stejné péče, ať se jim to líbí nebo ne,“ řekl Jesry. Nyní sundal silnou hadici, která byla součástí oblékací soupravy, a zastrčil ji do nepříliš důstojné části anatomie skafandru. „Nemůžeme využít nekonečné vzduchoprázdno vesmíru, tak je napodobíme.“ Stiskl tlačítko, načež se na několik sekund rozeřval vysavač. Další komedie na špízovém stínítku. Arsibalt nás informoval, že nyní je energicky fénován. Potom: „Skončilo to. Ty vaky se vyfoukly.“

„My víme,“ řekl Sammann, který si přečetl stavový panel.

„Pokaždé, když to uděláte, připravíte se o část vzduchu – takže to používejte střídmě,“ upozornil nás Jesry. „Ale podstatné je to –“

„Že dokud funguje servisní jednotka, můžeme v tom přežít dlouho,“ řekl jsem.

„Tak.“

„Tenhle skafandr je úplně jiný než ten, který měl na sobě Nebeský strážce,“ poukázal bratr Osa. „Vyspělejší.“

„Krásně strojově zpracovaný,“ řekl jsem a mrzelo mě, že u toho není Cord, aby se mohla obdivovat obrovskému prstencovému ložisku, jež obepínalo Arsibaltův pas těsně pod prahem dvířek na zádech a umožňovalo mu nezávislé natáčení boků a ramen.

„Je to doslova neuvěřitelné,“ zněl Arsibaltův verdikt. „Přestože naše fráty a sůry z konvoxu hodnotím vysoko, nedokážu uvěřit, že by za tak krátký čas dokázali vymyslet něco tak složitého.“

„Také to neudělali,“ řekl Jesry, „tenhle skafandr byl až do posledního detailu vymyšlen před dvaceti šesti stoletími.“

„Kvůli Velkému valounu?“ zeptal se Sammann.

„Přesně tak. A *tamten* konvox se tomu mohl věnovat několik let. Plány byly uloženy do archivu ve Svante Rabu a během Třetího vyplenění je zachránili frátové a sůry, kteří ty knihy celý život nosili na hřbetě. Když se vloni objevili na oběžné dráze Geometrií, proběhla celá série vokátů, o kterých jsme v Edharu nikdy neslyšeli, jen aby bylo možné napřít talenty k obnovení toho programu. Za výrobu tohotohle –“ poplácal Arsibalta po rameni, „a támhletoho –“ mávl rukou k manyfíku, „se utratily nepředstavitelné peníze. Všimněte si spojovacích míst.“ Natočil Arsibalta tak, abychom my ostatní mohli vidět jeho záda, a ukázal trojúhelníkové seskupení lůžek, ve stejné konfiguraci jako nosné konzoly na manyfíku. „Zapadá to do sebe – stane se z toho integrovaná jednotka. Takže nepotřebujeme nábytek – žádná akcelerační křesla. Ve skafandru se nafouknou vzduchové vaky, aby při startu tlumily tlak na naše těla.“

„Působivé,“ řekl Sammann. „Jediné, co v tom nedokážeme, je být nenápadní.“

Všichni se na něho nechápavě podívali. Zazubil se a mávl rukou k Arsibaltově hrudi, celé rozžárené špízou, alfanumerickými displeji a stavovými kontrolkami. „To prakticky vylučuje tajnou operaci.“

Gratho postoupil dopředu, uchopil téměř nezatelný podélný výstupek, který vyčníval z HTJ v úrovni klíční kosti, a zatáhl směrem dolů. Vysunula se stahovací černá roletka, sjela dolů a přichytila se v pase těsně nad ložiskem. Všechny kontrolky a displeje teď byly zakryté. Arsibalt byl matně černý od hlavy k patě, jako by byl vytesán z vlhkého uhlí.

„Pozoruhodné,“ promluvil Osa, „když člověk uváží, že nebyly k dispozici dokonce ani tehdy, když jsi ty, fráte Jesry, letěl nahoru s Nebeským strážcem.“

Jesry přikývl. „Teď je jich šestnáct.“

„Ale nás je jedenáct!“ zvolal Arsibalt přes svůj reproduktor. Zapomněli jsme, že tam je. Jeho kostiruka zašmátrala u pasu, našla to, co drželo roletu, znovu ji prudce vytáhla a odkryla tak špízu. Jeho známý výraz s očima vypoulenýma údivem byl komicky zvětšený.

„To je pravda,“ řekl Jesry.

„Význam by měl být jasný,“ ozval se Lio, „ale stejně to řeknu nahlas: nesmíme to podělat. Je to stejné jako s odpalovači raket. Byly vojenským tajemstvím. Nemáme důvod si myslet, že Podstavec – který získal téměř všechny své znalosti o Arbře díky unikům populární kultury do vesmíru – o jejich existenci ví. Byly vyrobené speciálně tak, aby bylo obtížné je shora zpozorovat. Ale jakmile bude odpálena první raketa, sledovací systém Geometrů zachytí její tepelnou charakteristiku a dozvědí se o nich všechno. Proto je nutné odpálit je všechny najednou, nebo vůbec. Je jich několik set. Všechny budou vyslány nahoru v tomtéž desetiminutovém startovním okně, které bude otevřeno za tři dny. Jedenáct jich ponese na špičce ‚manyfiky‘ s příslušníky této buňky. Mnoho dalších ponese výstroj a poživatiny, které budeme potřebovat.“

„A zbytek?“ zeptal se Sammann.

Lio neřekl nic, ale vrhl letný pohled směrem ke mně. Oba jsme mysleli na všezabijáky. „Atrapy a klamně cíle,“ řekl nakonec.

„A co se vlastně od nás čeká, až se tam nahoru dostaneme?“ zeptal se Arsibalt.

„Že spojíme několik dalších vynesných nákladů do tlačné plošiny – nehodlám to počítat označením ‚plavidlo‘ – a tou se necháme vynést na novou oběžnou dráhu,“ řekl Lio, „takovou, která nás přivede na dostaveníčko s *Daban Urnudem*.“

„Tohle jsme si mohli odvodit sami,“ řekl Jesry. „Frát Arsibalt se ve skutečnosti ptá na to –“

Frát Osa pohledem požádal Lia o svolení a postoupil dopředu. Zatím jsme toho od velitele Údolkářů mnoho neslyšeli, a tak se každý postavil tak, aby na něj měl výhled. „Největším problémem pro takové jako vy nebude splnit zadané úkoly, nýbrž poradit si s ponížením a nejistotou, jež vyplývají z toho,

že nemůžete znát celý plán. Takové emoce vám mohou překážet. Musíte se prostě rozhodnout teď, jestli buď budete pokračovat s vědomím, že celý plán se možná nikdy nedozvíte – a pokud se jej dozvíte, může se stát, že bude mít evidentní nedostatky –, nebo jestli odstoupíte a umožníte někomu jinému, aby obsadil kosmický skafandr, který vám byl přidělen.“ Pak couvl zpátky. Následovala minuta ticha, během níž jsme se všichni rozhodovali. Ale možná to není to správné slovo pro to, co se v našich hlavách odehrávalo. Necítil jsem žádné z emocí spojených s opravdovým rozhodováním. Opustit tuhle skupinu bylo v danou chvíli jednoduše nemyslitelné. Nebylo nad čím se rozhodovat. Frát Osa, který připravě na podobné situace nepochybně zasvětil celý život, to určitě velice dobře věděl. *Ve skutečnosti* nás nežádal, abychom se rozhodli. Rozumným, diplomatickým způsobem nám říkal, ať zmlkne a soustředíme se na úkol, který máme před sebou.

A tak jsme to dělali, osmnáct hodin denně, dokud nepřišel nákladník, aby nás naložil a odvezl na letiště. I když náhodný pozorovatel by si mohl myslet, že pracujeme jen polovinu té doby a ve zbytku času hrajeme videohry. Tři cely sousedící s nádvořím byly vybaveny syntakty propojenými s velkými špízovými stínítky, která nás obklopovala kolem dokola. V každé bylo uprostřed křeslo a k němu byly připevněné skafandrové paže bez těla. Strídavě jsme do toho křesla usedali, strkali do paží ruce a šmátrali po ovladačích. Na stínítka kolem nás se promítala simulace toho, co bychom mohli vidět svými obličejovými maskami, až budeme poletovat na nízké oběžné dráze, včetně nejrůznějších hodnot a indikátorů, které nám, jak bylo slíbeno, budou syntakty zabudované do skafandrů promítat na výhled. Ovladače pod konečky našich prstů se daly propojit s raketovými motory na manyficích, abychom se po dosažení oběžné dráhy mohli pohybovat po okolí a plnit určité úkoly. Pod levou dlaní byla kulička, která se volně otáčela v lůžku, pod pravou páčka ve tvaru hříbu, kterou se dalo nejen pohybovat do čtyř směrů, ale také zatlačovat ji dolů nebo vytahovat nahoru. To první zařízení usměrňovalo rotaci skafandru, což se dalo zvládnout poměrně snadno. Tím druhým se ovládala translace – pohyb prostorem, na rozdíl od otáčení se na místě. To bude ošemetné. Na oběžné dráze se věci nechávaly tak, jak jsme byli zvyklí. Abych uvedl jeden příklad: pokud bych pronásledoval jiný předmět na stejné oběžné dráze, přirozený instinkt by mi velel zažehnout motor, který mě postrčí dopředu. Jenže to by mě přesunulo na vyšší oběžnou dráhu, takže věc, za kterou jsem se honil, by brzy klesla *pode* mne. Všechno, co jsme tady dole znali, bude tam nahoře špatně. Dokonce i ti z nás, kdo se učili orbitální mechaniku u samotného Orola, to mohli doopravdy pochopit jedině hraním této hry.

„Klame to,“ vyhodnotil to Jules. Byli jsme spolu v jedné z oněch tří cel. Dostal jsem se v té hře rychle na slušnou úroveň, protože jsem znal teoriku, na které byla založená, a tak se teď mou úlohou stalo pomáhat ostatním, aby si ji osvojili. „*Vypadá to*, jako že levá ruka má velký účinek.“ Roztočil

kuličku. Zavřel jsem oči a polkl, jak se obraz na stínítkách – zahrnující Arbre a nějaké další objekty na „oběžné dráze“ kolem nás – divoce rozkomíhal. „Jenže ve skutečnosti se těch šest elementů ani trochu nezměnilo.“ Mluvil o řadě šesti čísel seřazených při dolním okraji simulovaného zobrazení: bylo to stejných šest čísel, která jsem kdysi dávno v kuchyni refektáře vysvětloval Barbovi.

„Tak to má být,“ řekl jsem. „Můžeš se točit, jak chceš, a elementy tvé oběžné dráhy – které jsou tím, na čem *doopravdy* záleží – to nijak nezmění.“ Šestisměrný indikátor vpravo dole začal blikat, z čehož jsem poznal, že Jules používá druhou ruku – dextera, jak jí říkal – k tomu, aby si hrál s hříbem, který nazýval džojstyk. Šest orbitálních elementů se začalo měnit. Jeden z nich přešel ze zelené do žluté. „Aha,“ řekl jsem, „právě sis podělal inklinaci. Jsi teď mimo rovinu.“

„To je v dlouhodobé perspektivě velice důležité,“ řekl, „přesto teď klamně nepozorují žádný velký rozdíl.“

„Přesně. Dovol, abych to posunul dopředu a ukázal ti, co se stane.“ Měl jsem instruktorský ovládací panel, takže jsem ho použil k tomu, abych simulaci popohnal a následující půlhodinu zhustil do zhruba deseti sekund. Ostatní družice od nás odpluly natolik, že zmizely z dohledu. „Jakmile se dostaneš tak daleko, že už nevidíš své přátele – nebo je nedokážeš rozeznat od všech těch falešných cílů –“

„Jsem *perdu*,“ řekl rezolutně. „Můžeš to vrátit?“

„Samozřejmě.“ Vrátil jsem simulaci do okamžiku těsně poté, co si pokazil inklinaci.

„Jak to můžu napravit – třeba takhle?“ zamumlal a pokusil se o něco džojstykem. Inklinace se maličko zhoršila a excentricita poskočila přes žluté pásmo do červeného. „*Merrd*,“ řekl. „Teď jsem to podělal ve *dvou* ze šesti.“

„Zkus opak toho, cos právě udělal,“ navrhl jsem. Zažehl opačnou pomocnou trysku a excentricita se zlepšila, ale zhoršila se hlavní poloosa. „Docela slušný rébus,“ řekl. „Proč jsem místo lingvistiky nestudoval nebeskou mechaniku? Do téhle znamenité šlamastyky mě dostala lingvistika – a vytáhnout mě z ní může jedině fyzika.“

„Jaké to je tam nahoře?“ zeptal jsem se ho. Začínal být otrávený, tak mě napadlo, že by mu malá pauza mohla přijít vhod.

„Určitě jsi viděl model. Z hlediska vnějších znaků, které se dají pozorovat vašimi dalekohledy, je dost přesný. Většina ze Čtyřiceti tisíc samozřejmě nic z toho nikdy neuvidí. Pouze ti z vnitřního Stromu koulí, kde žijí po celou dobu svého života.“ Mluvil o živoucím srdci *Daban Urnudu*: o šestnácti dutých koulích, z nichž každá měla necelou míli v průměru. Byly seskupené kolem středové osy a rotovaly, aby vytvářely pseudogravitaci.

„Na to se ptám,“ řekl jsem. „Jak vypadá ta komunita deseti tisíc Lateřanů?“

„Momentálně je rozštěpená mezi Páku a Podstavec.“ Páka, to bylo opoziční hnutí vedené Fthosany.

„Ale v normální době –“

„Než jsme přiletěli sem a Podstavec a Páka se tak zatvrdily ve svých pozicích, bylo to jako příjemné provinční městečko, řekněme s univerzitou nebo výzkumným ústavem. Každá koule je do poloviny naplněná vodou. Hladina je pokrytá obytnými loděmi. Na jejich střeších si pěstujeme vlastní potraviny – ach, nemůžu přestat myslet na naše jídlo!“

„Čtyři koule pro každé plemeno? Je to tak?“

„Formálně ano, ale komunity se samozřejmě do jisté míry mísí. Pokud loď právě nezrychluje, můžeme otevřít určité průchody, abychom sousední koule propojili, a lidé se mezi nimi mohou volně pohybovat. V jedné z laterských koulí máme například školu.“

„Takže máte děti?“

„Samozřejmě že máme děti, a velice, velice dbáme na jejich výchovu – vzdělání pro nás znamená všechno.“

„Kéž bychom to na Arbre dělali lépe,“ řekl jsem. „Totiž v záhradbí.“

Jules se nad tím zamyslel a pokrčil rameny. „Chápej, co ti tu popisují, není utopie! Nevzděláváme mládež čistě z úcty k ušlechtilým ideálům. Potřebujeme je, aby komunita zůstala naživu a *Daban Urnud* mohl na své cestě pokračovat dál. A děti z Urnudu, Tro, Laterre a Fthosu spolu soupeří o mocenské posty uvnitř velení.“

„A tyhle strategie zasahují dokonce i do oborů, jako je lingvistika?“ zeptal jsem se.

„Ano, samozřejmě! Já jsem strategický přínos! Proniknout do nových kosmů a uskutečnit nové adventy je pro velení *rézn détr*. A během adventů je pro ně sotva kdo užitečnější než lingvisté.“

„Samozřejmě,“ řekl jsem. „Takže to vaše pěkné desetitisícové městečko je dost velké, aby se lidé ženili a vdávali, nebo co to vlastně děláte –“

„Ženíme se a vdáváme,“ potvrdil. „Anebo to alespoň dělá a má děti dostatečný počet z nás, abychom se udrželi na deseti tisících.“

„Co ty?“ zeptal jsem se. „Jsi ženatý?“

„Byl jsem,“ řekl.

Takže měli i rozvody. „Nějaké děti?“

„Ne. Ještě ne. Teď už nikdy.“

„Zavezeme tě zpátky domů,“ řekl jsem mu. „Třeba tam nahoře potkáš někoho nového.“

„Takovou jako ona už ne,“ prohlásil. Pak se zatvářil rozpačitě a pokrčil rameny. „Když jsme byli s Lisou spolu, říkal jsem podobné věci pořád. Prázdné něžnosti. Tobě se žádná nevyrovná, láska.“ Popotáhl a odvrátil zrak. „Ovšemže to nebyly lži.“

„Ovšemže ne.“

„Ale způsob, jakým mi odešla, jasně a zářivě ukázal, jak veliká to byla pravda – že jí se skutečně žádná nevyrovná. A v komunitě, která je jen desetitisícová, navěky odříznutá od svých kořenů v domovském vesmíru –“

znám je všechny, Razi. Všechny ženy mého věku. A opravdu můžu říct, že v kosmu, ve kterém se teď nacházíme ty a já, už žádná jako moje Lise není.“ Slzy mu teď bez zábran stékaly po tváři.

„To je mi hrozně líto,“ řekl jsem. „Připadám si jako pitomec. Nedošlo mi, že tvoje žena je *mrtvá*.“

„Je mrtvá,“ potvrdil. „Viděl jsem totiž snímky jejího těla – jejího obličej – po celém konvoxu.“

„Proboha!“ zvolal jsem. Neměl jsem ve zvyku *sakrovat*, ale nic dost silného mě jinak nenapadlo. „Ta žena uvnitř sondy v Oritheně –“

„Byla moje Lise,“ řekl Jules Verne Durand. „Moje manželka. Sammannotovi už jsem to řekl.“ A pak se zhroutil úplně.

Jules a já jsme spolu seděli ve ztemnělé cele. Vidět nebylo nic než simulované sluneční světlo odražené od simulované Arbre a simulovaného měsíce. Kolem nás tiše pluly simulované postavy ve skafandrech. Durand byl shrbený a vzlykal.

Vybavily se mi naše mesálové hovory o tom, že by mezi námi a Geometry mohlo docházet k jednoduchým fyzickým kontaktům, i kdyby biochemické reakce nebyly možné. Došel jsem k Lateřanovi, ovinul jsem ho pažemi a tak dlouho jsem ho objímal, až plakat přestal.

* * *

„Řekl mi to,“ pověděl jsem později Sammannotovi.

Ihned se dovtipil, o kom a o čem mluvím. Sklopil oči a zavrtěl hlavou. „Jak na tom je?“

„Líp... řekl něco hezkého.“

„Co to bylo?“

„Já jsem se dotkl Orola. Orolo se dotkl Lise – obětoval se pro ni. Když jsem se dotkl Julese, bylo to jako –“

„Jako by se uzavřel kruh.“

„Jo. Řekl jsem mu, jak jsme její tělo upravili. Jakou jsme mu prokázali úctu. Zdálo se, že to slyší rád.“

„Řekl mi to v letadle,“ navázal Sammann. „Požádal mě, abych to neříkal ostatním.“

„Ty někoho takového máš, Sammanne?“ Za celou tu dobu, co jsme spolu strávili, jsme se o těchhle věcech nebavili.

Tiše se zasmál a zavrtěl hlavou. „*Takového?* Ne. *Takového* ne. Občas nějaké ty kamarádky. Jinak jenom rodinu. Aitové jsou – jak to říct – víc orientovaní na rodinu.“ Rozpačitě se zarazil. Kontrast se znavači byl až příliš nápadný.

„Když už spolu takhle mluvíme,“ řekl jsem nakonec, „mohl bys mi pomoci uzavřít ještě jeden cyklus?“

Pokrčil rameny. „Moc rád se o to pokusím. Co potřebuješ?“

„Onehdy jsi odeslal zprávu Ale. Těsně předtím, než odstartovalo letadlo. Byl jsem tak trochu – ostýchavý.“

„Protože na lince nebylo soukromí,“ řekl. „Jo, všiml jsem si.“

„Mohl bys poslat další?“

„Jistě. Ale o nic soukromější než posledně to nebude.“

Potichu jsem se zasmál. „Jasně. Ale s ohledem na všechno kolem to bude přijatelné.“

„Fajn. Co chceš, abych Ale vyřídil?“

„Že jestli před sebou mám nějaký čtvrtý život, chtěl bych ho strávit s ní.“

„Páni!“ zvolal a oči se mu zaleskly, jako kdybych mu vyt' al políček. „Když dovolíš, vyt' ukám to dřív, než změníš názor.“

„Teď už můžeme jenom pokračovat,“ řekl jsem. „Žádné měnění názorů nebude.“

Tyčovat: Vojenský slang. Bombardovat cíl, obvykle na povrchu planety, shoením tyče z hutného materiálu z oběžné dráhy planety. Součástí tyče nejsou žádné pohyblivé části ani trhaviny, její ničivost je důsledkem její mimořádně vysoké rychlosti.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Celou cestu na oběžnou dráhu jsem absolvoval v přesvědčení, že raketa selhala a takhle vypadá umírání. Konstruktři neměli čas ani rozpočet na to, aby přidali laciné ozdoby, jako jsou okna, nebo dokonce špízové okruhy: jenom proudnicový kryt, tenkou vnější skořápku, jejímž účelem bylo ochránit manyfík před náporem vzduchu – a také zaclonit veškeré světlo, abychom celou cestu absolvovali v naprosté tmě a nevědomosti, a vibrovat. Přičemž poslední dvě funkce se kombinovaly za účelem maximalizace hrůzy. Představte si, jak byste se cítili, kdybyste splouvali peřeje v sudu. K tomu si přidejte, že vás pomocí hřebíků uvězní do rozviklané bedny a následně vás v dopravní špičce shodí z přejezdu na osmiproudou dálnici. Teď si představte, že si oblečete polstrovaný skafandr, načež vás ve Zvonivém údolí použijí k tréninku souboje s holemi. A nakonec si představte, že vám na lebku přilepí obrovské reproduktory, do kterých napumpují čistý šum o intenzitě dvojnásobně přesahující hranici trvalé ztráty sluchu. Vjemy ze všech těchto představ teď sesypte do sebe a představte si, že to celé trvá deset minut.

Jediná pozitivní věc, kterou bych o tom mohl říct, byla ta, že to pořád ještě byla úplná pohádka proti tomu, jak jsem strávil hodinu předtím: ve tmě vleže na zádech, zaklíněný a připásaný v embryonální poloze, v očekávání smrti. Ukázalo se, že *faktické umírání* je ve srovnání s tím brnkačka. Nejméně příjemné – a při zpětném pohledu nejtrapnější – byly filosofické úvahy, jimiž

jsem si ten čas krátil: že mě smrt Orola a Lise připravila na to, abych se smířil s tou vlastní. Že je dobře, že jsem poslal vzkaz Ale. Že i kdybych v tomto kosmu zemřel, v jiném možná budu žít dál.

Černý pasažér mě přetáhl přes páteř trubkou. Ne, počkejte chvilku, to vybuchl motor. Kdepak, ve skutečnosti to byly nálože, které odpálily zakrytování. Soustava prasklin rozdělila tmu na kvadranty, pak se spáry rozšířily a vytlačily ji. Čtyři pláty aerodynamického krytu zmizely za zádi a já jsem zjistil, že se dívám dolů na Arbre. Některé cloumavé podkresy zeslábly (vzdušné turbulence), jiné (nestabilita spalovací komory) se zhoršily. Zrychlení prozatím nebylo v porovnání s cloumáním nijak hrozné, ale někdy tou dobou zhruba na půl minuty pořádně zesílilo, než motor rakety dohořel. Znesnadnilo to obdivování výhledu. Další rána do páteře mi prozradila, že přidavný motor odpadl. Sbohem a šáteček. Teď jsme zbyli jen já a manyfik. Chvilkový let bez motoru a stav beztlíže vzaly za své, když zabraly manévrovací trysky a rázně dodaly scéně správnou orientaci; bylo to uklidňující, přestože si přitom některé z mých vnitřních orgánů prohodily místa. Pak se dostavil pocit vytrvale narůstající tíže – motor manyfiku zahájil své dlouhé hoření. Podle všeho – obloha byla černá – jsem byl venku z atmosféry a střecha altánku nedělala nic víc, než že mi bránila ve výhledu dopředu. Jak mne však motor manyfiku tlačil k orbitální rychlosti, od okrajů stříšky se natáhly plazmové jazyky a třepotaly se mi kolem ramen a chodidel, právě tak blízko, aby to bylo zajímavé. Byla to svrchní atmosféra, a rozrážel jsem ji s takovou prudkostí, že to elektrony utrhovalo od atomů.

Na místě startu jsem nejprve spolkl *velkou pilulku* (transpondér vnitřní teploty) a navlékl si skafandr, a pak mě ten znavač, kterého donutili pracovat ve startovním týmu, mumifikoval kuchyňskou fólií, nacpal mě do altánu, zaprel mi chodidla nohou o konzole a omotal mě balicí páskou. Pak mě přeměřili tyčemi – reklamními dárky z místní velkoobchodu. Následovalo další omotávání páskou, až mě zmáčkli do tvaru, který odpovídal nákresem na jejich narychlo vytištěných dokumentech, štedře opatřených rukou psanými poznámkami. Potom se ke mně nahrnuli s plechovkami expanzního pěnového těsnění a fixovali mou polohu, přičemž si dali záležet, aby se mi pěna dostala mezi kolena a hrud', paty a zadek a zápěstí a obličej. Jakmile pěna ztuhla, někdo sáhl dovnitř a sloupl plast z mého obličejového štítu, takže jsem znovu viděl, poplácal mě po přilbě a do kostiruky mi vrazil nůž na lepenku. Význam měření vyšel najevo v prvních minutách hoření druhého stupně, když jsem se díval, jak si ty výtrysky dobřela rozžhavené atmosféry pohrávají několik palců od mých chodidel. Vytratily se však, jakmile jsme úplně vyšplhali z atmosféry. Celý altánek odpéroval (doslova – byl totiž na pružinách), odplul pryč a mě tam nechal jako emblém na kapotě. V tu chvíli jsem měl silné pokušení dostat se z toho balicího materiálu ven. Ale výslednou křivku rychlost versus čas jsem znal nazpaměť a věděl jsem, že orbitální rychlosti jsem ještě zdaleka nedosáhl. Většina nárůstu rychlosti měla nastat

teprve v konečné fázi hoření, až za sebou manyfik nechá tři čtvrtiny nebo více své hmotnosti v podobě spotřebovaného paliva. Stejný tah, jenomže nyní působící na značně sníženou zátěž, pak vyvolá zrychlení, které Lio rozjařeně popsal jako „téměř smrtelné“. „Ale to je v pohodě,“ řekl, „dřív, než se ti stane něco opravdu zlého, omdlíš.“

Pokusil jsem se rozhlédnout. V průběhu posledních dní jsem si vysnil, že ten pohled bude fantastický. Omračující. Uvidím, jak stoupají další rakety: budou jich dvě stovky a všechny budou obloukovitě stoupat východním směrem po přibližně rovnoběžných drahách. Jenže skafandr v sobě měl víc vzduchových polštářů, než nám Jesry prozradil, a všechny byly nahuštěné na maximum (což znamená: jako bych ležel na kamenech), takže mi fixovaly hlavu a trup v poloze, u níž byla odhadem nejmenší pravděpodobnost, že skončí smrtí, ochrnutím nebo selháním orgánů. Můj světabol mohl být v klidu; před očima jsem neměl nic než hvězdné pole s kouskem svítící modré atmosféry Arbre vpravo dole. To vše se rozmazalo, když mi začaly slzet oči, a samotné oční bulvy se zdeformovaly vlastní vahou, asi jako když se Arsibalt posadí na balónek s vodou...

* * *

Padal jsem. Přežíval jsem. Nebyl jsem mrtvý. Můj skafandr na mě mluvil. „Vydejte příkaz ‚Odtlakovat zábrany‘ pro vypuštění zádržného systému a zahájení další fáze operace,“ doporučoval znovu a znovu hlas v ortštíně: nějaká sůra s dobrou výslovností, kterou naverbovali, aby do nahrávacího zařízení načetla připravené pokyny. Chtěl jsem se s ní setkat.

„Odlak žurny,“ řekl jsem s představou, že to na ni udělá dojem.

Skafandr se nadechl a pak řekl: „Vydejte příkaz ‚Odtlakovat zábrany‘ pro vypu –“

„Otlakat zebdy!“ trval jsem na svém. Začínala mi lézt na nervy. Možná jsem se s ní nakonec setkat nechtěl.

„Vydejte příkaz ‚Odtlakovat –“

„Od. Tlak. Kovat. Za. Brány.“

Vaky se vypustily. „Vítejte na nízké oběžné dráze kolem Arbre!“ řekl hlas úplně jiným tónem.

Mohl jsem teď v HTJ pohybovat hlavou a trupem, ale ruce a nohy jsem měl pořád omotané páskou a zapěnované. Pustil jsem se do práce nožem na lepenku. Zpočátku to šlo pomalu, ale zanedlouho už z manyfiky létaly kusy pěny a zacuchané cáry pásky a pomalu odplouvaly pryč, ale držely se v mém nejbližším okolí. Nakonec se zásluhou své nízké hmotnosti a velkého odporu vrátí do atmosféry a shoří. Do té doby budou vytvářet spoustu vizuálního rušení, které bude Geometry mást.

Když už je řeč o matení, začal jsem kolem sebe pozorovat zářivé světelné tečky. Byly dvou druhů: miliony jiskérek (metalizovaných pásků vnesených

jinými raketami) a desítky velkých, nepřetržitě svítících majáků. Některé z těch druhých byly dostatečně blízko, aby v nich moje oči – bulvám se postupně vracel původní tvar – rozeznaly jakési kotouče nebo měsíce. V závislosti na tom, jak byly rozmístěny ony, já a slunce, jevily se mi některé jako měsíc v úplňku, jiné jako srpek krátce po novu a další někde mezi tím.

Jeden půlměsíc byl napravo ode mne a trvale se zvětšoval, jak se moje a jeho oběžná dráha sbíhaly. Byl to balón z metalizovaného plastu o průměru pět set stop, vyslaný nahoru ve stejné salvě jako já. Měřením jeho zdánlivé velikosti pomocí nitkového kříže na mé obličejové masce se mi podařilo odhadnout jeho vzdálenost: přibližně na dvě míle. To musel být ten, ke kterému jsem měl zamířit.

Tak dlouho jsem šmátral v pažních pahýlech, až jsem levou ruku dostal na kulový ovladač a pravou na páku. Nereagovaly, dokud jsem neodříkal další hlasový příkaz a nepotvrdil jej otočením vypínače. Dostal jsem tak pod kontrolu pomocné motory. Doposud je řídil vestavěný naváděcí systém. A pokud byl onen balón v dohledu skutečně tím, ke kterému jsem měl směřovat, pak odvedl úctyhodnou práci. Neměl však oči ani mozek, aby se mohl sám na balón navést. A dokud nám Geometrii budou dál rušit navigační satelity, nemohl mě nijak dostat blíž. Odsud budou muset být senzory moje oči a naváděcí systém můj mozek. Maličko jsem otočil kulovým ovladačem, jen abych si ověřil, že systém funguje. Pomocné motory vychrlily modré světlo a natočily mě do nové polohy. Zorientoval jsem se, srovnal jsem horizont Arbre pod sebou, odvodil jsem si, kde je jihovýchod (směr mého orbitálního putování), v duchu jsem provedl výpočet, pro jistotu se nad tím ještě jednou zamyslel, a pohnul jsem pákovým ovladačem dvěma směry. Manyfik mi ušetřil dvě rány rychle za sebou. Jinak se nic hrozného nestalo, a protože se mi líbilo, co teď balón v mém zorném poli provádí, byl jsem v pokušení to zopakovat. Ale rozmyslel jsem si to. Ve videohře jsme se takhle často dostávali do potíží: když jsme dělali příliš moc toho, co je správné.

Měl jsem dálkový bezdrátový transciever, výhradně pro použití ve stavu nouze. Nechal jsem jej vypnutý. Když se balón dostatečně přiblížil, aby fungoval systém s krátkým dosahem, řekl jsem: „Vyhledat retikulu,“ na což skafandr po několika okamžicích odpověděl: „K síti připojen,“ aby to vzápětí přehlušil Sammannův hlas: „Tak jaká byla jízda?“

„Chci vrátit peníze,“ řekl jsem a potlačil jsem nával divoké radosti, která mě zaplavila, když jsem zaslechl jeho – *číkoli* – hlas. Podíval jsem se na displej pod mou obličejovou maskou (tak to *vypadalo*, ale ve skutečnosti byl promítaný do mých očních bulv) a uviděl jsem kromě svojí ikony také ikonku Sammanna a fráta Gratha. Ale zatímco jsem se díval, naskočila ještě tvář Esmy a poté Julese. Rozhlédl jsem se a spatřil jsem, jak k nám směřují dva další manyfiky. Letěly v nepravděpodobně těsné formaci. Fakticky jeden z nich – Esma – měl toho druhého *ve vleku*. „Zahákovala jsem Julese. Odnášelo ho to pryč,“ řekla. Naštěstí jsem si už stačil zvyknout na to, jak skromně a

zdrženlivě se Údolkáři vyjadřují. Mně se sem podařilo jen tak tak dostat *samotnému*. Esma musela ve stejné době vypátrat někoho dalšího, přimánévrotat, aby ho zachytila, a přivést ho domů.

„Julesi? Co se děje? Jsi v pořádku? Takhle si na Laterre představujete žertíky?“

„Vyloučila jsem ho z retikuly,“ řekla Esma. „Nesouvisle blábolil něco o sýru.“

„Dvacet minut do přímého výhledu,“ oznámil automatizovaný hlas – udával dobu, za kterou nás na *Daban Urnodu* budou moci uvidět. Balón byl teď v mém zorném poli obrovský; uviděl jsem Sammanna, jak se ve svém manyfiku vznáší vedle něj, a Gratha v tom jeho asi padesát stop daleko. Oba vypadali nezvykle barevní a ochmýření, jako dětské plyšové hračky. Manyfiky a ty další náklady bez lidské posádky, které byly nahoru vyslány ve stejnou dobu, obklopovala rozčuchaná mračna vláknitého síťového materiálu, který byl při cestě nahoru napěchován do uzavřených pouzder, ale po dosažení oběžné dráhy vystřelil ven a roztáhl se na desetinásobek původního objemu. Vypadali jsme jako poletující červené bambule.

„Zkontrolovali jste hvězdy?“ zeptal jsem se.

„Ano,“ odpověděl Gratho, „ale budu rád, když naše výsledky prověříš.“

Pomocí kulového ovladače jsem se potočil tak, abych viděl přibližně kruhové souhvězdí, které představovalo štít Hoplity, a porovnal jsem jeho polohu s polohami Arbre a balónu. Byla to jednoduchá pomůcka k zajištění toho, že balón bude mezi námi a *Daban Urnodem*, až nás oběžná dráha vynese do míst, kde už by nás teleskopy z lodi mohly zahlédnout.

Touhle dobou už Geometrii určitě věděli, že se děje něco velkého. Ale načasovali jsme to tak, aby jim výhled na start dvou set raket zakrývala Arbre. To se mělo brzy změnit. Naše oběžná dráha byla téměř dokonale kruhová – její excentricita, odchylka, která prozrazovala, že jde o elipsu, činila pouze 0,001 – a probíhala těsně nad atmosférou, ve výšce sta mil. Arbre na ní družice oblétna jednou za půldruhé hodiny. Oběžná dráha *Daban Urnodu* byla eliptičtější a co do výšky se pohybovala mezi čtrnácti a pětadvaceti tisíci mil. Jeden oběh trval lodi desetkrát tak dlouho – přibližně patnáct hodin. Představte si dva běžce, kteří běhají kolem jezírka; jeden se drží tak blízko břehu, že si až zamokří nohy, zatímco druhý si udržuje odstup půl míle. Ten uvnitř toho druhého při každém oběhu desetkrát předběhne o kolo. Pokaždé, když jsme *Daban Urnod* takto předbíhali, mohli se z něj podívat dolů a uvidět nás na pozadí Arbre. Krátce nato jsme jim ale utekli za planetu a na pětadvaceti minut až hodinu jsme jim zmizeli z dohledu. Odstartovali jsme během jednoho z těchto intervalů soukromí; teď byl z poloviny pryč.

Proč jsme se prostě nenechali vynést na vyšší oběžnou dráhu? Protože náš improvizovaný vynášecí systém nedokázal udělit užitečnému nákladu dostatečnou energii.

Za několik minut, až *Daban Urnud* získá přímý výhled na mračno objektů, které těch dvě stě raket právě vyneslo na oběžnou dráhu, uvidí několik desítek balónů rozestých v mlhovině protiradarových rušičů – což byly ty pásky metalizovaného plastu –, která *zabírá* stovky mil a rychle se zvětšuje, jak se jejich oběžné dráhy rozbíhají. Pokovené pásky znemožní sledování s využitím dlouhých vlnových délek (radarem). Budou se na nás muset dívat v kratších vlnových délkách (světlem), což pro ně bude nutně znamenat probírat se obrovským množstvím fototypů a hledat cokoli, co není balón nebo metalizovaný pásek. Pokud by se nám to povedlo dokonale, tak dokonce ani v případě, že by se jim *podářilo* všechny ty snímky získat a v rozumném čase je prohledat, by pořád neviděli nic – protože my všichni a všechno naše vybavení bychom zůstávali schovaní za některým z balónů.

To však znamenalo, že v dalších dvaceti minutách se toho bude muset stát velmi mnoho. Byl jsem tím tak zaměstnaný, že jsem málem zapomněl na Jesryho první radu: pozor, abys neminul odpad. První stahy v hrdle ale upoutaly mou pozornost, takže jsem se vrhl vpřed a podařilo se mi skousnout gumovou hubici právě včas. Moji snídani to odsálo a zmrzlou na kámen odklidilo někam do odpadového pytlíku. Vrátil jsem se k aktuálnímu úkolu. Naštěstí – a trochu překvapivě – ze mě nevyšla moje velká pilulka. Musela pořád vézet někde v mých útrobach a posílat teplotní a další biomedicínská data procesorům ve skafandru.

Každopádně mi pak bylo líp a dalších skoro deset sekund jsem znovu nezvracel.

Tím, že tam dorazil první, se Sammann ustanovil kradačem, což znamenalo, že jeho úkolem bylo držet se pod balónem a zajišťovat napojení přilétajících nákladů do jediné, nahodile pospojované masy. Nákladem číslo jedna byl Jules Verne Durand. Esmá ho přitáhla a začala brzdit. Její manyfik se zastavil, ale Jules letěl dál, jako když se vlečný vůz na namrzlé cestě dostane do smyku. Musela udělat ještě jeden brzdný zážeh, když se s ní Lateřanova souprava pokusila škubnout dopředu. Zatímco Gratho se držel na místě a pozorně zvažoval, jestli je to stav nouze, Sammann přimáněvroval blíž a pak se na místě otočil. Z jeho manyfiky se vymrštila dlouhá štíhlá sonda, v mžiku překonala dvacet stop a zaryla se do masy červeného chmýří kolem Julesovy soupravy. „Mám ho!“ Jules byl teď natažený mezi ním a Esmou. „Klidně se pusť.“

„Uvolňuji,“ oznámila Esmá. „Zkusím najít další náklady.“ Trysky se jí zažehly a sonda, která ji spojovala s Julesovou bambulí, vyklouzla ven.

Tak Sammann zahájil svou práci kradače. My ostatní jsme byli chytači, což znamenalo, že se budeme pomocí manévrovacích trysek pohybovat kolem, chytat náklady proplouvající poblíž a přinášet je kradači. Otočil jsem svou soupravu, abych se porozhlédl po nějakých blížících se nákladech. Lidé – kterých mělo být jedenáct – byli označení červeně. Servisní jednotka a její malý atomový reaktor byly také červené, protože bez nich bychom brzy

zemřeli. Kromě nich se tu toulalo dalších padesát manyfiku nesoucích výstroj. Jejich bambule byly modré. Co do obsahu byly zaměnitelné – každý nesl trochu vody, trochu jídla a nějaké další věci, které budeme potřebovat. To proto, že jsme nepředpokládali, že se nám podaří zachytit všechny. Rozhlédl jsem se a spatřil jsem neskutečně obrovské množství červených a modrých bambulí, které se všechny pohybovaly v dosahu. Mozek mi na rovinu řekl, že pochytat je všechny je nemožné. Byla to katastrofa. Ale to nejmenší, co jsem mohl udělat, bylo zamířit k nejbližší červené a ujistit se, že dotyčný přežil start a je při vědomí. Začal jsem se připravovat na kontakt, ale sotva jsem se dal do pohybu, uviděl jsem záblesk manévrovacích trysek. Na mém displeji se rozsvítila Jesryho ikonka. „Já jsem v pořádku,“ oznámil mi netrpělivě, „běž hledat něco, co se o sebe nedokáže postarat.“

Za ním přilétal modrý náklad. Byl ve správné rovině, ale jeho oběžná dráha byla trochu moc excentrická, takže ztrácel výšku – pravděpodobně odsouzený vstoupit zpět do atmosféry a během několika minut v ní shořet. Otočil jsem se tak, abych byl obrácený „dopředu“, tedy směrem, kterým jsme se já a všechno ostatní po oběžných drahách kolem Arbře pohybovali, a pak jsem se „zvertikálnil“, takže moje chodidla mířila k Arbře a její horizont byl rovnoběžný se specifickou rovinou promítnutou přes mou obličejovou masku. Náklad pomalu „padal“ mým zorným polem. Použil jsem páku, abych dal zpětný zážeh, přibrzdil se. Náklad přestal „padat“, což znamenalo, že jsem nyní na stejné neblahé oběžné dráze jako on. Po dalším krátkém manévrování jsem se k té věci přiblížil na dvacet stop.

Mou pozornost na okamžik upoutal nápadnější shluk: červený náklad, který se hnal mým zorným polem zleva doprava, z boku narazil do modrého. Usoudil jsem, že je to další člen buňky, který dělá to samé co já. Ale pokud to tak bylo, nepoužíval víceramenný hák – pouze jako by se kostirukou chytal síť. Červený a modrý náklad splynuly v pomalu rotující dvojhvězdu. Neviděl jsem žádný náznak zažehování trysek – žádný důkaz, že ta osoba je vůbec při vědomí. „Myslím, že tady někdo má potíže – vypadá to na neúmyslnou srážku,“ nahlásil jsem.

„Vidím, co vidíš ty, a letím to prověřit,“ řekl Arsibalt.

„Jsem o něco blíž,“ nabídl jsem. Otočil jsem hlavu a uviděl jsem blížícího se Arsibalta. „Mohl bych –“

„Ne,“ řekl, „pokračuj a chyt' ten náklad, co tam máš.“

Takže do boje. Ale než jsem přešel k dalšímu kroku, neudržel jsem se a ohlédl se po balónu. Při pronásledování svého nákladu jsem se od něj poměrně vzdálil, ale povzbudilo mě, když jsem uviděl, kolik modrých a červených se tam shlukuje. Súra Vay a frát Osa propojili půl tuctu nákladů do velké, pomalu rotující molekuly bambulí, kterou teď táhli a připravovali se spojit ji s rostoucím komplexem ukrytým za balónem.

Arsibalt ohlásil: „Blížím se k frátu Jadovi. Zapletl se do modrého nákladu a vypadá to, že je v bezvědomí.“

„Jaké vidíš elementy oběžné dráhy?“ zeptal se Lio.

„Má nebezpečně vysoké éčko,“ hlásil Arsibalt momentální excentricitu Jadovy oběžné dráhy. „Za pár minut bude v bryndě.“

„Tak si dej pozor, aby ses nezapletl taky ty!“ varoval ho Lio.

„Zapnout kameru na zadním háku,“ řekl jsem. Výhled z mé obličejové masky překryl virtuální displej v drahokamovitých laserových barvách: zelená mřížka s červeným nitkovým křížem uprostřed. Byl to výstup ze špízolapu namířeného směrem ven ze zádi mého manyfiku. Zkontroloval jsem úhel podélného náklonu a pak jsem otáčel kulovým ovladačem, až úhel narostl o sto osmdesát stupňů. Náklad se dostal do záběru. Byl teď přímo za mnou. „Lodní hák jedna, vystřelit,“ řekl jsem a ucítil jsem ze zadu lehké kopnutí, jak praskl malý válec stlačeného plynu. Hákovací systém tvořila dlouhá, tenká látková trubice, celá srolovaná do sebe jako punčocha. Když se do ní nahnul plyn, trubice se prudce narovnála a změnila se v dlouhý tuhý balón. Na jejím konci byla hlavice, na špičce zaoblená, aby mohla proniknout oblakem síťoviny kolem vlastního nákladu, ale vybavená trny na pružinách, které se vymrštily, když trubice doputovala na konec nebo když do něčeho narazila.

Na základě svého nedokonalého výhledu zprostředkovaného zadní kamerou jsem si byl poměrně jistý, že se celá operace zdařila. Ale přesvědčit jsem se mohl jen jedním způsobem. „Kameru na zadní kotvě vypnout,“ řekl jsem a pohnul jsem se kupředu. Myslím, že několik sekund mi vůbec nebušilo srdce. Potom mi škusnutí dozadu prozradilo, že kotva se v síti zachytila. Dovolil jsem si vykřiknout radostí a pak jsem znovu zkontroloval, kde je balón.

Arsibalt ohlásil: „Jad je k nákladu přivařený. Nikdy je od sebe nedostanu.“

Lio: „Jak to myslíš, přivařený?“

Arsibalt: „Když vplul do té sítě z modrého plastu, síť se dostala do kontaktu s horkým krytem trysky jeho manyfiku a roztavila se – a rychle ztuhla. Snažím se ty dva náklady zahákovat jako celek.“

Lio: „Máš dost paliva pro nezbytný zážeh?“

Arsibalt: „To ti řeknu za chvíli.“

Lio: „Letím tam. *Nevypotřebuj všechno palivo*. Ani nevíme, jestli je Jad ještě naživu.“

„Sedmnáct minut do přímého výhledu.“

Spousta času. Zorientoval jsem se stejně jako předtím, tak, že jsem táhl náklad za sebou, a tahem vpřed jsem odčinil škodu, kterou jsem na své oběžné dráze napáchal krátce předtím. Padlo na to víc paliva – delší zážeh –, protože jsem teď uváděl do pohybu dvojnásobnou hmotnost. Byl jsem v této fázi trochu nervózní, protože dlouhé hoření znamenalo velkou chybu, pokud bych to dělal špatně. Hlídal jsem si na spodku displeje hodnotu excentricity. Vyšplhala už někam k 0,005 a já jsem ji musel stáhnout na míň než 0,001, pokud jsem chtěl zůstat v potřebném kontaktu se všemi ostatními.

Ve sluchátkách jsem slyšel, jak ostatní provádějí podobný výpočet. Pochopil jsem, že Arsibaltovi se podařilo zahákovat Jada i náklad, k němuž je frát přilepený, a snaží se udělat to, co dělám já, přičemž volá čísla na Lia, který manévruje do takové polohy, aby mohl Arsibalta v případě nutnosti zachránit. Jesry zatím monitoroval provoz, propočítával, kolik bude třeba paliva, a udílel rady, ze kterých se, jak akce pokračovala, postupně staly příkazy. Silně to odvádělo pozornost, proto jsem své rádiové spojení zdráhavě vypnul a soustředil se na vlastní situaci. Teprve když jsem pomocí zážehů dostal své éčko pod 0,001, odtrhl jsem ruce od ovladačů a rozhlédl jsem se po balónu. Po několika okamžicích prudké úzkosti, kdy už jsem přestával doufat, že je někde blízko mě, jsem ho našel „nahore“ a kousek vpravo, tisíc stop daleko a pomalu se přibližující. „Pod“ ním se formoval shluk modré síťoviny, jak tam další členové buňky 317 dopravovali své náklady. Dokud jsem byl tak blízko, rozhlédl jsem se, jestli v dosahu nenajdu nějaké další.

„Patnáct minut do přímého výhledu.“

Ztratil jsem kontakt s Liem a Arsibaltem, ale když jsem připlul do dosahu retikuly, na displeji se mi objevilo několik dalších ikonek. Znovu jsem zapnul zvuk, se sílicím neklidem, protože jsem nevěděl, jaké zprávy se dozvím.

Uši mi naplnil řev – přetížil elektroniku. Snažil jsem se vzpomenout si, jak se snižuje hlasitost. Neznělo to jako z hororu; hluk připomínal spíš sportovní utkání, kdy jedna strana vede ve vyrovnaném zápase s nečekaným skóre a čas právě dobíhá. Naskočila Liova ikonka. „Uklidněte se! Uklidněte se!“ naléhal, vyděšený tou ztrátou kázně. Objevila se Arsibaltova ikonka. „Sammanne, připrav se zachytit fráta Jada, prosím. Nereaguje.“ Jeho hlas byl zatížený určitým nepřírozeným klidem, ale cítil jsem, že kdybych si zkontroloval data z jeho biotelemetrie, odrážela by téměř smrtící rozrušení.

Balón se rychle zvětšoval. Byl jsem však příliš vysoko – moc daleko od Arbre –, a tak jsem uhnul na severozápad, ztratil něco ze své orbitální rychlosti a klesl do nižší výšky. Říkám „uhnul na severozápad“, jako by to bylo tak jednoduché, jenže když jsem teď na konci dvacet stop dlouhého háku táhl náklad, bylo manévrování mnohem složitější; nejdřív jsem se musel obrátit, abych byl k nákladu otočený druhou stranou, a až potom použít trysky. Moje přibližování k balónu se tak zpomalilo.

Sammann oznámil: „Mám ho. Žije. Ale biotelemetrické údaje jsou špatné.“

Všichni se soustředili na to, jak Arsibalt přitahuje fráta Jada. Najednou jsem však neslyšel nic než křik. „Pozor! Pozor!“ „K čertu!“ „To bylo těsné!“ a „Špatná zpráva – je červený!“

Otočil jsem hlavu a spatřil jsem, čeho se výkřiky týkají: několik sáhů od balónu prolétl červený náklad. Pohyboval se při tom vysokou relativní rychlostí – dost rychle, aby napáchal škody, kdyby byl jenom o kousek „výš“. Přepadl je tak nenadále, že nikdo nezareagoval včas, aby ho zadržel, zahákoval ho a pak ho zabrzdil. Prolétal mezi mnou a balónem, takže jsem si

ho mohl dobře prohlédnout. „Je to reaktor,“ oznámil jsem. Pak jsem řekl svému skafandru: „Uvolnit hák.“

„Hák uvolněn,“ dostal jsem odpověď. Krátkým zážehem jsem se odtáhl od modrého nákladu. „Jdu po něm,“ ohlásil jsem. „Chyťte někdo tenhle náklad.“ Reaktor se pohyboval tak rychle, že jsem přešel k instinktům, jež jsem si vypěstoval během hraní té videohry v Elkhazgu. Použil jsem boční zážeh, který – i když problém nevyřešil – zpomalil tempo, jímž se vzdálenost mezi reaktorem a mnou zvětšovala. Z displeje se mi ztrácely ikonky, jak jsem mizel z dosahu, a zvuk přicházel jako ve sporadických, přerývaných paketech. Byl jsem si celkem jistý, že jsem zaslechl, jak Arsibalt říká „špatná rovina“, což se shodovalo s tím, co jsem si myslel sám: oběžná dráha reaktoru se nacházela v rovině, která se od naší o malý úhel lišila, jednoduše proto, že při zmatku na startu se vloudila nějaká chybička.

Jeden hlas jsem každopádně slyšel jasně: „Třináct minut do přímého výhledu.“

Zkusil jsem další manévr, zoufale jsem jej zkazil a s pocity, které hraničily s panikou, jsem se díval, jak se mi reaktor přehnal přes zorné pole. Krátce nato se pode mnou mihla Arbre a já jsem si uvědomil, že se točím. Musel jsem rukou zavadit o kulový ovladač a udělit mu rotaci. Několik okamžiků jsem se věnoval stabilizaci své polohy a pak jsem se pomalu otočil, aby se mi reaktor neztratil. Jakmile jsem to měl pod kontrolou, ohlédl jsem se po balónu. Byl příliš daleko.

Znovu jsem se zadíval k reaktoru, ale nedokázal jsem ho najít. Ztratil se mi v odlesku slunce od Rovníkového moře. Když jsem použil zpětný tah, abych ztratil nějakou výšku, podařilo se mi červenou bambulku znovu vypátrat, jak se šplhá nad obzor.

Nikdo jiný poblíž nebyl. Slyšeli mě, jak říkám, že po reaktoru jdu, a předpokládali, že to zvládnou.

„Jen klid,“ řekl jsem si. Když to provedu pomalu a dokážu to hned napoprvé, vrátím se ke svým přátelům rychleji, než kdybych se dopustil tří ukvapených, neúspěšných pokusů. Stabilizoval jsem se tak, abych měl reaktor ve svém zorném poli dole přímo před sebou, a přinutil jsem se strávit třicet sekund tím, že jsem nedělal vůbec *nic* kromě toho, že jsem ho pozoroval a zjišťoval, jak se jeho pohyb liší od mého.

Sklon roviny jeho oběžné dráhy byl *určitě* špatný. Musel jsem zažehnout trysky, abych se s tou chybou srovnal. Což jsem udělal – ale rozhodil jsem si při tom hlavní poloosu a pár dalších prvků tak, že o deset minut později by mě to stálo život. Po dalších šedesáti sekundách chaotického zápolení se mi to podařilo napravit.

Manévry se změnou roviny jsou nákladné.

Nutil jsem se k tomu, abych se už po balónu nedíval. Částečně proto, že jsem se bál, co uvidím – svůj úkryt, své přátele neskutečně daleko. Ale také proto, že to prostě nebylo důležité. Bez reaktoru, který by nám svou energií

rozkládal vodu na vodík a kyslík, bychom se během několika hodin udusili. Pokud bych ztratil nervy a vrátil se k balónu bez něho, můj příchod s prázdnýma rukama by byl rozsudkem smrti pro celou buňku.

Dostal jsem se blízko, ale v posledním okamžiku mě to stočilo trochu stranou. Udělil jsem si slabou rotaci. Zastavil jsem se, přičemž „zastavení“ znamenalo, že reaktor a já jsme se vzhledem k sobě nepohybovali. „Tři minuty do přímého výhledu,“ řekl hlas. Velice nepatrně jsem šťouchl do řízení a ke své spokojenosti jsem zjistil, že reaktor a já se k sobě blížíme. Jednoduše tomu nech volný průběh. Snažil jsem se moc prudce nedýchat.

Místo abych reaktor zahákoval, strávil jsem několik okamžiků manévrováním, které mě přivedlo dostatečně blízko, abych mohl prostě natáhnout svou kostiruku a chytit se sítě. Pak jsem se otočil, co nejlépe jsem odhadl, kde by mohl být balón, a uviděl jsem – nic. Nebo spíš příliš mnoho. Naše strategie klamných cílů se mi vymstila. Z této vzdálenosti jsem nedovedl rozeznat pravé od falešných. Přibližně ve stejné vzdálenosti ode mě byly hned tři balóny – žádný nebyl blíž než deset mil. I kdybych uhodl, který je správný, za tři minuty bych se k němu nedostal. A pokud bych se zmýlil, vypotřeboval bych na to, abych se k němu dostal, tolik paliva pro trysky, že bych tam uvázl.

Na druhé straně oběžná dráha, po které jsme se já a reaktor pohybovali, byla stabilní. Překontroloval jsem hodnoty, protože na mém posouzení této věci závisel život nás všech. Tvar a rozměry oběžné dráhy byly takové, že by reaktor nevstoupil do atmosféry a neshořel, přinejmenším den nebo dva.

Co kdybych jednoduše zůstal s ním? Kyslík mi zbýval zhruba na dvě hodiny, ale mohl jsem to prodloužit, pokud se maličko uklidním. Byl jsem si jistý, že problémem je v tomto případě sklon oběžné dráhy – úhel, který teď reaktor a já svíráme vůči rovníku. Náš sklon byl o něco málo větší než sklon dráhy mých druhů. V důsledku toho by se moje dráha překryla s dráhou buňky 317 jen na dvou místech – ve dvou průsečících, které by nastaly vždy jednou za pětadvacet minut, na opačných stranách planety. Trochu se to podobalo příslovečným zastaveným hodinám, které ukazují správný čas dvakrát denně. Naposledy byla ta správná chvíle před asi patnácti minutami, kdy reaktor mé druhy téměř zasáhl a já jsem se pustil za ním. Od té chvíle jsme se vzdalovali. Ale za dalších několik minut znovu zahájíme přibližování. A za půl hodiny bychom se měli dočkat další bezmála kolize.

„Jedna minuta do přímého výhledu.“

Klíč k tomu všemu byl: jak budou uvažovat moji přátelé? Co si momentálně sdělují v bezdrátové retikule? Slyšel jsem prve Arsibalta, jak říká, že reaktor je ve špatné rovině. Pravděpodobně se s narůstající úzkostí dívali, jak se vzdalují, a diskutovali o tom, jestli poslat záchranný tým.

Ale neudělali to. Lio žádný takový příkaz nevydal. Nejen to, přemohli pokušení zapnout vysílačku s velkým dosahem.

Kdyby to byl kdokoli jiný, nedokázal bych mu číst myšlenky, stejně tak jako by je nedokázali číst oni mně. Ale mé fráty vychoval a vycvičil Orolu.

Pochopili – nejspíš dřív než já –, že za pětáctyřicet minut se reaktor na druhé straně Arbre objeví znovu. A co bylo stejně důležité, spolehli se, že na to přijdu i já a že se podle toho zachovám – svěřovali mi své životy.

A co znamenalo „zachovat se podle toho“? Zůstat v klidu a nevrátat do oběžné dráhy, na které jsem byl. Pokud nic nepodniknu, budou schopní mou polohu odhadnout. Ale pokud bych něco *udělal*, neměli by jak mou polohu předpovědět.

Pokud šlo o vybavení pro stav nouze, neměl jsem toho mnoho: pouze příkrývku z pokoveného plastu – stejnou, jako byla nouzová příkrývka, kterou po anatému vydali Orolovi – přilepenou páskou na hrud' mého skafandru. Měla se v případě nutnosti použít k zaclonění slunečního světla, aby nedopadlo na naše matně černé skafandry a nepřehřálo je, protože jinak by chladicí systém musel pracovat na vyšší výkon a spotřeboval by víc kyslíku. Sundal jsem ji a rozbalil – kostirukama to nebylo nic jednoduchého –, použil jsem ji, abych zakryl co možná nejvíc reaktoru, a pak jsem se schoulil pod ni. „Přímý výhled nastal.“

Pokud se někdo díval, dalekohledem *Daban Urnudu* mne teď mohl vidět, i když jen jako další kus šmejdu vyvrženého při startu dvou set raket. Klamný cíl.

Zasaďme si to do širší perspektivy: *Daban Urnud* byl nějakých čtrnáct tisíc mil daleko. V bodě, kdy se k Arbre přiblížil nejvíc, se jim celá planeta jevila stejně velká jako koláč držený v natažené ruce. Z maximální vzdálenosti byla velká jako podšálek. Aby z této vzdálenosti uviděli moji roztaženou fólii, bylo asi stejné, jako kdyby se snažili zahlédnout obal žvýkačky ze vzdálenosti sta mil. A co hůř – nebo pro mě lépe –, bylo to jako dívat se na celé pole pokryté odpadky a snažit se rozeznat jeden žvýkačkový obal mezi vším ostatním.

Na druhé straně, Lio – který si s sebou na konvox přivezl *Exoatmosférické zbraňové systémy praktického věku* – nás varoval, abychom nezačali být moc namyšlení, a Jules tomu dodal váhu, když nám pověděl, jak Urnud'ané, někdejší mistři kosmických válek, připojili k vynikajícím dalekohledům syntakty, což jim umožňuje roztrdit obrovské spousty snímků a najít na nich věci, které vypadají podezřele. Například makety se daly snadno rozeznat, protože to obvykle nebylo nic víc než balóny, které vzhledem ke své obrovské velikosti a nízké hmotnosti pociťovaly odpor řidnoucí atmosféry mnohem víc než opravdové náklady.

Oběžné dráhy maket se tak chovaly trochu jinak než dráhy nákladu. Navíc, jakmile Urnud'ané vytvoří soupis všech objektů, které start dvou set raket vynesl na oběžnou dráhu, budou moci zjistit, jestli něco chybí, nebo to přešlo na novou oběžnou dráhu. To se mohlo stát pouze tehdy, pokud by to mělo vlastní motory a navádění.

V tomhle smyslu už jsme tedy akci pokazili. Nezbyvalo nám než spolehnout se na bezpečí velkých čísel: uchýlit se k naději, že nenadálé

zmizení mé fólie z mraku smetí nebude zaznamenáno dostatečně rychle, aby s tím Podstavec mohl něco udělat.

Ale to jsem se předbíhal. Aby ta fólie vůbec mohla znenadání zmizet, musel bych se setkat s ostatními.

S kyslíkem by to bylo snazší. Zavřel jsem oči a pokusil jsem se uvolnit, snažil jsem se přestat myslet na Podstavec s jeho obdivuhodnými dalekohledy a syntakty. Nastala ta vzácná situace, kdy mne přílišné obavy fakticky *mohly* zabít.

Jakmile mi tep poklesl do rozumnějšího rozmezí, nahmatal jsem v pahýlech svých paží klávesnice a pro případ, že bych zemřel a můj skafandr byl později zachráněn s neporušenou pamětí, jsem napsal vzkazy pro Cord a pro Alu.

Skafandrový syntakt obsahoval kalkulátor orbitální teorie, který člověk v zápalu dění téměř nikdy neměl čas použít, ale já jsem ho nyní zapnul a ověřoval jsem si s jeho pomocí některé své nápady ohledně toho, co budu muset udělat, až se přiblížím k ostatním. Soustředit se však bylo k vzteku obtížné. Můj mozek byl jako stará houba, která nasákla víc vody, než dokáže udržet.

V nulové gravitaci se skafandr člověka, který ho měl na sobě, téměř vůbec nedotýkal. Vzduch o přesně té správné teplotě cirkuloval bez překážek kolem mého nahého těla – bylo to jako koupat se ve vzduchu. Za zády jsem měl malý chemický reaktor, který běžel na plný výkon, ale já jsem jej vnímal jen jako zdroj slabého šumu. Jinak jsem neslyšel nic kromě bušení vlastního srdce. Za jiných okolností by mě dokázalo rozrušit už jenom to, že bych otevřel oči a vyhlédl obličejovou maskou ven: *jsem ve vesmíru!* Jenže teď jsem neviděl nic než černou stranu krabaté fólie, jako bych byl krmný pták na pekáči. Nebylo tedy nijak obtížné přivolat ospalost. Moje tělo a hlava ještě nikdy neměly tolik důvodů, aby si chtěly odpočinout; mezi změnou časových pásem a výcvikem jsme v Elkhazgu spali jen velice málo a v posledních čtyřadvaceti hodinách vůbec. Předchozí půlhodina byla nesmyslně stresující – přesně ten druh zážitku, po kterém by každý normální člověk nejraději zalezl pod peřinu do vyhráté postele a plakal tak dlouho, dokud by neusnul.

Jediné, co mi bránilo, abych se okamžitě nepropadl do bezvědomí, byl strach, který ve mně probouzela má vlastní ospalost. Po absolvovaném výcviku jsem teď znal příznaky otravy oxidem uhličitým lépe než abecedu. Nevinnost, souhlasí. Závrať, souhlasí. Zvracení, souhlasí. Bolest hlavy, souhlasí. Jenže kdo by všechny tyto příznaky *neměl*, když ho manyfik vykopal vzhůru po schodišti vysokém sto mil? No ovšem – málem jsem zapomněl –, ještě malátnost a pocity zmatku.

Zkontroloval jsem údaje na stínítku. Zkontroloval jsem je ještě jednou. Zavřel jsem oči, počkal jsem, až se mi zrak projasní, a zkontroloval jsem je potřetí. Byly v pořádku. Stav kyslíkové nádrže byl ve žlutém – což se dalo po všem tom prudkém dýchání očekávat –, ale obsah kyslíku ve vzduchu, který

jsem dýchal, byl v pořádku a hladina CO₂ byla na nule – filtr jej všechno odstraňoval.

Ale jestli jsem byl malátný a zmatený, nemohlo by to být tak, že ta čísla čtu špatně?

Usnul jsem, ale každých několik minut jsem se s leknutím probudil. Uběhlo dost času, abych to, co se stalo těsně po zahájení operace, mohl začít posuzovat s odstupem. Byl jsem tak soustředěný na svůj úkol, že když jsem si všiml, jak Jad vrazil do toho modrého nákladu a zamotal se do něj, rozhodl jsem se neletět to zkontrolovat. To byla chyba. Měl jsem se tam vydat. Místo toho letěl pro Jada Arsibalt – a soudě podle toho, jak Jesry křičel, když se Arsibalt vrátil, jen tak tak vyvázl vlastním – a Jadovým – životem.

Byl to špatný plán. Kdo vymyslel, že to provedeme takhle?

Logiku jsem chápal. Arbre měla dvě stovky raket. Víc ne. Každá byla jen tak tak schopná vynést malý užitečný náklad na oběžnou dráhu, která byla nebezpečně nízká a měla krátkou životnost. Taková východiska znamenala, že i možnosti toho, čeho budeme schopni dosáhnout, jsou omezené. V Elkhazgu jsme plán všichni prostudovali, poprali se s ním, pokývali hlavou a přijali jej.

Jenže to byla jedna věc. Když byl člověk tady nahoře, kde chaoticky poletovaly náklady, narážely do sebe a vzájemně se tavily – choulily se pod nouzovými fóliemi –, byla tu rázem spousta možností, jak se to mohlo podělat.

Porád se to mohlo podělat. Bylo možné, že se to podělavá právě teď.

Co kdybych byl trochu ukvapenější, když jsem se k tomu atomovému reaktoru dostal, a pokusil se ho odtáhnout zpátky? Všichni bychom zemřeli.

Už zase jsem si dělal starosti. Vlastně to bylo ještě horší – ještě *zbytečnější*. Místo abych si dělal obavy o budoucnost – která se dala změnit –, dělal jsem si starosti kvůli věcem, které se mohly pokazit v minulosti a teď se v žádném případě změnit nedaly.

To přenechej inkantátorům a rétorům.

Kde teď asi byli všichni tisícovkáři? Shromáždění někde na stadionu a zpívali?

„Razi!“

Otevřel jsem oči. Prožil jsem si jeden z těch okamžiků, kdy si člověk jednoduše nedokáže uvědomit, kde je – nedařilo se mi pochopit, že ten start nebyl jenom sen.

„Razi!“

Na displeji bylo vidět jednu ikonku: fráta Jesryho.

„Tady,“ řekl jsem.

„Je báječné slyšet zase tvůj hlas!“ zvolal se slyšitelnou obrovskou úlevou.

„No, dojíámá mě, že to říkáš, Jesry –“

„Zmlkni. Blížím se k tobě. Dej pryč tu fólii, abys měl ponětí o tom, co se děje.“

„Víš to jistě? Copak nejsme v přímém výhledu?“

„Ne.“

„Já myslím, že v přímém výhledu jsme, Jesry.“

„Byli jsme, *posledně*. Teď nejsme.“

„Posledně?“

„Při prvním průletu jsme tě minuli. Zkřížili jsme tvou dráhu, ale rozdíl ve výšce byl příliš velký. Nedokázali jsme tě vysílačkou probudit.“

„Tohle je náš *druhý* pokus?“ Zkontroloval jsem čas. Měl pravdu. Uplynulo devadesát minut – ne čtyřicet pět. Můj kyslíkový indikátor zčervenal. První kontakt jsem zaspal!

Strhl jsem fólii, aby nepřekážela, a uviděl jsem balón. Byl míli daleko a rychle se přibližoval. Pod ním se tísnila těžkopádná formace z nafouknutých hákovačích trubíc, ve které byly zachyceny desítky červených a modrých bambulí. Několik postav v kosmických skafandrech se drželo nedaleko, všechny otočené směrem ke mně. V okamžiku, kdy jsem se znovu připojil k retikule, se rozsvítila řada ikoněk. Ale nemluvil nikdo jiný než Jesry. Vyzrazil sám.

„Jestli se mi to nepodaří, zůstaň v klidu a čekej,“ řekl. „Existují dvě úrovně záložních plánů.“

„Jo, ale toho nejlepšího poslali nejdřív, co?“ Velice zlehka jsem se odrazil od reaktoru a vystřelil do oblaku jeho síťoviny hák.

„Díky, Razi, ale za to, cos udělal, získáváš právo se vytahovat.“ Jesry připlul na dosah. Otočil se, stabilizoval se a vystřelil vlastní hák.

„Vytahovat se třeba můžeme, až budeme staří,“ řekl jsem. „Co mám udělat?“

„Kladná radiální orientace,“ řekl. To znamenalo, že z výchozí pozice čelem ve směru pohybu po oběžné dráze jsme se museli otočit o devadesát stupňů, abychom byli zády k Arbře. Udělal jsem to a zlehka jsem do Jesryho vrazil, jak jsme se tou otočkou dostali vedle sebe.

„Natoč se o pětáctýřicet stupňů dolů a zažehni na patnáct sekund trysky,“ řekl Jesry.

Patnáct sekund bylo hrozně dlouho, a pokud by se do výpočtů vloudila chyba, dostali bychom se daleko z kurzu, bez paliva na návrat. Ale udělal jsem to. Ani mě *nenapadlo*, abych toho pokynu neuposlechl. Tohle byl Jesry. Když jsem se prve rozletěl pro reaktor, rozvážně mě sledoval. Provedl v hlavě potřebnou teorii a třikrát ji ověřil syntaktem. Natočil jsem se dolů a zažehl trysky. Ztratil jsem při tom vizuální kontakt.

„Míříte k nám, jako bychom si vás přitahovali na laně,“ prohlásil Sammann. Ale všechno, co jsem potřeboval slyšet, byl tón jeho hlasu.

„Nedělejte nic,“ upozornil nás Lio. „Prolétáte pod námi – zahákujeme vás –“ A krátce nato mi dvojí škubnutí a jásot ostatních prozradily, že nás zachytili. Sundal jsem ruce z ovládání trysek, abych roztrásenými prsty nechtěně nezpůsobil zažehnutí, a nechal jsem Lia s Osou, aby nás přitáhli.

„Razi, jsi zajištěný,“ řekl Lio. „Sammanne, poslední kontrola hvězd?“

„Stále jsme zakrytí balónem.“

„Fajn,“ řekl Lio. „Věřím, že všichni chcete frátovi Erasmovi poblahopřát, ale nedělejte to. Šetřete kyslíkem. Uděláte to později. Arsibalte, ty víš, co je další na řadě – dej nám vědět, pokud by sis potřeboval půjčit kyslík od někoho jiného.“

Ostatní si navlékli bílé pláště z pevné tkaniny, které měly chránit před mikrometeority a odrážet sluneční žár. Přibližovaly je vzhledu, jaký by kosmonauti měli mít. Jeden jsem dostal a oblékl jsem si ho. Potom jsem se, stejně jako ostatní, připevnil karabinou k tomuto obrovskému propletenci sítí, nákladů a háků a pokusil jsem se spát, než Arsibalt a Lio zprovozní servisní jednotku. To znamenalo manévrovat s ní a s reaktorem tak dlouho, až budou těsně u sebe. K servisní jednotce už byl připojen elastický zásobník s vodou. Další členové buňky během mé nepřítomnosti odčerpali vodu z rezervoárů v modrých nákladech a přenesli ji do tohoto vaku, který bobtnal, až byl velký jako koupací vana.

Arsibalt se karabinou přichytil k ovládacímu panelu reaktoru a dlouhou dobu tam strávil bez hnutí, což pravděpodobně znamenalo, že si čte instrukce na virtuálním stínítku uvnitř své obličejové masky a prochází kontrolní seznamy úkonů. Po chvíli se dal do práce – vysunul jakési dlouhé tyče, které pak trčely z jedné strany reaktoru jako bodliny. Kousek od konce na každé vykvetly korunní plátky, které našim pohledům zakryly to, co bylo na jejich špičkách. Arsibalt se vrátil k ovládacímu panelu a nějakou chvíli pracoval. Pak nás informoval: „Zapnul jsem reaktor. Vyhýbejte se koncům těch tyčí. Jsou horké.“

„Horké, to jako radioaktivní?“ zeptal se Jesry.

„Ne, horké, jako že zařveš ‚au‘. Systém jimi vyzařuje do prostoru odpadní teplo.“ Po pauze dodal: „Ale radioaktivní jsou taky.“

Nikdo nic neřekl, ale byl jsem si jistý, že nejsem jediný, kdo si kontroluje zásobu kyslíku. Voda se teď rozkládala na vodík a kyslík. Za několik hodin si budeme moci u servisní jednotky vyměnit vypotřebované zásoby vzduchu a paliva a nahradit použité filtry čerstvými. Do té doby jsme museli zůstat v klidu a dělit se o to, co jsme měli, s ostatními, kteří ho potřebovali víc. Například Esma, zodpovědná za získávání vody z nákladů, spotřebovala mnoho ze svého přídělů kyslíku.

Lio řekl: „Všichni kromě Sammanna a Gratha pijte, jezte a spěte. Pokud za žádnou cenu nemůžete spát, projděte si nadcházející úkoly. Sammanne a Gratho, spojte nás.“

Sammann a Gratho vylezli ze svých manyfiků a začali šplhat po propletenci nákladů. Našli nějakou kouzelnou skříňku, vysvobodili ji z toho galimatyáše a připevnili ji na takové místo, kde měla nerušený výhled dolů na Arbre. O pár minut později Sammann oznámil, že jsme na Retikulu. Ale já už jsem to vytušil, podle nových kontrolků a čudlových displejů, které mi začaly vykvétat v poli periferního vidění.

„Haló, fráte Erasme, tady je buňka 87,“ řekl hlas v mých uších. „Slyšíš mě?“

„Ano, Tulio, slyším tě dobře. Dobré ráno, nebo co to tam vlastně máte.“

„Večer,“ odpověděla. „Jsme v boudě na náradí na jedné farmě asi tisíc mil jihozápadně od Tredegarha. Co vám tak dlouho trvalo?“

„Nemohli jsme se nabažit výhledu a užívali jsme si večírek,“ řekl jsem. „Jak sis užívala ty? Co dělá buňka 87 v boudě na náradí?“

„Všechno, co by vám mohlo nějak usnadnit situaci.“

„Tulio, myslím, že jsem si nikdy nevsiml, že bys byla tak úslužná, tak ochotná...“

„Vypadá to, jako když se potřebuješ vymočit. Co má znamenat to zdržení?“

„Hned se k tomu dostanu.“

„Je nějaký zvláštní důvod, abys měl tak rychlý tep?“

„Hrome, já nevím, nech mě přemýšlet...“

„Ušetři mě toho,“ řekla. „Tady máš obrázek té bryndy, ve které jsi – můžeš si to při čurání zkontrolovat.“ A moje stínítko se rázem vyplnilo trojrozměrným znázorněním velké stříbrné koule, ke které byla z jedné strany namačkaná masa podpěr, bambulí a barevně rozlišených nákladů. „Ty jsi tady.“ Moje jméno se rozsvítilo žlutě. „Potřebuješ se dostat sem.“ Na druhé straně té změti začal blikat jeden náklad. „Vypracovali jsme nejefektivnější trasu.“ Masou se proplazila čára a propojila mě jméno s cílem.

„To nevypadá dvakrát efektivně,“ začal jsem.

Nenechala mě domluvit. „Nevíš všechno. Každý z vás se musí po určité trase dostat k určitému nákladu. Trasy jsou optimalizované tak, abyste si co nejmíň překáželi.“

„Uznávám svou chybu.“

Asi v polovině trasy se objevil blikající červený čtvereček. „Co znamená to červené?“ zeptal jsem se.

Poradila se s někým v boudě a pak odpověděla: „Jeden z nákladů má ostrý roh, kterému by ses měl vyhnout. Žádný strach, my tě tím provedeme.“

„No díky.“

Zašustily papíry, pak oznámila: „Projdu s tebou postup, jak se uvolnit z S2-35B.“

„My tady nahoře tomu říkáme manyfik.“

„Na tom nesejde. Zvedni pravou ruku k přezce nad levou klíční kostí...“

* * *

Popíšu, co jsme udělali pak, jako bychom to jednoduše provedli. V reálu to ale byla – jak se říká v jednom starém vtipu – práce na celou jednu hodinu tak tak nacpaná do čtyřiaadvacetihodinového dne.

S tou výhradou, že nám by to trvalo čtyřiaadvacet *dni*, nebýt našich podpůrných buněk na Arbore, které sledovaly, co děláme, a přícházely s nápady, jak bychom si to mohli usnadnit. V pauzách na odpočinek – nemilosrdně vynucovaných našimi osobními lékaři – jsem se dozvěděl, že Arsibaltova podpůrná buňka sídlí ve vypuštěném plaveckém bazénu v kelxovém místním spovinu a Liova se usadila v neoznačeném dunikolu zaparkovaném v servisní stanici. A jak pomalu vycházelo najevo, každou z těchto buněk podporovaly zase soustavy dalších buněk z antiroje.

Práce začala tím, že jsme vymotávali a třídili věci, které jsme v těch prvních horečných dvaceti minutách přitáhli. Súra Vay pečovala o Julese Verna Duranda a fráta Jada. Nakonec se ukázalo, že jsou oba v pořádku. Lateřan byl zesláblý nedostatkem živin a cestou nahoru na oběžnou dráhu utrpěl víc. Pokud šlo o fráta Jada, nebylo úplně jasné, co se mu přihodilo. Nějaký čas nereagoval, třebaže jeho životní funkce se držely v přijatelných mezích a oči měl otevřené. Nakonec požádal, aby ho súra Vay přestala obtěžovat. Potom se od retikuly odpojil a hodinu nedělal nic. Nakonec se začal hýbat a zapojil se do vybalování. Zajímalo by mě, kdo asi byl v *jeho* podpůrné buňce.

Odstrojili jsme bambule, smotali jsme je a odklidili. Náklady jsme k sobě svázali plastovými řemeny, aby nevypluly z úkrytu za balónem a neprozradily naši polohu. Shluk nákladů jsme připevnili k manyfiku, jehož trysky jsme používali k udržování polohy. Nízká hmotnost a vysoký odpor balónu způsobovaly, že bychom z úkrytu nutně vypluli, pokud bychom každou chvíli nepolechtali trysky, aby nás zpomalily. Pokud bychom to tak dělali po dobu delší než několik dní, vstoupili bychom spolu s balónem zpátky do atmosféry a nastal by určitý závod, jestli nás dřív zabije sežehnutí na popel nebo rozdrťí zpomalení. Ale neměli jsme v úmyslu párat se tu s tím tak dlouho.

Arsibalt, Osa a já jsme smontovali klamný cíl, zatímco zbytek buňky 317 sestavil Studené černé zrcadlo.

Základnu klamného cíle tvořilo sedm manyfiku, které k sobě byly spojeny do šestiúhelníkového seskupení. Odčerpali jsme z modrých nákladů palivo, stejně jako to předtím udělala súra Esma s vodou, a naplnili jsme jím nádrže atrapy.

Tím jsme vyřešili pohon. Shora jsme k vzniklé plošině připevnili něco, co vypadalo jako velký, nepoddajný chumel látek – nafukovací konstrukci, která byla nahoru vynesena jako samostatný náklad. Na boku měla zip. Otevřeli jsme ho a nacpali jsme dovnitř všechno, co jsme nepotřebovali: síť, zbylý balicí materiál, součásti ostatních manyfiku. Byly tam také čtyři figuríny oblečené do kombinéz. Zatáhli jsme zip, aby se všechno to smetí nevyvalilo ven, a čas od času jsme ho otevřeli, když k nám přibýli členové jiných týmů s věcmi, kterých se chtěli zbavit. Ale zatím jsme konstrukci nenafoukli, protože na této straně balónu bylo těsno, a jak tam vznikalo Studené černé zrcadlo, začínalo být čím dál těsněji.

Z mého popisu by se mohlo zdát, že Studené černé zrcadlo je těžké. Ale stejně jako všechno ostatní tady nahoře nevážilo prakticky nic, protože bylo sestavené z nafukovacích vzpěr, drátů s tvarovou pamětí, membrán a aerogelů. Mělo tvar čtverce o straně padesáti stop. Jeho horní povrch byl dokonale rovný (byla to membrána napnutá jako kůže bubnu mezi ostří nožů) a dokonale odrazivý. Byl vyrobený z materiálu, který odráží nejenom viditelné světlo, ale i mikrovlny – frekvence, které Geometři používali jako radar. Až opustíme úkryt za balónem, budeme ji držet mezi sebou a *Daban Urnudem*, ale šikmo, jako by to byla střecha přístřešku, aby se jejich radarové paprsky, až projdou naším okolím, odrazily nějakým jiným směrem. I tak bychom dělali velkou ozvěnu, ta by se však k *Daban Urnudu* nikdy nepřiblížila a nikdy by se neukázala na jejich stínítkách.

Dokud si budeme dávat pozor, kterým směrem zrcadlo míří, nebude nás na pozadí vesmíru vidět, protože zrcadlo bude odrážet nějakou jinou část vesmíru – a celý vesmír vypadá víceméně stejně: je černý. Pokud by na nás čirou náhodou namířili nějaký opravdu dobrý dalekohled, mohli by si všimnout, že jedna nebo dvě hvězdy jsou na špatném místě, ale to bylo nepravděpodobné.

Až budeme procházet mezi *Daban Urnudem* a zářícím povrchem Arbre, bude to něco jiného, ale doufali jsme, že kousek absolutní tmy o rozměrech padesát krát padesát stop by na pozadí o průměru osmi tisíc mil mohl zůstat nepovšimnut. Bylo by to jako chtít rozeznat bakterii na talíři.

Kdybychom dopustili, aby se zrcadlo zahřálo, vysílalo by infračervené světlo, a toho by si Geometři mohli všimnout, a tak se většina důmyslu, který padl na jeho navrhování, spotřebovala na to, aby zůstalo chladné. Bylo protkané chladiči s aktivní látkou v pevné fázi, napájenými reaktorem. Atomový reaktor produkoval, jak se zmínil Jesry, velké množství odpadního tepla. To by v infračerveném světle zářilo jako kasino, pokud bychom byli tak pitomí a posvítili jím na *Daban Urnud*, ale dokud budeme mít vyzařovače schované pod Studeným černým zrcadlem a namířené směrem k Arbre, Geometři nebudou mít k dispozici pohled z takového úhlu, aby ho mohli spatřit.

Jako pohon měly pro začátek sloužit tři odstrojené manyfiky a (později) naviják s lankem. Naše skafandry nám poslouží jako obydlí, lůžka, toalety, jídelny, lékárny a zábavní centra.

Ale jako klauzury ne. Kosmické cestování mělo celou řadu zajímavých vlastností, ale tichá meditace k nim nepatřila. Při apertu a později, když jsme byli evokováni, nám nejhorší kulturní šok způsobily čudly. Sotva by se dalo spočítat, kolikrát jsem si v duchu řekl: *Díky Cartas, že nejsem připoutaný k jedné z těch hrozných věcí!* Jenže tohle bylo jako žít uvnitř čudly, superultramegačudly: stínítko se obtáčelo kolem celého mého zorného pole, reproduktory jsem měl vražené do uší, mikrofon přenášel každé moje slovo, nadechnutí i povzdech pozorným posluchačům na druhém konci linky. Část téhle čudly jsem měl dokonce v *sobě*: ten obrovský teplotní transpondér.

Měli jsme dovoleno pracovat pouze dvě hodiny, pak nastala povinná pauza na odpočinek. A jak jsem se dovtípil někdy během druhé nebo třetí takové přestávky, nešlo ani tak o to, aby si odpočinula naše těla, jako spíš aby naše duše našly úlevu od matoucí, drtivé, únavné kanonády informací, která se nám valila do očí a do uší.

Zvláštní bylo, že když jsem získal chvíli klidu, chtěl jsem si jenom tak s někým povídat. Normálně. „Tulio? Jsi tam?“

„Jsem šokovaná, že nespíš!“ zažertovala. „Jsi pozadu za plánem – mrskni sebou a začni odpočívat!“

Nezasmál jsem se.

„Promiň,“ řekla. „Copak se děje?“

„Nic. Jenom přemýšlím, to je všechno.“

„A já.“

„Jsmo zrovna my z celé Arbre ti praví, kdo má být tady nahoře a tohle provádět?“

„Hm, rozhodnutí už padlo a odpověď zní ano.“

„Ale jak padlo? Počkej chvíli, já vím: Ala to protlačila v nějakém výboru.“

„Možná toho protlačování zas tak moc nebylo,“ řekla Tulia a já jsem se musel usmát nad nechutí v jejím hlase. „Ale máš pravdu, že Ala s tím měla hodně co dělat.“

„Fajn. Tak protlačování ne. Ale vsadím se, že nějaké milé přesvědčování to taky nebylo. A už vůbec ne rozumný dialog. S těmihle lidmi tedy ne.“

„Překvapilo by tě, co se dá rozumným dialogem s armádou pořídit za války.“

„Ale armáda přece musela říkat: ‚Podívejte, tohle je jednoznačně práce pro naše chlapy. Komanda. Ne pro nějakou bandu znaváčů, odpadlého aitu a vyhladovělého mimoarbeřana.‘“

„Byl – je – záložní tým,“ připustila Tulia. „Myslím, že ten je výhradně vojenský. Absolvovali stejný výcvik jako vy.“

„Jak tedy padlo to rozhodnutí, že skafandry a manyfiky dostaneme my –“

„Částečně kvůli jazyku. Jules Verne Durand je neocenitelným přínosem. Mluví ortsky. Ale flucky ne. Takže operační tým by musel přinejmenším zčásti mluvit ortsky. Kdyby byl dvojjazyčný, přivodilo by to celou řadu problémů.“

„Hmm, takže záložní varianta bychom nejspíš byli my, kdyby nám do klína nespádl Jules.“

„On vám nespádl do klína,“ připomněla mi Tulia. „Postarali jste se o to a –“

„Ať je to jak chce, stejně mě překvapuje, že se potentáti tou myšlenkou vůbec začali zabývat, když uvážíš, že mají komanda a astronauty, kteří to všechno zvládnou i poslepu, i když je vzbudíš o půlnoci.“

„Jenže ty jsi *vzdělavatelný*, Razi. Dokážeš se ‚to všechno‘ naučit, jestli máš na mysli manévrování s S2-35B nebo montáž Studeného černého zrcadla.“

Celý život od chvíle, kdy jsi byl optován, jsi se stával lépe a lépe vzdělavatelným.“

„Vlastně, v tomhle máš asi pravdu,“ uznal jsem, když se mi vybavil až donedávna nepředstavitelný obrázek fráta Arsibalta, jak uvádí do provozu atomový reaktor.

„Ale pádný argument – a tady si jenom představuju, jak by to zformulovala Ala – spočívá v tom, že celá mise, ta cesta, na kterou jste se ty a ostatní vydali, není jenom to. Až se dostanete tam, kam míříte, kdo ví, jaké výzvy před vámi vyvstanou? A pak budeš muset čerpat ze všeho, co znáš – z každé schopnosti, kterou jsi získal od chvíle, co ses stal fidelem.“

„Co jsem se stal fidelem... tedy, zdá se to být vážně dávno!“

„Jo,“ řekla, „taky jsem na to nedávno myslela. Jak jsem hledala cestu labyrintem. Jak jsem vyšla na slunce. Arcisúra Tamura mě vzala za ruku a přichystala mi misku s polévkou. A pamatuju si, když jsi byl optován ty.“

„Prováděla jsi mě tam,“ vzpomněl jsem si, „jako bys tam žila už stovku let. Myslel jsem, že jsi tisícovkář.“

Zaslechl jsem z druhého konce linky posmrknutí a na chvíli jsem zavřel oči. Skafandr byl zkonstruován tak, aby si poradil prakticky s každou vyměšovací funkcí kromě pláče.

Jak jsem vůbec mohl být tak hloupý a myslet si, že bych mohl mít s Tuliou poměr? *To* by teď byl teprve zmatek.

„Mluvíš někdy s Alou? Jsi s ní v kontaktu?“ zeptal jsem se.

„Asi bych mohla, kdybych musela,“ řekla, „ale nezkoušela jsem to.“

„Máš toho hodně,“ řekl jsem.

„No jo. Z ní se stal někdo opravdu důležitý, jakmile tvoji buňku vystřelili do vesmíru. Fakticky toho má hodně.“

„Dobře... doufám, že pilně přemýšlí, co si počneme, až tam dorazíme.“

„Tím jsem si jistá,“ odpověděla Tulia. „Neumíš si představit, jak vážně Ala bere svou odpovědnost za to, co její – za to, co se stalo.“

„Vlastně mám docela slušnou představu,“ řekl jsem, „a vím, že ji trápí, že tady všichni přijdeme o život. Ale kdyby viděla, jak skvěle naše buňka spolupracuje, dodalo by jí to odvahy.“

* * *

Znovu jsme zmizeli za Arbre. Ztratil jsem přehled, kolikrát jsme už přikroužili do přímého výhledu z *Daban Urnudu* a zase ho opustili. Ostatní se připoutávali ke konstrukcím trysek pod Studeným černým zrcadlem. Já jsem byl nahore pod klamným cílem a procházel jsem posledních sedmnáct položek z kontrolního seznamu úkonů, který měl dvě stě řádků.

„Zatáhnout za nafukovací lanko,“ prohlásil jsem a udělal jsem to. „Hotovo.“ Ve vesmíru jsem sykot unikajícího plynu neslyšel, ale cítil jsem ho v ruce, kterou jsem se držel konstrukce atrapy.

„Odškrtnuto,“ řekl Lio.

„Monitorovat postup nafukování,“ přečetl jsem otupěle další řádek technopyndů. Schlíplý chumel obarvené tkaniny, který jsme poslední den používali jako kontejner na odpadky, se zavrtěl a začal ukazovat, že má určitou páteř, jak se jeho vnitřní vzpěry naplnily plynem a začínaly se zpevňovat. Chvilí jsem se bál, že se to nepodaří – že třeba bude málo plynu nebo tak –, ale nakonec se během několika sekund rozevřel.

„Stav?“ zeptal se Lio. Dole pod Zrcadlem nic neviděl.

„Stav je takový, že je to tak krásné, až bych se nejraději vyšplhal dovnitř a prolétl se.“

„Odškrtnuto.“

„Provést vizuální kontrolu,“ řekl jsem. Minutu jsem strávil tím, že jsem po té věci šplhal a obdivoval origami jejích „polohovacích trysek“, „antény“ z drátu s paměť a polyfilm, lehké jako papír, ručně malovaná „ožehlá místa“ a další podivuhodné kulisy, se kterými se laboratoře na konvozu musely pachtit týdny. Našel jsem „trysku“, která se nerozvinula, a prsty jsem ji uvolnil. Pleskal jsem do přehnuté vzpěry, dokud se správně nenafoukla. Odmetl jsem kus kuchaňské fólie, který tam ulpěl. „Je to dobré,“ ohlásil jsem.

„Odškrtnuto.“

Na seznamu zbývaly většinou položky jako otevírání ventilů a kontroly tlaku dole mezi motory. Byl jsem si vědom, že závada v instalaci by mě zabila, ale musel jsem v tom pokračovat.

„Deset minut do přímého výhledu.“

Posledním krokem bylo nastavit časovací zařízení na pět minut a zahájit odpočítávání. Liovo poslední „Odškrtnuto“ mi ještě znělo v uších, když jsem ucítil mocné škubnutí za své bezpečnostní lano: Osa mě přitahoval. Za několik sekund jsem byl dole pod Zrcadlem a ostatní mě přivazovali, jako bych byl vraždící maniak, dopadený po celodenní honičce. Veškerá komunikace se omezila na několik kontrolních položek a úsečných oznámení.

„Osm minut do přímého výhledu.“ Vzduchové vaky mého skafandru se nafoukly. Rozzářilo se ostré světlo, jak nastartovaly motory Zrcadla, a já jsem ucítil tlak na záda. Jako obvykle jsme byli čelem natočení špatným směrem, abychom neviděli, že se něco děje. Ale tentokrát jsme mohli sledovat výstup ze špízolapu, takže jsme se dívali, jak se balón a návnada ztrácejí v dálce. Když uběhlo nastavených pět minut, byli jsme tak daleko, že jsme z návnady neviděli nic než jediný bílomodrý pixel, jak se zažehly její motory.

Po několika minutách hoření jej mohli spatřit také Geometři. Tou dobou totiž oběžná dráha vynesla *Daban Urnud* znovu do míst, odkud měli výhled.

Naše motory splnily svůj úkol a vynesly nás na novou dráhu, z níž jsme se měli dostat do stejné výšky, v jaké byli Geometři. Už jsme je neměli k ničemu použít. Znovu jsme se ocitli ve stavu beztlíže. Vzduchové vaky ve skafandrech splaskly.

Uvolnil jsem několik popruhů a otočil jsem se, abych se podíval na návnadu. Její motory pokračovaly v hoření ještě ani minutu, jako by se odvážně snažily vyšplhat z nízké oběžné dráhy a dostat se na kolizní kurz s *Daban Urnudem*.

Pak explodovala.

To se od ní *čekalo*. Než abychom čekali, až s ní něco provede Podstavec – něco, co bychom nemohli předvídat a co by pro nás mohlo mít nežádoucí vedlejší účinky –, plánovači akce záměrně naprogramovali motory tak, aby se ve špatný okamžik otevřel nesprávný ventil. Takže se celá návnada roztrhla. Plamenů moc nebylo a samozřejmě jsme neslyšeli žádnou ránu. Celá věc se jednoduše proměnila v rychle se rozpínající masu milionu kousíčků a přestala existovat. Sotva o pár minut později už bylo v atmosféře pod námi vidět ohnivé čáry, jak se části návnady začaly dostávat do atmosféry. Doufali jsme, že Podstavec to vyhodnotí tak, že náš směšný pokus ztroskotal v důsledku poruchy raketového motoru – což bylo až příliš hodnověrné –, a všechny senzory zaměří na pořizování snímků troskek, aby hltavě nasál všechny zpravodajské informace, které může získat, než trosky obklopí atmosféra a ony shoří. Studeného černého zrcadla si nevšimne.

* * *

Další fáze cesty trvala několik dní. Od těch prvních čtyřadvaceti hodin se snad ani nemohla lišit víc. Už jsme neměli širokopásmové spojení s Arbre. To spolu se skutečností, že jsme neměli nic moc na práci, přispělo k uklidnění situace.

Zážeh, který nás vytáhl z úkrytu pod balónem, nás přivedl do nepříjemné pozice, tváří v tvář *Daban Urnudu*, podobně jako když se pták ocitne na kolizním kurzu s letadlem. Teď bylo jasné, že k *Daban Urnudu* doletíme, ale jestli jsme nechtěli skončit jako sprška vymrazeného masa na jeho šterkovitém povrchu, museli jsme zpomalit, než do něj narazíme.

Každá jiná kosmická mise by to zařídila pomocí krátkého zážehu raketového motoru v poslední minutě, po němž by následovala trocha jemné práce s manévrovacími tryskami. Ale pokud jsme hodlali zůstat nezpozorovaní, tak to dost dobře nešlo. Potřebovali jsme najít takový způsob, jak vyvinout tah, který by se obešel bez náhlého zářivého výšlehu doběla rozžhavených plynů.

Konvox našel odpověď ve formě elektrodynamického kabelu, což vlastně nebylo nic víc než vodivé lanko se závažím na konci, kterým jedním směrem probíhal proud. Lanko mělo délku asi pět mil. Bylo tenké, ale pevné – podobné našim šňůrám. Aby zůstalo napnuté, museli jsme na jeho konec pověsit závaží. Tím závažím se nakonec staly naše vypotřebované a nyní už nevyužitelné manyfiky, schované pod menší a jednodušší verzi Studeného černého zrcadla. Jakmile jsme opustili úkryt balónu, našim prvním úkolem

tedy bylo svázat manyfiky do kompaktní masy, rozvinout nad nimi další zrcadlo a připevnit je na konec kabelu. Než jsme zahájili nejchoulostivější – skoro šílenou – část operace, která spočívala v tom udělit si rotaci a pak využít vzniklou odstředivou sílu k rozvinutí pět mil dlouhého lanka, počkali jsme, až mezi námi a *Daban Urnudem* bude Arbre. Několik minut, než jsme se od sebe s protizávažím trochu vzdálili, to bylo dost nepříjemné a děsivé. Narůstající vzdálenost zpomalila tempo, kterým jsme se my a protizávaží otáčeli kolem společného těžiště, takže Arbre se kolem nás již nemíhala tak často. Když se protizávaží dostalo na konec lanka, rotace se zpomalila do té míry, že už jsme ji téměř nevnímali. Od tohoto okamžiku jsme se měli otočit přesně jednou během každého oběhu, což prostě znamenalo, že protizávaží je vždycky pět mil „pod námi“, lanko je orientované svisle a Studené černé zrcadlo je stále „nad“ námi – kde jsme je potřebovali mít. Tato pomalá rotace vytvářela umělou gravitaci na úrovni přibližně setiny té, jakou jsme pocítovali na povrchu Arbre, takže jsme i se všemi věcmi pomalu „padali“ vzhůru – od planety –, dokud nás něco nezastaví. To něco byla konstrukce z nafouknutých trubicových vzpěr, která pomáhala udržet Studené černé zrcadlo rovně natažené. Vznegli jsme se nahoru k ní a zůstali jsme tam nalepení jako listí přimáčklé na plot nepostřehnutelným vánkem.

Krátce po dokončení manévru jsme přelétli nad noční stranu Arbre. To nám poskytlo skvělý výhled na to, jak Podstavec tyčuje všechna velká orbitální startovací zařízení kolem arberského rovníku. Planeta byla převážně černá, jen v mírných pásech pevnin, kde žila většina lidí, se rozlézala klubka a shluky světél. Blížící se tyče vykreslovaly na tomto pozadí zářivé čáry, jako by se podsvětlní bohové uvěznění pod kůrou Arbre prořezávali na svobodu acetylenovými hořáky. Když tyč zasáhla povrch Arbre, její zář na okamžik pohasla, načež se zrodila znovu jako půlkulový květ teplejšího, červenějšího světla: srovnatelný s jadernou explozí, ale bez radioaktivity. Přelétali jsme právě nad tou startovací plochou, z níž se Jesry vydal na svou první cestu do vesmíru, a získali jsme dokonalý výhled na oranžovou pěst, zvedající se k nám. Jesry měl v tu dobu práci kolem servisní jednotky, ale udělal si několikaminutovou přestávku, aby se díval.

Uslyšel jsem tiché mechanické prasknutí. Když jsem se ohlédl, uviděl jsem, že Arsibalt právě zasunul do předku mého skafandru drát. Takhle jsme spolu měli od tohoto okamžiku hovořit. Dokonce i rádio s krátkým dosahem bylo považováno za příliš velké riziko. Místo toho jsme se fyzicky propojovali dráty, jeden skafandr s druhým. Obdobně jsme přišli o nepřetržité širokopásmové spojení s Arbre. Místo něj Sammann zprovožňoval jakési spojení, které při přímém výhledu pouštělo výtrysky informací – pomalu a sporadicky – úzkým paprskem, jaký by Geometri nedokázali zachytit. Takže když mi teď chtěla buňka 87 něco sdělit, vyslala to v podobě textových zpráv, které se mi rozsvítily na virtuálním stínítku uvnitř obličejové masky – ale ne okamžitě. Bylo nám řečeno, že máme očekávat zpoždění v řádu dvou hodin.

A pokud bychom se natvrdo kabelem nepropojili do retikuly, nebyli bychom schopni odesílat ani přijímat nic.

„Je to chůze po visutém laně,“ poznamenal Arsibalt. Ze zvyku jsem se podíval na jeho obličejovou masku, ale neviděl jsem nic než deformovaný odraz hříbovitého mraku. Podíval jsem se tedy dolů na stínítko zasazené do jeho hrudi a tak jsem uviděl jeho obličej. Hleděl dolů na Arbre, pak vzhledl, aby navázal jakýs takýs oční kontakt.

Chvíli jsem se vzpamatovával. Byl to pro mě první opravdový – myšleno soukromý – rozhovor po několika dnech. Od chvíle, co jsem spolkl velkou pilulku a vlezl do skafandru, byl každý zvuk, který jsem vydal, každý tep srdce, spolknutý doušek vody zaznamenáván a v reálném čase někam vysílán. Zvykl jsem si počítat s tím, že každé slovo, které řeknu, je monitorováno potentáty, rozebíráno v komisích a archivováno pro věčnost. To je sotva vhodné prostředí k upřímnému, či aspoň zajímavému rozhovoru. Ale velice rychle jsem se přizpůsobil tomu, že v uších neslyším hlas buňky 87. A teď jsme s Arsibaltem měli příležitost si promluvit. Nikdo další k nám připojený nebyl. Byli jsme spolu právě tak sami, jako bychom se v Edharu procházeli mezi stránkovníky.

Visuté lano byla slovní hříčka: doslovný popis kabelu, který jsme právě rozvinuli. Ale Arsibalt tím samozřejmě myslel ještě něco jiného. „Ano,“ řekl jsem, „jak jsme otevírali jeden náklad za druhým, díval jsem se po něčem, co by posloužilo jako –“ Zarazil jsem se na poslední chvíli, než jsem sklouzl do kosmonautického žargonu. Měl jsem na jazyku: „atmosférický návratový a brzdný systém“, ale znělo by to teď stejně nepatříčně, jako by to bylo bývalo znělo mezi stránkovníky.

Arsibalt tu větu dokončil za mě: „Cesta dolů.“

„Jo. A teď, když jsme všechno vybalili a většinu toho vyhodili – zredukovali to na absolutní základ –, je jasné, že tady není nic, co by nás mohlo dostat zpátky na Arbre. A nikdy nebylo.“ Přemýšlel jsem o tom, zatímco jsem se díval, jak pod námi ubíhá další hříbovitý mrak, rychle se rozplývá a bledne ve studené horní atmosféře jako úsvit.

Arsibalt se vrátil k tématu, které jsem opustil. „Takže sis řekl, že pro nás návratové plavidlo pošlou později – vypustí je třeba odtamtud nebo odtamtud.“ Ukázal nad hříbovitý mrak, který jsme právě minuli, a pak na další, nový, jenž vyrostl několik tisíc mil na východ od něho. „Nebo z místa, kam letí támhleto.“ Evidentně mluvil o další tyči, která právě kreslila ohnivou čáru v atmosféře pod námi. Nevím, co zasáhla. Možná závod na výrobu raket.

Arsibalt samozřejmě poukazoval na to, že jsme teď všichni mrtví – bez šance na záchranu, pokud se nedostaneme k *Daban Urnodu*. Trošičku mě mrzelo, že si ten obrázek dal dohromady o něco rychleji než já. A zároveň jsem si říkal: *A je to tady zas*, a psychicky jsem se připravoval, že budu dalších deset hodin propojený pevnou linkou s Arsibaltem a budu se ho snažit

uklidnit, zatímco jeho stav se bude blížit hysterii, a přesvědčit ho, aby si zobal ze zásoby sedativ, kterou má, jak jsem předpokládal, někde ve skafandru.

Ale tak to vůbec nebylo. Arsibalt chápal pravdivost naší situace tak čistě, jak by to mohl vidět kdokoli jiný – lépe, než se to dařilo mně. A rozrušený nebyl. Spíš zmatený.

„Když nás evokovali,“ připomněl jsem mu, „zmínil ses o povídkách, že nás odvedou rovnou do plynové komory.“

„Jistě,“ řekl. „ale představoval jsem si něco mnohem jednoduššího – rychlejšího – *méně nákladného*.“

Byl to žert toho druhu, který bych jedině pokazil, kdybych se rozesmál nahlas. Trochu jsem litoval, že u toho nejsou Jesry a Lio. Ale zanedlouho naše konverzace samozřejmě umdlela. Arsibalt se ode mě odpojil a vydal se na obchůzku, jako by přeskakoval mezi stoly v refektáři.

Byl propojený s Jesrym ve chvíli, kdy Jesry pustil šťávu do vodivého lanka. Nešlo o nic víc než napumpovat elektrický proud kabelem na jeho druhý konec. Aby vznikl elektrický obvod, musel samozřejmě existovat nějaký způsob, jak ty elektrony dostat zpátky nahoru k reaktoru. Za normálních okolností by k tomu posloužil druhý kabel, rovnoběžný s prvním – jako v elektrické šňůře. Jenže tady by to zhatilo naše záměry. Naštěstí jsme byli v ionosféře, nejzazší svrchní atmosféře, která je trvale ionizovaná slunečním zářením, a tedy elektricky vodivá. Zpáteční trasu jsme tak získali zadarmo. Kabelem tekla proud pouze jedním směrem. V důsledku toho reagoval s magnetickým polem Arbree tak, že to vytvářelo tah. Nebyl velký – s raketovým motorem se to srovnávat nedalo –, ale na rozdíl od raketového motoru jsme ho mohli trvale používat celé dny a po spirále se postupně dostat na požadovanou oběžnou dráhu: i po takové době to byla stále stejná oběžná dráha, na niž jsme s Aiou pozorovali *Daban Urnud* přejít, když jsme v praesidiu sledovali stopu záblesků postupujících po stránce.

Dokud byl Arsibalt propojený s Jesrym, fungoval pro nás ostatní jako zprostředkovatel, máváním rukama si získával naši pozornost a pantomimicky doporučoval, abychom se všichni něčeho chytili. Pak začal na prstech odpočítávat. Když došel k „pěti“, jedna kostiruka mu začala přebývat a on ji použil k tomu, aby se chytil držadla na ovládacím panelu reaktoru. Po „jedné“ popadl držadlo i druhou rukou a Jesry ve stejném okamžiku stiskl spínač. Výsledek nebyl nijak dramatický, ale byl zcela průkazný: uviděli jsme, jak lanko získalo slabý průhyb, stejně jako napnutý provaz, na který působí vítr. Studené černé zrcadlo se při tom maličko stočilo a zaujalo nový úhel, při kterém už nehledělo rovnou dolů na povrch Arbree, ale téměř nezatelně se teď naklánělo stranou. A to bylo všechno. Měli jsme teď tah, jako kdyby Jesry zažehl raketový motor. Byl však příliš slabý, než aby jej naše těla pocítovala, a bude na nás muset působit celé dny, aby měl nějaký účinek.

Když to bylo hotovo, získal jsem několik okamžiků, abych se zamyslel nad tím, o čem mluvil Arsibalt. I když se vzaly v úvahu Julesovy a Jadovy

zdravotní potíže a moje eskapáda s reaktorem, bylo třeba říct, že to všechno – start, smontování Studeného černého zrcadla, vypuštění návnady a rozvinutí lanka – proběhlo lépe, než jsme měli právo očekávat. Nestalo se, že by někdo dorazil nahoru mrtvý anebo že by nějakou záhadou nedorazil vůbec. Nedošlo k žádným nehodám – nikdo z nás bezmocně neodplouval pryč – a zachytili jsme tolik nákladů, kolik jsme potřebovali. Jelikož se to na první pohled jevilo jako nejfatálnější část mise, vzbudilo to ve mně optimistickou náladu. Ale stačilo na deset sekund se zamyslet, aby člověk jasně pochopil, že ta mise je sebevražedná.

Kauzální doména: Soubor jevů, jež jsou vzájemně provázány předivem vztahů příčiny a následku.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Vyvinuli jsme si společenské konvence. Zprvu jsem si říkal, že někteří by to mohli vzít špatně, pokud bychom se dva nebo tři propojili k soukromému rozhovoru. Ale nechávalo mě klidným, když jsem postřehl, že Lio hovoří s Osou nebo Sammann s Julesem Vernem Durandem, a zanedlouho se ukázalo, že všichni členové buňky rádi dopřejí ostatním soukromí. Sammann propletl konstrukcí soustavu drátů, ke které se mohl připojit každý, když bylo nutné zařídit společné setkání všech členů, a odsouhlasili jsme si, že to budeme dělat každých osm hodin. Intervaly mezi těmito schůzkami představovaly volný čas. Každý z nás se snažil vyhradit si jeden ze tří intervalů na spánek, ale nešlo to tak jednoduše. Myslel jsem, že jsem jediný, kdo s tím má problémy, dokud ke mně v jednom období odpočinku nepřišel Arsibalt a nepropojil se se mnou.

„Spíš, Razi?“

„Už ne.“

„Ty jsi *spal*?“

„Ne. Vlastně ne. Co ty?“

Až do téhle chvíle se to odvíjelo stejně, slovo za slovem, jako hovory, které jsme spolu vedli uprostřed nocí v dobách, kdy jsme byli čerstvě optovanými fidely, leželi jsme v neznámých celách a pokoušeli se usnout. Teď to ale dostalo nový obrat. „Těžko říct,“ odpověděl Arsibalt. „Nemám pocit, jako bych tady nahoře procházel normálním cyklem spánku a bdění. Uprímně řečeno, už nedovedu poznat rozdíl mezi snem a dobou, kdy jsem vzhůru.“

„Jo, a o čem se ti zdá?“

„O všem, co se mohlo pokazit –“

„Ale nepokazilo?“

„Přesně, Razi.“

„Ještě jsem neslyšel celou historii toho, jak jsi zachránil Jada.“

„Nejsem si ani jistý, že ji dokážu souvisle *odvyprávět*“, povzdechl si. „Existuje v mé hlavě jako změť okamžiků, kdy jsem přemýšlel nebo něco dělal – a každičký z těch okamžiků se mohl vyvinout jinak, Razi. A všechny ty *jiné* výsledky by byly špatné. Jsem si tím jistý. Znovu a znovu si to přehrávám v hlavě. A ve všech případech jsem čirou náhodou udělal to správné.“

„Hm, zní to trochu, jako by antropogenetický princip doopravdy fungoval, ne?“ poznamenal jsem. „Kdyby se něco stalo maličko jinak, byl bys mrtvý – a tak bys neměl mozek, aby sis to mohl pamatovat.“

Arsibalt chvíli neříkal nic. Pak si povzdechl. „To je právě tak neuspokojivé, jak antropogenetické argumenty *zpravidla* bývají. Dal bych přednost alternativnímu vysvětlení.“

„A to je?“

„Že jsem pod tlakem nejenom skvělý, ale i chladnokrevný.“

Nechal jsem to být. „Zdály se mi sny“, připustil jsem, „sny, ve kterých je jinak všechno stejné, až na to, že tady nejste ty a Jad, protože jste natáhli bačkory.“

„Ano, a mně se zdály sny, ve kterých jsem Jada pustil, protože jsem ho nedokázal odtáhnout zpátky, a díval jsem se, jak hoří v atmosféře pode mnou. A jiné sny, ve kterých se to nepodařilo tobě, Razi. Reaktor jsme zachytili, ale ty jsi prostě zmizel.“

„Ale potom se probudíš –“ začal jsem.

„Probudím se a uvidím tebe a Jada. Jenže hranice mezi bděním a sněním je tady tak nezřetelná, že občas nemůžu poznat, jestli jsem přešel ze snu do bdění nebo naopak.“

„Myslím, že chápu, kam to směřuje“, řekl jsem. „Já bych mohl být mrtvý. Ty bys mohl být mrtvý. Jad by mohl být mrtvý –“

„Stalo se z nás cosi jako frát Orolo bloudící desetitisíciletým matěmem“, prohlásil Arsibalt. „Kauzální doména odříznutá od zbytku vesmíru.“

„Uf!“

„Ale má to vedlejší účinek, před kterým nás Orolo nevaroval“, pokračoval, „a to ten, že jsme se odtrhli. Neexistujeme v jednom stavu, ani ve druhém. Je možné cokoli, mohla se stát jakákoli historie, dokud se neotevrou brány a my o apertu nevyjdeme ven.“

„Bud' tak, anebo jsme jenom unavení a neklidní“, řekl jsem.

„To je jenom další možnost, která by mohla být reálná“, odvětil Arsibalt.

* * *

Když jsme (podle většiny z nás) nedřímali nebo (pode Arsibalta) neproplouvali mezi odlišnými, ale stejně reálnými světovými stopami, zkoumali jsme *Daban Urnud*. Několikaodstavcový popis od Julese Verna

Duranda, který se rozšířil po Retikulu, poskytl antiroji dostatek informací k vybudování trojrozměrného modelu mimoarberské lodi, jenž byl podle Lateřana podivuhodně věrný.

Vyfoukněte balón z oceli, bezmála míli široký, a vyplňte ho z poloviny vodou. Pak to ještě třikrát zopakujte. Tyto čtyři koule umístěte do rohů čtverce tak, aby byly blízko u sebe, ale úplně se nedotýkaly.

Zopakujte to celé se čtyřmi dalšími koulemi. Novou sadu uložte na tu starou. Ale pootočte ji o pětadvacet stupňů, takže horní koule zapadnou do mezer mezi těmi dole, jako ovoce narovnané v zelinářských bedýnkách.

Navrch přidejte dva další takové čtverce s koulemi, přičemž nezapomeňte každý z nich pootočit. Dostanete tak šestnáct koulí na hranici, která je něco přes dvě míle vysoká a o něco méně než dvě míle široká. Středem té hranice se táhne volný prostor, komín, který má v průměru kolem půl míle. Do toho komínu nappěte samé dobré věci: veškerou složitou, drahou, báječně zkonstruovanou praktiku, jakou jsme si s létáním do vesmíru odedávna spojovali. Velká část toho není nic než kostra: ocelové nosníky, které ty koule svírají a pevně je drží na místě, zatímco celá ta věc rotuje rychlostí jedné otočky za minutu, aby vytvořila pseudogravitaci, manévruje, aby se vyhnula blížícím se potenciálním hrozbám, pacifikuje vzniklé šplouchání, zrychluje pomocí atomového pohonu, a nejlépe všechno shora uvedené najednou.

Jakmile máte důvod věřit, že se ta konstrukce nehodlá za žádnou cenu rozpadnout, přidejte všechno ostatní: skladiště, do něhož se vejdou desítky tisíc hnacích jaderných náloží. Reaktory, které dodávají energii, když je loď daleko od slunce. Nepředstavitelně složité rozvody potrubí a kabelů. Hermetizované chodby, jimiž mohou Urnuďané, Troáci, Lateřané a Fthosané přecházet z jedné koule do druhé. Hlavní trasy optických vláken, jejichž účelem je svádět zachycené sluneční světlo z vnějšku ikosaedru do nitra koulí, aby tam svítilo na jejich střešní pěstírny.

Koule samotné jsou relativně jednoduché. Voda uvnitř má volnost, aby si nacházela vlastní hladinu. Když se celá konstrukce otáčí, voda uprchne k venkovní straně a usadí se v křivce, na které „gravitace“ vždycky odpovídá tomu, jaká byla na rodné planetě. Když je loď poháněná, voda se usadí v zadní části koule a vyrovná se. Lidé žijí na hladině vody v obytných člunech propojených pavučinou elastických lan a oddělených pevnými vzduchovými vaky; když se tvar vody mění, vždycky to trochu hází. Ale jako na každém správném člunu jsou na to zařízení; skříně mají západky, aby se neotevíraly, nábytek je připevněný k podlaze, aby neklouzal. Lidé žijí stejným způsobem jako jejich předkové na rodné planetě a mohou celé dny nebo týdny existovat, aniž by příliš mysleli na skutečnost, že jsou zavření v kovovém balónu, který napříč vesmírem pohánějí atomové bomby – právě tak jako jejich rodiny na Urnudu, Tro, Laterre a Fthosu možná nikdy nepomyslely na skutečnost, že žijí na povrchu mokrých kamenných koulí, které se řítí vzduchoprázdňem.

Tato konstrukce – Strom koulí – je solidní dílo, avšak zranitelné kosmickým zářením, zbloudilými kameny, slunečním světlem a zbraněmi cizích civilizací. Takže je ještě ohradte stěnami ze šterku, a když už jste v tom, ty stěny zavěste na soustavu obrovských tlumičů. Strom koulí je zavěšený uvnitř této soustavy, přichycený jako v pavučině. Všechno, co se vztahuje ke zbytku vesmíru – radar, teleskopy, zbraňové systémy, výzvědná plavidla –, je vykázano na vnější plášť, připevněno ke třiceti tlumičům nebo ke dvanácti vrcholům, do kterých se tlumiče sbíhají. Tři z vrcholů – ty dole kolem tlačného plátu – jsou jen holé mechanismy, ale zbylých devět představuje samostatná složitá kosmická plavidla. Některé mají podobu hermetizovaných koulí a uvnitř poletují ve stavu beztlíže členové velení. Jiné jsou provrtané širokými tunely, aby se mezi vnitřkem ikosaedru a zbytkem kosmu, v němž se loď právě nachází, mohly pohybovat malé stroje a osoby v kosmických skafandrech. A v jednom je umístěna optická observatoř, lepší než jakákoli na Arbre, protože se může těšit z vesmírného vzduchoprázdna.

To všechno vymodelovaly do větších či menších podrobností intelektuální kapacity antiroje během dní, ve kterých jsme já a ostatní členové buňky sestavovali skafandry a hráli videohry v Elkhazgu. Ten model teď ožil v našich skafandrech. Mohli jsme jím poletovat s pomocí stejných ovladačů – kulového a pákového –, které jsme předtím používali k řízení manyfiků. Z dálky to vypadalo působivě celistvě, jako by to disponovalo určitou organickou složitostí; ale jakmile jsem přiletěl blíž, abych si prohlédl jádro Stromu koulí, narazil jsem tam na poloprůhledné poznámky, rozvěšené rozpačitými znavači a napsané bezchybnou ortostí, jež mě s lítostí informovaly, že všechno, co se nachází za touto hranicí, jsou čiré spekulace.

Frátu Jadovi se konečně splnilo jeho přání: dostal sextant. Byli jsme vybaveni přístrojem, který tvořily širokoúhlé objektivy, stejné jako Klesthyřino oko; byl natolik důmyslný, že rozeznával některá souhvězdí. Dokázal tedy určit naši polohu vůči takzvaným stálicím. To v kombinaci s polohou slunce, měsíce a Arbre, přesnými vnitřními hodinami a efemeridami dodávalo tomuto přístroji dostatek informací, aby vypočítal elementy naší oběžné dráhy. Frát Jad se ho zmocnil, jakmile jsme zjistili, že ho máme, a věnoval hodiny a hodiny tomu, aby pronikl do jeho funkcí.

Když se teď ukázalo, že naše akce má evidentně charakter úkolu „splň, nebo zemřeš“, Jules přestal šetřit tím málem, co mu zbývalo z jeho potravy, a jedl po libosti. Jeho energetická hladina se tak znovu prudce zvýšila a zlepšila se mu nálada. Kdykoli byl vzhůru, bylo k jeho skafandru připojeno několik dalších a vyptávali se ho na detaily vnitřku lodi, které se do modelu nedostaly: například jak vypadají dveře, jak fungují zámkové mechanismy nebo podle čeho se dá odlišit Fthosan od Troance. Dozvěděl jsem se, že Geometři se obzvlášť děsí požáru v těch částech lodi, kde je stav beztlíže, a že člověk neurazí ani sto stop, aniž by připadl na schránku vybavenou respirátory, ohnivzdornými oděvy a hasicími přístroji.

I tak ještě zbývala spousta času. Po dvou dnech jsem navázal soukromé spojení s Jesrym a pověděl jsem mu, co vím o všezabijákách. Jesry pozorně poslouchal, jako by seděl v křídárně, téměř nemluvil. Podle toho, co prozrazovala jeho tvář na špizovém stínítku, jsem poznal, že o tom usilovně přemýšlí – snaží se sám sebe přesvědčit, proč to má logiku. Bylo mu dávno jasné, že je tu něco, co nám neřekli. Jinak naše mise na pohled nedávala smysl. Poskytl jsem mu námět k přemýšlení. Dokud si to nepromyslí – dokud nepřijde na nějakou myšlenku, která není nabíledni – nebude mít co říct.

Z buňky 87 se po hrstkách trousily textové zprávy a zobrazovaly se mi na displeji. Několik prvních bylo rutinní povahy. Pak začaly být podivné.

Tulia: *Vyřešit spor, který tady máme... jaký je váš počet tam nahoře?*

Vyřukal jsem odpověď: *Promiň, ale ptáš se mě, kolik je nás tady živých?* Potom jsem zprávu odeslal. Teprve když jsem se nad tou výměnou několik minut zamýšlel, uvědomil jsem si, že jsem na otázku neodpověděl. Jenže tou dobou jsme už s Arbre ztratili kontakt.

Svolal jsem poradu. Všichni jsme se připojili.

„Moje podpůrná buňka neví, kolik je nás tady naživu,“ oznámil jsem.

„Moje taky ne,“ řekl okamžitě Jesry. „Tvrdí, že jsem jim před několika hodinami poslal zprávu, ze které vyplývalo, že dva z nás jsou mrtví.“

„A poslal?“

„Ne.“

„Moje podpůrná buňka mi poměrně dlouho žádnou zprávu neposlala,“ ozvala se súra Esma. „Byli totiž přesvědčení, že jsem zahynula při startu.“

„Vede mě to k úvahám, jestli se s antirojem něco nestalo,“ řekl jsem.

„Všechny ty buňky by spolu měly komunikovat na Retikulu, ne? Srovnávat si poznámky.“

Podívali jsme se na Sammanna. Naše situace si vyžádala, abychom si vyvinuli novou řeč těla. Jelikož tváře nebyly vidět přímo, zvykli jsme si natáčet těla ke spoludiskutérům, aby věděli, že k nim právě směřujeme pozornost. Devět kosmických skafandrů se tedy zorientovalo směrem k Sammannovi. Ale zdálo se, že fráta Jada to nezajímá. Už se z porady odpojil a nyní šplhal do jiné části konstrukce. Ale od chvíle, kdy jsme se dostali do vesmíru, nepromluvil téměř ani slovo, takže jsme se tím nezabývali. Dokonce jsem začal uvažovat, jestli neutrpěl poškození mozku.

„*Něco se pokazilo,*“ potvrdil Sammann.

„Geometrii našli způsob, jak zablokovat Retikulum?“ zeptal se Osa.

„Ne, Retko – nebo alespoň jeho fyzická úroveň – funguje dobře. Ale v dynamice reputonového prostoru je ‚nízkoúrovňová‘ závada.“

„Když v aitovské mluvě o něčem řeknete, že je to ‚nízkoúrovňové‘,“ ozval jsem se, „tak tím ve skutečnosti myslíte, že je to důležité, ne?“

„Ano.“

„Můžeš nějak přiblížit, co to pro nás znamená?“ požádal Lio.

„V raných dobách – před tisícovkami let – začalo být Retikulum téměř nepoužitelné, protože bylo zaneřáděné mylnými, zastaralými nebo vyložené zavádějícími informacemi,“ řekl Sammann.

„Jednou jsi to nazval hovadinami,“ připomněl jsem mu.

„Ano – technický termín. Začalo tedy být důležité hovadiny filtrovat. Vznikaly kolem toho celé živnosti. Někteří z těch podnikavců vymysleli chytrý plán, jak vydělat peníze: otrávil studnu. Začaly na Retikulum záměrně všesť hovadiny a nutit lidi, aby používali jejich produkty, které ty hovadiny znovu odfiltrují. Vytvořili syntakty, jejichž jediným účelem bylo chrlit do Retikula hovadiny. Ale musely to být kvalitní hovadiny.“

„Co jsou to kvalitní hovadiny?“ zeptal se zdvořile, ale nevěřícím tónem Arsibalt.

„No, *nekvalitní* hovadiny by byly nezformátované dokumenty tvořené náhodnými shluky písmen. *Kvalitní* hovadiny by byly krásně vysázené, skvěle napsané dokumenty obsahující stovku správných, verifikovatelných vět, a jednu, která je mírně lživá. Vygenerovat kvalitní hovadiny je mnohem těžší. Zpočátku na to museli najímat lidi. Většinou to dělali tak, že vzali legitimní dokumenty a vložili do nich chyby – třeba vyměnili jedno jméno za jiné. Ale pořádně se to rozjelo až tehdy, kdy na tom začala mít zájem armáda.“

„Máš na mysli taktiky pro zanesení dezinformací do retikul nepřítel,“ řekl Osa. „O tom něco vím. Mluvíš o programech umělé impotence z poloviny prvního tisíciletí po Rekonstituci.“

„Přesně!“ řekl Sammann. „Byly vybudovány nesmírně výkonné a vyspělé systémy umělé impotence, jejichž účelem bylo přesně to, co naznačil frát Osa. Ta praktika okamžitě pronikla do komerčního sektoru a rozšířila se do přebujelých ekologií botnetových siroteků. Na tom nesejde. Chci říct, že na Retikulu nastala určitá doba temna, která trvala do doby, než moji aitovští předchůdci dokázali vzít věci správně do rukou.“

„Takže systémy umělé impotence jsou v přebujelých ekologiích botnetových siroteků stále aktivní?“ zeptal se Arsibalt, naprosto fascinovaný.

„PEBS se na začátku druhého tisíciletí vyvinuly v něco úplně jiného,“ řekl přezíravě Sammann.

„V co se vyvinuly?“ zeptal se Jesry.

„To nikdo jistě neví,“ odvětil Sammann. „Evidujeme jen náznaky, když najdou cesty, jak se fyzicky manifestovat, což se naštěstí nestává tak často. To ale odbíháme. Umělá impotence v praxi stále funguje. Dalo by se říct, že aitové, kteří Retko vyvedli z doby temna, ji dokázali porazit pouze tak, že ji koptovali. Takže, abych to zkrátil, ke každému legitimnímu dokumentu, který po Retikulu koluje, existují stovky nebo tisíce falešných verzí – falverů, jak jim říkáme.“

„Jediný způsob, jak zachovat integritu obranného systému, je vystavit jej nepřetržitému útoku,“ řekl Osa a každý pitomec by uhadl, že cituje nějaký starý údolkářský aforismus.

„Ano,“ řekl Sammann, „a funguje to tak dobře, že uživatelé Retikula ani nevědí, že tam je. Stejně jako si neuvědomujete miliony mikrobů, kteří se každíčkou sekundu vašeho života marně snaží napadnout vaše tělo. Zdá se však, že události z poslední doby a nápory, které na Retko vyvíjí antiroj, vyvolaly nízkourovňovou závadu, o které jsem hovořil.“

„A jaký to pro nás tedy má praktický důsledek?“ zeptal se Lio.

„Naše buňky dole mohou mít problémy s rozlišováním pravých zpráv od falverů. A některé zprávy, které se zobrazí na displejích nám, mohou být také falvery.“

„A to všechno proto, že se někde v syntaktu přehodilo pár bitů,“ poznamenal Jesry.

„Je to trochu komplikovanější, než jak to podáváš,“ odvětil Sammann.

„Ale Jesry naráží na to,“ řekl jsem, „že tuto mnohoznačnost v konečném důsledku způsobuje několik logických bran nebo paměťových buněk, které jsou ve stavu, jenž je chybný, nebo alespoň nejednoznačný.“

„Asi by se to tak dalo vyjádřit,“ řekl Sammann a já jsem poznal, že krčí rameny, i když jsem to neviděl. „Ale to se brzy urovná, a pak ty potřeštěné zprávy dostávat přestaneme.“

„Nepřestaneme,“ řekl frát Gratho.

„Proč to říkáš?“ zeptal se Lio.

„Pohleďte,“ řekl frát Gratho a natáhl ruku. Když jsme se podívali, kam ukazuje, uviděli jsme fráta Jada, jak pracuje na krabici s vysílačkou, která byla naším jediným spojením s Arbre. Znovu a znovu do ní bodal šroubovákem. Když od ní čas od času odplul nějaký úlomek, úzkostlivě jej z prostoru vylovil kostirukou, aby se nezatoulal mimo Studené černé zrcadlo a neodrazil radarový signál.

Když byl hotový, odplul zpátky na poradu a připojil se. Lio zůstal klidný a počkal, až promluví.

Jad řekl: „Ten únik si vynucoval volby, které nijak nezlepšovaly situaci.“

Fajn. Takže jsme byli fakticky zamčení pohromadě s šíleným čarodějem. Věci se tím trochu vyjasnily. Chvíli jsme mlčeli. Věděli jsme, že nemá smysl žádat vysvětlení. Frát Jad to vyjádřil nejjasněji, jak uměl. Viděl jsem na Jesryho špízovém displeji, že se dívá směrem ke mně. *Takhle to dělají inkantátoři; on to dělá teď.*

Sammann konečně přerušil mlčení. „Je to nanejvýš podivné,“ řekl se zvláštním pohnutím v hlase, „ale odhodlával jsem se udělat totéž.“

„Co? Zničit vysílač?“ zeptal se Lio.

„Ano. Dokonce se mi před pár hodinami zdálo, že jsem to *udělal*. Měl jsem z toho dobrý pocit. Když jsem se probudil, překvapilo mě, že je nedotčený.“

„Proč bys ho chtěl zničit?“ otázal se Arsibalt.

„Sledoval jsem jeho chování. Při každém obletu se jednou dostane do přímého výhledu se stanicí na Arbre a naváže spojení. Tehdy vyprázdní buffer – vyčistí svou frontu.“ Pokračoval tím, že ty aitovské termíny přeložil do

ortštiny. Fronta byla cosi jako hromádka lístků s napsanými vzkazy, které se odeslaly dolů na Arbre vždy, když to bylo možné. Posílaly se ve stejném pořadí, v jakém se do fronty řadily, jako zákazníci čekající před obchodem.

„Takže mezi těmi položkami ve frontě jsou například textové zprávy, kterými jsem odpovídal své podpůrné skupině?“ zeptal jsem se.

„Kolik jsi jich napsal?“ zeptal se mě.

„Možná pět.“

„Lio?“

„Spíš deset.“

„Oso?“ Sammann si udělal přehled o všech. Nikdo nenapsal víc než několik zpráv. „Počet položek ve frontě je v tuto chvíli čtrnáct set,“ oznámil.

„Co jsou zač?“ zeptal se Arsibalt. „Můžeš je přečíst?“

„Ne. Jsou všechny zašifrované a nikdo neuznal za vhodné dát mi klíč. Většinou jsou dost krátké. Nejspíš textové zprávy, biomedicínská data a přidružené falvery. Ale některé jsou tisíckrát větší. Jelikož jsem tady jediný, kdo těmhle věcem rozumí, řeknu vám, jak by se to jevílo aitovi: ty velké položky jsou s největší pravděpodobností nahrané zvukové soubory a videa.“

Napadla by mě k tomu celá řada vysvětlení, ale Arsibalt se vrhl rovnou po tom nejdramatičtějším, a jak jsem musel uznat, asi správném: „Sledování!“

Sammann nic nenamítal. „Ve volných chvílích, kterých mám mnoho, jsem chování fronty sledoval. Ty velké soubory vykazují určité pozoruhodné rysy. Jednak dostávají prioritu před těmi malými. Systém je přesune na první místo ve frontě, jakmile se takové soubory vytvoří. A dál se mi zdá, že jejich vytváření se shoduje se začátky a konci rozhovorů. Pro příklad, před chvílí, mezi 10:15 a 10:30, jsem viděl Erasma, jak vede soukromý rozhovor s Jesrym. Když se Jesry příště připojil k retikule, což bylo jen asi před patnácti minutami, ve frontě vznikl velký soubor a byl neodkladně přesunut nahoru. Čas vytvoření 10:17. Poslední úprava 10:30.“

„Děje se to při *všech* našich rozhovorech?“ zeptal se Lio. A z tónu jeho hlasu jsem poznal – jako bych o tom někdy pochyboval –, že tohle všechno je pro něj stejně nové jako pro mě.

„Ne. Jen při některých.“

„Navrhují experiment,“ řekl Jesry. „Sammanne, funguje to ještě?“

„Ale ovšem. Frát Jad zničil pouze vysílač. Syntakt jede dál, jako by se nic nezměnilo.“

„Monitoruješ teď frontu?“

„Samozřejmě.“

Jesry se odpojil a pokynul mi, abych udělal totéž. Vytvořili jsme soukromé propojení. Jesry spustil velice starý, ořelý dialog, který jsme se kdysi jako fidelové museli naučit: slovní důkaz toho, že druhá odmocnina ze dvou je iracionální číslo. Vynasnažil jsem se, abych ve své roli nezaostal. Když jsme skončili, připojili jsme se zpátky k retikule a několik sekund jsme počkali.

„Nic,“ řekl Sammann.

Znovu jsme se odpojili a vytvořili propojení dvou osob.

„Vzpomínáš si,“ začal jsem, „jak jsme v Edharu po večeři seděli s ostatními inkantátory v kroužku a vyráběli z tkaniček a kukuřičných stébel všezabijáky?“

„Samozřejmě,“ odvětil Jesry, „to byly vážně dobré všezabijáky, protože dokázaly zavraždit špinavé potentáty, než bys řekl švec.“

„Budou se hodit, až zradíme Arbre kvůli Podstavci,“ připomněl jsem.

V podobném duchu jsme ještě několik minut pokračovali. Potom jsme se znovu připojili k retikule.

„Je tam nový soubor,“ oznámil Sammann. „Hned na začátku fronty.“

„Dobrá,“ řekl jsem, „zdá se tedy, že potentáty doopravdy zajímá, když začneme hovořit o jistých věcech, jako jsou všezabijáky.“

„Ha!“ zvolal Sammann. „Právě se otevřel nový soubor, a narůstá tím víc, čím déle... pokračuju... v mluvení.“

Ve skupině jako celku se téma všezabijáků zatím neprobíralo, takže někteří lidé měli hodně otázek; s těmi si poradil Lio. Jesry a já jsme mezitím pokračovali v započatém pokusu. V průběhu následující půlhodiny jsme víc než dvacetkrát přerušili a zase obnovili kontakt s retikulou. Pokaždé, když jsme se odpojili, vyzkoušeli jsme několik dalších slov, abychom zjistili, která témata uvádějí automatický nahrávací systém do chodu. Byla to činnost založená na náhodě, ale podařilo se nám objevit několik dalších spouštěcích výrazů: *útok, neutronový, masová vražda, šílený, nedodržení, nepřiměřený, odmítnout a vzpoura.*

Pokaždé, když jsme se znovu napojili, uslyšeli jsme další návrhy na případná spouštěcí slova, protože konverzace se přirozeně vyvíjela tak, že všechna výše uvedená slova a mnohá v ní často padala. Situace začínala být velice emocionálně napjatá a svým způsobem bylo dobře, že jsme se s Jesry mohli připojovat a odpojovat a přistupovat k obsahu hovorů čistě jako k předmětu teoretického zkoumání. Ale po nějaké době jsme se dostali do fáze, kdy jsme usoudili, že uděláme lépe, když se připojíme a připojení už zůstaneme.

Arsibalt právě položil dost ošemetnou otázku Údolkářům: komu jsou v konečném důsledku loajální?

Odpovědi se ujal frát Osa: „K mým frátům a sůrám ze Zvonivého údolí mě váže loajalita, která se nedá nijak změnit právě proto, že to není záležitost rozumu, ale pouto podobné rodinnému. A nebudu plýtvat kyslíkem na rozebírání všech vnořených a překrývajících se věrnostních skupin, ke kterým patřím: tato buňka, matémový svět, konvox, obyvatelé Arbre, pospolitost sahající dokonce až za hranice kosmu, neboť nás spojuje s takovými jako Jules Verne Durand.“

„Sežust,“ odpověděl Lateřan. Už předtím jsme pochopili, že tímhle způsobem vyjadřuje svůj souhlas.

„Při emergenci není možné všechny působící loajality a závazky rozplést, a proto se člověk uchyluje k jednoduchým reakcím, které vycházejí z jeho výcviku.“

Jules s tímhle pojmem doposud neměl tu čest, a tak mu Osa udělal rychlý úvod do emergentologie, ve kterém mu za příklad posloužil rozhodovací strom, kterým musí projít šermíř, aby v souboji udělal ten správný pohyb. Bylo jasné, že taková záležitost je příliš složitá, než aby se dala při rychlé výměně seků a bodnutí rozumově vyhodnotit, takže to muselo být tak, že šermíři, kteří přežijí více než jeden nebo dva takové střety, prostě dělají *něco jinak*. Znaváci ze Zvonivého údolí učinili ze zkoumání a pěstování toho *něčeho jinak* své jediné zaměstnání. Jules Verne Durand to pochopil pohotově. „Analogie funguje stejně dobře se složitými deskovými hrami. Na Laterre máme některé, jež se podobají vašim zdejšími v tom, že strom možných tahů a protitahů se rychle rozroste natolik, že mozek není schopen zpracovat všechny možnosti. Ordinatéry – něco, co byste vy nazvali syntaktickými zařízeními – dokáží hru hrát tímto způsobem, ale zdá se, že úspěšní lidští hráči používají jakýsi bytostně odlišný přístup, při němž spoléhají na pozorování celé hrací plochy, nacházení určitých vzorů a uplatňování jistých empirických pravidel.“

„Teglon,“ vložil se do hovoru frát Jad. A nebylo nutné, aby to rozváděl. Všichni jsme viděli, co dokázal v Elkhazgu, a všem nám bylo jasné, že se toho nedalo dosáhnout metodou pokusů a omylů. Ani tak, že člověk začne stavět z jednoho výchozího místa směrem ven. Musel pochopit celý obrazec najednou.

„To je nebezpečné,“ řekl příkře Jesry. „Vede to k tvrzení, že můžeme zapomenout na Hrábě a chovat se jako banda fanatiků, a všechno dobře dopadne, protože jsme dosáhli holistické jednoty s polykosmem.“

„To, co říkáš, je skutečně problém,“ uznal Jules, „ale tady není nikdo, kdo by se odvážil tvrdit, že je možné vyhrát šermířský souboj nebo vyřešit teglon tak neukázněným chováním.“

„Jesry používá podsunutý argument,“ konstatoval Arsibalt. „Nadnáší budoucí možný problém. Jestliže se shodneme, že budeme postupovat ve zmíněných intencích, a někde později se dostaneme do bodu, kdy bude třeba udělat obtížné rozhodnutí, jaké budeme mít k vyhodnocení možných rozhodnutí podklady, jestliže racionální analýzu jsme už hodili za hlavu?“

„Schopnost rozhodovat se v takových okamžicích správně se musí tříbit po mnoho let disciplinovaným nácvikem a meditací,“ řekl frát Osa. „Nikdo by se neodvážil tvrdit, že novic dokáže teglon vyřešit jednoduše tak, že se spolehne na svůj cit. Frát Jad rozvíjel svou schopnost toho dosáhnout po mnoho desetiletí.“

„Století,“ opravil jsem ho, neboť jsem už neviděl žádný přínos v tom, že kolem toho budu chodit po špičkách. Zaslechl jsem z retikuly několik překvapených výkřiků, ale nikdo neřekl nic pro ani proti.

Dokonce ani frát Jad ne. Místo toho však řekl: „Ti, kteří rozmýšlejí možné výsledky ukázněně, při tom vytvářejí spojení s jinými kosmy, ve kterých jsou tyto výsledky víc než pouhé možnosti. Takové vědomí se měřitelně, kvantitativně liší od toho, které stejnou práci nepodstoupilo, a proto je skutečně schopno činit správná rozhodnutí při emergenci, kdy by netrénovaná mysl byla jen málo platná.“

„Dobrá,“ řekl Jesry, „ale co to znamená pro nás? Co uděláme?“

„Já myslím, že nás to už někam posunulo,“ řekl jsem. „Když jsme se ty a já do této rozmluvy před několika minutami znovu zapojili, emoce byly rozjitřené a lidé se dál snažili koncipovat rozhodnutí na základě našich závazků a lojalit. Frát Osa ukázal, že každý takový přístup skončí nezdarem, protože my všichni patříme do vícenásobných skupin a naše závazky si navzájem odporují. Konverzace poté přestala být tolik emocionální. Dopracovali jsme se k tvrzení, že není možné vymyslet všechny tahy předem. A jak jsi poukázal ty sám, řídit se naivním citem je také nutně odsouzeno k neúspěchu.“

„Takže se musíme dopracovat ke stejné schopnosti rozhodovat, jakou využívá frát Jad při řešení teglonu,“ řekl Jesry, „to však vyžaduje čas a poznání. Čas nemáme a poznání nemáme mnoho.“

„Máme ještě dva dny,“ připomněl Lio.

„A je mnoho poznatků, které si můžeme odvodit,“ řekl Arsibalt.

„Jako například?“ zeptal se skeptickým tónem Jesry.

„Že všezabijáky jsou možná součástí tohoto vybavení. Že naším úkolem možná je dopravit je na *Daban Urnud*.“

„Většina našeho vybavení se k *Daban Urnudu* nedostane,“ připomněl Lio. Pak dodal, aniž by hnul brvou: „Ti z vás, kteří si prošli plán závěrečného kontaktního manévru, už tohle ví.“

„Jen my a naše skafandry,“ řekl Jesry. „To je jediné, co se dostane do lodi – jestli budeme mít štěstí. A oni – ti, kdo tohle naplánovali – nemůžou osud našich skafandrů předvídat. Co když nás Podstavec zajme? Je možné, že naše skafandry vyhodí do vesmíru nebo je rozeberou.“

„Začíná být jasné, kam míříš,“ prohlásil frát Osa, „ale je důležité, abys to řekl.“

„Dobrá. My jsme ty zbraně. Všezabijáky byly vloženy do našich těl. Všichni víme, jak se to stalo.“

„Ty obrovské pilulky,“ dovtípil se Jules.

„Přesně tak: transpondéry vnitřní teploty, které jsme spolkli před startem,“ řekl Jesry. „Už z někoho ta vaše vyšla?“

„Když se nad tím zamyslím, tak ne,“ ozval se Arsibalt. „Zdá se, že se usídlila někde v mých útrokách.“

„Tady to máte,“ řekl Jesry. „Dokud se ty věci chirurgicky neodstraní, jsou z nás všech živé, dýchající jaderné zbraně.“

„Ze všech,“ promluvila súra Vay, „kromě fráta Jada a Julese Verna Duranda.“

Všichni jsme z toho zůstali zmatení, takže nám to vysvětlila. „Myslím, že jejich transpondéry vnitřní teploty najdete, jak volně chřestí někde uvnitř jejich skafandrů.“

„Já jsem svůj vyzvracel,“ doložil Jules.

„Já jsem svůj odmítl spolknout,“ prohlásil Jad.

„A ty jsi to jako lékař buňky věděla, sуро Vay, protože jejich hodnoty vnitřní teploty byly očividně chybné?“ zeptal se Lio.

„Ano. A ty nesprávné údaje způsobily, že jejich skafandry zareagovaly nepatřičně, což byl důvod, proč po startu oba potřebovali lékařskou péči.“

„Proč jsi svou pilulku nespokl, fráte Jade?“ zeptal se Arsibalt. „Ty jsi věděl, co to je?“

„Usoudil jsem, že bude moudřejší to neudělat.“ To byla jediná odpověď, již byl frát Jad ochoten poskytnout.

„Tahle představa – že se z nás všech staly jaderné zbraně –, je úžasná teorie,“ řekl jsem, „ale jednoduše nevěřím, že by Ala někdy mohla něco takového udělat.“

„Tipl bych si, že o tom nevěděla,“ řekl Lio. „Určitě to bylo do plánu doplněno bez jejího vědomí.“

Frát Osa promluvil: „Kdybych byl příslušný stratég, zašel bych za Alou a řekl bych: ‚Prosím, sestav ten nejschopnější tým, který se podle tebe dokáže dostat na palubu *Daban Urnudu*.‘ A její odpověď by zněla: ‚Udělám to tak, že se sprátelíme s těmi Geometry, kteří stojí proti Podstavci; vpustí naše lidi dovnitř a poskytnou jim pomoc.‘“

„To je zrůdnost,“ namítl jsem.

„*Zrůdnost*: nejspíš další spouštěcí slovo,“ zamyslel se Jesry. Měl jsem chuť mu jednu vrazit. Ale to, co říkal, mělo znamenitou logiku.

* * *

O dva dny později jsme si svlékli bílé kombinézy a stáhli jsme výsuvné roletky dolů, abychom zamaskovali kontrolky a displeje na předku našich skafandrů. Byli jsme teď všichni matně černí. Jako horolezci jsme se navázali na spletený provaz, který fungoval jako bezpečnostní lano a zároveň komunikační kabel. Jad, Jesry a já jsme strávili velkou část poslední směny tím, že jsme pracovali se sextantem a prováděli výpočty. Vyvrcholilo to tím, že se frát Jad s nožem v ruce pověsil ze spodní strany atomového reaktoru, díval se podél lanka, jako by to byla hlaveň pušky, a pozoroval, jak se souhvězdí v pozadí otáčejí. V okamžiku, kdy se jedna konkrétní hvězda ocitla s lankem v zákrytu, přerízl je nožem. Lanko s protizávažím na konci odlétlo do vesmíru – a totéž jsme udělali my. Udělili jsme si tak poslední změnu

pohybové energie, které měla synchronizovat naši oběžnou dráhu s dráhou *Daban Urnudu* – aspoň jsme v to doufali.

O půl hodiny později jsme se všichni zapřeli nohama o spodní stranu Zrcadla a na Liovo znamení jsme je odtlačili – anebo jsme z něj seskočili, podle toho, co zvolíte jako vztažnou soustavu. Zrcadlo odplulo, a nám se tak naskytl první přímý pohled na *Daban Urnud*. Byl teď tak blízko nás, že jsme nic jiného skoro neviděli: pouze jednu trojúhelníkovou stěnu ikosaedru, vyplňující většinu našeho zorného pole.

V podstatě všechny systémy sledování a dálkového průzkumu, které Geometri měli, byly zkonstruovány tak, aby se jimi daly pozorovat věci vzdálené tisíce mil. Jak se dozvěděli Jesry a ostatní, když sem přivezli Nebeského strážce, *Daban Urnud* ve skutečnosti měl radary krátkého dosahu pro detekci těles, která jsou nablízku, ale nemělo smysl je zapínat, pokud nečekali hosty. A my jsme neopustili úkryt za Studeným černým zrcadlem dřív, než jsme se přiblížili natolik, že už by ani tyto radary příliš dobře nefungovaly. Zčásti to bylo štěstí. Pokud by naše trajektorie byla o trochu méně přesná, byli bychom nuceni zbavit se Zrcadla ve větší vzdálenosti a vystavit se tak bedlivé pozornosti těchto systémů. Ale frát Jad se svého nože chopil přesně v ten správný okamžik. I kdyby už ve zbytku mise nic dalšího neudělal, své místo si i tak vysloužil.

Aby nás viděli, museli by nás teď uvidět doslova. Někdo by se musel podívat z okna nebo (což bylo pravděpodobnější) na výstup ze špízolapu a čistě náhodou si všimnout jedenácti matně černých humanoidů, blížících se na pozadí vesmíru.

Povrch lodi byl jako šterková pláž: plochý, poskládaný z nesčetných kousků asteroidů, jež byly nasbírány ve čtyřech různých kosmech. Mezi kameny se cosi lesklo: drátěné pletivo, které je drželo pohromadě. Vypadalo to, že se srazíme s tlumičem, který se táhl přímo přes naši trasu jako horizont. Ale minuli jsme jej o několik sáhů a zjistili jsme, že kloužeme „nad“ novou stěnou ikosaedru, která je momentálně ve stínu. Každý z nás byl vyzbrojen pružinovou pistolí, a tak na Liovo znamení vystřelilo ke šterkovému štítu jedenáct kotevních háků, které za sebou táhly lanka. Hádal bych, že polovina se jich zachytila v pletivu, jež drželo kameny pohromadě. Lanka od háků se jedno po druhém napnula a začala strhávat ty, kteří je vystřelili. To způsobilo, že provazy, které nás propojovaly, se napnuly ve složitém a nepředvídatelném sledu událostí. Následovalo několik okamžiků, kdy jsme jeden do druhého naráželi a bezmocně se proplétali, jak celá buňka dospěla na konec této improvizované pavučiny vázacích lan. Naše pohybová energie způsobila, že jsme se zhoupili dopředu a dolů směrem ke šterku. Byl to hrůzný vývoj, ale poněkud jej zmírňovali naši čtyři Údolkáři, předem vybavení tryskami se studeným plynem, které nyní drželi před sebou jako pistole a stříleli jimi směrem, jímž jsme nechtěli letět. To vedlo k dalším kolizím a takovým propletencům, že to až hraničilo s groteskou, ale přece jen nás to nakonec

trochu přibrzdilo. Jak jsme se blížili, snažili jsme se dostat nohy, ruce nebo obojí před sebe, aby nám posloužily jako tlumiče. Podařilo se mi došlápnout nohou na kámen. Náraz mi udělil rotaci. Otočil jsem se kolem své osy a praštil jsem pahýlovým koncem skafandrové paže do dalšího kamene starého čtyři a půl milionu let právě včas, abych na něm nepřistál obličejem. Pak mnou z mnoha vektorů zaškusaly různé provazy a kousek mě popotáhly na tu či onu stranu. Ale zanedlouho se všichni přestali odrážet a smýkat a podařilo se jim zaklesnout se prsty do pletiva, čímž si buňka 317 vydobyla pevný úchyt na *Daban Urnudu*.

Rekviem: Rit, který se slouží při úmrtí znavače.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Tma byla téměř dokonalá. Arbre byla na druhé straně lodi a nevrhala sem žádné světlo. Ale přes členitý obzor nejbližšího tlumiče vycházel nový měsíc rozlévající slabé světlo, díky němuž jsme se dokázali navzájem najít a rozeznat. Magnetické podrážky našich bot se na ikosaedru slabě držely, šterk obsahoval nikl a železo. Sammann nás všechny obešel, jako by měl na podrážkách kliš, a zkontroloval naše připojení k provazu-kabelu.

„Tato stěna zůstane ve tmě následujících dvacet minut,“ informoval nás Jesry, „potom se budeme muset přesunout na tamtu.“ Usoudil jsem, že ukazuje k jednomu ze tří tlumících pístů, které nám tvořily místní obzor, ale neviděl jsem ho. Jak *Daban Urnud* obíhal kolem Arbre, terminátor – rozhraní mezi zastíněnou a sluncem osvětlenou polovinou ikosaedru – se po něm posouval. Na kterékoli stěně bude východ slunce náhlý jako výbuch. Bylo by dobře, kdyby nás to nezastihlo na volném prostranství, až se to stane, protože komplexy, které vypadaly jako pevnosti a tyčily se nad dvanácti vrcholy, měly na sousední stěny nerušený výhled.

„Podle mých přístrojů se nás zatím nedotkl žádný radar s krátkým dosahem,“ oznámil frát Gratho.

„Jednoduše ho nemají zapnutý,“ prohlásil Lio. „Ale dřív nebo později si nejspíš všimnou manyfíků, které odřízl frát Jad, nebo Studeného černého zrcadla, a přejdou na vyšší stav pohotovosti. Takže, kterým směrem ke Spalovači světů?“

„Následujte mě,“ řekl frát Osa a vykročil. Pokud se tak nemotorný styl pohybu dal nazvat chůzí. Svádí mě to říct, že jsme se pohybovali jako opilci, ale byla by to urážka každého nalitého fráta, který potmě vrávorá zpět do své cely. Většinu ze svých dvaceti minut tmy jsme ztratili překonáváním prvních několika set stop. Pak jsme na to ale přišli – jestli ne na to, co dělat, tak alespoň

na to, co *nedělat*, a dosáhli jsme nejbližšího obzoru s několikaminutovou rezervou.

Tlumicí píst byl jako roura, napůl zasypaná štěrkem, ale zpevněná pásy, připomínajícími ploutve, aby se pod zatížením neohýbala jako slámka. Na koncích, které od nás byly vzdáleny oběma směry přibližně míli, se píst rozšiřoval jako zakončení kosti a vytvářel mohutný ocelový kloub. Pět takových kloubů přicházejících z různých směrů tvořilo základnu každého vrcholu. Jednotlivé vrcholy se od sebe lišily, ale obecně byly poskládané ze změti kupolí, válců, roštů a antén. Na „vršcích“ jim bujely výstřední kytice stříbrných parabolických rohů, které čekaly, až na ně dojde řada, aby pohlédly do našeho slunce a ukradly něco z našeho světla.

Trojúhelníkové suťové pole, po kterém jsme šli, nebylo natlačené až úplně k tlumicímu pístu, protože systém musel mít nějakou vůli; tlumič, který by byl k tuhé trojúhelníkové desce prakticky přivařený po celé její délce, by nemohl fungovat. Místo toho stěna končila deset stop před nosíky, které tlumič obklopovaly, a byla s ním spojená soustavou lan, křížem natažených přes kladky. Na první pohled to vypadalo strašně složitě a evokovalo to ve mně spíš představu plachetnic než kosmických lodí. Ale jelikož Urnuďané takové věci stavěli tisíc let, usoudil jsem, že našli způsob, jak to udělat tak, aby to fungovalo.

Z propasti dole svítilo světlo. Jak jsme se k ní blížili, zpomalovali jsme, a pak jsme se předklonili a nahlédli jsme do nitra ikosaedru, s objemem nějakých třiadvaceti krychlových mil, slabě ozářeného slunečním světlem, které pronikalo dovnitř dalšími takovými škvírami a odráželo se od vnitřních stěn ikosaedru a od povrchu šestnácti koulí. Bylo to všechno tak, jak jsme to viděli zobrazené na modelu, ale vidět to na vlastní oči bylo samozřejmě něco úplně jiného. Výhledu dominovala nejbližší koule, otáčející se kolem rychlostí vteřinové ručičky na hodinách, příhodně označená obrovskou číslicí z urnudské sady znaků. Naučil jsem se ji znát dostatečně, abych si to přeložil jako číslo 5. V kouli bydleli vysoce postavení Troánci.

Veškeré moje instinkty mi říkaly, že se mám bát mezeru přeskočit, protože kdybych do ní „spadl“, zřítíl bych se hrozně hluboko a nakonec bych se rozplácl o nějakou rotující kouli. Jenže tady samozřejmě nebyla žádná gravitace, žádné „dole“, nic, kam by se dalo spadnout.

Osa šel první, přeskočil propast a usadil se na nosících, které zpevňovaly tlumicí píst. Vay přešla po laně jako poslední. Jakmile jsme se všichni dostali na druhou stranu, zdolali jsme tlumič ručkováním, neboť jsme se obávali, že by klapání našich magnetických bot o ocel vytvořilo nápadnou zvukovou signaturu. V jednom okamžiku se nám všem zatočila hlava, když naši zažitou představu o tom, kde je nahoře a dole, zpochybnilo to, jak se ve výhledu vynořila další stěna, definující novou rovinu a nový horizont. Pak jsme si na to zvykli a přes další mezeru jsme se přenesli stejným postupem jako prve. Byl to možná přehnaně opatrný způsob, jak překonávat vzdálenost deseti stop,

ale pokud bychom to udělali všichni najednou a dali do skoku příliš mnoho energie, mohlo se stát, že odplujeme.

Do nosníků, přes které jsme se právě přenesli, se opřelo slunce, právě když jsme došlapovali na další stěnu ikosaedru, kde jsme měli jistotu několika hodin tmy. Bylo to víc času, než jsme potřebovali. Anebo, řečeno upřímně, bylo to víc času, než kolik jsme měli, protože nám zbýval kyslík jen na hodinu a servisní jednotka byla pryč.

Dvě míle daleko – rovnou cestou přes celou stěnu – byla vodíková bomba o velikosti šestipatrové kancelářské budovy. Její tvar byl v podstatě vejčitý. Ale jako by to byl brouk chycený do pavučiny, její silueta byla nezřetelná přes fantastickou spleť nosníků a trubek, které ji propojovaly s pevností na vrcholu. Vážně to vypadalo, jako by vrchol neměl jiný praktický význam než posloužit jako základna pro Spalovač světů. I kdyby nebyl tak obrovský, dal by se těžko přehlédnout, protože byl celý osvětlený.

Osvětlený pro stovku lidí v kosmických skafandrech, kteří se hemžili kolem něj.

„Myslíte, že ho připravují k odpálení?“ zeptal se Arsibalt.

„Neřekl bych, že mu dávají nový nátěr,“ odvětil Jesry.

„Dobře,“ řekl Lio. Nevěděl jsem, na koho mluví nebo s čím souhlasí. Cvaknutí na lince naznačilo, že někdo se právě odpojil.

Výhled na Spalovač světů nám náhle zastínily čtyři postavy v černých skafandrech, které se oddělily od nás ostatních. Ve tmě a vzhledem k okolnosti, že skafandry byly v maskovacím režimu, jsme se navzájem nedovedli rozeznat, ale něco ve způsobu, jakým se ti čtyři pohybovali, mě ujistilo, že je to skupina ze Zvonivého údolí. Šli vedle sebe, přičemž jeden – nejspíš frát Osa – byl maličko před ostatními. Každým krokem se od sebe ocitli o trochu dál.

„Lio? Co se děje?“ zeptal jsem se.

„Emergence,“ usoudil.

Když byly mezi čtveřicí Údolkářů rozestupy asi dvacet stop, frát Osa pohnul kosturukama a jako nějaký préríjní jezdec při přestřelce vytasil z pouzder, připevněných k bokům skafandru, dva předměty podobné pistolím – trysky se studeným plynem. Pak – aspoň to tak vypadalo – frát Osa upadl na obličej. Došlápl tak, aby se jeho chodidla ocitla těsně vedle sebe, a nechal setrvačnost, aby potáhla jeho tělo dopředu a odtrhla mu magnetické podrážky od kamínků. Jakmile ztratil kontakt s ikosaedrem, nohy se mu vyhouply nahoru a celé tělo se v prostoru otočilo, až ležel na břiše. A ve stejném okamžiku začal klouzat hlavou napřed směrem ke Spalovači světů. Obě paže držel u těla a tryskami se studeným plynem mířil k nohám, používal je k tomu, aby se klouzal přes šterkovou plochu vpřed, jako nízko letící superhrdina. Vay, Esma a Gratho prováděli totéž co on. Za nimi jsme mohli ve světle pozorovat víření podobné vlnám teplého vzduchu, jak se proudy čirého plynu rozptylovaly do vesmíru. Zpočátku byl jejich pohyb mučivě pozvolný, rychle

však nabrali rychlost. Občas to někoho vyneslo nahoru, což napravil klidným náklonem zápěstí. Jak nabírali směr k různým částem komplexu Spalovače světů, vzdalovali se od sebe. To, jak klouzali nad lesklou, nachovomodrou suťovou planinou, v sobě mělo zlověstnou, tichou krásu. Viděli jsme je jen jako siluety na pozadí světel rozlehlého komplexu – a to jenom prvních několik okamžiků jejich letu. Pak se pro nás stali stejně neviditelnými jako pro Geometry v kosmických skafandrech, kteří se rojili po bombě.

Lio oznámil: „Máme možná jen několik minut, abychom se dostali dovnitř a vypátrali něco, co bychom mohli dýchat, než před námi všechny dveře v *Daban Urnudu* zamknou.“

„A co Údolkáři?“ zeptal se Arsibalt.

„Myslím, že nejrozzumnější bude považovat je a všechny ostatní, kteří na Spalovači světů zrovna pracují, prakticky za mrtvé,“ řekl po krátkém zamyšlení Lio.

„Oni na něj útočí *ted'*?“ zeptal jsem se.

„Oni ho *ted'* obsazují,“ řekl Lio.

Přesně vzato mi to spíš připomněl. O téhle možnosti jsme totiž mluvili. „*Co když se ocitneme na dohled Spalovače světů a uvidíme důkazy, že Geometři se ho právě chystají vypustit?*“

„*Aha, no to by samozřejmě všechno změnilo. Museli bychom přejít na zcela odlišnou verzi plánu, bez nejmenšího zaváhání!*“ Věděl jsem, že jsme to probrali. Ale zařadil jsem si to v hlavě do kategorie „věcí, u nichž je vysoce nepravděpodobné, že nastanou, a tak je možné na ně s klidem zapomenout“. Lio však nezapomněl. „Jestli se Údolkářům podaří proniknout do Spalovače světů potají, schovají se a nic dalšího nepodniknou až do okamžiku těsně předtím, než jim dojde zásoba vzduchu. To by mělo nám ostatním poskytnout čas, abychom našli cestu dovnitř. Ale jestli Spalovač světů odstartuje – nebo jestli je někdo uvidí a spustí poplach –, pak tedy –“

„Stane se něco zlého,“ řekl ostře Jesry.

„Proto možná máme málo času, a možná ne,“ řekl jsem.

„Což znamená, že bychom měli jednat tak, jako bychom neměli vůbec žádný,“ odvětil Lio. „Julesi?“ Lateřan totiž už dlouho mlčel. „Jsi pořád s námi?“

„Omlouvám se,“ odpověděl Jules. „Jsem ohromený, když si představím, jakou zkázu se naši přátelé ze Zvonivého údolí chystají rozpoutat. Pro Podstavec je to nepředstavitelná noční můra, nejhorší potupa, jakou utrpí za tisíc let. Mě to s mou loajalitou trhá na několik kusů.“

„Bez ohledu na to, jak velký konflikt máš v duši,“ řekl jsem, „proti zničení Spalovače světů můžeš těžko něco namítat, ne?“

„Ne,“ řekl Jules tiše, ale rozhodně. „V tom jsou moje pocity ryzí. Jaká škoda, jestli někteří, kdo na něm pracují, budou zabiti! Ale pracovat na tak strašlivém vynálezu –“ Větu nedokončil, ale já jsem věděl, že *ted'* ve svém kosmickém skafandru krčí rameny.

„Takže hlavně nechceš přinést do *Daban Urnudu* všezabijáky,“ řekl jsem.

„To je určitě pravda.“

Do hovoru se vložil Lio: „Nikdy jsem si nemyslel, že se uslyším to říkat, ale – zaveď nás k vašemu vůdci.“

„Co prosím?“

„Nasměřuj nás k Urnuďanům. Pak bude tvůj úkol splněný. Můžeš jít domů a dát si pořádné jídlo.“

„Což je víc, než můžeme říct my za sebe,“ poukázal Arsibalt.

„Ano,“ řekl Jules, „ta ironie. Pro vás jídlo není. Tady ne.“

„Takže,“ řekl Lio, „jaké je tvoje rozhodnutí?“ Všichni jsme byli stejně netrpěliví jako on; kdyby ne z jiného důvodu, tak proto, že nám docházel vzduch. Byl bych rád, kdybych mohl zapsat, že jsem stále uvažoval klidně a na všechno, co se mi honilo hlavou, jsem používal Hrábě. Ale popravdě jsem byl otřesený, zmatený, a – jestli to dává smysl – dotčený tím, jak náhle nás Osa, Vay, Esmá a Gratho opustili. Samozřejmě jsem věděl, že existují různé nouzové plány. Nikdy jsem si nenalhával, že bych je mohl všechny znát. Ale celou dobu jsem si namlouval, že Údolkáři s námi pořád zůstanou. Když jsem je poprvé uviděl v tom omnibusu v Tredegarhu, vyděsila mě představa, že budu vyslaný do akce, při které by mohly být takové osoby potřeba. Ale v průběhu následujících dní jsem si zvykl, že se takové akce účastním – a byl jsem na to hrdý. Teď jsme se ocitli v její nejkritičtější fázi a Údolkáři byli najednou pryč, bez vysvětlení, bez toho, že by aspoň řekli: „Sbohem a hodně štěstí!“ Logika rozhodnutí, které učinili, byla nenapadnutelná – co by mohlo být důležitější než zneškodnit Spalovač světů? Ale co to znamená pro nás ostatní?

„Je možné,“ uslyšel jsem se říct, „že jsme použitý přepravní mechanismus? Jako ty první stupně, které nás vynesly do vesmíru – aby pak skončily v moři?“

„Je to velice pravděpodobné,“ řekl bez váhání Jesry. „Dobře jsme se připravili a použili jsme pár chytrých triků, abychom sem ty čtyři Údolkáře dokázali dopravit. Tenhle úkol je splněný. Teď jsme tady. Bez jídla, bez kyslíku, bez spojení a bez způsobu, jak se vrátit nazpátek domů.“

„Přeceňuješ význam Spalovače světů,“ prohlásil Jad. „Jenom s ním blufuji. Jeho existence nutí naši armádu, aby jednala způsoby, na něž by jinak nepřistoupila. Jeho zničení vrátí Arbre určitou míru svobody. Ale jak sækulární moc tu svobodu využije, zatím není jasné, a naše činy ještě mohou mít nějaký význam. Pokračujeme.“

„Julesi?“ promluvil Lio. „Jak to vidíš ty?“

„Je to lákavé, proskočit tím otvorem před námi, že?“ řekl Jules. Instinktivně jsme se totiž otočili ke Spalovači světů zády, jako by nás to mělo ochránit před čímkoli, co se tam chystá vybuchnout. Znovu jsme se zahleděli dolů do propasti a dívali se, jak kolem rotují koule číslo 6 a 7. Ve škvíře mezi nimi jsme zahlédli Jádro. „Ale pak budeme na světle, kde můžeme být

zpozorování. A Strom koulí rotuje příliš velkou rychlostí, než abychom se na něm mohli zachytit. Ne, musíme se dovnitř dostat přes Jádru. Jenže abychom se dostali do Jádra, musíme nejdřív vstoupit dovnitř vrcholem.“ Kolébatě se otáčel, až se nakonec díval na vrchol, který byl po naší levé ruce, když jsme byli obrácení čelem k tlumiči. „To je hvězdárna. Snímky jste viděli.“ Kolébatě se otočil doprava. „*Tamto* je vojenské velitelství.“

„Má hvězdárna přechodové komory?“ zeptal se Arsibalt. Všichni jsme se totiž dívali doleva – nikdo se necítil na přepadení vojenského velitelství, rozhodně ne teď, když jsme přišli o naše Údolkáře.

„Jistě, na jednu se právě díváš,“ řekl Jules a vykročil k ní. Zařadili jsme se za něho.

„Ehm – dívám?“

„Kupole, ve které je dalekohled, je sama o sobě obrovská přechodová komora,“ vysvětlil Jules.

„To má logiku,“ řekl Jesry. „Aby mohli na dalekohledu pracovat, potřebují napustit kupoli vzduchem. Pak, když jsou připraveni na pozorování, ji vyčerpají a otevrou do vesmíru.“ V téhle chvíli bych se na Jesryho za normálních okolností rozčílil, že nám ostatním dělá kázání. Ale teď to šlo mimo mě. Byl jsem okouzlený, uchvácený představou, na jakou jsem se týden neodvážil pomyslet: sundám si skafandr. Budu se moci dotknout svého obličejce.

Arsibalt byl na stejné stopě: „Smrdím tak, že to nejspíš bude působit komicky – až na to budu po letech vzpomínat.“

„Jasně,“ řekl Jesry, „jestli dokážou pachy přecházet mezi kosmy, tak všechno, co je na knotu pod námi, zahyne.“

„Díky za upoutávku,“ řekl Jesry.

„Nepředbíhejme,“ navrhl jsem.

Sammann se zeptal: „Bude mít v té hvězdárně někdo službu?“

„Asi ne v tom smyslu, že by tam někdo byl fyzicky přítomen,“ odpověděl Jules. „Dalekohledy se ovládají dálkově pomocí naší verze Retikula. Ale ten velký bude určitě v provozu – zaměstnaný průzkumem vašeho krásného kosmu, který je pro nás úplně nový.“

Pokračovali jsme v rozhovoru a vrchol před námi zatím rostl jako hora. Staré instinkty mě varovaly, že nás čeká vyčerpávající výstup. Ale samozřejmě to žádný výstup nebyl, protože jsme nic nevážili. Aníž jsme o tom potřebovali diskutovat, zamířili jsme k té „nejvyšší“ a největší kupoli, která byla, přesně jak Jules slíbil, otevřená. Kulový plášť byl rozdělený na dvě polokoule, které se od sebe rozjely na kolejnicích a odkryly segmentový dalekohled se zrcadlem o průměru nějakých třicet stop. Všichni jsme prolezli dovnitř mezerou, která byla dost velká, aby se jí dal prohodit dům se třemi pokoji, a ručkováním jsme se dostali „dolů“ na úroveň nosníků a výkyvných závěsů, které zrcadlo držely. Myslím, že jsme se všichni řídili jakýmsi instinktem, který nám velel dostat se někam dovnitř, pod střechem, zbavit se té

strašlivé exponovanosti, ve které jsme tak dlouho žili. Jules ukázal na dvířka, jimiž jsme mohli vstoupit do hermetizovaných prostor vrcholu, jakmile se kupole uzavře a naplní vzduchem. Bylo tam dokonce krásné, velké červené havarijní tlačítko, do kterého jsme mohli udeřit, aby se kupole napustila nouzově. Ale Jules radil, abychom to nedělali, protože by to spustilo poplach po celém *Daban Urnudu*. Místo toho se vysoukal nahoru po podpěrách, které fixovaly objektiv dalekohledu v ohnisku zrcadla. Odlepil si z prsou nouzovou odrazivou fólii, nacpal ji tam a pak znovu slezl „dolů“ za námi. My ostatní jsme se zatím snažili zachovat klid a udržet pod kontrolou svůj dech. Arsibaltovi, který měl vyšší spotřebu kyslíku než všichni ostatní, zbývalo deset minut. Sammann měl pětadvacet; navzájem si kyslíkové láhve vyměnili. Já jsem byl na osmnácti. Lio navrhl, abychom se všichni pokusili co možná nejvíc se najíst; pokud bychom byli odloučeni od svých skafandrů, nezbývalo by nám jiné jídlo než pár energetických tyčinek, které můžeme vzít s sebou. Nasál jsem tedy z trubice další porci ovesné kaše a svedl jsem dlouhý, namáhavý boj o to, abych ji hned nevyzvracel zpátky do odpadu.

Když Jules zvolal: „Haló!“, chvíli nám trvalo, než jsme pochopili, že reaguje na obličej, který se objevil v okénku dveřního průlezu: nějaký kosmograp se přišel podívat, proč velký dalekohled oslepl. Byla to žena. Na základě přednášek, které nám Jules dal, jsem podle odstínu jejích očí a tvaru nosních dírek usoudil, že je to Fthosanka. Žena uvnitř pochopila a přitiskla ucho na průzor. Zvuk nemohl vzduchoprázdno vesmíru překonat, ale kdyby Jules zakřičel dost hlasitě, mohl by ve své obličejové masce vyvolat vibrace, které by se přímým kontaktem přenesly na sklo průzoru a odtamtud do ucha kosmografky.

Zopakoval, co řekl. Nějak dokázal, aby to znělo víc vesele než zoufale. Jeho tón se zdál vyjadřovat, že všechno je v pohodě. Ženiny rty se pohnuly, jak zakřičela něco v odpověď.

Kupoli ozářilo světlo. Usoudil jsem, že stiskla vypínač, aby se mohla lépe podívat, co se děje. Ale po dalším uvážení mi došlo, že světlo se line dovnitř mezerou mezi polokoulemi. Určitě vyšlo slunce, ne? Před explozivními východy slunce nás varovali. Ale tohle jaksi působilo mnohem explozivněji než jen v jednom smyslu; světlo se rozhořelo, zesláblo a zahořelo jasněji. Bublalo a vřelo. Kostrou ikosaedru proběhl neslyšný záchvěv. Lio nadskočil vzhůru tak prudce, že se málem dopustil osudové chyby a vylétl z kupole přímo nahoru, ven do vesmíru. Ale zabrzdil se tak, že sevřel komunikační kabel, který ho spojoval s námi ostatními, a vyhoupl se nad zrcadlo teleskopu, až se mu nakonec podařilo zastavit se na samém okraji polokoule. Světlo, které pomalu haslo, se odráželo od jeho obličejové masky. „Spalovač světů,“ řekl. „Myslím, že určitě odpálili palivové nádrže.“ Pak se s nenadálým výkřikem odrazil a doklouzal zpátky „dolů“, k tomu, o čem jsem uvažoval jako o podlaze. Obří polokoule se totiž daly do pohybu a mezera mezi nimi se rychle zužovala. Teď se skutečně rozsvítilo.

Mezera zmizela s klapnutím, které nebylo slyšet, ale bylo cítit. Ať už se bude díť cokoli, teď jsme tady byli zavření. Neustále jsem pokukoval po červeném havarijním tlačítku. Byl jsem na osmi minutách.

Jedna hodnota na mém displeji se začala měnit: vnější tlak, který od doby, kdy jsem byl vystřelen do vesmírného vzduchoprázdna, ukazoval červenou nulu, teď šplhal vzhůru ke žluté zóně. Jules si toho všiml také; došel k zamřížovanému ventilačnímu otvoru u průlezu a sáhl k němu. Vzduch valící se dovnitř mu srazil paži stranou.

„Díky Cartas,“ řekl Arsibalt. „Je mi jedno, ze kterého kosmu tenhle vzduch pochází. Jenom se ho chci nadechnout.“

„Dokud čekáme, seznamte se znovu s odstrojovacím postupem,“ vybídl nás Lio. „A ukažte se.“ Vytáhl roletku, která zakrývala jeho displej. My ostatní jsme udělali totéž. Poprvé po několika hodinách jsme mohli na špízových stínítkách spatřit své obličejy a zkontrolovat si navzájem aktuální hodnoty. Neviděl jsem všechny ze skupiny, protože v přeplněném, členitém prostoru „pod“ podpěrami zrcadla jsme byli roztroušení. Ale viděl jsem Jesryho, kterému zbývaly dvě minuty. Já byl na pěti. Vyměnil jsem si s ním láhev; napouštění kupole vzduchem trvalo dlouho.

O pár minut později se hodnota venkovního tlaku konečně změnila ze žluté na zelenou: dostatečný k dýchání. Právě ve chvíli, kdy můj ukazatel zásoby kyslíku přecházel z červené (extrémní nebezpečí) do černé (jsi mrtvý). S posledním douškem arberského vzduchu jsem vyslovil příkaz, který můj skafandr otevřel do okolní atmosféry. Luplo mi v uších. Začalo mě pálit v nose a ucítil jsem zvláštní pach: něčeho, *čehokoli* jiného než mého těla. Lio, který bedlivě sledoval mé hodnoty (neviděl jsem nikoho, kdo by měl méně kyslíku než já), přistoupil za mě a tahem otevřel záda mého skafandru. Vytáhl jsem ruce z pahýlů, chytil jsem se okraje HTJ a vysoukal jsem se z té prokleté věci ven, úplně nahý. Dýchal jsem mimoarberský vzduch. Moji druhové mě s nemalým zájmem sledovali. Jediný jiný Arberan, který kdy tuto směs dýchal, byl Nebeský strážce, a ten nevydržel naživu déle než několik minut. Ruce mi vylétly k obličejí. Promasíroval jsem si ho, poškrábal jsem se na nose, protřel jsem si oči, abych z nich dostal týden spánku, zajel jsem si prsty do vlasů. Mohl jsem asi vymyslet víc povznášející činnosti, ale byl to biologický imperativ.

Lio zašmátral na předku svého skafandru, našel vypínač a stiskl ho. „Slyšíš mě?“

„Jo, slyším tě.“ Ostatní začali šmátrat po vypínačích.

„Ne že by na tom zvlášť záleželo – protože ven musíme všichni –, ale jaké to je, můj fráte?“

„Srdce mi buší jako šílené,“ řekl jsem a odmlčel jsem se, protože už jen to, kolik jsem toho řekl, mě vyčerpalo. „Myslel jsem, že je to jenom rozrušením, ale – možná pro nás tenhle vzduch nefunguje.“ Chrlil jsem ze sebe shluky slov

mezi prudkými nádechy; tělo mi říkalo, abych dýchal rychleji. „Už chápu, proč Nebeskému strážci praskla výduť.“

„Razi?“

Dýchej, dýchej. „No?“ Dýchej, dýchej, dýchej...

„Dostaňte mě z toho ven!“ požádal naléhavě Lio.

Jesry Lia popadl, otočil ho a šklubnutím mu otevřel dvířka. Lio ze svého skafandru vylezl, jako by mu hořel. Připlul ke mně s šíleným výrazem ve tváři. Všechny návyky z domova mi říkaly, abych mu uhnul z cesty, když se blíží v takovém rozpoložení, ale jednoduše jsem neměl sílu. Jeho paže, které ke mně za ta léta byly tolikrát hrubé, mě objaly medvědím stiskem. Přitiskl mi ucho na prsa. Jeho kštiny byla jako bodláčí. Cítil jsem, jak se mu začíná dmout hrud'. Jesry, Arsibalt a Jules se plaveckými tempy dostávali ven ze svých skafandrů. Jules zamířil přímo ke dveřím, otočil pákou a rozrazil je. Všechno vybledlo – nikoli do tmy, ale do nevýrazné žlutozelené, jako by dveřmi prozařovalo příliš mnoho světla.

* * *

Frát Jad a já jsme pluli bílou chodbou. Já jsem byl nahý. On měl na sobě jednu z šedých kombinéz, které jsme si přivezli ve své výbavě. Důkazy nasvědčovaly tomu, že se přehraboval v ocelové skříně zasazené do stěny. V jeho blízkosti se vznášely dva chumly stříbřité látky. Jeden roztrhl. Ukázalo se, že chumel má rukávy a nohavice. Chvilími zalétl pohledem ke mně. Když si všiml, že se na něho dívám, hodil mi šedý balíček v plastovém pytlíku: další sbalenou kombinézu. „Obleč si to,“ řekl. „Přes to pak ten stříbřitý oděv.“

„Budeme hasit požár?“

„Obrazně řečeno.“

Jak jsem trhal plastový obal, námahou se mi prudce rozbušilo srdce. Oblékání kombinézy mě uvrhlo hluboko do kyslíkového dluhu. Jakmile jsem se vzpamatoval natolik, abych ze sebe dostal několik slov, zeptal jsem se: „Kde jsou ostatní?“

„Existuje vyprávění, nepřilíš vzdálené tomu, které vnímáme my, v němž se vydali na průzkum lodí. Mají v plánu mírumilovně se vzdát, když si jich někdo povšimne.“

„Je pro to nějaký zvláštní důvod, že nás tu nechali?“

„Opustit po tak dlouhé době skafandr. Ocitnout se v uzavřeném prostoru, poté co člověk uvykl nezměrné volnosti. Dýchat atmosféru z jiného kosmu. Dlouhodobé účinky stavu beztlíže. Celková námaha a rozrušení. To všechno vyvolává syndrom, který trvá několik minut, určitě upadnutí do šoku, jehož následkem může být zmatek nebo dokonce ztráta vědomí. Brzy to přejde, pokud je člověk zdravý. Soudím, že na Nebeského strážce to bylo příliš.“

„Takže,“ zkusil jsem to, „poté, co jsme se svlékli ze skafandrů, byli jsme všichni několik minut zmatení nebo v bezvědomí. To znamená – v tvém

systému uvažování –, že jsme ztratili vliv na vyprávění. Přestali jsme je sledovat. Ta schopnost, která vědomí umožňuje nepřetržitě provádět fintu moucha-netopýr-červ –, na chvíli se tam vypnula.“

„Ano. A ostatní znovu nabyli vědomí ve světové stopě, ve které jsme ty a já mrtví.“

„Mrtví.“

„Tak jsem ti to řekl.“

„Takže proto nás opustili,“ konstatoval jsem. „Oni nás *neopustili*, protože v jejich světové stopě jsme se takhle daleko vůbec nedostali.“

„Ano. Obleč si to.“ Podal mi celoobličejovou dýchací masku.

„Co ta fthoská astronomka? Nepřivolá úřady nebo tak něco?“

„Odešla s Julesem. Jules s ní hovoří. Má pro tyhle věci nadání.“

„Takže Lio, Arsibalt, Jesry a Sammann se prostě producírují po lodi všem na očích a hledají někoho, komu by se vzdali?“

„Taková světová stopa existuje.“

„Je dost absurdní.“

„Vůbec ne. Ve válečném zmatku se takové události běžně stávají.“

„A co *tato* světová stopa? Co dělají ti čtyři ve vyprávění, ve kterém jsme ty a já?“

„Já jsem v *několika*,“ řekl frát Jad, „a takový stav není právě snadné udržet. Tvé otázky to zrovna neusnadňují. Tak tady máš jednoduchou odpověď: všichni ostatní jsou mrtví.“

„Nechci přebývat ve světové stopě, kde jsou všichni moji přátelé mrtví,“ řekl jsem. „Vezmi mě zpátky do jiné.“

„Není žádné *vzít* a není žádné *zpátky*,“ řekl Jad. „Je jenom *pokračovat*, a *dopředu*.“

„Nechci být ve vyprávění, kde jsou všichni moji přátelé mrtví,“ trval jsem na svém.

„V tom případě máš dvě možnosti: vystřelit se z přechodové komory, anebo se vydat za mnou.“ A frát Jad si nasadil na obličej dýchací masku, čímž náš rozhovor ukončil. Podal mi hasicí přístroj a jeden si vzal sám. Potom se odstrčil a vyrazil chodbou pryč.

* * *

V tom okamžiku moje mysl udělala něco absurdního, konkrétně věnovala pozornost technické stránce lodi místo věcem, které byly doopravdy důležité. Bylo to, jako by nějaká barbovská část mé osobnosti postoupila do popředí, mou duši odstrčila stranou a nasměrovala veškerou mou energii a schopnosti na věci, které by byly zajímavé pro Barba, jako například zámkové mechanismy na dveřích. Subsystémy odpovědné za takové nepodstatnosti jako oplakávání přátel, strach ze smrti, zmatek nad světovými stopami a touha uškrtit fráta Jada trpěly nedostatkem podnětů.

Bylo tam mnoho dveří, všechny zavřené, ale ne zamčené. Podle Julese to tady byl obvyklý stav. Vnější prostory lodi byly rozdělené na samostatné, nezávisle hermetizované oddíly, aby zásah meteoru do jednoho nemohl ožebračit jeho sousedy. V důsledku toho člověk trávil nezřízené množství času otevíráním a zavíráním dveří. Byly to vyklenuté, kulaté průlezy o průměru tří stop, s těžkými uzavíracími systémy, jaké mají bankovní trezory. Otevíraly se tak, že člověk uchopil dvě symetrické páky a zatáhl jimi na opačné strany, což se v nulové gravitaci hodilo, protože tady by mi žádný teorický zákon netoleroval, abych se zapřel nohama a využil váhu vlastního těla. Z námahy jsem v závěsu za frátem Jadem po každém otevření lapal po dechu. Jedna z otázek, kterými jsem ho hodlal rozčilit, zněla: *Proč já? Nemůžeš to, co děláš, udělat jenom ty sám, abych já mohl být ve vyprávění, kde jsou moji přátelé živí?* Ale možná tohle byla odpověď. Byl jsem vybrán ze stejného důvodu, proč mě hierarchové z Edhara kdysi udělali součástí týmu natahovačů hodin: byl jsem hromotluk. Dokázal jsem otevřít těžké dveře. Zdálo se to být lepší než nedělat nic, a tak jsem přeplul před fráta Jada a dal jsem se do toho. Pokaždé, když jsem nějaké otevřel, čekal jsem, že se podívám do hlavně zbraně urnudského kosmického pšáka, ale tady na hvězdárně jednoduše nebylo tolik lidí, a když jsme nakonec přece jen v chodbě potkali nějakou ženu, prudce se nadechla a uhnula nám z cesty. Přestrojení za hasiče bylo tak průzračné, tak nápadné, až jsem si říkal, že to nemůže nikdy vyjít. Ale na první osobu, kterou jsme potkali, to zafungovalo dokonale, což nejspíš znamenalo, že to bude stejně dobře účinkovat na další stovku.

Chodba vedla do kulové komory, která zřejmě sloužila jako před síň celého vrcholu. Každopádně jsme skrze ni museli projít, pokud jsme chtěli tento vrchol opustit a dostat se do jiných částí *Daban Urnudu*. Jak jsme zjistili metodou pokusů a omylů, jeden z jejích východů vedl do velice dlouhé válcové šachty. „Táhlo,“ oznámil jsem, když jsem ji objevil. Frát Jad přikývl a vrhl se do ní.

Doposud se téměř o všechny moje dojmy z lodi staral obrovský ikosaedr a jeho impozantní pevnosti na vrcholech. Při tom, jak byly veliké a podivné, člověk snadno zapomněl, že v podstatě veškerá složitost a populace *Daban Urnudu* sídlí jinde: v rotujícím Stromu koulí. Až doteď jsme se s frátem Jadem chovali jako dva barbaři, kteří vykopávají dveře v opuštěné strážnici na hranici říše. Avšak nyní jsme se vydali po cestě, která nás přivede do hlavního města. Táhel bylo dvanáct. Šest jich paprskovitě vybíhalo z každého z obrovských ložisek na koncích Stromu koulí. Strom koulí tak byl jako opičák, který se rukama a nohama zapírá uprostřed přepravní bedny. Občas musel některou rukou zatlačit, občas musejí zatáhnout. Ohýbal je, aby tlumil nárazy. Byl živý: měl svazky kostí, které dodávaly sílu, svalů, které reagovaly, cév, které přepravovaly materiál, nervů, jež se staraly o komunikaci, a také kůži, která to všechno chránila. Táhla musela vykonávat všechny tyto funkce, a proto jim bylo vlastní mnoho z té komplexity. Frát Jad a já jsme z tohoto táhla viděli

pouze vnitřní stěny šachty o průměru deseti stop, ale z hovoru s Julesem jsme věděli, že táhlo jako celek je široké více než sto stop a napěchované konstrukcemi a detaily, které jsou našim pohledům skryty – ale dostatečně o nich vypovídají četné a úchvatně rozmanité řady průřezů, rozvodných panelů, monitorů, ovládacích panelů, uzávěrů ventilů a množství cedulí, které se kolem nás míhaly, jak jsem prolétali kolem. Jelikož pro nováčky jako my bylo nemožné namířit si to přesně středem, šněrovali jsme si to celou cestu od strany ke straně. Pokaždé, když jsme se ocitli v dosahu slibně vypadajícího madla, lehce jsme je zneužili a plácnutím do něj jsme získali trochu rychlosti. Pak jsme se mnohokrát zhluboka nadechli, než jsme doklouzali k dalšímu. Přibližně v polovině jsme narazili na skupinu čtyř Geometrů, kteří se chytli madel a přiřkli se ke stěně, jakmile nás spatřili, aby nám umožnili průchod. Když jsme je míjeli, křičeli patrně nějaké otázky, se kterými jsme sotva mohli dělat něco jiného než je ignorovat.

Dvířka na konci se otevírala do zaklenuté síně o průměru přibližně sto stop: zatím zdaleka největšího volného prostoru, na jaký jsme narazili. Poznal jsem, že to je určitě přední ložisková komora. Potvrzovala to skutečnost, že měla v podlaze kruhový otvor široký možná dvacet stop, a všechno, co jsme viděli na jeho druhé straně, se otáčelo. Dostali jsme se na přední konec Jádra. Obklopovalo nás obrovské ložisko, pro nás však neviditelné, které spojovalo rotující Strom koulí s nerotujícím komplexem ikosaedru a táhel, který ho chránil.

Byl to chaos. Skrze obrovské portály zasazené do klenutého „stropu“ sem bylo svedeno půl tuctu táhlových šachet. Frát Jad a já jsme se právě vynořili z jedné z nich. Na sousední šachtu se soustředilo obrovské množství aktivity a pozornosti – vypadalo to jako jedna z těch arén ve velkých městech, kde se obchoduje s akciemi. Samozřejmě se jednalo o táhlo, které vedlo ke komplexu Spalovače světů, nebo spíše k tomu, co z něj teď, když se k němu propracovali Údolkáři, zbylo. Lidé vlétali do šachty nebo ji opouštěli s frekvencí přibližně dvou osob za sekundu – bylo to jako pozorovat vstup do sršního hnízda ve vrcholícím létě. Většina těch, kdo do šachty vstupovali, měla zbraně a nástroje. Někteří z těch, kdo vylétali ven, byli zranění. Proudů vlétajících a vylétajících lidí se v ložiskové komoře srážely. Jiné osoby se snažily v tom udělat pořádek, říkat lidem, kam mají jít, co dělat, ale nepozoroval jsem valný výsledek kromě toho, že se nakonec s každým pohádaly. Byl jsem jedině rád, že nerozumím ničemu z toho, co říkají. V tom zmatku bylo pro mne a fráta Jada až příliš snadné se pohybovat, aniž bychom na sebe upoutali pozornost. Vlastně jsem měl jediný problém – abych tisícovkáře odlišil od *jiných* lidí v hasičské výstroji. Ale když jsem se lekl, že jsem ho ztratil, zpozoroval jsem po krátkém okamžiku úzkosti známě vypadajícího hasiče, jak se dívá mým směrem a ukazuje k tomu, o čem jsem uvažoval jako o podlaze komory: k rovnému povrchu s velkou dírou uprostřed.

Ta díra se zmenšovala.

Jak nám vysvětlil Jules, vždy když architekti *Daban Urnodu* potřebovali někde vytvořit propojení mezi důležitými částmi Jádra, použili k tomu kulový uzávěr, což nebylo nic jiného než koule s velkou dírou provrtanou skrz, zavřená v kulové dutině propojující dva dotyčné prostory. Ta koule se nemohla nikam posunout, ale mohla se otáčet. Podle toho, jak byl orientovaný tunel vedoucí skrze její střed, koule buď poskytovala volný průchod, nebo vytvářela neproniknutelnou bariéru. Takový uzávěr byl zasazený do „podlahy“ této komory. Byl tak obrovský, že jsem v prvním okamžiku nepochopil, o co se jedná. Ale když se teď dal do pohybu, jeho povaha a funkce byly naprosto jasné. Pohyboval se těžkopádně, ale než se frátu Jadovi podařilo nasměrovat k němu mou pozornost, byl otvor už asi zpola uzavřený, jako oko někoho, kdo pomalu usíná.

Frát Jad se zapřel nohou o zadek jednoho vojáka a odrazil se, což vojáka poslalo ke stropu a fráta Jada dolů ke kulovému uzávěru. Byl jsem už na dosah jakéhosi žebříku nebo můstku, a odrazil jsem se od něj, abych se postrčil za ním. Když jsme se ke kulovému uzávěru dostali, otvor se už zúžil na zhruba tři stopy v nejširším místě – dost místa, abychom se protáhli. Jenže veškerou pohybovou energii jsme spotřebovali na to, abychom se tam dostali, a mířili jsme mizerně. Po chvíli horečného plácání se kolem se nám podařilo otvorem proplout. Ocitli jsme se v tunelu provrtaném skrze kouli, bez hybnosti, a dívali jsme se, jak se oko na druhém konci zmenšuje. Uvnitř nebyla žádná madla, která bychom mohli použít, abychom se pohnuli dál. Pokud bychom se na druhý konec nedostali dřív, než se zavře, zůstali bychom uvěznění, dokud se uzávěr znovu nezprůchodní.

Tak jako tak jsem byl příliš zadýchaný, než abych se zmohl na kdovíco. Namířil jsem hasicí přístroj do směru, z něhož jsme přišli, a stíkl jsem spoušť. Zpětný ráz jej natlačil zpátky na mě; zachytil jsem tu sílu rukama a ucítil jsem, jak mě to překlápí dozadu. Ale pohyboval jsem se. Na konci jsem si narazil pánevní stěnu, zašmátral jsem na okraji otvoru po něčem, čeho bych se zachytil, a protáhl jsem se na druhou stranu. O sekundu později se z otvoru vyřítil frát Jad na sněhovém proudu zpomalovače hoření. Chytil jsem ho za kotník, což ho dost zpomalilo. Zjistili jsme, že se vznášíme a pomalu se otáčíme na jednom konci konci dvě míle dlouhé, sto stop široké šachty táhnoucí se na výšku skrz celý Strom koulí. Dostali jsme se do Jádra. A jestli někomu z těch, které jsme nechali v ložiskové komoře, připadalo naše chování podezřelé, nebyl dost pohotový, aby nás přes kulový uzávěr následoval. Kolem nás byly rozmístěny menší průlezy – přechodové komory, vždy pro jednu osobu –, aby lidé mohli mezi Jádrem a ložiskovou komorou přecházet i tehdy, když byl kulový uzávěr zavřený. Nervózně jsem po nich pokukoval, napůl jsem čekal, že z nich vyletí kosmický policista a zastaví nás, ale pak jsem usoudil, že se to prostě nestane. Vybavil jsem si slova, která pronesl Jules jen před pár minutami. To, co Údolkáři udělali – co jsme udělali *my* –, byla nejhorší vojenská potupa, jakou tihle lidé utrpěli za tisíc let. Bomba stále

hořela, pohroma teprve začínala. Bylo možné, že Údolkáři jsou pořád naživu a bojují. Takže si místní sotva budou dělat těžkou hlavu z několika hasičů, co se chovají podivně.

Náš splašený průlet uzávěrem nám udělil pohybovou energii, jež nás nesla dál ke stěně Jádra, které se otáčelo přibližně stejně rychle jako vteřinová ručička na hodinách. To znamenalo, že když jsme ke stěně připluli, pohybovala se kolem nás tempem svižné chůze. Tato část stěny Jádra byla pokrytá mříží a mezi tyčemi byly příhodné otvory o velikosti ruky, a tak jsme udělali, co se přirozeně nabízelo, a chytli se jí. Výsledkem bylo mírné, ale neúprosné zrychlení a naše nohy se natáhly, aby našly na mříži záchytný bod. Otáčeli jsme se teď spolu se vším ostatním. Naše těla tady vážila méně než novorozenec. Ale bylo to nejvíc „gravitace“, kolik jsme za dlouhou dobu pocítili, a chvíli nám trvalo, než jsme si na to zvykli.

Několik minut jsme se jen drželi mříže, lapali po vzduchu a snažili se neodmlít. Potom se frát Jad, který nikdy nepatřil k těm, kdo by své plány a záměry diskutovali se svými souputníky, odstrčil a začal klouzat kolem stěny Jádra směrem k prvnímu ze čtyř velkých uzlů, jež byly po délce šachty rozmístěny. V mikrogravitaci byl pohyb snazší než v nulové, protože jsme pomalu „padali“ ke stěně Jádra, kde jsme se vřdycky mohli odstrčit a získat další dávku pohybové energie. K dispozici byl i jakýsi rychlý přepravní systém tvořený pohyblivým dopravníkovým pásem se žebříkem, který běžel po jedné straně Jádra nahoru a po druhé, v našem směru, dolů. Většina lidí, které jsme viděli – možná stovka osob silně evokujících vojáky a hasiče –, je používala. Příčky žebříku byly elastické, takže člověku nevyšklubly ruku z kloubu, když se nějak chytil. Jak jsem byl unavený, svádělo mě to, abych se svezl, ale nechtěl jsem si udělat ostudu. Frát Jad nejevil žádný zájem. Pohybovali jsme se pomaleji než ti, kdo dopravník používali, a ukázalo se, že je to výhodné: někteří na nás pokřikovali otázky, jak nás míjeli, ale žádný nebyl natolik zvědavý, aby seskočil a v konverzaci pokračoval.

Za několik minut jsme se dostali k tomu místu Jádra, kde se napojovaly koule, jež byly na čele Stromu koulí – Jednička, Pětka, Devítka a Třináctka. Každá z nich trůnila na horním konci sloupce čtyř. Koule 1 až 4 byly ve sloupci vyhrazeném Urnuďanům. Sloupec koulí 5 až 8 náležel Troancům, 9 až 12 Lateřanům a poslední byl fthoský. Pravidlo bylo takové, že koule s nejnižším číslem z každého sloupce – ty, které byly napojené právě tady – jsou určeny nejvýše postaveným příslušníkům z každé civilizace. Tento uzel byl tedy nejvhodnějším místem, kde se člověk mohl setkat s hlavou Geometrů. Z místa, kde jsme se nyní nacházeli, to nevypadalo nijak zvláštně: prostě čtyři hluboké otvory ve stěně, zakončení kolmých šachet rozbíhajících se ke koulím. Ale pokud bychom se dívali zvenčí, podle Julese bychom uviděli, že tato část Jádra je obalená věncem kancelářů, zasedacích místností a prstencových chodeb, kde má své sídlo velení. Nasvědčovalo tomu několik dveří ve stěně Jádra. Avšak konflikt mezi Podstavcem a Pákou vedl k

rozdělení prstence velení na nestejně velké části. Zamkli průlezy, zavařili přepážky, přeřezali kabely a rozestavěli stráže.

Nic z toho nás příliš netrápilo, neboť prostor, ve kterém jsme byli teď, sloužil jen jako obslužná chodba či výtahová šachta, kterou ti z velení zřídka kdy navštěvovali nebo se jí zabývali. Víc nás zajímaly ty čtyři velké otvory ve stěně Jádra. Když jsme připluli do uzlu, podařilo se nám do nich nahlédnout. Uviděli jsme válcové šachty, z nichž každá měla v průměru kolem dvaceti stop a vedla asi čtvrt míle „dolů“. Na „dně“ každé byl další obrovský kulový uzávěr, momentálně uzavřený. Za každým takovým uzávěrem na nás čekala jedna obydlená koule, míli široká.

Rozpoznat šachtu vedoucí do Jedničky nebylo těžké. Na stěně Jádra vedle ní byla namalovaná velká číslice. Číslice byla urnudská, ale každá inteligentní bytost z každého kosmu by dokázala poznat piktograf, který znázorňuje jednotku, jediný exemplář něčeho. Neměl jsem však čas, abych se tam zdržoval a přemýšlel nad jejím hlubokým významem, neboť frát Jad již objevil žebřík přichycený konzolami ke stěně a začal po něm slézat.

Následoval jsem ho. Jak jsme postupovali, gravitace zvolna začala působit. Těžko se popisuje, jak strašný to pro mě byl pocit. Jediné, co mi bránilo omdlít, byl strach, že se pustím přiček a zřítím se dolů na fráta Jada. V té nejhorší fázi se mi do vědomí provrtal hlas, ze kterého mi začalo bzučet v lebce. Frát Jad spustil jakýsi tisícovkářský zpěv, podobný tomu, který mi nedovolil usnout v bazském klášteře tu noc, kdy jsme byli evokováni. Poskytovalo to mému vědomí něco, čeho se mohlo přidržet, stejně jako tu byly ocelové příčky žebříku pro moji ruku: mé jediné hmatatelné spojení s gigantickým komplexem, který se kolem mě otáčel. A právě tak, jako mi příčka bránila v pádu, bránil zvuk Jadova hlasu v mé lebce moji myslí, aby odlétla tam, kam zmizela, když jsem ztratil vědomí ve hvězdárně a probudil se ve špatné světové stopě.

Pokračoval jsem v sestupu.

Křčil jsem se na obrovském pupku z oceli, hlavu jsem měl vraženou mezi kolena a snažil jsem se neomdlít.

Frát Jad zadával čísla na klávesnici osazené na stěnu.

Koule pode mnou se začala otáčet.

„Odkud máš to heslo?“ zeptal jsem se.

„Zvolil jsem náhodné číslo,“ odpověděl.

Slyšel jsem z klávesnice jenom čtyři pípnutí. Číslo bylo pouze čtyřmístné. Pouze deset tisíc možných kombinací. Takže jestli existovalo deset tisíc Jadů v deseti tisících rozvětveních světové stopy... a já jsem měl to štěstí, že jsem s tím správným...

Otvorem v uzávěru prosvítalo sluneční světlo. Přitiskl jsem se k okraji a pohlédl jsem z výšky půl míle dolů na širokou vodní hladinu, vegetaci a budovy.

Tentokrát byly v tunelu uzávěru žebříkové příčky. Slezli jsme po nich, jakmile se uzávěr zacvakl do koncové polohy, a vyšli jsme na lávku prstencového tvaru, která byla zavěšená ze stropu koule kolem otvoru – byl jako oko na vršku obrovské kulové kupole, jež se podobala obloze nad malou planetkou. Stoupalo k němu schodiště. Po schodišti běželi nahoru muži se zbraněmi, aby nás přivítali. Když to uviděl frát Jad, strhl si dýchací masku. Teď už nemělo smysl pokračovat v přestrojení. Udělal jsem totéž.

Dva vojáci, mířící hlavněmi svých brokovnic, vyběhli na lávku. Jeden z nich agresivně přistoupil k frátu Jadovi. Instinktivně jsem postoupil dopředu a zvedl ruce. Moji pozornost upoutal malý stříbrný předmět v ruce fráta Jada – ze všeho nejvic připomínal čudlu! Druhý voják se otočil ke mně, rozmáchl se pažbou své zbraně a zasáhl mě do úst. Přepadl jsem pozadu přes zábradlí, a jak jsem se začal volným pádem řídit do středu koule, ucítil jsem, jak mě moje stará známá nulová gravitace bere zpět do své náruče. V mých útrokách vznikl nějaký obrovský problém. V dalším okamžiku jsem uslyšel výstřel z brokovnice. Střelili mě? Vzhledem k mé situaci to nebylo pravděpodobné. Znovu jsem uviděl bílo, když moje vnitřnosti začaly hořet a rozpustily se.

Zastřelili fráta Jada. Všežabijáky byly aktivovány. Stal jsem se jadernou zbraní, temným sluncem rozsévajícím smrtící záření na příbytky a obdělávané terasy urnudské komunity dole pode mnou.

Splnili jsme svou misi.

Předzvěst: Jedna ze série tří katastrof, které postihly většinu Arbre v posledních desetiletích Praktického věku a později začaly být chápány jako znamení předcházející Strašlivým událostem či jako varování před nimi. Přesné povahy předzvěstí je vzhledem ke zničení záznamů (z nichž mnohé byly uloženy v syntaktických zařízeních, která později přestala fungovat) obtížné se dopátrat, ale panuje obecná shoda, že První předzvěstí bylo propuknutí celosvětových násilných revolucí, Druhou světová válka a Třetí genocida.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

„Přišli jsme,“ řekl muž v taláru. „Vyslyšeli jsme vaše volání.“ Mluvil ortsky. Ne tak dobře jako Jules Verne Durand, ale dost dobře, abych došel k závěru, že se jazyk učil skoro stejně dlouho. Pokud ho nezasypeme tajuplnými časy a složitými větnými strukturami, bude schopný udržet krok.

Mluví o „nás“, ale osobně jsem nečekal, že budu příliš mluvit. „Proč jsem tady?“ zeptal jsem se předtím fráta Jada, když jsme se přiblížili k bráně budovy, jež plula uprostřed koule Jedna.

„Abychom posloužili jako skriptoři,“ odpověděl.

„Tito lidé umí stavět soběstačné mezikosmické lodě, ale nemají záznamová zařízení?“

„Skriptor je víc než záznamové zařízení. Skriptor je systém vybavený vědomím, tudíž to, co pozoruje ve svém kosmu, má vliv v jiných, takovým způsobem, jak jsme o tom mluvili v Avrachonově záhrobku.“

„Ty *jsi* systém vybavený vědomím. A zdá se, že tyhle polykosmické šachy umíš hrát mnohem lépe než já. Nečiní mne to nepatrným?“

„V uplynulých týdnech došlo ke značnému prořezávání. Chybím teď v mnoha verzích kosmu, ve kterých ty jsi přítomen.“

„Chceš říct, že ty jsi mrtvý a já jsem živý?“

„Chybění a přítomnost to vyjadřují lépe, ale pokud trváš na používání těch termínů, nebudu tě chytat za slovo.“

„Fráte Jade?“

„Ano, fráte Erasme?“

„Co se s námi stane, když zemřeme?“

„Už o tom víš stejně tolik jako já.“

Někdy v tom okamžiku byl rozhovor přerušen, neboť nás uvedli do místnosti, v níž čekal ten muž v taláru. To, že jsem o urnudské kultuře zhola nic nevěděl, mne znevýhodňovalo ve snaze uhodnout, kdo ten člověk je. Místnost neposkytovala žádná vodítka. Byla to koule s rovnou podlahou, něco jako malé planetárium. Vytušil jsem, že se nachází v blízkosti geometrického středu celé koule. Vnitřní povrch byl matný a měkce zářil slunečním světlem přiváděným světlovody. Uprostřed kruhové podlahy bylo křeslo, obklopené prstencovým pracovním stolem. Na stole bylo připraveno několik nádob naplněných kouřící tekutinou. Jinak byla místnost prázdná a nezdobená. Cítil jsem se tu jako doma.

„*Vyslyšeli jsme vaše volání.*“

Co na to frát Jad odpoví? Do hlavy se mi připletlo několik možných variant: *A pročpak vám to tak dlouho trvalo?* Nebo: *O čem to sakra mluvíte?* Ale frát Jad dal muži vychytrale vyhýbavou odpověď, když řekl: „V tom případě jsem vás přišel přivítat.“

Muž se otočil stranou a natáhl ruku směrem ke kruhovému pracovnímu stolu. Talár se mu rozvinul a splýval mu z paže jako prapor. Byl převážně bílý, ale složitě zdobený. Rád bych byl řekl, že to byl brokát nebo výšivka, ale život mezi askety oděnými v rolách mne vybavil velice chudým slovníkem, pokud jde o ornamentiku, omezím se tedy na to, že byl umně zdobený. „Prosím,“ řekl ten muž, „máme čaj. Čistě symbolické pozvání, protože vaše těla s ním nic nesvedou, ale...“

„Bude nám potěšením vypít si váš čaj,“ řekl frát Jad.

Odebrali jsme se tedy ke kruhovému stolu a posadili se. Nechal jsem fráta Jada a našeho hostitele, aby si sedli naproti sobě, poměrně blízko jeden k druhému, a sám jsem si našel místo kousek dál. Naš hostitel zvedl svůj šálek s čajem a provedl s ním cosi, co bylo zřejmě nějaké zdvořilé obřadní gesto.

Frát Jad a já jsme se ho pokusili napodobit. Potom jsme se všichni napili. Nebylo to horší ani lepší než věci, které „Ž’vaern“ požíval při mesálech. Nepředpokládal jsem, že si s sebou nějaký odvezu domů.

Muž vytáhl z kapsy taláru nějaké poznámky a chvílemi do nich nahlížel, zatímco nám sděloval: „Říká se mi gan Odru. V dějinách *Daban Urnudu* jsem čtyřicátou třetí osobou, která nosí titul gan. Odru je mé jméno. Nejvěrnější překlad slova *gan* do ortštiny je ‚admirál‘. Pouze to přibližuje jeho význam. V našem vojenském systému byla jedna skupina důstojníků odpovědná za stromy a jedna za les.“

„Taktika a strategie,“ řekl frát Jad.

„Přesně tak. ‚Gan‘ byl nejvyšší strategický důstojník, odpovědný za řízení celé flotily a podléhající civilním institucím, když nějaké byly. Velením konkrétních lodí gan pověřil konkrétní důstojníky s hodností praga neboli kapitána, jak byste řekli vy. Omlouvám se, že vás tím možná nudím, ale je to cesta, jak vysvětlit, jakým způsobem se *Daban Urnud* choval vůči Arbre.“

„Není to vůbec nudné,“ řekl frát Jad a zalétl pohledem ke mně, aby se přesvědčil, že dělám svou práci: kterou bylo, pokud jsem věděl, pouze udržet se při vědomí.

„První gan *Daban Urnudu* byl pověřen odpovědností za vybudování kolonie v jiné hvězdné soustavě,“ pokračoval gan Odru. „Jak se spojení s Urnudem s rostoucí vzdáleností vytrácelo, jeho odpovědnost narůstala, až se stal nejvyšší autoritou, nepodléhající nikomu. Byl to však zvláštní případ gana, protože jeho flotilu tvořila jen jedna loď, takže jeho štáb se skládal jen z jediného praga, a jelikož prag nemusel činit žádná skutečná taktická rozhodnutí – neboť válku nechali daleko za zády –, vztah mezi ganem a pragem ztratil stabilitu a začal se vyvíjet. Jednoduše se to dá vyjádřit tak, že gan se stal něčím jako vaši znaváci a prag něčím jako vaše sækulární moc. Tento stav věcí se vyvinul v průběhu jediné generace, ale ukázalo se, že je mimořádně stabilní, a od té doby se nezměnil. Oděv, který mám na sobě, se jen málo liší od slavnostní uniformy, jakou nosili ganové z urnudských oceánských flotil před tisíci lety. I když oni jej samozřejmě nenosili na palubě lodí, protože v takovém hábitu se špatně plave.“

Humor byl to poslední, co jsem tu čekal. Tak se stalo, že ve mně údiv zvítězil nad pobavením a já se zachichotal příliš potichu a příliš pozdě.

„Druhý gan byl oslabený nemocí a sloužil pouhých šest let. Třetí byl mladý chráněncem toho prvního; měl dlouhou kariéru a silou své osobnosti a neobyčejnou inteligencí získal zpět část moci, kterou jeho úřad postoupil úřadu praga. Na sklonku své kariéry si začal být vědom vašeho volání a rozhodl se změnit dráhu *Daban Urnudu* tak, aby – jak to chápal on – odletěl do minulosti. Signály, které on i další lidé slyšeli, si totiž vyložili jako hlasy předků, volajících je domů, aby přivedli domovský Urnud do takového stavu, v jakém měl správně být, ale jakým se zásluhou pošetilých vůdců nestal.

Předpokládám, že už máte určitou představu o bloudění, jež následovalo, o adventech na Tro, na Lateře a na Fthosu a o jejich následcích. Mým záměrem není přeríkat vám celou tu historii, ale vylíčit naše konání zde.“

„Bude užitečné vědět,“ promluvil frát Jad, „co se stalo s Nebeským strážcem.“

„Vztahy mezi gany a pragy jsou už dlouho otrávené,“ řekl gan Odru. Přeradil na nižší stupeň, protože teď nečetl z poznámek, ale vymýšlel formulace za pochodu. „Pragové řekli, že třetí gan se prostě zmýlil. Že celé to putování *Daban Urnudu* nemá smysl – je to jednoduše nekonečný důsledek dávné chyby. Jelikož tomu uvěřili, jediný svůj cíl našli v sebezáchově. Ti, kteří uvažují tímto způsobem, nechtějí nic než se někde usadit a žít dál. A při každém adventu to někteří udělají. Zanechali jsme Urnuďany na Tro, Troánce na Lateře a tak dál. Najdou si cesty, jak žít, přestože to nejsou jejich kosmy. Takhle se při každém adventu zbavíme velké části cyniků, těch, kteří si myslí, že to všechno je nesmyslná chyba. Zároveň se k nám z nového kosmu přidávají jiní, kteří mají k našemu hledání důvěru. Loď se tedy přestaví a odletí do nového kosmu. Zpočátku ganové mají moc a pragové plní rozkazy. Ale cesta je dlouhá, a jak přecházejí generace, smysl výpravy upadne v zapomenutí, pragové moc získávají a ganové ji ztrácejí. Již dlouho těmhle dvěma frakcím říkáme Podstavec a Páka. A proto jste mě na tomto obřadním místě zastali prakticky samotného, jak vykonávám to, co moji předchůdci, ale s pramalou úctou a vůbec žádnou mocí.

Takto jsme přilétli k Arbře. Prag Ešwar, můj protějšek, a její stoupenci vidí vaši planetu jen jako další civilizaci, která má být oloupena o zdroje, aby loď mohla být přestavěna a pokračovat v cestě. Ale Ešwar je inteligentní žena, která studovala naše dějiny a dobře ví, že Podstavec a prag při adventu zpravidla ztratí moc ve prospěch Páky a gana. Již volila taktiku, aby tomu předešla.

Když k nám přišel Nebeský strážce, bylo jasné, že je to hlupák, šarlatán. Věděli jsme to samozřejmě předem ze sledování arberské populární kultury. A prag již vymyslela plán, který jsem ve své pošetilosti nepředpokládal: srovnat mě s tímto Nebeským strážcem. Udělat to tak, aby jeho hloupost, jeho falešnost, ulpěla i na mojí osobě.

Nebeského strážce sem tedy přivedli v jeho skafandru. Neustále si ho chtěl sundávat. Varovali jsme ho před tím. Když vstoupil do této místnosti, pochopil ji jako nějaké svaté místo a trval na tom, že riziko spojené se sundáním skafandru je přijatelné. Že jeho bůh nad ním bude bdít a ochrání ho. Skafandr tedy šel dolů. Nebeskému strážci se začal nedostávat dech. Naši lékaři se snažili skafandr kolem něho znovu složit, ale ničemu to nepomohlo, protože Strážci již praskla hlavní tepna. Lékaři se následně pokusili umístit ho do chladné hyperbarické komory, což je terapie, se kterou mají velké zkušenosti. Svlékli ho donaha a připravili na proceduru, ale bylo již příliš pozdě – zemřel. Rozproudila se debata, co by se mělo udělat s tělem. Zatímco někteří z nás

diskutovali, přehnaně horliví výzkumníci odebrali vzorky jeho krve a tkání a provedli pitvu. Tělo tedy bylo již znesvěceno, chcete-li to tak vyjádřit. Prag Ešwar rozhodla, že každá snaha o omluvu by byla chápána jako projev slabosti a že z šíření jakýchkoli informací o incidentu by měla prospěch jediné Arbre. A také, z vnitropolitických důvodů, byla nakloněna tomu, aby vůči tělu dala najevo pohrdání nebo alespoň přezíravost – protože z něj udělala symbol *mě*. Proto ten způsob, jakým byl Nebeský strážce vrácen.“

„Jenže se to obrátilo proti vám,“ řekl jsem, „nebo ne?“

„Ano. Stoupenci Páky se cítili zahanbeni a zostuzeni a vymysleli plán výměny krve za krev. Tak jako my jsme si vzali vzorky krve z těla Nebeského strážce, oni dopraví vzorky naší krve na povrch Arbre. Zachytili jsme z planety signály, které vyslal, jak jsme se dozvěděli později, frát Orolu. Měly podobu analemy. Jules Verne Durand se stal naším předním odborníkem na ortštínu a znavače. Potají sympatizoval s Pákou. Interpretoval Orolův signál jako odkaz na Ekbu a navrhl, že by mělo hlubokou symboliku, kdybychom dopravili vzorky tam. Dokonce se nabídl, že slétne v sondě dolů. Ale přibližně ve stejnou dobu dostal rozkaz zúčastnit se přepadu koncentru matarrhitů, takže již nebyl k dispozici. Lise letěla místo něj – samozřejmě bez jeho vědomí. Zнала toho totiž od Julese mnoho o znavačích a dokonce se naučila několik slov z ortštíny. Jak víte, dopadlo to špatně a ona byla při nástupu do sondy postřelena.“

Nechali jsme uplynout několik okamžiků, aniž bychom je rušili slovy.

„Potom události nabraly rychlý spád. Řekl bych, že prag Ešwar udělala, co pragové obvykle dělají, a sice –“

„Zareagovala takticky, bez ohledu na strategii,“ řekl Jad.

„Dostalo nás to do téhle vyhocené situace. Jedenatřicet osob padlo za obětí vašim frátům a súrám – předpokládám, že ze Zvonivého údolí.“

Frát Jad nijak neodpověděl, ale gan Odru pohlédl na mě a já jsem přikývl. Pokračoval: „Osmdesát sedm dalších je drženo jako rukojmí – vaši kolegové je nahnali do komory a zavařili dveře.“

„Chybná interpretace,“ řekl frát Jad. „Takoví lidé rukojmí neberou, takže těch osmdesát sedm bylo do té místnosti zavřeno proto, aby zůstali v bezpečí stranou.“

„Prag Ešwar si to vykládá, ať už právem nebo neprávem, jako držení rukojmí a jednou rukou připravuje odpověď. Druhou ruku natáhla ke mně a požádala mě, abych s vámi prodiskutoval situaci. Je šokovaná. Ve skutečnosti nevím proč. Ta velká bomba, která byla zničena, byla vždycky zbraní poslední instance; o tom, že bychom ji použili, by nikdo vážně neuvažoval.“

„Promiňte, gane Odru, ale Podstavec se ji chystal vypustit,“ vyhrkl jsem.

„Ano, jako *výhrůžku* – aby visela nad vaší planetou a vyvíjela psychický tlak. Ale to je její jediné opravdové využití. Nechápu, proč její ztráta prag Ešwar tak hluboce otrásla.“

„Neotrásla,“ řekl frát Jad. „Prag Ešwar vycítila strašlivé nebezpečí.“

„Jak to můžete vědět?“ zeptal se zdvořile gan Odru.

Frát Jad otázku ignoroval. „Možná by na vysvětlenou tvrdila, že měla těžký sen nebo že v lázni dostala nenadálé vnuknutí a nebo že cítí v kostech, že by měla přejít na bezpečnější kurz.“

„A to je něco, co jste způsobili vy?“ zeptal se gan Odru. Bylo to spíš zvolání než otázka. Frát Jad mu přinášel jen velice málo uspokojení, obrátil se tedy ke mně. Netuším, co v mé tváři uviděl. Směsici zmatku a hrůzy. Právě jsem totiž zahlédl alternativní vyprávění, ve kterém jsme v jedné z koulí rozpoutali děsivou zkázu.

„Že jsme mohli poslat signál prag Ešwar – je pro vás tak obtížné tomu uvěřit, gane Odru, dědici tisíc let staré tradice, založené na víře, že vás sem přivolali moji předchůdci?“

„Domnívám se, že ne. Ale je tak snadné, po celé té době, nechat vyrůst pochybnostem. Uvažovat o tom jako o náboženství, jehož bůh je mrtev.“

„Pochybovat je dobré,“ řekl frát Jad. „Ostatně, Nebeskému strážci se stalo osudným, že pochybovat nedokázal. Ale člověk si musí volit předmět svých pochybností s rozmyslem. Váš třetí gan zachytil tok informací z jiného kosmu a pochopil jej jako tajemné vzkazy od vašich předků. Vaši pragové vždycky pochybovali o obou částech té historiky. Vy nevěříte jen jedné z nich: že signál přišel od vašich předků. Ale můžete stále věřit v *existenci toho signálu*, a přitom odmítnout nesprávné představy třetího gana o jeho zdroji. Tedy věřit, že informace – hýlejský tok – procházejí z kosmu do kosmu.“

„Ale jestli se mohu zeptat – naučili jste se ten signál modulovat, posílat tak zprávy?“

Byl jsem jedno velké ucho. Ale frát Jad neřekl nic. Gan Odru několik okamžiků čekal a potom řekl: „Předpokládám, že to jsme již prokázali, nebo ne? Je evidentní, že jste se prag Ešwar dostali někudy do hlavy.“

„Jaký signál třetí gan před devíti stoletími zachytil?“ otázal jsem se.

„Proroctví o strašlivé zkáze. Masakrování kněží v hábitech, strhávání kostelů, spalování knih.“

„Jak připadl na myšlenku, že ty výjevy pocházejí z minulosti?“

„Ty kostely byly obrovské. Knihy napsané neznámým písmem. Na některých těch hořících listech byly geometrické důkazy, které jsme neznali – ale naši teoři je později ověřili. Na Urnodu jsme měli legendy o ztraceném bájném zlatém věku. Usoudil, že se mu do něho otevřelo okno.“

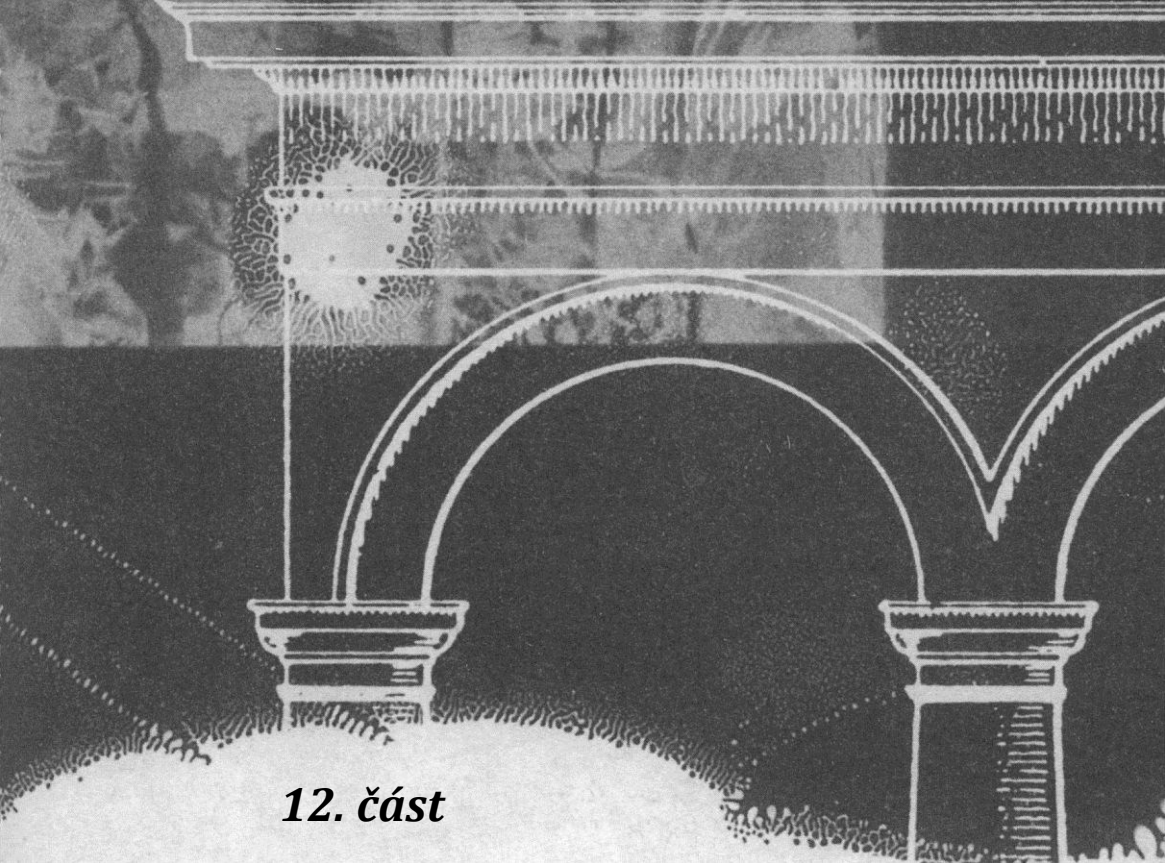
„Jenže to, co ve skutečnosti viděl, bylo Třetí vyplenění,“ řekl jsem.

„Ano, vypadá to tak,“ řekl gan Odru. „A moje otázka zní: poslali jste nám ta vidění, nebo se to prostě stalo samo?“

Přišli jsme... vyslyšeli jsme vaše volání. Byl posledním knězem falešného náboženství? Copak se nijak nelišil od Nebeského strážce?

„Odpověď mi není známa,“ prohlásil frát Jad. Otočil se a pohlédl na mě. „To budeš muset vypátrat ty sám.“

„A co ty?“ zeptal jsem se ho.
„Já jsem tady skončil,“ řekl frát Jad.

12. část

REKVIEM

Něco mě tvrdě tlačilo do zad – urychlovalo mě dopředu. To nevěstilo nic dobrého.

Ne, byla to jen gravitace nebo nějaká její slušná napodobenina, stahovala mě dolů k nějaké rovné pevné věci. Byla mi strašná zima. Začal jsem se třást.

„Pulz a dýchání se zdají dostávat do normy,“ řekl nějaký hlas ortsky. „Okysličování krve stoupá.“ Jules to překládal do nějakého jiného jazyka. „Vnitřní teplota se blíží k rozmezí slučitelnému s vědomím.“

To, o čem mluvili, možná mělo být *moje* vědomí. Otevřel jsem oči. Ostrá záře zeslábla. Byl jsem v malém, ale docela útulném pokoji. Jules Verne Durand seděl na kraji mojí postele. Vypadal čistě a uhlazeně. To víc než cokoli jiného potvrdilo můj neurčitý dojem, že uplynulo mnoho času. Byl jsem připojený ke spoustě věcí. Pod nosem jsem měl připevněnou hadičku, která mi do nosních dírek vháněla něco studeného, suchého a voňavého. Někjaký lékař – z Arbre! – těkal pohledem mezi mnou a čudlou. Žena v bílém plášti – Lateřanka – přihlížela a ovládala velký přístroj, který mi přiváděl teplou vodu do – ehm – kdybych vám to řekl, tak byste mi nevěřili, a pak byste byli raději, kdybych si takové podrobnosti nechal pro sebe.

„Asi máš otázky, příteli,“ promluvil Jules, „ale možná bys měl počkat, než –“

„Je v pořádku,“ řekl ten Arberan. Byl ustrojený do roly a šňůry. K hornímu rtu měl páskou přilepenou hadičku. „Jsi v pořádku – pokud to můžu posoudit. Jak se cítíš?“

„Je mi neuvěřitelná zima.“

„To se změní. Víš, jak se jmenuješ?“

„Frát Erasmus z Edhara.“

„Víš, kde jsi?“

„Hádal bych, že v jedné z koulí uvnitř *Daban Urnuđu*. Ale některým věcem nerozumím.“

„Já jsem frát Sildanik z Rambalfa,“ řekl lékař, „a potřebuji se postarat o tvé druhy. Potřebuji, aby Jules šel se mnou jako tlumočnick a tady doktorka Guová aby dohlédla na zvyšování vnitřní teploty. To mi připomíná, že budeme potřebovat tohle.“

Doktorka Guová své prohlášení zdůraznila tím nejdramatičtějším způsobem, jaký si dovedete představit, když od zadní pelesti sáhla pod moje přikrývku a odpojila mě od vnitřního ohříváče. Poprvé po dlouhé době jsem zasakroval.

„Promiň,“ řekl frát Sildanik.

„Budu žít. Takže –“

„Takže tvé otázky budeme muset nechat bez odpovědi,“ navázal frát Sildanik, „ale venku čeká někdo, kdo ti velice rád všechno vysvětlí, řekl bych.“

Odešli. Jak se otevíraly dveře, naskytl se mi příjemný výhled na širou vodní hladinu, po které všude rostlo něco zeleného. Výhled mi však brzy přehradila drobná postava, vcházející dovnitř. V příštím okamžiku už Ala ležela celá na mně a vzlykala.

Ona vzlykala a já jsem se třásl. První půlhodinu nešlo o nic jiného než o zvyšování mé vnitřní teploty a její uklidňování. Vytvořili jsme tak skvělý tým; Ala byla přesně tím, co doktor předepsal pro zvýšení mé teploty, a zdálo se, že možnost využívat mě jako matraci prospívá zase tomu, co trápí ji. Při tom drtivém třasu, který vyvrcholil zhruba po patnácti minutách, se mě držela, jako bychom byli na horské dráze v zábavním parku, a bránila mi, abych tím otřásáním spadl z postele. V patřičný čas to pak vystřídal jiný fascinující biologický jev, o němž se zde nemohu rozepsat, aniž bych tento text proměnil v dokument docela odlišné povahy.

„Výborně,“ řekla nakonec, „ohlásím frátu Sildanikovi, že se ti všechny údy prokrvují skvěle.“ Byla to první celá věta, která jí vyšla z úst. Byli jsme spolu půldruhé hodiny.

Rozesmál jsem se. „A to jsem přemýšlel o nebi? Jenže v nebi by tohle nebylo.“ Zlehka jsem zatahal za syčící hadičku pod jejím nosem. Frkla a srazila mi ruku pryč. „Kyslík z Arbre?“ zeptal jsem se.

„Pochopitelně.“

„Jak se sem dostal – a jak ses sem dostala ty?“

Povzddechla si, když jí došlo, že jsem odhodlaný klást úmorné otázky. Odstrčila se a sedla si na mě obkročmo. Zvedl jsem kolena a ona se o ně opřela. Sebrala polštář, podepřela se, aby seděla rovněji, našla pohodlnou polohu a krátce si pohrála se svou kyslíkovou hadičkou. Podívala se na mě a hypotéza *Jsem v nebi?* mi znovu vytanula na mysli. Jenže to nebylo možné. Nebe si člověk musel *zasloužit*.

„Když jste odletěli nahoru,“ řekla, „Podstavec tyčoval veškerou naši infrastrukturu pro starty do vesmíru.“

„Vím o tom.“

„Vlastně ano. Zapomněla jsem. Měli jste dobrý výhled. Pochopili jsme tedy, že za ten start dvou set raket jsou na nás mimořádně rozzlobení. Ale skočili na zastírací manévr – tu nafukovací věc, kterou jste vypustili. Poslali nám detailní fototypy vraku. Tak triumfální ještě nebyli!“

„Třeba jen *předstírali*, že na to skočili.“

„Takovou možnost jsme zvažili. Ale vzpomeň si – o několik dní později se vám jednoduše povedlo vejít dovnitř.“

„No, bylo to *maličko* obtížnější, než jak to podáváš!“ Pokusil jsem se zasmát, ale šlo to těžko, s její váhou na mém břiše.

„Beru,“ řekla okamžitě, „já se ale snažím říct –“

„Podstavec nepodnikl žádná mimořádná bezpečnostní opatření,“ uznal jsem, „byli naprosto zaskočení.“

„Ano. Takže v jednom okamžiku se opájeli triumfem. V dalším, z ničeho nic, byl jejich Spalovač světů rázem v troskách. Několik jejich lidí bylo mrtvých. Jednoho ze dvanácti vrcholů se zmocnilo arberské komando.“

„Páni! To všechno Údolkáři?“

„Proklouzli do Spalovače světů a rozmístili tři ze čtyř náloží plastických trhavin, které s sebou měli. Pak se vydali k určitému oknu –“

„Promiň, k oknu?“

„Ten vrchol je cosi jako velitelské stanoviště a servisní stanice pro všechno, co souvisí se Spalovačem světů. Je tam zasedací místnost s okny, ze kterých je výhled na bombu. Osa a ostatní se zřejmě smluvili, že se tam setkají. Cestou byli zpozorováni a stali se terčem útoku servisních dělníků, kteří byli tam venku v kosmických skafandrech. Ale ti dělníci neměli žádné skutečné zbraně.“

„Údolkáři taky ne.“

Věnovala mi cosi, co se podobalo soucitnému pohledu. Možná se špetkou náklonnosti. „No dobře,“ řekl jsem, „Údolkáři zbraně nepotřebují.“

„Kosmické skafandry, které používají Geometri, jsou měkké. Naše jsou tvrdé. Jen si to představ.“

„Dobrá,“ řekl jsem, „skoro bych to raději vynechal. Ale dovedu si představit, jaký by byl výsledek.“

„Súra Vay zahynula. Přitáhla na sebe pět chlapíků, a jeden měl u sebe náhodou plazmový hořák. Uf, je to hodně nepříjemná historka. Na jejím konci je hromada mrtvých: ona a všech těch pět chlapíků. Ale hlavně díky jejímu zásahu se zbývající tři Údolkáři k tomu oknu dostali.“

Na okamžik se odmlčela, nechala mě to vstřebat. Když mě súra Vay po Mahštu zašívala, tak jsem ji doopravdy nenáviděl, ale když jsem si na tu operaci na piknikovém stole vzpomněl teď, chtělo se mi brečet.

Věnovali jsme sůře Vay patřičnou chvíli ticha; pak Ala pokračovala: „Jen si to představ z pohledu velkých šéfů v té zasedací místnosti. Sledují, jak se jim spousta jejich lidí mění před očima v mrtvolu poletující prostorem. Nemůžou s tím nic dělat. Frát Osa se propracuje až k oknu a připlácne přímo na sklo plastickou trhavinu. Nejsou si jistí, co to je. Mávne rukou. Spalovač světů vybuchne na třech místech: tam, co je hlavní detonátor, inerciální naváděcí systém a palivové nádrže. Nastane obrovská druhotná detonace, když prasknou nádrže.“

„Té jsme si všimli.“

„Fráta Gratha zabije kus letících trosek.“

„Do hajzlu!“ Oči mě pálily. „Postavil se mezi mě a kulku...“

„Já vím,“ řekla tiše.

Po další odmlce pokračovala: „Takže šéfové teď chápou povahu té věci připlácnuté na jejich okno. Pochopí a otevřou přechodovou komoru. Esma

vejde dovnitř. Osa zůstane, kde je – představuje pušku přiloženou k jejich spánkům. Esma zůstane ve skafandru. Všechny Geometry, které najde, nažene do zasedací místnosti, zamkne dveře a zavaří je práškem svante Loy. Osa se k ní připojí a plastickou trhavinu vezme s sebou. Uzamknou dveře k vrcholu, odříznou jej od zbytku *Daban Urnodu* a také je zavaří. Odpálí poslední nálož tak, aby z většiny vrcholu unikla atmosféra do vesmíru. Teď se do něj mohou dostat jen lidé v kosmických skafandrech. Zalezou do jedné z několika málo místností, kde atmosféra ještě je. Jejich skafandry jsou už bez vzduchu, a tak z nich vylezou a začnou pociťovat obvyklé příznaky.“

„Mimochodem, v čem to vlastně spočívá?“

Pokrčila rameny. „Hemoglobin je nóbl molekula. Jemně vyladěná na to, co dělá – odebírá kyslík z plic a roznáší jej ke každé buňce v těle. Když mu dáš kyslík, který se jen maličko liší od toho, na co je zvyklý, funguje sice dál – ale ne tak dobře. Je to jako pobyt ve vysokých nadmořských výškách. Nestačíš s dechem, jsi jako omámený, nedokážeš uvažovat jasně.“

„Halucinace?“

„Možná. Proč? Měl jsi halucinace?“

„To nic... ale počkej chvíli. Jules přece arberský vzduch snáší dobře.“

„Člověk se aklimatizuje. Tvoje tělo reaguje tím, že vytvoří víc červených krvinek. Po týdnu nebo dvou to zvládneš. Takže, jako příklad, někteří lidé, kteří žijí v *Daban Urnodu*, jen málokdy opouštějí svou domovskou kouli. Dělá jim potíže chodit do společných prostor lodí, kde vzduch je smíšený. Jiní jsou na to zvyklí.“

„Jako ta fthoská kosmografka, která nás pustila dovnitř přechodovou komorou ve hvězdárně.“

„Přesně tak. Když viděla, jak lapáte po dechu a začínáte ztrácet vědomí, poznala, co se děje. Spustila poplach.“

„Vážně to udělala?“ zeptal jsem se.

Znovu mi věnovala ten soucitný, ale láskyplný pohled. „Copak? Ty jsi doufal, že se vám podařilo proniknout na palubu potají?“

„Éé, no, myslel jsem, že přesně to jsme udělali!“

Chytila mě za ruku a políbila ji. „Myslím, že tvoje ego může být s tím, co jste *dokázali*, spokojené. Lidé to budou slavit ještě dlouho.“

„Fajn,“ řekl jsem s pocitem, že je na čase přeskóčit od mého ega k jinému tématu. „Spustila poplach.“

„Ano. Kvůli vřavě rozpoutané Údolkáři se pochopitelně ve stejné době spouštělo mnoho jiných poplachů,“ řekla Ala, „přesto do hvězdárny dorazili nějací zdravotníci a našli vás – v bezvědomí, ale naživu. Naštěstí pro vás jsou zdejší lékaři zvyklí řešit podobné problémy. Začali vám dávat kyslík a zdálo se, že to zabírá. Ale nemohli si být jistí; Arbeřany nikdy předtím neošetřovali, a tak se obávali, že utrpíte poškození mozku. Takže vsadili na jistotu a uložili vás k ledu do hyperbarické komory.“

„K ledu?“

„Jo. Doslova. Snížili vaši tělesnou teplotu, aby omezili poškození mozku, a zároveň vám, jak nejlépe uměli, okysličovali krev laterským vzduchem. Byli jste týden v bezvědomí.“

„Co Osa a Esmá, zalezlí v tom vrcholu?“

Dlouho zůstala zticha, než řekla: „Mrtví, Razi. Urnuďané na to přišli, kde jsou. Udělali díru do stěny. Všechn vzduch unikl do vesmíru.“

Chvíli jsem tam jen ležel.

„Hm,“ řekl jsem nakonec, „myslím, že skončili jako praví Údolkáři.“

„To ano.“

Smutně jsem se zasmál. „A já – jako správný neúdolkář – jsem zůstal naživu!“

„A já jsem za to ráda.“ V tu chvíli se znovu rozplakala. Nebylo to smutkem nad mrtvými Údolkáři. Ani radostí z toho, že my ostatní žijeme. Bylo to hanbou a bolestí, že nás poslala do situace, kdy jsme jednoduše zemřít *mohli*; že jí odpovědnost naložená na její bedra a logika situace nenechaly jinou alternativu než strašlivé rozhodnutí. Po zbytek svého života – *našeho* života, doufal jsem – se kvůli tomu bude probouzet uprostřed noci zpocená. Byla to však bolest, kterou si bude muset nechat pro sebe, protože většina lidí, s nimiž by se o ni mohla podělit, jí příliš pochopení nenabídne. „*Tam že jsi poslala svoje přátele? Zatímco ty sis seděla v bezpečí na Arbre?*“ A tak jsem věděl, že to bude soukromá věc mezi námi, navždycky. Vykroutil jsem se a chvíli jsem ji držel.

Jakmile jsem měl pocit, že je možné vrátit se k vyprávění, řekl jsem: „Jak dlouho zůstali Osa a Esmá zavření v té místnosti, než – než se to stalo?“

„Dva dny.“

„*Dva dny?*“

„Podstavec se obával, že je to tam zaminované a že by uvnitř mohli číhat další Údolkáři. Museli však něco udělat, protože rukojmím docházel vzduch. Jedinou další možností by bylo sledovat na špíze, jak jejich lidé umírají.“

„Takže byli vystrašení k smrti.“

„Ano,“ řekla Ala. „Myslím, že byli. Lepší výraz je možná šokování. Protože jednu dobu si mysleli, že nás mají zamčené v Tredegarhu, do kterého se infiltrovali. Potom jste ty a tvoji přátelé odhalili Julese Verna Duranda, čímž na Arbre přišli o své oči a uši. Ve stejném okamžiku se konvox – a všechny ostatní velké koncenty – rozptýlil do antiroje.“

„To byla skvělá myšlenka. Kdo na to přišel?“

Zčervenala a přemohla úsměv, ale ve skutečnosti neměla radost, že jsem obrátil pozornost na ni, a tak pokračovala: „Oni mají z tisícovkářů – inkantátorů – doopravdy strach a určitě si všimli, že všechny tisícovkářské matémy se vyprázdnily. Kam všichni tisícovkáři zmizeli? Co chystají? Následoval start dvou set raket. Nanejvýš znepokojivá věc. Spousta dat ke zpracování. Obrovské množství bubáků, které je třeba sledovat. Myslí si, že vidí loď – loď vybuchne –, myslí si, že hrozba je zažehnána. Ale pár dní nato

přijde zčistajasna děsivý a ničivý útok na jejich největší strategickou výhodu. Další dva dny nedokážou myslet na nic jiného – strachují se o rukojmí uvězněná ve vrcholu. Ale to není všechno. Nějakým frajerům v černých skafandrech se podařilo proniknout do lodi a přemohlo je jen to, že nemohou dýchat vzduch –“

„Oni si nás spletli s další četou Údolkářů?“

„Co by sis na jejich místě myslel ty? A největší hrůzu měli všichni z toho, že nevědí, kolik vás tady ještě je. Podle toho, jak se jim to jevilo, mohla být klidně stovka dalších na cestě, s dalšími zbraněmi. Takže výsledkem toho všeho bylo –“

„Rozhodli se vyjednávat.“

„Ano. Iniciovali čtyřstranné rozhovory mezi Podstavcem, Pákou a autoritami.“

„Promiň, co bylo to poslední?“

„Autority.“

„To znamená –?“

„To se všechno seběhlo až poté, co jste opustili Arbre. Jednou z autorit je sækulární moc. Tou druhou je matémový svět – nyní antiroj. Ty dvě společně – vlastně –“

„Řídí svět?“

„Dalo by se to tak říct.“ Pokrčila rameny. „Každopádně do té doby, než připadneme na lepší systém.“

„A nebudeš ty, Alo, jedním z těch lidí, kteří momentálně řídí svět?“

„Jsem přece tady, nebo ne?“ Neocenila můj vtíp.

„Jako součást delegace?“

„Holka pro všechno. Poradce. A sítím jsem prošla jediné proto, že vojáci mě mají rádi. Myslí si, že jsem drsná.“

Chystal jsem se poukázat na mnohem lepší vysvětlení, a sice že je zodpovědná za vyslání buňky 317 na úspěšnou misi, ale ona mi to vyčetla z tváře a odvrátila zrak. Nechtěla to slyšet. „Jsou nás čtyři desítky,“ řekla rychle. „Přivezli jsme doktory. Kyslík.“

„Jídlo?“

„Pochopitelně.“

„Jak jste se sem dostali?“

„Geometři přiletěli dolů a naložili nás. Jakmile jsme se dostali na *Daban Urnud*, šli jsme pochopitelně rovnou sem.“

„Hmm, o tom jídle jsem neměl začínat,“ uvědomil jsem si.

„Máš hlad?“ zeptala se, jako by bylo s podivem, kdybych měl.

„Pochopitelně.“

„Tak proč jsi něco neřekl – přivezli jsme vám pět košů toho absolutně nejlepšího jídla!“

„Proč pět?“

„Pro každého z vás jeden. Samozřejmě nepočítám Julese – ten se láduje od chvíle, co sem dorazil.“

„Hm. Jen abych si potvrdil, že nemám poškození mozku, mohla bys mi prosím těch pět jmenovat?“

„Ty, Lio, Jesry, Arsibalt a Sammann.“

„A – co Jad?“

Vyděsila se tak, že moje sociální instinkty zvítězily nad mým mozkiem a já jsem ucouvl. „Promiň, Alo, mám za sebou spoustu podivných věcí a moje paměť je lehce zastřená.“

„Ne, ty promiň,“ řekla, „možná je to následek traumatu.“ Zatvářila se trochu rozechvěle, pak zkrivila obličej, ovládla to.

„Cože? Jakého traumatu?“

„Jak jsi ho viděl odplouvat. A pochopil, co se mu stalo.“

„Kdy jsem ho viděl odplouvat?“

„No, on po tom startu dvou set raket vůbec nenabyl vědomí,“ řekla tiše Ala. „Tys ho viděl, jak se srazil s nákladem. Přiškvářil se k němu. Rozhodl ses letět pro něho – zkusit mu pomoci. Ale bylo to komplikované. Hák minul. Docházel ti čas. Arsibalt ti letěl na pomoc. Ale pak tě málem smetl reaktor. Jad odplul pryč. Vstoupil do atmosféry. A shořel nad Arbre.“

„Vlastně jo,“ řekl jsem, „jak jsem na to mohl zapomenout?“ Řekl jsem to samozřejmě sarkasticky. Ale pozorně jsem při tom sledoval Alinu tvář. Vzhledem k nedávným okolnostem mého života jsem byl na mimiku Alina obličje naladěný znamenitěji než na cokoli jiného v pěti známých kosmech. Ona věřila – nejen to, *věděla* –, že to, co mi právě připomněla, je pravda.

Byl jsem si jistý, že dole na Arbre existují záznamy, které to mohou potvrdit.

Rétor: Mytická postava, v lidové tradici spojovaná s prokánskými řády, která má údajně moc měnit minulost manipulací se vzpomínkami a jinými fyzickými záznamy.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

Jediné, na co jsem myslel, bylo dostat se k jídlu. Ale nejdřív jsem musel skoncovat se svou nahotou. Ala se vypařila, jako by bylo v naprostém pořádku vidět mě nahého, zatímco pozorovat mě při oblékání bylo neslušné. Arberská delegace nám přivezla roly, šňůry a sféry. Čtveřice plemen Geometrů byla znavači více či méně fascinována a možná by si to špatně vyložili, kdybychom se snažili skrývat, kým jsme.

Jakmile jsem se náležitě zabalil, nemocniční personál mi pomohl nasadit batoh s láhví arberského kyslíku, k níž byla napojená hadička pod mým

nosem. Pak jsem podle několika piktografických symbolů došel na terasu na střeše nemocnice, kde jsem objevil Lia a Jesryho, jak vězí až po lokty ve svých piknikových koších s jídlem. Byl tam s nimi frát Sildanik. Rezigňovaně a s marností vepsanou ve tváři mě varoval, abych nejedl příliš hltavě, nebo se mi udělá zle. Ignoroval jsem ho stejně horlivě, jak to dělali moji druhové. Po několika minutách se mi dokonce podařilo odtrhnout oči od misky a rozhlédnout se po umělém světě okolo.

Čtyři koule z daného sloupce byly tak blízko u sebe, že se skoro dotýkaly. Propojené byly pomocí portálů, trochu jako vagóny osobního vlaku. Když *Daban Urnud* manévroval nebo zrychloval, portály se musely uzavřít, ale dnes byly otevřené.

Lateřané žili v koulích 9 až 12. Nemocnice byla v Desítce, poblíž portálu, který ji spojoval s Jedenáctkou. Tahle střešní terasa byla stejně jako všechny vnější plochy intenzivně obdělávaná. Trocha místa byla ponechána pro stoly. Jejich odkládací plochy však byly ze skleněných desek a pod nimi rostla v truhlících zelenina. Nad hlavou se nám klenula loubí poskytující oporu popínavým rostlinám ověšeným hrozny zelených plodů. Dokud jsem se tedy soustředil na své bezprostřední okolí, připadalo mi to jako zahrada na Arbre. Ale výhled do dálky byl jiný. Nemocnici tvořilo půl tuctu obytných lodí svázaných k sobě. Každá měla tři patra pod vodou a tři nad ní. Elastické lávky je propojovaly mezi sebou i se sousedními obytnými loděmi, jež se rozprostíraly po hladině a tvořily jakousi kruhovou rohož, která jako by pokrývala každou čtvereční stopu vodní hladiny. Ale jelikož zdejší „gravitace“ byla uměle vytvářená rotací, hladina – to, co by naše vnitřní ucho nebo olovnice identifikovaly jako vodorovné – tu byla zakřivená. Kruhová rohož z plavidel tak byla prohloubená do sedlového tvaru. Vnitřní ucho nám hlásilo, že se nalézáme v jejím nejnižším bodě. Když jsme se přes ni zadívali na druhou stranu, o něco méně než míli vzdálenou, zrak nám přinášel znepokojivou zprávu, že voda je nad námi. Ale pokud bychom se tam vydali se zavázanýma očima, jevilo by se nám to jako chůze po rovné zemi – neměli bychom ani stín pocitu, že snad stoupáme do kopce.

Přibližně polovina vnitřního povrchu koule byla pod vodou. Zbytek tvořila „obloha“. Ta byla modrá a měla své slunce. Modrá barva byla nátěr, ale dalo se na to zapomenout, pokud člověk ignoroval portály ke koulím 11 a 9. Ty visely na nebeské klenbě jako nějaká hodně divná vesmírná tělesa a soustavou lanovek byly propojeny s obytnými loděmi dole. Slunce představoval svazek optických vláken přivádějící zpracované a přefiltrované světlo, které zachytily parabolické rohy na vnějšku ikosaedru. Vláknata byla na stropě koule uchycená napevno, ale přesměrováváním světla do různých vláken v různou denní dobu se vytvářela iluze, jako by se slunce po obloze pohybovalo. Na noc se setmělo, ale jak vysvětlil Jules, světlovody byly přepojeny do vnitřních pěstíren v podpalubí četných obytných lodí, takže rostliny mohly růst nepřetržitě. Systém byl natolik produktivní, že Geometrii byli schopní uživit obyvatelstvo

odpovídající hustotou středně zabydlenému velkoměstu, a to výhradně z toho, co se vypěstovalo přímo ve městě.

Na jednu stranu bylo dobré, že výhled z nemocniční střechy umožňoval prohlížet si tolik pozoruhodných věcí a hovořit o nich, protože jinak by konverzace byla ochromující a těžkopádná. Lio i Jesry měli strnulé obličej. Jistě, když mě uviděli, vykouzlili široké úsměvy. A já jsem nemohl být šťastnější, že vidím je. Tyhle pocity jsme si sdělili okamžitě a beze slov. Ale pak se jejich tváře uzavřely jako ruka v pěst a prakticky mi zakazovaly cokoli z toho nahlas vyslovit.

Stejně jsme jedli příliš hltavě, než abychom toho hodně namluvili. Frát Sildanik a ještě jeden arberský zdravotník neustále přicházeli a odcházeli. A přestože jsem nechtěl o našich laterských hostitelích smýšlet špatně, nemohl jsem vědět, jestli tato terasa není prošpikovaná odposlouchávacími zařízeními. Polovina Lateřanů sympatizovala s Podstavcem. Ale ani ti, kteří drželi s Pákou, nemuseli mít pochopení pro roli, jakou jsme při průniku na *Daban Urnud* sehráli. Někteří dokonce mohli mít přátele nebo příbuzné mezi těmi, které Údolkáři zabili. Vyžradit během volně plynoucího hovoru, že nějaký tisícovkář prorazil trup a pak zmizel, by bylo to nejhorší, co by se mohlo v tuto chvíli stát. Jakmile jsem trochu ukojil svůj hlad, začal jsem z toho být fyzicky nervózní.

Objevil se Arsibalt a zamířil ke svému koši jako nějaký zemní stroj. Počkal jsem, až bude mít plnou pusou, a pak jsem zvedl svou sklenku a pronesl: „Na fráta Jada. Tak jako myslíme na čtveřici Údolkářů, kteří zemřeli, nezapomeňme na toho, kdo obětoval svůj život v prvních minutách operace, aniž by vůbec unikl z arberské atmosféry.“

„Na zesnulého fráta Jada,“ doplnil mě Jesry tak pohotově a rázně, až jsem z toho poznal, že jeho úvahy se musely ubírat podobným směrem.

„Nikdy se nedokážu zbavit vzpomínky na jeho ohnivý pád dolů atmosférou,“ dodal Lio s upřímností tak očividně falešnou, že jsem svůj přípitek málem vyprskl nosem. Pokukoval jsem po Arsibaltovi, který přestal žvýkat a civěl na nás, s očima vypoulenýma, jak se snažil přijít na to, jestli to má být nějaký mimořádně černý a komplikovaný humor. Zachytil jsem jeho pohled a podíval jsem se nahoru: starý signál z Edhara, kde bychom zalétkli očima k oknům správce regulanta, a řekli si tak: *mlč a spolupracuj*. Příkývnutím mi dal najevo, že pochopil, ale z výrazu jeho tváře jasně číselo ohromení a zmatek. Pokrčil jsem rameny, jako bych mu chtěl říct, že je v dobré společnosti.

Pak se objevil Sammann, oblečený do tradičního aitoovského úboru. Prokázal značné sebeovládání, když nás nejprve obešel, potřásl si s námi rukou a každého objal nebo poplácal po zádech, a teprve potom roztrhl svůj koš plný jídla, které vonělo lépe a pikantněji než cokoli z toho, co jsme měli my. Nechali jsme ho jíst. Věnoval se tomu stejně tichým a hloubavým způsobem, na jaký jsem si kdysi zvykl, když jsem ho pozoroval, jak svačí na

vršku Jehlanu v Edharu. Jeho obličej nejevil žádnou zvědavost, proč je tam pět lidí a pět košů místo nějakého jiného počtu. Vlastně byl naprosto rezervovaný a nezúčastněný, což v kombinaci s jeho formálním aitovským úborem rozvířilo nejrůznější staré zvyky a společenské konvence, které se za tu dobu usadily až někde na dně mého vědomí.

„Před chvílí jsme připili na památku zesnulého fráta Jada a ostatních, kteří zahynuli,“ řekl jsem mu, když si udělal v jídle pauzu a sáhl po své sklence. Úsečně přikývl, pozvedl skleničku a řekl: „Správně. Na naše zesulé kamarády.“ *Ano, taky to vím.*

„Jsem tady jediný, kdo trpí zvláštními neurologickými následky?“ zeptal se Arsibalt, ještě stále trochu vyvedený z míry.

„To jako myslíš poškození mozku?“ zeptal se nápomocně Jesry.

„To se uvidí až podle toho, jestli to bude stejně trvalé jako to, čím trpíš ty,“ oplatil mu Arsibalt.

„Některé moje vzpomínky jsou trochu útržkovité,“ nadhodil Lio.

Sammann si odkašlal a zpražil ho pohledem.

„Ale zdá se, že čím déle jsem vzhůru, tím mi to myslí souvisleji,“ dodal Lio. Sammann obrátil svou pozornost zpátky k jídlu.

Jules Verne Durand se za námi zastavil, očima obsáhl výjev a rozzářil se. „Och!“ zvolal. „Když jsem vás pět viděl venku ze skafandru, jak ve hvězdárně lapáte po dechu jako ryby na suchu, bál jsem se, že se mi pohled jako tento už nikdy nenaskytne.“

Všichni jsme pozvedli sklenky směrem k němu a pobídlí jsme ho, ať se k nám připojí.

„A co ostatní – chci říct, co se stalo s těmi čtyřmi mrtvými těly?“ zeptal se Jesry. Pět párů arberských očí se otočilo k Lateřanovu obličejí. Ale jestli si Jules v těch číslech všiml nějakého rozporu, nedal to znát. „Stalo se to předmětem jednání,“ řekl. „Těla čtyř Údolkářů byla zmrazená. Jak asi tušíte, v Podstavci se najdou takoví, kteří je chtějí rozpitvat jako biologické vzorky.“ Zachmuřil se a na několik okamžiků se odmlčel. Všichni jsme poznali, že vzpomíná na svou manželku Lise, s jejímž tělem bylo na konvoxu naloženo jako s biologickým vzorkem. Když se upokojil, pokračoval: „Diplomaté z Arbře řekli velice důrazně, že by to bylo nepřijatelné – že s ostatky má být zacházeno, jako by byly posvátné, a mají být v neporušeném stavu předány této delegaci, jejíž součástí jste se teď stali i vy. Dojde k tomu při zahajovacích obřadech, které se mají konat ve Čtyřce přibližně za dvě hodiny.“ *Podstavec o všezabijákách ukrytých ve vašich tělech zatím neví, a já jsem jim to nevyzradil – ale pravda je, že z toho začínám být nervózní.*

Přivezla delegace ještě další všezabijáky? Byly jich teď po *Daban Urnudu* rozsévány stovky či tisíce? Byli v delegaci lidé, kteří měli moc je aktivovat? „Vzpomněl“ jsem si – pokud to byl správný výraz pro něco, co se v tomto kosmu nestalo – na stříbrnou krabičku v ruce fráta Jada. Detonátor. Kdo z těch čtyř desítek u sebe takové měl? Co bylo důležitější, kdo by stiskl spoušť? Z

určitého hlediska by to byl přijatelný obchod. Za cenu necelých pěti desítek arberských životů by *Daban Urnud* byl sterilizován, nebo alespoň ochromen do té míry, že ti, kdo by přežili, by neměli jinou možnost než bezpodmínečně kapitulovat. Bylo by to mnohem levnější než s nimi bojovat.

Z vícero důvodů mě nadobro přešel hlad.

Ostatním se hlavou honily podobné myšlenky, a tak jsme nevedli zrovna brilantní konverzaci. Ticho začínalo být nápadné. Uvažoval jsem, co by si o takovém místě asi řekl slepý návštěvník, protože akustické prostředí bylo pozoruhodně neobvyklé. Vzduch se v koulích příliš nepohyboval. Každá z nich se zahřívala a chladila podle jiného denního harmonogramu, aby se rozpínající se a smršťující se vzduch mohl přelévat skrze portály sem a tam a dole tak zvedal slabý vítr. Nikdy však nevanul natolik silně, aby vzedmul vlny, nebo třeba i jen sfoukl list ze stolu. Zvuky se tím nehybným vzduchem nesly a od stropu koule se zvláště odrážely. Slyšeli jsme, jak někdo nacvičuje obtížnou pasáž na nějaký smyčcový nástroj, někde se hádají děti, směje se skupina žen, běží pneumatický stroj. Místo působilo uzavřeně, vzduch byl těžký, otupující, dusivý. Anebo se na mně teprve teď začalo projevovat všechno to jídlo.

„Koule Čtyři je urnudská,“ promluvil nakonec Lio a všechny nás tím probudil.

„Ano,“ přitakal ztěžka Jules, „a vy všichni budete tam.“ *Nic osobního, ale chci, abyste vy, chodící bomby, byli z mé koule co nejdřív pryč.*

„Je to urnudská koule s nejvyšším číslem,“ poznamenal Arsibalt. „To znamená – jestli chápu vaše zvyklosti – nejdál na zádi, nejmíc obytná, eé...“

„Ano, nejnižší v hierarchii,“ řekl Jules. „Nejstarší, nejdůležitější objekty a ti nejvyšší lidé z velení sídlí v Jedničce.“ *To je ta, kde chcete odpálit atomovky.*

„Dostaneme se do Jedničky na návštěvu?“ zeptal se Lio. *Dostaneme příležitost odpálit tam atomovky?*

„Překvapilo by mě to,“ prohlásil Jules. „Tamní lidé jsou velice zvláštní a téměř nikdy nevycházejí ven.“

Všichni jsme se po sobě podívali.

„Ano,“ řekl Jules, „jsou trochu jako vaši tisícovkáři.“

„To sedí,“ řekl Arsibalt, „protože jejich cesta trvala tisíc let.“

„Pak je to dvojnásobná směla, že frát Jad během startu zahynul,“ řekl jsem, „protože koule Jedna vypadá jako místo, kam by si to namířil nejkratší cestou – samozřejmě v nějakém vyprávění, ve kterém se sem dostal s někým jako já, kdo by mu otevíral dveře.“

„Co si představuješ, že by udělal, až by se tam dostal?“ zeptal se dychtivě Jesry, jehož to zaujalo.

„Záleží na tom, jakého přijetí by se nám dostalo, až bychom těmi dveřmi vešli,“ poznamenal jsem. „Kdyby se to vyvinulo hodně špatně, nepřežili bychom a naše vědomí by tohle vyprávění již nesledovala.“

Sammann to uřal tím, že si znovu odkařlal.

„Jak dlouho nám potrvá dostat se odsud do koule Čtyři?“ zeptal se Jesry. Myslím, že byl jako jediný schopen promluvit; Lio a Arsibalt byli jako omráčení.

„Měli bychom odejít hned, jakmile se na to budete cítit,“ odvětil Jules. „Předsunutá skupina už tam je.“ *Všezabijáky už v kouli Čtyři jsou, s tím nic nenadělám.*

Začali jsme si chystat jídlo, přebalovat si koše. „Kolik tam bude ortských tlumočnicků?“ zeptal se Arsibalt. *Zůstaneme s tebou?*

„S mojí úrovní znalostí je tady pouze jeden.“ *Budu mimořádně vytižený, později už s vámi nebudu moci mluvit.*

„Z jakých lidí se skládá arberská delegace?“ zeptal se Lio. *Kdo má prst na spoušti všezabijáků?*

„Jestli chcete znát můj názor, je to dost zvláštní směsice. Představení arch. Kapitáni obchodu. Filantropové jako Magnath Foral. Znaváci. Aitové. Civilní občané – včetně několika, které dobře znáte.“ To adresoval mně.

Na okamžik jsem zapomněl na veškerý hrozivý podtext. „Děláš si legraci,“ řekl jsem. „Cord a Yul?“

Přikývl. „Vzhledem k roli, jakou sehráli při Ztrestání Oritheny – a protože to díky špiže, kterou tady Sammann umístil na Retikulum, vidělo tolik lidí – bylo uznáno za vhodné, aby sem přiletěli jako zástupci lidu.“ *Politikové je předhazují masmédiím.*

„Chápu,“ řekl Lio. „Ale mezi všemi těmi pofiderními celebritami a šarlatánskými doktory musí být alespoň několik skutečných zástupců sækulární moci, ne?“

„Čtyři od vojáků, kteří na mě působí čestným dojmem.“ *Ne takoví, kteří by odpálili vězetka.* „Deset z vlády – včetně naší staré známé madam tajemnice.“

Neubráníl jsem se, abych řekl: „Tihle Foralové vážně musí být u všeho.“ Sammann se na mě podíval s povytaženým obočím. Jules pokračoval a vysypal ze sebe seznam jmen a titulů zástupců sækulární moci, přičemž si dal tu práci, aby některé identifikoval jako pouhé pobočníky, „...a nakonec náš starý přítel Emman Beldo, který, jak cítím, má v sobě víc, než se může na první pohled zdát.“ *On to je.*

Ať už bude k aktivaci vězetek použita jakákoli praktika, bude to nově vyvinutá záležitost, pravděpodobně ne dotažená dál než k prototypu. Bude muset být maskovaná jako nějaká běžná věc. Pro její ovládnutí budou potřebovat někoho jako Emman. A rozkazy bude přijímat zřejmě od nejvýše postaveného potentáta v delegaci. Ne od Ignethy Foralové. Ona tady byla v záležitosti Rodu, o tom jsem nijak nepochyboval. Bez ohledu na to, jaký oficiální titul a oprávnění snad měla uvnitř sækulární moci, ona a její bratranec – nebo kdo to byl – Magnath nevážili takovou cestu proto, aby poslušně plnili rozmary toho potentáta, který zrovna čirou náhodou jako poslední získal vrch v nekonečných fraškovitých šarvátkách sækulární politiky.

Věděli Foralové o frátu Jadovi? Spolupracovali s ním? Zosnovali během našeho pobytu v Elkhazgu nějaký plán?

Podnětů k přemýšlení bylo tolik, že se moje hlava vypnula a já jsem během další půlhodiny nedělal téměř nic než to, že jsem vstřebával nové vjemy. Proměnil jsem se ve špízolap řemeslníka Fleka: samé oči a žádný mozek. Svým Orlozrakem, Stabilantem a DynaZoomem v jednom jsem tupě sledoval a zaznamenával, jak nás propouštějí z nemocnice. Připadalo mi, že byrokracie je jedním z těch protasovských atraktorů, které zůstávají ve všech kosmech společně a neměnné. Byli jsme svěřeni do péče komanda pěti Troanců s hadičkou v nose; měli tytéž stejnokroje jako ti hrdlořezové, kteří mě a Jada napadli v mém snu, halucinaci či ztělesnění alternativního polykosmu. Lio okouval jejich zbraně, které měly blízko k obuškům, sprejům a elektrickým přístrojům – bylo zřejmé, že projektily s vysokou energií v hermetizovaném prostředí nevidí rádi. Oni si na oplátku důkladně prohlédli nás, přičemž Liovi věnovali zvláštní pozornost – vyhledali si, kdo je kdo, a na něm ulpělo cosi z tajuplnosti Údolkářů.

Dva vojáci a Jules kráčeli před námi, tři vzadu. Přešli jsme po lávce do něčí zahrady a já jsem otevřeným oknem, ze vzdálenosti natažené paže, zahlédl laterského muže, jak umývá nádobí. Nevšímal si mě. Odtamtud jsme se dostali na školní hřiště. Děti si na několik okamžiků přestaly hrát a pozorovaly nás. Některé pozdravily; usmáli jsme se, uklonili se a odpověděli jsme na pozdrav. Zatím to probíhalo dobře. Pak jsme se dostali k hausbótu, na kterém několik žen přesazovalo zeleninu. A takhle to pokračovalo dál. Komunita neplýtvala místem na ulice. Jejich dopravní systém tvořila soustava průchodů s právem cestovat po střeších a terasách obytných lodí. Každý mohl chodit, kudy potřeboval, a společenské konvence velely, aby se lidé navzájem zkrátka ignorovali. Těžké předměty se přepravovaly na štíhlých gondolách s hlubokým ponorem, které manévrovaly úzkými kanály s volnou vodou – jejich existence nás překvapila, poněvadž si razily cestu pod ohebnými loubími, takže z nemocniční terasy vypadaly jen jako tmavě zelené žíly a tepny větvíící se městem.

Po několika minutách jsme dorazili ke člunu, který sloužil jako konečná stanice systému sedačkových lanovek. Vyjžděli jsme po dvojicích k otvoru v obloze, vždy jeden Arbeřan v doprovodu troánského vojáka, až jsme se všichni shromáždili v portálu, který propojoval Desítku s Jedenáctkou. Do tváří se nám opíral vítr, dost silný, aby nás štípal v očích a cloumal našimi rolami.

Zatímco jsme čekali na ostatní, stoupl jsem si do portálu a prohlížel jsem si efektní mechanismus na modrém podkladu falešné oblohy – svazky světelných vláken přivádějících světlo. Slunce bylo jasné, ale chladné; veškeré infračervené světlo se z něj filtrovalo pryč. Zdrojem tepla byla místo toho obloha samotná, která mírně sálala, asi jako extrémně nízkoteplotní rošt. Tady nahore jsme to pociťovali silně a o to vděčnější jsme byli za vítr.

Následovala další jízda lanovkou dolů na koberec z hausbótů v kouli Jedenáct a ještě jedna jízda nahoru k dalšímu portálu a do Dvanáctky, koule s nejvyšším číslem, ze čtyř lateruských koulí umístěné nejdál na zádi. Proto tam žádný další portál nebyl; dosáhli jsme brzdicího vozu. Obloha však nesla válcovou lávku kombinovanou s žebříkem, která nás vedla „nahoru“ a dokola podél stěny k portálu v „nejvyšším“ místě oblohy – v zenitu. Gravitace tady byla citelně slabší, protože jsme byli blíže k Jádru. Chvíli jsme se zdrželi na prstencové lávce pod portálem, která byla do posledního nýtu úplně stejná jako ta v kouli Jedna, kde fráta Jada zasáhli výstřelem z brokovnice. Porozhlédl jsem se a připadl jsem na detaily, které jsem si jasně „pamatoval“. Sedl jsem si nahoru na zábradlí, abych to porovnal se svou „vzpomínkou“, jak mě přes ně srazili.

Jules se musel u špízového terminálu identifikovat a někomu nahlásit účel návštěvy v jazyce, který jsem pokládal za urnudštinu. Velitel vojáků do toho vstupoval rozmrzelými výbuchy. Nás pět se muselo po řadě postavit před přístroj a nechat si naskenovat obličej. Zatímco jsme čekali, prohlíželi jsme si kulový uzávěr, který působil, a tudíž se tak i jevil, jako by byl ve stropě přímo nad námi. Pro mě to byla stará vesta. Poznal jsem v jeho konstrukci masivní, hřmotný praktický styl – můžete tomu říkat styl Těžkého mezikosmického urnudského vesmírného bunkru –, jímž se při pohledu zvenčí vyznačovala loď a také Jádru, ale který v koulích milosrdně chyběl.

Velké ocelové oko se pro nás dnes otevřít nemělo. Místo toho jsme měli použít kulatý průlez, široký právě tak akorát, aby se tudy protáhl Arsibalt nebo troánský pěšák ve své těžkopádné výstroji. Nakonec se dálkovým ovladačem otevřel a my se postavili do fronty, abychom jím prolezli.

„Hrozba,“ vyrazil ze sebe Jesry a kývl směrem k obrovskému kulovému uzávěru. Znal jsem ten tón: otrávený, že mu trvalo tak dlouho, než na to přišel. Musel jsem se zatvářit nechápavě. „No tak,“ řekl, „proč by to nějaký praktik zkonstruoval takto? Proč použít kulový uzávěr a ne nějaký jiný?“

„Kulový uzávěr funguje i tehdy, když je mezi oběma stranami velký tlakový rozdíl,“ řekl jsem, „takže velení by mohlo evakuovat Jádru – otevřít je do vesmíru – a pak otevřít i tenhle ventil a zabít celou kouli. Tohle máš na mysli?“

Jesry přikývl.

„Fráta Jesry, tvoje vysvětlení je přemrštěně cynické,“ prohlásil Arsibalt, který poslouchal.

„Och, jsem si jistý, že pro ten ventil existují jiné důvody,“ řekl Jesry, „přesto je to hrozba.“

Jeden po druhém jsme po žebříku prolezli malými bočními dvířky, zdolali jsme krátkou svislou trubici, prolezli jsme druhými dvířky – přechodovou komorou – a shromáždili jsme se na další prstencové lávce v otvoru svislé šachty, která se táhla dvanáct set stop „nad“ námi k Jádru. Zkontroloval jsem klávesnici: byla na stěně přesně tam, kde jsem si ji pamatoval.

Lio, který prošel jako první, si nasazoval jakousi polstrovanou pásku přes oči. Když jsme vylezli z přechodové komory, Jules je rozdál i nám ostatním. „K čemu to je?“ zeptal jsem se ostře.

„Aby se vám z účinku Coriolisovy síly neudělalo špatně,“ odpověděl. „Ale kdyby přece jen –“ Podal mi pytlík. „Když se nad tím zamyslím, vezmi si radši dva – vzhledem k tomu, kolik jsi toho snědl.“

Naposledy jsem se podíval nahoru, než jsem si pásku nasadil. Chystali jsme se vyšplhat po děsivě vysokém žebříku. Věděl jsem však, že „gravitace“ se bude s dosaženou výškou snižovat, takže to tak obtížné nebude. Ale jak se přiblížíme k ose, budeme pociťovat silné, dezorientující účinky setrvačnosti. Proto ten strach z kinetózy.

Zašmátral jsem po nejnižší příčce. „Pomalu,“ řekl Jules, „pokaždé se pevně postav a počkej, až nabudeš jistotu, než postoupíš na další příčku.“

Jelikož celý žebřík byl uzavřený ve válcové kleci, nebezpečí pádu bylo malé. Zdolával jsem příčky postupně, podle doporučení, a naslouchal jsem Liovým pohybům nade mnou, než jsem postoupil o příčku výš. Ale od určitého bodu začaly být příčky spíš symbolické. K další nás vyneslo škrbnutí zápěstím nebo prstem. Troánský voják nahore přesto dál udržoval totéž neměnné tempo – v souladu s těžce nabytou zkušeností, že ti, kdo lezou příliš rychle, budou brzy lovit pytlíky.

Myslel jsem na tu klávesnici. Co když frát Jad zadal jedno z 9 999 *nesprávných* čísel? Co když to zkusil několikrát? Nakonec by se v nějaké bezpečnostní místnosti rozsvítilo červené světlo. Zapnuli by špízolap a uviděli by v přímém přenosu dva hasiče, jak se vrtají v klávesnici. Poslali by někoho, aby je odehnal. Taková osoba by pravděpodobně nedostala brokovnici – pouze zbraně bez smrtících účinků, jakými byl vybaven náš doprovod.

Vybavilo se mi, co řekl Jesry: *Hrozba*. Měl pravdu. Schopnost otevřít ten kulový uzávěr představovala způsob, jak přitisknout pistoli ke spánku celé koule. Nebylo se co divit, že ti vojáci jednoduše vyběhli nahoru a odpráskli nás! V kosmu, ve kterém frát Jad znal – nebo uhodl – číselnou kombinaci klávesnice, bylo jasné, že budeme zabiti. Což mi zřejmě dávalo volnost skončit někde jinde.

Jenže co by se bylo odehrálo ve všech těch mnohem početněji zastoupených kosmech, ve kterých zadal *špatné* náhodné číslo? Byli bychom zajati živí.

Co by se v těch kosmech stalo pak? Nějakou dobu by nás zadržovali – a pak by nás odvedli na vyjednávání s ganem Odru.

Sluch mi prozradil, že jsem opustil horní konec šachty. Hrábl jsem rukou do vzduchu, ale další příčku jsem nenašel. Místo toho mou ruku zadržel Troánc, vytáhl mě, pak zabral na druhou stranu, aby zneutralizoval hybnost, kterou mi udělil, a navedl mě k něčemu, čeho jsem se mohl zachytit. Stáhl jsem si pásku z očí a zjistil jsem, že jsme se ocitli v Jádru. Kulový uzávěr, který vedl do zadní ložiskové komory, byl jenom kousíček za námi. Délka

Jádra opačným směrem se nedala odhadnout, ale věděl jsem, že je to dvě a čtvrt míle. Bylo to, jako bych si to „vzpomněl“: svítící trubice natažené po jeho vnitřním povrchu vyzařovaly filtrované sluneční světlo a dobře promazaný dopravníkový pás se s cvakáním a bzukotem táhl do nekonečna.

V tomto uzlu se do Jádra napojovaly tři další šachty. Ta, která byla přímo „nad“ námi či naproti nám, vedla do koule Čtyři; vypadala jako přímé pokračování šachty, kterou jsme sem právě vyšplhali. Kolem stěny Jádra se táhl kruhový žebřík, umožňující přístup ke všem šachtám. Ti, kteří v tom byli zběhlejší, mohli jednoduše přeskočit.

Čekalo se. Za prvé nás museli dohnat ti, kdo byli na žebříku pode mnou. V šachtě do Čtyřky už navíc vznikla zácpa. Existovaly bezpečnostní předpisy, určující, kolik osob smí žebřík používat zároveň. Na jejich dodržování dbal voják, který měl stanoviště na horní příčce. Nějaká jiná delegace sestupovala před námi – i když z našeho pohledu to vypadalo, jako by po žebříku vzhůru nohama stoupali – a my budeme muset počkat, dokud nedospějí k dolnímu konci.

Takže Lio a já jsme začali dělat blbiny. Rozhodli jsme se zjistit, jestli se dokážeme uprostřed Jádra znehybnit. Cílem bylo zaujmout polohu v blízkosti středu toho velkého tunelu a při tom zrušit svou rotaci, aby se celá loď otáčela kolem našich těl. Dosáhnout se toho dalo jedině nějakou kombinací přesných odrazů od stěny a plavání ve vzduchu, kterým bylo možno provádět korekce. Prvních pět minut našeho snažení by se dalo výstižně popsat jako zoufalá nemotornost. Od toho jsme přešli k nebezpečné neschopnosti, když jsem nakopl Lia do obličeje, jak jsem sebou plácal v prostoru, a jemu se spustila z nosu krev. Troánští vojáci to sledovali s rostoucím pobavením. Nerozuměli nám ani slovo, ale přesně pochopili, o co se snažíme. Poté, co jsem nakopl Lia, se nad námi slitovali – nebo možná měli jenom strach, že se vážně zraníme a oni to budou mít na triku. Jeden z nich si mě k sobě přivolal gestem. Jednou rukou mě chytil za šňůru, druhou za rolu v zátylku, a zlehka se do mě opřel v kombinaci s trochou točivého momentu. Když jsem se pak plaveckými tempy zastavil uprostřed tunelu, uviděl jsem, že jsem se ocitl k dosažení svého cíle blíže než kdy předtím.

Zaslechl jsem hlasy hovořící flučtinou a zvedl jsem oči k Jádru; uviděl jsem skupinu čítající možná dva tucty osob, jak se k nám míří připojit. Většina jich plula dolů středem Jádra, místo aby používali dopravníkové pásy, takže bych poznal, že jsou to návštěvníci, i kdyby nemluvili. Jeden z nich nenadále skočil před ostatní, a vysloužil si tak pokárání vojáka.

Cord přeručkovala kolem stěny tunelu a ze vzdálenosti sta stop se ke mně vrhla. Báł jsem se blížící se srážky. Ale odpor vzduchu její let našťestí zpomalil, takže když se naše těla srazila, nebylo to o nic divočejší než do někoho narazit při chůzi. Dopřáli jsme si ve stavu beztlíže dlouhé objetí. Jiný Arberan připlouval nedaleko za ní: mladý sækulár. Nepoznal jsem ho, ale měl jsem velice zvláštní pocit, že bych ho znát *měl*. Pomalu se otáčel kolem všech

tří os, jak se řítíl ke mně a mojí sestřence, a mával u toho rukama a nohama, jako by mu to mělo pomoci. Na takovou scénu byl až příliš působivě oblečený a načesaný. Jeden voják z našeho doprovodu se natáhl a opřel se mu do kolene tak, aby to zastavilo jeho rotaci a zpomalilo jeho dráhu na něco, co se nebude tolik podobat meteoru. Z pohledu mě a Cord se téměř zastavil. Když jsem se na něj podíval přes Cordino pravé ucho, nalepené na moji tvář tak prudce, až jsem si byl poměrně jistý, že mi její náušnice nechávají na kůži krvavé rýhy, uviděl jsem, že zvedá špízolap a míří s ním na nás. „Dojemné shledání rodinných příslušníků,“ zadeklamoval krásně modulovaným barytonem, „v chladném srdci mimoarberské lodi. Na Cord, sækulární polovině tohoto hrdinského páru, je znát hluboká úleva, se kterou –“

Začínal jsem sám pociťovat určité, dost hluboké – jenomže ne tak dojemné – emoce, když vtom muže se špízolapem nějak, skoro až zázračně, nahradil Yulassetar Crade. S tím zázrakem souviselo několik zvukových efektů od muže se špízolapem – masitý úder následovaný prudkým výdechem, něčím na způsob vyštěknutí. Yul se na muže prostě z určité vzdálenosti vrhl a v plné rychlosti mu dal bodyček, přičemž on sám se ve vzduchu zastavil na pětníku, jak veškerou pohybovou energii přenesl na svůj cíl.

„Zachování hybnosti,“ oznámil, „je víc než jen dobrý nápad – je to zákon!“ Z dálky jsme zaslechli tupou ránu a vřískání, jak muž s úcesem narazil do koncového uzávěru. Téměř však zanikly v chichotání a v bručení, které jsem si vyložil jako souhlasný komentář, od vojáků z našeho doprovodu. Jestli jsem byl v první chvíli překvapený, když jsem se dozvěděl, že Yulassetar Crade se stal členem – ta představa! – *diplomatického* poselstva, teď jsem pochopil, jak geniální tah to byl.

Jakmile se Cord uklidnila natolik, že mě pustila, odplul jsem k Yulovi, žďuchl jsem do něho (jemněji) a také jsem se s ním objal. Z šachty od koule Dvanáct se mezitím vynořil Sammann a s oběma se bujaře přivítal. Samozřejmě jsem toho chtěl Cord a Yulovi říct mnohem víc, ale muž se špízolapem se znovu přikradl tak blízko, aby na nás mohl zaměřit svůj objektiv – i když z uctivější vzdálenosti –, což mě přimělo zmlknout. „Promluvíme si,“ řekl jsem jenom a Yul přikývl. Cord se momentálně zdála být spokojená s tím, že se na mě může dívat, ale ve tváři se jí zračila celá změť otázek. Nedokázal jsem se ubránit pomyšlení, co asi vidí. Nejspíš jsem byl přepadlý a bludný. Naproti tomu ona si dala záležet, aby se náležitě ustrojila: vystavila na odív všechny své šperky z frézovaného titanu, měla nový úces a zřejmě musela vyplnit obchod s dámským oblečením. Měla však dost zdravého rozumu, aby nepůsobila příliš koketně, a pořád vypadala jako Cord: byla bosá, módní boty se jí houपालy na opasku šatů.

Postupně přibývali další: dvojice až přehnaně krásných osob, které jsem neznal. Několik starců. Foralovi, plující prostorem ruku v ruce, jako by se členové jejich rodiny pohybovali ve stavu beztlíže po staletí. Tři znavači, z nichž jsem poznal jednoho: fráta Lodoghira.

Rozletěl jsem se přímo k němu. Když zahlédl, že se blížím, omluvil se svým dvěma druhům a počkal na mě u držadla na stěně tunelu. Neztráceli jsme čas špičkováním. „Víš, co se stalo s frátem Jadem?“ zeptal jsem se ho.

Výrazem tváře to vyjádřil ještě výmluvněji, než by to dokázal svým hlasem – a to bylo co říct. On to věděl. *Věděl to*. Ne falešnou krycí historku. On věděl to, co já – což nejspíš znamenalo, že toho ví *mnohem víc* než já – a obával se, že se chystám něco vyžvanit. Jenže já jsem v tom okamžiku zmlkl a pohybem očí jsem mu dal najevo, že hodlám zachovat mlčení.

„Ano,“ řekl Lodoghir. „Co si z toho mohou odnést znavači s menšími schopnostmi? Co osud fráta Jada znamená pro nás, v čem spočívá jeho odkaz? Jaká poučení bychom si z něj měli vzít, jaké změny bychom měli ve svém chování udělat?“

„Ano, papa Lodoghire,“ řekl jsem oddaně, „pro takové odpovědi jsem za tebou přišel.“ Mohl jsem se jen modlit, aby ten sarkasmus postřehl. Nedal to na sobě nijak znát.

„Člověk jako frát Jad žije svým způsobem celý život v přípravě na takový okamžik, není to tak? Všechny hluboké myšlenky, které procházejí jeho vědomím, všechny dovednosti a schopnosti, které v sobě rozvíjí, se formují směrem k vyvrcholení. Toto vyvrcholení však vidíme pouze při zpětném pohledu.“

„Krásně řečeno – ale promluvme si o *vyhlídkách*. Co leží před námi – a jak nám to osud fráta Jada přetváří? Anebo budeme pokračovat, jako by k tomu nikdy nedošlo?“

„Já spatřuji praktický důsledek v pokračování a ještě účinnější spolupráci mezi tradicemi, které jsou lidově známé jako rétoři a inkantátoři,“ prohlásil Lodoghir. „Prokánce a halikárnci již v nedávné minulosti spolupracovali, jak víš, s výsledky, jež byly pro těch pár, kteří je znají, velice překvapivé.“ Když to říkal, díval se mi přímo do očí. Věděl jsem, že mluví o přesměrování světových stop, díky němuž se mimo jiné frát Jad ocitl na *Daban Urnudu* v tu samou chvíli, kdy byla nad Arbore zaznamenána jeho smrt.

„Jako když jsme odhalili špióna Ž’vaerna,“ řekl jsem, jen abych veškeré slídily svedl ze stopy.

„Ano,“ odvětil a nepatrně, odmítavě při tom zavrtěl hlavou. „A to slouží jako znamení, že taková spolupráce by měla a musí pokračovat.“

„Snažně prosím, co je cílem takové spolupráce?“

„Mezikosmický mír a jednota,“ prohlásil tak zbožně, že se mi chtělo se rozesmát – ale to uspokojení bych mu nikdy nedopřál.

„V jakém pojetí?“

„Zvláštní, že se ptáš,“ řekl. „Zatímco jsi byl v anabióze, někteří z nás o tomto tématu diskutovali.“ A trochu netrpělivě kývl hlavou k ústí šachty do koule Čtyři, kde se shromažďovali všichni ostatní.

„Myslíš si, že osud fráta Jada ovlivnil výsledek těchto vašich jednání?“

„Ale ovšem,“ řekl frát Lodoghir, „měl větší vliv, než dokážu vypovědět.“

Začínal jsem se cítit trochu nápadně a pochopil jsem, že z Lodoghira nic dalšího nedostanu, a tak jsem se otočil a doprovodil jsem ho k hornímu okraji šachty vedoucí do Čtyřky.

Jesry pokynul hlavou k Lodoghirovi a jeho dvěma společníkům. „Koukám, že tady máme pár prominentních prokáců.“

„Jo,“ řekl jsem překvapeně, když jsem se podíval pořádně. Právě jsem si uvědomil, že oba Lodoghirovi společníci jsou tisícovkáři.

„Měli by být ve svém živlu,“ pokračoval Jesry.

„V politice a diplomacii? To beze sporu,“ řekl jsem.

„A budou se hodit, jestli budeme potřebovat změnit minulost.“

„Myslíš víc, než ji už změnili?“ odvětil jsem – usoudil jsem, že nám to projde, protože to bude znít jako normální výpad proti prokácům. „Ale vážně, frát Lodoghír příběh fráta Jada pozorně sledoval a má nejrůznější hluboké teorie ohledně toho, co to znamená.“

„Už se *moc* těším, až si je poslechnu,“ prohlásil s kamennou tváří Jesry. „Má taky nějaké praktické návrhy?“

„K tomu jsme se nějak nedostali,“ řekl jsem.

„Hmm. To tedy znamená, že je to v naší působnosti?“

„Právě toho se obávám.“

Sestup ke kouli Čtyři v důsledku bezpečnostních předpisů chvíli trval.

„Nenapadlo by mě, že je to možné,“ ozval se Arsibaltův hlas odněkud z druhé strany mé pásky přes oči, zatímco jsme sestupovali. „Ale tohle už *je* banální!“

„Co? Tvoje nohy v mém obličejí?“ Stále totiž chtěl sestupovat příliš rychle a hrozilo, že mi šlápne na ruce.

„Ne. Naše interakce s Geometry.“

Zamyslel jsem se nad tím a o několik dalších příček jsem se posunul mlčky. Věděl jsem, že nemá smysl se hádat. Místo toho jsem si v duchu udělal seznam všeho, co jsem v *Daban Urnudu* viděl a připadalo mi to, abych použil Arsibaltův výraz, banální: nouzové tlačítko na dveřním průlezu ve hvězdárně. Přístroj na zahřívání útroh. Nemocniční papírování. Laterský muž umývající nádoby. Rozmazané otisky prstů na příčkách žebříku. „To jo,“ uznal jsem, „nebýt toho, že nemůžeme jíst zdejší jídlo, nebylo by to o nic exotičtější než návštěva cizí země na Arbre.“

„*Ani tolik!*“ řekl Arsibalt. „Cizí země na Arbre by mohla být v nějakém ohledu předpraktická, mít zvláštní náboženství nebo krajové zvyky, ale –“

„Ale tohle místo bylo toho všeho zbaveno, sterilizováno, je to technokracie.“

„Přesně tak. A čím je technokratičtější, tím víc konverguje k tomu, co jsme my.“

„To je pravda,“ řekl jsem.

„Kdy se dostaneme k té pozitivní části?“ zeptal se.

„Co máš na mysli, Arsibalte? Jako ve spek-fikční špíze, kdy se stane něco, co člověka vizuálně ohromí?“

„To by pomohlo,“ uznal. Mlčky jsme sestoupili o několik dalších příček. Pak dodal umírněnějším tónem: „Jde jen o to – chci říct: ‚To už stačí! Chápu to! Hýlejský tok způsobuje konvergentní vývoj inteligencí obdařených systémů ve světových stopách!‘ Ale kde je pointa? To, že tahle velká loď létá z jednoho kosmu do druhého, sbírá vzorky obyvatelstva a balzamuje je v ocelových koulích, určitě není všechno.“

„Třeba některé věci cítí stejně jako ty,“ nadhodil jsem. „Oni to dělají už tisíc let – to je mnohem víc času, aby toho začali mít dost, než jsi měl ty. Ty ses probudil *teprve* před pár hodinami!“

„To je dobrá připomínka,“ řekl Jesry, „jenže já se obávám, Razi, že oni toho dost *nemají*. Udělali z toho něco na způsob náboženské výpravy. Přišli sem s nerealistickými očekáváními.“

„Ššš!“ zasyčel Jesry. Byl hned pode mnou. Pokračoval hlasem, který muselo být slyšet ve všech dvanácti koulích. „Arsibalte, jestli si budeš dál tahle pouštět hubu na špacír, bude muset frát Lodoghir všem vymazat vzpomínky!“

„Vzpomínky na co?“ zeptal se Lio. „Já si nic nepamatuju.“

„Pak za tím není žádná rétorická magie,“ zvolal frát Lodoghir, „ale fakt, že neúspěšné pokusy o vtíp prostě mizí tak rychle z paměti.“

„O čem to propána mluvíte?“ zeptal se Yul flucky. „Děsíte celebrity.“

„Mluvíme o tom, co to všechno znamená,“ řekl jsem. „Proč jsme stejní jako oni.“

„Třeba jsou zvláštěnější, než si myslíte,“ poznamenal Yul.

„Dokud nám nedovolí navštívit kouli Jedna, nedozvíme se to.“

„Tak běž do koule Jedna,“ řekl Yul.

„On už tam byl,“ prohodil Jesry.

Dorazili jsme na dno, stejně jako ostatní jsme slezli přechodovou šachtou a zjistili jsme, že se díváme přímo dolů na koberec lodí v kouli Čtyři. Tenhle měl uprostřed oválné jezírko s volnou hladinou: luxus, na jaký jsme v žádné jiné latterské kouli nenarazili. Možná měli Urdnuďané ještě produktivnější zemědělství než ostatní a mohli si dovolit vyplýtvat trochu prostoru na okrasu. Kolem jezírka bylo volné prostranství, nyní z velké části zastavěné stoly.

„Je to centrum pro pořádání jednání,“ vysvětlil Jules.

Myšlenky se mi vrátily nejkratší cestou k Arsibaltovu postesknutí nad tím, jak je to banální. *Ti mimoarbeřané mají konferenční centra!*

Přivařili si k obloze schody a natřeli je na modro. S řinčením jsme po nich scházeli a s každým krokem jsme těžkli. Zástavba hausbótů pod námi se nijak nápadně nelišila od té, kterou jsme už v latterských koulích viděli. Způsobů, jak vybudovat konstrukci s plochou střechou, která plave, bylo jen omezené množství. Mnohé ozdobné doplňky, které mohly odlišit jeden architektonický styl od druhého, byly pohřbené pod přívaly popínavých rostlin plodících

ovoce a pod vrstvenými klenbami korun ovocných stromů. Naše cesta přes komplex obytných lodí byla úzká, ale přímá a neomylná, jakýsi bulvár vedoucí k oválnému jezírku; tady jsme se nepotulovali z jedné terasy na druhou. Přesto jsme občas narazili na urnudského chodce, a jak jsem se jim díval do tváří, snažil jsem se odolat pokušení vidět je jako pouhé hrubé skici nadřazených bytostí z vyšších částí knotu. Když jsme se přiblížili a míjeli je, uhýbali pohledy, ustupovali nám z cesty a trpělivě stáli v pózách, které mi připadaly pokorné.

„Kolik z toho, co vidíme, je původní urnudská kultura,“ zauvažoval jsem nahlas před Liem, který se zařadil vedle mě, „a kolik toho vzniklo jako důsledek tisíce let života ve vojenské kosmické lodi?“

„Možná v tom není rozdíl,“ podotkl Lio, „především proto, že jediné Urnud'ané stavěli lodě, jako je tahle.“

Bulvár vyústil na prostranství kolem konferenčního jezírka. Jak bylo jasně patrné už shora, jezírko bylo rozdělené na čtyři stejně velké kvadranty. Postupně bylo zaklenuté čtyřmi prosklenými pavilóny, které se kolem něj stáčely jako obočí.

„Všimněte si, že na dveřích jsou těsnění!“ poznamenal Yul a pokynul směrem ke vstupu do pavilónu. „Ty budovy jsou akvária.“ A skutečně, prosklenými stěnami jsme viděli Fthosany, kteří neměli v nose dýchací hadičky, jak pospíchají s nějakými dokumenty nebo mluví do místních verzí čudel. „Berou si dýchací aparaturu u dveří,“ povšimla si Cord a ukázala na věšák hned za silně utěsněnými dveřmi, na kterém viselo několik desítek souprav se vzduchovými láhvemi.

Jesry do mě rýpl. „Tlumočníci!“ řekl a ukázal na mezipatro s okny nad hlavní palubou „akvária“. Několik fthoských mužů a žen manipulujících se sluchátky s mikrofonom sedělo u panelů, od kterých byl výhled na jezírko. A jakoby na potvrzení začali naši delegaci obcházet urnudští stevardi vybavení podnosy s naslouchátky: červenými pro ortštinu, modrými pro flučtinu. Nacpal jsem si do ucha červené a uslyšel jsem známý hlas Julese Verna Duranda. Rychle jsem se rozhlédl a našel jsem ho v tlumočnickém boxu na vršku latterského pavilónu. „Velení vítá arberskou delegaci a žádá vás, abyste se shromáždili na břehu vody k zahajovacímu ceremonálu,“ říkal. Z tónu jeho hlasu jsem získal dojem, že to řekl už stokrát.

Připojili jsme se k části arberské výpravy, která přišla dřív, aby vyřešila různé věci, než dorazí celebrity, novináři a kosmická komanda, aby to zkomplikovali. Jedním z členů předvoje byla Ala. Potentáti a jejich pobočníci také dorazili před námi a nyní čekali u břehu v nafouknuté plastové bublině o velikosti obytné buňky; když jsme se vynořili z bulváru, uviděli jsme ji jen kousek nalevo od nás. Za ní trčelo chaotické nakupení různých výstroje včetně zásobníků se stlačeným vzduchem, které musela přivést loď z Arbre. Měl to tedy být provizorní pavilón, symbolicky stavící naše potentáty na stejnou úroveň jako hodnostáře Geometrů. Bublina byla vyrobena ze stejné mléčné

fólie, která zakrývala okna mého karanténního přívěsu v Tredegarhu. Rozeznal jsem kolem stolu nezřetelné siluety postav v tmavých oblecích – uvažoval jsem o nich jako o dójinech – a další, fámuly, kteří postávali podél stěn nebo přiskakovali, aby podali nějaký dokument.

Chvilí jsem pozoroval Alu, jak do toho stanu co chvílí vbíhá a zase vybíhá ven. Občas, když mluvila do mikrofonu, upírala přitom oči k falešné obloze, jindy si soupravu z hlavy sundala a zakryla mikrofon rukou, když s někým hovořila tváří v tvář. Nechal jsem se přemoci vzpomínkou na chvíle, které jsme spolu strávili ráno, a nedokázal jsem myslet téměř na nic jiného. Připadal jsem si jako člověk, který na jednu nohu ochrnul, ale naučil se pohybovat natolik dobře, že veškeré myšlenky na svůj hendikep pustil z hlavy. Když se však pokusil vyrazit na cestu, neustále se ocital zpátky tam, odkud vyšel, protože slabá noha ho nutila chodit do kruhu. Ale kdyby si našel partnera, který by byl slabý na druhou nohu, a vydali by se na cestu společně...

Cord mě štípala do zadku. Málem jsem spadl do vody, musela mě strhnout zpátky za rolu.

„Je krásná,“ řekla dřív, než jsem se stačil urazit.

„Jo, díky. To tedy rozhodně je,“ řekl jsem. „Je pro mě ta pravá.“

„Řekls jí to?“

„Jo. Říct jí to není ten problém. Pokud jde o tohle, můžeš si dát pohov.“

„Och. Dobře.“

„Problém jsou všechny tyhle ostatní okolnosti.“

„Některé ty okolnosti jsou docela zajímavé!“

„Mrzí mě, že ses k tomu tak přimotala. To jsem nechtěl.“

„Ale o to, co chceš ty, nikdy nešlo,“ řekla. „Podívej, bratráčku, i kdybych tu nakrásně zařvala, stálo to za to.“

„Jak to můžeš říct, Cord, co –“

Zavrtěla hlavou, zvedla ruku a přitiskla mi konečky prstů na rty. „Ne. Přestaň. Nebudeme o tom diskutovat.“

Vzal jsem její ruku mezi svoje dlaně a chvílí jsem ji držel. „Dobrá,“ řekl jsem, „je to tvůj život. Budu mlčet.“

„Mlčet nestačí. *Veř* tomu, bratráčku.“

„Hej!“ zavolal mrzutý hlas. „O co ti jde, držet moji holku za ruku!“

„Ahoj, Yule, cos celou tu dobu od Ekby dělal?“

„Uběhlo to rychle,“ řekl, přišoural se blíž a postavil se za Cord, která se o něj pohodlně opřela. „Mockrát jsme se zadarmo svezli letadlem. Viděli jsme svět. Spoustu času jsme strávili odpovídáním na otázky. Po třech dnech jsem stanovil pravidlo. Řekl jsem, že nebudu odpovídat na žádnou otázku, na kterou jsem už odpověděl. Nejdřív to nesli těžce. Nutilo je to, aby se zorganizovali. Ale pak to začalo být pro všechny lepší. Ubytovali nás v hotelu v hlavním městě.“

„V opravdovém hotelu,“ chtěla Cord, abych to pochopil, „v žádném kasinu.“

„Míjely dny, kdy se nic nedělo – chodili jsme po muzeích,“ řekl Yul. „Potom znenadání začali bláznit a zavolali nás zpátky. Několik hodin jsme se jenom pokoušeli vzpomenout si, jestli knoflíky na tom ovládacím panelu byly kulaté nebo hranaté.“

„Dokonce nás hypnotizovali,“ řekla Cord.

„Potom nás někdo práskl médiím,“ řekl neradostně Yul a podezíravě se podíval po muži se špízolapem. „Čím míň o tom ztratíme slov, tím líp.“

„Potom nás na několik dní přestěhovali hned vedle Tredegarha,“ pokračovala Cord.

„Těsně předtím, než odstřelili hradby,“ dodal Yul. „Pak jsme se v rámci operace Antiroj dostali na starou raketovou základnu v poušti. To se mi líbilo. Žádná média. Spousta vycházek po okolí.“ Bezmocně si povzdechl. „Ale teď jsem tady. Tady se nikam chodit nedá.“

„Dali vám něco, než jste nastoupili do lodi?“

„Myslíš jako nějakou velkou pilulku?“ zeptal se Yul. „Jako tuhle?“ Natáhl ruku. Uprostřed dlaně mu ležel všezabíják. Vymrštil jsem ruku, sevřel jsem tu jeho a potřásl jsem si s ní. Zatvářil se překvapeně. Než jsme se pustili, dal jsem si záležet, abych měl pilulku v ruce já.

„Chceš moji?“ otázala se Cord. „Říkali, že je to sledovací zařízení – pro naše bezpečí. Ale já jsem nechtěla být sledovaná – a prostě –“

„Kdyby ti šlo o bezpečí, neletěla bys sem,“ řekl jsem.

„Přesně tak.“ Podala mi svou pilulku, o maličko nenápadněji, než to udělal Yul.

„Co to doopravdy je?“ zeptal se Yul. Připravoval jsem si lež, ale náhodou jsem k němu vzhlédl – prohlížel si mě způsobem, který říkal, že žádné vytáčky nestrpí.

„Zbraně,“ vyslovil jsem pouze rty. Yul přikývl a odvrátil zrak. Cord se zatvářila zhnuseně. Zastrčil jsem si pilulky do záhybu roly a Cord a Yula jsem opustil, protože jsem si všiml Emmana Belda, který právě vyšel z nafukovací bubliny s nějakým níže postaveným pobočníkem, jak bylo patrné z jejich gestikulace. Vyškubl jsem si naslouchátko a zahodil jsem je stranou. Emman si všiml, že k němu mířím, a nakázal ostatním, aby se ztratili. Setkal jsem se s ním na břehu jezírka.

„Okamžik,“ bylo první, co řekl. Kolem krku měl na lanku pověšený maličký elektronický přístroj. Uvedl jej do chodu a přístroj začal mluvit, vyluzovat nahodilé slabiky a útržky slov v ortštíně. Znělo to jako Emman a několik dalších lidí, které někdo nahrál a prohnal to směšovačem. „Copak to je?“ zeptal jsem se, a než jsem dospěl na konec té krátké promluvy, přibyl do směšovače i můj hlas. Odpověděl jsem si sám: „Prostředek, jak vyžrát na sledování,“ řekl jsem, „abychom mohli volně hovořit.“

Nedal nijak najevo, jestli mám pravdu nebo ne, jen se na mě zvědavě podíval. „Pár událostí se na tobě podepsalo,“ podotkl. Snažil se, aby svým hlasem zřetelně přehlušil šum Emmanova a Erasmove blábolení.

Odtáhl jsem záhyb své roly a ukázal jsem mu, co jsem si vzal od Yula a Cord. „Za jakých okolností se je chystáš aktivovat?“ řekl jsem.

„Za té okolnosti, že dostanu rozkaz to udělat,“ odpověděl a ohlédl se při tom ke stanu.

„Ty víš, jak to myslím.“

„Je to jednoznačně krajní řešení,“ odvětil Emman, „pokud selže diplomacie a bude to vypadat, že se nás chystají zabít nebo zajmout jako rukojmí.“

„Jen si tak říkám, jestli jsou ti potentáti vůbec kompetentní takové soudy vynášet,“ řekl jsem.

„Vím, že sledování sækulární politiky není tvoje parketa,“ prohlásil, „ale od těch dob, co naši laskaví hostitelé vyšoupli Nebeského strážce z přechodové komory, se věci trochu zlepšily. A od chvíle, co antiroj začal uplatňovat svůj vliv, ještě víc.“

„No, o tom bych přece nemohl vědět ani tak, ne?“ připomněl jsem. „Protože poslední dva týdny jsem měl jiné věci na práci.“

Emman si odfoukl. „Neříkej! Mimochodem, dobrá práce.“

„Díky. Jednou ti to povyprávím. Ale zrovna teď – jak přesně antiroj začal uplatňovat svůj vliv?“

„Nemuseli toho dvakrát moc říkat,“ sdělil mi Emman. „Bylo to jasné.“

„Co bylo jasné?“

Zhluboka se nadechl a povzdechem to ze sebe vysypal. „Podívej. Před sedmatřiceti stoletími nahnali znavače do matémů, ze strachu, že dovedou pomocí praktiky měnit svět.“ Kulantně kývl k místu, kde jsem schoval všezabijáky. „Myslím, že právě kvůli tak znamenitým kouskům, jako je tohle. Praktika se tedy zastavila, nebo přinejmenším zpomalila na takové tempo změn, které bylo možné chápat, zvládat, kontrolovat. V pořádku – dokud se neobjevili tihleti.“ Zvedl hlavu a rozhlédl se kolem sebe. „Ukázalo se, že jsme dosáhli jedině toho, že jsme prohráli závody ve zbrojení s kosmy, které své znavače takto neomezily. A hádej, co se stalo. Když se Arbře rozhodla, že bude trochu vzdorovat, kdo uštedřil mimoarberanům protiúder? Naše armáda? Sækulární moc? Kdepak. Vy, v rolách a šňůrách. Proto antiroj získal spoustu vlivu jen tím, že hodně dělal a velice málo mluvil. Odtud koncept autorit, který –“

„Slyšel jsem o něm,“ řekl jsem.

Několik chvil jsme tam oba stáli a dívali se přes oválné jezírko na protější břeh, kde nyní ze svých pavilónů vycházely průvody urnudských a troánských hodnostářů a mířily k vodě. Ale krabíčka na Emmanově krku drmolila dál, nevěděla, kdy skončit.

„Tohle je tedy vyprávění, se kterým teď všichni pracují?“ zeptal jsem se ho.

Ostražitě se na mě podíval. „Myslím, že bys to tak mohl chápat.“

„Hm,“ řekl jsem, „jestli se to všechno podělá a nějaký potentát ti vydá rozkaz aktivovat vézetka, byla by škoda, kdyby se ukázalo, že ty a ten potentát jste to vyprávění úplně popletli, nemyslíš?“

„Co tím chceš říct?“ zeptal se ostře.

„Před sedmatřiceti stoletími nás všechny sehnali dohromady, to jo. Ale nevzali nám schopnost vrtat se v novohmotě. V důsledku toho jsme měli První vyplenění. Fajn. Žádná další novohmota, s několika povolenými výjimkami: v závodech, kde se ten materiál dál vyrábí a kde je plno bývalých znavačů, kteří jsou evokováni, kdykoli je jich zapotřebí. Čas plyne. Nadále je nám povolena manipulace s genovými sekvencemi. Situace začne vypadat trochu strašidelně. Přejde Druhé vyplenění. Žádné další manipulace se sekvencemi, žádné syntakty v koncentech, jen několik povolených výjimek: aivoté, hodiny, stránkovníky, knihovní víno a možná několik laboratoří venku, s kmenovým stavem složeným z evokovaných znavačů a praktiků vycvičených v koncentech, takových jako ty. V pořádku. *Ted'* je situace pod kontrolou, ne? Znaváci toho moc dělat nemůžou, když nemají *nic*, žádné syntakty, vůbec žádné nástroje, jen hrábě a lopaty, a dohlíží na ně inkvizice. *Ted'* nás má sækulární moc *opravdu* v hrsti – až do doby o dvě a půl tisíciletí později, kdy se ukáže, že dostatečně chytří lidé zavření na skalách, kteří nemají na práci *nic* než přemýšlet, ve skutečnosti dovedou vyvinout takové formy praktiky, které už žádné nástroje nevyžadují, a o to děsivější jsou. Máme tedy Třetí vyplenění – nejhorší ze všech, mnohem bouřlivější než ta předchozí. O sedmdesát let později se matémový svět obrozuje. Ale člověk si musí položit otázku, která je nabíledni...“

„Co bylo ponecháno tentokrát?“ dokončil Emman větu za mě. „Jaké byly povolené výjimky?“ A pak zavládlo ticho, až na blábolení vycházející z jeho rušičky. Každý z nás čekal, že ten druhý tu větu dopoví – odpoví na otázku. Doufal jsem, že by to mohl vědět – a že by mohl být vstřícný a podělit se o odpověď. Ale z výrazu jeho tváře bylo jasné, že se to nestane.

Musel jsem tedy logiku věci vysledovat sám. Naštěstí si Magnath a Ignetha Foralovi vybrali právě tento okamžik, aby sešli k vodě – neboť bylo jasné, že se bude něco dít. Podíval jsem se na ně a Emman Baldo se podíval zároveň se mnou.

„Ti lidé,“ řekl.

„Ti lidé,“ potvrdil jsem.

„Rod?“

„Rod *zrovna* ne – protože ten sahá až do doby Metekorana –, ale určitá jeho sækulární inkarnace, záhrobek, který byl založen a vybaven majetkem přibližně v době Třetího vyplenění. Nejružnějším způsobem spjatý s matémovým světem. Patří mu Ekba, Elkhazg a pravděpodobně také další místa.“

„Vám to tak možná nepříjde,“ řekl Emman, „ale můžu tě ujistit, že většina těch, kterým říkáte potentáti, o tomto záhrobku nikdy neslyšela. Neznamená

pro ně nic – nemá žádný vliv. Magnath Foral – jestli jeho jméno vůbec někdy zaslechli – je pro ně jenom vetčný sběratel umění s modrou krví.“

„Ale přesně *tak* by se to stalo,“ namítl jsem. „Po Třetím vyplenění by tu věc založili. Asi tak deset minut by byla slavná a vlivná. Ale po několika válkách, revolucích a dobách temna by se na ni zapomnělo. Stalo by se z ní to, čím je dnes.“

„A to je co?“ zeptal se mě Emman.

„Na to jsem ještě nepřišel,“ přiznal jsem. „Ale myslím, že se snažím říct to, že –“

„Nám sækulárům to tady přerostlo přes hlavu?“ nadhodil Emman. „Klidně to řekni, já s tím problém nemám.“

„Ale nemáš problém ani s praktickými důsledky,“ zeptal jsem se, „což znamená –“

„Že jestli ten rozkaz dostanu,“ řekl a zalétl očima k místu, kam jsem schoval všezabijáky, „možná bych ho měl ignorovat, protože ho vydal zabeďněný sækulár, který vychází ze špatného vyprávění?“

„Přesně,“ řekl jsem. A všiml jsem si, že palcem otírá svou čudlu. Od události v Tredegarhu dostal novou. Velice neobvyklé. Za tu dobu, kterou jsem trávil v blízkosti Cord, jsem pochytil něco z terminologie: Emmanova čudla byla vyfrézována ze slitiny v podobě masivního ingotu, nebyla odlitá z plastu ani vylisovaná z plechu. Velice drahá. Žádná masová produkce.

„Hezká, že?“ Všiml si, že se dívám.

„Už jsem takovou viděl,“ řekl jsem.

„Kde?“ zeptal se ostře.

„Jad ji měl.“

„Jak to můžeš vědět? Vyfasoval ji těsně před startem. Shořel dřív, než jsi s ním mohl mluvit.“

Jenom jsem se na něho díval. Pořádně jsem nevěděl, kde začít.

„To je jedna z těch věcí, které mi přerostly přes hlavu?“ zeptal se.

„Víceméně. Řekni mi, kolik těchhle věcíček tu ještě je?“

„Tady nahore? Příkladně ještě jedna.“ Otočil hlavu k nafukovacímu stanu. Venkovní dveře jeho přechodové komory byly rozepnuté a vycházel z nich zástup působivě oblečených mužů a žen, kteří si vyjukaně ohmatávali tvář, jak si zvykali na pocit z hadiček v nose. „Ten třetí – ten holohlavý muž – má jednu přesně takovou.“

Moje pravá ruka opustila konverzaci. Ala s ní vyrazila pryč. Zbytek mého těla ji dohonil právě včas, abych se vyhnul vymknutí ramenního kloubu. „Máš nosit naslouchátko,“ řekla mi, „pak bys věděl, že máme rit!“ Vrazila mi do ruky naslouchátko a já jsem si je zavrtal do ucha. Kapela na druhé straně vodního oválu spustila hudbu. Podíval jsem se tam: smíšená jednotka urnudských, troánských, laterských a fthoských vojáků právě snášela ke břehu čtyři dlouhé bedny – rakve.

Ala mě dovedla za nafukovací stan, kde stáli ze tří stran další rakve Arsibalt, Jesry a Lio. „Pro jednu nejsem poslední já!“ řekl udiveně Lio.

„Vůdcování tě změnilo,“ řekl jsem a postavil jsem se na svoje místo. Zvedli jsme rakev, která, jak jsem věděl, určitě obsahovala ostatky Lise.

Pohled na všechny ty rakve mne uvrhl do úplně jiného duševního rozpoložení. Vynesli jsme Lise zpoza nafukovacího stanu, postavili se s rakví doprostřed cesty, která vedla k vodě, a položili jsme ji, než průvod na opačné straně dojde na místo. Hudba zněla našim ušim nezvykle, avšak o nic víc než spousta věcí, jaké se dají slyšet na Arbře. Zdálo se, jako by hudba byla jednou z oblastí, kde je hýlejský tok obzvlášť silný – jako by skladatelé v různých kosmech slyšeli v hlavách stejné věci. Byl to pohřební pochod. Velice pomalý a pochmurný. Těžko říct, zda to byl odraz urnudské kultury, nebo určitá připomínka, že ti čtyři v rakvích zabili velké množství Geometrů a že bychom to měli mít na paměti, než je začneme oslavovat.

Skoro to fungovalo. Skutečně jsem se začínal cítit provinile, že jsem Údolkáře na *Daban Urnud* dovezl. Pak jsem náhodou sklouzl pohledem k rakvi vedle sebe a hlavou mi blesklo, kdo tady nahoře asi střelil Julesovu manželku do zad. Kdo byl zodpovědný za zabití Orola? Stál teď někde kolem tohoto jezírka? Nebyly to zrovna věci, jakými jsem se měl zabírat na mírové konferenci. Jenže kdybychom se nezabýjeli, žádná by nebyla potřeba.

Vojáci nesli rakve s Osou, Esmou, Vay a Grathem hodně pomalu, po každém kroku se na několik taktů zastavovali. Myšlenky mi zabloudily jinam, jako se mi to přiházelo vždycky při dlouhých ritech, a přistihl jsem se, že o těch čtyřech Údolkářích přemýšlím, vzpomínám si na první dojmy, které jsem si o nich udělal v Mahštu, když jsem byl zahnaný do kouta a ještě jsem nechápal, co jsou zač. Ty výjevy se mi v hlavě přehrávaly jako špízy: Osa, jak stojí na jedné noze na vršku sféry, která mě kryje, a bojovými kopy odráží útočníky. Esmá, jak plavně tančí přes náměstí k ostřelovači, zatímco Gratho pro mě ze svého těla udělal živý štít proti kulkám. Vay, jak mě pak dávala dohromady – tak účinně, tak necitelně, že se mi z nosu spustil sopol a z očí vyhrkly slzy.

I *ted'* mi tekly slzy, protože jsem se rozplakal. Pokoušel jsem se představit si jejich poslední chvíle. Obzvlášť jsem myslel na síru Vay, venku na ikosaedru, jak bojuje s několika vystrašenými muži s řeznými nástroji. Sama ve tmě, modrý kotouč Arbře tisíce mil daleko, a ona v těch posledních okamžicích ví, že se už nikdy nenadechne arberského vzduchu, už nikdy neuslyší tisíc potoků Zvonivého údolí.

„Razi?“ Byl to Alin hlas. Ruku měla na mém lokti – tentokrát byla jemnější. Osušil jsem si obličej rolou a na okamžik jsem uviděl jasně, než se všechno znovu rozmžilo. Čestná stráž na druhém břehu jezírka položila rakev s Údolkáři a teď tam stála a čekala. „Je čas jít,“ řekla Ala. Lio, Jesry a Arsibalt se na mě dívali, taky všichni brečeli. Společně jsme předřepili, uchopili jsme rakev a zvedli ji nahoru.

„Zpívejte něco,“ navrhla Ala. Bezradně jsme se na ni dívali, dokud neřekla jméno zpěvu, který jsme v Edharu používali při rekviem. Začal Arsibalt, udal nám svým čistým tenorem výšku tónu, a my jsme se přidali se svými party. Všichni jsme museli trochu improvizovat, ale málokdo si toho všiml a nikdo se o to nestaral. Když jsme vyšli na dohled laterského pavilónu, Jules Verne Durand vypadl z vysílání. Podíval jsem se přes okna tlumočnického boxu nahoru a uviděl jsem, jak k němu ostatní Lateřané pospíchají, aby se ho účastně dotkli. Všichni jsme spustili hlasitěji.

„A máme po překladu do ortštiny,“ prohlásil Jesry, když jsme došli k vodě a Lisu položili. Ale řekl to prostě a smutně, takže jsem necítil potřebu mu ublížit.

„V pořádku,“ řekl Lio, „to je na ritu to dobré. Slova nejsou důležitá.“ A roztržitě položil ruku na víko rakve.

Vojáci na protějším břehu přeložili rakve s Údolkáři na jakýsi široký člun. Mohli s nimi jednoduše dopochodovat až k nám, ale zdálo se, že akt překonávání vody v sobě nese jakýsi obřadní význam. „Já to chápu,“ řekl Arsibalt, „představuje to kosmos. Propast mezi námi.“

Následovala další hudba. Na člun nastoupily čtyři ženy v dlouhých šatech a začaly veslovat přes jezírko. Nyní byla hudba mým uším přístupnější než pohřební pochod: jiné nástroje s měkčími tóny a sólo, jež zpívala laterská žena stojící na břehu, jež jako by silou svého hlasu rozechvívala celou kouli. Myslím, že to byla pěkná píseň o návratu domů.

Když byly ženy s člunem v polovině jezírka, Jesry promluvil: „Rychlostní rekord zrovna netrhnu, co?“

„To tedy ne,“ řekl Lio, „právě jsem myslel na totéž. Dejte člun *nám!* Ještě by viděli, jak bychom je převezli!“

Nebylo to zase *tak* legrační, ale naše těla to vzala tak, že to vtipné je, a příštích několik minut jsme měli hodně práce s přemáháním záchvatu smíchu, abychom nezpůsobili diplomatický incident. Když člun konečně dorazil, vynosili jsme rakve a pak jsme naložili tu Lisinu. Za doprovodu další hudby ji ty čtyři zpomaleně veslující dámy odvezly dlouhým obloukem k laterskému břehu, kde ji vyložil púltucet civilních členů čestné stráže – přátelé Julese a Lise, jak jsem vytušil –, zatímco Jules, podpíraný několika blízkými, tomu přihlížel. Potom jsme načtyřikrát odnesli rakve s Údolkáři dozadu do shromažďovacího prostoru za nafukovacím stanem. Lisu mezitím dopravili do laterského pavilónu, kde u ní Jules mohl chvíli pobýt v soukromí. Veslařky odpluly zpět k urnudskému břehu. Frát Lodoghir a gan Odru pronesli z protějších břehů jezírka každý několik slov; připomněli nám ostatní oběti téhle naší malé války, kterou jsme sem přišli ukončit: ty, kdo zahynuli při tyčových útocích na Arbre, a ty, kteří zemřeli rukou Údolkářů tady nahoře.

Po chvíli ticha jsme se rozešli, abychom si udělali přestávku, a číšníci nám na podnosech přinesli jídlo a pití. Potřeba najíst se po pohřbu byla zřejmě stejně obecně platná jako Adrakhonova věta. Veslařky začaly svůj člun nově

vybavovat: umístily dovnitř stůl překrytý modrým plátnem a na něj srovnaly hromádky dokumentů.

„Razi.“

Čekal jsem, až se pro mě najde škvíra u podnosu s jídlem, ale otočil jsem se. Zjistil jsem, že jen pár kroků ode mě stojí Emman a spodním hodem mi něco posílá. Reflexy zvítězily a já jsem to chytil ze vzduchu. Byl to další z těch přístrojů pro rušení konverzace.

„Ukradl jsem to jednomu prokáneci,“ vysvětlil.

„Nebude to ten prokánec potřebovat?“ zeptal jsem se. V mém obličejí se při tom zračily – alespoň jsem doufal – předstírané obavy.

„Vůbec. Je navíc.“

Z rušičky hovoru se stalo téma hovoru, když se moji přátelé nahrnuli kolem, aby si s ní pohráli a pobavili se nad zvláštními zvuky, které vydává. Yulovi se podařilo dosáhnout toho, že generovala náhodné vulgární věty, když do ní předtím chvíli nadával. Ale během pár minut se nám v naslouchátkách ozval hlas Julese Verna Duranda – chraplavý, ale vyrovnaný –, aby nám oznámil, že každým okamžikem začne další fáze ritu. Znovu jsme se shromáždili na břehu a vyslechli jsme si projevy čtyř představitelů, kteří v řádu minut podepíší listiny: nejprve mluvil gan Odru. Po něm se slova ujala prag Ešwar, podsaditá žena ve vojenské uniformě, která působila nečekaně pratetickovským dojmem. Pak držel řeč arberský ministr zahraničí a poslední promluvil jeden z oněch dvou tisícovkářů, kteří se zdržovali kolem fráta Lodoghira. Každý z řečníků po dokončení svého projevu nastoupil do člunu. Když se k prvním třem připojil i náš tisícovkář, veslařky s nimi dopluly doprostřed jezírka. Tam se každý z nich chopil pera a začali podepisovat. Shromáždění to několik okamžiků sledovalo mlčky. Ale podepisování bylo zdoluhavé, a tak si lidé zanedlouho začali šeptat. Rozběhl se hovor a lidé začali korzovat.

Může to znít zvláště, ale já jsem zabloudil za nafukovací stan a začal jsem přepočítávat rakve. Jedna, dvě, tři, čtyři.

„Provádíš inventarizaci?“

Otočil jsem se a zjistil jsem, že frát Lodoghira mě sledoval.

Zapnul jsem rušičku hovoru, z níž vyšel proud nadávek namluvených Yulovým hlasem, a řekl jsem: „Jedině tak si můžu být jistý, kdo je pořád mrtvý.“

„Teď už si jistý být můžeš,“ řekl. „Je po všem. Počet se nezmění.“

„Copak nemůžete lidi taky přivést zpátky, když je můžete nechat zmizet?“

„Ne, aniž bychom zničili tohle.“ Pokynul hlavou k člunu, kde se podepisoval mír.

„Chápu,“ řekl jsem.

„Doufal jsi, že by bylo možné přivést zpátky svante Orola?“ zeptal se vlídně.

„Ano.“

Lodoghir neřekl nic. Ale dokázal jsem na to přijít sám. „Jenže kdyby byl Orolo naživu, znamenalo by to, že Lise zůstala pohřbená na Ekbě. Nedostali bychom se k poznatkům, které jsme získali z jejího těla – nic z tohoto by se nestalo. Mír je slučitelný pouze s tím, že Lise a Orolo jsou mrtví – a že mrtví zůstanou.“

„Je mi to líto,“ řekl frát Lodoghir. „Existují určité světové stopy – určité stavy věcí – které jsou slučitelné jenom s tím, že některé osoby v nich... chybí.“

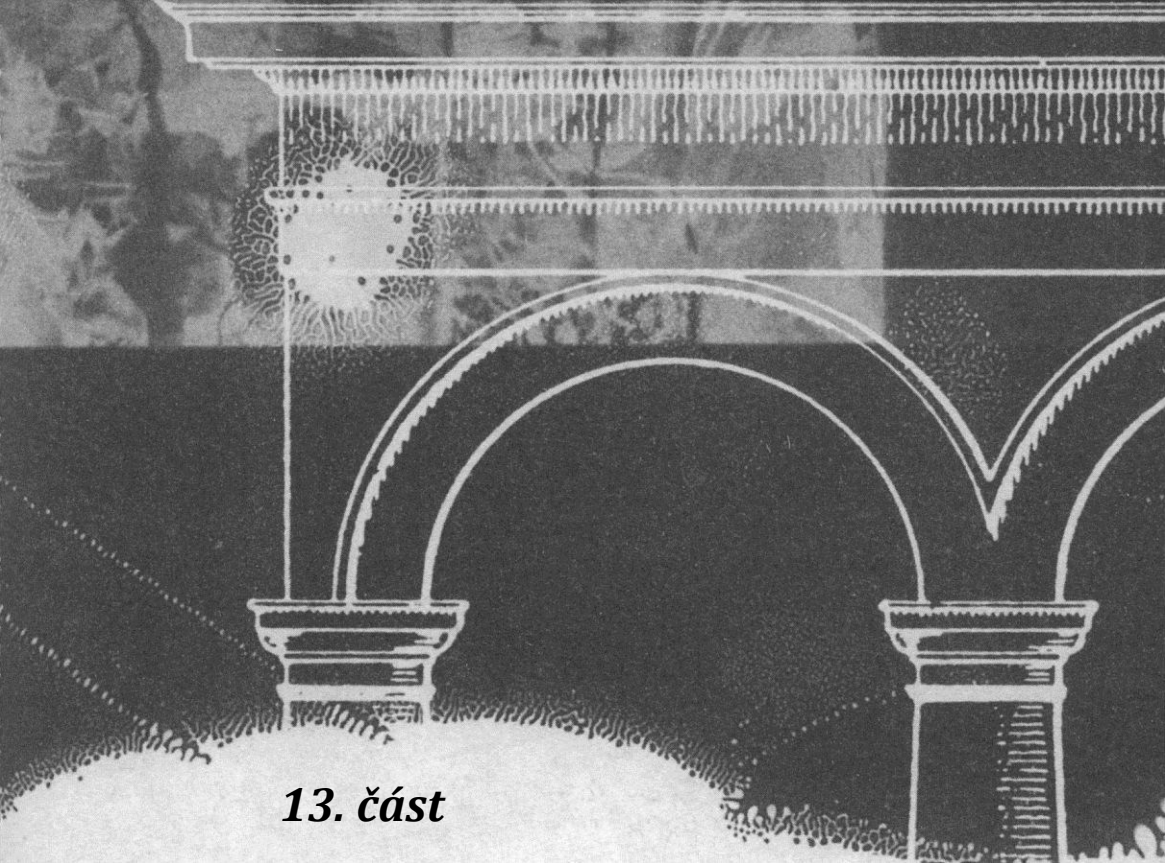
„To slovo použil frát Jad,“ řekl jsem, „než začal chybět.“

Frát Lodoghir se zatvářil, jako by se připravoval, že ode mě uslyší nějaký nezralý výlev. Pokračoval jsem: „A co frát Jad? Je nějaká šance, aby byl znovu přítomen?“

„Jeho tragický skon je široce zdokumentován,“ řekl frát Lodoghir, „ale netroufám si tvrdit, čeho je inkantátor schopen a čeho ne.“ Jeho pohled opustil mou tvář a putoval po hemžícím se davu, až spočinul na Magnathu Foralovi, nebo mi to tak aspoň připadalo. Dědic Elkhazgu protentokrát neměl madam tajemnici po boku – věnovala se oficiálním povinnostem –, a tak jsem zamířil přímo k němu.

„Pozvali jste je sem vy – totiž my?“ zeptal jsem se ho. „Přivolali jsme Urnuďany my? Nebo je to tak, že nějaký Urnuďan před tisíci lety uviděl ve snu geometrický důkaz a udělal z toho náboženství – došel k závěru, že byl povolán do vyššího světa?“

Magnath Foral mě vyslechl. Potom se otočil obličejem k vodě a nasměroval mou pozornost k dohodě, která se tam podepisovala. „Pohled,“ řekl. „Tam na té báře jsou dva Arbeřané, požívající stejné vážnosti. Takový stav věcí posud nenastal od zlatého věku Ethrasu. Hradby Tredegarha byly strženy. Znaváci unikli ze svých žalářů. Aitové se s nimi mísí a pracují po jejich boku. Pokud by to vše, co se přihodilo, bylo výsledkem přivolání, jaké si představuješ – nebyla by to velká věc, že Rod je mocen takového díla? Jistě, velice by mne těšilo smět se k té zásluze přihlásit. Dlouho jsme moji předchůdci a já čekali na takové vyvrcholení. Jakými poctami by to ozdobilo Rod, byla-li by to pravda! Avšak nestalo se to nižádným tak jasným a přímočarým způsobem. Neznám odpověď, fráte Erasme. Ani se v tomto kosmu žádná nezrodí, dokud se nenalodíme na plavidlo podobné tomuto a nevypravíme se do toho příštího.“

13. část

REKONSTITUCE

Nazření: Vhled; nenadálý, obvykle nehledaný okamžik jasného pochopení.

– SLOVNÍK, 4. vydání, 3000 p. R.

S potřeba kolíků byla nekonečná. Naši dobrovolníci je vyráběli ze všeho, co se jim podařilo objevit: z výztužných tyčí upilovaných z budov, které byly rozmetané po krajině, ze zkroucených ocelových úhelníků odřezaných z povalených portálových jeřábů, z odštěpků rozervaných stromů. Spojené řemínky do svazků, vršily se před vstupem do mého stanu a hrozily, že mě uvězní uvnitř.

„Potřebuji tyhle doručit skupině měřičů na okraji,“ řekl jsem, „nechceš se projít se mnou?“

Remeslník Quin seděl šest dní v jedné transportce s Barbem. Můj návrh se mu zamlouval. Protlačili jsme se mezi dílci oroseného plátna a vyšli jsme do bílého světla zataženého rána. Každý z nás si naložil na ramena tolik svazků, kolik unesl, a začali jsme se plahočit do kopce. Naše původní pěšiny sbíhající z okraje dolů již eroze proměnila ve strouhy, a tak na nově příchozí čekalo budování teras a serpentín náležitých cestiček v hlíně. Těžká práce a dobrý způsob, jak odlišit pouhé návštěvníky od těch, kteří to vydrží a zařídí si v Orolu živobyčí.

„První hrubý návrh všeho bude ze dřeva a hlíny,“ řekl jsem mu, když jsme minuli smíšený tým znavačů a sækulárů, kteří zatloukali do země zašpícatělé kůly. „Než zemřu, měli bychom mít přibližnou představu, jak to místo funguje. Pozdější generace můžou začít plánovat, jak to znovu vystavět celé z kamene.“

Quin se nakrátko zatvářil polekaně. Pak se jeho obličej uvolnil, když pochopil, že mluvím o smrti stáří. „Odkud vezmete kámen?“ zeptal se. „Já nevidím nic než bahno.“

Zastavil jsem se a otočil jsem se zpět ke kráteru. Jakmile se ochladil, zaplnil se vodou, a tak jsme z výšky, kterou jsme již nabrali, mohli snadno rozeznat jeho přibližný tvar: elipsu orientovanou od severozápadu k jihovýchodu – ve směru, kterým tenkrát přiletěla ta tyč. Byli jsme nad jeho jihovýchodním koncem. Nejnápadnějším rysem kráteru byl ostrov sutí, který vyrůstal z vody několik set sáhů od břehu. Navedl jsem však Quinovu pozornost k sotva viditelnému zárezu v pobřeží, na míle daleko. „Řeka, která kráter vyplnila, se vlévá tam, u druhého konce,“ řekl jsem. „Odsud to jde špatně rozeznat. Ale když po té řece poplujete několik mil proti proudu, dorazíte k místu, kde náraz vyvolal sesuv půdy, který odhalil vápencovou stěnu. Dost, aby naši potomci mohli postavit, cokoli si budou přát.“

Quin přikývl a my jsme znovu začali stoupat. Chvilí mlčel. Nakonec se zeptal: „Copak vy budete mít potomky?“

Rozesmál jsem se. „Už se to děje! Ženy začaly otěhotňovat už v průběhu operace Antiroj. Jakmile jsme začali jíst normální stravu, muži přestali být neplodní. První znavačské dítě se narodilo minulý týden. Dozvěděl jsem se to z Retikula. Och, zjistíš, že náš přístup k němu je poněkud sporadický.“

Sammann – náš bývalý aita – jej nějaký čas musel udržovat v provozu úplně sám. Ale každý den se tady objevují další bývalí aitové. Teď už jich máme několik desítek.“

Quina tahle část nezajímala. Přerušil mě: „Takže Barb by jednoho dne mohl být otcem.“

„Ano. Mohl.“ Pak – lépe pozdě než vůbec – jsem se dovtípl, co to znamená. „Ty by ses mohl stát dědečkem.“

Quin zrychlil tempo – rázem dychtivý, aby Svante Orolu byl postavený *ted' hned*. Jak jsem se šoural za ním, dodal jsem: „Samozřejmě to vyvolává odvěkou otázku šlechtění. Ale víme už dost, abychom mohli zabránit rozdělení plemene na dva druhy. Dává nám to jistou odpovědnost za to, abychom podobná místa učinili žádoucími pro ty, kterým jsme říkali záhradbáři.“

„Jak jim – nám – budete říkat teď?“ zeptal se Quin.

„Nemám tušení. Důležité je, že podle Druhé rekonstituce existují dvě rovnoprávné autority. Jména jim lidé mohou vymyslet později.“

Došli jsme k místu, kde se hrana kráteru, dříve ostrá jako nůž, již působením deště a větru ohladila v oblý okraj. Byl posetý několika rostlinami, které se chopily příležitosti, a rozrušený barevnými provázky napnutými mezi kolíky. „Hranice se potáhnou tam, kde je vytyčíme. Tady je jedna.“ Zaškubal jsem za červený provázek.

Quin se zděsil. „Jak to můžete jen tak *udělat*? Jít a ohraničit si zábor? Právníci musejí šilet.“

„Máme malou armádu prokáců, kteří za nás žvaní. Právníci jsou bez šance.“

„Takže všechno na téhle straně provázku je vaším majetkem?“

„Ano. Zdi povedou rovnoběžně s ním, těsně uvnitř.“

„Takže budete mít pořád zdi?“

„Ano. S branami – ale bez vrat,“ řekl jsem.

„Proč si pak dávat práci se stavěním zdí?“

„Mají symbolický význam,“ vysvětlil jsem. „Říkají: ‚ted' se stáváš součástí jiné autority a jsou tady jisté věci, kterých se musíš vzdát.‘“ Ale věděl jsem, že nejsem úplně upřímný. Půl míle daleko jsem rozeznal půl tuctu lidí v rolách, jak se dívají do přístrojů a zatloukají do země kolíky: Lio a banda bývalých znavačů ze Zvonivého údolí, se kterými teď trávil čas. Věděl jsem přesně, o čem diskutují: až mezi autoritami propukne válka a my otvory ve zdech zahradíme vraty, budeme potřebovat, aby mezi touto a další baštou byly překrývající se palebné prostory, které umožní odrazit jakýkoli útok na mezilehlý úsek hradby...

Hvízdl jsem na prsty. Zadívali se na nás. Ukázal jsem na svazky kolíků, které jsme s Quinem právě shodili na zem. Několik Údolkářů se pro ně rozběhlo. Quin a já jsme se k nim obrátili zády, abychom sestoupili stejnou cestou, po které jsme sem přišli. Ale zastavilo nás hvízdnutí v odpověď, ve

kterém jsem poznal Liův signál. Podíval jsem se jeho směrem. Ukázal dolů na vnější svah kráteru; snažil se mě na něco upozornit. Nebylo toho moc, co by tam stálo za pohled: byl to jen dlouhý svah uvařené země, spáleného dřeva, rozpadlé izolace a na prach rozdrceného kamene. O kus dál byla rovinka, kde poutníci jako Quin parkovali své vozy. Nakonec jsem však uviděl, co mi Lio chtěl ukázat: žílu žlutých hvězdokvítků, prudce postupující po svahu nahoru. „Co to je?“ zeptal se Quin.

„Invaze barbarů,“ řekl jsem. „To je dlouhý příběh.“ Zamával jsem na Lia.

Pak jsme se s Quinem otočili a zahájili jsme sestup do kráteru. Měli jsme dost času, abychom to vzali oklikou na jednu terasu, kterou jsme s mými edhariánskými fráty a súrami vybudovali krátce poté, co jsme na toto místo přibyli. Na rozdíl od většiny teras, kde začínaly rašit rostliny, které se nakonec rozbují do kombiníků, pokrývaly tuto mřížové konstrukce z kovového šrotu, jež budou jednoho dne podírat révu knihovního vína. Před několika měsíci nás navštívil frát Haligastreme z Edhara a přivezl s sebou odnože z Orolovy staré vinice. Zasadili jsme je do země k mřížím a často jsme je od té chvíle navštěvovali, abychom se podívali, jestli réva v návalu zlosti nepáchá sebevraždu. Ale rostlinkám všude vyrážely nové výhonky. Byli jsme blízko rovniku, ale bezmála dvě míle vysoko, takže slunce bylo ostré, ale počasí chladné. Koho by napadlo, že rakety a vinná réva by mohly mít rády stejný typ míst?

Když jsem se vracel dolů ke břehu jezera, Quin – který už chvíli mlčel – si odkašlal. „Zmínil ses, že jsou jisté věci, kterých se člověk musí vzdát, když se stává součástí této nové autority,“ připomněl mi. „Patří k nim i náboženství?“

Jedním z projevů toho, jak moc se věci změnily, byla i skutečnost, že jsem z toho ani trochu neznervózněl. „Jsem rád, že jsi s tím začal,“ řekl jsem. „Všiml jsem si, že s tebou přijel řemeslník Flec.“

„Flec prožívá těžké období,“ chtěl mě obeznámit Quin. „Manželka se s ním rozvedla. Živnosti se dvakrát nedařilo. Z celé té záležitosti s Nebeským strážcem se málem pomátl. Jednoduše potřeboval vypadnout z města. A pak, Barb strávil celou cestu, ehm...“

„Tím, že ho zarovnával?“

„Jo. Každopádně jsem chtěl říct jenom to, že jestli jeho přítomnost zde není žádoucí...“

„Používáme takové empirické pravidlo, že deolateri jsou vítáni, dokud si nejsou jistí, že mají pravdu,“ řekl jsem. „Jakmile člověk získá jistotu, že má pravdu, nemá smysl, aby tady byl.“

„Flec si teď není jistý *ničím*,“ ubezpečil mě Quin. Pak po chvíli dodal: „Může člověk vůbec patřit k nějaké arše, pokud si není jistý, že má pravdu? Není to v takovém případě jenom něco jako společenský klub?“

Zvolnil jsem a ukázal jsem na výhoz mateční horniny, který trčel ze zakřivené stěny kráteru. Z ohně rozdělaného na jeho vrcholku, před vstupem

do stanu, klikatě stoupal dým. Můj frát si tam nahoře spaloval snídani. „Flec by si měl zajít nahoru k Arsibaltovu záhrobku,“ navrhl jsem. „Vzniká tam centrum, kde se bude s takovými záležitostmi pracovat.“

Quin se zatvářil kysele. „Nejsem si jistý, jestli s tím Flec chce *pracovat*.“

„On jenom chce, aby mu někdo *řekl*, co má dělat?“

„Ano. Nebo je na to tak alespoň zvyklý – vyhovuje mu to.“

„Mám teď několik laterských přátel,“ řekl jsem, „a jeden z nich mi onehdy vyprávěl o filosofovi jménem Emerson, který přišel s několika užitečnými nazřeními ohledně rozdílu mezi básníky a mystiky. Myslím, že v našem kosmu to platí stejně jako v tom jeho.“

„Dám se poddat. V čem je ten rozdíl?“

„Mystik přiřadí symbol jistému významu, který je na okamžik pravdivý, ale brzy pravdivý být přestane. Naproti tomu básník vidí pravdu, *dokud je pravdivá*, ale chápe, že symboly jsou v pohybu a jejich významy pomíjivé.“

„Kdysi určitě někdo něco takového řekl i tady,“ prohlásil Quin.

„Ano, jistě. Je skvělé být loritou. Máme jich tu celou skupinu. Chystají se na velký projekt: vstřebání vědomostí ze čtyř nových kosmů.“ Zadíval jsem se ke stanové klauzuře, kde se utábořily Karvall s Moyrou a jejich frátové a súry, ale zatím se odtamtud zpod dílců nikdo nevynořil. Nejspíš si ještě vázali řemínky svých složitých kostýmů. „Chci říct, že lidé jako Flec mají slabost pro mystické využívání své mysli, skoro až závislost, a k poetickému netíhnou. Ale moje optimistická stránka mi tvrdí, že člověk může takovou závislost zlomit, může se přeškolit, aby uvažoval jako básník a smířoval se s proměnlivou povahou symbolů a významů.“

„To je hezké, ale co ti říká ta pesimistická?“

„Že básnický způsob nazírání je vlastnost mozku, zvláštní orgán anebo schopnost, kterou buď máš, nebo ne. A že ti, kteří ji mají, jsou odsouzeni věčně válčit s těmi, kteří ji nemají.“

„Hm,“ řekl Quin, „připadá mi, že budeš trávit na té skále s Arsibaltem dost času.“

„Někdo tomu chudákovi musí dělat společnost.“

„A pro takové jako já nebo Flec tu něco máte? Kromě zatloukání kolíků do bahna?“

„Pravda *je*, že nějaké trvalé budovy stavíme,“ řekl jsem, „většinou na ostrově. Nová autorita potřebuje nějaké sídlo. Kapitól. Přijeli jste právě včas, abyste se zúčastnili položení základního kamene.“

„Kdy k němu dojde?“

Znovu jsem zpomalil a zkontroloval jsem polohu jasného místa na obloze. Slunce bylo téměř připravené propálit se mraky ven. „Přesně v poledne.“

„Máte hodiny?“

„Pracujeme na tom.“

„Proč dnes? Je to ve vašem kalendáři nějaký zvláštní den?“

„Bude, po dnešku,“ řekl jsem. „Den nula, rok nula.“

Náhoda nebo štěstěna nám darovala polovinu mostu přes vodu na ostrov: startovací rampu, která se pod náporem větru zřítla jako vysoký strom. Byla pokroucená, polámaná a napůl roztavená, ale i tak dokázala víc než dobře unést tíhu člověka a trakaře. V polovině vzdálenosti od břehu na ostrov se však nořila pod hladinu. Za tímto místem jsme ji tedy prodloužili pontony z pěnové hmoty s uzavřenými póry, které jsme posbíranými lany ukotvili k potopené části rampy. Posledních pár set sáhů bylo i tak třeba překonávat na loďkách. Yul nad tím úsekem s oblibou vítězil plaváním. „Chtěli bychom vybudovat jednoduchou lanovku,“ řekl jsem Quinovi, když jsme přes tu mezeru veslovali, „ale ukotvit věž v půdě ostrova, která pořád ještě není dost pevná, je obtížný praktický úkol. Mohlo by to být něco, na čem by spolu mohli pracovat otec a syn.“ Quin, Barb a já jsme se plavili všichni společně. Myslím, že Barb nejel ani tak kvůli tomu, že by toužil po společnosti, jako spíš proto, že se zvedl slabý vítr a přinášel z ostrova na břeh vůni připravovaného jídla. Barb již ze svého místa na přídi rozeznal ohniště pro opékání a další podobné atrakce, které měl v plánu navštívit jako první. „Vy máte pec!“ zvolal a ukázal na dýmající kupoli, která se právě objevila na obzoru.

„To byla první trvalá věc, kterou jsme postavili. Začal s tím Arsibalt a dokončila ji Tris. Později postavíme kuchyni a kolem ní potom refektář.“

„A co mesalany?“ zeptal se Barb.

„Možná taky pár,“ připustil jsem, „pro ty, kteří se bez fámulů prostě nedokáží obejít.“

„Takže se tu z toho stane koncent Svante Orola?“ zeptal se mě Quin.

Zaváhal jsem a vtáhl jsem vesla do člunu, protože jsem nechtěl porazit Yula, který se brodil od břehu, aby nás přitáhl. „Rozhodně to bude něco Svante Orola,“ ubezpečil jsem Quina. „Ale ze slova *koncent* nemáme nejlepší pocit. Potřebujeme nové slovo. Hej, Barbe!“ Barb se totiž chystal vyskočit a přebrodit na břeh, aby vyrazil za jídlem. Barb mě neslyšel, ale Yul – který nás už svou velkou mokrou rukou chytil za okrajnici – se dotkl jeho paže a ukázal na mě. Barb se otočil. „Já se neutopím,“ ujistil mě, jako by uklidňoval rozmrzelé dítě, „mám oblečení z nenásákavých vláken.“

„Ale nebudeš ani jíst. To jídlo je na později.“

„Na jak moc později?“

„Budeš muset vydržet sedět dva rity,“ řekl jsem. „Jeden v poledne. Druhý hned poté. Pak, po zbytek dne, budeme jíst.“

„Kolik je hodin?“

„Pojďme se zeptat Jesryho.“

Jesryho hodiny nabývaly tvar na nejvyšším místě ostrova. Byl to další z těch projektů, jejichž dokončení jsme se v přirozeném čase svých životů neměli dočkat – ale aspoň že tikaly! Jesryho nápady, jak zkonstruovat ty „opravdové“, byly natolik pokrokové, že jsem polovině z nich nerozuměl. My

jsme ale trvali na tom, že už dnes chceme mít něco, co bude fungovat. Pachtili se s Cord několik měsíců, jak neustále stavěli a rozbíjeli prototypy. Když Cord přivezla další várku nástrojů, tempo práce se zrychlilo. Ve chvíli, kdy jsme na vršek dorazili Barb, Quin a já, byla Cord právě pryč, odvolali ji k jiným přípravám. Jesry byl tam nahoře sám se svými mechanismy – vypadal jako nějaký napůl šílený svatý poustevník, který se přes ochranné brýle dívá, jak se po desce z umělého kamene krade skvrnka oslnivého světla. Vrhalo ji parabolické zrcadlo, při jehož broušení jsme přiložili ruku k dílu úplně všichni. „Štěstí, že vyšlo slunce,“ řekl místo pozdravu.

„V tuhle denní dobu to dělá často,“ řekl jsem.

„Jsi připravený?“

„Jo, Arsibalt je za námi pár minut pozadu a Tuliu s Karvall jsem zahlédl, jak dávají hlavy dohromady, takže...“

„Na to ne,“ řekl. „Myslím, jestli jsi připravený na to druhé?“

„Aha, *na to*?“

„Jo, *na to*.“

„Jasně,“ řekl jsem, „nikdy jsem nebyl připravenější.“

„Jsi lhář, můj dobrý fráte.“

„Kolik máme času?“ zeptal jsem se s pocitem, že změna tématu je na místě.

Znovu si na oči nasadil ochranné brýle a posoudil vzdálenost mezi světelnou skvrnkou a kusem drátu, který jí bezmocně ležel v cestě. „Čtvrt hodiny,“ stanovil. „Potkáme se tam.“

„Dobře, Jesry.“

„Razi? Jsou tam dole nějakí deolateri?“

„Nejspíš jsou. Proč?“

„Tak jim řekni, že se mají modlit, aby se tenhle vynález v příštích patnácti minutách nerozpadl.“

„Provedu.“

Na místo konání ritu jsme došli tak, že jsme sledovali dolů spouštěcí lano od hodin. Na ostrově bylo velice málo rovných míst, ale jedno, které bylo pro základní kámen velké tak akorát, jsme získali tak, že jsme je odkopali ručními nástroji a udusali. Yul nad ním svařil z ocelového šrotu trojnohý stojan. Kámen – úlomek té původní tyče, kterou sem Geometrii svrhli z vesmíru – teď visel z vršku stojanu. Znaváčští kameníci, kterých jsme tu už měli několik, úlomek opracovali do tvaru krychle. Do jedné stěny bylo vytesáno SVANTE OROLA – volné místo na začátku vyplníme později, až najdeme to správné slovo – a do další ROK 0 DRUHÉ REKONSTITUCE. Na třetí stěnu – která bude skrytá, až bude stavba stát – jsme všichni vyryli svá jména. Nabídl jsem Barbovi a Quinovi, aby přidali ta svoje.

Barba to pohltilo natolik, že nejspíš neslyšel ani slovo z ritu a ani jediný tón hudby, kterou pro nás složili Arsibalt, Tuli a Karvall. Ale já taky ne. Měl jsem v hlavě jiné myšlenky a beztak jsem byl příliš zaneprázdněný i proto, že jsem se pořád podívoval, kdo všechno se při téhle příležitosti dostavil.

Ganelial Crade. Ferman Beller, v doprovodu několika bazských mnichů. Tři Jesryho sourozenci. Estemard s manželkou. Skupina Oritheňanů. Frát Paflagon a Emman Beldo. Geometři všech čtyř plemen, vybavení hadičkami do nosu.

Když se přiblížilo poledne, spustili jsme naši verzi hýlejského anatému, který Arsibalt vybral kvůli tomu, co nazval „časovou elasticitou“. Tím myslel, že pokud by hodiny selhaly, mohli bychom to zamaskovat. Ale v určitém okamžiku – netuším, jak moc se vůbec blížil pravému slunečnímu poledni – jsem uviděl Jesryho, jak se vyřítil ze své hodinářské kůlny, zahodil ochranné brýle a rozběhl se směrem k nám. Podle jeho tempa jsem poznal, že zpráva je dobrá. Spouštěcí lano se viditelně napínalo. Pohlédl jsem na Yula, který byl pod stojanem, a přejel jsem si palcem po krku. Popadl Barba do medvědího objetí a strhl ho zpátky do bezpečí. Okamžik nato v mechanismu cvaklo a kámen se zaduněním, které jsme všichni ucítili až v kotnících, dopadl na místo. Lidé propukli v aplaus a jásot, do kterého jsem se fakticky příliš nezapojil, protože Arsibalt – který to od řečnického pultu řídil a vedl anatem – mi hleděl do očí a ukazoval hlavou ve směru, kterým byl kousek výš do kopce stan. „Dobrá,“ naznačil jsem svými rty a poslechl jsem.

Yul dorazil ke stanu několik okamžiků po mně. Pomohl mi převléct se do umně nazdobené roly v tredegarhském stylu a já jsem pomohl jemu nasoukat se do slavnostního obleku, jako kdyby šel do archy. Oba jsme si při tom počínali tak nešikovně, že naše přípravy zabraly víc času než samotný rit a v davu, který se hemžil na druhé straně plátěných dílců, vyvolaly slyšitelný neklid a hrubé poznámky. Emman Beldo musel na chvíli přestat obtěžovat síru Karvall, přijít do stanu a zasáhnout v Yulův prospěch. Moje svrchní obalové vrstvy pro změnu našil a upevnil na místo – světe div se! – sám frát Lodoghir, který se dostavil s největší pravděpodobností proto, aby zajistil, že ve Svante Orolu bude vlivná prokánská fakulta.

Yul a já jsme na prahu tak dlouho otáleli a dávali si přednost, až práh přestal existovat. Lio a nějací Údolkáři jednoduše ztratili trpělivost, přeřezali kotevní provazy stanu a pak nám plátno strhli z hlav, jako by odhalovali dvojici soch.

A popravdě jsme jako sochy asi i vypadali, když jsme spatřili Alu a Cord, které se zvládlly ustrojít mnohem lépe než my. Očekával jsem, že moje nevěsta bude ověšená hvězdokvítky a dalšími invazivními druhy plevele. Ale teď jsem pochopil, že Quinova transportka byla naložená opravdovými květinami, vypěstovanými na vzdálených polích a ve sklenících.

Rit se trochu komplikoval, protože jsem to byl já, kdo musel Yulovi přivést nevěstu k oltáři, ale schopnější hlavy to všechno vymyslely předem. Cord a Yula spojil v manželství přísedící Sark, a dlužno říct, že to zvládl docela dobře, vzhledem k tomu, že byl až do tří do rána zabraný do dialogu s Arsibalem nad láhvemi vína. Využil příležitosti a otevřel stavidla své výmluvnosti v jednom ze svých úžasných, provokativních kázání, naplněných

moudrostí, nazřeními a lidskými pravdami, nacpanými do kosmografické představy, která byla smetena před čtyřmi tisícovkami let.

Když Sarkova úloha v obřadu skončila, já v doprovodu Jesryho a Ala s Tuliinou podporou jsme se sešli v přítomnosti fráta Paflagona a za zvuků veselé písně a vzdáleného dunění, jak se mam Cartas převalovala ve svém chalcedonovém sarkofágu, jsme se spojili v perelitském poměru.

Tradicí bylo, aby předsedající frát nebo súra něco poznamenali, a tak jsme v ritu dospěli do fáze, kdy všichni znavači zmlkli a obrátili oči k frátu Paflagonovi. Mohlo to být rozpačité, protože se nedalo zabránit tomu, aby posluchači na jeho slova pohlíželi nikoli v jejich vlastním smyslu, ale jako na protiváhu toho, co předtím řekl přisedící Sark. Považoval jsem za správné, že Paflagon se nepokusil to nějak obejít.

„Jelikož jsme pyšní na své umění dialogu, dovoluji mi, abych přisedícího Sarka uvítal jako svého ctěného spoludiskutéra. V jeho slovech jasně spatřuji stopy zanechané před tisícovkami let, kdy jeden z jeho předchůdců dospěl k nazření a takovému způsobu, jak je vyjádřit, jenž byl v tu chvíli pravdivý. A když se součástky v hodinách správně poskládají, čep zapadne do otvoru a něco se stane: otevře se brána, nastane malý apert a naskytne se pohled do dalšího kosmu. Anebo – ve světle posledního vývoje – bych měl možná říct do *některého* dalšího kosmu.“ Paflagon se při těchto slovech rozhlédl a navázal oční kontakt s Urnuďany, Troánci, Lateřany a Fthosany. „Ti, kteří byli u toho, když se ta brána otevřela, poznali, že to bylo pravé nazření, zapsali to a začlenili do svého náboženství – což znamená, že udělali vše, co bylo v jejich silách, aby to předali těm, které milovali. Při nějaké jiné příležitosti můžeme vést živou debatu na téma, jestli se jim to povedlo; s lítostí musím říct, že v mém případě se jim to nepovedlo.“

Neubráníl jsem se pohledu na Ganeliala Cradea, abych zjistil, jak reaguje. Neviděl jsem ani stopu po tom starém výbušném hněvu, který ho opanovával, když měl pocit, že znevažujeme jeho víru. Něco se pro něho v Oritheně změnilo.

„Shromáždili jsme se na místě pojmenovaném po frátu Orolovi, který byl krátce mým fidelem,“ pokračoval Paflagon. „Když byl jen o málo starší než někteří z vás,“ a tady se podíval na mne a na Alu, pak na Jesryho, Tuliu a ostatní, kteří sem přišli z Edhara nebo z konvoxu, „jednou se mnou zapředl hovor o tom, proč si při eligeru vybral můj řád. Mohl totiž při apertu opustit matémový svět a zařít si život v sækulu anebo, pokud by se rozhodl zůstat frátem, mohl stejně dobře vstoupit například do Nového kruhu. Orolu tehdy řekl, že čím více chápe komplexitu myslí a kosmu, s nímž je nerozpletitelně a tajuplně svázána, tím silnější má sklon vidět to jako určitý zázrak – ne úplně ve stejném smyslu, v jakém ten pojem používají naši deolateri, neboť to považoval za naprosto přirozené. Myslel tím spíš, že vývoj našich myslí od částecek neživé hmoty byl krásnější a výjimečnější než všechny zázraky doložené v průběhu věků náboženstvími našeho světa. Byl tedy instinktivně

skeptický vůči každému systému uvažování, ať náboženskému nebo teorickému, který tvrdí, že ten zázrak v sobě zahrnuje, a tím se kolem něj pokouší narýsovat hranice. Proto si zvolil cestu, kterou si zvolil. Příchod našich přátel z Urnodu, Tro, Laterry a Fthosu nám nyní demonstroval jisté jevy související s fungováním polykosmu, o kterých jsme předtím mohli pouze spekulovat. Musíme všichni znovu prověřit vše, co známe a čemu věříme, ve světle těchto odhalení. To je práce, která začíná teď a tady. Je to veliký a pozvolný začátek, který v sobě obsahuje mnoho menších, ale neméně krásných začátků – jako je spojení Aly a Erasma.“

Málem jsem zmeškal svou narážku. Ale ucítil jsem, jak se ke mně Ala otáčí. Přišli jsme k sobě, tam na té kamenné suti, a našli jsme jeden druhého. Může vám připadat zvláštní, že takové vyprávění končí polibkem, jako by to byla populární špíza nebo na jevišti sehraná komedie. Ale tím, jak jsme v tom okamžiku začali tolik věcí, ukončili jsme zároveň mnoho jiných, jež byly předmětem mého vyprávění, a proto právě zde nakreslím přes list čáru a řeknu, že je to konec.

SLOVNÍČEK

- Adrakhonova věta:** Stará věta z rovinné geometrie, připisovaná Adrakhonovi, zakladateli Orithenského chrámu. Říká, že v pravouhlém trojúhelníku se obsah čtverce nad přeponou rovná součtu obsahů čtverců nad ostatními dvěma stranami. Obdoba Pythagorovy věty na Zemi.
- Aitové:** Kasta žijící v matémovém světě, avšak odděleně od znavačů, odpovědná za všechny funkce související se syntaktickými zařízeními a Retikulem.
- Analema:** Křivka, sestavená z bodů, v nichž astronomové pozorují z určitého místa v určitou denní dobu polohu slunce na obloze v průběhu roku. Pozorovaná dráha má tvar podobný úzké, prodloužené osmičce.
- Anatém:** (1) V praortštině básnické nebo hudební vzývání Matky Hýley, jež je součástí ritu provenálu, nebo (2) rit, při kterém jsou nenapravitelní frát nebo súra vykázáni z matémového světa.
- Antibazství:** Náboženství, které vzešlo ze stejných svatých textů jako bazské pravoslaví a které uctívá stejné proroky, výslovně však odmítá autority a specifické nauky bazského pravoslaví.
- Apert:** Rit, při němž matém otevírá své brány na dobu deseti dnů. Během nich mohou znavači volně odcházet do záhradbí a sækulárové mají dovoleno přicházet, rozhlížet se a hovořit se znavači. V závislosti na typu matému slaví znavači apert jednou za rok, za deset let, za sto let nebo za tisíc let.
- Arbortekt:** Genetický inženýr, který pomocí genových modifikací vytváří nové druhy stromů.
- Arbre:** Jméno planety, na níž se *Anatém* odehrává.
- Arcifrát:** Neformální uctivý výraz, jímž může znavač oslovit fráta velmi vysokého věku, zejména – ale ne nutně – takového, který již oslavil rit regredu.
- Arcisúra:** Neformální uctivý výraz, jímž může znavač oslovit súru velmi vysokého věku, zejména – ale ne nutně – takovou, která již oslavila rit regredu.
- Archa:** Obdoba kostela, chrámu, synagogy atd. na Zemi. Též přeneseně ve smyslu církve či náboženského spolku.
- Atlanský poměr:** Viz **Poměr, atlanský**.
- Baritoe, svante:** (1) Aristokratka ze středního praktického věku, hostitelka a představitelka biskvitářů. (2) S velkým písmenem též stejnojmenný koncent, jeden z Velké trojky (Svante Baritoe).
- Baz:** Starý městský stát; později vytvořil říši, která obsáhla celý známý svět.
- Bazské pravoslaví:** Státní náboženství Bazské říše, jež přežilo pád Bazu a v následném období vytvořilo matémový systém, jenž existoval

paralelně a nezávisle na tom, který zavedla Cartas, a přetrval jako jedno z nejpočetnějších náboženských vyznání na Arbre.

Biskvitář: Příslušník skupiny teorů z praktického věku, kteří se scházeli v domě paní Baritoe. Soustředili se na důsledky zjevného faktu, že fyzický vesmír nevnímáme přímo, ale pouze zprostředkovaně přes naše smyslové orgány.

Blaženec: Přirozeně se vyskytující chemická látka, která, je-li v mozku přítomna v dostatečných koncentracích, navozuje pocit naprosté pohody. Její hladina se dá uměle upravovat například konzumací rozmarníku.

Bly, svante: Teor z koncentu Svante Edhara; byl odvržen a zbytek svých dní dožil jako ferál na tabulové hoře, později známé jako Blyova kupa. Podle pověsti byl místními standy uctíván jako bůh, nakonec ho však zabili a snědli jeho játra.

Cartas, svante: Vzdělaná bazská šlechtična; po pádu Bazu založila první matém a zformulovala kázeň, soustavu pravidel, jež se dodržovala po celou dobu starého matémového věku a s jistými úpravami v matémovém světě po Rekonstituci.

Cartasijská kázeň: Soustava pravidel zformulovaná svante Cartas, jíž se připisuje zásluha za vznik matémového světa po pádu Bazu. Osoba, která se slibem zavázala kázeň dodržovat, se nazývá znavač.

Centenář: Znaváč, který dal slib, že nevyjde z matému do vnějšího světa a nebude s ním ani v žádném jiném kontaktu až do příštího centeniálního apertu. Neformálně „stovkař“.

Čudla: Všudypřítomný příruční elektronický přístroj používaný sækuláry, který v sobě spojuje funkce mobilního telefonu, fotoaparátu, internetového prohlížeče atd. V matémovém světě zakázaný.

Datonomie: Filosofický přístup vzešlý z prací biskvitářů a založený na důsledném zkoumání dat neboli daností, tedy toho, co se k naší mysli dostává prostřednictvím našich smyslových ústrojí.

Deät: Jedna ze dvou Knoüsových dcer, Hýleina sestra. Deät si vyložila otcovo vidění tak, že zahlédl nebeské duchovní království, obývané andělskými bytostmi, jemuž vládne nejvyšší stvořitel.

Decenář: Znaváč, který dal slib, že nevyjde z matému do vnějšího světa a nebude s ním ani v žádném jiném kontaktu až do příštího deceniálního apertu. Neformálně „desítkář“.

Desátá noc: Tradiční zakončení apertu, jež se koná v desátou a poslední noc. Matém pořádá hostinu pro všechny hosty ze záhradbí, kteří se jí chtějí zúčastnit. Při hostině se rovněž vyřizují určité nezbytné záležitosti se sækulární mocí, mezi něž patří např. oficiální převod nově optovaných ze sækulární pravomoci pod matémovou.

Desítkář: Neformální výraz pro decenář. Viz **Decenář**.

Defendor: Viz **Správce defendor**.

Deolater: Každý příznivec Deätina výkladu vidění jejího otce Knoüse neboli každý, kdo věří v boha na nebesích. Srovnej s heslem **Fyziologer**.

Dialog: Rozprava mezi teory, obvykle vedená ve formálním stylu. „Být v dialogu“ znamená improvizovaně se takové rozpravy účastnit. Označení se může vztahovat též na psaný záznam historického dialogu; takové dokumenty jsou základem matémové literární tradice a fidelové je studují, secvičují a učí se je z paměti. V klasické formě dialog zahrnuje dvě hlavní osoby a několik přihlížejících, kteří se sporadicky zapojují. Další rozšířenou formou je trojúhelník, v němž vystupuje učenec, prostý člověk hledající poznání a hlupák. Existuje nespočet dalších typů, například spovinský, periklynský a peregrinský dialog.

Dialog, peregrinský: Dialog, při němž dva účastníci s přibližně srovnatelnými vědomostmi a inteligencí rozvíjejí myšlenku ve vzájemném rozhovoru; zpravidla se přitom procházejí.

Dialog, periklynský: Soutěživý dialog, při němž jeden účastník usiluje o to, aby rozvrátil stanovisko svého protivníka (viz **Rovina**).

Dialog, spovinský: Dialog, při němž mentor vyučuje fidela, obvykle tak, že mu klade otázky, namísto sáhodlouhého hovoru.

Diax: Raný fyziologer z Orithenského chrámu; zasloužil se o vyhnání fanatiků, založil teorii a postavil ji na pevný, striktně rozumový základ.

Diaxy hrábě: V užším významu jadrné rčení, které poprvé pronesl Diax na schodech Orithenského chrámu, když zahravnými hráběmi vyháněl hadače věštící budoucnost. Jeho obecný význam spočívá v tom, že člověk by neměl nikdy ničemu uvěřit jen proto, že si přeje, aby to byla pravda. Po této události většina fyziologerů hrábě přijala a podle Diaxy terminologie se tak stala teory. Ostatní vešli ve známost jako tzv. fanatici.

Distér (Loctor): Neformální zkrácenina slova „spoludiskutér“; označuje partnera v dialogu.

Dójin: V koncertech dodržujících mesálovou jídelní tradici starší znavač, který má privilegium sedět u stolu a mít jednoho fámula k osobní službě.

Dunikol: Velké kolové vozidlo používané v záhradbí pro převoz těžkých nákladů po cestách.

Ekba: Sopečný ostrov v Moři moří; až do ničivé erupce v roce -2621 tu stál Orithenský chrám.

Edhar: Svante, člen evenedrikánského řádu, který v roce 297 zřídil nový řád a později založil koncert, kde žil po zbytek svého života; řád i koncert po něm byly nakonec pojmenovány. Oficiální název, „koncent Svante Edhara“, se v běžné řeči často zkracuje na „Svante Edhar“ nebo prostě jen „Edhar“.

Eliger: Rit stvrzující vzájemnou volbu mezi fidelem a určitou kapitulou jeho matému, do níž vstupuje, čímž zároveň přestává být fidelem. Zpravidla se slaví okolo dvacátého roku fidela, s rozpětím několika let.

Erasmus: Frát ze Svante Baritoe ze 14. století p. R.; společně se súrou Uthentine založil obor metateoriky zvaný komplexní protasismus. Rovněž jeho jmenovec, frát ze Svante Edhara žijící v 37. století, vypravěč *Anatému*.

Ethras: Relativně prosperující a mocný městský stát ve starém světě; v období jeho zlatého věku (přibližně -2600 až -2300) tu sídlilo mnoho teorů včetně Theléna a Protase. Dějiště mnoha významných historických dialogů, jež se fidelové dodnes učí nazpaměť, studují je a sehrávají.

Etrevanský poměr: Viz **Poměr, etrevanský**.

Evenedrik: Chráněnc Halikárna, díky němuž se Halikárnovo dílo zachovalo do období Rekonstituce a který pomohl založit sémantické fakulty.

Evenedrikánci: Raná odnož halikárnů.

Evokovat: Vyvolat znavače z matému prostřednictvím ritu vokátu.

Fanatik: Hanlivý výraz pro rané fyziology z Oritheny, které vyhnal Diax proto, že nebyli ochotni nebo schopni uvažovat důsledně.

Fámulus: V koncertech dodržujících mesálovou jídelní tradici mladší znavač, který je přidělen jednomu dójinovi k osobní posluze.

Fánijci: Raná odnož prokánků.

Ferál: Vzdělaný a teoricky smýšlející člověk, který žije v sækulu, odříznutý od kontaktu s matémovým světem. Zpravidla bývalý znavač, třebaže termín se dá technicky vzato použít i pro samouky, kteří znavači nikdy nebyli.

Fidel: Mladý znavač; znavač, který zatím nevstoupil do řádu. Viz **Eliger**.

Flučtina: Převládající světový jazyk sækulárního světa. Vyvinul se ze starého „barbarského“ (rozuměj neortského) jazyka. Slovník flučtiny se částečně překrývá s ortským v oblasti abstraktních, technických, lékařských a právnických výrazů. V dobách, kdy v záhradbí v převážné míře panuje negramotnost či nezájem o četbu (čili většinou), se f. zapisuje přechodnými a účelovými písmi, jako jsou kinagramy a logotypy, ale je možné ji zapisovat i pomocí stejné abecedy, jakou využívá ortština.

Frát: Znavač mužského pohlaví.

Fyziologer: V časovém období mezi Knoüsem a Diaxem každý myslitel, který následoval Hýleinu cestu, čili stranil Hýleinu výkladu otcova vidění. F. byli předchůdci teorů a zakladatelé Orithenského chrámu. Srovnej s heslem **Deolater**.

Gardanův přezmen: Empirické pravidlo, které stanoví, že při porovnávání dvou hypotéz by měla být upřednostněna ta jednodušší. Uvádí se také jako „přezmen svante Gardana“ nebo prostě „přezmen“. Obdoba Occamovy břitvy na Zemi.

Ghít: Neformální výraz, hraničící s projevem rasismu, pro jistou etnickou skupinu v sækulárním světě.

Graduace: Proces, jímž může znavač patřící do unářského, decenářského či centenářského matému postoupit výš do následujícího, tj. decenářského,

centenářského nebo milenářského matému; zpravidla se to děje tak, že projde labyrintem, který příslušné dva matémy spojuje.

Halikárn: Svante z posledních desetiletí praktického věku, který se názorově střetl se svým současníkem Prokem. Někdy též nazýván Halikárn Veliký. Obecně vzato je Halikárn chápán jako čelný představitel teorické školy, kterou o tisíce let dříve vyhlásili Protas a Thelénes; po smrti Halikárna v ní dále pokračoval jeho žák Evedrik a sémantické fakulty.

Halikárnc: Každý člen či sympatizant řádu svante Halikárna či kteréhokoli jiného řádu, jenž odvozuje svůj původ od sémantických fakult. H. jsou často chápáni jako přirození oponenti prokánků a fánijců.

Hemnúv prostor: Obdoba toho, co se na Zemi nazývá konfiguračním, stavovým nebo fázovým prostorem.

Hierarcha: Příslušník specializované kasty znavačů, k jejichž povinnostem a pravomocím patří správa matémů a koncentů, styky se sækulárním světem a s hierarchy jiných matémů, obrana matému před obtěžováním ze strany sækula, ochrana a dohled nad dodržováním kázně.

Hrábě: Viz **Diaxy** hrábě.

HTS: Viz **Hýlejský teorický svět**.

Hýlea: Jedna ze dvou dcer Knoöse, Deätina sestra. Vyložila si otcovo vidění tak, že zahlédl vyšší a dokonalejší svět (hýlejský teorický svět neboli HTS), zabydlený ryzími geometrickými formami, jaké v našem světě neuměle napodobují geometrii.

Hýlejský teorický svět: Pojem sloužící většině přívrženců protasismu k označení vyšší roviny existence, zabydlené dokonalými geometrickými formami, výroky a dalšími ryzími idejemi (tzv. knoöny).

Hypotrochická transkvestace: Rétorická taktika, jedna z velkého množství těch, které svým fidelům vštěpují zejména prokáneci. Jejím účelem je změnit téma takovým způsobem, jako by mluvčí považoval za samozřejmé, že sporný bod byl právě vyřešen v jeho prospěch.

Chronokaverna: V matémové architektuře prostor uvnitř hodinové věže, v němž se nachází mechanismus hodin a související zařízení, jako jsou ciferníky, zvony atd.

Ikonografie: Přehnaně zjednodušené, schematické a většinou hrubě zavádějící výklady matémového světa, založené na tom málu informací o jeho postavách a událostech, které sækulárové mají. Často nabývají charakteru konspiračních teorií či skrytých narážek v populárních zábavních pořadech.

Ikosaedr: Přibližně kulové geometrické těleso s dvaceti stěnami, z nich každou tvoří rovnostranný trojúhelník.

Inbráz: Vzácně sloužený rit, při kterém jsou peregrinové uvítáni zpět do matémového světa po cestě přes sækulum.

- Inkantátor:** Legendární postava, v lidové slovesnosti spojovaná s halikárnskými řády, údajně schopná měnit fyzickou realitu zaříkáním pomocí kódovaných slov nebo frází.
- Inkvizice:** Celosvětová instituce pověřená udržováním jednotných měřítek kázně ve všech matémech a koncentech, zpravidla jednající prostřednictvím správců regulantů.
- Jedenáctka:** Seznam rostlin, jež jsou uvnitř hradeb zakázány, zpravidla pro své nežádoucí farmakologické účinky. Kázeň stanoví, že každý rostoucí exemplář, který je v matému nalezen, má být neprodleně vytržen i s kořeny a spálen a událost má být zapsána do Kroniky.
- Jednoroček:** Neformální výraz pro unáře. Viz **Unář**.
- Kalkus:** Pomocné vysvětlení, definice nebo cvičení, které slouží při výkladu většího tématu, bylo však vyjmutο ze struktury hlavního dialogu a shrnuto do poznámky pod čarou nebo dodatku.
- Kapitula:** Místní organizační jednotka řádu znavačů. Jednotlivé řády jsou zpravidla rozšířeny po celém matémovém světě a mohou mít lokální kapituly v jakkoli velkém počtu různých matémů a koncentů. Běžně, jako například v Edharu, se matém skládá ze dvou i více různých kapitul patřících k odlišným řádům.
- Kartabla:** Přenosné zařízení pro vyhledávání polohy a zobrazování map; obdoba navigace pomocí GPS na Zemi.
- Kauzální doména (Causal Domain):** Soubor jevů, které jsou vzájemně provázány předivem vztahů příčiny a následku.
- Kázeň:** Viz **Cartasijská kázeň**.
- Kefedokles:** V přeneseném smyslu nesnesitelně samolibý, pedantický účastník rozmluvy.
- Kelx:** (1) Náboženské vyznání s počátkem v šestnáctém nebo sedmnáctém století p. R. Název je zkráceninou z ortského *Ganakelux*, což znamená „trojúhelníkové místo“, a vychází ze symbolického významu trojúhelníku v ikonografii náboženství. (2) Archa kelxského vyznání.
- Kelver:** Vyznavač Kelxu neboli Trojúhelníkového vyznání.
- Kinagramy:** Jednoduchá sada ideogramů, které sækulárové používají místo řádného psaného jazyka.
- Klauzura:** (1) Zahradá nebo dvůr obklopený budovami a považovaný za srdce matému. (2) Přeneseně každý tichý, meditativní prostor chráněný před zmatky a vyrušováním.
- Kniha:** Svazek vyplněný důmyslně matoucími, nesmyslnými texty, do nichž musí znavači pronikat v rámci určité formy pokání za nepřístojné chování. Kniha je rozdělena do číslovaných kapitol, jejichž obtížnost exponenciálně narůstá.
- Knoön:** Podle protasovských metateoriků ryzí, věčné, neměnné entity, mezi něž patří geometrické tvary, výroky, čísla atd. Knoöny náleží do jiné roviny

existence (hýlejského teorického světa) a jsou vnímány či objevovány (ale nikoli vymyšleny) činnými teory.

Knot: V komplexním protasismu plně zobecněný orientovaný acyklický graf; velké (možná nekonečné) množství kosmů je podle této představy propojeno více či méně složitým předivem vztahů příčiny a následku. Informace protékají z kosmů, jež se nacházejí „po knotu nahore“, do těch, které jsou „po knotu níže“, ale nikoli naopak.

Knoüs: Stará historická postava; Knoüs se proslavil tím, že měl vidění, při němž údajně nahlédl do jiného, vyššího světa. Jeho vidění vykládaly dvěma vůči sobě odlišnými a neslučitelnými cestami jeho dcery Hýlea a Deät.

Kombiník: Obdělávaný záhonek přibližně šestiúhelníkového půdorysu, využívaný k pěstování specificky nakombinované skupiny více či méně geneticky upravených plodin, které v souhrnu uspokojují veškeré nutriční nároky jednoho znavče. Soustava symbiotických vztahů mezi rostlinami posiluje jejich zdraví a výnosnost a současně brání vyčerpání půdy. V koncernech, jež využívají kombiníkový systém, je každý znavč odpovědný za udržování jednoho kombiníku; produkce všech kombiníků se sdružuje, a zajišťuje tak koncentru potraviny. Jelikož matém by nemohl dodržovat kázeň, pokud by byl potravně závislý na obchodu se sækulem, je kombiník základní technologií umožňující Rekonstituci.

Koncent: Relativně velká komunita znavčů, v níž vedle sebe existují dva nebo více matémů. Centenářské a milenářské řády lze obecně najít pouze v koncernech, neboť z praktického hlediska je obtížné, aby existovaly jako samostatné matémy.

Konvox: Velké shromáždění znavčů z matémů a koncentru po celém světě. Zpravidla se pořádá pouze při mileniálním apertu nebo po vyplnění, ale schází se také za velmi výjimečných okolností na žádost sækulární moci.

Kosmograf: Obdoba astronoma/astrofyzika/kosmologa na Zemi.

Kronika: Záznam všech událostí, významných i nepatrných, jež se odehrály v matémů nebo koncentru. Pečlivě vedená a archivovaná hierarchy.

Laboratorium: Na konvoxu každodenní pracovní program, zpravidla dopolední, kdy se účastníci shromáždí do skupin, určených hierarchy, a pracují na zadaných projektech.

Lesperovy souřadnice: Zvané též „souřadnice svante Lespera“. Obdoba kartézské souřadnicové soustavy na Zemi.

Logotyp: Znak jednoduchého písma používaného sækuláry; v období, v němž se odehrává *Anatém*, jsou logotypy vytlačeny z používání kinagramy.

Lorita: Člen řádu, který založila svante Lora. Věřila, že žádná z myšlenek, které je lidský mozek schopna vyprodukovat, není původní. Lorité jsou tudíž historiky myšlení; pomáhají ostatním znavčům v práci tím, že jim připomínají jiné myslitele, kteří se zabývali podobnými tématy v minulosti, a brání jim, aby marnili čas novým vynalézáním kola.

Lukub: Na konvoxu neformální pracovní skupina, která se setkává z vlastní iniciativy členů po večerech, při „ponocování“ nad nějakým společným tématem či zájmem.

Mam: Neformální uctivý výraz, kterým může fidel oslovit starší síru.

Matarrhité: Jeden z řádů založených v centenářském matému koncentu Svante Beedla mezi druhým a třetím centeniálním apertem. Jeden z mála výslovně náboženských znavačských řádů. Poustevnický dokonce i na poměry matémového světa. Během Třetího vyplenění uprchli M. na ostrov v jižních polárních oblastech, kde si vypěstovali různé specifické kulturní rysy včetně toho, že jim roly zahalují celou postavu, a prosté kuchyně založené na omezeném výběru věcí, jež jsou v tomto prostředí požitelné.

Matém: Poměrně malá komunita znavačů (zpravidla méně než sto, někdy dokonce jediný). Obecně platí, že všichni členové určitého matému slaví apert podle stejného harmonogramu, tj. že všichni společně patří mezi unáře, decenáře, centenáře nebo milenáře. Srovnej s heslem **Koncent**.

Mesál: V některých (zpravidla větších a starších) koncentech tradiční způsob podávání večerního jídla, při kterém společně stoluje nanejvýš sedm starších znavačů (dójinů), jimž posluhuje stejný počet mladších znavačů (fámulů).

Metateorika: Obdoba metafyziky na Zemi. Ta oblast lidského uvažování, která se zabývá tak základními otázkami, že musejí být vyřešeny, než vůbec člověk může přistoupit ke smysluplné práci v teorii.

Metekoranes: Teor z dávných časů; skončil pohřbený pod sopečným prachem při erupci, která zničila Orithenu. Podle některých tradic zakladatel Starého rodu (byť pravděpodobně bezděčný). Viz **Rod, starý**.

Milenář: Znaváč, který dal slib, že nevyjde z matému do vnějšího světa a nebude s ním ani v žádném jiném kontaktu až do příštího mileniálního apertu. Neformálně „tisícovkář“.

Minstr: V mnoha koncentech velká, centrálně situovaná budova, v níž jsou umístěny hodiny; slouží jako shromaždiště ke sloužení ritů a k různým jiným setkáním všech obyvatel koncentu.

Moba: Kolové osobní vozidlo používané v záhradbí.

Moře moří: Relativně malá, ale bohatě členitá plocha slané vody, na třech místech propojená úžinami s velkými arberskými oceány; místo obecně považované za kolébkou klasické civilizace.

Munkoster, svante: (1) Teor z pozdního praktického věku odpovědný za rozhodující posun v tom, čemu se na Zemi říká obecná teorie relativity. (2) S velkým písmenem též stejnojmenný koncent, jeden z Velké trojky (Svante Munkoster).

Mystagog: Každý, kdo si libuje v rozebírání záhad a v nejasné, tajuplné mluvě. Ve starém matémovém věku sekta, která byla až příliš mocná v průběhu staletí vedoucích k Obrodě. Od té doby hanlivý výraz.

Nazření: Vhled; nenadálý, zpravidla nehledaný okamžik jasného pochopení.

Nebeský strážce: V letech předcházejících době, v níž se *Anatém* odehrává, populární náboženský vůdce, který si získal v sækulu moc prohlasováním, že ztèlesňuje moudrost matémového světa.

Nedotčený: Jeden ze tří milenárských matémů, jež zůstaly v průběhu sedmi desetiletí Třetího vyplenění zcela neporušené. Tzv. Trojici nedotčených tvoří koncenty Svante Edhara, Svante Rambalfa a Svante Tredegarha.

Novohmota: Forma hmoty, jejíž atomová jádra byla vyrobena uměle a která má tudíž vlastnosti, jaké se u přirozených prvků a jejich sloučenin nevyskytují.

OAG: Viz **Orientovaný acyklický graf**.

Obroda: Historický milník; událost oddělující starý matémový věk od praktického věku, obvykle datovaná kolem roku -500. Tehdy se otevřely brány matémů a znavači se rozešli do sækulárního světa. Období charakterizované náhlým rozkvětem kultury, teorického pokroku a výzkumů.

Observatorium: Obdoba pozemské hvězdárny, zejména takové, která je vybavena mnoha dalekohledy.

Odvrhout: Neformální výraz pro vykázaní znavače z matémového světa prostřednictvím ritu *anatém*.

Odvřezec: Bývalý znavač, který byl *anatémizován*.

Optovat: Během *apertu* přijmout do matémů nováčka ze záhradbí. Typicky je takovému nováčkovi okolo deseti let věku.

Orientovaný acyklický graf: Uspořádání uzlů propojených jednocestnými spojkami (myšlenkových rámečků propojených šipkami), které jsou seskupeny tak, že není možné po spojkách obejít kruh.

Orithena: Chrám založený v dávných dobách Adrakhonem na ostrově Ekba, později osídleném fyziology, kteří tam přesídlili ze všech koutů starého světa. Chrám byl zničen sopečnou erupcí v roce -2621; od roku 3000 jej začali odkrývat znavači, kteří po obvodu vykopávek založili nový matém.

Orťština: (1) Klasický jazyk, který v Bazské říši používaly všechny vrstvy lidí a ve starém matémovém věku uvnitř hradeb jak *cartasijské* matémy, tak kláštery bazského pravoslaví. V praktickém věku to byl jazyk vědy a učených pojednání. V obrozené a modernizované podobě jazyk znavačů, používaný jimi téměř za všech okolností. (2) Může označovat také abecedu sloužící k zápisu tohoto jazyka.

Papa: Neformální *uctivý* výraz, kterým může *fidel* oslovit staršího fráta.

Peregrin: (1) Ve starém významu výraz označující období, jež začalo zničením *Orithenského* chrámu v roce -2621 a skončilo o několik desítek let později nástupem zlatého věku *Ethrasu*. (2) *Teor*, který přežil *Orithenu* a chodil starým světem, někdy sám a někdy ve společnosti dalších takových. (3) Typ dialogu, který údajně pochází z tohoto období. Mnohé byly později zapsány a začleněny do literatury matémového světa. (4) V novém významu *znavač*, který za jistých výjimečných okolností opustí

zdi matému a putuje sækulárním světem, přičemž se snaží dodržovat alespoň ducha kázně, ne-li jeho literu.

Perelitský poměr: Viz **Poměr, perelitský**.

Periklyn: Otevřené prostranství ve starém městském státě Ethras, kde se konaly trhy; teoři z období zlatého věku měli ve zvyku se tam scházet a utkávat se v dialogu.

Plénium: V průběhu konvoxu shromáždění všech účastníků, kteří se sejdou ve stanovenou dobu a na určitém místě za konkrétním účelem.

Pokání: Nudná nebo nepříjemná povinnost uložená správcem regulantem jako trest znavací, který porušil kázeň.

Polykosmos: Dva nebo více vesmírů (kosmů), zvlášť jsou-li chápány jako systém, který zahrnuje možnost vzájemných interakcí mezi nimi.

Poměr: Vztah, zpravidla sexuální, nebo alespoň milostný, v matémovém světě.

Poměr, atlanský: Neobvyklý typ poměru mezi desítkářem a partnerem, který žije v záhradě; může být tudíž naplněn vždy jen jednou za deset let.

Poměr, etrevanský: Poměr, který zhruba odpovídá vážné známosti v sækulárním světě.

Poměr, perelitský: Poměr, který odpovídá manželství v sækulárním světě.

Poměr, tivijský: nejvíce lehkovážný, povrchní typ poměru.

Potentáti: Osobitý výraz fráta Orola pro vysoce postavené činovníky sækulární moci.

P. R.: Zkratka značící „po Rekonstituci“. Arberský kalendář stanovuje rok 0 jako rok, ve kterém došlo k Rekonstituci; každému roku před ním je přiřazeno záporné znaménko, a tedy každý letopočet zapsaný kladným číslem nebo doplněný zkratkou „p. R.“ vyjadřuje počet let uplynulých od tohoto roku nula.

Praktický věk: Období arberských dějin s počátkem v prvním století po Obrodě (tudíž asi -500) a vrcholící Strašlivými událostmi a Rekonstituci (rokem 0). Nazývá se tak proto, že teoři starého matémového systému, kteří se po Obrodě rozešli do sækula, dali své teořiky do služeb praktického zkoumání světa a konstruování techniky.

Praktik: Pracovník na poli aplikovaných věd, technik.

Praktika: Technologie, praktická nauka.

Primas: Nejvýše postavený hierarcha v matému nebo koncentu.

Præsidium: V matémové architektuře nejvyšší stavba v koncentu, zpravidla hodinová věž.

Prok: Metateořik z pozdního praktického věku, ve své době vůdčí postava teořické linie sahající až ke sfénikům. Je považován za zakladatele všech řádů, které odvozují svůj původ od syntaktických fakult (v opozici k sémantickým) raně porekonstitučních matémů. Srovnej s heslem **Halikárn**.

Prokánec: Každý, kdo se hlásí ke svante Prokovi nebo ke kterémukoli řádu, jenž odvozuje svůj původ od syntaktických fakult. Často chápáni jako přirození oponenti halikárnců.

Protas: Thelénův žák ve zlatém věku Ethrasu, později nejvýznamnější teor arberských dějin. Na základech, které položila Hýlea a upevnili Oritheňané, rozvinul představu, že objekty a ideje, jež lidé vnímají a o nichž uvažují, jsou nedokonalé projevy ryzích, ideálních forem, jež existují v jiné rovině existence.

Protasismus: Protasova filosofie. Konkrétněji zastával názor, že teorii vnímají čisté ideje z jiné sféry existence známé jako hýlejský teorický svět.

Protasismus, jednoduchý: Zpětně vytvořený pojem; Uthentine a Erasmus jej použili pro označení tradičního pojetí protasismu, které zahrnuje jeden hýlejský teorický svět v kauzálním vztahu s kosmem, do něhož je zasazena Arbre; proti tomuto pojetí pak postavili vlastní nové uspořádání, které označili za komplexní protasismus.

Protasismus, komplexní: Poměrně nedávná (ze 14. století p. R.) interpretace tradičního („jednoduchého“) protasismu, předpokládající dvě nebo více (možná nekonečné množství) kauzálních domén propojených v orientovaném acyklickém grafu (OAG), známém v nejobecnějším případě jako knot. Předpokládá se, že informace o knoönech protékají OAG z „více hýlejských“ do „méně hýlejských“ kosmů.

Protasovský: Vztahující se k dávnému ethraskému filosofu Protasovi.

Provenál: Rit, který se v matémovém světě slaví nejčastěji; slouží se každý den v poledne a je spojený s natahováním hodin.

Předzvěst: Jedna ze série tří katastrof, které postihly většinu Arbre v posledních desetiletích Praktického věku a později začaly být chápány jako znamení předcházející Strašlivým událostem či jako varování před nimi. Přesné povahy předzvěstí je vzhledem ke zničení záznamů (z nichž mnohé byly uloženy v syntaktických zařízeních, která později přestala fungovat) obtížné se dopátrat, ale panuje obecná shoda, že První předzvěstí bylo propuknutí celosvětových násilných revolucí, Druhou světová válka a Třetí genocida.

Přezmen: Viz **Gardanův přezmen**.

Přisedící: Titul udělovaný duchovním kelxského vyznání.

Pynd: Mluva (zpravidla, ne však nezbytně, komerčního či politického rázu), v níž se užívá eufemismů a příhodně mnohoznačných slov, otupujícího opakování a podobných rétorických triků, aby vznikl dojem, že bylo řečeno něco obsažného.

Rambalf: Koncent. Jeden z Trojice nedotčených.

Regred: Rit, při kterém se starší znavač stahuje z aktivní služby a odchází do ústraní.

Regulant: Viz **Správce regulant**.

Rekonstituce: Poměry, jaké se rozhostily po Strašlivých událostech; téměř všechny vzdělané a sečtělé osoby byly soustředěny do matémů a koncentů.

Rekviem: Rit, který se slouží při úmrtí znavče.

Retikula: (1) Síť. (2) Dvě nebo více syntaktických zařízení, která spolu mohou komunikovat.

Retikulum: (1) S malým písmenem soustava dvou a více propojených retikul. (2) S velkým písmenem největší retikulum, propojující převážnou většinu všech retikul na světě. Někdy zkracováno jako Ret, neformálně Retko.

Ret: Viz **Retikulum**.

Rétor: Mytická postava, v lidové tradici spojovaná s prokánskými řády, která má údajně moc měnit minulost manipulací se vzpomínkami a jinými fyzickými záznamy.

Rit: Ceremonie, která se slouží v matémovém světě. K významným běžněji slouženým ritům patří provenál, eliger, regred a rekviem. Mezi vzácněji sloužené důležité obřady se počítá anatém, vokát a inbráz.

Rod: V obecnějším významu chronologicky navazující řada znavčů, kteří před reformami zavedenými po Třetím vyplenění získali a drželi větší majetek než pouze rolu, šňuru a sféru, přičemž každý znavč svěřil tento majetek v okamžiku smrti vybranému dědici. V tomto smyslu jsou rody často spojovány se záhrobky. V zúženém významu se tohoto výrazu, avšak s velkým písmenem, někdy užívá pro Starý rod (viz **Rod, starý**).

Rod, starý: Podle některých tradic nepřerušená posloupnost mentorů a fidelů, počínající Metekoranem a sahající až do doby, v níž se odehrává *Anatém*, která představuje starší – a oddělenou – komunitu teorů než matémová tradice založená svante Cartas.

Rovina: (1) V diaxovské teorice dvojrozměrná varieta v trojrozměrném prostoru s plochou metrikou. (2) Volné ploché prostranství uprostřed Periklynu ve starém Ethrasu, původně využívané teoriky jako příhodné místo ke kreslení důkazů do hlíny, později jako místo, kde se vedly dialogy všech typů.

Rozjařil: Všudypřítomná plevelná bylina, která se při rozžvýkání chová jako stimulant. Ve velkých dávkách je psycho aktivní. Jedna z Jedenáctky.

Rozmarník: Plevelná bylina, která však byla geneticky pozměněna, aby produkovala chemickou látku přirozeně přítomnou v lidském mozku, známou jako blaženec. Znavčům zapovězená.

Sækulární: Vztahující se nebo náležející k nematémovému světu.

Sækulární moc: Jakákoli entita, které v daný okamžik fakticky náleží moc v nematémovém světě.

Sækulum: Sækulární svět.

Samblité: Náboženská sekta odvozující svůj původ od svante Blye a soustředěná na Blyové kupě, nedaleko koncentu Svante Edhara.

Sartové: Starověcí jízdní lučištníci obývající stepi, zodpovědní za pád a vyplenění Bazu; tyto události znamenaly zánik Bazské říše a počátek starého matémového věku.

Sekvence: Genetický kód živého organismu. Vzhledem ke kontextu obdoba pojmů „gen“ nebo „DNA“ na Zemi.

Sémantické fakulty: Frakce uvnitř matémového světa, vzniklé v letech po Rekonstituci, které všeobecně odvozují svůj původ od Halikárna. **Své** jméno dostaly v důsledku své víry, že symboly mohou nést vlastní sémantický obsah. Myšlenku je možné vystopovat k Protasovi a před ním k Hýleji. Srovnej s heslem **Syntaktické fakulty**.

Sfénikové: Škola teorů, silně zastoupená ve starém Ethrasu, kde si její příslušníky najímaly zámožné rodiny jako učitele svých dětí. V mnoha klasických dialozích chápána v opozici vůči Thelénovi, Protasovi a dalším z jejich školy. Největším šampiónem sféniků byl Uraloabus, kterého ve stejnojmenném dialogu Thelénes zarovnal tak drtivě, že Uraloabus spáchal na místě sebevraždu. S. oponovali Protasovým názorům a obecně řečeno upřednostňovali víru, že teorika se odehrává výhradně v lebce, zcela bez přístupu k vnějším skutečnostem, jako jsou protasovské formy. Předchůdci svante Proka, syntaktických fakult a prokáců.

Spovin: Škola.

Správce defendor: Hierarcha pověřený obranou matému nebo koncentu za použití všech prostředků, včetně násilí, před sækulárními narušiteli; zpravidla též dohlíží na družinu složenou z mladších znavačů, školených pro výkon této funkce.

Správce regulant: Hierarcha pověřený dodržováním kázně uvnitř hradeb, oprávněný provádět vyšetřování a ukládat pokání. Oficiálně podřízený primasovi, ale v konečném důsledku odpovědný přímo inkvizici a v jistých výjimečných případech dokonce zplnomocněný primase sesadit.

Standa: Taková osoba ze záhradbí, která nemá žádné zvláštní vzdělání, dovednosti, tužby nebo naděje, že jich dosáhne, všeobecně považovaná za příslušníka nejnižší společenské vrstvy. S pejorativním zabarvením též „stand'ák“.

Stošedesátčtyřka: Seznam rostlin, které je možno pěstovat v matémech podle té verze kázně, jež platí v době, kdy se *Anatém* odehrává. Rozšířený z původně kratších seznamů objevených ve starších verzích Knihy kázně sahajících až ke svante Cartas. Má se za to, že rostliny na seznamu plně postačují k uspokojení všech nutričních nároků znavačů, jakož i k zajištění ostatních potřeb včetně léčebných prostředků, poskytování stínu, zabraňování erozi atd. Srovnej s heslem **Jedenáctka**.

Stovkař: Neformální výraz pro centenáře (viz **Centenář**).

Strašlivé události: Celosvětová katastrofa, nedostatečně zdokumentovaná, ale všeobecně považovaná za důsledek chyby na straně lidí. Ukončila

praktický věk a bezprostředně vedla k Rekonstituci. Její předpokládaný počátek se klade do roku -5.

Súra: Znaváč ženského pohlaví.

Syntakt: Zkrácenina výrazu pro „syntaktické zařízení“. Počítač.

Syntaktické zařízení: Obdoba pozemského počítače.

Syntaktické fakulty: Frakce uvnitř matémového světa vzniklé v období po Rekonstituci, obecně odvozující svůj původ od Proka. Jejich pojmenování je odvozeno od přesvědčení, že jazyk, teorika atd. jsou v podstatě hry, jež se hrají se symboly, které postrádají sémantický obsah. Tuto myšlenku je možné vystopovat ke starým sfénikům, kteří byli častými oponenty Theléna a Protase na Periklynu.

Svante: Titul vyjadřující úctu, udělovaný velkým myslitelům, téměř vždy posmrtně.

Teor: Každý, kdo se věnuje teorice (viz **Teorika**).

Teorik: Blízký teorovi, ale s mírně posunutým významem. Výraz „teorik“ se používá pro osobu, která se věnuje vysoce specializovaným, detailním, technickým úkolům, například provádění složitých výpočtů.

Teorika: Zahrnuje přibližně totéž co matematika, logika, věda a filosofie na Zemi. Výraz je vcelku možné použít pro každou intelektuální činnost, pokud je vykonávána dostatečně důsledně a ukázněně. Označení zavedl Diax, aby s jeho pomocí odlišil ty, kteří přijali hrábě, od těch, kteří se oddávají zbožným přáním a mystickým úvahám.

Teglon: Mimořádně náročný geometrický problém, na kterém pracovaly v Oritheně a později po celé Arbře stále další a další generace teorů. Úkolem je vydláždit pravidelný desetiúhelník sadou dlaždic sedmi různých tvarů za dodržení určitých pravidel.

Thelénes: Slavný teor ze zlatého věku Ethrasu; účastník mnoha dialogů, Protasův učitel. Byl popraven ethraskými úřady za bezbožnou, anebo přinejmenším znevažující výuku.

Tisícovkář: Neformální výraz pro milenáře (viz **Milenář**).

Tivijský poměr: Viz **Poměr, tivijský**.

Transportka: Kolové vozidlo používané v záhradbí. Zpravidla užívané řemeslníky, pro převoz menších nákladů, nástrojů apod. Větší a méně pohodlné než moba.

Tredegarh: Koncent z Velké trojky, nesoucí jméno lorda Tredegarha, teora z druhé poloviny praktického věku odpovědného za zásadní pokroky v oboru termodynamiky.

Trojúhelníková archa: Alternativní výraz pro kelxové vyznání nebo některou z jeho arch.

Tyčovat: Vojenský slang. Bombardovat cíl, obvykle na povrchu planety, shozením tyče z hutného materiálu z oběžné dráhy planety. Součástí tyče nejsou žádné pohyblivé části ani trhaviny, její ničivost je důsledkem její mimořádně vysoké rychlosti.

- Údolka:** Neformální zkrácenina výrazu „údolní nauka“ (viz **Údolní nauka**).
- Údolkář:** Znavič ze Zvonivého údolí a tedy osoba, jež zasvětila celý svůj život studiu bojových umění a vojenské historie, strategie a taktiky.
- Údolní nauka:** Souhrnný termín pro nauku o bojových uměních a vojenské historii, strategii a taktice. V matémovém světě je silně spojována se znaviči ze Zvonivého údolí (viz **Zvonivé údolí**).
- Unář:** Znavič, který dal slib, že nevyjde z matému do vnějšího světa a nebude s ním ani v žádném jiném kontaktu až do příštího anuálního apertu. Neformálně „jednoroček“.
- Uraloabus:** Význačný sfénický teor ze zlatého věku Ethrasu, který – pokud lze věřit Protasovu líčení – spáchal sebevraždu poté, co ho Thelénes zarovnal.
- Uthentine:** Súra ze Svante Baritoe ze 14. století p. R.; společně s Erasmem založila odnož metateoriky, kterou nazvali komplexní protasismus.
- Vokát:** Vzácně sloužený rit, kterým sækulární moc evokuje (vyvolá z matému) znaviče, pakliže ho pro jeho nadání potřebuje v sækulárním světě. Evokovaní se až na velice výjimečné případy do matémového světa již nikdy nevrátí.
- Vyplenění:** Prolomení rovnováhy nastolené Rekonstitucí, při němž jsou matémy a koncenty hrubou silou napadeny a vydrancovány sækulárními narušiteli. Vyplenění může být místní – lokální, anebo celkové. Obvykle se tímto výrazem označuje některé z celkových vyplenění, při nichž dochází k vydrancování téměř všech matémů a koncentů na celém světě zároveň.
- Velká trojka:** Koncenty Svante Munkostera, Svante Tredegarha a Svante Baritoe; nacházejí se zeměpisně blízko sebe a všechny jsou poměrně staré, bohaté a uznávané.
- Všezabijáky:** Zbraňové systémy vyznačující se nezvyklou praktickou sofistikovaností; předpokládá se, že byly s ničivými důsledky použity při Strašlivých událostech. Široce se věří, ale není prokázáno, že spoluúčast teorů na vývoji této praxe vedla ke všeobecné shodě, že by napříště měli být od neteorické společnosti odděleni. Jakmile se tento postup začal uplatňovat, stal se synonymem pro Rekonstituci.
- Záhradbář:** Výraz se slabě pejorativním zabarvením, používaný znaviči při hovoru o sækulárních lidech.
- Záhradbí:** Vnější svět za hradbami matému, sækulární svět.
- Záhrobek:** V nejběžnějším smyslu jakýkoli majetek nahromaděný a předávaný v matémovém světě „rodem“ po sobě následujících znavičů. Téměř vždy se tímto výrazem odkazuje k nějaké budově a jejímu obsahu.
- Zarovnat:** V průběhu dialogu úplně rozmetat stanovisko protivníka.
- Zestovkovatět:** Pomást se, pozbyt duševního zdraví, nenapravitelně zbloudit z cesty teoriky.

Znavač: Osoba, která složila slib, jímž se zavázala dodržovat cartasijskou kázeň; pobývá v matémovém světě, v odloučení od sækula.

Znavák: Znaváč. Hanlivý výraz používaný v záhradbí. Spojovaný se sækuláry, kteří se ztotožňují s ikonografiemi, jež vykreslují znavače v mimořádně negativním světle.

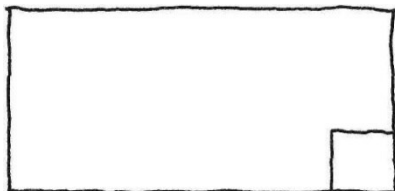
Zvonivé údolí: Horské údolí proslulé množstvím drobných potůčků, které stékají z ledovců a vytvářejí melodický zvuk přirovnávaný ke zvonění zvonků. (2) Matém založený na tomto místě v roce 17 p. R., který se specializuje na studium a rozvoj bojových umění a souvisejících témat (viz **Údolní nauka**).

KALKUS 1: Krájení buchty

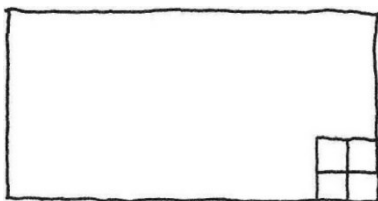
Dodatek

„Řekněme, že každá porce bude čtverec, stejně široký jako obracečka. Dej se do toho a ukroj čtyři porce v rohu pekáče.“

Dath ukrojil buchtu takto:

A pak vedl další řezy takto, aby vytvořil čtyři porce, o které jsem požádal:

„Nemůžu uvěřit, že to děláš,“ zamumlal Arsibalt.

„Když se to podařilo Thelénovi...“ odpověděl jsem stejně polohlasně. „A teď zmlkni.“ Přenesl jsem svou pozornost zpátky k Dathovi, který už čekal na další pokyny. „Kolik porcí tam máme?“ zeptal jsem se ho.

„Čtyři,“ odpověděl, lehce znepokojený mou absurdně jednoduchou otázkou.

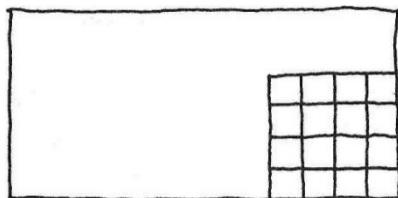
„Tak, a co kdybys ukrojil obrazec stejného tvaru, ale se stranami dvojnásob dlouhými? Takže místo aby každá strana měla dvě jednotky – dvě šířky obracečky –, měla by –?“

„Čtyři jednotky?“

„Správně. Čtyři porce už tady máme – když zdvojnásobíš velikost obrazce, kolik lidí budeme moci obsloužit pak?“

„No, dva krát čtyři bude osm.“

„Souhlasím, že dva krát čtyři je osm. Pokračuj a zkus to,“ řekl jsem. Dath vedl další řezy takto:

V polovině si všiml své chyby a zkrivil obličej, ale já jsem ho vybídl, aby pokračoval, dokud nebude hotový. „Šestnáct,“ řekl. „Ve skutečnosti máme šestnáct porcí. Ne osm.“

„Tak, abychom si to zopakovali: když nakrájíme čtvercovou mřížku o straně dvou jednotek, dostaneme kolik porcí?“

„Čtyři.“

„A právě jsi mi řekl, že mřížka se čtyřjednotkovou stranou nám jich dá šestnáct. Ale co kdybychom chtěli jen osm porcí? Kolik jednotek by naše mřížka musela mít?“

„Tři?“ řekl opatrně Dath. Pak sklopil oči k buchtě a spočítal si to. „Ne, tak bychom dostali porcí devět.“

„Ale přihořívá. A změnila se důležitá věc, která spočívá v tom, že víš, že nevíš.“

Dath povytáhl obočí. „To je důležité?“

„Je to důležité *pro nás, kteří tady teď jsme*,“ řekl jsem.

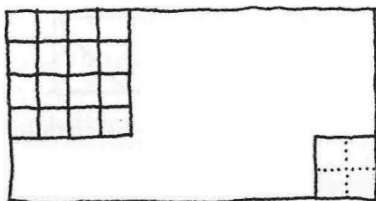
Nemohl jsem si vzpomenout, co Thelénes provedl potom, když před šesti tisíci lety provedl právě tohle se svým mladým otrokem na Rovině, a potřeboval jsem se zeptat Orola.

Otočil jsem buchtu a nastavil jsem Dathovi nerozkrájený roh. „Pokračuj a ukroj dostatečně velký čtverec na čtyři porce. Ale nemusíš z něho ukrajovat jednotlivé porce.“

„Můžu udělat čáry na polevu?“ zeptal se.

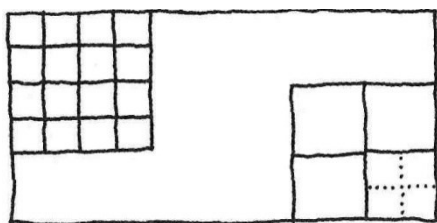
„Jestli to pomůže.“

Po několika nápovědách a povzbuzeních od Cord Dath vytvořil takový čtverec:

„Dobře,“ řekl jsem, „a teď přidej tři další čtverce, stejně jako tento.“

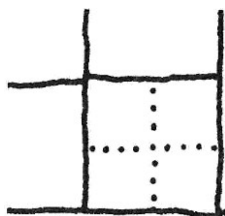
Protáhnutím linií, které již měl, a doplněním několika nových Dath zvětšil obrazec do této podoby:

„Teď mi připomeň, kolik porcí můžeme získat z celé téhle plochy?“

„Šestnáct.“

„Správně. Teď se soustřeď pouze na čtverec v pravém dolním rohu.“

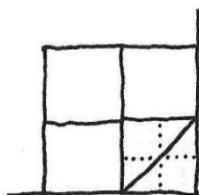
„Mohl bys ho jediným řezem rozdělit přesně na poloviny?“

Připravil se vést řez po jedné z tečkovaných čar, ale já jsem zavrtěl hlavou. „Tady Arsibalt je na svou buchtou velice háklivý a chce mít jistotu, že nikdo nedostane větší kus než on.“

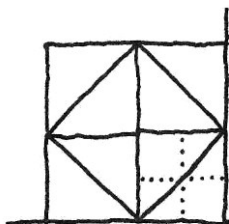
„Mnohokrát ti děkuji, moudrý Theléne,“ vložil se do hovoru Arsibalt.

Nevšimal jsem si ho. „Můžeš udělat takový řez, se kterým bude určitě spokojený? Dílky nemusí být čtvercové. Jsou povolené i jiné tvary – třeba trojúhelníky.“

Po této nápovědě Dath vedl řez takto:

„Teď udělej totéž s ostatními,“ řekl jsem. Provedl to následovně:

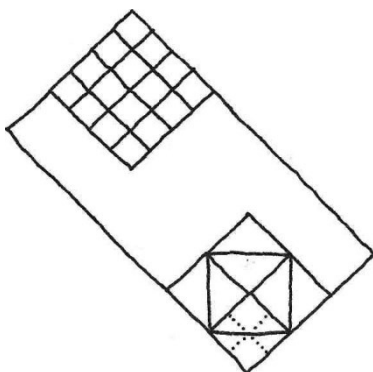
„Když jsi udělal ten první úhlopříčný řez, rozkrojil jsi čtverec přesně na poloviny, že?“

„Ano.“

„A totéž platí pro ostatní tři úhlopříčné řezy u ostatních tří čtverců?“

„Samozřejmě.“

„Tak řekněme, že pekáč otočím a ty se na něj podíváš takhle:“

„Jaká tvar vidíš uprostřed?“

„Čtverec.“

„A kolik porcí buchty je v tomhle čtverci obsaženo?“

„Nevím.“

„Skládá se přece ze čtyř trojúhelníků, ne?“

„Jo.“

„A každý z těch trojúhelníků je polovina malého čtverce, ne?“

„Ano.“

„A kolik porcí je v malém čtverci?“

„Čtyři.“

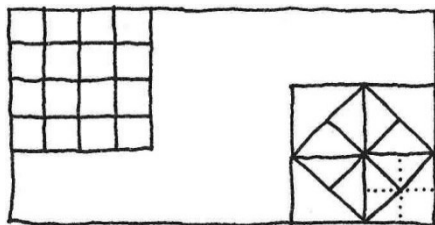
„Takže v každém trojúhelníku je dost buchty, aby to vydalo na kolik porcí?“

„Dvě.“

„A v tom čtverci, který se skládá ze čtyř takových trojúhelníků, je dost buchty na –“

„Osm porcí,“ řekl, a pak si uvědomil: „To je ten problém, co jsme se ho prve snažili vyřešit!“

„Snažili jsme se ho vyřešit celou tu dobu,“ opravil jsem ho, „prostě to jenom chvíli trvá. Mohl bys nám teď tedy ukrojit osm porcí, prosím?“

„Přesně tak,“ řekl jsem.

„Můžeme už jíst?“

„Ano. Chápeš, co se právě stalo?“

„Hm... nakrájel jsem osm stejných porcí buchtý?“

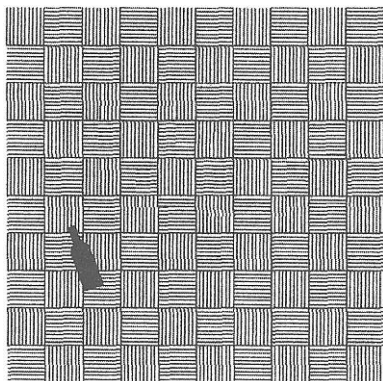
„Říkáš to, jako by na tom nic nebylo... ale přitom to bylo těžké,“ řekl jsem.

„Vzpomeň si, před pár minutami jsi věděl, jak ukrojit čtyři porce. Hračka. Věděl jsi, jak nakrájet šestnáct. Taky hračka. Devět, v pohodě. Ale nevěděl jsi, jak jich nakrájet *osm*. Připadalo ti to nemožné. Jenže když jsme se nad tím zamysleli, podařilo se nám najít odpověď. A ne jen tak nějakou přibližnou odpověď, ale takovou, která je dokonale správná.“

KALKUS 2: *Hemnův (konfigurační) prostor*

Dodatek

Prostě se stalo, jak jsme chodili, že jsme kopli do prázdné láhve od vína, která takto ležela na podlaze v kuchyni:

Podlaha byla sestavená z dřevěných pásků postavených na hranu v mřížkovém uspořádání, které mi připomnělo souřadnicovou síť.

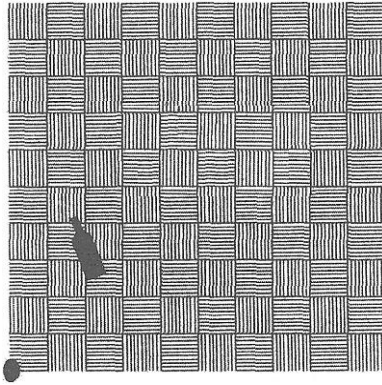
„Přines tabulku a kus křídý,“ řekl jsem Barbovi.

Cítil jsem se trochu provinile, že ho tak komanduji, ale byl jsem na něho naštvaný, že mi nepomohl s čištěním odpadu. Zdálo se, že mu to nevadí, a splnit zadání mu netrvalo dlouho, protože tabulek a kříd byla v kuchyni hromada. Používali jsme je k zapisování receptů a seznamů ingrediencí.

„Teď se mi chvilku věnuj a zapiš souřadnice té láhve na podlaze.“

„Souřadnice?“

„Ano. Představ si, že ten vzorek je Lesperova souřadnicová síť. Řekněme, že každý čtverec toho vzorku na podlaze je jedna jednotka. Sem dolů položím bramboru, abych vyznačil počátek.“

„V tom případě má láhev souřadnice přibližně (2;3),“ řekl Barb a chvíli pracoval s křídou. Pak ke mně tabulku naklonil.

x	y
2	3

„Už to je konfigurační prostor – skoro ten nejjednodušší, jaký si můžeš představit,“ řekl jsem mu. „A poloha láhve, (2;3), je bodem v tom prostoru.“

„Takže je to totéž jako normální dvojrozměrný prostor,“ postěžoval si. „Proč jsi to neřekl rovnou?“

„Můžeš přidat další sloupec?“

„Jistě.“

x	y	
2	3	

„Všimni si, že ta láhev není rovně. Je otočená o zhruba desetinu pí – nebo v jednotkách, které jsi byl zvyklý používat v záhradbí, přibližně o dvacet stupňů. To otočení bude třetí souřadnicí v konfiguračním prostoru – třetím sloupcem ve tvé tabulce.“

Barb se pustil s křídou do práce a získal takovýhle výsledek:

x	y	z
2	3	20

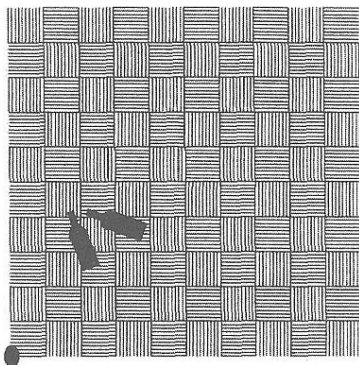
„Dobrá, teď to začíná vypadat jinak než obyčejný dvojrozměrný prostor,“ řekl. „Teď to má tři rozměry a ten třetí není normální. Připomíná to něco, co jsem se kdysi musel učit v našem spovinu –“

„Polární souřadnice?“ zeptal jsem se. Udělalo na mě dojem, že to zná. Quina muselo stát hodně peněz, že ho posílal do dobrého spovinu.

„No jasně! Uhel místo vzdálenosti.“

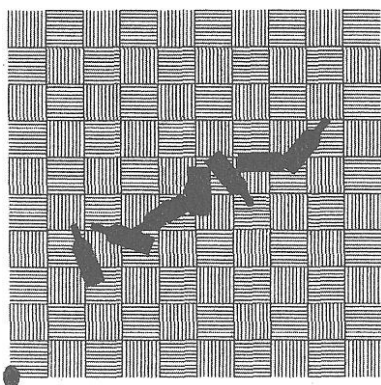
„Dobře, zjistěme si něco o tom, jak se tento prostor chová,“ navrhl jsem. „Budu pohybovat láhví a pokaždé, když řeknu ‚zapsat‘, zadáš okamžité souřadnice.“

Kousek jsem láhev potáhl a přitom jsem ji trochu pootočil. „Zapsat.“

x	y	z
2	3	20
3	3.5	70

„Zapsat. Zapsat. Zapsat...“

x	y	z
2	3.	20
3	3.5	70
4	4.	120
5	4.5	170
6	5.	220
7	5.5	270
8	6.	320

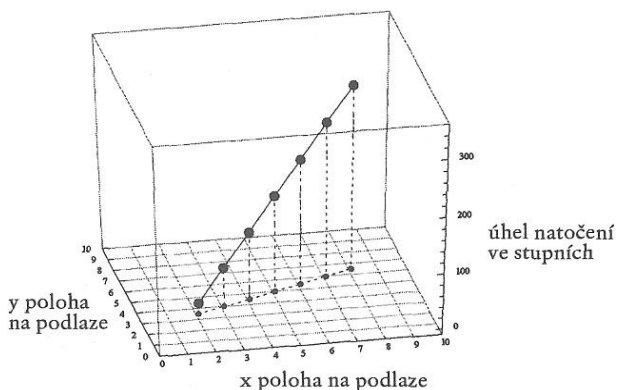
Řekl jsem: „Tak, tuhle soustavu bodů v konfiguračním prostoru bychom dostali, kdybych do láhve náhodou kopl, takže by odlétla a roztočila se po podlaze. Souhlasíš?“

„Jasně. Tak nějak jsem si to myslel!“

„Jenže já jsem s ní pohyboval pomalu, aby pro tebe bylo snazší zapisovat data.“

Barb nevěděl, jak si má tak ubohý pokus o humor přebrat. Po rozpačité odmlce jsem pokračoval: „Mohl bys to teď vynést? Vynést ta čísla ve třech rozměrech?“

„Jasně,“ řekl Barb nejistě, „ale bude to divné.“

„Tečkovaná stopa dole ukazuje jenom x a y,“ vysvětlil Barb. „Stopa, kterou láhev absolvovala po podlaze.“

„To je v pořádku – jinak by to bylo matoucí, když nejsi na konfigurační prostor zvyklý,“ řekl jsem. „Protože jeho část – ta stopa v xy, kterou jsi vynesl tečkovanou čarou – vypadá přesně jako něco, co všichni známe z Adrakhonova prostoru; jednoduše to ukazuje, kam se láhev pohnula po podlaze. Ale třetí rozměr, který ukazuje úhel, to je něco úplně jiného. Neukazuje obyčejnou vzdálenost v prostoru. Ukazuje úhlový posun – rotaci – láhve. Jakmile to pochopíš, vyčteš to z grafu přímo a řekneš: ‚Jo, rozumím, začala na dvaceti stupních, a jak klouzala po podlaze, otočila se až na tři sta a nějaké drobné.‘ Jenže dokud ten tajný kód neznáš, nedává to žádný smysl.“

„K čemu to tedy je?“

„No, představ si, že bys měl složitější situaci než jednu láhev na podlaze. Dejme tomu, že máš láhev a bramboru. Pak bys potřeboval desetirozměrný konfigurační prostor, abys vyjádřil stav systému láhev-brambora.“

„Deseti!?“

„Pět pro láhev a pět pro bramboru.“

„Kde jsi vzal pět? Pro láhev používáme jen tři!“

„Jasně, jenže podvádíme, když vynecháváme její dva rotační stupně volnosti,“ řekl jsem.

„Což znamená –?“

Dřep l jsem si a položil jsem na láhev ruku. Etiketa se náhodou dotýkala podlahy. Překulil jsem ji. „Vidíš, otáčím ji kolem podélné osy, abych si mohl přečíst nálepku,“ vysvětlil jsem. „Ta rotace je zcela samostatné číslo, které nezávisí na rotaci udělené kopnutím, kterou jsi vynesl na tabulku. Takže pro ni potřebujeme další rozměr.“ Uchopil jsem láhev, opřel jsem ji dnem k podlaze a naklonil jsem ji nahoru tak, aby hrdlo mířilo od podlahy šikmo vzhůru, jako hlaveň děla. „A to, co dělám teď, je zase další zcela nezávislá rotace.“

„Takže jsme na pěti,“ řekl Barb, „pro samotnou láhev.“

„Ano. A abychom to úplně zobecnili, měli bychom přidat šestý rozměr, kvůli pohybu po vertikále,“ řekl jsem a zvedl jsem láhev z podlahy. „Takže to by bylo šest rozměrů v našem konfiguračním prostoru jen pro úplně vyjádření polohy a orientace láhve.“ Znovu jsem láhev položil. „Ale dokud ji necháme na podlaze, vystačíme s pěti.“

„Dobrá,“ řekl Barb. Říkal to jenom tehdy, když něco beze zbytku pochopil.

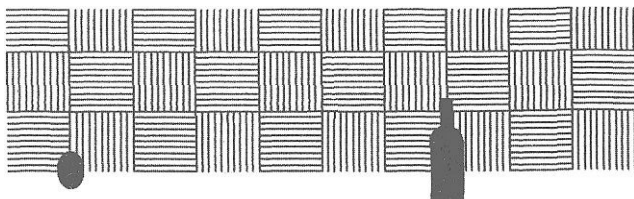
„Jsem rád, že souhlasíš. Uvažovat v šesti rozměrech je obtížné.“

„Beru to prostě jako šest sloupců na mé tabulce místo tří,“ prohlásil. „Ale nechápu, proč potřebujeme šest úplně nových rozměrů pro bramboru. Proč jednoduše nepoužijeme znovu těch šest, které už máme pro láhev?“

„Svým způsobem to tak uděláme,“ řekl jsem, „ale čísla necháme ve zvláštních sloupcích. Takhle každý řádek v tabulce specifikuje všechno, co je v daném okamžiku možné o systému láhev-brambora vědět. Každý řádek – ta řada dvanácti čísel, udávajících polohu x , y a z , úhel otočení po kopnutí, úhel čitelnosti etikety, úhel náklonu plus stejných šest čísel pro bramboru – je bodem ve dvanácti-rozměrném konfiguračním prostoru. A jeden případ, kdy se to začne teorům hodit, nastane, když body propojíme, abychom získali trajektorie v konfiguračním prostoru.“

„Když řekneš ‚trajektorie‘, představím si něco, co poletuje vzduchem,“ řekl Barb, „ale nemám tušení, co tím myslíš, když to slovo použiješ pro tenhle dvanácti-rozměrný konfigurační prostor, který jako prostor vůbec nevypadá.“

„Dobře, udělejme si to ultrajednoduché a omezme láhev a bramboru na osu x ,“ řekl jsem, „a nevsímejme si jejich rotací.“ Přesunul jsem je následovně:

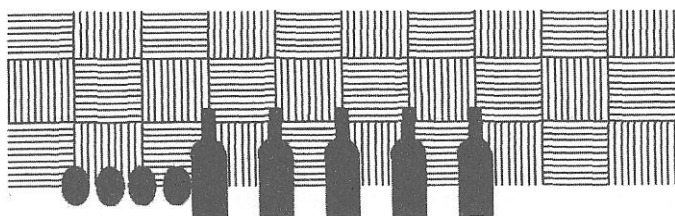

„Můžeš do svojí tabulky zaznamenat jejich polohy na ose x ?“ zeptal jsem se.

„Ovšem,“ řekl a po několika okamžicích mi ukázal toto:

x láhve	x brambory
7	1

„Nechám je, aby se srazily,“ řekl jsem, „samozřejmě pomalu. Buď tak hodný a snaž se zaznamenávat jejich polohu.“ A tak jako předtím, začal jsem nyní pohybovat bramborou a láhví po malých posunech, přičemž jsem vykřikoval „zapsat“, když jsem chtěl, aby do tabulky přibyl další řádek.

„Láhev se pohybuje rychleji,“ konstatoval Barb v průběhu práce. „Jo. Dvakrát rychleji.“ Skončil jsem tak, že jsem držel bramboru na láhvi ve trojce.

x láhve	x brambory
7	1.
6	1.5
5	2.
4	2.5
3	3.

„Právě do sebe narazily,“ řekl jsem, „takže se teď od sebe zase odrazí. Ale budou se pohybovat pomaleji, protože brambora se při srážce pomačkala a část energie se ztratila.“ Chtělo to, abych ho přes rameno trochu naváděl, ale nakonec Barb přidal do tabulky několik bodů po kolizi:

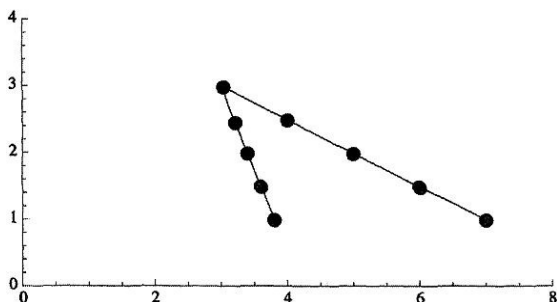
x láhve	x brambory
7	1.
6	1.5
5	2.
4	2.5
3	3.
3.2	2.5
3.4	2.
3.6	1.5
3.8	1.

„Tak,“ řekl jsem, pustil jsem věci z rukou a zase jsem se narovnal. „Celé toto dění se odehrálo na přímce. Je to tedy jednorozměrná situace, jestliže nadále uvažuješ v souřadnicích svante Lespera. Ale svante Hemn by v tuhle chvíli udělal něco, co by ti mohlo připadat zvláštní. Hemn by každý řádek té tabulky chápal tak, jako by definoval bod ve *dvojezměrném konfiguračním prostoru*.“

„Choval by se ke každému páru, jako by to byl bod,“ přeložil Barb, takže počáteční bod je (7;1) a tak dál.

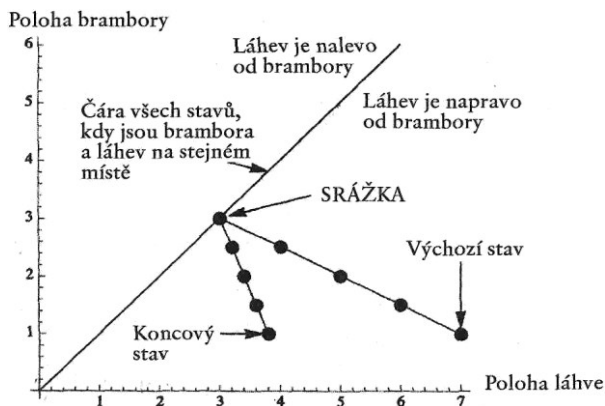
„Správně. Uměl bys mi to vynést?“

„Jasně. To je hračka.“

„To je divné!“ zvolal Barb. „Vypadá to, jako by svante Hemn celou situaci převrátil.“

„Víš co, půjč mi na chvilku tu křídou a já ti to popíšu způsobem, který ti pomůže to pochopit,“ řekl jsem. O několik minut později jsme měli něco, co vypadalo takto:

„Kolizní linie,“ řekl jsem, „není nic jiného než řada všech bodů, kde se láhev a brambora ocitnou na stejném místě – kdy se jejich souřadnice navzájem rovnají. A každý teor, který se na tenhle graf podívá, dokonce i bez toho, že by znal skutečnou situaci – věděl o té láhvi, bramboře, podlaze –, hned pozná, že ta čára je něčím zvláštní. Systém se z původního stavu vyvíjí uspořádaně a předvídatelně, dokud se té čáry nedotkne. Pak se stane něco výjimečného. Trajektorie se ostře zahne. Rozestupy mezi body se zmenší – to znamená, že tělesa se pohybují pomaleji, což znamená, že systém musel ztratit energii. Nečekám, že tě to přímo porazí, ale třeba ti to napoví, proč teoři rádi využívají konfigurační prostor jako způsob uvažování o reálných systémech.“

„Určitě za tím vězí něco víc,“ řekl Barb. „Vynést jsme to mohli i jednodušším způsobem.“

„Tento je jednodušší,“ trval jsem na svém. „Je blíže pravdě.“

„Mluvíš teď o hýlejském teorickém světě?“ zeptal se Barb. Napůl šeptal a napůl se tetelil blahem, jako by tohle byla skoro ta největší špatnost, jakou může frát udělat.

„Jsem edharián,“ odpověděl jsem. „Bez ohledu na to, co si snad někteří lidé tady kolem myslí... já jím zkrátka jsem. A my přirozeně usilujeme o to vyjádřit své myšlenky tím nejjednodušším, nejelegantnějším možným způsobem. V řadě – ne, ve většině – případech, které jsou pro teory zajímavé, k tomu konfigurační prostor svante Hemna slouží lépe než prostor svante Lespera se souřadnicemi x , y a z , se kterými tě až doteď nutili pracovat.“

Barba něco napadlo. „Ta láhev a brambora měly každá šest čísel – šest souřadnic v Hemnově prostoru.“

„Ano, obecně je zapotřebí šesti čísel, abys vyjádřil polohu něčeho.“

„Družice na oběžné dráze taky potřebuje šest čísel!“

„Ano – elementy oběžné dráhy. Družice na oběžné dráze *vždycky* potřebuje šestirozměrný Hemnův prostor, bez ohledu na to, jaký souřadnicový systém používáš. Pokud pracuješ se souřadnicemi svante Lespera, vede to k problému, na který sis předtím stěžoval –“

„Ikso, ypsilon a zetka ti ve skutečnosti nic neřeknou!“

„Tak. Ale když to pomocí šesti různých čísel přetransformuješ do *jiného* šestirozměrného prostoru, všechno se ti velice jasně ukáže, stejně jako se vyjasnilo, co se odehrálo mezi lahví a bramborou, když jsme zvolili správný prostor pro grafické znázornění té situace. U družice je těmi šesti čísly excentricita, inklinace, argument šířky perihelu a tři další s podobně složitými jmény, která ze sebe teď nebudu sypat. Ale jen abych ti přiblížil některé z nich: podle excentricity na první pohled poznáš, jestli je oběžná dráha stabilní nebo ne. Inklinace ti řekne, jestli je oběžná dráha polární nebo rovníková. A takhle bych mohl pokračovat.“

KALKUS 3: *Komplexní protasismus versus jednoduchý protasismus*

Dodatek

„Tady je to dvoupolíčkové schéma, které jsme všichni viděli,“ začal Krisčan a nakreslil do prachu něco takového:

„Ta šipka říká, že entity v hýlejském teorickém světě jsou schopné vyvolávat účinky v arberské kauzální doméně, ale naopak to možné není. A když si dáte tu práci a rozkryjete, co tím vlastně lidé tvrdí, když něco takového nakreslí na tabuli, zbude z toho jen malá soustava předpokladů, které definují to, čemu říkáme protasismus. A já vím, že vy dva jste si jich dobře vědomi, ale s vaším strpením je krátce proběhnu, čistě abychom měli jistotu, že naše východiska se neliší.“

„Prosím, do toho,“ řekl jsem.

„Jen si posluž,“ řekl Lio.

„Dobře. První tvrzení zní: entity, které jsou předmětem teorie, existují nezávisle na lidských vjemech, definicích a výkladech. Teoři je nevytvářejí; teoři je pouze objevují. A druhý předpoklad je, že lidská mysl je schopná takové entity vnímat; což je přesně to, co teoři dělají, když je objevují.“

„Zatím tě stačíme sledovat,“ řekl jsem.

„Výtečně,“ poznamenal Krisčan, „když ale chcete postoupit od pouhého papouškování těchto předpokladů dál, musíte přijít s vysvětlením, jak je možné, že lidská mysl je schopná získat poznatky o teorických entitách, které jsou podle prvního předpokladu nečasoprostorové a nejsou v normálním kauzálním vztahu s entitami, jež tvoří vesmír, jak jej známe. Takže v průběhu tisíciletí byly předloženy různé argumenty, jak se metateorikové snažili si to vysvětlení opatřit. Například Halikárn schytl hodně ostrou kritiku od prokánků, protože se domníval, že naše mozky obsahují orgán, který je za to odpovědný.“

„Orgán? Jako žlázu nebo tak něco?“ zeptal se Lio.

„Někteří si to tak vyložili, což pomáhá pochopit, proč za to byl tolik kritizován. Ale nejspíš to byla chyba překladu. Halikárn byl samozřejmě předrekonstituční, takže nepsal ortštinou, ale jedním z méně významných jazyků své doby. Ten, kdo jeho práce přeložil do flučtiny, mu tím prokázal medvědí službu, když zvolil tak špatné slovo. Halikárn neměl na mysli nic

takového jako žlázu. Uvažoval o nadání, vrozené schopnosti mozku, ne o nějakém konkrétně lokalizovaném kousku tkáně.“

„Tohle už se dá brát vážně trochu snáz,“ řekl jsem. „Fajn.“ Měl jsem totiž pocit, že Krisčan se chystá odbočit k dlouhé, úmorné obraně Halikárna. „Jak tedy takové nadání zapadá do toho, co se podle něj děje na tomhle schématu?“

„Existuje nějaký jiný typ dat než ta, která registrujeme zrakem, sluchem a tak dál, a ta nějak pronikají do arberské kauzální domény a jsou vnímána Halikárnovým orgánem,“ odvětil Krisčan.

„To skoro víc otázek vyvolává, než na kolik to odpovídá,“ poznamenal Lio.

„Neodpovídá to na vůbec žádné otázky,“ opáčil Krisčan, „ve skutečnosti to není pokus odpovědět na otázky, ale způsob, jak rozestavět kameny na hrací desku, dohodnout se na terminologii a tak. Tedy. Teorické entity v HTS – trojúhelníky, výroky a jiné ryzí představy – se nazývají knoöny.“

„Knoöny, souhlasí!“

„Mezi námi a HTS existuje vztah, jehož detailnější popis je záležitostí do další debaty a který Halikárn sám nijak nepojmenoval, ale protože je symbolizován touto šípkou, začalo se mu nakonec říkat Halikárnova šípka.“

„Halikárnova šípka, souhlasí!“

„Halikárnova šípka je jednosměrný kanál pro data o knoönech. Tato data vstupují do arberské kauzální domény málo prozkoumaným procesem zvaným hýlejský tok a působí na Halikárnův orgán. A touto cestou si je uvědomujeme.“

„Hýlejský tok, souhlasí!“

Krisčan došel k závěru, že Lia nemá dvakrát moc rád, ale zjevně se snažil být k němu shovívavý. Odstrčil jsem Lia stranou a postoupil jsem do pozice spoludiskutéra. Lio zareagoval melodramaticky: rozplácl se na krajnici cesty, jako kdyby do něho narazila spěchající transportka. Nevšímal jsem si ho. „Tak,“ řekl jsem Krisčanovi, „když teď máme nachystanou terminologii, co s ní podnikneme?“

„Poskočíme o půldruhého tisíciletí dopředu,“ řekl Krisčan, „a promluvíme si o kroku, k němuž přistoupili Erasmus a Uthentine. Rozhodli se zjistit, co se stane, když podle tohoto schématu sestrojí jen jeden, obzvláště jednoduchý příklad orientovaného acyklického grafu neboli OAG. ‚Orientovaný‘ tady znamená jen to, že šípky mají jeden směr. Výraz ‚acyklický‘ nám specifikuje, že šípky nemohou opsat kruh, takže máme-li šípku z A do B, nemůžeme mít zároveň šípku z B do A.“

„Není mi jasné, proč se obtěžovat s takovým požadavkem.“

„Požadavek acykličnosti je tu od toho, aby se zachovala základní premisa protasismu: že knoöny jsou neměnné. Kdyby bylo možné, aby šípky opisovaly kruh, znamenalo by to, že události v našem vesmíru by mohly měnit věci v hýlejském teorickém světě.“

„Ovšem,“ řekl jsem. „Omlouvám se; když jsi to teď řekl, je to jasné.“

„Tohle schéma,“ přitáhl Krisčan mou pozornost zpátky ke svému nákresu o dvou políčkách, „zdá se prostě, že to schéma je špatně, z pohledu metateorika.“

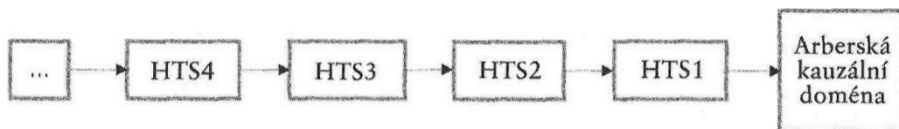
„Jak to myslíš, že se prostě zdá, že je špatně? Jak bys mohl takové tvrzení obhájit?“

„V metateorice je to legitimní krok. Musíš si neustále klást otázku: ‚Proč jsou věci tak, a ne jinak?‘ A pokud ten test použiješ na tohle schéma, okamžitě narazíš na problém: jsou tu právě dva světy. Ne jeden, ne mnoho, ale dva. Člověk by mohl takové schéma nakreslit s jediným světem – arberskou kauzální doménou – a nula šipkami. U metateoriků by to vyvolalo jen velice málo námitek (přinejmenším u těch, kteří nepatří k protasovcům). Na druhou stranu by člověk mohl také prohlásit, že ‚světů je mnoho‘, a pustit se do shromažďování důkazů, proč je to uvěřitelné. Ale tvrzení: ‚Světů jsou dva – a jenom dva!‘ se nezdá být o nic přijatelnější než tvrzení: ‚Světů je právě 173 a všichni lidé, kteří tvrdí, že je jich jenom 172, jsou blázni.‘“

„Dobrá, když to podáš takhle, tak souhlasím, že to zavání určitým podivínstvím. Jako když deolateri tvrdí, že jejich svaté texty sestávají z třiceti sedmi knih a že každý, kdo přijde s jiným číslem, musí zemřít.“

„Ano, a to alespoň částečně vysvětluje, proč je protasismus v některých kruzích tak podrážděně přijímán. Erasmus a Uthentine tedy udělali další krok a jednoduše řekli: ‚Co platí pro jeden OAG, by mělo platit i pro jiný‘, a začali uvažovat jiné OAG s odlišnými počty světů.“

Krisčan se znovu chopil svého klacíku a načmáral takové schéma:

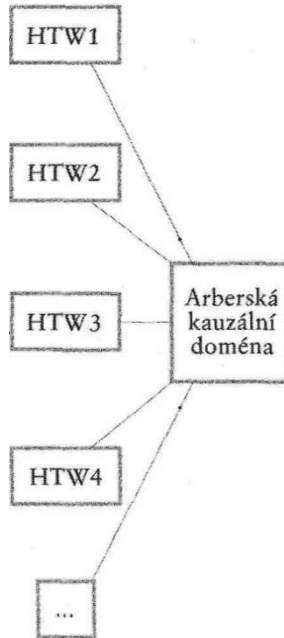
„Nazvali to schéma ‚nákladní vlak‘,“ prohlásil Krisčan. „V topologii nákladního vlaku je (možná nekonečná) pluralita hýlejských teorických světů, které jsou vůči sobě v hierarchických vztazích, každý je ‚protasovštější‘ než ten předchozí a ‚méně protasovský‘ než ten následující. To zavádí představu analogového protasismu. Zatímco v jednoduchém protasismu je být protasovský binární, digitální vlastností.“

„Svět buď je protasovský, anebo není,“ přeložil jsem.

„Ano. Zatímco tady jsou možné různé stupně protasovskosti.“

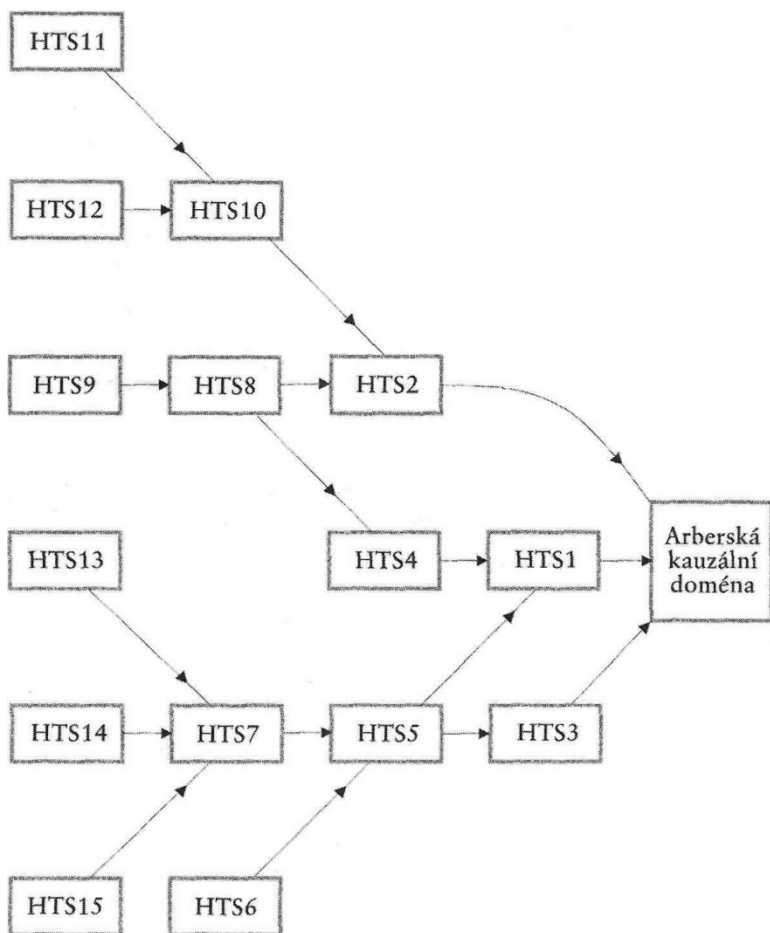
„Nejenom možné,“ poukázal jsem, „jsou vyžadovány.“

„Ano,“ řekl Krisčan trochu roztržitě, protože se již pustil do dalšího schématu.

„Tohle je ‚popravčí četa‘;“ řekl. „V topologii popravčí čety je určitý počet hýlejských teorických světů propojen přímými spojeními s arberskou kauzální doménou. To zavádí představu oddělených protasovských domén, které spolu nemají nic společného. V jednoduchém protasismu jsou všechny možné teorické entity nahrnuté společně do jednoho políčka označeného ‚hýlejský teorický svět‘, což jako by naznačovalo, že uvnitř toho políčka mezi nimi mohou být vztahy příčiny a následku. Ale možná to tak není a každá matematická entita by měla být izolována v samostatném světě, jak je to nahoře.“

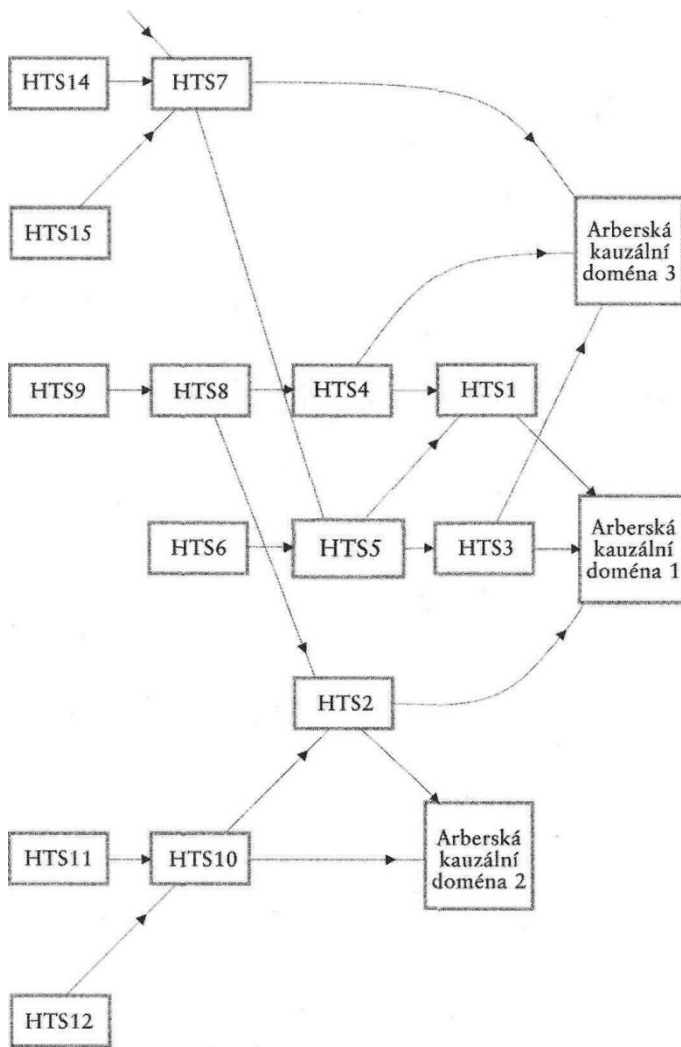
Ted' chvíli strávil kreslením mnohem složitějšího schématu:

„Obrácená delta“, řekl Krisčan. „Má topologii říční delty, ale šipky jsou otočené nazpátek, proto ten název. Obrácená delta se dá nejspíše shrnout tak, že kombinuje vlastnosti topologií nákladního vlaku a popravčí čtyř.“

„Rozumím,“ řekl jsem po krátkém zamyšlení – vycítil jsem totiž, že Krisčan mě zkouší. „Je v tom zahrnutý analogový protasismus – mnoho stupňů protasovskosti – a má to v sobě i myšlenku z popravčí čtyř, že odlišné knoony spolu nemusejí mít nic společného – mohou pocházet z naprosto odlišných teorických světů.“

Krisčan neodpověděl tak ani tak, protože měl znovu plno práce s klacikem. „Chodec“, prohlásil.

„Rozkročenec? V jakém smyslu?“ zeptal jsem se.

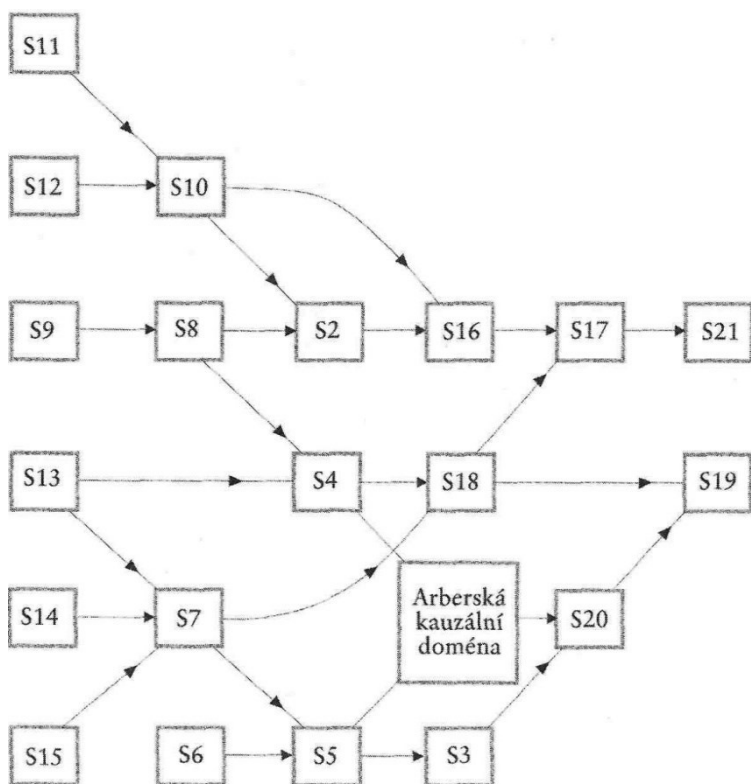
„To jméno má po určitém stromu – tropickém druhu, který je spojený se zemí mnoha kořenovými systémy. Jak vidíš, podobá se to topologii obrácené delty. Jediný rozdíl je v tom, že rozkročenec zahrnuje víc než jeden obydlený kosmos. Všimni si, že jsem změnil název.“

„Ano, až dotud to vždycky končilo šipkami směřujícími do arberské kauzální domény. Tady však předpokládáš polykosmické uspořádání – četné obydlené kosmy, jež navzájem nejsou kauzálně propojené.“

„Je to tak. Nejsou kauzálně propojené, ale – a to je důležité – nekauzálně jsou uvedené do vzájemného vztahu tím, že je jim společná znalost stejných knoönů. Obyvatelé těchto ostatních kosmů přijímají hýlejský tok ze stejných

zdrojů jako my. V důsledku toho mohou mít například Adrakhonovu větu ze stejného důvodu, proč ji máme i my.

A to nás konečně přivádí ke ‚knotu‘.

„Tento knot je plně zobecněný OAG,“ řekl Krisčan. „Hýlejský tok jím plyne zleva doprava – z protasovštějších do méně protasovských světů –, ale tady dovádíme analogový protasismus do logické krajnosti tím, že tu nic nevyznačuje odlišnost mezi typy světů.“

„Můžu rozeznat náš,“ řekl jsem a ukázal jsem na ten popsaný „Arberská kauzální doména“.

„Ano,“ řekl Krisčan, „to jsem udělal jen proto, abych jej odlišil od ostatních. Ale v principu ani typem se neliší od jiných kosmů v tomto schématu; tady jsou všechny světy potenciálně obyvatelné kosmy, které by se podobaly tomu, ve kterém žijeme.“

„Dobrá, takže ses úplně oprostil od představ, že by mohl existovat speciální HTS plný čistých idejí,“ řekl jsem.

Krisčan pokrčil rameny. „Možná *někde* něco takového je, hodně daleko nalevo, ale v podstatě máš pravdu. Tohle je soustava kosmů takových jako ten

náš. A je tady navíc jedna věc, která není na žádné z ostatních topologií, jež jsem nakreslil, a to je –“

„Myslím, že to vidím,“ ozval jsem se a poklepal jsem špičkou prstu na políčko „Arberská kauzální doména“. „V knotu jsme zobrazeni jako zdroj hýlejského toku pro jiné světy.“

„Přesně tak,“ řekl Krisčan. „Knot zavádí představu, že náš svět může být ve skutečnosti HTS nějakého jiného světa.“

„Nebo by tak mohl být *viděn*,“ opravil ho Lio, „v případě, že by v tom světě zatím nebyl nikdo, kdo by přišel s myšlenkou komplexního protasismu.“

„Ano,“ řekl Krisčan, trochu překvapený, že slyší tak dobrou poznámku od někoho, koho odepsal jako únavného šaška.

„Člověka to nutí přemýšlet o Bratrancích,“ řekl jsem, neboť jsem si vybavil onu divokou představu, kterou Arsibalt nadnesl minulou noc – že by Bratraci mohli pocházet nejenom z jiné sluneční soustavy, ale dokonce z jiného kosmu.

„Ano,“ souhlasil Krisčan, „člověka to nutí přemýšlet o Bratrancích.“

Neal Stephenson
ANATÉM

Z anglického originálu Anathem
vydaného nakladatelstvím William Morrow
(HarperCollins Publishers)
v New Yorku v roce 2008,
přeložil Petr Kotrle.

Jazyková úprava a korektury: Jitka Cardová.
Vydalo nakladatelství TALPRESS, spol. s r. o.,
Řeznická 12, 110 00 Praha 1,
jako svou 556. publikaci.
Sazba: SF SOFT.

Grafické práce: Tomáš Kropáček.
Tisk: CPI Moravia Books, Pohořelice.

První vydání, Praha 2012.